De Belgische Illustratie. Jaargang 6

bron
De Belgische Illustratie. Jaargang 6. De Belgische Illustratie, Antwerpen 1873-1874

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bel014187301_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

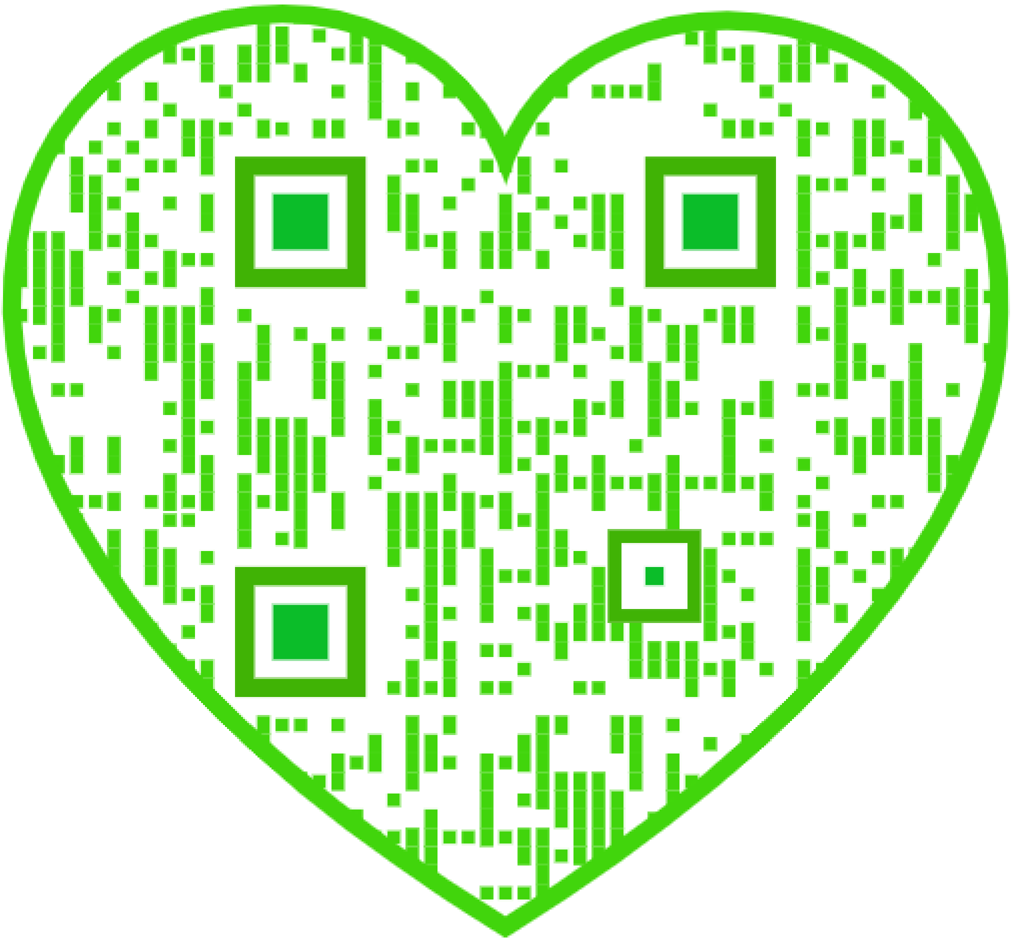

[Nummer 1]

De beurs van Antwerpen.

Onder de talrijke gedenkteekens, welke tijdens de regeering-Van Put, bij het volk gekend onder den naam van 'Meeting-regencie' opgericht werden, telt men de nieuwe Beurs

Het plan van dit prachtig en sierlijk gebouw werd geleverd door den heer Schadde, die den oorspronkelijken bouwtrant echter behield en dit werk dus als basis der herbouwing nam.

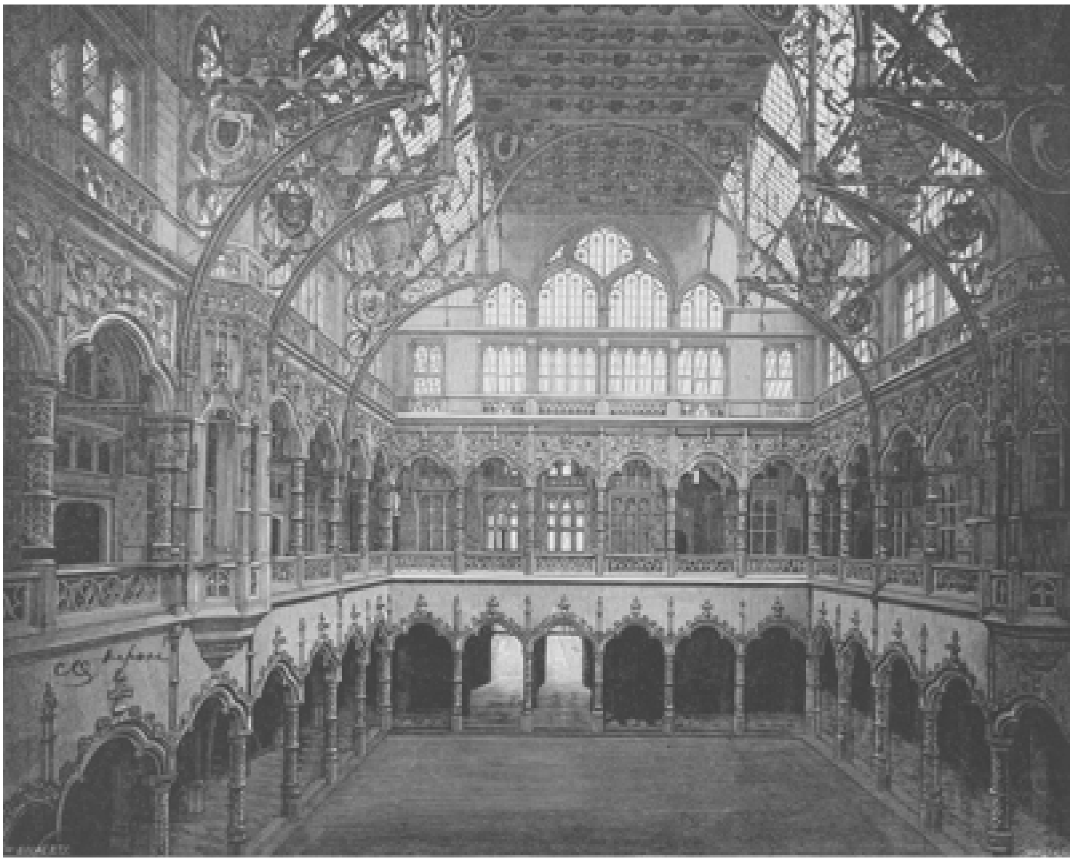

DE BEURS VAN ANTWERPEN, NAAR EENE PHOTOGRAPHIE VAN CLEMENT OMMEGANCK.

Wij deelen van het gebouw eene gravure meê naar eene photographie van een kundig Antwerpsch chimist en die lid des raads was tijdens het bovengemelde bestuur, den heer Clement Ommeganck.

Voor het leveren eener geschiedenis der antwerpsche Beurs, staan

ons voldoende bronnen open; die welke den lezer echter het beste zal voldoen, is getiteld: *Historique des Rues et Places publiques de la ville d'Anvers,* door Augustin Thys.

In de 16e eeuw werd op het uitgestrekte terrein, hetwelk bezet werd door het *Hof-ter-List* - een hotel van de familie Van der List - en door een huis, *den Engel* genaamd, gelegen tusschen de Meir en de Lange-Nieuwstraat, de Beurs gebouwd.

Het magistraat der stad kocht in 1527 de bovengemelde eigendommen, en de bouwmeester Dominicus de Waghemakere volgde, voor de nieuwe Beurs, de plans van die welke in 1515 was opgericht, doch die, zoowel ten gevolge van het steeds aangroeiend getal kooplieden, als om reden der enge en sombere straten, welke toegang tot het gebouw verleenden, voor onvoldoende gehouden werd.

De uitvoering van het werk werd voor 19,400 gulden aan de gebroeders Spillemans toegekend.

Den 11 Juli 1531 ving men aan met bouwen, en voor het einde van 1532 stond de Beurs ten dienste der kooplieden.

Vier groote torens versierden het gebouw. Eerst in 1551 werden de portieken gewelfd, en deze door eene verdieping bezet in welke het licht langs boven binnendrong. De uitgestrekte zalen, tot welke breede trappen, toegang Verleenden, werden later door winkels van allerlei soort bezet.

Verscheidene Beurzen werden, volgens het model der antwerpsche, gebouwd. De antwerpsche architect, Hendrikx, door de engelsche kronijkschrijvers *Henrike* genaamd, bouwde die van Londen. De pijlers, alsmede het standbeeld der koningin Elisabeth, werden zelfs te Antwerpen gebeiteld.

De jaloezij deed echter, zoo als men weet, de Beurs aldaar den naam *Exchange* toekennen.

De in 1532 gebouwde Beurs werd reeds den 24 Februari 1581 door een brand vernield.

In denzelfden trant herbouwd, werd zij in 1853, tijdens het bestuur Van den burgemeester Loos, door den luikschen nijveraar, Marcellis overdekt.

De koepel, wier bouwtrant ontleend was aan dien van den koepel van St-Pieter te Rome, was enkel uit ijzer en glas saamgesteld; het was een stout werk, dat, als het ware in de lucht opgehangen, bij nadenken, huiveren deed.

In den nacht van 2 Augustus 1858 stond eensklaps de galerij der Beurs in brand: een onzer vrienden, die toegesneld, onder den zuilengang dat vreeselijk schouwspel bijwoonde, zegt, dat het vuur als door electriciteit gedreven, voortliep en gansch die vierkante blok in een oogwenk in lichtlaaien gloed stond.

Weinige seconden daarna stortte gansch die onmeetlijke koepel met een donderend gedruisch in, en het prachtige werk lag andermaal in puin.

Het gemeente-bestuur van den heer Loos scheen huiverig om de herbouwing te beginnen; het bouwde eene houten hulpbeurs op de Groenplaats en maakte, voor het wintersaisoen, eene Beurs van de concert- en zoogezegde Oostersche zaal, in de Binnenstad of mislukte zoo geheeten *Cité*.

Eerst den 26 Juni 1868, onder de Meeting-regeering, werd het plan van den bouwmeester Schadde met veertien stemmen tegen dertien, gegeven aan het plan. van den bouwmeester Dens, aangenomen.

Zoo als wij zegden, werd de oude bouwtrant voor de beneden-galerijen behouden.

De Meeting-regeering huldigde haar werk den 19 Augustus 1872 in.

(*Wordt vervolgd.*)

De kinderrol.

Zij heeft dus haar kind te vindeling gelegd! Zij heeft het aan de zoogezegde *rol* toevertrouwd! Nog beweegt zich de belletrekker, door welke de portier van het gesticht verwittigd wordt, dat een hulpeloos kindje, zich onder de koude beschermvleugels van 'moeder-Staat' stellen komt!

Diep is zij aangedaan; met smart scheidt zij van haar kind. Armoede dwingt haar gewis zich van het onschuldig bloedje te ontdoen. Ja, zij verdient medelijden, maar wat zij doet is misdadig, en wat de rol, *le tour des enfants trouvés* betreft, deze vinden wij een verderfelijke instelling.

Gelukkig is deze uit ons midden verdwenen; doch wij herinneren ons nog, toen wijlen Dr Matthysens, in den gemeente-raad van Antwerpen, de afschaffing voorstelde, wat al tegenwerpingen er in het publiek ontstonden.

Vroeger, en sedert eeuwen, was het verlaten kind aan de christelijke liefdadigheid, waarvan de H. Vincentius-à-Paulo het schitterendste voorbeeld gegeven had, toevertrouwd; Napoleon I beschikte er anders over en stelde de *tour* in, de rol waarin het kind gelegd werd, om het voortaan aan vreemde zorgen over te laten.

De eerste rol bestond te Lyon in 1804; aan België werd, bij decreet van 19 Januari 1811, de verplichting opgelegd in ieder vindelinghuis, een dergelijk voorwerp te plaatsen, terwijl ieder arrondissement een centraal huis voor de gevonden kinderen hebben zou.

Naast de mogelijkheid om zich, door middel van de rol, van zijne kinderen te ontmaken, schreef de wetgever strenge straffen neêr, voor diegenen welke overtuigd waren, kinderen te vindeling te hebben gelegd.

Te Brussel, Gent, Luik, Namen, Antwerpen (en in deze laatste stad den 16 Juli 1812) enz. enz. werden rollen ingericht, terwijl Charleroi, Brugge, Arlon en Hasselt het keizerlijk decreet ongemerkt lieten voorbijgaan.

De uitkomst beantwoordde niet aan de verwachting. Immers het bleek weldra, dat het getal verlaten kinderen op eene geduchte wijze aangroeide.

Fréd. Cuvier haalt aan in zijn artikel over de *vindelingen*, opgenomen in het *Dictionnaire de l'Economie politique*, dat dit opklimmend getal verbazend was: in 1810 telde Frankrijk 55,700 dergelijke kinderen; in 1823 bereikte dit cijfer het getal 111,400 en in 1833 zelfs 164,000. Overigens, alom werd diezelfde opklimming bemerkt, terwijl eene andere niet minder belangrijke statistiek verklaarde, dat de sterfgevallen onder de kinderen *in* of *voor* de rol neêrgelegd, deze laatste eens te meer veroordeelde.

Léon Faucher zegt te recht: 'voor deze kinderen is de familie-band gebroken en deze band is, voor het kind, *het leven.'*

Eene andere reden, welke deze instelling veroordeelde, was, dat de rol de zeden rekkelijker, maakte en de losbandigheid begunstigde. Die instelling, zegde Cuvier, is *la plus pernicieuse qu'ait pu inventer une charité sans prudence et sans lumières, et nous répétons volontiers ce qu'en disait lord Brougham, à qui on en montrait le jeu: 'que c'est la meilleure petite machine de démoralisation qu'on pût inventer.'*

Ja, inderdaad, 't was een werktuigje van zedebederf, en de heer Dufaure, in 1849 minister van Binnenlandsche Zaken in Frankrijk, zegde met reden, dat het riolen waren, in welke het schuim der samenleving niet werd uitgestort - neen, wat men er in uitstort zijn slachtoffers, en de hand die ze er in werpt, trekt zich terug: het schuim zelve drijft naar de samenleving weêr.

Langzaam, en slechts geruimen tijd nadat het keizerrijk gevallen was, werd in België de instelling afgeschaft. In eenige steden viel zij allengs in ongebruik; in Namen verdween zij in 1823; in andere plaatsen doorleefde zij de regeering van koning Willem en in Antwerpen verdween zij eerst in 1860: Gent en Antwerpen hadden die verderfelijke erfenis van het eerste keizerrijk het langst behouden.

Heeft de afschaffing aan het vooruitzicht van eenig donkere profeciën beantwoordt? Heeft men nadien de pas geboornen op den dorpel der huizen en onder den blooten hemel vinden liggen? Is het getal der kindermoorden sedert de afschaffing toegenomen?

Neen, niets van dit alles is waarheid geworden. Men heeft integendeel, en dit overal, waar de afschaffing heeft plaats gehad, het getal vindelingen zien verminderen, en de reden dezer vermindering is licht te beseffen.

Een aantal voortreffelijke gestichten, door de liefdadigheid ingegeven, worden thans rechts en links opgericht, en ontnemen aan de ongelukkige moeders alle reden om zich van hunne kinderen te ontdoen: onder deze tellen wij vooral de *kinderkribben.*

De martelaar.

Wie onzer heeft het martelboek niet gelezen, waarvan Vondel - een der grootste dichters, die ooit hebben bestaan - zegt, in zijne opdracht aan *Eusebia*, de veronderstelde naam der vrome, edele en schoone Tesselschade:

> Gij kust en leest de blaan die eeuwig leven;
> De leliën met rozen overstrooid;
> Spierwit satijn met martelinkt beschreven
> En bloedkoraal op sneeuw, dat niet ontdooit.

Wie inderdaad heeft zich het flauwhartig gemoed niet voelen opwekken, bij het lezen van de geschiedenis der martelaren! De geschiedenis der eerste eeuwen van het Christendom, zegt Rousseau, is *un prodige continuel*, een immer voortdurend wonder.

Niets grootscher dan die reuzenstrijd van de wereldsche oppermacht tegen het zwak houten kruis, dat eindelijk, niettegenstaande alles, den zegepraal behaalde.

De strijd was lang en bloedig, en geen wonder! Men gaat niet zoo vreedzaam van het wellustig, zinnelijk en vleeschelijk leven over tot een leven van versterving, boete en opoffering - en nog minder de samenleving dan wel de individu.

En aan welke tormenten stonden de christen-martelaars bloot!

Tacitus zegt dat, onder Nero's regeering, sommige belijders met dierenvellen omhangen, door de honden werden verscheurd; anderen, aan palen gebonden en met brandbare stoffen ingesmeerd, dienden 's nachts tot fakkels in de tuinen van het gekroonde monster, dat zich in den helschen lichtgloed en bij het gekerm der lijders verlustigde.

Nog anderen, zegt Seneca, sneed men den buik open; men doorstak hun het lijf met puntige palen, zij werden aan stukken getrokken, gevierendeeld en andere ijsselijke wreedheden meer - en echter vermenigvuldigden zich de Christenen en dankten, in hun doodstrijd, dat God het eeuwige licht op hun pad had doen stralen.

Een schilder van talent, Ant van Hammée, leerling van Portaals, in 1864 laureaat in den prijskamp Van Rome, heeft uit die treffende bladzijden eene episode gekozen, welke wij hier door de houtgravure weergeven.

De verdachte reeds door de tortuur gepijnigd, wordt voor het bronzen afgodsbeeld van Jupiter gebracht en men eischt dat hij offeren zal. In vergoeding voor die laf heid belooft men hem het leven, de vrijheid, het genot, en wie weet wat al aanlokkende tooneelen meer voor zijnen geest worden getooverd.

Hij offere, en zijne familie: zijne moeder, zijn vader, zijne verloofde misschien, zijn trouwe slaaf wachten hem. Maar neen, hij heeft geleerd

> .... naar Gods strenge Ridders aarden,
> Die 't hemelpad op purper nie betreên,
> Maar op de punt van spijkers, sneê van zwaarden.
> Geklonken en geknarst door vleesch en been.

De martelaar heeft geweigerd en zijn Vader in den hemel verkort zijn lijden en roept hem tot zich, terwijl zijne dierbaren in dit angstvolle oogenblik door verschillende gevoelens worden beroerd. Treffend vooral is de vader, die schijnt te bidden: ‘Uw. wil geschiede, o mijn God!’

Het tafreel is zielroerend, oneindig treffender dan dat de kunstenaar eene gruwelijker en bloediger episode gekozen hadde. De kunstlievende lezer zal gewis, even als wij, geruimen tijd en nadenkend, bij die voorstelling verwijlen.

J.C. van Put.

Het portret van den oud-burgemeester van Antwerpen was gegraveerd toen hij, voor zijne gezondheid te Homburg verblijvende en aldaar van ons voornemen verwittigd om zijne levensbeschrijving uit te geven, ons dringend verzocht van dat voornemen af te zien,

'De levensbeschrijving,' zegde hij, 'waarin het publiek belang stelt, i[s] het algeheel der werken, uitgevoerd gedurende het bestuur, van hetwelk ik heb deel gemaakt.'

Gewis, dat is eene waarheid, en wij denken ook wel dit overgroote werk eens te zullen kunnen ondernemen. Dewijl het echter ons voornemen is in de *Belgische Illustratie* eene reeks gravuren te geven, oude en nieuwe gedenkteekens van België voorstellende, en bij deze de portretten te voegen van verdienstelijke manuen, dachten wij dat ook hier het portret van den oud-burgemeester Van Put niet kon, niet mocht ontbreken.

Hij vergeve ons dus, dat wij niet algeheel aan zijn wensch kunnen voldoen.

De hedendaagsche staatkundige partijen hebben de dankbaarheid niet in eigendom; ware dit zoo, dan zou geen man bestendiger aan het hoofd der zaken gebleven zijn dan de heer Van Put.

Hij heeft dan ook het lot ondergaan, dat zoovelen, die zich even als hij aan het welzijn van het algemeen hebben opgeofferd, ondergingen; doch na zijne aftreding heeft de heer Van Put nog die achting behouden, welke de kroon der openbare bediening mag worden genoemd.

Tot het rustende leven teruggekeerd, mag hij, met een kalm en gerust oog, op de reeds afgelegde loopbaan terug staren en is hij te nederig zulks te zeggen, dan zullen zijne tijdgenooten dit doen en de geschiedenis zal herhalen: hij deed meer dan zijn plicht.

Joseph Coruelus Van Put is in een dorpke, nabij Antwerpen, te Hoboken den 15 Juni 1811 geboren; zijne moeder was een dier uitverkoren vrouwen, welke, zonder in de wereld te schitteren, zonder het zelfs te weten, eene stille bewondering achterlaten bij allen die haar gekend hebben; zijn vader was een braaf, christelijk man, vol eergevoel en deugd.

Laat ons enkel hier zeggen: de zoon, de eenige zoon dier brave dorpelingen, is hunner waardig gebleven. Schooner blazoen kan men gewis niet vinden.

De ouders van Van Put waren welgestelde landbouwers en bierbrouwers.

De oudste der vrienden van den oud-burgemeester, zijn speelmakker in zijne eerste jaren en nu nog zijn vriend, nu het hoofd met de sueeuw des winters is overdekt, de heer de Bie, secretaris der gemeente Hoboken, heeft ons van 's mans kinderjaren een zeer levendig tafreel opgehangen.

Hij deed ons het stille, vaste en soliede, maar toch levenslustige karakter van zijnen vriend kennen; het verblijf in de dorpschool, zijne leerzucht in kerk en school, zijn als het ware ingeboren eerbied voor zijne overheden.

Het lager ouderwijs was te dien tijde alom gebrekkig, en dewijl de Hobooksche brouwer goed bemiddeld was en hij slechts één kind had, zond hij dit reeds vroegtijdig naar het befaamde opvoedingsgesticht van den heer Mannekens te Boom.

Als jongeling verliet Van Put de kostschool en begaf zich ter studie naar het latijnsch onderwijsgesticht van den heer Denef, te Turnhout.

Van Put was een voortreffelijk student; hij deed zich om den eenvoud des harten, om zijn gezond oordeel en scherp doorzicht, door leeraren en mede-studenten hoogachten.

In de vacantie-dagen, die hij in het ouderlijke huis doorbracht, schreef de jonge Van Put vlaamsche verzen, nu eens luimige dan eens ernstige. Hij verlustigde zich met zijn vriend de Bie in lange wandelingen, die door het najaar nog aanlokkender werden en toefde vooral gaarne aan den dichterlijken Sckelde-boord, op eenigen afstand van zijn dorp.

Van die vlaamsche dichtstukken is niets tot ons overgekomen; doch wij hebben meer dan eens in bijzondere gesprekken en improvisatiën, in den *Nederduitschen Bond* uitgesproken, bemerkt, dat de heer Van Put met de dichters, vooral die van het tijdstio zijner studiejaren, volledig bekend was.

De bekwaamheid, ordelijkheid en vastheid van karakter deden hem door de leeraars opmerken, en welhaast trad hij in het turnhoutsch collegie zelf als leeraar op.

Het stille leven van het onderwijs verlatende, misschien wel aangedreven door de zucht om dichter bij zijne familie te zijn, ging hij zich eenigen tijd later te Antwerpen vestigen; hij werd bediende in een handelskantoor en weldra op zich zelf staande, legde hij den

grondslag van een huis, dat tot nu toe een uitgebreiden handel in de granen drijft, en zich door rondheid en flinkheid voortdurend onderscheidt.

Het valt voor het oogenblik niet in ons bestek, den heer Van Put in al de belangrijke bedieningen te volgen, die hij beurtelings of gelijktijdig bekleedde. Dat gedeelte van zijn leven alleen is reeds een gansch leven van werkzaamheid. Onschatbaar zijn de diensten door hem aan handel, scheepvaart, kunst en wetenschap bewezen.

Tot lid van het gemeente-bestuur benoemd, mocht hij zich voortdurend op eene soliede populariteit beroemen. Uit den raad-Loos, gevallen door zijne twijfelachtige houding in zake der forten quaestie, ging hij over in dien der Meeting, bezette geruimen tijd den voorzitterstoel en werd eindelijk, toen de Meeting voor het minst door een paar dozijn verkiezingen bevestigd was, tot burgemeester van Antwerpen benoemd.

Zoo als wij hooger zeggen, en zoo als het 's mans verlangen is, hopen wij eens, hem en zijne collega's, voor te stellen, omringd door de groote werken, die onder hun bestuur werden uitgevoerd.

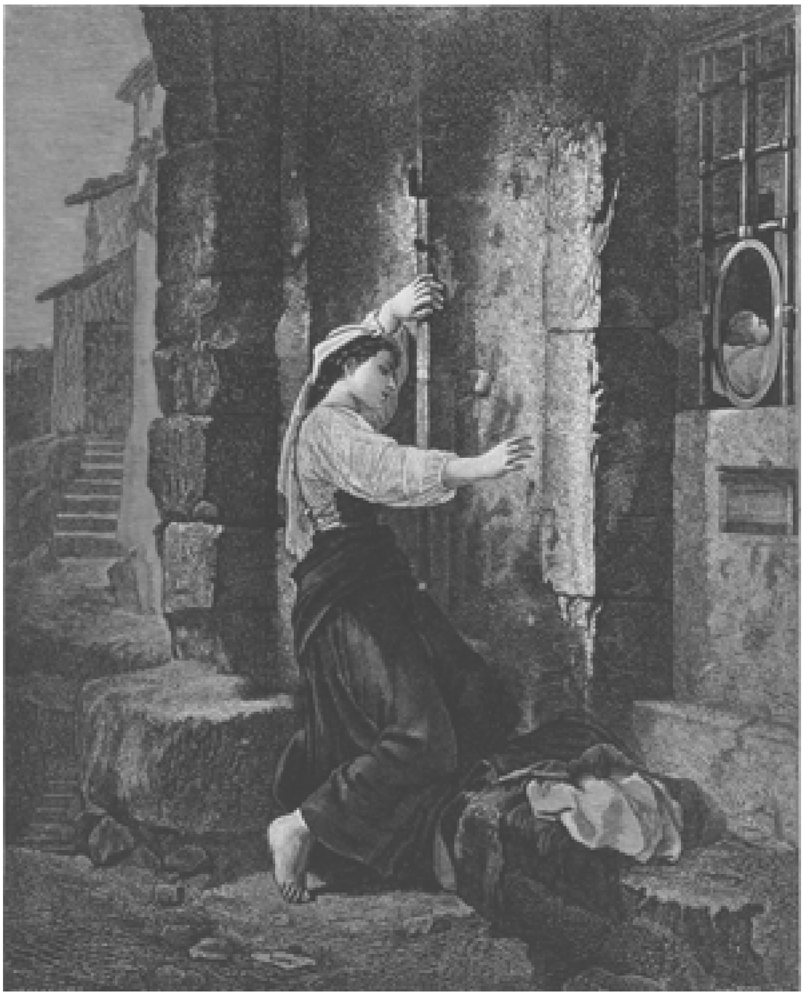

DE KINDERROL.

De heer Van Put's portret is genomen uit de dagen toen hij nog, in krachtvolle gezondheid, den raad presideerde en schier gansch het stedelijk bestuur op zich nam. In dit gedeelte van zijn leven ontbreken ons de bouwstoffen niet; wij hebben hem

destijds van nabij gekend; doch, nog eens, hij verlangt dat wij voor het oogenblik zwijgen.

Sedert 1864 is de heer Van Put weduwnaar van vrouwe Maria Henrica Van Steven, die den 23 Juni te Berchem overleed en te Hooken, de geboorteplaats van haar echtgenoot, ter ruste werd gelegd.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.

I.
In de Oude Vryheyt.

't Ging er druk toe in de *Oude Vryheyt* - eene deftige taveerne, in de Gasthuisstraat te Turnhout, gehouden door den ‘eerzamen waard’ Quinten Stoffel en bezocht door de beste poorters der aloude Vrijheid.

DE MARTELAAR, NAAR ANT. VAN HAMMÉE.

Of kwam daar niet menig lid der schepenebank en van het Consistorie van den Horen, en in vroeger dagen, toen er nog ridders in de Vrijheid waren, menig kind van goeden huize, eene pint schuimenden gerstenwiju drinken?

Ja, in de *Oude Vryheyt* werd dikwijls lustig geteerd, gesmeerd, gespeeld en menigen stuiver 'vertoebackt.' Zelfs werd er niet altijd gerstennat gedronken; maar ook wel eens *rosolis* of sonnedauw - eene mengeling van wijn, suiker en kostbare kruiden. Doch de costuymen werden er immer geëerbiedigd, en voorwaar! dat eischte ook Quinten Stoffel.

Nu sedert jaren werd de herberg van Stoffel slechts zelden door vreemde heeren bezooht. Immers, de oorlog woedde in de Nederlanden en de grensplaatsen werden nu eens door vrienden, dan weêr door vijanden gebrandschat.

Eindelijk was het jaar 1648 aangebroken, en te Munster werd den 30 Januari den vrede tusschen Spanje en de Staten gesloten; doch reeds in 1647 had men, in gemelde stad, eene overeenkomst getroffen, waarbij het Land en de Heerlijkheid Turnhout overging met alle 'Dorpen, Gehuchten ende ander Re[...]en, aan het huis van Oranje-Nassau, aan de prinses douairière Amalia van Solms, weduwe van Frederik Hendrik.

Dat was voor gansch de Vrijheid eene heuglijke tijding geweest; het nijverige Turnhout, dat gedurig van Heer verwisselde en geruimen tijd de bijzondere eigendom der spaansche vorsten was geweest, had zich sedert de Vrouwe Maria van Hongarië, niet juist over de vrijgevigheid zijner meesters te beroemen.

De dagen, integendeel, toen de Vrijheid aan de prinsen van Oranje behoorde, waren dagen van bloei en welvaart geweest.

Niet slechts had men de nijverheid van Turnhout met voordeelige octrooien begiftigd; maar uit den aard harer ligging alleen was die stad inniger met de noordelijke gewesten verbonden dan met de zuidelijke, en vonden de producten harer weverijen en potbakkerijen derwaarts een voordeeliger uitvoer.

'Leve de nieuwe Vrijvrouwe!' die kreet had reeds meer dan eens door de *Oude Vryheyt* van Quinten Stoffel geklonken, en het herhaald kleppen met de deksels der bierpotten duidde genoegzaam aan, dat èn de leden der schepenebank, èn de leden van het Consistorie van den Horen zelfs dreigden de costuymen te braveeren.

Reeds in Juli 1647 waren twee gevolmachtigden, deze voor den koning van Spanje, gene voor de prinses van Oranje, in de Vrijheid aangekomen, om de overdracht te bewerken; doch de heer Houyne, geheimraad van den koning van Spanje, en ridder Jan de Knuyt, heer van Oud-en Nieuw-Vosmaer en 'gedeputeerde van Vrouwe Princesse' hadden de zaken nog niet juist in vollen regel bevonden, of beter gezegd de laatstgenoemde, een man die verstond dat tweemaal twee vier was, had vermeend omtrent zekere som, in klinkende munt te betalen, de noodige voorbehouding te moeten maken.

Wel stond er geschreven, dat men het Land en Heerlijkheid Turnhout, met kasteel en ab- en dependentiën, met al wat er vroeger den Lande en der Heerlijkheid had toebehoord, aan de prinses-douairière afstond, en dat de koning beloofd had 20 à 25000 gulden te besteden om datgene terug te koopen of te ontlasten, wat vroeger van de Vrijheid gescheiden en vervreemd werd, maar ridder de Knuyt was een Hollander en die dus tellen kon, en inderdaad, ook bij iedere gelegenheid telde.

De nieuwe eigenaars en particulieren weigerden in de overdracht toe te stemmen, voor dat hun de penningen ter vergoeding waren uitbetaald en ridder de Knuyt wilde

namens de prinses van Oranje niets aanvaarden, voor dat de belofte waarheid zou geworden zijn.

De overdracht werd dus uitgesteld.

Wel waren de schouteth, rentmeester en schepenen van hun eed jegens den koning van Spanje ontslagen; maar nog niet aan den dienst der nieuwe Vrijvrouwe verbonden.

Alles had dus een voorloopig karakter, en sommigen vreesden zelfs dat er eindelijk van de overdracht niets komen zou.

In de herberg van Quinten Stoffel, waar men zich dagelijks vereenigde om over de tijdsomstandigheden te spreken en eens te polsen bij dezen of genen schepene, of er eindelijk beslag aan de zaak komen zou - in de *Oude Vryheyt* werd, niettegenstaande alle woorden van bemoediging, veel minder geklept en gedronken.

Geen ruiter reed de Vrijheid binnen, of oud en jong stak nieuwsgierig den neus buiten de deur; geen zware reiskoets mocht er binnen schokken of men stak de hoofden bijeen; geen vreemd gezicht vertoonde zich aan den kant van het onbewoonde kasteel, of er ging een stroom van veronderstellingen op, die echter welhaast weêr in het niet terugzonk.

De winter kwam; het vorstelijk kasteel met zijne prachtige warande, doorsneden met lanen, met zijne tuinen, vijvers en sieraden, met rustplaatsen en vergezichten, bleef in zijne doodsche kalmte gedompeld, en weldra sloeg de sneeuw als het ware een doodskleed om hetzelve heen, en dit van zijn door 't water bevochtigden voet tot aan het spits zijner torens, die over de hooge kruinen van de boomen der warande heenstaarden.

Zoolang in het kasteel des avonds geen licht aan de vensters glansde, zoolang daar, binnen en buiten, geen leven van menschen, rijtuigen, kavalieren, jagers, valkeniers en honden opdaagde, was er ook nog niet veel reden tot hopen.

En toch hoe dikwijls had deze of gene poorter, als dit of dat geruchtje van winkel tot winkel, van weefgetouw tot weefgetouw, van taveerne tot taveerne geloopen had, des avonds, zijne lantaarn ontsteken en was, in den dikken mantel gewikkeld, nog naar Quinten Stoffel gegaan, om te hooren of er in den loop van den dag of in den vooravond, niets aangaande het gerucht verhandeld was!

De man keerde echter telkens zonder goeden uitslag terug; hij bracht niets thuis dan een bibberend lijf, natte voeten en soms nog den baugen schritk; want 't was des avonds recht akelig in de Vrijheid, dan als alle huizen gesloten waren, als er geen lichtje in de straat pinkte, tenzij hier en daar voor een beeld van de Moeder Gods; als hij geen sterveling ontmoette, tenzij soms een nachtwaker met piek en snuffelenden hond.

Dat lijkkleed heinde en verre, dat klepperend zwaaien van een uithangbord, dat sjierpen van eene lantaarn aan hare ijzeren hengels onder een kruisbeeld; dat piepend klagen van een weerhaan; dat kraken van de sneeuw; dat fantastisch gerammel van den beiaard, opgevolgd door het bonzend slaan der klok; het kerkhof daar in het midden der stad en rondom de kerk, en eindelijk het doodsch en langgetrokken getoet van den nachtwaker op den toren - dat alles geeft ons wel het recht, ‘akelig’ te zeggen; maar het bewijst ook met wat gespannen verwachting men bezield was, en in welken hoogen graad van vertrouwen de taveerne van Quinten Stoffel stond.

De lente van 1649 kwam; men was omtrent het midden der maand April. De natuur herleefde: buiten was alles reeds heerlijk groen; over het goudgele koolzaad hommelden de bijen; in de tuinen binnen de Vrijheid waren de knoestige fruitboomen met bloesems overdekt en staken als groote bloemtuilen tusschen de donkerroode ticheldaken uit.

De warande van het kasteel hing zich, in plaats van den sneeuwen ijspels, een groen en met bloesems doorstippeld kleed om.

Dat gebeurde nu wel ieder jaar; maar 't was of men aan die verandering ditmaal een feestelijk voorteeken hechtte, en men had zich niet bedrogen.

Den 12 April verscheen andermaal ridder Jan de Knuyt, ditmaal vergezeld van ridder Sebastiaan Daems, heer van Noirmont, raad- en rentmeester des konings in het kwartier Antwerpen, op het stadhuis en dewijl de koning voldoening gaf aan de door Knuyt gemaakte opmerkingen, betreffende de penningen, had ook dien dag de overdracht plaats.

De taveerne van Quinten Stoffel had drukken toeloop en er heerschte zelfs eene halve schemering, ten gevolge der talrijke ‘toebacksmookers’ of, zooals men wel eens zegde ‘toebacklurckers.’

Wel had men de heeren ‘gecoitteerden’, den schouteth, de schepenen, den rentmeester, in hun Zondagspak, ernstig en overtuigd van hunne waardigheid, naar het stadhuis zien gaan; wel waren de poorters en straatjongens die voor het stadhuis samenschoolden, eerbiedig nu voor dezen dan voor genen opdagenden magistraat uit den weg geweken; wel had men hen beurtelings de trappen van het Vrijheidshuis zien opklimmen; doch dit was ook alles.

De deuren waren toegevallen en de vorster hield druk de wacht en belette wel, dat deze of gene nieuwsgierige wever of potdraaier het oor tegen het sleutelgat kwam leggen.

En nieuwsgierig waren inderdaad allen; geen wever bevond zich dien

dag op zijn getouw, geen potbakker aan zijn oven, geen schoenlapper op zijn driepikkel, geen smid aan zijn moker; - alles liep in bonte mengeling dooreen, en tusschen hen mengden zich vrouwen, kinderen, deftige poorters, geestelijken.

Dewijl er echter niets te winnen was met naar het stadhuis en zijn blazoen, een loopend hert, te staan gapen, ging men wel eens ongeduldig naar de taveerne van Quinten; want daar had men een paar knechten van ridder de Knuyt zien binnengaan; ofwel men ging naar den *Ossenkop*, bij de weduwe Van Immerseel, waar men door de openstaande poort de zware gele reiskoets, met opgerolde lijnwaden portels, zag staan, en die den vorigen dag, vergezeld door eene gansche bende juichende straatbengels, en met drie paarden bespannen, binnen de stad kwam; - in die reiskoets had ridder de Knuyt 'met den langen neus' gezeten.

Niet dat de ridder 'representeerende den Adel in de Staten van Zeeland, gecommitteerde ter vergaederinghe van hoogmogende heeren Staten-Generael der vereenigde Nederlanden, eersten raed van onzen Sone den heere Prins van Oranje' - niet dat de ridder dien bijnaam droeg; maar de jonge tijkwevers en potbakkers hadden den vorigen dag, onmiddellijk dit in het oog vallend punt op zijn aangezicht bemerkt en den ridder, volgens kempisch gebruik, met dien bijnaam herdoopt.

Het publiek ging dus rechts en links, ook naar het kasteel; nergens was juist iets te zien, maar er hing als het ware iets in de lucht, en daarvan hadden de kramers, liedjeszangers, kunstenmakers en ander volkje gewis een voorgevoel gehad, want er slingerde hier en daar reeds een vertegenwoordiger der reizende kunst tusschen de menigte.

Wij zegden dan dat vooral de taveerne van Quinten Stoffel een middenpunt der samenscholing was; die geen duiten had om een pot bier te drinken, bleef buiten staan.

Die verteeren kon, trad binnen en vond daar in een talrijken kring, Simon, den lijfknecht van ridder de Knuyt, een man van zoo wat veertig jaar, met rood opgezwollen, vroolijk gezicht, de kleine snuifschepper schuins op de gepoederde pruik en het wapen van zijn meester op de blinkende knoopen van zijn jas.

Simon dronk mild en snapte niet minder; een aantal burgers luisterden naar hem als naar een orakel, en Quinten Stoffel verwenschte schier het gedurig kleppen met de ledige potten - telkens het signaal, dat hij naar den kelder moest en dus verhinderd werd te luisteren naar hetgeen mijnheer Simon vertelde.

'Dan zal de zaak toch eindelijk vereffend worden?' had de dikke brouwer gezegd.

'Ja, daar kun je een brouwsel op aanleggen, man!' antwoordde Simon met een sterk hollandschen tongval. 'Nu, negen maanden geleden schoof de zaak niet, omdat mijnheer ridder de Knuyt een man is, die, weet je, een duit in vieren klieven zou; maar nu de koning eindelijk gezien heeft, dat hij den ridder geen knollen voor citroenen in de hand stoppen kon, heeft hij den kop in den schoot gelegd en de zaak is afgedaan.'

'Zoodat onze Vrijheid in al hare rechten van vroeger dagen terugkeert?' vroeg bedeesd een klein kereltje met levendig oog.

'Daar geef ik je mijn woord op, man!' zegde Simon, met zooveel stoutheid alsof hij de 'gecoitteerde' der prinses van Oranje zelf geweest ware.

'Maar de personen in bediening?' viel nu een lange magere wever in.

‘Zou jij wellicht schouteth der Vrijheid willen worden, mijnheer de boonstaak? Nu dan zal je 't deksel van de kan scherp op den neus slaan; je kerk blijft kerk, je hemeldragonders...’

‘Ge wilt zeggen de heeren geestelijken,’ onderbrak de donderende stem van den hoefsmid, die met ongewasschen gezicht, zwart schootsvel en den tinnen pot in de gespierde vuist tegen het venster leunde. ‘Men spreekt in de Vrijheid met eerbied van kerk en priester.’

‘En wat raakt jou dat, jij schouveger!’ antwoordde de lijfknecht onbeschoft.

‘Dat raakt me zooveel, dat ik u in een twee drie, pruik en ooren zwart schilderen zal, als gij u vermeet oneerbiedig van ons geloof en geestelijkheid te spreken. En indien de nieuwe Vrijvrouwe denkt...’

‘Peis, Huib, peis! riepen tien of twaalf stemmen te gelijk; de costuymen der Vrijheid verbieden u oneerbiedig van onze Vrouwe te spreken.’

‘De prinses van Oranje is onze Vrouwe nog niet.’

‘Zij zal het worden.’

‘Welnu, dewijl zij het nog niet is, heb ik nog vrij spreken: indien de prinses, uw Knuyt en heel de Oranje-winkel er aan denken zouden, ons hier in onze oude Vrijheid in ons katholiek geloof te komen hinderen, zoo als men dit op het oogenblik in de Meierij doet, en dit nog wel krachtens het tractaat, zou hun bezoek hun slecht bekomen. Indien zij meenen hier in de Kempen, de geuzerij te zullen ontmoeten en ons aan Luther en Calvinus te verkoopen, zullen zij zich wel bedrogen vinden: - wij hebben nog kneukels...’

De oogen van den smid gloeiden als twee kooltjes vuur, door zijn blaasbalg aangewakkerd; de vergadering was het omtrent zijne denkwijze eens, want er heerschte een dreigend gemompel.

Quinten Stoffel, die den driftigen smid in den aanvang had willen sussen en den uitgestrekten, met groote spieren dooraderden, blooten arm naar beneden wilde halen - Quinten Stoffel zelfs zweeg, en vond de uitdrukking van ‘hemeldragonder’, van wege dien gepoederden worm, zeer ongepast.

Simon snaterde echter dapper tegen, maakte kwinkslagen op wit en zwart, op zijne meelpruik en Huib's roetgezicht; doch dat alles - het krachtig gerstennat onophoudelijk kwaad stokende - bracht de verbittering nog hooger, en zoo hevig werd de twist, dat men dezen tot buiten op de straat hoorde en de nieuwsgierigen dichter bij de twee vensters drongen, om te vernemen wat er gaande was.

Plotseling trad een persoon van gemiddelden ouderdom, doch vreemdeling in de Vrijheid, de taveerne binnen. Hij was deftig in het zwart gekleed en droeg een witten kraag of bef, uit welke twee witte kwispels te voorschijn kwamen; op de donkerbruine hairen, die in lokken langs het aangezigt neêrhingen, stond de hoed met liggende oranjeveêr.

Met een oogopslag had hij den toestand der gemoederen in de *Oude Vryheyt* verkend, en zijn blik viel op den lijfknecht, die omgekeerd op den stoel gezeten en de armen en kin op de leuning latende rusten, den smid tartend en spottend in de oogen zag.

‘Ben jij het weêr, Simon,’ zeide de binnengetredene streng, ‘die hier de oude praatmoêr komt spelen. Pak je weg! Heer ridder de Knuyt laat u rechts en links opzoeken, en ik dacht wel dat ik je weêr in de taveerne vinden zou.’

Wie was die heer? Dat wist het gezelschap niet; maar Simon scheen het wel te weten, want hij slingerde als een slang, zoo verdoken, door het volk heen, naar buiten.

‘Beste vrienden,’ ging de binnengekomene voort; ‘ik heb niet alles gehoord wat die snoeshaan van een knecht u gezegd heeft; maar wat ik gehoord heb, is eene schande en nooit is het Harer Hoogheid, de prinses van Oranje in het denkbeeld gekomen, om u in de vrije uitoefening van uw eeredienst te hinderen. Knechten, die aan de deuren luisteren, bederven niet zelden den toestand hunner meesters. Geloof mij, ik, de geheimschrijver van den heer ridder de Knuyt, weet er zeker meer van dan die ridder van den kleêrklopper en den borstel!’

Er ging een algemeen gelach in de taveerne op; Huib de smid was gewroken.

‘Zeg het aan allen,’ ging de vreemdeling voort, dat het plechtig bepaald en besloten is, dat de katholieke godsdienst in den toestand, waarin hij zich nu bevindt, behouden blijft; de overeenkomst luidt: ‘ende dat de catholique Religie aldaer sal worden gemainteneert, inder vueghen gelyck de selve daer nu iegenwoordich is, ende Geestelycke in hunne goederen, functiën, ende vrye exercitiën en surrityten.’

‘Dan is ons de prinses van Oranje dubbel welkom!’ riep de smid.

‘Ja, ja!’ klonk het uit aller mond. ‘Leve Hare Hoogheid! Leve Amalia van Solms! Leve de prins van Oranje!’

Die kreten werden vergezeld door het geklep der bierpotten en het kloppen op de tafel, en Quinten Stoffel nam de arendoneksche slaapmuts van zijn kalen schedel, en zwaaide ze herhaalde malen boven het hoofd.

‘Overigens,’ hervatte de spreker, die tevreden was over den indruk dien hij op de vergadering te weeg bracht, ‘Hare Hoogheid Amalia van Solms is eene brave en edele vrouw, die haar gegeven woord ten uwen opzichte in niets breken zal.’

‘Dan zal mijn moker haar ook verdedigen tot den dood!’ onderbrak de smid.

'En om te doen zien, dat Hare Hoogheid niet naar verandering haakt, heeft ze den schouteth en de schepenen, allen die in bediening zijn, in hunne functiën behouden; heeft ze 'wederom ingeroepen ende gecontinueert om als schépenen haerder bancken der Poort ende Vryheyt van Turnout te dienen naer usantie en costuyme.'

'Leve de Vrijvrouwe!'

'Zooeven hebben allen "den behoorlycken eedt" en "naar ouder gewoonte *mutatis mutantis*" afgelegd.'

'Hoezee!' riep de smid. ''t ls maar, Mijnheer, dat wij aan onze oude traditiën houden; aan geloof en vrijheid moet men in ons midden niet komen pluizen'

J.C. VAN PUT.

'Daarin geef ik je volkomen gelijk, en ik zal dien praatzieken Simon, die u uit louter domheid tegen den staat, van zaken kwam ophitsen, eens duchtig den bol doen wasschen.'

'Neen, dat is niet noodig,' liet er de smid edelmoedig op volgen; 'de man meende het waarschijnlijk zoo kwaad niet, en ik was misschien wat al te snel op mijn paard gesprongen. Laat ons liever eens vroolijk klinken op de goede tijding die ons vandaag, na zooveel ramp en lijden, gebracht wordt. Hier, Stoffel, een pot best bruin voor den heer geheimschrijver. Huib is er goed voor!'

De geheimschrijver was op het punt voor het aangebodene te bedanken, Stoffel greep reeds naar zijne blinkendste bierkan; iedereen maakte zich gereed den hoogen gast feestelijk te onthalen, toen eensklaps het klokkengelui over de Vrijheid heen klonk.

In een wenk was de taveerne ontruimd; iedereen zette de kan neêr en in een vlaag van nieuwsgierigheid buiten stormend, wierp menigeen het bier zijns buurmans om.

De zware galm der klokken uit St.-Peters toren, de zilveren klank der klokjes uit kapel en klooster, versmolten zich en vervulden het luchtruim met iets feestelijks, dat zich aan al de bewoners meedeelde.

Eensklaps klonk het horengeschal der *Jonggesellen*[1] voor het stadhuis, en dit korps trompetters deed gansch de bevolking op dat middelpunt der Vrijheid bijeenstroomen.

Oud en jong, rijk en arm, wereldlijk en geestelijk, alles was daar, en terwijl de klokken galmden en het volk jubelde, speelden de *Jonggesellen* het prinsen-lied, en zongen honderden stemmen:

Wilhelmus van Nassauwen
Ben ick van Duytschen bloet,
Het vaderlant ghetrouwe
Blijf ick tot in den doedt.

De overdracht had eindelijk in waarheid plaats gehad.

Onder het spelen der *Jonggesellen* verschenen de 'gecoitteerden' van Zijne Majesteit den koniug van Spanje en van Hare Hoogheid, in al hunne deftigheid en statigheid, omringd door de pas beëedigde schepenen, onder welke men opmerkte: Van Zoutelande, Christiaen Mallans, Laurens Reyns, Jacob Wils van Heuvel, Lauwes Sone, Jacob Claessens, Willem Reguyts, de secretaris Proost en anderen - allen recht fier en bewust van hunne hooge waardigheid, in welke zij bevestigd waren, en blijkbaar trotsch op de overdracht, die door hun handteeken bezegeld werd.

De dikke vorster der Vrijheid ging vooruit en splitste het volk in twee rijen; het zweet liep den man tappelings over de dikke kaken, maar hij zelf gevoelde wel dat men hem bewonderde en als een voornaam persoon beschouwde.

Had hij overigens niet post gevat aan de deur der zaal, waar de 'gecoitteerden' vereenigd waren? Had hij de personen niet uiten binnengelaten en telkens een blik in de vergaderzaal kunnen werpen?

Had hij den ridder de Knuyt niet zien zitten aan de groene tafel in zijn deftig zwart kleed, met witten kraag, waaruit de ridderketen te voorschijn kwam, met den degenbandelier over den linkerschouder naar de rechterzijde afdalende.

Had hij den ridder met zijn kalotje en pinrechte haren, met zijn langen en scherpen neus, diepe groeven om den mond, koud en doordringend oog, niet des te beter kunnen gadeslaan, daar deze vier of vijf malen, met den heer de Noirmont sprekende, op eenige voetstappen van den vorster had stilgestaan?

Dat alles leverde immers een ruime stof op voor het gezelschap in de *Oude Vryheyt!*

Door twee rijen poorters heen, gingen de heeren van het stadhuis en en gezanten naar den *Ossenkop,* waar een prachtig maal werd opgedischt.

Het wildbraad smaakte den gezanten overheerlijk, en de wijn die in de roemers kraalde, stemde de gemoederen tot vroolijkheid, zoodat de statige ridder de Knuyt verklaarde, nog nooit, zoo lang hij was volgens zijn vriend den dichter Constantijn Huygens, 'een eerlick spie.... een schildwacht buyten wals' - dat is, zoolang hij gezant was geweest, vroolijker den uitslag eener onderhandeling te hebben zien vieren.

(Wordt vervolgd.)

(1) De *Jonggesellen*, zegt Heuvelmans, vormden een korps trompetters, dat reeds tijdens Karel V bestond.

[Nummer 2]

Het stadhuis van Antwerpen.

Het stadhuis van Antwerpen is voorzeker uitwendig in bouwtrant prachtiger dan wel inwendig. Terwijl het langs de voorzijde, op de Groote Markt, een zeer indrukwekkend, zelfs een grootsch uiterlijk heeft, is het binnen, eenige zalen daargelaten, een lomp gebouw.

HET STADHUIS VAN ANTWERPEN.

Het oude stadhuis, hetwelk in de 16e eeuw werd afgebroken om plaats te maken voor een ruimer gebouw, had weinig te beteekenen en duidde juist geen stad van eersten rang aan. In 1561 werd dit nieuwe stadhuis, volgens de plans van Cornelis de Vriendt begonnen en reeds den 27 Februari 1565, door eene plechtige Misse, opgevolgd door een feestmaal, ingehuldigd.

Ruim tien jaren later brak de gekende *Spaansche furie* los; den 4 November 1576 werd het stadhuis met al zijne archieven door den brand vernield, en wat meer is, schier al de leden van het antwerpsche magistraat kwamen in dat verschrikkelijke vuur om.

Verraderlijk door de Spanjaards, uit het kasteel, aangerand, verdedigden de burgers zich, zoo als de Jesuïet Strada zegt, 'niet om eenen kleynen penningh ende slechten loon, ghelijck de krijghsknechten doen, maer voor hun eygen vaderlandt, voor hun eygen lyf ende goedt, voor al wat hen aengingh, veel kloekelijker strijdende, ende als-nu uyt de vensters ofte andere locht-gaten van Stadthuys schietende, als-nu met hoopen voorst-komende ende sich terstont wederom verberghende, brachten veel Spaigniaerts om, ende onder ander eenen vromen Hooft-man Damianus Morales.'

De strijd was dus bloedig; doch dewijl 'de stadt van alle hulpe ende bijstandt ontbloot, ende verlaten was, soo sijn eijndelyk de Spaignaerden meester geworden, ende hebben bedreven al wat raesende vijandtschap, onversaedelijcke ghierigheidt in eene soo rijcke en weldrighe stadt heeft konnen bedencken.'

Den 4 November en de twee volgende dagen werd Antwerpen aan moord, brand en plundering overgeleverd. De dronken soldaten pleegden straffeloos al de misdaden, die de oorlog teelen kan.

De Spanjaards stolen voor meer dan 60 millioen juweelen en kostbaarheden.

'Nooit,' zegt een vlaamsch schrijver van onzen tijd, 'gaven bandieten hunne lusten zoo lossen teugel: men roofde zoowel de koopwaren als de kostbaarheden, en men dwong den burger deze goederen tegen gereed geld te komen uitwisselen. Voor twee millioen gouden kronen werd er zoo uitgewisseld. Vele Spanjaarden lieten er ook gouden gevesten, stormhoeden en harnassen van maken en dezelve zwart schilderen, om alzoo des te beter hunne gestolen schatten te kunnen bewaren.'

Behalve het stadhuis werden zes honderd huizen door het vuur vernield: 'de Suyker-, Boter-, Soutruye, den Silverpant, een deel der Hoog- en Doornickstraet, de Vlasmerckt, beyde de Oude Borsstraeten, S. Jorispoort, de Yseren Brugge, al de nieuwe huysen daer 't oud stathuys gestaen heeft, het heerlyck nieuw stadtshuys, werden heel en gans verbrant.'

Ongeveer 7000 personen kwamen bij die ramp om; drie jaren later was echter het stadhuis andermaal herbouwd, en het is datgene hetwelk nu nog, in onze dagen, de breede westzijde van de Groote-Markt beslaat.

Eenige jaren geleden werd het gebouw gansch gerestaureerd; het beeld der H. Maagd, de patronesse der stad, werd, even als de koperen adelaars die den top bekronen, hersteld. Dit herinnert ons de verontwaardiging van den republikeinschen *petit général*, anders gezegd *Bult Verrières,* die in 1792 aan die adelaars de schuld gaf, dat men den 'vrijheidsboom' niet dan met groote moeite oprichtte.

C'est la faute de ce maudit volatile! riep Verrières en men haalde de metalen zinnebeelden neêr.

Het stadhuis bevat eenige wetenschappelijke bijzonderheden, zoo als de zaal-Leys, de bibliotheek, de archieven, die onder het voortreffelijk toezicht staan van een bekwaam, ijverig en dienstwillig man, den heer Genard.

O. - O.

Het wild van den strooper.

De jacht is goed geweest: de strooper is zoo even thuis gekomen en in den weizak was een haas en een prachtige faisant geborgen, die nu door de kinderen worden bekeken en bewonderd.

Gluipend is de stoute strooper op de grafelijke jacht voortgekropen, zich als een panter achter het loof verschuilend, tot dat het wild binnen schot was.

Tot nu toe is hij gelukkig geweest; zijn misdrijf werd nog straffeloos gepleegd; maar, hij vergete het niet, het geweerschot is eene klok, die de aanklagende echo ten allen kante wakker maakt, en eens zal hij, de onvoorzichtige, die de klok in beweging brengt, op het feit worden betrapt!

Dan volgt de gevangenis, of wie weet! misschien een wrekende kogel; want jaagt hij op de gouden faisanten en de reeën, de boschwachters jagen op hem....

Morgen, voor dag en dauw, zal zijne vrouw of zullen misschien wel de kinderen, het fijne wild de stad binnen smokkelen en de wildverkooper zal er een paar zilverstukken voor betalen.

Deze kunnen een oogenblik in de huiselijke behoeften voldoen, maar 'geluk, neen, gewis dat zullen zij niet geven; want zij komen voort van iets dat de wetten des lands als diefstal brandmerken.

Daarenboven de strooper wordt niet zelden dief, soms moordenaar.

En echter zijn wij geene aanbidders der tegenwoordige jachtwetten; wij vinden ze onrechtvaardig, omdat wij uitgaan van het grondbeginsel, dat ieder eigenaar uitsluitend recht heeft op zijne gronden; doch zoo lang de tegenwoordige wet bestaat, dient zij geëerbiedigd te worden.

Ons wetboek straft den jachtovertreder met lichte boeten en soms met gevangenis; in vroeger dagen strafte men diegenen welke inbreuk maakten op het *edele vermaak,* niet alleen met boeten en gevangenis; maar met de galeien en den strop.

Een edict op de jacht, tijdens de aartshertogen Albert en Isabella uitgegeven, meldt dat, bij hervalling, de strooper gestraft werd met verbeurdverklaring van goederen, zoo roerende als onroerende ‘ende daeren-boven sal (hij) ghesonden worden op de galeyen.’

Gelukkig voor onzen strooper, dat hij in onze meer menschlievende dagen leeft, in welken de *edele* reebok en de *Koninklijke* hazewind, niet hooger staan en meer beschermd worden, dan wel een menschelijk wezen.

Doch voor eigen rust en dat zijner huisgenoten, ware het te wenschen dat hij een vreedzamer en gansch wettelijk beroep verkoze, dan juist datgene hetwelk hij nu ter sluiks beoefent.

Het eerste. - Het twaalfde.

Ja, het is een oogenblik van geluk voor de jonge moeder, als haar eersteling in een stroom van kant en zijde ligt te sluimeren, en de vriendinnen het kind der weelde komen zien en bewonderen.

Wat al allerliefste kleiue bijzonderheden worden dan door de moeder in al hare naïviteit, over den kleinen lieveling verteld; wat al droomen van geluk en grootheid in de toekomst van den bengel, pas eenige dagen oud!

Van der Hoop, de jammerlijke student, maar de voortreffelijke dichter, heeft eens de gevoelens eener moeder vertolkt bij de geboorte van het *eerste*:

> Tranendauw in moeders oogen,

Dankbaarheid in vaders borst,
Moeder, schier aan de aarde onttogen,
Vader, rijker dan een vorst.
Wieg en vuurmand; 't speldekussen,
Zacht gekreun van 't jeugdig wicht,
Dat de baker poogt te sussen,
In wier hollen schoot het ligt.
Naar 't stadhuis, om aan te geven
Bij den burgerlijken stand;
Daadlijk een bericht geschreven
Voor de *Haarlemsche Courant.*
....
O, wat groeit de kleine pop!
Vader heeft hem staag in handen;
't Is zijn rijkdom; 't is zijn hoop;
Nauwer zijn de liefdebanden;
Vaster is de huwlijksknoop.
Beeld van liefde! beeld van vrede!
Zichtbaar blijk der goedheid Gods,
'Blijf,' dit is des zangers bede,
'Moeders vreugde; vaders trots!'

Ja, dat is recht dichterlijk; maar of juist de poëzie klimt met het getal, betwijfelen wij ten sterkste. Van der Hoop kwam tot andere gedachten, toen hij, - altijd in verbeelding, want de man trok nooit aan de wiegekoord - voor het..... *twaalfde,* voor het dozijn kompleet, stond.

't Schijnt wel, dat, bij dit vreesverwekkend cijfer, de poëzij door den schoorsteen vloog.

Twalef! 't Is geen gekheid!
Waarvan 'k alles zal betalen?....
Ja, dat is me een duistre zaak!
'k Ben blij als 'k het jaar kan halen,
Zonder dat ik schulden maak.
En nu weêr zoo 'n exteraatje,
Kindren zijn een groote schat,
Maar ze brengen niets in 't laatje.
't Tegendeel, je beurs wordt plat!
Kon het mij om 't geld niet schelen,
'k Riep zoo luid geen *ach* en *wee!*
'k Kan nog twaalf spruiten velen,
Bracht elk twalef Russen meê!

Twaalf russische obligatiën zouden, inderdaad, in zulk akelig geval, heel dichterlijke zonnestralen zijn!

Gelukkig, op het tafreel dat ons een teekenaar van talent voorstelt, is het geenszins het twaalfde - neen! 't is wel degelijk het eerste: de ten toon gespreide weelde, de jeugd der vriendinnetjes, de jonge moeder - alles zegt het ons.

J. Thonissen.

De heer J. Thonissen is den 21 Januari 1817 te Hasselt, in Limburg, geboren. Zijne eerste studiën deed hij in zijne geboortestad, zette deze voort in het seminarie van Roldue en voltooide ze aan de hoogeschool van Luik, waar hij in 1838 het diploma van doctor in de rechten bekwam.

Na een jaar verblijf in Parijs, keerde Thonissen naar zijne geboortestad terug en vestigde er zich als advokaat aan de balie.

Even als schier alle politieke mannen van onzen tijd, nam ook Thonissen het dagblad bij de hand en werd, zooals de vicomte de Launay (Mevrouw de Girardin) zegt 'koning van den dag,' voor zooveel hij in het afgezonderde Hasselt tronen mocht.

Thonissen werd beurtelings lid van den gemeente- en van den provincialen raad; zetelde een jaar als substituut van den procureur des konings, werd in 1846 arrondissements-kommissaris van Hasselt, doch werd ook, uit hoofde zijner conservatieve denkwijze, door het ministerie Rogier, reeds in 1847, even als vele zijner collega's, van die functiën ontzet.

Terwijl het gezegde ministerie den verdienstelijken man trachtte te breken, bood de Hoogeschool van Leuven hem den leeraarstoel van crimineel recht aan, welke plaats hij tot heden toe bekleedt.

In 1863 werd Thonissen door zijne geboortestad naar de Kamer gezonden, waar hij in de rechterzijde plaats nam.

De hoogleeraar van Leuven heeft een groot getal verdienstelijke werken geschreven, onder andere *le Socialisme dans le Passé; Théorie du Progrès indéfini; Histoire du Droit criminel des Peuples orientaux,* ten welken gevolge hij van een aantal geleerde genootschappen deel maakt.

De beurs van Antwerpen.
(*Vervolg*.)

Ziehier hoe Augustin Thys de Beurs van de 16e eeuw afschildert:

'In de 16e eeuw hield men ter Beurze twee vereenigingen daags, eene des morgens te 11 uren en eene des avonds te 6 uren. Wel vijfduizend personen, zegt een historieschrijver, lieten zich daar vinden - kooplieden, makelaars, scheepskapiteins, enz.

Men sprak er alle talen. Spanjaarden, Portugezen, Venetianen, Milanezen, inwoners van Lucca, Florentijnen, Napolitanen, Engelschen, Schotten, Ieren, Franschen, Hollanders, Duitschers van alle steden, Denen, enz. kruisten daar door elkander.

Antwerpen vormde eene gemengde wereld, waar alle steden van Europa vertegenwoordigers hadden.

Niettegenstaande dien onmeetlijken toevloed van bezoekers heerschte alom de grootste orde. Iedere natie had hare plaats: de Engelschen bezetteden het midden; rechts, voor op de plein, stonden de Italianen en Spanjaards; links de fransche en waalsche kooplieden; tusschen hen vond men de Vlamingen en Oosterlingen; achter de Engelschen stonden de Bourgonjers, de Hollanders en Noordermannen.

Niets schilderachtiger dan die dagelijksche vergaderingen; men zag daar levendige en gedruischmakende groepen, waar ieder de taal zijns lands sprak.

De kleeding van die dagen was, zooals men weet, schitterend en sierlijk: men droeg fluweel, damast, satijn en zijde; de Italianen en Spanjaards deden zich vooral door den rijkdom hunner kleedij en den degen op zijde opmerken.

Wat de antwerpsche kooplieden betreft, deze waren, volgens den geschiedschrijver Guicciardini, zeer wellevende en buitengewoon rijke lieden. Eenige bezaten een fortuin van 200,000 tot 400,000 kronen (2 à 4 millioen francs) en zelfs meer.'

Dat is zoo; maar Guicciardini zegt ook, dat de schelmerij toen reeds ruimschoots tusschen de kooplieden plaats vond: er is niets nieuws onder de zon.

In Kiliaen's vertaling *Beschryvinghe van Antwerpen*, lezen wij onder ander, als de schrijver spreekt over den eigenlijken wissel:

'Welcke wissel voornaemlyck gevonden is gheweest tot gherief van de Coopmanschap; maer de boosheydt van veel Cooplieden, sonderlyck van de rykste en is met dese gherieffelyckheyd niet te vreden gheweest. de welcke door gierichheydt ende onversadelycken dorst van onbetamelyck ghewin, dese eerlycke maniere van wissel verandert ende bedorven hebben.'

Ook woekerde men dapper.

De handelsbeweging beliep niet minder dan 2 à 3 milliards 's jaars, daargelaten de omzetting der wisselbrieven.

Scribani zegt, dat hij tot zelfs 2500 schepen in de Schelde heeft gezien, waarvan velen twee of drie weken op anker lagen, voor dat ze de kaaien konden naderen om te lossen.

Het getal schepen van allerlei grootte, die de haven van Antwerpen binnenliepen, raamt gemelde schrijver op 92,000.

Thys pleit voor die opgaaf, welke door velen overdreven wordt beschouwd; doch Scribani was een te geleerd en te geacht Jesuiet, van welke orde hij zelfs provinciaal werd, om eene onwaarheid te schrijven.

Met de handelsbeweging was hij overigens voortreffelijk bekend, aangezien hij, veertig jaren lang, tot scheidsman in alle handelsbetwistingen gekozen werd.

Het werk, waarin hij deze opgave doet, verscheen in 1610; 'het is' zegt Thys, 'onmogelijk dat een man van die waarde zijne medeburgers heeft willen misleiden, dewijl deze, even als hij, ooggetuigen van het aangehaalde waren.'

De beweging der wagens was niet minder belangrijk; dezelfde Scribani verzekert dat 1000 wagens, met koopwaren geladen, iedere week uit Duitschland, de Hanze-steden, Lotharingen en Frankrijk in Antwerpen aankwamen; meer dan 1000 boerenkarren voerden, gedurende hetzelfde tijdverloop, levensmiddelen van allen aard aan.

Antwerpen was destijds ook de groote geldmarkt van Europa; de factor van Portugal gelukte er eens in, in één uur tijds, voor den koning, zijn meester, een leening aan te gaan van drie millioen gouden kronen (30 millioen francs).

Schier alle monarchen hadden te Antwerpen hunne factors, die dikwijls leeningen sloten tegen 14%.

In 1560 was de koningin van Engeland aan onze kooplieden 70 millioen francs schuldig; in 1561 was dit het geval met Spanje en Portugal; Philips II was onder ander aan het huis Tucher 12 millioen schuldig.

Te Antwerpen dus woonden, in de 16^{e} eeuw, de Rothschilds van Europa.

In nijverheid was Antwerpen niet minder bloeiend: de lakenweverij, de koetsmakerij, de glasblazerij, het suikerraffineeren, zoutzieden, zeepfabriekaat en de kanongieterij hielden, zeggen de historieschrijvers, een aantal handen bezig.

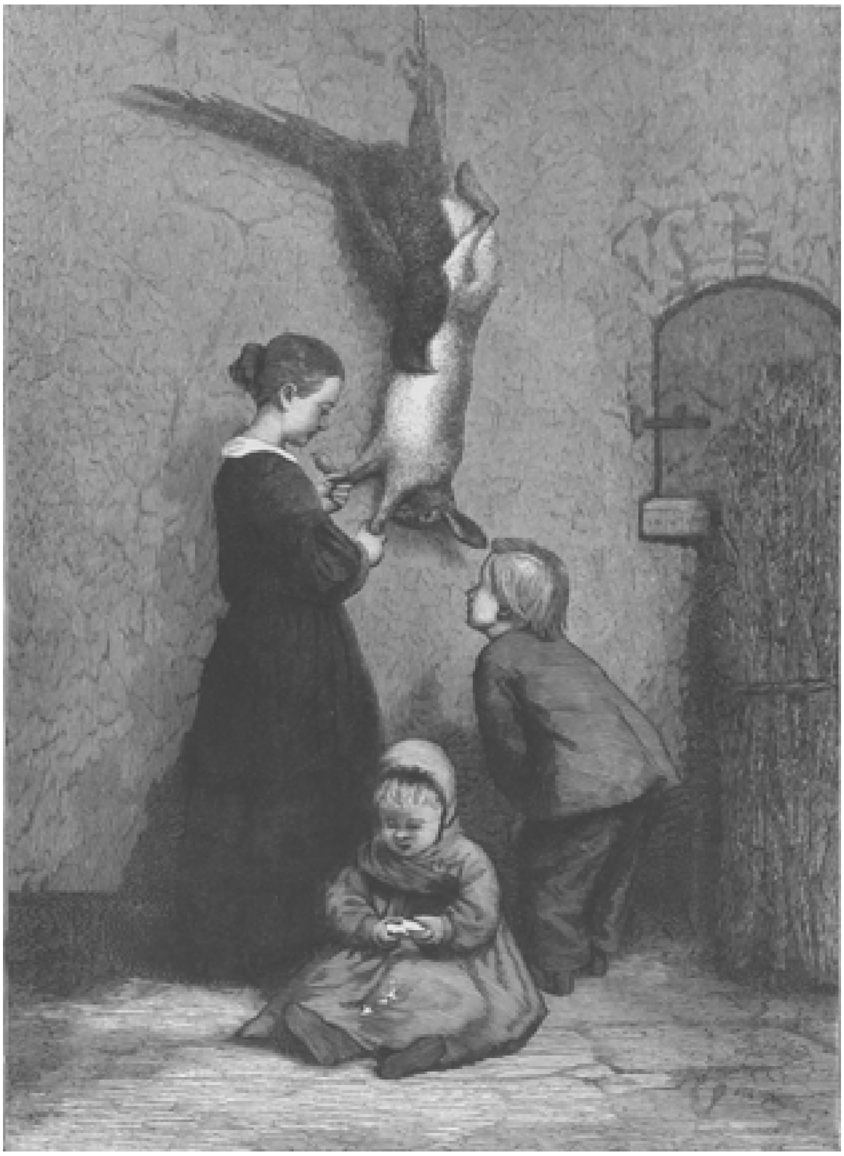

HET WILD VAN DEN STROOPER.

HET EERSTE. - HET TWAALFDE.

Men maakte er wapens, geschilderde glasramen, tapijten, lijnwaad, goudleêr, goud- en zilveren passement, satijn, fluweel, damast, zijden stoffen van allen aard.

In het midden der 16e eeuw beliep het getal inwoners 200,000 poorters en vreemdelingen.

Toen de noordelijke provinciën zich tot een onafhankelijken Staat vormden, verging die fabelachtige bloei, en stierf totaal weg na de sluiting der Schelde, ten gevolge van den vrede van Munster in 1648.

Reeds in 1600 verlieten de vreemde kooplieden de stad; in 1601 was de beurs een wezenlijke vechtersplaats geworden, waarheen ieder zich gewapend begaf, tot dat de aartshertogen het dragen van wapens, zegt Thys, verboden.

Omtrent het midden der 17e eeuw stond de beurs, om zekere verdachte bijeenkomsten, die er 's avonds plaats hadden, in slechte faam, getuigt Willem Ogier, die zulks in een zijner triviale tooneelstukken aanhaalt.

Sedert het midden der 18e eeuw was de Beurs als verlaten; zij werd schier niet meer bezocht. Handel en scheepvaart lagen stil. Twee *fooren* vervingen de millioenen-drukte van voorheen. In den roman *Op den toren* wordt de toenmalige toestand als volgt afgemaald:

In den tijd, waarvan wij spreken, bestonden er te Antwerpen noch kaaien, noch dokken. Van een bosch van scheepsmasten was geen spraak meer, tenzij in de volksoverleveringen en in de geschiedenis, welke laatste niemand doorgrondde.

De huizen met hunne puntgevels en de torens, op den Scheldeboord gelegen, spiegelden zich rustig, slapend zelfs, in den breeden stroom, die - hij alléén - zijne volle levenskracht bezat en rusteloos van hier naar zee, en van zee naar Antwerpen dwaalde, als zocht hij tevergeefs leven en werkzaamheid.

De Schelde was het eeuwenoude en ruischende bosch, dat het doodsche kasteel der slaapster uit de fabel omringde.

Antwerpen was het oud en vervallen paleis, en de schoone prinses de vlaamsche geest, die sedert anderhalve eeuw in diepen slaap gedompeld was.'

Welk verschil met voorheen!

Ter Beurze had de St. Lucas-gilde in 1663 vertooningen gegeven en zittingen gehouden, even als ook daar, tot in 1811, de teekenlessen der Academie, door Teniers gesticht, werden gegeven.

De heropgerichte *Olijftak* hield in een der zalen van de Beurs, nu, meer dan een vierde eeuw geleden, zijne zittingen. Daar ontmoetten elkander Conscience, de Laet, Theodoor en Jan van Ryswyck, Lodewijk Gerrits, Mertens, Aug. Snieders, van Beers, Verspreeuwen, Vleeschouwer, van Kerckhoven en anderen, tot dat de liberale politieke haat, met uitsluiting van andersdenkenden te werk gaande, dit lichaam letterlijk ontkroonde.

De toenmalige Beurs, na hare overdekking, bevatte zeer schoone muurschilderingen van de heeren Swerts en Guffens, waarvan echter, na den brand van 1858, niets is overgebleven tenzij de photographiën.

De nieuwe Beurs is een sierlijk, luchtig en met kunstsmaak versierd gebouw, en zeer geschikt tot het geven van groote feesten, waartoe geene enkele bijzonderheid bij de bouwing verwaarloosd werd.

Daar vindt men al de korpsen en instellingen vereenigd, welke met de Beurs in betrekking staan, de telegraaph hierin begrepen; het schoone paart er zich aan het nuttige.

Druk wordt de Beurs in onze dagen andermaal bezocht, al mogen wij op geene drukte bogen, zoo als die welke Scribani ons zoo tooverachtig afmaalt.

B.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

De man begon dan ook, met *vin d'aij* in den roemer, krachtig te toasten, en men beantwoordde hem in niet minder krachtige taal.

Men dronk aan Amalia van Solms, aan het huis van Oranje, aan het *oranje, blanje, bleu,* aan den edelen ridder de Knuyt, alsook aan de tegenovergestelde partij, hetgeen aan Laurens Reyns zeggen deed, dat alles, zoet en zuur, in hetzelfde glas verdronken werd.

De gasten zongen vroolijke liedekens en vergaten de plechtige statigheid, die zij straks nog aan den dag legden.

Doch wat meer dan het feest in den *Ossenkop*, bij de weduwe Van Immerseel, de nieuwsgierigheid van het volk opwekte, was de komst van een paar zwaar geladen karren, die, zegden eenige straatjongens, de poort van het kasteel waren binnengereden, vergezeld van een kavalier.

Men maakte veel gissingen, doch niets lekte over die nieuwe gebeurtenis, op dien dag zoo rijk aan gebeurtenissen, door.

De poort van het kasteel viel toe en er heerschte daar rust gelijk te voren: alleen dit wist men, het kasteel was bewoond.

Tot laat in den avond dwaalden eenige nieuwsgierigen rond het vorstelijk verblijf, in de hoop dat de gasten wel eens zouden buiten komen, om zich dit of dat in de stad aan te schaffen; doch het scheen wel dat zij van alles voorzien waren, want toen het donker geworden was, had zelfs Quinten Stoffel, in de warande staande, aan een der vensters licht zien pinken.

Wie was die kavalier? Wie waren de twee vrouwen, die men in hare mantels gewikkeld, op eene der karren en als. onder de witte huif verborgen, had meenen te zien zitten?

Hoe wisten deze personen den weg in dien doolhof van zalen, gangen en vertrekken? Hoe durfden zij den nacht in dat zoolang onbewoond kasteel doorbrengen? Konden zij niet beter in een der afspanningen der Vrijheid vernachten? Of wilden zij niet gezien of gekend zijn?

Wie weet, groote hemel! of het de prinses van Oranje zelve niet is geweest? Nu dat zal wel niet; maar toch.... Inderdaad, Quinten Stoffel zou er des nachts niet van slapen.

II.
Het kasteel der vrijheid.

Het was den volgenden dag een heerlijk weêr; de zon glansde nog pas over de toppen der hooge boomen van de warande, toen reeds een der vensters van het kasteel

geopend werd en een paar levenslustige vrouwenkopjes daarin verschenen. De beide personen lieten nieuwsgierig het oog over de verwaarloosde, en zelfs hier en daar verwilderde, tuinen, de deels met kruid en gras begroeide vijvers, de dichte bosschen, de grauw en zwart geworden beelden en rustende fonteinen, waren.

Al zou men op den boord der vest staan, daar nog zou het moeielijk zijn, met het bloote oog, de trekken dezer twee kopjes te onderscheiden; laat ons dus den afstand oversteken, het kasteel binnentreden, de trappen opgaan en, in den doolhof van kamers en gangen, het vertrek opzoeken waar de twee vrouwen zich bevinden.

De brug, langs welke wij het kasteel binnentreden, verkeert in ellendigen toestand; het houtwerk is vermeuteld, het ijzer verroest, de leuning verhakkeld en verbrokkeld. Er is echter geen gevaar, dat wij onzen tocht met een koud bad zullen bekoopen.

Binnengekomen, treden wij den breeden trap op en bereiken welhaast de gangen en kamers der verdieping.

Hier en daar walmt ons die duffe schimmelreuk tegen, zoo eigen aan een onbewoond huis. De spin heeft haar web voor de ruiten en in de hoeken der vertrekken geweven; het stof ligt alom een halven vinger dik op de randen; de vloeren zijn hier en daar vermeuteld; de muren verre van onberispelijk wit; de kalklaag op vele plaatsen gescheurd en afgebolsterd.

Ieder stap, dien men zet, klinkt hol en akelig door gang en kamers, kortom, alles duidt aan dat het groote massieve lichaam op dat oogenblik geen ziel heeft.

Moeten wij u op den flinken, solieden, soms hier en daar eleganten, bouwtrant opmerkzaam maken? Moeten wij u wijzen op de reeks vertrekken, die vierkant in het rond van het gebouw, meestal met elkander in betrekking staan, en wier wanden, hoewel hier met geschilderd doek, daar met goudleêr, ginds met gebloemd tapijtwerk behangen, nochtans een alles behalve frisch uitzicht hebben.

Zelfs de breede schouwen, met gedraaide marmeren kolommen geschraagd, of wel de laatste sierlijk in hout gesneden; het witte beeldhouwwerk boven de deuren en in de eenigszins pyramidaal oploopende schouwen - echter niet altijd beeldhouwerij, maar wel eens meesterlijk met diepe en donkere schaduwen geschilderde figuren, 't geen ons zou doen zweeren dat het beitel-, terwijl het penseelwerk is; de soms kunstig gestukadoorde zolderingen; de met jachtgereedschap, hertenkoppen, faisanten en loofwerk besnedene trapleuningen - dat alles houdt ons niet bezig.

Aan al die bijzonderheden zullen wij meer aandacht geven, wanneer de nieuwe Vrijvrouwe het huis weêr zal hebben bezield; als de lange zijden of damasten gordijnen de nissen mysterieus zullen hebben gemaakt; als de mollige tapijten hier en daar het geluid van den voetstap zullen hebben verdoofd - kortom, als er ons, rechts en links, binnen en buiten weêr menschelijke stemmen te gemoet klinken.

Wij openen eene deur en treden het vertrek binnen, waar wij de twee vrouwen aan het open venster hebben gezien.

Beiden zijn in eene zwarte stof, doch zeer netjes, gekleed; de groote witte kragen, die langs voren puntig neêrhangen, en de witte kapjes die zij op het hoofd dragen en welke de achteruitgestreken donkerbruine haren ophouden, zouden bij het eerste gezicht aan eene soort van geestelijke zusters hebben doen denken; doch de weelde der haren, de vroolijke gezichtjes, de heldere blauwe kijkers, die onder de fijn gebogen wenkbrauwen fonkelden - dat alles zegt ons, dat wij hier wereldsche, doch lief nederige wereldsche meisjes voor ons hebben.

De twee meisjes zijn beiden voor in de twintig: oud; het moeten zusters zijn - wie weet! misschien wel tweelingzusters.

Denkt gij nu dat zij juist denzelfden familietrek hebben? Dan zal men zeggen, ja en neen, Er is in het geheel, zoo dunkt ons, eenige overeenstemming: in de uitdrukking der gevoelens, in den toon der stem, in de oogen, in den glimlach; doch niet in de trekken zelven. Het neusje van deze is missschien wat fijner gebogen dan dat van gene, de lippen kunnen wat geestiger geplooid zijn, de blauwe oogen van deze wat dieper liggen, de trekken rond den mond misschien wat eêler zijn; doch wie nu juist de schoonste is, kan moeielijk worden uitgemaakt.

Als de sinjeurs over dat punt begonnen te haspelen - en in iederen stand, te beginnen met den minderen om te eindigen met het Hof in den Haag, was dit punt reeds aangeraakt - dan waren en dan bleven de partijen ten slotte nog altijd verdeeld, en men eindigde gewoonlijk met te zeggen: ‘Elie is eene ernstige, Retha eene vroolijke schoonheid.’

Elie - eene verkorting van Elisabeth, - en Retha - verkorting van Margaretha, - waren de dochters van Eric Ralph, die langen tijd eerste valkenier, of zelf zoo iets of wat meer, van den prins van Oranje was geweest, en nu - en misschien wel omdat die Eric een Brabanter was en, onder ons gezegd, altijd en niettegenstaande de reformatie en de gereformeerde omgeving, roomsch was gebleven - naar de roomsche Vrijheid gezonden werd, om daar, namens de prinses-weduwe, wat orde te stellen in kasteel, jacht en wat zoo al meer.

Eric Ralph was een flink man, met wien de grooten gaarne te doen hadden, en die zich door zijn deftig gedrag, onberispelijken levenswandel en streng zedelijke begrippen, aller achting verworven had.

Zijne Hoogheid sprak niet zelden met Ralph, zelfs over datgene wat noch den valk, noch de jacht betrof en de prins van Oranje had meer dan eens voor het valkeniershuis stilgehouden en schertste wel eens met Retha en Elie.

Deze hadden dan ook eene meer verzorgde opvoeding genoten, dan het met meisjes van haren stand 't geval was; zij spraken niet alleen hollandsch maar ook fransch; zij lazen niet alleen de dichters van Nederland; maar zij maakten ook muziek en tokkelden vrij aantrekkelijk de gitaar, haar door een muziekmeester uit den Haag, tot tijdkorting, geleerd.

Meer dan dat: Retha en Elie kenden verscheidene beroemdheden in persoon, en dit werd wel eens toegeweten aan de bijzondere gunst, waarin de twee lieve meisjes bij Hunne Hoogheden stonden, want niet alleen waren zij gekend door den prins, maar zelfs door de vorstelijke douairière.

Vondel, den grooten Vondel hadden de twee zusters eens te Amsterdam gezien, en, ja, dat was eene heuglijke gebeurtenis; zij hadden hem zelfs gesproken. Zij herinnerden zich nog altijd, dat hij haar onder ander zegde, dat hij brabantsch bloed in de aderen had, even als zij.

Ridder Huygens had meer dan eens in het valkeniershuis vertoefd, als hij Ralph over jacht en visscherij kwam raadplegen, maar dan ook had hij niet zelden eenige dichtstukjes bij zich van Anna Roemer, Hooft, Simon de Beaumont, Westerbaan, Jan Starter en vooral wel eeus van zijn eigen persoon; want al waren de valkeniersmeisjes even 'beroomd' als de eerstgemelde dichteres, en al hielden zij dan ook aan 'de groote Papenstadt', toch was de gewezen secretaris niet ongevoelig aan haren lof.

De beide meisjes wierpen rechts en links blikken door het venster; 't was, zoo als wij zegden, een heerlijke morgen; de zon deed een helder frisschen gloed over de spitse, hooggetopte populieren glansen.

De lucht was blauw; de reiger dreef op zijne breede wieken boven het park, gewis om er weldra op neêr te slaan en in den vijver ongestoord te visschen; honderde musschen tjilpten, de zwaluwen scheerden over het watervlak, in hetwelk soms de karper opsprong en een oogenblik het spiegelgladde water rimpelde.

Beneden, rond den gouden zonnewijzer, langs het marmeren bekken der fontein, schoten bloemen in het wilde op, of tusschen het gewone hout bloeiden purpere en witte ceringen, de bloeiende doorn en hier en daar een vruchtboom.

Achter het kasteel strekte zich het hertenkamp uit, door eene omheining van het gebouw gescheiden.

Het edele wild was er schaarsch op dat oogenblik; maar toch was een enkele ree schuchter over de vlakte van het park komen rennen, om aan de tegenovergestelde zijde in het hout te verdwijnen.

'Wat heerlijke en frissche natuur, Elie!' riep Retha, die men wel eens de vroolijke noemde. 'Hoe jammer dat alles een zoo verwaarloosd uitzicht heeft. Nu, men mist hier inderdaad de 'hollantsche properigheyt.'

'Ik zeg niet, neen,' antwoordde de zuster met, hare diepliggende blauwe oogen; 'maar het uitzicht op die warande is inderdaad aantrekkelijk. Mocht ridder Huygens, de heer van Zuylichem, ze zien, hij maakte er gewis een liedeken op.'

'Toch niet; die heeren zingen het liefst den lof van *hun* eigendom!' lachte Retha, en het meisje maakte, zonder er op na te denken, hier eene groote en scherpe kritiek.

Elie luisterde niet; zij mijmerde en volgde schijnbaar de vlucht van den reiger.

'Herinnert gij u die verzen van den heer van Zuylichem, Retha?'

Hier is....

En dewijl de herinnering bij Elie te kort schoot, viel Retha in:

‘Meent gij dat vers *het Voorhout*, waarin Rome zoo ongepast en zoo hatelijk wordt aangehaald, en waarvan de ridder ons eens de eerste strophen van opdreunde?’

‘Juist zoo.’

‘'t Was ongeveer als volgt:

Hier is Kauw en Kraey aan 't reppen,
Hier de Reyger in de lucht,
Hier den Oyevaer aen 't kleppen,
Hier de Swaluw in de lucht.’

‘Indien mijnheer Vondel die warande, die frissche natuur, die kalmte en rust eens bezingen kon!’ hervatte Elie, altijd het oog op het landschap gericht.

‘Ja, dat zou heerlijk zijn; maar ook ridder Huygens tegenover Vondel, dat is de kikvorsch tegenover de nachtegaal, dat is de klampert tegenover den arend.’

‘Uw oordeel is streng; maar ik stem het in.... Ik zal van ons verblijf in den Haag toch altijd een goed aandenken bewaren,’ ging Elie op mijmerenden toon voort. ‘Wij hebben er gelukkige dagen gesleten en lieve menschen ontmoet, en Brabant moge ons geboorteland zijn, toch was het mij van lieverlede ontgaan.’

‘Maar ook hier zullen wij welwillende menschen vinden....’

‘Zeker wel; maar Turnhout moge zich ook *Klein Brussel* noemen, het is toch de Haag niet. Dat herinnert mij uwe vergelijking van zooeven tusschen Huygens en Vondel.’

‘Nu, op mijne beurt, stem ik met u in; maar van lieve menschen gesproken - hoe vindt gij dan mijnheer Midletown?...’

Er liep, doch schier onmerkbaar, een purper blosje over Elie's wangen.

J. THONISSEN.

‘Hendrik Midletown is een zeer lieve jongen, en die ons de reis herwaarts recht veraangenaamd heeft. Ik moet bekennen dat, als de Vrijheid vele Midletown's bezit, zij bijna met den Haag zou kunnen worstelen; maar ik vrees er voor....’

‘Wie weet!’

‘Overigens, mijnheer Midletown is eigenlijk geen Brabanter, maar wel van oorsprong een Engelschman.’

‘Ja, maar toch van kindsbeen “een heiboer,” zoo als hij zelf zegde!...’ viel Retha lachend in.

Elie antwoordde niet meer, en terwijl Retha in en uit het vertrek ging om nu dit dan dat te verrichten, staarde zij nog altijd op water, tuinen en warande, zonder echter bepaald iets te zien, zelfs niet den reiger die, op den vijverboord plonsend, eindelijk door eenig gerucht opgejaagd, verschrikt over de boomtoppen naar boven steeg.

Waaraan dacht de schoone Elie? Ze deed in hare verbeelding andermaal de reis van den Haag naar de Vrijheid, - eene ongelooflijk verre reis in die dagen, en waarin de trekschuit met haar jagertje, het snelste vervoermiddel was.

Dacht zij aan al het afwisselende, dat ze op den tocht gezien had? Aan het weelderig, hollandsch weiland met zijne waterloopen, grachten, lijnrechte wegen, lanen en dijken; met zijne molens, hoeven, bloeiende dorpen en steden? Aan de reis met de schuit, met den wagen, met de boerenkar, door de vale en eindelooze heivlakten van Brabant en het kwartier der Kempen?

Neen, dat juist niet; maar wel aan den jongen reisgezel, waarvan hare zuster zoo even gesproken had, en dien zij in de schuit, bij het vertrek uit den Haag, had opgemerkt.

Bij toeval was de sinjeur met haar vader in gesprek gekomen, en 't was eene goede tijding geweest, dat hij even als de familie Ralph, naar de Kempen, naar de Vrijheid reisde.

Eene goede tijding zeggen wij, want die heer zag er zeer geschikt en zeer kloek uit: in alles een voortreffelijk gezelschap.

In de schuit was hij een onderhoudend en fatsoenlijk spreker, aan boord van het beurtschip, dat de reizigers naar Dordrecht brengen moest, had hij, vooral bij ontstuimig weêr des nachts, menig angstig oogenblik verdreven; tijdens de reis op een boerenwagen meer dan eens eene behulpzame hand geleend, als de wielen in het diepe, modderige karrespoor bleven steken, en in de eenzame heide, altijd lachend, geruststellend en beschermend de hand over beide meisjes uitgestrekt.

Midletown had eene gespierde vuist, hanteerde flink het rapier en had een paar fiksche pistolen bij zich.

Eens het waterland verlaten, vond de jonge reiziger bij een boer, het aan dezen, bij het opreizen, toevertrouwde paard terug; Eric Ralph kocht in de baronnie van Zevenbergen een zeer geschikt rijbeest, en nu ging het op witte huifkarren, naast welke de twee kavalieren, dwars door de heide, schier zoo eindeloos als de zee, nu en dan eens afgewisseld door donkere mastbosschen, kreupelhout, moerassige vlakten, bebouwd land en dorpjes, die als oasissen in het midden der brabantsche woestijn lagen.

(Wordt vervolgd.)

Rebus N°. 1.

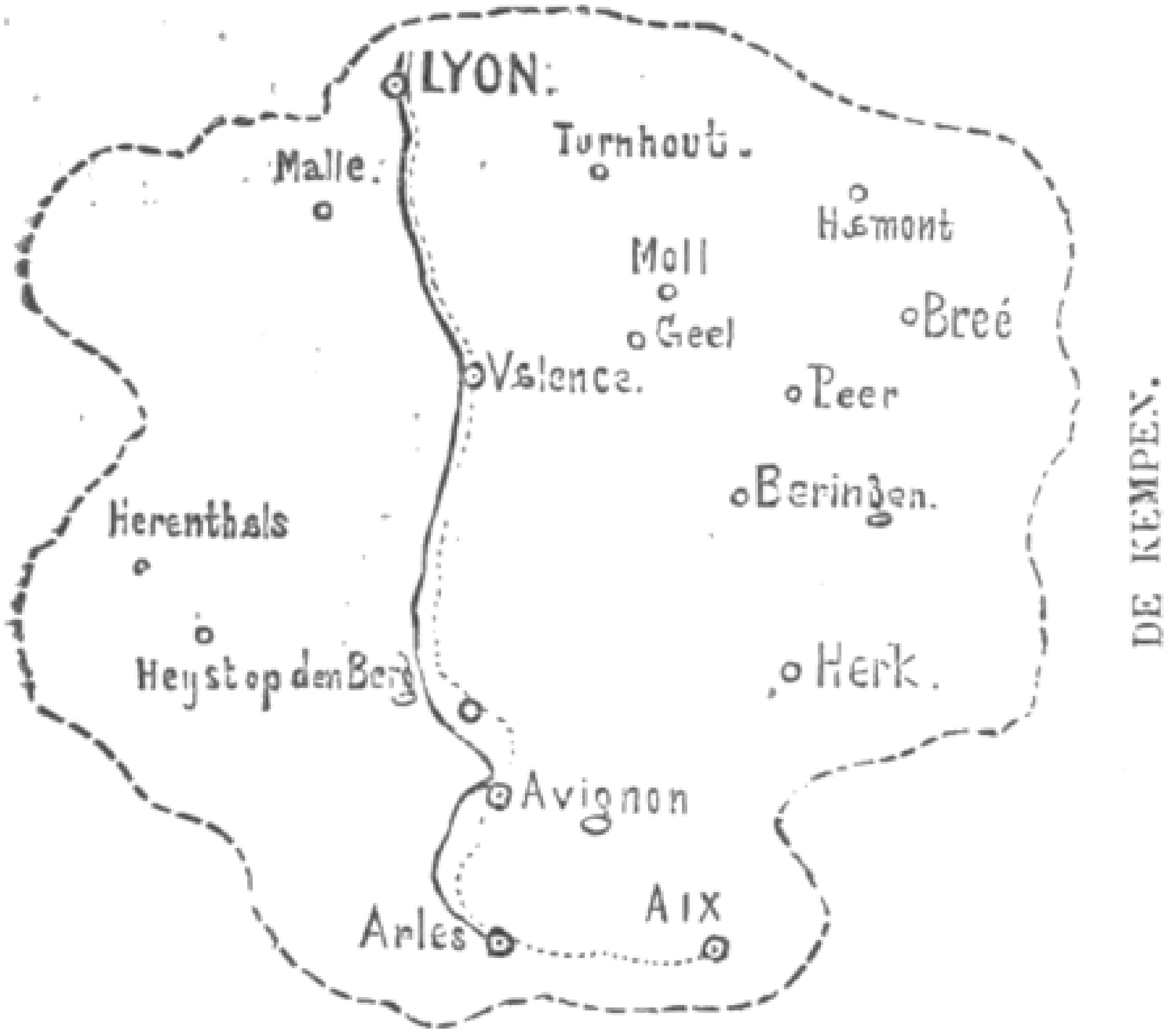

Als prijs aan dezen Rebus is verbonden:

DE COMPLETE WERKEN
VAN
HENDRIK CONSCIENCE.
8 deelen in 4 linnen prachtbanden. Gewone prijs fr. 80.-

Het lot zal de gelukkige winner van dezen prijs aanwijzen. Allen die de Rebus goed oplossen, bezorgen wij echter een belangrijk voordeel, door uitsluitend voor hen de gelegenheid te openen om een der vorige jaargangen van

DE BELGISCHE ILLUSTRATIE

te koopen voor *fr.* 2,50 in plaats van *fr.* 7,80.

[Nummer 3]

Diligencie op de bergen.

Tschaggeny's tafreel is er geen uit onze landstreek, maar wel uit het land der bergen en de diligenoie levert daarom ook juist iets dichterlijks op. De weg daalt den berg af; het stof dwarrelt in wolken in de hoogte en wordt gewis door een zonnestraal verguld: de paarden zijn driftig en doen voor 't minst aan een sterken draf denken.

Ja, 't is een levendig tafereel, wel verschillend met hetgeen wij uit onzen diligencie-tijd hebben onthouden! In ons land was de lijnrechte steenweg, langs twee kanten met twee rijen kreupele eikenboomen bezet en waarop het zware gele voertuig, met vier half slapende paarden bespannen, bijna als een slak voortkroop, al een heel weinig poëtisch ding.

Gelijk de zoogezegde snelwagen, in onze landstreek, allengs al meer verdwijnt en plaats maakt voor den vliegenden spoortrein, zoo zal zelfs de diligencie op de bergen door dat vuurmonster vervangen worden, hetwelk niet alleen, gelijk aan den Cenis-berg, dezen dwars doorsnijdt; maar zooals op den Rigi, in rechte lijn van dezes helling afdaalt.

DILIGENCIE OP DE BERGEN, NAAR C. TSCHAGGENY.

Reizen! welk verschil tusschen de boeren huifkar en de bargie van voor drie eeuwen, en den spoortrein van vandaag!

De Boulogneesche vischvrouw.

Wat staat ze daar flink en recht lustig achter hare bank, waarop een ruime voorraad visch is tentoongesteld, die jonge, en schoone vischvrouw, gereed om hare waar aan den man te brengen!

Wat is de houding, haar door den kunstenaar gegeven, los, onge-

dwongen; er is, zouden wij haast zeggen, iets edels en fiers in geheel dat figuurtje, en 't verwondert ons maar dat het publiek zich niet voor hare bank verdringt, al was het maar om de schoone en frissche type van haar gelaat te bewonderen.

Overigens zij hoort in het *Boulonais,* het oude *Morini* thuis, eene landstreek die zich van de Canche tot aan de vlaamsche grenzen uitstrekt - en deze is gekend om zijn sterk en schoon ras van volk.

Oudtijds hoorde die streek aan ons Vlaanderen aan hetwelk Frankrijk gedurig knaagt, gelijk de zee aan het duin. Lodewijk XI vereenigde het *Boulonais,* ten minste het hooger gedeelte, aan de fransche kroon, terwijl het lager gedeelte tot in 1558 door de Engelschen bezet bleef.

In dit jaar werd dat land door de Franschen overwonnen en men noemde het daarom *pays reconquis.*

Boulogne-sur-Mer is het oude *Gesoriacum navale* of het *Iccius portus*, waar Cesar zijne troepen voor de Britsche Eilanden inscheepte; doch aan dit alles denkt ons schoon visschersvrouwtje niet, en gewis ook niet de lezer.

Op weg naar huis.

Toen dit jaar, in Burlington-House, eene tentoonstelling gehouden werd, wekte Faed's schilderstuk, *op weg naar huis,* eene algemeene bewondering op. Als teekening is de samenstelling, de uitdrukking en houding der verschillende personen reeds aantrekkelijk; als schildering werd die aantrekkelijkheid verhoogd door de lokale kleur, welke de schotsche Laaglanden (in tegenstelling der Hooglanden) eigen is: *highlands* en *lowlands.*

De type van de bewoners dezer landstreek is inderdaad schoon. Het goudgeel haar, de blauwe oogen, de blanke kleur des aangezichts, de ranke gestalte doet de saksische type kennen.

De Hoog- en Laaglanders van Schotland verschillen gansch in gewoonten, gebruiken en taal; de eersten spreken eene soort van Celtisch, dat nu echter allengs zich versmelt, evenals hun eigenaardig kleedsel voor het moderne plaats maakt. De bewoners van het Laagland komen meer met den gewonen Engelschman overeen.

Faed's schilderstuk uitleggen is nutteloos: werp een blik op de flinke, kalme, oudste zuster, op het zorgvolle zusterke dat den kleinen hond, en het vermoeide en ‘trekkerig’ broêrke, dat de kruik draagt, en ieders aandoening zal u duidelijk voor den geest staan.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.

I.

In het jaar 1844 bestond er te Antwerpen, in de bovenzaal der gekende herberg *de Klok,* in het Klapdorp, een vlaamsch gezelschap, gedoopt volgens eene vroegere instelling van dien aard, met den naam van de *Ongeachten.* Het was eigenlijk een leesgezelschap, terwijl eenige der leden, jongens uit den burgerstand, onbekend en ongeacht, zich beijverden ook hun steentje bij te brengen, ter opbouw van de nationale letterkunde.

Conscience, Th. van Rijswijck, de Laet, van Kerckhoven hadden reeds eenige boeken geschreven; in Gent ijverden Willems, Snellaert, van Duijse en Ledeganck; in Dixmude Maria Doolaeghe; in Leuven hadden David, Em. van Straelen, Renier Snieders, Nolet de Brauwere, Delgeur, Van der Molen en anderen de stem verheven - kortom, het vlaamsche licht begon door de grauwe wolken te tintelen.

Pas in Antwerpen aangekomen, had ik mij als lid der *Ongeachten* doen voordragen. Bij mijne eerste intrede zou ik, zoo als plicht was, een mijner stukken voordragen. Ik moest alvorens mijn meesterrecht te bekomen, mijn *proefstuk* leveren.

Het was op een Zondag namiddag; een candidaat der alwetende koninklijke Academie kan gewis met een zoo kloppend hart de trappen van den tempel der geleerdheid niet optreden, als ik de donkere trap der *Klok* opging, om, voor het eerst van mijn leven en in het openbaar, eene proeve van mijne kunst in het 'rijmelen' te geven.

Het auditorium was echter uit welwillende jongens, in hun zondagspak gekleed, saamgesteld; zij zaten in eene tamelijk ruime kamer verspreid, omwolkten zich het hoofd met den tabakwierook en lieten zich het gerstenbier voortreffelijk smaken: - de Academie der *Ongeachten* was dus precies geen stijve Academie van pruiken, en wel geschikt om mijn kloppend hart eenigszins te doen bedaren.

Dit belette niet dat ik altijd ontroerd bleef en men zal dit des te gereeder begrijpen als ik zeg, dat ik zoo wat negentien jaar telde, niets had gezien dan het dorp, de school en zoo wat een hoekske straat eener provinciestad.

Er was in die vergadering, misschien uit een dertigtal aspiranten en vereerders naar en van vlaamschen roem saamgesteld, geen enkel gezicht dat ik kende. Ik zag enkel dat des voorzitters, versierd met een der kolossaalste neuzen die er bestaan, hetgeen hem dan ook, en dit alleen, eenige befaamdheid kan gegeven hebben.

Las ik goed, las ik slecht? Ik weet het niet. Had de voordracht letterkundige waarde? Ik weet het nog veel minder; doch de leden der *Klok*-Academie klapten in de handen.

Toen ik mijn bewijs in de 'conste van 't rymen' gegeven had, stond voor mij een jong man, met een ietwat vierkantig gezicht, blondbruinachtig haar, grauw oog, geelachtige huid en eenigszins opgewipten neus - kortom, iets 'katterigs' in het geheel en juist niet geschikt om een gunstigen indruk te maken, te meer als men de wonderlijk sissende uitspraak van dien aspirant hoorde.

Zijne gelukwensching deed op mijn gemoed geen al te gunstigen indruk. Gewis bracht daartoe de vorm, dien hij bezigde en de zonderlinge toon zijner stem, iets bij. Die jonge man was Jozef Dierckx, die kort daarna zijn familienaam liet varen en onder dien van Eugeen Zetternam, verdienstelijke romans schreef.

Een tweede naderde mij; hij was lang en schraal van lichaamsbouw en dien ten gevolge was zijn rug eenigszins neêrgedrukt. Zijn gelaat, langwerpig en zeer regelmatig, was matbleek, door donkerbruine en natuurlijke hairkrullen omlijst en onder de fijn geteekende wenkbrauwen blonk een groot, donker oog, in hetwelk iets helders, iets vriendschappelijks tintelde. Hij was, kortom, een schoon jongeling, een dichterlijke kop - in alles dacht mij het sprekend contrast van den eestgenoemde.

De tweede gelukwenscher stak mij, met eene zenuwachtige trilling, de magere en eêle hand toe. De toon zijner woorden was rond en vol; zijne uitspraak, sterk antwerpsch, bondig, gekenmerkt en aangenaam klinkend.

Spraak en handdruk zegden: wij zijn vrienden! - en wij waren het ook en wij bleven het, tot dat hij naar het vaderland der eeuwige rust overging.

Die *Ongeachte* was Lodewijk Gerrits, welke destijds tusschen de zeventien en achttien jaar tellen kon.

Gerrits had nog niet geschreven, of beter gezegd niets uitgegeven; eerst drie jaren later, in 1847, verscheen zijn *Zoon des Volks,* welk boek hij aan mij 'zijn boezemvriend' zegde hij, opdroeg, terwijl ik hem in 1848 een bundeltje gedichten, onder den titel van *Mijne eerste Zangen* - mijne eenige zonde in dit genre van letterkunde - toewijdde.

Kort na onze eerste bijeenkomst, corrigeerden wij echter de drukproeven van Zetternam's *Rowna*, eene legende, welk boekje de schrijver zoo onheilspellend scheen te willen maken van binnen als van buiten; want, na de legende met alle mogelijke duivelarijen opgesierd te hebben, gaf hij aan zijne beide vrienden een exemplaar ten geschenke, gebonden in pekzwart papier en den titel in zilveren letters gedrukt.

Voorwaar, het boekje zag er uit als een baarkleed met zilveren tranen bezaaid!

II.

Eenige dagen na onze eerste kennismaking in de *Klok,* trad ik het nederig huis binnen, waar Gerrits met zijne moeder en drie zusters

woonde. Dit huis ligt in de Hochstettersstraat en draagt het nummer 1; vroeger was het geteekend 28. Het was daar dat Gerrits den 13. Augustus 1827 geboren werd.

Na een klein voorhuis te zijn doorgegaan, kwam men in de nog al sombere huiskamer, die door eene glazen schutting van het voorhuis was afgescheiden, 't Was vroeger een huis met neering geweest; dat bleek genoeg aan de voorhuizing en ook aan de gewoonte van de straatdeur altijd open te vinden.

De moeder van den man, die door eigen wilskracht en schitterend talent, tot een der hoogste plaatsen in het land opklom en wiens naam op het marmer der geschiedenis zal blijven leven - de moeder van Gerrits was eene burgervrouw, hetgeen zij gebleven is zoo als haar zoon de burgerjongen bleef, niettegenstaande zijne standverheffing in later leeftijd.

Er heerschte in dien kring, vooral eene eindelooze verkleefdheid, een innig wederkeerig vertrouwen tusschen moeder en zoon, dat overigens onder alle opzichten gewettigd was. Lodewijk, de eenige zoon, moest de eigenlijke steun worden van het huisgezin; de vader, een nederig en geacht burgerman, was reeds eenige jaren overleden.

Na het stedelijk Atheneum bezocht en er zich een drietal vreemde talen te hebben eigen gemaakt, was Gerrits in het huis Van den Bergh getreden, waar hij weldra met de expeditie van den stoombootdienst op Londen belast werd, zich door rechtschapenheid, helder doorzicht en nauwgezetheid onderscheidde en de vriendschap zijner patroons verwierf, die hij ook gansch zijn leven behouden heeft.

Ik heb weinig menschen gekend, die zoo hardnekkig als Gerrits, aan hunne eens aangenomen gewoonten gehecht bleven. Zoo als ik hem in 1844 leerde kennen, was hij nog in zijn doen en laten in 1873. In de hemdsmouwen, blootshoofds met los ondervest, en in eene meer hangende dan zittende houding op de lange kachel leunend, zitten lezen - dat was en bleef bij hem eene eigenaardigheid. Er was iets amerikaansch in hem, dat hij nooit, doch zonder eenig beraamd overleg, verloochende.

Even als de goede moeder hem, als kind, kraag en halsdoek toereikte, deed zij dit nog tot het einde van zijn leven. Van orde in dergelijke zaken, van schikking zijner kleedingstukken, kamer of iets dergelijks, wist hij niets; het was alsof hem dit, even als het schikken zijner bibliotheek, te veel tijd wegnam. Hij las een boek doch wierp het, na het gelezen te hebben, dikwijls ruw open gesneden ter zijde alsof het eene uitgeperste citroen ware geweest.

Maar kende Gerrits geene orde en huiselijke schikking, dan toch kende hij deze in het hoofd: wat hij gelezen had, stond klaar, duidelijk, in volgorde en door eene gezonde logica verhelderd, in het hoofd. geprent; in alle administratieve betrekkingen, aanvangende met zijn kantoor en eindigende met het bestuur der stads- en landszaken, was hij een toonbeeld van orde en helderheid.

Klom men den trap van het huis nummer 1 op, en bereikte men den zolder, dan bevond men zich onder de pannen, in een wit gekalkt kamerke, waar bed, stoel, eene kleine tafel en eenige wanordelijk opgestapelde boeken, gansch de meubeleering uitmaakten. Hier hing geen enkele print, geen kunstvoorwerp aan den muur - en dit bij iemand, die een zoo vurig kloppend hart had voor alles, wat wezenlijk schoon en goed was!

Daar, op den hoek van die kleine tafel, en altijd in zijne hemdsmouwen, schreef en studeerde Gerrits. Zijn lang, puntig, vast, klaar en duidelijk, nooit met overhaasting

voortgebracht schrift, stemde met de ordelijkheid en de duidelijkheid van zijn hoofd overeen.

Daar schreef hij eenige novellen, twee tooneelstukken en een paar brochuren, zooals de levensschets van Mathieu van Bree en het manifest der rederijkkamer de *Olijftak,* in hetwelk dit gezelschap tegen de miskenning van den vlaamschen landaard protest aanteekende.

Gerrits, was een denker; zijn geest was sterk beroerd door de heerschende denkbeelden van zijnen tijd. Aan zijne letterkundige producten gaf hij dan ook eene ziel en week dus af van die school, welke enkel gedachtelooze novellen en gedichten in de wereld bracht. Zijn doel en strekking waren altijd streng moraal: het volk opbeuren uit de vernedering, waarin het verzonken lag, het leeraren en stichten - ziedaar zijn streven. Hij wilde dit bereiken door het romantisch verhaal, door het zoo vervallen tooneel, door de dagbladpers, door voordrachten, door literarische kringen, kortom, door alle geestes-werking.

Beurtelings schreef hij *de Zoon des Volks, Menchenliefde, Tanche'm, de Godverzaker, de oude Belgen, Eliza de Vries en Vertellingen*, alleen met een geest van ‘volksgezindheid’ behebt, doch getuigen gevende van de jeugd des schrijvers.

De schrijfstijl van Gerrits was gespierd, streng, vast; hij was nooit moeielijk, gewrongen of ingewikkeld. Gerrits schreef klaar, zoo als hij klaar dacht. Die stijl, voortreffelijk in de journalistiek, miste echter voor de novelle het gemollige, het gemoedelijke dat de vlaamsche lezer verlangde. Verwonderlijk! Gerrits, die zoo helder, zoo natuurlijk dacht, sprak en geen klassieke opvoeding genoten had, kon aan zijne vertellingen die natuurlijke tint niet geven, welke hij in anderen zoo bewonderde.

Slechts in de laatste jaren van zijn leven vatte hij meesterlijk, in zijne politieke artikels, dien volkstoon, welke een korreltje scherp zout, dat is humor en eene volksspreuk, tusschen de meest ernstige uitlegging en ontwikkeling wil gemengd zien.

In zijne novellen was dit echter het gebrek van het oogenblik, van het begin eener loopbaan: alle schrijvers beginnen met het epos en de theatrale pose, om allengs af te dalen tot de photographische bespieding der natuur. Jammer dan ook, dat Gerrits in zijne letterkundige loopbaan niet volhardde.

Zoo als ik hem in den beginne en later kende, bezat hij zonder den minsten twijfel al de hoedanigheden om den grooten historischen, den helden- en karakterroman, die in onze letterkunde tot nu toe gemist wordt, te behandelen.

Ten gevolge van die eigenschappen, moest dus ook het tooneel hem aantrekken. Immers, Gerrits hield er van de groote driften in worsteling te brengen en snijdende contrasten in het leven te roepen; hij zag gaarne verrassende tooneelen uit de samenschokking ontstaan en gelukte daarin op eene gansch bijzondere wijze. Wij herhalen het, in later leeftijd en met de ontwikkeling der hem eigene hoedanigheden, had Gerrits zonder twijfel, eene nieuwe, gezonde en krachtige richting aan onze letterkunde gegeven, iets meer van dien shakesperiaanschen ‘stalen grond’, die den engelschen meester zoo schitterend kenmerkt.

Vele omstandigheden hebben hem echter van de belletrie afgeleid; niet dat Gerrits voor eene opkomende moeielijkheid achteruit ging - integendeel! Eene moeielijkheid was voor hem dikwijls eene reden te meer, om voorwaarts te gaan; doch, na het eindigen van den vervelenden spellingsoorlog in 1844, door hairklievende professors en schoolmeesters en andere taalfabrikanten gevoerd, ging eindelijk de baan der

vlaamsche politiek open en toen deze, eenige jaren later, aantrekkelijker werd, trad Gerrits dezelve in en offerde de poëzie op. Die weg was ook zijne wezenlijke roeping.

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Voorwaar, men mocht in dat akelig land, waarin gewis de baanstroopers en dieven niet ontbraken, wel door een paar goede rapieren beschermd zijn!

Wij gelooven dan ook wel, dat hier en daar achter de boomstammen een hebzuchtig oog op de welgevulde huifkarren, ieder met een koppel paarden bespannen, loerde; maar de stevige ruiters die de voertuigen vergezelden, moesten het in bedwang hebben gehouden.

Hendrik Midletown had waarschijnlijk wel een ridderlijk avontuurtje gewenscht, om bij de sohoohe Elie nog hooger in gunst te stijgen dan hij er blijkbaar in stond; doch hij moest zich met het alledaagsche, met de gewone hoffelijkheid, met het bewijzen van kleine diensten, tevreden stellen.

In deze laatsten was de jonge kavalier echter onbetaalbaar, vooral in de landstreek die hij zoo voortreffelijk kende en dank aan hem, kon men soms in eene boerenafspanning met Hondius zeggen:

DE BOULOGNEESCHE VISCHVROUW, NAAR HAYLLER

OP WEG NAAR HUIS, NAAR FAED.

Twee drie coppels jonge duyven,
Geven tijdverdrijf in knuyven;
Of men valt aen jonge kiecken,
Of aen een lancksoppich hoen.
Daarvan scheure ick een goe diecken(1),
Of van een gemest cappoen.

Ja, Elie moet het zich zelve bekennen; onder de huif uit heeft ze dikwijls naar den reisgesel geloerd, en zij was recht tevreden indien de weg toeliet dat hij zijn paard zoo dicht naast de kar kon doen stappen, dat hij met haar een gesprek kon gaande houden.

Waarom jaagt haar hartje op dit oogenblik, nu zij aan dit alles denkt, sneller dan gewoonlijk? Waarom kleuren zich hare wangen? Zou haar hart door een rein en edel gevoel jegens dien Hendrik overmeesterd zijn?

Elie deed een plotselinge beweging met den rechterarm en den schouder, alsof zij een lastig wezen, in vleesch en bloed, van zich wilde afstooten; de beweging was echter enkel tegen een haar plagend denkbeeld gericht.

Toen Elie zich omwendde, stond dat ‘denkbeeld’ inderdaad in vleesch en bloed voor haar: Hendrik Midletown wachtte met vroolijk uiterlijk en den breed geranden hoed in de hand, op den dorpel van het vertrek, en riep het meisje een gul ‘goê morgen!’ toe.

Elie neigde en antwoordde met een ‘goê morgen, mijnheer Midletown!’ Er lag in den toon, waarop zij dien groet uitsprak, een gevoel van kwalijk verborgen geluk.

‘Mag ik aan het haagsche jofferke vragen, hoe zij den eersten nacht in de Vrijheid heeft doorgebracht?’ zegde Midletown met een licht brabantschen tongval.

‘Dat juist kan niet zeer roemenswaardig heeten!’ was het vroolijk autwoord. ‘Wij logeerden wel is waar in een vorstelijk kasteel, doch de vloer, hij moge dan ook van ouds koninklijk zijn, is gewis geen dons, niet waar, Retha?’

Retha kwam juist binnen, en antwoordde met stemverheffing en eene theatrale beweging:

‘Vorstelijk, vorstelijk!’

‘Mijnheer Ralph had *mijn* voorstel moeten aanvaarden en den eersten nacht den intrek genomen hebben in het huis mijner moeder, die u allen met vriendschap zou hebben ontvangen.’

‘Uw aanbod was inderdaad vriendelijk.....’ zegde Elie.

‘Wij hebben nu als echte zingaris gehandeld,’ viel Retha in. ‘Een peuluw op den vloer gelegd en ons hoofd neergestreken; wij zijn ingeslapen zonder een oogenblik te denken aan de akeligheid van dit onmeetlijk gebouw.’

‘En mijnheer Ralph, uw vader?,’

‘Die heeft hiernaast in den ouden leuningstoel eene zeer drukke redeneering met Morpheus gehouden,’ antwoordde Retha, ‘en nu is hij uitgegaan om de noodige proviand in de Vrijheid te zoeken.’

‘Wilt gij mij wel toelaten hem een oogenblik te wachten?’

‘Voorzeker, u doet ons genoegen ons een oogenblik gezelschap te houden,’ zegde Elie, en hervatte de plaats aan het open venster, die zij een stond te voren verlaten had.

Hendrik Midletown kwam welhaast naast het meisje plaats nemen.

(1) Een boutje, een dijken.

‘Mevrouw de douairière zal hier een prachtig park vinden, mijnheer Midletown!’ ving Elie aan.

‘Inderdaad...’ en de jongeling, die altijd met den hoed in de hand stond, ving aan met eene wijdloopige beschrijving te geven van de tuinen, van het hertenkamp, de neêrhuizingen, de warande in het algemeen; van de dicht overwelfde beuken- en iepenlanen en de opene populierendreven; van de jacht aan de *Koninginnehoef*(2) en honderd andere bijzonderheden aangaande de Vrijheid.

Hendrik Midletown telde zes of zeven en twintig jaren; hij was een schoon jongeling met donker oog, fijne wenkbrauwbogen, hoog gewelfd voorhoofd, eenigszins gepurperde wangen, langs welke de lange gitzwarte en glimmende haren in lichte golving afdaalden: de opgestreken kleine zwarte knevel gaf aan zijn uiterlijk iets levendigs en pittigs.

Midletown droeg een zwart fluweelen wambuis, zwarten mantel en dergelijke broek; in de mouwen van zijn wambuis waren ‘kerven’ waardoor het sneeuwwitte hemd zichtbaar werd De platte witte kraag met twee kwispels, de breedgerande hoed, de zwarte kousen en schoenen gaven hem veeleer het uiterlijk van een deftig en statig magistraat, dan wel van een opgeruimd kavalier.

Dat laatste mocht men van Hendrik Midletown zeggen; maar iemand die gaarne ging ‘musicoten’(1) en den ‘cortisaen’(2) speelde, was hij niet. Neen, ofschoon uit eene welhebbende familie gesproten, diende hij den rentmeester der Vrijheid tot secretaris, en wat zijne kleeding betrof, het was de wensch zijner moeder dat hij, ten gevolge van treurige omstandigheden in, haar gezin, bij voorkeur zwarte stoffen dragen zou. Zij zelve droeg sedert vier en twintig jaren den rouw, en zij had beloofd dezen slechts af te leggen, indien hare hoop hier beneden nog ooit mocht worden voldaan.

In zijnen omgang met de dochterkens van Ralph, had Midletown niets laten doorstralen wat aan een rijken stand in de samenleving kon doen denken. Hij deed dit echter niet om haar des te beter te misleiden en te verschalken - neen! daartoe had hij het hart op te rechte plaats; maar hij wilde die lieve meisjes, zoo geestig, zoo levendig, zoo kinderlijk goed, door niets, door geen schaduw zelfs van zich afkeerig maken. Midletown wilde een goed vriend zijn, en vond zich innerlijk gelukkiger in het gezelschap van de dochterkens des valkeniers, dan wel in dat van vele groote en aanzienlijke vrouwen.

Soms als de twee jofferkens van dichters en kunstenaars begonnen te spreken, was mijnheer Midletown wel eenigszins in verlegenheid; want hij had ten hoogste van Vondel, en nog slechts van dezen als van een ‘viesen quant’ hooren spreken; hij kende enkel eenige dronkemansspreuken, die men den grooten man aanleunde, ofschoon hij er zonder twijfel gansch vreemd aan was; andere namen, en welk een trits van glansrijke namen leverde dat gouden kunst-tijdvak op! waren hem ten eenemale onbekend.

Het was alsof de reformatie een onoverschrijdbaren dijk tusschen de noordelijke en zuidelijke Nederlanden had opgeworpen, en zij van elkanders ontwikkeling onbewust moesten blijven.

Cats en pater Poirters waren de eenige dichters, die in de deftige vlaamsche huisgezinnen toegang hadden, en de eerste op verre na nog niet algemeen. Dat waren dan ook Midletown's lievelingspoëten; doch zij verzwakten weldra in glans, toen hij door Retha en Elie, Vondel's gespierde verzen leerde kennen, die voor hem nog des te meer tooverklanken hadden, omdat zij door de meisjes werden opgezegd.

(2) Ook wel Linthoeve genaamd en door de Vrijvrouwe Maria van Hongarië gebouwd.

(1) Leêgloopen.

(2) Zwierbol.

Wat de jongeling bewonderde, wat hem het oor streelde, was die 'hollantse tael' zooals men destijds zegde en zooals lang te voren reeds de geestige, maar dartele Bredero, in zijn tooneelspel *den Spaenschen Brabander* gezegd had, in tegenoverstelling van de 'brabantse tael'. De jongeling zelf had meer dan eens met den held van het stuk, *Jonker Jerolimo*, gezegd:

> O de Brabantsche tael die is heeroijck, modest en vol perfeccy,
> So vriendelayck, so galjart, so minjert[3] en so vol correccy.

Maar sedert hij Holland bezocht en daar den spreektrant gehoord had, vooral die van Elie en Retha, was zijn oor verwend, en had hij met *Robbeknol,* den knecht in gezegd stuk, opgeworpen:

> .... Soudmen dat lebbighe Brabants siften
> Of wannen, gelijck de kruyeniers haar kruyen, soo waar as ick leef,
> Ick wil wel wedden datter de helft niet meer over en bleef.

Zoo was, in de zuidelijke Nederlanden, de taal met allerlei vreemde en zonderlinge spreekwijzen ten dien tijde reeds doorregen.

Doch genoeg. Nadat Hendrik alle mogelijke bijzonderheden over de Heerlijkheid had meêgedeeld, kwam hij op den aanvang van het gesprek terug.

'Mijne moeder dacht er gisteren avond over evenals ik', zegde hij, 'zij had gewenscht dat mijne reisgenoten voor de eerste dagen hun intrek ten harent zouden hebben genomen.'

'Mevrouw Midletown is wel goed,' antwoordde Elie; 'maar wij mochten onbekend van een zoo welwillend aanbod geen gebruik maken.'

(3) Bevallig.

‘Waarom niet? Mijne moeder is u wel dankbaar voor het goed gezelschap, dat ik, op eene zoo verre reis, bij u allen gevonden heb, en zij zou gelukkig zijn geweest u dezen wederdienst te kunnen bewijzen.’

‘Wel vriendelijk! Het aanbod alleen is reeds verplichtend voor ons.’

‘Maar wij zouden gelukkig zijn geweest indien wij u die kleine “courtoisie” hadden mogen bewijzen. Kan mijne moeder... of kan ik u in iets van dienst zijn, joffer Elie?’

‘Ik dank u,’ was het bondig en zelfs ietwat koel antwoord.

De jongeling scheen onthutst en met eene ontroerde stem, liet hij er op volgen:

‘Zou mijn bezoek u niet welgevallig zijn?...’

‘O, mijnheer Midletown, geef, als ik u bidden mag, geen gansch verkeerde uitlegging aan mijne woorden. Uw bezoek is ons integendeel hoogst aangenaam.’

‘Mag ik dan zoo vrij zijn u van tijd tot tijd te komen bezoeken?’ hervatte de jongeling, en de toon waarop zulks gezegd werd, zegde meer, oneindig meer dan de woorden.

Elie had er, met haar fijn gevoel, onmiddellijk de diepte van gepeild en hare schoone blauwe oogen werden vochtig.

Snel stak zij Midletown de hand toe en met nadruk voegde zij er bij:

‘Geloof me, uw aanbod was mij recht lief.’

Op dit oogenblik hoorde men, in de naburige kamer, de stemmen van den valkenier en Retha.

Ralph zette een paar korven af, in welke hij den gekochten voorrand geborgen had en reikte daarna gulhartig de hand aan Midletown.

Eric Ralph was een flink en sterk gebouwd man van ruim vijftig jaren; zijn geschoren zwart haar begon te spikkelen even als zijn korte baard; er lag in zijn oog iets goedigs, maar toch niets weeks.

Eric droeg een breed geranden hoed, een lang bruin wambuis dat langs voren, ten minste tot op een handbreedte onder den halsdas, gesloten was en schier tot aan de knieën reikte; de hozen van dezelfde kleur verdwenen in de schoenen, die boven de enkels het been omvat hielden.

De kleeding was die der burgers; enkel het spierwitte linnen, dat uit de breede mouwen te voorschijn kwam en den pols omsloot, duidde wel aan dat het allerkeurigste verzorgsters had.

‘Zoo heb ik dan reeds een kijkje in de stad gegeven!’ zegde Ralph lachend. ‘Drommels! zij is in twintig jaren weinig of niet van kleed veranderd: prachtig is zij juist, in al die oorlogshaspeling, niet geworden. De huizen zijn nog schier dezelfde, alleen de menschen zijn veranderd. In de *Oude Vryheyt* tapt men nog altijd schuimend bier; het hertenwapen siert nog altijd het raadhuis en de Sint-Peterstoren staat nog, gelijk een baak aan 't strand te Scheveningen, in het midden der stad over alle huizen heen te kijken.’

‘Alzoo hebt gij oude kennissen ontmoet?’ zegde mijnheer Midletown.

‘Ja, en nog meer dan deze. Herinnert gij u dien sjachelaar, Elie, die u, bij het aan boord gaan der trekschuit, met zijne messen, scharen, maliën en wat al aardigheden meer, verveelde?’

‘En die te Rotterdam aan wal stond, toen wij in 't beurtschip gingen!’ liet er Retha op volgen.

‘En die alweêr het eerste levend wezen was, dat wij te Dort te zien kregen,’ ging Elie voort.

‘En dien wij eerst voor goed uit het oog verloren, toen wij ons Kempenland naderden?’ vroeg op zijne beurt Midletown.

‘Juist zoo; welnu, de kerel groette mij daar zooeven, als een oud bekende, op den hoek der Sint-Peterskerk, en hij oogde mij met eene buitengewone nieuwsgierigheid achterna.’

‘Hij zal u reeds een goed oog geven in de hoop zijne waren eens op het kasteel te mogen venten,’ zegde Midletown.

‘Nu,’ liet Retha er op volgen, ‘'t is juist geen prinselijke *à la mode*-kramer.’

‘Gewis niet,’ zegde Elie lachend.

‘Toch zal hij ook al deklameeren,’ onderbrak de jongeling:

Hier heb ick wat wonders, wat nieuws van Cataloniën,
Van Duytschlant, van Engelandt, van Japoniën,
Wat wonders, wat nieuws, hier heb ick Liedekens met hoopen
Voor meijssens en knechten, wie willen wat coopen?
Ja maeckt de Craemer los, 'k heb voor elk gerief,
En het oudtste wal ick heb dat is wat wonders, wat nieuws,

‘He! van wie is die aardigheid? mijnheer Midletown,’ vroeg Retha.

‘Van den antwerpschen factor Willem Ogier, en uit zijn spel, *de Gramschap*, dat ik in 1645 op de kamer der Violieren te Antwerpen zag vertoonen.’

‘Recht aardig.’

‘Eenige der weinige regelen, die ik u uit zijne al te platte en dikwijls walgelijke kluchten zou kunnen aanhalen; die man mist deftigheid en edelheid; ruwheid en onbeschoftheid zijn hem eigen.’

‘Hoe verre staan al die rijmelaars beneden Vondel!’ riep Elie.

‘Hoe verre zelfs beneden dien gevoelvollen en geestigen pater Poirters!’ liet Rheta er op volgen.

Men dreef volop in den stroom der poëzie; men vergat den kramer; maar in den geest van Eric Ralph, hij wist zelf niet waarom, daagde de gemeene figuur van den jood gedurig op. Waarom leende de valkenier daaraan eenige waarde? Was het gebeurde met dien sjachelaar niet een alledaagsch geval?

III.
Een onverwacht bezoek.

Kende Eric Ralph den koopman in snuisterijen, die zich overal op zijnen weg vertoonde? Hij herinnerde zich niet den sjachelaar ooit te hebben gezien.

Waaraan schreef hij dan de onrust toe, welke hem soms beklemde wanneer hij den jood zag? Misschien enkel aan het ongunstig uiterlijk van den man.

Inderdaad, zijn bleek gezicht, zijne kleine grauwe oogen, die gluipend onder de lange wenkbrauwen heen en weêr dwaalden, zijn vuile witte baard, zijne lange eenigszins gebogen en graatmagere gestalte, gehuld in een vaal geworden hoed, gelapten sergiën jas, die hem aan de mouwen, slechts een eind over de ellebogen, maar in lengte bijna tot op de knieën reikte - dat geheel was juist niet geschikt om een goeden indruk achter te laten.

En echter dit was eigenlijk de reden niet; deze lag dieper en wij zullen ze verder op in ons verhaal, wel boven water zien komen.

Twee dagen na de aankomst in de Vrijheid, en toen de valkenier over de druk bezochte markt ging - 't was juist marktdag - hoorde hij achter zich nogmaals het

eeuwig refrein ‘schare, messies, maliënaalde, pijpedoppies, nah! koop wat van Mozes!’

Eric Ralph stapte sneller voort dan gewaonlijk en wendde het hoofd niet om, al hoorde hij gedurig dezelfde stem, die hem wel degelijk scheen te achtervolgen.

De jood moest even snel loopen als hij, want de stem klonk immer even luid; hij moest zich evenmin ophouden om zijne gevente waren aan den man te brengen, maar slechts één doel hebben: Eric den valkenier in het gezicht houden.

Deze stapte snel langs den gasthuismuur in de straat van dien naam voort, bereikte de warande en sloeg een der dreven in.

Ook daar klonk nog achter hem dat helsch en vervelend geroep: ‘Schare, messies, maliënaalde, pijpedoppies.’

Eric Ralph was daar, in de hooge popelierendreef, buiten het gewoel der menigte; plotseling bleef hij staan, wendde zich om en zag den jood, hijgend, met kromme knieën op een drafje loopend, door den zandweg stuiven en met gebroken stem roepen:

‘Nah, koop wat van Mozes!’

Toen de sjachelaar zag dat de valkenier stilstond, staakte hij zijnen loop en slefte of schoof achterdochtig, gelijk een slang, door het zand, tot op een vijftal stappen van den wachtende.

‘Nah, mijnheer Ralph, je zoudt een oud man waarachtig den adem afnemen. Maakt Mozes je dan zoo bang?’ en bij die woorden speelde er een sarcastische lach over de lippen van den sjachelaar, die altijd in de linkerhand zijne lange ‘maliën en nastelingen’ hield, alsof hij deze te koop aanbood.

‘Ik heb niets van uwe waren noodig, koopman.’

‘Nah, 't is ook geen negocie die ik met menheer Eric Ralph drijven wil, neen, zoo waar als ik leef niet!’

‘Welnu! wat wilt ge dan van mij? Spreek haastig. Ik heb geen lust om u lang te woord te staan.’

‘Nah, je zult wel naar Mozes luisteren,’ antwoordde de jood op eenigszins scherpen toon, ‘al sta je dan ook op twee stappen van den prins van Oranje; waarachtig je zult luisteren, menheer Eric Ralph.’

‘Gij hebt wel veel vertrouwen in u zelf,’ zegde Eric gekwetst.

‘Nah, zoo waar als God, dat heeft de arme Mozes niet, maar wel in het geheim, dat hem tusschen vier oogen is toevertrouwd, en dat Mozes meer opbrengen moet dan pijpedoppies en messies’

‘Zijt gij misschien een goudmaker en horoscooptrekker, waarmeê de wereld op dit oogenblik vergiftigd is? Dan moet ik u zeggen, dat ik met dat slach van volkje niet hoog loop, en niet hoû van die gekke geschiedenissen.’

Eric wendde zich om en ging heen.

LODEWIJK GERRITS.

‘Hou je ook niet van geschiedenissies van verloren kinderen?’ zegde de sjachelaar op scherpen toon.

De valkenier stond plotseling stil; er liep hem een koud zweet over de lenden, en gelukkig herwon hij zijne kalmte voor dat hij zich andermaal omwendde. Zat daar, in dat woord door Mozes uitgesproken, het geheim zijner onrust?

‘Wat wilt ge zeggen?’ antwoordde Eric Ralph, op kalmen toon en den oogslag strak op den koopman gericht.

‘Nah, als menheer Eric Ralph belangstelt in zoo'n geschiedenissie, dan weet Mozes er een die heel mooi is, waarachtig.’

‘Ahsa, jood, mijn geduld loopt ten einde! wat hebt ge mij te zeggen?’

‘Mozes wil je veel, waarachtig veel zeggen; maar menheer Eric Ralph is zoo ongeduldig als een zakki met vlooien. Kan Mozes je dan een historie van vier en twintig jaren, zoo maar in één adem vertellen?’

‘Kortom, wat verlangt ge?’ viel Eric vinnig in, want dat cijfer ‘vier en twintig’ schokte hem.

'Nah, wat anders dan in goede vriendschap een eerlijke negocie doen met menheer Eric Ralph. Zooeven sprak menheer de Valkenier van goudmaken, wel ja, Mozes zou willen goudmaken....'

'lk hoû me met die dwaasheden niet op.'

'Hm, hm! Mozes maakt geen goud gelijk de alchimisten! Mozes klopt goud uit den buidel der moeders met verloren kinderen....'

'Schurk, wat zijt ge van zin?' bulderde Eric, toespringende.

'Nah' antwoordde de jood kalm, echter wel wat ontzet voor de gespierde vuist van den valkenier; 'wat zou Mozes anders van zin zijn dan eerlijk, zoo waar zal je gezond blijven, met u te deelen, menheer Ralph.'

'Wat? Met mij deelen? gij hebt dus eene afzetterij in het oog? En gij wilt mij, Erio Ralph, valkenier van zijne Hoogheid den prins van Oranje, in uwe schelmerij betrekken? Maar ik zal u bij de schepenen der Vrijheid aanklagen!'

'Nah, en dan zullen ze mij aanhouden; maar dan zal Mozes ook het geschiedenissie van het verloren of gestolen kind, op de markt der Vrijheid uitschreeuwen, en dan zullen de lieve goudstukkies, voor jou gelijk voor den armen Mozes, verloren zijn. Zou dat niet jammer, niet ijselijk jammer zijn, menheer Eric Ralph?'

De onrust teekende zich sterker op het galaat des valkeniers af.

'Wat raast ge van een kind, verloren of gestolen?' hervatte Ralph met nadruk en trad stout en uitdagend op Mozes toe.

'Nah, dat weet menheer Ralph het beste.'

'Nog eens verklaar u, of voor den drommel...,'

'Menheer Ralph moet er meer van weten dan de arme Mozes....'

'Weet ge wel wat ik weet?' en Ralph naderde met vasten stap en vlammend oog, als een leeuw, die zijne prooi wil bespringen, den jood terwijl deze onthutst stap voor stap achteruit ging, om den noodigen afstand tusschen hem en zijn aanvaller te behouden.

'Nah, Mozes heeft immers voor geen duit kwaad gezegd.'

'Ik weet dat ik u binnen zeer korten tijd, met een geduchten kempischen eiken knuppel de ribben breken zal....'

'Nah, menheer Ralph, 't zijn maar oude ribben, geen duit waard, en menheer de valkenier zou ze, bij de heeren van het gerecht, nog voor spiksplinter nieuwe moeten betalen....'

'Ik zeg dat ik u de ribben breken zal..'

'Slechte koopmanschap, menheer Ralph; nah! 't zou beter zijn dat we goede compagnons waren.'

'Houd het u voor gezegd, als ge mij weêr met uwe geschiedenissen komt vervelen.......' en de gespierde vuist van Eric greep den jood bij de borst, en de sergiën jas scheurde onder de drukking der vingers.

'God van Abraham! Kaïn was waarachtig zoo brutaal niet voor Abel!'

'Voort! Pak u weg!'

Mozes vond het zeer geraden zich, voor het oogenblik, uit de voeten te maken; doch toen de valkenier zich eindelijk omwendde en zijnen weg voortzette, toen de nieuwsoortige Abel zich verre buiten de broedermoordende kneukels van den zoogenaamden Kaïn bevond, riep de eerste:

'Nah, menheer Ralph, 't zal je rouwen, zoo waar zal je gezond blijven, rouwen zal 't je!'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 4]

Het Steen te Antwerpen.

Hoe dikwijls is die aloude gevangenis te Antwerpen bezongen, beschreven, geteekend, op het doek gebracht en gegraveerd! Wat al drama's, verschrikkelijke drama's zijn door dat gebouw aan de jonge hersens ontloken, sedert Hendrik Conscience, in zijn *Wonderjaar*, het ten berde bracht en zijn Godmaert aan den muur kluisterde! En echter, om daarin drama's te vinden, ingrijpender dan welke verbeelding ook er scheppen kon, moest men slechts de geschiedenis nagaan.

Wij willen er slechts een aanhalen en tevens een oogslag op die gevangenis geven.

‘Het behoeft hier niet gezegd te worden, schreven wij weleer, dat het woord *Steen*, in vroegere eeuwen, de huizing of liever de sterkte van den adellijke aanduidde. Door bolwerken en grachten omgeven, van torens en onderaardsche kerkers voorzien, was het Steen het uitgangspunt van willekeur en dwingelandij en de beschutting tegen den storm, die uit den boezem van het verontwaardigde volk opsteeg.

HET STEEN VAN ANTWERPEN.

Er zijn echter geene bewijzen voorhanden, dat het Steen te Antwerpen juist tot verblijfplaats der lotharingische hertogen gediend heeft; in 1303, zoo meldt Jan de Klerk, in zijne *Brabantsche Yeesten,* werd dit gebouw reeds als gevangenis gebezigd. Het moge vroeger dan ook al tot woonstede der heeren gediend hebben; maar twee opschriften, in het Steen nog aanwezig, bewijzen ten overvloede, dat in de XVe eeuw het ge-

bouw tot geen ander einde, dan hooger vermeld werd, heeft gediend.

De twee opschriften melden ons tevens een edel, een liefdadig werk: twee menschlievende zielen deden den gevangenen, ten eeuwigen dage, eene gift van brood. In 1439 schonk Lysbeth van Wineghem elken Woensdag vijf brooden aan de gevangenen, en in 1450 bezette Pieter Pot, aan elken gevangene, des Woensdag een brood.'

Verder zegden wij, dat de gevangenis uit drie afdeelingen bestond: 'de *poorterskamer*, waar diegenen plaats vonden, welke 'hunnen kost en het recht' van het Steen konden betalen; het *gemeene Steen*, waar de poorters verbleven, en eindelijk de *diefputten*, welke laatste één enkel, doch meestal geen licht hoegenaamd hadden; alleen in de deuren, welke acht of negen duimen dikte hadden, waren een twintigtal fijne gaatjes geboord.

'Beneden was de *smachtkelder* en de *tortuer-kamer;* daar ziet men nog de krammen en ringen aan het gewelfsel en aan de wanden. De eerste en de tweede plaats doen den bezoeker huiveren. In den *smachtkelder* doodde men diegenen, wier familie de schande der openbare doodstraf wilde ontgaan, en zoo als Mertens en Torfs in hunne *Geschiedenis van Antwerpen* aanmerken, indien men vreesde dat, bij eene openbare strafpleging, het volk in oproer zou komen.

De *tortuer-kamer* herinnert ons het geval met den ongelukkigen van Brenssighem, zoo als een handschrift des tijds zegt, 'valschelyck geaccuseert, alsdat hy correspondentie met den vyant hield, en dat door iemand die een pieck (*pik, haet*) tegens hem hadde.' De verrader liet een brief, waarin het hem ten laste gelegde feit werd vermeld, in het kantoor van van Brenssighem achter en spoedde zich daarna naar het gerecht.

De justicie vond inderdaad den beschuldigenden brief, en men nam den ongelukkigen man in hechtenis. Herhaalde malen werd hij ter pijnbank gebracht, om hem tot bekentenis te dwingen: de pijniging was verschrikkelijk; zij overdekte den onplichtige met wonden. Eindelijk werd van Brenssighem's onschuld bewezen 'door dien de fielt of falsaris tot Aecken ofte Ceulen in hechtenisse quam en aldaer op ander feit wierd gehangen, bekennende hy dit schelmstuk op dito van Brenssighem aengelegd hadd.'

Van Brenssinghem, afgebeuld en gemarteld, moest in zijne eer hersteld worden en op zekeren avond werd hij, de verongelijkte, begeleid 'met witte brandende flambeewen van het Steen geleyt als een onnoosel mensche naer zijn huys." Men vroeg hem wat hij tot schadeloosstelling verlangde; hij antwoordde dat hij rijk was en geene schatten begeerde; dat men hem zijne rust en gezondheid ontnomen had - iets wat hem niet kon weêrgegeven worden; maar hij eischte dat het werktuig zijner marteling, voor altijd, aan den voet van zijne gevangenis zou vastgeklemd worden, opdat het zien daarvan eene zedelijke straf zijn zoude voor diegenen, welke hem onrechtvaardig hadden doen martelen.'

En nu? Het Steen is sedert jaren een huis des vredes geworden. 'Het heft zich niet meer,' zegt de schrijver van de *Wolfjager*, 'ten allen kante trotsch als een dwingeland in de hoogte; het heeft zijne verzakkingen, zijne bouwvallen en deze geven aan die gevangenis het aanzien eener boetvaardige, welke zich nederig en berouwvol tusschen de daarnaast gelegen gebouwen wegschuilt.'

In plaats van met gevangenen bevolkt te zijn, woonden er, eenige jaren geleden, vrije arbeidslieden, en nu heeft de onvermoeide archivist, de heer Genard, aldaar een museum van oudheden, meest alle betrekkelijk Antwerpen, ingericht.

Faust en Mephistopheles.

De legende van doctor Faust behoort reeds tot de vertellingen in onze kinderkamer, echter moeten wij opmerken, dat de kempische legende van den beruchten doctor minder stootend was dan die, welke wij later in ons letterkundig leven, in Duitschland en Engeland, mochten ontmoeten.

Het verbond met den boozen geest en wel eens de ondergang der fortuin van den beheksten doctor maken echter, bij alle varianten, den grondslag der vertelling uit, en geen wonder dan ook, dat, bij de herleving onzer letterkunde, dit phantastisch personage de aandacht onzer dichters tot zich trok.

Onze eerste dichters, na 1830, deden in hunne zangen de overleveringen, kluchten en anekdoten, die in den mond van het volk lagen, onder een nieuwen en aantrekkelijken vorm herleven, en nooit is er wellicht dieper in het gemoed des volks gegrepen dan door Theodoor van Rijswijck, toen hij zijne *Eigenaardige Verhalen* in het licht gaf.

Zong in dezen bundel van Rijswijck niet rechtstreeks doctor Faust, dan toch is schier iedere bladzij van den geest dezer legende, en anderen in dien aard, doortrokken, terwijl in de *Poëtische Luimen* het stuk *Doctor Samuël* eene navolging is der poolsche legende van Samuël Twardowski, die, zegt men, later in Duitschland den naam van Faust aannam - dus Faust zelf was.

De legende, met al hare fantasie en mysterie, had in die dagen zeer veel aantrekkelijkheid voor het volk: Conscience, schreef zijne *Phantazy*; Renier Snieders, nog student, werd door het fantastische in zijne gedichten meêgesleept; Ecrevisse maakte zijne *Bokkenrijders*; Stroobant zijne *Kempische Legenden*. - Kortom, wij gelooven niet dat er een enkel schrijver is geweest, uit die dagen, welke niet aan de ballade en de legende offerde.

Het was omtrent dien tijd onzer letterkunde, dat Lodewijk Vleeschouwer uit Duitschland kwam en in een wel is waar verduitscht vlaamsch, wel is waar hier en daar gebrekkelijk, maar toch over het algemeen verdienstelijk, eene vertaling van Goethe's *Faust* in het licht gaf, welk gedicht Marlowe's, Klinger's, Lessing's bladzijden over den wonderdoctor, gansch in de schaduw stellen en zelfs doen vergeten.

Vleeschouwer's vertaling had geen bijval; zeker drong zij niet in bij het volk. Was dit werk daartoe niet geschikt, ook de vertaling was dit niet. Maar zelfs al ware deze laatste meer vlaamsch, minder duitsch geweest, het werk van Goethe zal altijd binnen zekere grenzen, dat is in het domein van het letterlievend publiek blijven.

In 1865 gaf Vleeschouwer een nieuwe uitgaaf van dit werk in het licht en waarin hij goed nota nam der hem aangewezen onnauwkeurigheden, doch zich ook, in de voorrede, ongenadig wreekte over de ongegronde kritieken, welke hem in het destijds te Gent verschijnende *Kunst- en Letterblad*, onder de redactie van Dr Snellaert, werden toegericht.

De tweede uitgaaf wekte de aandacht der geleerden, dichters en kritiekers op, doch daarbij bepaalde zich nogmaals de bijval.

Voor de teekenaars en schilders is de creatie van Goethe - want hij wijkt al te zeer van Widman's legende, die hij echter ten grondslag nam, af, om niet te zeggen dat

het drama gansch zijne eigene schepping werd - eene onuitputbare bron geweest en zij is dit nog: echter zouden velen wel doen zich daaraan niet te bezondigen!

De hemel verlosse onze tentoonstellingen van de afschuwelijk leelijke Gretchen en Fausten, zooals wij eindelijk verlost zijn van Galileï's in den kerker, van de Laura's en Petrarca's, van Romeo's en Julietten.

De teekenaar van de nevensgaande plaat moet zich onder de kunstver-knoeiers niet rekenen; integendeel. Mephistopheles en Faust vliegen op de tooverpaarden door de lucht - waarheen? Naar de gevangenis waarin Gretchen geworpen is, omdat zij, in wanhoop, haar kind heeft vermoord.

De wroeging knaagt aan het hart van den laag gevallen en wulpschen Faust, en hij wil haar nog eens zien, haar zelfs met zich voeren. Vleeschouwer vertaalt dit tooneel als volgt:

FAUST. - Red haar - of wee u! De vreeselijkste vloek over u voor duizenden jaren.

MEPHISTOPHELES. - Ik kan de banden des wrekers niet lossen, zijne grendels niet wegschuiven. - Red haar! Wie was 't die haar in 't verderf stortte? Ik of gij?

(FAUST *blikt, wild in 't rond.*)

MEPHISTOPHELES. - Grijpt gij naar den donder? 't Is wel dat hij u, ellendige stervelingen, niet gegeven werd. De onschuldig tegenstrevenden te verbrijzelen, dat is zoo der tyrannen aard om zich in verlegenheden lucht te geven.

FAUST. - Breng mij bij haar. Zij moet vrij zijn.

MEPHISTOPHELES. - En het gevaar waar gij u aan blootstelt? Denk, er hangt in de stad nog bloedschuld op uw hoofd (Meph. doelt op het dooden van Gretchen's broeder door Faust). Boven des verslagenen woonplaats waren wrekende schimmen, die loeren op den wederkeerenden moordenaar.

FAUST. - Ook dit van u! Moord en dood eener wereld over u, wangedrocht. Breng mij bij haar, zeg ik, en bevrijd haar!

MEPHISTOPHELES - Ik breng er u, en wat ik doen kan, hoor! Heb ik alle macht in den hemel en op aarde? Des wachters zinnen zal ik bedwelmen; maak u meester van de sleutels en voer haar uit den kerker met menschenhand. Ik houd de wacht! De tooverpeerden staan gereed. Ik voer u weg. Dat is wat ik kan.

FAUST. - Op dan, en weg!

NACHT, OPEN VELD. - *(Faust en Mephistopheles op zwarte peerden voorbijruischend.)*

FAUST. - Wat zweven die daar op het galgenveld?

MEPHISTOPHELES. - 'k Weet niet wat zij koken of schaffen.

FAUST. - Zweven op, zweven af, neigen zich, buigen zich.

MEPHISTOPHELES. - Een heksengilde.

FAUST. - Zij strooien en wijen.

MEPHISTOPHELES. - Voorbij! voorbij!

Ten slotte een woord over dit werk: Goethe was een pantheïst, een man die onverschillig was aan alle geloof, en in zekere klasse, en met werken meer onder het bereik van het publiek dan gemeld dichtstuk, het soepticisme in zake van godsdienst bij zijn landaard heeft aangekweekt.

Faust is een werk van een verheven vlucht, dat is ontegenzeggelijk; maar een goed boek is het niet, ofschoon op het einde van het gedicht de terugkeer tot God over den val triomfeert, in tegenoverstelling met Byron's *Manfred*, een gedicht in denzelfden aard, waarin de zelfmoord een einde aan het leven des twijfelaars stelt.

Wat de vertaling van Vleeschouwer betreft, deze is de beste, de fideelste welke wij kennen: die van Frijlinck is als eene omwerking; de fransche vertalingen hebben weinig waarde; over die van Gerard, de vertaler zegt het zelf, ofschoon tamelijk zedig voor een Franschman, zou Goethe zelf zijne voldoening hebben uitgedrukt.

O - O.

De plundering van het Karmelieten-klooster te Antwerpen.

Alexander Robert is een kunstenaar van buitengewoon talent en dit gewis heeft hij getoond in de schilderij, waarvan wij hier eene gravure mededeelen, en die deel maakt van de galerij in het hertogelijk paleis te Brussel.

Het onderwerp van dit schilderstuk is gekozen uit de rampzalige dagen der 16e eeuw, toen de geus overal en in alles zijn haat door vernieling, brand, plundering en moord trachtte te koelen. De samenstelling heeft overigens geen verdere verklaring noodig: zij spreekt duidelijk tot den geest van den minst geoefenden lezer.

Alexander Robert bezit een gevestigden roem; vooral heeft hij dezen te danken aan eenige prachtige tafreelen, wier onderwerpen uit het kloosterleven zijn gekozen: verder aan een reeks portretten.

Leerling van Navez, die in ons land de stijve en ziellooze school van David huldigde, is Alexander Robert verre van den weg, door den meester gebakend, afgeweken. Het eerste schilderstuk dat wij van hem te zien kregen, was zijn *Lucca*

Signorelli; hij had het oogehblik gekozen waarop de beroemde Italiaan de trekken van zijn toevallig gedooden zoon op het doek brengt.

Van dat oogenblik dagteekende Robert's roem in België. In 1848 erlangde hij de gouden medaille en werd in 1866 tot officier der Leopold's-orde benoemd - ofschoon dit laatste geen brevet van verdiensten is en velen die, in België, in waarde met Alexander Robert gelijk staan, zelfs geen stippeltje lint in het knoopsgat dragen.

Hoe het zij, aan den schilder waarvan wij spreken, kwam die onderscheiding gewis toe, evenals het lidmaatschap der koninklijke Academie.

Victor Jacobs.

Philip Marie Victor Jacobs is geboren te Antwerpen, den 18 Januari 1838; zijn vader was stokhouder van de orde der advokaten en lid van het Nationaal Congres. De heer Jacobs deed zijne studiën in het collegie der paters Jesuïeten te Paris-Vaugirard, volgde de lessen der brusselsche hoogeschool en werd in 1860 tot doctor in de rechten gepromoveerd.

Reeds vroeg kenmerkte de heer Jacobs zich door zijne uitgebreide kundigheden, zijn helder doorzicht, zijn politieken zin, zijn ijver voor den staatkundigen strijd. Reeds in 1863 zond de Meeting hem naar de Kamer, waar hij weldra een schitterend redenaarstalent ontwikkelde en het ministerie Frère-Bara een gevoeligen oorlog aandeed.

In 1870 trad hij op als minister van Openbare Werken en kort daarna als minister van Financiën, in welke departementen hij een aantal belangrijke en nuttige hervormingen invoerde. Het land verwachtte veel van hem, en gewis ten rechte, doch zijn onwankelbare gehechtheid aan het program der Meeting deed hem van hoogerhand vreezen en in December 1871 moest hij de portefeuille verlaten.

Die aftreding was het gevolg van den schandelijken oproer, door de zoogezegde liberale partij in de straten van Brussel verwekt.

De heer Victor Jacobs is een man van een onbetwistbaar talent en die, zonder den minsten twijfel, geroepen is een nog aanzienlijke rol in de staatkunde van België te vervullen. Op de Meetings en andere vergaderingen van dien aard, bezigt hij de vlaamsche taal en voorwaar, mannelijker dan de fransche.

Als publicist deed de gewezen minister zich kennen door eenige brochuren, handelende over *la Liberté de la Chaire; du Surnaturel; Etudes sur les Chemins de fer vicinaux; l'Escaut, son passé, son présent, son avenir*, enz.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.
(*Vervolg*.)

III.

Wij moeten nog een oogenblik bij de letterkundige jaren van Gerrits vertoeven, die overigens reeds sterk met politieke strevingen doorkruid waren. Dat blijkt overigens voldoende in al zijne schriften.

Na *de Zoon des volks*, schreef Gerrits het drama *Menschenliefde*, uit de dagen van Maria van Bourgondië; hij bestemde dit werk voor een tooneelprijskamp te Gent.

Het was in het einde van 1847 en in het begin van 1848. De groote maatschappelijke vraagpunten hielden aller gemoederen bezig en aan den politieken horizon, zooals

de diplomaten en dagbladschrijvers van den ouden eed zeggen, verschenen zwarte stippels: 't waren eigenlijk vurige en bloedige stippels.

Al die denkbeelden, dwaze en andere, die in de hersens van klein en groot kookten, moesten noodwendig een hoofd aandoen zooals dat van Gerrits en invloed uitoefenen op al wat aan zijne pen ontviel. Ook vindt men in *Menschenliefde* die denkbeelden aangebracht: - overigens denkbeelden, die, zoo oud als de wereld is, in engeren of breederen kring, den denker hebben bezig gehouden.

Gerrits was echter vrij practisch voor een jong en geestdriftig hoofd. Zooals hij den droomer, in volksliefde, afkeurde - en wat al droomers telde die tijd! - keurde hij ook, en zelfs allerhevigst, elk gewelddadig middel af dat, zooals men beweerde, tot volksverbetering zou moeten leiden. Vele verkeerde denkbeelden heeft men Gerrits aangewreven, en zooals ik hier een dezer uit de baan veeg, zal ik anderen terecht wijzen.

Menschenliefde kwam, zoo het schijnt, eenige uren later dan de onverbiddelijke uitschrijvers bepaald hadden, ter zijner bestemming. Het werd dus buiten den prijskamp gesloten; doch de rechters lazen het en vonden het verdienstelijk genoeg, om er eene buitengewone medaille aan toe te kennen. Men beloofde tevens hiervan melding te maken in de openbare zitting bij de uitreiking der eermetalen, en de spijt uit te drukken, dat het stuk niet had kunnen meêkampen.

Waren de uitschrijvers stipt, onverbiddelijk stipt geweest op het uur der sluiting van den prijskamp - eene belachelijkheid - zij waren dit niet opzichtens de gedane beloften. Gerrits kwam uit Gent terug met

FAUST EN MEPHISTOPHELES, DOOR DE NEUVILLE.

DE PLUNDERING VAN HET KARMELIETEN-KLOOSTER TE ANTWERPEN, NAAR ALEXANDRE ROBERT.

een dun lapje goud of zilver, zonder dat velen wisten waarom men hem dit had ter hand gesteld. Vreesde men wellicht den bekroonde - wie hij was, is sinds lang vergeten - door de beloofde verklaring in de schaduw te stellen?

De toejuichingen, welke den schrijver van *Menschenliefde* ten deel vielen, in November 1848, toen het stuk in het *Théâtre des Variétés* door de leden der maatschappij *de Hoop* vertoond werd, vergoedden hem ruimschoots voor de geleden miskenning.

Men heeft misschien, in onze dagen, geen juist denkbeeld van wat het vlaamsch tooneel te dien tijde was. De liefhebberij-comedie was het eenige wat er bestond. De tooneelisten waren menschen zonder kennis, zonder behoorlijke vormen, zonder duldbare uitspraak. Het antwerpsche, gentsche en brugsche dialect leverden gedurig een alleronaangenaamst kruisvuur op de tooneelplanken.

'Ik zie ze nog,' zoo schreef ik eens ten dezen opzichte, 'ik zie ze nog die goede jongens, die zich in koningen en ridders vermomden, om voor het voetlicht en zoo dicht mogelijk bij den engelachtigen soufleur, hunne van buiten geleerde rollen te kunnen debiteeren. Deze tooneelist was half gegrimeerd, gene had bij vergissing eene zwarte en eene lichtblauwe gebloemde kous aangetrokken; de derde droeg een huzarensabel uit de dagen van 1830, ter vervanging van den Spaanschen degen; de vierde speelde voor vader *Adam* met eene pruik-Louis XIV op, of declameerde *Kaïn* in een soort van maliënkolder - maar och! het publiek was nog niet vitzuchtig en het gaf er weinig om, of Kaïn een harnas of een *robe de chambre* droeg.

Welwillend publiek!

Policie was er vreemd; aan kwellende stadsreglementen op de schouwburgen had men zich niet te storen; vitzuchtige kritiek-koningen, waanwijze pedanten waren er nog niet te vinden. Men lachte en kakelde zonder hinder; men kraakte er zelfs - o! vrijheid in alles en voor allen - men kraakte er zelfs noten tot verpozing.

In de zaal zag men den schoonsten bloemhof, welken men droomen kon: onder en boven, rechts en links - overal, niets dan meisjes met vinnige oogen. Daar kwam het vlugge naaistertje en het stille burgermeisje; de huismoeder met hare geëndimancheerde dochtertjes - en in heel dien bloemhof was maar ééne afwisseling, dan wanneer deze of gene hollandsche schipper, die zich een vrijkaartje had weten aan te schaffen en "dat ding ook eens wilde afkijken," zich als een Cerberus tusschen al die eeuwig wiegelende kopjes had weten te nestelen.'

Waartoe die photographie? Om te doen zien met welke elementen, zoo op de planken als in de zaal, Gerrits de opvoering van zijn drama waagde. Gelukkig echter wijzigde zich het publiek, min of meer, in bijzondere omstandigheden, en dit was dan ook het geval bij de opvoering van welke wij spreken.

Gerrits leerde aan vele der tooneelisten gaan en staan; hij gaf hun den waren toon der woorden in den mond, en trachtte eene zekere eenvormigheid in de uitspraak te brengen. *Menschenliefde* werd, even als later *Tanchelm* - geschreven voor het vijfentwintigjarig jubelfeest der maatschappij *de Hoop* - dank zij den schrijver zelven, en geëvenredigd naar de omstandigheden, zoowel van de zijde des stuks als van die der opvoerders, vrij verdienstelijk gespeeld, ofschoon Gerrits zich later nog dikwijls met die vertooningen vroolijk maakte.

IV.

Omtrent die dagen was de vlaamsche partij diep verdeeld. Vleeschhouwer schreef den katholieken *Roskam*, Jan van Rijswijck, rijk in aardige zetten, doch iemand zonder grond en wezenlijk politieken zin, gaf den liberalen *Schrobber* uit. Men plonste volop in het modder der personaliteit en de vijanden van het arme vlaamsch wreven zich de handen van pleizier, eeuwig getrouw aan de spreuk: verdeelt en gij zult heerschen.

Gerrits nam een afgezonderd standpunt in; hij betreurde die worsteling des te meer, daar men van beider kant elkaar met discrediet sloeg en aan de hoogere standen, ons uit kortzichtigheid vijandig, nieuwe reden gaf om onze zaak afkeerig te zijn.

Verscheidene jaren wijdde Gerrits zich hoofdzakelijk aan de studie; de geschiedenis was zijne lieflingslectuur. Hij maakte zich de oude literatuur, gelijk de nieuwere eigen en was toen reeds geen vreemdeling in de duitsche en de engelsche letterkunde. Te dien tijde maakte hij geen deel van eenig gezelschap; doch toen zich van lieverlede een kring rondom hem vormde, ving ook, schier onbemerkt, de werking andermaal aan.

Deze laatste was overigens een onvermijdelijk gevolg van de tegenwoordigheid van Gerrits: daar waar hij stond, werd men welhaast leven gewaar.

Een ronde Vlaming, een man met een helder doorzicht en onwankelbare overtuiging, en die nooit, zelfs niet in de brandendste oogenblikken, zijn vlaamsch karakter verloochende, de heer F. Carpentier, beambte op de greffie, later avoué bij de rechtbank, lid van den gemeente-raad en thans ontvanger der scheepvaartrechten onzer haven, had zich nauw bij ons aangesloten, en nam in alle onderwerpen een practisch deel.

Op de lange wandelingen, zelfs op de tochtjes op de Schelde - een lieflingspleizier van Carpentier - werden niet zelden nieuwe plannen omtrent de vlaamsche beweging besproken, gewikt en gewogen. Terwijl onze boot langzaam met den stroom afdreef, legde Gerrits ons een machtige werking voor, die kort nadien, na tusschen den vriendenkring breedvoerig te zijn besproken, door de door ons gestichte *Eikenkroon* of door den *Olijftak* werden uitgevoerd - de eerste gevestigd in de bovenzaal van het *Café Grétry* in de Kammestraat; de tweede ter Beurze.

De rederijkkamer de *Olijftak*, grootendeels uit mannen van den ouden doctrinairen deessem saamgesteld, was slechts vlaamschgezind, voor zooveel de volkszaak ten speelbal hunner denkwijze dienen kon. De diplomatie, welke er moest gebezigd worden, om dit gezelschap een stap voorwaarts, in een eenigszins onafhankelijken zin, te doen gaan, schoot meer dan eens te kort bij het scherpe doorzicht en de achterdocht van Van Kerckhoven, den gekenden romanschrijver.

Toen eindelijk deze laatste bemerkte, dat de overmacht van Gerrits en zijne vrienden te groot werd en de macht eindelijk aan de oude doctrinaire partij ging ontwrongen worden, deed de *Olijftak* nogmaals wat hij reeds vroeger, op anderen, had toegepast; men riep den ban en achterban op, men werfde leden aan, die ten eenemale vreemd waren aan de letterkunde, men vormde alzoo eene meerderheid - en men besloot tot de uitbanning van Gerrits over te gaan. Voorwaar, niet zeer liberaal!

Het was in eene avondzitting, den 21 Februari 1852. Drie en twintig personen zaten rond de lange tafel, die dwars door de zaal stond. Er heerschte eene drukkende gedwongenheid tusschen de leden, en 't was alsof het twijfelachtig licht der twee engelsche lampen op tafel die sombere stemming nog vermeerderde. De stem van den voorzitter Verspreeuwen, leeraar bij het Atheneum, beefde; zijn oog was onrustig en zijn gelaat was doodsbleek.

Alleen Van Kerckhoven, de ziel van gansch die kleingeestige kuiperij, behield zijne ziellooze koelte en zijne stem was, even als altijd, scherp, droog en onaangenaam.

Waarom was de voorzitter zoo ontroerd? De man had gewis de stemmen geteld en bemerkt dat hij, als voorzitter, de scheistem bij de uitsluiting zou hebben en de verantwoordelijkheid dezer laatste dus op hem alleen vallen zou - en een man van energie was Verspreeuwen niet.

Elf stemmen tegen elf deden uitspraak over de uitsluiting: de zaak was nog onbeslist. Er heerschte eene doodsche stilte in de zaal. Ik zag op dat oogenblik Gerrits; zijn gelaat was niet ontzet; hij liet de kin in de linkerhand rusten en zag den voorzitter met dat groote, vranke en doordringende oog aan, hetwelk, voor iedereen die loyaal dacht, de spiegel was van eene waarachtig loyale ziel.

Met moeite wrong Verspreeuwen zich het ‘ja’ uit de keel. Er speelde een bittere glimlach om Gerrits' lippen; hij stond op, greep zijn hoed en ging heen. Men had hem inderdaad diep miskend! Al zijne vrienden volgden hem en teekenden een gemotiveerd ontslag van den volgenden inhoud:

‘Aangezien de uitsluiting van den heer Lodewijk Gerrits, als werkend lid des *Olijftaks*, in zitting van heden 21 Februari 1852, door elf stemmen tegen elf, dus slechts door de scheistem van den voorzitter den heer Verspreeuwen, besloten is;

Aangezien die uitsluiting de vlaamsche belangen kwetst;

Aangezien de feiten, tegen den heer Gerrits ingebracht, deels door de meêwerking van eenigen der ondergeteekenden zijn daargesteld en in het algemeen door allen zijn goedgekeurd, als strekkende ter behartiging des vlaamschen volks;

Aangezien de vrije denkwijze in den *Olijftak* vernietigd is, door de maatregelen, die in zitting van 7 Februari gestemd zijn, nemen de ondergeteekende werkende leden hun ontslag der rederijkkamer de *Olijftak*.'

Tusschen deze ontslaggevers telde men de heeren Carpentier, Staes en hem die deze regelen schrijft.

En welk waren nu de redenen van uitsluiting? Het *Handelsblad* kondigde daaromtrent het volgende artikel af: 'Sedert veertien dagen werden in de rederijkkamer de *Olijftak* maatregelen gestemd, welke een groot getal der leden diep kwetsten. *Een werkend lid kon zich met geen vlaamsch meer bezig houden, of het bestuur had het recht die werking te verdenken en dit lid voor zich te roepen* opdat het zou verantwoorden. De willekeurigheid zat in die *rechtbank* voor; want niet alleen gaf men aan dat reglement eene terugwerkende kracht; *maar nog ontnam men het recht tot uitlegging aan den betichte, en men wilde de overige leden de uitsluiting blindelings doen stemmen*.

Deze dwingelandij, in eene letterkundige vereeniging, *indien, men naar den wil van eenige personen niet denken en werken wilde*, was slechts bestemd om diep de eensgezindheid te verbreken en zeggen wij het luid op - zij was een vrije en letterkundige vereeniging onwaardig.

De beschuldiging die men tegen den heer Gerrits inbracht, had geen rechtmatigen grond. Beschuldigd zijn, daar waar men kan, voor het vlaamsch te werken - dit moest eerder als eervol beschouwd worden; zeggen, dat hij vijandelijk was aan de maatschappij, hiervoor had men niet de minste grondige bewijzen. Men heeft goed gevonden *geene discussie te laten plaats hebben en den heer Gerrits onverhoord te veroordeelen.'*

Ziedaar de liberale vlaamschgezindheid in het volle daglicht gesteld!

(Wordt vervolgd.)

Oranje in de Kempen. Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders. (*Vervolg.*)

Doch de valkenier sloeg eene zijlaan in, en wendde zelfs het hoofd niet meer om.

Aan het hertenkamp gekomen, en op eene plek waar geen onbescheiden oog hem bespieden kon, stond Erie stil en hij liet vrijen teugel aan zijne ontroering. Zelfs het oog van den man werd vochtig.

In tegenwoordigheid van den jood had hij zich flink gehouden, ja, daar was hij van overtuigd; maar nu hij alleen was, brachten de woorden van de sjachelaar in hem eene onbeschrijfelijke gewaarwording teweeg.

'Gelukkig' dacht de valkenier, 'die man weet wel iets, maar niet genoeg om mij het hoofd te doen bukken. De jood heeft de klok hooren kleppen, doch waar de klepel

hangt dat weet hij niet..... Overigens, Eric Ralph heeft zich niets, neen niets! te verwijten. Komaan, het hoofd recht, en als de storm opstijgt dezen moedig getrotseerd!'

Niettegenstaande die bemoedigende redenen, week de ongerustheid niet en Eric Ralph vloekte schier het oogenblik, toen hij er had in toegestemd, den Haag tegen de Vrijheid en de Kempen te verwisselen, waar hem de ontknooping te gemoet kwam van eene gebeurtenis, die hij van lieverlede als begraven beschouwde; de openbaarmaking van een geheim, dat hij met zich naar het kerkhof had willen nemen.

Wij mogen den valkenier in zijnen gedachtenloop niet volgen, omdat wij alsdan den gang van ons 'geschiedenissie' zoo als de eerzame Mozes zeggen zou, vooruitloopen.

Geruimen tijd bleef Ralph op de houten omheining van het hertenkamp leunen, zonder echter iets te zien, dan wat zijne verbeelding hem voor den geest haalde.

Noch de ree, die aan de overzij aan de waterkweb kwam drinken, en wie de malsche droppelen, bij het oplichten van den ranken kop, van den mond perelden; noch de reiger, die door de blauwe lucht streek als om beneden zijne vorstelijke visscherij te verkennen; noch de ooievaar, die ginds op den afgezaagden boom en op een wagenrad zijn nest timmerde - niets trok zijne aandacht.

Alleen de twee levendige stemmen, die zijner dochters, deden hem opzien en brachten eenigszins de kalmte in zijn gemoed terug.

'Laat alles aan den goeden God over!' zegde eene geheimzinnige stem in Erie's binnenste, en in dat denkbeeld berustte hij. Zijn gelaat nam de gewone plooi aan en hij ontving zijne lieve Elie en Retha zoo hartelijk, zoo gelukkig alsof er geen wolkje van een hand groot voor zijne levenszon gedreven was.

Beide meisjes kuste hij op het voorhoofd, doch die kus was inderdaad inniger dan gewoonlijk; hij alleen, de vader, begreep echter waarom.....

Elie en Retha hadden de warande rechts en links doorwandeld, en zich vroolijk gemaakt met honderde gezegden en *reparties*; zij hadden de schoonste en lommerrijkste plekjes gekozen, waar zij, als het zonneke te fel stoofde, zouden komen zitten werken en zondags hunne dichters lezen; zij hadden ook beproefd, op welke plaats de stem het liefelijkste klonk, en Retha had beloofd eens, op een avond, hare schoonste liederen te zingen, indien Elie alsdan het speeltuig tokkelen zou.

'De nachtegalen zullen zwijgen,' zegde Elie glimlachend.

'Dat geloof ik,' antwoordde Retha, 'als men overschreeuwd wordt, is het immers fatsoenlijk te zwijgen?...'

Zij hadden de verwaarloosde bloemperken, de havelooze tuinen, waar soms brem en distel weelderig opschoten, bezocht en het voornemen opgevat om ten minste eenige hoekjes te schikken, te wieden en te harken en alzoo het genot van eenige bloemen te hebben.

'Al ware het slechts om ze ons galant door Midletown te laten aanbieden,' zegde Retha. 'Zoo lang Hare Hoogheid ons in haar wel wat muffe, maar toch vorstelijke kasteel laat wonen, en in haar verwilderd paradijs omwandelen laat, moeten wij ons ook maar als "Hoogheidelijk" beschouwen en doen eeren.'

En onder het uitspreken van deze woorden, wandelde het vroolijke kind, het groote blad eener waterbloem tot waaier bezigend, nu eens coquetteerend gelijk het adellijk nufje uit de hofstad dat zich in de 'courtoysie' van een franschen saletjonker verlustigt; dan eens plechtig, statig, alsof zij de prinses-douairière zelve ware, die genadig audiëntie verleende.

Nu de vader daar was, werd er niets aan de scherts veranderd en hij schertste zelf somtijds meê, zoodat er oogenblikken waren dat hij den jood en zijne bedreiging vergat.

Toen echter de twee meisjes voorstelden door de stad te wandelen, verlangde Eric Ralph daaraan geen gevolg te geven. Hij ging verder en verzocht, dat men in de eerste dagen, zonder zijne voorkennis, het kasteel niet zoude verlaten.

Retha vond wel dat dit op zware vestingstraf geleek, en er alleen een zwart brood, een pot grauwe erwten en een kruik water aan ontbraken om de veronderstelling te volledigen; maar verdere aanmerking werd er niet gemaakt, noch het waarom werd gevraagd.

Vroolijk plukte het meisje onder het voortgaan de bloemen die langs haar pad groeiden, om, zegde zij, aan die lievelingen haar wee in hare gevangenis te klagen, zonder echter den minsten lust te gevoelen, om met de bloemen te verkwijnen.

De hooger aangeduide voorzorg scheen aan Eric Ralph toe, niet overbodig te zijn; meer dan eens had hij Mozes in den omtrek van het kasteel zien ronddwalen, gewis met het doel om de meisjes te zien, haar zijne ‘schare, naalde en nastelinge’ aan te bieden; maar eigenlijk om het in de warande zoo plotseling afgebroken onderhoud met haar weêr aan te knoopen. Doch telkens als de jood zich al te dicht bij het kasteel waagde, ondervond hij wel, dat hij ‘zoo waar zal je gezond zijn,’ daar geen negocie meer kon maken.

Sedert een paar dagen was hij niet meer in den omtrek van het kasteel en zelfs niet meer bij dage, in de straten der Vrijheid gezien.

Had hij deze verlaten? Vertrouwde hij den valkenier niet - want die heeren van 't Hof hebben lange armen, zegde Mozes altijd - of

zaten hem de schepenen der dingbank op de hielen? Of wel had die ‘andere negocie’ welke hij najaagde, hem doen besluiten deze in den donkeren avond af te handelen?

't Moet zoo wel zijn; want op een, voor een wandelaar niet zeer aantrekkelijken avond - de regen kletterde tegen de vensters en op de straat, en de wind huilde door de boomtoppen en in de schoorsteenen - schoof eene zwarte gestalte uit een poortje in de Potterstraat, en verwijderde zich snel naar het inwendige der stad.

VICTOR JACOBS.

Wij zouden moeielijk in die zwarte gestalte Mozes den sjachelaar herkend hebben, indien het licht, dat door het kleine venster van een tijkwever naar buiten viel, in de straat niet een langen rooden schijn had geworpen en de koopman voor dat venstertje niet een oogenblik had stilgestaan. Misschien zocht hij naar een bepaald huis en verkeerde hij daaromtrent in dwaling.

Inderdaad, wat dieper in de straat verdween Mozes eensklaps in een donkeren gang, en schoof nu tastend vooruit.

Op het einde van dien gang opende men eindelijk eene deur, en de flauwe schijn van een lamplicht verspreidde zich op den vloer en op een deel van den vuilen witten muur.

De deur viel achter Mozes toe en wij hooren hem aan de waardin der kroeg nog zeggen, dat hij morgen voor dag en dauw de Vryheid verlaat, omdat er toch ‘waarachtig geen duit, geen roode duit voor den armen Mozes te Turnhout te verdienen was;’ maar als Hunne Hoogheden hunne intrede deden, dan zou hij waarschijnlijk ook met zijn negocie terugkomen.

Laat ons terugkeeren tot aan het poortje, uit hetwelk de sjachelaar in de straat stapte.

Wij zouden in den donkeren avond, en vooral niet op dien welken wij beleven, den lezer eene beschrijving der plaats kunnen geven, al zien wij dan ook licht op zekeren afstand, 'tgeen doet denken dat daar ergens, dieper in, een huis liggen moet.

Bij dage kennen wij de plaats voortreffelijk: - aan deze zijde der straat wordt de rei huizen, meestal houten of ook wel in rooden steen gebouwde puntgeveltjes, onderbroken, of liever aaneen geschakeld, door een hoogen en stevigen witgekalkten muur, in welken het poortje, met zijn ijzeren tralievenstertje, waarvan wij zoo even spraken.

Achter den muur moest een tuin liggen, want de klimop spreidde een groen tapijt tot boven op den muur en hing er in lange festoenen over; daarbij, een paar boomtoppen keken over de afsluiting heen.

Dat was ook zoo.

Als men den klopper op het poortje had laten vallen, en men laugs binnen zich vergewist had over den persoon die binnen wilde, werd er toegang verleend.

Naast het poortje lag, aan den muur vastgebouwd, eene kleine woning, met groote witte randen rond de deur en het venster, en welke randen beneden dit laatste in een kruis uitliepen; 't was als een huisje op een beggijnhof.

In dat huisje woonde, een stokoud man, die over een pad van witte keisteentjes en door twee stijf en hoog opgeschoten larixheggen omsloten, naar een gebouw, dat verder op in den tuin lag, geleidde.

Dat gebouw had gekalkte muren; de drie benedenvensters, die zeer hoog stonden en op zeer ongelijken afstand van elkander, waren met ijzeren staven bezet en hadden nog eene verdieping boven zich, waarna het leiën dak.

Als men den hoek van het huis omsloeg, zag men de deur, die men langs een steenen trap met verroeste ijzeren leuning, bereikte.

Dat huis lag daar zoo stil als een kloosterslot. Ten allen kante door de muren en oude puntgeveltjes omringd, was er echter geen enkel venstertje dat op den dichtbewassen tuin uitzicht had.

In het voorjaar waarin wij ons bevinden, hoorde men rond die woning niets dan het gonzen der bijën op de met bloesems beladen boomen, of wel het verwijderd snorren der schietspoel, het tik-tak van het weefgetouw in het naburig huis, of soms het onderbroken lied van wever, kantwerkster of potbakker.

Uit de stad kwam geen ander geluid tot daar doordringen, dan de zware klokkestem uit St.-Peeterstoren.

In dit rustig verblijf, waar wij den ouden knecht reeds ontmoet hebben, ontmoeten wij in den gang nog eene dienstmeid, en als wij de kamerdeur beneden openstooten, zien wij eene dame van omstreeks de zestig jaren, in rouw en juist niet naar de wijze des lands, maar eenigszins naar de engelsche wijze, uit de dagen van Maria Stuart, gekleed.

Men noemde haar mevrouw Midletown, met wiens zoon wij reeds kennis maakten.

Het vertrek, waarin wij de vrouw ontmoeten, was goed gemeubeleerd; er was daar welstand, doch geen weelde. Het licht der zon was getemperd door damaste gordijnen; de wanden waren in houten paneelen, op welke een paar portretten met kunstig gesteken houten lijsten, en een ivoiren kruisbeeld, gunstig afstaken,

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 5]

Het Rabot te Gent.

Weinig steden van België zijn zoo rijk aan historische gedenkteekens als Gent; bij elken stap staat men stil en gansch een tijdvak rijst u voor den geest op. Wij kunnen, natuurlijk, geene volledige geschiedenis van ieder gedenkteeken in ons tijdschrift meêdeelen; doch wij doen den lezer kennis maken met het voorwerp en wekken wellicht in hem de zucht op, om verdere opzoekingen daaromtrent te doen.

Het Rabot te Gent is die studie waard; het gebouw zelf draagt, men werpe slechts een oogslag op onze gravure, een origineel karakter en is welgeschikt om indruk achter te laten. Bij den Gentenaar brengt het daarenboven een gedenkwaardig feit te binnen.

Na den dood van Maria van Bourgondië hadden de belgische gewesten, Maximiliaan als voogd over haren zoon Philip erkend, een deel van Brabant en Vlaanderen echter uitgezonderd. De Vlamingen hadden den zoon van de verongelukte Maria van Bourgondië in hunne macht, en wilden hem opvoeden naar hunne denkbeelden en buiten die zijns vaders. Inderdaad Maximiliaan had zich door de Vlamingen niet doen beminnen.

HET RABOT TE GENT.

De oproer brandde welhaast los. Maximiliaan, kort te voren te Aken tot roomsch keizer gekroond, eischte zijnen zoon terug en begaf zich naar Brugge, waar hij

de Staten bijeen riep om, over den toestand, die zeer nijpend werd, te raadplegen. De Bruggenaars, die het eens waren met de Gentenaars, namen hem echter gevangen (1488) en stelden hem eerst, na vier maanden, in vrijheid en nog slechts na de tusschenkomst van de Staten, den keizer Frederik III, Maximiliaans vader en den Paus.

De Vlamingen namen echter hunne voorzorgen: alvorens Maximiliaan los te laten, vroegen zij eene overeenkomst, waarbij verklaard werd dat niemand om reden van den oproer zou vervolgd worden; verder werden er nog een aantal punten geëischt en ook geoctroyeerd, Zelfs Philips van Cleef werd gemachtigd om aan het hoofd der vereenigde Vlamingen tegen Maximiliaan op te trekken, indien deze aan de overeenkomst te kort bleef.

Frederik III viel in Vlaanderen, verklaarde de overeenkomst, te Brugge gesloten, van geener waarde en sloeg het beleg voor Gent, hetwelk door Philips van Cleef verdedigd werd. Deze veldheer had, met veel doorzicht, op de bedreigde punten verdedigingswerken doen oprichten, en en op een dezer punten wierp het gentsche magistraat den grondslag van het bolwerk dat men 'het Rabot' noemt.

Een vlaamsch opschrift in gothische letters, maakt van die stichting gewag. Het meldt dat de roomsche keizer den 5 Juni 1488, op H. Sacramentsdag, zijn legerkamp voor Gent, te Everghem, neersloeg en daar veertig dagen verbleef; dat ook de roomsche koning voor de stad, die zonder verdediging was, legerde en men in drie dagen tijd zeer schoone aarden wallen opwierp; eindelijk dat de eerste steen van het bolwerk werd gelegd den 13 Juni 1489, met het inzicht de stad met muren te omringen, ter verdediging van 'de goeden insetene vâ Ghend.'

O-O.

Het onderbroken gebed.

'Onze Vader, die in de hemelen zijt,' zoo heeft ze gebeden, en stil liet ze het kerkboek in den schoot zakken, klemde de handjes in elkaar en zag starlings naar de groote deur der kerk, in welk laatste eene doodsche rust heerschte, want het orgel zweeg en de bel tinkte niet.

Wat zag het kind ginds aan den ingang? Niets; maar het meende te zien.

Aan hare kleeding bemerkt gij wel, dat zij in het weezenhuis is opgenomen. Inderdaad, haar vader en moeder zijn sinds lang dood en ze had, eenige maanden geleden, niemand meer dan haar ouden grootvader, den ouden orgelspeler der kerk, die haar hartelijk lief had, maar ten slotte niet meer bij haar blijven mocht; want zijn vriend de dood klopte zacht bij hem aan.

Toen hij heenging, naar vader en moeder, zoo zegde hij, had hij haar niets achtergelaten dan zijn zegen; maar de christelijke liefdadigheid werd hare moeder, het weezenhuis haar vaderhuis, en daar, in dat huis, moet de goede God meer vader zijn dan elders!

Nu was ze braaf en deugdzaam geweest en de overste had haar, ter belooning, de medaille aan een breed zijden lint omgehangen, en nu, neêrgeknield, werd zij verstrooid in het gebed en dacht aan grootvader en verbeeldde zich dat hij komen

zou, om haar te zeggen dat hij tevreden was, zoo als hij altijd deed als zij braaf was geweest.

Starlings ziet zij naar de deur: langs daar kwam hij altijd binnen; langs daar ging hij den trap op en naar het orgel dat onder zijne vingeren sprak, zong, jubelde of klaagde. Een oogenblik dacht zij hem te zien, juist zoo als hij was.... Hij zet den voet op den dorpel, neemt den hoed van het sneeuwwitte hoofd, maakt het kruisteeken, en met gebogen rug en sleffend op zijn pantoffels met vilten zolen, gaat hij naar het okzaal....

Het arme kind wil opstaan, opent de mond om blijde te roepen: ‘grootvader, grootvader!’ maar het beeld verdwijnt en, in hare verbeelding, dragen vier zwarte mannen eene zware lijkbaar binnen, om de laatste zegening des priesters te ontvangen, en zij zelve, het meisje, gaat in rouwkleed, weenend achter die lijkbaar.... 't Was de lijkbaar van grootvader.

Ach, alles is voorbij; zij heeft een oogenblik gelukkig gedroomd; de werkelijkheid is teruggekeerd en de handjes weêr vouwend en de oogen tot den Zaligmaker gekeerd, die aan het kruis vriendelijk zacht het hoofd tot haar schijnt neder te buigen, bidt zij zachtjes voort: *‘uw wil geschiede op de aarde gelijk in den hemel.’*

Boven den ingang van het kasteel te Blois.

Wie de fransche stad Blois bezoekt, gaat zonder den minsten twijfel naar het pas gerestaureerde kasteel, hetwelk onder bouwkunstig oogpunt voorzeker als een der wonderen van onzen tijd mag beschouwd worden. Alles heeft overigens saamgewerkt, om dat prachtige geheel te bekomen, hetwelk de reiziger nimmer genoeg bewonderen kan.

Blois, op vijftien uren van Orleans. gelegen, is de hoofdplaats van het departement Loir-et-Cher. Het kasteel, waarvan wij spreken, was voor vele jaren tot infanterie-kazerne ingericht en viel dan ook allengs in puin; en echter daar verbleven verscheidene van Frankrijk's koningen, zoo als Frans I, Karel IX en Hendrik III, en Lodewijk XII werd er geboren.

Het is ook het ruiterbeeld van dezen vorst, dat men boven den ingang ziet; het komt voortreffelijk op den azuren grond met gouden leliën uit. Beneden het beeld staat het wapen der hertogen van Blois, een stekelvarken met opgesteken pinnen en rechts en links de letters L (Lodewijk) en A (Anna van Bretagne, zijne gemalin) omgeven door leliën.

Lodewijk XII had dit wapen behouden, door zijnen voorvader Lodewijk I aangenomen, bij eene ontmoeting van de hertogen van Bourgondië, de vijanden van zijn huis.

Het beeld is het werk van den talentvollen kunstenaar Seurre: het is gemaakt uit één stuk, naar eene oude teekening van Andreas Felibien. Is het gerestaureerde gebouw prachtig van buiten, het is ook prachtig van binnen, Alles wedijvert daar in luister en kunstsmaak.

Blois werd voorheen de stad der koningen, *la ville des rois* genoemd; het was daar, om reden der frissche en zuivere lucht, dat de vorstelijke kinderen van Frankrijk werden opgevoed. Het bisdom van Blois werd opgericht in 1697. In de 16^{e} eeuw, tijdens de godsdienstoorlogen, werden te Blois tweemaal de Staten-Generaal geopend en wel in 1577 en in 1588.

In 1814 heeft Blois nog een oogenblik als vorstelijke stad geschemerd: toen de bondgenooten Parijs bedreigden, begaf keizerin Marie-Louise zich naar Blois, en

ook uit die stad werden de laatste besluiten van de regencie en het keizerlijk gouvernement gedagteekend en verzonden. Die regencie was echter van korten duur - een laatste vonk aan de uitgeblazen lamppit.

Edw. Coremans, Volksvertegenwoordiger van Antwerpen.

De heer Coremans, wiens portret wij verder meêdeelen, is de voorsteller in de Kamer van de befaamd geworden Wet-Coremans, waardoor aan den Vlaming, voor de tribunalen zijns lands, eindelijk in zekeren zin werd recht gedaan; waardoor hij, kortom, niet meer zal gevonnisd worden in eene taal, welke hij niet verstaat.

Coremans werd den 1 Februari 1835 te Antwerpen geboren. Hij volgde, als jongeling, de lessen van het koninklijk Atheneum en verwierf in de rhetorica den zoogezegden *prix d'honneur*. In 1859 bekwam hij aan de hoogeschool van Luik, den titel van doctor in de letteren en wijsbegeerte.

In zijne vaderstad teruggekeerd, bekleedde, van 1860 tot 1862, de verdienstelijke man, in het Hooger Handelsgesticht, de plaats van *répétiteur* van den cursus voor staathuishoûkunde en die van leeraar van fransche taal en geschiedenis in den voorbereidenden cursus.

Middelerwijl zette Coremans zijne privaat-studiën voort en legde op eene voortreffelijke wijze zijne exaam in de rechten (eerste doctoraat) af. In 1862 naar de hoogeschool teruggekeerd, volgde hij te Brussel de leergangen van het tweede doctoraat en promoveerde glansrijk in November 1863.

Aan de balie van Antwerpen plaats genomen hebbende, was Coremans de eerste die tegen vele oude vooroordeelen, betreffende het vlaamsch, inging. Hij voerde ook het woord in de volkstaal en deed dit met schitterenden uitslag.

Vlaming in den vollen zin des woords, nam hij deel aan het stichten van den *Nederduitsche Bond*, waarvan hij in 1861 de eerste secretaris en later tweemaal voorzitter was.

Toen de Meeting volop meester was, moest de talentvolle pleiter noodwendig in het oog vallen. In 1864 werd hij tot lid van den Provincialen Raad van Antwerpen gekozen; in 1866 werd hij lid des gemeenteraads en toen, door het overlijden van graaf du Bois-d'Aissche, eene plaats in de Kamer openviel, bood men deze den heer Coremans aan.

In den raad van provincie en gemeente, voerde Coremans immer en altijd het woord in het vlaamsch, en stond alom pal voor het miskend taalrecht. In 1864 was hij een der ijverigste verdedigers van het voorstel: waardoor de verordeningen der provincie voortaan in het Vlaamsch uitgevaardigd en als officieel zouden erkend worden; verder dat niemand beambte der provincie worden kon, zonder de vlaamsche taal machtig te zijn.

In de Kamer voerde de heer Coremans herhaalde malen met talent het woord, over de vlaamsche rechten. Het beroemde wets-voorstel, waarvan wij hooger spreken, dagteekent van 1872, de beraadslaging en stemming over hetzelve hadden in Juli en Augustus 1873 plaats. Dit voorstel heeft den naam van den representant heinde en ver, zelfs tot in het buitenland, doen kennen.

Onder de vraagpunten, welke de antwerpsche representant beurtelings behandelde, telt men het militarism, waarvan hij een verklaard bestrijder is; de wet op de uitbanning van in België verblijvende vreemdelingen, welke hij als onbillijk brandmerkte; hij vroeg meer dan eens geduchte wijzigingen in ons milicie-stelsel, ernstige vergoeding voor onze milicianen; hij verlangde het volksonderwijs in den ruimsten zin des woords; uitbreiding Van het stemrecht; handhaving en opbeuring der gemeentelijke vrijheden, enz, enz.

Die punten alleen doen zien, dat Coremans tot de volkspartij - doch tot de bestaanbare - behoort. Hij huldigt het grondbegin: vrijheid in alles en voor allen.

Als publicist trad Coremans, met Gerrits en andere vrienden (ziet levensbeschrijving van den volksvertegenwoordiger), in het weekblad het *Vrije woord* op, waarin eenige merkwaardige artikels van zijne hand verschenen. Onvermoeid in den strijd, staat Coremans ook ten doel aan hevige aanvallen vanwege de doctrinaire partij, en dat laat zich overigens begrijpen.

De Vlaming vereert echter in hem de diensten, welke hij reeds aan land, stad en volksstam bewezen heeft.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.
(*Vervolg*.)

V.

Al vereerde Gerrits dan ook niet altijd de literarische producten van sommige schrijvers; al glimlachte hij bitter om de cameraderie en wederkeerige ophemeling, waaraan sommigen zich plichtig maakten, toch erkende hij gaarne de verdiensten van al wie, onder welk vaandel ook, voor onze beweging geijverd had, en de afkeer en de haat drongen zoo diep niet in zijn hart, of een betrekkelijk korte tijd wischte die uit.

Bewijzen van deze vereering, vrij leerzaam voor velen, zijn voldoende voorhanden: het was Gerrits, die met Carpentier en mij, den jaarlijkschen tocht naar Van Rijswijck's graf stichtte. Deze betooging werd voor de eerste maal in 1850 in leven geroepen. In 1851 had die tocht plaats bij een prachtigen zonne-ondergang. Het kerkhof Stuivenberg was doodsch en stil; de laatste gloed eener heerlijke avondzon straalde over den kerkhofmuur en kleurde het trillende gras, den groenen mantel der graven.

Ik zal nooit den indruk, welken die avond op ons allen teweegbracht, vergeten. Wat ons dieper trof, was, dat de persoonlijke strijd, die zoo dikwijls in ons kamp losbrandde, op dit oogenblik weêr eenigermate moest uitgewoed zijn, want Verspreuwen voerde op dien avond en op het graf, het woord naast Conscience en mij.

In 1852 maakte de *Eikenkroon*, de reeds meergemelde maatschappij, welke mede door Gerrits gesticht was, van dien tocht eene kolossale manifestatie. Duizenden Vlamingen, uit alle hoeken van België opgekomen, stroomden toe en burgemeester Loos, die een verklaard vijand der beweging was, poogde ze te beletten. De doctrinaire dagbladen klaagden de betooging als iets anti-nationaals aan; als den zoeten slaap hunner vrienden aan het gezag storende; als onrust brengende in het vaderland der Frère's-Rogier's.

De policie was in grooten getalle te been. Toen langs den steenweg, naar den Dam geleidende, die eindelooze zwarte slang van Vlamingen naderde, werd de poort des kerkhofs gesloten; de ringmuur van het doodenveld was door agenten bezet en de toegang geweigerd zijnde, sprak Gerrits, op een paal of steen staande, voor de poort tot de menigte, en eischte voor Vlaanderen het onvervreemdbaar staatkundig recht.

Er liep eene geestdriftige beweging door die scharen, en zelfs de policie-agenten, gekomen om alle manifestatie met een vijandig oog na te gaan, juichten niet zelden met de menigte en vroegen even driftig als de burgers, een eigen, een vlaamsch en vrij vaderland, hetgeen ons door het verfranscht gouvernement van 1830 ontzegd werd.

Drie of vier afgevaardigden werden toegelaten - de policie hield de poort met eene spleet open, als vreesde zij eene overrompeling - om immortellen op het graf te leggen en bloemen op de terp te strooien van hem, die zooveel harten had doen kloppen voor het miskende Vlaanderen.

Het waren vooral de jonge Vlamingen, aan wie de eer dezer werking toekwam; zoo als gewoonlijk waren de doctrinaire of zoogezegde liberale Vlamingen afwezig.

Een ander feit, ten bewijze eener edelmoedige vereering, zelfs van iemand die hem diep miskend had, vinden wij in 1857 opgeteekeud. Men herinnert zich hoe willekeurig Gerrits uit den *Olijftak* werd gebannen. Dat Van Kerckhoven daarin een ijverig deel had, wisten wij allen. Vijf jaren na dit geval lag deze romanschrijver op zijn doodbed; een kwijnende ziekte had zijne lichaamskracht ondermijnd.

Welnu, het denkeeld om hem op zijn doodbed eene laatste hulde te gaan brengen, ging uit van Gerrits. Deze wilde in hem den vlaamschen dichter gedenken. Ik woonde die betooging niet bij; doch de bijzonderheden welke ik kort nadien in een hollandsch tijdschrift meêdeelde, zijn echt. Ziehier wat ik schreef:

‘Van Kerckhoven was ziek; de dood zat reeds aan zijne legerstede en kon door de tranen zijner kinderen niet afgeweerd worden. Men wilde voor het laatst hulde brengen aan den man, wiens naam weêr de lange doodenlijst der vlaamsche kampers ging vermeerderen - de lijst van die martelaars, welke alles opofferen, om den nationalen volksgeest op te beuren, terwijl het gouvernement voor den geest der vreemden in aanbidding geknield ligt.

Al de maatschappijen der stad met ontplooide vlaggen en standaards, met honderde brandende fakkels, met duizende Vlamingen en ontelbare menigte nieuwsgierigen, vereenigden zich, en de indrukwekkende stoet richtte zich naar de afgelegene straat, waar van Kerckhoven een nederig burgerhuisje bewoonde. Voor de deur hield men stil - de muziekgezelschappen speelden zachte en zielroerende melodiën - het volk zweeg en luisterde - en het dacht misschien aan den vlaamschen gladiator, die achter de muren van het huis welhaast den laatsten snik zou geven.

Een deputatie Vlamingen trad binnen. Er maakte zich een onbeschrijfelijk gevoel van allen meester, toen zij in de nederige kamer traden, waar de zieke lag. Velen waren het tot dusverre niet eens geweest met dien Vlaming; meer dan eens had hij de inzichten der meerderheid gedwarsboomd, doch dwalende, kan men de innige overtuiging hebben, dat men den goeden weg volgt. Het verledene was dan ook uitgewischt.....

De schrijver lag bleek, uitgeteerd en zwak, maar nog alijd met iets brandends in den oogopslag, op het bed. Een flauw licht deed eene mysterieuse schaduw in de kamer ontstaan. Voor zijne legerstede stonden zijne strijdgenooten, met gebogen hoofd en kloppend hart. Buiten steeg de muziek op en als deze zweeg, werd zij door eene machtiger harmonie, door den donder der toejuichingen, vervangen.

Gerrits, een jong, talentvol schrijver, maar die thans de pen slechts gebruikt als hefboom der staatkundige beweging, nam, diep ontroerd, in naam der daar vereenigde jonge Vlamingen, het woord en nadat hij

HET ONDERBROKEN GEBED, NAAR HOLYOKE.

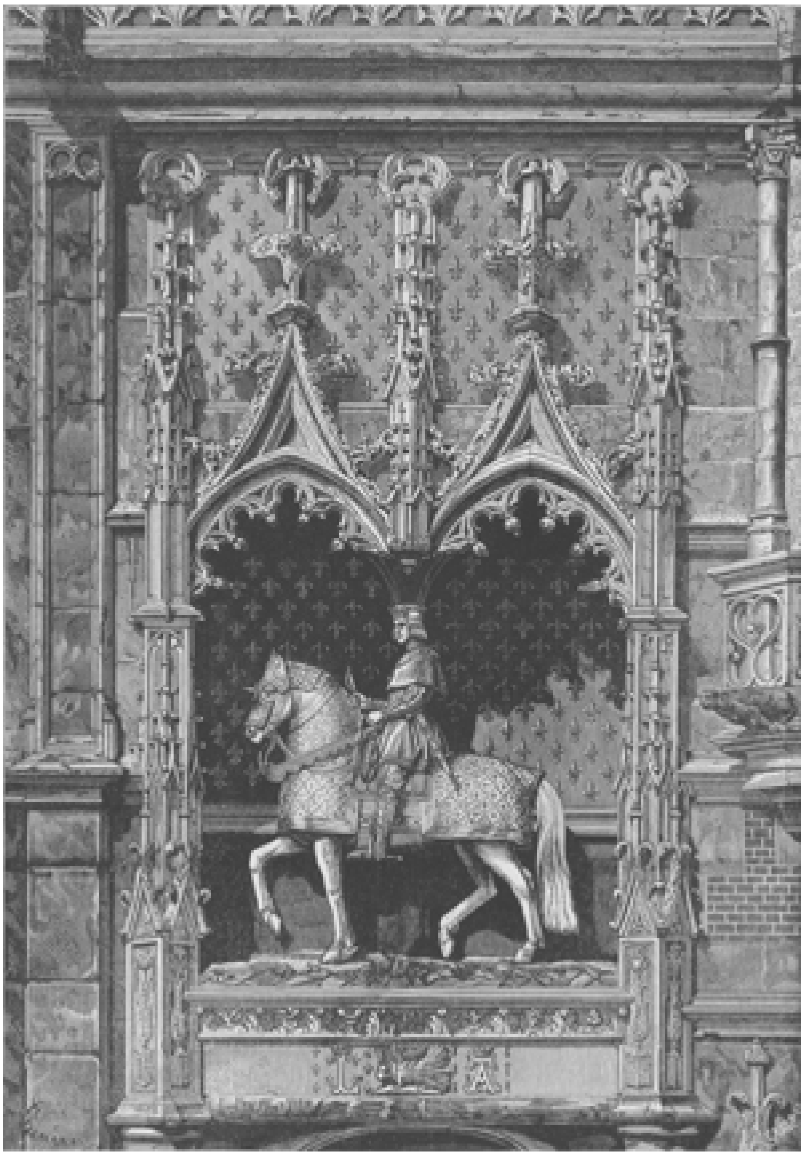

BOVEN DEN INGANG VAN HET KASTEEL TE BLOIS.

den zieke de reden van het plechtige bezoek had doen kennen, zette hij hem eene lauwerkroon op het hoofd. Elke maatschappij bracht hare hulde en Van Kerkchoven's sterfbed was welhaast met bloemen en lauweren bestrooid.

De Vlaming sloot het oog en terwijl sommigen dachten, dat hij afgemat was onder de ontroering van het oogenblik, terwijl anderen meenden, dat hij in dien verheven stond zelf zou bezwijken - haalde hij integendeel zijne verzwakte denkbeelden bijeen, en de hand van Gerrits grijpende, sprak hij kalm, langzaam en in de doodsche stilte welke er nu heerschte, onder ander de volgende, mij door Gerrits overgebracht, woorden uit:

.......In het aanschijn des doods ziet men zoo klaar, zoo helder in het afgeloopen leven.... Indien ik nog terugkeeren kon op het afgelegde pad, ik zou mij niet meer bezig houden met zooveel letterkundige beuzelingen; maar de hand aan elken Vlaming reikende, bijdragen tot het stichten der staatkundige beweging, welke de machtigste hefboom is voor de ontvoogding des vlaamschen volks....'

Nog andere bewijzen van Gerrits vergevingsgezindheid liggen voorhanden.

VI.

Het zou moeielijk zijn altijd de lijnrichting te volgen, welke de vlaamsche beweging, of liever de verschillende stroomen in die beweging, volgden. Vereenigd hadden wij een zwaren en sterken vloed gevormd, tegen welken geen dijk bestand was: ongelukkig splitste zich dat water gedurig in kleine straaltjes die, voor het oogenblik, gansch machteloos waren.

Gerrits had lang het stichten van een derde, onafhankelijk der twee bestaande staatkundige partijen, gedroomd. Wij moeten, zegde hij, in een door hem geschreven manifest en door den *Olijftak* in 1850 uitgegeven, wij moeten kracht in ons zelven vinden! Het stuk is juist niet rijp in ondervinding; Gerrits was destijds slechts drie en twintig jaar oud; doch 't is onmiskenbaar dat er edelmoedige gevoelens in dit schrift gezaaid liggen.

Overigens, anderen hadden met Gerrits de hoop op het stichten eener onafhankelijke partij, gedeeld. Zeker is het dat dit manifest en de werking, die uit verschillende omstandigheden ontsprong, bijbrachten om de beweging op het politiek terrein te stooten.

Toen Gerrits eindelijk, na jaren werkens, ontgoocheld was en er andermaal, onder ander in de gemeente-verkiezingen, pogingen waren aangewend om aan de bestaande partijen voordeelen voor het Vlaamsch te ontrukken - hetgeen bij de overwinnende partij zich altijd bepaalde bij beloften, die nooit waarheid werden, omdat in elke administratie het Fransch koppig de bovenhand had en behield - eindelijk, zeg ik, liepen onze wegen, op beduidende wijze, van elkander.

Ik had, toen de onmogelijkheid van het stichten eener vlaamsche partij bewezen, was, de aansluiting bij de katholieke partij verlangd, als zijnde deze door nationale richting, taal en zeden, de wezenlijke bondgenoote des Vlamings, of liever als zijnde deze de vlaamsche partij, die, door de omstandigheden van 1830, slechts van den waren weg vervreemd was.

Dat nam Gerrits niet aan, en hij wierp zich in het liberaal kamp, tot hetwelk hij overigens altijd als denkwijze, doch slechts in zekeren zin, behoord had. Hij wilde

eene laatste, eene stoute poging wagen en zich zelf overtuigen of de liberale partij, dan zoo stelselmatig vijandig aan het vlaamsch element was, als sommigen onzer beweerden.

Omtrent dien tijd schreef ik hem:

'Van de liberale partij is, geloof ik, niets te verwachten; die partij is, in haren oorsprong, in haar karakter, in haar doel en streven fransch; de katholieken verkeeren in eene kortstondige dwaling ten onzen opzichte, en eens gezien hebbende dat zij zelven gevaar loopen van weggevaagd te worden, indien zij zich niet met het vlaamsch en echt nationaal element verbinden, zullen zij ons de hand toereiken.'

Uit die aansluiting, dit was mijne overtuiging, zou zich eene machtige nationale partij ontwikkelen. Wat ik aan die zijde betrachtte, betrachtte Gerrits aan de andere zijde, met welke partij hij, zoo als ik reeds zegde, het destijds in zekere punten eens was. De poging die Gerrits ging wagen, was loyaal; de teleurstelling was des te grievender.

Volgens de mij, over dit deel zijner werking, toegereikte nota's - immers, ik had in die dagen minder betrekking met hem - ontstond in de *Association libérale* welhaast, en kort na het intreden van Gerrits en zijne vrienden, verdeeldheid. Zij was gekend onder de aanduiding van oud en jong libetalism. Gerrits stond tusschen het laatste op een niet onbeduidend standpunt, zelfs zoodanig dat hij in 1859, in de verkiezingen voor de gemeente, door de verschillende wijk-afdeelingen, als kandidaat werd voorgesteld.

Reeds had de onvermoeide kamper de overtuiging, dat iedere vlaamsche opwelling, door de doctrinaire partij ongenadig vertrapt werd. Eene zekere geld-aristocratie heerschte oppermachtig in die beweging, en men hoorde zelfs door een der kopstukken met verachting uitroepen: *Gerrits n'est qu'un simple petit commis... il faut plus de pudeur*. De vlaamsche kandidaat werd ongenadig afgeslagen.

Ja, Gerrits was een klerk, of liever hij was een neeringdoende burger; want hij stond destijds, met zijn schoon-broeder, aan het hoofd eener reeds bloeiende drukkerij; maar Gerrits was een jongen uit den burgerstand; hij had geen geld en bij die partij telt er niets dan geld. Daarenboven was hij een man van overtuiging, van vlaamsche overtuiging, en hierin kon hij wellicht eens de waalsche overheerders dwarsboomen. Nooit werd eene kandidatuur zoo vertrapt, zoo hatelijk vertrapt.

Denzelfden avond hielden de voorstanders der kandidatuur van Gerrits eene vergadering in het lokaal *de Faam*, onder voorzitterschap van den heer J. Carpentier, broeder van den reeds genoemden. Men sprak er van, Gerrits als onafhankelijk kandidaat te doen optreden; doch hij weigerde, evenals hij door eene verklaring, door een derden persoon overgebracht, elk andere kandidatuur mogelijk maakte.

Toen zijne voorloopige kandidatuur in de *Asociation libérale* werd sangekondigd, had ik in het dagblad *het Handelsblad* verklaard, deze, onder een vlaamsch opzicht, te zullen ondersteunen en zooveel weg had reeds, aan de katholieke zijde, het vlaamsch afgelegd, dat het niet onmogelijk zou geweest zijn, Gerrits, als Vlaming, op de lijst der kandidaten te doen inschrijven. Gaf die verklaring wellicht aanleiding tot de oppositie?

(*Wordt vervolgd*.)

De doode zee.
Fragment uit het dichtstuk het Menschdom verlost[1].

(1) Dit werk zal binnen kort te Antwerpen verschijnen.

Zoo werd dan Galgala, de lusthof van den Heer,
En Siddims vruchtbaar dal herkeerd in doodenmeer
Van zout- en zwavelnat, omboord met naakte rotsen,
Als een verstolde zee van spiegelgladde schotsen,
Die Sodoma bedekt met 't lijkgewaad der dood.
Geen levend wezen huist in haar gevloekten schoot.
Slechts dan, wanneer de storm haar golven dof doet slagen,
Dan ruischt het nog in 't oor als 't smorend jammerklagen
Van 't zedeloos geslacht, dat neerzonk in den poel,
In zijnen slaap verrast, bedwelmd van 't feestgewoel.
Hare onbewoonde kust zag nooit een scheepling landen;
Een doodsche stilte weegt op haar verwoeste stranden,
Waar alles, leêg en naar en eenzaam als het graf,
Den indruk nog gevoelt der losgebroken straf,
Die in een gloeiend schrift verschriklijk staat geschreven
Langs d'uitgebranden grond, beroofd van alle leven,
Waar nooit een vogel zingt, een enkel pijltje gras
Den schralen bodem tooit, verpulverd als tot asch.
Een bittere spotvrucht slechts, verlokkend in haar vormen,
De Sodomsappel bloost, krioelend van de wormen,
Gelijk de schampre lach van 't zinnelijk genucht,
Van ongeneeslijk wee, van schande en dood bevrucht.
De bergen, uitgegroefd door 't vuur der bliksemflitsen,
Verbrokkeld en gescheurd, met afgeknaagde spitsen,
Vertoonen zich van ver als schimmen door het dal.
De teekens van de wraak zijn zichtbaar overal.

L. de Koninck.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Boven de schouw was een groot schilderstuk, eene *Mater dolorosa* ingelijst De tafel, met gedraaide pooten, was met een verkleurd kleed bedekt; het roode bekleedsel der stoelen had veel van zijne frischheid verloren. Een leuningstoel hier, een tafeltje met ivoiren en porseleinen snuisterijen daar, een tabouret ginder, een spiegel tusschen de twee vensters, eene fijne mat op den vloer - ziedaar den inventaris.

De vrouw was, zooals wij zegden, in rouw gekleed; uit het sluitend zwart kapke kwamen de sneeuwitte haren te voorschijn.

Op haar bleek, mager en gerimpeld wezen zag men duidelijk dat zij geleden, veel geleden had. Hare geschiedenis was inderdaad eene aaneenschakeling van rampen geweest; maar die vrouw geloofde met eene heilige overtuiging en dit had haar, zelfs in de meest benarde oogenblikken, het hoofd doen recht houden.

Mevrouw Midletown was, zooals men reeds vermoed heeft, eene engelsche van oorsprong. Haar vader heette William Huston en woonde met vrouw en kind, in de laatste regeeringsjaren van koningin Elisabeth, te Londen.

Men noemde deze moeder van het anglicanisme, welke spotternij! de koningin-maagd, de goede moeder Beth, terwijl haar bijzonder leven, zelfs volgens protestantsche schrijvers, eene lange wulpschheid was en men moeielijk een zoo groot dwingeland vinden zou, als zij geweest is.

Die zeventigjarige gekroonde harpij, tot dan toe beurtelings afschuwelijk wulpsch, trotsch, onverbiddelijk en op gemelden ouderdom belachelijk, zelfs voor hare aanbidders, was en bleef in al hare booze driften onverzadigd, en vooral was zij dit in hare zucht tot vervolging en marteling der katholieken, aan welke zij allen schijn van vrijheid ontnam.

De belijders van dat geloof moesten er voor boeten, dat hare moeder Anna Boleyn, met recht als eene boelin en zij als eene bastaard, werden beschouwd.

Duizenden van katholieken werden onder de regeering van die vorstin, welke men met alle recht ‘de bloedige Beth’ had mogen noemen, aangehouden, in de gevangenis geworpen, veroordeeld, gemarteld, gevierendeeld, verbrand, verbannen. Natuurlijk! werden hunne goederen verbeurd verklaard, en vorstin en gunstelingen verrijkten zich met de gestolen rijkdommen.

Onze vlaamsche, brabantsche en antwerpsche gewesten telden duizende ongelukkigen, die, van have en goed beroofd, hier niet zelden van de openbare liefdadigheid leefden, of ten minste een bekrompen bestaan vonden.

Vooral na den moord op de zoo gelasterde en ten onrecht verguisde prinses, Maria Stuart gepleegd, groeide het getal ballingen sterk aan.

De vervolging werd door den sekte-haat nog lang na haren dood voortgezet, en de archieven van Vlaanderen melden ons, dat verscheidene gemeenten hulpgelden of liever aalmoezen stemden voor de verbannen katholieke familiën, die echter de oudste en adellijkste wapens en namen van gansch Engeland voerden.

William Huston was een braaf en eerlijk man; hij had eene groote fortuin in den lakenhandel gewonnen en besteedde een goed deel zijner inkomsten aan goede werken.

Katholiek van overtuiging had hij eene schuilplaats aan een zijner priesters verleend en deze zou in den Kersnacht, in een afgelegen hoek van Huston's huis, de Mysteriën vieren, in aandenken van den heuchelijken geboortedag.

Eenige personen, vertrouwden, waren met het geheim bekend; maar de regeering van een dwingeland, zelfs van een gerokten, bestaat niet zonder spionnen.

Ook wiemelde het in Engeland van verklikkers en aanklagers. De spie drong tot in de katholieke huizen, zette zich aan den broederlijken haard, beluisterde de gesprekken, maakte zich schijnbaar geloofsgenoot - erger dan dat, vermomde zich in het kleed van katholiek priester, betrapte het geheim in de biecht en leverde de weerloozen aan den beul over.

Het vieren van den paapschen Kersnacht, in Huston's huis, werd door een dier *vertrouwden* verraden. De priester, in zijn miskleed en bij het licht van in haast aangestoken fakkels, door de straten van Londen naar de gevangenis gesleurd, boette de misdaad van getrouw te zijn geweest aan zijn geloof, met zijn leven; Huston werd met vrouw en kind verbannen en zijne goederen verbeurd verklaard.

Naar Antwerpen overgesteken, leidde de weleer zoo rijke man een ellendig leven. Hij was, om verschillende redenen, dieper het land ingegaan en had zich in de Vrijheid gevestigd, waar hij een karig loon op het weefgetouw gezeten, verdiende.

Zijne vrouw stierf van verdriet en lijden; zijne dochter groeide op en was eene schoone maagd geworden, toen de jonge Midletown - ook deel makende van eene voor het geloof verbannen familie, doch die een goed deel van hare fortuin had weten te redden - den armen wever Huston kwam opsporen.

Midletown had als kind het prachtige rijke huis van Huston te Londen gezien, bezocht, daar vriendschappelijk als kind verkeerd, en zijn gemoed schoot vol, nu hij Huston's huis binnengetreden, den edelen man met grijze haren de schietspoel werpen zag.

Toen hij hem vroeg, hoe het met hem ging, antwoordde Huston: ‘Beter, beste jongen, wij zijn maar met ons twee meer; mijne vrouw is reeds gelukkig Hierboven, en mijn tijd nadert ook.’

Eene gift aanbieden durfde Midletown niet; maar de banneling vroeg de dochter des bannelings ten huwelijk, en Huston zegde toen dat huwelijk voltrokken was: ‘Nu kan ik heengaan,’ en hij ging ook kort nadien heen naar het betere vaderland.

Midletown en zijne jonge vrouw - de weversdochter, zooals men wel eens zegde - vestigden zich in de Vrijheid, verre van het groote brandpunt der godsdienstwoelingen in de Nederlanden; zij leefden daar onder de bescherming, die nu eens de aartshertogen, dan eens prins Maurits den bewoners verleenden en hoorden slechts zelden de weeklacht van het rampzalige vaderland.

In 1625 brak de vreeselijke pest te Turnhout uit, en zij verwoestte zoo verschrikkelijk de familiën, rijke en arme, dat gansch de Vrijheid den rouw droeg.

Midletown werd door de ziekte aangetast en even als de twee kinderen, een jongen en een meisje, van het overige der familie afgezonderd ten einde de besmetting tegen te gaan

De vader stierf weldra, zonder zijne dierbare vrouw den afscheidskus te kunnen geven. En de kinderen? Het jongske werd bij de moeder teruggebracht; maar niemand wist iets van het dochterke, een wichtje van eenige maanden oud. Het spoor van dit kind liep, in de onmeetlijke verwarring die er heerschte, gansch verloren.

Mevrouw Midletown spaarde geene moeite om haar kind te ontdekken; doch men moest tot het besluit komen dat het even als zoo vele anderen, bezweken en naar het kerkhof was overgebracht.

Op het kruis van Midletown's graf deed de moeder den naam beitelen harer Maria, doch het hoofd mismoedig gebogen, zegde zij, als had zij er het bewustzijn van: ‘En toch is zij niet dood.’

Vier-en-twintig jaren zijn er sinds dien tijd verloopen en mevrouw Midletown draagt nog altijd den rouw, dien zij slechts afleggen zal, zegt ze, als zij haar kind zal wederzien, is het hier beneden niet, dan zal het in den hemel zijn....

Hendrik Midletown eerbiedigt de smart en den rouw zijner moeder, en, even als hij deed toen hij een knaap was, boog hij, de mannelijke jaren naderende, nog iederen avond naast zijne moeder de knieën, envroeg om een straaltje licht in het geheim, dat het lot zijner zuster omnevelde.

De jongeling begreep wat marteling die toestand voor zijne moeder, en dit jaren lang, was geweest. Wat was er van dat kind geworden? Hoe was het opgegroeid? In wat stand leefde het? Waar dwaalde het verre van huis en moeder rond?...

Och! het beste van al was zich gewoon te maken aan het denkbeeld dat het kruis op het kerkhof waarheid sprak.

IV.
Moeder en Zoon.

Op den regenachtigen avond, toen wij Mozes de sjachelaar uit het poortje in de Potterstraat zagen komen, beyond mevrouw Midletown zich alleen in de door ons beschreven kamer.

Voor het ivoiren kruisbeeld, aan den muur, brandt op een blinkenden armkandelaar een tweetal kaarsen, terwijl een krakend houtvuurtje in den haard aangelegd - want de avond was frisch, killig zelfs - meer licht verspreidde dan wel het kaarslicht.

EDW. COREMANS.

Mevrouw Midleton zat, in eene koortsachtige spanning, in haren leuningstoel, het hoofd gebogen en de beide handen tegen de slapen gedrukt. Als zij het hoofd oplichtte, wendde zij de oogen naar het kruisbeeld en stamelde: ‘Heb dank, mijn God, heb dank!’ om het daarna weêr in de beide handen te verbergen.

Na eene poos stond de oude dame op, ging naar de deur, opende deze en luisterde met ingehouden adem, of wel lichtte de zware gordijn op en trachtte de dikke duisternis te doorboren die buiten heerschte.

Blijkbaar wachtte zij iemand met ongeduld; doch zij hoorde niets dan den wind in de boomtoppen, en het eentonig gekletter van den regen tegen de glasruiten.

Mevrouw Midletown wachtte inderdaad haar zoon; zij had hem een groot en belangrijk nieuws mede te deelen; Mozes de sjachelaar had haar zooeven verlaten, en in haar donkeren levensnacht een lichtpuntje doen schemeren, dat zij lang, haar leven gansch, had hopen te zien opdammeren!

Eindelijk meende zij gerucht te hooren aan de kleine straatpoort; inderdaad, deze viel met haar gewonen bons toe. Een oogenblik vernam mevrouw stappen in den gang; zij hoorde eene stem en niet meer toevende, snelde de oude dame naar de deur, rukte deze open en riep met eene zenuwachtige blijdschap:

‘Maar kom dan toch, Harry!’

Toen deze ontdaan van mantel en hoed, beiden lekkend van den regen, binnentrad, sloot de dame snel de deur en haren zoon om den hals vallende, riep zij enkel ‘gevonden, gevonden!’ en bleef toen geruimen tijd als sprakeloos tegen zijne borst leunen.

‘Wat is er dan toch, moeder?’ vroeg de jongeling bleek en ontsteld.

Hare lippen bewogen zich, hare wezenstrekken drukten eene zonderlinge blijdschap uit, maar spreken kon zij niet.

Nu geleidde Hendrik haar naar den grooten zetel en toen zij daar neêrzat, de beide handen van haar zoon in de hare geklemd, richtte zij hare van tranen klammige oogen op hem en stamelde:

'Gevonden, Harry, ik heb mijn kind gevonden!'

Hendrik bonsde echter niet verwonderd op, toen hij die blijde tijding vernam. Niet dat het hem niet aangenaam zou geweest zijn, zijne moeder gelukkig te zien en zijne als kind verloren zuster weêr te vinden; maar hij hield ook deze tijding voor eene der talrijke begoochelingen, welke zijne moeder reeds zoo dikwijls hadden aangedaan.

Die moeder was immers reeds zoo dikwijls door den schijn bedrogen, had zoo dikwijls droomen voor waarheid genomen!....

'Bedaar, moeder,' zegde de jongeling; 'bedaar en zeg mij wat u overkomen is.'

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus Nº. 2.

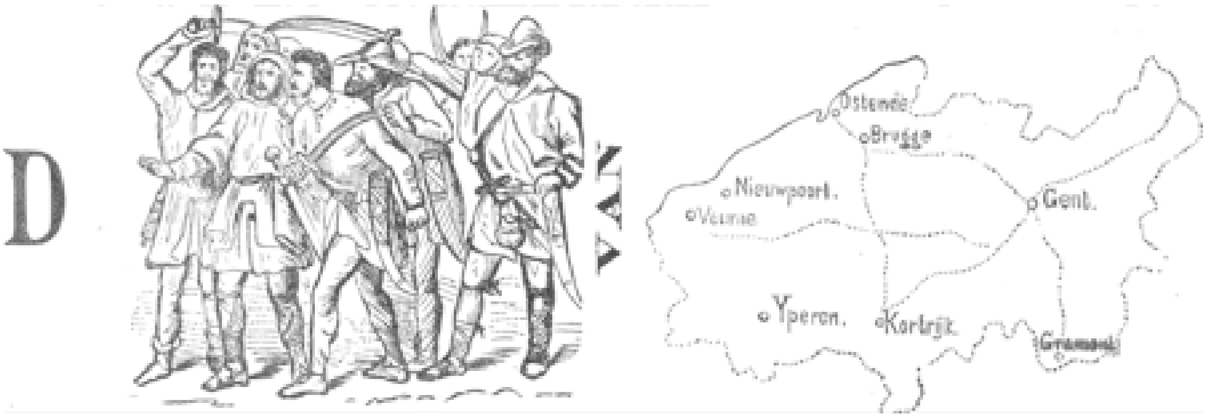

Allen die de Rebus goed oplossen, bezorgen wij een belangrijk voordeel, door uitsluitend voor hen de gelegenheid te openen om een der vorige Jaargangen van

DE BELGISCHE ILLUSTRATIE

te koopen voor fr. 2.50 in plaats van fr. 7.80.

[Nummer 6]

Het schippershuis te Gent.

Antwerpen, Gent, Brugge - kortom al onze vlaamsche steden, bezitten nog een aantal gildehuizen, allen in de 16de eeuw gebouwd, toen de ambachten in vollen bloei waren. Onder deze huizen zijn er velen, die wij, tot op onzen tijd, juweelen van bouwkunst mogen noemen.

Het Schippershuis te Gent bekleedt tusschen allen gewis eene der eerste plaatsen; het werd in 1531 gebouwd. De voorgevel draagt alle blijken van eleganten bouwtrant en kunstgevoel. Half verheven beeldwerk, wapens en scheepvaart-attributen versieren het huis.

De schilder of bouwmeester, die Gent, met al zijne kunstenschatten, bezoekt, zal voorzeker dit overschot van gemeentelijke grootheid willen bewonderen.

HET SCHIPPERSHUIS TE GENT.

Macaulay's profecy.

Thomas Babington Macaulay werd den 25 October 1800, te Rothey Temple in Leicestershire, waar zijn oom, Thomas Babington, woonde, geboren. Hij is ontegenzeggelijk de grootste van Engelands historieschrijvers van dezen tijd.

Na vier jaren in eene rechterlijke bediening werkzaam te zijn geweest, werd hij in 1830 tot lid van het parlement gekozen. Niet alleen als historieschrijver en dichter, maar ook als redenaar maakte hij naam. Niet zelden vindt men dezen laatsten gemengd in de ministerieele Samenstellingen.

In 1857 werd hij door koningin

Victoria in den hoogen adel opgenomen en tot pair van Engeland benoemd.

Sedert jaren werd Macaulay door een vermoeienden hoest gekweld en stierf den 28 December 1859. Den 9 Januari 1860 werd zijn lijk in de Westminster-abbey begraven.

En nu de profecy, waarin Gustave Doré volle vlucht aan zijn fantastisch talent gegeven heeft?

In zijne geschiedenis van Engeland bespreekt de protestant Macaulay, de werking en den invloed der katholieke Kerk in zijn vaderland, en hij werpt dengenen, die den ondergang dezer Kerk voorspellen, de volgende profetische woorden toe:

'Niets verdient meer ons oplettend onderzoek dan de katholieke Kerk. De twee groote tijdperken der beschaving werden door haar aan elkander verbonden. De fierste koningshuizen dagteekenen eerst van gisteren, vergeleken bij de rei bisschoppen van Rome. Van den Paus die Napoleon kroonde in de negentiende eeuw, klimt zij zonder afbreken op tot den Paus, die Pepijn in de achtste eeuw kroonde, en verre achter Pepijn strekt zich die doorluchtige rei van vorsten uit.

De republiek van Venetië komt haar het meest nabij in ouderdom, maar jong is die republiek in vergelijking van den pauselijken troon, en bovendien de republiek van Venetië is verdwenen, maar het pausdom leeft nog. Nog leeft het, niet kwijnend, niet als eene eerbiedwaardige relikwie, maar vol jeugd en kracht.

De Kerk van Rome zendt nog hare missionnarissen tot aan het uiteinde der aarde; nog biedt zij moedig weêrstand aan de vijandige vorsten; nooit waren hare kinderen zoo talrijk als tegenwoordig. Wat zij in de Oude Wereld verloor, heeft de Nieuwe Wereld haar ruim vergoed.

Honderd en vijftig millioenen eeren de katholieke Kerk als hunne moeder, en wat zou ons aan haar spoedig verval doen denken? Al hetgeen heden op staatkundig of godsdienstig gebied in Europa bestaat, heeft zij zien geboren worden, en zij zal allen zien sterven.

Groot was zij en geëerbiedigd eer de Saksers den engelschen grond betraden, eer de Franken over den Rijn trokken; toen de grieksche welsprekendheid in Antiochië bloeide; toen in Mekka 's tempel nog voor afgoden werd geknield. *En zij zal er nog zijn, de Kerk van Rome, onverminderd in levenskracht en bloei, als een Nieuw-Zeelander in een der gebroken gewelven van de Londen-brug zal plaats nemen, om, in eene onafzienbare eenzaamheid, de bouwvallen te teekenen van de kathedraal van St. Paul.*'

Dat is, zij zal er nog zijn, als de beschaving van Europa naar de Nieuwe Wereld zal ziju overgeplaatst, en de nu onbeschaafde wilde, als kunstlievend tourist, door de puinen van het onbewoonde Londen dwalen zal. Ziedaar het onderwerp van Doré's fantazij.

Willen nu de hooger gezegde regelen zeggen, dat Macaulay in alles der katholieke Kerk genegen was? Neen, hij doet haar recht, hij erkent haar als een onomstootbaar feit; maar Macaulay is en blijft een protestant, die den liefderijken geest van het Katholicisme niet begrijpt en deaen ook meer dan eens aanvalt, denkende dat alleen de afscheuring met Rome, Engeland's kracht was.

Voorgefloten, nagezongen.

Carl Schloesser, een darmstadter schilder, is in ons midden nog weinig gekend; maar dat hij een kunstenaar is van talent bewijst voorzeker het tafreeltje dat wij verder meêdeelen.

Wat herinneringen uit onzen kindertijd wekt die kleine, flinke jongen in ons op! Wat heeft hij eene waarheidvolle houding! Wat zit die vogel natuurlijk te luisteren en wat fluit de knaap aandachtig voor! den luisteraar!

Carl Schloesser werd in 1836 te Darmstadt geboren, trok jong naar Parijs en vestigde er zich met der woon, doch toen men in 1872 'dood aan de Duitschers!' schreeuwde, verliet de kunstenaar Parijs en keerde naar zijn vaderland terug.

Dr. J. Renier Snieders.

Menig vlaamsch lezer zal, bij het portret van den voortreffelijken schrijver, stilstaan en zeggen; 'eindelijk zie ik hem eens!' - en inderdaad, straks veertig jaar verschijnen er steeds herlezen wordende boeken van dien schrijver, en weinige lezers kennen hem persoonlijk. Turnhout, welke stad hij bewoont, ligt voor velen buiten de wereld, en de drukke dagelijksche bezigheden van den doctor, laten den dichter niet toe onze vergaderingen, onze feestmalen en andere kringen, rechts en links ingesteld, af te stoomen; dat ook ligt overigens niet in zijn karakter.

Het portret van den dikwijls zoo geestigen, zinrijken en grondig denkenden verteller, van den geleerden raadsman in het vak der gezondheidsleer, van den gezelligen onbekenden huisvriend in zoovele familiën in Vlaamsch-België en Nederland, en, door de vertalingen zijner werken, in Duitschland en de fransch sprekende gewesten - het portret zal dus den lezer welkom zijn.

J. Renier Snieders, oudste broeder van onzen hoofdredacteur, werd den 21 November 1812 te Bladel, in het oude Taxandria zegden de ouden, in de brabantsche Kempen zeggen wij, geboren. Hij deed zijne eerste studiën te Roermond, voltooide ze, ten gevolge der omwenteling van 1830, te Eindhoven, een stadje op een viertal uren van zijne geboorteplaats gelegen.

In 1833 vertrok hij naar de hoogeschool van Leuven, om er de geneeskunst aan te leeren. Renier Snieders was een schitterend student en in vier jaar tijds legde hij zijne examen als doctor in de genees-, heelen vroedkunde, en dit met de grootste onderscheiding, af. In een dezer examen zegde de president van den jury tot een der professors van de hoogeschool: *votre élève a fait des merveilles*. Geen wonder dan ook, dat hem reeds vroeg glansrijke aanbiedingen werden gedaan, indien hij zich verder tot het professorsambt had willen voorbereiden.

Met professor David, Delgeur, Em. Van Straelen, Van Meerbeeck, Nolet de Brauwere en anderen, zijne tijdgenooten te Leuven, droeg J. Renier Snieders bij tot den bloei van het studentengenootschap *Met Tijd en Vlijt*, en pas te Turnhout als doctor gevestigd, richtte hij het letterkundig gezelschap *de Dageraad* in, van hetwelk hij geruimen tijd voorzitter was en dat nog slechts weinige jaren geleden ontbonden werd.

Een overgroot practijk volgde weldra op de vestiging te Turnhout: als geneesheer geniet Dr. Snieders eene faam, welke zich voortdurend uitbreidt en deze is dan ook ten volle gewettigd. Zijne gewezen professors, thans zijne vrienden, zijn het eens in hem een hoogst onderscheiden medicus te zien.

In al de drukte, welke zijn ambt meêbrengt, vindt, sedert jaren, de kundige man, dagelijks eenige stonden om zich met de schoone letteren bezig te houden en onbetwistbaar staat hij, als novellist, op een der eerste rangen in onze letterkunde.

In aangenaam, geestig en natuurlijk vertellen, vindt Renier Snieders moeilijk zijne wedergâ.

Hier en daar tintelt diep gevoel in zijne novellen en worden er grepen uit het leven, die recht meesterlijk zijn weêrgegeven, opgemerkt. Renier Snieders is de volger van niemand, hij is 'zijn eigen;' hij leeft, in zijne schilderingen en beschouwingen, van zijn eigen leven. Buiten de Kempen gaat hij niet: daar werd hij geboren, daar leefde, daar dacht hij; die streek en hare bewoners kent hij door en door, en weet er immer nieuwe waarnemingen op te vangen. Hij is dan ook de wezenlijke novellist der Kempen.

Een overgroot getal verhalen en gedichten van zijne hand kwamen beurtelings in het licht; zijne eerste uitgaaf *Romantische Verhalen*, had plaats in 1850. Het was echter slechts eene vrienden-uitgaaf, terwijl zijne dichtstukken, rechts en links in annalen van letterkundige genootschappen, werden verspreid.

Eigenlijk debuteerde Renier Snieders, in het romantische vak, door zijn *Kind met den Helm* - een boek, dat tot op onze dagen grooten bijval ontmoet, en waarvan de uiterst zeldzaam geworden exemplaren tegen 15 en 20 fr. het stuk worden opgezocht. Verder verscheen, onder anderen, *de Hut van Wartje Nulph, Dorpsverhalen, de Meesterknecht, Amanda, Doctor Marcus, de Lelie van het gehucht, het Paradijs der Kempen, Brecht Baekels, Narda, het Wonder van St-Hubert, de Gouden Willem* - een der fijnste en schoonste juweeltjes, die er in gansch onze letterkunde bestaan.

Is de lijst van zijne verhalen uitgeput? Neen; de *Illustratie*, van welke Renier Snieders een trouwe meêwerker is, bevat er nog een

aantal van zijne hand en wij hopen dat welhaast onze bibliotheken, door eene afzonderlijke uitgaaf dezer 'oude en nieuwe vrienden,' zullen worden aangevuld.

In de laatste jaren schreef de doctor een voortreffelijk werk over gezondheidsleer en getiteld *Mentor*, dat in onze landstreek en vooral in Nederland hoog gewaardeerd wordt, en op dit oogenblik bearbeidt hij een uitgebreid historisch roman *de Geuzen in de Kempen*.

Het hoofd van den werkzamen man is wel is waar grijs geworden - zijn portret gelijkt sprekend - doch hij is nog in den vollen bloei des levens en de schitterende hoedanigheden die hem kenmerken, ontwikkelen zich nog immer: nog veel, indien de goede God hem het leven geeft, zal hij aan de letterkunde schenken, doch reeds nu zal hij een blijvenden naam in onze litteratuur achterlaten, al heeft het gouvernement zijne verdiensten, zoowel die des geneesheers als die des schrijvers, tot nu toe in het donker willen laten.

Ziedaar voorzeker een schrijver die populair en verdienstelijk is geworden en wiens naam langs noord, zuid en oost de grenzen van ons land is overgesteken, zonder cameraderie en zonder de volkstoejuichingen op tribune, op banketten of anderzins na te jagen. Zou de zoodanig verkregen faam de wezenlijke en benijdenswaardigste niet zijn?

Wij denken van ja.

V.M.

Een kostbare steen.
Aan mijne twee kinderen.

Ik ken een steen van kostbre waarde;
Van reiner water, reiner glans
Dan al het keurgesteent der aarde!
Rein als de sterren aan den trans...
Als die met eer op 't voorhoofd flonkert,
Wordt al het diamant verdonkerd
En blijft ons hart steeds rijk genoeg.
De storm des levens kan ons treffen,
Maar fier zal hij het hoofd verheffen,
Hij, die den steen steeds zuiver droeg.
God heeft hem ons ten pand gegeven;
Hij blijft de weêrglans van ons leven,
Van 't goed of 't kwaad dat men bemint.
Hoe meerder deugd ons hart vergaarde,
Hoe meerder ook die steen in waarde,
In helder vuur en straalglans wint!
Vlecht al de peerlen om de slapen,
Raapt al de Kohi-noors te saam,
Gij zult geen rijker kleinood rapen
Dan wel den steen - FAMILIE-NAAM.

AUGUST SN.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.

(*Vervolg.*)

Neen, men was aan de doctrinaire zijde vijandig aan het vlaamsche grondbeginsel; men wilde wel een schijnvertegenwoordiger van dat princiep, iemand die plooi- en kneedbaar was; doch men wilde geen *homme-drapeau* - en dàt zou Gerrits zijn.

Al wat oprecht Vlaamschgezind was, had een diepen walg voor de doctrinaire partij opgevat, en gewond, maar niet ontmoedigd, verliet Gerrits dien weg, waarin hij niets dan ontgoocheling en politiek bedrog, zoo als hij mij later dikwijls bekende, had zien zaaien en oogsten.

Een toeval bracht ons andermaal bijeen; wij reikten elkander de hand toe en de vriendschap, die sommigen uit politieken haat hadden vergiftigd, was andermaal aangeknoopt.

Toch was onze baan nog niet juist dezelfde; met de vrienden, die Gerrits zich in het nieuwe kamp gemaakt had, zette hij nog eene individueele worsteling voort. Met de heeren Langlois en Backx vooral, ijverde hij om een nieuwen toestand van zaken te doen geboren worden en men beraamde het stichten van den *Nederduitsche Bond*, dat machtige lichaam, waarin alle denkwijzen zich onder het vlaamsche vaandel zouden kunnen vereenigen.

De stichting onstond echter niet zoo licht; doch het zoo lang verdeeld vlaamsch leger zakte van lieverlede naar een en hetzelfde gemeenzaam punt af. De soldaten waren de tirailleur-oorlog, dien zij ten voordeele van anderen gevoerd hadden, moede; zij werden het wijs. dat zij vereenigd een flink leger zouden vormen, hetwelk wel eens zwaar in de politieke balans wegen zou.

In 1859 had het befaamd gebleven banket plaats aan de taalcommissie, bestaande uit de heeren Conscience, Corswarem, professor David, vader Jottrand, Mertens, Rens, Snellaert, Eug. Stroobant en Michiel van de Voort, en welke op last van het ministerie-de Decker, de grieven en eischen der Vlamingen in een boekdeel had saam gevat.

Al wat wezenlijk vlaamschgezind was, liet zich op dit feest vinden. ‘Het feest,’ zegt het verslag, ‘was samengesteld uit mannen van alle politieke kleur: liberalen, katholieken en radikalen (ter uitzondering alleen van de doctrinairen), uit de voornaamste letterkundigen, en ook sommige onzer uitmuntendste fransche schrijvers.’

Daar bevonden zich inderdaad de schrijvers: de Laet, van Rucklingen, Gerrits, Conscience, Jottrand, de Cort, Vleeschouwer, Mertens, Coomans, Em van Straelen, Emile Moyson, August Snieders, Hiel, Blommaert, van Duyse, St. Genois, de Baets, priester Schuermans, professor David, de Geyter, de oude Lebrocquy, Potvin, Delcroix, enz., enz., alzoo mannen van alle denkwijze.

Ziehier hoe Gerrits in die schitterende vereeniging sprak, na gezegd te hebben, dat eindelijk de dagen der politieke ontvoogding gingen aanbreken: ‘Zy (de vlaamsche zaak) is neêrgestraeld uit de verheven sfeeren der poëzij; zy is om zoo te zeggen mensch geworden; zy ankert hare wortels in de rechtstreeksche belangen des volks, zoowel onder het stoffelyk als zedelyk oogpunt; en zy is zoo magtig geworden als het volk zelf, waerop zy steunt, waarmede zij zich vereenzelvigt.....

..... Er komt leven, meer en meer leven in den vlaemschen stam. Weldra zal het vlaemsche volk zich geheel en gansch oprigten, het doodkleed der politieke onverschilligheid afwerpen en verrezen, met de kracht en de stoutheid die het voorheen kenmerkten, al de regten terugeischen, waarvan men te lang het heeft verstoken gehouden.

Want zie! Even als onze schryvers onder de vlekken, die sedert drie honderd jaren zich op onze tael zamen pakten, ten deele reeds het gepolyste stael hebben terug gevonden, dat het kenmerk was der letterkunde die op onzen bodem bloeide, in de tyden toen Vlaenderen vlaemsch was; even zoo draegt het vlaemsch verslag - waervan wij heden de opstellers vieren - draegt die eerste politieke werkdadigheid reeds den stempel der fierheid, der onbewimpelde rede, der rondborstige kracht en der praktische kennissen, waerdoor onze voorvaderen ontzag en eerbied inboezemden.

Menschen, die bij hunne eerste stappen op het staetkundig gebied spreken en handelen kunnen, zooals de Commissie der vlaemsche taelgrieven heeft gesproken en gehandeld, die menschen vertegenwoordigen eene zaak den zegeprael naby!

Ook zal het voortaen niet meer voldoende zijn, om zich als beschermer der vlaemsche beweging aen te stellen, aen dezen of genen schrijver het een of ander kruis, de eene of andere plaets, het een of andere subsidie te verleenen; neen! het vlaemsche volk is dankbaar en ziet geern zijne kunstenaers beloonen; maer de vlaemsche zaek heeft met die persoonlyke belooningen weinig gemeens! Haer doel is niet bereikt zoolang het volk zelf te klagen heeft, zoolang het niet volkomen in zyne politieke, in zyne taelregten is hersteld.'

Onder langdurige toejuichingen eindigde Gerrits: 'dat de vlaemsche zaek stoutmoedig op het politiek terrein voorwaerts trede! Dat zy haer regt doe gelden op het spreekgestoelte, in de kieszalen, by de kiesbussen, overal waer een burgerrecht is uit te oefenen!'

VII.

Al wie politiek man is, heeft de hand aan de journalistiek geslagen,

MACAULAY'S PROFECY, DOOR GUSTAVE DORÉ.

VOORGEFLOTEN NAGEZONGEN, NAAR C. SCHLOESSER.

heeft dat machtige wapen vastgegrepen, om tegen de dagelijksche aanvallen zijne grondbeginselen, zijne vrienden, zich zelven te verdedigen; heeft de inwerkende kracht van die groote stem op het volksgemoed benuttigd. Ook Gerrits deed het; echter nooit met zucht tot gewin.

Tweemaal poogde hij de volkspers te stichten, dat is, de weekbladpers. In 1848 gaf hij, met mijne medewerking. de *Vriend des Volks* uit, een bladje dat slechts één nummer beleefde en niettemin meer gedruisch in onze politieke wereld maakte, dan menig groot blad na jaren bestaan.

Het was, zeggen wij, in 1848: de revolutie woedde in Frankrijk, of beter gezegd, schokte gansch Europa; zij had, door hare droomen en gruweldaden, de schoonste woorden ontaard en bedorven. Al wat den schijn had 'volks' te zijn, werd met *racca* begroet; de minste oppositie zelfs tegen het toenmalige doctrinaire kabinet, werd als oproerig beschouwd; men mocht het volksrecht vertrappen, versmachten - de schrik deed allen zwijgen.

Het wagen in dat oogenblik tot het vlaamsche volk te spreken, was inderdaad moed toonen en wij gaven het kleine weekblad uit. Arme vriend des volks! men heeft van u, zoo jong, zoo zwak, later eene knods willen maken om ons, staatkundigerwijze gesproken, het hoofd te verpletteren!

Men beweerde dat die kleine vriend, een gevaarlijke bloedroode was - en wij verklaarden luid dat wij trouwe aanhangers der grondwet waren; doch wij wilden niet dat de wezenlijke grieven, die in het volk bestonden, aanleiding zouden geven tot gewelddadige oproeren zooals in Frankrijk.

Wij wilden een betere en rechtvaardiger verdeeling der belastingen; de afschaffing der belasting op de eetwaren, het octrooi; wij wilden geen nutteloos leger, de uitroeiing der bloedwet, welke toelaat dat de rijke zich met een handvol geld van den soldatendienst kan vrijkoopen; wij vroegen het onderwijs op de breedste schaal en kosteloos, wij eischten onze taalrechten in alles en voor allen.

'Niets zullen wij,' zoo luidt eene zipsneê, 'als beschaving aanbevelen dan hetgeen zedelijkheid en liefde tot het vaderland in de harten des volks ontwikkelen kan: het Evangelie is voor ons geheiligd als het ware wetboek der Vrijheid.'

En men kreet ons voor demagogen uit!

Wij vroegen slechts in 1848, wat wij nog vragen in 1873; wij stelden op twee- en drie en twintigjarigen leeftijd een programma vast, dat nadien algemeen door de politieke partijen werd aangenomen. Is het te veel hier te zeggen, dat wij dus onze tijdgenooten eenige jaren vooruit waren?

Het eerste nummer van dit weekblad was vooral het werk van Gerrits. Voor den dwang bukkende, zooveel opschudding maakte dat kleine kabouterbladje, staakten wij de uitgaaf.

Jaren nadien, in de jaren 1865-1867, zien wij Gerrits met zijne vrienden Coremans, Kessels en Backx, eene andere poging wagen tot het stichten der weekbladpers: men stichtte namelijk *het Vrije Woord*.

De pen van Gerrits was vaster, stouter, snijdender, ondervindingrijker geworden. Hij was het, onder ander, die, verontwaardigd over de lafheden van eenige vlaamsch-doctrinaire broodschrijvers, een sinds dien menigmaal herdrukt artikel, getiteld de *Letterschoelies* schreef: - eene geeseling, met brandmerk voorwaar!

Het Vrije Woord bekleedde, gedurende een paar jaar, eene verdienstelijke plaats tusschen de Meetingpers en ging toen verloren. Gerrits schreef ettelijke artikels in

het Handelsblad, doch het dagblad *l'Escaut* is aan zijne pen een groot getal schitterende nummers, vooral met financieele en administratieve artikels, verschuldigd.

In Juli 1860 heerschte te Antwerpen een betrekkelijk algemeene eendracht in het vlaamsche kamp. Vele der eerste kampers lagen reeds op het doodenveld; de overblijvenden waren dat hatelijk gekrakeel moede; nog anderen bevonden zich niet meer in het groote centrum. Het adres, den 21 Juli, koning Leopold I aangeboden, een stuk in manhafte taal geschreven, draagt, ten bewijze hiervan, het meerendeel der handteekens, ook dat van Gerrits.

Wat zou er nu uit de pogingen tot verzoening, uit eene werking buiten alle persoonlijke twisten, waarmeê zich vele ouderen hadden bezig gehouden, voortvloeien? Men wist het zelf niet; doch men hoopte het beste.

In Maart 1861 verscheen er een oproep tot een vriendenmaal. Deze was in den volgenden, klaren en bondigen zin vervat: ‘alwie zich *openlyk* tot kamper verklaert in de vlaemsche beweging, wordt uitgenoodigd aen dit vriendenmael deel te nemen.’ Het feest had inderdaad den 10 Maart 1861 plaats. Meer dan tachtig personen lieten zich inschrijven, schier allen in de letterkunde en in de beweging bekend. Mannen van verschillende denkwijze schoven bij, en die maaltijd in het *Hofken-Meir* bezegelde de verbroedering.

Men dronk aan Vlaanderen, aan Nederland, aan de dooden en de levenden; er heerschte eene sterke wisseling van gedachten, en wat reeds lang in aller hart lag en ook reeds meer dan eens besproken was, werd door Frans Heuts opgeworpen, namelijk het stichten van den *Nederduitsche Bond*. Het was Gerrits die gelast werd, binnen weinige dagen, eene bijeenroeping aan al de tegenwoordig zijnden te zenden.

Wel waren er, bij wie, in het aanraken van dit ontwerp in de bijzondere gesprekken, de hatelijke partijschap en de geest van uitsluiting - altijd doctrinairen! - nog bovenkwam; doch hunne slijkachtige pogingen waren vruchteloos: de ondervinding was, voorwaar, eene te droevige leermeesteres geweest.

De *Nederduitsche Bond* ontstond; het reglement, met zijne staaten letterkundige verklaring, is het werk van Gerrits.

Allengs ontwikkelde zich in onze stad eene quaestie, die elke andere overheerschte, namelijk die van het embastilleeren van Antwerpen. De Meeting, die groote stem van het volk, ontstond en daar, waar de tribune geopend weid, kon de *Bond* niet ontbreken. Met het uitsluitend vlaamsch worden dezer volksvergaderingen, won ook de *Bond* in kracht, en in een verbond getreden met de *Grondwettelijke konservatieve Vereeniging*, met de *Association libérale* - die echter weldra deserteerde - met de *Kommissie van Krijgsdienstbaarheden*, vormde zich dat ontzagwekkend lichaam, hetwelk tien jaar lang het gouvernement in bedwang hield, het doctrinaire kabinet-Frère deed vallen, en in Antwerpen de vlaamsche volksregeering inhuldigde.

De vrijheid in alles, en voor allen werd eene waarheid.

Voorwaar, dat was de gouden tijd van Antwerpen, en in dien tijd bekleedt Gerrits overal en in alles een der eerste plaatsen.

De levensbeschrijving van Gerrits, gedurende dit tijdvak, willen voortzetten, zou zijn de geschiedenis der Meeting schrijven; zou zijn de geschiedenis van gansch de stad, gedurende tien jaren te boek stellen, en dat reuzenwerk valt buiten ons bestek. Immers, de naam van onzen diep betreurden vriend, was in iedere werking gemengd en veel werd door zijn stalen ‘ik wil!’ tot stand gebracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

'Ik zeg, dat ik het spoor van mijne Maria gevonden heb. Ja, ja!' en zij lachte als eene zinnelooze.

'En wie heeft u dat spoor doen kennen, moeder?' vroeg Hendrik, zich op eene knie voor de moeder plaatsende, en hare handen zacht tot zich trekkende.

'Een jood........'

'De sjachelaar, die sedert eenigen tijd in de Vrijheid rondzwerft?' onderbrak Hendrik met een ongeloovigen glimlach.

'Een hollandsche jood.....'

'Juist zoo, en wat heeft die Mozes aan mijne lieve moeder verteld?' ging de jongeling voort, altijd met dien glimlach van ongeloovigheid op het wezen, want die zwerver had hem niet het minste vertrouwen ingeboezemd en overtuigd was hij, dat hij de oude vrouw een goede duit had weten af te truggelen: dat zou overigens de eerste maal niet geweest zijn.

'O, wij zullen er onmiddellijk heen gaan?' zegde mevrouw opstaande.

'Waarheen, moederlief?'

'Naar het kasteel....'

‘Naar het kasteel, zegt gij?’ viel Hendrik onthutst in, en hij zag zijne moeder strak in het aangezicht om zich te overtuigen, dat het haar niet in de hersens scheelde.

‘Ja, een der twee meisjes van mijnheer Eric Ralph is mijn kind.’

De jongeling werd doodbleek.

‘Wat zegt ge toch, moeder? Zijt gij dan zinneloos?’

‘Neen, neen, Harry; uwe moeder is zeer goed bij hare zinnen. Ja, het is Gods voorzienigheid, die u naar Holland deed reizen en u op reis, de beschermer uwer zuster deed zijn.’

‘En welk der twee zou dan mijne zuster zijn, moeder? Is het Elie of is het Retha?’

‘Dat heeft de jood mij niet kunnen beduiden; maar mijn moederoog zal zich niet bedriegen. Denkt ge dat ik mijn kind niet erkennen zal? Kom, hang uw mantel om en laat ons gaan.’

‘Maar, moederlief, het is reeds zeer laat; in het kasteel is men te ruste en voor de brug staande zoudt gij u niet door mijnheer Ralph doen hooren, die zijn verblijf in het achterste gedeelte van het gebouw heeft gekozen. Daarbij het is een hondenweêr. Morgen vroeg zullen wij gaan.’

‘Och, de nacht zal te lang zijn, kind!’

‘Moeder, gij hebt vier en twintig jaren gewacht; zoudt gij nu nog niet één nacht geduld kunnen hebben?’ en de jongeling dacht er bij: ‘en dan nog voor eene begoocheling.’

‘Die nacht schijnt mij toe vier en twintigmaal vier en twintig jaren te zullen duren!’ wierp de moeder op.

Toch niet, de wijzer loopt zoo snel! Geduld dus, zet u neêr, wees bedaard en vertel mij het gebeurde; wie weet of wij alles wel onvoorwaardelijk kunnen aannemen.’

‘Gij hebt gelijk, kind. Maar die nacht zal zoo langzaam voortkruipen, en waar is het wel wat mij gezegd is.’

‘Hoe heeft de jood zich hier aangeboden, moeder?’

‘Hij kwam zijne waren venten. Toen hij binnentrad noemde hij mij mevrouw Midletown; hij kende de geschiedenis mijner familie; onze verbanning uit Engeland, mijn huwelijk met uw vader, zijn dood, het verdwijnen uwer zuster; hij had, zegde hij, het kruis op het kerkhof gezien en daaruit begrepen dat ik mijn dochterke dood waande. ‘Welnu’ zegde hij ‘dat kind leeft, mevrouw.’

‘En wat bewijs leverde hij daarvan?’

‘Stoffelijk bewijs geen; een zekere Darvis, zegde hij, had hem het geheim toevertrouwd, en de kramer is afgereisd, om eindelijk voor mijn sterven mij mijne dochter weêr te geven.’

‘Ik vraag u niet, moeder, welke vergoeding de jood voor die tijding van u eischte; ik begrijp dat al wat, wij bezitten te weinig zijn zou, om u het zoo lang gewenschte geluk te doen genieten; maar ik vrees wel dat gansch die zaak een listig gesponnen verdichtsel zij. En die Darvis verklaarde, dat mijnheer Eric Ralph, die inderdaad een Brabander is en omtrent dien tijd der verdwijning mijner zuster in de Vrijheid woonde - hij heeft mij dit gezegd - dat mijnheer Eric Ralph het kind zou geroofd of.... Maar dat is dwaas! Mijnheer Ralph had een dochterke, en de man, weduwnaar gebleven, had het zoo breed niet om zich met een vreemd kind te belasten. Met welk inzicht daarenboven?’

‘Ik wil zijne bedoelingen niet doorgronden; doch ik heb er de overtuiging van, die jood sprak waarheid. Er is eene stem in mij, die het mij zegt, Harry! Zweer het mij,

zegde ik tot den kramer, op den Gekruisten, wiens beeld daar aan den muur hangt! - Neen, gaf hij mij ten antwoord, in Dien gelooft Mozes niet; maar zoo waar als de God van Abraham leeft, wat ik u overbreng is de waarheid.'

''t Bewijst zoo weinig!' zegde Hendrik stilweg en wel overtuigd, dat hij zijne moeder andermaal van eene zoete dwaling zou moeten terugbrengen. 'Trouwens, mijnheer Ralph is een braaf en eerlijk man; niemand beter dan hij kan den sluier van het geheim oplichten. Is inderdaad een dier twee meisjes uw kind en mijne zuster, dan zult gij u, moeder, dan zal ik mij gelukkig rekenen.'

'Ja, gij kent beiden, Harry? Welk der twee heeft de trekken uwer moeder of van uw vader? Doch 't is waar, gij hebt uw vader nooit gekend....'

'Ik moet bekennen, moeder-lief, dat ik geene gelijkenis, met wie ook, in een der beide meisjes heb gevonden.'

Mevrouw troostte zich met het denkbeeld dat, zoo haar zoon geene inwendige stem gehoord had, die hem van banden des bloeds sprak, zij, de moeder, daarin wel gelukkiger wezen zou. Haar zoon mocht zich in redeneeringen, in tegenwerpingen, in spitsvondigheden verdiepen en dientengevolge ongeloovig het hoofd schudden, zij geloofde, zij had eene vaste en innige overtuiging.

Laat zaten moeder en zoon in de huiskamer bijeen; het vuur was uitgedoofd; de kaarsen op den armblaker voor het kruisbeeld ten einde toe opgebrand, toen elk zich naar zijne slaapkamer begaf om er een deels slapeloozen nacht door te brengen.

De moeder schiep zich duizende tooverbeelden, deze schooner en aanlokkender dan gene; zij toch wankelde geen oogenblik in de overtuiging dat zij eindelijk haar kind zou terugzien, en viel in die zalige gemoedsstemming, eindelijk in slaap.

Hendrik Midletown kon niet slapen; de beelden van Elie en Retha traden gedurig voor zijn geest en hij, zoo twijfelziek in gevallen gelijk er zich nu een voordeed, hij kon het denkbeeld niet meer verdringen, dat er iets waars in de openbaring van den sjaihelaar zijn kon.

Indien Elie zijne zuster eens ware! Hij had dat meisje recht lief gekregen, en zou hij dan geen der droomen, waarmeê hij in de eenzaamheid zijn geest gestreeld had, zien verwezenlijkt worden? Alles zou alsdan voor hem in de wereld, eene andere wending bekomen: in het huis zijner moeder, in het kasteel, bij hem zelf, bij Ralph, en vooral bij de meisjes. Wonderlijke ommekeer!

Midletown stond aan het venster en staarde naar den hemel, welke door drijvende wolken bezet was. Het zoo vurig verlangde morgenlicht schemerde nog niet door. Ook voor hem duurde de nacht te lang.

Afgetobt wierp hij zich eindelijk deels gekleed op het bed en toen eene lichte tinteling van den morgen door de zwarte wolken brak, sliep hij koortsachtig in en droomde van den kramer, die, onder spottend gelach, met de knieën op zijne borst kwam zitten en hem door het gewicht van zijn corpus scheen te willen versmachten.

'Voor den drommel!' dacht Hendrik toen hij uit den droom wakker schoot, 'ik had dien smous wel eens *in naturalibus* onder de vingers willen hebben, om hem te verzoeken eene rechtzinnige uitlegging, zelfs als 't noodig ware onder 't maatgeklop van de rijzweep, te willen geven.'

Het was nu helder dag en Midletown richtte zich traag op.

'Een ellendige nacht,' mompelde hij, 'en wie weet wat ellendige dag er op volgen zal. Indien ik dien jood slechts kon opsporen, voor dat mijne moeder naar mijnheer Ralph wil gaan; maar dat zal wel niet mogelijk zijn.'

En dat bleek ook weldra waarheid te wezen; want de moeder klopte op de kamerdeur, en riep hem toe: 'Zijt gij vaardig, Harry?'

De oude vrouw wachtte haar zoon beneden. Haar hoofd was bedekt door eene vooruitstekende stijfgeplooide zijden kap, welke langs achter en ter zijde, in den vorm van een geplooid schoudermanteltje, tot over het midden afdaalde.

Mevrouw zat in den leuningstoel; hare handen, waarmeê zij haren witten zakdoek omvatte, bleven op de knieën saamgevouwen; hare oogen waren op den vloer gevestigd. Hare lippen hadden ter naauwernood het ontbijt aangeraakt, dat op de tafel stond.

Ook Hendrik had geen lust in het vroegstuk en terwijl mevrouw hare handschoenen met kappen aantrok, wierp Midletown zijn mantel om, drukte den hoed diep in de oogen en men ging op weg, want mevrouw had andermaal gezegd, dat zij meer dan ooit aan haar denkbeeld vasthield.

Het was een schoone morgen, de zon wierp een warmen glans op het nog lekkende gebloemte en de bloesems der boomen.

De straat was droog, slechts de greppels langs beide zijden, vormden eene lange waterstreep, waarin nu de kleine wevers en de meisjes met hunne bloote voeten plonsten; doch hoe druk zij het ook hadden, toch hielden zij een oogenblik stil, knikten en de jongens deden de muts af; allen groetteden eerbiedig en deden de baldadigen stilstaan, om te beletten dat zij mevrouw's kleed zouden vuilmaken.

De kleine vensters der huizen stonden reeds open; hier hield een wever het getouw stil, om het hoofd eens buiten te steken; daar kwam een potbakker op den dorpel staan en leunde met de eene hand door klei bemorst, tegen den deurstijl, terwijl de kantwerkster zich over de onderdeur boog, om moeder en zoon achterna te zien.

Deze gingen eerst in Sint Peeters-kerk, ter Misse, en nadien naar het kasteel, in hetwelk Hendrik de wegwijzer was.

Toen mevrouw Midletown het vertrek binnentrad, waar zich de twee meisjes bevonden, maakten deze laatsten een diepe neiging, want door de tegenwoordigheid van Hendrik, begrepen zij onmiddellijk wie de bezoekster was.

Deze hield de hand voor de oogen en was op het punt in bezwijming te vallen, toen Hendrik en de meisjes toeschoten en haar in den leuningstoel deden plaats nemen.

'Wat scheelt mevrouw?' vroeg Elie, zich tot Hendrik wendende.

'Niets, niets; een weinig geduld!' was het antwoord, en zich tot zijne moeder keerende, vroeg Hendrik met eene innige bezorgdheid in den toon der stem: 'Hoe bevindt gij u, moeder?'

D[r]. J. RENIER SNIEDERS.

''t Gaat voorbij, 't is niets....' mompelde zij.

'Verlangt mevrouw een glas water?'

'Ik dank u, lief kind!' en mevrouw Midletown reikte aan ieder meisje eene hand toe, en trok beiden tot zich. Hare handen beefden, doch hare oogen waren helder; zij dwaalden van het eene meisje tot het andere. Nu trok zij Elie meer tot zich, dan, na eene poos Retha beschouwd te hebben, weerde zij Elie zacht af en deed Retha naderen.

Eindelijk schudde zij langzaam het hoofd en liet dit zakken, om het na eene poos weêr op te beuren en de beurtelingsche beschouwing andermaal te hervatten.

Hendrik Midletown leunde achter haar op den stoel, en verborg het aangezicht in de twee handen; de beide meisjes dachten niet anders of het scheelde de oude mevrouw in de hersenen. Zij echter scheen dit denkbeeld te raden, want zij zegde met eene zoete stem:

'Mijne handelwijze schijnt u vreemd, lieve kinderen - want zoo mag de oude vrouw u wel noemen, niet waar? - maar gij zult welhaast alles begrijpen. Waar is mijnheer Eric Ralph?'

‘Ten stadhuize, mevrouw,’ zegde Elie; de ‘gecoitteerden’ vergaderen daar, om over de inhaling van Hare Hoogheid de prinses van Oranje te beraadslagen.’

‘Ik zal zijne terugkomst afwachten, als 't mij toegelaten is. En beiden zijt ge zijne dochters?’ vroeg mevrouw.

Een tweevoudig toestemmend teeken met het hoofd van de zijde der meisjes, strekte tot antwoord:

‘Ik meende,’ hervatte mevrouw, dat mijnheer Ralph slechts ‘ééne dochter had?’

De meisjes zagen beiden vreemd op en Retha antwoordde:

‘Wij zijn tweelingzusters, mevrouw.’

Dat woord bracht een waas van droefheid over het wezen der oude dame; toch gaf zij den moed niet verloren en zegde:

‘Hoe heet men u, lieve kinderen?’

‘Mijne zuster heet Margaretha, en mij noemt men Elisabeth; doch men zegt gewoonlijk Retha en Elie.’

‘En heeft men u, Elie, nooit eenen anderen naam gegeven, noch u, Retha? Heeft men een van beiden nooit Maria genoemd?’

Nog vreemder dan te voren zagen de meisjes op, en beiden schudden langzaam het hoofd, terwijl Retha er bijvoegde: ‘neen, nooit, mevrouw.’

‘Gij ziet bij al die, voor u, dwaze vragen verwonderd op, lieve kinderen; maar gij ziet hier eene ongelukkige moeder....’

‘Och, mevrouw!’ riep Retha verschrikt, en Elie drong zich dichter bij de oude dame.

‘Vier en twintig jaar geleden heb ik mijn dochterke verloren; vier en twintig jaar lang heb ik dat lieve wicht betreurd en toen ik u zag, dacht ik mijn kind in een van u beiden, neen, in uw beider gelaatstrekken weêr te zien. Ja, Retha, gij hebt een trek der Midletowns in het aangezicht; maar als ik u aanstaar, Elie, dan spreekt die trek nog duidelijker in uw wezen - en gij kunt toch beide mijne dochters niet zijn!’

De arme vrouw schudde bedrukt en mismoedig het hoofd.

De beide meisjes staarden de oude dame ongerust aan; en zij vestigden daarna den oogslag op Hendrik, die nog altijd in dezelfde houding gebogen bleef.

‘Denkt niet, lieve kinderen, dat mijn geest verdwaald is,’ ging de moeder voort.

‘Goddank, daar is vader!’ riep Retha, bij het hooren naderen van een voetstap in den gang, en zich losrukkende, snelde zij naar de deur en riep den naderkomende toe: ‘Vader, hier is mevrouw Midletown!’

Eric Ralph trad inderdaad binnen: hij ontblootte, op den dorpel staande, het hoofd en bleef op eerbiedigen afstand; doch toen mevrouw hem de hand toereikte, naderde hij en raakte de bleeke, magere vingeren met diep ontzag aan.

‘Ik wenschte u, mijnheer Ralph, een oogenblik alleen te spreken,’ zegde de dame. ‘Ik zou echter verlangen, dat mijn zoon bij ons gesprek tegenwoordig ware..’

‘Ik ben tot uwe dienst, mevrouw,’ antwoordde Ralph.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 7]

Baron Hendrik Leys.

Weinige kunstenaars hebben in hun leven zooveel populariteit genoten als Hendrik Leys; voor weinigen is de tijdgenoot zoo erkentelijk geweest als voor dezen antwerpschen meester. Ridderordes, gouden eerepenningen, gouden eerekronen, kolossale bestellingen, triumphale hulde, verheffing tot den adelstand en wat dies meer - dit alles volgde elkaar, in zijnen levensloop, als het ware met stoom op, terwijl onmiddellijk na zijn overlijden, door de Meeting-regencie, besloten werd een standbeeld ter zijner eere op te richten, hetwelk dan ook, ontworpen door den heer Jos. Ducaju en in brons gegoten, in Augustus 1873, nabij het park, werd ingehuldigd.

BARON H. LEYS.

Leys werd geboren den 18. Februari 1815. Hij behoorde tot den burgerstand en behield ook altijd, zoo lang wij hem gekend hebben, een burgerlijk karakter. Volgens Torfs zou hij, in den aanvang zijner jongelingsjaren, zich aan de letterkunde hebben willen toewijden; doch in 1830 legde hij de pen neêr en greep naar het penseel. Voorwaar, Leys had geen ongelijk! In hoe verre die aanhaling juist is, kunnen wij niet zeggen; wij hebben die letterkundige streving, in het later leven van Leys, nimmer opgemerkt.

Een drietal jaren, na het opnemen van het penseel, leverde Leys reeds eene schilderij. Tijdens de Rubensfeesten, in 1840, die, om hunne pracht, nog in de herinnering van het antwerpsche volk leven, hadden de schilders zich beijverd, om aan deze plechtigheid een kunstrijk karakter te geven. De triumphbogen in de straten droegen den stempel der toenmalige meesters. Aan Hendrik Leys, toen nog zeer jong, was de boog op de St. Jacobsmarkt toevertrouwd en hij verrijkte dezen met drie tafereelen uit de bloedige *fransche furie*.

Van dien tijd dagteekent reeds de faam van Leys als kunstschilder. Hij werkte met onverpoosden ijver, en wist, in de tentoonstellingen, immer de aandacht des bezoekers te boeien door de tooverkracht zijner kleuren. In 1855 noodigde Parijs de kunstenaars der gansche wereld tot een vreedzaam kamp uit; Leys exposeerde op gelukkige wijze, en niettegenstaande de veelvuldige tegenkanting, welke zich nood wendig moest opdoen, verwierf hij de gouden medaille.

Wij herinneren ons nog levendig wat geestdrift die tijding in het kunstlievende Antwerpen verwekte. De kunstroem der stad was andermaal, en dit voor het aanschijn der wereld, bezegeld. Er werd eene inschrijving geopend, om den kunstenaar een gouden kroon aan te bieden. Die hulde werd hem inderdaad den 26 November 1855, in de tentoonstellingzaal, Venusstraat, bewezen.

De toenmalige burgemeester Jan Frans Loos reikte, namens de burgerij van Antwerpen, de door den goudsmid Votier kunstig bewerkte kroon aan den minister van Binnenlandsche Zaken, den heer de Decker

over, en het was deze hooge ambtenaar, die, bij het uitspreken eener schitterende redevoering, het juweel aan den meester overhandigde.

Namens het gouvernement voegde de heer de Decker, bij die gift, de insignia's van commandeur der Leopoldsorde.

Na de nieuwe lauweren in 1867 te Parijs behaald, werden den heer Leys ook nieuwe eerbewijzen toegedacht. Evenals aan den beroemden Gallait, werd hem de titel van baron aangeboden. De eerste weigerde zulks, zeggende, naar men wil, dat zijn naam van ‘Gallait’ alleen, hem voldoende was. Onze stadgenoot aanvaardde, en het moge dan ook aan zijnen roem niets bijbrengen, die titel was toch een der hoogste bewijzen van vereering, welke het land hem geven kon.

Ook Antwerpen vereerde hem nogmaals; bij openbaar gemaakt schrijven, onderteekend door den burgemeester J.C. van Put, wenschte de raad hem namens de stad geluk met de behaalde zegepraal en berichtte hem, dat de straat waar de kunstenaar woonde, voortaan zijn naam voeren zou. In de Meirsteeg, nu Leysstraat geworden, had de schilder zich, voor eenige jaren, een huis gebouwd, dat hij ook weldra door schilderingen van zijne hand opluisterde.

Baron Leys heeft veel, zeer veel gewerkt; zijne historische tafreelen, ofschoon niet altijd fideel aan de geschiedenis, werden tegen kolossale sommen door den brusselschen bankier Couteaux aan den man gebracht; overigens, iedere penseeltrek van Leys werd als het ware met goud betaald. Het bezit van ééne schilderij van dien meester was eene burgerfortuin.

Sedert lange jaren leed Leys aan kortborstigheid, tegen welke alle aangewende middelen vruchteloos waren. ‘Men zegt, dat men daarmeê nog stokoud wordt!’ zegde hij soms gul lachend; doch dit was bij hem het geval niet. Den 25 Augustus 1869 stierf hij, na slechts den ouderdom van 54 jaren bereikt te hebben. Zijne begrafenis was inderdaad een openbare rouw. Uit alle deelen des lands, zelfs uit den vreemde, stroomden beroemdheden in taal, kunst en wetenschap toe, om hulde te brengen aan den man, die de vlaamsche school zoo hoog in waarde had doen stijgen.

Zoo als gezegd werd, stemde de Meeting-regencie de oprichting van zijn standbeeld op een der pleinen van Antwerpen. Bij openbaren prijskamp werden alle kunstenaars opgeroepen hunne plannen in te leveren. Het eerst aangeduidde plan, was dat van den heer J. de Braekeleer; het voetstuk vooral droeg het kenmerk van eene meesterhand: eene groep vrouwenfiguren, met eene losheid, met eenen zwier bij onze beeldhouwers ongewoon, ontworpen, was recht prachtig - ofschoon het geheel al te weinig dat vlaamsche karakter droeg, hetwelk Leys zoo sterk kenmerkte.

Hoe het zij, men beweerde, ten rechte of ten onrechte, dat eene vreemde, doch talentvolle hand zich in dit werk gestoken had. De raad, die zich de keus tusschen de beste door den jury aangewezen stukken had voorbehouden, liet zijne keus op n° 2 vallen en gaf dus den prijs aan den heer Jos. Ducaju. Het voetstuk van dezen kunstenaar kon minder sierlijk zijn dan het bovengemelde; doch het beeld zelve was beter bestudeerd, bevatte meer natuur, meer waarheid, was, kortom, meer ‘Hendrik Leys.’ Het is dit werk, hetwelk, zooals hooger gezegd is, werd opgericht.

De loopbaan van Leys heeft niet altijd dezelfde richting gevolgd: er zijn verschillende phasen in deze en het is juist niet de laatste, waarvan de zaal-Leys, op het Stadhuis, een specimen oplevert, welke door sommigen als de schitterendste verkozen wordt. Wij zullen echter voor het oogenblik die moeielijkheid niet oplossen.

Het tijdvak-Leys zal later een groot punt ter beraadslaging zijn, om te weten welke invloed dat meesterlijk penseel op de kunst in het algemeen heeft uitgeoefend.

Dichter, denker, schepper, zoo als Gallait is, was Leys niet; in teekening en perspectief faalt hij zelfs meer dan eens; doch kolorist was hij in den hoogsten graad, en hij vond kleuren op zijn palet, die inderdaad voor anderen onnavolgbaar zijn. Gansch aan zijn penseel overgegeven, gaf hij zich zelden den tijd, de historische studiën voor zijne groote ontwerpen zelf te maken: zoo werden die voor de zaal-Leys grootendeels aangewezen door den ijverigen en kundigen archivist P. Genard, zooals deze ook - het zij in het voorbijgaan gezegd - de blazoenstudiën maakte voor de nieuwe Beurs. Eens vasten voet op de baan geplaatst hebbende, stapte Leys met snelheid voort - dat is hij werkte vlug en onophoudelijk.

Hendrik Leys was een rond, vroolijk antwerpsch burger, goedhartig, zelfs zwak van karakter, waarvan sommigen zeer behendig wisten gebruik te maken. Hij was uiterst gevoelig aan de critieken der pers, die echter bij eene omwenteling in de kunst welke hij wilde doen ontstaan, onvermijdelijk waren. Men kan toch alle geesteskrachten niet gelijkelijk op een en hetzelfde punt doen samenstroomen; het is integendeel door de worsteling, door de wrijving dat de stelsels, indien zij wezenlijk solied zijn, zich in eene school vestigen.

Hoe het zij, Hendrik Leys is een der grootste figuren in de rei der kunstenaars van onzen tijd.

De bergpas bij Finstermunz.

Indien gij, lezer, in het schoone jaargetij, de Alpen, tusschen het zwitsersche kanton Grauwbunderland en oostenrijksch Tyrol bezoekt, zult ge zonder twijfel aan den bergpas Finstermunz vertoeven. Het is eene donkere en inderdaad schrikwekkende berg-engte.

Aan den oever van de rivier de Inn, rijzen steile en torenhooge rotsen naar boven, zoo steil en zoo hoog dat de huizen, die beneden aan de brug zijn gebouwd, in den zomer slechts eenige uren zon hebben.

Indien gij vriend zijt eener woeste, wilde natuur, zult gij beneden in de engte vertoeven; doch wat gij er ziet zijn donkerbruine rotsen, een bruisenden vloed, hier en daar een mageren pijnboom, hoog, zeer hoog aan den hemel een streepje blauwe lucht.

Onze gravure geef dit laatste echter minder somber weer dan het wezenlijk is. Hoe het zij, men verhaast gewoonlijk den stap en bereikt het kleine slot Siegmundseck, dat, zegt een schrijver, aan den rotswand schijnt te hangen, gelijk een vogelkooi aan den muur.

Op de hoogte is het oninneembaar oostenrijksche fort Finstermunz gebouwd; dit fort is deels in de rots zelve uitgekapt. Geen vijand kan langs deze Alpen, Tyrol binnendringen.

Het portaal der St-Janskerk.

De St.-Janskerk van 's Hertogenbosch is, volgens de verklaring van deskundigen, een der schoonste, zoo niet de schoonste der gothieke kerken in Nederland. Voorzeker, de O.L.V. kerk van Antwerpen is grooter doch niet zoo eêl in vorm als de St.-Janskerk.

De geschiedschrijver dezer kathedraal, de heer Hezenmans, zegt te recht van dit gebouw: ‘Nergens misschien bestaat eene kerk, wier inwendig op den toeschouwer een meer feestelijken en godsdienstigen indruk maakt. De edelheid en zuiverheid harer vormen, de rijkdom en de volkomenheid der onderdeelen, de harmonie van het geheel, zullen bezwaarlijk elders overtroffen worden.’

Op den grondslag der St.-Janskerk zijn reeds drie kerken gebouwd. De eerste was eene hulpkerk, de tweede werd gebouwd in 1280 en moet een prachtige tempel zijn geweest. In 1419 werd deze door een zwaren brand vernield. De kathedraal, zooals zij nu bestaat, werd in de 15^{e} eeuw gebouwd.

Even als overal in Nederland, werden de kerken tijdens de reformatie geplunderd, geschonden en vernield. Volgens de authentieke oorkonden was het bevel van het plunderen der prachtige St.-Janskerk, uit Antwerpen overgemaakt. De antwerpsche Geuzen hebben, voorwaar, geen eer van dat werk! In een tweeden aanval werd al wat de eerste maal was recht gebleven, onder den voet gehaald, gestolen en vernield.

In 1584 werd de toren en kerk erg door eenen brand, teweeggebracht door het hemelvuur, geteisterd. In 1629, tijdens het beleg der stad door Frederik-Hendrik, diende, barbaarsch genoeg, de toren tot mikpunt der kogels. Na de overgaaf nestelde zich, onder die ogivale bogen, het protestantism, dat onder dien bouwtrant voorzeker niet thuis hoort.

Napoleon I. gaf de kerk aan hare wezenlijke eigenaars, aan de Katholieken terug, die haar dan ook in eigendom hebben behouden. De kerk was intusschen zoo vervallen, ten minste uitwendig, dat men er schier geenen vorm meer aan opmerkte; thans wordt zij hersteld en de gravure, die wij verder opnemen, doet ons de gerestaureerde noorder-transept kennen.

Het belfort van Brugge.

De vlaamsche gemeenten der middeleeuwen waren fier op hun belfort, die prachtige torens, welke niet alleen als waakzame schildwachten over de vlakten heenstaarden, maar tevens de grootheid, de macht, den bloei van het gemeentelijk leven verkondigden. Brugge heeft een der prachtigste belforten, die wij kennen: het verheft zich, op de Groote Markt, boven de halle, welke zelve een flink gebouw is.

De toren is 108 voet hoog, en geeft aan het gebouw iets wezenlijk majestueus.

Het brugsche belfort was in den beginne in hout en werd in 1280 door eenen brand vernield. In 1291 werd de toren in steen opgericht, doch door een houten spits bekroond. Meermaals sloeg er de bliksem op neêr en in 1741 brandde dit spits, ten gevolge van het hemelvuur, af; sinds dien is die top niet meer herbouwd.

De beijaart of klokkenspel in dien toren, wordt voor een der schoonsten van Europa gehouden.

Vele dichters hebben het brugsche belfort bezongen. De amerikaansche dichter Longfellow, in een vroegen zomermorgen, op dien toren staande, zag er, in verbeelding, gansch het verleden van het roemrijke Vlaanderen voorbijdrijven. Ziehier hoe de nederlandsche dichter Banck zijne regelen vertaalt:

...... daar barst op eens de beiert
in een droevig klagen uit,
Oude beelden schudt hij wakker
met zijn droomrig maatgeluid;
Bij die liefelijke tonen,
klonk de zware klepel door,
Als de basstem van een priester
in het midden van het koor.
Helden uit vervlogen tijden,
door de gloriezon verlicht,
Traden, bij die tooverklanken,
levend op voor mijn gezicht.
Alle vlaamsche 'forestieren'
schenen voor mijn oog te zijn,
Zoo Debuck, Crécy en Philips
als Dampierre en Boudewijn;
Bij den luister van de schoonen,
aangebeden en omzwierd
Door een drom van eedle ridders
met het Gulden Vlies versierd!
Het gewoel der handelaren
in hun vreemde kleederdracht!
Meer dan twintig afgezanten
in hun vorstelijke pracht!
Hoe Maximiliaan zich, needrig,
voor de scharen nederboog!
Hoe Maria(1) met haar jachtstoet
pijlsnel door de velden vloog!
Door de hel verlichte ramen
van een feestzaal blikte ik in,
Waar een hertog zich verloofde
met een fiere koningin!

(1) Maria van Bourgondië.

Breydel en de Coninck, die ik
aan het hoofd der wevers zag,
Keerden als verwinnaars, huiswaarts
van den *gulden Sporenslag!*
En bij *Minnewater* weerden
zich de 'witkaproenen' best,
Artevelde zag ik klimmen
naar het *gouden Drakennest!...*
Toen de bruingebronsde Spanjaard
met zijn beulenstoet verscheen,
Galmde op nieuw de holle alarmklok
aaklig, door den omtrek heen!
Toen de klok van Gent dan antwoordde,
aan haar fiere leus gestand:
'*Ik ben Roland, ik ben Roland,*
overwinning in het land!'
Doch daar schrik ik eensklaps wakker
door het rofflen van een trom;
Naar de geesten, die verdwenen,
zie ik, vruchtloos, om en om.
Want terwijl ik mij met droomen
op den toren had vermaakt,
Was de zon ter kim verrezen
en het stadsrumoer ontwaakt;
En de toren, die, als grafnaald,
boven Brugge's kerkhof rees,
Werd een eerzuil, die, plechtstatig
op een grootsch verleden wees.

Voorwaar, een grootsch verleden, doch voorwaar ook een kerkhof! Brugge is eene stille, doodsche stad, zoo fier vlaamsch als zij was voorheen, zoo vernederend franschgezind is zij thans. De dichter Ledeganck heeft in de *Drie Zustersteden* een heerlijk grafschrift op de stad van Breydel geschreven.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.
(*Vervolg*.)

In Januari 1863 werd Gerrits, met een aantal andere vlaamsche vrienden, door een ontzagwekkend getal stemmen, tot lid van den gemeenteraad gekozen, en daar plaats genomen hebbende, ving hij onmiddellijk die zoo lang gedroomde werking aan, namelijk het weêrgeven van zijn vlaamsch karakter aan den raad der stad, hetwelk deze sedert de omwenteling van 1830 verloren had.

De doctrinaire klik, die aan den *petit commis* in 1859 een kandidatuur geweigerd had; de mannen, die toen met minachting neêrzagen op den burgersjongen en zijn Vlaamsch, verdwenen van het stadhuis - en hij, hij zat daar, onder de toejuiching van gansch de bevolking!

Een der krachtigste maatregels die, op zijn voorstel, genomen werd, was degene, door welken 'de gemeenteraad van Antwerpen' besluit, dat niemand, die 'geen vlaamsch kan, voortaan tot beambte der stad zal kunnen worden benoemd.' Na eene prachtige ontwikkeling, die op last van den *Nederduitsche Bond* door den druk verspreid werd, nam de raad, in zitting van 2 Mei 1864, met algemeene stemmen dit voorstel aan.

Was Gerrits in den *Bond*, doch vooral in de Meetings, waar soms eene zee van zes of zeven duizend menschen bruiste en golfde, de geestdriftige, de wegslepende spreker; wist hij daar, door zijn kernachtig en met eene stalen logiek gesterkt woord, die woelende en soms onstuimige massa te bedwingen en te beheerschen - in den raad was hij de kalmste spreker van allen, en daar meer dan elders met het onverbiddelijk streng vlaamsch 'waarom' en 'daarom' gewapend.

Rijk in kennissen van allen aard, bekwaam financier, gelijk hij hoogst ervaren was in alles wat handel en scheepvaart betrof; begaafd met een scherp doorzicht, een helder begrip, eene onomstootbare logica; met eene uiterste gemakkelijkheid en helderheid zijne denkbeelden te berde brengende; nooit sprekende dan na rijp te hebben nagedacht; vlug op de repliek - en bij dit alles nooit iets verdedigende, wat hij niet dacht in geweten rechtvaardig te zijn: is het te verwonderen, dat Gerrits alzoo een buitengewonen invloed in den raad bekwam en zijn verlangen niet zelden als eene stemming gold?

Toen er in 1866, ten gevolge der wijziging in de wet op het getal volksvertegenwoordigers, een zetel in de Kamer openviel, wees iedereen ook den eenvoudigen burgersjongen, den te recht populairen Gerrits aan, om dezen te gaan bezetten.

De oude doctrinaire partij daagde, ook nu weèr, tegen den *petit commis* op; men stelde tegenover zijne kandidatuur, die van den heer de Boe, oud-lid der Kamer, rijk, verwant aan voorname en invloedhebbende familiën.

DE BERGPAS BIJ FINSTERMÜNZ.

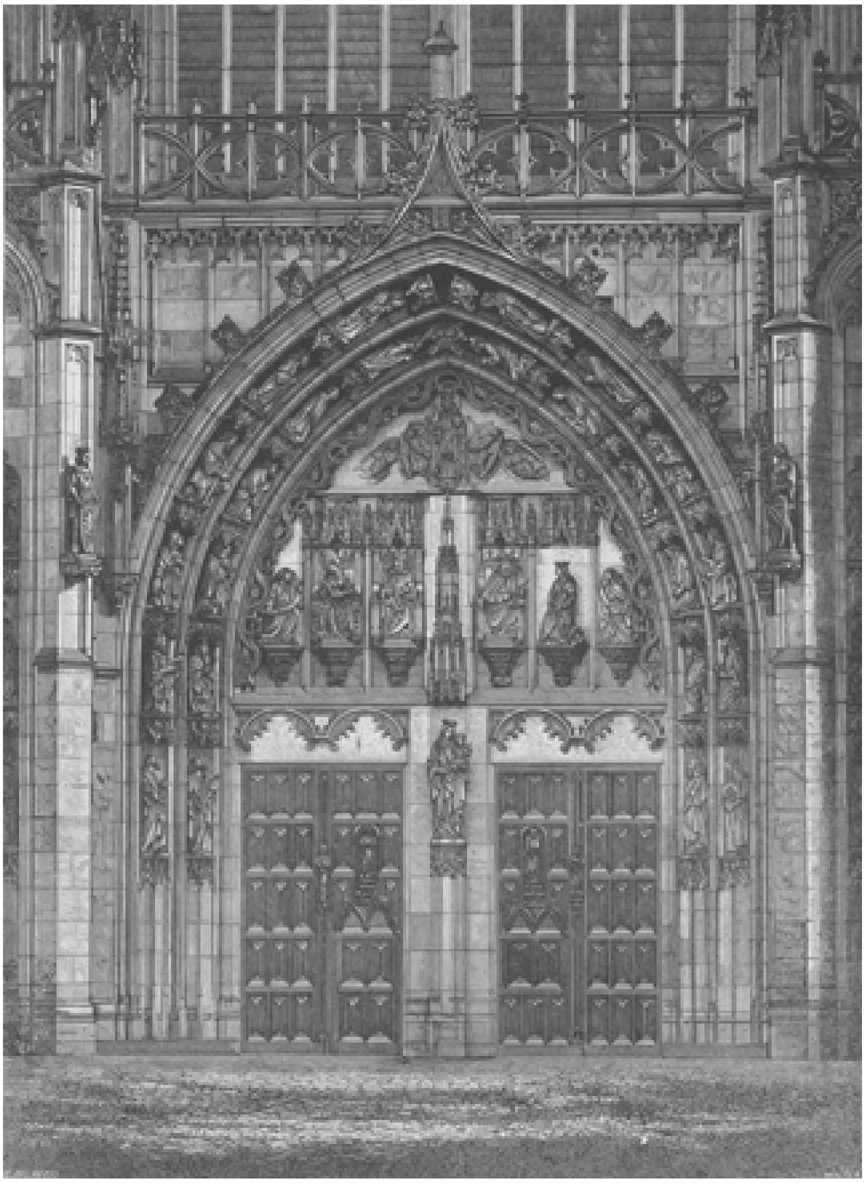

HET PORTAAL DER ST.-JANSKERK TE 'S-HERTOGENBOSCH.

Niets werd er verwaarloosd om de kandidatuur van den Vlaming te beletten: men wilde hem vooral bij den katholieken kiezer als een ‘vrijdenker’ doen beschouwen - wat Gerrits nooit, neen nooit! geweest is; als een ‘demagoog’- wat nooit, voor geen speldepunt, in zijne denkwijze gekomen was. Trouwens, men heeft hem zeven jaren in het parlementaire leven werkzaam gezien, en niemand heeft zich over hem beklaagd.

Met eene verpletterende meerderheid werd Gerrits tot lid der Kamer gekozen. Rijk en arm, adel en werkman, klein en groot, koopman en kunstenaar stroomde, onder lang gejubel, naar het huis No 60, dat hij destijds in de Keizerstraat bewoonde. Voorwaar, die burgersjongen - 't was nog nooit gebeurd in het aristocratische Antwerpen - werd inderdaad, op de armen des volks, in triomf naar den parlementszetel gedragen.

Wat gemoedsaandoeningen moeten hem op dien dag hebben beroerd! Hij, de zoon van den kleinen burgersman, door eigen kracht opgeklommen - tot een der hoogste functiën, tot wetgever des lands! Wat al gevoelens moeten die oude, brave moeder, die nederige vrouw met muts en kapmantel, bestormd hebben!

Geloof mij, en ik was er getuige van, moeder en zoon waren kalm, gelukkig: doch minder om den goeden uitslag voor hen persoonlijk, dan wel om dien der antwerpsche zaak.

‘Hé, moeder,’ riep een der zusters van den gekozene; ‘nu zult ge in uwen ouden dag nog wel hoed en shal moeten dragen.’

‘Neen, moeder,’ zegde de zoon, ‘laat ons blijven wat wij zijn: eenvoudige burgersmenschen!’ - en dat bleven zij, en dat juist was een der grootste machten van Gerrits, en juist dat zal van hem, in onze geschiedenis, waarin zijn naam zal blijven leven, eene zelfstandige, een kenmerkende figuur maken.

VIII.

Wat was Gerrits in het parlement?

De woorden van graaf de Liederkerke, even als hij lid der Kamer, antwoorden op die vraag: ‘*Gerrits était un de ces hommes qui occupent une place dans le monde, qui honorent, et qui font respecter la cause, les principes qu'ils défendent.*’

Inderdaad, hij wist de zaak en de grondbeginsels, welke hij voorstond, te doen eerbiedigen, niet alleen door zijn talent, maar ook door zijne bezadigdheid, zijne wijsheid, zijn tact. Welwillend was hij voor allen, aan welke zijde der Kamer zij dan ook zetelden; doch geen hairbreedte gaf hij toe, wanneer het zijne grondbeginsels gold.

Gunsten vroeg hij nooit, en zeker niet voor zich zelven; jacht op voordeel, poging om nut te trekken uit zijnen stand, was hem hatelijk; nooit zou Gerrits een dier ‘koopen’ hebben aangegaan, in welke men zijne stem tegen deze of gene benoeming ruilt. Neen! hij was vertegenwoordiger van eene groote stad, van eene groote zaak, en die stad, die zaak dienen, was gansch zijn doel, gansch zijn streven.

Aan de rechter- gelijk aan de linkerzij der Kamer had hij vereerders gevonden voor zijn fier, eerlijk, staalvast karakter; voor zijne uitgebreide en soliede kennissen, zijn helder doorzicht, zijn wijs en in zekeren zin verzoenend beleid, en als hij opstond

om het woord te voeren, luisterden allen ook, om de denkwijze te hooren van een man van overtuiging.

De figuur van Gerrits was wel geschikt, om de aandacht te trekken: zijne lange, magere gestalte; zijn bleek gelaat met brandend oog; het karakteristiek en zenuwachtig gebaar zijner handen; de snijdende, doordringende, en in het fransch sterk afgebeten toon zijner stem; het sobere zijner woorder, maar het gespierde zijner argumenten - alles stemde met elkander overeen, om indruk op den toehoorder te maken.

Wie hem gezien heeft in de Kamer, als hij de rechten van zijn dierbaar Vlaamsch verdedigde; als hij, aangeprikkeld door eene kwaadwillige of kortzichtige onderbreking, de stem verhief en, sterk door het vlaamsche land dat vertrouwen in hem had, deed gevoelen dat hij wel toegeven, maar geen bukken of wijken kende - wie hem zoo voor datgene heeft zien strijden, wat hij als zijn eigen aanzijn beschouwde, moet voor Gerrits met bewondering doordrongen zijn.

Antwerpen, zijn handel, zijne scheepvaart, zijne kunst, zijne nijverheid, zijn hem veel verschuldigd; maar vooral de Vlamingen, waarvan er hem echter sommigen, door partijschap en baatzucht bezield, in zijn edelste streven miskenden...

Tot op zijn ziekbed onderhield hij zich, met zijne vlaamsche collega's, de heeren Coremans en de Laet, over het wetsontwerp-Coremans, hetwelk door het initiatief der kamerleden ontstaan, den Vlaming eindelijk recht moest geven voor de rechtbank van zijn land. Reeds doodziek op zijne rustbank liggende, behield hij die helderheid van doorzicht, welke hem altijd gekenmerkt had en wijzigde hij in ons bijwezen, die punten, welke hem voorkwamen gewijzigd te moeten worden.

Gerrits was niet aanwezig in de Kamer, toen eindelijk de beraadslaging plaats had; maar men wist dat hij de ziel was der vlaamsche staatkundige beweging en daarenboven lid der centrale afdeeling, benoemd ter onderzoek van het wetsontwerp; ook kwam de verslaggever van het ontwerp, de ijverige van Wambeke, burgemeester van Aalst, hem op zijne beurt de verschillende betwistte punten voorleggen.

Het wetsontwerp vroeg meer dan Gerrits, voor het eerste had durven hopen gestemd te krijgen: ‘lndien wij dit alles bekomen,’ zegde hij, ‘dan zie ik, op den rand van het graf, de toekomst der vlaamsche beweging met een vertrouwend oog in; dan mag ik zeggen, zoo als Simeon in den tempel: ‘Heere, nu laat uwen dienaar naar uw woord in vrede.’

Sedert lang had hij het licht der toekomstige eer- en rechtherstelling van zijnen landaard, de randen der donkere wolken, welke den vlaamschen hemel overdekt hielden, zien kleuren; doch hij wist niet of het een weldadig licht of een dreigende brand worden zou. Het was wel degelijk het licht, de rust, de vrede, het geluk van zijn dierbaar Vlaanderen!

Op zijn ziekbed volgde hij den loop der debatten, in welke het hem niet meer gegeven was zijn krachtig woord te laten hooren en toen de wet Coremans gestemd was, zegde hij mij: ‘Ik ben tevreden.’

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

De meisjes maakten zich gereed het vertrek te verlaten, toen mevrouw beiden tegenhield.

'Niet zoo, mijne lieven, wilt gij mij toelaten dat ik u omhelze?' zegde zij.

'Volgaarne, mevrouw;' antwoordde Retha, en de oude dame kuste eerst Retha en daarna Elie, maar zij kuste beiden even innig, want zij wist niet aan wie van beiden zij den moederkus geven moest.

Mijnheer Ralph stond tegen het venster leunend; moeder en zoon behielden hunne plaats.

'Dat zijn uwe dochters, mijnheer Ralph?' ving de moeder aan.

'Ja, mevrouw.'

'Beiden?'

'Beiden, mevrouw!' luidde het antwoord met eene lichte aarzeling, die echter niet werd opgemerkt.

'Vroeger hebt gij nog in de Vrijheid gewoond, niet waar?'

De valkenier knikte en zijn hart bonsde.

'Mag ik weten hoelang dit geleden is?' hervatte mevrouw.

'Ik verliet de Vrijheid tijdens de pestilente ziekte.'

'In 1625, niet waar? Toen is mijnheer Midletown gestorven, en toen ook heb ik mijne lieve Maria verloren.'

Eric Ralph zweeg; mevrouw was diep ontroerd.

'Ook toen is uwe vrouw gestorven?' ging mevrouw voort.

'Dat is zoo, mevrouw.'

'Zij liet u,' en de oude dame staarde Eric Ralph vlak in de oogen, 'volgens het doopregister in de Sint-Peeterskerk bewaard en dat ik zoo even gezien heb, slechts éene dochter na en uwe Rhetha zegde mij straks, dat Elie en zij tweelingzusters waren.'

De valkenier verbleekte min of meer; met eene kwalijk verborgen ontroering zegde hij tamelijk driftig:

‘Ik begrijp niets van al die vragen, mevrouw!’

‘Gewis, het is wel wat onbescheiden in al die familiegeheimen te dringen; maar.....’

‘Ik weet niet waarheen dit alles leiden moet, mevrouw....’

‘Is het ongepast, mijnheer Ralph, u te vragen waaruit dit verschil voortspruit op het doopregister, en....’

‘Goede Hemel, mevrouw,’ riep Eric en hij had gansch zijne kalmte herwonnen, ‘het kerkregister is niet vrij van dwalingen, vooral niet in die dagen van verwarring, welke wij in 1625 beleefden. Ik ben destijds met de twee kinderen op een kruiwagen, waarvoor ik mijn jachthond gespannen had, naar de baronnie van Breda verhuisd, vandaar naar het dorpje Valkenswaart - het land der valkeniers - en eindelijk ben ik naar Holland afgezakt, waar ik als valkenier bij den prins van Oranje in dienst getreden ben. Ziedaar mijne gansche geschiedenis.’

Mevrouw liet het hoofd zakken.

‘Ja,’ mompelde zij, ‘men kan zich in het kerkregister wel bedrogen hebben. Men heeft wel vergeten den naam uwer dochter te melden, of de naam moet op de zijde van het blad afgescheurd zijn.... Ja, het waren drukke tijden, dagen van volslagen verwarring.....’

De valkenier herademde; maar Hendrik Midletown had den eerstgenoemde nauwkeurig bespied, en terwijl zijne moeder den moed zakken liet, kwam deze bij hem meer en meer naar boven.

De verschillende gemoedsaandoeningen van Eric Ralph waren hem niet ten eenemale ontgaan. De zaak won voor hem veel in helderheid. Hij viel als 't ware in het front aan; hij greep, zooals het volk zeggen zou, den stier bij de horens.

‘Mijnheer Ralph,’ zegde hij; ‘gij zijt een eerlijk man; wilt gij mij zweeren bij al wat u heilig is dat het doopregister dwaalt als het u slechts het vaderschap van één enkel kind toeschrijft?’

‘En wat zou die eed beduiden, mijnheer Midletown?’ antwoordde Ralph aarzelend.

‘Kort en goed; dat men mijne moeder de verzekering gegeven heeft dat een der beide meisjes, welke wij hier zooeven gezien hebben, de dochter van Midletown is. Zekere Darvis heeft te Amsterdam de plechtige verklaring daarvan afgelegd.’

‘Aan wien? Doch neen, antwoord niet, ik begrijp alles, mijnheer Hendrik. Mevrouw heeft zekeren Mozes den kramer aangehoord, denzelfde, die eenige dagen hier in de Vrijheid heeft rondgedwaald. De man is kort geleden mij komen opzoeken, en stelde mij voor om aan mevrouw Midletown hare dochter weêr te geven, natuurlijk tegen een goed gevulde beurs. De opbrengst moest tusschen ons beiden verdeeld worden.’

Hendrik Midletown begon andermaal aan eene behendige aftruggelarij te gelooven; in den stroom van denkbeelden die zich in moeder en zoon verdrongen, in de koortsachtige spanning waarin zij zich bevonden, in de snelle woordenwisseling, bemerkten zij niet dadelijk, dat de valkenier de hem toegerichte vragen behendig had ontweken.

Eric Ralph zelf wenschte dat zonderlinge gesprek zoo spoedig mogelijk af te breken, en zich tot de moeder richtende, zeide hij:

‘Mevrouw Midletown zal het mij niet ten kwade duiden, dat ik haar verlaat; de “gecommitteerden” zijn ten raadhuize vergaderd om over de vermoedelijke inhaling van Hare Hoogheid de prinses van Oranje te beraadslagen, en ik moet mij andermaal

derwaarts begeven. De samenspraak is trouwens voor u en mij weinig bemoedigend geweest.'

'Ik begrijp dit, mijnheer Ralph,' antwoordde mevrouw; maar gij zult aan eene moeder vergeven, dat zij zich aan ieder stroohalm vastklampt, als het haar kind geldt. Ik ben oud, mijnheer, ik ben overtuigd dat mijn kind leeft; ik zou alvorens te sterven, die dochter willen zien, haar door lange kussen willen vergoeden wat zij vier en twintig jaren lang heeft moeten missen....'

Eric Ralph was ontroerd; hij wendde het aangezicht af om de tranen te verbergen, die in ziine oogen opwelden. Met haastigen stap ging hij naar de deur, toen Hendrik hem bij den schouder greep en met nadruk zegde:

'Geef aan mijne moeder de rust weêr, mijnheer Ralph! Zweer, bij al wat u heilig is, dat Elie en Retha uwe bloedeigen kinderen zijn!'

'Dat kan, dat mag ik niet!' zegde de valkenier en ging driftig heen.

'Moeder,' zegde de jongeling, 'ik geloof thans met u, dat er iets waarheid is in de woorden van den kramer.'

'Niet waar, zoon? Ja, ik heb er de overtuiging van. Dat geheim zal ontsluierd worden, al zou ik het aan de voeten der nieuwe Vrijvrouw moeten brengen. Och,' ging zij voort, 'konden wij de beide meisjes nog eens zien!...'

'Later, moeder; kom, laat ons nu heengaan. Betrouw u op mij; ik zal geen rust vinden voor dat ik dien knoop zal hebben losgemaakt. Ik ga nu eerst naar den pastoor van Sint-Peeter, dan naar een advokaat, dan naar de schepenen der Bank, verder ga ik op zoek naar menschen, die Eric Ralph vroeger gekend hebben, hoe moeielijk deze ook zullen te vinden zijn; want de valkenier heeft mij onlangs gezegd dat hij buiten de Vrijheid woonde.'

'Zoo moedig wil ik u hooren spreken!' zegde de moeder; 'kom nu!'

Moeder en zoon verlieten het vertrek.

In den gang had mevrouw een onverhoopt geluk: Eric Ralph had zijne dochters niet verboden mevrouw Midletown te zien; want beiden stonden in den breeden gang, dicht bij elkander gedrongen als schapen voor eenen aanval beducht en de handen in elkander geklemd; zij hadden het gesprek, dat binnen gevoerd werd, duidelijk gehoord.

Mevrouw hield voor beiden stil, nam hare handen in de hare, staarde lang nu deze dan gene in het aangezicht, en schudde diep bedroefd het hoofd, als kon zij het raadsel der familie-gelijkenis niet oplossen.

Nadat zij was heengegaan, kwam zij nog eens terug, kuste Elie en Retha en ging toen heen.

'Wij zullen het genoegen toch nog hebben, u te zien, mevrouw?' zegde Retha, want het deed haar wee, dat die ongelukkige moeder zonder hoop zou heengaan.

'O ja, ja, zeer dikwijls, als uw vader het mij toelaat!' antwoordde mevrouw.

'En waarom zou hij het niet toelaten?' liet er Retha, met den toon der volste verzekering, op volgen en zij snelde toe om de oude dame tot aan de kasteelpoort te vergezellen.

Elie bleef staan; Hendrik Midletown zag het en op zijne stappen terugkeerende, naderde hij Elie en vroeg:

'Gaat gij niet meê, Elie?'

'O, ja...' was het antwoord.

Beider handen bleven in elkander geklemd en op eenigen afstand van de poort, zegde Midletown, met eene diepe ontroering in den toon der stem, en waarin een tot nu toe niet openlijk uitgedrukt gevoel besloten lag:

‘Ik wensch, Elie, dat niet gij mijne zuster wezen zult.’

V.
Op de bank in de warande.

Hendrik Midletown deed wat hij zijner moeder, in den loop van het gesprek in het kasteel, had beloofd; hij trachtte rechts en links inlichtingen over Eric Ralph te bekomen. Helaas, vier en twintig jaar was eene eeuwigheid, en dan nog werd elke verwarring van destijds, ten laste der geheerscht hebbende pestilente ziekte gelegd. Vele personen waren destijds verdwenen, zonder dat er nog een haan naar kraaide; deze waren gevlucht, gene waren alleen en verlaten in de pesthuizen gestorven - en de graven spreken niet.

Zou men Eric Ralph voor kinderroof vervolgen, hem zelfs op de tortuur brengen? Wat reden had men daartoe? De woorden van den kramer waren voorzeker niet voldoende, en de hand lichtvaardig aan een der valkeniers van Hare Hoogheid slaan, aan iemand die blijkbaar in hooge gunst stond, dewijl hij met eene bepaalde zending, betrekkelijk de jacht, naar Turnhout gekomen was, dat kwam den hoofdschouteth bedenkelijk voor.

Het meest gepaste was zeker den vorster en zijne handlangers te verwittigen, een oog in 't zeil te houden, als de sjachelaar andermaal in de Vrijheid verscheen. In dat geval kon men nadere inlichtingen machtig worden, den jood streng straffen, indien hier een valsch bedrog en afzetterij in het spel waren, of, ten slotte, de moeielijke en recht netelige zaak aan de prinses van Oranje onderwerpen, wanneer deze hare

intrede doen zou - eene plechtigheid, die, in elk geval, binnen eenige maanden zou plaats hebben.

De raad was voortreffelijk; maar hij werkte niet snel genoeg volgens den geest der moeder; trouwens er was niets anders te doen.

Eric Ralph vermeed alle verder gesprek omtrent het bewuste punt, doch blijkbaar werd hij neêrslachtig en de meisjes zelve waren overtuigd, dat het voorval met mevrouw Midletown, aan zijn levensgeluk knaagde. Ook Elie en Retha hadden geene rust, vooral de eerste niet.

Hendrik Midletown kwam niet meer op het kasteel; maar Retha en Elie zagen wel, dat zijne moeder en hij, daar waar zij de meisjes mochten ontmoeten, deze met gretige oogen volgden. Op de straat werden zij minzaam gegroet; bij het verlaten der kerk stond Hendrik niet zelden aan het hardsteenen wijwatervat stil, en bood beiden, met de toppen der vingers, het gewijde vocht aan.

Mevrouw Midletown verscheen meer dan vroeger in het openbaar, in den omtrek van het kasteel en de warande, en Retha en Elie wisten wel, dat zulks gebeurde om beiden te zien.

In den aanvang van het jaargetij hadden zij aan de oude dame bloemen gezonden; wat later, met toelating van den rentmeester, een korfje vol prachtige aardbeziën, zelfs eens of tweemaal eenig wild, dat Ralph was machtig geworden, dewijl voor hem de ‘amende’ van ‘thien Ceur-realen’ niet bestond.

Het bleek dan wel dat de vader den droom der oude dame niet moedwillig wilde vernietigen; hij liet de zaak op haar beloop, doch uitte zich daaromtrent niet meer, en mochten de dochters soms over het wonderlijk avontuur spreken, hetwelk zij overigens, van de zijde der moeder, als het spel der inbeelding beschouwden, dan toch meenden zij niet den vader daarover nog te moeten lastig vallen.

Op een heerlijken zomeravond, toen de schemering nog niet gevallen was, trad Elie uit de neêrhuizing, welke de valkenier sedert eenige dagen had betrokken, en ging, met een kwalijk verborgen ongeduld, een der breede en lommerrijke beukendreven der warande in. Soms zag zij rechts of links, ook wel. wendde zij het hoofd eens schuchter om, als wilde zij zich vergewissen dat niemand haar opvolgde.

Toen zij op zeker punt der prachtige laan, in welke slechts hier en daar de avondzon haren gloed in breede strepen dwars over den weg wierp, gekomen was, sloeg zij eene kruislaan in, waar de boomtakken boven den weg, letterlijk in elkander waren gegroeid.

Aan den ingang stond Elie een oogenblik stil: zij hield de hand boven de oogen, om zich tegen een door het loof dringend zonnestraaltje te beschermen, en scheen te onderzoeken of er zich niemand in de dreef bevond.

In het midden meende het meisje iemand te ontwaren, en dat scheen haar moed te geven, want zij stapte sneller door; hare afhangende lokken werden, door de beweging, achterwaarts gedreven en hare wangen gepurperd.

Toen zij het bedoelde punt nader kwam, bemerkte zij wel degelijk eene mannelijke gestalte tegen een der boomen geleund; doch na eenige oogenblikken was zij verdwenen en Elie dacht nu, dat het enkel een spel der verbeelding was geweest.

Er was inderdaad ter plaatse geen spoor van een menschelijk wezen te zien; er heerschte eene kalmte, eene rust in de warande, welke men die eens kerkhofs noemen mocht.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 8]

Charles Rogier.

Ziedaar een man, dien wij in ons politiek leven altijd hebben bestreden; doch wien wij nimmer verdiensten ontkenden als staatsman. Charles Rogier hoort toe aan de linkerzij, maar hij is, zonder twijfel, in die partij eene figuur.

CHARLES ROGIER.

De gewezen minister is geboren te St. Quentin in Frankrijk, en wel in den jare 1800, zoodat hij nu 73 jaren telt. Jong, omtrent zijn twaalfde, jaar, kwam hij zich te Luik vestigen, waar zijn broeder onderwijzer aan het Lyceum was en werd zelf voor het onderwijs opgekweekt. Vroegtijdig vinden wij in hem den woeligen geest des opstands werkzaam. In vriendschap levende met Lebeau en Devaut, stichtte hij ook in 1824 te Luik het blad *Mathieu Laensberg,* hetwelk later *le Politique* werd.

Toen de omwenteling van 1830 losbarstte, welke de schoone Nederlanden moest in twee scheuren, wierp Rogier zich in de worsteling, en trok aan het hoofd eener bende vrijwilligers, in kiel gekleed, met een band om het midden en een muts op, waarop de letters L.G. stonden, naar Brussel.

Die jongelingen sleepten een kanon achter zich, en droegen een roodgeel vaandel, waarop men las; *vaincre ou mourir pour Bruxelles*. Dat vaandel was bekroond door eene bijl, met twee snijdende kanten.

In den aanvang scheen die bende niet zeer onderdanig te zijn aan de bevelen van de *commission de sûreté*, want zij werd geblameerd voor een verkenningstocht, dien zij op den weg van Vilvoorden en op dien van Tervuren gedaan had. Onderwierpen zich de Luikenaars? Geenszins; zij stonden tegen gezegde kommissie op, scheurden hare proclamatie in stukken, wierpen de burgerwacht om, en trokken het stadhuis binnen.

De Biographie générale zegt, dat, van dit oogenblik, alle hoop op verzoening tusschen de twee partijen verdween; inderdaad, men had tot dan tce altijd gehoopt dat er enkel eene administratieve scheiding tusschen de twee deelen Nederlands zou ontstaan zijn. Deze vond, en ook later, warme voorstanders. Hoe het zij, wij ontmoeten Charles Rogier weldra, in het stadhuis, met d'Hooghvorst en Jolly, om het eerste revolutionnair gouvernement onder den naam van *commission administrative* uit te maken.

Den 25 September vormde zich het voorloopig gouvernement en Charles Rogier vond zijne plaats aan de groene tafel. Wij laten verder die gebeurtenissen ter zijde, die, natuurlijk, verschillend beoordeeld geworden zijn.

Tot lid van het Nationaal Congres gekomen, en dit den 10 November

bijeengekomen zijnde, stemde Charles Rogier voor het erfelijke koningdom en de uitsluiting van Oranje-Nassau. De stem van Rogier was aan de kandidatuur van den hertog de Nemours verzekerd; dat was begrijpelijk: Rogier was Franschman van geboorte en dus geen vriend van het hem vreemde Nederlansch element. Later was hij een der 152, welke zich ten gunste van prins Leopold van Saxen-Coburg verklaarden.

In 1831 kwam Rogier als gouverneur naar Antwerpen, en in 1832 werd hij minister van Binnenlandsche Zaken. Vergeten wij niet te zeggen, dat het katholieke Turnhout Rogier het eerst naar de Wetgevende Vergadering zond; later vinden wij hem in de liberale rangen en zelfs in meer dan een geval, een onvermoeid aanrander van het katholicisme. Tijdens het ministerschap had er eene hevige worsteling in de Kamer plaats opzichtens de Conferentie van Londen; de republikeinsche fractie verweet aan het kabinet dat het de zaak der revolutie verraadde. Rogier verdedigde zijn collega Lebeau, en zoo hevig werd de woordentwist in de zitting van 23 Juni, dat Gendebien hem in tweegevecht daagt; het wapen was de pistool.

De ontmoeting had plaats en Gendebien, een voortreffelijk schutter, Rogier willende straffen in het lidmaat waarmeê hij, volgens hem, gezondigd had - dat lidmaat was de tong - trof hem, zoo niet juist daar, dan toch aan de rechterwang.

In 1834 trad de heer de Theux als minister op, en Charles Rogier keerde tot het gouvernementschap van Antwerpen terug. In 1840 maakte hij deel van het kabinet Lebeau, als minister van Openbare Werken. Na een jaar viel dit kabinet, en van dan af werd Rogier een der werkzaamste leiders der oppositie, van de liberale partij. Alle denkbeelden van eendracht, die in 1830 hadden bovengedreven, werden in den wind geslagen, en welhaast vergeleek Louis-Philippe, in een brief aan zijn schoonzoon Leopold I, het liberaal congres aan de revolutionnaire clubs van 1793.

In 1847 herwon Rogier eindelijk de verloren portefeuille van Binnenlandsche Zaken en bleef deze behouden tot 31 October 1852. Op dien datum viel hij andermaal in de oppositie tot den 9 November 1857 en bemachtigde toen nogmaals de portefeuille van Binnenlandsche Zaken, die hij twee jaren nadien verwisselde tegen die van Buitenlandsche Zaken.

In 1868 ontstonden er moeielijkheden in het kabinet en het ministerieel leven van Rogier nam een einde.

Sedert jaren was Rogier door de liberale partij van Antwerpen naar de Kamers gezonden; in de kiezingen van 1854 echter viel de veteraan, in ballotage met Alphonse della Faille, die met het mandaat belast werd. *Het Handelsblad* van Antwerpen had zich in dien strijd vooral onderscheiden en aan deze werking werd de val toegeschreven. Sinds dien tijd trad Rogier als vertegenwoordiger van Doornik op.

Tijdens Rogier deel maakte van het kabinet-Frère, verweet men hem dikwijls zijn aandeel in de willekeurige daadzaken die dit kabinet pleegde. Sedert hij niet meer met eene portefeuille belast is, gaf hij in de Kamer meer dan eens bewijzen van onpartijdigheid en onafhankelijkheid, zooals onder ander in het Italiaansche vraagstuk, in dat van het verplichtend onderwijs en de wet van 1842 op het lager onderwijs, die hij, tegen het liberalisme in, wil behouden zien.

Onder een vlaamsch oogpunt zullen wij zijne loopbaan het liefst niet aanraken? iets degelijks heeft hij, als minister, den Vlaming nooit gegeven.

In vroeger dagen was Rogier een welsprekend redenaar; hij heeft schoone parlementaire dagen beleefd, ofschoon, zegt de schrijver der *Types et Profils*

parlementaires, Guill. Lebrocquy, hij meer voor de tribunen dan voor de Kamerbanken sprak. Thans spreekt hij zelden meer; hij is daarenboven oneindig kalmer en gematigder. Nog luistert men met genoegen naar hem. In een gansch verjongd parlement neemt Rogier gaarne den toon aan van een goed huisvader; hij dringt zich niet meer op, hij geeft raad.....

Rogier heeft tot in zijn ouden dag den eerdienst voor de poëzie in acht genomen; wij kennen verscheidene stukken van zijne hand - niet juist de nieuwe Brabançonne!

De jacht.

'Twee vliegen in één klap! Nu, dat is niets zoo bijzonder! Wie schoot er niet eens twee hazen in één schot!' Dat zal zonder twijfel, bij het zien der gravure, een oude jager uitroepen, en onmiddellijk zal hij tien of twaalf voorbeelden aanhalen, om te doen zien, dat hij, in zijn jagersleven, wel andere wonderen mocht ondervinden.

Gerstäcker doet in een zijner verhalen twee of drie jacht-leugenaars optreden, die zeker al de onze zouden beschaamd maken, hoe onfatsoenlijk sommigen dan ook de waarheid den hals kunnen breken.

Zoo vertelt er een, dat hij eens eene groote brilslang langs een eik kronkelen zag, en juist toen hij ze den kop afschoot, beet ze in een der jonge uitspruitsels van den boom. Zoo vergiftig was de slang, dat de scheut zwart werd en stierf en de slingerplanten, aan den boom gehecht, verwelkten en verkwijnden!

'Dat beteekent niets?' roept een ander uit. 'Een Duitscher werd eens in de Mississippi door eene slang gebeten en stierf er natuurlijk van; maar toen men zijn jas aan een nagel hing, werd, tegen den middag, de naad blauw en ging los. De knoopen vielen af; de zakken en de voering zwollen op en 's avonds viel de jas op den grond en zakte ineen; hij begon te rieken en..... creveerde formeel.'

De eerste vertelt nu eene geschiedenis van een tammen beer.

'Bah!' roept de tweede, 'in Noord-Carolina had ik wel een tammen haring, die mij heel het huis door achterna liep.'

'Een haring kan op het drooge niet leven!' werpt de tegenpartij op.

'Niet leven?' luidt het antwoord. 'Een dier gewent zich aan alles. Mijn haring was in zijne eerste jeugd op een zandbank geworpen en had dus nooit water gezien. Ik moest hem enkel dagelijks wat nat zand geven.'

'Ik heb,' hervat de eerste, 'zooeven een arend gezien, die uit de lucht naar beneden schoot, een paling greep en weêr opsteeg. Boven in de lucht slikte hij den paling in, die een oogenblik nadien langs eene andere zijde wegschoof. Maar de arend was niet lui: voor dat de paling weêr in 't water viel, had de vogel hem andermaal beet en ging hij denzelfden weg in.....'

Of het zoo bleef duren, heeft de jager niet blijven toezien; daarbij, de wonderlijke gebeurtenissen volgden elkander op, en de laatste mag zeker niet vergeten worden, dewijl zij, in dezen Winter, wellicht kan aangewend worden, vooral dààr waar de grafelijke konijnen ongestraft den voorraad van den landbouw komen rooven.

'Weet ge hoe ik konijnen vang?' zegde een jager. 'Klemmen en stroppen beteekenen niets; een nieuw en eenvoudig middel geef ik u bij de hand. Ik leg een paar witte koolen op de sneeuw en bestrooi de groente duchtig met sterken snuif, 's Morgens liggen de konijnen met dozijnen dood rond de koolen.'

'En hoe zoo dat?'

‘Ze zullen, als zij aan de kool komen zoodanig moeten niezen, dat zij zich den nek verrekken.’

Après cela on tire l'échelle; na dat wonderfeit mag men zeggen: goeden nacht.

Fatma de Algerijnsche.

De morgenzon schittert met heerlijke glanzen
Op tintlende koepels van kerk en moskee,
Op witgele rotsen en kablende zee,
Waar bootjes op wieglen en zeilen op dansen.
't Gordijn wordt behoedzaam ter zijde geweerd,
En Fatma, de schoone door allen vereerd,
Vereerd om het lieflijke licht harer oogen,
Verschijnt in 't balkon, in haar feestelijken tooi,
Met bellen, juweel en met prachtiger plooi
Dan ooit een vorstin op den troon hield omtogen.
Waarheen ziet haar oog in die rijke natuur?
Doorpeilt het de zee en het lichtblauw azuur;
De weî op de helling, met kudden kameelen?
Of laat het zich nu door de bloemen, zoo zacht,
Door 't goudgele graan of oranjeboompracht,
Door duizende kleuren in harmonie, streelen?
Neen, neen! ze ziet ginder het sneeuwblanke zeil,
Het zeil dat den een'ge, den bruîgom doet naadren!
En daarom jaagt sneller het bloed door haar aadren,
En blinkt op haar wezen die glimlach van heil.

De Halle te Mechelen.

Volgens de stadsrekeningen nam het opbouwen dezer Halle in den jare 1315 aanvang en zou Willem van Aels er de bouwmeester van zijn. Dit vinden wij ten minste opgeteekend in artikels van kanunnik Schoeffer en Bernaerts, alsmede in het werkje van Dellafaelle *Mechelen en zijn stadhuis.*

Voor dat het gebouw voltrokken was, werd de Halle door den grooten brand, die in het jaar 1342 het vierde gedeelte der stad in asch legde, grootendeels vernield. In hetzelfde jaar legde men wel is waar de hand aan den opbouw; doch de Halle werd nooit, volgens het plan, voltooid.

In het jaar 1529 werd waarschijnlijk een deel der Halle afgebroken, om ter plaatse een nieuw paleis voor den Grooten Raad te bouwen, volgens de teekening van den bouwmeester Kelderman. Deze teekening berust nog in het stedelijk archief en bewijst, dat, ware dit plan uitgevoerd, Mechelen in dat paleis een der prachtigste monumenten die er bestaan, zou gevonden hebben.

De oorlogen der XVIe eeuw hebben die bouwing belet; doch men ziet nog heden de overblijfsels derzelve, in de Befferstraat, waar de gaanderijen met hare pilaren reeds voltrokken waren.

Het is niet te verwonderen dat men eene zoo kolossalle Halle voor den lakenhandel wilde bouwen, aangezien deze handel te Mechelen, in de XIVe eeuw, overgroot was. Volgens de geschiedschrijvers bestonden er destijds niet minder dan drie duizend getouwen van lakenwevers, aan welke twaalf duizend en acht honderd werklieden gebezigd werden.

Gansch de voorstad, buiten de Neckerspoel-poort was geheel bewoond door lakenwevers. Ook waren zij, stout door hun groot getal, juist geen handelbare gasten voor het magistraat. In een handschrift van den chronykschrijver Steylaert leest men:

‘Anno 1360 soo was te Mechelen groote beroerte ende oploop tusschen de wollenwevers in Volders tot eender Syde, en de heeren met de poorterser ander Syde; want de wollenwevers, quamen van Neckerspoe[l] door de Santpoorte, en namen de stad in, makende eenen dans van op de groote merkt langs den steenwig en soo door Onse Lieve Vrouwestraet door den Bruel, en soo weder op de merkt, ordonnerende en stellende de accijnsen van de stad ende het reglement naer haer beliefte; op den eersten dag van April geschide den eersten slag tegen de heeren met de poorters op de Befferbrugh; en daer was soo groot gedrang dat vele van haer in 't water vielen en de daer oock in sprongen; maer ten lesten de wollenwevers hadden de nederlaeg en moesten vliden. Hier over wert groote punitie gedaan, want sy werden gebannen en oock seer geschat, en het ambacht wert sijn priviligum genomen, en tot eeuwige memorie soo wert de Santpoorte afgebroken en toegemetst.’

In het jaar 1853 deed de heer Broers, destijds schepene, belast met de openbare werken, een voorstel in den raad, om de halle in stadhuis te veranderen. Dit voorster werd met veel bijval aangenomen en het plan, door den bouwmeester, den heer Bouwens opgemaakt, erlangde de voorkeur. Later leverde ook deze eene teekening in den ogivalen bouwtrant.

Het stedelijk bestuur wendde zich tot het gouvernement, ten einde voor die onderneming een hulpgeld te bekomen en eene som van 25000 fr. op de begrooting

van 1854 in te schrijven; doch, ongelukkig genoeg, vielen die goede voornemens welhaast in het water en werd er over het nieuwe stadhuis niet meer gesproken.

G.J.J. van Melckebeke.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.
(*Vervolg*.)

In den aanvang van 1872 onderstond Gerrits, met dat koelbloedig geduld hetwelk hem eigen was, eene gevaarlijke operatie van een kankerachtig gezwel aan de kaak en in den mond; allengs zag hij zich daarna door de longtering aangegrepen en, na eenige maanden worstelens tegen die onverbiddelijke ziekte, was hij zelf overtuigd, dat de ijskoude vinger des doods weldra de klopping van zijn hart zou doen stilstaan.

Hij bereidde zich tot de groote reis naar het Land der Rust, in hetwelk hij, met al het dichterlijke dat zijne ziel bevatte, geloofde; hij stierf in den nacht voor den aanvang der gemeentefeesten, door 's Konings komst gekenmerkt, den 17 Augusti 1873, alsof de goede God hem dat ijdel gedruisch, hem altijd zoo hatelijk, had willen sparen; hij stierf, kalm en gelaten, in tegenwoordigheid zijner oude moeder, die hij tot aanbidding toe vereerde, en hem voor 't laatst het kruisbeeld te kussen gaf.

Ik vernam zijn altijd onverwachten en te vroegen dood te Blankenberghe. Diep, onbeschrijflijk diep, trof mij de tijding. De naam van Gerrits was in al de phasen van mijn leven gemengd geweest en ik mocht zeggen, wat gewis niet zeer gewoon is in onze dagen: ‘ik verlies een vriend.’ De begrafenis had den 20 Augusti plaats, toen de feestvuren waren uitgebrand. Duizende en duizende menschen uit allen stand, stroomden naar het nederige huis n° 26, op den Goddaert, waar de overleden volksvertegenwoordiger woonde; de H. Carolus-Borromeus kerk kon de menigte niet bevatten, en met den diepen rouw in het hart volgde men de lijkbaar naar het St.-Willibrords-kerkhof.

Het was dan volbracht; men besefte wat al grootsch, schoons en goeds in die enge kist besloten lag!

Wij zegden, in den aanvang van deze levensschets, dat Gerrits op het einde van zijn leven was, wat hij was in den aanvang. Dat is zoo. Altijd heeft hij die fierheid gehad, welke zoo edel maakt als trotschheid ons verlaagt. Vanalles wat op zijne onafhankelijkheid inbreuk maken kon, was hij afkeerig, en vandaar dat hij huiverig was voor alle stoffelijke vriendschapsbewijzen. Die vrijheid, die onafhankelijkheid, die fierheid legde hij zelfs niet af tegenover zijne patroons, welker zaken hij regelde tot dat hij lid werd van het parlement.

Door zijne levenswijze heeft hij een zegepralend antwoord gegeven aan de belagers van den burgersjongen; want in de verschillende toestanden, waarin hij zich bevond en die aan velen den weg tot de fortuin openden, heeft hij immer eene onbaatzuchtigheid aan den dag gelegd, welke zoo verre ging dat eenige zijner vrienden hem daaromtrent hunne verwondering te kennen gaven: ‘Ik zou toch niet beter zijn, als ik meerder had,’ antwoordde hij glimlachend.

Van alle vorstelijk gunstbewijs was hij afkeerig, en toen hij zich eens, bij een fellen brand in de fabrieken der heeren Van den Bergh, bij het redden der kantoorboeken onderscheiden had en het gouvernement hem daarvoor een onderscheidingsteeken toekende, weigerde hij dit en belette door een brief, openbaar

gemaakt in *het Handelsblad*, dat men er nog ooit aan denken zou, hem, welke onderscheiding ook, te doen toekomen.

Was Gerrits streng voor zich zelven, streng, doch minder dan voor zich zelven, was hij ook voor anderen. Vooral was hij afkeerig van alle subsidie-bedelaars en nog afkeeriger van die, welke men gewoon was de hand te vullen, om eenig voordeel, eenige consessie bij voorbeeld, door hunne bemiddeling te bekomen.

De stroom van sollicitanten was groot bij hem: Gerrits was immers een man van invloed. Op persoonlijke dankbaarheid rekende hij echter niet; indien de door zijn invloed benoemden, binnen de mate hunner kracht, slechts getrouw bleven aan de algemeene zaak, was het hem wel. Doch hoevele knielden kort geleden voor de opgaande zon! Ik herinner mij hoe smartelijk hem die lafheid en karakterloosheid viel bij dezen; hoe scherp hij ze brandmerkte bij anderen, die door hun talent, den toestand hunner fortuin en anderzins, bewijzen van onafhankelijkheid moesten geven en integendeel het voorbeeld van staatkundige geloofsverzaking gaven!

Bitter spottend sprak hij niet zelden over velen zijner tijdgenooten, vooral over die, welke nu op dit, dan op dat politiek terrein honig gingen vergaêren - altijd roemende op hunne onverschilligheid in zake van politiek....

Nooit heeft Gerrits zijn invloed onrechtvaardig gebruikt: aan zijne vrienden zelfs, die zijne voorspraak inriepen, vroeg hij onverbiddelijk: ‘welk zijn uwe titels?’ Recht, talent en algemeen belang, stonden bij hem op den eersten, vriendschap op den volgenden rang.

Uit het parlements-leven had onze vriend veel ontgoocheling meêge-

DE JACHT.

FATMA DE ALGERIJNSCHE.

gebracht; daar waar hij menschen in volle kracht, keurmenschen om dus te zeggen, had meenen te vinden, vond hij integendeel alles behalve oprechtheid en onbaatzuchtigheid. Voorwaar, Gerrits was geen man om de hand in de hofkuiperijen en de slinksche streken der partijschappen te steken!

Zijn eenvoudig burgershuis, zijn vrij en ongekunsteld leven; zijne vlaamsche vrienden, met welke hij de politieke beweging in Antwerpen gesticht had; de huiselijke omgang, zijne brave, oude moeder - dat waren de bronnen, aan welke hij, na eene vervelende parlementaire week, gelukkige oogenblikken kwam vragen - en dit omdat hij gebleven was wat hij vroeger was.

Voorwaar, Vlaanderen heeft nog slechts één Gerrits voortgebracht; het heeft dus wel reden om op zijn grafheuvel te weenen en te zeggen: ‘hier rust de hoop van gansch een geslacht.’

Antwerpen, *Augustus 1873*.
AUGUST SNIEDERS.

Ziehier eene kleine novelle uit de jongelingsjaren van Lodewijk Gerrits; evenals wij korte stukken uit zijne kernachtige redevoeringen opnamen, willen wij ook deze proeve aan onze lezers voorhouden. Het zij echter gezegd, dat Gerrits van die letterkundige proeven niets meer wilde hooren en de nog voorhanden zijnde exemplaren, voor zijn afsterven, deed vernietigen:

Hendrik.
Door Lodewijk Gerrits.

Bloemen omkransen dikwijls de boorden des afgronds: diep ligt soms de smart onder uiterlijke kalmte verborgen...

Door den zachten glans eener lamp verlicht, zat eene jonge moeder, blond en schoon, met een blozend kindje op den schoot, dat streelend de kleine armen om haren blanken hals strengelde.

Zij lachten elkander toe! Het blauwe oog der vrouw spiegelde zich vochtig van liefde in de blauwe oogen van het aangebeden kind weder. Haar moederlach deed het kleine van vreugde huppelen; het speelde zoenend en stamelde woorden, die, alhoewel nog onverstaanbaar, toch in de taal der liefde reeds eene hemelsche bediedenis hadden.

Een man, die aan eene schrijftafel had gewerkt, richtte het hoofd op, juist toen de vrouw met fierheid de kleine, krullende haren van den dartelenden lieveling om hare vingeren wond.

Hij beschouwde die wederzijdsche streelingen van moeder en kind met een dier lange blikken van liefde, welke in stroomen van teederheid uit het hart schijnen op te wellen.

Zoo bleef hij eenige stonden, waarschijnlijk van geluk droomend. - Maar in den glimlach, die om zijne lippen verscheen, bleef iets droef, dat nu zelfs aan de gewoonte van lijden deed denken. Onder het zoete gevoel, dat uit zijne oogen straalde, zag men in hunne diepte iets dat koortsig en somber was.

Op eens richtte zich die man driftig op - en strekte den arm uit, als om een onzichtbaar wezen in de lucht te grijpen.

Daar stond hij met het hoofd verheven en den blik van bedwongen geestdrift branden. Nochtans was er in zijne houding en in de uitdrukking van zijn marmerbleek gelaat iets zoo vreemds, dat men niet wist of het meer bewondering dan wel afschrik moest opwekken.

Hij sprak niet, en eene innerlijke opgewondenheid had hem zoozeer overmeesterd, dat de spanning der zenuwen gansch zijn lichaam beven deed.

Eindelijk greep zijne linkerhand krampachtig naar de papieren, die voor hem lagen, en waarop een groot getal cijfers en teekeningen zich vertoonden. - Dan werd zijn bleek gelaat meer en meer lachend, en hij wierp het hoofd achterover, met eene beweging zoo vol trots, als hadde hij de aarde onder zijne voeten tot een oneindigen voetzuil van zijn standbeeld gevoeld.

De lach zijner lippen was naar en zenuwachtig, alsof zijn geest verdwaalde.

Helaas, het was zoo!... Die man had de moeielijkste vraagpunten der wetenschappen onderzocht; hij had der natuur hare geheimen ontroofd; hoe jong ook, had zijn geest in de wereld der ontdekkingen reeds wonderen voortgebracht, die verbaasden, die hem vroeger het recht gaven van rijkdommen en grootheid te droomen; - maar een kwade engel had zijnen adem over dit verhitte voorhoofd geblazen: de schrikkelijkste aller kwalen was op hem gevallen: - hij had oogenblikken van zinneloosheid!...

De vrouw in hare moederlijke gevoelens verslonden, had niet opgemerkt hoe haar echtgenoot was recht gestaan. Het kind speelde nog even blij op den moederlijken schoot voort, en zij, zij had voor eenige oogenblikken alles vergeten, wat niet liefde, niet geluk was.

Die zaligheid der vrouw kon niet lang duren. Zij richtte wel de oogen van haar kind niet af; maar toch werd de blik der moeder meer en meer ernstig en eindelijk zelfs sprak haar oog van het diepste medelijden. Dan klemde zij het kind aan de borst, bracht de lippen op zijn voorhoofd, en eene harer tranen kwam over zijne frissche wangen vloeien.

De man zag het dat zij weende!... Zij hadden elkander zoo oprecht bemind; hare liefde was hem zoo hemelsch zoet! Juist op het oogenblik dat de vrouw het hoofd boog om te weenen, had hij in de overspanning van zinneloos geluk tot zich zelven gezegd:

- Grootheid!... Roem!... Voor hen!

En het zien dier tranen bracht in hem den schok van eenen ommekeer teweeg.... Hij besefte op eens weder alles.... Dit was te pijnlijk: hij greep met beide handen in de borst; zijn verzwakt lichaam plooide, en onmachtig viel hij in den zetel neder.

De val van het lichaam trok de vrouw uit hare smartelijke mijmering. Een gil vloog door de kamer - zij wierp zich naast den man op de knieën om hem in hare armen te ondersteunen.

Toen hij de oogen weder opende, rustte zijn hoofd op haren van angst jagenden boezem. Zij zagen elkander aan, en alleen de teederheid kan begrijpen wat hunne oogen zegden. - Hij kon nog gevoelen wat zij lijden moest, en dankbaar had hij aan hare voeten willen nederknielen.

Zij legde hare hand op zijn voorhoofd, streek de lange, blonde haren achteruit, en zegde:

- Hendrik! gij hebt geleden... te veel... niet waar?

- Het is niets. Ik weet niet wat ik voelde. Nu is het reeds voorbij.

- Hendrik! - en er kwam eene droeve plechtigheid in hare stem - bemint gij dan uwe vrouw niet meer?

Hij zag haar verwonderd aan, boog zich voorover en fluisterde:

- O! ik heb u uit ganscher harte lief!

- Waarom dan mij uw lijden, zoo lang gij kunt, verbergen?... Waarom alleen lijden?

Zijn blik werd somberder. De jonge moeder hing haar kind aan zijne borst en op zachten, indringenden toon, zoo verleidend, zoo bevallig mogelijk, zegde zij:

- Ik heb u eene bede te doen, Hendrik! Gij zult het mij niet weigeren: ik vraag zoo zelden iets.... Wat waren uwe gedachten, toen gij geleden hebt?

- Ik heb niet geleden.... Het was eene ontroering van geluk.

- Van geluk!

- Waarom niet, wanneer ik u en mijnen zoon, beide, zoo schoon, zoo vol liefde zie.

- Gij dacht aan ons niet.

Hij wees op een papier, dat tusschen de anderen lag. Zij greep het aangeduide blad; het was eene teekening. Het afbeeldsel der moeder, met haar kind in de armen, was door hem geschetst geworden.

Gedurende een oogenblik kwam er een glimlach onder hare tranen;

- maar eensklaps werd zij doodsbleek en vroeg bevend:

- Hendrik, wat naam geeft gij aan die teekening?

- Het zal MOEDERLIEFDE heeten! - antwoordde hij, den arm om de ledematen der echtgenoote brengende, om haar aan zijn hart te trekken.

Doch zij, zij bracht hem met eene beweging van wanhoop het papier onder de oogen - en haar vinger bleef als versteend op eenige letters wijzen.

De ongelukkige had het vergeten; er was door hem onder dit afbeeldsel het woord SMARTE geschreven.

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Hier en daar fladderde een faisant door het hout, of kraakten een oogenblik de takken onder den sprong eener ree; een enkele vogel tjilpte nog zijn avondlied, en in de verte klonk de klok uit den toren der Vrijheid.

Elie's hart klopte luid: zij was bang in die eenzaamheid en keerde snel terug vanwaar zij gekomen was.

Had het meisje zich bedrogen? Neen, op de oude bank, die ter zijde tegen een der prachtige beuken stond, had een oogenblik een persoon vertoefd, die ons niet vreemd is, namelijk Mozes de sjachelaar. Hij ook zag de dreef in, doch langs de tegenovergestelde zijde als Elie, en scheen evenals zij een bezoek af te wachten; doch toen hij met het oog de andere helft der laan peilde en daar onraad vermoedde, verdween hij in het dichte kreupelhout.

Mozes lag achter een elzenstruik, en slechts op drie of vier stappen van den weg.

‘Nah’ dacht hij, ‘een goed hoekkie om 't wild te snappen!’ doch toen het meisje plotseling terugkeerde, kwam Mozes, die zijn kastje met koopwaren verder op in het hout had geplaatst, als een panter vooruitgekropen en loerde langs den grond de terugkeerende achterna.

Welhaast trok hij het hoofd andermaal achteruit, want het meisje, nu vergezeld van een ‘sinjeur’, kwam andermaal de dreef ingewandeld en Mozes keerde naar zijn eersten schuilhoek terug.

't Was dit paar wel is waar niet dat de kramer afwachtte, neen! In vrijerijtjes stelde Mozes al een zeer mager belang; maar de oude rakker was nieuwsgierig, en in het afluisteren had Mozes meer dan eens eene goede en winstgevende bron gevonden.

‘Nah,’ zegde hij, ‘je kunt immers niet weten hoe een stuivertje rolt!’

Het duurde eenige oogenblikken eer de wandelaars tot bij de bank gekomen waren; herhaalde malen hadden zij stil gestaan en nu eens scheen de kavalier in verlegenheid en dan weêr het meisje; want beurtelings staarden zij mismoedig op den zandgrond der dreef.

Eindelijk stonden zij aan de bank. De kavalier was Hendrik Midletown, die den lichten mantel, om zich later tegen de frissche avondlucht te beveiligen, op den linkerarm droeg en den rechter aan Elie Ralph gaf.

Er speelde een helsche grijnslach over het bleek-matte wezen van Mozes: ‘Kalverliefde,’ dacht de kramer, ‘die geen roode duit winst oplevert! Toch een flinke jongen en eene niet minder flinke meid!’

Beiden zetteden zich op de bank neêr. Mozes luisterde scherp, doch kon niet altijd de woorden van den jongeling en nog minder die van Elie opvangen.

Een oogenblik werd er geen woord gezegd; eindelijk hoorde de kramer, met eene smartelijke ontroering in de stem, den jongeling zeggen:

‘Ik had alles reeds zoo schoon gedroomd...’

‘Nah,’ spotte in zich zelf de jood, ‘nog een die zingt: je hebt mijn hart gewond met een van je oogen en met een hair van je hals, ‘lijk Salomon zegt.’

‘Ik had me de toekomst met u, Elie, zoo gelukkig, zoo zalig voorgespiegeld,’ sprak de jongeling voort, ‘'t Was een lange droom van geluk.’

‘Nah,’ dacht Mozes, ‘daargelaten het half dozijn jankers...

Het meisje sprak, doch de kramer verstond niet wat zij zegde; hij zag enkel, dat zij hare hand in die van haren kavalier legde en den jongeling met hare schoone kijkers aanstaarde. Eindelijk hoorde hij haar zeggen:

‘Zoudt gij inderdaad een eenvoudig meisje als ik ben, onder zoovele rijke joffers hebben verkoren?’

‘Nah,’ dacht de duivelsche jood, ‘koningen trouwden immers wel met herderinnen? Hield David niet zelfs dol veel van Bethsabé?’

‘De dochter van een valkenier?’ hervatte ongeloovig het meisje, altijd den jongen man in de oogen starende.

Bij dat woord ‘valkenier’ spitste Mozes de ooren en hij spotte niet meer. ‘Zou dat meisje de dochter zijn van mijnheer Eric Ralph, vandien “bretalen kerel” die...?’

‘En waarom niet?’ onderbrak de jongeling eensklaps. ‘Zijt gij niet schoon en goed, Elie? Hebt gij niet eene opvoeding genoten, die u met eene voorname dame zou kunnen doen wedijveren?’

‘Maar uwe familie?...’

‘Mijne familie? Mijn grootvader Huston was een rijke lakenkoopman te Londen en die door koningin Elisabeth bestolen, veroordeeld en gebannen werd, en hier in de Vrijheid met weven zijn brood won; mijn vader Midletown was een rijk man, doch wiens vader zijne fortuin gewonnen heeft met het verkoopen van prachtmeubels, smyrnaasch tapijtwerk, rood en goudleêren behangsels, orgels, regalen, virgina's(1), clavecimbaal's; - wat al voornaams en adellijks is daarin gelegen?’

‘Midletown,’ dacht Mozes; ‘'t is hij. Nah, des te beter. Laat ons zien hoeveel ceur-realen wij uit die nieuwe kennismaking kunnen kloppen.’

Het antwoord van het meisje werd niet verstaan.

‘Nu echter,’ zegde de jongeling, ‘is er twijfel, een verschrikkelijke twijfel ontstaan. Elie, gij zoudt mijne zuster kunnen zijn, en ik mag toch mijne zuster geene ontheiligende liefde toedragen.’

‘Nah,’ dacht de jood, ‘Salomon zei: “mijn hart is gesmolten!” en terwijl hij met den beenderigen wijsvinger van de linkerhand, een traan uit het oog scheen te pitsen, blonk er in zijn rechteroog een schelmsche lach. ‘In alle geval, Mozes, je negocie staat goed!’

‘En wanneer zal dat geheim eens opgelost zijn!’ zegde Elie met een diepen zucht. ‘God weet, of die bange twijfel ons niet gansch ons leven plagen zal!’

‘Laat ons het tegendeel hopen, Elie. Indien die duivelsche jood maar terugkwam. Ik gaf gaarne een handvol Jacobus-guldens.... Wat is er’

‘Ik meende iets in het hout te hooren.’

‘Toch niet; of 't zal een ree zijn geweest.’

‘Nah,’ dacht de Jood, ‘wie duivel zou kunnen stilzitten, als hij een handvol lieve Jacobus-guldens hoort klingelen. Mijn ziel sprong op als ‘de hinde der herten op de bergen der specerijen.’

Mozes was op het punt uit zijnen schuilhoek te springen, gelijk in de dagen toen Satan, volgens de dichters, op den eersten kreet van een menschenkind te voorschijn sprong en beleefd zegde: ‘tot uw dienst!’ maar schier op hetzelfde oogenblik hoorde hij Midletown zeggen:

‘Ditmaal zal die jood mij niet ontsnappen; ik ben met den hoofdschouteth overeengekomen, en de vorster is verwittigd, hem onmiddellijk te doen aanhouden

(1) Soorten van pianos.

en hem achter de traliën te steken, tot dat hij zal bewezen hebben dat hij of de waarheid spreekt, of een afzetter is....'

'Nah, zoowaar zal je gezond zijn, je zult Mozes niet knippen!' dacht de jood, maar er liep toch eene siddering over zijne magere ledematen.

Dat waren de laatste woorden die Mozes verstond; het paar was opgestaan en wandelde in de richting van het kasteel terug.

'Opgepast, Mozes,' morde de jood; 'die lieve Vrijheid ligt vol klemmen en wolfsijzers. De negocie loopt gevaar. Bah! we zullen schrijven... Nah, een klein brandbriefje aan mevrouw Midletown.... En die lap van een Darvis komt niet! In alle geval Mozes heeft iets geleerd met te wachten, wis en waarachtig wel.'

Het jonge paar was in de verte verdwenen, toen langs de zijde der zoogezegde *Reigerije*, in wier hoog geboomte de reiger des zomers nestelde(2) een ander persoon opdaagde. Mozes zag scherp toe en was op het punt naar zijnen schuilhoek terug te keeren, toen hij in den vreemde, Darvis herkende.

De kramer doorsnuffelde den omtrek en toen hij de verzekering had, dat er geen onraad broeide, keerde hij naar de bank terug.

Schier op hetzelfde oogenblik hield de bewuste persoon, vergezeld van een grooten, mageren, rooden doghond, daar stil. Nero, de hond, rook rechts en links aan den jood en niesde. Daarna bleef hij als achterdochtig, op zekeren afstand; trouwens de hond was zoo min aanlokkelijk als de meester.

Darvis was een magere kerel van lange gestalte en die wel zestig

(2) Aan de westzijde van het tegenwoordige Beggijnhof gelegen.

jaar tellen kon; doch dewijl zijn postuur nog flink was, de rug mocht dan ook een weinig gekromd zijn, zou men er hem zoo wat vijftig hebben gegeven.

Hij droeg een soort van Tyroler-hoed met breede, slappe en afhangende boorden en die deels zijn gelaat bedekten. Slechts als hij het hoofd oplichtte, bemerkte men in het gevlamd, grofbeenderig gelaat en onder lange vooruitstekende grijze wenbrauwen, twee kleine vinnige oogen - vinnig als die van den vos.

Het haar van Darvis was kort, stoppelig geknipt: de opkomende grauw-vuile baard was niet geschikt om het weinig aantrekkelijk uiterlijke te verbeteren. De man droeg een blauwen kiel, die echter verkleurd en hier en daar gelapt was, en toegeknoopte waggen, die boven de knieën reikten en een scheefgeloopen schoenenpaar omsloten. Om den hals had Darvis een rood geruiten zakdoek geknoopt, waarvan een der punten op den rug hing.

In de hand droeg dat onhebbelijk personnaadje een dikken, bruinen mispelaren stok, aan welks handvast een leêren riem, in den vorm van zweep, bevestigd was - kortom, Darvis had gansch het uiterlijke van een beestenkooper en de hond scheen dit denkbeeld te bekrachtigen.

De man naderde den kramer onder het uitspreken eener beleediging; inderdaad, terwijl hij zich neêrzette zegde hij: 'ha, smous, zijt ge daar?' Mozes gaf er echter geen acht op en bemerkte, toen Darvis min of meer den blauwen kiel oplichtte, een paar pistoolkolven.

'Nah,' zeide Mozes, 'je ziet er wonderlijk uit.'

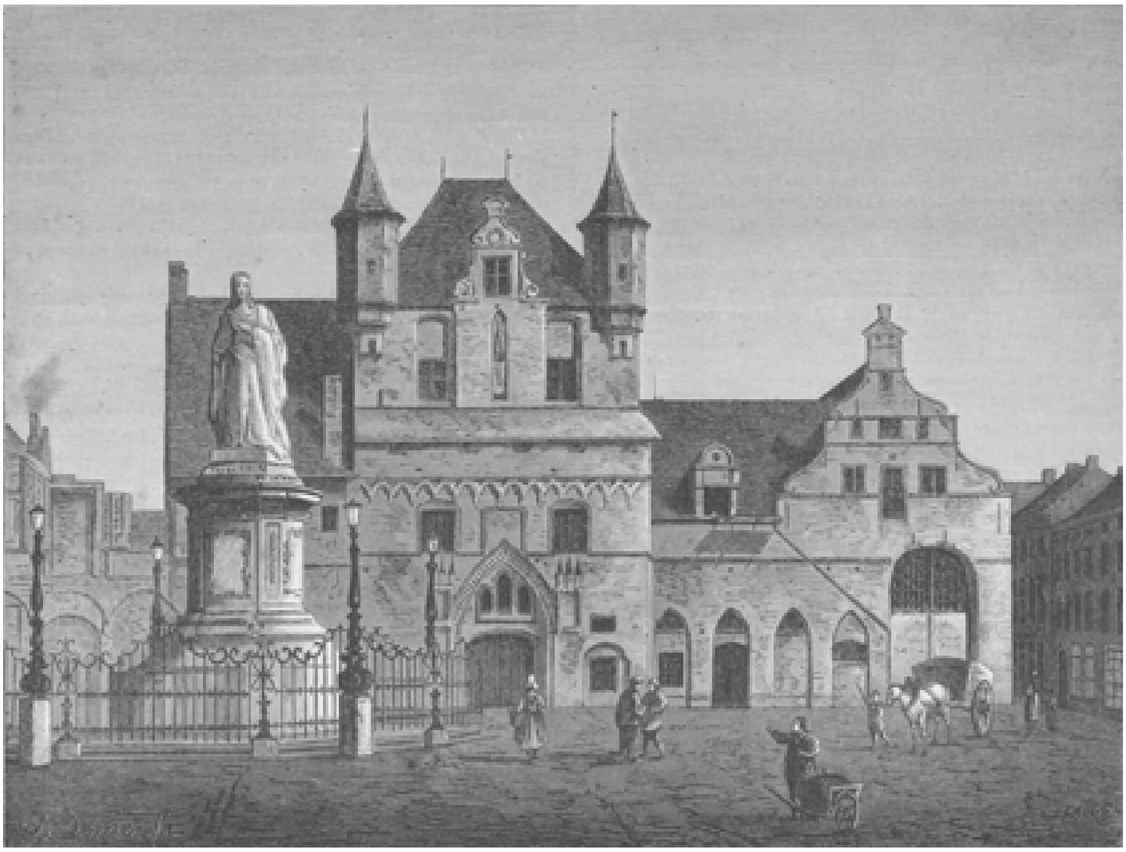

DE HALLE TE MECHELEN.

'Volgens de omstandigheden, man.'

‘Maar, zoo waar zal je gezond blijven, Darvis, als de vorster je ziet, ga je waarachtig achter de traliën.’

‘Bah! als de vorster komt....’ en Darvis klopte op de twee pistolen.

‘Ja maar, reijsende luyden passerende by daghe door de vrye wouden, bosschen ende waranden met bussen, pistolen, boghen oft andere dierghelycke wapenen, die bevonden sullen worden buyten den ordinairen ende ghemeyhen wech geweecken te zyn, sullen misbeuren de wapenen ende twintig ceur-realen(1).’

‘Smous, zijt ge nu schepene of vorster van het Consistorie van den Horen geworden?’ riep Darvis lachend.

‘Neen, maar 'slands wijs, 'slands eer!’ zegde Mozes, ‘als je de wet op je duimpje kent, ontkomt men veel gemakkelijker de traliën.’

‘Loop naar den duivel met wet en Bank!’

‘Nah, rijk moet je zijn, Darvis, om veertig ceur-realen te wagen, want het edict zegt: ‘by nachte het dobbel.’

‘Veertig ceur-realen? Als er in plaats van uwe ooren twee ceurrealen stonden, ik sneed ze u af, zoo waar als ik Darvis ben! Veertig ceur-realen! En als ik ze niet betaal, Mozes de wetgever?’

‘Ter arbitragie van den rechter, “geesselinghe, bannissement, gevanckenisse te water en te broode of anderssints.” Lekker, nah, 't is je gegund.’

(*Wordt vervolgd.*)

(1) Edict op het stuk van de jacht van 1613.

[Nummer 9]

De heer Coomans.

Ziedaar eene figuur, welke ons vooral genegenheid inboezemt, niet alleen omdat wij in den heer Coomans een man van geest en verstand erkennen; maar nog omdat wij sedert omstreeks dertig jaar eene vriendschappelijke betrekking met hem onderhielden en wij onze 'eerste wapens' in de dagbladpers, schier onder zijne leiding, opnamen.

J.B. COOMANS.

Coomans kan zoo wat een zestiger zijn. Pas na de omwenteling van 1830 te Parijs het diploma van advokaat bekomen hebbende, trad hij in de journalistiek en wel in het destijds bestaande *Journal des Flandres.* In den aanvang van 1841 richtte hij met den heer Stas, het *Journal de Bruxelles* op, en in 1848 te Antwerpen den *Courrier d'Anvers,* welke twee bladen hij gelijktijdig redigeerde.

Het was omtrent dien tijd, doch wat vroeger, dat het *Handelsblad* ontstond, in dezelfde werkhuizen waar de *Courrier* gedrukt werd. De beide bladen, met verschillende eigenaars en verschillende redactiën, hadden dezelfde conservatieve richting.

De uitgaaf van den *Courrier* werd in den aanvang van 1848 gestaakt, niet om gemis aan bijval, doch wel om politieke reden: het vaderland was ten gevolge der fransche omwenteling in gevaar, en de eigenaars meenden niet alleen de schitterende oppositie ten offer te moeten brengen, maar het blad zelve.

In 1848 stelde Coomans zich op den rang voor de Kamer in het arrondissement Turnhout, en werd daar voortdurend - en zeker niet zonder grondige reden - gekozen.

In 1853 werd de onvermoeibare man directeur-eigenaar der *Emancipation* en andere bladen, en stichtte in 1862 het weekblad *la Paix* - een blad, dat inderdaad als een gedenkteeken in de belgische dagbladpers blijven zal.

Niettegenstaande het veelvuldige werk, dat Kamer en redactiën hem opleverden, schreef Coomans een aantal historische romans en onder deze melden wij *Richilde, Jeanne Goetghebuer, Vonck, la Bourse et le Chapeau de Fortunatus*, die allen voortreffelijk het karakter des tijds dragen en, in meer dan een opzicht, als geschiedkundige bijdragen kunnen doorgaan.

Het beste en grondigste zijner boeken is zijn *Académie des Fous* - een boek, dat, om zijn gezond verstand, helder doorzicht, overvloed van geestigheid, diepzinnige wijsgeerige opmerkingen, op den eersten rang plaats neemt tusschen al de boeken, die sedert lange jaren in België en Frankrijk verschenen zijn. Zijne *Portefeuille d'un Flaneur* is lichter, doch niet minder geestig geschreven.

Heeft Coomans de best versneden pen van gansch België in de dagbladpers, dan ook schittert hij op den eersten rang als spreker in de Kamer, waar zijn scherp oog, zijn bliksemsnel en altijd treffend antwoord, zijne grondige en uitgebreide kennis, zijne onveranderlijke overtuiging, zijne nijdige en zweepende zetten, hem door de linkerzij erg doen vreezen, door alle onpartijdige mannen doen vereeren en toejuichen.

Als conferentie-gever bekomt hij ieder jaar, in verschillende katholieke kringen, meer en meer bijval.

Coomans is een warm flamingant, en hij toont het daar waar hij optreedt; voorstander van Antwerpen was hij immer, en wierp zich meer dan eens voor de belangen dezer koopstad moedig op de bres. Vroolijk in zijnen omgang, goed vriend, eenvoudig als een burger van den ouden eed, en zooals wij hooger zegden, met een oneindigen schat van talenten begaafd, is Coomans een der meest populaire mannen van België, een der meest verdienstelijke - en tevens een der minst beloonden. Dat juist is een titel te meer voor hem.

De hofnar.

't Was een wonderlijk persoontje, de hofnar in de middeleeuwen! Geen prinsje zoo klein, of het moest zijnen nar hebben. De nar had vrij spreken en kon hij, al lachende, onderwijzen, dan werd hem hoog loon betaald. Meestal waren het kromme, leelijke en bultige kereltjes, kortom, misdeelden door de natuur. In de oudheid schoren zij zich den schedel kaal, om er des te koddiger uit te zien. Laat ons niet vergeten te zeggen, dat destijds schier ieder rijke zijn nar had.

De narren kleedden zich op eene buitensporige wijze en in schreeuwende kleuren; zij droegen groote pluimen en bellekens aan kleedsel en kap en spreidden soms, naar gelang de vrijgevigheid van den vorst, eene aanzienlijke pracht ten toon.

Invloed had dit wezen voorzeker, en vandaar dat het bijna altijd gevreesd, zelden bemind werd door de hovelingen.

Een der beroemdste narren was Triboulet, de nar van Frans I. Gewoonlijk droeg deze tabletten bij zich, op welke hij den naam der hovelingen schreef, die zich, volgens hem, door gekke daden onderscheidden. Eens vernam hij dat Karel V door Parijs komen zou en zich dus als het ware aan zijnen mededinger overleverde.

‘Die prins,’ zeide Triboulet, ‘is gek en verdient op mijne lijst te staan!’

‘Maar,’ vroeg de koning, ‘als ik hem laat doorgaan, wat zult gij dan zeggen?’

‘In dat geval, Sire, zal ik zijnen naam van mijne tabletten vegen, en er den uwe op schrijven.’

Lodewijk XIV, de zich vergodende koning, had gedurende eenige jaren zijner regeering zijn hofnar. Deze heette L'Angely; hij deed zich echter om deze of gene vrijpostigheid wegjagen en de functie werd afgeschaft - of liever werd overgelaten aan de duizende lafbekken, kwaadsprekers en zeggers met almanak-geest, welke tot nu toe nog onze salons opkroppen. Voorwaar, aan zotskappen ontbreekt het daar niet: ze hebben echter minder waarde, minder hoedanigheden dan de Triboulets.

Schuilen.

Het schuilende meisje is eene ‘bretonne’ en wel uit de stad Quimper. Opmerkenswaardig is het nationaal costuum van het meisje, welk kleedsel, jammer genoeg, allengs voor de heerschende mode zal verdwijnen. Immers, zoo ging het hier, in onze Kempen, zoo gaat het in Nederland - zoo rijk in eigenaardige kleedsels - zoo zal het ook in de echt fransche landstreek gaan. De schikking van de schilderij is sierlijk en vol natuur en wijst eene zeer origineele wijze van opvatting bij den

kunstenaar Boughton aan. De schilder Bougthon is een Engelschman, doch stond geruimen tijd onder de leiding van den parijzer kunstenaar Edouard Frère.

O.L.V. kerk van Hanswijck.

Deze schoone kerk, te Mechelen (waarvan wij eene teekening meêdeelen volgens de schildtrij van Walckiers), werd gebouwd volgens het plan van den vermaarden beeldhouwer en bouwmeester Lucas Fayd'herbe; meester Jan Claes had het toezicht over het metselwerk.

Het was in het jaar 1661, dat de eerw. Prosper van Rivieren, prior van het Hanswijcksch-klooster, den aankoop deed van den noodigen grond en op den 10 Mei 1663 werd de eerste steen door den Hoogw. Aartsbisschop gelegd. Het magistraat betaalde duizend gulden voor het bouwen der kerk, welke in 1678 voltrokken werd.

Den 30 Mei 1673 werd de kerk ingezegend, en ook op dien dag werd het Venerabel, alsook het beeld der H. Maagd, plechtig van de oude kapel, welke stond waar nu de pastorij staat, naar de nieuwe kerk overgebracht. De wijding had plaats den 6. October 1737 door zijn Hoogw. Thomas Philippus, aartsbisschop.

De kerk is met eene wezenlijke stoutheid gebouwd; de koepel is 120 voet hoog en heeft 250 voet in den omtrek: zij rust op zeer lichte pilaren. In den koepel bewondert men, met reden, de basreliefs van Lucas Fayd'herbe, die niet minder dan 25 voet lang en 15 voet hoog zijn. De preekstoel is gebeiteld door Theod. Verhagen; het is een der schoonste, welke in modernen stijl is uitgevoerd.

Volgens de teekening, in het jaar 1670 uitgegeven door P. Croix, in zijne *Historie van Onze Lieve Vrouw van Hanswyck* en welke wij voor echt houden, zou de koepel hooger en de gevel prachtiger moeten geweest zijn; doch er was gebrek aan geldmiddelen, hieruit voortkomend, dat de onkosten der eerste werken vijfmaal hooger liepen dan de bouwmeester had opgegeven. De reden dezer misrekening kwam grootendeels voort uit de moeielijkheden, welke men ontmoette bij het maken der fondamenten.

Inderdaad, de grond der straat tot aan de rivier daalt met eene helling van twintig voet en men had een sterk metselwerk noodig, om het gebouw te kunnen houden staan. Daarenboven deed de bouwmeester meermaals afbreken wat hij met groote kosten begonnen had. De kelders gelijken veel aan eene onderaardsche kerk, welke, volgens P. Siré, dertien voet onder het welfsel hoog was.

G.I.J.V.M.

Lodewijk Gerrits.
Herinneringen uit het vlaamsche leven.
(*Vervolg en slot.*)

Smarte! Haar te zien Was dan een pijn voor hem geworden! Was er dan een geheim, dat hij in den boezem verkropte? O, zij had sinds lang er een geheim voorgevoel van, dat een inwendig wee hem doodde; maar zij mocht hem zelfs van dit lijden niet spreken, want dan telkemale werd de schaduw op zijn voorhoofd duisterder en duisterder. Waarom verborg hij den geheimen band, die tusschen hem en het verderf gesmeed werd, met evenveel zorg, als ware het eene ongetrouwheid aan hunne liefde?.... Het woord smarte door hem onder het afbeeldsel geschreven, dat bracht haar als een doodsteek toe.

Ook had zij den schreeuw harer ziel niet kunnen besloten houden. En dat was zelfs onvoorzichtig!

Want nu zat hij daar, met de armen ontzenuwd nevens het lichaam hangende, met het hoofd op de borst gebogen, bleek en onmachtig als een lijk. Hij sprak niet en scheen haar zelfs niet te zien; want zijn blik bleef strak en dof op den grond gevestigd.

- Hendrik! - smeekte zij - Hendrik!.... ach! hoor mij aan! Vergeef dat ik u durfde lastig zijn!... Ik dacht immers dat man en vrouw geene geheimen voor elkander hebben mogen, dat man en vrouw, die elkander lief hebben, in lief en leed deelen moeten!.... Hendrik, spreek toch!

Doch hij kon waarschijnlijk niet spreken: want hij bracht de handen voor het aangezioht en bleef stilzwijgend. En toen hij eindelijk het hootd oprichtte, moest hij geweld doen om brandende tranen terug te houden en zegde:

- Ik heb rust noodig! Het wordt laat.... Ik zou willen alleen zijn.

Zij had de gewoonte der onderwerping, de liefde en de zelfopoffering der engelen. Haar kind aan de borst nemende, boog zij het voorhoofd voor den jongen man, opdat hij een kus zou geven.

- Tot weldra, niet waar, Hendrik? O! werk toch des nachts niet!

- zegde zij en hoe vol haar ook het hart van tranen was, verliet zij de kamer.

Hendrik was opgestaan, om haar met zijne blikken te volgen.

- Ach! - zuchtte hij - gij kent nog geheel de diepte niet, arme vrouw, van den draaikolk, waarin ik u heb medegesleept!.... Ach! dat gij het nooit kennen moest dat geheim; want de naam er van doet huiveren... Ellende heet het!

Inderdaad, Hendrik had tot den laatsten penning zijner fortuin in ondernemingen verloren, waarvan hij het plan had ontworpen, en welke, volgens zijne berekening, bergen van goud moesten voortbrengen.

- Arm, doodarm! - herhaalde hij. - Ik heb vrouw en kind tot den bedelstaf gebracht!... Misschien bedelen! en ik zal het zien!... Neen! men weet niet welk geheim mij de hersens tot stukken maalt!

Hij wierp een blik van verachting, bijna van gramschap, op zijne papieren.

- Dwaze! - dacht hij - er was een tijd dat ik om hare liefde te verdienen, wilde beroemd worden... Hadde zij niet met vreugde lauweren om het hoofd gezien van den man. wiens naam zij droeg?...... Spotternij!.... Het vuur, dat in mijn hoofd brandt en dat ik den gloed des geestes denken durfde, het was de sprankel van..... zinneloosheid!

- En waarom het niet met zijnen naam durven noemen?.... De zinnelooze droomde dat hij haar, rijk en schoon, aan den arm door de wereld zou leiden; dat hij, fier op hare liefde, schatten aan de voeten der dierbare brengen zou..... en schatten..... Ha, de wereld zal spotten, en zij zal recht hebben; - want zij is onverbiddelijk, die wereld, voor al wie onmachtig wordt!....

- God! waarom zijn er tusschenpoozen van dagen, dat mijn geest vrij is, dat ik mijn lot beseffen kan? Het is eene ijselijke bede; maar, indien het dan toch zoo zijn moet, ach! dat het dan op eens volkomen duister worde..... dat de vernietiging van allen geest op eens mij van alle gevoel bevrijde!...

- Lafaard! En uw kind en uwe vrouw dan?.... Zult gij hun niet als een gedurig teeken van vervloeking in de wereld aangekleefd blijven?... Vrouw en kind zonden dag en nacht voor u arbeiden; - en de zinnelooze zal hen misschien met geweld het laatste stuk brood uit de handen rukken?

- Dat nooit!.... Ik voel wel dat het onzichtbare wangedrocht mij langzaam, doch meer en meer, de denkvermogens uit het hoofd zuigt; - maar ik kan nog vluchten - vluchten zoo verre dat niemand er mij meer kent, dat men hier voor altoos van mij zal ontslagen zijn.... Ik heb reeds te lang voor die gedachte geaarzeld..... Zij zal weenen..... misschien lang..... maar eindelijk toch zal het voorbij zijn!

- Voorbij!.... o, die gedachte doet pijn; want nu zelfs moet ik hen zoo innig liefhebben!.... Maar mijn leven zou immers niets dan een ongeluk voor hen zijn - en wat geeft het dat ik in den vreemde ga sterven? Men vindt toch altoos eenen steen, waarop men het hoofd kan nederleggen, om den laatsten snik te geven.

Hendrik deed zich geweld om dit voornemen te kunnen uitvoeren.

De ongelukkige weende, terwijl hij eenige kleinigheden samenpakte, en onder zijne kleederen verborg, om ongemerkt de woning te kunnen verlaten. Er was iets haastigs in zijne bewegingen; want hij gevoelde dat spoed alleen hem beletten kon nog terug te wijken.

Eindelijk waren de toebereidsels gemaakt; - hij zag voor de laatste maal in zijne kamer rond. Wat al herinneringen, wat al gedachten, kon op dit oogenblik elk voorwerp in hem teweegbrengen? Alles deed hem denken aan vroegere tooneelen

van liefde, aan het vervlogen huiselijk geluk - en dat nadenken deed hem nu het hart van droefheid bloeden.....

- En zij, zij weet het niet dat ik haar verlaten ga, verlaten voor altoos! - snikte hij - Wat doet zij op dit oogenblik, dat haar lot beslist wordt? Denkt zij aan mij?

Hendrik wilde vluchten; doch zijn lichaam was als verlamd, zijne voeten bleven als lood aan den grond gehecht.....

- O! nog eens haar zien; nog eens haar en mijn kindje voor de laatste maal zien, zonder iets te zeggen..... en dan!.....

Hij kon aan dit verlangen niet weêrstaan en begaf zich naar het vertrek zijner echtgenoote. Verscheidene malen moest hij onderwege stilblijven, om tranen uit zijne oogen te doen verdwijnen.

De deur van de kamer der vrouw was geopend; hij kon haar zien, zonder te worden opgemerkt.

Zij zat geknield voor hare bedstede. Wat was zij rein en schoon in het blanke nachtgewaad, de hairen op de naakte schouders zwierende, en met de blauwe, bevochtigde oogen ten hemel gericht! Voor haar, op de zachte peluw des beds, zat het kleine, ontkleede kind, ook knielend, ook met de handen samengevouwen. De moeder en de vrucht haars lichaams zegden dezelfde woorden: woorden van hartroerend gebed.....

Hendrik, tegen de deur geleund, hoorde dat zijn naam door de geliefde biddende wezens, herhaalde malen, werd uitgesproken. Zijn hart klopte van onbeschrijfelijke aandoening, wanneer hij die twee stemmen Godes zegen over zijn hoofd hoorde afsmeeken.

Het was lang reeds dat Hendrik niet meer gebeden had: het najagen van wetenschap, van grootheid, van rijkdom had lang zijne blikken op de aarde gekluisterd; - en nu toch herhaalde hij, bijna zonder het zelf te weten, de woorden van zijne vrouw en van zijn kind, toen eindelijk het allesomvattende VADER ONS uit hunne harten opwelde.

Geef ons heden ons dagelijksch brood! zegden zij, en hij, die den honger voor hen vreesde, hij had den knie ten gronde gebogen.

Het gerucht, door die beweging veroorzaakt, deed de vrouw het hoofd omwenden. Verwonderd, zelfs verschrikt, snelde zij naar hem toe, vatte zijne handen in de hare, en vroeg:

- Hendrik! Hendrik! wat is er dan?

Er zijn van die gevoelens, welke men niet met woorden uitdrukt: ook klemde hij haar slechts aan zijne borst; - en zij weende met hem, zonder zelfs te weten waarom zijne tranen op haar voorhoofd lekten.

- Wat is er? - vroeg zij nogmaals - kunt gij uw wee dan niet betrouwen aan het hart dat u liefheeft? Beminnen wij elkander dan niet meer?

Hij verborg zijn aangezicht aan hare borst en bleef sprakeloos.

Maar op eens ontdekte zij het kleine pak, dat hij onder de kleederen had willen verbergen, en dat in hunne omhelzing op den vloer was geglipt.

- Gij wildet mij verlaten! riep zij, met angst Hendrik's arm vattende.

- Mijne tegenwoordigheid kan slechts uw ongeluk verdubbelen!

- Gij zijt wreed, Hendrik!

De jonge man, zoo ontroerd dat hij niet meer wist wat hij deed, boog het hoofd en zegde haar langzaam in het oor:

- Vrouw! ik heb geld, veel geld verloren!

- Is dat een geheim, welk u pijnigen kan?

- Gij en mijn kind zijt arm, armer dan een bedelaar?

- En wat geeft het wanneer men rijk aan liefde is! - riep zij uit, hare handen om zijnen hals werpende. - Ik heb eenen kleinen schat voor u bewaard, waaraan gij, met ons te verlaten, meer dan aan al het overige zoudt verloren hebben! - Zij bracht Hendrik aan het bed, en wees op het lieve kind, dat nog geknield zat, en weende, omdat het ziine ouders lijden zag.

Doch toen de moeder den lieveling in hare armen nam, toen zij hem met zoenen overlaadde en aan haar hart verwarmde, verscheen allengs de glimlach op het kleine gelaat weder. Hendrik kon niet wederstaan: hij omvatte hen beide met zijne armen, en uit het diepste der ziel bad hij:

- O, God! dat hunne reine bede mochte aanhoord worden.

En God heeft zonder twijfel de bede van de moeder en van het kind dien avond aanhoord; want Hendrik leeft nog, en zijn naam is aan eenige der meest gewichtige ontdekkingen op het veld der wetenschappen verbonden. Het geheim, dat hem het hart verplette, eens van zijne borst gevallen, konden de zoenen der vrouw den adem des kwaden geestes van zijn voorhoofd doen verdwijnen.

Dagen van rust, van geluk kwamen weder.

Hendrik's hairen zijn nu reeds grijs geworden, en toch herhaalt hij:

- Spot nooit met liefde, of met gebed: beide zijn een heilige troost!

DE HOFNAR, NAAR ZAMACOÏS.

SCHUILEN, NAAR BOUGHTON.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

‘Ge spreekt van ondervinding misschien?’ spotte Darvis.

‘Nah, en je hond dan nog!’ zegde Mozes, als had hij den laatsten uitval van Darvis niet verstaan. ‘Die bullebak mag hier niet rondkuieren; je moet hem “leyden in lassen” terwijl gij de ‘wouden, waranden oft hunne duwieren sult passeren.’

‘Mijn Nero zal den eersten vorster die komt, aan den nek vliegen en hem doen gevoelen wat eerbied hij heeft voor al die schurken der schepene-Bank!’ en de hond stond recht en stak de afgesneden ooren op, als had hij de bedreiging verstaan, als wilde hij bevestigen wat zijn meester zegde.

‘Nah, je bent een gevaarlijk mensch om meê in conversatie te zijn. Als je eens aohter de traliën zitten zult, zoo waar zal je gezond blijven! zul je zeggen: Mozes had waarachtig gelijk.’

‘Dommigheid! Hebt ge geld?’ viel Darvis barsch in.

‘God van Abraham! geen arme stuiver. Als Darvis weêr wat van het geheim lost, kan Mozes nogmaals eenige Carolussen van die lieve mevrouw losmaken.’

Mozes sprak niet van het gevaar dat hem dreigde, zoo als hij, in zijnen schuilhoek liggende, vernomen had, noch van het middel van het ‘brandbriefje’ dat hij wilde aanwenden. Darvis had een handlanger noodig, gewis omdat hij zelf niet gaarne den schouteth in het oog liep; maar wat waarde had die handlanger nog, als ook deze van het gerecht te duchten had?

Het plan van Darvis was licht te raden: hij wilde van tijd tot tijd een enkel woord van het, in hem rustend, geheim lossen en telkens dat woord door eene goede geldsom doen betalen; maar Mozes had de eerste maal een voor hem zoo onbeduidend sommetje aangebracht, dat hij zijn ‘rentmeester’ verdacht, daarop vooruit eene ruime tiende te hebben geheven! 't Kon wel, maar Mozes was ‘leep’ en liet zich in de strikvragen niet vangen.

Het vertrouwen tusschen de twee personen op de zitbank, verminderde gedurig en terwijl de kramer weigerde eene voorafgaandelijke waarborg te geven voor het hem toevertrouwde geheim, weigerde Darvis het goudvoortbrengende woord te lossen.

‘Nah, Mozes heeft geen roode duit!’ zegde de jood, en op dat oogenblik dacht hij aan het zakje met goudstukken, dat hij met een leêren riempje om den hals en op het bloote lijf droeg. ‘En waarom moet je nu waarborg hebben? Heb ik je niet eerlijk betaald?’

‘Ik ben zeker dat gij mij de kleinste helft der som hebt gegeven.’

‘God van Abraham! denk je dat Mozes een dief is?’

‘Trouwens, ik weet ook niet waarom ik een tusschenhandelaar noodig heb. Ik zal mijne zaken voortaan zelf afdoen.’

‘En je zult een heele slechte negocie maken! Zoo waar zal je gezond blijven, je zult aan een arm oud mensch niet misgunnen zijn stukkie brood te verdienen?’

‘Nu, ik zal er niet om malen, of gij al of niet creveert.’

‘Nah, de Man van hierboven zal je straffen, onmensch!’

‘De Man van hierboven?’ riep Darvis spottend uit en haalde uit den zak van zijn kiel eene flesch te voorschijn, waaruit hij klokkend dronk.

‘En nog geen slokkie voor Mozes?...’ zegde de jood op komisch verwijtenden toon en alsof hij de moeielijkheid wederkeerig wilde afdrinken.

Darvis sloeg met de vlakke hand op den stop der flesch, en deze laatste verdween andermaal in den zak.

‘Kom, jood, dok nu eens af, zoo niet, is de “negocie” afgedaan.’

‘Nah, zoo waar....’

‘Houd uw eed maar binnen, man; dat is voor mij geene koopmanschap. Vooreerst wil ik een waarborg tegen uwe schelmerij. Verder zult gij mij van mevrouw Midletown een geschreven bewijs brengen, hoe veel goudstukken zij u heeft toegeteld, en als ik merk dat gij mij bestolen hebt, zal ik u met die knapen hier doen kennis maken,’ en Darvis klopte andermaal op zijne pistolen.

Nero verstond dat zijn meester eene bedreiging uitsprak en zette grommelend de voorpooten op de bank, terwijl hij zijne gloeiende oogen op den kramer richtte.

‘Nah, houd dien smeerlap van een hond van mijn lijf!’ zegde Mozes met eene stem die van schrik beefde.

‘Hoe, gij beleedigt mijn' hond?’ Darvis hief dreigend de hand op, en Nero liet brullend de tanden zien.

‘Nah, dan zal ik zeggen die “menheer” van een hond, menheer Darvis.... Wat een eerlijk mensch al niet verdragen moet, om een eerlijk stukkie brood te verdienen.’

Darvis, en dat werd meer en meer blijkbaar, zocht twist met zijnen handlanger; hij wilde hem te lijf en Mozes voelde wel dat hij daar, in die eenzaamheid en in gezelschap van Darvis en zijn ‘menheer,’ in 't geheel niet veilig was.

De hoofdschouteth joeg hem schrik aan; maar toch had hij hem op dat oogenblik wel willen zien opdagen, om van zijne beide ‘vrienden’ verlost te zijn, al had hij het zelf dan ook met een klein, ‘gevangenissie’ moeten bekoopen.

‘Menheer Darvis vraagt dus een geschreven bewijs?’ ving Mozes aan. ‘Nah, Mozes zal het aan die oude Mevrouw vragen, als 't mensch nog maar ziet te schrijven.... Waarachtig, ik geloof dat ze reeds stekeblind is.... Je maakt de negocie lastig, menheer Darvis!’.

‘Goed zoo; het bewijs zal er dus zijn. Nu de waarborg?’ en Darvis ontkurkte andermaal de flesch; Mozes stak er nogmaals, maar tevergeefs, de hand naar uit.

't Was onmogelijk tot een vriendschappelijk drinkpartijtje te komen.

‘De waarborg? God van Abraham! je kunt toch geen goud van mijn ribben snijden!’ en Mozes beefde bij dat woord ‘ribben’ want die toch raakten van nabij zijn verborgen schat.

‘Neen, maarrr....’ en Darvis zag den kramer scherp in de oogen en kwam, met zijn wijzenden vinger, juist op de plaats te recht waar het zakje hing; ‘maar ik zou u toch wel eens willen schudden om te luisteren of de guldens niet daar, binnen in die ribbekast, zouden ramelen’

De jood meende verraden te zijn; toen de vinger zijn kleed naderde, sprong hij bleek en bevend recht, als naderde een gloeiend ijzer zijne borst; hij verkoos voortaan de ‘negocie’ op een tiental stappen afstand te drijven.

Darvis had, met zijn scherp oog, alles gezien, alles onderschept; toen de gewaande ossenkooper den armen kramer bij de keel greep, sprong de hond langs den rug tegen hem op, en Mozes sloeg als een neêrgehakten boomstam op den grond.

Nero zette grommend de pooten op het lijf en scheurde - voor 't oogenblik was dat misschien, volgens zijne denkwijze, voldoende - de kleêren van den jood, terwijl

Darvis met eene behendigheid, die hem een brevet in het vak zou hebben doen geven, de linkerhand bezigde om den verslagene machteloos te maken en met de rechter de zakken doorzocht.

De uitslag was niet bevredigend; maar toen hij de kleêren op de borst loswoelde, begon de kramer zoo luid te spartelen, te huilen en te jammeren, alsof hij geroosterd werd, en Darvis moest hem vriendschappelijk aanraden te zwijgen, zoo niet zou hij gedwongen zijn geweest, hem even de keel toe te wringen.

Toen Darvis het zakje bemachtigd had, kon hij slechts, door met zijn mispelaren stok te molenwieken, den jood van zijn lijf keeren.

‘Nah, 't is, zoo waar zal je gezond blijven, geld van mijn negocie,’ kermde Mozes; ‘'t is twintig jaren van mijn leven, 't is van mijn eigen bloed.’

En toen de onbarmhartige schelm van die zijde niet te treffen was, stelde Mozes voor, de helft als waarborg te laten; en de ‘negocie’ voor gezamenlijke rekening door te zetten; doch Darvis molenwiekte nog altijd door en lachte.

‘Foei,’ zegde hij spottend, ‘foei, zoo onbeschaamd liegen, en een eerlijk kameraad zoo valsch bestelen!’

‘Darvis, beste Darvis!’ smeekte Mozes.

‘Voort, of ik sla u de hersenen in!’

‘Laat ons eerlijk “negocie” doen, Darvis!’

Darvis lachte.

‘Wil je niet, Darvis?’

‘Wel voor den drommel! neen, ik wil niet!’

‘Schurk, halfgehangene, uitvaagsel van 't menschdom!’ riep de kramer.

Darvis lachte nog harder. Hij liet Mozes een ganschen stroom verwenschingen en vervloekingen uitbraken, waarin de minst stootende waren, ‘dat zijn kop door de warande mocht vliegen en al de boomen raak - of dat zijn kop in zijn karkas mocht zakken en vijftig jaar lang door de ribbenkas moest zitten zien, gelijk een dief door zijn traliën;’ maar toen Mozes met hoofdschouteth en vorster begon te dreigen; toen hij, altijd onder een vloed van woorden, sprak van klacht in te brengen bij de schepene-bank der Vrijheid, veranderde Darvis van toon.

‘Ha, gij wilt mij aanklagen?’ zegde hij, ‘Wel man, dan zal het nog wel noodig zijn dat ik u van kant helpe!’ en dat werd op een zoo natuurlijken toon gezegd, dat Mozes sidderde. ‘Ge begrijpt, dat ik liever uw korpus aan de raven overlever, dan het mijne aan den hoofdschouteth en den beul; dat ik u liever aan een boomtak hangen zie, dan mij zelven aan de galg.’

Eer de kramer aan vluchten denken kon, 'tgeen ook moeilijk zou geweest zijn, ten gevolge der tegenwoordigheid van den rooden ‘menheer’, had Darvis hem bij de borst gegrepen.

Mozes zakte, onder de sterke vuist van den ossenkooper, op de knieën en zoo luid als hij straks vervloekte en dreigde, zoo luid jankend en jammerend smeekte hij nu om lijfsgenade.

Nero deed den kramer daarenboven aan rug en beenen, het scherp zijner tanden gevoelen.

‘Zoo waarachtigals God, ik zal je niet aanklagen,’ kermde de jood. ‘bemors je vingers niet aan mijn arm bloed. Een duren eed zal ik er op doen, een dozijn eeden als je maar wilt! Darvis, zeg toch aan “menheer” je hond, dat hij me vleesch respicteert!’

Darvis schudde den ongelukkige nog eens ter dege en de sjachelaar herhaalde zijne beloften.

‘Mozes zelf zou zich aan de galg klappen als hij sprak,’ hervatte hij. ‘Neen, zoo waar als God, ik zal zwijgen, Darvis, zwijgen zal ik; Je hebt me niet bestolen, waarachtig niet, 't was je bloed-eigen geld.’

‘Nu dat is genoeg!’ zegde Darvis en liet den koopman gehavend en gescheurd los. De kleêren hingen den kramer in flarden aan 't lijf; hij nam zijn hoed op, die door den hond rechts en links gesleept was, en bleef op eenige voetstappen van Darvis staan wachten.

Deze sprak andermaal de flesch aan, doch reikte ze evenmin als de eerste malen, den kramer toe.

‘Nah, Darvis,’ zegde de jood, ‘laat ons nu vrienden zijn en “negocie” doen.’

Een nieuwe aanval van Darvis deed hem echter de vlucht nemen, en de ossenkooper zijnen hond fluitend, wendde zich om, stak doodbedaard de handen in de zakken, siste een deuntje tusschen de tanden en ging heen, zonder op het geroep en geschreeuw van Mozes te letten.

Toen Darvis reeds verre weg, en zijne gestalte in de donkere schaduwen der warande versmolten was, ging Mozes zijn kasje met koopwaren opzoeken, en sloeg toen den tegenovergestelden weg in als de schelm, die hem had uitgeschud.

Hier en daar viel het maanlicht tusschen het geboomte door, en bescheen helder het bleeke wezen van het kind Israëls.

Was het soms het uitwerksel van licht en schaduw, welke aan dat gelaat eene zoo duivelsche uitdrukking gaf?

Neen, die uitdrukking kwam wel degelijk voort uit den gemoedstoestand waarin de kramer zich bevond. Het was de razernij der wraak welke in zijn binnenste kookte en, hoe hoog hij ook de belofte, den eed van zwijgen had doen klinken, toch was er een booze geest in zijne ziel, die hem aandreef om de wraak aan den beulsknecht over te laten.

Darvis zou nu trachten de 'negocie' alleen te doen; maar dat zou Mozes wel beletten. Misschien zou die goede verliefde heer Midletown hem de tien Jacobussen, die Darvis hem ontstolen heeft, teruggeven als hij hem komt zeggen dat die geheimzinnige boef in den omtrek zwerft, en, geknipt en zoo een beetje op de pijnbank gelegd zijnde, hem gansch het 'geschiedenissie' van het verloren kind zal weten te vertellen.

Wat zou men daarbij Mozes kunnen doen, die door dien baanstrooper zelf bestolen werd?

De kramer pleitte zich zelf zoo wit als een lam, en maakte Darvis zoo zwart als roet. Hij verhaastte den stap en hoopte wel dat men den rakker kon aanhouden, voor dat hij aan het klingelend 'zakkie' zou hebben kunnen raken.

Mozes verzadigde zich volop in het genot der wraak: wat zou hij lachen, als hij dien schelm van een Darvis op de tortuur zou mogen hooren huilen; als hij hem van buiten en door de traliën heen, zou mogen toeroepen: 'Nah, eerlijke "negocie" duurt het langst, Darvis.'

Zoo dacht de kramer, terwijk hij zich door een der dreven voortspoedde, toen eensklaps een zware arm uit het kreupelhout te voorschijn kwam en op zijnen schouder viel.

De man verschrikte, maar verschrikte nog meer toen hij bemerkte dat die gespierde arm aan het lijf van den vorster vast zat en deze hem zijn gevangene verklaarde.

'Nah, wat wil je van den eerlijken Mozes!' ratelde de jood; 'ik ben een eerlijk man, zoo waar zal je..... Heb ik mijn *cremereye*(1) niet trouw en eerlijk betaald?... Handel je zoo met eerlijke menschen in je Vrijheid? Nah!'

'Ge spreekt al te veel van eerlijkheid, man!' onderbrak de vorster, 'om uwe eerlijkheid niet verdacht te maken. Ik ken dat van ouds, man. Voort!'

VI.
De trompetter der prinses van Oranje.

't Was geweldig druk in de *Oude Vryheyt* van baas Stoffel, en geen wonder! Er was dien dag een trompetter van de prinses van Oranje aangekomen, drager van een brief aan den hoofdschouteth der Vrijheid.

De man op het wit paard, met de oranjepluim op den breedgeranden hoed en het krijgsinstrument, met eene roode koord op den rug, was onder een eergeleide van dansende, springende en juichende jonge pottenbakkers en wevers, naar het vrijheidshuis geleid, waar men hem, nadat hij zijnen brief had ter hand gesteld, behoorlijk als belooning 6 gulden 12 stuivers toetelde.

Die gebeurtenis was goud waard voor de taveerne; de smid en de brouwer, die wij in den aanvang van ons verhaal daar ontmoetteden, waren aanwezig. Velen zelfs die

(1) Het patent volgens schatting.

zelden of nooit bij Stoffel kwamen, waren nu van potbank en weefgetouw weggeslibberd, aan moeder de vrouw ontwijkend zeggende; ‘ik ga maar eens even aan het vrijheidshuis zien, wat nieuws die trompetter gebracht heeft.’

Eens op weg telde de man de duiten op zak, en wie juist geen duiten bij zich had voor een pot bier, zou, ofwel een vriend ontmoeten, ofwel krediet vinden bij Stoffel.

Uit dit alles blijkt vrij duidelijk, hoe het er toeging in de *Oude Vryheyt.*

‘En wanneer zal de prinses van Oranje in de Vrijheid aankomen?’ vroeg Huib de smid, met een pijpken in den mond, dat overigens met al de pijpen van destijds gelijk stond, omdat het een klein kopje en een korten witten steel had.

‘Men denkt den 10. September,’ luidde van drie of vier kanten het antwoord.

‘Drommels, dan blijft er juist niet veel tijd meer over!’ zegde de brouwer.

‘Schepene Empsens heeft mij verzekerd, dat alles in den besten regel zijn zal,’ liet Stoffel hooren.

‘Ja, als die Arendoncksche wevers maar niet hardnekkig *achterraad* blijven houden!’ onderbrak een klein en mager potbakkerke, op nijdigen toon.

‘Man, als ge wat meer bij Quinten Stoffel kwaamt, zoudt ge wat vetter, wat grooter en wat geleerder worden!’ zegde de smid. ‘Lang hebben ze geleuterd, die dorpsheeren, en zouden gaarne de kosten op de Vrijheid alléén geladen hebben, omdat, beweren zij, de stad het meeste voordeel bij den nieuwen stand van zaken genieten zal; maar eindelijk hebben zij het hoofd in den schoot gelegd, niet waar, Stoffel?’

‘Welja, immers reeds in de vergadering van 14 Augusti,’ antwoordde de alweter Quinten, ‘hebben zij de “finale resolutie” ingebracht.’

‘En ze hebben zelfs eene prachtige “vereering” gestemd!...’ riep de brouwer. ‘Vier duizend Carolus guldens loopende geld.’

'En zoo het mogelijk is in Jacobusten!' verbeterde de waard, en nam de kan aan, die hem door een vreemd personaadje werd toegereikt.

Op den dorpel der kelderdeur wendde hij zich nog eens om en voegde er bij:

'Verder, zoo luidt de beslissing der "voluntaire vergaderinghe, twee stucken lynwaet en twee stucken tycken van beste," en eindelijk 'een doosken om tgelt in te doen, en soo te binden in de vouwen in den lynwaet om te beter en met eere te mogen presenteeren.'

'Hoort me dien tapper eens pronken!' riep het pottenbakkerke.

'Zou men niet zeggen dat Quinten Stoffel schepene der Vrijheid is en zijnen neus in de geheime akten steken mocht.'

'Neen, isegrim en nagelbijter die gij zijt, dat mag ik niet; maar vergeet niet dat de schepene Mallants en de sekretaris Proost, de *Oude Vryheyt* in eere houden en zij, persoonlijk, zijn mijne zegslui.'

Stoffel zag het manneke met een vonkelend oog aan, en mompelend verdween hij in den kelder.

'Ik heb er niets tegen, Quinten Stoffel,' zegde het potbakkerke; 'maar.....'

O.L.V. KERK VAN HANSWIJCK, NAAR WALCKIERS.

'Maar,' viel een lange, magere wever in, 'gij zijt jaloersch, omdat men aan de prinses lijnwaad en tijken en geen potwerk ten geschenke geeft.'

'Wel, wever, dat laatste zal, in een prinselijk huishouden, ook al eens te pas komen, zoowel als lijnwaad en tijken,' liet het manneke er scherp op volgen.

‘En bij dit alles,’ zegde de waard, die de met schuimend bier gevulde kan voor den vreemde schoof en de neêrgetelde duiten opstreek, ‘bij dit allee,’ ‘ten gemeynen coste eener maltyt en banquet op der heeren huys’ en niet alleen voor Hare Hoogheid, maar voor gansch haar gevolg.’

‘'t Zal prachtig zijn!’ riep de brouwer.

‘En duiten kosten.....’ mompelde het potbakkerke glimlachend.

‘Ja, nijdigaard’ antwoordde de smid, ‘maar wij werpen eenen worm uit om eenen paling te vangen.’

‘Als hij u maar niet ontslibbert, smid.’

‘Men geeft die geschenken in de hoop, dat de Vrijheid voortaan van oorlogslasten zou bevrijd zijn.’

‘Gij zegt wel, dat is een paling...’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 10]

Het proces Bazaine.

Onze lezers zullen gewis met belangstelling, bij middel van eenig plaatwerk, nader kennis maken met het proces-Bazaine, waarvan het verslag op dit oogenblik nog alle dagbladen vult. Het zou ons, in de *Illustratie*, onmogelijk zijn, dit proces, hetwelk gewis tusschen de *causes célèbres* zal plaats nemen, in zijn algeheel op te nemen; wij moeten ons derhalve bepalen den lezer eenige der hoofdtrekken van hetzelve te doen kennen.

Men weet hoe in den bloedigen oorlog van 1870-1871 het fransche leger, op alle punten verslagen, te Metz, onder het opperbevel van maarschalk Bazaine, door de duitsche troepen werd ingesloten.

Maarschalk Bazaine was gekend als een dapper soldaat; geboren te Versailles den 13 Februari 1811, ving hij zijne krijgsmansloopbaan als vrijwilliger aan, en even als alle generaals, was Afrika de practische, doch juist niet altijd eene aanbevelenswaardige school, onder oogpunt van tactiek. Bazaine diende als fourier in het vreemden-legioen, was op zijn 24^{en} jaar luitenant en ridder van het Legioen van Eer.

DE RECHTZAAL IN TRIANON.

In 1835 stond Bazaine in Spanje onder de vanen van koningin Isabella en later keerde hij andermaal naar de afrikaansche kolonie terug. In 1854 was hij kolonel-commandant van het 1^{e} vreemden-regiment in den Krim; op het einde van hetzelfde jaar brigade- en in 1855 divisie-generaal. Wij vinden hem in den oorlog van Italië en later, als opperbevelhebber, in de rampzalige expeditie van Mexiko.

Men ziet dus dat wij hier met een man te doen hebben, die gansch

zijn leven, Frankrijk met goed en bloed heeft ten dienste gestaan - en diezelfde man, te Metz ingesloten, staat nu te recht, beschuldigd van hoog verraad!

Maarschalk Bazaine wordt beschuldigd, het vertrouwen dat de keizer Napoleon III in hem stelde, bedrogen te hebben, door niet achteruit te trekken volgens voorschrift des keizers: 1° door het vertrek des legers tot 14 Augustus te vertragen; 2° door de bruggen niet te doen vernietigen, die den vijand konden dienstig zijn; 3° door, bij het verlaten van Metz, slechts één weg te benuttigen, terwijl er vier ter zijner beschikking stonden; 4° door bevelen te geven tot het ontbinden van een hulptrein, die levensmiddelen voor het leger vervoerde; 5° door den 17^en^ Augustus zijn marsch niet te hebben voortgezet.

Den 18^en^ Augustus liet, volgens de beschuldiging, maarschalk Bazaine een zijner ondergeschikten, maarschalk Canrobert door den vijand verpletteren, niettegenstaande deze herhaalde malen beroep op hem deed en de reservetroepen werkeloos stonden.

Verder zou de commandant den keizer en den minister van Oorlog bedrogen hebben, door beiden, tot het einde van Augustus, onbekend te hebben gelaten omtrent zijn toestand en zijne ontwerpen. Immers, Bazaine stelde zich voor als ontbloot van levensmiddelen en krijgsvoorraad, ten minste in voldoende hoeveelheid om de marsch te hervatten. Den 19^en^ Augustus berichtte hij echter zijn voornemen, om voor Montmédy op te breken, hetgeen moest doen gelooven dat hij, na den slag van St. Privat, in die richting kon aanlanden.

Die tijding deed maarschalk Mac-Mahon op zijne beurt besluiten op te breken.

Volgens de beschuldiging, berichtte den 26^en^ Augustus de maarschalk den minister van Oorlog dat hij met de marsch van het leger van Chalons bekend was; dat hij onmogelijk de vijandelijke liniën kon doorbreken. Aan maarschalk Mac-Mahon schreef hij integendeel, dat hij doorbreken kon wanneer hij wilde. Niets deed echter de commandant van Metz, om Mac-Mahon ter hulp te komen, na zijne marsch te hebben doen ontstaan. Door al het gewicht der worsteling op zijnen luitenant te laten wegen, zou, volgens de beschuldiging, de ramp van Sédan te weeg gebracht zijn.

Verder zou maarschalk Bazaine schuldig zijn aan het geheimhouden van verschillende operatiën van het leger, zoo als de marsch op Chalons; aan het achterhouden van depêches welke den keizer, den minister van oorlog of den maarschalk Mac-Mahon toegestuurd werden; hij zou hebben laten bevestigen, dat het leger geen krijgsvoorraad had, terwijl hij wist dat sedert den 22^en^ Augustus de proviand aangevuld was.

Den 12^en^ Augustus, op het oogenblik dat de aftocht van het leger van Chalons bepaald was en Metz aan zich zelf zou worden overgelaten, zou Bazaine met het oog op een beleg, niet die maatregels genomen hebben, voorgeschreven door het decreet van 13 October 1863. Hij verwaarloosde tevens, op het oogenblik dat hij in het geretrancheerd kamp terugkeerde, de levensmiddelen rondom Metz op te doen, ten einde alzoo aan de stad de proviand terug te geven, welke het leger verbruikte. Geene enkele werking werd door hem gedaan, met het doel om bijzondere hulpmiddelen voor zijn leger daar te stellen.

Werkte de maarschalk niet om de levensmiddelen te vermeerderen, dan zou hij, langs eene andere zijde, veel proviand hebben laten verspillen: 1° door het ratioen voor het leger niet onmiddellijk te hebben verminderd; 2° door de burgers niet aan

het ratioen te hebben onderworpen; 3° door den soldaat te hebben toegelaten, brood in de stad te koopen, en dit boven zijn ratioen; 4° door toe te laten dat er koren en zout aan de paarden gegeven werd, wanneer er nog voeder genoeg was, om het getal beesten te onderhouden, benoodigd voor het verbruik der menschen, na de uitputting van den broodvoorraad.

Maarschalk Bazaine heeft de tijdingen, welke de vijand aan Debains gaf, rondgestrooid, terwijl zij van aard waren om het vertrouwen van het leger te krenken; daarbij eenige dezer tijdingen waren valsch; hij vroeg tijdingen over Frankrijk's toestand aan den vijandelijken opperbevelhebber, terwijl het decreet van 13 October 1863 voorschrijft, het oor niet te leenen aan tijdingen, die de vijand mocht doen toekomen.

Hij luisterde daarenboven naar de voorstellen, door Regnier aangebracht, en naar de ontwerpen van restauratie, door dien persoon opgeworpen, terwijl hij het nieuwe gouvernement, in Frankrijk ontstaan, had erkend. Hij gelastte zelfs Regnier te verklaren, dat hij genegen was zich over te geven indien hij met zijn leger in alle krijgseer mocht aftrekken, en niettemin had het leger, op dat oogenblik, nog meer dan voor een maand levensmiddelen en meer krijgsvoorraad dan noodig was.

Aan den agent Regnier zou Bazaine den datum hebben doen kennen, op welken zijne levensmiddelen zouden verbruikt zijn - aldus een staatsgeheim doende kennen aan een persoon, wiens eenzelvigheid alléén door een paspoort van von Bismarck bevestigd werd.

Den 24. September hernieuwde Bazaine zijn aanbod van capitulatie aan generaal Stiehle. Integendeel zonderde de maarschalk zich stelselmatig van het gouvernement der Nationale Verdediging af, 1° door geen gebruik te maken van de talrijke gelegenheden, die hem ten dienste stonden, hetzij met zendelingen, hetzij met luchtballons, om met dat gouvernement betrekkingen te houden; 2° door geen juiste inlichtingen te geven over den toestand des legers, in de twee eenige depêches, die hij van 1 September tot 20 October aan den minister van Oorlog richtte.

Volgens de beschuldiging is de maarschalk, gedurende al den tijd dat hij vechten kon, werkeloos gebleven; hij deed nooit eene poging om aan de noodzakelijkheid van te capituleeren te ontsnappen, hetzij met door de vijandelijke liniën heen te breken, hetzij met door eene reeks gevechten, de blocus te doen opheffen; tevens, het vertrouwen der corps-oversten bedrogen te hebben, met, in den krijgsraad van 10 October, hun onderhandelingen met den vijand, het voorval Regnier, de reden van het vertrek van Bourbaki, de depots der levensmiddelen te Diedenhoven en te Longwy, het mislukken der onderhandelingen, welke de raad vermeende te moeten beginnen, te verbergen.

De maarschalk had aan generaal Boyer, toen hij naar Versailles vertrok, inlichtingen gegeven, die verder gingen dan de inzichten des krijgsraads; alzoo ving hij met den vijand politieke onderhandelingen aan, die onvermijdelijk tot de verbrokkeling van het grondgebied moesten leiden, terwijl hij geene zending had om dergelijk vraagpunt te behandelen en wel wist dat de Nationale Vergadering bijeen kwam, die, zij alléén, het recht had over den vrede en dezes voorwaarden te beslissen.

Zoo heeft hij ook, altijd volgens de beschuldiging, het vertrouwen der bevelhebbers bedrogen met hun, in den raad van 18 October, de dagbladen niet mede te deelen, door generaal Boyer aangebracht. Door zulks niet te doen, belette men het controleeren der valsche tijdingen, en moesten de bevelhebbers noodwendig tot het besluit komen, dat Frankrijk in eene volledige regeringloosheid verkeerde, en er slechts één enkel

besluit te nemen was, datgene waartoe de maarschalk hen brengen wilde: de tusschenkomst der keizerin inroepen.

De maarschalk bracht de door generaal Boyer aangevoerde tijdingen, welke hij ten minste gedeeltelijk wist valsch te zijn, in omloop, ofschoon zij den zedelijken moed des soldaats moesten neêrslaan; door de wijze waarop hij de censuur op de dagbladen uitoefende, en de *communiquès* welke hij deed opnemen, verzwakte hij den openbaren geest en ontmoedigde de gevoelens van tegenstand.

Gedurende de maanden September en October, onderhield Bazaine met den opper-generaal der duitsche troepen en bij middel van parlementairs, betrekkingen, waarvan het onderwerp verborgen gehouden werd, eene briefwisseling, waarvan geen spoor is overgebleven.

Toen eens de capitulatie beslist was, heeft de maarschalk het zenden van generaal Jarras niet vertraagd, ofschoon de opperintendent hem aankondigde, dat hij nog voor drie of vier dagen proviand gevonden had, en de maarschalk wist echter, dat de vijand maatregels had genomen om de stad te bevoorraden en de krijgsgevangenen te voeden. Ook vernielde de maarschalk den overgrooten voorraad materieel van leger en stad niet, die den vijand tot voortzetting van den oorlog konde dienen; hij leverde de standaards des legers aan den vijand over, na door uitvluchten aan de troepen belet te hebben deze te vernietigen.

De maarschalk Bazaine had, volgens de beschuldiging, voor een detachement zijns legers, de militaire eer moeten aannemen, welke de Duitschers wilden toestaan. In het overleveren van het leger aan den vijand, heeft hij het lot der officiers van dat der soldaten gescheiden; hij mocht daarbij de bepaling niet hebben aangenomen, door welke de officiers, die zich verbonden niets tegen de belangen van Duitschland te doen gedurende den oorlog, gemachtigd werden naar huis terug te keeren.

Volgens den rapporteur heeft de maarschalk verwaarloosd te bepalen

dat er, door den vijand, op het oogenblik der overgaaf van het leger levensmiddelen zouden uitgedeeld worden; hij verwaarloosde de levensmiddelen, die den 24^{en} October nog in de magazijnen der forten lagen en die eerst later aan den vijand werden overgeleverd, aan zijne soldaten te laten uitdeelen, en in plaats van bij zijne troepen te blijven, ten einde des noodig voor hen te spreken, heeft hij de eerste van al Metz verlaten.

Ten slotte zou maarschalk Bazaine in zijn dagorder n° 12 en in het order, aan kolonel de Girès overgemaakt, eene valsche bewering opgenomen hebben, betrekkelijk den terugkeer van het oorlogsmaterieel in Frankrijk - eene bewering, die voor gevolg had, gedurende meer dan twee maanden, de vernederingen van die overgaaf te verlengen, zonder ander resultaat, dan beter dit materieel in goeden staat te bewaren en de algeheele overlevering te verzekeren.

Men mag in dit belangrijk rechtsgeding niet vergeten, dat de maarschalk alleen verantwoordelijk was, voor alles wat het leger betrof, terwijl generaal Coffinières (zie *Gedenkboek van den oorlog 1870-1871*) alleen gezag had om te beslissen, opzichtens de maatregels, de stad betreffende. Ook toen de proviand begon te ontbreken, ontstonden er verschillende uitzichten bij gezegde bevelhebbers: de maarschalk wilde de proviand én van de stad, én van het leger als gemeenzaam beschouwen; de generaal weigerde zulks als nadeelig voor de stad.

De rechters in dit merkwaardig proces zijn: de divisie-generaals, een opperbevel voor den vijand gehad hebbende: - de hertog van Aumale, voorzitter; de La Motterouge, baron de Chabaud-Latour; de divisiegeneraals, gebezigd in de 1^{e} militaire divisie: de Martimprey, Princeteau, Martineau-Deschenez. Als suppleanten zijn voor de eerste fractie aangewezen de generaals Guiod en Lallemand; voor de tweede: de generaals Ressayre en Surleau de Malroy.

Verder is de krijgsraad volledigd door den greffier, zijn adjunct en den klerk-griffier.

Het is ons onmogelijk de talrijke getuigenis, zoo voor als tegen, hier te ontleden. De eersten bevestigen, de tweeden verzachten of vernietigen noodzakelijk de opgeworpen beschuldiging. Zeker is het, zoo als een der getuigen zegde, veel gemakkelijker eene stad te verdedigen op het papier, dan wel in daad en wij gelooven dat vele punten, ten minste, bij de verdediging zullen wegvallen.

Het petroleum.

Ja, helder brandt het petroleum in die sierlijke lamp; het spreidt een vroolijk licht door onze kamer en wij zouden dit laatste niet gaarne meer verwisselen met de somber brandende patentolie, hoe gevaarlijk de aardolie soms ook wezen moge, hoeveel rampen zij reeds heeft doen ontstaan.

Hebt gij er wel ooit op nagedacht, vriend lezer, hoe dat helder brandend vocht tot u en van waar het komt?

Gewis niet; wij zijn allen zoo: men geniet en men onderzoekt nooit. Wij willen de ver van ons gelegen wetenschap ontleden en wij vergeten ons rekenschap te geven van hetgeen, rondom ons, in onze kamer bestaat.

Is het niet te verwonderen, dat de mensch niet vroeger de waarde van die vloeistof heeft leeren kennen? Ofschoon het petroleum zoo oud is als de aarde en in zekeren zin bekend was, heeft men slechts, nu zoo wat veertien jaren geleden, deze brandstof in de nijverheid, in den handel gebracht.

Wat eenige jaren geleden een onbeduidend voortbrengsel was, is nu een der meest kolossale handels-artikelen geworden, heeft oneindige fortuinen gemaakt, doch ook velen den bodem ingeslagen!

Op menig punt van den aardbodem was deze olie, zeggen wij, gekend en dit zelfs van in de hoogste oudheid. Op de Ionische-eilanden stroomt zij sedert een paar duizend jaar, en de geleerden vertellen ons dat men te Nineveh deze vetstof liet verdampen, om het achtergelaten asfalt bij het bouwen te gebruiken.

Bij Bakoe brandt immers sedert eeuwen het heilige vuur, en de Persen aanbidden het nog zooals in de dagen van Zoroaster?

Van heinde en verre dagen de vuuraanbidders op, om aldaar hunne gebeden voor dien geheimzinnigen vuurgloed te storten, die in duizende fantastische vlammen ten hemel stijgt.

Op zekere feesten des jaars steken de bewoners het water der haven van Bakoe, op de grenzen der Kaspische-zee, in brand en dit ten gevolge der petroleum-deelen, die langs de oppervlakte des waters drijven.

In zekere gedeelten van Amerika, te Bristol en te Middlesex stijgt een vlammende gaz uit de scheuren des gronds en uit de wateren op.

Verbeeld u welk een grootsch, onbegrijpelijk gezicht die wondervolle brand moet opleveren, als de grond met het wijde sneeuwkleed overdekt is!

De vlammen slaan hemelhoog op, worden door den wind over de ijsschotsen heen gejaagd, werpen de meest fantastische lichten en schaduwen op de witte, bevrozen vlakte en scheppen, zoo vertellen reizigers, een vuurwerk zoo tooverachtig, zoo vreemd, zoo indrukwekkend, zoo grootsch, dat men in den aanvang niet verwonderd is, menschen op de knieën te zien vallen.

Voorwaar, men zou vuuraanbidder worden!

Die wonderlijke vloeistof bleef dus eeuwen als het ware in een slapenden toestand; zij diende enkel den Indiaan tot middel tegen stramheid in de gewrichten, tegen rheumatieke pijnen en hier en daar slechts brandde men haar ruw in de lamp.

In 1859 trok de schat, in den boezem der aarde verborgen, de aandacht; want men had bemerkt dat men in de nijverheid die stof tot een nuttig doel kon aanwenden.

Men begon, met eene vreesselijke drift in het noordwesten van Pensylvania, nabij den Alleghanen-stroom, te boren.

Pensylvania werd het wezenlijke land der *oil-springs*, en met zooveel stoom ging men te werk, dat het uitzicht des lands als bij tooverslag veranderde.

De bergachtige grond, wiens vlakte en klingen dicht met hout begroeid waren, werd, om dus te zeggen, in een Saharah herschapen.

In plaats van den boom met breed getakte kruin en wild loof, zag men weldra kale en naakte vlakten, met houten getimmerten die niets poëtisch meer hadden!

Daar waar men de koolwaterstofgas op het water bobbelen zag, was men zeker, in de diepte des bodems, de olie-wel te ontmoeten.

Men boorde in den aanvang slechts op zeer geringe diepte; doch de opbrengst der olie was gering en beliep slechts 55 der opgehaalde hoeveelheid; de overige deelen waren slechts water.

Wat nog onrustwekkender voor den graver werd, was, dat de oliebronnen op 70 à 80 voet diepte welhaast ophielden te vloeien.

Wat al teleurstelling! Indien de verwachting niet beter beantwoord werd, zou de droom der millioenen geen waarheid worden!

Een der speculanten stond zoo, in zijne hoop bedrogen, bij den door hem aangekochten grond.

Het petroleum hield op met vloeien, en de opgehaalde stof had hem de waarde van den aankoop niet vergoed.

'Dieper boren,' dacht hij, 'wie weet!' en met nieuwe krachtsinspanning, schier wanhopig, ving hij het werk andermaal aan.

Telkens legde hij het oor op den grond en luisterde, altijd hopende dat eigenaardig geruisch in den geheimzinnigen schoot der aarde te hooren, hetwelk hem de tegenwoordigheid der kostbare vloeistof verraden zou.

Eensklaps bruist de olie op en, in plaats van te moeten opgepompt worden, steeg zij nu van zelve naar boven.

Het geheim was gevonden: men boorde putten van 175 tot 400 voet en dieper, en er bestaan nu bronnen die meer dan 60,000 kan olie per dag opleveren.

De prijs der gronden steeg op eene fabelachtige wijze; deze werden bepaald aangekocht; gene voor eene reeks jaren, voor 99 jaren, in pacht gegeven, en in dit laatste geval betaalt men den eigenaar 250 dollars per acre en wordt hem het derde der opbrengst in olie toegekend.

Horresco! heeft de dweepzucht aan zekere secten doen uitroepen, toen men de olie uit den boezem der aarde zag pompen.

Volgens die geleerden was het een gruwel in de oogen Gods, die stof aan den grond te ontnemen, even als het in zeker deel van Nederland, een gruwel was voor dweepzieke protestanten, met een parapluie uit te gaan wanneer het regende.

De Heer wil dat het regene, laat 's Heeren wil geschieden!

Zoo ook ging het met de aardolie; doch zekere geleerden gaven aan dien tegenstand eene zoogezegd wetenschappelijke uitlegging en deze overtreft alles wat men in dien aard vinden kan.

Het proces-Bazaine.

DE GENERAAL TRIPIER.

DE HERTOG VAN AUMALE.

DE GENERAAL MARTINEAU-DESCHENEZ.

DE GENERAAL RESSAYRE.

DE MAARSCHALK BAZAINE.

DE GENERAAL DE CHABAUD-LATOUR.

DE GENERAAL DE LA MOTTEROUGE.

DE GENERAAL POURCET.

DE GENERAAL PRINCETEAU.

Maarschalk Bazaine en zijne rechters.

LACHAUD (DE VADER).

DE COMMANDANT MARTIN.

LACHAUD (DE ZOON).

DE GENERAAL DE SURLEAU DE MALROY.

DE GENERAAL LALLEMAND.

DE GENERAAL GUIOD.

ALLA, OFFICIER VAN ADMINISTRATIE.

CASTRE, OFFICIER VAN ADMINISTRATIE.

AVON, ADJUDANT VAN GENERAAL POURCET.

Die olie, beweerde men, was door de Godheid in den boezem der aarde gestort, om tot smeervet te dienen aan de as, rond welke de aardbol draait.

Even als de wagen die niet gesmeerd wordt, begint te knarsen, te kraken en eindelijk aan stukken springt, evenzoo zou men welhaast de aarde hooren knarsen en kraken, totdat zij eindelijk door het vuur zou worden verteerd.

Bij gevaar van er hun leven bij in te schieten, werd echter door een stroom van fortuinzoekers, even groot als die welke de goudmijnen van Californië tot zich trokken, het boren naar de aardolie voortgezet, en, zoo als wij reeds zegden, het uitzicht van het land werd gansch veranderd.

Vroeger lagen in die streken hier en daar eenige armoedige hoeven verspreid; de ontginners wonnen er karig het brood; de bewoners zagen zelden andere wezens dan de houthakkers, die met hunne houtvlotten de rivier afzakten.

De oevers der Alleghany waren even doodsch als een afgelegen kerkhof.

Nu integendeel vloeide er eene wonderlijke mengeling van gelukzoekers te samen, niet zelden het schuim der samenleving, maar ook dikwijls eerlijke werklieden.

De wegen, of liever de omtrek, want wegen waren er in den aanvang niet, was met karavanen avonturiers, den zak en het gereedschap op den rug, overdekt.

De timmerlieden maakten loodsen, hutten, pakhuizen, en in korten tijd ontmoette men er steden en dorpen, met alles wat den petroleumzoeker kon dienstig zijn, ook met veel wat hem geenszins dienstig was, namelijk drinkhuizen, dans- en speelzalen, in welke het mes en de revolver niet zelden eene belangrijke rol op zich namen.

Gansch die omtrek, die steden en dorpen, getuigen van eene koortsachtige drift, zijn vuil, smerig, stinkend zelfs; overal kleeft het petroleum aan; de lucht is er meê besmet, de grond is er meê doorweekt; de werklieden zijn als er van doortrokken.

De neêrgehakte boomen liggen in petroleumslijk, de duizenden vaten zijn met eene vette, zwarte korst omgeven: alles is ruw, wild, naakt, ellendig als men wil; doch de werkman heeft dollars op zak, en dat is hier, evenals in het land der goudkoorts, de hoofdzaak.

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

'Ik heb grooten lust om dien jaloerschen dwerg eens de ooren van het hoofd te draaien,' riep de brouwer.

'Waarom zou ik jaloersch zijn, brouwer? Ik weet immers even goed als gij, dat groote heeren geene gemeene potten gebruiken, maar wel fijn porcelein en zilver; even als zij geen gemeen bier drinken, maar lekkeren, duren franschen wijn.'

'Wat, ge zult mij in mijn ambacht kleineereu?' riep de brouwer opspringend; doch de man werd door twintig handen weêr op zijne bank gedrukt en zijne gramschap gesust. 'Men moet zijne vorsten eerbiedigen', ging hij voort, 'en dat hebt gij zoo even niet gedaan; dat is strafbaar bij de costuymen en ordonanciën.'

'Ik zou wel eens willen weten, wanneer en hoe ik oneerbiedig van de vorsten gesproken heb?' wierp het manneke op.

‘Gij hebt gezegd, dat de prinses van Oranje een paling was. Niet waar, koopman?’

‘Ik heb gezegd dat de oorlogslast de paling was, en als Hare Hoogheid hem in de hand Leeft, zij niet altijd zeker is den slibberaar te kunnen vasthouden.’

De koopman, tot wien de brouwer zich gewend had, zat op eene bank tegen den muur en was deels, door de schaduw eener glazen kas, verborgen.

Niets duidde in zijne kleeding of anderszins, den koopman aan; integendeel zijn kaal, zwart kleedsel en dito hoed, zijne pruik zouden hem eer aan een soort van advocaat of procureur doen gelijken. Hij was verder een man met sterk beenderig gezicht en kleine oogen, en de lezer zal misschien denken, dat hij dien persoon juist niet voor de eerste maal ziet.

De man zegde op de vraag van den brouwer, kortweg: ‘Ik heb niet recht verstaan,’ doch het bleek genoeg, dat hij zich niet in den opkomenden twist wilde mengen.

De man greep zijn bierpot en voor eenige oogenblikken verdwenen oogen en neus in dezes opening, waarna zijne gestalte weêr achter de kas terugzonk, en eene gestopte pijp met lange steel aan het koperen komfoor, met een vurigen turfklot gevuld, aanrookte.

Trouwens het gesprek had weldra eene andere wending genomen. Twee of drie personen verdrongen zich voor het venster der taveerne en staarden door de in lood gevatte ruitjes naar buiten.

Toen in de gelagkamer den naam van den persoon, die over de straat ging - Mijnheer Midletown - genoemd werd, kwam de vreemdeling, doch voor den fijnsten waarnemer onopgemerkt, eenigszins vooruit.

De man, laat ons hem maar de procureur noemen, scheen nu wat belang in het gesprek te stellen.

‘Het schijnt dat een der grooten van het gevolg der prinses, bij Mevrouw Midletown zijnen intrek nemen zal,’ zegde Stoffel.

‘Dat zal wel niet in deze omstandigheden,’ meende de wever. ‘'t Mensch ziet er maar naar uit, sinds men haar die gekke geschiedenis van hare dochter heeft wijs gemaakt.’

‘Is dat nu nog niet uit de voeten?’ zegde de brouwer.

‘Integendeel, dat begint nu eerst voor goed,’ zegde het onvermoeid potbakkerke.

‘De vorster heeft me verteld,’ liet er Quinten Stoffel op volgen.

Het potbakkerke glimlachte zonder echter iets te zeggen.

‘Potbakker, indien ge hier gekomen zijt, om mij voor den gek te houden?...’ riep de waard.

‘Fy, schande! heeft een poorter de vrijheid niet meer van te lachen in de *Oude Vryheyt*?’

‘Peis! ga voort, Quinten, en stoor u aan dat ratelend spinnewiel niet!’ riep de smid.

‘De vorster heeft me verteld, dat men den kramer Mozes beschuldigt van oplichterij; de jood zal moeten spreken en alles zeggen wat hij over de zaak weet, of men zal hem op de tortuur brengen. Doch 't blijkt nu ook, dat Mozes slechts een handlanger is en dat, om den wezenlijken dader te hebben, men zekeren Darvis zou moeten grijpen, die op dit oogenblik in den omtrek der Vrijheid, baan en weg onveilig maakt.’

De procureur haalde een ivoiren doosje uit den zak van den wijden rok, en nam een snuifje, of zoo als pater Poirters ergens zegt: hij ‘poeyert zynen snuyt.’

‘Darvis, zou dat de gevreesde ossenkooper met zijn rooden hond, zijn? zegde een wever.

‘En die dan weêr zich voordoet als reizend dokter, of als kramer met rijke stoffen, of als valkenier, of als toovenaar op de jaarmarkten?’

‘Altijd dezelfde!’ bevestigde Stoffel; ‘dat weet men nu stellig. Mozes heeft gesproken. Men is den vogel op het spoor.’

‘Als de vorster dan maar vliegen kon om den vogel te vangen,’ liet er het potbakkerke op volgen. ‘Die Darvis moet in elk geval een slimme kwant zijn en die lange jaren in de hoogeschool der tuchthuizen heeft gestudeerd.’

De procureur glimlachte even, doch niemand lette op hem.

‘Ja, dat heeft hij,’ wist Stoffel, ‘en men moet van rechts en links berichten over hem hebben ingewonnen, die hem als een voortreffelijk galgenaas doen kennen. Wie hij is, van waar hij komt, hoe hij het geheim van mevrouw Midletown is te weten gekomen, is niet gekend.’

‘Ik denk even als het potbakkerke,’ zegde de smid, ‘de kerel is nog niet geknipt.’

‘Pssst!’ deed de waard en wipte het hoofd luchtig achterover, alsof hij zeggen wilde ‘ontspringen zal hij het niet; overigens ik weet er meer van dan ik zeggen mag.’

‘Gansch de zaak is een bedrog,’ opineerde de wever; ‘maar de oude mevrouw leent er het oor naar en zij gelooft stellig, dat eene van de dochters van mijnheer Ralph de hare is.’

‘En wat zegt er Eric Ralph van?’

‘Wel, die trekt de schouders op.’

‘Mijnheer Midletown zelf hecht eenig geloof aan dat sprookje, en’ voegde de wever er bij, ‘die menschen zouden een rond deel van hunne fortuin geven, indien de zaak ware opgehelderd.’

‘Een goed middel om aan de Carolussen der oude vrouw te geraken,’ liet de brouwer er op volgen. ‘De slimme kerel heeft de Midletown's fijn aan 't lijntje.’

‘Ja, maar aan 't einde van dat lijntje is een strop!’ riep de waard, ‘en de duivel, God zegen ons! helpe hem van de galg, als Spelleke(1) eens met hem aan 't kort spel maken is.’

De procureur stond op, schoof de pijp op tafel, nam zijn rotting, baande zich een weg door de stoelen en banken, en het gezelschap groetende door den hoed op te lichten, verliet hij de taveerne.

Kaal was het kleedsel wel, maar toch moest men bekennen, dat de man met den rotting, er ‘respectabel’ uitzag.

Wie mocht dit toch wel zijn? Ziedaar de groote vraag in de *Oude Vryheyt*. Een koopman was het niet, dat was duidelijk genoeg.

De sekretaris Proost, voor de herberg stil staande om den vreemdeling na te oogen, die in de richting der Potterstraat ging, meende dat het de procureur bij de judicieele kamer van Herenthals was, en dat moest wel zoo zijn.

Zou die verschijning niet in betrekking staan met Darvis en zijne strooptochten?

‘Indien het Darvis zelf maar niet is!’ zegde de kleine potbakker spottend.

En wij fluisteren den lezer toe, dat die kleine nijdigaard gelijk heeft; trouwens, wij hadden den man in de taveerne, reeds min of meer herkend. Echter was het moeilijk in den bedaagden en bezadigden procureur met geelrieten rotting en witten appel, den ruwen, brutalen en ongeschoren ossenkooper, met den zwaren mispelaren stok, te herkennen.

De aandacht, omtrent den procureur, werd welhaast afgeleid door de komst van een ander personaadje, dat tot aan de deur vergezeld door een aantal kleine nieuwsgierigen, de *Oude Vryheyt* binnentrad: 't was de trompetter der prinses van Oranje, die eene kleine wandeling door de taveernen der stad deed alvorens de terugreis aan te nemen.

Het scheen wel, dat de 6 guldens 12 stuivers hem in den zak dansten.

De procureur was den trompetter tegen het lijf geloopen, had beleefd den hoed opgelicht en verschooning gevraagd en, na hem nauwkeurig bekeken te hebben, zijnen weg voortgezet.

In den namiddag ontving mevrouw Midletown een briefje, dat eene geheimzinnige hand door de spleet der deur gestoken had.

Het papier was geel en blijkbaar een schutblad van een kerkboek geweest; de weinige regelen met bleeken, verlengden inkt en met iets geschreven, dat meer bij een solferstek dan bij een ganzenveer moet te vergelijken geweest zijn, getuigden dat de schrijver juist niet op een procureurs-kantoor gezeten had, toen hij die regelen op het papier morste.

Het briefje luidde als volgt:

(1) Spelleke was de naam van een berucht geworden beul, tijdens het bewind van den hertog van Alva.

‘Willende geeven raat ende kenisse van de verlorene dogter, soo en sult ge doen compareere deesen avont uven sone by die capelle vant galgevelt, iemant hem ticken sal op de scouer; uven sone draegher sullende syn van 1200 carolusguldens, discretie ofte doot.’

Die laatste woorden had mevrouw Midletown nog niet gelezen, toen zij reeds het briefje uit de bevende vingers in de hand van den schouteth, die zich juist ten haren huize bevond, om over de geheimzinnige zaak met de oude dame te spreken, vallen liet.

Deze hooge ambtenaar des gerechts doorliep snel het geschrift, en de hand van mevrouw drukkende, riep hij:

‘God is met ons, mevrouw! Er komt licht in die duistere zaak. Wees kalm, geen woord aan niemand!’ - en voor dat de dame nog eene sylbe in het midden brengen kon, snelde de schouteth de deur uit.

‘Maar mijn zoon, mijn Harry?...’ riep de dame hem achterna.

‘Mag zich in dien tocht niet wagen,’ antwoordde de schouteth. ‘Laat mij mijne voorzorgen nemen, mevrouw; ik zal u later den uitslag onzer pogingen meêdeelen.’

Een paar uren daarna reed een ruiter uit de Vrijheid, na een tamelijk lang onderhoud met den schouteth te hebben gehad; een wijde, bruine mantel omvatte hem en deels zijn wit paard, en de hoed met breeden rand was diep in de oogen getrokken.

't Was een koele avond. De hemel was dik bewolkt en de noordewind gonsde in de toppen der hooge beuken van de warande en in de populieren en iepen, die, buiten de huizen der stad, den zandweg omzoomden.

Ware het zoo'n onhebbelijk weêr niet geweest, de ruiter zou de straten der Vrijheid niet eenzaam doorgereden zijn; de onmisbare eere-wacht van het klein janhagel zou hem een eind ver uitgelei hebben gedaan. Dat was echter zijn wensch niet; wel integendeel! Ware dit het geval geweest, hij zou zijn paard hebben aangespoord en als de wind aan de nieuwsgierige oogen ontsnapt zijn.

De schemering viel, hier en daar lag, tusschen de rij boomen langs den weg, een wit gekalkt huis; door de openstaande deur glanste de vlam van het helder houtvuur den ruiter in het oog.

Verder op lag, een weinig van de baan, eene hoeve, waar het licht reeds ontstoken was en de waakzame hond heftig aansloeg, al had men hem dan ook, krachtens het jacht-edict, ‘de achterste zenuwen doen corten ende altyts doen draeghen een kennef van anderhalven voet lanck,’ en dit om hem te dwingen op eerbiedigen afstand van het edele wild en de edele honden der gebieders te blijven.

In de verte naderde een belgeklingel, en eindelijk schokte de zware vrachtkar, met twee paarden bespannen, langzaam den ruiter voorbij.

De voerman staakte zijn eentonig lied, lichtte de haren muts op, onder het mompelen van ‘goên avend;’ de hond, onder de kar vastgemaakt, blafte een oogenblik achter de wentelende spaken van het rad, en welhaast was alles weêr stil op den weg, behalve de wind die door de boomen suisde.

De baan was verlaten; het paard stapte met eene zekere voorbehouding, door het diepe en slingerende karrespoor, dat daarenboven soms zoo oneffen was als een golvende zee, en niet zelden door eene breede waterkweb doorsneden werd.

Snuivend en den kop gebogen, scheen het dier de diepte des waters te willen onderzoeken, doch telkens stelde een spoorslag, een einde aan de aarzeling en het rijbeest plonste door de overigens ondiepe vlakte.

Aan deze zijde van de baan lag eene afspanning; dit bemerkte men aan de haverbak die tegen den muur stond: het werd daarenboven den reizigers duidelijk gemaakt

door het uithangbord, dat met ijzeren ringen en aan een vooruitstekenden balk gehecht, aan den gevel van het huis zwaaide en sjierpte.

De herberg was gesloten, doch door de glasruit boven de deur was een lichtglans zichtbaar.

Men noemde die herberg gewoonlijk *het Galgenhuis*,

Een vijftigtal stappen verder lag, aan de andere zijde van den weg, eene kleine kapel, met eene getraliede deur gesloten.

Voor de deur stond eene in den grond vastgemaakte bidbank, boven welke eene soort van afdak uitstak.

De persoon, die op deze bank knielde, had juist ter hoogte van het oog, het tralievenster in de deur, door hetwelk hij in de kapel en op een groot kruisbeeld blikte; doch in de schemering gaf de kleine olielamp, die onder den luifel brandde, geen licht genoeg om dit alles na te gaan.

Achter die kapel strekte zich het akelige galgenveld uit, door een donkeren gordel bosschen omgeven, die nu een pekzwart bolwerk rond de vlakte schenen te zijn, en boven welke hier en daar een spitse populier, als eene spookachtige schildwacht zich verhief.

Nu en dan dreven de wolken weg en dan viel het licht der maan op het veld, waar het magere galgengeraamte in de hoogte stak.

't Was recht akelig in dit oord: de kavalier had den rechterslip des mantels eenigszins achteruit geworpen, om des te vrijer in zijne bewegingen te zijn; zijne rechterhand omklemde het gevest van het ontbloot rapier en uit de holsters kwamen pistoolkolven te voorschijn.

‘'t Is hier,’ mompelde de ruiter en hield zijn paard in het midden van het spoor stil, in afwachting dat iemand hem naderen zou.

Alles bleef rustig; het licht onder den luifel bewoog zich traag en spookachtig heen en weêr.

De ruiter steeg af, leidde zijn paard bij den toom en naderde, het wapen in de hand, de bidbank.

Toen hij voor de kapel stond, lichtte hij even, ten teeken van eerbied, den hoed op en wij herkennen nu in den ontmantelden, den trompetter der prinses van Oranje.

''t Is hier juist geen aangename plek,' morde hij. 'Alleen in eene onbekende streek; hier eene spookachtige kapel, daar een spookachtig galgenveld; ginds misschien eene soort van dievenkroeg... en dat voor eenige guldens en ten pleiziere van mijnheer den schouteth.'

Tusschen al het spookachtige was de kapel nog de veiligste haven.

De trompetter plaatste zich dieper onder den luifel en zelfs het paard volgde hem.

Wat de ruiter deed, werd overigens door ieder die langs het veld trok, en een oogenblik voor de kapel knielde, gedaan; daar aan dat kleine heiligdom achtte men zich veiliger dan op den openbaren weg.

De trompetter was een flink en gezet man, blozend en vol van gelaat als of hij altijd de trompet blies; geheel zijn uiterlijk toonde kracht en moed aan.

Meer dan eens had hij, in zijn leven, zonder siddering aan de kogels bloot gestaan, als hij in den slag de signalen blies - en waarom zou hij nu beven, nu hij man tegen man staan zou?

En toch huiverde hij en wenschte ongenadig den schouteth, die hem tot dien tocht had weten over te halen, naar de maan, misschien wel aan de galg.

Helmes, want wij moeten den trompetter wel een naam geven, leunde, aandachtig luisterend, tegen de bank, toen hem plotseling tweemaal op den schouder werd getikt; hij sprong recht, als of het de dood was geweest, die bij hem aanklopte.

GEDEELDE VREUGD IS DUBBELE VREUGD

GEDEELDE SMART IS HALVE SMART.

Even als hij moest de persoon die het teeken gaf, hem ongemerkt genaderd zijn of daar reeds in de schaduw hebben gestaan.

In de schemering verscheen nu een persoon, die een dommen schaterlach liet hooren, omdat de vreemdeling zoo verschrikt opsprong; maar hij lachte niet meer toen hij het rapier in de hand des ruiters flikkeren zag.

De boodschapper was een schaapherder in een wammes van schapenvacht gekleed, en een wollen slaapmuts op het hoofd.

Over de rechterschouder hing, aan een koord, een grooten ossenhoorn; over den linker een riem met knapzak; onder uit de muts op zijn voorhoofd, hing eene lijnrecht afgesneden franje van sluiksche haren.

De heibewoner hield zijne lange vork, die in het licht glinsterde, door beide handen om klemd; zijn mager gelaat met twee groote oogen toonde domheid aan, en gewis was hij niet de hoofdzakelijke dader in de onderhavige zaak; maar enkel een blind werktuig.

De schaapherder brak het eerst het stilzwijgen af.

‘Zaide gai den dië, die hekik twee keeren op de schauër most komme kloppe?’ zegde hij met ruwe stem en sterk kempischen tongval.

‘En ben jij de kerel die mij hier ontboden heeft?’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 11]

Mgr. Dechamps.

Het zou inderdaad onmogelijk zijn, in een zoo engen kader, als de *Belgische Illustratie* aanbiedt, het leven van den Hoogw. prelaat, onder alle opzichten, te beschrijven. Immers, Mgr. de aartsbisschop is niet alleen een waardig priester, maar tevens een der grootste theologen van onzen tijd, een prediker van den eersten rang, een schrijver zooals er België gewis slechts zeer weinigen bezit.

MGR. DECHAMPS.

Hoe zou het dus mogelijk zijn, op een zoo eng veld, over den priester, den mensch, den geleerde, den redenaar, den schrijver, naar behooren uit te wijden? Daarbij, wij bekennen het, in al onze nederigheid, eene dergelijke levensbeschrijving is boven onze macht, en wij bepalen ons - 'tgeen aan Mgr., indien deze aflevering hem onder het oog komt, ook het liefste zijn zal - met eenige algemeen bekende nota's over zijn leven meê te deelen.

Victor-August-Isidoor Dechamps, aartsbisschop van Mechelen en primaat van België, is te Melle (Oost-Vlaanderen) den 6. December 1810 geboren. Reeds vroeg voerde hij de pen, evenals zijn oudere broeder, Adolf Dechamps, een der staatkundige glories van België en die den rang heeft van minister van Staat.

In 1831 trad Victor Dechamps in het seminarie van Doornik en voltooide zijne godgeleerde studiën aan de hoogeschool te Leuven.

Weinig tijd nadien werd hij in de orde der Redemptoristen aangenomen, en na een verblijf van twee jaren te Wittem, ving hij de binnenlandsche missiën aan.

Al het goede dat hij in deze laatsten deed, zal in het eeuwige gedenkboek opgeschreven staan. Weinige predikers hebben, jaren lang, eene zoo dichte massa toehoorders rond hunnen preêkstoel geschaard gezien, als de nederige Redemptorist. Zijne heldere, buigzame en welluidende stem, de schoone en zuivere vorm welken hij bezigde, zijne kennissen zoo grondig als rijk in verscheidenheid, het diepe godvruchtige gevoel dat door al zijne sermoonen stroomde, wettigden voorzeker dien bijval.

Uit dat schitterend tijdperk zijns levens dagteekenen twee zijner meest populair gebleven sermoonen: *Lavie des plaisirs* en *Le murmure des salons*. Als de Redemptorist te Brussel predikte, schaarden zich de hoogste kringen, het hof niet uitgezonderd, rond den kansel. Ook was de roem van den gewijden redenaar alom, ook to in het Vatikaan, doorgedrongen. Paus Pius IX, die welhaast den predikant in persoon leerde kennen, waardeert hem hoog.

In 1867 werd da pater, destijds overste van het Redemptoristen-huis te Doornik, tot bisschop van Namen en in 1869, tot aartsbisschop van Mechelen benoemd. Die keus werd door al de Katholieken van België toegejuicht. Tijdens het Concilie erlangde Mgr. Dechamps eene wereldberoemdheid,

die hij zeker niet najoeg, maar die als van zelve uit zijne ijverige werkzaamheid voor de Kerk en den H. Stoel, voortvloeide.

Talrijk zijn de werken, die Mgr, Dechamps in het licht gaf en bij deze telt men onder ander: *Entretiens sur la démonstration catholique de la révélation chrétienne; La question religieuse; Le Christ et les antechrists; La grande pensée de St. Vincent dePaul; La parole de Pie IX* en veel anderen, welke in aller handen zijn. Merkwaardig zijn ook de herderlijke brieven, welke de aartsbisschop, in gegeven omstandigheden, uitgeeft en niet zelden, om de strenge en onomstootbare logica, opschudding doen ontstaan in het kamp zijner tegenpartij.

Mgr. Dechamps is voorzeker, onder alle opzichten, een der merkwaardigste mannen van onzen tijd. De jaren nemen niets weg van zijne onvermoeibare werkzaamheid, van zijn gedurig streven naar het goede. Mocht het nog vele jaren zoo voortduren!

De gevangene.

Het is slechts in den tijd der ridderromans dat wij het tooneel, hetwelk de kunstenaar ons hier voorstelt, kunnen thuis brengen.

In een oud, door puinen en hooger op door eene bergketen omringd, slot, achter armdikke traliën, zit de ridder gevangen.

Daar buiten ziet men de vrije bergen, de bloemen die tusschen de puinen opschieten, de speling van het zonlicht op groen en helling; daar hoort men het gonzen der insekten en het zingen der vogelen.

Gewis ziet de gevangene dit alles; gewis verlangt hij die vrije berglucht in te ademen, zich in dien zonneschijn te koesteren, die bloemen aan het hart te drukken: - niets toch is den mensch zoo lief als de vrijheid.

Aan wien denkt, aan wien droomt hij? Aan vrouw en kinderen, of aan zijn bruid, die op den slottoren haars vaders gedurig uitziet, of zij den langverwachte niet ziet opdagen?

Waarom zit hij daar? Wierp de hebzucht van een geduchten nabuur hem in de gevangenis? Is hij onschuldig of heeft hij de straf verdiend? Is hij misschien een van die, welke aan de plichten der ridder-eer is te kort gebleven?

In dit laatste geval wacht hem eene indrukwekkende straf; dan, in rouwkleederen gehuld, wordt hij straks naar het schavot geleid, om er stuk voor stuk zijne wapens door de hand des beuls te zien breken.

Dan zal hij zijn blazoen, met de punt naar beneden, aan den staart van een ros, door het modder zien slepen; dan zal hij over zich psalm 108, met vermaledijdingen tegen de verraders, hooren aflezen.

Eindelijk, nadat men hem eene vaas warm water over het hoofd heeft gegoten, als om het karakter waarmeê hij vereerd werd toen men hem ridder sloeg, af te wasschen, zal hij, met eenen strop om den hals, van het schavot gestooten en naar de martelbank gesleept worden.

Voorwaar, die dikke traliën, die twee handen, dat deel van een menschelijk gelaat voor de spijlen, zijn niet zonder poëzie en geven ruim veld aan de fantazy des dichters.

De opiumrookers te Londen.

Londen is eene gansche wereld, want wat in de andere landstreken, zinstreelends bestaat, zal, zoo mogelijk, naar de engelsche hoofdstad worden overgebracht. Wat Londen, in ondeugd en driften, in zijnen schoot verbergt, zou moeielijk op te sommen zijn!

Wie zou, bij voorbeeld, gedacht hebben, dat de opiumrookers van Indiën, ook hier navolgers vonden? Dat die rampzalige gewoonte, welke in Indië zooveel verwoesting aanricht, ook hier, in den doolhof dien men Londen noemt, zou worden ontmoet? Dat er zich zelfs gansche gezelschappen gevormd hebben, wien de bedwelming van den *gin* en *brandy* niet sterk genoeg is, en deze gaan zoeken in dat verderfelijk oostersch gewas?

Gustave Doré brengt ons eene teekening, betrekkelijk de opiumrookers te Londen, aan. Hij moet zelf de spelonk, waar dit plaats grijpt, bezocht hebben; men ziet wel dat die liefhebberij gevonden wordt in die wijken, stegen en gangen, waar de policie zelf slechts met huivering of beter gezegd in 't geheel niet, binnentreedt.

Wat is nu dat opiumrooken? zal menige lezer verwonderd zeggen. De indische volkeren geven zich sterk over aan het rooken dezer plant, en zoo heilzaam zij is, toegepast door onze geneesheeren, zoo verderfelijk is zij, in ruime mate en als hooger gezegd werd, gebruikt. Alsdan richt zij eene verwoesting op den mensch aan, ienmaal erger dan de jenever.

Ziet op de gravure die vrouw! Zij verkeert in dronkenschap. Hare zenuwen zijn overspannen; alle lichamelijk lijden heeft opgehouden; hare verbeelding gloeit en toovert haar allerlei visioenen voor den geest: op dit oogenblik gevoelt zij zich overgelukkig. Straks echter zal de betoovering, want zoo zou men haren toestand inderdaad mogen noemen, ophouden, en zij zal in een volslagen afmatting, ontzenuwing en lusteloosheid vervallen.

Zeer dikwijls geleidt het gebruik van opium - ook wel amphioenschuiven genoemd - naar den dood! doch in elk geval worden, door deszelfs gebruik, de verstandelijke krachten aangerand en dit zelfs na eene kortstondige toepassing van die gevaarlijke stof.

Het is niet alleen in de verschillende Indiën, dat de opiumrookers worden gevonden, maar ook in China en Turkije. Is het geene brandmerkende schande, dat dit verdierlijkend en doodend genot, tot in het hart van het oude Europa doordringt? Gewis; doch het verwondert ons niet; het oude Europa heeft zoo'n verlepte zenuwen, dat het tot in het onmogelijke, het zingenot zou willen zoeken.

De tuilerieën tijdens Hendrik IV.

De Tuilerieën, het koninklijk of keizerlijk paleis, en dat op dit oogenblik, dank zij die lieve *Commune*, een grooten puinhoop aanbiedt, leverde tijdens Hendrik IV, een gansch ander gezicht op dan wel voor den brand van 1871.

Wilt gij iets naders over dat beroemde gebouw vernemen, dat een zoo groote rol in de geschiedenis van Frankrijk in de laatste eeuwen gespeeld heeft? Weet dan, dat de plaats waar het zich weleer in al zijne pracht verhief, vroeger de *Sablonnière* genoemd werd en zijn naam nadien veranderd werd in de *Tuileries de St. Honoré,* en wel ten gevolge der daar aanwezige pannenbakkerijen.

In 1518 kocht Frans I, voor zijne moeder Louise van Savoye, die het hôtel de Tournelles niet meer wilde bewonen, van Nicolaas de Neuville, Heer van Valeroi, een daar gelegen huis en hof. Louise van Savoye verbleef er echter slechts korten

tijd, en gaf beiden in vruchtgebruik aan den hofmeester van den dauphin, Jean Tiercelin.

Toen in 1564, de altijd intrigeerende en cabaleerende Catharina de Medicis, de Louvre verliet, waar de koning haar zoon woonde, koos zij de Tuilerieën tot verblijf. Dààr kon zij vrij met alchimisten, horoscooptrekkers en sterrenwichelaars knoeien, om de toekomst te ontcijferen. Men voegde destijds eenige gebouwen bij de bestaande; maar tevens gaf de weelderige vorstin last, aan de bouwmeesters Philibert Delorme en Jean Bullant een prachtig paleis te ontwerpen.

Onmiddellijk werd met bouwen aanvang gemaakt: vooreerst een midden-pavilloen met koepel, vervolgens twee portieken met terrassen en eindelijk twee pavilloenen aan de uiteinden. De tuin werd door een muur omringd, aan welks uiteinde en op den boord der Seine, de koning, den 11 Januari 1566, den eersten steen legde voor een bastion.

De wispelturige Catharina de Medicis verliet echter weldra het verblijf en deed de fondamenten van het hôtel van Soissons leggen.

Hendrik IV deed de Tuilerieën aanmerkelijk vergrooten. Terwijl dit gebouw in den aanvang slechts 80 roeden voorgevel had, bekwam het er nu 168. De twee pavilloenen die wij, voor den brand aan de uiterste einden zagen, werden gebouwd onder Lodewijk XIII. Het was ook die koning, welke het plein van het kasteel, door houtwerven, ovens en andere inrichtingen bezet, deed ontruimen.

Lodewijk XIV, die de zucht tot bouwen had, deed, onder de leiding van Louis Leveau en Frans Orbay, zijn leerling, het middenpavilloen - *le pavillon de l'horloge* - verhoogen en zijne bekrooning door een vierhoekigen koepel vervangen. Nog eenige andere, doch meestal inwendige veranderingen, werden door dien bouwmeester bewerkt. De galerij, die de Louvre met de Tuilerieën verbindt, was onder Hendrik IV begonnen, doch werd eerst onder Napoleon in 1802 voltooid.

Evenals het paleis werden de tuinen der Tuilerieën voor de verschillende regeerende vorsten verfraaid, vooral omstreeks 1665, toen de beroemde Lenôtre gansch den hof omwerkte. De veranderingen, die er tijdens Lodewijk-Philips werden aan toegebracht, gaven aan den tuin een inderdaad koninklijk aanzien.

Thans nog ligt dat paleis der koningen van Frankrijk, getuige van zooveel roem en grootheid, in puinen en leest men nog op deze, de spottende woorden: *liberté, égalité, fratemité,* met welke de *Commune* alle gebouwen, paleizen en kerken bemorst heeft. Zal het paleis der Tuilerieën weêr uit de zwart geblaakte puinen oprijzen? Alles voorspelt het.

Het petroleum.
(*Vervolg en slot.*)

Rijkdom en armoede wisselen elkander aan de *oil springs* zeer snel af: er ligt tusschen mijne oude dagbladen een nummer van een amerikaansch blad, dat een treffend, romantisch zou men schier zeggen, geval van de wisselvalligheid der fortuin oplevert.

Luister; wij zullen het gebeurde in losse trekken meedeelen.

Het was in den aanvang van 1862 toen een arme duivel, John Shaw geheeten, in het distrikt Euniskillen, nabij Victoria, aankwam.

Door slechte zaken ten onder gebracht, had hij het weinige geld dat hem overbleef, bij zich gestoken om zijn fortuin in de mineraal-olie te wagen.

Shaw kocht een stuk grond en begon een put te boren. IJverig was hij; want hij boorde van den vroegen morgen tot den laten avond, om de harde rots te breken.

Bij het krieken van den dag hervat hij zijn werk; doch de olie daagt niet op. Helaas! Shaw verteerde al zijn geld, verloor zijn krediet, ondermijnde zijne gezondheid, putte zijne krachten uit: te vergeefs!

In wanhoop sloeg hij zich met de vuist voor het hoofd, want terwijl bij hem de grond onvruchtbaar scheen, spoot de olie ruim op bij zijne buren.

John Shaw heeft zijne laatste hulpmiddelen uitgeput; zijn geldzak is ledig, zijn kleêren vallen hem in stukken van het lijf; hij is geruïneerd, voor eeuwig ten onder.

Men vertelt zelfs, dat zijne laarzen in lappen aan zijne voeten hangen en hij, blootvoets zijnde, gedwongen zou zijn het werk te staken; zonder schoenen kan hij het in dat petroleumslijk niet uithouden.

De avonturier gaat naar den schoenmaker; zijne armoede, zijne neêrslachtigheid, zijne uitputting zijn daar voorzeker geene goede aanbeveling; hij vraagt echter een paar laarzen op krediet.

De schoenmaker weigert onbeschoft den ongelukkige het gevraagde; hij jaagt den armen Shaw als het ware weg, dewijl hij nu zelfs geen paar sloffen meer waard is.....

De arme man keert naar zijnen put terug; hij zakt ter aarde en tranen loopen over de gebruinde wangen. Niet langen tijd blijft hij echter onder die neêrslachtigheid gebogen. Plotseling richt hij zich op en neemt het besluit eene laatste poging te wagen.

Morgen, zegt hij tot zich-zelf, zal ik eene laatste poging aanwenden, morgen mijn laatsten pompslag geven en indien de olie niet opdaagt, zal ik die smartvolle wereld hier verlaten en eene gunstiger landstreek opzoeken.

Met dat denkbeeld slaapt Shaw in; reeds vroeg in den morgen neemt hij zijne boor, en de wanhoop geeft hem nieuwe kracht om de rots te breken.

Eensklaps hoort hij een gedruisch; 't is het stroomen van eene vloeistof. Het is geen droom; 't is de olie die schuifelend en ziedend opwelt; het is het petroleum, welke uit zijne eeuwoude gevangenis losschiet!

De stroom wordt grooter, 't wordt een vloed; een dof geruisch wekt aller aandacht.

De mineraal-olie stroomt over den putrand heen; zij bruist als een storm en overdekt den grond, als wilde zij een zondvloed daarstellen.

Het petroleum vult een overgrooten trog, dan weêr stroomt deze over, en over den grond heen jaagt het voort tot aan Black-Creek, waar het zich in het meer en in de St. Clara stort.

U den toestand van den armen Shaw beschrijven, zou al te moeilijk zijn; de aanwezigen zeggen dat hij zijnen hoed geestdriftig in de lucht wierp, hoerrah schreeuwde en van vreugde danste, zelfs onaangezien zijne schoenen door welke de teenen heen staken.

De buren snelden toe en beijverden zich, om den putgraver in het verzamelen van zijne olie, bij te staan.

Wat verandert de fortuin van den armen duivel, de houding zijner buren! Men noemt hem niet meer met minachting de oude John; neen, men groet hem eerbiedig met den naam van *mijnheer Shaw*. Nu, dat was voor hem een gelukkig oogenblik.

Niet langer liet Shaw zich door zijne uitbundige vreugde meêslepen; zoo als een goed koopman moet doen, peilt hij de hoeveelheid vloeistof. Hij bevindt dat de opening twee vaten van 180 liters in anderhalve minuut oplevert, hetgeen (de olie toen 1 fr. 40 per hectoliter waard zijnde) 3 fr. 36 per minuut of 201 fr. 60 per uur voortbrengt; dat is te zeggen 4838 fr. 40 in vier-en-twintig uren en anderhalf millioen francs per jaar, daargelaten de zondagen en de fractiën.

Zoo min de befaamde schrijvers der *Duizend en een nacht*, als Alexandre Dumas, hebben eene zoo plotselinge standsverandering als die van Shaw kunnen bedenken. Des morgens was hij een bedelaar, des avonds was hij een millionnair, die zich alle grillen, door goud te koop, kon toelaten.

Hoe rijk en befaamd Shaw ook was, heeft hij niet lang zijn aardsch geluk genoten: een jaar na de gelukkige gebeurtenis, welke wij vertelden, viel hij in den put en vond in den petroleum-afgrond, die hem tonnen schats gegeven had, ellendig den dood.

In dezen tijd, nu alles met machinerie gedreven wordt, eischt het boren van eenen put zooveel moeite en onkosten niet meer als hooger gezegd is.

De boortoestellen werden welhaast aanzienlijk verbeterd; wat eerst met de menschelijke hand gebeurde, werd nu door paarden en door stoom te weeg gebracht..

Van eenige dozijn putten is het getal tot duizenden aangegroeid; sommige putten leveren overvloed, anderen schier niets dan water op, doch allen meer water dan olie.

De kleur der olie is zwart bruin of zwart groenachtig; in sommige landstreken is de olie dikker dan in andere. In den Staat Ohio heeft men bronnen gevonden, wier product meer op teer dan op olie gelijkt.

In bakken vergaard en van het water gescheiden, wordt de olie we eens ter plaatse gezuiverd, doch meestal in ruwen toestand verscheept.

Duizende schepen landen aan, nemen lading in, brengen de nuttige, doch gevaarlijke lichtstof over zee, en keeren weêr om nieuwe lading in te nemen.

Niet alleen dient het petroleum als lampolie; maar het bezet reeds eene onmetelijke plaats in de nijverheid.

Pennsylvania is de wezenlijke oliestreek; doch zij beslaat eene gansche oppervlakte dwars door Noord-Amerika heen, en dit van Oost-Kanada tot in den Texas.

Hebben wij niet eens gelezen, dat die streek van 43 tot 65 duitsche mijlen breed is, en dus nog onmetelijk groote hoeveelheden leveren kan, gesteld dat de voorraad uitputbaar zijn zou?

De olie bestaat overigens in andere deelen der wereld. In het rijk der Birmannen, in den Kaukasus, in Tartarië bestaan talrijke putten, die echter niet veel voor den handel opleveren.

Schotland, Engeland, Zwitserland, Italië, zelfs Frankrijk bezitten bronnen van steenolie, doch de opbrengst is gering; op eenigen afstand van Parma vindt men er insgelijks, met eene opbrengst voldoende om de stad te verlichten en tevens eene zekere hoeveelheid voor de exportatie te bestemmen.

Wilt gij meer over dat helder wit vlammeke, dat op de punt aller lampkens brandt, weten? Richt u dan tot de geleerden en hunne boeken.

Een punt hebben wij hier nog in aandacht te brengen, namelijk het gevaar dat de licht ontbrandbare stof daarstelt.

Hoe dikwijls hebben wij reeds de verschrikkelijkste rampen met het petroleum, in de dagbladen vermeld gezien!

Bij eene verhitting op zekeren graad, heeft er ontploffing plaats en alsdan is de verwoesting, welke deze olie aanricht, inderdaad noodlottig.

Wie petroleum behandelt, gaat met zijn vijand om, ofschoon de

lampen in onze dagen reeds zoo volmaakt zijn, dat het gevaar gedurig vermindert en een ongeluk voortaan slechts aan onvoorzichtigheid moet toegeschreven worden.

Ruwe olie is gemakkelijker ontvlambaar dan gezuiverde; van daar dan ook dat de spoorweg-maatschappijen niet altijd deze koopwaar willen vervoeren, en de verzekerings-maatschappijen niet altijd willen assureeren.

Komt men aan de petroleumputten in Amerika, dan ontwaart men niet zelden, tusschen stapels hout, een paal met plank, waarop geschreven staat *hier rookt men niet.*

Wee, als de putten vuur vatten! Geene pen zou een dergelijken brand naar eisch kunnen beschrijven.

De brand van een petroleumschip in een onzer havens, die schier hemelhooge vlammen welke uit den romp of uit de voortdrijvende vaten opstijgen, kunnen daarvan slechts een onbeduidend denkbeeld doen opvatten.

Wanneer in Nederland de dijken bij noodweer doorbreken, valt er, na de minste aarzeling, niet meer aan vluchten te deuken; welnu, even zoo is het wanneer de vuurzee losbreekt.

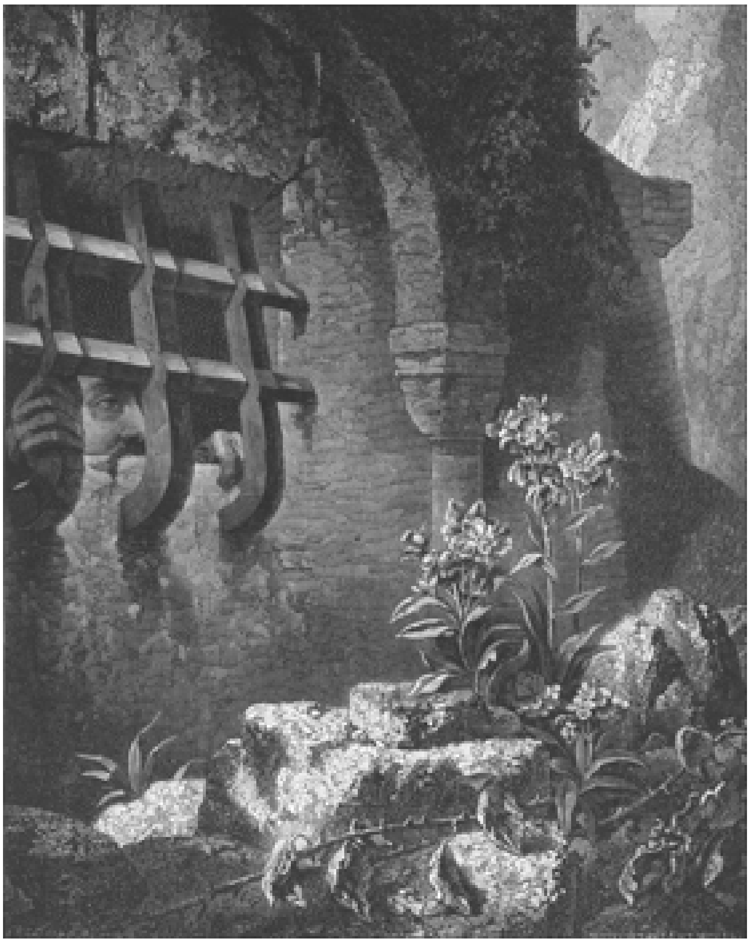

DE GEVANGENE.

Meer dan eens hebben wij reeds, in de amerikaansche dagbladen, dergelijke rampen vermeld gezien.

Als het vuur zich van een der putten meester maakt, en het stroomende vocht den brand gedurig verder voert, is er niets, geene menschelijke macht in de wereld, die deze vlammen stuiten kan.

Hemelhooge vlammen, bekroond door een zwarten, verpestenden rook, aangewakkerd door den wind, altijd nieuw voedsel vindende in de nabijgelegen bronnen, in de gevulde vaten, die door de hitte barsten, loopen met eene verbazende snelheid voort en vernielen al wat zich op haren weg voordoet.

Vluchten, vluchten! dat is het eenige ordewoord. Ook dien uitweg nemen allen, vrouwen, kinderen, werklieden, en zij mogen zich gelukkig rekenen indien zij aan de helsche vlammen ontkomen.

Aan terugkeeren valt niet te denken, tenzij het laatste dropje olie is verteerd.

Dan vindt de graver eene gansch verwoeste landstreek; zijne werktuigen, pakhuizen, hutten en dorpen zijn vernield en menig verkoold lijk toont aan dat ook zijne rangen gedund zijn!

O-O.

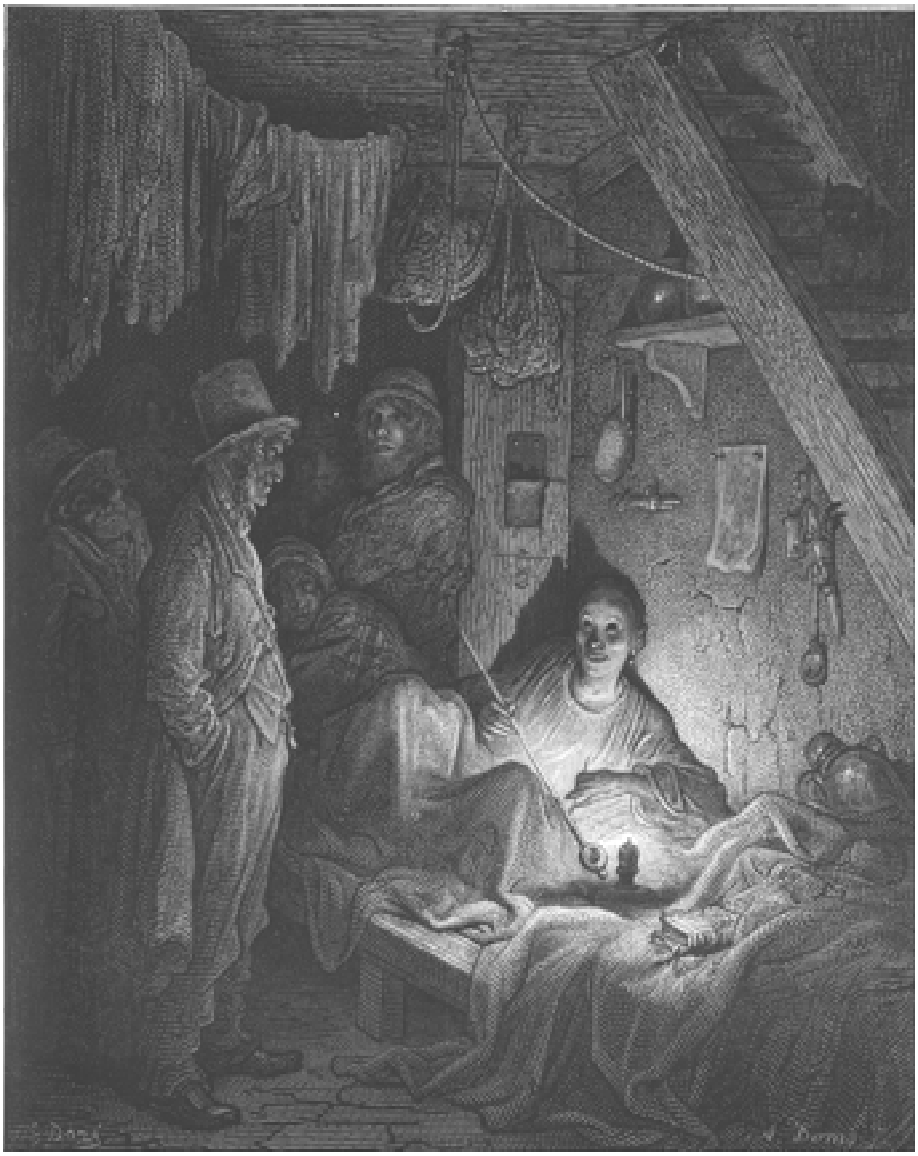

DE OPIUMROOKERS TE LONDEN, DOOR G DORÉ.

De zee.

Onder dien titel deelen wij hier onder eenige strophen meê, uit een dichtstukje *de Zee*, opgenomen in den bundel gedichten, die professor de Bo, de schrijver van het Westvlaamsch *Idioticon*, te Brugge heeft uitgegeven. Die weinige strophen zullen, zonder twijfel, eene aanbeveling zijn voor den bundel. Wij laten den eigenaardigen vorm en de schrijfwijze van den dichter onaangeroerd.

Broeder, laat ons samen wandelen
Naar den oever van de zee.
'k Draag oranjen en amandelen
In dit biezen korfken mêe.
't Is zoo lief en zoete buiten;
't Is zoo helder zonneschijn;
Hoor-de vogelkens daar fluiten;
't Weder kan niet stiller zijn.
't Pad is droog en wit bestoven
En gezoomd met suizend riet.
Kom, er tusschen voortgeschoven
Tot waar men den zeeplas ziet!

Gun uw zusterken zijn' bede....
'k Heb nog nooit de zee gezien....
'k Draag mijn biezen korfken mede....
'k Hoorde 't zeggen van de liên
Dat de zee zoo lang en breed is,
En gedolven diep in 't zand,
En met heuvlen rond bekleed is
Als met eenen gordelband,
Dat haar tuimelende wateren
Altijd op- en neêrwaarts, gaan,
Dat zij ruischen, dat zij klateren,
Dat zij nimmer stille staan.

Broeder, 'k zal niet moede wezen,
Want de wandel is niet lang;
'k Zal ook het gedruisch niet vreezen
Van het schuimend golfgedrang;
God heeft immers hooge bermen
Rond de diepe zee gesteld,
Om de menschen te beschermen
Tegen haar vergramd geweld.
Maar als wij die bermen naken,
Neem mijn korfken in uw' hand:
'k Zal er licht wel op geraken,
Met u klautrend langs het zand.

'k Draag mijn biezen korfken mede....
'k Heb nog nooit de zee gezien....
Gun uw zusterken zijn' bede...
'k Hoorde 't zeggen van de liên
Dat men aan de kust gekomen,
Groote schepen vliegen ziet
Met de winden voortgenomen
Verre weg in het verschiet; -

Dat de zee op hare stranden
Duizend, duizend schelpjes zaait,
Dicht gekerteld op de randen
En met bieskens rond genaaid,

Schelpjes effen glad geslepen
Zonder schaard of braam of naad,
En omwonden met al strepen
Als met lint en zijdedraad.
Schelpjes puntig afgekronkeld,
Met de boorden uitgekruld;
Rood gelijk de rooze vonkelt,
En gepurperd of verguld:
Wit als sneeuw of zwart als inkte;
Bruin met striempjes uitgekamd;
Appelgrauw of bleek van tinte,
En gespikkeld of gevlamd.

Broeder, gij schijnt diep te peinzen....
Zoudt gij weigeren misschien
Van met mij naar 't strand te reizen?....
'k Heb nog nooit de zee gezien.
'k Draag mijn biezen korfken mede,
En wij peistren op het strand:
En ik loope langs de reede
Over 't wit gespoelde zand.
En ik zoeke bij de baren
De allerschoonste schelpjes uit,
Die ik eeuwig blijf bewaren,
En hier in mijn korfje sluit.

'k Gisse, broeder, toch geen' reden
Die u t'huis te blijven dwingt.
't Is zoo lange reeds geleden
Dat gij naar de zee niet gingt.
Eertijds spraakt gij maar van varen
En van reizen op de zee;
Nu ontwijkt gij zee en baren:
Ik krijg u naar strand niet meê.
Gij zijt triestig, neêrgeslagen.....
In uwe oogen blinkt een traan......
Ai! 't is waar!... 'k zal 't nooit meer vragen!...
Vader is in zee vergaan!

L.L. de Bo, pr.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

De jongen schudde het hoofd.
‘Niet? en wat moet je dan?’
‘'k Zal hekik a brenge wor ge zen mot.’
‘En waar moet ik zijn?’

‘Kom mor meê!’ en de schaapherder deed eene beweging in de richting van het galgenveld. ‘Mor wa wilde gai dormeê doen?’ ging hij voort op het flikkerend rapier wijzend.

‘Wat ik daarmeê doen wilde, drommels, dat is licht, te begrijpen: daar zal ik u aan rijgen gelijk een schapenbout, als je mij misleidt.’

De jongen lachte nogmaals dom.

‘Loopt de weg over het galgenveld?’ hervatte de trompetter.

‘Zaide gai bang?’ zegde de heibewoner lachend.

‘Als ik mijn wapen heb, ben ik voor niets ter wereld bevreesd, al bracht je mij zelfs onder de galg! Waar loopt de weg?’

‘Dwars over 't veld.’

‘Kun je me niet zeggen waar ik zijn moet?’

‘An gene kant 't galgeveld.’

‘Opperbest, doch waar? Wee u, als je mij bedriegt...’

De jongen wenkte den ruiter om den tocht te beginnen.

‘Neen,’ zegde deze, ‘we zullen alvorens te gaan, in gindsche kroeg een glas brandewijn drinken. Lus je brandewijn?’

De schaapherder knikte herhaalde malen en klokte met de tong.

‘Kom aan, mijn schimmel vraagt een korst brood en de keel van den meester is droog,’ zegde Helmes. ‘Je aarselt toch niet, kameraad? Ik heb geld in den buidel en alvorens het duivelsche veld over te trekken, moeten wij elkander leeren kennen en eens duchtig *avous* drinken.’

De schaapherder aarzelde inderdaad; de bekoring van den brandewijn

was echter groot en dewijl de ruiter, zijn paard leidende, reeds op weg was, volgde hij schoorvoetend.

Op het driftig geklop, en nadat men zich door een dakvenstertje vergewist had wie er klopte, werd de grendel weggeschoven; de twee personen traden binnen.

Het vertrek werd minder door eene kleine olielamp, dan wel door een turf- en houtvuur verlicht, dat onder een grooten zwarten sopketel brandde.

In den hoek van den haard zat een oud man, die even de wollen slaapmuts verschoof ten teeken van groet, en zich verder om de twee passanten niet scheen te bekommeren.

Een jonge, slonserige vrouw schonk, op verlangen des kavaliers, twee tinnen kroesen brandewijn uit eene korthalzige flesch, en brokkelde een dikke sneê brood in den haverbak voor het paard.

De deur der afspanning bleef half open, want de trompetter zette zich op eene bank nabij den ingang, terwijl hij uit voorzorg den toom des schimmels in de hand hield.

‘Bij brandewijn,’ zegde de trompetter, ‘hoort een ‘pypjen smooks’ en terzelfder tijd haalde Helmes een kort pijpke uit den hoedrand te voorschijn. ‘En jij dan, rook jij niet?’

De schaapherder deed een gebaar van ontkenning.

‘Zoo, zoo, je rookt niet? Ben je bang dat ossen en schapen het zullen rieken?’ ging Helmes lachend voort. ‘Wel man, dan moet je maar doen gelijk de groote heeren: als ze gesmookt hebben leggen zij immers een aangenaam kruidnageltje op de tong. Vuur, moeder!’

De waardin kwam met een vurigen turfklot op de schup, bij den trompetter.

De vrouw scheen den schaapherder wel te kennen, doch zij behield, evenals de oude man, het stilzwijgen en toen de gasten bediend waren, zette zij zich nabij het vuur.

De sterke drank scheen den gids te smaken, want tot driemaal toe moest de vrouw opstaan en de kroes vullen.

Bij de vierde werd de jongen, naast den kavalier gezeten, praatziek en genegen om, met reeds stotterende tong, vertrouwlijke meêdeelingen te doen.

‘Hebben we ver te loopen?’ vroeg Helmes terwijl hij zijn kroes tegen dien van zijn kameraad tikte.

‘Drai kwartier wait.’

‘Drie kwart uurs aan gene zij het galgenveld? Hoe heet je 't dorp, gehucht of plaats waar we moeten wezen?’

‘Da mag hekik a nie zegge.’

‘Ha, je zoudt me dat niet mogen zeggen en je moet mij er heen brengen? Ben je zestig, kerel!’

De gids vond de opmerking juist en zich geheimzinnig over den schouder van Helmes buigende, zegde hij:

‘An 't Wit Uys, te...’

‘Aan 't Wit Huis, te...’

‘Te vorselaar.’

‘Ha, *connu, connu*!’ riep Helmes, alsof hij alles op zijn duimpje wist, en klopte vrij hard met den beker op tafel, ten teeken dat hij voor zijn kameraad en voor zich de mildheid der flesch inriep.

‘Je zegt dus aan 't Wit Huis te Vorselaar,’ hervatte de trompetter. ‘Ken je de man die mij daar wacht?’

De schaapherder schudde neen.

'Is hij alleen?'

De jongen trok de schouders op.

'Woont hij in het Witte Huis?'

'In 't Wit Uys woont niemant.'

'Maar hij dan?'

Nogmaals volgde een teeken, hetwelk beduidde, dat de toegesprokene de vraag niet behoorlijk kon oplossen.

Evenmin wist de stumpert hoe de persoon heette, die hem gezonden had. 't Was, zegde hij, een heer in 't zwart gekleed met geelen stok, waarop een witten appel. Voor een handvol duiten had hij beloofd de zending trouw te volbrengen.

'Een heer in 't zwart met geelen stok en witten appel...,' dacht Helmes; 'zou dat die procureur zijn, dien ik dezen middag voor de taveerne op het lijf stiet?... Dieven in procureurs gekleed!... recht aardig.'

Helmes had zijn mantel wat meer van den schouder laten zakken, en door die beweging was de trompet deels zichtbaar.

De reeds dwalende oogen van den gids vielen op het speeltuig en stotterend zegde hij:

'Ziedan, watis da?'

'Ha, dat is een heerlijk instrument, waarop ik je eens een deuntje zal voorfluiten. Komaan, we zullen dat doode galgenveld eens levendig maken, en wie weet of deze of gene gehangene niet aan zijn strop zal te beginnen te dansen. Ha, ha, ha!'

'Ge zaide gai zeker eenen van d'oorenblazers van de Vraihait?'

'Een van de *Jonggesellen?*' zegde de oude, die zich nu had omgewend; de slonserige vrouw zelf liet mes en aardappels rusten en plaatste zich, met de armen in de zijde, dichter bij de tafel.

De trompetter zette het speeltuig aan den mond, stak het tusschen de spleet der deur naar buiten, opdat de volle tonen de vlakte zouden doorklinken en blies het deuntje 'Wilhelmus van Nassouwen'

De schetterende tonen der trompet werden langs drie of vier kanten door de echos herhaald.

't Was of er ginder ver, op het galgenveld, nog trompetters stonden, zegde de vrouw.

De oude man zegde gedurig, 'knap geblazen, knap geblazen!'

De schaapherder stond in verrukking, en stamelde dat hij ook zijne kunst op zijnen toethoorn toonen zou, zoodra men op het veld was.

Trouwens, dit scheen eene bepaalde overeenkomst met den procureur te zijn. Dit werd welhaast onloochenbaar toen de gids zeide:

'Als waon de galg zen, mot hekik blaose, zoo heet thum gezeed.'

'Ha, ha,' dacht de trompetter, 'een signaal; welnu, ik hoop dat het mijne geen onraad zal hebben doen ontstaan, maar den schouteth en dienaars zal hebben wakker geschud.'

En inderdaad, wie op dit oogenblik het hoofd buiten de taveerne gestoken en scherp toegezien had, zou in de schaduwen, donkere gestalten hebben zien waren, alsof de opgehangenen, onder de galg begraven, uit hunne kuilen waren opgestaan.

Een oogenblik nadien verscheen de schouteth der Vrijheid op den dorpel van het huis; gansch de herberg was door den vorster en eenige dienaars omzet.

De schouteth gebood stilte en discretie, en liet de hand leggen op den schaapherder, die, volgens den vorster al sinds lang op zijn zwart boekje stond, om zekere slechte practijken.

Onder toezicht van een dienaar moest hij in het huis blijven tot dat het gerecht zou weêrkeeren, en nadat de schouteth eenige oogenblikken met dien duivelschen trompetter, wiens deuntje zoo onverwacht de heeren der Bank aan het galgenveld had doen komen, gefluisterd had, zegde deze: ‘Voorwaarts naar....’ en de rest fluisterde hij in het oor van den vorster.

De schouteth betaalde den brandewijn en Helmes sprong lachend te paard en reed in den nu helderen maneschijn, naar de Vrijheid terug; zijne guldens waren vreedzamer verdiend dan hij dit eerst gedacht had.

Trouwens, 't was nu niet anders dan eene kleine avondwandeling geweest.

In de afspanning maakte de vrouw een groot kruisteeken, toen hij weg was; want die trompettoon klonk haar nog zoo wonderlijk in het oor, dat de booze alleen hem in de ruimte kon geblazen hebben.

Toen, bij het krieken van den dag, de trompetter bepaald de Vrijheid verliet, ontmoette hij een der dienaars van het gerecht, dat met ledige handen terugkeerde; de schaapherder was zoo dom niet, of hij wist reeds in den nacht te ontsnappen en toen men het oude en alleenstaande Wit Huis omsingelde, had Darvis dien bouwval langs een geheimen uitgang verlaten.

De procureur had des avonds wel den trompetklank over het galgenveld hooren klinken, doch de ossenhorentoon was achterwege gebleven.

Zeer duidelijk had hij het ‘Wilhelmus’ onderscheiden en dit bracht hem den trompetter in het geheugen, dien hij in den loop van den dag in de Vrijheid had gezien.

Nu was het zeer moeilijk om een verband te vinden tusschen dat Wilhelmusdeuntje, het briefje en zijn gids; maar Darvis had in zijn leven reeds zoovele slechte practijken van de heeren van het gerecht

moeten ondervinden, dat hij in alles en altijd op zijne hoede was.

De man dwaalde dus in den omtrek van den bouwval, als ossenkooper gekleed en vergezeld door zijnen rooden dog.

De maan brak door de wolken en stelde hem in staat nu in deze dan in gene hinderlaag, den omtrek te verkennen en Darvis had weldra reuk van de speurhonden.

Hij keerde naar het Wit Huis terug, haalde uit dat onbewoond verblijf datgene, wat hij verlangde niet in de handen van het gerecht te doen vallen en verliet, zooals wij zegden, langs een hem bekenden weg de puinen.

Toen de schouteth binnendrong brandde in een der vertrekken op de schouwlijst nog eene kaars; naast deze stond een looden inktkoker waarin een stuk ganzenpen; verder vond men eene korst brood en eene gebroken flesch. Darvis, want de schouteth vermoedde wel dat hij de tijdelijke bewoner was geweest, had dus pas dit verblijf verlaten.

Men doorzocht den omtrek; men bereikte de heide toen de vorster eene lange, zwarte gestalte, vergezeld van eenen hond, op eenige stappen voor hem, vluchten zag: geen twijfel dat was Darvis.

De jacht begon. Waren de vervolgers vlug, de vervolgde was nog vlugger. Verloor men hem nu eens uit het oog, men zette hem in de richting, waarin men hem het laatst gezien had, achterna.

Nu eens had men hem een oogenblik op de toppen der witte zandheuvels, dan weêr op de vlakte gezien, en zoo dicht had de vorster hem eens op de hielen gezeten, dat hij hem kon toeroepen: ‘Sta en geef u over!’ waarop Darvis zich omkeerde, een oogenblik zijn mispelaren stok uitdagend boven het hoofd zwaaide, en den loop voortzette.

DE TUILERIEEN TIJDENS HENDRIK IV.

De vervolgde sprong eer dan hij liep, hield soms stil om eens uit te blazen, liet dan een der dienaars tot op korten afstand naderen, dreigde hem de hersens in te slaan, had zelfs een paar malen een zijner vervolgers neêrgeslagen, en hervatte daarna weêr zijnen loop.

Sedert een kwartier uurs had men nu de zwarte gestalte uit het oog verloren, toen eensklaps, laag langs den grond, een lichtje flikkerde.

De vorster zag het en dacht aan een dwaallicht, 'tgeen hem juist niet gerust stelde; doch het lichtje werd grooter, liep voort, werd eene slang, die nu eens den vurigen kop oplichtte, dan weêr naar den grond boog, haren loop voortzette en zich welhaast in vier of vijf slangen verdeelde.

Een witgrauwe rollende en golvende damp, door den vuurgloed bestraald, dreef boven die vurige slangen en over de heide heen.

Een bange kreet steeg uit aller borst op en hield de vervolgers een oogenblik pal staan.

'Heibrand, heibrand!' riep de vorster.

Het vuur, door den wind voortgedreven, breidde zich met eene verbazende snelheid uit; men hoorde een gesuis, een geknetter, een gesis alsof er een onmeetlijk vuurwerk werd afgesteken.

De vlam werd grooter, breeder, golvender: 't was eene zee van vuur, bekroond door witte en grauwe wolken, en tot verre over de heide, spreidde de brand zijn akelig licht uit en wierp een dreigenden schijn op het naburige mastbosch.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 12]

Charles François Gounod.

Onder de muziekale beroemdheden van onzen tijd, bekleedt Gounod voorzeker eene eerste plaats, hetzij hij dan voor de gewijde of ongewijde gewelven, voor de kerk of voor den schouwburg schreef. Niemand zal den maëstro overigens den eersten rang betwisten.

CHARLES FRANÇOIS GOUNOD.

Gounod werd in 1818 te Parijs geboren; Halevy was zijn eerste meester, en voorwaar! die leiding was wel geschikt, om in hem een vasten grondslag te werpen. In 1839 viel aan Gounod de eerste prijs voor muziekale samenstelling ten deel, en vier jaren verbleef hij dien ten gevolge in Italië, het land der harmonie. De gewijde muziek was daar zijn lieflingswerk.

In Parijs teruggekeerd, werd Gounod kapelmeester in de kerk der buitenlandsche Missiën, en het was ook daar dat hij verschillende stukken zijner godsdienstige muziek deed uitvoeren. In 1849 voerde men in de St. Eustachius, te Parijs, zijne groote Mis uit, die in al de kathedralen der wereld nadien, herhaalde malen, gezongen werd en een der grootste werken is, die een toondichter droomen kan.

Sinds heeft Gounod ook voor den schouwburg gewerkt: zijn *Faust* is eene muziekale schepping van onmeetbaar talent en waarin hij, misschien beter dan wie ook, den dichter Goethe begrepen heeft. Nog andere stukken dragen den stempel des meesters, doch geen zoo diep als genoemde opera.

Sedert dien is Gounod herhaalde malen tot de godsdienstige muziek teruggekeerd en, volgens berichten in de dagbladen, gedenkt hij nog, met een bijzondere voorliefde, de muziek ter verheerlijking van het katholicism en zullen wij nog menig stuk van hem ten gehoore mogen ontvangen.

De vallei van Lourdes.

Wie kent Lourdes niet! Wie heeft niet van de wonderen hooren spreken, die daar plaats hebben, wie niet hooren gewagen van de duizenden en duizenden pelgrims, die, uit alle hoeken van Europa, en zelfs van genen kant des Oceaans, gansch het jaar door, derwaarts stroomen! Wie overigens daaromtrent ten volle wil ingelicht zijn, neme het werk van Henri Laserre, een der schoonste boeken, welke sinds vele jaren in Frankrijk verschenen zijn.

Lourdes is door een prachtigen bergketen omgeven, doch zuidwaarts loopt deze breed uit en men heeft er een heerlijk gezicht op de vallei van Pierrefitte, door welke de rivier de Gave hare wateren voortstuwt. Gansch die oppervlakte is met puinhoopen uit de hoogste oudheid bedekt. De lezer zal, de gravure ziende en de onderschriften volgende, zich vrij goed met de plaats vereenzelvigen. Een. der voornaamste overblijfsels is de romeinsche ruïne.

Volgens de geschiedenis heeft Lourdes, in vroegere eeuwen, eene aanzienlijke krijgskundige rol gespeeld. Het kasteel was de sleutel des lands; Karel-de-Groote dreef er de Saraceenen uit. In de 14^{e} eeuw maakten de Engelschen zich meester van gansch dit gewest, en in de gods-

dienst-oorlogen der 16e eeuw, was de vallei van Lourdes het tooneel van verwoede gevechten. Door de Hugenoten van Bearn aangevallen, hebben de Katholieken zich daar onverwinnelijk gevestigd.

Tijdens de regeering van Lodewijk XV, werd het kasteel tot staatsgevangenis ingericht; men noemde haar *la Bastille des Pyrenées*. Thans, sedert de wondervolle verschijningen, welke aldaar plaats hadden, is Lourdes bij uitstek eene plaats des gebeds geworden.

Als men de cijfers volgt komt men aan de rotonde; deze is een geschenk van Henri Laserre; zij dient tot eetzaal voor de pelgrims en 1000 a 1200 kunnen er plaats vinden. Ten gevolge dezer bouwing, zijn de bedevaartgangers niet meer gedwongen, in de naburige plaatsen, een onderkomen te zoeken. Daar ook kunnen zij van de vermoeienissen van den tocht uitrusten.

Een weinig verder staat op de granietrots de prachtige gothische kerk, met haar niet minder prachtigen toren. Op den dag der bedevaarten waaien, uit al de openingen des torens, de banieren en vaandels, die de pelgrims, ter gedachtenis, hebben achtergelaten. Als des avonds de galerijen verlicht zijn, levert de nu als een hemelsche vuurbaak glinsterende kerk, een onbeschrijflijk tafereel op.

Ter zijde, zooals men ziet, bevindt zich de wondervolle grot, waar de verschijning plaats had. Dat zij, die glimlachen bij het lezen dezer woorden, het boek met authentieke stukken van Henri Laserre lezen, en zij zullen dit boek, niet zonder eene diepe ontroering te gevoelen, ter zijde leggen, misschien het andermaal opnemen - en wie weet, eens den pelgrimstaf opnemen, en gaan waar duizenden en duizenden heengaan.

Het paleis der natie te Brussel.

Wat is Brussel in een honderdtal jaren veranderd! Wie zou aan het Park met al zijne paleizen, nog kunnen veronderstellen, dat de teekeningen echt zijn welke Sanderus daarvan geeft en die gegraveerd werden door Lucas Vorstermans, den jongere! Waar is dat paleis gebleven van de oude hertogen van Braband, met zijne torenspitsen, zijne ruime binnenpleinen, zijne gaanderijen?

Geen spoor is er nog van te vinden, zoo min als van den bloem- en doolhof, van den wijnberg, het hertenkamp en de fonteinen; geen spoor van al die bouw- en natuurpracht, en indien er eene stad is welke *peau neuve* heeft gemaakt, dan is het zeker wel Brussel. Wat het nog overhield van zijn hertogelijk verledene, ligt tegenwoordig schier geheel tusschen de moderne pracht, verloren en verborgen.

Ter plaatse waar nu het paleis der Natie staat, zag men weleer de nederige woning, in welke Karel V zich afzonderde, nadat hij afstand van den troon deed. Het tegenwoordige gebouw werd ten koste van de stad, door den bouwmeester Guymard, in de jaren 1779-1783 gebouwd. Het diende, in den aanvang, voor de zittingen van den raad van Braband.

Toen de fransche republiek ons zijne *zalige* wetten oplegde, diende dit gebouw tot tribunaal, en in 1817 toen wij op de Vereenigde Nederlanden mochten roemen, tot vergaderzaal der Staten-generaal, die den 18den October 1818 daarvan bezit namen.

'Nu nog vereenigen zich daar de Wetgevende Kamers. De werken, onder toezicht van den bouwmeester Van der Straeten, werden deels herbegonnen na den brand van

29 December 1820. De voorgevel is versierd met acht kolommen, welke een driehoekig frontispice ondersteunen, in hetwelk de beeldhouwer Godecharles, in 1782, een basrelief, de Justicie voorstellende, beitelde.

Opmerkelijk is de roode marmertrap, die naar de zalen van Senaat en Kamer leidt. In de laatste jaren zijn beide zalen veel verfraaid en zal de Senaat met schilderingen van Gallait worden versierd. Overigens bemerkte men, in verschillende bijhoorige zalen, reeds schilderstukken van de voornaamste vlaamsche meesters.

Nederlandsche dichters. Margaretha van Oostenrijk.

I.

Te Mechelen, die stad zoo rijk aan oud- en schoonheden, staat, voor de zoogenaamde *halle*, op de Groote Markt, het beeld van Margaretha van Oostenrijk, gouvernante der Nederlanden.

Mechelen was in die dagen eene wezenlijke hofstad; 't was niet, zooals men Turnhout noemde, *klein Brussel*, 't was schier het wezenlijke Brussel; want de stad bevatte niet alleen het hof, maar alles wat daarmeê in betrekking stond.

Laat ons, in onze verbeelding, het paleis der vorstinne opbouwen, en, door een wiemelend leger van hellebardiers, voetknechten, hofjonkers, edelheeren en hooge beambten de groote zaal van het hof binnen treden.

Gansch de zaal moet getuigen van den kunstgeest, welke de eigenaresse bezielt.

Daar waar de poëzie, de schilderkunst, de beeldhouwerij, de muziek en de dans gehuldigd worden, en dat in een tijdvak van liefde tot pracht, moest Margaretha's hofzaal wel een wezenlijk museum van schilder-, snij- en weefwerken zijn.

De zon tintelt dan ook op de geschilderde glasramen, teekeningen van Bernard van Orley en ons oog valt op de kleurige tapisserieën, door denzelfden kunstenaar ontworpen en geteekend.

Coxie en Koenraed, beeldsnijders, moeten niet vreemd zijn aan de schilder- en beeldho□erken die wij er opmerken; de italiaansche kunst moest er zich paren met de vlaamsche.

II

Laat ons die zaal bevolken, niet alleen door wufte hovelingen; maar door mannen van talent en genie.

't Zijn dichters, rechtsgeleerden, diplomaten, schilders, beeldhouwers, muzikanten - en tusschen die bonte groepen teekent zich scherp het strenge, zwart geestelijke kleed af: 't was echter veeleer hier het kenteeken der geleerden, dan wel dat van den dienaar der Kerk.

In de eerste plaats valt ons oog op een man in eene eenvoudig zwarte kleeding; zijn aangezicht heeft scherpe trekken, doordringende oogen en een glimp van het sarcastische speelt om zijnen mond.

Weet ge wie hij is?

't ls Desideer Erasmus, de diepzinnige schrijver, de geestige kritieker, de man met doorpeilenden blik - dien men thans meer hervormer wil maken dan hij wezenlijk was; die echter nooit iets anders beoogde dan de hervorming der Kerk in de Kerk

zelve, en die de buiten deze palen loopende hervorming in Duitschland, het *luthersche treurspel* noemde.

In eene andere gelegenheid zou de plaats ook wel kunnen bezet zijn geweest door Albert Dürer, die op zijne reis in de Nederlanden (wiens curieus dagboek, in 1840 vertaald en verschenen is), een zeer welkome gast aan het hof der kunstlievende Margaretha was.

Met Erasmus spreekt een geestelijk persoon: 't is Adriaan Floriszoon Boeyens, de tapissiers-zoon van Utrecht, de leeraar in de godgeleerdheid, de leermeester van prins Karel, de toekomstige gezant, bisschop van Tortosa, kardinaal, onderkoning van Spanje - de toekomstige Paus Adriaan VI.

Rondom hem groepeeren zich Perronet, de staatkundige, de vader van den beroemden kardinaal van Granvelle; de hofpoeëten Molinet en Lemaire; Viglius, de grootste rechtsgeleerde van zijnen tijd; de gebroeders Evrard, de Nieupoortsche philosooph de Scheppere.

III.

Verder op staan de schilders Rogier van der Weyden, Bernard van Orley, de jonge Michaël Coxie - bijgenaamd de Raphaël van het Noorden.

De toonkundigen Agricola, Brunel, Despres - en verder wendt en keert zich daar gansch een schitterend heir van rijmelende en geestzoekende hovelingen, die wij onder schier onuitspreekbare namen, in de *rondaux* en *ballades* verborgen vinden.

Daar bevinden zich: de eere-ridder Mare Lebaulme, doctor Picot, de hofmeester Hesdin, de heeren van Lalaing en Lachaux; - een aantal vereerders der vorstelijke dichteres; verder, de edelvrouwen de Planci, van Heuckelum, de Vère, de Baude: altemaal sterren, die trachten te pinken rond de groote ster, welke men Margaretha noemt.

Laat ons de mode van het hof volgende, eenen heraut de komst der souvereine doen aankondigen.

Op den arm leunende van een rijzigen knaap, met geestig en helder oog, met scherpe trekken en uit wiens uiterlijk, kracht en zelfbewustheid spreekt, treedt eene jonge, schoone vrouw voort, in glinstrend brocato gekleed.

Zij heeft blond gestruiveld haar, zoo als later de dichter Zevecote in de beschrijving zijner verloofde zeggen zou; een zacht tintelend oog, en een lichte blos overdekte hare wangen.

In haar oog blinkt geest, opgeruimdheid en tevens goedheid; hare bewegingen kenmerken majesteit, en niettemin zijn deze los en ongedwongen.

Die knaap is prins Karel: - 't is de toekomstige keizer Karel V, de toekomstige heerscher over Europa, die zegde italiaansch te willen spreken met den Paus; spaansch met zijne moeder; engelsch met zijne tante, koningin Christina; duitsch met keizer Maximiliaan; fransch met zich-zelf en vlaamsch met zijn volk.

De jonge vrouw is, gij hebt het reeds geraden, Margaretha van Oostenrijk - gisteren de onvermoeide danseres of jageres; morgen de stoute en tevens doorzichtige diplomaat; gisteren op de schuttersgilde met den voetboog den oppervogel neêrschietend; morgen van uit haar kabinet de kroon doende waggelen op dit of dat vorstelijk hoofd; gisteren een ridderlijk tournooi voorzittend en vandaag een feest gevende aan al wat kunst en geleerdheid schitterend telde in den lande.

IV.

In die vereeniging had het fransch den boventoon, en er werd niet eens meer aan de arme landtaal gedacht.

En echter zou het geen lichtpunt in de geschiedenis zijn geweest, indien de vorstin, tijdens een dezer feesten, hulde aan de taal des volks hadde gebracht; indien zij zich herinnerd had, dat zij in de Nederlanden leefde en het eene misdaad werd het land, langs linksche wegen en door het dooden zijner eigenaardigheid, te ontzenuwen?

Wij zouden haar in het midden van dien kring hebben willen zien oprijzen en geen fransch geslepen glas, maar echte vlaamsche peerlen, aanbieden; wij zouden haar die vlaamsche regelen doen voordragen, die zij eens dichtte en waardoor zij deel maakt van die lange rei dichters, welke, dwars door de eeuwen heen, als lichtbaken voor ons staan.

Wij zouden haar die weinige regelen doen declameeren, welke, zij alleen, meer gevoel bevatten dan al de fransche verzen van haren tijd te samen genomen; of wel wij zouden ze door deze of gene tooverstem doen zingen, met instrumentale begeleiding van Agricola of Brunel:

Mijn hertken heeft altijts verlanghen
   Naer u, die alderliefste mijn!
U liefde hevet my so seer bevanghen!
   U vry eigene willic sijn.
Voor al die werelt, alghemeine,
   Zo wie dat horet ofte siet,
Hebdy mijn herteken geheel alleine;
   Daerom, lief, begheeft my niet.

En dan dat andere pereltje:

Ghequetst ben ie van binnen,
Duerwont mijn hert soe seer,
Van uwer ganscher minnen,
Ghequetst soe lanc soe meer.
Waer ic my wend, waer ic my keer,
Ic en can gherusten dach noch nachte;
Waer ic my wend, waer ic my keer,
Ghy sijt alleen in mijn ghedachte.

V.

Tot wie zijn die lieve, gevoelvolle regeltjes gericht? Men weet het niet, evenmin als men weet wat er zoo al onder de fransche rijmpjes der kunstlievende gouvernante verscholen zit.

Wij houden echter die twee stukjes minder verdacht dan vele andere, dewijl het hart zich hier vrij lucht geeft, en men bij die poëzie iets reins en puurs inademt Zeker is het, dat die twee stukjes juweeltjes zijn van het zuiverste water.

Wat al diep gevoel ligt er in opgesloten! Hoe voelt men daarin, dat die regels trillingen zijn, uit het diepste diep des harten!

In de eerste regelen blijft dat gevoel binnen de grenzen van het hart; maar in de volgende houdt die enge beperking, dat zoete mysterieuse, op. De bron kan niet meer weêrhouden worden; de opborreling breekt den grond, en het schitterend, kristallijnen vocht, schiet als eene flonkerende fontein, voor het oog der wereld, ten hemel.

Er ligt in die verklaring ‘voor al de werelt, alghemeine,’ eene reinheid, eene kuischheid, iets, zullen wij zeggen, van dat zuiver goddelijk gevoel, dat de Schepper in het hart van den mensch heeft gelegd, om aan de wereld nog een glimp van den hemel te geven.

Het tweede lied is eene der liefste complainten, welke wij kennen. Diep is dit gevoeld; het drukt een grievend, een bloedend lijden uit.

In ieder woord klinkt als het ware een snik, een traan.

Als men die keurige regelen leest, is het dan niet eens te meer te betreuren, dat de gouvernante der Nederlanden zich met zooveel blinde drift, aan de vreemde en oppervlakkige verzenweverij overgaf?

Indien zulke zoetvloeiende zangen in het publiek waren gebracht, zou het volk zich met deze zonder twijfel vereenzelvigd hebben; zij zouden het volk hebben veredeld, beschaafd en het heilig vuur eener eigene poezie in het gemoed hebben ontstoken.

Hadde Margaretha van Oostenrijk in het vlaamsch geschreven, België ware in die dagen het land der poëzie geworden, en had onder opzicht van godsdienst, wellicht zoo'n harde schokken in later dagen niet onderstaan.

O-O

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.

(*Vervolg*.)

‘De schelm heeft de he□ in brand gesteken!’ riep de vorster.

‘Om ons eene nieuwe bezigheid te geven!’ antwoordde een der dienaars.

‘En des te zekerder te ontsnappen.’

‘Wat schurk!’

‘Het mastbosch is bedreigd!’ hervatte de vorster. ‘Zie, ginds aan den hoek vat het vuur! Dat brandt als pek en olie! Groote hemel, wat schouwspel!’

Verschrikkelijk grootsch was inderdaad het brandtooneel in den nacht. De vlam loeide, bulderde en golfde als eene onstuimige zee, over de toppen van het bosch heen. Beneden op den grond, boven aan den hemel, alles scheen vuur, niets dan vuur.

In de wijde verte klonk in de duisternis de alarmklok van dit of dat dorp. De heide begon te leven; ten allen kante daagden menschen op, om door het graven van greppels den verwoestenden brand tegen te gaan - en middelerwijl wandelde Darvis, dien men niet ten onrechte beschuldigde, kalm en bedaard met zijnen hond over den weg en had zijn ketsgetuig en tonteldoos, uit voorzorg, in een watervlak geworpen, indien men hem soms mocht aanhouden en van brandstichting beschuldigen.

De hoofdinhoud van het gebeurde, vernam Helmes van den dienaar, dien hij bij het verlaten der Vrijheid ontmoette.

De man was letterlijk vernietigd; ontmoedigd keerde hij in zijne woning terug, evenals de schouteth, evenals de vorster, evenals gansch de schepenebank, evenals de Midletown's die zich de oplossing van het raadsel zagen ontsnappen: doch zoo overtuigd was de schouteth dat gansch de zaak niets anders dan eene listige afzetterij was, dat hij op het punt stond den jood, na eene duchtige geeseling buiten de grenzen der Vrijheid te drijven en het gebeurde blauwblauw te laten.

Mevrouw Midletown dacht er echter anders over, en beriep zich op het oordeel en de goedheid der nieuwe Vrijvrouwe.

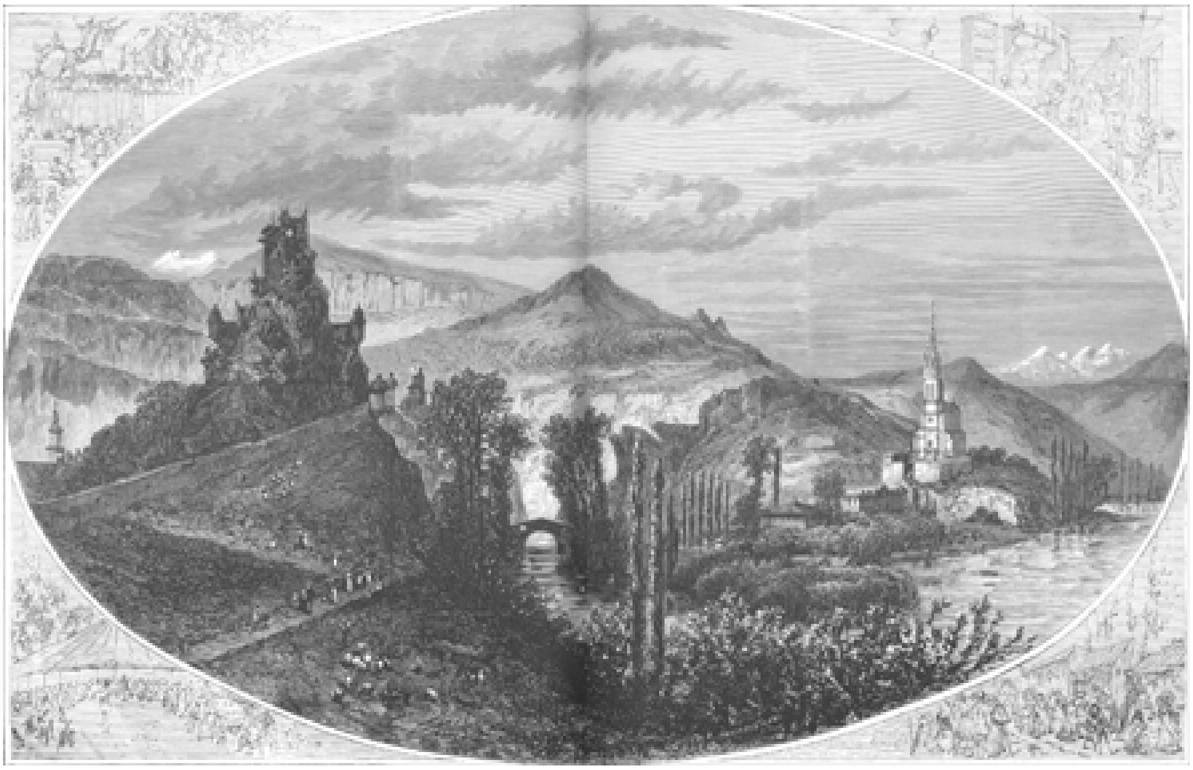

DE VALLEI VAN LOURDES.
1. Toren te Lourdes. 2. Middeleeuwsch fort. 3. Romeinsche ruïne. Oude poort. 4. Romeinsche brug. 5. De Gave (rivier). 6. Weg naar de grot. 7. Rotonde (refter der pelgrims). 8. Klooster der religieuzen die de grot bedienen. 9. Gothische kerk (der grot). 10. Miraculeuze grot. 11. Vallei der Gave de Pau.

VII.
Een gedenkwaardige dag.

Sedert een paar dagen was de Vrijheid in rep en roer: de vergaderingen, nu voor dit dan voor dat, maar allen betrekkelijk de blijde intreê, volgden elkander op.

Op het Vrijheidshuis had men besloten, dewijl de prinses van Oranje den 9 September te Tilburg aankomen zou, 'sessendertich bequame kerren met peerde, huyve alles naer behoiren' ter plaatse te zenden, om aldaar, 'te doen volghens doordre en last door de gecommitteerden tot dyen eynde ontfanghen.'

Volgens dezelfde beslissing, zouden de 'gulden respective van Welde, Pouppel, Ravels en Baerle onder d'officie van Turnhout, met hunne behoirlijke en wapenen de compste ofte advenu van voors. Hare Hoogheyt Vewachten op de uyterste palen van Pouppel,' te Aarle, achter Poppel, alwaar zich ook zouden bevinden de 'Hooftschouteth en respective officieren, geconsingeert met de Jongmans (*de Jonggesellen*) van Turnhout en alsoo met de voors. Hare Hoogheyt te merceren naar Pouppel,' om eindelijk de gilden der Vrijheid, Arendonk, Gierle, Lille, Merxplas, Wechel, Vlimmeren, Beerse en Vorselaar, te ontmoeten en in stoet naar de stad op marsch te gaan.

Nog andere beslissingen werden er genomen. In gilden, ambachten en burgerwijken werd alles voor het plechtig onthaal toebereid.

Men oefende zich in het marcheren en in het defileren; trompetters bliezen eene marsch of signalen; *de Jonggesellen*, onder het geleide van hunnen kapitein Laurens Reyns, speelden hunne schoonste deuntjes; men vernieuwde of schikte vendels en attributen; men blonk de zilveren koningsplaten; men schuurde de hoofdmanspieken; men koos uniformen voor trompetters en fanfaristen uit.

De poorters hielden zich druk bezig met het versieren der straten en ieder wedijverde in het bijzonder, om zijn huis boven de andere te doen uitschitteren.

Het chronicum stond destijds in de Kempen reeds hoog in eer; het prijkte, even als het opschrift in rijm, tusschen het groen, bloemen en gekleurde stoffen, en evenals nu nog, deden de dichters reeds: 'Oraniën' op 'Hispaniën' (Oranje op Spanje) rijmen.

In de laatste dagen waren de wegen, die naar de Vrijheid leidden druk door 'passanten' bezet; goochelaars, horoscooptrekkers, kunstenmakers van allerhande soort, bedelaars en landloopers stroomden naar de kleine kempische stad. Karren, wagens, kavalieren, neeringdoenden en nieuwsgierigen, rijken en armen, waren, vooral op den vooravond van den gedenkwaardigen dag, talrijk, en op een zeker oogenblik kon men zeggen, dat de wegen letterlijk waren belemmerd: het was toen de gilden van Arendonk en het west-kwartier naar de Vrijheid afzakten.

Reeds des namiddags was de schouteth van Turnhout met zijne officieren te paard en vergezeld door de *Jonggesellen*, naar Poppel gereden.

Eric Ralph, Hendrik Midletown bevonden zich in het gevolg van den schouteth. Allen droegen onder hunne lichte mantels, hunne beste gewaden, en de Oranje-pluimen op hunne hoeden waren breed, lang en frisch. Zelden hadden de hinnikende paarden zulke flinke en galante ruiters gedragen.

Flink ook was het uiterlijk der *Jonggesellen*; de platte muts en halsdas waren in Oranje-kleur, het wammes was kort afgesneden en van fijnen witten baai, de broek lang en uit lichtblauwe stof vervaardigd. Hunne koperen instrumenten blonken in het zonlicht, als waren ze van zuiver goud.

Ten bewijze dat men op alles bedacht was geweest, zag men eene wit gehuifde kar, geladen met gekookt vleesch, wildbraad, lekkernijen van allen aard en verschillenden wijn, onder ander *vin d'ay*, de rjiiters opvolgen.

Men wilde te Poppel, bij Joris Sebastiaensen, der Vrijvrouwe een voortreffelijk ontbijt aanbieden, hetgeen Hare Hoogheid gewis niet onwelkom zou zijn, na de doodsche heide tusschen Tilburg en Poppel te zijn doorgetrokken.

De Vrijheid scheen dien avond den stelregel der kinderen gevolgd te hebben: ‘vroeg te bed, om vroeg op te zijn;’ want den volgenden morgen zou de stoet afmarcheren, en wie zou daar niet bij tegenwoordig willen zijn!

Nog was het zonlicht niet doorgebroken, of de blijde horenklank, die rechts en links door Turnhout's straten weêrgalmde, schudde jong en oud wakker.

Als bij tooverslag was de rust in leven en beweging herschapen: bovenvensters werden geopend en in eene soort van familieschilderij veranderd, dewijl zich drie of vier koppen daarin verdrongen, om te vernemen wat er reeds op straat te zien was en om eens vluchtig den hemel te ondervragen.

Alles voorspelde een heerlijken septemberdag. Wel hing er mist, doch de zon zou weldra met haar gouden gloed door de wolken breken en ieder onrein neveltje uit den dampkring wegtrekken.

Allengs rees zij op en de toppen der boomen in de warande, met een milden dauw bedekt, glinsterden als zoovele tuilen van juweelen; het was alsof zij het feest der nieuwe Vrijvrouwe, met al haren glans, wilde verheerlijken.

Gansch het Marktplein wiemelde van menschen: al de gilden, ambachten en burgerwijken waren aanwezig. Op den toren en aan vele huizen waaiden reeds het Oranje-wimpel, of het *Oranje-blavje-bleu*; aan de oude gevels der huizen waren reeds guirlanden van groen en bloemen, soms van oranje, blauwe en witte stoffen door elkander gevlochten, opgehangen.

In de straten stonden reeds masten en berken, door bloemkransen aaneen geschakeld.

De straatjongens dansten rechts en links, de trommel roffelde, de trompet schalde, de burgers riepen reeds op voorhand een ‘hoezeetje,’ en voor half zes waren de verschillende kompagniën marschvaardig en werd de tocht aangevangen.

Dat alle vensters en deuren door nieuwsgierigen bezet waren, is te begrijpen; wij plaatsen ons echter naast Quinten Stoffel, naast den waard uit de *Oude Vryheyt* die gewis beter dan iemand de vereischte uitleggingen geven kan; te meer vertrouwen wij, dat die uitlegging volledig wezen zal, dewijl de waard vergezeld is van een persoonaadje, dat vreemd is aan de landstreek.

Inderdaad naast hem stond de blozende en bluffende Simon, de lijfknecht van ridder de Knuyt, welke reeds, in afwachting dat zijn heer komen zou, bij den sekretaris der Vrijheid, den heer Proost, was aangeland en nu gebruik maakte van de gelegenheid, om, met zijn alwetenden vriend Stoffel, zijne eerste nieuwsgierigheid te bevredigen.

Eene bende dansende straatjongens., waarvan sommigen, met de geronde hand voor den mond, het Wilhelmusdeuntje der trompetters nabootsten, opende den stoet en stelde zich voor de aftrekkende gilden uitgeleide te doen tot buiten de stad; gene om heimelijk meê naar Poppel te gaan en slechts des avonds met de prinses van Oranje in de voorvaderlijke Vrijheid weêr te keeren.

‘Daar zijn ze, daar zijn ze!’ klonk het uit duizende monden in de Potterstraat.

‘Opgepast nu, mijnheer Simon,’ zegde Quinten Stoffel. ‘Zie, die trompetter daar, op zijn zwart paard en die den stoet opent, is Jaap's-Jeuriën. Een flinke trompetter,

dat verzeker ik u! Jaap's-Jeuriën kan blazen om de dooden uit hun graf te doen komen. Luister eens, mijnheer Simon!'

Jaap's-Jeuriën hief zijn deuntje aan.

'Vrij wel,' liet er Simon meesmuilend op volgen. 'Doch men heeft, weet je, in den Haag gewoond; men heeft Munster, Parijs en twintig andere voorname steden gezien en dan, begrijp je, Stoffel, dat men juist niet dadelijk geestdriftig zijn kan voor een trompetter. Wat uniform draagt die kerel?'

'Hetzelfde uniform als dat de *Jonggesellen* en al de trompetters dragen.'

'Zoo, zoo..... Wat beduidt die wagen?' en Simon wees op een open wagen, bespannen met vier zwarte paarden, welker harnassuur met oranje-kokarden en linten was opgesierd.

In het midden van dit rijtuig rees een met de driekleur omslingerde staak op, aan wiens top, met vergulde lans, de driekleurige vlag wapperde.

De witte baan der vlag droeg voor opschrift, in vergulde letteren, *voor Vrouwe en Kroost* - eene zinspeling op de prinses en hare afstammelingen.

Achter uit den wagen stak, in schuinsche richting, eene lans, aan welke Turnhout's wapenschild 'het loopende hert' was vastgemaakt.

‘Schoon, schoon!’ riep Quinten in geestdrift ontvlamd, die trouwens door al de nieuwsgierigen gedeeld werd, Simon daargelaten.

‘En wie zijn die persoonaadjes?’ hervatte de haagsche wijsneus.

‘Wat zijn ze deftig in 't zwart, met witte kragen, witte opslagen aan de mouwen en dan die breede oranje-sluier om het middel. Schoon! Wie zij zijn? Wel, een deel der wethouders, de heiliggeestmeesters, de aalmoezeniers, de gezworenen en bedezetters.’

‘Ik versta geen woord van gansch die rimram. Nu, om 't even.’

Hoe kon Simon, die zooveel Hoogedelmogenden en gezanten van den lande gezien had, zich ook inlaten met die kleine boersche lui der Kempen - hij, die geroepen was dagelijks ridder Knuyt's gebloemden kamerrok te helpen aan- en uittrekken!

‘En wat is dat nu voor een kompanie?’ hervatte de lijfknecht.

‘Die nu volgt is de gilde van Rethorica. Op de rondas prijkt het wapen en in het wit der driekleur leest men nogmaals *voor Vrouwe en Kroost*. Ziet ge wel, mijnheer Simon, dat hunne stokken met de drie kleuren omschilderd zijn?’

‘En wat dragen die lui daar aan de platte Oranjekleurige muts?’

‘Erica's, heidetakjes. Onze Rethorica is een voornaam geleerd en pleizierig gezelschap, waar men *cluyten* speelt, die iemand lam en kreupel zouden doen lachen.’

‘Ha, dat zijn dus zoo wat..... kluchtspelers? Van dat goedje hebben wij in den Haag en te Amsterdam ook veel. Een zekere koopman in kousen te Amsterdam, zoo iets van..... Joost van Vondel meen ik..... laat zich veel met die gekheid in. Je begrijpt, Stoffel, als men optochten te Munster en die der Staten heeft gezien...’

‘Mijnheer Simon, zie eens hoe schoon!’ onderbrak de waard den knecht, die met minachtende, half toegenepen oogen en de handen op den rug, de kempische aardigheden naarzag. ‘Zie, dat zijn de dekens zegelaars, ondermans en broeders der tijkenatie en andere wevers.’

‘Wat postuur staat daar op dien standaard te prijken?’

‘Dat van hun patroon; 't is de H. Severius.’

Er speelde een lichte glimlach over Simon's lippen; want de man beweerde een hoogst verlicht hoofd te hebben en boven alle ‘superstitie’ van heiligen en verdere hemelingen te staan.

‘En op de plaat, die op den driekleurigen bandelier is vastgehecht?’ ging hij voort.

‘De schietspoel en de blauwe vlasbloem.’

‘En wat moet nu die volgende standaard verbeelden?’

‘Wel drommels, dat zijn de zinnebeelden van den koophandel.’

‘Ik meen daar zoo wat scheepsmasten in dat wapen te zien? Heb je hier dan ook schepen, man?’

‘Neen, daar doen we hier niet aan; dan moet ge hooger op of lager af.’

‘Ja, dan moet je naar Amsterdam....’ en Simon was op het punt een wijdloopigen lof van de groote koopstad te maken, om die nietige Vrijheid daaronder letterlijk te begraven; doch Quinten luisterde niet.

Voor hem was alles wat hij zag, schoon en kon er ook nergens iets schooner bestaan dan in de Vrijheid: Quinten Stoffel was dus een echt Turnhouter.

Nog altijd wees hij op de koophandelsgroep, toen Simon andermaal vroeg:

‘En hoe heet dat troepje, met zijn geschilderden scheepsmast en de lange oranjestrik om den hoed?’

'Dat is de St.-Nicolaas-gilde. Ha! daar achter dien horenblazer komen de broeders der St-Joris-gilde. Zie eens hunne vaandels, beuken en driekleurige bandeliers met twee pijlen.'

'En hoe heet dat ding of wapen, dat ze op den schouder dragen?'

'Wel drommel, dat is een kruisboog.'

'En gaan ze daarmeê naar den, oorlog? Bij ons, in den Haag, weet je, houden wij meer van musketten en kanonnen.'

'Naar den oorlog? Wij willen hier niets van den oorlog meer weten. Met den kruis- en handboog, schieten wij op den schutsboom en naar den koningsvogel.'

Quinten Stoffel groette nu dezen dan genen, die beneden in de gelederen marcheerden, en riep hun een woord van tevredenheid en bemoediging toe, en als hij, zoo ver het oog droeg, de bonte mengeling van menschen, vanen, wimpels, wapens en kleuren in de straat zag, kon hij zijne kreten van bewondering niet weêrhouden.

'Nu volgt de gilde van St. Sebastiaan,' hervatte Quinten. 'Ge ziet wel dat er in de kenteekens geen verschil is met de St. Nicolaas-gilde: enkel draagt de eerste den hand-, in plaats van den kruisboog. Nu komt de gilde van den Jongen Handboog, de St. Sebastiaan van Oud-Turnhout, de St. Antonius-gilde van Oosthoven, de burgerwijken der vier hoofdstraten, met wimpels en driekleurige rondassen, door gecostumeerde leden voor den stoet uit gedragen.'

'Hemeltje, wat rommelzootje komt daar nu aanrukken!'

'Dat zijn de gecoitteerden.'

'Wat zeg je? Staan die nu aan een bepaalden prijs gequoteerd?' zegde de knecht, die dacht daar een heel geestig 'repartie' gevonden te hebben, zoo als hij wel eens gehoord had, als hij met de servet op den arm achter de gasten stond.

'Zijt ge dwaas? "Gecoitteerden" beteekent afgevaardigden der dorpen. Daar hebt ge nu de wevers van Arendonk en de gilden van het west-kwartier.'

'Komt er haast een einde aan, Stoffel?' spotte Simon.

'Daar hebt ge de gilde van Wilmarsdonk, Rumpst, Boom, Stabroek, Borchvliet en eindelijk van de gehuchten Schoonhoven, Kinschot en Rhode.'

De stoet mocht dan juist den 'hoogwelgeboren' heer Simon niet recht bevallen, zeker is het, dat hij een hoogst kenschetsend tafereel opleverde.

De burgermacht, de gilden en ambachten maakten er de kern van uit; soldaten waren er vreemd aan. Even kleinachtend als de 'ridder van den kleêrklopper en borstel' op de gilden had neêrgezien, even wijsneusachtig, zag hij in de straten rond, toen Stoffel hem verlaten had.

Simon meende zelfs dat de berken en masten, de bloemen en het groen, in den Haag; te Parijs en te Munster oneindig frisscher en sierlijker waren dan te Turnhout.

Terwijl de knecht - den kleinen snuifschepper eenigszins schuins op het oor, met een half lachend gelaat, deels toegenepen oogen en de handen op den rug - langzaam door de straten kuierde en gelukkig was als of hij ridder Knuit, of de prins van Oranje in persoon ware geweest, wanneer de jongens de muts voor hem afnamen, legde men hier en daar de laatste hand aan het versieren der huizen, en aan de eerepoorten uit fijnen mast, aspergie-groen, bloemen, gekleurde stoffen, wimpels en vlaggen gevormd.

Hier bleef Simon staan om het chronicum te ontcijferen, daar om een vierregelig versje boven eene deur, en door groen en bloemen omlijst, te spellen; ginds stond hij stil aan eene der eerepoorten, en luisterde met welgevallen naar de hem gegeven uitlegging, en toen eens een wever, denkende aan een hoog persoonaadje te spreken zich zelf als de man deed kennen, die het meest tot de versiering had bijgedragen en

hiervoor wel in de aandacht Harer Hoogheid wenschte aanbevolen te worden, nam Simon met een welwillend hoofdknikje op zich, de prinses daaromtrent in te lichten.

In de Potterstraat bleef Simon voor den muur van het huis van mevrouw Midletown staan, kwansuis om de sierlijke bloemkransen met oranjestrikken en het prachtig geschilderde wapen der vorstelijke familie, te bewonderen; doch eigenlijk om de twee meisjeskopjes te bespieden, die van tijd tot tijd in het geopende venster der verdieping verschenen, twee heerlijke kopjes, lief en levenlustig.

Het waren Elie en Retha, die, in afwezigheid van hun vader en Hendrik, de oude mevrouw in het nemen der laatste schikkingen voor de versiering, behulpzaam waren, hetgeen trouwens de valkenier niet tegenkantte.

De onbeschofte kijker werd, in den aanvang, in het huis niet opgemerkt; doch toen het oog van Elie op hem viel, sloot zij ontevreden het venster, en Simon wendde nog eens, als een vroolijk ‘cortisaan’ het hoofd om en zette zijne wandeling voort.

‘Drommels,’ zoo dacht hij, ‘waren dat de dochters van Eric Ralph niet? Gewis wel. Die toch sloegen in den Haag reeds zoo'n hoogen toon aan, ofschoon zij toch maar tot het gemeene volkje behoorden. En nu?... Och, dat zal zich vastknoopen aan die gekke geschiedenis, welke mij door Quinten Stoffel verteld is.’

Simon bleef voor dit gebouw een oogenblik staan, trad onder gene poort door, gaf hier teekens van goedkeuring, klopte daar een weversjongen tegen de wang, of ginder eene schoone pottebakkersdochter tegen

de kin - kortom - stelde zich als een beschermend persoonaadje aan, tot dat een andere vreemdeling, dezelfde die in den aanvang van ons verhaal in de taveerne van Stoffel, Simon aan de deur wees, den snoeshaan op den schouder tikte en hem gelasate naar het huis van den sekretaris Proost te gaan en de kamers, voor zijnen heer bestemd, in orde te brengen.

De rol van heer was ten einde; die van knecht begon weêr.

Het was een koortsachtige dag voor de Vrijheid. Men had wel is waar niets meer te doen, dewijl gansch de stad puik in orde was, maar niettemin bleef er altijd iets te schikken of te verschikken.

De ongeduldigsten liepen de Potterstraat in en den weg op, langs waar de gevierde prinses hare intreê doen moest; trouwens, die weg was, tot op verren afstand van de Vrijheid, door nieuwsgierigen bezet.

De straatjongens zaten in de takken der populieren, trots alle 'arbitrale correctie' en peilden met hunne oogen, den horizon, of wel lagen zij met het oor op den grond, om dit of dat geluid te vernemen, dat de nadering van den stoet zou aanduiden.

Eindelijk verscheen in de verte een ruiter, een boerenjongen, die zijnen ruin gedurig aanzweepte. De nieuwsgierigen op den weg, maakten ruimte voor hem; want hij joeg zijn schuimend en zweetend paard, onder het roepen van 'daar zijn ze!' ongenadig voort.

De ruin galoppeerde de Potterstraat in, en toen de knaap de blijde tijding aan het Vrijheidshuis gebracht had, dat de prinses naderde, reed hij naar de *Oude Vryheyt*, waar hij bij Stoffel en de kalanten, recht welkom was.

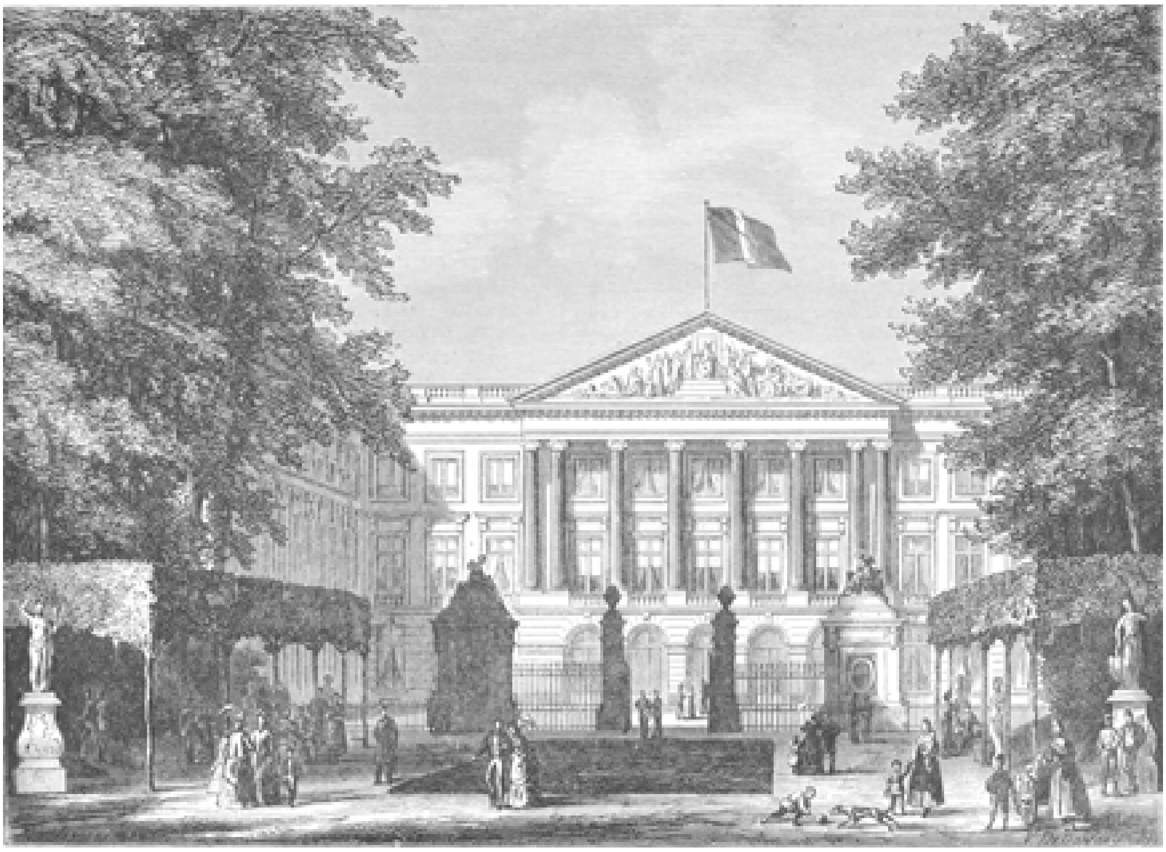

HET PALEIS DER NATIE TE BRUSSEL.

Immers hij had te Aarle, de ontvangst bijgewoond; hij had het horengeschal der *Jonggesellen* gehoord, den schouteth gezien en eindelijk de prinses - de prinses van Oranje, in kilnklaar goud gekleed, die door honderde stemmen met een ‘leve, leve onze Vrouwe, de prinses van Oranje! Leve prinses Amalia!’ begroet werd.

't Was volgens den knaap, een gedruisch om er zijn verstand bij te verliezen. De horens schalden, de monden jubelden, de wimpels en vlaggen waaiden en wuifden; musketten werden afgeschoten en de klokken der dorpen galmden wijd en ‘blijde inkomste’ uit.

Dan was de schouteth genaderd, had der schoone Vrouwe, omringd door een aantal prinsessen en edele dames, die uit hare prachtige koesten waren gestegen, een pak, in ‘blauwe armosyn’ gewikkeld, aangeboden, in welk besloten waren ‘twee stukken fyn linnen, metende honderd ellen,’ ter waarde van 3 gulden 15 st. de el; ‘twee fyne tyken 11/4 dobbelzegels, schoon gebloknaeid met driekleurige zyde *oranje blanje bleu’* ter waarde van 150 gulden; en eindelijk ‘een yvoiren doosje, bevattende 4800 gulden in jacobussen,’ zoodat er 400 jacobussen in gemeld doosje waren.

't Was heerlijk, prachtig, onbeschrijflijk geweest, hoe die gilden op de heide in liniën geschaard stonden; hoe de vanen, wimpels, drie- en oranjekleuren, koningsplaten, lansen, pieken en beuken in het helder zonlicht glinsterden; hoe oogverblindend de prinsessen en prinsen van de bloede en de edellieden te paard, die den stoet uitmaakten, waren; doch vooral de Vrijvrouwe was in schoonheid en rijkdom niet te evenaren.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 13]

Onze premieplaat.

Wij hebben reeds gezegd, dat wij onzen lezer, in den loop van dezen jaargang, eene prachtige premieplaat ten geschenke zouden geven: wij deelen van die plaat vandaag eene houtsneê, op kleine schaal meê, namelijk 'de jonge grieksche vrouw' volgens de schilderij van den beroemden della Acqua.

Op groote schaal en in kleurendruk uitgevoerd, zal dit tafereel, ingelijst, schier hetzelfde effekt maken als de olie-schildering zelve, zoo levendig, zoo harmonievol zijn de toonen en tinten. 't Is een aangenaam schilderstuk, hetwelk de eigendom is van den heer Leroy, die aan de uitgevers toeliet hetzelve door den druk algemeen te maken.

Deze prachtige premie wordt den inschrijver ter hand gesteld, zoo haast een voldoende getal ter aflevering zal gereed gemaakt zijn. Het zal, wij mogen het herhalen, een wezenlijk sieraad voor ieder huiskamer zijn.

Onze lezers zullen wel gelieven op te merken, wat al voordeelen den inschrijver der *Illustratie* worden verleend: daargelaten dat de prijs van den jaargang gering is, heeft men kans tot het winnen der prijzen, voor de rebussen bepaald en ontvangt men, dit jaar, kosteloos gezegde premieplaat.

DE JONGE GRIEKSCHE VROUW, NAAR DELLA ACQUA.

Het vlaamsche publiek zal gewis de pogingen ondersteunen, aangewend ter uitbreiding van oprecht vlaamsche lezing, en ter aankweeking van smaak voor het schoone en

het goede. Zijn wij niet in rechte te vragen, dat ons tijdschrift in ieder vlaamschen familiekring, bij groot en klein, zou worden toegelaten?

Het kasteel van Voburg.

Als men van Bazel naar Bienne reist, ziet men, niet verre van het stadje Loffon, de puinen van het kasteel Voburg, een der stoutst gebouwde zwitsersche kasteelen.

't Is als een arendsnest op den top eener ongenaakbare rots en in eene inderdaad wilde natuur gebouwd. Onze gravuur doet er een voortreffelijk denkbeeld van opvatten.

Aan Voburg moet er noodzakelijk eene legende verbonden zijn, en indien zulks niet ware, zal er ten slotte door dezen of genen dichter wel eene geweven worden, die - hoe de stijve en statige geleerden ook protesteeren - weldra als zuivere waarheid van vader tot zoon zal worden overgeleverd. Voburg heeft echter zijne overlevering, zij moge dan ook wat van versleten stof zijn.

In de 14e eeuw had dit kasteel een eigenaar, die, op de meest willekeurige wijze, over de landstreek regeerde en de boeren letterlijk uitzoog. Deze laatsten bogen echter het hoofd; maar toen de dwingeland den boer in zijne eer aanrandde, toen hij eens de dochter van een dezer ongelukkigen schaakte en ze ten speelbal zijner driften wilde maken - toen berstte de verontwaardiging los.

Zoodra het meisje aan hare familie terug gegeven was, zinde de vader op wraak. Eens gaat hij, in het gewaad zijner dochter gekleed, naar de plaats waar deze, op last van den heer, moest verschijnen. De willekeurige meester van het kasteel komt, de vader schiet toe, gewapend met eene bijl en klieft, met één enkelen slag, den ellendeling het hoofd.

Dan, met de van bloed rookende bijl in de hand, gaat hij van dorp tot dorp, preêkt den oorlog, verzamelt aldus een klein leger en welhaast is de trotsche burcht vernield, en laat het verontwaardigde volk niets recht staan dan de kapel en den toren, in welken het jonge meisje opgesloten is geweest - en dit ten eeuwigen gedenke hoe het volk dwingelanden en snoodaards straft.

Lodewijk XVII.

Lodewijk XVI, de brave en edele koning, was niet meer; Maria-Antoinette steeg op het schavot, knielde daar een oogenblik neêr en haar oog op de torens van den Temple vestigende, zegde zij: ‘nog eens vaartwel, lieve kinderen; ik ga tot uwen vader!’ Het hoofd der ongelukkige koningin viel, en, in den Temple, welken zij voor het laatst gegroet had, bevonden zich koninklijke weezen, bevond zich een minderjarig kind dat in rechte de kroon droeg en koning van Frankrijk was.

Lodewijk XVII was de tweede zoon van Lodewijk XVI en Maria-Antoinette; hij werd den 27. Maart 1785 te Versailles geboren. Hem werd eerst den titel van hertog van Normandië gegeven, doch zijn oudste broeder, den 4. Juni 1789 gestorven zijnde, viel hem den titel van *dauphin* ten deel. De tijdgenooten stellen hem voor als een lief kind, met een aangenaam gezichtje en veel natuurlijken aanleg.

Blijde dagen heeft dit kind voorzeker nooit beleefd. Zijn kinderspel, schier zijne wieg reeds, werden door den revolutie-storm verontrust. Zonder iets van al die menschelijke boosheid te begrijpen, welke rond zijn oudrenpaar loeide, zag het niets dan tranen, hoorde het niets dan gejammer; maar leerde het ook vroeg alleen zijn betrouwen op Hooger, op God stellen.

Uit de pracht der paleizen gerukt en in den Temple opgesloten, vergrootte dat lijden nog en werd, voor zijn vader, voor zijne moeder, eene wezenlijke marteling.

Lodewijk XVI was den 21 Januari 1793 op het schavot gestorven, schier onder het uitspreken dezer liefderijke woorden: ‘Ik vergeef degenen, die mijnen dood bewerkten; ik bid God dat het bloed, hetwelk gij gaat vergieten, nooit op Frankrijk terugvalle.’

Monsieur (Lodewijk XVIII), die zich destijds in Westfalen bevond, verklaarde weldra dat zijn kleine neef, koning van Frankrijk was en hij zelf betitelde zich als regent, gedurende de minderjarigheid.

Ongelukkig en armzalig koningschap!

Het kind was op dat oogenblik acht jaar oud, door de republiek in de gevangenis opgesloten en als een groot misdadiger mishandeld - erger, beleedigd zooals men geen schurk beleedigen zou.

In de eerste dagen van Mei 1793 werd de jonge koning door eene hevige koorts aangedaan. Te vergeefs smeekte zijne moeder, het kind door dokter Brunier, geneesheer der *enfants de France*, zooals de vorstelijke kinderen genoemd werden, te mogen laten behandelen. De republiek was zoo wreed, zoo onmenschelijk dit te weigeren, alsof de grootheid van ziel bestond in hardvochtig en wraakzuchtig te zijn!

Men liet, na vier dagen smeekens, den *kleinen Capet*, zooals men zegde, door den gewonen dokter der gevangenis behandelen, 'want, zegden die bloeddorstige monsters, het zou de *gelijkheid* kwetsen, indien wij een ander dokter zonden. Gelukkig was doctor Thierry een geschikt man en geen beul. Het kind genas; doch door gemis aan trissche lucht, aan vrijheid, aan uitspanning, aan alles wat een kind behoeft, kwijnde het allengs weg.

Saint-Just, een der monsters van die dagen, klaagde in de Conventie, eene gewaande samenzwering aan, ten gunste van Lodewijk XVII, en de Conventie gaf daarop een decreet uit, dat elk die het stemde, voor eeuwig schandvlekte en hem den naam van mensch onwaardig deed zijn: het kind werd van zijne moeder gescheiden en onder de waakzaamheid gesteld van een lid der Commune.

Het moet een hartverscheurend tooneel zijn geweest, toen den 3en Juli die beulen het kind aan de arme moeder kwamen ontrukken! Meer dan een uur lang worstelde de koningin, met al de kracht der wanhoop, zegt een schrijver, tegen die welke haar het zieke kind kwamen ontnemen, en alleen de bedreiging dat men het weenend knaapje onder hare oogen zou vermoorden, kon haren tegenstand verwinnen.

Aan wie leverde de Conventie, het onschuldige koningskind over? Aan een der grootste monsters, die de omwenteling had uitgebraakt, aan iemand wiens naam door alle geslachten heen, zal gevloekt blijven - aan den schoenmaker Simon en zijne vrouw, eene harpij hem waardig. Beiden hadden niet de minste zedelijkheid en leverden zich aan de afschuwelijkste gewoonten over.

De Conventie wist het wel; want zij gaf last aan Simon, dien jongen Capet te liberaliseeren, dat was te verderven tot in het merg zijner beenderen. Simon deed het arme kind vloeken, leerde het dingen die zijne nog zuivere verbeelding bezoedelden, deed het schandelijke liederen zingen en aan zijne bras- en zwelgpartijen deelnemen.

Inderdaad, men voelt zich het hart beklemmen, als men zich dat kind verbeeldt, dronken gemaakt en in die ijlhoofdigheid liederen zingende waarin de naam zijner eigene moeder werd geschandvlekt! Men huivert bij het denkbeeld dat Simon en zijne diep gezonken vrouw, dat Chaumette en Hébert, die tooneelen met een langen en ruwen lach beloonden.

In een van deze teekende de jonge prins het stuk, waarin zijne moeder op de meest eerlooze wijze geschandvlekt werd; doch dat stuk werd ook een verpletterend gewicht, niet voor Maria-Antoinette, maar voor hen die de lafheid pleegden.

Het schandmerkte eens te meer die mannen der republiek, welke men nu, in onze dagen, wil vergoden.

Simon sarde en plaagde het arme kind dag en nacht. Op zijn har 1 leger neêrgevallen, werd het des nachts, al vloekend wakker geroepen: *Capet, dors-tu?*

Gelaten kwam het kind uit het bed en naderde dat zijner beulen, om te bewijzen dat het dààr was. *Cest bon*, brulde de beul, *va te coucher, louveteau!* Pas ingeslapen of de stem van vrouw of man liet zich alweêr hooren, en wee! indien het kind te vast sliep en een van beiden het bed moest verlaten!

Er zijn vele martelaars in de wereld geweest, doch Lodewijk XVII was gewis een van hen.

In 1794 verliet Simon het ambt van gevangenbewaarder. Twee andere schurken volgden hem op en de volledige afzondering was nu het lot van het arme kind. Zes maanden lang bleef het, zonder vuur, zonder licht, op stroo dat niet ververscht of opgeschud werd, in een klein hok opgesloten..... En die gruweldaad pleegden mannen, die zich de herscheppers van het menschdom noemden!

Na 9 Thermidor werd de gevangenis door Barras en andere afgevaardigden bezocht en er kwam, bij het zien van al dat lijden, weêr een vonk menschelijkheid in de harten der republikeinen. Men verbeterde het lot der kinderen. Doch voor den jongen koning was het, helaas! te laat. Niet alleen de lichaams-, maar ook de verstandelijke krachten van het kind waren uitgeput. Dokter de Sault verklaarde het arme kind ongeneesbaar. Wat roem voor de republiek! Zij had een onschuldig koning, eene weerlooze vrouw gehalsrecht, kinderen afgebeuld en een kind dood gemarteld!

Nog andere geneesheeren verklaarden den toestand als zijnde zonder ge-

nezing; den 9. Juni 1795 stierf dan ook het kind; het stierf als een weggebrand lichtje. Het ging naar een beter vaderland, met de martelkroon om het tienjarig hoofdje! Men bracht het lijkje naar het kerkhof Ste Marguerite en - altijd namens de *gelijkheid* - werd het in den algemeenen put gestopt. De opzoekingen in 1815 naar het lijkje gedaan, leidden tot niets meer.

Een aantal pretendenten verschenen nu, in verschillende landen: men noemt onder ander Jean Marie Hervagault, een kleêrmaker in Normandië, die echter drie jaar ouder was dan de dauphin; veroordeeld stierf hij, na het volbrengen zijner straf, te Bicêtre; Mathurin Bruneau, klompmaker te Rouaan; Naundorf, oud-horlogiemaker te Potsdam; Hebert en anderen werden, Naundorf uitgezonderd, tot min of meer langdurige straffen veroordeeld.

Op dit oogenblik woont er nog eene familie in Delft, Nederland, die dezelfde rechten wil doen gelden. In dit geval, zou er eene vervanging van kind hebben plaats gehad. Wij laten dit raadsel, natuurlijk, onopgelost.

Baron Wappers heeft het lijden van den kleinen koning treffend, hartroerend weêrgegeven. De schilderij versierde, jaren geleden, de driejaarlijksche tentoonstelling van Antwerpen en trok er algemeen de aandacht, vooral die van Leopold I, die onmisbaar stil stond voor alle koninklijke slachtoffers, welke door de kunst werden verheerlijkt.

O-O

De hal te Yperen.

Yperen met zijne prachtige hallen, is voorzeker een der merkwaardigste steden van België. Men reist naar den vreemde, om er de wonderen der bouwkunst te zien en men kent zelfs die niet, welke in de afgelegen steden van ons Vlaanderen te vinden zijn!

De stad, welke wij hooger noemen, is een dezer laatsten. Bij het zien der uitgestrekte en prachtige hallen, waarvan wij hier eene afbeelding meêdeelen, kan men zich een denkbeeld vormen, wat al bloei en welvaart die stad in de middeleeuwen genoot; tot welken trap van uitbreiding de lakenweverijen aldaar geklommen waren

Het gebouw is 133 meters lang; de voornaamste voorgevel bestaat uit een gelijksgrond, welke vroeger eene opene gaanderij was, en twee rijen spitsbogige vensters. Te midden van dit flink en schoon gebouw, rijst de toren op met klok en beiaard.

De eerste steen van deze hallen werd den 1. Maart 1201, door graaf Boudewijn, later keizer van het Oosten, door Maria van Champagne, zijne vrouw en door den burggraaf van Yperen, gelegd. De linkervleugel, de eigenlijke oude halle, werd in 1230 voltooid; de rechtervleugel of nieuwe halle, werd gebouwd van 1285 tot 1304, en het overige in 1342.

Op de voornaamste verdieping vond men weleer de weefgetouwen; beneden hielden zich de wolkaarders, spinners, scheerders, verwers en wat dies meer, op. Andere zalen dienden tot het opstapelen der verschillende wolsoorten, en een aantal kamers tot het houden van vergaderingen voor de verschillende overheden der lakengilde. Thans is dit alles voor andere doeleinden benuttigd en een der zalen met prachtige muurschilderijen van Swerts en Guffens bemaald.

In 1513 werden de nissen met de beelden der vorsten van Vlaanderen versierd. Die reeks ving aan met Margaretha van Male en Philips de Stoute, om te eindigen met Philips de Schoone en Johanna van Arragon. Toen echter de Sansculotten, den 13. December 1792, ons land kwamen *verlossen* en *gelukkig* maken, werden die kunstvoorwerpen vernield en zij verdwenen, zooals met zooveel andere rijkdommen het geval is geweest.

De hallen zijn overigens de eenige kunstrijkdommen niet, welke Yperen bevat; wij hopen wel tijdens een onzer zomerreisjes die merkwaardige plaats te bezoeken, en ze den lezer der *Illustratie* nader te leeren kennen.

De waaier.

De waaier der vrouwen heeft ook zijne geschiedenis, en zelfs eene geschiedenis, welke tot in de vroegste tijden opklimt, en tevens een zeer verscheiden karakter bezit.

Inderdaad, de waaier heeft niet alleen een prachtlievend en, in betrekkelijken zin, nuttig doeleinde gehad; maar ook, op zeker tijdstip, een godsdienstig karakter, een karakter van oppermacht.

De vrouw heeft zich dit voorwerp eigen gemaakt en als een middel van coquetterie doen dienen, tot dat het eindelijk tusschen de honderden nietigheden der vrouwelijke ijdelheid is verdronken, zonder daar juist nog eene scherp afgeteekende plaats te bekleeden.

Doch laat ons de geschiedenis van dat kleine, prachtige, beweegbare scherm, dat ge zoo bevallig in uwe hand laat spelen, Mevrouw, niet vooruitloopen: *commençons par le commencement*.

En vanwaar komt dat sierlijke speelding, Mevrouw? Het gebruik alleen dat er van gemaakt wordt, zegt het u: het moet zijn oorsprong noodwendig gevonden hebben in de warme landen, en zonder den minsten twijfel vond men den waaier gansch en geheel in de schepping.

Het blad van den palmboom, of van welken boom dan ook, gebroken, was immers een geschikt voorwerp om de lucht te verkoelen? Dat men welhaast daarin op kunstmatige wijze voorzag, laat zich voorzien; overigens schier elk plat voorwerp kon als waaier gebezigd worden.

Bij de heidensche volken was echter de waaier - hij mocht dan een natuurlijke, een van vogelveêren of anderszins vervaardigde waaier zijn - niet alleen als verkoeling voor de menschen bestemd, maar ook om, in den tempel, de insekten van het offervleesch te jagen, en reeds van eeuwen her was de waaier een bewijs van opperheerschappij.

Gij glimlacht, Mevrouw? Misschien heeft hij deze laatste beteekenis, in zekeren zin, nog.

In de dertiende eeuw voor Christus - zoo vertellen ons de geleerden, en als de geleerden spreken, moeten wij, oningewijden, slechts het hoofd bukken en gelooven, ten minste, Mevrouw, als zij redelijke dingen beweeren en niet, bij voorbeeld, als zij bevestigen dat u en ik van den sim afstammen, en zich verder in voorhistorische gekkigheden verdiepen - in de dertiende eeuw dan voor Christus was de waaier half cirkelvormig.

Op zekere muurschilderingen te Thebe - ik heb mij van de waarheid dezer aanhaling niet kunnen overtuigen, omdat deze of gene engelsche maatschappij nog geen pleizierreis derwaarts heeft ingericht - staat zoo'n waaier afgebeeld.

De lange stok en de waaier zelf waren met de prachtigste kleuren beschilderd en wie dergelijk ding droeg, was een erkende held, een groot vorst, een voortreffelijk ambtenaar.

Verder had men in Egypte vliegenjagers, met eene zekere sierlijkheid gemaakt en in vorm verschillend; terwijl men in den Hindostan, ten dien einde bezigde, al wat kwispelde.

De staart van den os van Thibet, de yak, dien ge gewis meer dan eens in den antwerpschen Dierentuin zaagt, diende evenals de palmbladen, evenals de pauwenstaart, tot vliegenjager.

Trouwens, bij schier alle volkeren der warme landen vindt men het verkoelingsmiddel, het moge dan het blad eens booms, de staart eens vogels, of een kunstmatig voorwerp zijn geweest.

In den tempel van Isis waren de waaiers, door de offeraars gebezigd, gansche vogelstaarten, welke van een houten steel waren voorzien.

De grieksche waaiers, in welke de veeren van den struisvogel en der pauw eene groote rol speelden, hadden soms den vorm van onzen pluimbos, andere, aan een sierlijken steel bevestigd, waren als een uitgespreide, geplooide kraag, zoo omtrent als die uit de dagen van koningin Elisabeth, of beter gezegd een uitgespreide pauwenstaart.

In Herculanum ontdekte men het spoor van waaiers, uit dunne plankjes vervaardigd; in China bestonden zij reeds zeer lang in effen witte of geborduurde zijde; doch de eerste waaiers waren, ook daar, uit veêren saâmgesteld.

Reeds vroeg, zelfs voor de christelijke tijdrekening, maakten de Chineezen ivoren waaiers, en omstreeks de 12e eeuw vervaardigde men er van kostbare stoffen; de steel was in geurig hout en de waaier zelf kunstig met vogels, dieren, bergen, boomen en goden beschilderd.

De waaier, in de verschillende landen, erlangde allerlei vormen, zoo wel rond als half cirkelvormig, vierkantig als achtkantig.

't Is licht begrijpelijk, dat dit elegante speeltuig destijds zoo gemakkelijk niet te behandelen was als nu - nu men het, met eene kleine drukking der hand, uitspreidt, weêr toevouwt, plooit en schier in de hand kan wegstoppen.

Het schijnt dat de uitvinding van dergelijk voorwerp den Japanneezen toekomt; doch ik zal mij wel wachten dat als een bepaald denkbeeld te doen gelden.

Overigens, wie dan ook de uitvinder zij der plooi- en vouwbare waaiers, hij zal er den dank van het nageslacht niet voor verdienen, en dit gewis niet in ons tijdstip, nu het voorwerp in het dagelijksche leven van zijn schitterend standpunt is gedaald, en wij uitvinders van nuttiger voorwerpen, letterlijk over het hoofd zien en vergeten.

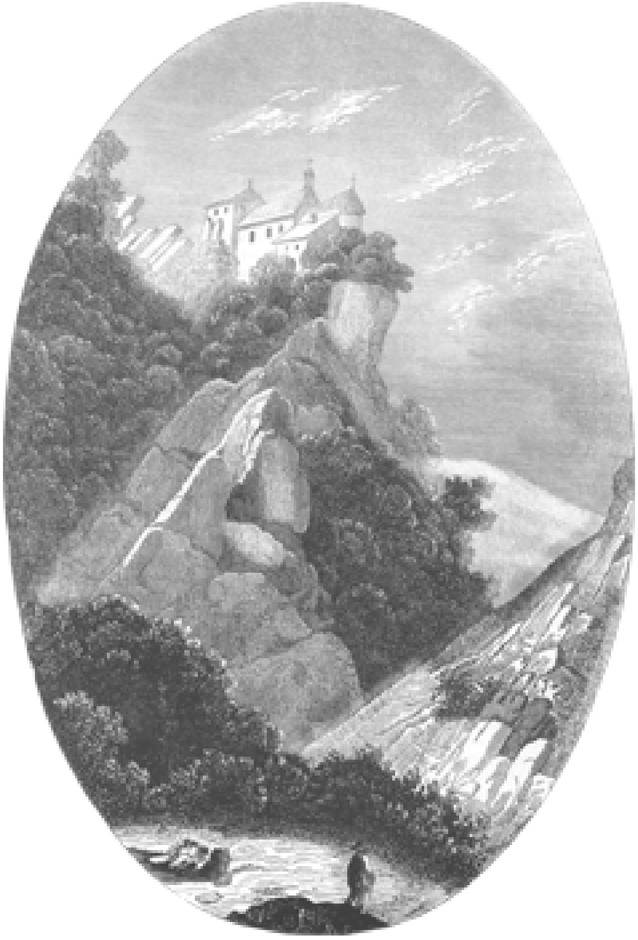

HET KASTEEL VAN VOBURG.

In de katholieke Kerk heeft de waaier insgelijks zijne beteekenis; het *flabellum* was reeds in de eerste eeuwen het insignia van het pausdom; doch het werd sedert het einde der 13^{e} eeuw niet meer in de kerkelijke dienst gebezigd; weleer beschermde men den officieerenden priester daarmede tegen de zonnestralen en de insekten.

In de kerk opgenomen en als een heilig kenteeken beschouwd, werd het schier geheel uit het huiselijke leven verbannen.

(*Wordt vervolgd.*)

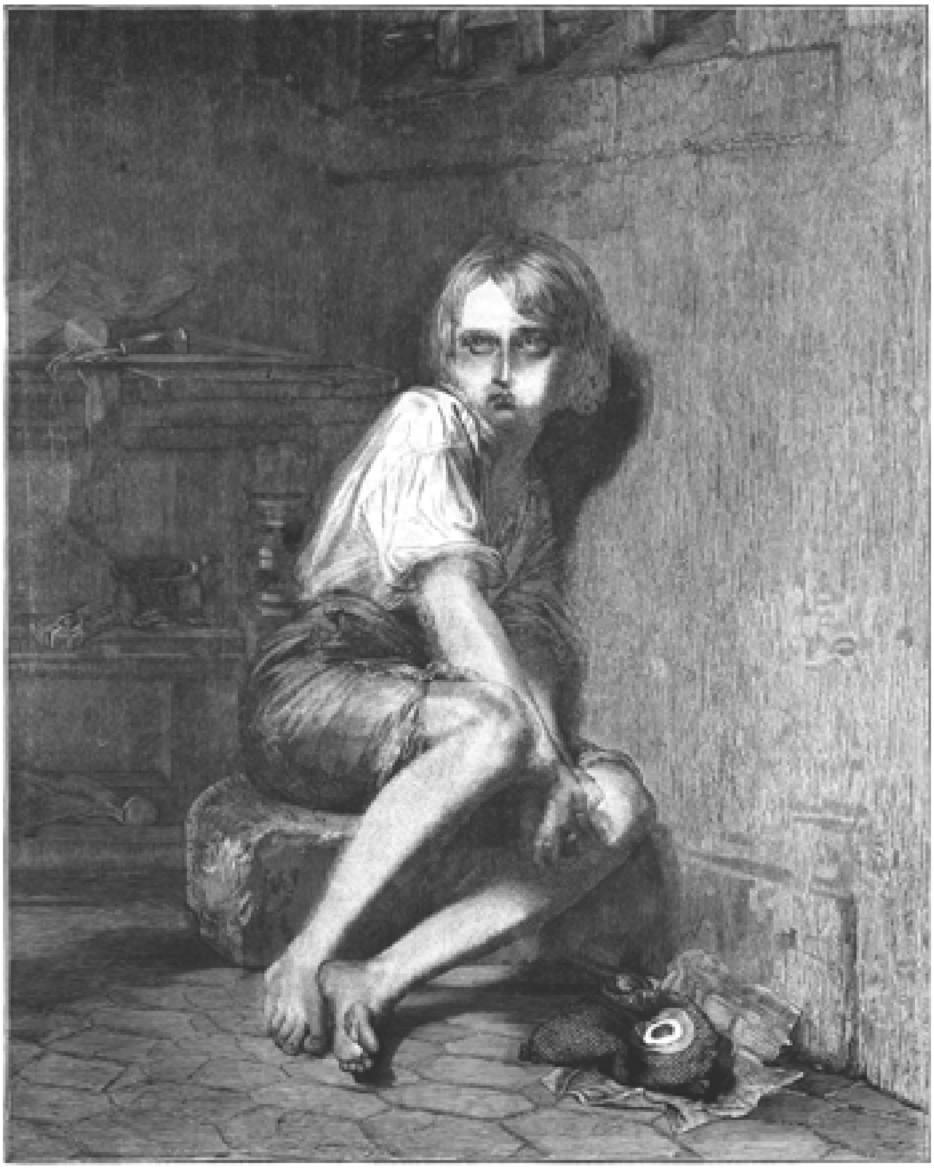

LODEWIJK XVII, NAAR WAPPERS.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Te Poppel had Hare Hoogheid ontbeten en minzaam over het hartelijke onthaal hare voldoening betuigd, en daarna was de stoet, onder het gejubel en horengeschal, den weg naar de Vrijheid ingeslagen.

Het nieuws, door den knaap aangebracht, deed aller hersens koken. De geestdrift liep als eene aangestoken kruitslang voort en sleepte allen, zelfs de koelsten, meê. Al wat beenen had, stroomde nu naar de Potterstraat, die met hare frissche berken, kransen, wimpels en chronicums een recht feestelijk aanzien had.

Alle vensters en deuren waren geopend en door menschen in zondagsgewaad bezet; de straat, de gevels, de daken, de boomen hier en daar wiemelden van nieuwsgierigen.

Het was omtrent half vijf toen uit den St-Pieterstoren - uit wiens vondelgat schuins eene groote driekleurige vlag stak, juist alsof wij een hanenveêrtje op onzen hoed zouden steken - eensklaps het gelui der klokken en den klingelenden beiaard klonken, en dus de komst aankondigden.

Alle klokken der Vrijheid klepten meê; het kanon donderde, en schokkend herhaalden de echo's der warande drie of vier malen ieder schot.

Toen de koets der prinses onder den eersten praalboog - en daar stonden er tot aan de Groote-Markt - doorreed, ging er een gejuich uit duizende en duizende monden op, dat het geluid van klokken, beiaard en kanonnen letterlijk verdoofd werd.

De *Jonggesellen* speelden nu ‘Wilhelmus van Nassauwen’ en duizende monden stemden andermaal in en zongen;

> Wilhelmus van Nassauwen
> Ben ick van Duytschen bloet,
> Het vaderlant ghetrouwe
> Blijf ick tot in den doedt.

Ongeveer tot in het midden der straat, ter hoogte van het huis van mevrouw Midletown, werd de stoet door twee onzer bekenden afgewacht: Quinten Stoffel en mijnheer Simon.

De *Jonggesellen* waren voorbij gestapt; nu volgde de schouteth, de wethouders, de overheden der Vrijheid, en eindelijk de prachtige koets der prinses van Oranje, wier rood zijden gordijnen waren opgetrost, zoodat men de daarin zittende personen voortreffelijk zien kon.

De vrouwen hadden zich overigens van het kleine masker ontdaan, waarmeê de dames te dien tijde, op reis en op de wandeling deels het gelaat bedekten.

Gelukkig! want de kempische jongens zouden wellicht bij het zien van die gekke mode-dracht, hunnen eerbied vergeten hebben!

De koets was bespannen door zes witte paarden, met zwarte dekkleêren en wiegelende oranjepluimen op den kop; drie voetknechts, in de livrei der prinses, leidden de paarden bij de witte teugels Twee kameniers zaten voor en twee hellebardiers, met ‘den hellebaert in den hant,’ achter op het rijtuig. Op de trede van hetzelve zat, aan weerszijden, een paadje, even als zulks op menig ander rijtuig het geval was.

‘Simon, Mijnheer Simon!’ riep Stoffel, terwijl het saamgedrongen volk hem als het ware in de hoogte stak, ‘waar is nu de prinses, waar is onze Vrouwe?’

‘Die schoone, gezette dame, met krullen langs de licht blozende wangen! Zie, ze knikt! Leve, leve de prinses van Oranje!’

‘Wat schoon vrouwmensch!’ riep Quinten, en luid schreeuwde hij, terwijl hij zijn hoed zwaaide: ‘leve onze Vrouwe!’ Stoffel's stem ging echter in de algemeene toejuiching verloren; maar toch beweerde hij later, dat Amalia van Solms hem gansch bijzonder had opgemerkt en toegeknikt.

Prinses Amalia was inderdaad eene schoone vrouw, niettegenstaande de zeven en veertig jaar. Zij was gezet van gestalte, tamelijk vol van gelaat, zonder daarom eene kenmerkende fijnheid in de trekken uit te sluiten; nog lag er frischheid op de wangen en lippen, en eene scherpgeestige helderheid in de bruine en recht vriendelijke oogen, die door fijn geteekende wenkbrauwen beschaduwd waren.

Het aangezicht, blank van vel, was door de beweging en de ontroering licht gepurperd, en door de afhangende, donkerbruine krullende lokken omlijst, werd het juist daardoor nog aangenamer.

Uit gansch dat wezen sprak, niettegenstaande al de welwillendheid van den blik, eene hooge maat van eigenwaarde; anderen zouden misschien zeggen, een glimp van trotschheid, van heerschzucht. Dit echter werd dan ook zorgvuldig onder de tevredenheid, welke het prachtig onthaal haar blijkbaar gaf, verborgen en slechts die, welke haar van nabij in haar innerlijk leven kenden, moeten die glimp op dat oogenblik hebben bemerkt.

Amalia van Solms was eene scherpzichtige en diplomatische vrouw, en die eere wist te geven aan den stand, waarin Frederik-Hendrik haar, de volgelinge van de koningin van Bohemen, gebracht had. Zij wist voortreffelijk haren rang te houden, en eischte ook dat men haar, in dat geval, de eerste plaats niet betwisten zou.

Bij hare eerste entreê in den Lande van Turnhout, wilde Amalia van Solms, in uitdrukkking van gelaat, in pracht-kleedij en al hare omgeving, zich op de gunstigste wijze voordoen, en voorwaar! zij was daarin volkomen gelukt; want zij had, in een oogopslag, aller harten gewonnen.

Op het oogenblik dat Quinten den hooger aangehaalden uitroep hooren liet, ontstond er een hevig gedrang tusschen het volk; tien of twaalf forsche ellebogen speelden krachtig in het rond, en men hoorde eenige stemmen luid schreeuwen: ‘plaats voor mevrouw Midletown.’

Er kwam inderdaad ruimte tusschen de volksmenigte, en de oude dame in rouwgewaad, bleek en bevend, naderde de koets, die, op een teeken door de prinses aan een in het rijtuig zittend heer gegeven, stil hield; de dame reikte diepbuigend der Vrijvrouwe een in vier geplooid papier over.

Het overhandigde werd, met een welwillenden en belangstellenden glimlach, aangenomen.

Toen reeds de paarden voortstapten, weerde de prinses nogmaals met een prachtigen waaier, dien zij in de kleine hand hield, het roodzijden gordijntje achterwaarts, boog zich eenigszins naar buiten, en knikte de oude dame met innige welwillendheid toe. Die laatste beweging was niet kunstmatig en met voorbedachtheid gedaan, neen, zij kwam inderdaad uit het hart voort.

‘En wie zit daar nog in de koets?’ vroeg Quinten.

‘De jongste dochters der prinses, Hendrika en Maria,’ antwoordde Simon, fier over zijne bekendheid met die lui.

‘En die manskerel daar?’

'Dat is Hare Hoogheids hofmeester.'

'Simon, Mijnheer Simon, daar is eene tweede koets, nogmaals met zes schimmels bespannen, nogmaals voetknechten en hellebardiers.'

'Leve onze stadhouder!' riep Simon. 'Dat is Willem II en zijn jong vrouwtje, dochter van Karel, koning van Engeland, en Henriette van Frankrijk. Een prachtig huwelijk, man! en waar de jonge prins zich ook niet weinig op laat voorstaan!'

De stadhouder was een jong man, met hoog voorhoofd, fijne trekken, iets ingetogen en vastberaden in de uitdrukking zijns gelaats.

Hij, even als zijne gemalin, waren meer terughoudend dan de moeder, als wisten zij, dat ze, ook hier, de eerste plaats niet konden innemen. Dat hinderde Willem misschien wel; want de eerzucht die hij zijner moeder toeschreef, was hem zelf eigen en het had zijn anders flink karakter wel verbitterd, dat de Staten hem in die eigenschap met eene zoo ijzeren hand temden en dwarsboomden, wanneer zij tot op het staatkundig of oorlogsveld oversloeg.

Een derde koets met zes zwarte paarden bespannen, en deze door twee voetknechten geleid, volgde. Achter op den wagen zaten een kamenier en een lakei, en door de weggeschoven gordijntjes bemerkte men Willem-Frederik, gouverneur van Friesland, met Albertina, dochter der prinses-douairière.

Een dergelijke koets voerde den veldmaarschalk van Holland, graaf van Brederode, die Amalia's zuster gehuwd had, verder deze laatste en hare twee dochters. Dan begroette men de koets door zes donkerbruine paarden bespannen, waarin zich de Vrouwe-douairière, Dona, zuster van Amalia, met hare beide dochters en dezer echtgenoten bevonden, de vrijheer Slabbeda en de Heer van Valckenjaen, en eindelijk den wagen, met zes lichtkleurige bruintjes bespannen, waarin een paar staatsjoffers,

graaf Dona, ridder de Knuyt en de geneesheer der prinses hadden plaats genomen.

Die laatste koets had Simon niet afgewacht, tot groot spijt van Quinten Stoffel, die nu niet meer wist wie die edellieden te paard waren, welke de koetsen opvolgden, en die door hunne gepluimde hoeden, kleine mantels, niet zelden van prachtige en veelkleurige stof, blinkende gevesten hunner rapieren, sierlijke montuur, eene schitterende groep uitmaakten, niettegenstaande den tocht onder eene blakende zon en langs een dorren zandweg.

Het publiek liet echter de 'sessendertig bequame kerren met huyven' opgekropt van koffers, kisten, keukengerief, vergezeld van knechten, meiden en een paar hellebardiers, bijna onbemerkt als eene lange witte slang door de straat kruipen, en ijlde naar het Vrijheidshuis, waar de prinses ten 6 ure afstapte, om er het middagmaal te gebruiken.

Zoo uitgerust, kwam in de 17^{e} eeuw, eene vorstelijke familie een bezoek bij hare onderdanen afleggen.

VIII
Feest in de Vrijheid.

De groote zaal in het Vrijheidshuis had een aantrekkelijk opzicht, vooral de lange tafel met een helderwit 'ammelaaeck' gedekt, en met eene vracht zilver- en glaswerk overladen.

Het scheen dat gansch de stad, en gewis nog wijd daarbuiten, de zilveren schotels, vazen, bekers, kannen, zoutvaten en wat zoo al meer, voor dien dag, had ten offer gebracht.

Op elke 'teljoor' lag de 'handvaeg' of servet, kunstig gevouwen in den vorm van een konijntje, een eendje of een zwaantje.

Met haar opgestapeld fruit, vooral oranje-appels, in zilveren en porceleinen schalen; kleurrijke antwerpsche suikergebakken(1); vreemdsoortige lekkernijen, die allen voor het nagerecht moesten dienen; met al die glinsterende en met drijfwerk versierde bekers, roemers op breede standers en voeten, flesschen met lange halzen, schalen, drinkkoppen, potten en andere tafelsieraden, mocht men zich in geweten aan iets vorstelijks verwachten.

De geuren, die zich rechts en links in het stadhuis verspreidden, beloofden daarenboven een wezenlijk festijn van Balthazar.

Geen wonder! de nauwgezette rekenmeester van dien tijd, heeft ons de kuriositeit bewaard, dat men voor een haas 36 stuivers, voor een koppel *habbekes* 6 gulden, voor een konijn 12 stuivers en er voor de kapuinen, niet minder dan 137 gulden en 10 stuivers betaalde; het overige laat zich naar die uitgave uitmeten.

De pot spaansche wijn werd 24 stuivers en Rijnwijn 18 stuivers betaald. En wat kostte dan nog de andere wijn, vooral die uit Champagne, waarmeê onze Kempenaars gedurig de vorstelijke tafel begoten!

Bij dat feestelijk maal kon de muziek niet ontbreken en dewijl de Vrijheid geene instrumentisten scheen te bezitten, om waardig in die leemte te voldoen, ging zij er vijf te Antwerpen zoeken, vervoerde ze kosteloos, huisvestte ze kosteloos en bracht ze weêr kosteloos in de Schelde-stad terug.

(1) Een antwerpsche suikerbakker Segers had deze geleverd.

Het vervoer dezer kunstenaars kostte der Vrijheid, 16 gulden; het verblijf gedurende vijf dagen, 25 gulden 11 stuivers en als honorarium kregen die vedelaars, oboespelers en wat zoo al meer, 115 gulden 14 stuivers.

Wij willen dit enkel aanhalen om te toonen, dat de Vrijheid vorste lijk hare zaken deed, evenals zij ook vorstelijk de huisvesting van gansch den stoet der prinses, bij de verschillende poorters der stad, en de onkosten der gilden en genootschappen, betalen zou.

De spijskaart van het Lucullus-maal, dat den 10 September 1649 werd opgedischt, is ons niet letterlijk bewaard geworden; doch wij weten wel, dat de zaal met fijnen, blauwen baai was behangen, gewis om de weinig aantrekkelijke wanden te bedekken en eenheid in het geheel te brengen.

Laat ons echter opmerken, dat de spiegel tegenover den stoel der prinses geplaatst, die drie- en zesarmige blakers met waskaarsen aan den muur; de oranje- en ook driekleurige banden, strikken en rosetten; de kleurrijke wapens op het bekleedsel gehecht; de geschilderde vliegende engel aan den zolder, die den grooten luchter met waskaarsen tusschen zijne twee voorste vingers, als een pluimpje scheen vast te houden; het licht weerkaatsend in spiegel en zilverwerk - voortreffelijk de eentonigheid der donkere tapisserie afbraken.

De groote stoel, welke voor de prinses bestemd was, droeg in den rug, in kleuren en goud, evenals dien des stadhouders, het wapen van het prinselijke huis; in dien zijner jonge gemalin had men tevens het wapen van Engeland aangebracht. Met een woord, het ontbrak er niet aan kleurige puntjes, en toen de gasten, in hunne schitterende kleedij, gezeten waren, leverde de zaal een gezicht op dat inderdaal trotsch heeten mocht.

Het Wilhelmus-lied had het binnentreden van den prinselijken stoet begroet.

Amalia van Solms troonde, omringd door al die pracht, in al hare schoonheid en had de groote dichter Vondel, die eens deze schoonheid bezong, en Jordaens, die ze met het penseel vereeuwigde, haar dààr gezien, gewis hadden beiden eene nieuwe tooverkracht aan hunne meesterwerken bijgezet.

De prinses-douairière was gelukkig; dit lag blijkbaar op haar gelaat te lezen. Haar schoon, donker oog straalde als eene zonne in het ronde, en rond haar geestig geplooiden mond, zweefde een dier glimlachen, gansch in overeenstemming met de uitdrukking van het flikkerend oogenpaar.

Haar kleedsel in goudstof, de edelgesteenten aan den hals, de juweelen en kanten - alles was gewis grondig doordacht, om de lichamelijke schoonheid der prinses te verhoogen; doch Amalia verkeerde in eene dier welwillende stemmingen, welke haar soms door verschillende tijdgenooten worden toegekend, in welke een glimlach of een woord meer uitwerksel had, dan al de vorstelijke pracht en majesteit die men kon ten toon spreiden.

De jongere vrouwen in den hofstoet kenden en gevoelden, nu vooral, al de tooverkracht van dat oogenblik, en men streek niet alleen de vlag voor de vorstin, maar ook voor de vrouw.

Meer dan eens richtte de prinses zich tot den schouteth, doch toen deze min of meer zaken van bestuur aanraakte, had de prinses glimlachend gezegd: '*à demain les affaires sérieuses*.'

'Mijn waarde schouteth,' liet er de prinses met een beminnelijken glimlach op volgen, Turnhout is niet bedreigd zooals Thebe, en wat Archias niet zeggen mocht, denken wij in volle gerustheid, in het midden van het prachtig festijn, ons toebereid,

te mogen herhalen. Echter is er een punt, dat ik wel door een enkel woord zou willen opgehelderd zien.'

'Ik ben ten dienste Harer Hoogheid.'

Men was aan het nagerecht; de tongen waren losser geworden; de wijn *d'ay* perelde in de roemers en bekers; de heildronk van den hoofdschouteth aan de Vrijvrouwe, die aan den stadhouder, aan al de leden der vorstelijke familie, waren door den jongen Willem Il, voortreffelijk beantwoord en rechtstaande aangehoord.

Men was, kortom, op dat oogenblik van het maal gekomen, dat de *étiquette,* zonder zich zelf te vergeten, den strengen leiband wat losser maakt; men heeft elkander eenigszins leeren kennen en de vertrouwelijkheid heeft een stap voorwaarts gedaan.

De muziek, achter de behangsels geplaatst, zweeg een oogenblik.

Men hoorde den stadhouder met den schepene Mallants spreken over de valkenjacht, reigers, faisanten en ander wild in de warande, soms eenige woorden Duitsch tusschen het gesprek mengende, wanneer hij 'tgeen Mallants over de jacht zegde, aan een dik, vierkant duitsch edelman van zijn gevolg overbracht, wiens gevlamd gelaat en ronde buik wel toonden dat, had hij liefde voor het vangen des wilds, hij tevens met een groot genot hetzelve op tafel rooken zag.

De gemalin van den stadhouder was in gesprek met een jong edelman die, op een wenk van Maria van Engeland, was opgestaan, om hare bevelen te vernemen en eerbiedig, maar toch niet stijf gedwongen, achter den stoel der prinses staan bleef.

Beiden spraken Engelseb, en wie weet of de critiek niet eene zekere, plaats in het gesprek besloeg, dat juist tamelijk luid gevoerd werd.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus No 1. 'Oranje in de Kempen' opgelost door de Inschrijvers:

Antwerpen. Ooninckx, Delville, De Rop, Ipers, Nelen, Eist, Wilms, Quintiens, De Roey, Dirix, Kolsteren, van Camp, Ombelet, Tijck, Adriaenssens, Kemna, Jacobs, Desémont, Coppens, Danckers, van Horst, Dehert, De Keersmaecker, Bogaerts, Marijnissen, Snepvangers, Tielemans, van Boeckel, Simons, van Aken, J. Simons. - *Aerschot*, Verhaeglien. - *Aalst.* Ronne, Audaert. - *Belcele.* Richet. - *Borgloon.* Toudy. - *Bouillon,* van Hoye. - *Beveren.* Verhaert. - *Bassevelde.* De Decker. - *Blankenberghe.* Segart, van Hecke. - *Brugge.* Steyaert, Maene, Depoortere, Hoonacker, Daneels. - *Caprijcke.* Foweyn, Claeys. - *Cortenaeken.* Peeters. - *Diest.* Uten, van den Hove. - *Deurne.* Somers. - *Diepenbeek.* Moonen. - *Eyne.* van Dorpe. - *Esschen* Balemans de Crom. - *Eecloo.* Boufflers. Steyaert, van Gijseghen, Goethals Laforee. - *Exaarde.* Sturtewagen, van Durme, van de Cote, van Putte. - *Gheel.* Lievens -*Gheluwe,* van Rijckeghem, - *Gent.* Mast, Lebruyns, Fierlefijn, Libbrecht, Roegiers, Braekeleire, Ceyndrickx, De Paepe, Rosseeuw, Vromant. - *Hooghlede.* Doom. - *Hamme-Zogge.* Fierens. - *Hemixen*, van Doorslaar, Vermijlen. - *Hoogstraten.* Adriaensen. - *Hasselt.* Rachels. - *Herenthals.* Dumoulin (Eduard), Dumoulin (Edmond). - *Herenthout.* Huypens. - *Heyst op den Berg.* De Belser. *Herdersem.* De Cock. - *Kortrijck.* Ghyoot, Foutier, De Baecker, Burggrave, Laga, Delbaere. - *Leuven.* Broeckaert. - *Lede.* Masen. - *Laarne.* Heirman. - *Lum- men.* Fredrix, Leyssens, Fognoule. - *Maeseyck.* Claessens. - *Mechelen.* Willems, van Moer, van Melckebeke, De Wulf, Jacobs, Giraud. - *Molen-Hasselt.* Willems. - *Maldeghem.* Faelens, van Mullem. - *Maleizen.* De Becker. - *Meerhout.* Houben, Dierckxen. - *Mallebrugge.* Blankaert. - *Martens-Leerne.* Muynck. - *Middelkerke.* Huyhgebaert. - *Merchtem.* De Belser. - *Moerbeke.* Thuysbaert de Schepper, Metser. - *Meire.* van den Eeckhout. - *Nieuport.* Kempijnck. - *Neerlinter.* Vuerlinckx. - *Nieucapelle.* Pieters. - *Oxelaer.* Bosquet. - *Oultre.* - Schellaert. - *Ostende.* van Cuyk. - *Rupelmonde.* Longerstaey, Joseph Huysmans, De Landtsheer, E. Huysmans, Coppens, Dierick, van de Casteele. - *Ronsse.* Huvenne. - *Rillaer.* Vertessen. - *Santhoven.* van de Ven, Voet, Weyten. - *Strombeck-Bever.* Meulenbergs. - *Schooten.* De Vos, Stijnen. - *St. Catharina-Wavre.* De Bast. - *Spalbeek.* Daniels. - *St. Denys-Westrem.* Lancker. - *St. Truiden.* Stevens, van 't Hof, Bellinghausen. - *St. Nicolaas.* Parijs, Berkers, De Smet, van Bogaert, Heyniuekx, Loyer, van Hoornick, De Guydt, Kegels. - *Schaffen.* Boven. - *Sleydinge.* van Damme, Grijpdonck. - *Thourout.* Jacob, Overfeldt. - *Thielt.* van de Vyvere-priem, De Vos. - *Thienen.* Lavaerts. - *Uitkerke.* Soete. - *Veerle.* Vleugels. - *Vlimmeren.* Verbeeck. - *Waasmunster.* Robbrecht. - *Westerloo.* Raes. - *Wambeke.* J De Mont. - *Wanneghem.* Thomaes. - *Wieze.* Staes. - *Wenduyne.* Derleyn, De Vliege. - *Wuestwezel.* Marijnissen. - *Zele.* van Hemelrijck, Staes, van Hese, Lievens, van Doorsselaer. - *Zonhoven.* Houberechts.-

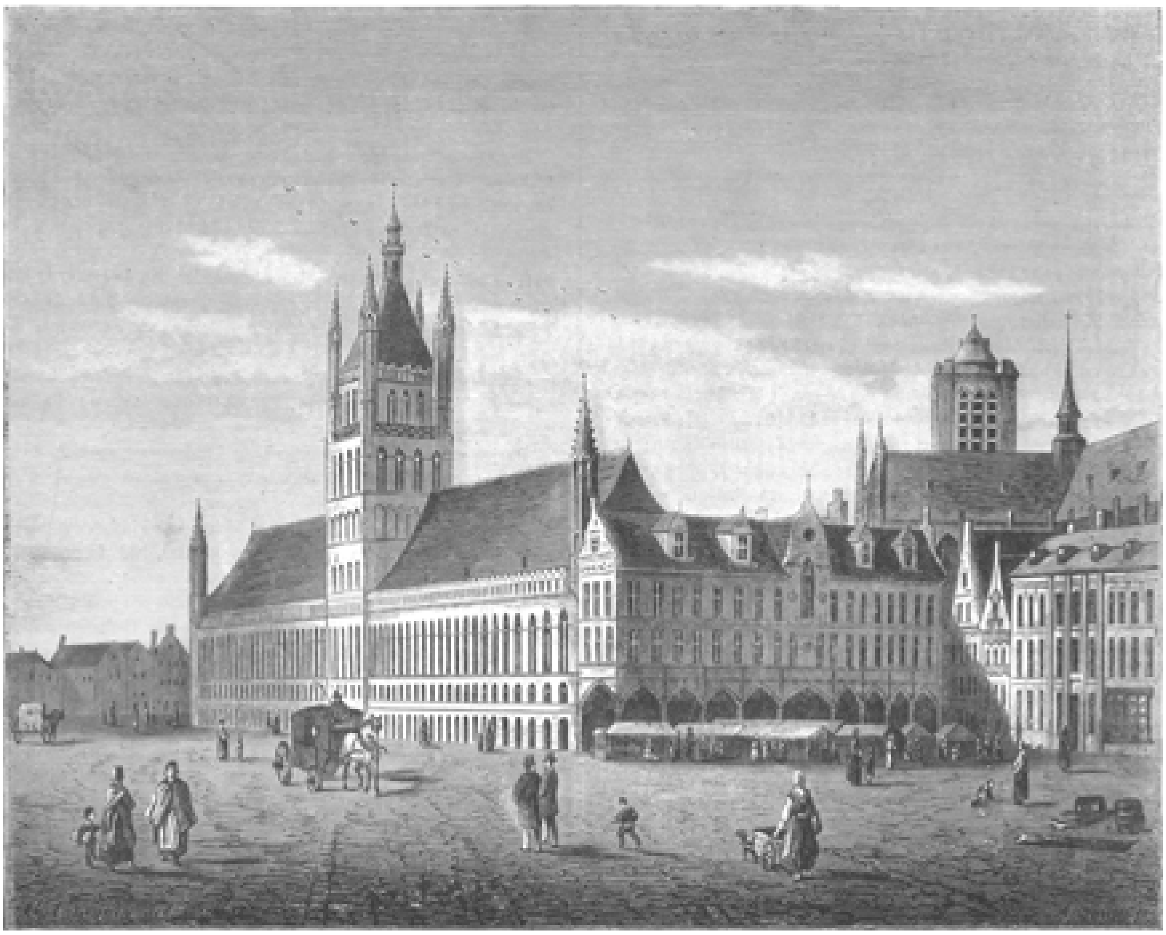

DE HAL TE YPEREN.

Bij trekking is de prijs ten deel gevallen aan den Heer

CONSTANT RONNE TE AALST.

H.H. Inschrijvers die Rebus N° 1 goed hebben opgelost en eenen der voorgaande jaargangen aan den prijs van *fr* 2.50 zouden begeeren, worden verzocht bij hunne aanvrage het bedrag in post-man-daat of postzegels te voegen.

[Nummer 14]

Mac-Mahon.

Marie-Patrice-Maurice de Mac Mahon, zoo schreven wij eens in het *Gedenkboek,* heeft uitwendig dat kenmerkende niet, hetwelk bij den eersten oogopslag de aandacht trekt. Zijne gestalte is van middelmatige lengte; zijn gelaat zegt den oppervlakkigen beschouwer weinig of niets; doch onder het stilzwijgen, onder de nederigheid verbergt zich een kloeke, stoute, heldere geest, een rechtschapen karakter, een edel hart.

MAC-MAHON.

Gewis, de heer Thiers mocht hem den Bayard van het fransche leger, den ridderzonder vrees en zonder vlek noemen, en welke ook de rampen zijn, die hem in dezen oorlog (1870-71) getroffen hebben, hij bezat krijgsroem genoeg uit vroegere dagen, om zijnen naam, geen oogenblik, door de laatste neêrlagen beschaduwd of verdonkerd te zien.

Uit vorstelijken bloede der oude koningen van Ierland gesproten, had zijne familie zich innig met de Stuarts verbonden en verplaatste zich, na den val van dit vorstenhuis, naar Frankrijk, om zich daar bepaald te vestigen. Ten gevolge van hun ouden adel, versmolten zich de Mac-Mahon's met de eerste adellijke familiën van Frankrijk, en bezaten weldra eene aanzienlijke fortuin, het kasteel Sully en zijne prachtige domeinen.

De militaire loopbaan ingetreden zijnde, deed de tegenwoordige Mac-Mahon zich slechts, in zekeren kring, door zijnen oorsprong en adellijk wapen opmerken; voor het algemeen was hij onbekend en scheen ook niet naar uitschittering boren anderen te dingen. Even als zoovelen vertrok hij naar Afrika. Te Constantine droigde een kogel in de borst, hem voor eeuwig te doen vergeten. Eerst in den veldtocht van de Krim werd Mao-Mahon's naam wereldbekend. Het was aan hem dat men de inneming

van dc Malakoff te danken had. Zijn naam werd in het leger vereerd, vergood zelfs en waar Mac-Mahon het bevel voerde, was de soldaat vol vertrouwen.

De expeditiein Italië gaf hem den titel van maarschalk en hertog van Magenta, en mocht hij in zijn bestuur over Algerië, onder administratiefoogpunt, juist niet veel bijval genoten hebben, dan is zulks te wijten aan inmengingen die buiten zijn domein lagen en moesten blijven. Trouwens, als oorlogsman is en blijft Mac-Mahon wat wij hooger van hem neêrschreven - en, voegen wij er bij, zijn wijs en onpartijdig bestuur aan het hoofd der republiek, zal de gebreken van Algerië wel doen vergeten.

Mac-Mahon is geboren den 13en Juni 1808 op het kasteel Sully, alzoo genaamd naar den minister van Hendrik IV; hij deed zijne studiën in het seminarie van Autun, en trad op zijn 17e jaar in de school van St. Cyr. Na als luitenant bij de huzaren te hebben gediend, woonde hij als luitenant van het 20e linieregiment, de expeditie naar Algiers bij.

Als ordonnans-officier van generaal Achard voltrok Mac-Mahon daar een wezenlijk heldenfeit. De generaal vroeg hem, of hij een bevel naar Blidah kon brengen? 'Zoo ja, zegde de generaal, neem dan een dapper geleide met u.' Mac-Mahon nam de zending aan, doch weigerde het geleide. Op weg werd hij door eene bende Arabieren overvallen. Ontkomen was moeilijk. Er was slechts één uitweg en die uitweg was misschien de dood. Het pad dat de ordonnans volgde, liep langs eene diepte.... Mac-Mahon jaagt de sporen in de zijde van het paard en het dier vliegt, als wanhopig, naar beneden. In den val vindt het beest den dood; doch Mac-Mahon hoezeer ook gekneusd, kon zijn weg naar Blidah voortzetten. Voor dit feit ontving de luiteuant het Legioen van Eer - en voorwaar! het was wel zuur verdiend.

Toen de Franschen, om ons van onze Noorderbroeders te verlossen, de citadel van Antwerpen kwamen belegeren, vergezelde Mac-Mahon generaal Achard herwaarts. Hij bekwam er de epauletten van kapitein. Algerië werd vooral het tooneel zijner werking. In 1840 was hij luitenant-kolonel; in 1848 divisie-generaal; in 1852 voerde hij het bevel over de provincie Oran en later over die van Constantine.

In 1855 onderscheidde Mac-Mahon zich schitterend aan den Malakofftoren in de Krim; in 1856 werd hij senateur en in 1858 opperkommandant van Algerië. In 1859, tijdens den oorlog in Italië, was men, aan een zijner stoute bewegingen, de overwinning van Magenta verschuldigd, en werd hij ook op het slagveld zelve, benoemd tot maarschalk en hertog van Magenta.

In 1861 werd Frankrijk, bij de kroning van den koning van Pruisen, door den hertog van Magenta vertegenwoordigd. In 1864 keerde hij als gouverneur-generaal naar Algerië terug en bleef er tot in 1870, als wanneer hij geroepen werd deel te nemen aan den oorlog, die voor Frankrijk zoo noodlottig was. Te Wörth overweldigd, werd het fransche leger zulks nog meer te Sedan, waar Mac-Mahon echter, reeds in den aanvang van den slag, het kommando aan generaal Wimpffen overgaf; een kogel bracht hem, in den vroegen morgen, eene zware wonde aan zijde en been toe.

Hersteld zijnde, verpletterde Mac-Mahon de afschuwelijke *Commune,* die Frankrijk onteerde, en keerde onder het presidentschap der republiek van Thiers, tot het stille leven terug. De revolutionnairgezinde Thiers viel echter, of liever neen, hij werd door de Nationale Vergadering, zonder het minste gerucht als het ware weggezonden, omdat hij met eene woelzieke minderheid wilde regeeren, en de eerlijke soldaat, Mac-Mahon, trad in zijne plaats op.

Zijne toetreding gaf aan Frankrijk weêr eenige vastheid en men hoopte wel tot een bepaald gouvernement te geraken. Het was tijdens het presidentschap van Mac-Mahon, dat, in 1873, het vraagpunt van het herstel des koningdoms zich opdeed en Frankrijk tot zijne wettige koningen, tot den graaf de Chambord, wilde terugkeeren.

Deze laatste echter, fier en onwankelbaar op het punt van eer, eischte zonder voorwaarden tot het koningdom te worden geroepen; hij wilde vooral geene kroon, gekocht door het verzaken der witte vlag, ten gunste der omwentelingsvlag, de driekleurige.

Gedurende al die beweging behield Mac-Mahon eene hem waardige onzijdigheid, vrij van eerzucht en vol eerbied voor het gezag der Nationale Vergadering. Hij wilde elken oproer beteugelen, doch indien de Vergadering zich voor den terugkeer der koningen verklaarde, zou hij de eerste trouwe onderdaan des konings zijn.

Thans is hij wel gedwongen Frankrijk's lotbestemming in handen te nemen, tot dat andere dagen aanbreken. Zijn gezag is onlangs, door de Nationale Vergadering, met zeven jaren verlengd.

De hertog van Magenta is een eenvoudig, nederig, rechtzinnig man, trouw aan zijn gegeven woord, verkleefd aan de conservatieve beginsels. Zijne echtgenoote, eene jonge en geestige vrouw, onderscheidt zich door een aantal liefdadige katholieke werken.

Granvelle's kasteel.

Te St Joost-ten-Noode, bij Brussel, verheft zich uit daaraan vast gebouwde hoeven, een zware toren, welke de gemeentenaar voorzeker, en dit vooral in den Winter, onbemerkt voorbij gaat; aan welken de vreemdeling soms een enkelen oogslag gunt, zonder misschien te vragen, of zich eene geschiedkundige herinnering aan dit gebouw verbindt?

Welnu, die toren is het overschot van een kasteel, dat de eigendom was van Antonie Perrenot de Granvelle, van den beroemden staatsmankardinaal onder Karel V en Philips II. Daar, in een sierlijk, rustig en door de natuur rijk bevoordeeld verblijf, buiten het gewoel der hofstad, kwam de kardinaal van al de beslommeringen der staatkunde uitrusten.

Granvelle werd in 1517 te Ornans, in Bourgondië, geboren; op zijn 23e jaar werd hij benoemd tot bisschop van Atrecht. In 1550 werd hij staatsraad van Karel V, en na de overdracht der Nederlanden aan Philips II, in 1555, liet deze hem, bij zijn vertrek naar Spanje, als minister en raadsheer zijner natuurlijke zuster, Margaretha van Parma, hier te lande achter.

Tot aartsbisschop van Mechelen en welhaast tot kardinaal verheven, groeide hij ook in macht en gezag en werd dus ook des te hatelijker bij de oproerpartij. Deze gevoelde wel, dat al hare plannen in duigen vielen voor het scherpe doorzicht, de slimme berekeningen des kardinaals, en men gelukte er in de gouvernante te doen besluiten, zijne terugroeping te vragen.

Philips II gaf aan die vraag gehoor, en ontbood in 1564 Granvelle naar Spanje, doch om benoemd te worden tot voorzitter van den Hoogen Raad van Italië en Castilië. De kardinaal kende de Nederlanden en de beweegreden van de partij der woeling, gelijk zijn a-b-c. Ook, toen men hem in 1567 te Rome, waar hij zich destijds bevond, berichtte, dat Alba de hoofden van den oproer had doen gevangen nemen, vroeg hij, of de zwijger (zoo noemde hij den prins van Oranje) ook in hechtenis was?

Men antwoordde: neen! en de kardinaal ging voort: *uno illo retibus non concluso, nihil ab Albano captum* (deze buiten het net zijnde, heeft Alba niets gevangen). Die woorden werden in de toekomst bewaarheid.

De kardinaal van Granvelle is tot nu toe zeer eenzijdig beoordeeld en ook dikwijls veroordeeld. Wil men rechtvaardig zijn, dan moet men zijne daden uit een Spaansch oogpunt beoordeelen. De heerschzucht, welke men hem toeschreef, moet altijd als eene zeer rekkelijke beschuldiging beschouwd worden. Zijne talenten erkennen alle partijen; hij bezat veel taalkunde, eene buitengewone geleerdheid, geest, doorzicht en een scherp oordeel.

Zonder twijfel, Granvelle is een der fijnste diplomaten van zijn tijd geweest; zijn naam heeft in de geschiedenis der Nederlanden eene aanzienlijke rol genoeg gespeeld, om nog altijd de aandacht van den staatkundige en den geschiedschrijver op te

wekken. Wat al denkbeelden welden bij ons op, toen wij eens, lang geleden, bij dien toren te St. Joost-ten-Noode stilstonden en in onze verbeelding de villa opbouwden, zooals zij nu ruim driehonderd jaar geleden, moest geweest zijn!

De Winter had een sneeuw- en ijsmantel om den ouden bouw geslagen, en er was geen spoor meer van sierlijkheid en schikking, zoo min in den steenhoop als in de omliggende natuur.

O - O

In het bosch.

Zij, die gansch den Winter in de stad opgesloten waren, hoe licht en verguld hunne salons dan ook mochten zijn; welken schat van kleedsels en juweelen daar dan ook werden ten toon gespreid; hoe hel dan ook de gaz in de schouwburgen en koncertzalen vlamde; welke toovermuziek daar dan ook werd uitgevoerd - zij, die zoo gelukkig zijn een deel des jaars in de vrije natuur door te brengen, juichen bij het wijken des Winters met zijnen sneeuwpels, en begroeten, met een verjongd gemoed, het bosch, de vlakte, de bergen en de zee.

En inderdaad, kan de pracht der salons, hoe vorstelijk ook, halen bij de pracht der natuur; het gazlicht bij den glans der zon; de kunstbloem bij die, hoe nederig ook, in de vrije natuur opgeschoten; de muziek der menschen bij het geheimzinnig en onnavolgbaar lied der vogelen?

Ik heb nooit aan Jan van Oosterwyck-Bruyn vergeven, dat hij eens,

in haat tegen buiten, ik zal niet zeggen heeft doen zingen, maar doen morren:

Ik ruil voor heeten zonneschijn
Geen schouwtooneel en feesten,
Geen stad, waar lieve menschen zijn,
Voor 't veld met lieve beesten.

Eerlijker was dan die arme Van den Broeck, toen hij in zijn nederigen stand neuriede:

't Is zomers buiten fraai en goed,
Als alles in den feestdos staat;
Maar bij een burger-overvloed
Is 't 's winters binnen ook niet kwaad.

Als wij op dit oogenblik uit ons venster staren, zien wij niets dan akelig winterweêr: koude gevels, naakte boomen en ijsbloemen op onze ruiten; doch als wij het oog slaan op het kunstwerk van den dusseldorfer schilder Carl Hoff, voelen wij ons herleven en benijden reeds op voorhand het lieve, zomerige kind, dat als eene toovergodin door het bosch dwalen en er bloemen gaêren mag.

't Ziet er een heerlijke zomermorgen uit; de zon straalt vleiend over bedauwd groen en gebloemte. Prachtig is het bosch met zijne hoogstammige boomen, breede en suizende kruinen, vlakten waar bloemen groeien; met zijn water dat door de steenen en ontblootte boomwortels woelt en suizelt.

Dunkt u niet dat, in die rijke natuur, alles die jonge wandelaarster toelacht, nu zij aan de prangende en vermoeiende winterfeesten, in de stad, ontsnapt is, en zij zich in de vrije natuur bewegen mag? Hoe verre ook van het kasteel gedwaald, spreekt eene volle gerustheid uit het wezen van het meisje, nu zij slechts vergezeld is door den hond, die er uitziet als een oude en trouwe livreiknecht.

En indien er tusschen onze lezers protesteerders zijn, die niet van de ‘lieve beesten’ houden, zoo als de amsterdamsche luimige dichter zegt, dan zullen wij nogmaals het *medio* nemen van Van den Broek, die in een zijner schoonste liederen zong:

Buiten, buiten moet men wezen,
Waar ons nu de lust ook dreef,
Om in 't heilig boek te lezen
Dat de wijze Schepper schreef.
Laten wij hier lessen gâren,
Bij den Zomer-zonneschijn.
Om ze nog eens door te blaren,
Als we s' winters binnen zijn.

Volkszaal in het stadhuis van Audenaarde.

Wat is dat Vlaanderen rijk aan prachtige gebouwen, die de macht der gemeente in de middeleeuwen verkondigde! Onder de steden, welke het rijkste in aloude kunst en grootheid zijn, bekleedt Audenaarde voorzeker eene eerste plaats. Zijn stadhuis is een juweel van bouwtrant: het gelijkt in zijn beneden gedeelte aan dat van Brussel, en in zijne verdieping aan dat van Leuven, en werd van 1525 tot 1550, onder de leiding van den bouwmeester Pede, van Brussel, voltooid.

Volgens de chronijken kostte die bouw niet minder dan 86 600 pond parasis. De toren, die het sierlijke gebouw bekroont, is veertig meters hoog en geeft aan het geheel een gansch bijzonder karakter.

Is het stadhuis uitwendig, zooals wij zegden, een juweel, dan bevat het ook inwendig menig opmerkenswaardig kunstsieraad, ofschoon bij dergelijke gebouwen, over het algemeen, meer aan het uitwendige dan wel aan het inwendige besteed is. Het stadhuis is voorzien van twee zalen, de raadszaal en de volkszaal.

De eerste bevat een portaal in den stijl-renaissance en eene schouw in den spitsboogstijl, welker weêrga men niet licht ontmoeten zal; de tweede (zie onze gravuur) bevat insgelijks eene schouw, welke sierlijk gebeiteld is en de voorliefde van menig schilder is geweest.

Audenaarde, voorheen zoo belangrijk als oorlogsplaats, is nu een Stil, doodstil stadje. Zijne geschiedenis klimt op tot in de dagen der Romeinen; zij levert meer dan eene belangrijke bladzijde op in de middeleeuwen en tot in de XVIIIe eeuw, in 1708, doet zij den naam van die vlaamsche gemeente hoog klinken. Onder vele beroemde personen te Audeaarde geboren, meldt men Margaretha van Parma, natuurlijke dochter van Karel V, gouvernante der Nederlanden van 1560 tot 1567, alsmede den geschiedschrijver Raepsaet, in 1832 overleden.

De waaier.
(*Vervolg.*)

Volgens Rondot brachten de kruisvaarders en pelgrims, die uit het Oosten terugkeerden, het gebruik der waaiers meer en meer in voege en in de 11^{e} en 12^{e} eeuw pronkten de italiaansche vrouwen reeds met waaiers uit kleurige veêren vervaardigd, met ivoren en gouden steelen en niet zelden schitterend met juweelen belegd.

Dit prachtvoorwerp hing met een gouden kettingje aan den gordel, een gebruik dat nog in de 17e eeuw in zwang was.

De *esmouchoir*, de *esventour*, de *esventoir* zijn, in Frankrijk, allen kinderen van dezelfde familie van den *éventail*.

Evenals al wat der vrouwen bestemd is, onderging de waaier de grillen van de mode.

Onder de regeering van Karel V was men teruggekeerd tot den waaier met langen steel, zoo als die welke wij de geleerden te Thebe hebben zien ontdekken.

In den inventaris van dien koning (14e eeuw) leest men: drie banieren of *esmouchoirs* van gewerkt leêr, waarvan twee met vergulde stokken; twee banieren van Frankrijk '*pour esmoucher le roy*' als hij aan tafel zit, beiden bezaaid met leliën in peerlen geborduurd.

De plooi- en vouwbare waaier, een tijd lang verlaten, hernam zijn rang en plaats.

Hendrik III maakte, volgens Pierre de I'Estoile, gebruik van '*un instrument qui s'étendoit et se replioit en y donnant seulement un coup de doigt, que nous appelons ici un esventail..*'

Kanten, goud, zilver en juweelen werden aan die voorwerpen niet gespaard: de mannen maakten er gebruik van gelijk de vrouwen; zij dienden tevens voor zonnescherm.

Na in den Zomer tegen de zonnewarmte gediend te hebben, bezigde men den waaier in den Winter tegen den vuurgloed.

De coquetterie mengde zich meer en meer in het gebruik; het spiegeltje kwam welhaast in dat voorwerp plaats nemen.

Brantôme vertelt in zijne *Mémoires*, dat koningin Margaretha aan koningin Louise van Lotharingen een zoo kostbaren, met peerlemoer belegden waaier ten geschenke gaf, dat hij eene waarde van 1200 kronen had - eene som, welke in onze dagen op ongeveer 24.750 francs geraamd wordt.

In de 16e en 17e eeuw nam het gebruik van den waaier in schier alle landen toe; de adellijke vrouwen van Milaan, Napels en Venetië en andere steden hadden waaiers van pluimen, en in de twee eerstgenoemde steden en in Padua, had de waaier den vorm van vlagje en was uit goudlaken en zijde gemaakt.

Het prachtvoorwerp met gouden steel, hing met eene gouden ketting aan den gordel.

In Engeland was de pluimwaaier sterk in de mode; tijdens de regeering van koningin Elisabeth versierde men de steelen met peerlen en diamanten.

In de 17^{e} eeuw zag men dat vrouwensieraad ook in de Nederlanden meer en meer in gebruik komen, en evenals in Engeland, waar men weldra den pluimwaaier verliet, verkoos men hier den plooi- of vouwbaren; Hofdijk citeert in dat tijdstip, als hier gebruikelijk, den italiaanschen waaier.

Doch het was vooral onder de regeering van Lodewijk XIV, dat de waaierdracht eene buitengewone uitbreiding nam.

'Destijds, zegt Ratier, was de waaier een onmisbaar voorwerp in de toilette eener vrouw, en dit moest zoo wel zijn in een hof, zooals dat van hetwelk wij hier gewagen.

Wat toch was inderdaad gemakkelijker dan dit bevallig schermpje, achter hetwelk men, zonder de alvermogende wetten der etiquette te krenken, zooveel men wilde kon lachen, geeuwen en rood worden, en wat was daaruit veel partij te trekken!

De handen, die den waaier in beweging brachten, kenden echter niet altijd al de kostbare hulpmiddelen van dit voorwerp; want honderdlei was de wijze waarop men zich van den waaier bedienen kon.'

Den 10^{en} December 1676 vaardigde de koning statuten uit, die in 1678 bevestigd werden, waarbij de waaiermakers, ten getalle van zestig,

eene corporatie vormden.

De waaiers van dien tijd munten niet zelden uit in rijkdom van kunst; de beste graveurs, beeldsnijders en schilders hebben hunne talenten aan dat kleine speelding besteed.

De mode duurde in de 18e eeuw voort; 'eene dame zonder waaier, zegt de engelsohe schrijver Adisson, zou zich in zoo moeilijken toestand bevonden hebben, als een edelman zonder degen.'

Adisson geeft zelfs de beschrijving van eene *academie,* waar men met den waaier leerde spelen. Het onderricht kwam neêr op het opnemen, aanvatten, bewegen en neêrleggen van dit voorwerp. In zes maanden tijd rekende men den trap van volmaaktheid in de kunst van het waaierspel, te zullen bereikt hebben.

'De oefeningen,' zoo leest men in een tijdschrift, 'moesten natuurlijk in het Fransch worden gegeven, want slechts het fransch leent zich tot zoo'n treffelijk onderwijs. De oefeningen begonnen met *préparez vos éventails, déferlez, déchargez, mettez bas, reprenez, agitez*, enz.

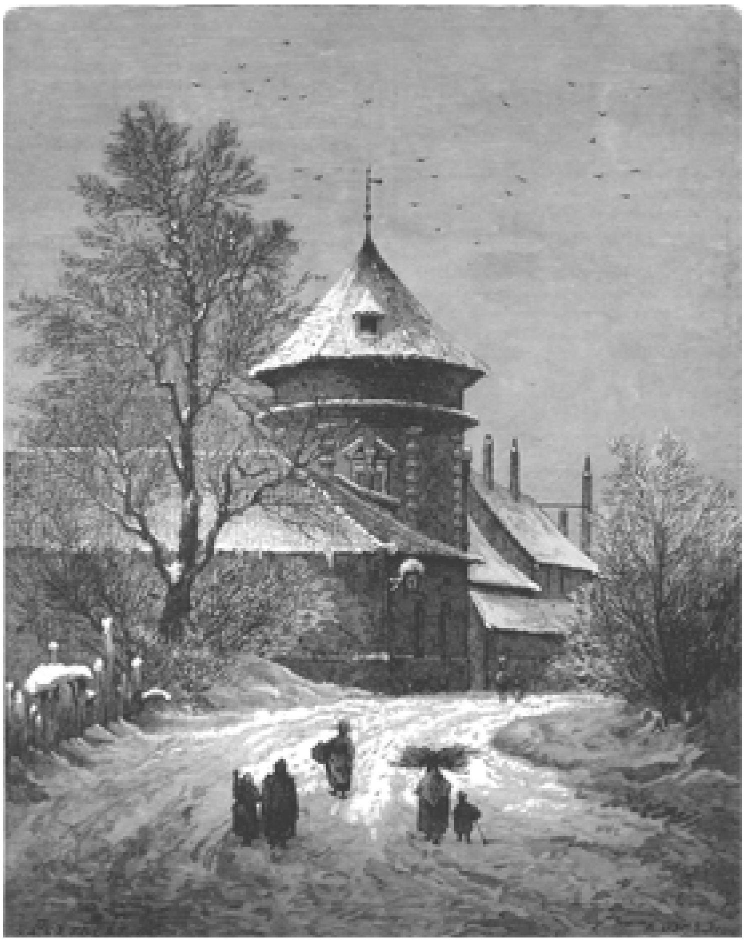

GRANVELLE'S KASTEEL.

In de 18e eeuw telde men te Parijs 150 waaiermakers, en in een periodiek werk vinden wij een in den Haag gedrukt boekje vermeld *Journal du Citoyen* (1754) dat den prijs der waaiers te dien tijde te Parijs opgeeft:

'Les éventails de bois de palissende valent 6 à 18 livres la douzaine. Les éventails en bois d'or de 9 à 36 livres la douzaine. Les écentails en bois demi-yvoire, c'est-à-dire

les maistres brins en yvoire et la gorge en os, de 24 à 72 livres la douzaine. Les éventails bois d'yvoire de 48 à 50 livres la douzaine. It y en a de plus chers.'

De waaier verloor in de volgende tijden veel van zijne toovermacht; in 1827 zien wij dat voorwerp weêr een oogenblik schitteren; niet alleen droegen Let de vrouwen, maar ook de mannen.

In onze dagen is de waaier geen kunstvoorwerp meer, ofschoon de nijverheid, in welker domein het gevallen is, sierlijke producten levert.

Het is ook voor de dames juist geen onmisbaar toilette-voorwerp meer, al figureert het dan ook tamelijk druk in de avondpartijen, concerten schouwburgzalen.

IN HET BOGCH.

Kersnacht.
In het album van mej. Gonda v. L., te 's-Hage.

Daar klept de klok, in 't nachtlijk uur;
Kom meê naar 't kloostersticht!
Wel lokt de huislamp en het vuur,
Maar luid spreekt liefde en plicht.

Ginds - in de schaduw van het kruis -
Met orgeltoon en stem
Verheerlijkt men, in 's Heeren huis,
De krib van Bethleëm!

Wel is het pad, dat derwaarts leidt,
Door 't sneeuwkleed bar omplooid;
Maar rozen zijn daar ginds gespreid,
En lelies mild gestrooid.

't Moog' nijdig wintren hoog in 't zwerk,
't Moog wintren voor den voet,
Maar ginder in de kloosterkerk,
Daar heerscht toch zonnegloed.

Dààr schijnt de zon te middernacht -
Een onverdoofbaar licht,
Dat uit de lichtblauwe oogjes lacht
Van 't eenig hemelsch wicht!

De rijke noodde ons blij gezind,
Ten kersmisboom en bal...
Ons lokt de krib van 't godlijk kind,
Ons roept nu de arme stal.

De wereld denke vrij dien nacht
Aan wulpschen wals en wijn:
En of zij met onze eenvoud lacht,
Wij willen *kindren* zijn.....

Die vreemde kersboom trekt ons niet,
Met al zijn dwaze pracht;
Een *cotillon* als herderslied,
Klinkt haatlijk in dees' nacht,

Die arm en schouders pas versierd,
Die lonken diep doorleerd....
Een spotfeest is het dat men viert,
Waar Satan presideert.

Ja, lach, moderne, booze geest,
In uw' alweterswaan!
Laat ons de krib, dat kinderfeest -
Daar vangt ons leven aan;

Laat ons den weg van 's Heeren Zoon,
Die naar Kalvarie loopt;

Laat ons het kruis, de doornekroon,
   In 't zaalgend bloed gedoopt.

Laat ons het graf - 't schijnt u de dood,
   't Schijnt u het eeuwig niet -
Waaruit voor ons het morgenrood,
   Het *resurrexit* schict....

Vrouw, kus de kindren nog eens zacht:
   Gedaan wat vader deed!
Wij zijn niet van 't modern geslacht,
   Wij zijn van d'ouden eed.

Kom, laat ons gaan ter heiige krib;
   Nu zijn we met ons twee:
Dra leiden wij door sneeuw en slib,
   Ons beide kindren meê.

Dan zeggen wij in 't nachtlijk uur:
   ‘Kom meê naar 't kloostersticht;
Wel lokt de huislamp en het vuur,
   Maar luid spreekt liefde en plicht.

Ginds - in de schaduw van het kruis -
   Met orgeltoon en stem,
Verheerlijkt men, in 's Heeren huis
   De krib van Bethleëm!’

23 December 1871
AUG. SN.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Toen echter het oog van Amalia van Solms, dat harer schoondochter ontmoette - had de moeder wellicht een enkel woord opgevangen? - veranderde de prinses van toon en men hoorde haar vrij luid zeggen:

‘*I have had a very pleasant journey*,’ hetgeen echter weinig strookte met de gedurige klachten, welke de jonge Engelsche op reis had laten hooren over het hotten en schokken der wagens, het vervelend heigezicht, het eindelooze van den weg - een misnoegen, dat door den jongen stadhouder wel eenigszins gedeeld werd.

De jonge prinses moest echter, in gemakkelijkheid van reizen, haar geboorteland niet als voorbeeld aanhalen. Voorwaar, eene reis door Engeland zou, in die tijden, evenveel en misschien nog meer hinderpalen opgeleverd hebben dan in de heide tusschen Tilburg en Turnhout. De wegen waren even slecht of liever bestonden niet, en tusschen Londen en Leeds, liep men gewis meer gevaar, met eene koets in het modder te blijven steken, dan wel in onze Kempen - zelfs nog eene halve eeuw later dan het jaar, dat hier besproken wordt.

Verder sprak de douairière Dona met den vrijheer van Slabbeda en den aanleider der *Jonggesellen,* Laurens Reyns, over de muziek. Het reeds meer beschaafde hollandsche dialect mengde zich alom met het ronde, vranke en vrije vlaamsche, met

het Duitsch, het Engelsch, het Fransch, hetwelk toen reeds, met eene buitengewone hardnekkigheid, onze taal binnendrong en haar verzwakte en vervalschte.

De prinses van Oranje had met aandacht naar de uitleggingen geluisterd, die zij, in al die beweging, van den schouteth had verlangd. Deze betroffen het haar aangeboden smeekschrift der dame in rouw, namelijk mevrouw Midletown, en de wonderlijke geschiedenis welke wij reeds deels kennen.

Hare aandacht was zelfs zeer gespannen toen de schouteth eerbiedig den wensch te kennen gaf, dat het helder doorzicht Harer Hoogheid in die duistere zaak het gerecht zou voorlichten.

'Zonder te willen, schouteth, zijn wij toch aan *les affaires sérieuses* gekomen,' zegde de prinses glimlachend. ''t Zij zoo... U zegt, Eric Ralph?... Hij is een wakker man, een flink valkenier..... En het betreft eene der twee dochtertjes.....' en Amalia van Solms was eenige oogenblikken nadenkend.

Ook de schouteth zweeg.

'Heeft mevrouw Midletown nog kinderen?' hernam de prinses.

'Een zoon, Hoogheid, en die zich zelfs hier in de zaal bevindt. Hij spreekt, op dit oogenblik, met Zijne Excellentie den gouverneur van Friesland.'

De prinses wendde het oog langs de zijde, waar zich de laatstgenoemde persoon bevond.

'Een flink jongman!' zegde Hare Hoogheid, na Hendrik Midletown

een oogenblik te hebben nagespied. ‘En die werd, zoo als u zegt, in zijne liefdesvooruitzichten door dit zonderlinge toeval gestoord?... Recht jammer. Heer schouteth, stel mij straks dien jongen heer Midletown voor.’

De hooge ambtenaar boog het hoofd, en Amalia wendde zich tot den stadhouder.

Toen de Vrijvrouwe eindelijk het teeken gaf, dat zij verlangde zich te verwijderen, stonden al de gasten op en de schouteth maakte van het oogenblik gebruik, om Hendrik Midletown aan de genadige prinses voor te stellen. Zij ontving hem, zooals trouwens dien dag iedereen door haar ontvangen werd, dat is met eene alles innemende hoffelijkheid.

‘Mijnheer Midletown, gelief aan mevrouw uwe moeder te berichten, dat ik haar verlang te spreken, betreffende het mij overhandigde request - morgen ten tien ure. Tot weêrziens.’

De prinses van Oranje verliet het Vrijheidshuis en al de gasten volgden.

Toen de prinses op de trappen verscheen, lieten de *Jonggezellen* andermaal hunne fanfaren hooren. Het volk juichte de nieuwe Vrijvrouwe toe, welke in hare koets, even als de stadhouder in de zijne, naar het voor hen bestemde huis van jonkheer Kersmaecker, in de Prinsenstraat reed - een schoon en sierlijk gebouw, en dat ten huidigen dage zijn onderscheidend kenmerk niet verloren heeft.

De vertrekken, door den jonker tegen 50 gulden vergoeding, afgestaan, waren zoo niet vorstelijk, dan toch met eene voor den tijd meer dan gewone pracht gemeubeleerd, en indien Amalia's hofmeester in de lokalen der latijnsche school, die tot keuken voor de hofhouding waren ingericht, of in provisiekelder of kamer ware afgedaald, moest hij bekennen, dat die goede Vrijheid voor alles ruimschoots zorg had gedragen - zelfs in den kelder zou hij een stuk besten *vin d'ay* hebben gevonden.

Al de voornaamste huizen van Turnhout waren voor de hooge gasten open gesteld, ofschoon aan de goede poorters der Vrijheid nadien behoorlijke vergoeding voor de gedane onkosten werd toegekend.

De nauwkeurige acten-schrijver heeft ons vele der cijfers bewaard, en vooral opgeteekend dat graaf van Brederode, met vrouw, dochters en bedienden, in twaalf dagen, aan den Lande 1706 gulden 61/2 stuiver kostte. Die 61/2 stuiver is gansch de poëzie van die rekening!

Graaf Willem nam zijn intrek in het ledige huis van den ouden proost; Vrouwe Dona bij den kanunnik Geemont; de twee schoonzoons bij Dirk Mallants; Brederode bij den rentmeester Pauwels; de doctor der prinses bij Laurens Reyns; haar weiman bij Nicolaas Loomans; hare *carossiers* in den *Moriaen*, terwijl die van vrouwe Dona in de *Spaenkarre* waren gelogeerd.

Het was negen ure des avonds, een heerlijke Septemberavond.

Vroolijk galmden de klokken en de beiaard, ten teeken eener, op verzoek der wethouders, aangerichte verlichting.

Het volk kropte de straten op. Op de Markt en Botermarkt, in de Prinsestraat, aan het kasteel en in de warande, ontstak men negen en twintig pektonnen, en aan al de gevels der huizen werden brandende lantaarns uitgehangen.

Bij de voorname poorters hingen de lichten op alle verdiepingen, of liever uit alle vensters en waren niet zelden in gekleurd glas, hetgeen roode, blauwe en purpere glansen op de straatsteenen wierp, en dewijl vele dezer lantaarns aan stokken hingen, schenen soms die duizende lichtjes, heinde en ver verspreid, aan den donkeren horizon te dansen.

Hier en daar prijkte een transparant, met een gekleurd wapen en opschrift of een doorschijnend latijnsch chronicum; doch de lantaarn was het hoofdbestanddeel der feestviering, en had de illuminatie hierdoor niets van het oogverblindende eener verlichting in onze dagen, dan toch was zij oneindig dichterlijker, geheimzinniger, fantastischer en schiep zij zooveel wonderlijke figuren op huizen en boomen, en in de halve duisternis, dat de stad voor den inwoner zelven, onbekend geworden was.

Helderder was het op de Markt, aan het kasteel, in de warande, waar de pektongloed en de vergulde, zwartgrauwe rook, nu eens eene zonderlinge schemering, dan weêr een scherprood daglicht schiep.

Inderdaad, nu eens stond de hooge toren in een helrooden gloed, dan weer in, met vuur doortintelde, grauwe wolken gehuld. In de warande golfde de zware rook tusschen de boomtoppen en in de dreven, en door den gloed der pektonnen, kon men zich een onmeetlijken brand voorstellen, voor welken gewis al het wild schuw geworden, dieper in het bosch gevlucht was.

Vierkant, blokkerig zwaar, lag het kasteel in een rood licht, en door de weêrspiegeling van den gloed in het water der grachten, was het als door een breeden lijst van vuur omvat.

Eensklaps schoot er uit de warande eene vurige slang op, en verhief zich hoog aan den donkeren hemel; een tweede, een derde volgde en nadat zij gebersten waren, vielen millioenen sterren nu eens vurig, dan eens gekleurd op bosch en kasteel neêr, en schiepen de heerlijkste, doch snel voorbij gaande, tinten en kleuren.

Uit het volk steeg een buitengewoon gejubel op; vele der poorters hadden nooit het tooverachtig uitwerksel van den vuurpijl gezien, die als een onmeetlijk lange, slangachtige arm zich verhief, om, hoog aan den hemel, de hand te openen, en sterren, juweelen van alle klenren op de Vrijheid te strooien.

De prinses stond aan het venster van het huis, waar zij haren intrek genomen had, en toen zij zich om wendde om den schouteth, doelende op het vuurwerk ‘voor eene zoo lieve attentie’ te bedanken, antwoordde de eerste:

‘Eene gansch partikuliere verrassing, mevrouw.’

‘Hoe zoo?’ liet er de prinses verwonderd op volgen.

‘Het is een Uwer Hoogheids ijverigste vereerders, die ons verzocht heeft dit verrukkelijk tooneel op een zijner eigendommen te mogen geven.’

De prinses was zichtbaar gevleid.

‘En mag ik den naam van dien vereerder niet kennen, heer schouteth?’

‘Ik meen wel ja, Hoogheid.’

‘Welnu?’

‘Mijnheer Midletown.’

‘Lief, zeer lief!’ zegde Amalia van Solms, en keerde zich andermaal naar het venster, om de prachtige vuurpijlen te zien. ‘Een galant hoveling,’ dacht zij; ‘Raleigh spreidde zijnen mantel op den weg van koningin Elisabeth; Midletown bezaait mijn pad met sterren en juweelen - zij mogen dan ook slechts ingebeeld zijn.’

Wat eene nietigheid het leven toch zonnig maken kan! Voor Amalia was nu deze avond schitterender, dan welkdanige ook.

De feestviering, opgeluisterd door het gelui der klokken, het rammelen van den beiaard, het gedommel van het kanon, het gejubel van het krielende volk in de straten, gaf aan de Vrijheid, op den avond van dien gedenkwaardigen dag, een nooit te vergeten aanzien.

Nu was echter al het volk naar het binnenwaarts gelegen en door eenen muur afgesloten huis, in de Prinsenstraat, gestroomd, het huis namelijk waar de prinses en

de stadhouder hun intrek hadden genomen. De *Jonggesellen* voerden er hunne schoonste muziekstukken uit; de Rhetorica zong er liederen, en onder ander het Wilhelmus-lied, ter eere der vorstelijke personen

Amalia van Solms was overgelukkig, en nadat zij zich voor het open venster vertoond en al den wierook der populariteit ingeademd had, scheen zij hiervan nog niet verzadigd. Zij stelde den stadhouder eene wandeling te voet voor. De jonge gemalin van Willem verzocht verontschuldigd te worden; doch de zoon zou zijne moeder vergezellen.

De graaf van Brederode met Amalia's zuster, vrouwe Dona, een aantal edellieden, waaronder Laurens Buisero, heer van Dussen-Muilkerk, voegden zich, evenals de schouteth, bij den stoet en de wandeling door het dichtgepakte volk, dat juichend plaats maakte, ving aan.

‘Wat verschil, Willem,’ had Amalia tot den stadhouder gezegd, aan wiens arm zij voorttrad; ‘wat verschil tusschen dit volk en het hollaudsche! Hoe gulhartig het hier zich tot geestdrift stemt!’

‘Ja, een goed volk,’ antwoordde de jonge stadhouder; ‘waarlijk! Doch misschien wel wat beweeglijk......’

‘Onstandvastig, meent ge? Neen, geloof, dat volk is houw en trouw, zoolang men het niet in zijne godsdienstige vrijheid stoort. Alles ademt hier, dunkt u niet, een geest van roomschgezindheid?’

‘Gewis. Het beste is dan ook, aan dit kiesche punt niet te raken en het “Oranje boven,” voor geloofszaken, niet in “onder” te veranderen!’

Dat alles was slechts verstaanbaar geweest voor de twee personen, die den stoet openden en nu weêr rechts en links groetteden.

Op een punt waar de vorstelijke wandelaars de warande zouden inslaan, op eene recht veilige plaats, door een stuk houten hek beschut, stond Eric Ralph met zijne twee dochters, niet minder nieuwsgierig dan de menigte, om de prinses te zien, ofschoon zij deze ontelbaar dikwijls hadden gezien.

Het drietal had daar post gevat, na op een gunstiger punt de heerlijke vuurpijlen te hebben zien ontploffen, die, zij wisten het wel, Midletown, tegen zwaar geld, uit Antwerpen had ontboden.

Retha had een' mantel omgeslagen, want sedert eenige dagen kuchte zij en de avondlucht, meende Elie, kon niet anders dan haar nadeelig zijn. Vader had haar willen doen thuis blijven; doch dat kon niet zijn! Neen, zij ook wilde de Vrijvrouwe begroeten.

Als deze nu daar voorbij kwam, moest zij de twee meisjes wel zien, te meer daar deze in het helder licht van eene, aan de overzij, brandende, pekton stonden en de wind den rook naar den tegenovergestelden kant dreef.

'En waren Hunne Hoogheden tevreden u te zien?' vroeg Elie.

'O, bijzonder!' was het antwoord. 'Zijne Hoogheid riep mij reeds van verre toe, op de wijde heivlakte wijzende: Een prachtig jachtveld, Eric! - Alles in orde? - Opperbest! - Binnen een paar dagen, Eric, trekken wij er cp los! 'Ik ben gereed, Hoogheid! antwoordde ik, en toen kwamen graaf Dona, graaf van Brederode en anderen, mij nieuwe vragen over de zoo beroemde jacht der Vrijheid toerichten.'

'En Hare Hoogheid?' vroeg Retha, moeilijk een kuchje bedwingende.

De vader lette niet op de vraag, maar wel op het laatste en zegde op bezorgden toon:

'Kind-lief, hindert je de avondlucht niet? Zou het niet beter zijn dat wij stilletjes naar huis gingen?'

'Toch niet, vader! Wees niet ongerust. Wat heeft er aan het huis van mevrouw Midletown plaats gehad, op het oogenblik dat de intocht plaats had, vader?'

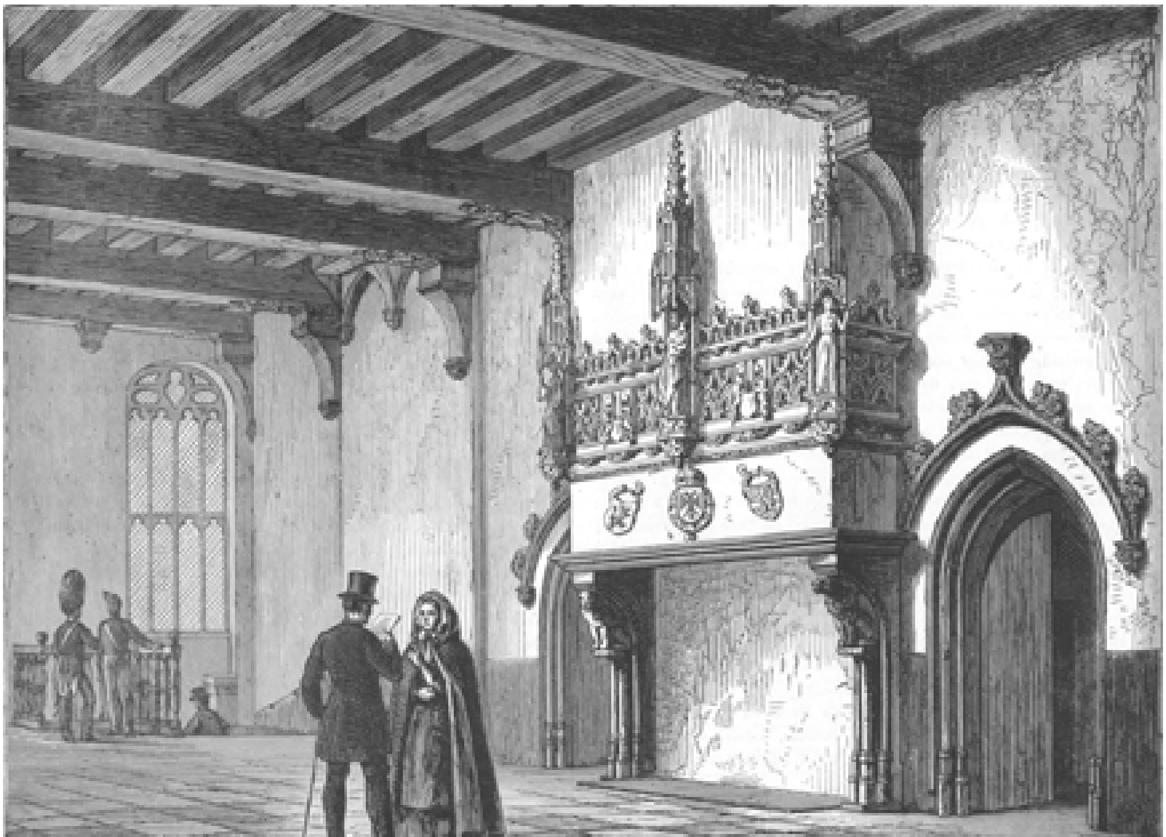

VOLKSZAAL IN HET STADHUIS VAN AUDENAARDE.

‘En wat zou er plaats gehad hebben, kind?’ liet er de vader op volgen. ‘Trouwens, waart ge niet daar?’

‘Neen, we waren heen gegaan, voor dat de stoet aankwam en hadden een heerlijk plaatsje gevonden aan het Vrijheidshuis.’

‘En wat was er dan aan het huis van die oude dame?’

‘Men sprak onder het volk over een papier, dat zij de paeces overhandigd had?’

‘En Hare Hoogheid?’

‘Heeft hare koets een oogenblik doen stil houden, het papier aangenomen en daarna zich nog uit den Wagen gebogen om de dame bemoedigend te groeten. Wat zou dat papier te beduiden hebben, vader?’

‘Dat weet ik niet,’ mompelde Ralph en werd nadenkend.

‘Misschien vraagt zij voor haar zoon de plaats van rentmeester of iets dergelijks,’ onderbrak Elie. ‘Mijnheer Pauwels schijnt sinds lang genegen dat ambt neêr te leggen.’

‘Misschien...’ herhaalde Eric somber en de goede stemming, welke bij zoo even deed blijken, was verdwenen.

Retha kuchte weêr scherp, en de vader vond daarin andermaal eene reden, om er op aan te dringen zich niet langer aan de avondkoelte bloot te stellen.

‘Maar, vadertje,’ zegde Retha ‘hoe kan men hier van koelte spreken, wij staan als omringd door eene hel van vuur. Kom, laat me nu dat haarklein pleiziertje van ons prinsje dezen avond nog eens te zien.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 15]

Baron d'Anethan.

Baron Jules d'Anethan is te Brussel in 1803 geboren. Hij werd student aan de hoogeschool van Leuven, bekwam zijn diploma van doctor in de rechten in 1824, was twee jaren later substituut van den prokureur des konings te Kortrijk, later te Dendermonde, waar hij, bij het uitbersten der omwenteling van 1830 als rechter werkzaam was, om kort nadien als zoodanig te Antwerpen op te treden.

BARON D'ANETHAN.

Na te Leuven de functie van prokureur des konings bekleed te hebben, werd hij benoemd tot substituut van den prokureurgeneraal bij het hof van Beroep te Brussel, en eindelijk den 14. April 1834 tot advokaat-generaal.

Het was in dit ambt dat d'Anethan, onder ander, te worstelen had met den beroemden parijzer advokaat Chaix-d'Est-Ange, die als verdediger optrad in het beruchte proces van Caumartin.

Den 16. April 1843 trad d'Anethan als minister van Justicie op, en werd in 1844 tot vertegenwoordiger van het arrondissement Leuven, voor de Kamer gekozen. Den 12. Augustus 1847 legde hijdeportefeuille neêr en het jaar nadien hield hij op deel te maken der Kamer. Den 3. Augustus 1849 benoemde hem het arrondissement Thielt tot senator.

Den 2. Juli 1870, het liberaal kabinet gevallen zijnde, vormde baron d'Anethan het kabinet, waarvan de heer Victor Jacobs deel maakte, en dat voor het straatlawijd - zoo wilde 't de koning - welhaast moest aftreden. In 1871 verliet dit kabinet de portefeuille, na, gedurende den franschduitschen oorlog, ontegenzeggelijke diensten te hebben bewezen.

Baron d'Anethan is een man van buitengewoon talent; zoowel in het departement van Justicie, als in dat van Buitenlandsche Zaken, hetwelk hij in het kabinet van 1870

beheerde, en waarbij zelfs voor eenigen tijd dat van Openbare Werken gevoegd was, heeft hij blijken van helder doorzicht gegeven.

Als redenaar bekleedt hij een der eerste plaatsen in het belgische Parlement; zijn woord heeft gezag, zoowel in Kamer als in Senaat. Als schrijver deed baron d'Anethan zich door eenige vlugschriften kennen, ter verdediging van de vrijheid van liefdadigheid.

De Ehrenburg aan de Moezel.

Een prachtige ruïne - overigens de eenige niet aan de Moezel. Het is zeer natuurlijk, dat die oevers met kasteelen en burchten overdekt zijn geweest, zoo heerlijk schoon, zoo bijzonder schilder, achtig is het landschap aldaar, vooral aanvangende nabij Trier. Het is dan ook begrijpelijk dat menig reiziger eene voorliefde aan die oevers geeft.

De Moezel (*Mosella*) neemt haren oorsprong in de Vogeezen en wel aan het gebergte Drumont; te Pont-à-Mousson wordt ze bevaarbaar en werpt zich te Coblentz in de armen van den 'grootvorst van Europa's stroomen,' zoo als Vondel den Rijn noemt. Alzoo heeft de Moezel de Vogeezen, de departementen der Meurthe en der Moezel, een deel van het groothertogdom Luxemburg en Rijn-Pruisen doorloopen, alvorens tot hare bestemming te zijn gekomen.

Op haren oever liggen de steden Epinal, Toul, Pont-à-Mousson, Metz, Thionville, Trier en Coblentz - de vijf eerste steden vooral beroemd geworden tijdens den laatsten fransch-duitschen oorlog. De stoomvaart is ruimschoots op de rivier toegepast, en hierdoor heeft het vervoer van Moezelwijn en andere voortbrengsels der verschillende departementen, eene aanzienlijke uitbreiding bekomen.

De Moezel, met hare rijke verscheidenheid van natuur, nu eens wild, grootsch, dichterlijk, dan weêr lachend, bebouwd met wijngaarden en oogsten; hier met puinen van kasteelen uit het verledene, daar met villa's nog vol leven en bloei, ginds met dorpen en steden zich in de rustige rivier spiegelend - de Moezel levert inderdaad afwisseling genoeg op, om den moeielijksten reiziger te bevredigen.

De tamboerijn.

De schilderij, met bovengenoemden titel, is het werk van den fransch-belgischen schilder, P. de Coninck. Hij werd geboren te Meteren een dorp nabij Billeul, eenige mijlen van de belgische grenzen en in de vlaamsche streek van het fransche noorder-departement. De Coninck begon zijg studiën te Yperen in de teekenakademie aldaar, en onderscheidde zich reeds vroegtijdig. Daar hij echter Franschman van geboorte was had hij geen aanspraak op eenige studiebeurs, en vertrok dien tengevolge naar Rijssel en verder naar Parijs. Hij volmaakte zijn aanleg in Italië en zond in 1860 uit Rome naar de parijzer tentoonstelling een merkwaardig stuk, getiteld: *Een Donaubewoner*. In 1864 prijkte weêr een zijner stukken in de tentoonstelling te Parijs, waarheen hij voorgoed teruggekeerd is. In 1866 en 1868 won hij de gouden medaille. P. de Coninck staat bekend als een vertegenwoordiger van de fransche school die het genre van Greuze nastreeft.

De oude toren te Aarschot.

Wie in den Zomer, of nog beter in den Herfst, een aangenaam reisje wil doen, late zich langs den spoorweg, naar de provincie Braband overbrengen. Aarschot, Sichem, Scherpenheuvel, Averbode, nog verder Thienen en de puinen der abdij van Villers, leveren hem een uitstapje op, zoo rijk in verscheidenheid, dat menig reisje in het gevierdste buitenland, daar tegen niet opwegen kan.

Vooreerst bevindt men zich in eene schoone natuur, een reeds heuvelig landschap, op vele plaatsen rijk beschaduwd; doch alom met een weelderigen oogst of met een prachtigen houtwas bezet. Verder zijn al die plaatsen, met merkwaardige oudheden opgevuld - kortom, voor den schilder, den dichter, den oudheidkenner, den geschiedschrijver levert die landstreek eene rijke bron op - en mocht de reis eenige moeilijkheid opleveren, dan wordt deze gewis vergoed, door de gulheid en gastvrijheid der bewoners.

Sichem bezit puinen, en wel een uit bruinen steen gebouwden toren, een honderdtal voet hoog en 130 in den omtrek, welke van de XIIIe eeuw dagteekent. Scherpenheuvel heeft zijne prachtige kerk en koepel, onwaardeerbare rijkdommen, veelal geschenken van de vorsten dezer landen. Averbode bezit eene abdij uit de eerste dagen der XIIe eeuw. De puinen van Villers zijn de schilderachtigste, welke men droomen kan - en om terug te keeren op onze voetstappen, Aarschot, op de rivier de Demer gelegen, bezit de puinen van den Aureleanus-toren, ten onrechte beschouwd als een overblijfsel uit de tijden der Romeinen, en die, zegt een schrijver, oneigenaardig door het volk Orleanstoren genoemd wordt, omdat de prinsen van dien naam, heeren van Aarschot zijn geweest.

Van welk tijdstip dagteekenen die puinen? De geleerden zijn het daaromtrent niet eens. Onze gravuur geeft een denkbeeld van dien toren zoo als hij was eenige jaren geleden. In onze dagen is dat puin erg verbrokkeld. De toren ligt op eene hoogte van waar men een zeer schoon vergezicht heeft op Aarschot.

Ook de kerk van Aarschot is merkwaardig en dagteekent uit de XlVe eeuw. Tot in het midden der XVle eeuw prijkte een buitengewoon hoog spits op den toren; dit spits viel echter in 1572 en werd niet meer opgebouwd.

Zakt men nu de Kempen der provincie Antwerpen in, dan zal men een nieuwen schat van schoonheden ontmoeten, zooals de abdij van Tongerloo, met eene nieuwe prachtige gothische kerk, van den befaamden antwerpschen bouwmeester, Paul Stoop; het recht vorstelijke kasteel van Westerloo der graven de Merode; het zoo belangwekkende Gheel, met zijne kolonie van zinneloozen, enz.

Weinige streken in onzen omtrek, wij herhalen het, leveren zooveel belangrijks op als die welke wij hier aanhalen, en wij hebben ongelijk, in den vreemde, schoonheden te gaan opsporen, indien wij vergeten dat er in onze nabijheid zooveel uitgespreid liggen.

Godsdienstige en volksfeesten.

't Is een reeks van prachtige dagen voor de kinderen - die, welke het oude jaar eindigen en het nieuwe beginnen! St. Nicolaas-dag opent de baan, dan volgt de heerlijke en vroolijke kersboom, dan het feest der Onnoozele Kinderen, eindelijk volgen de Nieuwjaarsdag en de Drie-Koningen. 't Is ook feest voor ons, voorzeker, doch voor de kinderen toch bovenal; want wij, ten minste die welke nog aan den ouden trant gehecht zijn, worden op veel van die dagen kinderen met hen.

Vervullen wij de groote rol niet in dien blijden St. Nicolaasdag, dansen wij niet hand aan hand meê rond den kersboom; stemmen wij niet in met het kerslied, aan de krib gezongen; juichen wij niet met onze kleinen op het kinderfeest, wanneer de jongsten als opperste meesters gebieden, en zoo koddig, zooals wij in Antwerpen zeggen, ‘vaderke’ spelen; en wie gedenkt de kleine bengels niet in geschenken op Nieuwjaarsdag!

De *zalige* fransche omwenteling, op het einde der voorgaande eeuw, heeft veel van die lieve en christelijke feesten weggeveegd, en ze door dikwijls onzedelijke schouwburgtooneelen vervangen: willen wij Vlamingen zijn en Vlamingen blijven, dan moeten wij met de taal, ook onze volksoverleveringen opbouwen; dan moeten wij herworden wat wij vroeger waren - een eigenaardig volk.

Als men, te beginnen met den aanvang van December, onze straten doorwandelt, zou men zeggen dat al die feesten in elk huisgezin gevierd werden en echter is dit

niet zoo, terwijl zij, daar waar zij worden herdacht, nog niet zelden hun wezenlijk karakter hebben verloren en eene braspartij, in plaats van een christenfeest, zijn.

Hoe het zij, de nijverheid welke zich op duizendvoudige wïjze ontwikkelt, geeft voorzeker gelegenheid genoeg tot het aankoopen van geschenken op die dagen. Wat al juweelen, schitterend in het gazlicht hier, wat al prachtige en bedriegelijke namaaksels ginder! De valsche juweelen zijn niet van de echte te onderscheiden en de fransche nijverheid heeft daarin alle denkbeeld overtroffen. Wat al pracht levert ons de fransche, duitsche en engelsche nijverheid in kinderspeelgoed en huiselijke nietigheden! Gansch de nijverheidswereld draagt bij om de feesten prachtig en aantrekkelijk te doen zijn.

Hebt ge nooit den avond voor Nieuwjaarsdag, in de straten van Parijs, Brussel, Weenen of Rome rondgewandeld? Wat al gewoel van kleine en groote kinderen, van rijtuigen, van koopers en nieuwsgierigen! De rijke koopt juweelen en prachtvoorwerpen; de mindere heeft zich eene kleinigheid voor zijne vrouw, zijne kinderen, voor die welke hem lief zijn, aangeschaft en bergt het in den binnenzak als een geheim, hetwelk slechts op bepaalden dag en uur te voorschijn komen mag!

Van waar komt nu tooh wel het gebruik, elkander juist op den nieuwjaarsdag, met geschenken te begroeten? Reeds in de dagen der eerste romeinsche koningen bestond dit, en men wil dat Tatius, op gemelden dag, eens palmtakken ontving uit het bosch, aan de godin Strenua toegeheiligd en, dit gebruikelijk geworden, deze palmen den naam ontvingen van *strenuce, étrennes,* nieuwjaarsgeschenken.

De Romeinen beschouwden den Nieuwjaarsdag aan god Janus toegegewijd, omdat die god twee gezichten had: een dezer was naar het verledene, het andere naar het toekomende gekeerd. In onze dagen is die dag voor velen nog een Janusdag, omdat, bij het nieuwjaarwenschen, juist niet altijd de gelaatsuitdrukking met de woorden overeen stemt.

Reeds de Romeinen wenschten elkander op dien dag heil en zegen, en voegden er vijgen, dadels en honig bij - zinnebeelden van een zacht en aangenaam leven; die, welke de bescherming van dezen of genen patriciër noodig hadden, zegt een schrijver, vergezelden hunne wenschen met iets beter - namelijk met eenige klinkende goudstukken. Keizer Augustus ontving op dien dag geschenken, en was de keizer afwezig dan bracht men deze naar het kapitool. Die geschenken dienden ter aankoop van beelden, godheden voorstellende.

Tiberius verbood dat men geschenken zou aannemen, als eens de Nieuwjaarsdag voorbij was; maar Caligula verklaarde, dat hij alles aannam wat men hem zou aanbieden.....

Uit Rome ging het gebruik naar andere volkeren over, en ofschoon het zich overal volgens de zeden en gewoonten van ieder volk geschoeid en geplooid heeft, is de oorsprong alom dezelfde. De tijd der viering was ook eeuwen lang verschillend. Tijdens de Merovingiërs vernieuwde zich het jaar den 1. Maart; later met Kersmis of Paschen, tot dat Karel IX in 1563 bevool het jaar met 1 Januari aan te vangen. Te Rome bestonden er twee wijzen voor het tellen des jaars: er was een jaar dat aanving met Kersmis; een ander ving aan met het feest der Menschwording (*anno incamationes*), den 25. Maart.

Die laatste dagteekening bleef geruimen tijd in de christene landen in voege, en volgens Travers werd zulks nog gevonden in Duitschland, tot in het midden der XVIe eeuw - dit zoo veel bewogen tijdvak, en hetwelk zooveel veranderde! De Joden en Turken hebben nog hunne eigene tijdrekening. Hoe het zij, de Nieuwjaarsdag is voor allen een feestelijk oogenblik, en wij getroosten ons dien dag eene beweging, waarna wij wel in rechte zijn eenige weken lang uit te rusten.

Over het zenden van visite-kaartjes willen wij niet spreken, vooral niet over het zenden langs den post met een zegeltje van een centiem, van een min of meer groot stukje carton; dat laatste schijnt ons toe, beneden alle verval te zijn, en wie het Nieuwjaarsfeest zoo begrijpt, zal beter doen het gansch te vergeten. Doch het afleggen van een bezoek, aan de personen die men kent, die men lief heeft, hen op dien dag geane Janus-, maar rechtzinnige wenschen gaan toerichten; hen verrassen met geschenken, heeft voor den beschaafden en welopgevoeden man altijd aantrekkelijkheid.

Vooral laten wij onze kleinen niet vergeten: laat ons hunne met zooveel zorg en moeite geschrevene nieuwjaarswenschen niet ongevoelig ter zij werpen; laat ze hunne lieve kleine versjes opzeggen voor hunne vaders, moeders en grootvaders, die met de sneeuw des levens overladen, zich in dat kleine goedje gevoelen en zien herleven; laat ons vergeten, dat knechten en meiden ons dien dag uitbuiten en storm loopen tegen onze arme beurs, en ons vooral niet aansluiten bij de *verstandigheden* onzer eeuw, zooals Nicolaas Beets ergens zegt, en glimlachen om die oude overleveringen, die altijd meer schoons en goeds bevatten, dan wel de koude, afbrekende en ziellooze gebruiken en instellingen van onzen tijd.

Drie-koningen is nog een kerkelijk en tevens vroolijk en huiselijk feest, in aandenken der aanbidding van de Drie Koningen uit het Oosten. Als het buiten wintert, schuilen wij, omringd door onze kinderen, bij het vuur; de heete wijn of punsch dampt in de glazen en in het midden der tafel staat de groote taart, waarin de boon verborgen zit - en hij, aan wien deze ten deel valt, zal ‘koning’ zijn en onbeperkt over den vroolijken kring heerschen.

Doch stil, daar klinkt buiten het koningen-lied! Vier of vijf kinderen, met eene ster van geolied papier, en in welke een lichtje brandt, zingen voor onze deur:

Wij kwamen al voor Herodes zijn deur,
Herodes den koning kwam zelven veur.
Herodes die sprak met valscher hart:
‘Hoe ziet er de jongste van drie zoo zwart?’
‘Al is hij wat zwart, hij is wel bekend:
Hij is de koning uit Orient.’
Wij kwamen den hoogen berg op gaan,
Daar zag men de ster zoo stille staan.
O sterre, ge moet er zoo stille niet staan:
Ge moet er met ons naar Bethelehem gaan!
Te Bethelehem inne de schoone stad,
Daar Maria met haar klein Kindeke zat.
Hoe kleinder kind, hoe grooter God!
Een zalig nieuwjaar verleen ons God!

Elke twee regels vormen een koeplet; eene stem zingt den eersten regel, waarna gansch het koor invalt met de woorden;

Lauwerier de cransio,

Na elke twee regels, valt men andermaal in met de volgende onverstaanbare regelen:

Lauwerier de knier
Zijn koning Karels kinderen
Pater bonne Franselijn,
Jeremie![1]

Laat ons het bovenvenster open maken en een blik naar beneden werpen! Het zijn arme kinderen. Twee der kleinen zijn in 't - die den moorschen koning verbeeldt - in het zwart. Alle drie hebben eene papieren kroon op het hoofd. De ster wordt vooruit gedragen, en eene groep bloedjes, de handjes bibberend onder den voorschoot of in de zakken geborgen, volgt zingend de koningen.

Komt, laat ons die kinderen eens recht goed doen. Niet alleen hun een kouden cent toegestoken en de deur weêr toegeslagen: neen! laat ons een deel der lekkernij voor ons bestemd, aan die kleinen geven en hen met een goeden dronk wijn of punsch verwarmen, 't Zij zoo! God zegene u, kinderen! Dunkt u niet dat zij daarna weêr vroolijker zingen, en het feest, dat van voor eeuwen dagteekent, des te hartelijker vieren?

V.H.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

(1) Ziet *Ons Voorgeslacht* door Hofdijk.

De vader zweeg; de volksmenigte naderde en weldra zag het drietal de vorstelijke personen.

Ook deze bemerkten de familie des valkeniers; doch het was de jonge stadhouder die de aandacht zijner moeder, op vader en dochters, inriep.

‘Goeden avond, Ralph, goeden avond, lieve jofferkens!’ zegde de prinses en de zoo vrieudelijk toegesprokenen neigden en Eric ontblootte daarenboven het hoofd. ‘Gij ontvangt ons, Eric, aan den ingang van *uw* terrein?’ voegde zij er lachend bij. ‘Ik kom u eens dezer dagen, u, op dit oogenblik de wezenlijke kastelein van het kasteel, bezoeken om het huis in oogenschouw te nemen. Hoe ziet het er daar binnen uit?’

‘Niet zeer vorstelijk, Hoogheid.’

‘Beter is het met de jacht gelegen, niet waar Eric?’ viel de stadhouder in.

‘De edicten zijn zeer rekkelijk geworden, Hoogheid, en ik geloof dat wij de artikelen eens duchtig aan het legioen stroopers zullen moeten voorlezen.’

‘Kom, kom, laat ons op zoo'n vroolijken dag niet al te streng worden, Eric!’ zegde de prins lachend. ‘Wij hopen dezer dagen eens na te gaan, of er in de heide iets te sporen is.’

‘Tot uwe dienst, Hoogheid.’

‘En hoe schikken het zich de kleine kasteleinessen!’ vroeg Amalia van Solms, zich tot de meisjes wendende.

De meisjes neigden, en terwijl Retha een voldoend antwoord wilde geven, overviel haar een hevige en scherpe kuch.

‘De avondlucht is te scherp voor u, joffer Retha!’ zegde de prins.

‘Mijnheer Midletown, u zoudt wel doen, uwe... Ja, ik weet nog niet welk woord hier te moeten bezigen....’

DE EHRENBURG AAN DE MOEZEL.

DE TAMBOERIJN (NAAR P. DE CONINCK).

De prinses, welke deze zinsneê begon, had juist Hendrik Midletown achter de beide meisjes zien staan; deze laatsten wendden zich verschrikkend om en Hare Hoogheid glimlachte. Zij volledigde echter de woorden niet, omdat zij eensklaps begreep, dat zij de aanwezigen bepaald in verlegenheid bracht.

'Jofferkens, stelt u niet veel bloot aan de avondkoelte,' hervatte zij welwillend. 'Daar zijn te veel personen, die belangstellen in uw welvaren. Adieu. Mijnheer Midletown, ik dank u voor uwe lieve attentie!' en Amalia glimlachte recht bekoorlijk.

'Die zonder de minste bijbedoeling is toegebracht, Uwe Hoogheid gelieve het mij te gelooven!' antwoordde Hendrik.

'Daarom juist is zij, mij lief; ik dank u,' herhaalde zij.

De prinses zette den weg voort; het volk volgde op afstand.

Hendrik Midletown was nog gansch bedwelmd over die ontmoeting, toen hem een lange kerel, met een driekleurigen bandelier over de borst en een oranje-lint om den hoed, op den schouder tikte, 't Moest een der talrijke gildebroeders zijn, die den stoet hadden uitgemaakt.

'Mijnheer Midletown,' zegde hij, 'men weet niet hoe men ten uwen opzichte, een dier twee meisjes noemen moet! Dat komt er van als gij, in plaats van zelf te komen, een verrader naar de kapel van het galgenveld zendt.'

De lange vreemdeling had den jongeling scherp aangekeken, en deze was zoo onthutst over die plotselinge verschijning, dat hij als aan den grond genageld stond.

'Wat wil die man?' vroeg Elie, en klemde zich vast aan Hendrik's arm.

'Die man?... Die man?... dat moet weêr die gevloekte Darvis zijn.'

De meisjes kenden sedert eenigen tijd dien naam en schrikten; Eric Ralph werd doodsbleek en wendde zich om, en toen de jonge Midletown naar den vreemdeling rondzag, was hij verdwenen.

Er kruisten daar zooveel gildebroêrs, met driekleurige bandeliers en oranje-strikken, dat, was het de procureur of ossenkooper geweest, hij in volle vrijheid, en dit zelfs onder de hooge bescherming van hoofdschouteth, president-schepene en vorster in de straten kon rondwandelen.

Eric Ralph sprak geen woord, zelfs niet toen Hendrik Midletown hem goedhartig zegde:

'Vergeef me, mijnheer Ralph, die ongelukkige zaak kwam ditmaal, onwillens mij, weêr ten berde.'

De valkenier zag naar den kant der warande, nog altijd als door een onmeetlijken boschbrand geteisterd. In de verte juichte het volk en de echo herhaalde het gedruisch; het was of gansch de warande, op dat oogenblik, door levende wezens bevolkt was.

'Kom,' zegde Eric stil, 'willen wij nog even door de warande loopen?...'

'Och, ik denk dat het beter voor Retha is, dat wij naar huis gaan,' onderbrak Elie; maar 't was meer gezegd omdat zij wel zag dat het genot van den avond voor haren vader gebroken was.

Welk geheim verborg vader haar dan toch? Of werd hij enkel geplaagd door het denkbeeld, dat die oude dame, door een ongegrond recht op te werpen, hem in een doolhof van moeilijkheden bracht?

Men wenschte Hendrik Midletown goeden avond en deze, na het drietal een oogenblik nagestaard te hebben, liep de warande in en verdween weldra in de dichte menigte, die de prinses op hare avondwandeling vergezelde.

Neen, voor Eric Ralph was het geen feestdag zonder onweerswolken geweest.

IX.
Eene lichtstraal in de duisternis.

Amalia van Solms zat in een sierlijk gemeubeleerde kamer, die uitzicht gaf op den tuin van het huis, waar zij haren intrek had genomen.

Het breede venster was geopend, zoo heerlijk was de Septemberdag, Nabij het venster stond de jonge stadhouder; hij staarde gedachteloos naar beneden, en zag daar zoo min het donkere najaarsgroen en de bloemen, als hij de stem hoorde van ridder de Knuyt, die juist gekomen was om aan zijne moeder een aantal stukken, opzichtens den Lande en de Heerlijkheid Turnhout te overhandigen.

De prinses, zat in een gebeeldhouwden stoel met hooge leuning. Zij droeg een witten kraag over een zwartzijden keurslijf, een rok van dezelfde stof en boven deze den donkerkleurigen tabbaard of opperkleed, die, om het middel gesloten, langs voren open bleef en langs achter eenen langen sleep vormde; de knoopjes aan het keurslijf waren edelgesteenten, evenals de oorbaggen en de ringen aan de vingeren.

De donkere haren der prinses daalden in twee breede krullen langs de licht gepurperde wangen, en waren op het hoofd door een zwart kanten voilette bedekt, dat even als de krullen langs beide zijden van het gelaat, tot schier op de schouders neerviel.

Schoon was zij nog, ofschoon de veertig reeds lang voorbij. De fijne zwarte wenkbrauwen teekenden zich scherp op het blanke voorhoofd af. De lippen waren nog frisch en rooskleurig, en oog en neus deden eenigszins aan eene oostersche type denken(1).

Hare Hoogheid had zonder twijfel een voortreffelijken nacht doorgebracht; want er was geen spoor van vermoeienis op haar gelaat te ontdekken, en met veel nauwgezetheid las zij de verschillende acten en riep soms, doch niet zeer dikwijls, het oordeel van haren zoon over dezes inhoud in.

Al die zaken schenen den prins echter niet erg te boeien; nu eens staarde hij in het wijde blauwe luchtruim en volgde de vlucht der blauwe en witte duiven, die een oogenblik nadien op den duiventoren, voor in den tuin neêrsloegen, want de eigenaar der wooning had door ‘immemoriale possessie, recht verkregen van een duif cot te stellen,’ al had hij dan ook rondom zijn huis de door het edict voorgeschreven ‘dry bunderen winnende landt’ niet; of wel de stadhouder knipte de vlieg weg die zich op den vensterdorpel kwam neêrzetten; of hij ontbladerde eene der bloemen, die in eene prachtige porceleinen vaas op eene tafel naast hem stonden; - Willem verveelde zich doodelijk.

Toen ook de escuyer aanklopte en Hare Hoogheid berichtte, dat Mevrouw Midletown gekomen was, maakte de prins er gebruik van om zich te verwijderen: hij hield niet, zegde hij, van al die ‘narigheid.’

Ook ridder de Knuyt kreeg zijn afscheid, en weldra trad de oude dame in slepend rouwgewaad binnen; de prinses was haar te gemoet getreden en had haar de woorden toegericht:

‘Het verheugt mij u te zien, mevrouw.’

‘Ik dank Uwe Hoogheid voor de eer, welke zij mij wel heeft willen verleenen......’

‘Gelief neêr te zitten, mevrouw,’ hervatte de prinses en wees op een met rood fluweel bekleedden stoel, die naast de tafel stond.

(1) Op het stadhuis van Turnhout wordt nog een, door de prinses zelve geschonken, portret van Amalia van Solms bewaard.

De oude dame, die wel toonde dat zij eene voorname opvoeding genoten had, bleef staan tot dat Hare Hoogheid zelve had plaats genomen. Gansch het uiterlijk van mevrouw Midletown boezemde eerbied en genegenheid in.

'Uw naam duidt een engelschen oorsprong aan, mevrouw?' hervatte de prinses.

'Mijn vader, de heer Huston, werd tijdens de geloofsvervolging, onder de regeering van koningin Elisabeth, uit Engeland verbannen, nadat zijne goederen verbeurd verklaard waren geworden. Hij heeft hier te Turnhout, om het brood voor zijn eenig kind te verdienen, plaats aan het weefgetouw moeten nemen.'

Die weinige woorden waren eene gansche geschiedenis van vervolging, marteling en lijden. Begreep haar de prinses? Was zij daarom ontroerd? Trof het haar, een dier edele slachtoffers voor zich te zien, welke de zoo ten onrecht vergoodde Elisabeth, vervolgd, uitgeplunderd en hulpeloos buiten hun geboorteland geworpen had? Was zij op dit oogenblik overtuigd, dat het protestantismus juist zwaar gezondigd had door te plegen wat het aan zijne tegenpartij altijd had verweten?

Amalia van Solms behield het stilzwijgen, doch geschokt was zij wel.

'Ook mijn echtgenoot, de heer Midletown, was een banneling,' ging de oude dame voort, 'doch gelukkiger dan mijn vader had hij een deel zijner fortuin weten te redden. Edelmoedig kwam hij de hand bieden aan de dochter van den armen Huston, in wiens rijk huis te Londen hij vertrouwelijk had verkeerd.'

Die herinnering maakte de oogen der oude dame vochtig, en Hare

Hoogheid sloeg de hare neêr, nam een der zijden flosjes van haar keurslijf tusschen de vingeren en liet het door deze heenglijden.

'De huwelijksliefde heeft veel leeds vergoed,' sprak de dame voort, 'en wij hebben in ons tweede vaderland eene betrekkelijke rust gevonden......'

'Hoeveel kinderen hebt ge, mevrouw?' vroeg de prinses.

'Ik heb er twee, Hoogheid; mijn Harry en mijne Maria......'

Bij het uitspreken van dien laatsten naam gudsten de tranen over de matbleeke wangen der oude vrouw.

'Uwe Hoogheid moet mij vergeven,' zegde zij snikkend, 'dat ik mijne tranen niet weêrhouden kan. Na vier-en twintig jaren, beween ik nog mijn kind.'

'Ik eerbiedig uwe smart, mevrouw; ik neem er zelfs innig deel in. Maar is uw kind tijdens de verwoestende ziekte niet omgekomen? De heer hoofdschouteth meent het zoo. Van waar die overtuiging dat uwe dochter nog onder de levenden verkeert?'

'Eene stem in het hart eener moeder laat zich niet verklaren; maar ook niet weêrstreten. De wereld kan ontmoedigend "neen" roepen, zij blijft fluisterend "ja" zeggen. Als alle aangewende pogingen om mijn kind terug te vinden, vruchteloos waren in de oogen der menschen, dan nog zegde mij die stem: "uw kind leeft." Zonder die stem, ware ik lang onder het lijden bezweken, en echter wat marteling is het leven voor mij geweest!'

Mevrouw Midletown sloeg de met dikke tranen overwolkte oogen ten hemel, terwijl zij de handen op de knieën samen vouwde.

'Gewis die uitspraak van het hart is niet te verwerpen; zij is heilig en ik geloof dat ze ons van Hooger gegeven wordt,' voerde de prinses aan. 'Dus stoffelijke bewijzen zijn er niet......'

'Tenzij de verklaring van dien kramer......'

'Die wel, laat mij toe dit in het midden te brengen, een misleider kan geweest zijn, evenals zijn handlanger.'

'De houding van mijnheer Ralph was echter, toen ik hem over de zaak onderhield, recht wonderlijk en het was hem hinderlijk, Hoogheid, dat wij dit teêre punt aanraakten.'

'Eric Ralph is toch wel een eerlijk man......'

'Uwe Hoogheid zal gewis niet denken, dat ik daaraan twijfel!' viel mevrouw in.

'Geenszins; maar zou Eric Ralph wellicht die twijfelachtige houding niet aannemen, om u niet plotseling te ontgoochelen? Vergeef mij, mevrouw, dat ik, ofschoon zelve moeder zijnde en wetende wat smart is, meer tot uw hoofd dan tot uw hart spreek; doch ik, richtende in uwe zaak, moet meer met het eerste dan het laatste te rade gaan.'

'Ik dank Uwe Hoogheid voor die edele bezorgdheid; ontgoochelen kan mijnheer Ralph mij echter niet. Een van die kinderen is het mijne....'

'En herkent de moeder dan haar eigen kind niet, mevrouw?'

'Helaas, neen!' en de dame sloeg de beide handen voor de oogen. 'Neen, evenmin als mijn kind mij erkent.'

'En welke der twee dochters heeft dan min of meer uwe of uws mans wezenstrekken?'

'Nu deze, dan gene.'

Hare Hoogheid meende op te werpen, dat haar dit onmogelijk voorkwam, doch zij wilde de oude vrouw niet gansch of liever niet plotselings ontgoochelen; want het leed geen twijfel, die arme moeder schiep zich een tooverbeeld.

Sedert lang had zich een bepaald, een vast denkdeeld in het afgebeuld hoofd gevestigd, en wie weet of die onverzettelijke gedachte niet tot krankzinnigheid oversloeg - eene meening, die de schouteth reeds den vorigen avond losweg had opgeworpen.

Nog een lichtstraaltje schoot door de duisternis!

‘Heeft uw kind niet eenig teeken, dat door een der uwen werd opgemerkt?’ zegde de prinses.

De oude dame schudde diep bedrukt het hoofd.

‘In dat geval....’ liet Amalia met een zucht er op volgen, en stond op als om het teeken te geven, dat zij voor het oogenblik verlangde het onderhoud af te breken.

Mevrouw Midletown begreep alles; zij vreesde dat ook hier haar de zwakke stroohalm ontsnappen zou, en deed een laatste, een krachtig beroep op het goede hart der prinses.

De ongelukkige moeder zakte zelfs op de knieën en snikkend stamelde zij:

‘Op Uwe Hoogheid heb ik naast God betrouwd! Stoot mij niet weg, mevrouw, nu ik eindelijk, na vier-en-twintig lange jaren van zielefoltering, het geluk meen te bemachtigen. Uwe Hoogheid kan mij, alvorens ik ten grave daal, mijn kind teruggeven. Gun mij dat geluk en de arme bannelinge, de moeder met duizende smarten, zal Uwe Hoogheid dankbaar zijn.’

De prinses had de oude vrouw opgericht en zegde zeer ontroerd:

‘Zeg mij, wat moet ik voor u doen?’

‘Mijnheer Ralph is in dienst van Uwer Hoogheids zoon....’

‘U verlangt dat de valkenier gehoord worde? Dat zal vandaag zelf gebeuren. Er zal u daarna eene ronde en rechtzinnige uitlegging worden gegeven. Geloof mij, mevrouw, uwe zaak heeft mij belang ingeboezemd, en indien ik balsem op de wonden des harten eener moeder en echtgenote leggen kan, zal ik dit met innig geluk doen.’

De oude vrouw greep de hand der prinses-douairière, drukte haar vurig aan de lippen en verliet langzaam het vertrek.

Toen zij was heengegaan, bleef Amalia van Solms een oogenblik als in gedachten verzonken staan. Zonder twijfel had zij hier met eene moederlijke begoocheling te doen, en echter wie zou die mysterieuse stem, dat onverzettelijk gevoel hetwelk zich in het hart dier vrouw openbaarde, onaangemerkt durven verwerpen?

De prinses trok aan de schel en toen de escuyer in de deur verscheen, vroeg zij:

‘Is de heer ridder de Knuyt in de voorkamer?’

‘Neen, Uwe Hoogheid, niemand dan de jonkvrouw van Wassenaer en de heer Buisero.’

De prinses vestigde denkend het oog op het vloertapijt; in den aanvang wilde zij een tweeden persoon met de ondervraging van Eric Ralph belasten; doch nu scheen zij van dit denkbeeld teruggekomen - en zij had gelijk.

‘Gij kent den valkenier van Zijne Hoogheid?’

‘Mijnheer Eric Ralph.’

‘Juist zoo; dat hij zich onmiddellijk herwaarts begeve. Zeg aan den heer Buisero dat ik hem wacht. Verzoek de jonkvrouw van Wassenaer mij, binnen een uur, ter wandeling te willen vergezellen.’

De escuyer ging heen en de secretaris van den stadhouder trad binnen; doch de prinses was verstrooid, luisterde schier niet naar zijne opmerkingen, teekende onachtzaam een paar brieven en de hoveling verdween zoo spoedig mogelijk, overtuigd dat Amalia van Solms op dat oogenblik niet zoo goed geluimd was als wel den vorigen dag.

Dat was echter niet zoo: de verschijning van die oude, eerbiedwaardige vrouw, welke sedert een halve eeuw ongenadig door familierampen werd vervolgd, had haar diep getroffen. Er was iets grootsch in dat wezen, hetwelk, alleen gesterkt door haar godsdienstig gevoel, gansch haar leven geworsteld had en, op den rand van het graf staande, den strijd nog niet opgaf.

Hoe gaarne had de prinses die moedige martelares, in den avond van haar leven, den troost gegeven naar welken zij zoo lang en zoo vurig gesnakt had; doch zij vreesde wel dat ook ditmaal de ontgoocheling het deel der arme moeder wezen zou. Immers de bewijzen van het beweerde lagen niet voorhanden?

Amalia van Solms wilde, na een oogenblik peinzens, de bezorgdheid over die moeilijke zaak ter zijde schuiven. Zij was toch niet naar de Vrijheid gekomen, om zich met dergelijke zaken in te laten; doch het beeld van de oude mevrouw drong zich telkens vooruit, en zou haar geen rust laten.....

Een zacht tikken op de deur wekte hare aandacht op; de escuyer kondigde de komst des valkeniers Zijner Hoogheid aan.

Eric Ralph bleef aan de deur staan.

‘Nader, Ralph,’ zegde de prinses op goedwilligen toon. De Vrijvrouwe stond nabij het venster. De valkenier deed een paar stappen vooruit, doch bleef op eerbiedigen afstand.

‘Mijn beste Ralph, ik heb dezen morgen een onderhoud gehad met mevrouw Midletown...’ en bij die laatste woorden zag de prinses den valkenier scherp aan. ‘U begrijpt wat dit bezoek beduidde, Ralph...’

Eric boog het hoofd, sloeg de oogen neêr en een doodelijk bleek overtoog nu zijn wezen.

'Ik geloof dat die oude dame zich aan begoocheling overgeeft,' sprak de prinses, voor den valkenier bemoedigend, voort; 'doch wij moeten haar zoo min al te barsch deze illusiën ontnemen, als wij haar in een onwezenlijken kring mogen laten voortleven.'

'Veroorloof mij, Uwe Hoogheid.....'

De stem van Eric was diep bewogen, zijne stem was er door verkropt. De aandacht der prinses was sterker opgewekt.

'Spreek,' zegde zij.

'Ik ben een eerlijk christen mensch en wil Uwer Hoogheid, zoo waar als er een God is die ons hoort, de waarheid zeggen. Neen, ik geloof dat het niet enkel begoocheling is bij die oude dame.'

'Gij zegt?'... viel Amalia verwonderd in.

'Ik verklaar voor Uwe Hoogheid, dat ik maar één dochtertje heb en het tweede inderdaad een aangenomen kind is.'

Amalia omklemde met de eene hand krampachtig de gebeeldhouwde leuning van den stoel. Er tintelde vuur in haar donker oog en men zou gezegd hebben, dat al hare gramschap op den ongelukkige dreigde neêr te storten.

'Is een dier kinderen het dochtertje van mevrouw Midletown?' ging Eric voort. 'Ik weet het niet, doch de omstandigheden pleiten ten gunste van dit denkbeeld. Dit echter vermoed ik slechts, sinds ik in de Vrijheid ben terug gekeerd.'

De valkenier boog het hoofd en sloeg de hand voor de oogen, om zijne tranen te verbergen.

DE OUDE TOREN TE AARSCHOT.

‘En waarom,’ zegde de prinses streng, ‘geeft gij dan aan die ongelukkige moeder haar kind niet terug?’.

‘O, Uwe Hoogheid moge het mij gelooven, ik wenschte zulks uit den grond mijns harten te kunnen doen; doch eene verschrikkelijke omstandigheid belet mij dit.’

‘En welk is die omstandigheid?’

‘Zoo min als mevrouw Midletown haar kind erkent, zoo min weet ik welk kind het mijne is - en is zij moeder, ik ben vader.’

‘Onmogelijk.’

‘Ik zweer het Uwe Hoogheid bij al wat heilig is, bij mijne ziel, bij mijne zaligheid. Meer dan eens heb ik aan die dame willen zeggen: neem uw kind, maar neem het mijne niet! Hoe lief beiden mij zijn, toch is er eene stem in mij die mij zegt: maar uw bloed dan?’

Er lag in die woorden een toon van diepe smart, van innige overtuiging, van heilige wanhoop zullen wij zeggen.

De Vrijvrouwe zette zich in den leuningstoel.

‘En die strijd is nog heviger geworden, sedert ik weet dat mijnheer Midletown mij de eer deed naar de hand van een der meisjes te dingen.....’

‘Maar ik begrijp niet hoe die verwarring mogelijk is; dat zulks van de zijde van mevrouw Midletown het geval zij, laat zich bevatten: zij toch heeft haar kind in eene lange reeks van jaren niet gezien; doch met u is dit niet zoo?’

‘Veroorloof, Uwe Hoogheid, mij eene kleine uitweiding!’

‘Volgaarne, spreek.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 16]

Albert de Broglie.

Albert de Broglie, de tegenwoordige minister van Binnenlandsche Zaken in Frankrijk, is een afstammeling van een beroemd fransch geslacht, dat zijnen oorsprong in Italië heeft. Ook wordt de naam algemeen uitgesproken *Broille* en niet Broglie, De Broglie's kwamen met Mazarin in Frankrijk en werden in 1759, tusschen de prinsen van het H. Rijk aangenomen.

ALBERT DE BROGLIE.

Op dit oogenblik bestaat er van dit geslacht een andere en jongere tak; de hier besprokene behoort tot den eerste. Hij is de zoon van Achille de Broglie, fransch staatsman, lid van het Instituut en geboren den 28 November 1785. Albert, prins de Broglie, is geboren den 13 Juni 1821.

Bij het verlaten der banken van de hoogeschool, verwierf hij zich een zekeren naam als publicist; hij schreef in de *Revue des Deux-Mondes* en werd welhaast een der voornaamste redacteursvan *le Corespondant*. Den 20 Februari 1862 werd Albert de Broglie benoemd tot lid der fransche Akademie, in vervanging van pater Lacordaire, overleden, en deze benoeming had plaats met 29 stemmen tegen 22. Den 26 Februari 1863 werd zijne receptie in die geleerde vereeniging gehouden.

Zijne eerste proeven in het litterarische vak, vereenigde de Broglie in één enkel deel, getiteld: *Etudes morales et littéraires*. Zijn voornaamste werk is echter *l'Eglise et l'Empire romain au IVe siècle*, de geschiedenis namelijk van Constantijn. Twee andere deelen volgen op dit eerste: *Julien l'Apostat en Théodose le Grand.*

Verscheidene andere werken van aanbelang zijn op de genoemden gevolgd en allen hebben, in zekere kringen, een gewenschten indruk gemaakt. Op dit oogenblik

is Albert de Broglie, zooals wij zegden, minister van Binnenlandsche Zaken, evenals hij zulks was voor de machtsverlenging van den president der republiek, Mac-Mahon.

In 1845 is Albert de Broglie in den echt getreden met Mej. Pauline-Eleonore de Galard de Béarn. Vijf kinderen zijn uit dit huwelijk gesproten, waarvan het oudste, een zoon, Victor genoemd, in 1846 het levenslicht zag.

De vrouw met de lamp.

Strak twee eeuwen geleden is Gerard Dow (Dou of Douw) gestorven, en nog staan wij allen in bewondering voor de tooverkracht van zijn penseel, voor de trouwe weêrgeving der natuur in elk zijner werken.

Dow werd te Leyden in 1613 geboren; zijn vader was een glazenmaker, die hem bij zekeren graveur Dolendo plaatste om te leeren teekenen, en hem nadien bij Rouwenhorn het glasschilderen liet aanleeren. Dat werk was den kleinen Dow niet naar den zin, en het gelukte hem

in het *atelier* van Rembrandt, van den grooten meester, vooral te dien tijde, te worden aangenomen.

Na drie jaren les bij dien meester, dreef Dow op zijne eigene wieken. Wel is waar had hij zich bij Rembrandt gevormd, doch hij had zijne eigenaardigheid behouden en zelfs is Dow, onder meer dan een opzicht, het tegenovergestelde zijns meesters. Rembrandt is driftig, gloeiend, fantastisch, diep in zijne lichten en schaduwen, rijk in effect en wint door op een afstand gezien te worden; Dow heeft geen gloed, geen fantazy, geen poëzie; hij heeft de natuur trouw, maar ongelooflijk trouw nagebootst, en men zou het werk van dien meester, evenals de natuur zelve, onder het vergrootglas mogen leggen.

De nauwgezetheid was voor hem het hoogste punt in de kunst. Ook streefde hij door alle middelen daarheen. Dow wreef zelf zijne kleuren, maakte zelf zijne perseelen, vrijwaarde zijn werk van het minste stofje en zette hij zich voor zijn schilderstuk, dan bleef hij een oogenblik onbeweeglijk, om het opgestoven stof weêr den tijd te laten tot rust te komen.

Eens aan het werk, besteedde de kunstenaar soms twee of drie dagen, om eene kleine bijhoorigheid op zijn schilderstuk te voltooien. Zijne onderwerpen zijn onbeduidend. Op twee stukken na, de *waterzuchtige vrouw* en de *kwakzalver* (de eerste bevindt zich in het Louvre, de tweede te Munchen), bevatten zijne schilderijen slechts een of twee figuren; doch overal heerscht eene waarheid in nabootsing en uit lrukking der wezenstrekken, een onbeschrijfbaren rijkdom in de lichtspeling,

De waarde der stukken van Dow is verbazend groot. Wij vinden in een oud boek *Iovrnal des voyages de Monsieur de Monconys* aangeteekend, dat deze laatste te Leyden den schilder bezocht. Hij had slechts een enkel stukje *vne femme qui estoit a vne fenestre,* en vroeg er 600 livres voor, hetgeen destijds eene aanzienlijke som vertegenwoordigde.

De *waterzuchtige vrouw* had den koning van Sardinië 30.000 fr. gekost; de *tandentrekker* werd, voor een aantal jaren, met 28.000 fr. betaald. Volgens Soyer werd, nu een veertigtal jaren geleden, een figuur halflijf 1200 fr. geschat, eene wat ruim gestoffeerde samenstelling 42.000 fr. In 1837, in de veiling der schilderijen van den hertog van Berri, werd een portret van Dow, door hem zelf geschilderd, voor 10.700 fr. toegewezen.

In onze dagen, nu er weêr eene wezenlijke razernij voor oude schilderijen ontstaan is, worden die van Dow aan ontzaggelijke prijzen toegewezen, indien het toeval wil dat er een onder den hamer valt. De *vrouw met de lamp* maakt deel van de verzameling in het Mauritshuis te 's Hage, een der rijkste collectiën die er bestaan en voor welke het neêrlandsche gouvernement reeds lang eene ruimer galerij had dienen te bouwen - dit zij in het voorbijgaan gezegd.

Regent het nog?

Die titel gaf de duitsche schilder Borchmann aan dit lieve, schuldelooze, schier kinderlijk tafereel. ‘Regent het nog?’ De jonge ‘Schlossherrin’ waagt het eindelijk buiten te treden, met het oog den hemel te onderzoeken en de hand uitstrekkende, tracht zij zich te vergewissen of de regen heeft opgehouden en zij nog een ‘Spaziergang’ in het prachtig park maken kan, dat door den regen mildelijk verfrischt werd.

Gansch de natuur is, na die regenvlaag, verjongd, opgewekt; de bloemen hebben helderder kleuren, het groen is als versch ontloken en de vluchtige zonnestraal, die op de peerlende regendroppen tintelt, kleurt deze prachtiger dan de prachtigste edelsteenen.

Het hoekje van het kasteel dat de kunstenaar ons laat zien, doet ons ook aan een park met schaduwrijk geboomte, met weelderigen bloemengroei, met al den rijkdom droomen, die de menschelijke geest op de helling der heuvelen, op den top der bergen, of in het diep der dalen, paradijsachtig ontwerpen kan.

In die betooverende natuur heeft de kunstenaar eene gestalte geplaatst, die ons nog meer aantrekt dan de natuur, omdat zij zoo eenvoudig, zooals wij hooger zegden, zoo kinderlijk lief is in kleeding, in houding, in uitdrukking. In dat wezen kan niet anders dan een rein en godsdienstig hart kloppen, hetwelk gelukkig is de stad en hare gedruischmakende feesten ontvlucht te zijn, om, gedurende het schoone jaargetij, omringd door het natuurschoon te leven.

Wij hebben Borchmann's tafereelen nog niet in onze tentoonstellingen ontmoet: ‘regent het nog?’ zal ons in het geheugen blijven en bij eene tweede ontmoeting van een zijner stukken, zal hij ons reeds een goed bekende zijn, ten minste als het tweede, in waarheid van uitdrukking, in eenvoud en reinheid van gevoel, aan het eerste beantwoordt.

De beurs te Brussel.

Guicciardini (vertaling van Kiliaen) zegt in het kapittel over de Beurs van Antwerpen:

> ‘Maer laet ons een weynich spreken, want het merckens ende verhalens weerdich is, van waer desen naem Borse komt. Te Brugghe is een opene plaetse seer wel gheleghen tot alle wycken der stadt: daer voor aen staet een out huys, van den edelen gheslachte der *Borsen* ghenoemt, eertyds ghebouwt met zyne wapenen van ghehouwen steen, boven de poorte, welke drie borsen zyn. Van dit huys, gheslacht ende wapen, heeft dese plaatse den naem gheeregen, ghelyck ghemeinlyck in diergelycke dingen geschiedt.
> Ende want de Cooplieden die te Brugghe woonden, dese plaetse oft borse verkosen ende ghebruyekten, ende noch hedendaeghs tot vertreck ende versamelinge om heuren coophandel te dryven, gebruycken, en daer nae t' Antwerpen ende te Berghen ter marckt trocken, hebben om de ghelyckenisse ende ghewoonte der plaetsen van Brugghe, den naem ghegheven der plaetsen van Antwerpen ende Berghen, daer zy t'samen versamelden tot coophandel, de selve oock van gelvcke Borse heetende.
>
> Welcken naem Borse t'Antwerpen, soo aengenaem ende weerdich is gheweest, dat naemaels de Fransoysen, dien treckende tot eenen anderen sin, desen te Rouaen ende voorts te Toulouse hebben gebracht, aldus noemende seker plaetsen, panden ende coopwinekels, gheordineert nae de hierlandtsche maniere tot vertreck der cooplieden. Het selve hebben oock nu cortelinck d'Engelsche te Londen ghedaen, d'aenrichter oft stichter van de seer schoone huysinghen aldaer is geweest M. Thomas Grassan, een treffelyck Borger der selver konincklijcker stadt: welck werck voleynt zynde, is de Koninginne Elizabeth selve te Londen gecomen, om te sien,

> ende ter plaetsen comende, heeft dat hoochelyck ghepresen; maer om niet te schynen ghemaekt te zyn nae het voormaecksel van d'Antwerpsche Borse, heeft zy 't geheeten de Konincklycke Wissel, merckelyck bevelende dat men 't niet anders noemen en soude.'

Niettemin werd in Londen nog lang het gebouw insgelijks de 'Beurs' genoemd; overigens de andere handeldrijvende volkeren verkozen den naam van Beurs, welke in de fransche taal met het woord *Bourse* vertaald wordt, en dewijl Brussel zich - wat spotternij! - als eene fransche stad beschouwt, heeft het ook de oneigenaardige vertaling boven zijn nieuwen handelstempel gezet: *Bourse de Commerce.*

De nieuwe beurs te Brussel maakt front naar den *boulevard* - nog een voor ons zeer oneigenaardig woord, doch de lezer vergete niet dat wij ons in *Bruxelles* bevinden, hetwelk wil doorgaan voor *Paris en miniature* - het tegenovergestelde gedeelte geeft op de *rue du Midi*, hetgeen wij zullen vertalen door Zuiderstraat, en om die twee punten niet meer te moeten herhalen, zullen wij hier slechts opmerken, dat in die twee straten een breede trap, 3 meters 20 hoog, naar het inwendige van het gebouw leidt.

De plans van het gebouw, welke opgemaakt zijn door den heer Suys, beslaan niet minder dan drie duizend meters oppervlakte. Het gebouw is in den stijl der *renaissance*, vereenigd met den stijl Lodewijk XIV, zoodat het den bouwmeester toegelaten was, vrijen teugel aan alle mogelijke fantaziën te geven.

De eigenlijke Beurs wordt gehouden in de zaal gelijkvloers, of wat men zoo oneigenaardig noemt; zij is 43 meters 50 lang, op 37 meters 50 breed, en twee *escaliers d'honneur* (eeretrappen) leiden derwaarts. Het is te hopen, dat zij die deze trappen beklimmen, niet vergeten, dat men ze *aldus* genoemd heeft, al zingt men dan ook dat de eer daar, in dien tempel van goud en koepons, niet gekwoteerd staat.

In de gevels en beneden vindt men verschillende zalen en vertrekken, bestemd voor instellingen afhankelijk van de Beurs. Onder dit oogpunt zal het gebouw allezins voortreffelijk zijn, ofschoon Brussel nooit een groot middenpunt worden zal van den handel, zooals Antwerpen, Parijs, Amsterdam, Londen en Weenen. Dit echter beoogt die hoofdstad, zooals zij eens beoogde 'zeehaven' te zijn.

Om tot het gebouw terug te keeren, moeten wij opmerken, dat er een overvloed van beeldhoûwerk aan toegebracht wordt, misschien meer dan eigenlijk noodig is en dat, daarenboven, de naakte beelden er eene buitengewoon ruime plaats beslaan - nog eene navolging van Parijs, waar de haarspeld wel eens als een volledig kleedsel beschouwd wordt.

De Beurs van Brussel is eenige weken geleden ingehuldigd, en dit op eene wijze die voortreffelijk met haar fransch uiterlijk overeenkomt, namelijk door eene groote danspartij. De dames hebben te dier gelegenheid met de beelden willen wedijveren.....

Wij zijn geene bewonderaars van den bouwtrant der nieuwe Beurs; in dit geval verkiezen wij verre die van Antwerpen, welke meer een eigenaardig karakter draagt en haren vlaamschen oorsprong niet verloochent, zooals die der hoofdstad. Overigens, dit laatste heeft Brussel in alles reeds gedaan!

Nederlandsche dichters.
De Schoolmeester.

Indien men in Holland de gedichten van den Schoolmeester aanhaalt, plooit zich ieders mond reeds tot een glimlach. Inderdaad, wie deze door en door komieke rijmen gelezen heeft, verliest ze niet meer uit het geheugen.

In onze jonge jaren, als ons soms een exemplaar van het door van Lennep uitgegeven jaarboekje *Holland,* in de hand viel, zochten wij altijd naar eene dier lustige bijdragen van den Schoolmeester, zonder te weten wie hij was, of soms wel eens denkende dat het van Lennep zelf zijn kon.

Deze laatste lichtte ons, in eene voorrede, over den dichter behoorlijk in, en wij volgen deze opgaven, ten einde dien aardigen Schoolmeester bij onze vlaamsche lezers zoo wat bekend te maken.

De man, zegt Van Lennep, heet Gerrit Van de Linde Janszoon; hij werd den 12en Maart 1808 te Rotterdam geboren en was een eenige zoon. Reeds vroeg toonde Gerrit dichterlijken aanleg, en even als alle jonge dichters, die onmiddellijk een Homerus of een Vondel willen zijn, en dus maar dood-eenvoudig met een epos of een tragedie beginnen, hield hij zich ook met ernstige gedichten bezig.

In 1825 vertrok Gerrit naar de hoogeschool van Leiden, om zich voor het predik-ambt bekwaam te maken, dat is als protestantsch dominé op te treden. Van der Palm, Suringar en anderen leeraarden destijds aan gemelde hoogeschool, en hadden voor den vernuftigen jongen Rotterdammer weldra eene groote achting opgevat.

Toen in 1830, na het uitbreken van den opstand in België, de Leidsche jagers - allen studenten - te wapen kwamen, was Van de Linde een dezer en werd door zijne kameraden tot kaporaal gekozen.

Het was overigens de eenige dichter niet, welke in die gelederen diende: Nicolaas Beets en Heije stonden destijds in 't geweer, tegenover Conscience en Theodoor van

Ryswyck en onbewust, dat zij eenige jaren nadien elkander de broederhand toereiken, en het verdeeld Nederland weêr, zoo veel de dwaze politiek dit toeliet, vereenigen zouden.

Na den veldtocht tot kandidaat in de godgeleerdheid bevorderd, betrad Van de Linde hier en daar den preêkstoel; doch Van Lennep zegt dat hij, ofschoon niet in weelde groot gebracht, een lekkerbek was - even als zijn leermeerster Van der Palm - en zich niet kon vereenzelvigen met een sober leventje, uitgaande van den stelregel dat 'iemand, die op 't punt van spijs en drank onverschillig was, laat staan iemand die zuren wijn of sterke boter nuttigen kan, onmogelijk de schoonheden van een dichtstuk gevoelen of een sierlijken stijl kan schrijven.'

De jonge dominé huiverde bij de gedachte, dat hij misschien op een afgelegen dorp, met eene slechte keuken en ongemanierde boeren, het leven zou moeten slijten. Voorzeker was de overtuiging dus niet groot en het zou Van de Linden niet zijn geweest, die zich voor het protestantsch geloof zou hebben laten martelen!

Trouwens, er was eene omkeering in den financieelen toestand zijns vaders gekomen, en allengs was dezes fortuin weggesmolten.

Laat ons in dezen kritieken toestand van onzen dichter, letterlijk herhalen wat zijn vriend en inleider Van Lennep zegt:

'Wel werd de zoon door ondersteuning, van elders genoten, in staat gesteld zijne studiën voort te zetten: doch nu hooge zuinigheid plicht ware geweest, bleek hy die kracht van geest te missen, die zich in ontbeeringen schikken kan, en ging hy voort, de levenswijze te volgen tot nu toe geleid. Het kon niet anders, of hy moest hierdoor in ongelegenheden geraken; en deze werden nog verzwaard door bijzondere omstandigheden, welke het noodeloos is, hier te vermelden.'

Van de Linde verliet dan ook, wel ziende dat het hem moeielijk werd om langs den predikstoel tot een bestaan te geraken, de hoogeschool en trok in Februari 1834 naar Engeland, met het doel zich voor de Kaap de Goede Hoop, of voor eene andere kolonie van Hollandschen oorsprong, in te schepen.

Ofschoon goed voorzien van aanbevelingen, gelukte Gerrit in den aanvang niet in zijne onderneming, en behalve dat hij zich de Engelsche taal perfect meester maakte, leverden hem de eerste maanden verblijf in Engeland's hoofdstad weinig voordeel op. In 1835 nam hij eene kostschool over, die in 1843 eene zoo aanzienlijke uitgebreidheid verkreeg, dat hij haar naar een groot en sierlijk gebouw, Cromwell-house geheeten, overbracht.

Volgens Van Lennep wist Van de Linde eene voorname en zelfs invloedrijke plaats in de engelsche samenleving in te nemen, en dit had hij veelal te danken aan zijne hoogst beschaafde vormen, in welke zich tevens zijne vrouw onderscheidde.

Van harte een oud-Hollander gebleven, vinden wij in zijne gedichten ook immmer den 'oranjeman' van *zijnen* tijd terug. Die figuur is geheel, en door geen latere indrukken en omstandigheid, uit het vaderland herkomstig, gewijzigd.

Van Lennep zegt, dat de dichttrant van Van de Linde bij geen enkele vergeleken Kan worden, tenzij bij die van Heinrich Heine; maar Heine heeft die onuitputtelijke luim niet van 'de Schoolmeester' zooals hij zich noemde, en wij durven zelfs zeggen, dat bij de dwaas- en aardigheden van dien laatste, geen enkel dichter halen kan. Men heeft de Jobsiade aangeduid: men oordeele over beiden, zelfs na lezing van eenige regels, welke wij hier zullen laten volgen.

Het metrum offerde 'de Schoolmeester' op; doch als men denkt dat die gedichten vlotweg werden neêrgeschreven, zou men zich vergissen. Die 'knittelvaerzen,' zegt Van Lennep, kostten hem dan ook vooral niet minder moeite dan de metrische, en

herhaaldelijk poogde hy er, door verandering en verschikking, klem en harmonie in te brengen.... Neen, niet een van die dichtstukjes, die by 't lezen ons als uit de pen gerold, als vruchten van den luim des oogenbliks toeschijnen, of het heeft vrij wat uren arbeids gekost en talrijke omwerkingen ondergaan.'

Door de handschriften, die de schrijver van *Ferdinand Huyck* na den dood van den 'Schoolmeester' in handen kwamen, kreeg hij de overtuiging dat er bijna van ieder gedicht, vijf of zes omwerkingen bestonden, en hij schrijft het aan dit gedurig omwerken toe, dat 'het zoo moeilijk viel, iets afgewerkts uit Van de Linde's handen te krijgen.

Het zou wel te wenschen zijn, dat de meeste onzer jonge dichters hetzelfde wantrouwen, opzichtens hun werk, aan den dag legden als Van de Linde! Wat wij van hem kennen, vormt een boekske van zoo wat 200 paginas.

Een der stukken, allerkoddigst in zijne bijzonderheden, maar hoogst ingrijpend bij het slot, is *de boterham en de goudzoeker,* voorzeker veel beter geschikt tot voordracht in onze wintervergaderingen, dan de laffe en ziekelijke poëzie, welke men er ons opdischt.

Luistert:

'Te Wormmermeer
Woonde eens een Heer,
En t' Overschie
Een jufvrouw die
Dien Heer zijn hert
En hand aanvaardde en mijn moeder werd.

En moeder liep wat met haar eersteling heen.
En grootvader zei: ‘kijk, hy loopt haast alleen.’
Maar vader zei droogweg: ‘dat's numero een.’
En zoo leefden mijn ouders en ik alle drie
Als fatsoenlijke lieden op Overschie,
En wy hadden er ieder zijn boterham,
Die ons alle drie smaakte en ons wel bekwam.'
En toen er nu fluks - wat overdaad
  In hun echten staat! -
Gelijk het wel meer in het huwelijk gaat,
  Een tweede kwam
  Om zijn boterham,’

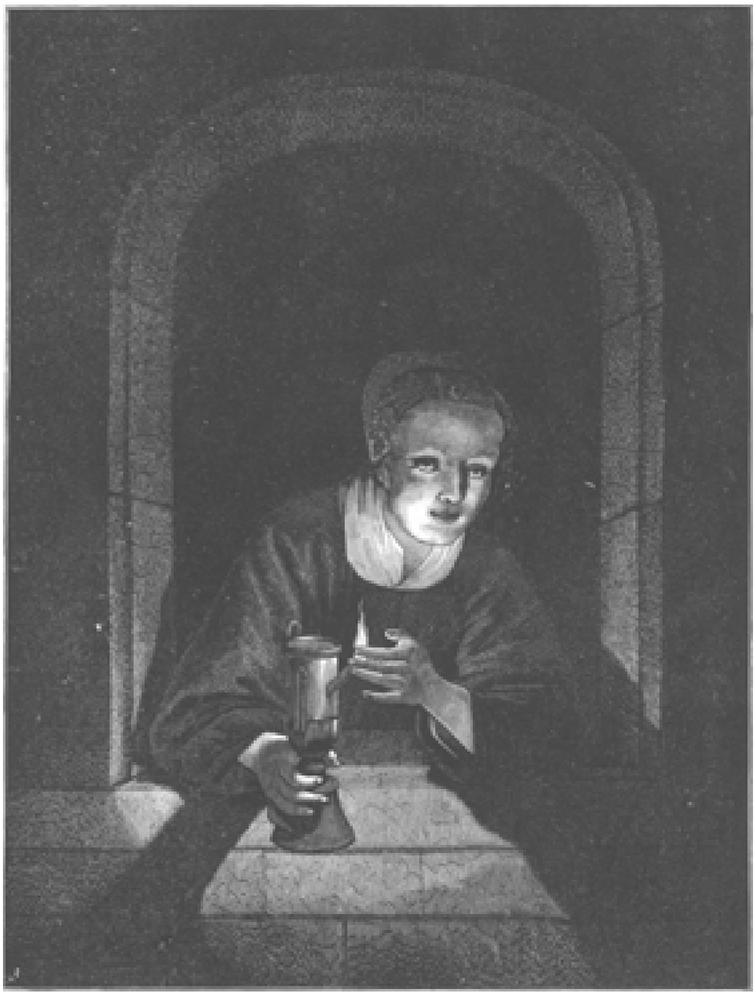

DE VROUW MET DE LAMP, NAAR GERARD DOW.

toen er eindelijk vijf, zes, zeven kwamen om een boterham, toen hield de vader het niet langer uit, en hoe de moeder ook tegenstribbelde, zond hij eerst ‘de broêr met zijn baard’ de wereld in, om zijn eigen boterham te gaan zoeken; want zei de vader,

‘Want al ben jelui klein, jelui bent niet zoo mal
Te denken, dat ik zoo'n vervaarlijk getal
Voor kost en voor inwoning vrijhouen zal.
't Is hier 't leger, de vloot en de schuttery
By mekaer en je maakt den foerier van my.

Nommer één sny dus uit!
Hier heb je mijn zegen en verder geen duit,
En ik wou
Dat, met jou
De rest van die bengels reeds zat in de schuit.'

REGENT HET NOG? NAAR BORCHMANN.

De woorden van vader konden wat hard zijn; maar treffend zegt de dichter, ‘'t was vader die sprak en vader alleen,’ want moeder was ziek en stillekens verwijderde zij zich.... Het reispakje van den jongen was licht,

> ‘........... en mijn beurs woog nog min;
> Doch Moederlief stak er een boterham in.’

En toen zij voor 't laatst den jongen, op haar ziekbed in den arm nam, stopte zij hem nog een paar zest'halven, een dubbeltje en een duit in de hand, tot vader riep:

> ‘“Wat of toch dat snikken en snott'ren beduidt,
> Dat heesch en dat krytend hyeenengeluid?
> ‘Dat neusdoekverslindende neuzengesnuit?”
> . . . .
> “Zeg, is dat gezanik daarboven haast uit?
> Met huilen verschiet je maar nutloos je kruit,
> Zoo Jantjen niet oppast, mist Jantjen de schuit.”
> . . . .
> Zoo sprak hy, en ik zei: “dag Vader, adieu!”
> “Nou! niets van je Fransch hier,” zei Vader: “mosieu!
> Blijf my maar van 't lijf met die uitlandsche zeu
> En zeg op zijn Hollandsch eenvoudig: hadie!
> En kom je nog eens weêr op Overschie,
> Dan hoop ik, dat ik je in je rijtuig er zie,
> Met een dubbelen, dikken boterham....”’

De boterham was, in de oogen van den ouden, eene ‘schatrijke vrouw.’

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

‘Ik woonde in 1625 hier in de Vrijheid. Mijne arme vrouw, God hebbe hare lieve ziel, had mij een lief dochtertje geschonken. De ijselijke pestilente ziekte heerschte in stad en omtrek. Om voor de mijnen het brood te verdienen, was ik soms dagen afwezig. Eens, toen ik met valken naar de baronnie geweest was, vond ik mijne arme vrouw dood en begraven - alles ging zoo vlug in dien ijselijken tijd van verwarring - en in de wieg naast mijn dochtertje lag een kind van denzelfden ouderdom als dit. Wie had het in mijne afgelegene wooning, aan gene zij der warande, gebracht? Door welk toeval was het daar? Had men het voor de besmetting willen vrijwaren? Mijne vrouw was niet meer daar om mij te antwoorden. Ik richtte mij tot het magistraat, doch men had wel belangrijker zaken af te doen, dan naar mijne woorden te luisteren. De schepene, die nota nam van mijne gezegden, was den dag nadien aan de ziekte bezweken, en ten einde geduld zette ik de twee kinderen op den kruiwagen, spande mijn hond er voor en ik verliet de Kempen, die als door de hand Gods getroffen was. Ik vertoefde eenigen tijd in de baronnie van Breda, eindelijk landde ik met mijne kinderen in den Haag aan. Ik beschouwde ze als de mijne, en noemde ze Elie en Retha. In 1627, toen Zijne Hoogheid de prins van Oranje, Frederik-Hendrik.....’

Hare Hoogheid sloeg de oogen neêr; het was die prins, welke onder alle vrouwen, haar uitkoos om zijne gemalin te zijn en over wiens dood zij, korten tijd geleden, den rouw nog droeg.

'Toen de prins van Oranje achtduizend waardgelders lichtte ter bezetting der grenssteden, en met zijne vendelen en kornetten Grol zou belegeren, volgde ik Zijne Hoogheid...'

Eric Ralph hield op met spreken. De prinses was zichtbaar ontroerd.

Hoevele herinneringen verdrongen zich op dat oogenblik in haar! Het was in 1627, op het tijdstip dat de prins, den gevaarlijken tocht van Grol ondernam, dat hij uit de handen van den engelschen gezant Carleton, namens koning Karel I, de ridderorde van den Kousenband ontving, dien zijn broeder Maurits ook gedragen had! Zij herinnerde zich hoe hem dit hooge eereteeken in de Vergadering der Algemeene Staten werd omgehangen, 'ten overstaen van den koning van Boheeme, Ridder der zelfde Orde' en in wiens gevolg de jonge gravin van Solms in Holland gekomen was, om tot den hoogsten rang in de machtige republiek verheven te worden! De plechtigheid van de Kousenbandorde, in tegenwoordigheid van gezanten van Frankrijk, Engeland en Venetië, daagde in al haren luister voor haar op; zij vergat voor een oogenblik het tegenwoordige.

Uit dien droom als wakker schietende, lichtte zij vinnig het hoofd op en zegde:

'Gij volgdet dus Zijne Hoogheid naar Grol?...'

'Nadat ik de beide kinderen in den Haag aan eene soldatenvrouw had toevertrouwd. De afwezigheid werd gedurig verlengd. Tijdingen over de kinderen bleven uit, en toen ik, vrij lang nadien, in den Haag terug keerde, was de vrouw spoorloos verdwenen. Zij had, zoo vernam ik ten slotte, de kinderen in de weezen-kamer bezorgd. De kinderen kenden mij niet meer, en men had hen onbewust met den waren naam, nieuwe namen gegeven. Het was niet mogelijk de lievelingen weêr te krijgen, en jaren bleef ik van hen gescheiden. Eindelijk, door bemiddeling van invloedhebbende personen, werden zij mij teruggegeven, beiden schoon en lief, beiden, wonderlijk voorzeker! met een onmiskenbaren zustertrek in het wezen. Ik gaf haar de namen van voorheen terug, zonder in overtuiging te kunnen zeggen, welk kind het aangenomene, welk het mijne was, welk kind vroeger Elisabeth, welk vroeger Margaretha heette.'

'Wonderlijke geschiedenis!' zegde e prinses mijmerend. 'Denkt gij dat die kramer iets weet?'

'Die kramer, Hoogheid, is slechts het werktuig in de handen van een ander, van iemand die zich Darvis noemt, doch op wien men de hand niet leggen kan.'

'Ik weet het.'

'En echter waagt hij zich onbeschaamd tot in de Vrijheid zelve. Gisteren, indien Uwe Hoogheid mij toelaat.....'

'Spreek.'

'Gisteren avond was hij hier als gildebroeder gekleed, met den driekleurigen bandelier over den schouder, en bewoog zich rustig tusschen de menigte; voor eenige dagen verscheen hij er als procureur, of als ossenkooper gekleed.'

'De onbeschaamde!... Ik zal er den heer schouteth over spreken. Die zaak moet opgehelderd worden, zelfs voor dat wij de Vrijheid verlaten. Gij kunt heengaan, Ralph, en geloof mij, ik heb nog meer achting voor u dan vroeger, gij zijt een eerlijk en braaf man.'

Die laatste woorden gaven aan den valkenier zijne volle gerustheid weêr; hij stamelde eenige woorden van dank en verliet de kamer.

‘Indien,’ dacht de prinses-douairière, ‘indien men eens genade en zelfs eene belooning aan dien Darvis beloofde...... Ik zal er bepaald den hoofdschouteth over spreken.......’

Een aangroeiend gedruisch deed zich in de Prinsenstraat, thans de Begijnenstraat, op; de trompetten schalden, de trommels roffelden en het gejuich des volks liet zich hooren. Amalia van Solms trad aan het venster en zag andermaal de gilden van den vorigen dag; zij kwamen afscheid nemen van de Vrijvrouwe, om daarna met vliegende wimpels en vaandels, naar hare respektieve dorpen terug te keeren.

De vorstelijke familie verscheen aan de opene vensters en bracht haren groet aan de juichende schaar, terwijl een oogenblik daarna, beneden op de stoep der woning, de hoofdliê, de dekens en koningen der gilden, allen nog met driekleurige bandelieren met oranjestrikken om en hanenveêren op den hoed, de Vrijvrouwe naderden.

De schelle tonen der trompet weêrklonken, de trommel werd geroerd, het vaandel werd kunstig om hoofd, middel en voeten gedraaid, ten teeken van hoog eerbewijs.

Eric Ralph was in de neêrhuizing van het kasteel, die hem tot woning diende, teruggekeerd. Niettegenstaande de bemoedigende woorden, door de prinses-douairière uitgesproken, was de man diep neêrslachtig gestemd.

Retha zat voor het venster in den leuningstoel, en tegenover haar zat Elie, die, al pratende, breide. Retha was niet wel - in 't geheel niet wel, had hare zuster gezegd, en men bemerkte dit ook zeer gemakkelijk aan haar bleek wezen.

‘Welnu, vadertje,’ zegde zij, ‘wat belangrijks had Hare Hoogheid u wel meê te deelen? Moet er inderdaad met den valk gejaagd worden?’

‘Och 't was niets.....’ antwoordde Eric op bedroefden toon, terwijl hij den rug naar zijne dochters keerde, en toen Elie opstond en hem zachtjes deed omkeeren, waren de oogen des valkeniers door dikke tranen gevuld.

‘Wat is er, vader?’ riepen Retha en Elie gelijktijds.

Ralph zette zich neêr en wischte de tranen uit zijn zoo mannelijk oog.’

‘'t Is eigenlijk toch geen ongeluk, kinderen,’ zegde hij; ‘'t moest er toch eens van komen..... 't Is nogmaals die zaak van mevrouw Midletown.’

‘En heeft Hare Hoogheid u van die dwaasheid gesproken?’ vroeg Retha eenigszins driftig.

‘Dwaasheid? Goed kind, ik heb aan de prinses van Oranje bekend, wat ik nog niet noodig geacht heb aan u te bekennen....’

‘En wat was er dan te bekennen, vader?’ vroeg Elie.

‘Och, 't is zoo hard het u te zeggen, maar 't moet toch zijn!’

De meisjes waren ontsteld; geen van beiden durfden nog bij den vader aandringen om het geheim te ontsluieren, uit vrees dat zij iets allernoodlottigst zouden vernemen.

‘Ik heb haar bekend,’ zegde Eric, ‘dat ik inderdaad slechts ééne dochter heb, en een van u beiden wel de dochter van merrouw Midletown wezen kon.’

‘En wie van ons beiden, vader, zou uw bloedeigen kind niet zijn?’ viel Elie heftig in en de bange spanning stond op het gelaat der meisjes te lezen.

‘Kinderen, lieve kinderen!’ en Eric nam in elke hand de hand van een der meisjes, en trok deze laatsten dichter bij zich: ‘de goede God heeft gewis niet gewild, dat ik deze meer liefhad dan gene. Hij heeft mij, vele jaren geleden, in twijfel gebracht en eindelijk dien twijfel doen vergeten, om u beiden als mijn eigen bloed te beschouwen.’

‘En wie denkt ge?’ vroeg Elie.

‘Elie, Elie!’ riep Retha, ‘laat in 's Heeren naam dien twijfel rusten! Een naam opwerpen, dat is ons geluk voor altijd breken. Neen, neen, wat die oude dame denkt is niet zoo; wat vader zegt is niet waar. Wij zijn en blijven, niet waar? de kinderen van Eric Ralph, aan wien wij beiden alles, ja, alles naast God, verschuldigd zijn.’

‘Gij hebt gelijk, Retha,’ liet er Elie op volgen. ‘Ja, laat dat raadsel onopgelost blijven.’

Ralph drukte zijne kinderen innig aan het hart.

‘En wat is er nu te doen, vader?’ vroeg Retha.

De valkenier trok de schouders op, en staarde starlings voor zich op den rood steenen vloer, dien Elie met wit zand bestrooid en waarin zij daarna met den bezem zeer kunstig geteekend had, een werk dat haar vader altijd in goeden luim bracht, doch waarop hij nu geen acht sloeg.

Na eenige oogenblikken peinzens, zegde Eric:

‘Ik weet wat er moet gedaan worden. Wij hebben, lieve kinderen, in welke gevaren dan ook, nooit den goeden God vergeten, en Hij ook is ons altijd gedachtig geweest: laat ons nu alles ook aan God overlaten. Hij heeft al die wonderlijke toevallen gewild; Hij ook zal ons uitkomst geven.’

Ja, dat was een voortreffelijk besluit, meenden de meisjes; maar het bedaarde toch zoo onmiddellijk de zoo gejaagd kloppende hartjes niet.

Wat Ralph betreft die bedaarde inderdaad voor het oogenblik. 't Was immers tijd genoeg eene ramp te beweenen, als de ramp onherroepelijk voor hen zou staan?

Wel hadden Retha en Elie nog over het zoo aantrekkelijk geheim willen spreken en zelfs blijven spreken, en dit niettegenstaande de verklaring dat men het raadsel niet moest trachten te ontsluieren; wel was de nieuwsgierigheid in beide sterk opgewekt, omdat zich, bovenal voor Elie, zooveel hartsbelangen aan het teêre vraagpunt verbonden; maar de vader was zeker niet geneigd het gesprek voort te zetten en terwijl Eric onoplettend de prenten van zijn oud manoeuvreboek voor arquebusiers, door prins Maurits reeds uitgegeven, omsloeg, zag Retha mijmerend naar buiten en hield Elie het oog op haar breiwerk geslagen; doch ieder volgde den stroom zijner gedachten.

Wat al wonderlijke denkbeelden woelden er nu door die twee kopjes!

Allengs vorderde de namiddag, en des te vroeger werd het rertrek donker, door dat de wijngaard zoo weelderig boven langs het venster groeide.

Toen Eric de prenten niet meer zag, sloeg hij het boek toe en met den elleboog op de leuning van den stoel rustend, liet hij de kin in den palm der hand zakken. Elie breide niet meer en staarde nu, even als Retha, naar buiten.

De zon ging onder, en het scheen een oogenblik dat het diep der groote benkendreef, in een vuurgloed herschapen was; eindelijk viel de schemering en het licht der maan glimde op het dak van het kasteel en in het water der grachten. Alles was rustig, doodsch zelfs en men zou op dat oogenblik niet gezegd hebben, dat er iets buitengewoons in de Vrijheid plaats had.

Nabij de gracht van het kasteel stond eene zwarte gestalte, die zich weinig of niet bewoog; een oogenblik verscheen die gestalte echter in het maanlicht en Elie, wier oog haar reeds eenige stonden volgde, zegde aan Retha, half fluisterend:

‘Ginds staat mijnheer Midletown.’

‘Inderdaad hij is 't,’ zegde Retha.

‘Wat mag hem herwaarts voeren?’

‘Och, dat is licht te raden. Hij ook is door dezelfde denkbeelden gefolterd als wij.’

De vader had de gefluisterde woorden verstaan.

‘Wat belet hem binnen te komen!’ zegde Eric. ‘Doch neen,’ ging hij voort, ‘laat die pijnlijke tooneelen niet herbeginnen. Ga liever hooren wat hij verlangt, Elie. Echter, als mijnheer Midletown zou willen binnen komen.....’

Elie stond met kloppend hart op en trad buiten. Ook de jongeling naderde de deur, toen hij het meisje bemerkte. Hij nam Elie's hand in de zijne, en schudde het hoofd, toen zij hem vroeg of hij niet verlangde binnen te komen.

‘Neen,’ zegde hij; ‘elke samenkomst met mij moet uwen vader op dit oogenblik pijnlijk zijn, en echter, Elie, word ik altijd naar deze zijde heengedreven. Ik weet alles wat uw vader aan Hare Hoogheid gezegd heeft en gij begrijpt hoe gejaagd ik ben, om het raadsel opgelost te zien.’

‘Ik begrijp dit, Harry; doch mijn vader kan het, ongelukkig genoeg, zelf niet oplossen.’

‘Des te erger; doch welke ook de uitslag zjj, Elie, innig zult gij immer toch aan mij rerbonden zijn, 't zij dat gij mijne zuster zijt of mijne... bruid worden zult.’

Het meisje sloeg de oogen neêr en hare handen beefden in die des jongelings. Deze hervatte:

‘Vergeef mij, Elie, dat laatste woord. Gij hebt mij nog nooit gezegd, dat gij mij lief hadt en ik ben wellicht niet in rechte zoo iets te denken.....’

Elie antwoordde niet, maar bracht de hand voor de oogen; zij weende.

‘Laat ons daarover niet spreken, Harry,’ zegde het meisje na eene poos, ‘God zal uitkomst geven en welk die uitkomst ook zijn moge, lief hebben zal ik u immer.’

‘Ook als bruid?’ vroeg de jongeling bedeesd.

‘Ja, ook als bruid,’ fluisterde zij. ‘Zijt gij tevreden?’

‘Ik dank u, Elie, ik dank u!’ en hij bracht hare hand aan zijne lippen.

‘Ik herhaal echter, laat ons nu daarover niet meer spreken, elk ander dan een zusterlijk gevoel zou misdadig zijn voor God. Laat ons hopen, Harry, dat men de hand kunne leggen op dien Darvis: hij alleen weet het geheim te ontsluieren.’

‘En indien dit eens nooit ontsluierd werd?’

Andermaal stond men weêr voor dat verschrikkelijk raadsel, in hetwelk vijf personen betrokken waren. Ja, Elie gevoelde op dit oogenblik hoe folterend dit denkbeeld voor Midletown en zijne moeder wezen moest, 't Was als een eeuwige cirkel, waarin men meent een rustpunt te ont moeten, doch dat nooit bereikt wordt.

Loopen tot dat men bezwijkt, weêr opstaan en denzelfden vermoeienden loop hervatten zonder te kunnen grijpen wat men nevelachetig, twijfel-

achtig voor zich ziet! Arme moeder, die misschien in het graf zal dalen, zonder te bereiken wat ze een vierde eeuw gedroomd heeft!

'En als het nooit ontsluierd wordt?' herhaalde Elie. 'Waarom de werkelijkheid nu reeds zoo diep ingezien? Waarom niet tevreden zijn met het weinige dat wij weten? Harry, zijn wij niet ondankbaar jegens God met zooveel ongeduld te toonen? Hij gaf ons het begin, Hij zal ons ook het einde geven.'

'Gij hebt gelijk, Elie.'

'Kom nu een oogenblik binnen. Vader houdt veel van u en hij heeft mij, reeds lang geleden gezegd, dat ik u mocht liefhebben. Breng hem een goeden avond, doch spreek weinig of liever niet over de bewuste zaak.'

Schoorvoetend volgde Midletown het meisje, dat het hoofdje binnenstekend, zegde:

DE BEURS TE BRUSSEL.

'Vader, Harry zou u zoo gaarne eens goeden avond zeggen?'

'Dat hij binnen kome,' zegde Eric.

Er was een oogenblik dat die vier wezens, door een mysterieusen band aan elkander verbonden, stilzwijgend de handen in elkaar geklemd hielden; zij gevoelden allen dat die band onverbreekbaar zijn zou.

Ralph was ook, toen Midletown binnentrad, kalm gestemd. Had Retha hem een goed en hartelijk woord toegesproken? Zonder twijfel, en zij was er blijkbaar in geslaagd, de wonde zijns harten te balsemen. Midletown bleef slechts een oogenblik. Zijne moeder, zegde hij, was ten gevolge der ontroeringen, onwel en hij wenschte haar niet alleen te laten. Morgen, indien Eric het toeliet, kwam hij dezen, over eenige te nemen maatregels, spreken.

Ralph stemde daarin volgaarne toe, en verzocht den jongeling zijne groeten, evenals die der meisjes, aan zijne moeder over te brengen.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus Nº. 3.

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

NOOD GOD

Allen die de Rebus goed oplossen, bezorgen wij een belangrijk voordeel, door uitsluitend voor hen de gelegenheid te openen om een der vorige Jaargangen van

DE BELGISCHE ILLUSTRATIE.

te koopen voor fr. 2.50 in plaats van fr. 7.80.

[Nummer 17]

Jan Frans Pluys.

Jan Frans Pluys werd op den 6 September 1810 te Mechelen geboren. Nauwelijks twaalf jaren oud, was hij genoodzaakt zijnen vader, die het glazenmakers-ambacht uitoefende, gansch den dag in zijne broodwinning te helpen, en er bleef den jongeling niet dan de avond over om zich eenige geleerdheid te verschaffen.

JAN FRANS PLUYS.

In het jaar 1833 trad de jonge Pluys in het huwelijk. De jonggehuwden bezaten geen de minste fortuin. De man was dus gedwongen, van 's morgens tot 's avonds, te zwoegen om aan zijn huisgezin het noodige te bezorgen. Deze taak werd allengskens moeielijker, dewijl de familie imme grooter werd. Het inzetten van glasruiten was niet meer voldoende, om in alle onkosten te voorzien. Daar Pluys een goed teekenaar was, begon hij teekeningenvoo deuren en vensters in gekleurd glas te maken.

Deze soort van mozaïk vond welhaast grooten bijval, en dien ten gevolge kwam ei meer welzijn in het arme huisgezin. Dit duurde echter niet lang, want de concurrentie daagde op en elke glazenmaker bootste, min of meer goed, de teekeningen van Pluys na.

Door het hanteeren dezer gekleurde glazen begon Pluys er op na te denken, of het soms niet mogelijk zoude zijn, die oude schier vergeten glasschilderkunst te doen herleven. Op zekeren dag bracht de graaf van Ursel hem eenige stukken geschilderd glas, voortkomende van een glazen tafereeltje, en vroeg den jongen kunstenaar of hij dit niet in zijn vorigen toestand zoude kunnen herstellen. Deze eenvoudige vraag deed het vuur, hetwelk reeds in den geest des jongen mans smeulde, ontbranden: hij zou glasschilder worden.

Ongelukkig ontbraken hem niet alleen geldmiddelen maar ook de noodige kennissen om zulke moeielijke zaak aan te vatten.

Ofschoon de Mechelaar al de moeielijkheden voorzag die hij ontmoeten zou, liet hij den moed niet zinken. Hij gevoelde dat hij, zonder scheikundige kennissen, geen voortgang kon maken, aangezien het samenstellen der kleuren hem onbekend was. Gelukkig ontmoette hij te Mechelen een man met vele kennissen begaafd en zeer ervaren in de scheikunde; het was de heer Stoffels, artsenijbereider; deze nam Pluys als zijn leerling aan.

Nu eerst namen de dagen van ontbering en teleurstelling, voor den jongen scheikundige, aanvang. Gansch den dag moest hij zich met het inzetten van glazen bezig houden. Des nachts sloot hij zich in zijn laboratorium op. Wij, als scheikundige en oud-leerling van den heer Stoffels, wij hebben de gelegenheid gehad den heer Pluys in zijnen vooruitgang en werking te kunnen naspeuren. Het was ons toegelaten zijn schilderachtig *laboratorium* te zien, indien men een laboratorium mag noemen: een klein vertrek, waarin zich een soort van oven bevond; verder eenige smeltkroezen, gebersten distilleerkolven, saamgeplakte glazenpijpen, honderden fleschjes met alle soorten van zelfstandigheden - kortom, een werkhuis van een dier oude alchimisten, zoo als wij er nog in de romans, betrekkelijk de 16^{e} eeuw, afgeschetst zien.

Men kan niet beseffen, ten prijze van hoevele ontberingen en zelfopofferingen die onvolledige en gebrekkelijke werktuigen bijeenverzameld waren. Hoe menigmaal stak hij een stuk geschilderd glas in den oven, en hoe menigmaal zag hij zijne hoop verijdeld! Maar ook hoe groot was de vreugde, wanneer hij aan zijn ouden meester een nieuwen goeden uitslag toonen mocht!

Eindelijk na drie volle jaren de scheikunde geleerd en menige nachten gewerkt te hebben, gelukte het hem een zeker getal kleuren in het glas te branden, waarvoor hij van het belgische gouvernement een brevet van uitvinding verwierf. Yan dat oogenblik begon hij bloemen en ornementen op mat en ander glas te brengen; doch deze producten waren uitsluitend voor de nijverheid bestemd.

Het eerste kunststukje dat hij afwerkte, was het portret van zijn ouden meester dat hij, in een geschilderd vensterraam, aan den geleerden grijsaard ten geschenke gaf. Dan ondernam hij een groot glasraam, verbeeldende St. Joris, den draak vellende, en dit naar eene teekening van den antwerpschen schilder Edward Dujardin. Deze gelukte echter niet en Pluys gevoelde wel, dat hij nog slechts voor op de baan stond, om het kenmerk der oude glassschilderingen te bereiken.

In het jaar 1842-43 schilderde hij echter vier glasramen in den stijl van de XIIe eeuw, bestemd voor de kerk van het Beggijnhof te Hoogstraeten, welke onder meer dan een opzicht verdiensten hadden. In den jaren 1844-1848 voltooide hij negen glasramen voor de kapel van het H. Bloed te Brugge (stijl van de XIVe tot de XVIIe eeuw). De familie Pluys te Mechelen, bezit van dit werk nog eene verdienstelijke reductie.

Van dat tijdstip werd de naam van Pluys algemeen bekend. De bestellingen kwamen overvloedig; doch het was te betreuren dat de geldmiddelen ontbraken om zijne kunst, op eene groote schaal, uit te breiden en alzoo aan de eischen van goede kunstschilders te voldoen. Hij was dus meestal genoodzaakt zelf de bijzonderste deelen op zich te nemen.

Niettegenstaande de mededinging, welke door den bijval dien de heer Pluys genoot, uitgelokt was, zijn de werken welke hij in het licht bracht, overgroot in getal. Men telt niet minder dan 150 glasramen, welke hij in kerken en kapellen heeft geplaatst. Hierin zijn niet begrepen de tien vensterramen, welke hij voor rekening van het gouvernement, in de kerk van den H. Sulpitius te Diest hersteld heeft, noch die in grisaille en mozaïk.

Onder zijne werken, telt men die welke geplaatst zijn in de kerken van St. Rumoldus te Mechelen, St. Andries te Antwerpen, in de kerken van St. Truyden, Thourout, Lier, Yperen, Bouchout, Gestel, Rhodes-St.-Agatha, Lanaken, Leuven, Bree, Beringen,

Hever, Herkla-Ville enz.; die in de bisschoppelijke kapellen te Gent en te Namen, die in de kapel der paters Jesuïeten te Oosterhout (Nederland), in de kerk van het burgerlijk gasthuis te Antwerpen, enz. enz.

Z. Em. de kardinaal Sterckx stelde veel vertrouwen in de oudheidkundige kennissen van den heer Pluys; hij belastte hem met het maken der teekeningen voor het gestoelte der groote koor in de St.-Romboutkerk Deze werden in de werkhuizen van Goyers te Leuven gebeiteld. Ook teekende Pluys een zeer schoon en eenvoudig plan voor een nieuw hoogzaal in dezelfde kerk. Ongelukkig werd dit niet aangenomen, en door een veel kostelijker en minder voldoende, vervangen.

Daar er in het jaar 1853, op den voorstel van den heer Broers, destijds schepene der stedelijke werken, besloten werd de halle in stadhuis te veranderen, maakte de heer Pluys hiervan eene teekening, welke de algemeene goedkeuring wegdroeg. Jammer genoeg dat voorstel en plan zijn in het vergeetboek geraakt.

De heer Pluys was briefwisselend lid van het Genootschap van geneesen natuurkundige wetenschappen te Mechelen. Deze onderscheiding werd hem toegekend, ten gevolge van twee verhandelingen, welke hij aan het genootschap gezonden had, de eerste over *de werking van het sterkwater op het zetmeel van aardappelen;* het andere over *de bepleistering voor houtwerk.*

De heer Pluys behaalde in 1829 den eersten prijs voor de bouwkundige beginselen; in 1833 den tweeden prijs van de regelmatige bouwkunde; in 1841 het groot zilveren eermetaal op de tentoonstelling van nationale nijverheid te Brussel, en te dezer gelegenheid werd hem vanwege zijne medeburgers eene schoone openbare hulde gebracht en schonk hem het stedelijk bestuur een zilveren eermetaal. In 1849 werd hem het zilveren eermetaal, op de tentoonstelling van belgische nijverheid te Mechelen, toegewezen en in 1861, het bronzen eermetaal op de wereldtentoonstelling te Londen.

Door dit kort overzicht zal men overtuigd zijn, dat gansch zijn leven aan studie en werken toegewijd werd. Ook is de waardige man, uitgeput door het lijden aan kortborstigheid, het gevolg van zijn gedrigen arbeid, den 23 Junij 1873, betreurd door zijn talrijk huisgezin en al zijne vrienden, te Mechelen overleden. Zijn zoon Leopold zet het, door zijn vader begonnen, vak met goeden bijval voort.

G.J.J. VAN MELCKEBEKE.

De blinde der katacomben.

Dat reine, edele beeld moet u, lezer, gewis treffen, zooals het ons diep getroffen heeft? Voorwaar Gabriël Max, de kunstenaar die het droomde, ontwierp en, in een zoo edelen vorm, aanschouwelijk maakte, moet een groot dichter zijn!

De blinde der katacomben voert ons terug in de eerste dagen des Christendoms; boven, in het wulpsche en heidensche Rome, heerschte de afgodendienst; beneden, onder den grond, in die katacomben, zoo treffend, zoo roerend, zoo levendig voorgesteld in kardinaal Wiseman's werk *Fabiola*, ontwikkelde zich de zuivere leer van Christus.

Daar, in die onderaardsche gangen, door den reiziger in onze dagen nog met diepen eerbied bezocht, slopen heimelijk de Christenen te samen, om er voor den waren God te knielen en te bidden, totdat zij, in de handen der romeinsche bloedhonden

gevallen, naar de martelplaats werden gesleept, en hun bloed nieuwe strijders voor het Kruis deed ontstaan.

Gabriël Max brengt ons aan den ingang der katacomben, en plaatst dààr een zittend blind figuur, hetwelk aan den binnen geslopen geloovige, het lamplicht toereikt om in den donkeren doolhof den weg te vinden, die naar het eeuwige licht geleidt.

Wat zacht, gelukkig, vertrouwelijk, lelierein, kinderlijk lief wezen is die blinde wachtster! Zij, men ziet, men gevoelt het, is Christene; zij is als het ware de geest van opoffering en liefde zelve! Eene blinde is de leidster naar het licht! Voorwaar, er is in dit tafereel eene gansche wereld van denkbeelden besloten. Het is een greep in het leven, een greep in het diep der ziel.

Zelfs de geloovige, welke binnen treedt, al is dit beeld slechts bijgaande en enkel daar om de handeling te verduidelijken, draagt een echt godsdienstig karakter. Men ziet dat zij overtuigd is van de heiligheid der plaats, welke zij zal bezoeken. Anderen worden verwacht, want de jonge blinde heeft nog brandende lampen naast zich staan.

Als allen zullen gekomen zijn, als de laatste lamp zal zijn gegeven, zal zij, op hare beurt opstaan en - haar leidt geen licht! - tastend, maar zeker, voorttreden totdat zij de stem van den biddenden priester, de stemmen der biddende zusters en broeders hooren zal. Dan ook zal zij knielen in den naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes.

Eens, en zij vermoedt het, de jonge blinde, zal zij worden gegrepen door de beulen, gemarteld, gevierendeeld, voor de wilde dieren geworpen, of misschien, met pek omgeven, tot lichtbaak dienen in de tuinen der Nero's - zij vermoedt het; maar zij siddert niet: zij zal, in den marteldood, haren Zaligmaker, haren God, voor het aanschijn der aarde be-

lijden en ginds, in het land waar geene blindheid wezen zal, de kroon der martelaressen genieten.

In gansch dit tooneel ligt een diepe, godsdienstige zin, 't geen overigens de strekking van den schilder is. Hij noemde zijn tafereel enkel *licht!* en het is eene ingeving van Wiseman's *Fabiola*, een der schoonste romans, die in de laatste jaren verschenen zijn.

Gabriël Max is in 1840 te Praag geboren; zijn vader was een verdienstelijk beeldhouwer. Omstreeks 1854 kwam de jonge kunstenaar naar Weenen, en illustreerde daar, in den aanvang, eenige muziek-uitgaven van Beethoven, Mendelssohn en anderen.

In 1863, dus op drie-en-twintig-jarigen leeftijd, kwam hij te Munchen, en leerde daar onder Piloty's leiding, de geheimen van het koloriet kennen. Zijne in 1865 verschenen *Martelares aan 't Kruis* deed de eigenaardigheid des kunstenaars reeds volledig kennen en vestigde den naam van den jongen meester. Verder leverde hij nog de *Martelares Ludmilla*, een heerlijk *Gretchen in gebed,* en een prachtig tafereel *eene droefgeestige Nonne*.

Gabriël Max bracht eenige zeer karaktervolle illustratiën voort, en staat in Duitschland bij diegenen, welke meer van de kunst vragen dan een blooten en min of meer juisten en gekleurden omtrek, hoog in eere aangeschreven.

De hond op de jacht.

Bij den jager zal onze houtsneê gewis een oogenblik de bewondering opwekken. Voorwaar! de hond is van het zuiverste ras en fier, prachtig zelfs, draagt of beter gezegd ‘apporteert’ hij den neêrgeschoten haas. De schilder die dit schoone dier maalde, moet zelf jager, zelf kenner van honden en jacht zijn geweest - en dit is ook zoo, want de gravuur is eene navolging van een der schilderstukken van een duitsch kunstenaar, Deiker geheeten.

Deiker zou, volgens een duitsch tijdschrift, dezelfde zijn welke jaren lang als gast en jachtgezel op het kasteel Braunfels, een eigendom van prins von Solms-Braunfels, geleefd heeft en, vooral, buiten het jachtsaizoen, zich aan de kunst toewijdende, verschillende gedeelten van dit kasteel door zijn penseel heeft opgeluisterd.

Het specimen dat Deiker ons van zijn talent geeft, doet ons van die tafereelen een hoog denkbeeld opvatten; die hond is zoo vinnig, zoo levendig, het is een zoo prachtig dier, dat de hand die het ontwierp, niet anders kan zijn dan eene meesterhand.

De drij-torens en David Teniers.

David Teniers was de oudste zoon van een schilder van denzelfden naam, in 1649 overleden, terwijl de zoon den 15. December 1610 te Antwerpen geboren, en in de St.-Jacobskerk ten doop gehouden werd. De laatste werd schilder gelijk zijn vader en dewijl hij in denzelfden trant werkte als deze, is het ook zeer aanneemlijk, dat hij geen ander meester had dan zijn vader.

Sommigen meenen te kunnen zeggen, dat Rubens en Adriaan de Brauwer zijne meesters geweest zijn; een en ander is niet bewezen. De aanhaling van Th. van Lerius, in zijn *Catalogue du Musée d'Anvers,* werpt, opzichtens den laatste, gansch die stelling om: immers, de geleerde schrijver herinnert, dat de Brauwer en Teniers schier

gelijktijdig in de St. Lucasgilde werden aangenomen, en het is niet redelijk te denken, dat meester en leerling daarin omtrent hetzelfde tijdstip zouden worden aangenomen.

In zijne bekroonde *Levensschets* van David Teniers, zegt Konstant Simillion, dat het wel aanneemlijk is te zeggen, dat Rubens, die in het huis van den ouden Teniers op vriendschappelijken voet verkeerde, hem soms met zijne opmerkingen en lessen moet vereerd hebben.

Op zijn 23e jaar trad de jonge David in de St. Lucasgilde, en op 27-jarigen leeftijd begaf hij zich in den echt met Anna Brenghel, dochter van den beroemden schilder, dien men de *fluweelen* Breughel noemde. De bruid was slechts 17 jaar oud. Een der getuigen was de prins der schilderschool, Petrus-Paul Rubens, die tevens de voogd der jonge bruid was.

Simillion deelt ons verder meê, dat de jonggehuwden het huis genaamd de *Meerminne*, in de Lange Nieuwstraat, betrokken. Het huis is thans genommerd 107, en bewoond door den heer Van der Schrieck. ‘Dit huis, zegt de schrijver, welk de beroemde *fluweelen* Breughel in 1604 had gekocht van Pieter Gerardi, wachtmeester, en dat hy lange jaren had bewoond, was door hem aen zyne dochter als bruidschat geschonken.

‘De afstand van dit eigendom schynt echter, voor de nieuwe eigenaers, niet vry en onbelast te zyn geschied, want op den dag der ingenottreding zelven bepandden zy hunne woning met twee renten, eene van 268 gulden en eene andere van 153 gulden’ - eene bijzonderheid die niet onaardig is als karaktertrek van den tijd.

In 1644 tot deken der St. Lucasgilde benoemd, moest Teniers reeds destijds een schitterenden naam in het vak hebben verworven. Aartshertog Leopold, gouverneur-generaal der Nederlanden, gaf hem den titel van hofschilder en van toezichter over zijne gallery van schilderijen. Tevens werd hem de waardigheid van kamerheer toegekend en eene gouden halsketen, met eene medaille waarop 's hertogs portret, vereerd.

Het eerste kind dat uit den echt met Anna Breughel geboren werd, had David Teniers den oude tot peter, en de befaamde Helena Fourment, de tweede vrouw van Rubens, tot meter. Een aantal kinderen volgde dit eerste op, en toen Teniers, omtrent 1648 en 1652 zich te Brussel, en dus meer in de schaduw van het hof, gevestigd had, werden hem in 1653 en 1655 nog twee kinderen geboren.

In 1656 stierf Anna Breughel, pas 36 jaar oud en werd in de Koudenbergh-kerk begraven.

Teniers, in de eerste dagen der maand Mei weduwnaar geworden, hertrouwde reeds in October daaropvolgende, met Isabella de Fren, dochter van den secretaris bij den raad van Braband. De bruid was 32 en Teniers destijds 46 jaren oud. Vier kinderen sproten uit dit huwelijk.

Eene bijzonderheid dient hier te worden gemeld: in 1663 zond de schilder een verzoekschrift, bij de hooge overheid in, om zijne familie in den adel te zien opgenomen worden - een bewijs, dat de hoogmoed een niet geringe rol in het leven van Teniers speelde.

‘Zes of zeven jaren vroeger, zegt Simillion, was eene dergelyke vraeg door hem gedaen geworden, doch in ruil van den betrachten adelyken titel vergde men van Teniers, dat hy het schilderen niet meer als beroep zou uitgeoefend en ook geene schilderyen meer zou verkocht hebben.’

Die voorwaarde, wel beleedigend voor den kunstenaar en de kunst, werd niet aangenomen, en het blijft een geheim hoe het later ingezonden verzoekschrift werd aangenomen. Toch denkt men dat Teniers eindelijk adelbrieven zou hebben

opgevischt, en dat hem deze in Spanje waren verleend, 't Geeft ons overigens weinig. Door gansch die adelhistorie zal Teniers, in naam, niets winnen bij het nageslacht: wel integendeel.

Teniers woonde wel is waar te Brussel, doch bleef zijner vaderstad een warm hart toedragen, en het was hij, die met de dekens en ouderlingen der St.-Lucasgilde, in 1663, een verzoekschrift den koning van Spanje toestuurde, om in Antwerpen een akademie voor schoone kunsten op te richten. Het octrooi werd den 6. Juli 1663 te Madrid, door Philips IV, gegeven.

De instelling had in eene der zalen der Beurs plaats (zie daaromtrent aflevering 2 van dezen jaargang). Het octrooi zegt: *pour cultiver et maintenir les sciences de peinture, statuaire et perspeetive, et l'imprimerie de livres.* Om in de kosten te voorzien mocht men, tegen de betaling van zekere som, acht personen van de gewone burgerlijke lasten ontslaan. Volgens meergemelden schrijver, brachten de vrijstellingen van de *charges ordinaires bourgeoises*, de som van 7200 gulden op.

De stukken van den meester zijn in schier al de groote kabinetten en museums van Europa verspreid. Hoe talrijk zij ook zijn, blijven zij eene hooge waarde behouden. Komt er tegenwoordig eene schilderij van David Teniers in eene veiling te Parijs, Amsterdam of elders, dan stroomen de liefhebbers uit alle deelen van Europa te samen en men telt 20, 30, 40.000 fr. en soms meer ter neêr, voor stukken die Lodewijk XIV eens met walg uit Versailles verwijderde. Waren het sabelhelden, in plaats van drinkende en dansende boeren geweest, die koning zou ze zonder twijfel bewonderd hebben!

DE HOND OP DE JACHT.

DE BLINDE DER KATACOMBEN (NAAR GABRIEL MAX.)

In zijn leven bereikten de stukken van dien schilder die hooge waarde natuurlijk niet. In een brief, door den zoon Albert Teniers geschreven aan Peter van Verren, koopman in tapijten te Audenaarde, die als middenman optrad tusschen de schilders en Claude Talon, intendant van Lodewijk XIV, worden eenige prijzen van schilderijen opgegeren.

Van Verren had zijn profijten op den verkoop; want de zoon schrijft, ter gelegenheid van eene zending schilderijen: 'de welcke ick met advys van mynen vaeder op het mienste hebbe ghestelt, soo dat UE. sonder twyffel daer aen sult winnen.' De brief stelt voor, 'eenen somer, 50 guldens; eenen winter, 50 guldens; eenen winter met schauraeghers, 32 guldens; eenen toebacdrincker 32 guldens; caertspelders, 32 guldens'.

Bij dezelfde levering komen schilderijen voor van andere schilders, zoodat men moet aannemen, dat Albert Teniers niet alleen zijns vaders werk, maar ook dat van anderen aan den man bracht. Dat vader en zoon als patroonschilders voor de tapijtfabrieken van Audenaarde werkzaam waren, is door de uitgave der *Audenaerdsche Mengelingen* overbekend.

Omtrent dit patroonschilderen bevindt zich een brief in de verzameling, waarin de zoon betaling eischt voor herbegonnen werk, hetgeen oneindig moeilijker was dan het eerste voltooide 'soo dat wy teghen de 8 gulden per elle saude moete hebbe 500 patacons' zegde de zoon, die inderdaad de punten zeer goed op de i weet te zetten.

Indien men de onderwerpen der schilderijen van Teniers nagaat, zou men daaruit moeten besluiten, dat hij enkel in en met het rolk leefde; zoo min als men in Cats, als dichter, den hoogen staatsman en ambassadeur zou vermoeden, vermoedt men in de schilderijen van Teniers, den najager van hof en adeltitel. Teniers zocht zijne onderwerpen, in de uitspanningen en niet zelden in de uitspattingen des volks.

Te Perck, tusschen Vilvoorden en Mechelen, bezat Teniers eene hoere. Het landschap was schoon en dichterlijk. Teniers herbouwde dit huis op eene recht eigenaardige wijze en het met drie torens versierd hebbende, kreeg het den naam van *Dry-Torens.* In een der torens had hij zijn *atelier* gevestigd, en ook daar werd menig een zijner schilderijen ontworpen en voltooid. Zijn huis, zegt de *Nieuwen almanack der kunstschilders* werd een hof, waar de edellieden, de vreemdelingen en een groot getal kunstenaars hem hulde kwamen bewijzen.

Zoo als onze gravuur doet zien, heeft het kasteel een niet ondichterlijk karakter.

Gelukkig leefde Teniers daar, omringd door zijne kinderen, vrienden en bewonderaars, in de nabijheid van het kasteel te Elewijt, waar Rubens vaak verbleren had. In zijn ouden dag werd die huiselijke en kunstvrede echter vergald door de moeielijkheden, hem, aangaande de erfenis, door een zijner kinderen uit het eerste bed, aangedaan. Zijn zoon Leopold, licenciaat in de rechten en gemeente-secretaris te Vilvoorden, achtervolgde hem met gezegeld papier, zegt de schrijver der bekroonde levensschets, en hij voegt er bij, dat Teniers toen 73 jaar oud was!

In 1684 werd er tusschen hem en zijne kinderen (onwillige kinderen, staat er in de notarisacte) eene overeenkomst getroffen; doch eenige jaren later stierf zijne vrouw en dit was een nieuwe slag voor den ouden man, die daarenboren zijne fortuin zeer rerachterd zag. Hij zelf stierf omtrent 1690 en werd, denkt men, naast zijne tweede vrouw, in de kerk van Perck begraven. Antwerpen wijdde hem een bronzen standbeeld toe, het werk van den beeldhouwer J. Ducaju.

Behalve Th. van Lerins en de schrijver der meergemelde verhandeling, die al te reel vergeten en in een gedenkboek der kermisfeesten begraven is, hield de geleerde ridder de Burbure zich met opzoekingen, omtrent den stichter der Antwerpsche akademie, veelvuldig bezig.

Nederlandsche dichters.
De Schoolmeester.
(*Vervolg*.)

Zeer geestig vertelt de dichter de lotgevallen van den jongen goudzoeker. Blauwe schenen liep hij op, doch die genazen, ‘zonder kaarsvet of pleisters’ zegt hij, en erlangde eindelijk de hand van eene rijke dochter uit Sneek. Met een opgeruimd gemoed keerde hij naar Overschie, met zijn rijk vrouwtje terug en riep zijnen vader reeds van verre toe;

‘“......... Hier heb ik mijn boterham.”
Doch vader was, och! heelemaal van zijn streek
    En zag doodelijk bleek,
Alsof hem de dood uit zijn oogen keek.....’

Eindelijk zegde de oude man en er klinkt iets diep bedroefd, een geheel leven van lijden uit die woorden.

‘........ Wel Jan! dat is goed;
Maar zie, in mijn huis is thans overvloed,
En 'k behoef mij niet langer te kwellen om brood:
Want de kinders zijn weg en je moeder is dood.’

Prachtige, ingrijpende regels, die, zij alleen, gansch een dichtstuk zijn,

Van de Linde scheen zich niet door de groote woorden van ‘roem, lauweren’ en andere aardigheden, te laten bedwelmen, vooral niet met die van militairen roem en militaire lauweren. In zijn stuk *sic transit,* doet hij den generaal eene allerkoddigste toespraak tot de ‘waarde schutters, voetvolk, ruiterij, veelgeachte armee’ houden, waarin hij deze goedhartig aanraadt, het leven niet in de waagschaal te stellen en liever het hazenpad te kiezen, dan zich te laten doodschieten:

‘Want laat je vooral niet wijs maken, dat je iets zoudt hebben aan lauwerbladen:
Die mogen tot ornement van een schotel dienen; maar zoo min als met pietercelie of saladen,
Kan men er zijn eigen of zijn hongerige stamhouders meê verzaden.’

De man heeft gelijk; dat is gezonde poëzie en we houden er meer van, dan van die opbruisende verheerlijking van alle dwaze woorden, uitgevonden door de grooten, om de kleinen boosaardig tegen elkander op te jagen.

Luistert hoe de voortreffelijke generaal van Van de Linde, zijne lieve schutters verder toespreekt en vaderlijk raad geeft:

    ‘lk onderstel b.v. drie van jelui of zes
Zijn sterk door den vijand bezet: wel, dan huurje terstond een kales,
En eer zijn paarden de uwe met list om kunnen koopen,
Kan je immers gemakkelijk in je rijtuig je vyand ontloopen?
Of, ik wil eens stellen, je staat te schilderen en houdt de wacht,
En daar komt een vyandlijke scherpschutter aan met een bril (want het is nacht)
Je denkt dus: ik moet uit den weg gaan of ik word omgebracht;
Heel goed: dan hebje maar subiet, en zonder te dralen

Het noodige schrijfgereedschap voor den dag te halen
En je schrijft een briefjen van dezen inhoud in je schilderhok:
Mijnheer de kapitein! neem niet kwalijk zoo ik van nacht vertrok;
't Is om dat ik met den telegraaph de bedroevende tijding heb vernomen,
Dat mijn peetoom de kinkhoest heeft en ik onmiddelijk t'huis moet komen.
Ik hoop, dat de temporele absentie van een getrouw trawant
Geen detriment zal doen aan ons wiegjen (ik meen het vaderland);
Doch zoo de vyand mijn schilderhuis soms in mijn absentie zou willen slechten.
Heb ik er mijn geweer in achter gelaten om Zijn Ed. te bevechten,
Ik verblijf, waarde kaptein van de kavallerie,
Uw bestendig dienaar en *ami*
Ahazuerus, korporaal by de genie.'

Wij laten eene proeve van dramatische en didaktische poëzie, even gek, even vol allerkoddigste bokkensprongen, ter zijde, om wat langer stil te staan bij de *natuurlyke historie voor de jeugd*, welk gedeelte niet het minst keurig is van gansch den bundel. Dat juist de jeugd veel uit die natuurlijke historie zal leeren, gelooven wij niet; doch onwaarheden schrijft de dichter niet, en pedant in geleerdheid, is hij evenmin. Hoort liever: als hij van den *leeuw* spreekt, zegt hij:

'De leeuw wordt viervoetig geboren.
Twee van achteren en twee van voren;
Of, volgends anderen, twee aan zijn rechterhand.
En de twee anderen aan dezen kant.
De leeuw zijn gemalin
Is mevrouw de leeuwin,

En de jongelui, zoo lang zij zich met de borst behelpen,
Noemt men gewoonlijk: welpen.
Gouden leeuwen en leeuwen van hout,
Mitsgaders de Hollandsche, worden heel oud;
Men ziet ze nog wel op uithangborden en schilden, doch zeldzaam in 't woud.
Komt ooit een ware leeuw rechtstreeks op u aan,
Dan is 't beste maar regelrecht uit den weg te gaan;
Doch niet als hy opgezet of dood is:
Daar er in dat geval volstrekt geen nood is.'

(*Wordt vervolgd.*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg.*)

X.
De jonkvrouw van Wassenaer.

De Vrijheid was sedert eenige dagen vol leven en beweging, niet alleen Stoffel's *Vryheyt,* niet alleen aan de huizen waar de voorname gasten logeerden, aan den *Moriaan,* de *Spaenkarre*, den *Ossenkop*, het *Heybloemke* en andere herbergen, waar paarden, koetsen en gegallonneerde knechten te vinden waren; maar ook op de plein voor het Vrijheidshuis en langs den daar opgebouwden kerkhofmuur.

De kramers, goochelaars, kunstenmakers, hansworsten, kwakzalvers en ander bohemer volkje, dat wij reeds vroeger, op een avond de stad zagen binnentrekken, had de toelating bekomen om zijne uitstallingen te doen en zijne vertooningen te geven.

Langs den muur waren de met grauw linnen overdekte kramen en tenten opgeslagen, en niet zelden waaide boven dit of dat kraam het *Oranje-blanje-bleu,* om des te beter de aandacht te trekken.

Zelfs het geschilderde doek waarop, in verschillende compartimenten, eene verschrikkelijke moordgeschiedenis was afgebeeld, ontbrak destijds op de zoogezegde 'foore' of kermis zoo min als nu. Even als nu bommelde er de trommel, schalde er de trompet van den hansworst, den tandentrekker en den kwetszalver of kwakzalver; even als nu waren er kreupelen, blinden, zangers en snaarspelers; even als nu vond men er kramers met kaneelkoek, moppen, wafels, oliebollen en andere lekkernijen, kramen met kinderspeelgoed, met allerhande snuisterijen voor sieraad in kamers en op toilette-tafels, houten kammen, poeierdoozen, naalden, handschoenen, terwijl daar naast de paternoster, het gebedenboek en het bidprentje waren uitgestald.

Wij bevinden ons aan den kerkmuur, die, voor het Vrijheidshuis, de groote kerk omlijst.

Eene talrijke volksmenigte verdringt zich op het plein, want men verwacht Hare Hoogheid met gansch haren stoet. Op het oogenblik dat wij wachten, is Amalia van Solms in de kerk, waar men zich voorstelt een aantal muziekstukken uit te voeren, 't geen echter, zoo staat er geschreven, door den grooten volksdrang onmogelijk

werd, ofschoon het orgelspel dat destijds in de kerken na de diensten gebruikelijk was, wel zal geslaagd zijn.

Daken en vensters, die op het marktplein uitzicht hadden, waren andermaal opgekropt met menschen; op de straat, en alwie geene hoogte bereiken kon, gingen de poorters op de teenen staan en de stevig gebouwde vaders droegen de kleine jongens op de schouders.

Gelukkig zij die te paard gekomen waren en tusschen het volk plaats hadden gevonden. Men had de prinses nu reeds herhaalde malen gezien, doch zij was bepaald het middenpunt eener vereering geworden, die zelfs niet zou ophouden wanneer zij eens zou vertrokken zijn.

Na het bezoek in de kerk, zou Hare Hoogheid bij den schouteth ontbijten, welk ontbijt, volgens den nauwgezetten rekenmeester van dien tijd, 150 gulden kostte.

Een lange stoet van prinsessen, edelen en eerejoffers, volgde Hare Hoogheid naar het huis van den overheidspersoon.

De vrouwen waren in zijde van verschillende kleur uitgedost. Allen droegen den tabbaart of hongerlijn, deze in bleekgroen, die in lichtblauw, gene in appelbloezemkleurige satijn, en schier allen met gouden of zilveren boordsels omzet. De hoedjes met pluimen, de groote kragen niet zelden met kant omzet, de peerlen om den hals en de braceletten, de geparfumeerde handschoenen, de prachtige vederwaaiers zijn, in vorm, en eenige dezer voorwerpen, ook in kleur verschillend.

Laat ons de ‘moesjes,’ ter zijde van de wang geplaatst en het kleine masker, dat naast de krullende en tot op de borst neerdalende haarvlecht, afhangt, niet onopgemerkt voorbijgaan.

Vele heeren dragen pruiken of lang haar, den breedgeranden hoed en een platten of geplooiden kraag, wambuizen van fluweel in verschillende kleur, en veelal met gouden knoopjes op de borst; witte handboorden, breede broeken tot aan de knieën, hozen van fluweel of laken, breede en mollige laarzen, prachtig gestikte degenbandelieren - kortom, mannen en vrouwen stellen eene pracht ten toon, welke gansch de Vrijheid, en zelfs de bevolking van uren in den omtrek in rep en roer brengt.

Onze kempische bevolking was ter goeder trouw nieuwsgierig; doch deze niet zeer berispelijke neiging werd door sommige personen van het gevolg, niet altijd vriendschappelijk opgenomen. Al waren de hollandsche heeren prachtig gekleed, trotsch op rijkdom en macht, roemend op hunne beschaafde manieren en hunne beleefdheid, toch kwam de oude, stugge Hollander ‘een mensch van de oude wet,’ zegt Roemer visscher, meer dan eens te voorschijn, dat is, volgens den dichter, ‘onbeleeft,’ vrij en stout.

Wij laten het onbijt met allerhande room- en andere taarten, fruit, visch, wildbraad, rijnwijn, chably, *vin d'ay* rustig afloopen, en wachten de gasten in den wijden tuin, die zich achter de woning van den schouteth uitstrekte, en voor die dagen een wezenlijken lusthot mocht genoemd worden, waarin het tuinbeeld, het arduinen waterbekken, het vierkante bloembed, de zonnewijzer, zoo min ontbraken als het stijf geschoren prieel en de rechtopgaande haag.

Amalia van Boekhorst, wier oom Heer van Wimmenam was en Helena van Wassenaer, de eerste eene ietwat statige blondine en de tweede eene prettige, vlugge brunette, beide jong en schoon, werden vergezeld door mijnheer Buisero, nadat de greffier Musch - die in 1636 te Turnhout te vergeefs over het bestand met Frankrijk onderhandeld had en al de staatkundige bijzonderheden aan de joffers opdischte - beiden had verlaten, om zich een oogenblik bij ridder de Knuyt te voegen.

Wat gaven die jonge, levenslustige joffertjes om al die oude, bestoven en door de gezanten moeilijk aaneen geknutselde resolutiën en acten; er was iets dat haar veel nauwer aan het hart lag, namelijk de vrijaadje van den flinken Midletown, de wonderlijke geschiedenis zijner zuster en vooral de hooge gunst, waarin hij bij Hare Hoogheid bleek te staan.

Niemand dan mijnheer Buisero, kon haar ten dezen opzichte inlichtingen geven.

'*Monsieur le secrétaire,'* had Helena van Wassenaer in de 'francoysche' taal gezegd, 'zonder uwe komst had de greffier Musch ons al de perkamenten, tusschen hem en den franschen gezant *monsieur* Charmassé, nu ruim een dozijn jaren geleden, gewisseld, voorgelezen, *ouf! nous l'avons échappé bel.*'

'O, als de greffier op dat stokpaardje komt...' zegde de secretaris.

'Dieu nous préserve!' liet er jonkvrouw Amalia op volgen.

'U begrijpt, mijn waarde Buisero,' hervatte Helena, 'dat wij liever iets hooren uit het tegenwoordige, dan wel uit het verledene...' en de toon waarop die woorden gezegd werden, liet wel blijken dat er iets meer onder schuilde, dan de oppervlakkige toehoorder zou veronderstellen.

'En dat tegenwoordige?' zegde de secretaris, en zag schelmsch lachend naar de brunette, die hem niet minder schelmsch uit den hoek van het oog, en het gelaat deels achter den waaier verborgen, aankeek.

'Wel, alwetende secretaris,' liet er de jonkvrouw op volgen, 'met wat acten en resolutiën houden jonge meisjeshartjes zich vooral bezig?'

'Ik heb u begrepen, *mesdemoiselles!'* antwoordde mijnheer Buisero

lachend, ‘de geschiedenis van mijnheer Midletown werpt voor u meer verscheidenheid in het leven te Turnhout, dan al de feesten, welke de heeren schouteth en schepenen ons voorbereiden.’

‘O, toch niet!’ liet er de fiere Amalia van Boekhorst op volgen.

‘*Au contraire!*’ antwoordde de levendige brunette, die meer het hart op de tong had, ‘Ik beken volgaarne dat ik nieuwsgierig, recht nieuwsgierig ben. Amalia is het evenzeer.’

‘In 't geheel niet,’ onderbrak deze.

‘Heer secretaris,’ fluisterde Helena, en met de blijkbare bedoeling dezen te plagen, ‘zijt ge niet bang dat mijnheer Midletown, ik zal niet zeggen, u het gras onder de voeten zal wegscheren, maar de veder uit de hand zal wegkapen?’

Mijnheer Buisero maakte eene beweging met het hoofd, die moest doen veronderstellen dat de zaak hem zeer bedenkelijk voorkwam; vroolijk gemaakt door den plaaggeest van het ‘Wassenaertje’, zooals hij de brunette wel eens vertrouwelijk noemde, antwoordde hij even fluisterend als zij:

‘Ja, mijnheer Midletown klimt dagelijks hooger in de achting van Hare Hoogheid, en als hij eens secretaris zou geworden zijn, zou *mademoiselle* van Wassenaer.....’

‘Ondeugend!’ viel Helena in. ‘Ik zou er mij trouwens wel voor wachten. De valkeniersdochter is daar, en het spreekwoord zegt immers: al wat van katten komt, dat is gewoon te muizen; met eene variante zou men kunnen zeggen: al wat van valken komt, dat is gewoon te klampen!’

DE DRIJ-TORENS.

‘Och, ik weet niet hoe men zooveel belang in die valkeniersdochter stellen kan!’ zegde de jonkvrouw van Boekhorst, met een onverholen misprijzen.

‘Mais, ma chère, het schijnt dat Hare Hoogheid zich bijzonder druk met die meisjes bezig houdt,’ viel de jonkvrouw van Wassenaer in. ‘Men zegt zelfs dat die nufjes voortreffelijk zingen, gedichten lezen, muziek maken en wie weet, Amalia, of wij niet spoedig voor deze twee opgaande starren in het donker zullen verdwijnen!’

‘Men schuift den adel zoo gemakkelijk niet ter zijde,’ zegde de fiere Amalia.

‘En gewis niet als hij twee zoo'n bevallige exemplaren levert als die welke *mademoiselle* Helena denkt bedreigd te zien,’ zegde mijnheer Buisero, die overigens aan de blondine duidelijk maakte, dat dit alles slechts kortswijl was. Maar donker zag de jonkvrouw echter voor zich uit, toen Hare Hoogheid zich op eene der tuinbanken neêrzette en Midletown, nader bij geroepen, de eer had zich geruimen tijd met de prinses te onderhouden.

(Wordt vervolgd.)

[Rebus 2]

414 Goede oplossingen zijn ons toegekomen van Rebus 2: ‘De Kerels van Vlaanderen.’ Onze lezers zullen ons ten goede houden dat wij geene namen vermelden; zij zouden te veel plaats behoeven. Het voordeel aan de goede oplossing verbonden (het bekomen van eenen der voorgaande jaargangen tegen den verminderden prijs van *fr* 2.50) blijft echter bestaan, mits men bij de aanvraag het bedrag in postzegels of postmandaat voege;

[Nummer 18]

Peter Benoit.

In de oudste gemeente van Vlaanderland, in Harlebeke, de eerste verblijfplaats der Forestiers en Graven van Vlaanderen, in een stadje vol herinneringen aan de vlaamsche grootheid in het verleden, werd op 17 Augustus 1834 een jongentje geboren, dat, pas man geworden, de sinds twee eeuwen ingesluimerde vlaamsche muziekkunst moest heropbeuren en een nieuw leven doen ingaan.

Wij zullen niet zeggen, zoo als men van andere groote toondichters schrijft, dat dit kind een klein wonder (*un enfant prodige*) was en dat het van in zijn wieg *partituren* schreef. O neen! Veel aanleg voor de muziek had het jongentje wel zeker, maar is dit genoeg om kunstenaar te worden?

Wij denken zulks niet: werkzaamheid, een taai geduld en talrijke opofferingen rijn er noodig om van een geboren muzikantje een kunstenaar te maken.

Vroeg werkte de kleine Peter-Lenaert-Leopold Benoit (want het is van hem dat wij schrijven); vroeg reeds speelde hij verschillende instrumenten; vervaardigde, nog kind zijnde, Missen en andere stukken voor de kerk; schreef ook *pas-redoublés* en *fantasiën* voor *harmonie* en *fanfaren*; speelde die stukken met den zoon van den bakker, den koster en vele andere muzikale talenten op de dokzaal en in de maatschappijen van Harlebeke.

PETER BENOIT.

Men zegt dat een kind gewoonlijk meer van het karakter zij ns grootvaders heeft dan van dat zijns vaders; dat was waarheid voor den kleinen Peter: zijn moederlijke grootvader was een zonderling man: zonder veel geleerdheid te bezitten, werd hij nochtans aanzien voor den geleerde der plaats. Waren er feestelijkheden in Harlebeke

of in de omliggende gemeenten, altijd werd grootvader verzocht die met zijn dichterlijk talent op te luisteren. Zeer opmerkelijk was het dat de man nooit verzen schreef of geschreven heeft, maar zoo als de barden en minnezangers dichten *improviseerde.* Zonder ze gelezen te hebben, alleen door overlevering, kende hij de geschiedenis van Vlaanderen en vertelde ze met eene warme overtuiging.

De oude grootvader kende de plantenkunde en de geneeskundige hoedanigheden der kruiden; ook was hij niet onbekend met de sterrekunde.

Nu die grijsaard had eene voorliefde tot den kleinen Peter die hem öp al zijpe tochten mocht vergezellen; zijn grootste genoegen op hunne wandelingen was zijnen kleinzoon de natuur en hare schoonheden, den hemel en zijne sterrenpracht te leeren bewonderen en alzoo te ontwikkelen het poëtisch gevoel dat het jongentje in hooge mate bezat.

Aldus sleet de toekomende vlaamsche toondichter gelukkig zijne kinderjaren tusschen muziekschrijven, dichterlijke wandelingen doen met grootvader en dezen hooren vertellen hoe Vlaanderen groot was in vorige eeuwen, hoe onze voorouders nooit den fieren nek bukten en moedig alle vreemde indringers afweerden om eigen taal en eigene zeden te bewaren en alzoo eigenaardige kunsten en letterkunde te bezitten.

Dat geluk echter moest in eens verbroken worden: de vader van Peter, fier omdat zijn jongen de gouden medalje van het lager onderwijs gewonnen had, besloot zijnen zoon op de normaalschool van Lier te plaatsen en er den opvolger van den toenmaligen ouden schoolmeester en koster van Harlebeke van te maken.

Zulk nieuws was een donderslag voor den kleinen Peter, die muzikant maar geen koster worden wou; hij deed al wat mogelijk was om aan zijns vaders gedachten eene andere richting te geven, doch te vergeefs: op zekeren dag vertrok vader Benoit met zijn jongentje naar Lier.

Op reis ging alles wel; in Lier insgelijks. Peter werd opgesloten om schriftelijk eenige hem door den Bestuurder der normaalschool opgegeven vraagpunten te beantwoorden. De schoolmeester van Harlebeke had zoo dikwijls gezegd dat Peter Benoit zijn beste leerling was, dat de hoogmoedige vader, toen beide des avonds van Lier vertrokken, zijnen kleinen jongen in den geest reeds met den traditioneelen schildpadden bril op den voorneus en met eene lange lat gewapend, tusschen de schoolbanken zag heen en weêr wandelen; ja, hij zag hem reeds in zijn kostersambt al de kinderen van Harlebeke ontzag inboezemen, maar... de kleine had er anders over beslist!

Hij had zich gedwee laten medevoeren naar Lier en aldaar opsluiten, met het vast voornemen muzikant en niet koster te worden. In zijn jong brein had hij overlegd de hem gestelde vragen niet te beantwoorden en toen, na het vertrek van vader en zoon, de achtbare bestuurder der normaalschool het hem toegevouwen overhandigde blad papier ontplooide, vond hij het..... langs alle zijden even wit! Peter had gedacht den langen kostersrok en deftigen schoolmeestersbril niet beter te kunnen ontkomen dan met in Lier door te gaan voor eenen *nietweet* van de ergste soort.

Dit voorval overtuigde vader Benoit omtrent de vastheid van Peter in zijne besluiten en haalde hem over om zijnen zoon het volgende jaar naar Brussel te laten gaan.

Het was in 1851; Peter Benoit had toen zijn zestiende jaar bereikt. Met een pak muziek onder den arm, vertrekt de kleine uit Harlebeke en schelt aan het huis van den heer fétis, bestuurder der muziekschool van Brussel.

‘Zou ik, als het u belieft, menheer *Fytis* kunnen spreken?’ vraagt het manneke, op zijn vlaandersch, aan den knecht.

‘Mijnheer is aan zijn werk,’ antwoordt deze.

‘Ik kom van heel verre,’ zegt de kleine, ‘en zou hem toch gaarne spreken.’

‘En wien moet ik *annonceren?’* vraagt de knecht glimlachend.

‘Wel zegt,’ antwoordt het kind, ‘dat ik uit Vlaanderen kom en gaarne een groot *compositeur* zou worden!’

De knecht beziet het jongentje van onder tot boven, verdwijnt en komt eenige stonden daarna terug met de boodschap dat Mijuheer ontvangt.

De heer Fétis onderzoekt vluchtig het muziek van den kleine en zegt hem: ‘Zoo, gij zoudt gaarne een groot *compositeur* worden? Ik kan niet zeggen of gij een *groot* worden zult, maar voorzeker zult gij een zeer *goed* worden.’

II

Ziedaar dan de kleine als leerling der muziekschool aangenomen, en hoe maakte hij het daar?

Na twee jaren studie bekwam hij in 1853 den tweeden prijs van *harmonieleer*; in 1854, den eersten prijs van *harmonieleer, contrapuhktische* samenstelling en *fuga*; en in 1855, een *accéssit* tot den prijs van Rome.

In 1856, schreef hij, ter gelegenheid van het 25jarig jubelfeest van Leopold's troonbeklimming, een *melodrama* in drie bedrijven, getiteld ‘*De Belgische natie'* dat op 27 Juli van dit jaar in den Parc-Schouwburg van Brussel gespeeld werd. In December daarna, orkestmeester benoemd geweest zijnde van dien schouwburg, schreef hij daarvoor verscheidene vlaamsche melodrama's en een lief tooneelstuk in drie bedrijven genaamd ‘*Het dorp in 't gebergte.'*

In 1857 behaalde Benoit den eersten prijs van Rome, met de cantate ‘*Le meurtre d'Abel.*’ Het stuk werd in September van het zelfde jaar te Brussel gespeeld en baarde eenige opschudding, want van dan af ontwaarde men in Benoit's samenstellingen eene strekking naar oorspronkelijkheid, die van hem een groot kunstenaar deed verhopen.

Toen verliet Benoit de hoofdstad als een volslagen muzikant maar ook als een verbasterde vlaming, want hij zoo min als andere vlaamsche jongens had kunnen weêrstaan aan den franschen geest die de muziekschool van Brussel beheerscht. Gelukkig koos hij Duitschland tot doel der reis die hij nu op kosten van het staatsbestuur ging ondernemen en oefende zijn driejarig verblijf in Duitschland eenen beslissenden invloed op hem uit.

(*Wordt vervolgd.*)

Het slot aan 't meir.

Wat prachtige ligging voor een slot, daar aan den oever van het meir, zich spiegelend in het blauwe nat, starende wijd - zeer wijd over de vlakte heen; niets hoorende van het gedruisch der wereld, die beneden aan zijnen voet wiemelt en dichter bij den hemel, die, in zijne schoonste oogenblikken, een met starren bezaaid halfrond is.

Niets leeft er in den maneschijn, tenzij een nachtvogel die op zijne breede vleugels over het water heendrijft. Het slot is op dit oogenblik een graf; zijne zalen zijn onbewoond en de laatste ridder slaapt in zijne ijzeren wapenrusting den eeuwigen slaap.

Wie dit slot daar, op die vooruitstekende rots bouwde, moet inderdaad eene dichterlijke ziel gehad hebben; moest een zalig genot in de eenzaamheid, in de bespiegeling der natuur vinden. Het moest, kortom, geen boos man geweest zijn;

want in dergelijk natuurtooneel, en op zekere oogenblikken, heeft hij gewis in zijn binnenste, eene stem van den Schepper en zijne wonderen hooren spreken.

Wat dichterlijke droom moet dengene bezield hebben, die, op eenen avond, zoo als die welke ons wordt voorgesteld, in een der vensternissen van de burcht gezeten, zag, hoe het helder maanlicht een schitterenden lichtweg dwars door het meir afteekende en de, aan den anderen oever gelegen, bergen verzilverde!

Welk nieuw en grootsch tafereel wachtte hem eenige uren later, als de gloed der zon door de grauwe wolken brekend en gansch dat watervlak deed blinken, als was het uit gesmolten diamant, smaragden en robijnen saâmgesteld, terwijl de avondzon in het westen wegduikend, nieuwe toovertooneelen vooruit brengt!

Ieder jaargetij brengt zijne natuurschatten meê, het voorjaar gelijk de winter - in het eerste, als de oevers en hellingen, aan reusachtige paletten gelijk, met eene onnavolgbare mengeling van kleuren overdekt zijn; in den tweede, als de bergtoppen ginds, met den sneeuwpels omhangen, gelijk zijn aan doode verloofden in hare grafkleêren!

De riddertijden zijn voorbij; die geest leeft niet meer en vandaar dan ook, dat wij geene kasteelen meer zien bouwen in het midden eener wilde natuur, op schier ongenaakbare hoogten, in het midden der bosschen, aan den boord der eenzame meiren: - de ridders uit onze dagen, rijk geworden winkeliers, kiezen tot bouwplaats eener villa het liefste een volkrijk dorp, een dicht bij den spoorweg gelegen stukje grond, van waar men zoo spoedig mogelijk

> ‘Het veld met lieve beesten’

kan ontvluchten, en zoo dicht mogelijk bij schouwburg en koncertzaal is - dat is bij

> ‘De stad waar lieve menschen zijn.’

De poëzie is aan al de gemakkelijkheden, alsmede aan de nieuwe

noodwendigheid des levens opgeofferd, en heeft het geestesleven er bij verloren, het stoffelijk leven zal er bij gewonnen hebben. Zijn wij echter bij die stijve en ziellooze proza beter geworden? Neen, wij hebben er niet veel meer bij gewonnen, tenzij - een dikken buik.

Overigens, dat schijnt volgens de *verstandigheden* onzer eeuw, wel de hoogste trap van volmaaktheid.

De jodenhoek te Amsterdam.

Van naam kennen wij allen, zelfs die welke de hoofdstad van Nederland nooit bezochten, de buurt waar de duizenden en duizenden joden als het ware eene eigenaardige stad uitmaken. Weinigen echter, al vertoefden zij te Amsterdam, hadden den moed die wijk te doorloopen en de zeden en gebruiken harer bewoners te doorgronden

Ernestine Friedrichsen, eene duitsche kunstenares, heeft ons, in eene schilderij, waarvan wij hier eene houtgravuur meêdeelen, een klein hoekje dezer buurt afgemaaid, en iemand, welke die buurt bezocht heeft, geeft er ons de volgende beschrijving van.

Slechts een waaghals, zegt hij, zal het bestaan als vreemdeling, in het ghetto, doof te dringen tot in de woningen waar een muffe lucht u tegenslaat. Overal is het zegel der morsigheid ingedrukt. De bezoeker vreest de muren of meubelen aan te raken, en loopt met dezelfde voorzichtigheid als langs eenen pas geteerden muur.

Om in een der restaurants op straat, waar dezelfde wasem, dezelfde reuk u tegenschijnt en toewaait, te kunnen eten, zou razende honger of weddingschap noodig zijn. Het wekt geenszins uwen appetijt op, wanneer gij bemerkt hoe een gewone bezoeker van die gaarkeukens in de open lucht iets voor zijne hongerige maag zoekt. Hij tast met zijn vingers, die wegens het vuil geen lijnen meer toonen, in eenen bak met gekookte aardappels, zoekt er de grootsten uit en dewijl hij niet het verlangde getal voor den besproken prijs kan krijgen, werpt hij verontwaardigd de vruchten weêr in den bak; gaat verder op en vindt daar goedkooper kost.

Een volgende kooplustige zal misschien onmiddellijk de versmade aardappelen voor den bepaalden prijs nemen. Indien de reuk van gebakken visch hem tergt en zijn porte-monnaie niet plat is, kan hij zijn gading vinden in eene blinkende schotel met allerlei blinkende visch, die reeds door de handen van menigen kalant was gegaan. Hij heeft daar keus en keur, en grabbelt in den heksenketel, totdat hij gansch den inhoud heeft gezien, Het walgelijke maal van den Laplander geeft evenveel eetlust.

Er is echter weinig tijd om op zulke kleinigheden te letten. Wie hier wil stilstaan, moet weldra zijnen wil voor de omstandigheden doen bukken. Zoo gij ergens wilt post vatten, gevoelt gij welhaast de punt van eenen staak, waarop ouwe kleêren versjouwd worden, in den rug of het wiel van een stootwagen over de teenen. Wie niet roemloos wil omgewoeld worden te midden van het lawaai, moet maar bijtijds wijken.

Eene opbeuring vindt het gezicht in de velerhande tentoongestelde meubels en ander huisraad, kleedingstukken, toiletbenoodigdheden, kantoorbehoeften en de rest van denkbare behoeften: een chaos van snuisterijen en vodden. De vreemdste dingen die ooit de fantasie bijeen tooverde, vindt men hier.

Aangezien hier enkel het uiterlijk van de buurt ter sprake komt en niet het karakter der bewopers, zoo is het niet noodig dat na gewezen te hebben op de smerigheid der buurt, de trouwe hulpvaardigheid, de Weergalooze arbeidzaamheid en vele andere goede eigenschappen der bewoners geroemd worden.

Gelijk een rustelooze bergstroom die over lossen, zandigen grond zijn troebel water voorstoot, eensklaps tegen eene rots stuitende, in onbeschrijfelijke wieling geraakt, zoo is ook op den vooravond van de ‘sjabes,’ in het uur dat de volkomene staking voorafgaat, de drukte in den Jodenhoek tot de kracht van een windhoos gestegen.

De laatste negocie. der week wordt dan in vliegende haast afgedaan. Eindelijk komt de stremming, en 't is dit oogenblik, hetwelk aanleiding geeft tot het tooneel op de gravure voorgesteld. De vader van het huisgezin is bezig met het poetsen der schoenen, die de verschillende leden der familie, van alle kanten aangeloopen, hem komen toereiken; de huismoeder houdt zich onledig met het inpakken van de uirgestalde koopwaren.

De vervaardigster der schilderij, Ernestine Friedrichsen, heeft het uiterlijke der buurt, vooral der enkele huizen, goed getroffen.

De avond begint te vallen en de schemering is in de enge straten reeds zeer dicht De sjabeslamp is reeds schoongemaakt, de voddenboel voor de deur wordt binnengehaald, de schoenen moeten blinken als een spiegel, het beste kleed wordt aangeschoten en weldra schijnt het licht der lamp met vijf bekken in vollen glans, op prachtig uitgedoste feestvierders. Wie hen dan ontmoet, is geneigd zijnen hoed af te nemen voor..... de heeren en dames uit den Jodenhoek.

Hougoumont te Waterloo.

Den 18 Juni gaat menig Vlaming, wien nog een nederlandsch hart in de borst klopt, een bezoek afleggen op het veld van Waterloo, van welke neêrlaag der Franschen, zegt de baron de Gerlache te recht, eigenlijk de onafhankelijkheid der Nederlanden dagteekent.

Het belgische gouvernement vergeet dien gedenkwaardigen Junidag, en niet zonder reden; doch de rechtzinnige Zuid-Nederlander houdt hem in waarde, omdat zonder de verplettering van den dwingeland in 1815, wij nog een fransch departement zouden wezen.

Een geregelde postkoetsdienst voerde, eenige jaren geleden, den bezoeker door het heuvelig Soniënbosch, en reeds in de verte ziet men, van den straatweg, den leeuw van Waterloo, het waakzaam oog naar het Zuiden gekeerd.

Na een zeer net dorp te zijn doorgereden, bereikt men het slagveld, waar enkel eenige monumenten, aan den moed van onbekende gesneuvelden opgericht, en de hooge berg, waarop de gemelde leeuw, aan den bloedigen dag herinneren, die ons van Napoleon's dwangjuk verloste.

‘Het historiek opmaken van eenen veldslag,’ zegt Wellington, ‘is zoo moeielijk als dat van een bal;’ dat is, men kan wel juist zijn in eenige bijzonderheden, die wij zelf hebben gezien; doch men kan onmogelijk een volledig overzicht van het geheel geven, zoo woelt alles in beide gevallen dooreen.

't Is dan ook slechts, wanneer een aantal verspreidde elementen beurtelings aan het licht gekomen zijn, dat men de feiten kan aaneen schakelen en eindelijk een geheel daarstellen: ook zoo heeft dit plaats gehad met den slag van Waterloo, zoo rijk in bijzonderheden, in verrassingen, in daden van moed en grootheid.

Is nu het, over het algemeen aangenomen, verhaal van dezen veldslag in alle deelen juist? Wij mogen het betwijfelen, dewijl verschillende natiën daar, op dat veld, vereenigd stonden en niet altijd hulde bewezen aan wie deze toekwam, om haar eigen kroon des te prachtiger en schitterender te maken. Engeland heeft dit gedaan, ten nadeele van het nederlandsche leger, deels onder het kommando van generaal Chassé, en die met zijne troepen eigenlijk over den zegepraal van den 18 Juni besliste.

Op het oogenblik dat de kroonprins, later de ridderlijke Willem II, aan het hoofd des legers gewond werd, verdedigden de Franschen nog met eene schitterende hardnekkigheid, hunne vlag en hunnen keizer. Het kanon bulderde ten allen kante en zaaide dood en vernieling, zoowel aan de zijde der boudgenooten, als aan die der Franschen.

Het was reeds acht ure en men voorzag wel dat de eerste aanval, die er nu nog gedaan werd, de laatst, de beslissende wezen zou. In dit oogenblik, zoo angstig, zoo onrustwekkend, staakte de batterij van het legerkorps van Lord Hill - bijgenaamd de ‘rechterhand van den heriog van Wellington’ - het vuur, bij gebrek aan voorraad. Deze batterij stond rechts van Mout-St.-Jean, bij de hoeve van Hougoumout.

Napoleon had met zijn arendsoog die staking welhaast bemerkt. Daar, op dat puut, lag voor hem de zegepraal! Weldra daagde hij dan ook aan het hoofd zijner garde op en in storm[p]as, onder den daverenden kreet van *vive l'empereur!* ging hij het verzwakte punt overrompelen, het leger verdeelen en zich den zegepraal toeëigenen.

Generaal Chassé had, met zijne jonge nederlandsche troepen, gansch den dag in reserve gestaan. ‘De meesten van ons, vertelde ons eens generaal Capiaumont op het veld van Waterloo zelve, waren pas de kinder-

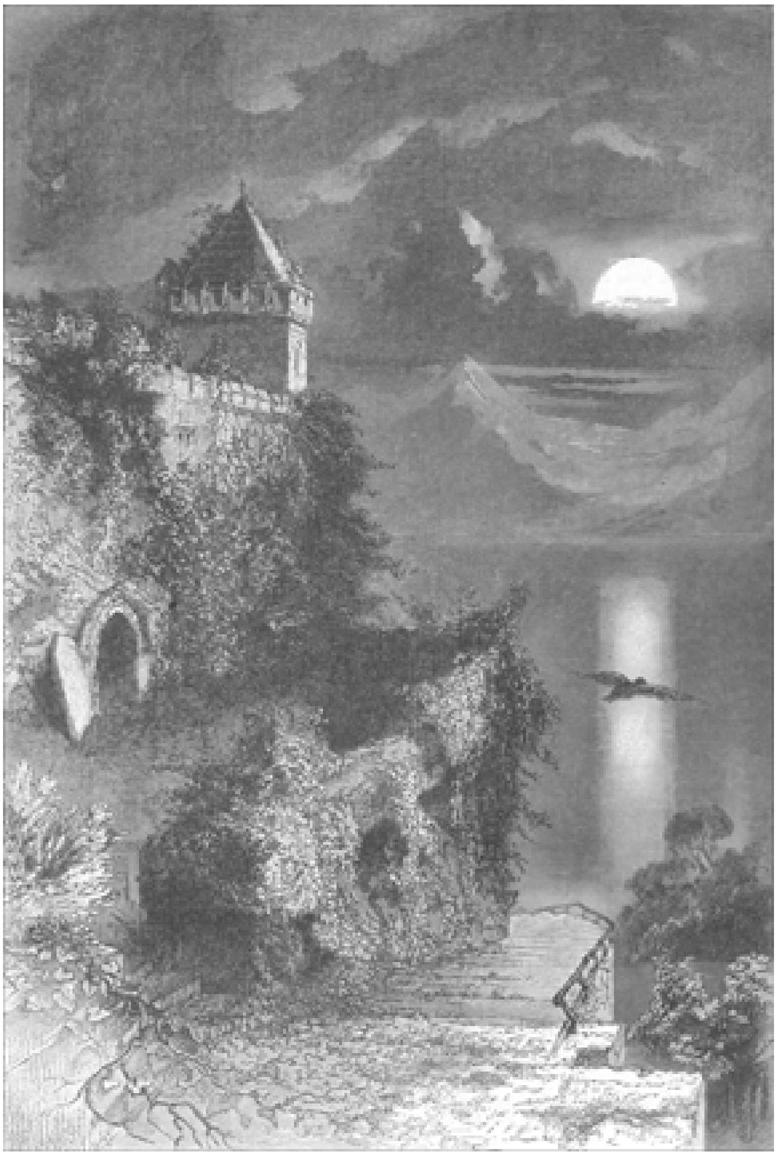

HET SLOT AAN 'T MEIR.

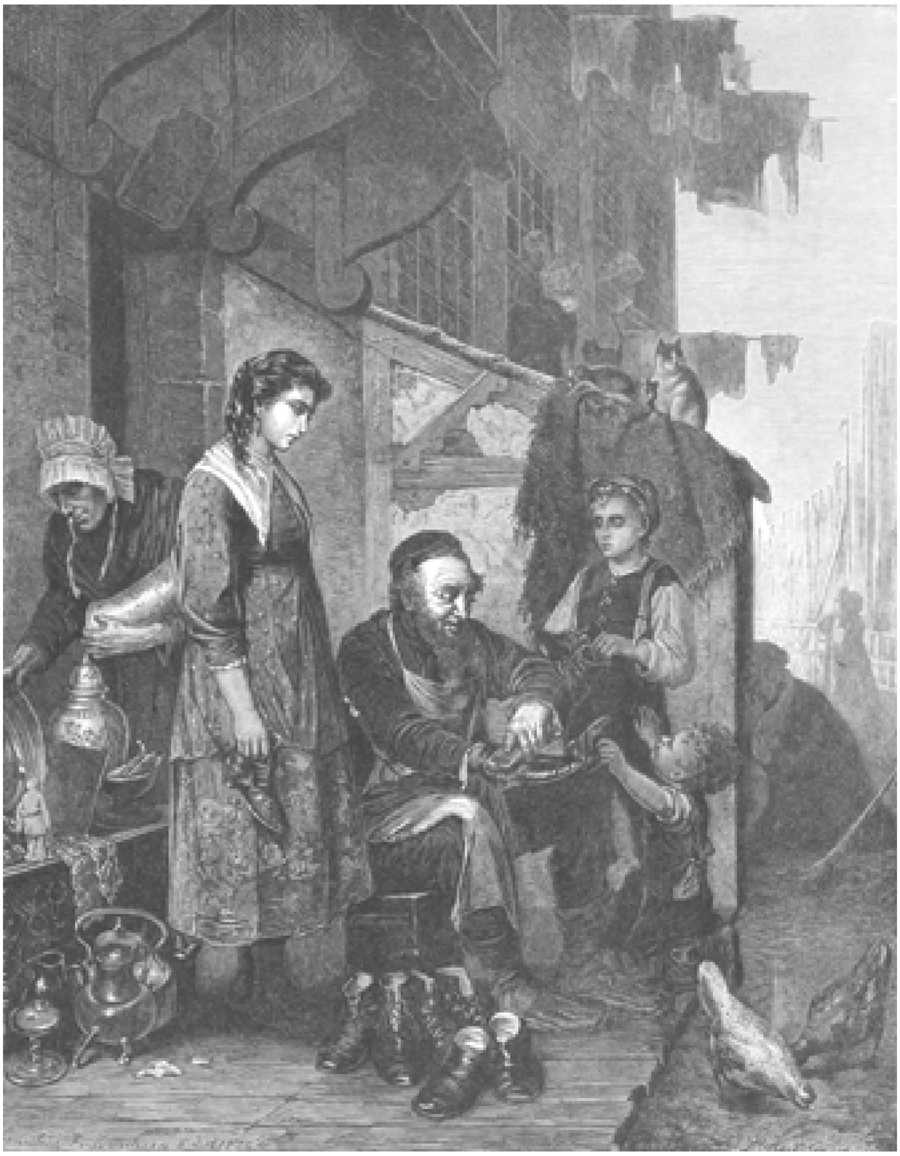

EEN VRIJDAG-AVOND IN DEN JODENHOEK TE AMSTERDAM, NAAR ERNESTINE FRIEDRICHSEN.

schoenen ontwassen; wij stonden bij het kanongedommel te rillen,' om niets anders te zeggen, en het was met deze troepen dat Chassé een stouten aanval tegen de oude garde waagde.

Had Napoleon den voor hem gunstigen toestand bemerkt, ook Chassé had het, voor het leger der bondgenooten, dreigende gevaar gezien. Uit eigen beweging deed hij de rijdende artillerie van majoor Van der Smissen(1) aanrukken, en deze kwam tijdig genoeg ter plaatse, om met haar mitraille eene groote bres in de fransche gelederen te maken.

Dan liet Chassé een deel zijner troepen in reserve, plaatste zich aan het hoofd der eerste brigade, sprak haar geestdriftig toe, en *à la bayonnette!* luidde zijn bevel. Men weet dat generaal Chassé, in het leger en dit reeds in Spanje, den naam droeg van den generaal *à la bayonnette.*

Diezelfde kinderen, zegde generaal Capiaumont, die een oogenblik te voren nog stonden te rillen, vielen, onder den kreet van *lere de koning!* en van *leve de prins van Oranje!* de oude garde aan, en deden deze achteruit deinzen. Welhaast kwam de kavalerie der Engelschen, Hanoveranen, Brunswijkers en overige Nederlanders hen ter hulp, en een onmeetlijke zegekreet daverde weldra over het van bloed doorweekte slagveld heen.

Het fransche leger sloeg aan 't vluchten; de neêrlaag was volledig; het slagveld lag wijd en zijd met dooden en gekwetsten overdekt, en nu nog, achtenvijftig jaar na dien gedenkwaardigen dag, geeft Hougoumont - bij naamsverbastering door den hertog van Wellington in zijn rapport alzoo genoemd, doch eigenlijk Gomont geheeten - nog getuigenis van de hevigheid van den strijd

De hoeve van Hougoumont - anderen zeggen kasteel - was in den slag van Waterloo bezet door drie regimenten engelsche gardes. herhaalde malen vielen de Franschen, onder aanleiding van Jerôme Bonaparte, dit standpunt aan; doch de Engelschen vuurden zoo hevig van achter en door den met schietgaten voorzienen hofmuur, dat de aanvallers driemaal, en met verpletterende verliezen, achteruit gingen.

De artillerie was in den aanval betrokken; de fransche kanons braakten schroot op de stelling zelve; de engelsche stukken, dertig in getal, schoten duchtig op de aanvallers. Eindelijk, na een vreeselijk bloedbad werd de stelling opgegeven. Niets werd er in een wezenlijken kogelregen gespaard, tenzij de kapel en een afgezonderd gebouw. Honderden dooden en gekwetsten lagen er opgestapeld en vele der eersten waren letterlijk verkoold.

(1) Over dien Van der Smissen vinden wij in de *Herinneringen* van A.J. van der Aa, eene nota die tamelijk pikant is en die wij hier willen overnemen: Deze was vroeger sergeant-majoor bij de artillerie in franschen dienst, en verzocht. in 1814, weder in zijn vongen rang bij het Belgische leger geplaatst te worden, maar had op het request daartoe, hetzij abusievelijk, hetzij met voordacht, onder zijn handteekening enkel M a j o o r gezet, en hierop werd hem, door hel provisioneele Gouvernement van België, een brevet als majoor hij ile artillerie uitgereikt; later met de dochter van een engelsch admiraal gehuwd zijnde, verzocht hij zijn ontslag, en richtte eene fabrijk van vermicelli te C o r t e m b e r ' g op, tot welks voortzetting hem door N e ê r l a n d s Koning, aanzienlijke sommen voorgeschoten waren, toen hij zich in 1830, bij het uitbarsten van het oproer te Br[us]sel, dadelijk in de gelederen der muiters schaarde. In 1831 echter schijnt hij weder [pl]an gehad te hebben, België onder de regeering van het Stamhuis van Or[an]je terug te brengen, althans bij het gevangennemen van Nijpels en anderen, is hij het naar A k e n ontvlucht. 'Wij laten deze aanhaling, op rekening van den nederlandschen schrijver; maar puntig is zij wel.

Wie Waterloo bezoekt, vertoeft zonder twijfel aan Hougoumont. Het was daar in den boomgaard dat, op het gras, het blanke tafellaken werd uitgespreid en wij een door ons meegebracht ontbijt namen; doch niet vergaten het glas met schuimenden Champagne op te heffen, ter cere der ‘mannen van 1815.’ 't Is overigens alles wat wij, helden van onzen tijd, vermogen te doen.....

O-O

Nederlandsche dichters.
De Schoolmeester.
(*Vervolg*.)

De olifant, het paard, de ezel krijgen hunne beurt en het stukje, betrekkelijk den laatsten, is een scherp quatrijn. Luistert:

‘Een ezel is een beer met een staart,
Dien hij van achteren draagt, als een paard.
Het verschil tusschen ezels en geleerde doctoren
Zit hem soms minder in 't hoofd dan wel in de ooren.’

Recht aardig is ook het *kalf*, welk dier, zegt de dichter, moeielijk is om te bestudeeren, ‘zoo gaauw is het uit de lange kleêren;’ maar wat men weet,

‘....... uit Plunius dat het dier
Gewoonlijk *pa!* zegt tegen een stier
En tegen een koe:
Moe!
En 't antwoord is dan gewoonlijk *boe!*
't Geen in het Chineesch zooveel wil zeggen als *how do you do?*

Wat men ook maar zelden van zoo'n jongenheer of kalf ziet, is:

‘Ook kuiert hij zelden met zijn ouwen heer
Gearmd een stal of een weilsud op en neêr,
Zoo als andere jonge lieden,
Die aan hun voorzaat, den arm op de wandeling bieden’

De zang die de ‘schoolmeester’ aan den *hond* toewijdt, doet in niets voor de reeds geciteerde dichtstukken in gekheid onder:

‘Menig een blinde hond
Is verdronken, omdat hij geen zwemmen verstond;
Doch zoodra zij dit verstaan,
Kan men ze gerust uit baaien laten gaan.....
Ook nuttigt een hond met pleizier water en droog brood;
Doch een pakslaag, daar heeft hy een broêr aan dood.
Het opzetten is ook iets, daar hy niets om geeft,
Als het maar niet begonnen wordt, terwijl hy nog leeft.
Ook blaffen honden niet langer als ze eenmaal dood zijn,
Anders zou het leven op het hondenkerkhof te groot zijn.’

Doch genoeg: denkt niet dat wij koddige regels uitzoeken neen! wij nemen die, welke, zonder al te wijdloopig te worden, van ons stukkig en brokkelig artikel, min of meer, een geheel kunnen maken. Van de Linde tintelt niet van geest hier en daar, zoo als

anderen die dit genre beoefenden; het is, integendeel bij hem een gedurig vuur. Deze vonk volgt gene snel op en het geheel vormt een schitterend vuurwerk.

Recht komiek zijn de brieven, waarin Mina haar door liefde afgemarteld hart lucht geeft:

'Zijt gy op my vertoornd
En als een stier gehoornd
En slaat gy geenszins VIII
Op mijne jammerkl VIII?
Het was in 1 en 5 tig, ach!
Dat Mina 't laatst u zag.

Te Londen in "de Koei"
Zag zy, in Amors boei,
Nog nauwlijks zestien jaar,
U, Cannibaal! aldaar.
Niet dat gy my toen opat; neê,
Maar wel mijn zielevreê.

Wat is voor my op aard
Prieel en bloemengaard,
Een hof, van ruikers vol,
O snoode krullebol!
Mijn neus, o Karel, *que j'adoor,*
Leent aan geen ruikers 't oor.'

(*Wordt vervolgd*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Als doortrapte hovelinge ging Amalia van Boekhorst elke beweging, elke uitdrukking der wezenstrekken bij de verschillende personen na, en ofschoon zij geen woord van het gesprek verstond, kwam zij innerlijk tot de slotsom, dat mijnheer Midletown de aandacht der prinses boeide en een gevaarlijk mededinger worden kon.

Dat denkbeeld uitte zij echter niet; maar de jonkvrouw van Wassenaer bekende zulks rondweg, indien, voegde zij er bij, Hare Hoogheid Zoo wispelturig was als tijdgenoten beweren.

'Heeft Hare Hoogheid, bij haar bezoek in het verlaten kasteel, ook een bezoek gebracht aan de dochters van Ralph?' vroeg de jonkvrouw van Wassenaer aan den welwillenden secretaris.

'Voorzeker,' luidde het antwoord, 'de prinses-douairière heeft eene der meisjes zeer gevaarlijk ziek bevonden en haar escuyer is den doktor Harer Hoogheid, die zijnen intrek bij den hoofdman der Jonggesellen genomen heeft, onmiddellijk gaan ontbieden.'

''t Schaap zal ziek zijn van ontroering,' zegde Amalia spottend.

De jonkvrouw van Boekhorst werd juist door den graaf van Brederode benaderd, en dit was voor haar eene voortreffelijke afleiding, want hoe nieuwsgierig ook, had zij de macht op zich zelve deze te onderdrukken.

Wat de jonkvrouw van Wassenaer betreft, deze vernam nu nog van mijnheer Buisero, dat Hare Hoogheid vooral het raadsel opzichtens een der dochtertjes van den valkenier wilde opgelost zien, en des morgens op de pui van het Vrijheidshuis, onder trompetgeschal, had doen afkondigen, dat men aan den genaamden Darvis volkomen vrijheid zou verleenen, indien hij zich voor den president-schepene wilde aanbieden, om eene verlangde inlichting te geven.

'De knaap stond wellicht onder het volk zelf naar de afkondiging te luisteren,' zegt de jonkvrouw.

'Wie weet!' liet er de secretaris op volgen.

Darvis was, sedert de komst der hooge bezoekers in de Vrijheid, niet minder dan Midletown, een der hoofdpersonaadjes in de gesprekken der adelijke vrouwen en heeren geweest. Hij was zoo van lieverlede een fantastisch, en door zijn verblijf op het galgenveld, zelfs een duivelsch wezen geworden, eene soort van wilde jager of bokrijder, en de zoo verlichte, gereformeerde dames uit den Haag, waren ten zijnen opzichte zoo superstitieus, dat de domme, katholieke kempische vrouwen er hartelijk meê lachten.

De jonkvrouw van Wassenaer verloor dan ook, toen het gesprek eenige oogenblikken op dit punt verwijlde, eene goede dosis van hare vroolijkheid en plaagziekte; zij bekende zelfs aan den secretaris van den stadhouder, dat zij niet ontevreden zou zijn, als Hare Hoogheid het teeken tot opbreken geven zou en men eindelijk dat akelige land met zijne eentonige heiden, donkere bosschen, ongebaande wegen, stinkende moerassen en verarmde dorpen verlaten zou.

Inderdaad, Holland met zijne sierlijke steden, opkomenden bloei, ontluikend gezellig verkeer, vooral den Haag met zijn prachtig bosch, lusthuizen en zee, was wel te verkiezen boven de verwaarloosde en door den langdurigen oorlog uitgemergelde Kempen, ofschoon ginder te dien tijde, de Darvissen zoo min vreemd waren als in den Lande van Turnhout en de 'gielers' of dieven, er zelfs zoo degelijk gevestigd waren, dat zij hunne eigenaardige taal hadden.

Het gesprek dreigde recht akelig te worden, toen juist ridder de Knuyt, vergezeld door een paar heeren, eenige afleiding kwam geven.

'De overheden van den Lande,' zegde de langneuzige staatsman, 'zijn inderdaad mild met geschenken.'

'Nog altijd?' liet er het Wassenaertje op volgen.

‘Aan prinses Albertina schonken zij een stuk allerprachtigst linnen; twee en vijftig ellen aan 2 gulden 18 stuivers de el.’

De jonkvrouw dacht: ‘ik heb altijd gezegd, dat die Knuyt uitmuntend veel aanleg had om eene zuinige Hollandsche huisvrouw te worden,’ en het Wassenaertje dacht wellicht zeer juist, want de achtbare Heer van Oud- en Nieuw Vosmaer was algemeen gekend om zijue vastheid in de beurs, hetgeen hem door den adel nog meer euvel genomen werd, omdat hij van burgerlijke afkomst was.

‘Aan mevrouw de gravin van Brederode en mevrouw de douairière Dona,’ sprak de raadsheer van Zijne Hoogheid voort, ‘elk eene fijne tijk 1 1/4 dobbel zegels, ter waarde van 66 gulden.’

De jonkvrouw deed een gebaar van bewondering; maar dacht andermaal: ‘Bepaald, die Knuyt heeft den burgersman nooit kunnen uitschudden.’

‘Aan de kamerbedienden der prinses gaf men niet minder dan 33 gulden, aan den hofmeester van graaf van Brederode, 31 gulden; aan de hellebardiers der prinses, 6 gulden 13 stuivers en aan den secretaris....’

‘Verontschuldig mij, heer ridder,’ onderbrak mijnheer Buisero ongeduldig den nauwgezetten rekenmeester, ‘Zijne Hoogheid schijnt mij t wenken!’ en voordat de ridder het vervolg zijner mededeeling kon doen, was de secretaris, altijd vergezeld door de jonkvrouw van Wassenaer, de groep genaderd waar de vorstelijke personen zich bevonden.

‘Die vrekkige Knuyt,’ zegde de jonkvrouw tot haren geleider, ‘is boos omdat men hem niet eenige carolussen in de hand heeft gestopt.’

‘Fy, jonkvrouw,’ liet er mijnheer Buisero met een fijnen glimlach op volgen.

Het paar wandelde te samen langs het waterbekken en de bloembedden; want de prins had zijn secretaris niet gewenkt; maar mijnheer de Buisero vreesde, toen mijnheer de Knuyt aan het kapittel der ‘secretarissen’ kwam, hij ook hem zou hebben genoemd. 't Was echter aan den geheimschrijver van graaf Willem-Frederik, gouverneur van Friesland, dat de magistraten 10 gulden 8 stuivers hadden toegestaan.

Toen jonkvrouw Amalia, al koutende, de groep vorstelijke personen rond of nabij de bank geplaatst, genaderd was, hoorde zij Hare Hoogheid tot den jongen Midletown zeggen:

‘Mijnheer Midletown, wil ons morgen vergezellen bij het bezoek, dat wij in het Grootenhoutsbosch willen afleggen, en bepaald verwacht ik u in het gezelschap, als wij in de Arendonksche-heide ter jacht gaan met den valk.’

Al die onderscheiding, den zoon van den banneling bewezen, suste de smart der oude moeder niet.

Dag en nacht plaagde haar het denkbeeld, dat haar kind op eenige voetstappen van haar verwijderd leefde, en zij het niet herkennen mocht. Innig overtuigd was zij, dat Eric Ralph rechtzinnig handelde en hij, even vurig als de moeder, het geheimnisvolle raadsel wenschte opgelost te zien.

Alle ondervragingen, alle inlichtingen, alle herinneringen leidden tot niets. Na eenige oogenblikken in gissingen gedwaald te hebben, stond men weêr voor de uronzen deur, op welke, even als in Dante's dichtstuk, geschreven stond: ‘doe afstand van alle hoop.’

't Ging Eric evenzoo en men hoopte nog enkel op Darvis.

In dien zin had Hendrik Midletown, toen de prinses een oogenblik op dat kapittel neêrkwam, gesproken.

Na het ontbijt gingen de vorstelijke bezoekers met hunnen stoet buiten de stad, de volksfeesten, het ringsteken en het ganstrekken zien, welke ditmaal vroolijk gestemd

afliepen, doch anders, in de Kempen zoo wel als elders wel eens met eene beksnijderij, een messengevecht en later met een dubbeltjesgevecht eindigden.

De hooge bezoekers namen plaats op eene heerlijke weide, terzijde de warande, achter het oude gasthuis gelegen en de ringstekers joegen hunne paarden met vernieuwden moed onder den ring, en de ganstrekkers de boerenkarren in, dolle vaart, onder de aan de lijn gebonden gans door. Afzichtelijk vermaak en dat slechts met moeite, eeuwen daarna werd uitgeroeid!

Ook vonden de joffertjes en de prinsesjes dat spel zeer akelig, en op het voorbeeld Harer Hoogheid, ging men dieper de warande in, waar Midletown eene recht dichterlijke plek beloofde aan te wijzen.

Dichterlijk was inderdaad de weide waar men landde, aan deze zijde beschaduwd door de breedgetakte boomen der warande en voor zich uit een heerlijk vergezicht opleverend, waar de zon achter een paar landhoeven, een wenkenden windmolen en het geboomte, in een wijd uitgespreiden gloed, onderging.

't Werd daar inderdaad een geïmproviseerd feest; iedereen bewonderde den prachtigen zonntondergang, men vleide zich in groepen op het gras neêr; de hoofdschouteth deed weldra den roomer verfrisschenden wijn rondgaan, en toen men eensklaps achter het geboomte de tonen eener muziek hoorde, zeker niet zeer keurig, maar toch voortreffelijk, de omstandigheden in aanmerking genomen, sprongen de jongste dames en heeren recht en riepen: ‘eene sarabande, een menuët.’

Hare Hoogheid knikte toestemmend en glimlachte tevens tevreden om de kiesche oplettendheid van Midletown, die met toestemming van den schouteth, in den omtrek der ringstekers en ganstrekkers, een drietal straatmuzikanten had weten aan te werven.

De prinsesjes en staatsjoffers waren recht vroolijk gestemd. Amalia van Boekhorst ging statig, Helena van Wassenaer, vroolijk en prettig

als zij was, aan de hand van haren kavalier, ten dans en die kavalier was Hendrik Midletown, hetgeen vooral door mijnheer Buisero werd opgemerkt, die, in het voorbijgaan, aan het Wassenaertje vroolijk toefluisterde:

'Reeds op weg naar mijne voorzegging, jonkvrouw?'

'Dat herinnert mij het morgenfeest van den 1 Meidag, in Engeland,' zegde de gemalin van den stadhouder. 'Ge weet, Willem, 't is in Oud-Engeland eene nationale gewoonte de eerste Meizon te zien oprijzen.'

'Een flauw aandenken, liefste,' antwoordde de stadhouder.

'O ja, zonder vergelijking gewis; maar ik zeg ook enkel dat deze vereeniging, die vroolijke groep, de rondgaande bekers, de dans, de muziek en eindelijk de zon, mij den Meimorgen in het bosch van Lewisham, op een paar mijlen van Greenwich, te binnen brachten.'

'Zonderling,' zegde de prinses-douairière, 'ik dacht aan dezelfde plechtigheid. Het hof echter volgt die gewoonte maar schaars meer, niet zoo, Mary?'

'Schaars, inderdaad.'

'Was het niet onder koningin Elisabeth, Mary, dat men voor het laatst op eene gedenkweerdige wijze den Meimorgen vierde?' vroeg de stadhouder.

'Juist niet; maar de Meimorgen van 1602, toen de koningin zeventig jaren oud was, en zij twee dagen te voren te Richmond met den hertog van Nevers nog het bal opende, is gedenkweerdig gebleven.'

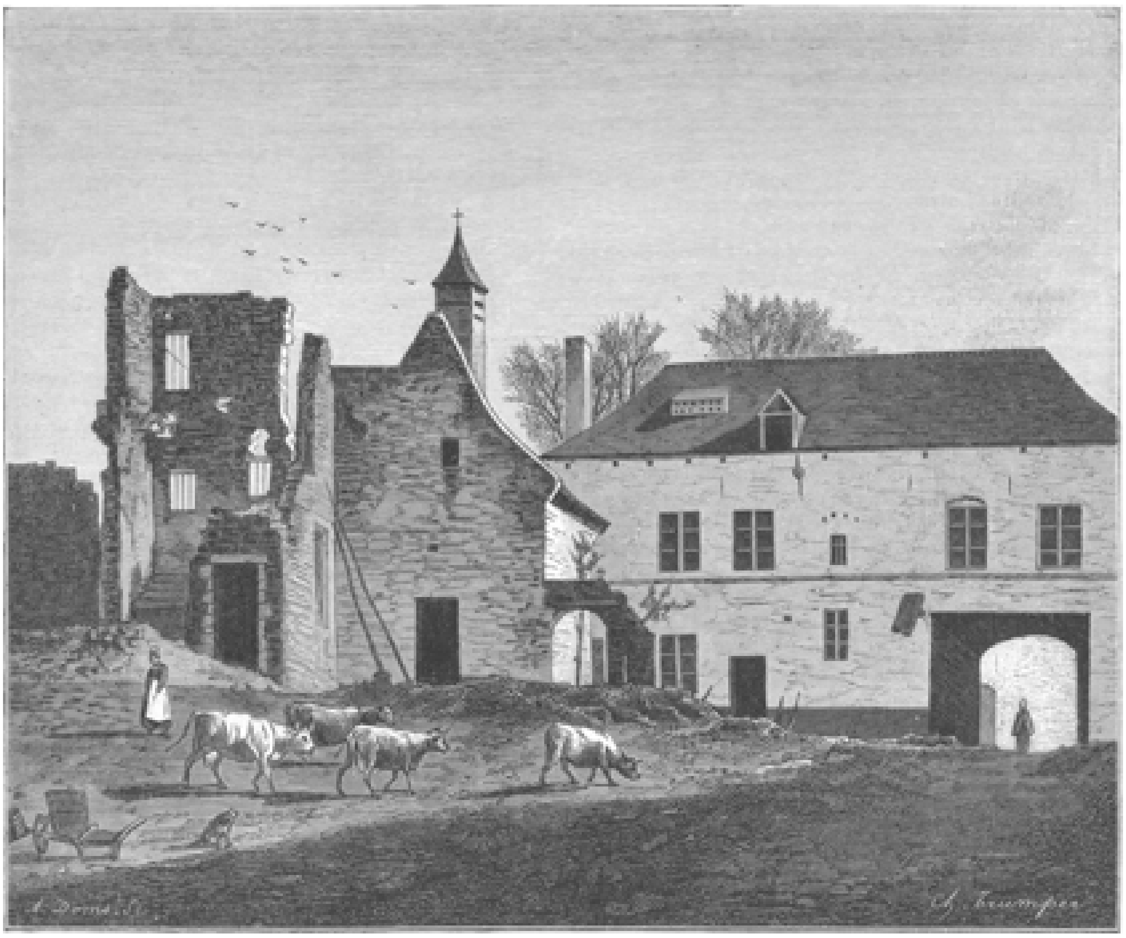

HOUGOUMONT TE WATERLOO.

Gedenkweerdig, zegde de dochter van Karel I, en voorzeker dat is die Meidag wel, want eeuwen nadien glimlacht men nog om die oude harpij, welke, zich eeuwig jong wanend - omdat zij zich sedert jaren niet meer in een spiegel had durven bekijken, en zich enkel beoordeelde naar de laffe vleitaal harer hovelingen en aanbidders - in haren krakenden ouderdom zich nog aan den dans overgaf, en gaarne naar de dubbelzinnige taal der minnarij luisterde!

Toen die bloedige Beth niets meer was dan een met juweelen en kant opgetooid geraamte, wierp zij zich - gewis om de wroeging van haar geweten te versmoren - in den stroom der genietingen: bals, muziekfeesten, optochten in prachtige koetsen, spelevaren in vergulde jachten, dansen op het gras, feestmalen, jachtpartijen en ook dat optrekken, met gansch haar hof, naar het bosch van Lewisham, om de opgaande Meizon te begroeten.

Doch de Meizon deed dat geraamte niet meer herleven, zooals de blâren der boomen, de bloemen op de hellingen, evenmin als de wijn en de gekruide spijzen nieuwe levenssappen aan hetzelve gaven.

In de oogen harer hovelingen was zij, in het midden van al de bloemen en juweelen, het onverbiddelijk verschijnsel der dood, die spot met alle aardsche macht en grootheid.

Zelfs hare aanbidders van voorheen onderdrukten zorgvuldig elken spotlach als zij dat geblankette geraamte, stijf staande van edelgesteenten, zagen handelen gelijk de maagd van twintig jaren, in stede van eene aan den ouderdom passende voorbehouding aan te nemen.

Wij zeggen, zij onderdrukten zorgvuldig elken spotlach, want deze laatste zou deze gekroonde duivelin met den dood hebben betaald.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 19]

F.X.V. Thibaut.

De heer Thibaut, wiens portret wij hier den vlaamschen lezer doen kennen, is, op dit oogenblik, voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers, eene waardigheid welke, niet zonder reden, aan een kundig hoofd dient toevertrouwd te worden.

F.X.V. THIBAUT.

De heer Thibaut werd den 17en October 1817 te Dinant geboren. Zijne eerste studiën deed hij te Floreffe en te Namen, en ging deze aan de hoogeschool van Leuven volledigen. Zijn diploma van doctor in de rechten dagteekent van 24 Augustus 1838.

Na het einde zijner studiën vestigde de heer Thibaut zich te Luik en deed er zijne stagie als advokaat. Het scheen echter wel, dat het rechtsgeleerde leven den jongeling niet beviel; immers hij keerde naar zijne geboortestreek terug en vestigde zich te Dorinne, een dorp niet verre van Dinant.

Tot lid van den gemeenteraad gekozen, werd hij in 1842 aangeduid als burgemeester, en dit ambt heeft hij ook tot nu toe immer waargenomen. Zijne talenten bestemden hem echter eene hoogere bediening: in 1848 werd hem de kandidatuur voor de Kamer der Volksvertegenwoordigers aangeboden, en sedert dien heeft hij voortdurend het vertrouwen der kiezers van zijne geboortestad weten te behouden.

Bij de opening van het zittingjaar 1870-71, nadat het doktrinaire kabinet Frère-Bara gevallen was, werd de heer Thibaut tot tweeden voorzitter der Kamer benoemd, en weldra tot de hooge waardigheid van eersten, in het zittingjaar 1871-72, welk mandaat voor dat van 1873-74 andermaal werd vernieuwd.

De heer Thibaut zit de soms woelige vergadering, met veel onpartijdigheid voor: die eer wordt hem èn door de linker-, èn door de rechterzij toegekend.

In Tyrol.

Schilderachtiger land dan Tyrol, zal men moeilijk in ons werelddeel vinden. Trotsche, reusachtige bergen, voorover hellende rotsen, weelderige valleien beneden, burchten en sloten op de hoogten, gelijk arendsnesten daar gebouwd, rivieren en meeren - eene afwisseling, kortom van natuurtooneelen, welke den moeilijksten reiziger bevredigen.

Tyrol heeft slechts eene oppervlakte van ruim 516 vierkante mijlen

en zijne bevolking beloopt gewis geen millioen: er liggen in die schilderachtige streek 22 steden, 36 dorpen en 3150 gehuchten. Het 2/6 der oppervlakte des lands is met bergen bezet, welke men als de aaneenschakeling der zwitsersche gebergten mag aanzien.

Even als daar, zijn de toppen der bergen met eene eeuwige sneeuwkroon bedekt, door onmeetlijke afgronden van elkander gescheiden, in welke, zegt een schrijver, met een donderend gedruisch de watervallen neerstorten. De hoogste berg is de Ortel, welke volgens deze 12.200, en volgens anderen, 14.416 voet (weener maat), boven de oppervlakte der zee verheven is. De gemsenjager Joseph Pichler was de eerste die, in 1804, den top bereikte, doch hij kon er met zijne gezellen slechts vier minuten vertoeven.

Rondom dien top verheffen zich andere bergen met eeuwenheugend sneeuw bedekt. Naarmate men de gietchers nadert, sterft het plantenleven weg, om eindelijk op zekere punten geheel op te houden. Daar staat men in eene onafzienbare sneeuw- en ijswoestijn, waar niets op schiet, geen graspijltje zelfs.

De groepen bergen, met hunne sneeuwkruinen en ijsmantels, zijn de bronader van een aantal rivieren. De luchtgesteltenis is, in het noorden van Tyrol, en dit zelfs in den zomer, vinnig, terwijl de winter er lang en nijdig is. In het zuiden, en in het schoone jaargetij, is de hitte niet zelden drukkend.

Er waait daar een soort van sirocco, daar te lande *foen* geheeten, die op het menschelijk gestel niet zelden een nadeelig uitwerksel heeft, door dien hij hoofdpijn en soms brakingen doet ontstaan. Het is die heete wind, welke, op gegeven oogenblik, de sneeuw verbazend snel doet smelten, stroomen vormt en de rivieren buiten hare bedding jaagt.

Landerijen heeft Tyrol weinig; de oogst voldoet niet aan de behoeften der bewoners; men teult er koren, vlas, kemp en in eenige streken tabak; de druif, de citroen, de oranjeappel, de amandelen, de appelen groeien in het zuiden. Men kweekt in die streek paarden, geiten, schapen en ook den zijworm.

Op de bergen vindt men overvloedig wild en in den schoot derzelve metalen, salpeter, zout, marmer, albast en steenkool. De nijverheid heeft zich, in de laatste jaren, in dit land sterk gevestigd en ontwikkelt zich gedurig. Ieder Tyroler is jager; hij leeft, met zijn geweer, op de bergen. Houw en trouw is hij; gehecht aan zijn gegeven woord; onderdanig aan zijnen vorst, den keizer van Oostenrijk; geloovig katholiek, matig in leven, dapper in den strijd, als deze hem uit zijne bergen roept.

Tyrol is het bolwerk van Oostenrijk, des te sterker door den stoutmoedigen en oorlogzuchtigen geest zijner bewoners. In 1809 had de bekende opstand van Andreas Hofer plaats, en die zeer bloedig was. Reeds in 1359 kwam Tyrol bepaald onder den scepter van Oostenrijk. In 1805 werd dit land tijdelijk, door den vrede van Presburg, met Beieren vereenigd, om in 1814, gewapenderhand, door Oostenrijk terug gewonnen te worden.

De Poolsche moeder.

De geschiedenis van Polen is met tranen en bloed geschreven. Inderdaad, niets is smartelijker dan de geschiedenis te lezen van een volk, dat sedert zooveel jaren voor zijne staatkundige en godsdienstige vrijheid worstelt, telkens door zijne beulen wordt neêrgeslagen en, na de neêrlaag, als het ware telkens wordt ontlid.

Immers na iedere neêrlaag, scheurt Rusland ongenadig de huisgezinnen in stukken, of liever datgene wat aan de sabel en den kogel ontsnapt is. Men voert vrouwen en mannen, kinderen en grijsaards naar de sneeuwwoestijnen van Siberië, waaruit men zoo min weêrkeert als uit het graf.

Hoe verpletterend Rusland den ijzeren hiel op de borst van het edele Polen drukt, toch blijft het trouw aan zijne zucht naar staatkundige vrijheid, aan het katholiek geloof en aan de liefde voor zijne eigene taal - drie punten, welke innig aan elkander verbonden zijn en zich nooit, zonder gevaar van allen te zien vergaan, laten scheiden.

Aan den boord van den weg, naast een kapelleke voor een Mariabeeld, dat door den ruwen kozak nog gespaard is, zit de arme moeder, biddend aan haar rozenkrans en van den voorbijganger eene aalmoes afsmeekend. Zij is alleen, sinds lang alleen in de wereld; lang heeft ze geweend en eindelijk is hare tranenbron opgedroogd.

En waar zijn hare kinderen, hare lievelingen? Jaren en jaren geleden sneuvelde de oudste voor geloof en vaderland; kwam hare dochter in den brand der ouderlijke woning om, door een dronken en bloeddorstigen troep kozakken aan het vuur overgeleverd, en werd de jongste, het, evenbeeld zijns overleden vaders, de appel van moeders oog, weggesleurd naar het land der eeuwige ballingschap en slavernij.

Radeloos was de moeder, maar om te knielen voor de handlangers van den trotschen ezaar - daartoe was zij te fier; daartoe haatte zij de verdrukkers van haar vaderland, de vernielers harer Kerk, de versmachters harer taal, al te diep! Het lijden werd echter te groot; zij kon het niet meer dragen en zakte met de woorden, ‘Vergiffenis voor mijn kind!’ weenend op de knieën.

Dwaze moeder, wat hoopt ge genade van uwe beulen! Een trap met den breeden voetzool, vergezeld van een ruwen lach, was het antwoord dat men der arme moeder gaf!

Zonder steun, zit ze aan den openbaren weg neêr, in het midden der wilde bloemen, die tusschen gras en distelen opschieten. Welhaast als het wintert, zal ze op een sneeuwveld neêrzitten, maar altijd biddend, en wanneer het geschok van een wagen zich op den weg hooren laat, ziet ze op, hoopt haar zoon te zien of ten minste iemand die haar tijding uit Siberië brengt.

Helaas! slechts ginder, boven den blauwen trans, straks met onverwelkbare lichtbloemen, met starren, bestrooid, o, moeder! zult gij hem weêrzien - dan, wanneer hij uit het eeuwige gouvernements-doodskleed, uit de gevloekte sneeuwwoestijn, zal opstijgen naar het vaderland, waar geen gekroonde dwingelanden zijn en voor welke gij nog altijd bidt ‘gelijk wij vergeven onze schuldenaren.’

Mocht het spoedig wezen!

Wat is het toch een grootsch en verheven denkbeeld, ons door de godsdienst ingegeven en bevestigd: wij zullen elkander in den hemel weêrzien!

De kerk van Laeken.

Als men van Antwerpen naar de hofstad stoomt en Brussel nadert, ziet men, rechts in de verte, een kerkgebouw dat, in het voortvliegen, een majestatisch aanzien heeft, en juist dat is de reden waarom men, te Brussel gekomen, niet zelden naar Laeken rijdt om van nabij te zien wat men, als het ware in de nevelen, bewonderd heeft.

Van nabij gezien maakt echter dit gebouw dien diepen indruk niet, en het zal nooit, zooals men voorspelde toen het nog slechts op het papier pronkte, onder de wereldwonderen gerekend worden. Verder is er nooit in België eene kerk gebouwd, die met zooveel tegenspoed te kampen had: pas gebouwd, sprak men van scheuren

en verzakkingen in de muren, onderstond zij de hevigste critieken der dagbladen, en moest men gedurig aan de Kamers nieuwe geldelijke toelagen vragen, om het werk kruipend te kunnen voortzetten.

Doch laat ons den oorsprong van dien tempel in aandenken brengen.

Toen de koningin Louise te Oostende gestorven was, wilde men haar een gedenkteeken toewijden en men besloot eindelijk tot het oprichten eener kerk, die tevens tot begraafplaats der vorstelijke dooden dienen zou - ofschoon de hedendaagsche zoogezegde wijsgeeren, de afzonderlijke begraafplaatsen willen afgeschaft zien, en zich vooral verzetten tegen het aloud gebruik van onze geliefde dooden in de kerken te begraven.

Volgens den jury, welke uitspraak moest doen over den uitgeschreven wedstrijd, was het plan van den heer Poelaert, het verdienstelijkste. Het was dezelfde bouwmeester, die de Congres-kolom bouwde, over welker plan een zoo hevige pennetwist in de dagbladen ontstond, omdat men beweerde dat de heer Poelaert zijn eerste plan met een denkbeeld van den antwerpschen architect P. Dens had verrijkt - namelijk met den krans van provinciale maagden, die echter bij den laatste rechtstaande waren afgebeeld.

In den aanvang, en volgens opgegeven schatting, moest de kerk van

Laeken 650,000 fr. kosten. Het blijkt maar al te zeer, dat die schatting geen gezonden zin had, dewijl die som reeds verre overschreden is en er millioenen zullen moeten regenen, alvorens het gebouw teenemaal zal voltooid zijn.

Wanneer zal dit laatste gebeuren? Op die vraag kan niemand antwoord geven. Niet alleen hekelt men ten rechte den wanhopig langen tijd, dien men aan het bouwen besteedt, maar ook de hooge sommen welke boven de eerste schatting zullen moeten betaald worden - hetgeen overigens met schier alle gebouwen te Brussel het geval is. Te rekenen naar geld en tijd, zou de kerk van Laeken inderdaad een wereldwonder mogen zijn. Men bouwt aan dien tempel sedert een twintigtal jaren.

Peter Benoit.
(*Vervolg en slot.*)

Hij verbleef beurtelings in Leipzig, waar hij zijne wetenschappelijke studiën eindigde; in Dresden; in Praag, de hoofdstad van Bohemen, een land nog zoo eigenaardig nationaal; in Munchen; in Berlijn waar hij schreef en in druk gaf een achtstemmig *Ave Maria* voor twee koren bewerkt, dat aldaar in de Domkerk uitgevoerd en hooggeschat werd.

Intusschentijd had hij ook in het licht gebracht: *Zes melodiën*, voor eene stem met piano-begeleiding; *Twaalf kerkmotetten*, met orgel; verscheidene *pianostukken*, in gansch nieuwe vormen geschreven en *Twaalf eenstemmige zangstukken*, met piano.

In 1859 zond hij uit Duitschland aan de koninklijke Academie van België een werkje, getiteld: *De la musique de l'avenir* en het muziekstuk: *Petite cantate de Noël*, dat later het eerste deel werd zijner beroemde *Quadrilogie*, bestaande uit: *Noël*. - *Mis*. - *Requiem*. - *Te Deum*. Ziehier hoe de heer Fétis zich uitdrukte over het *Noël*, in zijn verslag aan de Academie: '*Ce morceau a un caractére d'originalité et de sentiment individuel qui devient plus rare chaque jour; le mérite de l'art d'écrire, ainsi que la connaissance des effets de sonorité, y sont en harmonie avec le sujet. Je n'ai que des éloges à donner à cette oeuvre*.' De twee andere verslaggevers, de heeren Snel en Daussoigne-Méhul sloten zich aan bij de woorden van hunnen collega en voegden daarbij, de heer Snel: '*Cette oeuvre fait reconnaitre le compositeur aux idées distinguées*,' en de heer Daussoigne: '*Cette cantate est une composition remarquable à plus d'un titre. M. Benoit n'est plus un élève, mais un jeune maitre de beaucoup d'avenir.*'

In 1860 volgde de *Mis*, die het tweede deel der *Quadrilogie* uitmaakt. Dit gewrocht ook was het onderwerp eens verslags der H.H. Daussoigne-Méhul en Fétis. Ziehier hoe de eerste zich daarin uitdrukte: '*Le style en est large, élevé et généralement approprié au sujet. Ce n'est plus l'oeuvre d'un élève distingué, mais l'expression d'un talent sérieux. Cette composition fait le plus grand honneur à M. Benoit*.' De heer Fétis, die in kunst zeker niet zeer vooruitstrevend mocht genoemd worden, maar integendeel zeer ingenomen was voor de klassieke meesters, schreef: '*La Messe de M. Benoit est une grande composition, digne de fixer l'attention sous les deux points de vue qui embrassent toute la valeur d'une oeuvre d'art, à savoir, la pensée et sa réalisation. Ce qui frappe, c'est l'accord du style avec l'objet religieux de son oeuvre. Le jeune artiste marche dans une voie qui est la sienne et n'accepte pas l'autorité de la tradition. La fugue du Credo est une oeuvre de maitre, où l*on remarque partout*

une force de conception très-rare. Je crois devoir dire que les progrès de M. Benoit dans ses compositions, le sentiment intime qu'on y remarque, l'originalité de sa pensée et son habilité dans l'art d'écrire, me font espérer que la Belgique comptera parmi ses enfants un grand musicien de plus.'

Benoit was toen 26 jaren oud en de meester die over hem schreef telde er 76.

In 1861 vertrok onze kunstenaar naar Parijs en verbleef daar eenigen tijd, waarna hij terugkwam in zijn vaderland en zich te Brussel vestigde.

III.

Daar kwam hij in betrekking met eenige vlaamsche letterkundigen, herinnerde zich het nationaal Duitschland en besloot den strijd aan te gaan tegen de verbasterde slenter-muziek die schier den ganschen vlaamschen kunstakker overdekt met hare fransche onkruiden.

De gedichten van Hiel lokten zijne aandacht en in 1863 hoorde en bewonderde men het eerste vlaamsche *Oratorio* dat ooit geschreven was geweest. De uitvoering van *Lucifer* was, om zoo te zeggen, het vertrekpunt eener vlaamsch muzikale beweging die steeds uitgebreider en machtiger geworden is. Van dan af werd Benoit aangezien als het hoofd dier beweging en zag men eene schaar van jonge toonkundigen zich bij hem aansluiten.

Op de eerste uitvoering van *Lucifer* werd hij tot ridder der Leopoldsorde benoemd.

In 1867, werd hij naar Antwerpen geroepen om eene vlaamsche muziekschool te stichten, doch zijne bezigheden beletteden hem geenszins werken voort te brengen.

In 1869, tijdens de antwerpsche kermis, voerde men van hem uit eene *Cantate* die hij opzettelijk geschreven had voor het leggen van den eersten steen van den nieuwen vlaamschen Schouwburg en het *Oratorio* '*de Schelde*' dat een onbeschrijfelijke geestdrift deed ontstaan en herhaaldemaal in Antwerpen en te Brussel gehoord werd.

Korts na zijne aankomst in onze stad verkoos de *Société de musique* Benoit tot haren bestuurder. Ieder in Antwerpen weet hoe die maatschappij onder zijn bestuur tot eenen graad van volmaaktheid geraakt is dien men zelden aantreft.

In 1871 vervaardigde hij op weinige dagen de schoone en eigenaardige '*Kerk-Cantate*' die uitgevoerd werd bij de inhuldiging der muurschilderingen in de Sint-Joris - kerk alhier.

Eenige dagen na die uitvoering werd hij opzichter over het kerkmuziek en hoofd-muziekbestuurder van de O.L.V. kerk benoemd.

Buiten zijn werkje, getiteld '*De vlaamsche muziekschool en hare toekomst*,' dat hij in 1872 in het licht gaf, schrijft Benoit onophoudelijk in '*De vlaamsche kunstbode*' van Antwerpen en in '*Le guide musical*', en '*L'art universel*' van Brussel, artikelen over het nationalismus in de kunst.

In de muziekschool geeft hij sedert verscheiden jaren eenen wekelijkschen cursus van muzikale geschiedenis, wijsbegeerte en schoonheidsleer, die reeds voortreffelijke vruchten heeft gedragen bij de jonge kunstenaren die hem bijwonen.

Pas eenige maanden geleden, in Augustus van het verleden jaar, hoorden wij zijn laatste *Oratorio* '*de Oorlog*.' Ieder heeft nog in het geheugen al de grootsche pracht van dat reuzenwerk; het ware dus overbodig daarover uit te wijden.

IV.

Volgens ons verdeelen de werken van Peter Benoit zich in twee groote tijdvakken welke wij het *eklektieke* en het *nationale* noemen zullen.

In het eerste tijdvak schreef hij onverschillig op vlaamsche en fransche texten; tot dit behooren de volgende werken:

De Belgische natie, nationaal volkstafereel in drie bedrijven; - *Het dorp in 't gebergte*, zangspel naar Kotzebue, in drie bedrijven; - Een aantal *melodrama's*, enz.; - Een nog grooter aantal *Romancen*; - *Le meurtre d'Abel*, cantate; - *Zes melodiën* voor eene stem met piano; - Twaalf andere *zangstukken* voor eene stem met piano; - Twaalf *kerk-motetten*, met orgel; - Een aantal *Pianostukken; - Moïse au Sinaï*, groot koor voor Luik vervaardigd; - *Le Roi des Aulnes*, opera in een bedrijf; - *L'amour mendiant*, opera ook in een bedrijf; - eenige *Kerk-motetten*, met orkest; - eene groote *Cantate* in drie deelen, voor eene feestgelegenheid te Luik getoonzet; - *La Colonne du Congrès*, groote cantate voor Brussel; - *Hymne à l'harmonie*, cantate gemaakt voor de opening der groote zaal van de Harmonie-maatschappij onzer stad.

Tusschen het *eklektieke* tijdvak en het *nationale* staat een werk gansch alleen, dat niet recht bij een van beiden hoort: het *Oratorio*

IN TYROL.

DE POOLSCHE MOEDER.

'*Prometheus*' vervaardigde hij op fransche woorden, maar in eenen zeer vlaamschen geest, voor eenen prijskamp van samenstelling te Parijs. Het werk werd afgewezen omdat het niet aan de voorwaarden van den prijskamp beantwoordde. De dichter Hiel schreef onder de muziek van dat Oratorio, de vlaamsche woorden die het nu nog heeft en waarmede het in Gent uitgevoerd werd.

De bijzonderste werken van het *nationale*, van het schoone tijdvak zijn:

De *Quadrilogie* bestaande uit *Noël* en *Mis*, waarover wij de gedachten der verslaggevers der Academie deden kennen, de *Requiem*, waarvan Fétis schreef: '*Celui qui a écrit cela, est le maître de l'avenir pour le pays*,' en het *Te Deum*. Naar het gansche werk gehoord te hebben, schreef de vermaarde schilder Antoon Wiertz in een brusselsch dagblad: *Le Noël est un ruisseau, la Messe est une rivière, le Requiem est un fleuve et le Te Deum est un Océan!*' - *De Maeyers*, twaalfstemmig mannenkoor, op woorden van Destanberg, gemaakt voor den prijskamp van Rheims in Frankrijk en aldaar uitgevoerd door de koninklijke koormaatschappij van Gent, en waarover een fransch kunstkritiek schreef: '*C'est une oeuvre de Titan écrite pour des géants!*' - Vijf boeken *Sagen en Balladen* voor piano-forte; - Eene verzameling *Sonaten-Balladen* voor piano; - *Concerto voor piano*, met orkest; - Humoristisch *Concerto voor fluit*, met orkest, - 20 *Kerk-Motetten*, met orgel; - *Mis*, voor drie stemmen met orgel; - *Isa,* drama in drie bedrijven; - *Ave Maria*, voor acht stemmen zonder begeleiding; - *Liefde in 't leven*, liederboek op gedichten van Hiel; - *Lucifer*, oratorio; - *Schelde*, oratorio; - *De vlaamsche leeuw*, koor voor mannenstemmen met fanfaren; - Eene reeks *Liederen* uitgegeven in de verzameling van het Willemsfonds; - *Kerk-Cantate*, voor mannenstemmen met orkest; - *De Oorlog*, zijn grootste oratorio.

Antwerpen.

JAN BEELAERT.

Nederlandsche dichters.
De Schoolmeester.
(*Vervolg*.)

Na een aantal andere brieven, fabels, vertellingen, naderen wij de lyrische poëzie en in deze schittert de krijgsromance Barend de schutter vooral uit. 't Schijnt andermaal, dat Van de Linde geen bewonderaar was van die gekke schutters, in ons land *garde civique* genoemd. De aanhef van het stuk is goud waard:

'Ziet gy dien heldenstoet, mijn zoon!
Die langs de straten wandelt,
En dien een dankbaar volk om 't zeerst
Met consideratie behandelt?

En ziet gy dien Tamboer-Majoor,
Met een muts op, zoo hoog als een trommel?
Tamboers en Pijpers staan onder hem,
En zy vreezen hem als den drommel.

En hoort gy 't daavrend tromgedruisch
Wel dier muziekale dapperen?
En 't vleugelfladderend handgeklap,

Dat 's Lands vaandel maakt in 't wapperen?'

En na die anders zoo *bloeddorstige* bevelhebbers onzer schutterij in lammeren, of beter gezegd in een weeken handschoen veranderd te hebben, beschrijft de dichter de *zondagsoldaten*, die op bepaalde dagen op het slagveld verschijnen:

'Met slagveld meen ik een stuk lands,
Door vaderlandslievende Heeren,
Aan de Stadsschutterij per maand verhuurd,
Om te schieten en te exerceeren.

Met schutterij meen 'k een armee
Gedost in lakensche rokken,
Met een witte broek aan by mooi weer,
Doch een blaauwe, als de lucht is betrokken.

Met Schutter meen 'k een ambachtsman,
Of wel een dier groote heeren,
Die nimmer naar de parade gaan,
Of zy laten vooraf zich scheeren.

Een Schutter geeft met vreugd zijn tijd,
Dien hy missen kan van zijn zaken,
Om zich tot oirbaar van het Land
Familiair met de krijgskunst te maken.

Hy weet behendig, waardste spruit!
Zijn snaphaan af te schieten,
Op 's vijands bataillon carré,
Zonder iemand zijn bloed te vergieten.

Voor zwaard noch vuur is hy beducht,
Hy eet, om zoo te spreken,
De kogels, die een ander mensch
Zijn beenen of lendenen breken.

Men vraagt hem daarom vaak in 't vuur:
"Is mijnheer soms een Salamander?"
Doch "*simplex veri sigillum*," zegt hij:
"Neen vyand! Ik ben Plattelander."

....
Ziet gy dien officier, mijn telg!
Die, ginds te paard gezeten,
Door ieder, die hem hier omringt,
"O Overste!" wordt geheeten?'

Hij draagt vergeefs geen krijgsrapier,
Mitgaders twee pistolen,
Waar hij den dood op 't lijf meê jaagt
Aan Belgen, mijn zoon, en Spanjolen.

En ziet gy d'anderen officier:
Die, met twee epauletten,
De legermacht, aan hem toevertrouwd,
In beweging weet te zetten.

Dit is een heldenpaar, mijn kind!
Verschrikbaar koen in 't strijden:

Doch die zich in den vrede thans
   Met ons en mama-lief verblijden.

....
Doch merkt gy, hoe die krijgsgoôn nu
   Hun ziedend bloed bedwingen
En er haast nog makker uitzien dan
   Een bejaard paar ouderlingen?'

(*Wordt vervolgd*)

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

En om die reden was die Meimorgen van 1602 gedenkwaardig gebleven! De prinsesdouairière wist het wel en zij was te verstandig, om zich, ofschoon nog in den vollen bloei der jaren, in dergelijke strikken te laten verwarren. Niettemin zou hare kleine hofhouding er weldra alle elementen hebben toe opgeleverd, indien zij zelve slechts eenige neiging daartoe aan den dag hadde gelegd. Mochten sommigen dus aan de oplettendheid jegens Hendrik Midletown, een gansch bijzonder karakter hebben toegekend, zij bedrogen zich, en 't was alsof de fijngevoelige vrouw hen eene openlijke logenstraffing wilde geven, toen zij met welgevallen de jonkvrouw van Wassenaer en mijnheer Midletown toejuichte.

'Een flink paartje,' zegde Hare Hoogheid glimlachend, en zij klapte in de handen, hetgeen door den ganschen stoet van toeschouwers werd nagevolgd.

En dat was het inderdaad; want al was Midletown soms nog wat naïef en zelfs eenigszins verlegen, toch deed hij zich zeer goed voor en was zelfs meer 'bereisd' dan men dit voor zijne jaren en de afgelegenheid der Vrijheid, aanvankelijk denken zou, en niet lang zou hij in den hofkring verkeerd hebben, of de daar in voege zijnde manieren zouden hem ten eenemale eigen zijn geweest.

Dat de jonkvrouw van Wassenaer de oplettendheid gaande maakte, was geen wonder; dat levendig, lief en tevens goedhartig meisje vond voortdurend bewonderaars, en 't was misschien wel deels omdat Midletown zijne bewondering elders scheen geplaatst te hebben, dat zij hem op hare beurt heimelijk bewonderde.

Midletown had voor Helena van Wassenaer eenige oplettendheden gehad, die haar niet waren ontgaan en eer de hooge wandelaars andermaal de Vrijheid hadden bereikt, ging het Wassenaertje, schier niet meer luisterend naar hetgeen de kavalieren haar vertelden, mijmerend en ingetogen voort, van tijd tot tijd, achter den waaier, naar den kant loerende, waar de zoon van den banneling zich bevond.

Op dat oogenblik sloop er een boos gevoel in haar hartje, namelijk dat der jaloezie; boos, zeggen wij, want het denkbeeld kwam in het meisje op, om aan de valkeniersdochter de prooi te ontnemen, zonder nog te denken wat toekomst er voor haar uit de toenadering tot Midletown, ontstaan zou. 't Was meer het hoofd dan het hart, dat op dat oogenblik sprak; doch ook dit laatste zou op zijne beurt beginnen te spreken.

Hoe diep, hoe peilloos diep Helena van Wassenaer dat gevoel in de geheimste plooien van haar hart verborgen hield, toch scheen een oog iets van dat alles bemerkt te hebben; want toen mijnheer Buisero haar voorbijtrad, zag hij schelmsch ter zijde, ligtte bestraffend den vinger op en fluisterde lachend:

'Wassenaertje, Wassenaertje!'

De jonkvrouw trachtte te glimlachen, doch zij hield plotselings den vederwaaier voor het aangezicht, want zij gevoelde dat zij ietwat kleurde. Dan zich geweld aandoende, hernam zij hare vroolijke luim en scheen het gebeurde als een kinderspel te vergeten; doch in den loop des avonds dacht zij meer dan eens aan den zoon des ballings.

Sedert eeuwen was de jacht eene eigenaardigheid der Kempen: de wijde heivlakte, de bosschen, de vennen en moergronden waren als zoovele verblijven van allerlei gevogelte, en zelfs vertoefde er in de bosschen viervoetig wild, dat nu sedert lang verdwenen is: immers, de wolf en het wild zwijn, waren niet zeldzaam in de bosschen van Taxandria.

Reeds in 1410 werd in de Vrijheid het Consistorie van den Horen, een gerechtshof voor alles wat de jacht betrof, opgericht.

Twee eeuwen later bestond een groot deel der bewoners van het kwartier der Kempen, en verdere Noordbrabantsche dorpen, eene land. streek zeer 'steriel en onversien van andere coopmanschappen' uit valkniers, 'hun generende met valken en andere dyergelycke vogels te trynen, om deselve daernaer te presenteren ten dienste van dezen en en andere princen' - zoo luidt een vertoogschrift van het Turnhoutsche magistraat, in antwoord op het ten advieze gezonden plan, om, na het traktaat van Munster, het valkenhof op te heffen en naar elders over te brengen.

Geen wonder dus, dat die oude en als ingeboren zucht naar jachtfeesten, oud en jong den huize uitdreef, toen men vernam dat de prinses-douairière den volgenden dag in de Arendonksche-heide ter jacht zou gaan, ten minste de prinsessen en eenige

edelen zouden in koets den weg op Arendonk volgen, aldus zooveel mogelijk de jacht bijwonen, en daarna een bezoek aan dit dorp, ook eene Vrijheid, brengen.

Mevrouw Albertina, gemalin van den gouverneur van Friesland en eene van Amalia's dochters, en de twee jonkvrouwen, welke wij reeds vroeger hebben ontmoet, hadden het verlangen uitgedrukt de jagers te paard te vergezellen en toevallig, Midletown's flink en mak paard werd door Helena van Wassenaer bereden, terwijl hij zelf in het gevolg van den prins, het paard van een zijner vrienden besteeg, na de jonkvrouw met al de hoedanigheden en kleine gebreken van haar rijbeest te hebben bekend gemaakt.

Overigens de jongeling bleef vrij trouw aan de zijde der jonge jageres en moest zijn paard zich soms een paar stappen verwijderen, of bracht het toeval haar een ander kavalier op zijde, dan toch wist het Wassenaertje het wel zoo te schikken, dat zij andermaal, naast Midletown te recht kwam

De bonte stoet verliet de Vrijheid.

Het was eene mengeling van jageressen, kavalieren, ruiters, leden van het Consistorie, weigezellen, valkeniers, knechten met rustige hazewinden en blaffende brakken.

De prins, zoo als de meeste edelen, was in het zwart gekleed; hij droeg een kleinen hoed met witte veêr en hooge rijlaarzen. Naast hem reden Albertina, zijn oom graaf van Brederode en zijn schoonbroeder Willem-Frederik.

't Was een heerlijke Septembermiddag, en meer dan eens had de prins, als hij gelegenheid vond, tot Eric gezegd: ‘goed weêrtje, Ralph; ik heb hoop op eene goede vangst.’

Op de heide gekomen, ving de jacht aan. Wij volgen echter den prins, in wiens tegenwoordigheid wij de personen, ontmoeten in welke wij het meeste belang stellen.

Wat de karossen betreft, deze volgden op eenigen afstand van de jacht, de baan; de prinses-douairière had de roode gordijntjes ter zijde geschoven, om een vrijen oogslag op het wijde heiveld te kunnen geven, hetwelk er op dat oogenblik, met zijne purpere bloemen, zijne blauwe waterplassen en zijn dichterlijk vergezicht, recht schilderachtig uitzag.

Te vergeefs wachtte Hare Hoogheid op een reiger, ooievaar of zwaan in de lucht; het was alsof die vogels den jager een slechten dunk van het jachtveld wilden geven en voor het toekomende ontmoedigen.

Eindelijk wierp de prins zijnen valk; doch 't was de moeite niet waard hem de gepluimde kap van den kop te nemen en de veters los te maken; uit verveling had Willem den valk op een pluvier geworpen, die ook met een enkelen stoot neêrplofte.

Om de waarheid te zeggen, moeten wij aanmerken, dat het wild te dien tijde, juist niet zeer overvloedig voorhanden was.

't Was inderdaad zoo als Eric Ralph gezegd had: de edicten waren rekkelijk geworden en ofschoon er geschreven stond, ‘alsoo wy verstaen datter eenighe van famelooze ende seer onachbaer conditie, gelyck vilders van peerden, ende diergelycke, hun dagelyks vervorderen te jaghen,’ en de bedreiging van zware straf op die woorden volgde, gingen de ‘fameloozen,’ dag in dag uit op strooptocht, zonder zelfs te letten op de woorden van het edict: ‘soo dat het sy hayr met hayr, ende pluym met pluym -.’

Geweren, bussen, pistolen, netten, stroppen, buidels - alles was den strooper wel.

De prins was wel eenigzins te leur gesteld; Eric Ralph integendeel diep ontmoedigd, 't Werd bepaald eene mislukte jacht. Toch hield men een paar uren met jagen aan.

Toen men eindelijk, onder een paar breedgetakte beuken, die aan het karrespoor stonden, afsteeg om zich te verfrisschen en de koetsen der prinses, die van Arendonk moesten terug keeren, in te wachten, telde men slechts vijf hazen, eenige sneppen en pluvieren.

Honden, paarden, weigezellen, valkeniers, jagers en jageressen zochten een oogenblik het lommer. Men spreidde een wit 'ammelaeck' uit en de hooge gasten zetteden zich op den met heide begroeiden grond neêr.

Brood, vleesch, kaas, fruit en een goede dronk rijnsche wijn lieten zich heerlijk smaken. De knechten goten, op eenigen afstand van de groep, in de schaduw van het kreupelhout gezeten, lustig den kroes vol bier en verzorgden de honden. De valkeniers en weigezellen vormden een andere groep.

'Mijn beste Eric,' zegde de prins tot den valkenier Ralph, die inmiddels de hoofdgroep genaderd was om kap en veters van den onrustigen valk wat nader te onderzoeken; 'mijn beste Eric, onze jachten in de Vrijheid zetten zich juist niet veelbelovend in. Geduld echter.'

'Het spijt mij, dat Uwe Hoogheid eene eerste teleurstelling moet ondervinden,' antwoordde Ralph.

'Ta, ta, ta,' liet er Willem op volgen. 'Wij moeten voordeel en tegenslag immers voor lief aannemen,' en zich nu tot de dames wendende ging hij voort: 'ik hoop toch dat mijne zuster en hare lieve gezellinnen, zich niet al te erg verveeld hebben.'

'O neen,' zegde de jonge prinses, 'en gewis de jonkvrouw van Wassenaer niet,' voegde zij er schalksch bij; maar niet zoo luid dat deze de woorden verstond; echter merkte deze wel aan de gebaarden en de uitdrukking der wezenstrekken, dat men zich met haar bezig hield.

Toen de prinses de hooger gemelde woorden sprak, was Helena van

Wassenaer pas opgestaan en toefde, op eenige stappen van de groep, naast mijnheer Midletown, om - zoo het scheen - het landschap in oogenschouw te nemen; want de jongeling hield den rechterarm uitgestrekt en wees en noemde de dorpstorens, die, aan gene zij der heide, boven een gordel bosschen, opstaken.

Het denkbeeld dat men haar bespiedde, deed Helena den jongen Hendrik verlaten en ietwat rood gekleurd, 't was wellicht tengevolge der Septemberwarmte, voegde zij zich andermaal bij Amalia van Boekhorst.

‘Wij spraken van u, jonkvrouw,’ zegde de prins tot Helena.

‘Zeer vereerend, Hoogheid, voor mij,’ luidde het antwoord.

‘Wij vroegen aan onze zuster, of de jonkvrouw van Wassenaar zich ter jacht vermeid had?’

‘Hoe zou het anders kunnen wezen in dergelijk gezelschap, Hoogheid?’

Dat was een tweeledig antwoord: het liet immers raden in welk gezelschap de jonkvrouw zich vermeid had, en gewis had zij, bij verder aandringen, de courtoisy ten gunste van den stadhouder doen uitvallen.

Mijnheer Buisero leunde tegen den beukenstam, de armen op de borst gekruist en volgde, met een schalksch oog, elke der bewegingen van de jonkvrouw; trouwens, hij was er zeker van, deze zou zich zoo gemakkelijk door den prins niet in het net laten vangen.

Als hoogst behendig en bedreven in de schermkunst pareerde zij, in dien woordenstrijd, iederen stoot en hield de zwakke zijde zoo voortreffelijk bedekt, dat de stadhouder weldra van den aanval afzag en mijnheer Buisero, misschien alleen, in het vaste denkbeeld bleef verkeeren, dat er diep, zeer diep in Helena's hart, iets anders lag dan de coquetterie van een grillig meisje.

DE KERK VAN LAEKEN.

Wij bedriegen ons: nog iemand van den stoet had dien dag, de hoffelijkheid tusschen de beide jonge lieden, niet met een lustig, neen, met een onrustig oog, gaê geslagen, namelijk Eric Ralph.

De vader dacht aan zijne dochter.

Een oogenblik nadat de groep onder de beukenboomen, rechts en links uiteen gegaan. en den heiweg genaderd was, langs welken de koetsen eindelijk langzaam naderden, stond het Wassenaertje voor den Heer van Dussen-Muilkerke.

'Vindt mijne lieve vriendin het land van Turnhout vandaag wat aantrekkelijker dan gisteren?' vroeg mijnheer Buisero.

'Wat genot voor dien wijzen diplomaat,' riep Helena, 'indien hij een onnoozel meisje in eene strikvraag vangen mocht!'

'Hoe zoo?' zegde de sekretaris op gemaakt naïeven toon.

'Of zou *monsieur le secrétaire* reeds vergeten zijn wat Helena van Wassenaer gisteren zegde, over de donkere bosschen, eentoonige heide en verarmde dorpen der Kempen? Mijnheer Buisero, wie bracht zeker spaansch spreekwoord in het hollandsch over:

> Ghij soekt vijf voeten aen een' Katt
> Die er noyt meer als vier en had?'

'En wie was het *mademoiselle* de Wassenaer,' liet er Buisero snel op volgen, 'die een ander spaansch spreekwoord overbracht:

> Elck haertje bruyn of blond
> Syn' schaduw op den grond.'

‘Mijnheer Buisero heeft wel scherpe oogen, om de schaduw van zoo'n haartje te zien.’

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 20]

Prins de Ligne.

Wij hebben in onze *Illustratie* het portret meêgedeeld van den heer Thibaut, voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers; wij zullen nu ook den voorzitter des Senaats, prins de Ligne doen kennen.

PRINS DE LIGNE.

Eugène-Lamoraal-Frans-Karei, prins van Amblise en Epinoy, grande van Spanje le klasse, minister van Staat en voorzitter des Senaats, is geboren te Brussel den 28 Januari 1804. Ofschoon zijne eigendommen in Oostenrijk, Gallicië en België verspreid liggen, resideert hij gewoonlijk op het kasteel van Beloeuil, nabij Bergen, in Henegouwen.

Tot 1838 bleef prins de Ligne buiten alle openbare betrekking; sinds dien was hij gezant in Italië en in Frankrijk, in 1851 lid des Senaats en sedert jaren reeds voorzitter dezer hooge vergadering. Wij willen de politieke loopbaan van den prins niet beoordeelen; zij is overigens zoo bijzonder belangrijk niet.

Laten wij ons, ter gelegenheid van dezen, ons een weinig breedvoerig bezig houden met zijn voorzaat, prins Karel-Joseph-Lamoraal die den 23 Mei 1735 te Brussel geboren werd. In eene voordracht *Prins de Ligne en zijn Tijd*, hebben wij, eenige jaren geleden, ons met dien schrijver bezig gehouden en dewijl dit stuk onzen lezers gansch onbekend is, zullen wij daaruit de merkwaardigste bijzonderheden meêdeelen.

Prins de Ligne was de afstammeling van een der oudste adellijke geslachten. Zijn vader was veldmaarschalk in Oostenrijksche dienst, hooggeplaatst aan het hof, dapper in den oorlog, doch een Lodewijk XIV *in zijn huis*; zijne moeder was de prinses Elisabeth van Salm. De opvoeding van den jongen prins, aan verschillende geestelijke

personen toevertrouwd, werd volledigd door eenen pater Jesuiet, 't geen niet belette, dat de sceptische leerling later spottend schreef: '*je fus dévot pendant quinze jours*.' Geen wonder! op zijn twaalfde jaar las hij in het geheim Voltaire.

Op zijn zeventiende jaar trad de prins als vaandrig in een regiment, en zijne brandende verbeeldingskracht droomde stoutweg den schitterendsten oorlogsroem. Ook destijds verscheen hij aan het vroólijke, uitspattende en naar dat van Lodewijk XV gevormde, hof te Brussel, waar Karel van Lorrinen het leven zoo onbekommerd als mogelijk sleet. De jonge prins speelde er niet zelden eene rol in de mascarades van den Olympus, en stelde - hij, die van krijgsroem droomde - soms god Mars, of wel - hij, die dichter wilde zijn - god Apollo voor.

Toen de knaap allengs jongeling was geworden, besloot zijn vader,

die adellijke strengheid, hem uit te huwelijken en het oog viel op eene jonkvrouw uit de machtigste geslachten van Oostenrijk, op Fransisca von Lichtenstein. De jonge prins was onbewust van die keus. Dat was immers ook niet noodig! Men huwt het hart niet, men huwt de fortuin, den schitterenden naam. Op zekeren dag gebood de vader den jongen vaandrig, in 't rijtuig te stappen, en voorwaarts! naar Weenen.

In de *Fragments des Mémoires de ma vie* vertelt de prins zelf de episode van zijn huwelijk: ‘Ik kwam,’ zegt hij, ‘in een huis, waar een aantal lieve kinderen waren, getrouwden of te trouwen, dat wist ik niet. Men zegde mij, plaats naast het jongste meisje te nemen. Ik vernam door de lieden van mijn gevolg, dat er spraak was van mijn huwelijk; maar als ik, bij het opstaan van tafel, aan alles dacht, wat ik gezien had, wist ik niet, of het mijne schoonmoeder of eene tante was, of dat het de jonge kleine meisjes waren, welke men mij als vrouw bestemde.

Acht dagen later trouwde ik; ik was achttien jaren oud, en mijn vrouwtje was er vijftien; wij hadden elkaêr geen enkel woord toegesproken. Zoo deed ik wat men den ernstigen stap in het leven noemt. Ik vond dat kluchtig gedurende eenige weken; daarna - werd het mij onverschillig.’ En verder sprekende van een vuurwerk dat, ter gelegenheid van de bruiloft werd ontstoken, en waarin men twee harten voorstelde, waarvan het een als een sisser uitbrandde, voegt de spotter er bij: ‘het hart mijner vrouw vloog de lucht in en het mijne bleef.’

Een belgisch schrijver, de heer Peetermans, merkt te dezer gelegenheid op, dat de prins bij het schrijven van die episode, zijn juisten ouderdom niet kende: hij was inderdaad, op het oogenblik van zijn huwelijk niet achttien, maar wel twintig jaren oud. 't Was de ouderdom der dwaasheid, der vertering, der avonturen: doch ook de ouderdom, dat hij de zoo lang gedroomde lauweren, in den strijd, mocht gaan oogsten. Europa nam de wapens op, om aan Frederik II Silezië te ontnemen en die stoutmoedig geworden pruisische monarchie te kortvleugelen; het was toen dat de prins zijne denkbeelden, goede en kwade, onbezonnene in menigte, op het papier wierp onder den titel *Mes écarts*.

Wij verlaten den veldheer, die na den slag van Hochkirch uit de hand van keizerin Maria-Theresia het brevet van kolonel ontving, ter belooning van zijne onversaagdheid, hoewel zijn vader, minder in geestdrift voor den losbol dan de keizerin, hem zegde: ‘Het was reeds ongelukkig genoeg voor mij, mijnheer, u als zoon te hebben, dan dat mij nog het ongeluk moest te beurt vallen u als mijn kolonel te moeten aanzien.’ Maria-Theresia schonk echter den prins hare voorliefde boven elk ander, toen zij Lodewijk XV, op eene gansch bijzondere en hoffelijke wijze, de zegepralen te Marxen behaald, wilde berichten; prins de Ligne werd ten dien einde naar Parijs afgevaardigd.’

De jonge prins, die zoo lang het parijsche hofleven gedroomd had, vond zich echter, te oordeelen naar zijne gedenkschriften, te leur gesteld. Zoo min de koning als zijne courtisane bevielen hem, en welhaast verdween hij van het hof om in de stad zelve de vermaken - de losbandigste niet uitgezonderd - na te jagen.

In het Babylon van dien tijd maakte de jonge kolonel eene zoo groote bres in zijne fortuin; hij wierp zooveel schuldbrieven uit, welke allen in 's vaders heerlijkheid terecht kwamen, dat de oude veldmaarschalk hem gebood die kostbare tooverwereld te verlaten, en te Badour rekenschap over zijn gedrag te komen geven.

Prins de Ligne, die, zoo als wij gezien hebben, reeds op zijn twaalfde jaar, en niettegenstaande het strenge toezicht van den ouden veldmaarschalk, Voltaire's

schriften las, wilde, toen de vrede in Februari 1763 geteekend en hij tot den graad van generaal-majoor bevorderd was - prins de Ligne wilde, op zijne tochten door Zwitserland, den philosooph van Ferney, den duivel van het ongeloof, bezoeken.

In de maand Augustus van hetzelfde jaar, klopte hij bij den schrijver van *Candide* aan, en werd er welwillend ontvangen. In zijne gedenkschriften herinnert de prins het oordeel van Voltaire over Frederik-den Groote: 'hij heeft nooit een grein dankbaarheid in het hart gehad,' zegde de dichter; 'hij had er enkel en alleen voor zijn paard, dat hem te Molwitz redde. Het paard was gepensioneerd; maar de jager, die hem kwam berichten dat de veldslag gewonnen was, is nog jager.'

Dat oordeel over den koning-philosooph was bloedig, doch het was rechtvaardig; het was des te bloediger, dewijl Frederik door dien veldslag, in Europa den naam van *le coureur de Molwitz* bekomen had. Inderdaad, van het slagveld gevlucht, had hij slechts zijn behoud aan de snelheid van zijn paard te danken, en bracht den nacht in eenen eenzaam gelegen molen door, waaruit hij 's morgens, gansch door meel bestoven - maar overwinnend, te voorschijn kwam. Maarschalk Schwerin had middelerwijl den zege behaald. De koning *avait remporté la victoire en fuyant*.

- 'Sire,' zegde hem later, doelende op de zegepraal te Molwitz een hoveling: 'Sire, ge hebt u met roem overdekt.....'

- 'Met meel, wilt ge zeggen!' had Frederik den goeden geest van te antwoorden; maar toch gevoelde hij den angel van den spotlach dien in Europa opsteeg, en Voltaire vooral vond er een helsch behagen in, dit feit te herinneren en den koning daardoor in een belagchelijk daglicht te stellen.

Prins de Ligne bleef acht dagen bij den kluizenaar van Ferney, knoopte na zijn vertrek eene briefwisseling met hem aan, en mocht het den dichter niet gelukken hem gansch tot zijne wijsgeerige denkbeelden over te halen, dan toch wierp Voltaire meer en meer de twijfelzucht in de ziel des edelmans: hij werd meer en meer in den weg van het epicurisch scepticism geslingerd, dat hem niet meer verlaten zou.

Door den dood zijns vaders, met wien de losbol zich, kort voor zijn afsterven, verzoend had, bevond de jonge prins zich aan het hoofd van eene onmeetlijke fortuin, Heer van Beloeuil en Badour - Beloeuil het schitterendste buitenverblijf dat men droomen mocht, en van waar hij 'in één dag reizens te Parijs, te Londen, te 's Gravenhage of te Spa wezen kon.' Nu was hij te Brussel, dan te Parijs, doch wanneer het heerlijke jaargetij de bloemen deed ontluiken, kwam hij onder de schaduwrijke boomen van Beloeuil vertoeven.

(*Wordt vervolgd*)

Het oud gemeentehuis van Aalst.

Het vriendelijk stedeke Aalst, in Oost-Vlaanderen, heeft gewis in het midden van zijne weelderige akkers, weiden en hopvelden, eene schilderachtige ligging, terwijl, de stad binnentredende, de bezoeker onmiddellijk bespeurt dat hij zich in eene welvarende plaats bevindt.

Aalst is een oprecht vlaamsche stad, welk karakter echter onder den invloed eener franschgezinde regeering, in de laatste jaren, verbleekt was; doch dat zich nu andermaal, dank zij den bekwamen en doorzichtigen burgemeester van Wambeke, helder begint af te teekenen.

Het is overigens een stellig bewezen feit, dat daar waar de conservatieve denkwijze aan het hoofd der zaken is, de eigen taal en zeden, die kenmerken van een volk, beter bewaard worden en krachtiger herleven.

Aalst is, zegden wij, eene vriendelijke stad, met gulhartige bewoners en van welke wij meer dan een gelukkig aandenken hebben bewaard. Ofschoon de stad nog menig oude herinnering bevat, is zij toch, in wat hare gebouwen aangaat, sterk gemoderniseerd, zooals men tegenwoordig zegt.

Reeds op het einde der XI eeuw werd Aalst door de Heeren van Gent, met muren omringd en met privilegiën begiftigd en toen een dezer, Diederik, zonder kinderen overleed, werd het land van Aalst, dat zich van de Dender tot de Schelde uitstrekt, bij de domeinen der graven van Vlaanderen gevoegd.

In de oorlogskronijken beslaat Aalst, reeds in de vroegste tijden, eene belangrijke plaats. In de meer algemeene geschiedenis des lands, of beter gezegd in betrekking tot Antwerpen, komt vooral Aalst in 1576 voor. Het was uit Aalst, onder ander, dat de oproerige spaansche troepen tegen Antwerpen optrokken, om die stad in de eerste dagen van November 1576, gansch te plunderen en af te branden.

De Spanjaards, bij gemis van betaling van soldij, waren na het beleg van Zierikzee in oproer gekomen, hadden hunne officieren weggejaagd, zich een *electo* gekozen en al roovende en brandschattende, kwamen de *senores soldados*, in de maand Juli, herwaarts afzakken, om, zooals dat schuim in dergelijke gevallen gewoon was te doen, eene stad te overrompelen, zich zelf te betalen en verder met het gouvernement, van gezag tot gezag, te onderhandelen.

Na een oogenblik Mechelen en Brussel bedreigd te hebben, na vele

geveinsde marschen, vielen zij plotseling op Aalst, welke stad zij, om dus te spreken, tot op het hemd toe uitschuddeden.

In betrekking gekomen met de oproerige soldaten van het antwerpsche kasteel, onder het bevel van Sancho d'Avila geplaatst, en die niets anders wenschten dan de stad te kunnen plunderen, doch zich hiertoe te zwak gevoelden, zakten die van Aalst den 4 November op Antwerpen af en vijf duizend spitsboeven, dieven, moordenaars en brandstichters vielen op het rijke eii weelderige Antwerpen, dat geene andere schuld had dan juist rijk en weelderig te zijn.

De muiters waren niet alleen uit Aalst gekomen, maar ook uit Lier, Maastricht en Breda.

In 1582 werd Aalst door de Staatschen ingenomen en geplunderd; in 1583 leverden de engelsche huurtroepen haar, voor 30 000 pistolen, aan den hertog van Parma over - het beloop hunner achterstallige soldij.

Tijdens Joseph II werd Aalst ontmanteld; doch thans is die stad andermaal door vestingen omgeven.

Het stadhuis is door den gentschen bouwmeester Roelandt, in onze dagen, gebouwd, doch naast dit gebouw verheft zich het oud gemeentehuis, dat van het jaar 1200 dagteekent. De toren is van de XVe eeuw.

Aalst heeft een standbeeld opgericht aan den eersten belgischen boekprinter, Diederik Maertens. Inderdaad, in het drukken van het eerste boek, streefde Aalst elke stad in België voorbij. Baron de Reiffenberg deeltzulks in het *Annuaire de la Bibliothèqueroyale de Belgique* mede.

Na Aalst volgde Leuven, Antwerpen, Brugge, Brussel, Audenaarde, Gent en eindelijk zien wij eerst, in den aanvang der XVIe eeuw, Doornik en andere, waalsche steden te voorschijn treden. Volgens gemelde opgaaf werd het eerste boek in België gedrukt in 1473, door gemelden Diederik, en Doornik mag slechts op 1519 wijzen.

De hoofdkerk van Aalst bevat eenige schilderijen van waarde, onder ander een Rubens en een de Craeyer; verder eenige kunstmerkwaardigheden, die, zij alleen, het bezoek in die lieve stad reeds aantrekkelijk zouden maken.

Rijk is Aalst in gestichten tot geestes-ontwikkeling en christelijke liefdadigheid. Door een aantal fabrieken bezet, een hophandel drijvende, die gansch Europa door vermaard is, bestuurd door een flink en verstandig man als burgemeester en door een raad op de hoogte zijner zending, mag die stad inderdaad op welvaart roemen.

Jonge Rekruten.

Hebt gij nog niet opgemerkt, lezer, als gij soms onze drie-jaarlijksche tentoonstellingen ziet, hoe arm van denkbeeld onze genre-schilders zijn; hoeveel geest integendeel de duitsche kunstenaars aan den dag leggen?

Het kan hun soms aan dat levendig koloriet, dat onze schilders kenmerkt, ontbreken; maar in gedachte, in opmerking, in grepen in het leven zijn wij, hunnes opzichtens, slechts onervaren leerlingen.

De *Belgische Illustratie* legt er zich op toe, een aantal gravuren, naar duitsche meesters en in welke de gedachte helder doortintelt, voor de oogen van het publiek te brengen, ten einde daardoor, zoo mogelijk, in onze eigene kunstenaars, ook de scherpte van den geest wakker te schudden.

Ziet, bij voorbeeld, het recht geestig tafereeltje van Böker, *de jonge rekruten*. Alles heeft die kleine, doch vroolijke dwingeland, met den houten sabel onder den arm, bijeen getrommeld, behalve de kat, die aan den ingang zit te loeren, en gereed om het hazenpad te kiezen, als hij ook haar soldaat maken wil.

Het houten paard, de kleine sukkelaar van een jongen, en die zich doodelijk onder de wapens verveelt, de schelmsche, dartele witte poedel - alles staat in gelid. Heerlijk, geestig is de uitdrukking van den hond; even pittig die des jongen drilsergeants: kortom, gansch dat tafereeltje is een juweel van gedachte en uitvoering.

Nederlandsche dichters.
De Schoolmeester.
(*Vervolg en slot.*)

Na die introductie, waarin de dichter onzen vreedzamen schutter als een echte kogelvreter voorstelt, vertelt hij eindelijk de beloofde krijgsmans-romance. Barend, de Schutter stond op een Woensdag morgen - de juiste bepaling van dag en stond, is altijd een bewijs van authenticiteit - ‘voor 's lands welzijn te zorgen.’

Daar stond hy in zijn schilderhuis
   Te rooken, dit puik der soldaten:
Hij had met vreugd, in 's lands veegen nood,
   Zijn affaire en zijn huisgoôn verlaten.

‘Met vreugd zijn winkel en zijn vak
   Aan zijn weduw opgedragen,
En snikte: *armis toga* zeg je maar,
   Als een klant soms naar me mocht vragen.’

‘Daar stond hy nu met zijn stoppelbaard
   En knevels aan als een borstel,
En riep: Kom, vijand! val me maar aan,
   Om te zien, hoe ik voor 't vaderland worstel.’

En daar daagde een Belg op - want het heldenfeit had plaats in anno 30 - een mensch met een dikke rijbroek aan, en die niet anders sprak - niet de rijbroek - dan fransch, hetwelk de onversaagde schutter niet verstond. Dat ging nu op een hakken en kappen? zal men zeggen. Neen, Barend sprak den vijand op eene echt hollandschvaderlandsche manier toe; hij vroeg hem of hij dan het ‘onverbasterd bloed’, niet reeds ziet koken in zijn schutters ‘aderen’, nu hij slechts 's lands wiegje, anders gezegd bakermat of vaderland, durft bespringen?

De man in de dikke rijbroek luisterde, ofschoon hij geen woord verstond, en toen hij begon te niezen, onderbrak de moedige *garde civique* zijne rede, en zegde beleefd: ‘wel moog 't u bekomen,’ waarna hij voort sprak:

..................'t voorgeslacht
   Beroemd als menschen van jaren,
Zegt hier duidlijk: wie wiegjen of bakermat vraagt,
   Dien pak je terstond by de hairen.

Wat let me daarom, onverlaat!
   U op de ziel te spelen,
Zoo je op dit dierbaar plekjen grond
   Nog langer konfusie komt teelen?

'k Ben toch volstrekt voor u niet bang:
   Mijnheer de garde champetter!
Wat let my, mosjeu! dat ik terstond
   Hier op 't oorlogsveld u verpletter.

‘Van kindsbeen af leerde ik reeds: sta pal!
   Zoo U daarom thands wilt wachten,
Wie 't eerst van ons twee uit den weg zal gaan,
   Dan moeten wy hier maar vernachten.’

Dat was nu echte vaderlandsche schutterstaal! Ook de vijand, zegt de dichter, stond sprakeloos bij die woorden en was, even als zijn paard, in mijmering verzonken. Eensklaps roept hij uit: *je me rends, tout est perdu fors l'honneur.*

‘Wat baat hier borstplaat, wat helmet?
   Wat snaphaan met twee loopen?
Je mords plutôt vrijwilig in 't zand,
   Dan mijn leven zoo duur te verkoopen.’

En zoo eindigde de vreeselijke kamp van den schutter met den vijand; zoo werd het vaderland gered, doch de dichter zegt niet of zijn Barend, ter belooning, met de Willems-orde werd gedekoreerd. Waarom niet? In België zijn er zooveel gedekoreerde schutters of *garde civiques*, die nooit kunnen roemen te hebben gedaan wat Barend deed - dat is *staan* als de vijand verschijnt. Ja, eindigt de dichter,

‘Ja, wakkere Schutters! zoo langs als gy
   Onze grenzen verdedigt en kusten,
Zeggen wy, als wy 's nachts naar bed toe gaan,
   Maar aan 't Vaderland: ‘*wel te rusten*,’

HET OUD [GE]MEENT HUIS VAN AALST.

JONGE [REKRUTEN], NAAR BOKER

Een rijke voorraad van *puntdichten, grafschriften*, opschriften voor *uithangborden* sluit den bundel. Wij schrijven er eenige af tot heksluiting, onder ander *voor- en nageslacht.*

Voorgeslacht.

Ruige borst en breede schouders,
Leeuwenhart en aadlaars oog;
Rijzig kroost van reuzen ouders
Vorstlijk zaad, in adel hoog:
Vol van bouw en moed en kracht,
Onvergeetbaar voorgeslacht.

Nageslacht.

Bleeke kinderen, kranke moeder,
Neven met een breukband aan,
Scheele zusters, bochelbroeders,
Vaders, die uit kuchen gaan.
Ramlend vee, met kwik bevracht.
Machtloos, mislijk nageslacht.

Op dronkaart.

Een dronkaart, van wien men niet leest,
Dat hy zijn neus tegen zijn achterhoofd heeft willen breken,
Of zijn pijp aan een emmer water ontsteken,
ls in veler opinie nooit recht dronken geweest.

Op dood paard.

V. Waarom wil een dood paard niet meer loopen? -
A. Omdat men anders zooveel doode paarden voor levendige zou verkoopen.

Op poot.

Hier ligt Poot
Hy is dood.

Op genereusen jood.

Die my hier weer uithelpt, 't zij door geweld of list,
Krijgt *ƒ* 2,50 vrij geld, benevens het hout van de kist.

Op naarstige juffer.

Men kan alle dingen zoo maar van voren niet weten,
Anders had ik nou in mijn eenzaamheid myn breiwerk niet verbeten.

Op iemand ontevreden.

Zeg, wandelaar, zeg,
Je moet niet denken, dat ik voor mijn plezier hier leg.

Laat ons eindigen in het vertrouwen dat wij. den schoolmeester naar behooren, bij ons Vlaamsch publiek hebben geïntroduceerd. Na eene eerste kennismaking, zullen onze lezers, vrienden van luimige poëzie - getuige de bijval dien Theodoor van Rijswijck's poëzie hier te land genoot - met van Lennep instemmen als hij over van de Linde zegt:

Niemand - hy moge voor 't overige goed- of afkeuren - zal ontkennen, dat de manier van Van de Linde zich kenmerkt door oorspronkelijkheid, ja, dat zy, niet enkel in onze letterkunde, maar in elke bekende letterkunde, een op zich zelf staand verschijnsel aanbiedt.

Zijne gedichten - op zeer enkele na - ontleenen het pikante, waardoor zij zich onderscheiden, aan de verrassende tegenstellingen aan de zonderlinge combinatie van zeer heterogene denkbeelden en situatiën, aan een gestadig licht en bruin, schijnbaar zonder opzet, doch in de daad met overleg en zorg bygebracht. Zy zijn niet ongelijk aan een kaleidoskoop, het oog van den geest door een bonte en vreemdsoortige mengeling van telkens afwisselende kleuren en figuren rusteloos bezig houdende.

Nimmer verwijlt de schrijver lang by hetzelfde denkbeeld; telkens spruiten daaruit andere denkbeelden voort, waarvan hy zich meester maakt om dan weder somtijds in een enkel woord aanleiding te vinden op een geheel ander veld van beschouwing over te springen; aan dat woord de meest dwaze en ongerijmde beteekenis te geven, of er de minst te pas komende gedachte aan vast te hechten; - doch ook, juist daardoor, de vermakelijkste, de koddigste uitwerkselen te verkrijgen.

‘'t Is niet zelden, als men zijn gedichten leest, of men schilderijen van Callot ziet, waar het verhevene en het potsierlijke dooreen geflanst wordt en datgeen, wat uit zijn aart reeds kluchtig is, door het bijkomstige nog kluchtiger gemaakt wordt. In dezen trant weet ik niet, dat iemand met Van de Linde kan vergeleken worden dan misschien Henri Heine.’

Dat is waar, doch evenals Van Lennep houden wij het er voor dat de ‘schoolmeester’ in meer dan een opzicht boven Heine te verkiezen is: Van de Linde is geen sceptiek in zake van godsdienst, die hij ongemoeid laat, ofschoon hij deze voor zich-zelf eerbiedigt; bij hem geen hatelijke scherts, geen dubbelzinnige gezegden. Inderdaad de vlekjes, die men in de *Gedichten* zou kunnen opmerken zijn zoo gering en zoo klein, dat men er gaarne over heen ziet.

O-O

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg*.)

‘Hé dan! niet alleen door mij is 't gezien; doch, lieve jonkvrouw, wat wij daar zoo even een haartje noemen, wierp reeds eene schaduw als een scheepsmast van zich af. Wie toch zou dezen, niet bemerken!’

Helena van Wassenaer's voorhoofd betrok; zij staarde strak naar den grond, en kletste met de rijzweep nu eens eene heibloem, dan een grashalm neêr.

‘Trouwens, mag de vriend der van Wassenaers niet een enkel plaagwoord hebben?.....’ hervatte hij.

‘O gewis,’ viel Helena snel in en zij lichtte het hoofdje op en mijnheer Buisero zag weêr haar vroolijk en schalksch wezen.

‘De keus doet u eer aan,’ zegde de secretaris nog altijd glimlachend en half fluisterend, ‘doch mag ik u eens eene kleine opmerking maken?’

‘En waarom niet, mijnheer de zedepreêker?’

‘Wat zal de adel en..... wat zal de dominé zeggen? Zonder wapen en..... beroomd?.....’

De jonkvrouw staarde andermaal naar den grond; doch zij zweeg.

‘Laat mij u, jonkvrouw, een raad geven: begraaf dit avontuur in de eenzame heide en vergeet het, zooals wij allen, bij ons vertrek, het Brabantsche zand van onze schoenzolen zullen schudden.’

Helena van Wassenaer antwoordde niet, wendde zich om en mijnheer Buisero zag dat zij een traan uit het oog wischte.

Dit trof hem; hij had den moed niet meer om nog te plagen en te spotten. De secretaris schudde nadenkend het hoofd, en was een oogenblik zoo verstrooid, dat hij vergat, dat de koetsen der prinsessen, op eenige stappen van hem stil stonden.

Dien avond hield de prinses-douairière, in het door haar betrokken huis, eene plechtige receptie. In schier alle straten gingen prinsessen, edelvrouwen en heeren derwaarts, voorafgegaan door flambeeuwdragers, en niet zelden waren de vrouwen gemaskerd volgens de mode dier dagen.

De woning der prinses was in alle vertrekken verlicht; aan de deur stonden de hellebardiers en hier en daar verschenen ter loops de gegalonneerde knechten.

In de vertrekken, waar de prinsessen en edelheeren eene schitterende pracht in kleeding en juweelen ten toon spreidden, heerschte eene wezenlijke drukte; elk der gasten mocht gewis, na de reeks buigingen en strijkaadjes met den antwerpschen dichter Willem Ogier zeggen:

Hetgeen ick haer oock wel hebbe gedeclareert
Met variatie, met salutatie en sulcken gratie van woorden
Datter geen spatie, noch simulatie en was voor die 't hoorden

Helena van Wassenaer was verrukkelijk schoon, zoo schoon dat ze aller aandacht tot zich trok. Het meisje was echter onrustig, verstrooid naarmate het uur naderde.

Noch de pracht der vrouwen, noch de gesprekken, noch de zang, noch de tooverkracht der muziek boeiden haar; haar oog dwaalde door de menigte en bleef soms geruimen tijd op den ingang gevestigd....

Midletown was niet aanwezig, Midletown verscheen niet.

XI.
Het schuttersfeest.

Den 15 September zou er in den hof der St. Jorisgilde eene prijsschieting, met den kruisboog, plaats hebben; de prinses-douairière had drie prijzen ter beschikking der gilde gesteld, een vergulde beker en twee zilveren bekers met vergulde randen, alle drie versierd met het wapen der prinses van Oranje, hetwelk er met veel kunst op gegraveerd was.

Hare Hoogheid had echter als voorwaarde bepaald, dat de edellieden van haar gevolg, aan de schieting zouden mogen deel nemen, en dat juist maakte in de *Oude Vryheyt* van Quinten Stoffel, aller tongen los, te meer daar een aantal gildebroeders, met den kruisboog op den schouder, de taveerne binnen traden.

Men beproefde de bogen, men onderzocht de peezen en de pijlen; ieder schutter beweerde den eersten vogel te zullen neêrblazen,

'Gekheid,' zegde het potbakkerke, 'de groote heeren schieten meê en die zullen wel met de zilveren koppen gaan strijken.'

'Ja, daar heb je veel kans voor,' liet er Simon de knecht op volgen, die altijd een trouw bezoeker der taveerne bleef en zich den gerstenwijn van Stoffel goed smaken liet; 'de graven Willem van Nassau en van Dona nemen deel aan de schieting, en waarachtig Zijne Exellentie graaf Willem, is een puike schutter.'

'Bah! wij ook hebben eene vaste hand en een scherp oog!' antwoordde de smid. 'Wij zullen wel zorgen, niet waar, brouwer, dat die zilveren bekers in de Vrijheid en in onze gilde blijven?'

'Dat zou ook een schande voor de St. Jorisgilde zijn,' riep Quinten Stoffel, 'indien dit niet ware.'

'Dat vind ik juist niet,' zegde de smid! 'Er is altijd meester boven meester en eere wien eere toekomt.'

'Doe je best maar, jongens!' spotte Simon. 'De heeren uit den Haag zullen je den dans wel leeren.'

Zonder twijfel zouden die uitdagende woorden van den kamerknecht van ridder de Knuyt, de hoofden andermaal op hol hebben gebracht; doch gelukkig, werd buiten de trommel geroerd en moesten de gildebroeders zich voor het Vrijheidshuis in het gelid scharen.

De drie bekers, door de prinses geschonken, werden door sierlijk uitgedoschte knaapjes, op roode kussens voor den stoet uit gedragen; de *Jonggesellen* deden hunne horens schallen, de trommels werden geroerd, en met wuivende veêren en wapperende vaandels, trok de gilde naar den schuttershof.

In dezen laatsten was alles tot een feestelijk onthaal gereed; nabij den schutsboom was eene estrade opgericht, met blauwe en witte draperijen met Oranje-wimpels en driekleurvlaggen versierd. Onder eene tijken-tent waren zetels, met de wapens der prinses en der Vrijheid in den rug, geplaatst van waar de hooge gasten de behendigheid der schutters konden nagaan.

Dit gedeelte van den hof waar de pijlen niet zouden neêrvallen, was door eene talrijke menigte burgers en hunne, in het best gewaad gestoken vrouwen en dochters, opgevuld en toen de prinses-douairière met haren stoet den tuin binnenkwam en de estrade betrad, terwijl de *Jonggesellen* het Wilhelmuslied speelden, steeg er een lang en daverend hoezee uit het volk op.

Nabij de prinses bevond zich de jonkvrouw van Wassenaer, schoon en schitteren d; doch altijd, ten minste, sedert den avond te voren, met iets onrustig in het oog. De staatsjoffer liet haar oog over de menigte weiden en ofschoon zij dit zonder eene bepaalde nieuwsgierigheid scheen te doen, zocht zij echter wel iets bepaalds tusschen de groepen.

Wat zij echter zocht, scheen niet op te dagen; eindelijk wendde zij hare aandacht, even als elkeen, op de pijlen die sissend de kruisbogen ontsnorden.

Graaf Willem van Nassau schoot een stuk van den zijvogel; de pijl van graaf van Dona ketste op de ijzeren spil af. Die ten minsten toonden dat zij den boog konden hanteeren!

Telkenmale dat het schot wel gemikt was, ging er eene beweging van goedkeuring uit het publiek op, terwijl, integendeel, als de pijl op zekeren afstand der spil in de wijde lucht geschoten werd de menigte slechts moeielijk of in het geheel niet eenen lach onderdrukte.

De prinses klapte alleenlijk in de handen als een der gildebroeders een goed schot loste, gewis om deze laatsten, tegenover de eersten, niet te ontmoedigen.

De strijd duurde reeds meer dan een kwartieruurs.

Alles wordt eindelijk eentonig, en bovenal voor de jonkvrouw van Wassenaer, die juist niet enkel voor het schuttersfeest gekomen was - voorzeker niet. -

Eensklaps vestigt zich haar oog op een bepaald punt; een doodelijk bleek strekt zich over haar wezen uit en zij klampt hare kleine hand om de leuning van eenen stoel, blijkbaar om zich kracht te geven.

De jonkvrouw van Boekhorst had de kleurverandering bemerkt en schoot plotseling toe; doch hare vriendin weerde haar zachtjes, en met een stillen glimlach af, zeggende: ‘'t Is niets, Amalia; ik dank u voor uwe goede zorg,’ en eene poos nadien hernam haar gelaat dezelfde, de gewone plooi.

Wat had de jonkvrouw van Wassenaer zoo plotseling doen on'stellen? Zij had Hendrik Midletown tusschen eene groep personen bemerkt, en aan zijn arm - Elie Ralph, schoon in haren eenvoud en misschien alzoo de schoonste van allen.

Arme Helena! Het droombeeld, dat haar een oogenblik gewiegd had, was gebroken, was verzwonden! Die Midletown had dus geen enkele harer coquetterieën begrepen? Noch hare gebaarden, noch hare oogentaal, noch zelfs de woorden, die zij, de verfijude hovelinge, zoo behendig wist te plaatsen, zonder dat zij haar echter juist in verlegenheid konden brengen, had hij dus, naar waarde en verlangen, opgevat!

Zoo ongevoelig was Midletown echter niet, en hij was gisteren het gevaar zeer nabij, dat hij in de verlokkende strikken ging vallen, toen onverwacht eene groote gebeurtenis hem van die glibberige baan terug riep, en tot diegene deed terug komen aan welke hij eens zijn hart verpandde.

Helena van Wassenaer gevoelde zich, in hare eigen oogen, vernederd.

Hoe, die kleine valkeniersdochter erlangde de voorkeur, terwijl zij, de invloedrijke dochter der van Wassenaers, voor den uitverkoorne eene schitterende loopbaan droomde?

Geen enkel woord kwam over de lippen van het meisje; maar diep, diep in het hart bloedde de wonde.

Welhaast naderde mijnheer Midletown onvergezdd de estrade en zocht blijkbaar de gelegenheid om Hare Hoogheid te spreken; dit was overigens niet zeer moeielijk voor den trouwen vereerder der prinses.

Toen de jongeling de toelating bekomen had en de estrade opgetreden was, ontmoette zijn blik dien van de jonkvrouw en zoo koel was de uitdrukking van hare anders zoo geestige 'kijkertjes,' dat de jongeling onthutste.

Wat uitlegging kon hij echter met haar hebben, dewijl zij iedere verontschuldiging van zijne zijde, bespottelijk gevonden en hem als eene op niets steunende verwaandheid, zou aangerekend hebben!

De personen, die het dichtst bij Hare Hoogheid stonden, deden een paar stappen achterwaarts en de prinses ving het gesprek met de volgende woorden aan:

'Wij hebben gisteren avond het genoegen niet gehad u te zien, mijnheer Midletown?'

'Uwe Hoogheid zal mij wel gelieven te verontschuldigen; mijne moeder bevond zich onwel.'

'Onwel? en dit na eene zoo goede uitkomst?'

'Uwe Hoogheid is dan reeds van het gebeurde onderricht? zegde Midletown verwonderd.

'Mijn doktor heeft mij te dien opzichte voortreffelijk ingelicht.'

Het gejuich des volks deed de prinses, op dat oogenblik, naar de spil des schütbooms zien; de pijl van graaf Dona had den oppervogel doen waggelen.

Laat ons van dit oogenblik gebruik maken, om den lezer, wien de groote gebeurtenis, waarvan hier gesproken wordt gewis belang moet inboezemen, op de hoogte der zaak te brengen.

(*Wordt vervolgd*)

De secretaris van ons dorp.

Ha! dat stuk moet nog geteekend worden... ter ordonnancie, de secretaris.....
Hel en bliksem! wat kladderige pen!...

Goed geslepen en goed afgepunt, zooals geen *mijnheer* de burgemeester het kan!

Ja, ik zie het! dat is er weêr een die *mijnheer* de burgemeester met zijn snoeimes heeft vermaakt!

Zie zoo! nu is ze weêr in orde, tot dat die ezel, ik wil zeggen *mijnheer* de burgemeester, andermaal met zijn snoeimes komt!

Komaan, we zullen dien bessemsteel van *mijnheer* den burgemeester eens afschrabben.....

Ter ordonnancie, de secretaris...
Dat ze aan dat schrift nu een puntje zuigen!

[Nummer 21]

DE NIEUWE GOUVERNANTE.

De nieuwe gouvernante.

De nieuwe gouvernante doet vandaag hare intreê. Gansch het huisgezin is vergaderd, en verschillende gewaarwordingen teekenen zich op de wezenstrekken der personen af, nu het in stemmig zwart gekleedde meisje, zich voor het eerst aanbiedt.

Mevrouw maakt zich gereed, met dat meesterschap haar eigen, de noodige ondervragingen te doen. Mijnheer ziet met onverholen belang-

stelling naar de nieuwe gouvernante; de kinderen hebben eensklaps hun geschater en geschetter gestaakt, en de knecht werpt nog een oogje achteruit, om die jonge ‘dame’ ook eens op te nemen.

Om hare intreê te doen, heeft de gouvernante haar beste kleed aangetrokken, en nog ziet zij er maar sober uit, in het midden van dat weelderig huishouden hetwelk door alle aardsche rijkdommen gezegend schijnt.

Zij echter is ook in eene zekere weelde opgevoed; haar vader was een welgesteld koopman, die, na in de dolle speculatiën zijne fortuin verloren te hebben, ten grave daalde en zijn arm kind alleen liet op de wijde - wijde wereld.

Zonder nabestaanden, heeft zij de plaats van gouvernante aangenomen, 't Moge haar hard vallen; doch het kan niet anders!... Moge het haar welgaan, de arme weeze, en dat zij 's avonds voor het kruisbeeld knielend, in dat rijke huis vooral, dikwijls bidde, ‘leid ons niet in bekoring en verlos ons van den kwade’

Villa Borghesa te Rome.

Eene der aanlokkelijkste plaatsen in het Rome der Pauzen, en dat men nu tracht zijn wezenlijk karakter te ontnemen, is zeker wel gezegde villa, vooral ten gevolge harer prachtige hovingen: onze gravure stelt een der schilderachtige hoekjes van die wandelplaats, met breedgetakte en lommerrijke boomen, voor.

De villa ligt aan den ingang der Eeuwige Stad, tusschen de Pincianaen de del Popolo-poort. In den loop der XVIIe eeuw werd het hoofdgebouw dezer villa, door Paus Paul V, die tot het geslacht van Borghesa behoorde, gebouwd. Scipion Caffarelli tot de waardigheid van kardinaal verheven en toelating bekomen hebbende den naam van Borghesa te voeren, bracht aan dit buitenverblijf groote veranderingen toe.

Heerlijke vergezichten, lommerrijke plaatsen, fonteinen, beelden, een schat van oudheden, uit het vroegste Rome voortkomstig, maakten deze hovingen tot eene lustwarande voor den kunstenaar, den oudheids- en geschiedeniskenner.

Door een' koop, gesloten tusschen Camillo Borghesa en Napoleon I, ten beloope van 8 millioen, ging die rijke kunstverzameling in fransche handen over. De val van Napoleon heeft de volledige uitvoering van dien koop belet; doch het is ten gevolge eener wederzijdsche overeenkomst tusschen den prins Borghesa en Lodewijk XVIII, dat 195 stukken beeldhouwerij, van de hoogste kunstwaarde, zich thans in den Louvre bevinden.

Onder deze bevinden zich de *gladiator*, de *centaurus,* Silenus, Marsyas, de kinderen van Niobee, de val van Phaëton, de geboorte van Venus, de algemeen gekende Borghesa-vaas, enz. enz.

Camillo Borghesa, prins van Sulmone en Rossane had den voorouderlijken italiaanschen geest verloochend; toen de Franschen Italië binnenrukten, diende hij in hunne gelederen en was de zoogezegde nieuwe denkbeelden toegedaan. Bonaparte wist den invloed van den afstammeling dezer groote italiaansche familie te waardeeren, riep hem in 1803 naar Parijs en huwde hem reeds in 't zelfde jaar, den 6 November, met zijne jongste zuster, Pauline, weduwe van zekeren generaal Leclerc, die in eene expeditie tegen de zwarten van San-Domingo, op welke zijne jonge en schoone vrouw hem vergezelde, omkwam.

Tot franschen prins benoemd, tot divisie-generaal opgeklommen, met eere-titels en fortuin overladen, vestigde Borghesa zich in 1810 te Turijn, scheidde, na den afstand van Napoleon van zijne vrouw - over welker gedrag, dat hoogstens wanordelijk was, hij zich hevig te beklagen had - en brak alle betrekking met de Bonapartes af. De verstootene leefde eenigen tijd op gezegde villa Borghesa, en stierf, verzoend met haren echtgenoot, den 9 Juni 1825, te Florence.

Bij de brievenbus.

Eene belangrijke geschiedenis zou gewis die zijn van den *post* of het brievenverkeer, en dat eigenlijk eerst in ons tijdvak tot die volmaking is gekomen, welke wij alom opmerken. Hoeveel eeuwen liggen er inderdaad tusschen het eerste spoor van min of meer regelmatige overdracht van boodschappen *(angareïon)*, waarvan Herodotes bij de Perzen spreekt, en den uitvinder der postzegels Rowland-Hill!

Wie nieuwsgierig is die langzame ontwikkeling na te gaan, neme het onlangs verschenen werk van Arthur de Rothschild ter hand, en zal zich, in weinige uren, bekend maken met de geboorte en opgroei dezer zoo nuttige en beschavende instelling.

Beurtelings treden voor zijn oog de grieksche en romeinsche boodschappers op, en de laatsten onder twee verschillende vormen; de *cursus publicus*, alleen voor officiëele mededeelingen bestemd en de *angarioe*, voor algemeen boodschappenverkeer.

In de barbaarsche jaren der middeleeuwen verdwijnt alle spoor van regelmatige instelling in dezen aard. Later zijn het de universiteiten, welke, voor de geregelde betrekking tusschen de *escoliers*, met hunne ouders en bloedverwanten, het verkeer van brieven inrichten.

Den 19 Juni 1464 gaf Lodewijk XI een ordonnancie uit, bij welke, op de groote wegen zijns rijks, en om de vier uren, geplaatst werden '*maistres tenant chevaulx courans pour le service du roy*.' Die postmeesters en *chevaucheurs* mochten alleen, op doodstraf, ten dienste des konings staan.

Van lieverlede ontwikkelde zich in Frankrijk de postdienst, doch slechts zeer langzaam. Onder de regeeringen van Hendrik IV, onder Lodewijk XIII en Lodewijk XIV was deze gansch koninklijk en stond onder toezicht van een controleur of intendent. Onder Lodewijk XIV beliep de inkomst van den post 122.000 livres. Een eeuw later was de verpachting op 8,800,000 livres gestegen; verhoogd door 1/5 der zuivere opbrengst klom die som tot 11 millioen.

In Duitschland was de titel van grootmeester der duitsche posterijen, erfelijk in de familie Toren-en-Taxis; deze familie, in den aanvang grafelijk en later prinselijk, had den eersten paardenpost tusschen Tyrol en Italië ingericht. De hooger gemelde titel werd haar in 1574 door keizer Maximiliaan 11 toegekend.

In 1806 bestond dit monopolium nog en in 1871 verdween het, mits betaling eener schadevergoeding aan gezegde familie.

Over de Nederlanden en hun brievenverkeer wordt eige nlijk niet gesproken; doch wij volgden hier, min of meer laat, de algelneene beweging. Zoo vinden wij, om niet van vroeger te gewagen, in de XVe eeuw gewag gemaakt bij oudheidkundige schrijvers, van het aanschaffen van houten briefbussen, die de stadsboden werden aangehangen, als er hier of daar een officiëel bericht moest worden overgebracht.

Die instelling was eigenlijk gerechtelijk, en niemand mocht zich met dergelijke overbrenging inlaten, zonder daartoe behoorlijk aangesteld te zijn. De boden brachten

het bericht van deze of gene misdaad naar andere steden of oorden over, en het schijnt dat dit destijds den schelm zooveel schrik aanjoeg als nu de telegraaph.

In de XVI[e] eeuw ging het ongeveer als een eeuw vroeger. Hofdijk vertelt in zijne levendige, doch voor ons, Vlamingen, over het algemeen wat stroeve taal, als volgt de aankomst van brieven:

'Er is een schip binnengeloopen, en nauwelijks ligt het rustig aan de palen, of, ingevolge het vastgesteld gebruik, komt de schipper aan wal, en begeeft zich naar het huisken om er het paalgeld te betalen, en de brieven, die hy voor herwaart heeft overgebracht, aan den paalmeester af te geven, opdat de gezworen roedrager of koopmansbode - (een verschil met den officiëelen stadsbode, waarvan hooger sprake is) - die terstond bestelle.'

Die gezworen loopers 'al gaan zy ook met der stede loopbussen' in zilver, en niet meer gelyk in voortijden, zooals nog de Arnhemsche bode in 1448, met 'een holten Brieff-bus', gaan toch niet overal, door het gantsche land, laat staan nog door het buitenland.' Het was enkel de groote middenpunten, en waarschijnlijk nog slechts eenige, die deze gebrekkige betrekking hadden.

Zelfs ging het overal nog zoo regelmatig niet; te Amsterdam vertelt Scheltema, dat het volk, zoo haast een schip aanlandde, de brieven van argelooze vreemden of ook van stadgenooten aannam, met beloften deze trouw te bestellen; maar de schavuiten schreven op de brieven zooveel bode-loon als zij het goedvonden, en weigerden de poorters het geeischte loon te betalen, dan dreigden zij soms de brieven te verscheuren.

De diligencie-dienst en later de spoorweg bracht eene gansche omwenteling in het postverkeer te weeg en hebben er die bewonderenswaardige instelling van gemaakt, welke wij thans bezitten en op welke schier nooit wordt nagedacht.

Onze gravuur gaf aanleiding tot deze korte bijzonderheden; wij hadden ons bij de kleine brievenbus moeten bepalen - die doos met geheimen - welke, zult gij misschien zeggen, toch wel een uitvindsel is van onzen tijd en enkel in betrekking met de tegenwoordige inrichting van ons postverkeer?

Gij bedriegt u! Indien gij, beste lezer, de *Gazette burlesque* van Loret, eene courant in verzen - eerst in 1650 in schrift rondgedeeld, en in 1652 gedrukt verspreid - kendet, zoudt gij er, in het nummer van 26 Augustus 1653, die instelling vermeld vinden. Laat ons toe dien brief hier in leesbaar fransch meê te deelen:

On va bientôt mettre en pratique,
Pour la commodité publique,
Un certain établissement
(Mais pour Paris seulement)
De boîtes nombreuses et drues
Aux petites et grandes rues,
Où, par soi-même ou son laquais,
On pourra porter des paquets,
Et dedans, à toute heure, mettre
Avis, billet, missive ou lettre,
Que des gens commis pour cela
Iront chercher et prendre là,
Pour d'une diligence habile
Les porter par toute la ville....
Ceux qui n'ont suivants ni suivantes,
Ni de valets, ni de servantes,
Ayant des amis loin logés
Seront ainsi fort soulagés.
Outre plus, je dis et j'annonce,
Q'en cas qu'il faille avoir réponse,
On l'aura par même moyen.
Et si l'on veut savoir, combien
Coûtera le port d'une lettre
(Chose qu'il ne faut pas omettre),
Afin que nul ne soit trompé,
Ce ne sera qu'un sou tapé.

Men ziet, er is weinig of niets nieuws onder de zon! Alzoo stelde men in 1653 te Parijs - doch daar alléén - aan groote en kleine straten, bussen waarin men, op ieder uur, paketten, brieven en billetten kon steken, die door aangewezen personen in de stad werden besteld en die tevens, zoo noodig, het antwoord afhaalden. Voorwaar, zegt de rijmelende gazettier, een groot voorrecht voor diegenen welke geen dienstboden hebben.

En weet ge wat het port van een brief kosten zal? voegt hij er bij; '*un sou bien tapé*' een stuiver en niet meer.

Hoe het zij, die briefbus in 1653 kan later wel het denkbeeld van ons tegenwoordig postverkeer hebben doen ontstaan.

En nu onze gravure? Zij is voldoende sprekend zonder eenige verklaring. De verschillende aandoeningen bij de vier voorgestelde personen, zijn duidelijk genoeg, en vergen, inderdaad, geen bijschrift.

O-O

Philippus Verheyen.

Verheyen, een in zijn tijd vermaard geworden geneesheer en, volgens kundige historie-onderzoekers, een der meest ervaren ontleedkundigen van zijn tijd, werd den 23 April 1648, te Verrebroeck in het land van Waes, geboren.

Zooals het niet zelden bij groote en verdienstelijke mannen het geval is, was Verheyen de zoon van een eenvoudig landbouwer. Hij was in zijne jeugd schaapherder en ving de studie slechts op 22jarigen leeftijd aan. Na zijne kleine scholen te hebben afgedaan, vertrok hij naar het Alma Mater te Leuven, waar hij weldra als *primus* in de wijsbegeerte werd uitgeroepen, en dien ten gevolge den 14 November 1677, dus op 29jarigen ouderdom, plechtig te St. Nicolaas werd ingehaald.

Later werd Verheyen tot hoogleeraar aan gemelde hoogeschool benoemd, schreef eenige verhandelingen, welke destijds een helder licht op de geneeskunst wierpen, doch, natuurlijk, in onze dagen, door den vooruitgang der kunst, onaangemerkt blijven. Door een ongelukkig toeval werd hem een zijner beenen afgezet en van dat oogenblik verliet hij de studiën voor den geestelijken staat en wijdde zich aan die der ontleedkunst.

Zijne benoeming tot professor der ontleedkunst dagteekent van 1689.

Verheyen stierf te Leuven als hoogleeraar, den 28 Januari 1710, alzoo in den ouderdom van 62 jaar.

Prins de Ligne.
(*Vervolg en slot.*)

Beloeil was de plaats waar de geleerden en dichters zich vereenigden, en het had de bakermat, de wieg der herlevende letterkunde kunnen zijn - even als het vereerde Muiden, onder zijne schaduwen, de letterkunde van Nederland, als het ware zag geboren worden en opgroeien, begeesterd door twee schoone en deugdzame vrouwen.

Doch neen! de vergelijking is ontheiligend.

Beloeil zag wel beroemde mannen onder zijne schaduwen vereenigd; doch het kenmerkt zich meer door de tooverpracht der feesten, welke er gegeven werden; door de weêrspiegeling van de soms niet zeer stichtende zeden des tijds - rijk aan *avontures amouresuses*, bijna onafscheidbaar van eene schitterende fortuin, een overgroot getal vrienden en eene gedurige jacht naar galanterie. Echter waren er dagen van kalmte, dan, wanneer de prins zijne luimen in dicht of proza aan het papier toevertrouwde en ze ter drukkerij zond - want Beloeil bezat eene drukkerij, uitsluitend bestemd om de coupletten, madrigalen, liederen en andere schriften van den *wijsgeerigen* prins te printen.

Gretry, de milde bron van melodiën, had te Beloeil vertoefd; Gros schreef er epigrammen; Jean-Jacques had geweigerd, hoewel de prins even als Frederik eenmaal deed met Voltaire, hem een rustig verblijf op zijne domeinen had aangeboden: ‘Gij zult,’ schreef hij hem, ‘noch bewonderd, noch vervolgd worden; ik heb er noch aartsbisschop, noch parlement, maar ik bezit er de beste schapen der wereld; gij zult over niemand regeeren; maar ook niemand zal over u regeeren.’

Waart gij die prachtige residentie binnen getreden, op den dag dat de koning van Zweden, de prins van Pruisen, de hertog van Orleans daar een bezoek brachten, en

vooral toen de jonge graaf d'Artois er den *bel esprit* bezocht, gij zoudt de beschrijving eener oostersche vertelling, bij die wezenlijkheid, hebben zien verbleeken.

Daar ligt het voor u, dat vorstelijk verblijf, zich gedurig spiegelend in het groote watervlak, hetwelk zich voor hetzelve uitstrekt, omringd door zijne mysterieuse boschaadjes, prieëlen, wandelwegen, fonteinen, beelden en duizende verrassingen. Het is nu avond; het kasteel schittert van licht, als hield het de zon in haar midden besloten, om des nachts den hemel, met blinkende starren bezaaid, te beschamen.

Tusschen het geboomte, in het donker kreupelhout, glinsteren honderde lichten, wier kleuren aan de smaragden en topazen der feeën doen denken; fonteinen, wier water als eene diamanten garve, opwaarts geworpen wordt, maken de begoocheling nog grooter - en de prins van Condé, die Beloeil eens in zijne natuurlijke pracht bewonderde, had wel gelijk te zeggen: '*cela est plus beau que Chantilly.*'

In de salons en de wandelparken ontmoet men officieren,

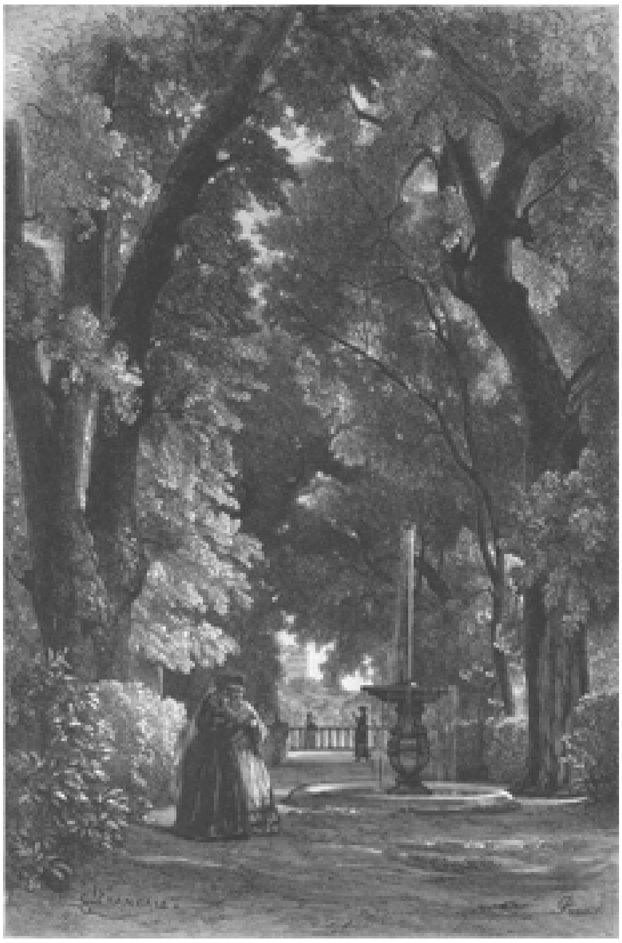

VILLA BORGHESA TE ROME.

BIJ DE BRIEVENBUS.

brusselsche en parijsche dames; sommige personen zijn als herders en herderinnen der Opera gekleed.

In de boschjes, zoo vertelden wij verder, klonk alsdan de muziek. De heeren, als herders gekleed, noodigden de adelijke dames ten dans; de officieren hadden de herderinnekens aan den arm. Verder op dronk men *tours-tête, suranson* of champagne *mouçu;* nog verder zong een minnestreel zijne refereinen en debiteerde de Fantanorose zijne dikwijls onbeschofte zetten. Hier ontmoette men den waarzegger, daar den goochelaar, ginds werd het *proverbe*, door Preville en Aufresne, gespeeld.' 'Bij eiken voetstap,' zegt een lofredenaar van den prins en zijne feesten, 'ontwaart men nieuwe verrassingen, doormengd met goeden smaak en buitensporige overdrijving'

Het eerste moeten wij meer dan eens betwisten, het laatste zal men gereedelijk aannemen, vooral als men de *Mémoires du comte d'Ougnies* nagaat, die ons van de feesten van Beloeil tamelijk stootende schandalen vertelt. Overigens, men heeft reeds genoegzaam gezien, dat de prins de Ligne op het punt der zedelijkheid zeer rekkelijke denkbeelden had.

Laat ons nog een paar bladzijden van dit ons schrift meêdeelen:

Wij deden reeds het hof te Brussel kennen. Prins Karel, wat men ook zegge, bezat iets vaderlijks, maar niets nationaals. Prins de Ligne en allen die hem omgaven, hielpen hem de belgische provinciën als het ware ontmunten. De fransche schouwburg werd in 1755 heropend, en men trachtte zelfs een weekblad te stichten *le Littérateur Belgique*; doch men beweerde dat die twee woorden tegen elkander indruischten en de Nederlanden nooit een gunsteling der poëzie zou opleveren, 'omdat het klimaat, onze *spijzen*, onze opvoeding hieraan vijandig waren.'

'Des maandags, *jour de l'appartement*, bezocht prins de Ligne het hof; de andere dagen ging hij naar het huis van den heer d'Hannetaire, oud-directeur des schouwburgs, welke drie lieve dochters had en te dien tijde te Brussel gekend, onder den naam der *drie graciën.* Daar vereenigde zich al wat geest, letteren en zoogezegde philosophie vereerde, en de salon der Juffers d'Hannetaire, was te Brussel 'de wezenlijke haardstede van den wereldschen geest der XVIII^{de} eeuw.'

Maar het blijkt wel dat men daar niet altijd comedie op het tooneel speelde. Prins de Ligne speelde er tevens de verliefde; het schijnt ook dat de genegenheid voor Juffer Angélique d'Hannetaire hem duur te staan kwam. Immers hij zegt ergens: 'Ziet ge dien schoonen, witten engel daar? Welnu, die verslindt per jaar meer dan voor twaalf duizend francs van mijn steenkolen.'

Welhaast ontwikkelde zich te Brussel, den geest van Parijs tot in de mindere kringen, ofschoon de brusselsche burgerij nog lang aan de aloude zeden gehecht bleef. De laatste glans der vuige Dubarry's en Lodewijk XV verdween; nog een oogenblik schitterde het koningdom in den eerlijken Lodewijk XVI; doch de geest der revolutie, die de prins zoo loszinning had helpen bevorderen, timmerde reeds het schavot voor die edele vorsten op.

'Wij hebben,' zegt de voordracht nog, den prins niet te volgen in zijn leven als gouverneur van Henegouwen, noch als luitenant-generaal der troepen in de Nederlanden, evenmin in de verdere oorlogen; noch willen wij hem nagaan in zijne handeling tijdens de brabantsche omwenteling, In ongenade gevallen bij keizer Jozef II, hoewel hij steeds de getrouwe dienaar van Oostenrijk bleef, vestigde hij zich te

Weenen, om er voortdurend te blijven. De revolutie bulderde voort, en sleepte de bedorven samenleving weg, waarin de prins zoo lang geschitterd had.

Op zijnen ouden dag schreef de Ligne zeer veel: zijne militaire werken worden nog geacht; doch in de overigen is veel onkruid tusschen het gebloemte op te merken. Voorstander der fransche zeden, en veel toegebracht hebbende, om deze in België te doen wortel schieten, schreef hij echter in zijne *Ecarts*: 'ontdooi de koude volkeren niet!' Aanhanger van den geest des tijds, schreef hij evenwel: 'Het is beter dat een volk geene gedachte te geven hebbe; het volk dat zulks doet, is aan stormen blootgesteld.'

'Op het einde van zijn leven gelastte hij graaf de Laborde zijne nagedachtenis te verdedigen, indien men hem mocht beschuldigen, ooit iets tegen de godsdienst of de souvereinen geschreven te hebben: 'Want ik,' voegde hij er bij, "ik ben te lui om de moeite te doen den steen van mijn graf op te lichten en mij zelf te verdedigen'

Evenzoo sprak hij eene soort van *peccavi* uit over datgene wat het publiek als lichtzinnigheden zou aanzien! - hij toch kende er geene; want hij beweerde dat de menschen, op zijn ouden dag, verkeerd lazen, *on lit de travers*. Toch vreesde hij het oordeel der nakomelingschap, en niet gansch zonder reden, voor welke hij eens zou opgeroepen worden: de nakomelingschap doet thans al de brieven, zelfs de vertrouwelijkste, open: 'men staat in zijn hemd,' zegt hij, 'zoo verschijnt men in't publiek.'

'Als men den tot in de wolken vereerden prins de Ligne voor een bel esprit, een knap hoveling, een galant edelman, een dapper generaal en, in een zeker opzicht, voor een beoefenaar der fraaie letteren kan houden, dan toch ook moet men hem beschouwen als iemand zonder grondbeginsels en die het zijne heeft toegebracht, men mag het herhalen, om den weg voor anti-nationale zeden, lot in het hart van België, wijder en gemakkelijker te maken.'

Wij denken inderdaad, en nu nog, zoo als professor Stecher zegde, dat onze wetten destijds eene zekere hervorming noodig hadden; doch om deze te bekomen, had men geen *table-rase* moeten maken, zoo als de fransche omwenteling deed. Wij bezaten veel, zeer veel goeds, en wat Frankrijk in de plaats gaf, was, op verre na, niet altijd zoo deugdelijk als het omgeworpene.

Oranje in de Kempen.
Tafereelen uit den Jare 1649, door August Snieders.
(*Vervolg en slot.*)

Wat voor eenige dagen nog als een onoplosbaar raadsel voor allen was; wat noch door mevrouw Midletown, noch door Ralph, noch wie ook kon ontcijferd worden, kwam als door een toeval aan het licht.

Retha Ralph was zooals men weet, erg ziek; de ziekte had zelfs, in weinige dagen, een onrustwekkenden vooruitgang gemaakt. Retha had al hare bekoorlijkheid verloren, en wie haar zag, vervallen en afgeteerd, kon niet anders denken of zij had den voet reeds in het graf.

De oude dame had haar den vorigen dag een bezoek willen brengen, meer uit hoffelijkheid, dan wel uit moederlijke belangstelling; want het was Retha niet die zij voor haar bloed-eigen kind beschouwde, maar wel Elie, ofschoon die voorkeur door geen enkel beduidend teeken gewettigd werd.

Toen echter mevrouw Midletown het ziekvertrek binnen trad, bleef zij plotseling als aan den grond genageld staan. Retha zat overeind in het bed, en het helder daglicht

viel op haar mager en beenderig wezen. Een scherpe gil ontsnapte aan de borst der oude dame, en bevend, en diep ontroerd viel zij het meisje om den hals: - zij had nu wel vast en zeker haar kind herkend!

Zooals Retha zich op dat oogenblik voordeed, ontdaan van die bloeiende volheid des aangezichts, was zij letterlijk het evenbeeld van mevrouws echtgenoot!

Eric Ralph was even diep ontsteld als de oude dame, en hij erkende nu dat hij, in den twijfel, immer er toe overhelde om Elie als zijne dochter te beschouwen. Retha had die toevallige ontdekking met zooveel geestdrift niet aangehoord als mevrouw Midletown; zij omhelsde wel is waar, de oude dame; maar de vermagerde hand aan Eric Ralph toestekende, zegde het goede kind:

'Maar u blijf ik liefhebben als mijn vader.'

Mevrouw nam nu voortdurend aan het ziekbed plaats en met ieder uur werd zij meer en meer in het denkbeeld bevestigd, dat Retha de verlorene Maria Midletown was.

Hendrik had die tijding vernomen toen hij van de valkenjacht terugkeerde. Elie was dus zijne zuster niet; hij mocht haar dus onvoorwaardelijk liefhebben! Het was slechts in de veronderstelling dat er

tusschen haar en hem banden des bloeds bestonden, dat er eene verwijdering was ontstaan en het beeld der verleidelijke jonkvrouw van Wassenaer een oogenblik naar de plaats kon dingen, die de dochter des valkeniers vroeger bezette.

Had Midletown deze nieuwelinge, zonder weerstand, tot de plaats toegelaten? Neen, meer dan eens had hij het denkbeeld afgeweerd, doch sedert den vorigen dag, den dag der jacht, was hij schier in den tegenstand bezweken.

De vroolijke amazone met de rijzweep, trad meer en meer op den voorgrond, de eenvoudige Elie week meer en meer in de nevelen. De gunst waarmeê de prinses-douairière, Helena van Wassenaer blijkbaar overlaadde, werkte in niet geringe mate meê, om haar in Hendrik's geest de voorkeur te doen geven.

Doch nu trad Elie met hare schoone blauwe oogen, door tranen van geluk overwolkt, andermaal vooruit; zij beriep zich op de vroegere blijken van genegenheid, op afgelegde beloften en tot haar snelde nu ook weêr Hendrik Midletown, en omhelsde Elie als zijne bruid, nog inniger, dan hij Retha als zijne zuster kuste.

Daarbij Elie was schooner dan ooit; zij was eenvoudig, argeloos, rein van harte; zij was een kind uit de burgerij, waarin hij, de jongeling was opgevoed; er was nog een andere band die hem aan haar verbond, het was de godsdienst en nog wel die, voor welke zijne moeder, zijn vader en grootvader hadden geleden, waren gebannen en de laatste en de eerste uitgeplunderd.

Met het hart kloppend van geluk, was de jongeling den valkenier genaderd en had hem de hand zijner dochter gevraagd, en om nu te toonen hoe fier hij was op de schoone Elie, nam hij haar, op den dag van het schuttersfeest aan den arm, en toonde openlijk aan allen dat zij, Eric's dochter, de toekomstige gade van Midletown wezen zou.

Wij zegden hooger dat de pijl van graaf Dona's boog den oppervogel had doen waggelen; het voorbeeld was besmettelijk en aller aandacht was en bleef op den schutsboom gericht.

Cornelis Dieltjens deed den oppervogel vallen; Peeter Dergent schoot den tweeden, Peeter De Kinder den derden neêr, ‘alle tot behoef van deser gulde’ zoo luidt het proces-verbaal der schieting.

Aan die knappe schutters wilde de gilde dan ook eene ‘courtosie’ doen en vereerde aan den eersten prijswinnaar een ‘silveren beker weert thien gulden,’ aan den tweede een dergelijken beker van acht en aan den derde een van zes gulden.

De prinses-douairière ging de schutters met een vleiend woord geluk wenschen over de behaalde zegepraal, zonder dat zij vergat er bij te voegen, dat de triomf des te schooner was dewijl bekwame schutters, als graaf Willem en graaf van Dona, aan den wedstrijd hadden deelgenomen.

Hoeden en mutsen werden gewuifd of de bogen in de hoogte gestoken; de *santés* werden gedronken, de horens der *Jonggesellen* schalden en het veldkanon, achter in den hof geplant, donderde de behaalde eer luidruchtig uit.

Op hare wandeling door den tuin, ontmoette de prinses-douairière andermaal Midletown, en als wilde zij het straks afgebroken gesprek hervatten, zegde zij:

‘Breng onze gelukwenschingen aan mevrouw uwe moeder over. Kan ik verder nog iets voor u doen?’

‘Ik had nog een verlangen van Uwe Hoogheid?’

‘Spreek.’

‘Ik wenschte de eer en het geluk te hebben aan Uwe Hoogheid, onze hoogvereerde Vrijvrouwe, mijne verloofde te mogen voorstellen.’

‘En die is?’

‘De zuster mijner zuster, Elie Ralph.’

Het oog der prinses ontmoette juist dat van de jonkvrouw van Wassenaer; doch op dezer gelaat was niets, niet de minste ontroering, zichtbaar.

‘Ook hierin wensch ik u geluk,’ zegde de prinses. ‘De familie Ralph is te innig aan de uwe verbonden, om beiden nog te scheiden..... En ge hebt dus geen lust om ons naar het vorstelijk 's-Gravenhage te vergezellen?’

‘Uwe Hoogheid zal mij vergeven, als ik den wensch uitdruk hier, in onze nederige Vrijheid, te blijven wonen, en de laatste dagen van het leven mijner moeder alzoo te veraangenamen. Ik heb geen andere zucht in mijn leven dan deze, en ik hoop dat Uwe Hoogheid deze zal billijken.’

‘Volledig!’ doch, of Amalia van Solms juist op dat oogenblik waarheid sprak, is moeilijk na te gaan; want zij had voor dien Midletown eene schoone, of ten minste eene schitterende toekomst gedroomd.

De voorstelling van Elie Ralph had plaats; de jonkvrouw van Wassenaer woonde haar uiterlijk koel en onverschillig bij en de woorden der prinses, tot het jonge paar uitgesproken, maakten schijnbaar geen indruk op haar.

Toen Helena van Wassenaer bij het vallen des avonds zich op hare kamer bevond en haar kamermeisje bezig was met haar van hare sieraden te ontdoen, klonk in de verte een regelmatige bellenslag in de straat; allengs naderde die klank en de jonkvrouw ging bij het venster, om te weten wat er gaande was.

Helena zag een priester in wit koorkleed, voorafgegaan door een knaap die de bel roerde, vergezeld door een paar oude menschen, die elke eene brandende flambeeuw droegen.

De burgers op de straat bogen de knieën; de deuren der huizen werden geopend en op den dorpel knielden de bewoners. Er was iets zoo plechtig, zoo godsdienstig, zoo roerend in die eenvoudige groep, dat het hart van het gereformeerde meisje sneller tokte. Neen, zoo diep had nooit eene godsdienstige plechtigheid haar getroffen!

Dit was echter de plechtigheid, waarvan de hatelijke en dikwijls platte Huygens, in zekere gemeene antwerpsche klucht, durfde zeggen:

> .... Daer komt een dingh by tye
> Met belle langs de straet; dat moet je machtig mye,
> Daer loopen kaersen om by klaere sonneschyn
> En 't volkje knielter voor; dat moet je laeten tryn.

Helena van Wassenaer knielde niet - neen! maar zij zag de katholieke Berechting met een jagend hart, met een onverholen eerbied achterna, en toen zij van haar kamermeisje vernomen had, dat deze voor Retha Midletown bestemd was, boog zij het hoofd en zegde in zichzelve:

‘Ik wil niet haten; dat zij leven en gelukkig zijn!’

Een oogenblik volgde haar oog den godsdienstigen stoet; de helle klank verzwakte en stierf weg, het licht der flambeeuwen verdween. Alles verviel weêr tot eene doodsche stilte.

‘Laat mij alleen,’ zegde de jonkvrouw tot het kamermeisje.

Toen Helena van Wassenaer alleen was, liet zij haar brandend voorhoofdje tegen de koude glasruiten rusten en mompelde: ‘heengaan’ en zij deed met de rechterhand een gebaar, alsof zij eenen traan uit het oog wischte.......

Een paar dagen na het schuttersfeest, verliet de prinses-douairière de Kempen, om zich over Merxplas, naar de baronnie van Zevenbergen te begeven. De gilden vergezelden Hare Hoogheid andermaal tot op de grenzen der Vrijheid; doch Midletown maakte geen deel van den stoet.

Had Hare Hoogheid aan de jonkvrouw van Wassenaer, eene laatste tortuur willen sparen? Wilde zij zelf dat avontuur, dat wellicht niet aan hare verwachting beantwoord had, vergeten?

Dat is en blijft een geheim.

Weinige weken daarna, toen Retha van den rand des grafs teruggekeerd was, en deel aan de vreugde nemen kon, had het huwelijk tusschen Elie en Hendrik plaats en de familie des valkeniers vestigde zich in het huis der oude dame, daargelaten Eric, die de oude en trouwe valkenier bleef, zelfs nog toen de dood den stadhouder wegrukte, maar Amalia van Solms echter schier ieder jaar, in den herfst, op het kasteel vertoeven kwam.

Helena van Wassenaer kwam nooit meer met Hare Hoogheid in de Vrijheid terug en de prinses, hoe dikwijls zij de Midletown's ook ontmoette, noemde nimmer haren naam. Alles was vergeten... misschien.

Denzelfden dag, dat Amalia van Solms in 1649 de Vrijheid verlaten had, werd ook de gevangenis voor Mozes den sjachelaar geopend, omdat de zaak, voor welke hij aangehouden was, nu toch was opgelost en zijn handlanger niet opdagende, niettegenstaande alle schoone beloften, het niet duidelijk kon bewezen worden, dat de jood met het inzicht van aftruggelarij had gehandeld.

Mozes kreeg echter aanzegging, dat hij verbannen werd uit den Lande van Turnhout.

‘Nah,’ morde de jood, ‘as ik je de eer niet meer doen zal van nog hier te komen!’

Toen hij buiten het bereik van den dienaar des gerechts was, wierp hij hem een stroom vermaledijdingen en de liefelijke woorden toe van; ‘lampoot, caronie, fielt, halfgehangene!’ hetgeen deze echter met een schaterend lachen beantwoordde.

Op den hoek der Prinsenstraat stond echter iemand, die hem genadig wilde behandelen: het was Midletown.

Deze ten minste stopte den armen kramer eenige carolussen in de hand, omdat hij toch zijne moeder, met welk doel dan ook, op het spoor der ontdekking van het geheim had gebracht; omdat hij zelf aan die ontdekking zijn levensgeluk verschuldigd was.

‘Nah, God zegen je!’ riep de jood en hij zou dien uitroep tot in het oneindige gerekt hebben, indien Hendrik Midletown zich niet snel uit de voeten had gemaakt.

De jood zette zijnen weg voort; hij ging in de richting van Antwerpen; daar toch zou hij 't met een beurtschipper wel op een accoordje kunnen slaan, om hem naar Holland terug te brengen. De man had, daargelaten de verbanning, geen lust meer om in die armoedige Kempen te blijven rondsleffen.

PHILIPPUS VERHEYEN.

Mozes bereikte het galgeveld; hij ging onder de galg door en zag eens even op, misschien of er niet een goede kennis, een vriend aan bengelde; doch de galg was ledig en Mozes groette haar spottend, mompelend: ‘dat ze toch voor hem niet gemaakt was.’

Op eenigen afstand van die nare plaats, lag een oud vervallen huis, met witten gevel en dat blijkbaar onbewoond was; het was het zoogezegde Witte Huis, waarvan wij in den loop van ons verhaal reeds gesproken hebben. 't Moest vroeger een heerenhuis, of iets dergelijks, zijn geweest. De verwaarloosde tuin, de haag en deels gevulde gracht toonden dit aan.

Dewijl, sedert een uur, een fijne en vervelende stofregen viel en Mozes in dat huis eene voortreffelijke schuilplaats meende te vinden, trad hij door eene afgebrokkelde opening binnen, die vroeger eene deur scheen geweest te zijn. Hij zette zich op eenen steenhoop neêr en zeker zijnde van alléén te zijn, haalde hij nogmaals zijne Carolussen te voorschijn, telde en hertelde ze, toen eensklaps een onheilspellend gedruisch zich in den bouwval opdeed.

De guldens, bergen, opstaan en behoedzaam op verkenning uitgaan, was het werk van een oogenblik; maar Mozes bonsde verschrikt achteruit, toen hij plotseling de roode, graatmagere hond van Darvis ‘menheer Nero,’ met borstelig haar, brandend oog en grapenden muil voor zich zag.

Mozes wilde onmiddellijk de vlucht nemen, want hij dacht aan zijnen schat en het geweld, in de warande gepleegd, was nooit te vergeten; doch hij vreesde te recht dat, mocht hij den rug tot ‘menheer den hond’ keeren, deze hem langs achter zou hebben vastgegrepen. En echter sidderde de jood bij de gedachte dat, op ieder oogenblik, Darvis zelf te voorschijn komen kon!

Langzaam, met sussende woorden trad de kramer achteruit; de hond volgde niet; deze bepaalde zich bij het verdedigen van den ingang der kamer, en dat wekte juist de achterdocht van den jood op. Darvis was gewis niet daar, zoo wel, dan ware hij reeds verschenen; die roode ‘menheer’ bewaakte misschien den schat van den ossenkooper. De lieve hemel weet wat al rijkdommen daar verborgen zitten! Zonder twijfel wel de guldens, die aan Mozes ontstolen waren!

Het denkbeeld kwam dan ook bij den kramer op, dien rooden ‘menheer’ eenvoudig dood te slaan en mêe te nemen wat hij er van zijn eigendom - en het overige als bijzaak - mocht vinden. Doch hoe binnen geraken, terwijl Darvis ieder oogenblik kon terugkeeren!

Het oog van Mozes viel op een venster, ter zijde in den gevel. Eenige steenen, op elkander gestapeld, zouden hem toelaten langs de opening de plaats te verkennen. Zoo gezegd zoo gedaan! het gedruisch dat de jood maakte, deed den hond binnen steeds onrustiger worden; zijn geblaf weêrklonk akelig in het ledige huis. Toch liet Mozes zich niet meer afschrikken. Hij maakte spoed, omdat hij vreesde dat die ellendige roode blaffer zijn meester zou doen opdagen.

Toen de steenen hoog genoeg opgestapeld waren, klouterde de sjachelaar op deze en de handen aan den vensterdorpel geklemd, lichtte hij zich eenigszins op. De hond brulde en blafte, als was hij van den duivel bezeten. Eindelijk kon Mozes binnen zien en met een ‘God van Abraham!’ liet hij zich weêr zakken. Wat had hij gezien? Aan eene ijzeren kram in de muur, had hij het lijk van den ossenkooper zien hangen: - de man had zich zelven recht gedaan en de roode ‘menheer’ verdedigde nog enkel zijn romp.

Die enkele oogslag daar binnen had den jood reeds overtuigd, dat er geen ‘negocie’ meer te doen was; niets duidde aan dat de schurk nog voor een duit achterliet, 't Was overigens geraden de plaats te ontwijken, want eens ter plaate en in tegenwoordigheid van dat lijk ontdekt, konden de heeren van het gerecht, Mozes wel eens terug brengen naar de traliën van waar hij zoo even gekomen was. Ook maakte de jood zich snel uit de voeten: nog geruimen tijd hoorde hij het geblaf en gebrul van den hond.

‘Opgevreten worden door dien rooden menheer!’ mompelde spottend de jood; ‘nah, Darvis, 't is je gegund?’

Toen hij het Witte Huis reeds verre achter zich had en hij juist, bij eene beweging die hij maakte, zijne lieve Carolussen hoorde klingelen, zegde de kramer met al het cynism dat hem kenmerkte, opzichtens die oorstreelende muziek:

‘Nah, Mozes, je hoort het, de deugd wordt toch altijd beloond!...’

EINDE.

[Nummer 22]

Een oude vrachtwagen.

Alfred Madoux, een brusselsch schilder, stelt ons een ouden vlaamschen wagen met een drieledig span voor, zoo als wij er soms nog in de dorpen of op de groote heirbanen ontmoeten, indien het nog mocht gebeuren, dat wij ons daar bevinden; doch dit zelfs valt, met de spoorwegen, slechts zelden voor.

Eeuwen lang gebeurde het vervoer der koopwaren in ons land zoo als ook elders, per as. Onze aarde- en steenwegen waren met vrachtkarren als overzaaid, en zooals deze waren een paar eeuwen geleden, zoo waren zij nog, toen, in onzen tijd, de stoom hen eindelijk grootendeels deed verdwijnen.

Het getal vrachtkarren, dat wekelijks naar en van de groote steden kwam, was ook nog in onzen jongen tijd, inderdaad ontelbaar. Langzaam maar veilig, hoog opgeladen, krakend en dommelend, kroop als het ware dat gespan over onze steenwegen, nu eens een anderen, van den tegenovergestelden kant, opkomenden wagen, of eene zware, gele diligencie mijdende.

EEN OUDE VRACHTWAGEN.

Zeker gaat het vervoer thans sneller, doch niet goedkooper. Hebben wij onder het stoffelijk oogpunt gewonnen, dewijl 'tijd geld is', dan hebben wij onder het schilderachtige wel wat verloren. Onze kinderen zullen den tijd der vrachtwagens niet meer kennen; maar wij, wij zijn in dien tijd groot geworden, en vandaar dat er ons altijd een indruk is bij gebleven van het tooneel, als de wekelijksche vrachtwagen 's avonds langzaam het dorp in kwam.

Die wagen kwam immers uit de groote stad, die verre - verre gelegen was, en waarvan wij in ons kinderverstand nog geen juist denkbeeld konden maken. Die voerman had wellicht iets bij zich, aan het

adres van ons huisgezin, of zou dit of dat, verder op, voor een onzer familie-betrekkingen, meênemen.

Reede in de verte had men, in den zomeravond, het belgeklingel zijner paarden gehoord; allengs kwam dit getink nader. Het zware span, twee en drie paarden, had dapper werk, want hoog was het voertuig geladen; langs achter en langs voren bortelde de lading uit, en zelfs sleepte zij schier over de baan, want onder den wagen waggelde nog een lange, met goederen opgestapelde mand.

De voerman ging, men zou gezegd hebben, half slapend naast de paarden; maar de zwarte hond, onder de kar gebonden, blafte en liet zijne glimmende oogen en zijn rooden muil zien. Zoo rolde de wagen langs de openstaande huisdeuren en de smidse van het dorp, uit welke reeds het helder licht en vuur tot op de straat scheen; zoo rolde hij voort, hield even aan de oude afspanning stil en verdween dan weêr in de schemering gelijk hij gekomen was.

Tegenwoordig, zeggen wij, is de vrachtwagen maar zelden meer te zien; eene doodsche stilte heerscht op de heirbanen. Op eenige plaatsen wordt echter die stilte, op zekeren afstand, onderbroken door een sterker wordende donder.

Ginds ver verschijnt iets gloeiends. Is het de bliksem in de duisternis? Even snel snijdt het licht voorbij. Het is de stoom, die de goederen vogelvlug wegvoert, en deze reeds ter bestemming brengt, eer onze goede voerman de oogen geopend en zijne paarden opgetuigd heeft.

Madoux heeft ons blijkbaar een ledigen wagen voorgesteld, want de paarden trekken eigenlijk niet. Ook missen wij de mand, den hond onder de kar en achter de speken van het wiel. De wagen bevindt zich op geen steenweg, zelfs niet in een karrespoor, dat zich op de vlakte niet afteekent - kleine bijzonderheden, die wij, welke vrachtwagens kennen, noodzakelijk moeten opmerken.

De genoemde schilder is echter een man van talent; er is beweging, teekening en kleur in zijn werk, en wij deelen met genoegen zijn ouden vlaamschen vrachtwagen aan onze lezers meê.

De vrouwen van Crèvecoeur.

Een onzer beste en nauwgezetste historieschilders, onze goede vriend Bernard Wittkamp, vereeuwigde eenige jaren geleden, op het doek, de prachtige legende der vrouwen van Crèvecoeur, en wij herinneren ons nog levendig dat ingrijpend tafreel: het toppunt des torens van het kasteel; de opstijgende belagers, omringd door wolken en vuurgloed, en eindelijk op den rand des torens, drie vrouwen in het wit, welke, om de aanvallers te ontgaan zich van die ontzaggelijke hoogte in de Maas wierpen.

Wij hebben, tot onze spijt, dit tafereel niet voor oogen - de schilderij bevindt zich sedert lang in een der voornaamste kabinetten van Philadelphia, in Amerika - wij hebben enkel eene kleine teekening van het kasteel, waar eens die heldendaad plaats greep.

Heldendaad, zeggen wij, en dit moet sommige lezers verwonderen, die weten dat wij juist geene groote bewonderaars van alle militaire ‘in de lucht springers’ zijn; doch het woord is hier gewettigd, want die vrouwen hadden hare eigene deugd en eerbaarheid te redden - en die *vlag* behoudt immer hare waarde en kan door geen te groote opofferingen betaald worden.

Crèvecoeur ligt op den boord der Maas en bestrijkt het stedeke Bouvignes, dat zelfs in de middeleeuwen eene niet onbelangrijke stad was, met drie poorten, twaalf straten, twee openbare markten, sterke wallen met zestien torens, met linnenweverijen, looierijen en pelsbereidingen.

Bouvignes genoot een voortreffelijken voorspoed; doch het stadje benijdde niettemin de welvaart van Dinant in het fabriekaat van koperwerk; het maakte op zijne beurt de gekende *dinanderies*. Dat maken van een koperen ketel zette Dinant in gloed en vuur, en de oorlog brandde los.

Den 2 November 1319 vielen de mannen van Dinant op Bouvignes en brandden niet alleen al de huizen, buiten de muren, plat; maar vermoordden nog de menschen, die onder het bereik van hun staal vielen. Die van Bouvignes namen, natuurlijk, weêrwraak, lokten die van Dinant uit hunne veste en tot onder hunne muren, overvielen hen daar en richtteden, op hunne beurt, een barbaarsche slachting onder hen aan.

Hoe het zij, die wezenlijke *marmitten*-oorlog, deed de beide twee steden, voorzorgen nemen en men bouwde, schier tegenover elkander, twee torens: - de eerste te Bouvignes, de tweede aan de zijde van Dinant, twee tegen elkander oprijzende en dreigende reuzen, die elkander gedurig ten kamp uitdaagden.

De toren van Bouvignes heette *Crèvecoeur;* misschien wel omdat hij een *Crèvecoeur* - een hartenbreker voor de dinantsche koperkloppers zijn moest; de toren van Dinant werd *Montorgueil* genoemd.

Het was op den toren of kasteel *Crèvecoeur*, dat, twee eeuwen later, de hartroerende gebeurtenis plaats greep, van welke wij hooger gewagen en die hem dan ook eene onuitwischbare plaats in de geschiedenis heeft gegeven.

Hendrik II, zoon en opvolger van Frans I, had de troepen van Karel V aangerand, dwong den keizer het beleg van Metz op te breken en kon straffeloos België overweldigèn. In 1554 werd Bouvignes tot de overgaaf gedwongen. Alleen Crèvecoeur weêrstond nog den aanval.

Drie ridders, dapper en onversaagd, stonden aan het hoofd van het daar gevestigde garnizoen. Gehuwd met drie zusters, hadden deze hunne echtgenooten gevolgd en wijdden al hare zorgen aan de gekwetsten toe. De drie ridders sneuvelden; hunne vrouwen moedigden de soldaten meer dan ooit tot weerstand aan.

De Franschen hadden meer dan eens de vrouwengestalten op de kanteelen en voor de schietgaten gezien, en werden door een wilden drift aangespoord, om haar machtig te worden. Eene geduchte artillerie wierp voortdurend gloeiende bommen op den toren, en eindelijk plooide de onversaagde moed der verdedigers. De Franschen stormden de vesting binnen en snelden den toren op, om de vrouwelijke verdedigsters in handen te krijgen.

Toen zij boven kwamen, zagen zij, door stomme verwondering geslagen, drie vrouwen in het wit gekleed neêrknielen, opstaan en van de hoogte des torens in de Maas springen. Zij ontweken door den dood, den moedwil des soldaats. De golven der Maas sloten zich weldra voor eeuwig over haar.

Nog geene halve eeuw geleden, vierde men nog de zielmis voor de drie vrouwen van Crèvecoeur, in de kerk van Bouvignes. In 1821 was deze last ten deel gevallen aan zekeren pachter, Coster geheeten; hij betaalde hiervoor aan den officiant ‘een mud spelt.’ Zou dit laatste ons door Marcellin la Garde overgebracht, niet een stellig bewijs zijn van de echtheid der traditie?

Het afscheid.

Wij bevinden ons in Spanje. Dit zien wij overigens duidelijk aan de nationale kleeding der figuren, ons door den kunstenaar voorgesteld. Doch wat beteekent dit tafereel? Een afscheid, natuurlijk. Heeft echter de schilder Haynes Williams, geene gansch bijzondere beweegreden aan zijn onderwerp gegeven?

Voorzeker. Ziet de kleeding van den schoonen verloofde, die als met zilver- of goudlover overnaaid is; deze duidt den stierenvechter aan, eene bezigheid die, zooals men weet, in Spanje nog buitengewoon hoog staat aangeschreven.

De *toreador* verlaat zijne verloofde; straks hoopt hij wel door duizende monden begroet, door duizend handen toegejuicht te worden; straks zal men hem als het ware onder de bloemen begraven, als hij een half dozijn wilde stieren zal hebben geveld.

Hoe zeker de schoone ook zij, dat haar bruidegom de vlugste, de moedigste, de flinkste, kamper is van gansch het vorstelijk Madrid, toch ziet zij hem niet zonder onrust vertrekken - en inderdaad niet zonder reden.

De stierengevechten zijn niet altijd zonder gevaar voor den *toreador*, en meer dan een liet zijn leven in die barbaarsche vertooningen, die van oudsher in voege zijn en meer dan eens door de Pauzen veroordeeld werden. Niettemin is dat gebruik in Spanje nooit kunnen uitgeroeid worden, en een stierengevecht is inderdaad eene dringende behoefte voor het spaansche volk geworden.

Te Madrid bezit men een *coliseo de los Toros*, dat 10.000 à 12.000 toeschouwers kan bevatten, en dewijl de uitgestrektheid niet toelaat dat hij overdekt zij, wordt de prijs der plaatsen geregeld naar schaduw en zon. De plaatsen in de schaduw zijn natuurlijk duurder, dan die welke aan de zonnestralen bloot gesteld zijn.

De stieren worden in het *toril*, een hok dat op de vlakte des cirques uitkomt, opgesloten, en zoodra de vorst of de corregidor, in de eerlogie gezeten, door den sleutel van het hok te laten vallen, de toelating gegeven heeft het gevecht te beginnen, kondigt het geschal der horens en het geroffel der trommels, de komst der *picadores* aan.

Deze laatsten zitten te paard en zijn rijk gekleed in eene gele broek met ijzeren garnituur, eene ronde met zilver geborduurde vest, en hebben een witten hoed, met afhangende boorden, op het hoofd. In de hand dragen zij de *garocha* of *vara larga*, eene lans, die echter zoodanig geschikt is, dat zij slechts een halven duim diep in den hals des stiers dringen kan.

Achter hen komen de *banderillos* met gevlagde pijlen, die zij tijdens het gevecht den stier in den nek planten; hun kleedsel is van zwart fluweel, zijde of satijn, met de versiersels gelijk die van een Figaro in het opera. De *banderillos* zijn voorzien van roosachtige en blauwe sluiers, waarmeê zij den in razernij gekomen stier, tijdens zijnen aanval, trachten af te leiden.

Eindelijk verschijnt de *matador*, de slachter, in het zwart gekleed, den driekantigen hoed op, in de rechter hand den blooten degen en eene zijden vlag, *muleta* geheeten, in de andere.

Als de plichtpleging jegens het publiek en jegens het Madonna-beeld voorbij is, verwijderen zich allen behalve de *picadores*, en onder het gejuich des publieks springt de stier buiten het hok. Het gejuich, de wonden hem door de lansen toegebracht, maken hem woedend en bonzend springt hij op een zijner aanvallers toe, die voorzeker een gevaarlijk kwartier uurs zou doorbrengen, kwamen de *banderillos*, uit daartoe bestemde openingen in de cirque zelve gemaakt, niet te voorsshijn.

De *banderillos*, te voet, werpen hunne sluiers op de horens van den stier, en deze in den aanval afgeleid zijnde, mist of vergeet zelfs den ruiter. Na eene poos keeren de *banderillos* in hunne schuilplaatsen terug en treden daaruit slechts te voorschijn om het wilde dier briesend en woedend te maken, door hunne kleine banderollen, met ontvlamde sissers, in den nek van den stier te planten.

Eindelijk treedt de *matador* voor, na hiertoe de toelating te hebben bekomen, en nadert met zijne kleurige vlag het woedende beest. Op het oogenblik dat dit op hem toespringt, ploft hij den degen tusschen den nek en het schouderblad. Valt de stier, dan werpt men, onder luide vivats, bloemen, suikergebak en zelfs goudstukken in den cirque. Mist de *matador* den steek, dan schuifelt men hem, en men juicht den stier toe.

Dit belet niet dat een tweede *matador* den toegejuichten eindelijk komt neêrstooten. Een prachtig voertuig, met sierlijk geharnasseerde muilezels bespannen, brengt, onder het geschetter der fanfaren, den stier weg. Zoo vallen er een half dozijn, soms 10 of 15 paarden en soms twee of drie *torreadores*.

Deze spelen zijn zoo gevaarlijk, dat in elke cirque, een heelmeester en een priester voorhanden zijn, om de slachtoffers bij te staan, die voor het vermaak des volks mochten vallen. Barbaarsch genot, hetwelk echter dit voordeelige heeft, dat de verpachting van de cirque geschiedt ten voordeele der gasthuizen en hospitalen.

Begrijpt ge nu, lezer, dat het afscheid, hetwelk Haynes Williams ons voorstelt, niet zonder ontroering zijn kan? Vroeger, toen de stierenvechter nog vreemd was aan het hart der schoone, kon haar oog hem met denzelfden geestdrift volgen als het overige des publieks; doch nu.... Zij wil den roem wel voor hem, doch niet meer het gevaar.

Gerard Mercator.

Mercator, de beroemde wiskunstenaar en aardrijkskundige, werd den 5 Maart 1512 te Rupelmonde geboren, waar hem dan ook een standbeeld, aan den kundigen beitel van den heer van Havermaet verschuldig, werd opgericht.

Mercator studeerde te Leuven en onderscheidde zich vroegtijdig, door een aantal aardrijkskundige opmerkingen, die hij, onder ander, op de zeekaarten en de juistere ligging van verschillende landen, toepaste.

Door kardinaal Granvelle, wien hij in 1541 een door hem vervaardigden wereldbol aanbood, bij Karel V aanbevolen, moet hij eenigen tijd in dezes dienst geweest zijn.

Omstreeks 1559 woonde Mercator te Duisburg, waar hij, zoo het schijnt, in de zoogezegde godgeleerdheid was verdwaald geraakt, eene schier algemeene ziekte van dien tijd. Hij stierf in gemelde plaats den 2 December 1594.

Verscheidene zijner werken zijn tot ons gekomen, en werden in 1552 te Leuven en in 1578 te Keulen gedrukt.

Tunnel onder zee.

Tusschen Engeland en Frankrijk stroomt, zoo als men weet, het kanaal. Die beide landen, door een diepe zee gescheiden, andermaal rechtstreeks verbinden, is de droom die sedert 1834, menig hoofd heeft bezig gehouden, en waarbij de groote menigte nog ongeloovig het hoofd schudt.

Het woord onmogelijk wordt echter meer en meer uit onze woordenboeken geschrabt, en zeker is dit het geval met het hier besproken vraagpunt: de tunnel van de fransche naar de engelsche kust, en onder zee door, is geen droomerig denkbeeld; het is een gedacht dat op vasten grondslag berust en nu als uitvoerbaar bekend is.

Gezegde betrekking tusschen de twee landen, heeft sedert 1834, reeds meer dan eene verandering ondergaan. Het eerste denkbeeld bestond in het leggen van een ijzeren buis, op den bodem der zee, door welke de spoorwegtreinen zouden rijden; - daarna dacht men aan eene reusachtige brug: - verder aan een onmeetlijken bak, aan eene kunstmatige landengte, en eindelijk aan het graven van een tunnel onder zee door.

Dit laatste ontwerp, bij hetwelk nu de wetenschap stil staat, is, sedert 1833 zelfs, reeds bestudeerd door den heer Thomé de Gamond, die destijds zijn eersten hydrographischen tocht, ter sondeering van het Kanaal, aanving.

Den 23. November 1873 heeft de Vereeniging der burgelijke Ingenieurs eene vergadering gehouden, waarin over de verschillende plans verslag werd ingediend.

Het eerste plan, door gemelden ingenieur in 1834 voltooid, bestond zooals hooger gezegd is, in, afdeelingsgewijs, plaatijzeren buizen in zee te laten zakken en binnen deze den muur en het gewelf op te bouwen, die voor de duurzame gemeenschap dienen moest.

De groote moeielijkheid in dit ontwerp, was de oneffenheid van den grondslag der zee, en om deze te vereffenen werd er eene som van 300 millioen fr. vereischt.

Het leggen der buis en het bemetselen langs de binnenzijde, werd op 200 millioen geschat: een gezamentlijk cijfer van een half millard.

De scheepvaart beschouwde die soort van afdamming des Kanaals, als een gevaar voor de gaande en komende schepen, eene wezenlijke klip - en het ontwerp werd vaarwel gezegd.

De heer Thomé de Gamond ondernam nu de studie eener brug over zee, een ontwerp dat insgelijks, om reden der hooge kosten, verlaten werd. Inderdaad, na vijf verschillende bruggen bestudeerd te hebben, verkoos men er eene op granietpijlers rustende; doch de beraming der onkosten steeg tot niet minder dan 4 milliard.

In 1837 trad de ingenieur met een denkbeeld op, dat, in zekeren zin, praktischer was: hij bepaalde er zich bij, het Kanaal tot op eene breedte van 16 kilometers te verkorten. Zoowel van de fransche als van de engelsche kust, ging eene landtong uit en 8 kilometers zeewaarts in, en tusschen deze vlotte een onmeetelijke bak, geschikt om reizigers en goederen-treinen over te zetten.

De kosten van dit plan werden op 230 millioen geraamd; doch het was immers onvolledig! Het nam de eigenlijke scheepvaart tusschen de twee landen niet weg, en juist om die reden kwam men ten slotte tot den onderaardschen of zoo men wil, onderzeeschen weg.

In 1838 onderzocht men twee jaren lang den toestand van den bodem

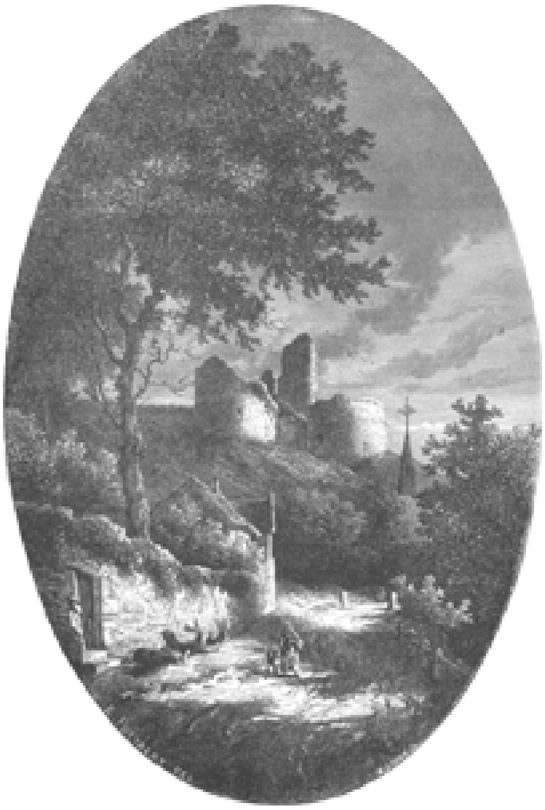

DE RUÏNE VAN CRÈVECOEUR.

HET AFSCHEID.

onder de zee. In 1839 leverde de ingenieur een nieuw plan, de engte van Dover, tot dat hij eindelijk in 1844 een vasten weg voor zijnen tunnel vond, in het overstroomde gedeelte dat, eeuwen herwaarts, Engeland aan het vasteland had verbonden.

De juiste profiels der grondslagen werden in 1851, in de londensche tentoonstelling, aan het publiek kenbaar gemaakt; in 1867 exposeerde de heer Thomé de Gamond zijne plans te Parijs en er vormde zich een comiteit uit engelsch-fransche ingenieurs, ter onderzoek van het reusachtigste ontwerp, dat de menschelijke geest nog had uitgebroeid.

De tunnel van 1867 volgt de lijn tusschen de Kaap Grisnez en Folkestone, en loopt door de gekende Varnebank, op welke de ingenieur een eilandje wilde aanleggen, met behulp der grondstoffen, bij het boren van den tunnel, opgeworpen. Dit eilandje bevatte een ontwerp van haven, om de scheepvaart met het middengedeelte van den tunnel in betrekking te brengen.

Toen de ingenieur dit deel van zijn plan ontwierp, dacht hij dat de groote oorlogen tusschen de beschaafde volkeren ten einde waren; doch toen deze begoocheling was weg geblazen, begreep hij dat deze of gene mogendheid, door zich van dat eilandje meester te maken, alle betrekking tusschen de beide landen zeer gemakkelijk kon afbreken.

Het eilandje werd verlaten en de tunnel zal dus, te midden der zee, geene betrekking meer hebben; geene andere openingen zullen er zijn, dan eene op de fransche en eene op de engelsche kust. De tunnel gaat uit oostwaarts van Dover, in Engeland, om in Frankrijk westwaarts van Calais, te recht te komen.

In hoeveel tijd zou nu dit reusachtige werk kunnen voltrokken zijn? Lezer, al begint uw haar ook wat grijs te worden, toch zoudt ge u de aardigheid nog kunnen veroorloven van, onder de zee door, naar Engeland te stoomen. Immers met de Brunton-boormachienen zou de boring en de bouwing van den tunnel, in vier of vijf jaar voltooid zijn.

De kosten van dit werk zouden 200 millioen beloopen en de opbrengst werd in 1869 op een twintigtal millioen per jaar gerekend. Eene dubbele commissie, zoo engelsche of fransche, zet nu de studiën voort en men hoopt inderdaad met den reusachtigen arbeid aanvang te kunnen maken.

Het kerkportaal
Door Maria-Elisa.

(Maria-Elisa? zal de lezer wellicht zeggen; dat is zonder twijfel weêr een aangenomen naam, achter welken zich deze of gene schrijver verbergt. Hij vergist zich. Maria-Elisa is eene jeugdige schrijfster, die hare eerste proeve in een vlaamsch tijdschrift, de *Vlaamsche Kunstbode*, liet verschijnen en die nu de *Belgische Illustratie*, door bemiddeling van een onzer vrienden, met hare meêwerking zal vereeren. Met hare toestemming nemen wij hier het *Kerkportaal* op, een verhaal dat op betrekkelijk zeer weinige exemplaren gedrukt is en ons publiek teenemaal onbekend is. Wij hopen binnen kort den lezer op een nieuw verhaal dezer talentvolle schrijfster, te zullen mogen vergasten. Wij beoordeelen de hier geleverde gelukkige proeve niet verder: wij zeggen enkel tot Maria-Elisa: 'wees welkom in de rei der nederlandsche auteurs!' DE REDAKTIE).

I.

Wat was het schoon dat kerkportaal! Zwart geworden door den tijd, met zijne tot kant gesneden steenen, zoo krachtig van kleur, zoo lief, glansend onder de zon. Daarboven stond het spitsboogvenster, met krinkelkrankel en slingerslahg bekroond. Onder 't gewelf, waar de zon zoo gemakkelijk niet aan kon, het schoone kruisbeeld: - Christus, die zijn doorngekroond hoofd teeder neêrbuigt naar de geloovigen als ze over den drempel treden, en zijne armen uitstrekt om het zondige menschdom in genade te ontvangen en te laven aan zijne borst, - de eeuwige bron van heil.

De glans der goddelijke liefde straalt uit het aanschijn van den Zaligmaker en verheldert de onuitsprekelijke smart van den doodstrijd. Onder 't kruis staat het Mariabeeld met opene handen tot de geloovigen gewend, als om over hen de gratiën te strooien, welke zij van haren Zoon ontvangt. Zoo is het kerkportaal! Wie wil den hoogen toren bewonderen, die zijn spits boven de wolken verheft; wie de kerk zoo statig en trotsch? *Ik* blijve staan voor den drempel. - Zoo is het kerkportaal!

En zoo was 't dat *hij* het altoos zag. Hij woonde er recht over in een huis dat veel te verre op de plaats kwam en 't volle zicht op den tempel verhinderde, een huis dat kunstenaars en liefhebbers van oudheden van louter droefheid deed mager worden, een huis dat ze met gansch een fortuintje zouden betaald hebben om een vrij uitzicht te hebben op den toren; maar toch stond het huis daar en toch woonde *hij* erin.

Hij was een jonggezel. Het huis hoorde hem toe. Maar hij was niet rijk genoeg om een zoo groot gebouw alleen te bewonen, zoodat hij den winkel beneden, met de verdiepen, zolders, kelders en wat dies meer, verhuurd had aan brave lieden en voor zichzelven maar een enkel kamerken had behouden. Dit kamerken was nu toch recht over het kerkportaal en had er 't volle zicht op: zoo wel wat schuins, 't is waar; maar iedereen weet dat de dingen van vlak over gezien, minder aanlokkend zijn dan wat van terzij.

Hij ten minste zou zich wel gewacht hebben, te klagen over de ligging van zijn kamerken. Lange, lange uren soms bleef hij voor zijn venster zitten en wendde zijne oogen niet af van het kerkportaal. De jongen was een Dichter en al wat hij droomen mocht of begeeren, dat stond voor hem geschreven in dit boek van steen. Het dacht en gevoelde met hem en het zong zijn lied bij droefheid en vreugde.

Het kerkportaal was schoon, wij weten het, en 't zij donker of gloeiend, rijk getind. Boven de voegsels bloeide eene enkele violierbloem. Hare fluweelen donkergouden blaadjes liet ze bevallig in de lucht waaien, en elken morgen als de jongen ontwaakte, mocht hij haar toeknikken en zij hem toeknikken. En noch hij, noch zij bleef te kort aan den vriendenplicht. Ook met het Christusbeeld had hij lange gesprekken. Soms dacht hij eenen glimlach te zien zweven over het aanschijn des Heilands; soms zag hij de doornen dieper gedrukt in den goddelijken schedel.

Ook wist hij dat de Gekruiste niet hetzelfde gelaat had voor allen, die langs het kerkportaal in het diepe des tempels verdwenen.

Over arme menschen scheen zijn hoofd wat dieper te buigen, en ook voor hen opende Ons Lief-Vrouwken hare armen wat wijder. Den kinderen knikte het beeld vriendelijk toe en lachte minzaam. Dat was een onderwerp van studie voor den jongeling, die den aart van iederen kerkbezoeker wilde leeren kennen met de houding der heiligen aan te zien.

Verder had hij nog den beiaard en de klokken. Als het feest was in zijn hart, dan luisterde hij naar den beiaard en zong zijne liedjes mêe; als zijn hart droef was, dan bleef hij lang naar de doodklokken luisteren. Soms werd hij aangesproken door het

plechtig gebrom dat de groote Mis aankondigde, soms was 't het avondkloksken dat hem toeriep:

  Slapen! slapen!
Slapen is het beeld des doods,
Slapen, slapen, het is tijd!
Dat ge morgen vroeg op zijt!
  Slapen! slapen!

Werkman, slaap nu maar gerust,
Vrouw en kind hebt gij gekust,
Morgen vroeg dan weêr aan 't werk!
Slapen maakt het lichaam sterk.

Slapen, slapen, jong student,
Anders wordt ge nooit een vent!
Slapen, meisje; midnacht door
Komen Englen niet meer voor.

Kindjes zijn al lang gekomen
Tot in 't diepste van hun droomen,
Spreken reeds met Jesus têer!
Kom nu, bid gij ook den Heer
  En dan slapen!

Dan, tijdens de lange avonden sprak alles een andere taal. De kerk was zoo donker, de toren zoo hoog! Het scheen den jongeling dat hij door het hooge venster, ver, ver in den tempel, het lichtje voor den outer van Ons-Heer zag branden. Dit lichtje hield hem gezelschap. Was het inbeelding of waarheid?

Van jongs af aan was de liefde voor het kerkportaal in zijn hart geslopen, ze was met hem opgegroeid. Als hij nog kind was, bewoonden zijne ouders 't geheele huis en hielden daar een kruidenierswinkel. 't Jongsken had niets dat hem opmerkelijk maakte boven of buiten andere; maar het studeerde geerne. Het had een breed voorhoofd, zwarte lokken, een sprankelend oog, en was allengskens een Dichter geworden bij zijne bespiegelingen op het kerkportaal. Als moeder grimde (en dat kan met de beste moeders gebeuren, bijzonder als ze veel klanten te bedienen hebben) of als vader eens kastijdde, dan liep het jongsken naar boven, zocht troost in zijne boeken en bezag het kerkportaal en het Christusbeeld. Al wat goed is, was daardoor in zijn hart ontkiemd en had er weelderig getierd. De knaap had liefde tot de armen, omdat hij zag dat de Heiland op zijn kruis hen met meer teederheid aanblikte, en zoo gebeurde het dat hij, *jongeling* geworden, de armen ging bezoeken en verzorgen, en lid werd van een liefdadig genootschap.

Hij beminde de kinderen om dezelfde reden als de armen, en volgde die dikwijls in den tempel. Hij vond er genoegen in, die lieve, dartele kleintjes rustig te zien voortstappen onder de hooge, hooge beuken; het scheen hem als waren het vogeltjes, nêergedaald uit de dichtste vertakking der gewelven. Als de blonde kopjes den kruisweg gingen doen, op de banken knielden en hunne onnoozele handekens vouwden, dan bad hij mêe.

Willem - want zoo heet onze Dichter - was niet rijk. Zijne ouders, wij weten het reeds, hadden hem niet veel meer gelaten dan het huis; maar met de huur daarvan kon hij leven. De jongen had toch zoo luttel van doen! Hij verteerde weinig, studeerde veel en schreef boeken voor het volk, wiens kind hij was. Hij schreef ook verzen, want, ik heb het gezegd, hij was een Dichter en daarom versmaadde hij niet het rijm, - al zingt onze taal ook in proza. Zoo sleet hij zijne dagen - stil en eenzaam bij vruchtbaren arbeid. Met zon- en feestdagen ging hij wel eens naar buiten, of deed eene wandeling langs de Schelde; maar bij de terugkomst, vond hij altijd dat geene bloem zoo schoon was als de violier tusschen de steenen van het kerkportaal, dat geene boomen of masten zoo hoog naar den hemel reikten als O.-L.-V. toren of liever als *zijn* toren.

II

Op eenen frisschen morgen was Willem vroeg opgestaan en stond voor zijn venster. Wat zou hij bezien hebben zoo niet het kerkportaal! De violierbloem knikte haren morgengroet. Hij opende zijn venster en de zoete lucht stroomde binnen. Ze droeg hem de geur der lieve bloemkens toe op hare vleugelen; ze verkoelde zijn breed voorhoofd en speelde streelend met zijne zwarte lokken. Eenige geloovigen gleden langzaam het groote kerkgevaarte binnen en, als immer, sloeg de dichter de groetenis gade, welke iederen kerkganger van wege het kruisbeeld te beurt viel. Daar komt eene oude vrouw aangestapt met den deftigen kapmantel, eene goede dienstbode

zeker.... Ons-Lief-Vrouwken knikt... de kweene verdwijnt in den tempel. Hier zijn kinderkens. Zij houden elkander bij de hand en totteren voort al babbelende en stamerende; hun gefazel klinkt als der vogelen ochtendlied van onzen dichter.... Zij krijgen eenen glimlach van het kruisbeeld en verdwijnen.

Maar wie komt daar nu? De violierbloem knikt en reikt zoover ze maar reiken kan, naar beneden als om beter te zien; men zou zeggen dat de arduinen klavers van den spitsboog ook wenken en neigen; de kinderkens komen terug, staan stil en schateren en juichen; Christus op zijn kruis, buigt het doorngekroond hoofd; Ons-Lief-Vrouwken reikt hare liefderijke armen.... De maagd verdwijnt. Wie is ze? Hare kleeding is wit - een katoentje, wees gerust! - goudglansend haar omkranst heur hoofd, ze is slank van gestalte, onbedwongen en deftig in heuren gang en heur zedige blik vraagt aan niemand of ze wel gezien wordt.

Ze is verdwenen, en de Dichter blijft staren... lang, lang voor het open venster, op het nu zwijgend kerkportaal.

Waarom heeft de violierbloem geknikt? Waarom hebben de kinderkens gejuicht en geschaterd? Waarom heeft Onze Lieve Heer geglimlacht? Waarom hebben de arduinen klavers gewenkt en geneigd? Waarom heeft Ons-Lief- Vrouwken hare liefderijke armen geopend?

Waarom?... Waarom?... Waarom?...

III

Het is 's anderdaags 's morgends in de vroegte. De jongeling is op; hij wacht. De maagd komt aan. De violierbloem knikt, de kinderkens knikken, de arduinen klavers knikken; het is een algemeen geknik en de jongeling blijft mijmeren, mijmeren, mijmeren.

De violier ziet er vroolijker uit, de steenen zijn warmer, het kruisbeeld helderer en hooger van kleur, het aanschijn van den Zaligmaker liefderijk en vol genade, Ons-Lief-Vrouwken lacht minzamer, de klokken, zelfs de klokken hebben eene blijdere stem.... Nog nooit is het kerkportaal zoo schoon geweest!

En later - in den avond als het lamplichtje van verre in de kerk begint te blinken, schijnt er ook iets te branden in 't hart van den Dichter, zoo zuiver als de vlam van het lampje, zoo diep als 't rood van den avondgloed:

‘Heer! wat is uw tempel schoon!’

IV

Er gaan zoo veel dagen voorbij.

Het kerkportaal geeft toegang tot het hart van den Dichter. Is het verplaatst met zijn kruisbeeld, zijn Ons-Lief-Vrouwken, zijn spitsboog, zijn krinkelkrankel, zijn slingerslang, zijne klavers, zijn licht en zijne bloem... de bloem der liefde? Wie weet?

Maar Willem viert een feest in zijn hart, een feest waarvan niemand iets weet, tenzij de arme menschen mogelijk, die met meer liefde en meer teederheid verzorgd worden.

Er gingen weken voorbij. *Zij* was alle daag ter kerke gekomen, *hij* had haar alle daag nageoogd en toch had hij zelden heur gelaat gezien.

De verte kan bedriegelijk zijn... Zoo hij haar eens opvolgde in de kerk? Daar had hij eenen schrik van. Zij kwam hem voor als een hooger wezen, als een engel wiens voetstappen hij niet weerdig was te kussen.

Toch eens op eenen morgen, ziet hij haar binnengaan. Een wip, en hij is op straat!

De maagd met 't witte kleed is pas onder 't kerkportaal verdwenen. Met poppelend hart treedt Willem den tempel in, en staart omendom. Ginder in 't diepst verschiet der beuken, glinstert een wit vrouwenkleed. Willem aarzelt en... gaat verder.

Het witte kleed is weg. Was het een verschijnsel? 'Vast een engel,' denkt de Dichter. Zie! daar achter dien pilaar, is zijn engel geknield, zeker den naam niet onwaardig.

Een gouden stroom van haren omgolft haar maagdelijk gelaat 's Meisjes handen zijn saamgevouwen, zij bidt. Een zalige glanslach verheldert hare trekken. Ja, een engel knielt daar, zoo schoon als een hemelbewoner en zoo zuiver.

Met eerbied knielt ook Willem op eenen leunstoel. Hij is in zijnen geestdrift opgetogen. *Haar* aanbidden mag hij niet: maar dat hooger wezen mag hij aanroepen en van verre vereeren!

Willem zit treurig op zijne kamer. Is het toch wel treuren wat hij doet? Hij is in de kerk gebleven tot dat de maagd er was uitgegaan. Op eens licht hij zijn hoofd op, ontwaakt uit zijne mijmering, neemt zijn besluit en zijnen hoed en gaat zijne armen bezoeken. Deze kunnen niet begrijpen waarom Mijnheer Willen toch dezen keer zoo buitengewoon goed en teeder voor hen is. 's Avonds brommen de klokken en haar gebrom zingt in 's jongelings oor. Ook de klokken leven en spreken van liefde...

Morgen is het groot feest. Wat bidt Willem goed onder de Hoogmis! Nooit heeft hij zoo wel de uitdrukking van smart en liefde kunnen bemerken op 't Christusbeeld, noch zoo een hemelschen lach bij Ons-Lief-Vrouwken.

V.

En de dagen gaan al wêer om en om, maar toch met eenig verschil. Eerst staat de Dichter vroeg op, ziet de maagd binnen gaan en het kerkportaal haar groeten als naar gewoonte. Hij gaat ter Mis De maagd begint hem te kennen - hij is daar toch dikwijls! Waarom zou haar boek niet eens vallen? Maar jammer, zij heeft geen boek.... Wie weet of ze wel kan lezen? Nochtans mag hij haar van tijd tot tijd een dienstje bewijzen, zijnen stoel verschuiven om haar plaats te maken, eens zelfs het haar ontvallen centje oprapen. Dan dankt ze hem met een kalmen, engelachtigen glimlach, en hij is gelukkig voor den heelen dag.

Haar ter strate opvolgen? Het gedacht alleen komt hem voor als eene zonde; hij mag noch zal.

GERARD MERCATOR.

't Is 's achternoens. Willem is uitgegaan om arme huisgezinnen te bezoeken en bevindt zich te midden der drukst bevolkte straten. Wat zijn de huizen donker en vochtig in die gangskens.

Zoo iets schrikt Willem toch niet af. Hij bemint de arme menschen en is lief voor de kinderkens, die hem tusschen de beenen sluipen en bijkans doen strunkelen. Het is toch zoo vol vreugde dat kindergespeel, - en zelfs de armste kleinen hebben hun speeldingen. Zie daar dat blozaardje eens, nog zoo hoog niet als Willems knie, dat ernstig voortstapt onder eenen grooten paraplu, die aan een houdt als het kan. Hier is eene vereeniging op den keldermond. Een spreker heeft het woord en de toehoorders zijn stiller en luisteren deftiger toe, dan soms wel de achtbare leden onzer Statenkamers; maar het geldt ook ernstige zaken: hij vertelt ook van ‘Mieken en Janneten’ van ‘Jakken met zijn fluitje,’ voor die kleine hoorders iets zeer

belangwekkends. Zie dat kroezelkoppeken daar eens, met zijne bloote billekens gezeten op den kouên, blauwen steen! Een donzen wiegsken zou hem niet zachter zijn. Ook voor kinderen is de vrijheid een goed kussen. - Hier krabbelen er in eenen aschhoop, ginder spelen er ‘broek sta vast.’

En zelfs aan die donkere huizekens is er pracht; de mensch, hoe arm, wil en moet iets meer hebben dan zijn dagelijksch brood. Zit hier aan 't open venster geen vogeltje dat zingt in zijn kooi? Staat daar geen violier op den reichel? De bloem is wel verzorgd, maar toch zoo schoon niet als heure zuster boven 't kerkportaal.

Zoo althans docht het Willem toen hij uit zijne mijmering getrokken werd door een fijn stemmeken. Hij blikte nêer en zag een blond koppeken, dat hem met zijnen frak trok en vroeg of hij misschien zijnen weg niet vond.

Willem glimlachte bij die zonderlinge vraag, doch liet toch het handje niet los dat in de zijne lag, en vroeg:

- ‘Zijt ge niet verveerd, manneken, van tegen eenen heer te spreken?..’

- ‘Tegen eenen heer? Neen. Daar komen wat goede heeren bij ons en moeder doet er mij alle dagen voor bidden en voor *Lelie* ook.’

Het kind had zijne blauwe oogjes opgeslagen en bekeek onzen Dichter onnoozel weg en onbeschroomd.

- ‘Wie is *Lelie*?’ vroeg Willem met plotselingen aandrift.

- ‘Kent ge *Lelie* niet?’ ging het kleintje voort, als of 't hem wonder gaf dat iemand Lelie niet zou kennen. ‘Ze is heel wit en heel lang, ze heeten heur witte Lelie of blanke Lelie, ik weet niet hoe... Als ik de mazelen heb gehad, is ze bij mij gekomen, en ik weet niet hoe, maar vader, die nooit wou bidden, die is dan op eens begost me alle avonden een roozenhoeken met ons te lezen. Maar ze spreekt ook zoo zachtjes; 't is percies 'lijk in de kerk als ze zingen.’

- ‘Is de blanke Lelie dan eene rijke jufvrouw?’

't Kleintje bezag Willem eene wijl met verbaasde oogen en schoot dan los in eenen schaterlach:

- ‘Lelie eene rijke jufvrouw?’ 't Gedacht scheen hem recht te ver heugen.

- ‘Och! Mijnheer, zij woont in een gangsken, heel op 't einde, en heure kamer is nog donkerder dar de onze. Ze zijn doorarm en Lelie wint het brood voor heuren ouder grootvader.’

- ‘Leeft ze met hem alleen?’

- ‘Ja, en hij is gebrekkelijk; zij moet hem eten geven gelijk aan een klein kind Hij zit den heelen dag in eenen grooten stoel en Lelie werkt aan de venster, op heur kantkussen.’

- ‘En zij komt dikwijls bij u?’

- ‘Zij komt bij iedereen. Als er iemand ziek is, dan is zij er bij, al zijn 't ook de pokken. Iedereen kent haar, iedereen ziet haar geerne en ze is ook zoo schoon;... Zie, daar woont ze!’

En met zijnen vinger wees het knaapje naar den donkersten gang.

Willem wist nu genoeg. Hij was zeker dat blanke Lelie zijne schoone was en nochtans vroeg hij:

‘- Gaat ze alle daag naar de kerk?”

Zij was het dan, de reine maagd, het ideaal zijner droomen.

En wel te recht mocht de violier heur toeknikken, mochten de kinderkens juichen en schateren, Onze-Lieve-Heer glimlachen en Ons-Lief-Vrouwken hare liefderijke armen verder openen voor haar.

Willem de Dichter keerde mijmerend naar huis.

VI.

Nu vlogen de dagen. Lelie - wier doopnaam *Veronica* was - Lelie en Willem hadden nooit een woord gewisseld en nochtans verstonden ze elkander als of ze van kindsbeen af te samen geleefd hadden. Het kerkportaal wierd al schooner en schooner; nooit was 't gezang der kerkvogeltjes zoo helder geweest, nooit waren de steenen zoo glansend onder den warmen zonneschijn.

VII.

Het was in den achternoen van een feestdag, en 't Lof was uit. De menschen drongen naar buiten langs het kerkportaal, eerst in eng gesloten groepen, later een voor een. Alles was weêr stil. De warme zonnegloed lag rustig op de steenen en teekende de klavers in zwarte schaduw op de muur. De violier liet onbezorgd zijne blaadjes vergulden door zijne vriendin, de zon.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 23]

O.L.V. kerk van Hal.

Hal, een sierlijk stadje in Brabant, is beroemd om de jaarlijksche beêvaarten, die daar plaats hebben en duizende geloovigen, zoowel uit het binnen- als uit het buitenland, uitlokken. Die beêvaart is niet nieuw; zij klimt op tot de XlVe eeuw, toen de gravin Alix, echtgenoote van Jan van Avesnes, te Hal, in eene nederige kapel, later door de hooger genoemde kerk vervangen, een Mariabeeld plaatste, dat de eigendom ran de H. Elisabeth van Hongarië was geweest.

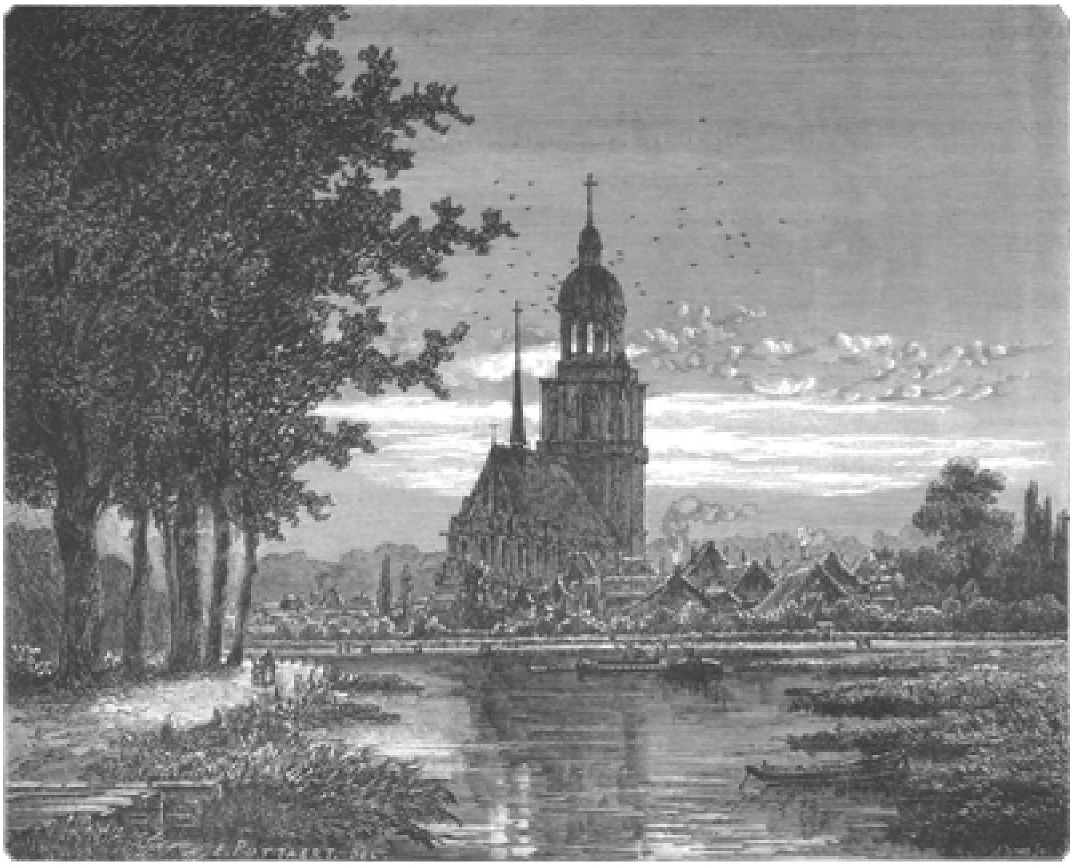

O.L.V. KERK VAN HAL.

Een groot getal vorstelijke personen, zooals Karel V, Albert en Isabella, Farneze, Maria-Theresia, hebben beêvaarten naar deze kerk afgelegd en knielden daar voor de Moeder des Zaligmakers, om hare hulp

en haren bijstand af te smeeken. Even als nu voor Lourdes, vormden zich, jaren geleden, broederschappen in verschillende steden van Belgjë, om, op gegeven oogenblikken, naar Hal ter beêvaart te gaan - eene gewoonte die nog voortleeft.

Wilt gij weten, welke, wonderkracht men daar aan de Moeder Gods toeschrijft? De schriften daaromtrent ontbreken niet. Een dezer is zelf geteekend door een beroemden naam, door Justus Lipsius, die onder ander meldt, dat de H. Maagd herhaalde malen de stad zou beschermd hebben, waar haar beeld bewaard werd. Ter herinnering aan dit feit worden in de kerk van Hal een aantal kogels bewaard, die, gedurende een beleg, Maria zelf in haren schoot opving.

Meer dan eens werd Hal inderdaad belegerd, onder ander in 1489 en 1581, en tot in 1677 was het stadje met muren en grachten omringd.

De kerk, die zich zoo prachtig boven het stadje verheft, werd in 1341 begonnen en in 1409 voltooid; zij is een der schoonste in ogivalen stijl, welke België bezit en werd door de hertogen van Braband en de graven van Henegouwen bekostigd. Het inwendige van het koor, is allerprachtigst en kunstrijk in den vollen zin des woords.

De O.L.V. kerk van Hal bevat vele schatten, haar door de vorsten van den lande beurtelings geschonken. Dit overigens is ook het geval met de beêvaartplaats Scherpenheuvel. Onder de wetenswaardigheden te Hal, telt men den bronzen doopvont, dagteekenend van 1444 of 1449 - een meesterstuk van fijnheid en sierlijkheid van werk.

Andere bijzonderheden doen zich in die kerk opmerken: de graftombe van den oudsten zoon van Lodewijk XI, die te Genappe gevlucht zijnde, aldaar stierf; het wel wat zonderlinge opschrift, door hetwelk Justus Lipsius zijne pen aan O.L.V. van Hal toewijdt. Ook had hij zijn toga van hoogleeraar te Leuven aan de kerk geschonken: doch dewijl de kerk met dit eerekleed niets wist aan te vangen, kocht een collega van Lipsius hetzelve en werd de opbrengst hiervan aan godvruchtige werken besteed.

Van waar komt nu den naam ‘Hal?’ Men wil dat die plaats, vele eeuwen geleden, tot stapelplaats, tot *hal* diende voor de goederen, die van Braband in Henegouwen, en omgekeerd, werden gevoerd, hetgeen het daarstellen eener hal noodzakelijk had gemaakt. In hoeverre die naamafleiding waarheid bevat, zullen wij niet beslissen; echter komt zij ons zeer waarschijnlijk voor.

De teekening, welke de heer Puttaert van het stadje levert, is inderdaad zeer schilderachtig. De kerk lost zich in de avondzon, wier laatste gloed de wolken, de geveltoppen en de hooge vensters der kerk verguldt en doet tintelen, prachtig op; het water, waarin het tempelgebouw zich flauw weêrspiegelt, het hooge geboomte links, de weiden rechts, dragen veel tot het dichterlijke dezer teekening bij.

Ingang der moskee Jeni-Djami.

Wij bevinden ons te Konstantinopel. De moskee Jeni-Djami ligt tegenover de brug van Galata, langs welke men een der vijftien voorsteden van de hoofdstad bereikt. Van dit punt geniet men een prachtig gezicht op den Bosphorus.

Djami duidt aan, dat wij hier met eene keizerlijke moskee te doen hebben, dat wil zeggen, eene moskee door sultans of sultanen gesticht. Dertien moskeeën dragen te Konstantinopel dien titel; verder telt men er driehonderd moskeeën van tweeden rang.

De Jeni-Djami, hier afgebeeld, naar eene schilderij van Tasini - heeft een gansch verguld dak, hetgeen recht tooverachtig tegen den blauwen oosterschen hemel afsteekt.

Het gebouw is afhankelijk van eene *medressi* of school, en een *imarct* of gasthuis, waar de armen hunne levensmiddelen kunnen koken. Op de trappen liggen dan ook een aantal armen, lui en vadsig, terwijl zich voor hen, op de brug van Galata, 600 stappen lang, en op den Bosphorus, eene beweging opdoet, zooals men er moeilijk eene in het drukke Londen zou vinden.

Honden.

'Hoe meer ik de menschen leer kennen, hoe liever mij de hond wordt!' zegt zeker schrijver. Het oordeel is wat al te streng; maar wat wij wel mogen zeggen, is, dat vele menschen den hond niet waard zijn.

Wij zullen niet ondernemen de verschillende hondenrassen te beschrijven. Dat zou ons al te ver leiden, immers te Londen heeft men in 1863 bevonden, dat er in de aldaar ingerichte tentoonstelling, niet minder dan 1700 verschillende soorten van honden waren voorgebracht.

Eenige der tentoongestelde exemplaren werden tegen verbazend hooge prijzen verkocht. Voor een dashond betaalde men niet minder dan 37.500 fr. - ofschoon wij denken dat er, tegen dien fabelachtigen prijs, juist niet heel veel liefhebbers zouden gevonden worden. Voor een kingcharles werd 12500 fr. betaald, en in de tentoonstelling te Hamburg, insgelijks in 1863 gehouden, telde men 25,000 fr. voor eenen voshond neêr.

Wij laten onze gravuur, voorstellende eene verzameling patrijshonden *(épagneuls)* ter bezichtiging, of zoo men wil, ter bewondering der liefhebbers over, en willen ons een oogenblik bezig houden, met niet algemeen gekende bijzonderheden over dit trouwe en goede huisdier.

Wat al goede hoedanigheden, wat al edelmoedige trekken, zouden wij uit de geschiedenis der hondenwereld kunnen putten! In de oudste gedichten en geschiedenissen vindt men niet zelden den hond verheerlijkt, om zijne getrouwheid, om zijnen moed, om zijn voortreffelijk geheugen.

De hond van Montargis, onder ander, is beroemd gebleven, omdat hij, in tegenwoordigheid des konings Lodewijk XII, den moordenaar zijns meesters aanviel en hem dwong zijne misdaad te bekennen. Wij hebben echter een gansch nieuw voorbeeld van die getrouwheid en dat geheugen onder de hand, namelijk die welke de hond, gekend onder den naam van *Greyfiars Bobby*, kenmerkten.

Nog slechts kort geleden, hebben de dagbladen meêgedeeld, dat men te Edimburg een gedenkteeken aan een hond had opgericht. Vele lezers glimlachten ongeloovig, en echter zegden de nieuwsberichten waarheid. Andere vonden het oprichten van een dergelijk gedenkteeken, nutteloos weggeworpen geld: - mogelijk wel; maar het feit is toch vermeldenswaard.

De oprichtster van dit gedenkteeken is baronnes Burdett Coutts, die velen van ons om hare onmeetlijke rijkdommen en veelvuldige menschlievende instellingen, meer dan eens hoorden noemen, en *Greyfiars Bobby* verdiende die eer gewis meer dan zoo menig andere hond, welke op onze oude graftomben en monumenten ligt afgebeeld, omdat de laatsten zonder twijfel hunne getrouwheid aan den meester ontleenden, en *Bobby* integendeel gansch uit eigen beweging handelde.

Anderen zeggen tot den hond: ‘gaat daar liggen’ - en hij legt zich trouw neêr; maar de hond, waarvan hier gesproken wordt, legde zich, wij herhalen het, uit eigen beweging, veertien jaar lang, op het graf zijns meesters neêr en stierf ook daar.

Het was in 1858; men begraafde op Greyfiars-kerkhof een armen drommel, dien men onder den naam van Gray had gekend. Weinig of geen menschen volgden Gray's lijkbaar; maar zijn hond ging er trouw achter en zelfs - lach niet, lezer, - met gedoken kop en ten prooi van een diep lijden. Nu, de hond was eigenlijk Gray's eenige betrekking.

Het lijk ter aarde besteld zijnde, joeg de doodgraver den hond buiten en sloot het hekken. Toen hij echter den volgenden dag op het kerkhof kwam, lag de hond op het graf zijns meesters. Tot driemaal toe weggejaagd, keerde het trouwe dier telkens terug.

Het was op een kouden en killigen morgen, dat de doodgraver andermaal den hond ter plaatse vond, en die getrouwheid, niettegenstaande het siberisch weêr, maakte hem het harte week. De oude man gaf het dier te eten en *Bobby* dacht van dan af, dat hij het burgerrecht op het kerkhof bekomen had. Scott, een genie-sergeant, gaf hem jaren lang voedsel; daarna deed zulks Traill, de restauranthouder uit de buurt. Des middags werd op het kasteel een kanonschot gelost, en *Bobby* wist dat dit het teeken was, wanneer hij moest gaan eten. Alles wel; maar wie zou de hondenbelasting voor *Bobby* betalen? Twintig personen boden zich aan, om *Bobby* in regel te zetten met de wet. Men wilde niet dat hij, om reden van wanbetaling, voor de

koninklijke bank zou gedaagd worden. De lord-prevoost, onderricht over het edele gedrag van *Bobby*, ontsloeg den hond niet alleen van alle belasting, maar gaf hem een prachtigen halsband ten geschenke met het opschrift: *Greyfiars Bobby. Die halsband is aangeboden door den lord-prevoost van Edimburg, 1867.*

Wat men ook aanwendde, de hond wilde het graf zijns meesters niet verlaten. Ofschoon allen, in de nabijheid van het kerkhof wonende, *Bobby* goed behandelden, was hij aan niemand trouw. Veertien jaren na Gray's dood stierf *Bobby*; hij had nooit eene andere ligplaats gekend dan die, welke hij zich den eersten dag gekozen had.

De fontein, ter zijner nagedachtenis opgericht, staat op een der meest bezochte punten der stad. Het gedenkteeken is zes voet hoog; op zijnen top staat *Bobby's* bronzen beeldtenis en op het voetstuk het volgende opschrift: '*Dit is eene hulde aan de toegenegen getrouwheid van Greyfiars Bobby. In 1858 volgde die trouwe hond het stoffelijke overschot van zijn meester tot op het kerkhof van Greyfiars, en verbleef op het graf tot aan zijnen dood in 1872.'*

Bobby was een kleine *griffon*, van schotsch ras, ruw en roestkleurig van haar.

Glimlacht gij nog, lezer, na het lezen van die hondentrouw? Geeft de hond integendeel hier niet eene treffende les aan den mensch? En welke innige en duurzame band moet er tusschen meester en hond, in het leven gesmeed zijn, om deze onafgebroken en zooveel jaren nadien, tot aan den dood te zien voortduren!

Beiden hadden gewis samen geleden, en Gray moet elk zielenlijden aan zijn trouwen makker verteld hebben. Dat brengt ons een eenvoudig en echt roerend dichtstukje van een onzer oudste vrienden te binnen, die, hadde hij langer geleefd, zonder twijfel eene schitterende plaats in de nederlandsche letteren zou hebben bezet: - wij willenspreken van Th.van Beusekom, een jong Noordbrabanter, die den 4. October 1845, op het gehucht Bidaf, bij Uden, ter jacht zijnde, door het onverwacht afgaan van zijn geweer, doodelijk getroffen werd.

In zijn bundel *Allerlei*[(1)] richt de gevoelvolle dichter de volgende regelen tot zijnen hond - woorden, die Gray zeer gepast tot zijn *Bobby* had kunnen richten:

Vriend! zoo trouw, in vreugd en nood
Ongeveinsd tot in den dood,
U zal ik dit liedje wijden;
U, die mij ten allen tijde
Dank, erkentnis, liefde biedt,
Trouwe hond! u zij dit lied.

Waarom ziet gij me in 't gezigt,
Waarom u tot mij gerigt,
Ziet gij tranen in mijne oogen?
Zijt gij met het lot bewogen,
Dat uw meester ondervindt...
Trouwe hond, getrouwe vrind?

Waarom heft gij u toch op,

(1) De schrijver was dichter in den vollen zin des woords; een diep gevoel stroomt door zijne poëzie en proza, terwijl hij gelukkig niet behebt was, zooals zoovele hollandsche auteurs, met dien stijven vorm en die gezwollen en opgeblazen taal, die velen ten onrechte voor edelheid en diepte houden. Behalve A l l e r l e i s c h r e e f V a n B e u s e k o m e e n i g e n o v e l l e n a l s I I I N o v e m b e r, I d a, d e B r u i d v a n d e n s t r o o p e r, U i t m i j n D a g b o e k en anderen.

Biedt gij telkens poot of kop?
Wilt gij, door mij zoo te groeten,
Eenigzins het wee verzoeten,
Dat mij neêrbukt, kwelt en wondt...
Goede, lieve trouwe hond?

Ja, ik ken u, dat gestreel
Zegt mij duidlijk: meester, 'k deel
In uw leed, in uwe smarte,
In dien angst van 't lijdend harte,
En schoon 't al u vlugt en vliedt,
Meester, ik verlaat u niet!

Dank, mijn goede trouwe hond!
Maar hetgeen ik ondervond,
Zal mij uw vriendschappelijk streelen,
Niet verhelpen, nooit verheelen,
Hond! aan deze zij van 't graf,
Valt mij nooit *die* kluister af.

Nooit, mijn goede, trouwe hond,
Heelt die wreede, onheelbre wond;
Maar als gij aan mijne voeten,
Vrieridlijk, dartlend, mij wilt groeten,
En mij kop en pooten biedt
Dan blijf ik zoo treurig niet.

Dan, dan zwelt uws meesters hart,
Uwe trouw verzacht zijn smart
En uw vleiend kozen, streelen,
En uw vroolijk stoeijen, spelen,
O! dat al, mijn trouwe hond,
Stort toch balsem in de wond.

Hond! als eens mijn doodsuur slaat
En ik alles hier verlaat,
Om naar beter oord te snellen,
Zult ge ook dan de baar verzellen,
Die misschien alleen u roert,
En mij naar den grafkuil voert?

Zult gij? - Zie, hij biedt me een poot...
Ja, getrouw tot in den dood,
Zult gij uwen meester wezen,
Daarvoor voed ik geene vreeze,
En schoon alles mij ontvliedt,
Hond! gij toch verlaat mij niet?

We zouden wel eens willen weten, waarom, na zooveel hartroerends op den hond te kunnen zeggen, sommige menschen, het woord ‘hond’ nog als een scheldwoord bezigen? Als een Mahometaan zijn haat tegen den Christen wel uitdrukken, zegt hij ‘Christenhond’; als het gepeupel van Londen, iemand ziet voorbijgaan, die door taal en kleeding, op een Parijzenaar gelijkt, mort het *french dog* (hond van een Franschman).

Is het misschien omdat de hond soms aanvalt en bijt? Mogelijk; er zijn zeker uitzonderingen bij de honden zoo als ook bij de menschen doch dit belet niet dat wij bij ons eerste denkbeeld blijven: Honden zijn soms beter dan menschen.

John Cockerill.

In Antwerpen hoort men dikwijls van de ‘zaat Cockerill’ spreken, zonder dat men iets bijzonders weet over dien onvermoeiden nijveraar, die de luiksche nijverheid zoo schitterend bloeien deed, en ook hier een werf, ter bouwing van ijzeren schepen, inrichtte.

Het leven van een man, die zich, door eigen kracht, boven zijne tijdgenooten verhief, wekt altijd en met recht, bewondering. Welnu Cockerill was een van die machtige wroeters.

John Cockerill werd den 3 Augustus 1790, te Harlington, in Lancashire, geboren; doch de vader, een werkman, verliet met zijne twee oudste kinderen, Engeland en vestigde zich te Verviers, waar hij eene associatie aanging met een der voornaamste fabriekanten, voor het maken van machienen, wier uitvoer in Engeland verboden was en die dus nog vreemd aan onze nijverheid waren.

Wij, Vlamingen, hadden in vroeger jaren, den Engelschman de geheimen der nijverheid doen kennen; hij, van zijnen kant, bewaarde later eigenbaatzuchtig, de vorderingen der nijverheidswetenschap binnen zijne grenzen. De vader van den kleinen John bewees alzoo aan de belgische of liever europeesche nijverheid, eene wezenlijke dienst.

Kleine John was bij Cockerill's familie in Lancashire achter gebleven

en had daar juist niet over eene liefderijke behandeling te roemen. Met moeite gelukte de rader er in, zijn zoon naar de school te doen zenden; hij trad deze op zijn negende jaar in, en verliet ze reeds op zijn twaalfde - voorzeker een al te korten tijd om iets degelijks te leeren.

Op laatstgenoemden ouderdom kwam kleine John naar het vasteland, naar Verviers, waar zijn vader hem dan ook als werktuigmaker opleidde.

In vereeniging met zijn broeder James, vestigde hij zich, nog zeer jong zijnde, als fabriekant van machineriën te Luik. In 1816 kochten de gebroeders ten prijze van 16 millioen de gebouwen van Seraing, waar vroeger de prinsen-bisschoppen van Luik hun verblijf hadden. Nu reeds millioenen zal men zeggen? Ja; doch John Cockerill had, als zoovele anderen, den toenmaligen koning der Nederlanden, Willem I, ontmoet en deze was een wezenlijk bevorderaar van alles wat handel en nijverheid betrof.

INGANG DER MOSKEE JENI-DJAMI.

De koning had den geest van onderneming, het helder doorzicht, de vaste kennissen van John Cockerill begrepen, en hem, met het doel om te Luik den grondslag voor eene wereld-nijverheid te werpen, den weg geopend.

Overigens, had men zich onder godsdienstig opzicht, over koning Willem in België te beklagen, onder dat van handel en nijverheid is men hem veel dank schuldig. In de vijftien jaren dat Willem hier regeerde, legde hij, in schier iedere stad, den grondslag van onzen lateren bloei. Vooral had dit plaats te Luik, welke stad hem echter het eerst, in 1830, den rug toekeerde.

De ligging van Seraing, voor hooger gezegde inrichting, was inderdaad prachtig. Immers, op eenige stappen van daar vond men de steenkool en de erts: men had eene rivier om de noodwendige grondstoffen aan te voeren, en de voortbrengsels der nijverheid te exporteeren. Seraing

werd in korten tijd iets fabelachtigs, en wie die stad van stoommachinen, met hun eeuwig gedommel, gegons, geklop en gebons bezocht had, dacht gewis aan de cyclopen, waarvan de godenleer gewaagt.

James bleef niet lang met zijn broeder; er dreigde eene scheuring te ontstaan, nadeelig voor de nijverheids-onderneming; doch koning Willem I kocht in 1825 het deel van James, en Seraing ontwikkelde zich andermaal met nieuwe kracht. Na 1830 werd dit laatstgemelde deel, door het belgisch gouvernement aangeslagen.

HONDEN.

John Cockerill was een hevig bestrijder der omwenteling van 1830, aan welks hoofd te Luik zich Charles Rogier geplaatst had. Drie jaren lang zette de nijveraar zelfs geen voet te Seraing, en de verschillende gestichten, waren inderdaad destijds met vernietiging bedreigd.

Gelukkig nam alles weêr een goeden keer: John Cockerill werd, voor eene aanzienlijke som, alleen eigenaar van Seraing en van dat oogenblik herleefde dit gesticht, hetwelk ook bloei gaf aan een groot deel van Luik en zelfs van België.

In dien tijd bezigde men in die fabrieken, 2000 werklieden, aan welke 70.000 fr. weekloon betaald werden, zoodat in de dagen van John Cockerill het gemiddeld weekloon 35 fr. per werkman was. Ieder week werden te Seraing niet minder dan 80 ton ijzer verbruikt.

In onze dagen wordt dit gesticht bestuurd door M. Sadoine, gewezen officier der gewezene belgische marine; het bevat koolputten, smeltovens, smidsen, machinemakerijen, welke eene oppervlakte van 60 hektaren beslaan en door een kanaal met de Maas verbonden zijn. Er worden 6000 werklieden gebezigd, welke eene stad van 25.000 zielen uitmaken, terwijl vijftig jaar geleden Seraing een dorp met 500 haardsteden was.

John Cockerill had echter aan het bestuur van dit alles niet genoeg. In verschillende deelen van Europa had die veelomvattende man werkhuizen en fabrieken opgericht.

Te Luik bezat hij eene machinefabriek, met 500 werklieden; wolen vlasspinnerijen, eene fabriek van mousseline-laine en eene ijzergieterij; een stoommolen te Val-Benoit; te Andennes, tusschen Hoei en Namen, een papierfabriek, eene katoendrukkerij en eene fabriek van plastische aarde; smeltovens te Charleroi; eene touwslagerij en eene katoenspinnerij te Spa.

Verder had John Cockerill te Verviers eene fabriek voor werktuigen, in de spinnerijen gebezigd; bij Aken en te St. Denis eene spinnerij van kaardewol; te Stolberg eene zinkfabriek; te Cottbus in Pruisen, lakenweverijen; eindelijk, om niet allen te noemen, fabrieken en metaalgestichten te Decazeville, Bezèche, in Polen, in Spanje, te St. Petersburg en op Suriname.

Men kan zich moeilijk een denkbeeld vormen, hoe één enkel hoofd al die bedrijvigheid, in zekeren zin, omvatte. In de laatste dagen zijns levens ontwierp hij een overgrooten smeltoven te Stollberg, aan welks stichting hij ongeveer 6 millioen zou hebben besteed. In 1839 bezat Cockerill een fortuin van meer dan 30 millioen. De destijds uitbrekende geldkrissis, maakte in die schatten eene aanzienlijke bres, en schoon hem, persoonlijk, niets kon ten laste worden gelegd, deed hem die achteruitgang derwijze leed, dat hij, op eene reis naar Polen, in 1840 overleed.

In 1867 werd, bij nationale inschrijving, zijn stoffelijk overschot naar Seraing overgebracht en op het kerkhof aldaar ter aarde besteld. Ten gevolge eener andere inschrijving werd hem te Seraing zelve, een door Armand Cattier gebeiteld standbeeld opgericht, terwijl nabij de Luxemburger standplaats, te Brussel, een ander beeld van hem staat - eene gift van een zijner meêwerkers, de heer Rau.

Deze laatste had dit beeld te vergeefs der stad Brussel aangeboden, om in de *avenue Louize* geplaatst te worden: doch de gemeenteraad was er niet erg voor genegen, 't Verwondert ons niet veel! De gever trok zijn aanbod in en begiftigde er de gemeente Elsene meê. Schoon is dat beeld niet - verre van daar.

Het beeld te Seraing werd den 29 October, in bijwezen van al wat de nijverheid voornaams telt, verder van de ministers en leden van Kamer en Senaat, plechtig ingehnldigd.

Levend of dood?

Eene Russische grootvorstin in de 18e eeuw.

I.

In het nummer van 15 Februari 1777 verscheen in het toenmalige *Journal Encyclopédique* een artikel, op vasten grondslag beweerende, dat de kroonprinses van Rusland, prinses Charlotte, die in 1715 zou overleden en in de Peter- en Paulus kerk te St. Petersburg begraven zijn, in 1772 integendeel nog leefde en eerst in laatstgemeld jaar overleed, na geruimen tijd te Brussel en te Parijs te hebben gewoond.

Het artikel maakte een diepen indruk aan de hoven van Europa, en welhaast bevatte het officieel blad van het russische gouvernement een wederleggend document. Hofbedienden verklaarden inderdaad dat zij de prinses dood in de doodkist hadden zien leggen.

Niet alleen werd er opgemerkt, dat de verklaring door mindere bedienden gedaan, wel kon in twijfel worden getrokken; maar ook dan de begravenis een en zestig jaar geleden zijnde, en van de toenmalige bedienden niet veel konden overblijven.

Ten slotte was het artikel saamgesteld uit verklaringen van ooggetuigen: de baron van Arensburg, een zweedsch krijsoverste en staatsman, graaf Maurits van Saksen en eindelijk met bijzonderheden, genomen uit het boek, door een reiziger in Amerika, in het licht gegeven.

Het russische gouvernement begreep zelf dat zijn antwoord het geloof des publieks niet aan 't wankelen had gebracht en in 1778 verscheen, in gemeld *Journal* zelf, een ander artikel, omdat van 1772 te logenstraffen. Vruchtelooze poging!

Evenmin als men een deel van het publiek, dat zich vooral aan het romantische hecht, kan overtuigen dat Lodewijk XVII in de gevangenis gestorven is, evenmin geloofde men de russische logenstraffing.

Wij moeten echter opmerken, dat het publiek meer reden had om aan den zonderlingen levensloop der russische kroonprinses te gelooven, dan wel dien welke men aan den ontsnapten Lodewijk XVII toeschrijft.

Laat ons de geschiedenis der prinses Charlotte, die voortreffelijk tot voor een roman of een opera zou kunnen dienen, den lezer der *Illustratie* voorleggen.

Het was ten tijde van Peter Alexeïevith, bijgenaamd de Groote; tijdens die regeering van bloeddorst en betrekkelijke geestes-ontwikkeling.

Peter de Groote, een vorst die aan zijn willekeur en dwingelandij geen teugel stelde, had, na de geboorte van zijn zoon Alexis, welke op 18 Februari 1690 voorviel, zijne vrouw Eudokia Lapoechin verstooten.

De eigenlijke reden van die verwerping, was de schuldige betrekking welke de barbaarsche czaar onderhield met een meisje uit onze landstreek, Anna Moens geheeten.

Eudokia werd in een klooster opgesloten en veroordeeld om daar, onder den naam van Alona, gelijk eene gewone non aan den russischen kloosterregel onderworpen, het overige harer dagen te slijten.

Alexis was en bleef echter de kroonprins; het was een wilde, koppige, bandelooze knaap, oproerig tegen alles wat eenig gezag op hem wilde uitoefenen, en hoe kan dat anders!

Beroofd van de moederlijke zorgen, die, hoe barbaarsch het hof dan ook wezen mocht, eene betrekkelijke teederheid moesten hebben; overgelaten aan zich zelf; gedurig bloeddorst, wulpschheid en dronkenschap ziende; leerende, door voorbeeld,

dat niets eenen souveren heilig behoeft te zijn en hij meester spelen mag over leven en dood zijner onderhoorigen - wat kon er uit dien jongen groeien?

Zijn gouverneur, zeker westfaler, Heinrich Huyssen - een nederlandsche naam - poogde te vergeefs den jongen kroonprins te temmen; doch als hij poogde hem in de wiskunst onderwijs te geven, wierp de prins den leermeester de boeken naar het hoofd.

(*Wordt vervolgd.*)

Het kerkportaal
Door Maria-Elisa.
(Vervolg en slot.)

Alleen eenige kindertjes huppelden en babbelden nog onder 't kerkportaal, als *zij* uit den tempel kwam. Hoe 't geviel dat *hij* ze bij den uitgang ontmoette, weet ik niet. Hoe 't zij, ze stonden daar nevens een, en hij had eerbiedig voor haar gebogen.

- ‘'t Is alles stil, 't is alles stil,’ zongen de vogeltjes.

En 't was alles stil. Maar *hij* had hare hand gevat en met eerbied gezegd. - ‘Ik bemin u.’

En *zij* was geworden als het beeld der liefde zelf, met eenen warmen blos over hare wangen.

- ‘En ik bemin u ook,’ zongen de vogeltjes, en de violier knikte toestemmend; maar de arme bloem was wat te haastig geweest.

- ‘En ik bemin u ook,’ zong heur hart zijn zoete lied van binnen. Maar zoo sprak heur mond niet:

- ‘Ik mag niet trouwen,’ zei ze langzaam, ‘ik moet grootvader oppassen.’

En de vogeltjes zwegen stil en de violier wilde niet meer knikken. Maar de Heiland hield zijn hoofd gebogen over de jonge lieden, en zijn glimlach was zacht als eene straal van genade.

De dichter sloeg den blik op zijne oude kennis, het kruisbeeld, en begreep. En toen hij haar weder aanzag vond hij 't wonder, hoe heur aanschijn geleek op het aanschijn zelf van Onzen-Lieven-Heer.

- ‘Vaarwel,’ zegde ze zacht, hem hare hand reikende.

Hij vatte die en drukte ze teeder.

- ‘Vaarwel,’ zuchtten de vogeltjes uit hunne verbaasdheid getrokken.

- ‘Vaarwel,’ knikte de violier bedroefd, maar vriendelijk.

- ‘Vaarwel,’ herhaalde Ons-Lief-Vrouwken, en deed nog wijder hare armen open.

- ‘Vaarwel,’ zegde Onze-Lieve-Heer, en liefelijk klonk de stem van den stervenden Godmensch.

- Vaarwel! steende Willem. En *zij* ging heen.

VIII.

Grootvader zit in zijn armstoel en Lelie aan het venster. Voor haar kruipelen drie of vier kleintjens; want ze houdt eene soort van bewaarschool om de moeders uit werken te laten gaan. Grootvader slaapt gewoonlijk of anders luistert hij naar 't gesprek van de kleintjes en van zijn kind. Wat moet hij oud zijn, grootvader, en hoe verzwakt! Tot de minste inspanning is hij onbekwaam. Enkel 's avonds bij 't rozenhoedje, is hij de voorlezer. Lelie antwoordt hem met hare zoete stem en dikwijls vragen de kinderen uit de buurt, om met Lelie te mogen mêebidden. Ze zien Lelie toch zoo geern! Maar *wie* ziet ze niet geern, zelfs de bloemen? En grootvader dan? Ook, als Onze-Lieve-Heer hem iets kon verwijten, dan zou het zijn, zijne dochter al te zeer te beminnen. Op de schouw hangen prijskens, een met het beeldeken van O.-L.-V. en een van Sinte-Veronica. Bij 't venster zingt een vogeltje in zijne kooi. Anders is er geen sieraad in het armoedig kamerke. Alles is er goed geschikt en netjes, maar, bij de duisternis van het gangsken, donker en grauw.

Grootvader heeft wat gezuild. Hij wordt gewekt bij 't gebabbel der kleintjes:

- ‘Lelie, voor wie is die kant?’

- ‘Ik weet het niet, Cilieken; misschien wel voor O.L.V. in de kerk of voor eene dame.’

- ‘Lelie, kunt ge lezen?’

- ‘Neen, Janneken, waarom?’

- ‘Omdat moeder altijd zegt dat wij goed moeten leeren om braaf te zijn. En gij kunt niet lezen, Lelie, en ge zijt toch zoo goed, gij, Lelie; dat zeggen ze allemaal.’

- ‘Ik wou dat ik kon lezen, Janneken; dan zou ik Grootvader schoone boeken kunnen voorlezen om hem te verzetten, of als ik bij een zieken mensch ben...’

- ‘Ik geloof dat ze u liever hooren klappen, Lelie. Vader zegt dat ge percies klapt gelijk 'nen engel.”

- ‘Hij heeft toch nooit geen engelen hooren klappen, Trientje; maar kom, ge zit op mijn kleed.’

Zij trok heur wit katoenen kleed van onder de voetjes die er op drukten, en zettede heur werk vlug voort.

- ‘Lelietje, waarom zijt ge tristig,’ vroeg een blondkoppeken, terwijl het zijn hoofd op haren schoot liet rusten?

- ‘Tristig, kleine; hoe weet ge dat?’

- ‘Omdat ge nu dikwijls tranen in uwe oogen hebt en vroeger niet. En waarom gaat ge nu niet meer naar Ons-Lief-Vrouwken?

- ‘Daar ga ik nu niet meer naartoe, Trezeken; maar eens zal ik er terugkeeren.’

Op dit oogenblik verscheen er eene vrouw aan de deur.

- ‘Och! Lelie, ze zijn nog allemaal hier; ik zal ze meeê nemen, 't Wordt laat. Zegt goên avond, kinderen.’

En ze dreef de kleintjes vooruit.

- ‘Och! mag ik niet blijven, Lelie!’

- ‘En ik, en ik? Voor het roozenhoêken? 't Was een algemeen geroep.

Lelie zette alles ten rechte en eindelijk vertrokken de kleintjes. Ze bleef met grootvader alleen.

IX.

't Was eenigen tijd, later. Lelie kwam op eenen vroegen morgen uit de kerk terug. Zij vond grootvader onbewegelijk en schier levenloos uitgestrekt in zijnen armstoel. Hij was erg ziek, uitgeleefd. In allerhaast begon ze hem te verzorgen en toen hij wêer spreken kon, liep ze buiten:

- ‘Gauw, gauw! naar M. Pastoor voor grootvader! - Een kind vertrok op een loopken.

Het treurige nieuws werd spoedig verspreid en iedereen bracht iets aan, om het kamerken te versieren tegen dat Onze-Lieve-Heer kwam. De een gaf een tatellaaksken, de ander een kandelaar, een ander wat gewijden palm.

Alles was gereed. Het kamerken was stil en grootvaders stem alleen stoorde de stilte. Daar klinkt de bel! en langs donkere gangen, vuile huizen, besmeurde straten, te midden van armoede en ellende, komt Ons-Heer zegenend aan. En, al heerscht er armoede, toch ziet men hier en daar nog eene keers ter eere van het H. Sakrament. De geburen knielen op hunnen dorpel, de voorbijgangers op straat. Ieder maakt een kruisken en bidt een Vaderons voor den lijder.

De biecht was kort. Spoedig kwam Lelie bij grootvader weder. Hij ontving met innige dankbaarheid het laatste reisgeld der Kerk, en hield dan de oogen eenigen tijd gesloten. Toen hij die wêer opende, was 't om te zeggen:

‘Lelie, men sterft beter in ons kamerken dan in een paleis.’

En na eene poos:

‘Lelie lief, daar wenkt mij Onze-Lieve-Heer. 't ls tijd van heengaan, kus mij nog eens, kind.’

Zij vaagde hare tranen weg en deed wat grootvader vroeg.

- ‘Vaarwel, kind! Tot wederziens!... Ach! Onze-Lieve-Heer toch!’

Een zucht nog en de doodstrijd was over.

Aan het venster zong het vogeltje, als wilde het juichen over de verlossing.

X.

Lelie nadert nogmaals het kerkportaal, maar 't is om grootvader in de kerk te volgen. De violier ziet haar aankomen en begint zoo vriendelijk mogelijk te knikken:

- 'Ha, nu moogt ge trouwen! Ze is wederom wat te haastig geweest, de arme bloem.

Nochtans zingt er ook zoo iets in Lelie's hart van binnen. Zij blikt naar Onze-Lieve-Heer. Daar hangt de Zaligmaker nog altijd aan zijn kruis; Hij glimlacht nog; maar zijn glimlach is als eene troostende straal van genade door oneindige smarten heen. Ons-Lief-Vrouwken opent hare zegenende armen over de dichte schaar arme menschen, die Lelie volgen, mannen, vrouwen, kinderen, en doet een teeken aan de goede weeze.

- 'Mag ik die allen verlaten?'

Neen, roept Lelie's hart; neen, schudt het kruisbeeld; neen, wenkt de moeder Gods, de troosteresse der bedrukten.

Het is dan: 'Neen!'

XI.

Het is dan neen, en nu is alles gedaan. Het offer is gebracht; niet zonder smart, maar zonder aarzeling. Het loon komt spoedig.

Ik wenschte dat ik bij den Heer was, had ze gedacht toen ze grootvader, bij zijne laatste vaart naar de kerk, vergezelde. Drie maanden zijn verloopen - en ze is bij den Heer, die ze spoedig tot zich heeft geroepen. Zij heeft een kind opgepast dat aan de pokziekte leed en werd door de besmetting aangedaan. *Zij* is gelukkig.

XII.

't Is morgen - in het najaar - bij 't kimmen van den dageraad. *Hij* staat aan het venster en beziet het kerkportaal. De geloovigen komen aan en verdwijnen eronder als naar gewoonte. De vogeltjes spelen en babbelen, de violier wiegelt zacht in de lucht. Maar iets beklemt er onzen dichter de borst.

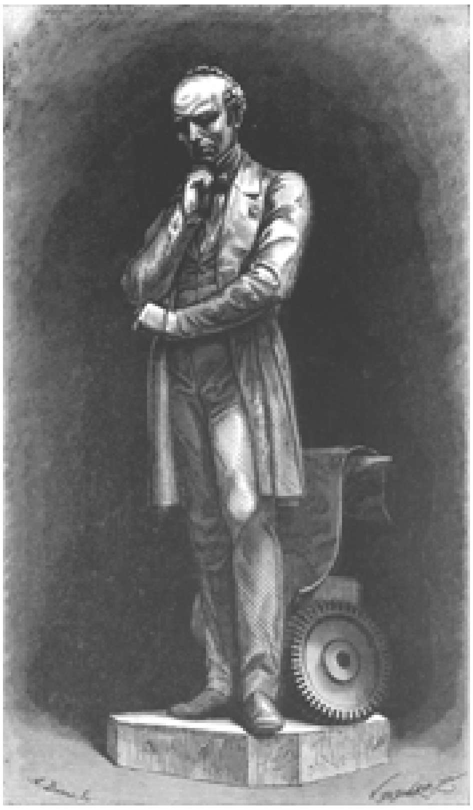

JOHN COCKERILL.

Daar, op de straat, waarlangs Lelie plagt te komen, nadert een lijk. Een dicht gedrang van volk, arme menschen en arme kinderen, omringt de doodkist, waarop eene kroon van schoone witte leliën rust. Daarvoor hebben de geburen ingelegd en cent bij cent vergaard.

Gelijk den eersten morgen blikt de dichter op het kerkportaal.

De violier, die er anders zoo frisch en vroolijk uitziet, laat zijn bloemloos kopje treurig hangen, de klavers zwijgen, de vogeltjes blijven stil. De stoet is daar. De eerste menschen treden binnen. De leliekroon nadert. Willems hart is doorreten, de smart overmant hem. Ze is onder het kruis en Willem aanziet den Zaligmaker. Christus' armen zijn over de doodkist uitgestrekt; Zijn goddelijk aanschijn straalt van oneindige liefde, die er elk spoor der smart van wegneemt; Zijne lippen bewegen als sprak Hij een hemelschen welkomgroet toe aan haar, die rust onder die kroon van leliën. Ons-Lief-Vrouwken reikt haar eene hand, als wilde zij, moeder, heure liefste dochter tot zich nemen.

De dichter heeft genoeg gezien. Langzaam als een vloed stroomt het volk ten tempel in. Nog een laatste blik op de witte leliekroon. Ze is verdwenen, en de klokken met heur somber gebrom, zingen den plechtigen doodzang.

Sursum Corda!
Hoog het harte!
Boven woelen, boven smarte,
In den schoot der Godheid zelf,
Hooger dan het kerkgewelf,
Hoog het harte,
Liefde wekt de zusterliefde;
Liefdezee drinkt liefdes droppel,
Liefdegloed trekt liefdes sprankel.
Sursum Corda!
Hoog het harte!
Hooger, hooger!
Waar de ware liefde heerscht!

Lang, lang blijft de dichter luisteren naar 't plechtig gebrom als naar eene hemelsche stem. Een laatste droom! Willem ontwaakt. Hij beziet het kerkportaal. Daar hangt een nederige, magere plant tusschen de voegen, daar spelen kinderen en maken lawijd. Het Christusbeeld zwijgt, het Mariabeeld zwijgt.... Het kerkportaal is schoon, een schoon kunstwerk gebeiteld in steen.

XIII.

Sursum Corda!

Lange jaren zijn er voorbij en drukt de zode op de doodkist van Veronica. En wêer staart de dichter van uit zijn venster op het kerkportaal. Wêer zingen hem de klokken het lied der liefde, wêer neigt Christus zijn goddelijk aanschijn genadig over hem en opent Maria hare liefderijke armen voor hem. De treurende violier is opgeruimd en knikt en lacht; de vogeltjes babbelen en juichen, en de klavers spelen lustiger dan ooit met hun geslingerslang en gekrinkelkrang.

Verder dan het graf, in het eeuwige leven, heeft Willem Lelie opgezocht en gevonden. Nacht en dag staat ze nu nevens hem voor het bed van den armen lijder, bij de krib van het verlaten kind. Troost brengt hij met heuren mond, onderstand met heure hand, liefde met heur hart.

Hij bemint en wordt bemind. De witte lelie der liefde is eene bloem die niet verslenst.

En vraagt mij nu iemand hoe ik de geschiedenis van Willem en van Veronica ben te weten gekomen, dan moet ik ronduit bekennen dat de violier die eens verteld heeft aan het lamplichtje bij een zoelen zomernacht, en dat het lichtje, op zijne beurt, die mij heeft toevertrouwd als ik op eenen lentemorgen wat olie bracht om het te voeden.

ANTWERPEN.

[Nummer 24]

Désiré Delcroix.

Désiré Delcroix werd geboren te Deynze (Oost-Vlaanderen) den 12 September 1823. Na aldaar een degelijk onderricht genoten te hebben, trad hij, in 1840, in dienst bij den ontvanger der douanen en accijnsen te Gent, doch verliet deze loopbaan in 1849, om zich te Brussel als leeraar in een bijzonder gesticht te vestigen, en stichtte zelf, een jaar daarna, met zijne zuster Joanna, de schrijfster van de prijzenswaardige romans: *Ferdinand en Frederika*, en de *Erfenis van Tante Nelleken*, eene school in de voorstad Sint-Joost-ten-Noode, waaraan hij negen jaren lang zijne geestvermogens toewijdde.

DÉSIRÉ DELCROIX.

De vlaamsche letterkunde en beweging, die hem vroeg reeds aan het hart lagen, brachten hem, in het jaar 1859, tot het openbaar bestuur terug, doch in een vak dat meer strookte met zijnen smaak en zijne begaafdheden, en waar het hem gegeven was aan die letterkunde en beweging onberekenbare diensten te bewijzen: hij werd aan het hoofd gesteld van het bijzonder bureel in het ministerie van Binnenlandsche Zaken opgericht voor de Vlaamsche belangen.

Als hoofd van dat vlaamsch bureel, vertegenwoordigde Delcroix het belgisch Staatsbestuur opvolgentlijk bij de nederlandsche congressen te 's-Hertogenbosch, te Brugge, te Rotterdam, te Gent, te 's-Gravenhage, te Leuven, te Middelburg en te Antwerpen. Ter gelegenheid der congressen van 's-Hertogenbosch en Rotterdam werd hij ridder benoemd van de Orde der Eikenkroon en van die van den Nederlandschen Leeuw.

Bezield, als hij is, met een vurige liefde voor zijne stamnationaliteit, voor hare duurzaamheid en haar bloei, kan men zijn krachtig aandrijven niet ontkennen bij de gewichtige verordeningen, die uit het ministerie van Binnenlandsche Zaken sedert een tiental jaren zijn voortgevloeid, en die een zoo heilzamen invloed op ons vlaamsche volksleven uitgeoefend hebben, als daar zijn, onder ander, het koninklijk besluit van den 21 November 1864, waarbij de eenheid van spelling verordend werd, en een beklagenswaardig en hinderlijk verwijt uit den

weg geruimd werd, alsof de vlaamsche of nederduitsche taal een andere ware dan de hollandsche, of nederlandsche, en alsof zij, aldus verkleind en verlaagd, wel verdiende in eere gehouden te worden.

Delcroix' streven is niet minder tastbaar in den maatregel, die de vlaamsche dichtstukken toelaat tot den drie-jaarlijkschen prijskamp der kantate, en de roem door onze dichters en toonzetters op dat veld, tegen den vijand onzes stams, behaald moet zeker alle Vlamingen met trots en met moed voor de toekomst vervullen.

Nog is aan het vlaamsch bureel te danken de aanzienlijke bemoediging door het Staatsbestuur geschonken aan het tooneel, en welker werking zich zoo krachtig liet gevoelen dat het getal der spelende maatschappijen sedert 1859, op eene ongeloofelijke wijze is aangegroeid.

Wij willen eindelijk nog slechts een der meest gewichtige handelingen van het vlaamsch bureel vermelden, namelijk de verspreiding, onder de menigvuldige volksbibliotheken, van niet alleen de inlandsche boeken, maar tevens en vooral van de beste letterkundige en wetenschappelijke schriften uit Holland.

Ook herkende het Staatsbestuur den praktischen geest, den verlichten ijver en de wezenlijke diensten, door Delcroix aan het land bewezen, en wij zagen hem aanstellen als secretaris der vergrootings-werken van het koninklijk paleis, als lid der tooneel-commissie, als lid van den jury voor het toekennen van het bekwaamheids-diploma der professors in de germaansche talen (waarom *langues vivantes?*); als lid van den jury voor den bijzonderen prijskamp van nederlandsche taal onder de leerlingen der Athenea, enz.

Als vlaamschgezinde, nam Delcroix vroegtijds deel aan den kamp zijner miskende landgenoten tegen de onverzaadbare overheersching van het romaansch element in ons vaderland; hij sloot zich wakker aan bij de redaktie van den *Klauwaert*, te Brussel, in 1857 aldaar het orgaan der vlaamsche beweging; maakte deel van het letterkundig genootschap, van het eenmaals zoo bedrijvig *Vlaamsch Middencomiteït*, was secretaris der tooneelmaatschappij *de Morgenstar*, enz.

Als letterkundige maakte Delcroix zich kenbaar door verscheidene voortbrengsels, die in de vlaamsche letterkunde eene verdienstelijke plaats beslaan.

Zijn eerste boekwerk verscheen in 1855, onder den titel: *Geld of Liefde*, en werd door Friedrich Sturm in het Hoogduitsch, en door Ed. Olivier in het Fransch vertaald. Zijn tweede roman, in 1857 verschenen, voert het opschrift: *Morgen, Middag en Avond*. Beide verhalen zijn flink geschreven, hebben veel dichterlijks in de opvatting, en te recht rangschikte Ida van Düringsfeld, Delcroix onder de ‘idyllisch-elegische schrijvers.’

Delcroix schreef nog: *het Nederlandsch tooneel in België*, verzameling van oorkonden enz. Brussel, 1864; *Drie dagen uit de Geschiedenis van België* (16, 17 en 18 December 1865) *Coup-d'oeil sur la situation de la littérature flamande;* verder het drama *de Familietwist*, met medewerking van G.J. Dodd; *Lena*, een drama in vijf tafereelén en een voorspel, Antwerpen, 1871, Leiden 1872, aan welk, vooral in Holland, zooveel bijval te beurt viel dat het, zoowel te Amsterdam als in de voornaamste andere steden van Noord-Nederland, een tot nu toe ongehoord getal vertooningen verkreeg. Eerlang zal van hem nog een historisch drama verschijnen, waarvan wij echter denken den titel nog te moeten geheim houden.

Saul en David, uit Doré's Bijbel.

De geschiedenis van Saül en David wordt, in later jaren, schier onverschillig voorbij gegaan en echter hoeveel schoons en dichterlijks was daarin gelegen toen wij nog jong waren! Wij laten zelfs de jeugd van David ter zijde, wiens slinger en steen ons, in onze kinderjaren, om zoo te zeggen duizelig maakte en in later jaren, voor ons, eene diepzinnige les van levenswijsheid bevatte; wij komen tot het tafereel, door Gustave Doré voorgesteld.

Saül was koning van Israël; doch hij had de genade van Hooger verloren, en de booze geest had zich in hem genesteld. Door zijn geweten geplaagd, zocht hij afleiding in de tonen der harp. ‘Zoekt een man, zegde hij, die goed de harp bespeelt, en breng hem bij mij.’

Men bracht hem den jongen David aan, een zoo goed harpspeler als soldaat; hij was een schoon, edel en fier jongeling, doch Saül was een nijdigaard, het beeld van zoovelen die rondom ons leven; een nijdigaard, die alles voor zich alleen hebben wil en niet verdragen kan, zooals het volk zegt, dat de zou in het water schijnt.

Naarmate David in de gunst en liefde des volks klom, naarmate ieder zijn lof zong, omdat hij eerlijk en dapper zijn plicht deed, groeide ook Saül's afgunst aan: 't was hem niet genoeg koning te zijn en koninklijke schatten te bezitten, hij wilde ook al den invloed, al de eer, al de deugd van David hebben.

Boozer plaagduivel dan de nijd of afgunst is er niet, en wie dezen in de ziel heeft, voelt reeds op deze wereld, den voorsmaak der hel. Afgunst vernedert den mensch, maakt hem haatlijk voor anderen, en vermoordt hem naar ziel en lichaam. Saül kon dien boozen geest niet afschudden, en toen eens David op de harp speelde en nieuwe eer verwierf, greep de afgunst den koning zoodanig aan, dat hij hem wilde vernietigen.

David dood, zoo dacht hij, dan zou alle eer en macht hem toekomen. Hij wierp valsch zijne spies naar den harpspeler, doch God beschermt den brave! De spies trof den muur en David ontsnapte den nijdigaard.

God deed recht: aan Saül viel de kroon van het hoofd en David werd koning in zijne plaats. Hij, die alles regeert, straft eens het onrecht, toegebracht aan diegenen welke ons wel deden; Hij vernedert op tijd en stond, den trotsche, om den vernederde op te beuren en in zijne plaats te stellen. Wat diepe en treffende les ligt er in die bladzij van het Godsboek besloten!

Waarom herlezen zoo weinigen in onzen tijd dat boek? Omdat zij er noodzakelijk hun vonnis in zouden vinden.

Bohemervolk.

Eeuwen herwaarts waren de Zigeuners of Bohemers in alle landen verspreid, en deden voor eeuwen wat zij nu nog doen, al is hun getal, in onze dagen, dan ook aanzienlijk verminderd en worden zij, dank aan onze strenge en afweererde policie-wetten, slechts zeldzaam in onze landstreek meer ontmoet.

Toen zij omstreeks 1417 in Italië verschenen, verklaarden zij van indischen oorsprong te zijn en men denkt dat zij hun vaderland verlieten, om aan de wreedheid hunner overheerschers te ontsnappen.

Sinds dien zwerft dat volkje in groepen rond. De bende telt altijd stokoude grijsaards en piepjonge, halfnaakte kinderen, vuile en morsige vrouwen en groote, flinke kerels. Een krakende wagen, met een paar oude paarden bespannen, voert die welke niet meer tegen de marsch bestand zijn.

Allen gehoorzamen aan een opperhoofd, een hoofdman, soms kennelijk aan de zilveren ketting om den hals en den stok met zilveren knop, zooals er een op onze gravuur is afgebeeld.

De Bohemers kennen geene zedelijke wetten; in hun kamp heerscht dan ook eene volslagen ordeloosheid onder dit opzicht. Alle plichten worden door hen miskend; bidden doen zij niet; ter kerke gaan zij evenmin, hetgeen den Walachijër doet zeggen: ‘de kerk der Bohemers was uit spek gebouwd; de honden hebben ze opgeslikt.’

Een schrijver van onzen tijd, die echter zeker niet altijd aanbevelenswaardig is, Erkman-Chatrian, hangt een levendig tafereel op van de Bohemers, tijdens de groote omwenteling van 1793. Zij leefden, zoo vertelt een hunner, in de groote grot van Harberg, en dat was, lang voor dat de heeren kasteelen hadden in den Elzas en in Lotharingen, van vader tot zoon hun vaderhuis.

Niemand stoorde hen daar. De vrouwen en dochters gingen tot in het diep van Lotharingen, in de hand kijken, kaartleggen en in de toekomst lezen. De mannen waren muzikanten - hij had wel kunnen zeggen: ketellappers en soms veeartsen - en alleen de stokouden bleven met de kinderen, op hun bed van blaêren, in den Harberg achter.

Daar vormden de Bohemers een wezenlijken mierennest, en er ontbrak noch wijn, noch brood, noch spek, noch kaas. Geen wonder! De Bohemer maakt juist geen verschil tusschen het mijn en dijn. Doch laat den Bohemer zelf zijne jeugd vertellen:

Wat mij nog genoegen doet, als ik er aan denk, zijn de eerste tochten die ik op den rug mijner moeder deed. Zij was jong, donkerkleurig en tevreden mij te hebben; zij droeg mij in een ouden shal, met franjes omzet, die aan den schouder was vastgebonden en tusschen een der plooien door, piepte ik naar buiten om den omtrek te verkennen. Een lange zwarte, die de schuiftrompet speelde, ging achter ons, gaf mij knipoogjes en lachte gul. Dat was mijn vader.

Wij klommen berg op en gingen berg af. Ik zag de boomen, de rotsen, de dalen, de beken, welke mijne moeder doorwaadde tot aan de knieën, de hoeven, de molens, de zagerijen. Wij gingen dag in dag uit. 's Avonds legden wij onder eene rots of op den hoek van een bosch, vuur aan.

De marmit werd opgehangen; andere troepen kwamen aan en iedereen bracht iets meê voor den ketel. Men rekte de beenen uit, men stak de pijp aan, men lachte, de jongens en meisjes dansten. Wat leventje! Na honderd jaren zou ik nog de roodo vlam tusschen de bremstruiken, de knoestige takken boven ons en daar verre boven, de sterren zien; ik zou nog den wind door de blaêren hooren suizen, den altijd draaienden molen en het gekweel der lijsters hooren, die elkander van dezen naar genen kant van het bosch begroeten.

Dat alles kent gij niet! Gij houdt van een lekker vuur in den winter, rond hetwelk gij 's avonds zit en vertelt, u vergastend op aardappels en rapen uit uwen kelder. Wat beteekent dat bij onze marmit, die in het hout dampt; als de maan langzaam boven de mastbosschen klimt, als het vuur wegsterft en de slaap ons overvalt....

Ik, ik kon uren lang naar de maan zitten zien, en den volgenden dag, bij het eerste krieken van den dag, als de haan der naburige hoeve kraaide, als de dauw zachtjes neêrzeeg en men zich eens rekte en afschudde.... Ha, rakker van een haan, wij hebben u gisteren niet gekapitteld..... uw beurt zal komen.

Als de Christenen dat leventje kenden, zouden zij geen ander willen leiden.

Jammer, de schoonste dingen duren niet lang. In plaats van eenige maanden later zeer gemakkelijk op den rug mijner moeder te zitten, liep ik integendeel, blootvoets, achter haar en ik zag een andere, een zwarte kroeskop gelijk ik, met dikke lippen en een stompneus, in den lekkeren zak zitten, zonder zich om iets te bekommeren. De lange zwarte lachte, dien daar in den zak, nu toe en het was hij die door mijn moeder 's avonds warm werd onder gedekt, terwijl de lange zwarte tot mij slechts zegde: ‘kruip bij 't vuur’.

De knaap leerde het bespelen der schuiftrompet, en won reeds het brood, toen de groote fransche omwenteling losberstte.

Wij kwamen altijd in den Harberg terug en ik had reeds vijf of zes broêrkens of zusterkens, toen tusschen iedereen de oorlog uitberstte;. Dat begon aan den kant van Saarburg, waar de menschen op de joden vielen. Men sloeg hunne ruiten in, men strooide de veêren hunner bedden door het venster uit, zoodat ge tot aan de knieën door de veêren gingt. De menschen zongen *Ca ira*. Alles was in rep en roer, en ik herinner mij dat wij uit Lixheim moesten gaan vluchten, waar men voor de kerk de papieren der mairie verbrandde.

De oude Horni zegde, dat de wereld stapelgek werd. Wij liepen in de bosschen rond, omdat de stormklok klepte te Mittelbronn, te Lutzelburg, op den Dagsberg. Al de boeren, mannen, vrouwen en kinderen kwamen uit hunne dorpen met hunne gaffels, bijlen en schuppen, en zij zongen *ça va, ça ira*. Velen schoten met geweren.

't Was nacht toen wij op de bergvlakte van Hâselburg kwamen; Horni stond stil, want loopen kon hij niet meer. Hij strekte de hand naar den kant van den Elzas uit, en zoo ver de berg reikte, zag ik boven de bosschen, de kasteelen en kloosters in brand, en die rij strekte zich uit tot aan de zwitsersche grenzen. Een gloeiende rook steeg ten hemel, en wij, wij sidderden als ongelukkigen!.....

Ten slotte hadden wij andermaal moed geschept en zouden onze zwerftochten hernemen. Alles was veranderd. De menschen liepen met kokarden aan de muts, allen begonnen te preêken en noemden elkaar '*citoyen*'; de weken duurden tien dagen en de zondag heette *decadi*. Maar dat was ons onverschillig; voor ons ging het zelfs beter, want de *citoyens* lieten 's nachts hunne deur open, beweerende dat nu alleen de deugd regeerde.....

Niemand onder ons had wantrouwen; maar op zekeren morgen - 't was in den aanvang der najaarsmarkten, en op het oogenblik dat de benden op weg gingen - zag de oude Ouldine een vijftiental gendarmen aan den ingang der grot, en achter de gendarmen een rij bajonnetten.

Met de armen in de lucht kwam zij in de grot gestormd, en iedereen ging nu zien. Verder kwamen de boeren met eene lange rij karren aan, om ons op te laden. De vrouwen huilden, de mannen zegden niets, 't Was in de dagen, dat men de menschen met dozijnen den hals afsneed, en wij meenden allen dat men ons naar Saarburg zou brengen, om ons daar een kop kleiner te maken.

'Niettegenstaande als ons geschreeuw, deed men ons twee aan twee buiten komen. De brigadier riep: zal dat dan nooit ophouden.' Wij waren ongeveer twee honderd in getal. Vrouwen en kinderen stegen op de karren. Mannen en jongens gingen daar achter, tusschen twee rijen soldaten. Toen men den ouden Daniël - die stokoud, zoo wit als een steenuil en stekeblind was - en de oude Margaretha buiten bracht, stierven zij, zoodra zij onder de open lucht waren.

'Toch legde men hen maar op eene kar. Horni, Kleinmichel en ik, volgden weenend. Al de vrouwen waren als dood van schrik Men wilde ons evenwel geen kwaad doen; men wilde ons enkel dwingen een familie naam aan te nemen, om ons nadien voor de conscriptie te doen opkomen.'

Toen men aan ieder een naam gegeven en men den Bohemer gedwongen had, eene andere woning dan den Harberg te kiezen, wilde men hem nadien dwingen een ambacht te leeren. Dat deed den ouden Silenas zeggen:

'Luister, dat verveelt me. Toen ik de Franschen de kloosters en kasteelen zag afbranden, was ik tevreden. Ik dacht: zij willen Bohemers worden! Maar nu zie ik wel dat zij stapelgek zijn. Liever dood, dan evenals een *gorgio* (Christen) den grond te bebouwen. Kom, laat ons gaan.'

En denzelfden dag sloegen zij den weg in naar het Zwarte Woud.

Wat de auteur hier beschrijft, was eigenlijk het rechte zigeunervolkje nog niet; dit toch blijft niet binnen een of twee provinciën: het trekt, onder verschillende bedrijven, vooral al bedelend en stelend, verschillende landen door en welke wetten er ook tegen hen gemaakt zijn, toch blijven zij het onstandvastig, altijd reizend, altijd trekkend, nooit ernstig werkend volkje van voorheen.

Reeds in 1560 werden de Bohemers, door de Staten-Generaal, uit Frankrijk verbannen; Maria-Theresia en Joseph II namen, doch nutteloos, maatregels tegen hen in Duitschland, en in Engeland had, onder ander, de verbanning in 1531 plaats.

In de oostenrijksche landen ontmoet men dien altijd trekkenden stam nog hier en daar. Soms komt een der groepen in het noorden van Nederland te recht, zakt dwars

door België en verdwijnt weer in deze of gene richting, nergens welkom zijnde en immer door een waakzaam oog gevolgd.

Levend of dood?
Eene Russische grootvorstin in de 18e eeuw.
(*Vervolg*.)

Het leed dan ook niet lang of de gouverneur werd met eene zending naar Weenen belast, welke gelijk stond met de verklaring dat men zijne diensten niet meer noodig had.

Wat den prins betreft, deze werd naar een afgelegen dorp verbannen, waar hij vollen teugel aan zijne brutaliteit, zijne losbandigheid gaf en reeds vroeg zich de walgelijke gewoonte eigen maakte, waarmeê. Zijn vader behebt was, namelijk de dronkenschap.

Eenige schrijvers hebben die losbandigheden deels toegeschreven aan het verdriet, hetwelk de prins leed over het onrechtvaardig lot, zijner moeder beschoren - eene beweering, welke echter moeilijk aan te nemen is.

Dat echter, én de toestand der moeder, én de hardheid des vaders,

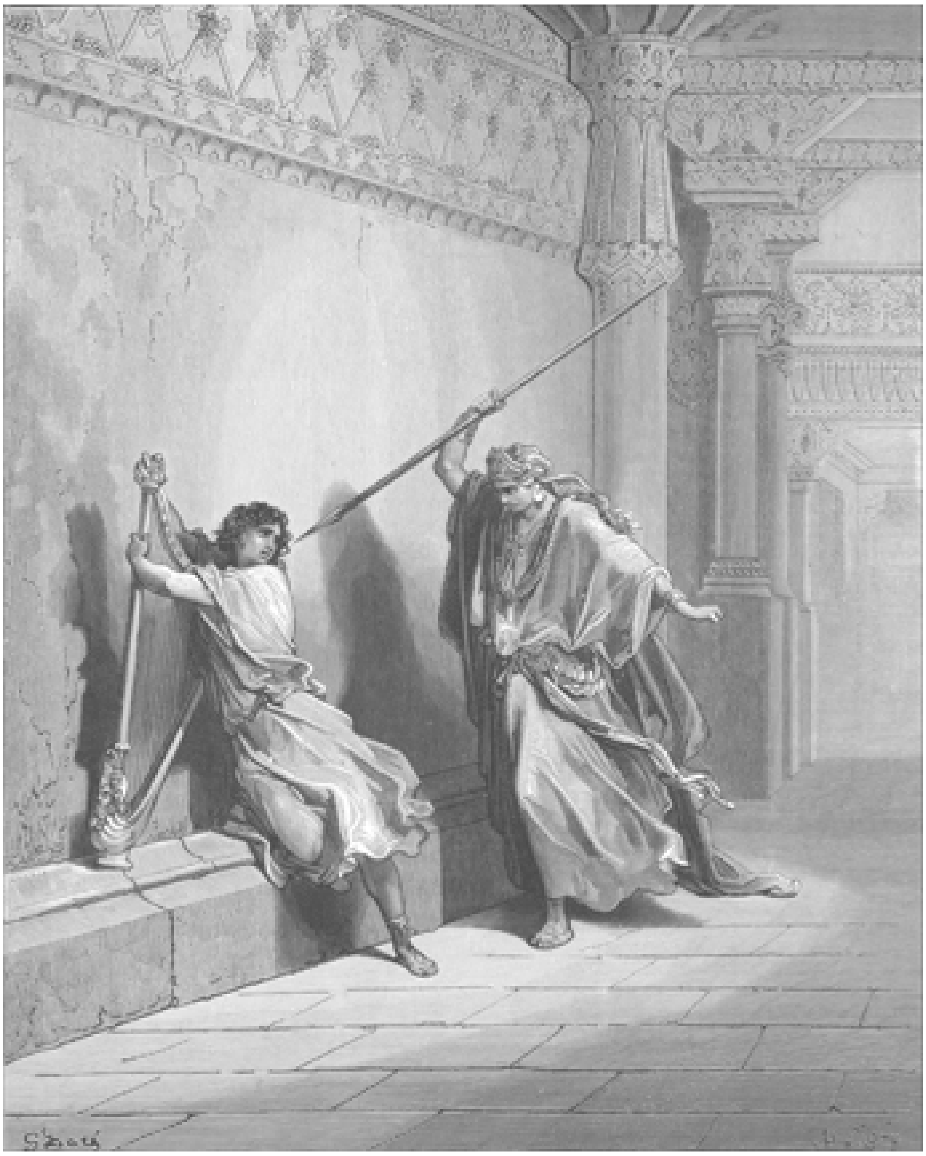

SAUL EN DAVID, NAAR G. DORÉ.

BOHEMERVOLK.

zoowel als dezes leven, den geest des jongelings eenigszins verbitterd hebben, is mogelijk.

Middelerwijl had de czaar eene andere vrouw geronden, en wel zekere Martha Rabe, die met een zweedsch dragonder getrouwd was geweest en, met andere vrouwen, na de inneming van Marienburg door de Russen, als gevangene naar het russische hoofdkwartier werd geroerd.

II.

Martha Rabe viel generaal Bauer ten deel, die haar later aan prinses Menzikoff afstond; in dezes huis werd zij eens door den czaar opgemerkt: - zij was schoon, levendig van geest en slechts 22 jaar oud.

Welhaast tot gunstelinge verheven, of beter gezegd vernederd, omhelsde zij den griekschen godsdienst en erlangde, te dezer gelegenheid, den naam van Iékatérina Alexéierna.

In 1706 werd een kind, Katharina, in 1708 een tweede, Anna, geboren, die later hertogin van Holstein-Gottorp was, en in 1709 zag een derde, Elisabeth, die keizerin van Rusland werd, het levenslicht.

Volgens sommigen trouwde de czaar de dragonders-weduwe in 1711, welk huwelijk hij den 19 Februari 1712 openbaar maakte; volgens anderen had dit geheim huwelijk reeds vier jaar vroeger plaats.

Men begrijpt dat die heerschzuchtige vrouw, met een nijdig oog den kroonprins beschouwde; hij toch was een hinderpaal, dat hare eigene kinderen den czaar rechtstreeks zouden opvolgen.

Vele maatregels, tegen den kroonprins genomen, moeten dan ook, met reden, aan de boosheid en den eigenbaat van die vrouw worden toegeschreven.

Hoe het zij, Peter de Groote besloot niettemin zijnen zoon in het huwelijk te doen treden; immers, daarin meende hij een middel te vinden om den losbol tot bedaren te brengen.

De czaar wilde, echter niet, dat zijn zoon eene dragondersweduwe trouwde, zooals hij eens deed; hij beval dat de in Rusland aangenomen regel, voor het kiezen eener vrouw, in dit geval zou gevolgd worden.

Die regel bestond hierin: men zond een gezant naar de vorstenhuizen van Duitschland, die altijd de voorraadschuren van prinsessen zijn geweest.

Moeilijker zending dan aan dien gezant, werd gewis nooit eenen ambassadeur opgelegd; de man moest alle de jonge prinsesjes gaan bekijken, en een verslag schrijven over hare schoonheid, over haren geest en hare bekwaamheden.

Voorwaar, een lastig postje! Had de photographie ten minste destijds bestaan....

Overigens, met deze zou de czaar zich waarschijnlijk niet vergenoegd hebben; want eens het verslag gelezen, werd er eene keus gedaan en men verzocht eenvoudig die jonge dames, eens naar het hof van Rusland te komen, om daar, natuurlijk, in revue te worden gepasseerd.

De prinsesjes wisten wat die uitnoodiging te beteekenen had, en ontbraken niet op het appèl.

De czaar koos er een uit, en de overigen? Die werden weêr naar huis gezonden, niet zonder de noodige juweelen, ter vergoeding ran de mislukte reis en verdwenen begoocheling.

Zoo gebeurde het ook, toen men aan den bandeloozen Alexis eene echtgenoote wilde geven, en de keus viel op Charlotte-Sophia van Brunswijk-Wolfenbuttel, eene prinses, uit een zijtak van het regeerende Brunswijker huis.

Alexis was 21, Charlotte 17 jaar oud, toen op 25 October 1711, het huwelijk tusschen beiden gesloten werd.

De vader der bruid, hertog Lodewijk, had inderdaad zijn kind uit heerschzucht opgeofferd: het denkbeeld, dat zijne dochter eens de keizerskroon van Rusland dragen zou, had hem betooverd.

Charlotte was een allerliefst meisje, met blauwe, droomerige oogen, een goed en edel hart, eene dichterlijke ziel; doch niet zonder vastberadenheid en zucht naar het ridderlijke, naar het avontuurlijke.

Hare opvoeding was echter recht kinderlijk geweest en op het jaar van haar huwelijk, mocht men nog dikwijls vragen, of zij de kinderschoenen nog wel bepaald uitgeworpen had.

Noch de glans der schoonheid, noch de eenvoud des harten, noch al het kinderlijk naïeve der prinses, konden den woesten prins echter bekoren.

Hij toch had zich andere gezelschappen, dan die der droomerige duitsche, eigen gemaakt; de deugd heeft iets hatelijks voor den booze.

Het huwelijk was dan ook niet gelukkig; de storm berstte welhaast los, en evenals de prins zijne slaven ranselde, ranselde hij ook zijne vrouw.

Vooral hadden er walgelijke tooneelen ran brutale mishandeling plaats, als de toekomstige kroondrager in dronkenschap verkeerde.

Die vorstelijke schurk ging nog rerder: hij gaf aan zekere lichtekooi uit Finland, Euphrosina geheeten, verblijf in zijn paleis.

Die vrouw, niettegenstaande de hevige protestatiën van de kroonprinses, speelde daar meesteres, en Charlotte drong er in hare brieven aan haar vader op aan, dat hij eene echtscheiding bewerken zou.

Dewijl de prins eens zijne vrouw, in tegenwoordigheid van Euphrosine geranseld had, dacht de czaar hem met dezelfde maat te moeten uitmeten.

Peter met een goeden stok gewapend, zocht zijn lieven zoon op en klopte zoo duchtig op zijn edelen en prinselijken rug, alsof hij een hond onder handen hadde gehad.

Die tuchtiging verergerde echter den toestand der ongelukkige prinses, en was haar vader, hertog Lodewijk niet een eigenbaatzuchtig, trotsch en ongenadig man geweest, hij zou gewis aan de klaagstem, die gedurig opsteeg, gehoor hebben verleend.

Hoe betreurde Charlotte het rustige, meer beschaafde leven in het hertogelijk slot haars vaders! Welk verschil van leven ginder en hier, waar bij ieder stap haar voet tegen eene nieuwe barbaarschheid stiet!

III.

Een straaltje hoop glinsterde eindelijk op: Charlotte vertrouwde dat hare kinderen den beul zouden vermurven.

Twee kinderen had zij hem geschonken, een meisje, dat echter jong stierf en een zoon, die later czaar geworden is, onder den titel en naam van Peter II.

Het gemoed van den prins was echter verstaald, en toen hij, kort na de geboorte van zijn zoon, Peter, eens smoordronken in de kamer waggelde, waar de prinses zich bevond, lichtte hij andermaal den stok op en trommelde zoo geducht op zijne vrouw, dat ze in bezwijming viel en iedereen dacht, dat de beul haar letterlijk dood geslagen had.

De prins verwijderde zich en nuchter geworden, nam hij de vlucht, wel denkende dat zijn rader ditmaal een ander wapen dan den rotting bezigen zou.

De doctor, een Duitscher en tot het gerolg der prinses behoorende, nam de plaats van den onwaardigen echtgenoot in en diende zijne zorgen aan de ongelukkige toe.

Hier, op dit punt, vangt het geheimzinnige der geschiedenis aan.

Verscheidene bedienden waren getuigen geweest van de mishandeling en de bezwijming; allen hadden de prinses ten gronde zien vallen en waren overtuigd van haren dood.

Twee personen hadden zich slechts in de laatste oogenblikken, met de prinses bezig gehouden, namelijk de hooger genoemde doctor en hare grootmeesteres, de gravin van Königsmarck, eene vrouw, die zich met lijf en ziel aan de ongelukkige grootvorstin had verbonden.

Tot nu toe volgen wij de geschiedenis langs den algemeenen weg, die dan ook meldt dat de czaar Peter, den dag na de mishandeling, bericht kreeg dat zijne schoondochter orerleden was.

Het was den 20 October 1715.

Ruw was hij wel, die Peter, doch er vonkten niet zelden goede gevoelens, hoe vluchtig ook, in hem op.

De onverwachtte dood van Charlotte trof hem; hij had dit goede kind lief gekregen; hij was gelukkig in haar gezelschap en bewonderde hare veelvuldige talenten.

Als Peter in St. Petersburg was, kon hij het gezelschap van de jonge kroonprinses niet missen.

Te gelijker tijd dat hij de jonge martelares beklaagde, viel hij in razende gramschap tegen zijnen zoon uit, dien hij wel verdacht grootendeels de oorzaak van dit plotseling afsterven te zijn geweest.

(*Wordt vervolgd*.)

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie.

I.

Toen Pieter Spa, de held van mijn vriend Van Zeggelen, besloten had, de groote reis naar Londen te wagen, zei de man tot zijn vrouw:

Hoor, weet je wat, ik volg mijn zin,
'k Wil ook de wijde wereld in;
Een burger, van mijn rang en stand,
Moet nu en dan eens buiten 't land;
Dat is om aanzien en fatsoen
Om wereldkennis op te doen....

Zoo ook, welwillende lezer, wordt er in het schoone saizoen, in ieder fatsoenlijk huis, hetzij door den man, hetzij door de vrouw, gesproken.

Men moet, als men denkt ‘menschen van conditie’ te zijn - een woord dat heel rekkelijk is - in den loop van den zomer eens naar eene badplaats of op reis gaan, of... men wordt niet geteld.

In de ooren van honderde *snobs*, die ons omringen, schijnt het al bijzonder voornaam, als men zeggen kan: *j'étais zo-zo's* en nog voornamer als men mag zeggen: ik was op den St. Gothard of op den Rigi.

Ik ben echter van dien aard, dat het mij al... heel weinig geeft, of dit voornaam schijnt of niet.

Als ik mij in de zee ga wentelen, of mij daarna op den Rigi of St. Gothard laat droog waaien, doe ik dit, omdat die twee operaties mij persoonlijk pleizier doen.

Verleden jaar, 1873, in de maand Augustus, was ik te Blankenberghe, een kleine badplaats, wier naam misschien in de ooren van sommigen niet heel voornaam klinkt; maar die dit juist voor mij is, omdat men er zooveel stille en fatsoenlijke menschen aantreft, en zoo weinig vrouwen voor welke stilte en fatsoen vervelend zijn.....

't Was een zondagmorgen.

Ik zag in mijne kamer noch zou, noch hemel, noch zee; maar ik voelde als het ware de twee eersten, en ik hoorde de laatste met majesteit bruisen.

Ja, de hemel moest blauw, de zon helder zijn: dat was ook zoo.

Het was een der vroolijkste zondagmorgen, die ik ook beleefd heb; zelfs ontbrak aan dien morgen het geklep der klok niet.

Indien op een zondagmorgen het muziek van het klokgetik zweeg, zou het geen zondag zijn, en als ooit de groote filosofen van onzen tijd konden bewerken, dat die klok zich op dien dag niet meer hooren liet, zou die rustdag ook deels verdwijnen.

Wij spoedden ons - ons, wil zeggen, mijne vrouw en kinderen - op straat en togen daarheen waar de klok ons riep.

Dat is zoo een oud gebruik, lezer; want veroorloof mij u op te merken, wij - heel dat *ons* - wij hooren nog tot den ouden eed, en uiet tot de ‘*verstandigheden*’ onzer eeuw.

Wij zijn nog domme, kortzichtige, in 't duister zittende menschen, ten hoogste verlicht door een gewijde waskaars.... en dat verlicht volgens de nieuwere *verstandigheden*, al heel armzalig.

Blankenberghe, het lieve stadje, kraaknet en zindelijk, ligt vlak onder den zeedijk.

Het deed mij het effect, als een kind, tegen den storm en achter een grooten sterken paraplue schuilend.

Eeuwen heeft het kind zoo geschuild; maar allengs is het grooter geworden en recht staande, kijkt het nu stoutweg over den hoogen dijk, de zee in.

Ik wil zeggen, dat nieuwe gebouwen aan den dijk zijn opgericht, en die laatsten zijn zoo nederig niet als de proper, wit gekalkte visscherswoningen beneden aan den voet.

Een stroom van badgasten vulde de nette Kerkstraat op; 't zijn heeren met witte klakken of fantaisie-hoeden, en witte schoenen; dames in lichtkleurige kleedjes en met hoeden op, die ons aan die der Scheveningsche vischvrouwen doen denken - recht practisch! - groepen kinderen in de wonderlijkste en gekste costumen; menschen van schier alle natiënen ouderdom - kortom, eene eindelooze rei ging naar de oude en nederige kerk van Blankenberghe, om de Mis bij te wonen.

Ik weet niet, lezer, welk gevoel u bevangt, maar - het komt misschien alweêr uit dien ‘ouden eed’ voort - voor mij is, in den vreemde, de kerk een vereenigingspunt, dat, zonder te spreken, de banden der kennismaking vaster toehaalt.

Als ik daar de menschen ontmoet, die ik elders gezien heb, dan denk ik: deze ten minste gelooven, beminnen en hopen zooals ik.

Ik leef dus met hen in eene zekere gemeenschap!

Als ik hen in de kerk heb gezien, ken ik hen ook nader: - kortom, de kerk is voor allen hetzelfde vaderlijk huis.

Verlaat men de kerk, dan ziet men de vreemdelingen, welke men er ontmoette, met minder onverschilligheid aan en die welke u reeds groetten, worden u liever.

Gisteren zoudt ge uwen rug gekeerd hebben naar dien grijzen stoppelbaard, een soort van ijsbeer, dacht ge, en die op den spoorweg tegenover u zat; gij wenschtet die dame naar de maan, die altijd haren neus optrok, alsof zij gedurig door dit of dat reukje geplaagd werd: - vandaag is die afkeer vervallen, omdat gij die menschen naast u hebt zien knielen en bidden.

II

Het kerkje van Blankenberghe is wel een oud en daarom juist een eerbiedwaardig vaderhuis, en het dacht zeker niet dat het eens eene zoo voorname, uit alle landen toegestroomde menigte, zou beschermen.

Zooals het kerkje daar staat, dagteekent het van het midden der 17^{e} eeuw.

St. Antoniuskoor, zegt Frans de Potter, de plaatsbeschrijver, dagteekent van 1764, en is eene gift der visschers, die tweemaal per week met vijf-en-zestig schuiten in zee gingen, en de opbrengst van de vangst besteedden aan het stichten van dit koor, alsmede aan het oprichten van een nieuw orgel.

Die gift geschiedde onder beding, namelijk, dat het orgel kosteloos zou bespeeld worden in vijftien plechtige diensten en loven, die ten koste der visschersneering werden gecelebreerd.

Is het niet schoon te denken, dat de visscher het huis van den goeden God, onder welks gewelven zijne vrouw en kinderen voor zijn behoud en gelukkig thuiskomen knielden; waar hij zelf eens gedoopt, getrouwd was en hoopte, op zijn lijkbaar, gezegend te worden - dat hij dat huis zoo trouw gedachtig was?

Mij was die kleine kerk lief; zij heeft iets zoo karaktervol, zoo vaderlijk zal ik zeggen, en ik zie met spijt het oogenblik te gemoet, dat zij zal verdwijnen.

Ik beken echter, dat zij te klein is voor de maanden van het badsaizoen; een offerblok, die voor in de kerk hangt, draagt dan ook voor opschrift: 'voor eene nieuwe kerk'.

In dit geval zal men geen twee honderd en meer personen buiten de kerk zien blijven, knielen op het kerkhof en zich blootshoofds rond de oude muren groepeeren, tot dat een gewoel in de kerk zelve zegt, dat het *ita missa est* is uitgesproken.

Indien men eene zoo ruime danszaal heeft gebouwd als op het strand, mag men wel eens aan het huis van den goeden God denken - al zie ik daar dan ook een dikken gebrilden worm, met zijn dagblad - dezen of genen *echo*, zoo als zekere bladen zich noemen - in de hand, op eenen ezel voorbij rijden, die - niet de onderste, maar wel de bovenste - een oogslag van misprijzen en uitdaging op de kerk en op de biddenden werpt.

De dikke worm moet een moderne filosoof zijn, die wel hartelijk lacht met al die domkoppen, welke daar aan den ingang der kerk en met ontbloot hoofd, staan.

Hij, hij is waarschijnlijk een Darwinist; hij gelooft, zoo als men moet doen, wil men op de hoogte zijns tijds zijn, dat alles in de natuur zich van zelf ontwikkeld heeft, en zoo ook de mensch uit den aap of uit den kikvorsch: in dien *of* zit het problema.

Wie zou de minste ezel zijn van het tweetal dat voorbij gaat?...

(*Wordt vervolgd.*)

[Strip]

Ja, 't is een brandend vraagpunt! Zal men voortaan ezel of eezel schrijven? Groote vraag, zegt men! Het bestaan des vaderlands zou er wel in kunnen betrokken worden!

Als 't dan zoo is, zullen wij zien! Mij dunkt ik opineer voor... ezel.

Maarrrr..... krachtig zijn de bewijsreden voor eezel.... Dat is niet te miskennen.

Ezel of eezel... ee... zel... Ja, brandend is het vraagpunt.... Laat ons diep, heel diep... denken...

(Droomend en snorkend) Ezel... geleerde... ezel-akademie.

Brand, brand! Het vaderland is in gevaar! Hel en donder, die taalgeleerden zullen voor een *e* de wereld nog in brand steken!

[Nummer 25]

De minister Beernaert.

Ziedaar een man, die, ofschoon in het omloverd ministerkleed gedost, eigenlijk nog geene biographie heeft. Moeilijk, zoo niet onmogelijk, is het ons dus er eene te leveren. van de balie heeft hij plaats genomen op de ministerbank, en daar moet hij zijne lauweren nog behalen.

DE MINISTER BEERNAERT.

Het zou tamelijk onwaar zijn, als wij zegden, dat de heer Beernaert eene algemeene bekendheid genoot, voor dat hij als politiek man optrad. Zijne kollega's aan de balie, het publiek der gerechtshoven en zijne cliënten, kenden hem voorzeker gunstig, doch verder ging zijn naam niet, en men vroeg zich vrij algemeen af, toen, op zekeren morgen, achter het ontslag van den heer Moncheur, minister van Openbare Werken, de benoeming als zoodanig van den heer Beernaert verscheen, wie de nieuw benoemde wezen mocht?

Betrekkelijk weinigen konden zelfs het antwoord geven dat wij hooger in twee woorden neêrschrijven.

Tot nu toe heeft de nieuwe minister nog geene gelegenheid gehad, veel talent aan den dag te leggen; doch het is onbetwistbaar dat hij een man van groot talent is, een uitgelezen spreker, iemand die meester is van zijn woord en nooit meer zegt, dan hij juist zeggen wil - eene gaaf, welke voorzeker in het parlement benijdenswaardig mag gezegd worden.

De heer Beernaert is nog geen lid van de Kamer der Volksvertegenwoordigers en heeft dus geen stemrecht: men is echter verzekerd, dat hij zich voor deze of gene plaats zallaten voordragen, zoodra de gelegenheid zich aanbiedt.

Haine St. Pierre.
Opmerkingen voor Landschapschilders.

Onze waalsche provinciën zijn, zonder twijfel, de schilderachtigste van gansch België, en echter stoomen wij naar den vreemde om er verrassende tooneelen te ontmoeten, zelfs voor dat wij het schoone in onze eigene hoekjes hebben bekeken. Overigens de natuur bezit alom schoonheden, hier minder treffend of in het oogvallend, dan wel ginder.

Wie op een avond, op de boorden der kleine rivier de Haine, in de nabijheid van het dorpke St. Pierre, westelijk van Bergen, dwaalt, zal

er wellicht op dezelfde plek vertoeven, welke onze teekenaar ter afmaling uitkoos.

Het landschap, heuvelig en boschrijk, heeft op den voorgrond een drabberig gedeelte van het riviertje, op den achtergrond een ouden kerktoren, rechts een huis in het loof verscholen; over het geheel is eene fantastische speling van licht en schaduw verspreid.

Inderdaad, de wezenlijke kunstenaar heeft niet veel noodig om een aantrekkelijk tafereel samen te stellen, indien hij datgene wat hij wil voordragen slechts dichterlijk weet te schikken, met zijne schaduw en licht weet te tooveren en, bovenal, indien hij ‘waar’ weet te zijn.

Hoevele schilders, die veel aanleg hebben, verkwanselen de schoonste jaren van hun leven met ‘navolgers’ te zijn! Velen zien dezen of genen die bijval in het publiek geniet, en onmiddellijk werpen zij zich in diezelfde baan, vergetende dat een navolger nooit een meester is.

Het publiek juicht dit of dat genre, bij voorkeur toe - wil dat zeggen, dat het publiek niets anders wil dan hetgeen dit genre voortbrengt? Zoo eenzijdig is ons publiek niet meer. Het moge vroeger zoo eenzijdig geweest zijn, nu houdt het integendeel van verschillende en zelfs rechtstreeks tegen elkander aanbotsende genres, en ieder genre, geloof het ons, zal bewonderaars ontmoeten.

Er is dus, in onzen tijd, plaats voor alle persoonlijkheden, en de meest oorspronkelijke hebben gewis de grootste kans van gelukken. De meeste schilders hebben echter het geduld niet, om hunne persoonlijkheid te doen gelden, 't geen soms jaren worstelens, veel opoffering en vooral eene staalvaste overtuiging vereischt.

De meesten willen geld verdienen en verkiezen het pad in te gaan, hetwelk reeds door een ander betreden is en waar het publiek, zooals wij zegden, dien ‘ander’ reeds heeft toegejuicht. Men wordt kopist terwijl men, zijn eigene ingeving volgende, misschien meester had kunnen zijn.

Wij zouden die kunstenaars aanraden C.R. Leslie's *Memoirs of the life of John Constable, esq*. te lezen, om zich een denkbeeld te vormen van wat de landschapschilder Constable deed, om zijn, hem eigen, genre toegankelijk te maken tot het publiek.

In den aanvang onzer eeuw heerschte het conventionneele in de kunst oppermachtig Men schilderde als het ware de natuur uit het hoofd, en Constable wilde haar integendeel op het feit zelve betrappen. ‘Ik zie,’ zoo schreef hij, ‘in de tentoonstelling niets of bijna niets, dat verdient bestudeerd te worden. Er is plaats voor een natuurlijk schilder’

Constable wilde eenvoudig en vooral waar zijn. Dat juist wilde de mode van den tijd niet; maar de schilder was er van overtuigd, dat de waarheid ééns boven drijft en zij, en zij alléén, door het nageslacht zou worden toegejuicht. Jaren lang worstelde hij tegen den smaak van het publiek, dat niet zag of wilde zien zooals hij zag: hij telde slechts hier en daar een enkel bewonderaar; doch Constable bleef wat hij was, dat is, hij volgde zijn eigen gevoel.

Een zijner eerste bewonderaars, personen die hem recht lieten wedervaren, was een geestig zwitsersch schilder, Fuseli geheeten en dezes beoordeeling is tot op onzen tijd treffend gebleven: ‘Ik hoû veel,’ zegde Fuseli, ‘van Constable's landschappen; hij is altijd schilderachtig, heeft een schoon koloriet en het licht valt daar waar het vallen moet; doch als ik zijne stukken beschouw, heb ik altijd trek om mijn overjas en mijn parapluie te vragen.’

Dat was de heerlijkste kritiek, die er op eene schilderij kon gemaakt worden. Men heeft ze wel eens, wat den overjas betreft, op de wintertjes van Schelfhout toegepast; doch hoe waar ook, was die toepassing slechts een gedeelte van Fuseli's woorden.

Constable was ten slotte vader van huisgezin en leed armoede; doch tusschen al het lijden door, had hij den roem lief en hoe zwaar de beproevingen ook mochten zijn, toch bukte hij niet voor het publiek, maar eischte dat het publiek hem erkennen zou.

't Is in Engeland, hoe hoog dit land ook zijne eigenaardigheid en zijne zelfstandigheid klinken doet, al juist gelijk hier in België: men erkent eerst voor goed de kunstwaarde van een schilder of een schrijver, als Parijs hem heeft toegejuicht.

Ons publiek is, wat men ook zegge, in de meeste gevallen de aap van het parijzer publiek, dat echter als het lichtzinnigste van Europa gekend is. In kunst oordeelt men te Parijs echter niet slecht en zeker, onzes opzichtens, zonder vooroordeel, hetwelk op een kleiner terrein of in het land van den ‘profeet’ zelve, immer plaats heeft.

Leslie, den bedroefden toestand van een man van talent als Constable was, ziende, gaf hem in 1824 den raad een zijner schilderijen naar Parijs te zenden: ‘Het domme engelsche publiek,’ zegde hij, ‘dat door zich zelf niet oordeelen kan, zal beginnen te veronderstellen dat er toch iets in uwe kunst tintelt, wanneer de Franschen eene uwer schilderijen aankoopen en haar plaats geven in hunne museums. Gij hebt te lang in het wonderlijk denkbeeld verkeerd, dat men schilderijen koopt omdat men ze bewondert; wel neen, men koopt ze omdat anderen ze verlangen.’

Constable volgde den raad, en de bijval was prachtig. Men kende destijds slechts wat eene bepaalde school voortbracht, en onze Engelschman zegde integendeel met Sterne ‘geef geen acht op de leerstelsels der scholen; ga recht naar het hart,’ en van daar dat zijne regenachtige landschappen deden huiveren, en men in zijne morgenden de dauw van het gras wilde opscheppen.

Frankrijk huldigde den engelschen kunstenaar, en Engeland leende het oor naar de bazuin des lofs, om weldra te verheerlijken wat het nog kort te voren verguisde.

Voor Constable waren er twee wegen in de kunst, die naar de faam geleidden: een dezer is die, waarin de kunstenaar alles aanwendt om zich de schoone hoedanigheden eigen te maken van den meester, die hem is voorgegaan, ten einde werken zooals deze voort te brengen, of de verschillende schoonheden van den meester, door eene behendige samenvatting, in zijn werk op te nemen.

De tweede weg is die, waarin de kunstenaar rechtstreeks naar het oorspronkelijke, naar de natuur, gaat.

De eerste is de kunst van navolging of schifting; de tweede is die welke slechts de kracht aan zich zelve ontleent, 't is de origineele kunst.

De voordeelen der navolgingskunst zijn deze, dat - dewijl zij slechts datgene voortbrengt wat het oog sinds lang gewoon is te ontmoeten - zij spoedig eene zekere aandacht trekt, terwijl de kunst die niets voortbrengt dan 't geen zij ziet en voelt in de natuur, slechts langzaam in de achting klimt; maar de opklimming is solied, onomstootbaar. De roem der eersten zal welhaast kwijnen en verdwijnen; die der tweeden trotseert de eeuwen.

‘Wat is het droevig,’ riep Constable uit, ‘altijd kunstliefhebbers te hooren spreken van kleur, teekening, schilderijen, enz. en dat zij nooit aan de natuur denken! Hoe, de oogen sluiten voor de schitterende zon, de bloeiende weide, de boomen met blaêren overdekt! De ooren sluiten voor de duizenden geruchten in veld en bosch! Altijd tegenover het werk Gods, oude, vuile, vettige en berookte schilderijen stellen! Altijd ateliers, galerijen, museums en nooit de schepping!’

Het is dan ook begrijpelijk, dat Constable een vijand was van diegenen, welke eene onmogelijke natuur voorstellen, ofschoon hij in Watteau en Turner voortreffelijke hoedanigheden erkende.

Gelukkig leefde Constable niet in onzen tijd en in België. In dat geval zou de man zich veel kwaad bloed hebben gemaakt, als hij gezien hadde hoe men hier soms, van gouvernementswege, de kunst aanmoedigt - even als zulks met de letteren gebeurt. Eene bepaalde coterie slobbert ieder jaar eene op het budjet ingeschreven som binnen.....

'De aanmoediging is,' zegde hij, 'aan de schoone kunsten veel nadeeliger dan zij haar voordeelig is, wanneer zij niet rechtvaardig en met een verlicht verstand wordt uitgedeeld.'

Een punt dat velen verwaarloozen, en dat Constable als iets voornaams in zijne schilderijen beschouwde, waren de lucht en de wolken; daarom zegde hij:

'De schilder die van de lucht zijner schilderij niet een der belangrijkste gedeelten maakt, verwaarloost een zijner grootste middelen van handeling. Sir Joshua Reynolds, zegt, wanneer hij van de landschappen van Titiaan, Salvator en Claude spreekt: 'hunne luchten zelf sympathiseeren met hunne onderwerpen.' Dikwijls heb ik mijne luchten beschouwd als een wit blad achter de voorwerpen uitgespreid..... De lucht moet een voornaam gedeelte der samenstelling zijn. Het zou moeilijk zijn eene klasse van landschappen aan te toonen, waar de lucht de sleutel, de klemtoon, de schaal, de hoofd-uitdrukking van het heerschende gevoel in het werk niet is.'

Omtrent het stoffeeren der landschappen schreef Constable eene groote

waarheid: ‘Verzin nooit figuren voor de landschappen, die gij naar de natuur maalt. Hoe eenzaam de plaats zij waar gij werkt, toch zal er geen uur voorbij gaan, of er zal een levend schepsel verschijnen, dat, zonder twijfel, beter met de plaats en het uur van den dag overeenkomen zal, dan wat gij hadt kunnen bedenken.’

De lente was hem het liefst; maar ook des winters ging Constable naar de bosschen, om alsdan de naakte natuur, het geraamte der boomen te bestudeeren. De ontbladerde natuur, zegde hij, is voor den landschapschilder, wat het ontleedde geraamte voor den figuurschilder is.

West had hem eens gezegd, en 't was hem altijd bij gebleven: ‘Herinner u steeds dat licht en schaduw nooit zonder beweging zijn. Denk altijd, welkdanig onderwerp gij ook schildert, dat gij zijn overheerschend en gewoonlijk karakter moet opsporen, veel eer dan het toevallig uitzicht, tenzij eene gansch bijzondere reden u noopte dit laatste te kiezen. Dat uw hemel altijd schitterend zij, niet dat gij de bewolkte luchten vermijden moet, neen! Maar zelfs in de donkere effekten moet er een zekere glans heerschen. Dat uwe zwarte tonen aan het zwarte van het zilver, en niet aan die van lood en schalie gelijken.’

Constable was, zooals men licht denken kan, een kunstenaar met een tot Hooger opklimmend gevoel; hij begreep in al wat hij tooverends voor zich zag in de natuur, eene scheppende hand. Eens schreef hij aan zijne vrouw de volgende treffende regelen: ‘Het schijnt mij toe dat buiten alles bloeit en ontluikt; bij iederen stap, en waarheen ik mij ook wende, meen ik naast mij die verheven woorden der H. Schrift te hooren murmelen: ‘ik ben de verrijzenis en het leven.’

Met dit alles zijn wij wel verre van het waalsche landschap te Haine-St.-Pierre afgedwaald; maar wij zijn toch binnen de grenzen der kunst gebleven en wellicht heeft die kleine herinnering, bij sommige landschapschilders den lust doen ontstaan, nader met Leslie's *Memoirs of the life of John Constable* kennis te maken, zooals wij ook Töpfer's *Menus-propos* aanbevelen.

M.P.

De St. Bernards-hond.

Hoe dikwijls werd de hond van den St. Bernardsberg door den schilder, door den dichter verheerlijkt! En echter ziet men nog altijd met voorliefde het tafereel, waarin hij voorkomt; hoort men met gespannen verwachting vertellen, wat men overigens reeds wonderdadigs van dit edele dier heeft vernomen.

De hond van den St. Bernardsberg heeft eene wereldberoemdheid, terwijl hij zoo treffend schoon bijdraagt, om het doel dat de heilige stichter van het klooster zich voorstelde, te helpen bereiken; omdat hij zelfs datgene verricht wat voor de menschelijke kracht onmogelijk zou gerekend worden.

Op een der hoogste punten van de bergketen, die Zwitserland, een deel van Italië, Frankrijk en Oostenrijk bedekt; daar waar de sneeuw eeuwen heugt en de plantengroei ophoudt, stichtte de H. Bernard van Menthon een klooster, een godshuis, dat voor den reiziger eene kostelooze schuil- en rustplaats wezen, zou.

Dit heilige gesticht wordt bediend door koorheeren der reguliere Augustijnen, die, afgezonderd van de wereld, schier niet weten wat er beneden, aan den voet des bergs, tusschen de woelzieke volkeren voorvalt, tenzij deze of gene reiziger hun eenig nieuws van beneden overbrengt.

Vooral in het saizoen der sneeuwvallen, bewijzen deze monniken overgroote diensten; dan, door hunne daartoe afgerichte honden vergezeld, doorkruisen zij de bergwegen, hellingen en toppen, en zoeken de reizigers op, die verdoold zijnde, onherroepelijk in de sneeuwwoestijn zouden omkomen

De honden van het St. Bernardsklooster leggen, in het opsporen der verdoolden, een instinkt aan den dag, dat men inderdaad geneigd is ‘verstand’ te noemen. Zoodra zij een reiziger in de sneeuw opsporen, heffen zij een beteekenend gehuil en geblaf aan, om de monniken, van welke zij zich tot op geruimen afstand verwijderen, te verwittigen.

Aan den halsband van het edele dier hangt een tonneke met wijn en een korfke met een stuk brood; de gevondene, indien hij nog eenige kracht heeft, kan zich dus onmiddellijk, en in afwachting van de komst zijner redders, verfrisschen en versterken.

Men begrijpt met welk zalig gevoel de ongelukkige, den St. Bernardshond ziet verschijuen, hij, die in de onmeetlijke sneeuwwoestijn was neêrgezakt en niet anders dacht, of hij zou daar den dood vinden!

Het tooneel, dat onze gravuur voorstelt, is nog treffender, dan hetgeen wij hooger veronderstellen: de hond heeft op zijnen tocht een kind, een jongske, gevonden. Het trouwe dier heeft den armen kleine, mis schien op zijnen rug en het vasthoudend met den muil, tot voor de deur van het klooster gebracht en hem daar neêrgelegd.

Men ziet aan de houding van den hond, dat hij luid en droevig huilt, om den kloosterling van zijne komst te verwittigen. Een oogenblik geduld! Welhaast zal de weldoende monnik, die tweede Voorzienigheid in die sneeuwwoestijn, 10 of 12000 voet boven de oppervlakte der zee verheven, te voorschijn treden en de knaap zal gered en aan zijne moeder en zijnen huiskring, teruggegeven worden.

Gij, die, met een onverschillig oog, de katholieke godsdienst voorbij treedt - zeg mij, hebt gij er al eens over nagedacht, dat die godsdienst, overal waar een menschelijke voet gezet wordt, al is het nog zoo zeldzaam, hare weldaden inricht? Dat overal, daar waar slechts geleden wordt, die godsdienst ook te voorschijn treedt om te helpen en te zalven?

Gaat van het zuiden tot het noorden, daalt neêr in den afgrond of klimt tot de schier ongenaakbare hoogten, de godsdienst is daar, en zoo bar, en zoo vol opoffering kan het leven niet zijn, of gij vindt menschen, die zich, met eene heilige overtuiging, aan het gestichtte weik toewijden.

De missionnaris zegt familie en welstand vaarwel, om in de brandende landstreken, in de gevaarvolle bosschen en in het midden der wilde stammen, de leer der liefde te verkondigen; de kloosterling klimt duizenden en duizenden voeten hoog, tot in de wolken, afgezonderd van alles, beroofd van eene schoone natuur, om, op gegeven oogenblik, in naam van zijn geloof, als een verlosser te mogen voorschijn treden. En het geloof dat deze en duizend andere opofferingen voortbrengt, zegt niets tot uwe ziel? Dat geloof zou enkel iets menschelijks zijn?...

Al diegenen welke het klooster, waarvan hier sprake is, bezocht hebben, behouden er een diepen indruk van, en nog dieper wordt deze, als men met al het schoone der instelling, in al hare bijzonderheden, bekend wordt.

Het gesticht heeft al de stormen der omwentelingen, die beneden zijnen voet woelden, doorgestaan. Zal het echter niet in zijn bestaan bedreigd worden, ten gevolge van den toestand waarin Italië zich in de laatste jaren bevindt? De omwenteling heeft daar, in dat land, een karakter aangenomen 't welk doet vreezen, dat zij ook dat wonder van het katholicisme niet sparen zal.

Op de lokomotief.

Hebt gij wel ooit nagedacht, welke groote, welke onmeetlijke diensten, de eenvoudige werkman bewijst, die, in eene grove en vuile kleeding, op de rookende lokomotief staat, het sein afwachtende dat de trein vertrekken zal?

Gij hebt zonder twijfel nooit op hem gelet, en echter is hij de stuurman van het monster dat ons meêneemt, en een oogenblik van onoplettendheid van zijne zijde, kan ons allen doen verbrijzelen en vermorzelen. Aan hem is inderdaad het leven van duizenden, en dit dagelijks, toevertrouwd, en echter wordt die man slechts als een gewoon werkman betaald en beschouwd.

Denk er echter eens een oogenblik op na, wat hard en moeilijk ambacht die man gekozen heeft. Inderdaad, de treinen der spoorwegen loopen ieder dag, ieder nacht, ieder saizoen.

Bij brandenden zonneschijn, bij stikdonkeren nacht, bij regen- en hagelslag, bij snijdende koude en sneeuw staat de machinist, onder de open lucht - hier in België ten minste - op zijnen post; altijd moet hij oog en oor open hebben; altijd waakz am zijn, want hij sleept honderden menschenlevens achter zich - zorgelooze menschen, welke zeggen; ‘ik heb mijn reiskaartje genomen en leg mij dus zonder kommer hier te rusten’

HAINE S^{t}. PIERRE.

DE S^{t}. BERNARDSHOND.

Meestal mag men dit ook zeggen - voorzeker. In België gebeuren er inderdaad ongelukken op de spoorwegen; doch in verhouding van andere landen en het getal reizigers, is het cijfer gering. Over het algemeen mag men zeggen, dat ons spoorwegbestuur flinke mannen in dienst heeft.

Ongelukken, in eene uitvinding zooals die van den stoom, waar vuur en snelheid immer gepaard gaan, zijn onvermijdelijk. Hebben wij soms op onvoorzichtigheid, op al te groote gemeenzaamheid met het gedurige gevaar, te wijzen; hebben wij alsdan niet zelden den machinist te beschuldigen, dan toch halen wij, in dergelijke gevallen, niet zelden ook wezenlijke heldendaden aan.

De koelbloedigheid, de tegenwoordigheid van geest, de heldhaftigheid van den machinist heeft dikwijls grooter rampen voorkomen dan men reeds te betreuren had. Wie herinnert zich niet dien armen Bob, die zijn leven in de waagschaal stelde, om dat der reizigers te redden, en aan wien het gouvernement dan ook een goed pensioen en eene ridderorde deed toekomen?

Ja, velen, indien zij al een oogslag op dien nuttigen machinist werpen, beschouwen hem met onverschilligheid, misschien met minachting. Het is echter zeker, dat menig heer in pels en fluweel gekleed en met een regenboog van kleuren in het knopsgat, zoo verdienstelijk niet is als die eenvoudige werkman, en zeker niet eene zoo drukkende verantwoordelijkheid, voor eene zoo geringe vergoeding, dragen moet.

Laat ons eerbied hebben voor ieder stand; maar laat ons vooral dengene eeren, welke zooveel harden, zuren arbeid, en betrekkelijk zooveel orde en kennis vraagt, als die van machinist; welke, wij herhalen het, zoo weinig in evenredigheid van zijn werk, wordt betaald.

De figuur op onze print is vol kracht, sterk gebouwd, gehard door het werk; uit de trekken spreekt verstandelijkheid, doorzicht, aandacht, vastheid in zijn stuk. De trein vliegt; boomen, huizen en kerktorens schuiven als het ware snel achterwaarts, evenals de zwarte golfpluim uit de lokomotiefschouw. Wellicht moet de man verder op, een gevaar vermijden, 't Schijnt wel zoo.... Eindelijk houdt de trein, dank aan de vaardigheid van den machinist, behouden in de standplaats stil.

De reizigers stappen af. Hier en daar verneemt er een, dat men een oogenblik in gevaar heeft verkeerd; maar dat men, dank zij den machinist... Doch men spoedt zich voort; men geeft zich de moeite niet eens verder naar dien eenvoudigen werkman te vragen; men denkt zelfs niet aan hem.

Integendeel, men is bijna fier op zich zelf, omdat men aan een zoo groot gevaar is ontsnapt, en men zoo vrank en gul heeft zitten lachen en praten, terwijl het gevaar dreigde. Zoo verwaand en tevens zoo ondankbaar is de mensch!

Kort geleden bevonden wij ons in een dergelijk geval; wij vernamen in het station van Luik dat wij, dank zij den machinist, nog leefden. ‘Dunkt u niet,’ zegde ik tot mijn reisgezel, ‘dat wij nog dezen avond eene visite bij den man moesten afleggen, die de oorzaak is dat wij vrouw en kind nog zullen weêrzien?’

‘- Bij een machinist?’ viel mijn reisgezel mij spottend in de reden.

‘- En waarom niet, dewijl hij het is die ons eigenlijk redde. Voor het minst zou ik dien man eens willen zien, hem de hand drukken, hem zeggen....’

- ‘Ik ga met u meê,’ onderbrak mij mijn gezel, nadenkend geworden.

Wij deden eenige stappen terug, terwijl de menigte, zonder zich over iets te bekommeren, zich haastte om de standplaats te verlaten, misschien nog wel boos, omdat er een oogenblik gevaar was geweest.

In eene groep werklieden, waar, zooals wij onmiddellijk vernamen, over het geval gesproken werd, stond een groot en sterk man, die blijkbaar van de reis kwam; om zijne hand was een roode zakdoek gewonden, alsof zij gekwetst was.

't Was de machinist; hij vertelde het geval als een zeer gewoon feit en zonder de minste verwaandheid van zijne zijde; ook scheen hij in 't geheel niet verwonderd dat het publiek zoo weinig notitie van hem nam; doch toen ik hem zegde dat wij, reizigers, ons op den trein bevonden en hem dankend de hand kwamen drukken, voor de dienst aan ons en onze familiën bewezen, werd hij ontroerd en begreep dat hij inderdaad eenigen dank verdiende.

‘- 't Is gelijk, hoorden wij hem nog zeggen, de handdruk van die twee heeren heeft mij toch pleizier gedaan; doch 't is de eerste maal van mijn leven dat men mij voor zoo iets dank zegt.’

Gij glimlacht misschien, lezer? Welnu, ik mag zeggen, dat ik zelden meer tevredenheid van ziel genoten heb dan dien avond, toen ik zeggen mocht: ‘Het deed dien man goed, dat zijne diensten erkend, dat zijne maatschappelijke waarde vereerd werd.’

O-O

Levend of dood?
Eene Russische grootvorstin in de 18e eeuw.
(*Vervolg*.)

Een bijzonder toeval leidde echter de aandacht des vaders af, en dit des te gereedelijker, daar Peter eindelijk zijne kroon langs eene andere zijde, op een rechtstreekschen afstammeling, hoopte overgeplant te zien.

Tot nog toe had bij nog altijd aan Alexis gehouden, omdat uit zijn eigen huwelijk met de dragondersweduwe, enkel dochters waren voortgesproten; nu echter moest andermaal eene heuglijke gebeurtenis, de geboorte van een kind, plaats hebben, en hij hoopte wel dat hem ditmaal een zoon zou worden gegeven.

Van dat oogenblik werd alles wat den grootvorst betrof, hem niet alleen overschillig, maar zelfs een hinder, en dit vooral bij de heerschzuchtige Katharina.

En er werd den czaar inderdaad een zoon geboren.

In zijn geluk dacht hij schier niet meer aan de arme doode, of liever hij vergat ze ten eenemale.

Terwijl het hof in vreugde verkeerde, terwijl men zich tot het vieren van de blijde geboorte voorbereidde, wendde zich een lijkstoet, uit zeer weinige personen bestaande, naar de Peter- en Paulus-kerk, om het lijk der prinses Charlotte aldaar ter aarde te bestellen.

Meer dan eene reden schijnen daarenboven het hof genoopt te hebben, de begrafenis zoo stil mogelijk te doen plaats grijpen; - men zal misschien hierbij opmerken, dat de czaar eene bijzondere voorliefde aan de prinses toewijdde; doch men vergete ook niet, dat Katharina onbepaald over zijn gemoed heerschte en aan deze alles hatelijk was, wat haar aan den troonopvolger, uit het huwelijk van den czaar met Eudokia gesproten, herinnerde.

De dagen van vreugde waren voorbij gesneld, de doode grootvorstin rustte in de kerk.

Verscheidene weken lag zij reeds in het graf, toen de czaar aan zijn barbaarschen zoon dacht en hem, in den afgezonderd en ver afgelegen schuilhoek, waarheen hij

gevlucht was, eenen brief deed toekomen, in welken hij hem als de moordenaar zijner vrouw brandmerkte.

De grootvorst was overtuigd, dat de zaak ditmaal niet met den stok zou afloopen; hij begreep daarenboven dat er iemand was, wien hij, om wille zijns stands op de trappen des troons, hinderlijk wezen moest - zijne stiefmoeder, en nu meer dan ooit, nu haar een zoon geboren was.

Om zijn vader en tevens die gevreesde vrouw te ontwapenen, beloofde hij zijn leven te zullen beteren en zelfs wilde hij, dit vereischt wordende, afstand doen van zijne rechten op den troon.

Middelerwijl dat hij deze verklaringen deed, zocht hij heimelijk een uitweg om Rusland te kunnen verlaten; het leven daar was hem zwaar en hatelijk.

Verwijderd van het hof levende, liet men hem voor het oogenblik in vrede; doch zoodra zijn vader andermaal het rijk verliet, om in westelijk Europa datgene op te sporen, wat hij naar Rusland dacht te kunnen overplanten - zooals hij eens te Zaandam woonde, om er den scheepsbouw te doorgronden - verliet ook Alexis zijn geboorteland en vluchtte naar Italië.

Het bestuur des rijks was, tijdens de afwezigheid des vaders, aan de moeder toevertrouwd, en van dat oogenblik had de grootvorst alles te vreezen.

Pas had Katharina de tijding zijner verdwijning ontvangen, of zij zond vertrouwelingen uit om hem te achterhalen; de achtervolgers op russisch grondgebied, keerden echter met ledige handen terug.

Er liepen geruchten, dat men den grootvorst in Napels, in Parijs, in Brussel had gezien, in gezelschap der meergemelde Euphrosine.

In den vreemde was hij echter niet aan te houden en men zou hem met beloften moeten lokken, om op het russisch grondgebied terug te keeren.

Te Weenen werd Alexis eindelijk, door twee zendelingen van den czaar, betrapt.

Er ving eene diplomatie tusschen den grootvorst en de twee speurhonden, een kapitein der garde, Roumanzof en den keizerlijken geheimraad Tolstoï, aan; doch alle pogingen waren nutteloos: aan een terugkeer van den prins naar het vaderland was niet te denken.

Het voorgevoel van den prins, dat het hem daar slecht vergaan zou, was zoo groot, dat hij elk voorstel onvoorwaardelijk van de hand wees.

Beide vertrouwelingen maakten zich dan ook gereed, onverrichter zake, naar St. Petersburg terug te keeren.

Tolstoï had echter de kans gevonden, eene bijeenkomst met Euphrosine te hebben, en aan haar oor de muziek van een goedgevulden buidel goudstukken te laten klinken - en nu ten minste de vrouw begon te luisteren.

Niemand meer dan zij had invloed op den ongelukkige; zij alleen kon hem overhalen zich huiswaarts te begeven en zich in de handen van den czaar over te leveren.

Euphrosine greep de beurs met goud, en zij leverde dengene die zich voor haar grootendeels, in een poel van jammeren had gestort.

De grootvorst keerde naar Rusland terug; te Moskou werd hij aangehouden en in de gevangenis geworpen, die bij niet meer verlaten heeft.

Wel is waar weet men, dat hij beschuldigd werd van hoogverraad - er was inmiddels eene samenzwering ontdekt, in welke de zoon en de Russen van den ouden stempel, gewikkeld waren - door eene rechtbank van adellijke personen en popen, ter dood werd verwezen; dat hem dit vonnis den 5 Juli 1718, dus drie jaar na den gewaanden dood zijner gemalin, in tegenwoordigheid van zijn vader zelf werd voorgelezen; doch hoedanig dit vonnis werd uitgevoerd, weet men niet.

De hofgeschiedenis van Rusland, in vroegere eeuwen, is met zoovele geheimzinnige gruweldaden opgevuld.

In het publiek ging het door, als zou de grootvorst van ontroering, het gevolg van zijn proces, plotseling gestorven zijn en de czaar ging, met dikke tranen in de oogen, in persoon achter den lijkstoet.

Volgens andere beweeringen had de czaar in persoon, den prins het hoofd afgeslagen: - zeer mogelijk; de czaar had zich immers vroeger nog wel als beul aangesteld? Bij de strafuitvoering der oproerigen van 1698, vergat hij zijne waardigheid in zoo verre, dat hij vlak bij den blok kwam staan, op welken de saamgezworenen werden gehalsrecht, zoo dicht bij, dat een der veroordeelden, moedig en fier zegde: ‘ga uit den weg, Heer; ik ben het, die daar plaats nemen moet!’

Wij zullen echter niet aannemen, dat de vader zich in zoo verre aan den zoon vergreep.

Nog anderen zeggen, en dit wordt algemeen aangenomen, dat de grootvorst in de gevangenis om hals werd gebracht door een Duitscher, Weide genaamd, generaal in russische dienst, en, wonderlijk toeval of voorbeschikking! die Weide was in dienst geweest bij de zoo mishandelde prinses Charlotte!

(*Wordt vervolgd.*)

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie. (*Vervolg.*)

Eene blankenbergsche Mis is dus voor velen eene Mis, onder den blauwen hemel, eene Mis zoo als in het kamp of bij de wilden; doch er heerscht buiten, zoowel als binnen, eene stemmigheid welke indruk maakt, en die mij haast zal doen betreuren, dat men die oude visscherskerk door een stadschen praaltempel zal vervangen.

Wij keeren uit de kerk terug, en die honderden badgasten verdwijnen weêr, voor eenige oogenblikken, in hunne kwartieren.

Blankenberghe is tweeledig in bewoners en huizen: een goed deel van het stadje bestaat nog uit nederige visschershuizen en visschers.

Een ander deel draagt een modern karakter in gebouwen en in bewoners, die deels een soort van klampvogels zijn, welke zich op de kust neêrslaan om den vreemden trekvogel te plukken - en die trekvogel, beste lezer, zijt gij, ben ik, zijn wij allen die aan de schoone en vrije zee een oogenblik verpoozing komen zoeken.

Ik heb het oud stadhuis van Blankenberghe gezien, zelfs het stadszegel van de 13e eeuw in de hand gehad, doch verder was ik niet voornemens mijne historische opzoekingen te drijven.

Indien de lezer liever in eene doffe archievenkamer, dan wel op het luchtige strand, liever de oude perkamenten en papieren leest dan wel in het groote boek der zee, waarvan iedere golf om zoo te zeggen, een omslaand blad is - dat hij zich dan in die kamer begrave - ik niet.

Ik heb te Blankenberghe geen boek, slechts tweemaal een dagblad bekeken, geen zes regels schrift gelezen.

Geloof mij, ik vond den besten schrijver, den krachtigsten journalist, den donderendsten poëet, laf en zouteloos bij het denken en droomen voor die wijde - wijde zee, met hare geheimzinnige en nooit genoeg begrepen bladzijden.

Wat grootsch boek de Schepper daar voor ons oogen open legt!

Wilt gij in het duinzand graven en zoeken of gij, diep beneden de tegenwoordige oppervlakte, niet een oud dorp of kerk, niet een verturfd bosch of eenige versteende visschers vindt;

Wilt gij duikelen in kisten vol oude papieren en perkamenten;

Wilt gij u de hersens breken over den oorsprong van naam en wapen - man, ik bewonder uwen geleerden moed: ik voor mij wentel mij liever in zee of zit liever half slapend op een half slapenden ezel.

Vaarwel - ik zal in den aanstaanden winter, voor mijn vuur gezeten, met alle genoegen uwe geleerde en zelfs voorhistorische opzoekingen lezen; voor het oogenblik heb ik er afschrik van.

III

'- Ja,' zegde mij de heer Segaert, eigenaar van het gekende *Maison-Segaert*, in de Kerkstraat en op het strand, 'ja, dat alles is hier, in twintig of dertig jaar, veel veranderd. Toen was Blankenberghe eigenlijk niets meer dan een visschersdorp, dat weinig betrekking met den omtrek en gewis hoegenaamd geene met de wereld had. De kleine huiskens hadden destijds juist geen goed oog, en de straten waren niet

aanlokkelijk. De bewoners leefden van ouder tot ouder van de vischvangst, onbekend en onbemind. Badgasten waren er toen nog niet. Er was hier een enkele herberg, waar een reiziger, als er soms een tot hier gedwaald kwam, een schotel mosselen, een pot bier of een flesch wijn kon vinden. Men gaapte in de straat elken vreemdeling na als een wonderdier. Zondags en met de heiligdagen, kwamen er eenige familiën uit Brugge of uit den omtrek, zich aan de zee verlustigen.'

'- Natuurlijk in de barre duinen?'

'- Men woelde het duin op en naar het strand, en wie lust tot baden had, zocht een eenzaam hoekske, wierp er zijne kleêren uit en plonste in zee, om zich nadien in de duinen te laten droog waaien. Het schijnt echter, dat, in den goeden ouden tijd, hier en daar een enkele van die baders, de vrijheid wat al te verre dreef, want ik herinner me, dat er in de gemeentearchieven een stuk voorhanden is, waarin de geestelijke overheid van Brugge, in 1750, maatregels nam tegen zekere baders.'

'- Ik herinner mij dit gelezen te hebben in het boekje van... van...'

'- Juist zoo.'

'- Ik herinner mij zelfs dat die heeren, misschien denkende in zeemeerminnen veranderd te zijn, door de straten van Blankenberghe kwamen wandelen! Maar wat ik vooral koddig, allerkoddigst vind, is, dat de schrijver hevig uitvaart tegen het verbod van in Adamstenue door de stad te flaneeren: hij noemt dat verbod de *empiétements illégaux*, en verder de *prétentions exorbitantes du chef du diocèse*. Is die schrijver dan een zoo groot *sansculottist*? Hoe liberaal onze tijd ook zij, volgens de geleerden van onze dagen, denken wij, dat, als de schrijver zelve zich nu zoo iets permitteerde, de policie, die echter niet afhangt van den bisschop van Brugge, hem al heel gauw in de doos

en achter de traliën zou steken. Wij zijn dus nog niet veel, volgens hem, vooruit gegaan.'

Nu, de schrijver Bardin mag er over denken gelijk hij wil en tegen de reglementen protesteeren, welk een behoorlijk uniform eischen, wij - en we denken de meerderheid te zijn - wij houden het met den 'goeden ouden tijd' en zijn in 't geheel niet benieuwd om het elegante van zekere ruggen en beenen in *naturalibus* te bewonderen, al zou ieder badgast dan ook een '*Apollo reverbère'* zijn, zoo als de geestige Vleeschouwer in zijn tijd schreef.

IV.

Tegenwoordig is Blankenberghe een allerliefst plaatsje, en door een spoorweg aan Brugge verbonden.

De duinen zijn, op eene lengte van twee kilometers, door een prachtigen en met baksteenen bevloerden dijk vervangen; eene lange rij sierlijke gebouwen verrijst langs de zee, terwijl het strand het schoonste is van gansch westelijk Europa.

Dit laatste ten minste verklaren de bezoekers van badplaatsen.

Oostende, zelfs Scheveningen, als badplaats genomen, kunnen met Blankenberghe niet wedijveren, hoe heerlijk de laatste plaats ook zij.

Beschouwd in verband met den Haag en het Haagsche Bosch, is er wellicht niets aantrekkelijker te vinden dan Scheveningen; maar men rust te Scheveningen niet; men legt er zich niet nêer om er te blijven.

Als ik te Scheveningen uit zee kwam, was ik altijd aangedreven om te doen gelijk mijn poedelhond, die, uit het water springend, regelrecht, naar huis - en ik naar den Haag - liep, natuurlijk met wat meer toilette dan mijn poedel.

Die koninklijke dame, met al hare dichterlijke schoonheid, heeft ook zoo veel aantrekkelijkheid!

De sirene zit te Scheveningen niet in het water; maar wel in het bosch en in de stad.

Te Blankenberghe echter is men thuis, men geniet er wezenlijk rust, men blijft er dag in dag uit, tenzij om eens een enkelen dag naar Brugge te stoomen - naar dat Brugge met zijnen schat van kunstschoonheden, die echter bewaakt worden door eene bende van onbeschaamde uitbuiters - eerste kwaliteit.

De tourist, die in Brugge geweest is, moet wel toezien als hij die stad verlaat, of men nog zoo genadig is geweest, hem de knoopen aan zijnen jas te hebben laten behouden.

DE MACHINIST DER LOKOMOTIEF.

Nergens is een zoo uitgestrekt, zoo vrij, zoo weinig gevaarlijk strand als te Blankenberghe.

Meer dan twee honderd badkoetsen, in lichte kleuren geverfd, staan in eene lange rij, op eenige stappen van de plaats, waar de golfslag bruisend komt breken.

Elke koets draagt den naam des eigenaars, wiens standplaats ieder jaar bij loting aangewezen wordt.

Op de voorpunten waait niet zelden de nationale vlag, en binnen in de koets zult gij, boven de deur, onmisbaar het takje gewijde palm zien steken.

De visschers, die hier zelf de badkoetsen exploiteeren, zijn nog innig geloovig, al ziet de dikke worm met gouden bril op den neus en met een eeuwigen *echo quelconque* in de hand, daar ook boosaardig tegen op, en al buldert hij verontwaardigd tegen al die superstitie, welke hij - gewis een oud koopman in smeerkaarsen - reeds lang naar de maan heeft geblazen.

Die dikke worm moet een M. Prudhomme zijn: de type was volledig.

V.

Het strand levert van 10 tot 12 ure 's morgens, een recht levendig gezicht op; ik zou haast zeggen, dat het eene wijd uitgestrekte jaarmarkt is - eene jaarmarkt in den vollen zin des woords; want eene jaarmarkt van ijdelheid is het zonder den minsten twijfel.

De tenten staan achteruit; de badkoetsen worden in eene lange rij langs de zee, en op eenige stappen van de brekende golf, geschoven.

Aan gespannen koorden wapperen de droogende badcostumen, want, niettegenstaande Bardin, denkt het stadsbestuur er nog over gelijk de *geestverdoovende* bisschop van Brugge, in 1750.

Tusschen al die tenten en koetsen wiemelt eene ontelbare menigte heeren, dames, kinderen, visschers, vischvrouwen en visschersknapen.

Ieder zoekt zijn gewone *cabine* op; het is eene *steeple-chase* om in zee te geraken.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 26]

Frans August Gevaert.

In de 18e aflevering deelden wij het portret meê van den vlaamschen toondichter Peter Benoit; vandaag stellen wij den lezer eene andere vlaamsche beroemdheid in de toonkunst voor - Frans August Gevaert, even als Benoit een kind uit Vlaanderen, als het ware de bakermat der melodie.

FRANS AUGUST GEVAERT.

Niet verre van Deynze, ligt een dorp, Huysse genaamd. Het is daar dat Gevaert den 31 Juli 1828 het levenslicht zag. In wat de toonkunst betrof, was hij een bevoorrecht kind, en vandaar dan ook dat zijne ouders, aangedreven door de zucht des jongelings en den raad van vrienden, hem naar het conservatorium van Gent zonden.

Met een licht hart en gewis ook met eene lichte beurs, deed de jonge Huyssenaar zijne intreê in de muziekschool, en maakte onder de leiding van een man van talent, Mengal, zoo'n snelle vorderingen, dat hij weldra den eersten prijs van harmonie en later dien van het contrapunt behaalde.

Om zijne studiën te volledigen, begaf hij zich, even als Benoit deed, naar het conservatorium van Brussel; de leiding van Fétis had, en te recht, aller vertrouwen. Het was in 1847 dat Gevaert in gemelde stad, dus zoo wat omtrent 19 jaar oud, den prijs van Rome verwierf - eene schitterende onderscheiding, welke meer en meer deed zien, dat de jonge bekroonde reeds vroeg naar eene eerste plaats tusschen de beroemdheden dingen zou.

Ingezien zijne jeugd, verleende het gouvernement een uitstel van twee jaar voor het ondernemen der kunstreis, aan den prijs van Rome verbonden Hiervan maakte

hij gebruik om twee kleine operas te toonzetten: *Hugues de Zomerghern* en *la Comédie en ville*. Beiden werden te Gent opgevoerd, doch waren nog niet zoo solied van bewerking, dat zij op het repertorium konden blijven.

In 1849 ondernam Gevaert zijne kunstreis door Frankrijk, Italië, Spanje en Duitschland, en verzamelde een schat van kennissen en ondervinding, die hem weldra te stade kwamen. Het was na dien terugkeer, dat de schrijver dezer regelen, den jongen toondichter in den

Haag aantrof, waar hij, in het schouwburglokaal en door de zangers des franschen tooneeltroeps, eene cantate deed uitvoeren, bij gelegenheid der meerderjarigheidsverklaring van den prins van Oranje - een werk met prachtige gedeelten, en dat, jammer genoeg, in het vergeetboek is geraakt.

Gevaert was destijds eene levenslustige, opgewekte, eene recht dichterlijke ziel; zijn omgang was gezellig, opgeruimd, aantrekkelijk. Het ontbrak hem geenszins aan geest en vroolijkheid; en ging gemakkelijk tot het ernstige over, waarin hij dan ook even tintelend en levendig was als in het luimige.

Stellig was hij een man met veelzijdige kennis, zonder verwaandheid aan het licht gebracht: er was in hem iets van den ronden jongeling. In de schaduw van het bosch in den Haag, of op het strand der zee te Scheveningen zong hij ons de melodiën voor, die hij in zijne nog niet opgevoerde opera's plaatsen zou, en die wij ook, jaren nadien, in der waarheid erkenden en toejuichten.

Druk hield Gevaert zich destijds bezig met verschillende letter-, geschied- en taalkundige studiën. Hij sprak, even als vele Vlamingen, verscheidene talen, kende volledig onze noord- en zuidnederlandsche letterkunde, de oude gelijk de nieuwe; was, kortom, een flamingant in den vollen zin des woords, hetgeen hij, naar men ons verzekert, niettegenstaande zijne fransche omgeving, immer gebleven is, ofschoon hij niet rechtstreeks en als zoodanig, gelijk Benoit doet, optreedt.

In 1853 zich te Parijs gevestigd hebbende, deed hij verscheidene opera's in het Theâtre-Lyrique opvoeren. *Georgette, le Billet de Marguerite, les Lavandières de Santarem* zijn hoogst verdienstelijk, maar zij verbleeken tegenover *Quentin Durward* en *Capitaine Henriot*.

Gevaert componeerde een groot getal vlaamsche kooren, verscheidene cantaten, liederen en wat dies meer. Van 1866 tot 1870 was hij directeur der muziek in het parijzer opera, eene functie welke voor hem Herold en Halevy hadden waargenomen; doch tijdens den franschduitschen oorlog viel de opera-wereld te Parijs en Gevaert keerde naar Gent terug, om aldaar rustiger dagen af te wachten.

In 1871 viel, door het overlijden van Fétis, de plaats van directeur van het koninklijk conservatorium en der koninklijke kapel open, en Gevaert werd tot die functiën geroepen. Het was inderdaad plicht, dat België nogmaals dien kunstnaam niet aan den vreemde afstond, zoo als het er reeds zoovelen heeft afgestaan.

Gevaert is lid van het *Institut de France*, lid der koninklijke Akademie van België en andere geleerde genootschappen.

Het Brugsche Meisje.

't Is een schoone zomermorgen. De zon kijkt reeds lang over de geveltoppen heen in de straten, en zelfs in de bovenvensters der huizen van het dichterlijke Brugge.

Boven op de daken tjilpen de musschen en koesteren zich reeds in den zonneschijn; maar beneden op den grond, op het gras, op de blaêren en bloemen, is het nog frisch, want dààr flikkert en schittert nog de dauw; daar verspreidt het water der grachten en het lommer der boomen nog eene aangename koelte.

De klok tinkt en roept de geloovigen ter vroegmis; niet eene klok tinkt, maar soms tinken er drie of vier te gelijk. Langs het water, met eene rij bladrijke boomen beplant,

treedt voor ons een meisje met een kapmantel om, hetgeen ons aan een eerzaam dienstmeisje denken doet, dat naar de vroegmis gaat.

Vlug stapt zij voort en het gelukt ons schier niet haar in te halen; doch als wij op eenige voetstappen van haar verwijderd zijn, beginnen wij met reden aan hare dienstbare hoedanigheid te twijfelen; immers, de mantel is van fijn, allerfijnst laken, de kap is met zijde omboord en wij hooren onder den mantel het gefruizel van een zijden kleed.

De gang der vroege kerkbezoekster is overigens niet die eener dienstmaagd; hij heeft iets onderscheiden, laat ons zeggen, bevallig, juist omdat hij niet gedruischmakend is. Dat wekt uwe nieuwsgierigheid op, niet waar, lezer? De kapmantel is hier, in zeker opzicht, zoo geheimzinnig als het masker in het zuiden, en ik begrijp dat, al waart gij kreupel of een halve lampoot, gij toch zoudt trachten vooruit te hinken, ten einde het raadsel op te lossen.

Zoodra gij tegenover de kerkgangster zijt, en een onderzoekenden blik ter zijde werpt, ziet gij wel aan het fijn gesneden, hoogst onderscheiden gezichtje, aan het kapsel, doch vooral aan de houding en uitdrukking van de persoon, dat gij u hier niet tegenover iemand uit de dienstbare wereld bevindt.

Zelfs voor dat ge hare fijn geganteerde hand, die het sierlijk gebonden gebedenboek omvat houdt, terwijl de andere de eenigszins hinderende kap achteruit weert - voor dat ge die glacé-handschoentjes, zeggen wij, gezien hebt, zijt ge reeds vooruit geschoten, terwijl ge, hoewel de juffer u onbekend is, als instinktmatig, eerbiedig naar uwen hoed hebt gegrepen.

Inderdaad, onder dezen kapmantel zat eene deftige, rijke, brugsche juffer verborgen. Die mantel, welke in andere streken onzes lands uitsluitend tot de volksdracht vervallen is, wordt in Brugge nog, des morgens en des avonds, bij een aantal dames in eere gehouden, even als nog de falie - de schoonste en bevalligste dracht, die de mode ooit uitgevonden heeft - in eenige onzer dorpen.

De mantel der brugsche dames is, wat men ook zegge, eene voortreffelijke dracht, en het gezichtje is niet zelden allerliefst door de kap omlijst, 't Is eene overlevering van vroeger dagen, en daarom ook zouden wij haar zoo gaarne zien in voege blijven.

Gij glimlacht? Wij hebben de overtuiging, dat de nationaliteit zich niet alleen hecht aan taal en zeden, maar ook aan de kleederdracht. Die volkeren, welke aan hunne eigene dracht gehecht blijven, zijn de nationaalste; zij houden ook aan eigen taal en voorvaderlijke zeden.

De verandering in de mode, brengt ook verandering in de gebruiken, in de gewoonten, in de gedachten, in de verlangens van een volk. Als het kleed nieuwe kronkels en krinkels aanneemt, zal ook het gemoed zich herplooien.

De brugsche mantel, wij vreezen het wel, zal allengskens verdwijnen; want, wonderlijk genoeg! er zijn weinig steden die zich, in de laatste jaren, meer verfranscht hebben dan het echt vlaamsche Brugge van voorheen.

Met de vorstenkroon, aan het machtige Brugge ontnomen; met zijn verval in kunst, handel, riddereer, schijnt ook zijn vlaamsche geest allengs weg te sterven. In de gezelschappen heerscht de fransche toon, in het aloud raadhuis van Brugge spreekt en schrijft men fransch; opschriften zijn fransch, en tot nu toe heeft Brugge, in evenredigheid van zijn belang, geen aandeel in de herlevende vlaamsche beweging genomen.

De zucht der verfransching, in die aloude gravenstad en zoo rijk aan glorievolle vlaamsche herinneringen, wordt vooral onder de vrouwen opgemerkt, en daarom

verwondert het ons zelfs, dat nog die oude manteldracht het burgerrecht heeft behouden.

Als Ledeganck - misschien de eenige, wezenlijke dichter die Vlaanderen, na zijne hergeboorte, telde - het schoone, maar schijndoode Brugge bezong, dacht iedereen dat die stad zou getrild hebben van aandoening en het hoofd uit de doodzwachtels zou hebben opgelicht.

Men heeft zich bedrogen: Brugge gaat voort met sluimeren, en berust in den roem van vroeger dagen. Het schijnt op geen dezer traditiën recht fier te zijn, tenzij misschien op de schoonheid zijner vrouwen.

Deze roem blijft die stad immer bij, sinds de koningin van Navarre, bij hare intreê te Brugge, verblind over den luister en de schoonheid, in 'den stoet van uw volschoone vrouwen,' zegt de dichter, 'een stoet van koninginnen vond.' 'Doch wat baat,' gaat hij voort

Wat baat nog de eeuwge roem der schoonheid uwer vrouwen,
Wanneer ze in 't spiegelglas naar vreemde wuftheid schouwen,
En wisslen vreemd gebaar voor eigen lief gelaat?
Wat baat, dat zij de taal der vaadren nog doen vloeien
Als honig uit haar mond, wen zij die taal verfoeien
Voor vreemd gekweel, dat haar misstaat?

Indien Brugge andermaal tot een vlaamsch kunstenleven werd opgeroepen, zouden wij daarin een machtigen steun voor ons zelfstandig volksbestaan vinden.

Men make slechts dat het stedelijk raadhuis vlaamsch worde, vlaamsch van hart en ziel, 'en als het vlaamsche vuur weêr in den ouden haard vonkt,' zal Brugge herleven, herbloeien en door zijn eigenaardig karakter

herworden, zoo niet wat het geweest is, dan toch de plaats bezetten, waarop het naast Antwerpen recht heeft.

Toen de dichter Banck, op een der kongressen te Brugge, den alouden haard in het Vrije herdacht, zong hij, in dichterlijke taal, wat wij hooger in proza zeggen: hij roemde den eigen vlaamschen haard, waar nu, helaas! het vuur uitgedoofd en verlaten is. Komt, riep hij.

Komt, broeders, brandstof saam gegaard,
En lustig vlamt weêr de oude haard!

En daaraan dachten wij, toen, op dien heerlijken zomermorgen, het brugsche meisje met den kapmantel, ons was voorbij gegaan en wij, nadien, langzaam door de eenzame straten der stad slenterend, niemand ontmoetteden, die ons het hopend ‘wanneer?’ kon beantwoorden.

Elk zijn deel.

Arm ziet het er wel uit in dat kamerke, ons door den schotschen schilder Tyfe voorgesteld! Het doet inderdaad aan eene soort van ruïne denken, in welke de muur zoo brokkelig is als het houtwerk en de vloer; doch hoe arm ook, heeft ieder levend schepsel, in dat verblijf, zijn geëvenredigd aandeel: de vogel heeft zijn zaad, de hond den afval, de knaap zijn schotel melk.

Jammer dat Filax de gelijkheid verbreken wil, door het deel van den jongen in te palmen, nadat hij in een omzien zijn aandeel deed verdwijnen, niets overlatende dan een harden schenkel, dien hij gaarne verwisselen zou voor iets dat verteerbaarder is.

‘Elk zijn aandeel!’ zegt de jongen, den vinger bestraffend opheffend. ‘Omdat gij zoo rap in het slokken zjjt, hebt gij geen recht op het aandeel van anderen.’

En dit is des te meer waar, dewijl de hond er ruim zoo goed uitziet als de jonge meester; de pels is niet van talrijke luchtgaten voorzien, gelijk de broek van den knaap; hij zit duchtig in het vleesch en nog vraagt hij naar ‘meer’, dan hetgeen hem rechtvaardig toekomt!

Dat is hondsch zal men zeggen; ja gewis, maar 't is aan Filax te vergeven; hoeveel menschen handelen niet even hondsch, en trachten ook het aandeel van anderen in te slorpen? Hoe meer zekere menschen bezitten, hoe dikker hun pels is, hoe afgunstiger zij opzien naar het deel, anderen toegerekend, alsof niemand leven moest dan zij alleen.

Integendeel, ‘elk zijn aandeel!’ moest meer en meer, in de samenleving, de spreuk in toepassing zijn. Slechts dan zal het goed gaan in de wereld, en de ware, de oprechte, de eenige mogelijke gelijkheid - de geëvenredigde - in der waarheid zal bestaan.

Zal de hond de zedepreêk van zijn jongen meester verstaan? Wij vreezen evenmin als zekere menschen.

Tyfe is een zinrijk kunstenaar, wiens naam ons nog vreemd in de ooren klinkt. Zonder de teekenstift en de houtgravuur, zou hij ons wellicht immer onbekend gebleven zijn; dank aan deze, worden de namen der kunstenaars eindelijk, gelijk die der dichters, in korten tijd, de wereld rondgedragen.

De baanwachter.

Nog minder dan de machinist, van welken wij in een vroeger nommer spraken, wordt de baanwachter opgemerkt, die, als de schuifelende trein wordt aangekondigd, den sluitboom dicht maakt, om allen doorgang te beletten en met toethoren en roode vlag gewapend, voor de deur van zijn dikwijls ellendig wachthuisje plaats neemt.

Niet zelden leeft de baanwachter alleen in de bosschen, in de heide, in de weinig bewoonde vlakten, door welke de spoorweg heen snijdt. Hij is soms een oud soldaat, die, na het vaderland gedurende het beste deel zijns levens gediend en, is het in een ander land dan het onze, een groot deel zijner levenskracht op het bivak gelaten te hebben, een pensioen trekt, hetwelk hem het zout in het brood geeft; doch het brood moet hij eerst gaan zoeken.

Op mijne wandelingen door onze Kempen, heb ik eens een beambte ontmoet. De spoorweg sneed langs een hoog mastbosch, en een weinig bezochte landweg liep dwars over de ijzeren baan. Op den hoek van het bosch stond het baanwachtershuisje, in steen gebouwd en rond hetzelve was, op den schralen heigrond, een tuintje en een stuk akkerland aangelegd.

Achter het huisje had de baanwachter van heiplaggen een kleinen stal gebouwd, en in dezen stonden twee geiten. Het melk van deze, de aardappelen en het schrale koren van den kleinen akker, de groenten uit den hof, leverden hem voedsel; maar breed had hij het niet, dat laat zich begrijpen.

De man was oud; zijn hoofd was sneeuwwit, zijn aangezicht sterk gebronsd, zijn rug reeds eenigszins gekromd. Hij deed al zijn werk zelf en leefde alleen, in de lente het groen en de bloemen, in den winter de sneeuw en den ijskegel, met dezelfde voldoening groetend. Zingen deed hij nooit, daartoe was hij te oud; maar tevreden was hij wel, ja zeker.

En echter had de oude man het hard, zeer hard. 's Morgens, in den winter, snorde de eerste trein reeds vroeg, zeer vroeg, schuifelend voorbij en het mocht dan scherp waaien, stuivend sneeuwen, kwetsend hagelen, hij stond aan den doorgang met de brandende lantaarn in de hand.

In den dag verliet hij telkens, bij het aansnorren van eenen trein, zijn werk, zijn haard of huis en kwam schildwacht houden, evenals hij 's avonds laat tot in den nacht deed, als het monster met twee vurige oogen en met een langen staart van zwaar geladen wagens achter zich, over de lijnrechte baan kwam aanvliegen.

- ‘Welk een leven!’ zegde een mijner reisgezellen.

- ‘Och,’ gaf de man ten antwoord, ‘ik ben zeer tevreden; ik leef hier alleen met den goeden God; er gaan dagen voorbij, dat ik met niemand spreek, dan met Hem.

- ‘En wat zegt ge dan?’ vroeg de eerstgemelde spreker, hetgeen inderdaad eene wel hinderlijke, ik zal zelfs zeggen, onbetamelijke vraag was.

- ‘Wonderlijke vraag!’ antwoordde de man lachend. ‘Ik spreek met Hem, nu ik oud van dagen geworden ben, zooals ik met Hem sprak toen ik kind was. Ik bid het ‘Onze Vader’.

- ‘Leest gij nooit?’

- ‘Jawel, mijn kerkboek.’

- ‘Geene dagbladen?’

- ‘Neen, ten zij ik hier op de baan soms een stuk dagblad vind, dat, of wel door een der reizigers werd weg geworpen, of wel mij door den wind wordt aangevoerd.’

- ‘En boezemt u dat geen belang in?’

De man glimlachte en trok de schouders op.

- ‘'t Gaat mij weinig aan,’ zegde hij, ‘wat de grooten en de kleinen, in de wereld doen. Ik moet dikwijls glimlachen, omdat zij zich voor iets, minder dan iets, voor

eene gekke verwaandheid, een ijdel woord, eene gekwetste eigenliefde, afbeulen, elkander benadeelen, vernietigen en vermoorden.'

- 'Dan weet ge niet wie, op dit oogenblik, bij voorbeeld in Frankrijk regeert?'

- 'Die daar regeert zal er zich niet om bekommeren of ik hem ken, zoo min als ik mij om hem bekommer.'

- 'En hier te lande?'

- 'Ja, dat zou hier ook al gansch kunnen veranderd zijn, voor dat het mij zou ter oore zijn gekomen.'

- 'Komen uwe vrienden u dan niet bezoeken?'

- 'Och, ik woon te verre, en toch mijne vrienden houden zich ook met alle die dingen, welke u zoo groot belang schijnen in te boezemen, niet bezig.'

- 'Wilt gij eenige goede boeken van mij ontvangen?'

- 'Neen, ik dank u; ik denk liever.'

- 'En mag ik vragen waaraan gij zoo al denkt?'

- 'Aan de groote reis, die ik welhaast zal ondernemen.'

- 'Hoe, gij wilt de wereld in?'

- 'Neen, ik wil de wereld uit. Ik denk op de reis naar Hierboven en dat denkbeeld doet mij goed. Ik tracht mij voor te stellen wat ik, eindelijk ter plaatse gekomen, zien zal.'

- 'En bekommert gij u niet om hetgeen hier beneden wezen zal?'

- 'Neen; allen die mij lief waren, zijn reeds ginder en niemand zal een traan om mij laten, en dat is mij genoeg. Daarbij wie zal het weten, dat de oude baanwachter dood is? 't Zal ten hoogste klinken,

HET BRUGSCHE MEISJE.

ELK ZIJN DEEL, NAAR TYFE.

zoo lang de doodsklok klinken zal, en als die zwijgt ben ik ook reeds vergeten.'

Ja, zoo zal het zijn en echter moest het zoo niet zijn; want toen wij des avonds in de pastorij van het naburig dorp aankwamen, vertelde ons de pastoor een hartroerend, een dieptreffend geval, eene edele daad door dienzelfden baanwachter-wijsgeer gepleegd, en dat met hem zou gestorven zijn, had de machinist van den trein het niet doen kennen.

De trein kwam in volle vlucht aanrennen, toen de wachter, op eenigen afstand van hem, een kind zag liggen. Door de vermoeienis overmand, door de warmte afgemat, had het meisje zich op de rails neêrgezet en was er zacht in slaap gevallen. Het gedommel van het aanstuivend monster, had het niet doen ontwaken.

De oude wachter zag niets dan het gevaar, waarin zich het zorgelooze kind bevond, en op de baan springend, trachtte hij den machinist teeken te geven met vlag en stem. Alle poging was te vergeefs! De vaart was te snel, de afstand te kort. Nog een oogwenk en het kind werd onder de zware wielen verpletterd!

Neen, de wachter heeft zijn leven gewaagd; hij is over de baan heen gesprongen, heeft het kind onder de wielen uitgesleurd, en het deert hem niet dat het logge monster hem zijne kleêren gescheurd en gehavend, hem gekneusd en gewond heeft - maar hij heeft aan eene arme moeder haar kind weêrgegeven!

- 'En heeft het gouvernement die edele daad niet beloond?' riepen wij allen, als met een en hetzelfde gevoel bezield.

- 'Ja, er zijn rapporten over dit alles opgemaakt,' antwoordde de geestelijke; 'maar de man heeft er niets bij in gelegd, tenzij dat men hem eene koperen medaille wilde geven, waarvoor hij bedankte, denkende, in dit geval, niets meer gedaan te hebben dan zijn plicht was.'

- 'Men had dien man eene hebbelijker plaats moeten geven dan hij nu heeft,' meende een van onzen kring.

- 'Hij verlangde dit niet. Anderen zouden zich gewis die positie ten nutte gemaakt hebben, om zich in stand te verheffen, en dat ware niet dan rechtmatig geweest; doch de oude man scheen niet te willen begrijpen, dat hij iets zoo buitengewoons gedaan had, en toen ik meende het hem eigenlijk diets te hebben gemaakt, antwoordde hij glimlachend: 'nu, dan zal het hierboven op afkorting wel aangeteekend staan.'

't Is overigens de eenige kloeke daad niet, die, onder menschelijk opzicht, geen belooning erlangde. Honderde daden worden er in het nederige volk, op afgezonderde hoeken des lands, gepleegd, die nimmer een 'ik dank u' bekomen hebben. Den soldaat die een aantal natuurgenoten vermoord heeft, zou een ridderlint geschonken worden; de werkman, die het leven van natuurgenoten heeft gered, wordt vergeten of krijgt, in België, een lapje koper zonder titel of waarde. Zoo gaat het in de wereld!

Wel hem, die, gelijk de oude baanwachter, in dergelijk geval, met een glimlach op alles wat velen van ons najagen, neêrziet en de voldoening zijner goede daad in zijn eigen geweten vinden mag.

Onder de vele figuren, die tijdens mijne kleine reistochtjes, indruk op mijn gemoed maakten, bekleedde de baanwachter eene eerste plaats, en ik moet bekennen, dat ik dikwijls wenschte zoo groot wijsgeer te zijn als hij.

Het jaar na mijn eerste bezoek, en toen het schoone jaargetij onze Kempen weêr aantrekkelijk maakte, toog ik op zekeren dag andermaal naar het bosch en de heide. Toen ik echter uit het boch te voorschijn trad en naar het steenen huisje en den

plaggenstal staarde, had alles eene merkelijke verandering ondergaan: de stal was in planken opgetimmerd en het huisje had een vroolijker uiterlijk.

De trein snelde aan, en bij den sluitboom stond ditmaal een jong en krachtvol man: 't was de opvolger van den philosooph van verleden jaar. Trein op trein stoomden op zekeren kouden winterdag voorbij het baanwachtershuisje, doch er verscheen geen vlag of wachter.

De toezichters des treins maakten hiervan rapport; men deed een onderzoek, en de oude man zat in den ouden leuningstoel voor het uitgedoofde vuur; tusschen zijne beenen stond de seinvlag en naast hem, op den grond, de uitgebrande lantaarn. Zijn oog was gesloten; maar zijn wezen was kalm, glimlachend, als zag zijn oog de wonderen, die hij gedroomd had op de groote reis te zullen zien...

Levend of dood?
Eene Russische grootvorstin in de 18e eeuw.
(*Vervolg*.)

IV.

Peter de Groote was sedert vele jaren dood; niemand dacht meer aan de in 1715 gestorven grootvorstin, toen plotseling deze naam weêr, en dit op eene geheimzinnige wijze, ten berde kwam.

Omstreeks 1735 hield zich te Parijs iedereen, in de hooge wereld en dit tot zelfs aan het hof, bezig met de brieven van een reiziger, die Noord-Amerika, in verschillende richtingen, had doorkruist.

Die reiziger was ridder Bossu.

In een zijner brieven - wij bezitten het zeldzame boek zelve van den adellijken reiziger niet - vertelt de schrijver, dat hij, in eene plantage aan de Mississippi, op weinige mijlen van New-Orleans, eene vrouw had ontmoet, die men zegde niemand anders te zijn dan de grootvorstin van Rusland, prinses Charlotte.

Die vrouw maakte overigens van die hoedanigheid geenszins een geheim.

Alzoo was die prinses niet begraven, en rustte haar stoffelijk overschot niet in de Peter en Paulus-kerk der hoofdstad?

Zeker niet: de gravin d'Aubant, zoo als zij zich noemde, was in den vollen bloei van het leven, schoon en gelukkig in de vrije natuur van Amerika, zoo als zij nooit, in al de pracht des hofs, geweest was.

Hoe was zij in die verre landstreek verzeild geraakt?

Mishandeld aan het hof, verlaten van hare eigene eerzuchtige familie, geen hoop ziende om Rusland te kunnen verlaten, kreeg zij meer en meer de overtuiging, dat zij alleen op zich zelf, en ten hoogste op de meergemelde gravin van Königsmarck, vertrouwen mocht.

Tusschen die twee vrouwen werd als het ware een verbond gesloten, om Rusland te ontvluchten.

Dit plan bestond reeds in 1714, doch werd destijds door verschillende omstandigheden verijdeld; na de hooger meêgedeelde mishandeling, ten gevolge van welke men de prinses voor dood hield, werd het plan door den duitschen geneesheer en de gravin uitgevoerd.

De gravin van Königsmarck erlangde toelating tot haar vertrek, en terwijl men een, vroeger, door de gravin geboetseerd portret in was, met verdere doodskleêren,

te St. Petersburg ter aarde bestelde, was de als dienstbode vermomde grootvorstin reeds aan boord van een pruisisch schip, dat voor Stettin onder zeil ging.

Na acht dagen reizens landde zij, reisde snel door Duitschland, bereikte Parijs en verkocht aldaar hare juweelen.

Bij hare familie in Duitschland klopte zij niet aan, dewijl zij wel wist, in welke moeilijkheden zij zich zelf en hare vriendin daardoor brengen zou.

Overigens, Charlotte had een diepen walg van de grootheid der wereld, welke zij als het ware, met alle afschuwelijke driften behebt, had leeren kennen; zij wilde beproeven of er geen hoekje in de wereld was, waar het geluk haar zou beschoren zijn.

Frankrijk moedigde te dien tijde zeer ijverig de kolonisatie van Louisiana aan; te Straatsburg had de grootvorstin eene zwitsersche familie ontmoet, die het geluk aan gene zij des Oceaans ging beproeven.

Met deze reisde zij derwaarts; het zwitsersch huisgezin zou ginds, in de nieuwe wereld, de hoeve besturen welke de onbekende - de naam onder welken zij zich voordeed, is ons vreemd - wilde bouwen.

Zoo ook gebeurde het; te New-Orleans, ontmoette zij echter een persoon, die haar niettegenstaande haar incognito herkende: graaf d'Aubant, een fransch diplomaat, die vroeger aan het hof van Rusland was geweest, was diep getroffen over de gelijkenis der landverhuisster met de grootvorstin van Rusland.

't Mocht in den aanvang als eene begoocheling voorkomen, allengs kreeg d'Aubant de overtuiging dat die vrouw niemand anders was dan de bedoelde persoon.

Meer dan eens had hij de schitterende feesten aan het russische hof bijgewoond; meer dan eens de jeugdige grootvorstin gezien, haar bewonderd en dewijl het gezantschap zeer wel wist aan wat beul zij was overgeleverd, haar uit den grond zijns harten beklaagd.

De manieren en handelwijze van die landverhuisster, waren niet overeenkomstig met die harer gezellen, met welke zij welwillend, doch altijd, en waarschijnlijk onwillens haar, eene zekere verwijdering onderhield.

Graaf d'Aubant, in dienst bij den gouverneur-generaal, vroeg aan dezen een onbepaald verlof en reisde op afstand de schoone onbekende achterna.

Deze sloeg eindelijk hare tenten op eene strook lands, nabij de Mississippi neêr - een heerlijk landschap, dat inderdaad een paradijs heeten mocht.

De graaf, even als de ridder Toggenburg van Schiller, vestigde zich op een nabij gelegen perceel, bouwde daar eene eenvoudige woning en

Van het eerste morgengloren
  Tot het maanlicht scheen,
Zat hij, in zijn hoop verloren,
  Zat hij hier alleen:
Zat te staren op de muren,
  Op haar vensterglas,
Vele trage, kruipende uren
  Tot het open was...

Neen, zoo deed graaf d'Aubant eigenlijk niet: hij trachtte als kolonist het huis der onbekende, met hare zwitsersche ontginners, te benaderen, en dit is, in de koloniën, nimmer moeilijk.

Toen de vertrouwelijkheid eindelijk tot een vriendschappelijk gevoel was overgegaan, maakte de graaf haar op zekeren dag bekend, dat hij wist wie zij was, zonder zich te kunnen verklaren hoe zij daar, in die eenzame landstreek, gekomen was en wat haar tot die afzondering noopte.

De jonge landverhuisster bekende, dat hij zich niet had vergist; zij vertelde hare rampen en ongelukken, en dat verhaal maakte diepen indruk op den graaf.

(*Wordt vervolgd.*)

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie. (*Vervolg.*)

Ik zie van verre Leopold van Wulpen reeds wenken, om ons te beduiden dat onze ‘koesjes’ wachten; Leopold kent al zijne gasten; de Antwerpenaar schijnt hem bijzonder genegen; 't is misschien ook al ijdelheid van onzen kant!

Inderdaad, Leopold houdt al de Antwerpenaars, met of zonder titel, voor ‘stief riek volk’, en voor dergelijk volk wil immers iedereen aan eene badplaats doorgaan?.....

Dat wil ik u later eens wijsmaken, als ik eenige der snoòs zal beschrijven, die te Blankenberghe poseerden, en die, als poppen uit de marionetten kas, voor mij dansten.....

Den tweeden dag van mijn verblijf wist mijn badmeester reeds wie ik was; want hij sprak me van de zaak Schoep, die destijds zooveel gedruisch maakte: Schoep, die naar de onsterfelijkheid overgaat, omdat hij geweigerd heeft zijn pas geboren kind in het fransch te laten opschrijven.

Hoe een dubbeltje soms toch rollen wil!

De zee brult en buldert; maar zij is nooit zoo onstuimig geweest als de Vlamingen, voor dien reeds in zijne wieg miskenden kleinen Schoep: - de dagbladen hielden donderende proclamatiën in; de herbergredenaar klopte met de vuist op tafel; de tribune-flamingant verklaarde den oorlog aan het verfranschte gouvernement; duizenden en duizenden Vlamingen trokken op, of liever stoomden naar Brussel, en al was eigenlijk hunne vlag, niets... dan de luur van een kind in de wieg - het grootsprekend gouvernement werd bang voor die vlag met onkenbaar wapen......

Had men dien kleinen Schoep niet gehad, en dan eenige dommigheden van hooggeleerde rechters, die de wet alleen naar hunne beliefte willen uitleggen - onze vrienden hadden nooit de wet op het vlaamsch voor de rechtbanken, in de Kamer gestemd gekregen.

Kleine dingen hebben groote gevolgen; als Schoep ooit groot wordt en als eene soort van vlaamschen Messias optreedt, zal hij tot onze kinderen kunnen zeggen:

‘Gij zoudt tot nog toe in eene u vreemde taal veroordeeld worden - gesteld dat gij u onder de vriendschappelijke nagels van moeder justicie *moet* leggen - indien ik, in mijne wieg, niet zoo formidabel tegen het fransch van *mossieu* Mestdach van Terkiele - een nu reeds lang vergeten celebriteit -geschreeuwd had!’

Laat ons dankbaar zijn tot in het verste nageslacht; doch laat het spooksel van de wieg-Schoep, die het gouvernement van 1872 zooveel vrees aanjoeg, mij hier niet langer plagen.

Het strand is nog levendiger geworden dan voor eenige oogenblikken; het gewiemel groeit aan. Hier loopen een paar jonge dames met het loshangende hair op den rug, om de lange vlechten te laten droog waaien; daar komt er een op een luien ezel aangereden; ginder plonst een juffertje door het duinzand, waarin hare dikke, waggelende moeder schier blijft steken.

Alles leeft, schettert, schatert gelijk op eene jaarmarkt; men vangt een woord duitsch, engelsch, fransch, zweedsch of neêrlandsch op, en gansch dat mengelmoes gaat in het statige gebruis der zee - voor haar niets dan wat gemurmel - verloren.

Wat een zwerm kinderen wiemelen daar rond, gewapend met schuppen, nationale en fransche vlaggen, emmers en gieters!

De kabouters graven grachten en bolwerken in het zand. Daar rijst een heuvel van drie of vier voet hoog op; de fransche vlag waait op den top.

Helaas! de zee is hier de pruisische pinhelm: zij bestormt het fort en de golf breekt, onder het gejuich der jongens en deinst terug; doch reeds iets heeft ze van het zandfort weggespoeld.

Een nieuwe golf spoelt aan, een derde volgt, een vierde komt en het meesterstuk der knapen smelt weg als suiker in een glas water. ‘Redt de vlag! redt de vlag!’ Dat kost overigens slechts een paar natte voeten.

Gij glimlacht, dikke worm, altijd met een *echo quelconque* onder den arm; gij glimlacht om die kleine fortenbouwers?

Maar zijn de forten, welke onze groote ingenieurs maken, solieder, vaster, duurzamer dan deze? Dat speelgoed wordt immers ook door de groote zee van den tijd weggespoeld, en er blijft geen spoor van die menschelijk kracht over!

Jammer maar, dat de vlag later met iets anders zal moeten gered worden, dan met twee natte voeten - ja, zelfs met voeten plassend in het bloed, iets wat gij, dikke philosoof, zonder twijfel met de woorden ‘vaderlandsliefde’ en ‘nationaliteit’ bestempelt.

Laat mij u echter opmerken, dat gij zelf - en gij zijt zeker wel een volbloediger - voor alle die groote woorden geen droppeltje bloed over hebt. Ik echter zoo min als gij; maar gij wilt aan de waarde van die woorden doen gelooven, en ik denk integendeel, dat ze grootendeels uitgevonden zijn, om ons goudpoeier in de oogen te strooien en slechts heel zelden verdienen, dat men er zich zelfs een paar natte voeten voor maakt.

Ik heb voor die woorden, in de meeste gevallen, zelfs geene lichte verkoudheid meer over. Als ik zie, uit de officieele dokumenten, wat schurken er in de hooge politiek zitten en hoe zij met het leven der burgers in de oorlogen spelen, dan vraag ik mij zelf af hoe de menschen zich nog zoo domweg en tot hun nadeel, door eenige ronkende dagbladwoorden, door de heeren dikke epauletdragers en gegalonneerde frakken, bij den neus laten leiden....

VI

Niemand let aan het strand op zijn buurman, zoo min de grooten als de kinderen; iedereen doet wat hij verkiest.

Men gaat en komt, men zet zich op een stoel ter zij de badkoets neêr en ziet op eenigen afstand de baders, of men plonst zelf in zee en laat zich de golven over het hoofd heen slaan.

Ik heb, voor mijne *cabine* gezeten, den dikken worm teruggezien.

De man kwam in een rood en wit gestreept bad costuum - gestreept gelijk een zebra of kaapsche ezel - maar altijd met zijn gouden bril op, uit zijn badkoets gestapt.

Hij liep niet op een drafje gelijk de meesten doen - neen! hij stapte statig naar zee, alsof hij het water ging bedwingen, ging beheerschen.

Of liever, alsof hij zich te paard op een der golven ging zetten, en ons gelijk een... kolonel der pleizierige burgerwacht, in revue zou passeeren.

Waar was nu zijn eeuwige *echo*, zijn dagblad?

O, hij had zijn leidsman niet vergeten!

Ziet, het nummer van 's morgens was ditmaal als een verkenningsteeken aan de deur zijner badkoets gebonden; als hij dus uit zee kwam, of van zijn golfpaard stappen zou, zou het blad, zijn vriend, zijn Mentor, de bron van zijn gedachten en van zijne denkwijze, hem wapperend toewenken!

De dikke worm wordt echter zoo min door die lachende, bruisende, rollende zee gespaard, als wij, graatmagere nietelingen.

DE BAANWACHTER.

Een zware golf slaat den worm naar beneden, en het zoute water uitproestend, komt hij weêr boven; zout water is precies geen Madera.

Een tweede golf volgt de eerste, en de veronderstelde dikke kolonel der burgerwacht, wordt alweêr van zijn golfpaard geslagen; ik verlies den dikzak nogmaals uit het oog.

Een paar minuten later zie ik hem op een kwakkelend drafje uit het water en naar zijne badkoets loopen.

Helaas, de koets is, voor de opkomende zee, achteruit geschoven en mijn kleine jongen heeft het wapperend dagblad van de deur gescheurd, om er een papieren schip van te maken en dit te laten drijven op den Oceaan, dien hij in het duinzand heeft gegraven.

De dikzak, nat als een waterhond, loopt waggelend rond; hij ziet, hij snuffelt, hij klopt op alle deuren; dewijl zijne brilglazen door het water aangeslagen zijn, loopt hij hier een stoel omver, trapt daar een zandkasteel plat, bemorst hier een kleed, rilt, bibbert, lekt en ziet geen ander middel, om zich aan den wat koelen zeewind te onttrekken, dan weêr in de warme lakens, in zee, te kruipen.

Wie zal die menschelijke krab opvisschen?

Ik bekommer mij niet verder om den man.

Wat heerlijk, aangenaam bad in de zee! Waarom kan men niet als een Turk op zijne sofa liggende, in zee dejeuneeren, dineeren, soupeeren en zelfs in de lauwkoele en wiegelende hangmat slapen!

VII.

Men kan niets rustiger bedenken dan een namiddag aan het strand, al bruist en klotst de zee dan ook onophoudelijk aan onzen voet.

Voor, of als de wind wat onaangenaam was, in eene der badkoetsen gezeten, kon ik uren lang op dat wijde - wijde, en nooit naar eisch beschreven, tooneel staren.

Aan den horizon, waar lucht en water zich met elkander versmelten, verschijnt, in een nevelig verschiet, hier en daar een driemaster, een stoomer of ander vaartuig, op weg naar het Kanaal.

Op eenigen afstand van het strand stijgen de wit beschuimde golven op, klotsen tegen elkander, verdwijnen en verschijnen weder.

Hebt gij nooit in den Dierentuin van Antwerpen de witgrijze yacks, met breede en lange manen, met ingedoken kop tegen elkander zien opschieten?

Iedere golf scheen mij toe eene gansche kudde yacks te zijn, die met neêrgedrukte horens tegen eene andere kudde yacks opvloog, wegzonk, om een oogenblik nadien, als het ware uit den diepen waterschoot, weêr te verschijnen en den aanval op nieuw te beginnen.

Tusschen het vlechtwerk der mosselbanken liep de golf voort gelijk eene zilveren slang, om na een oogenblik weêr te vergaan en door eene nieuwe, die telkens wat verder slingert en kronkelt, te worden opgevolgd.

Eindeloos op- en afvloeien, maar met altijd nieuwe kleuren, nieuwe vormen; eindelooze variatie - en echter hoor ik den dikken worm, met zijn eeuwigen *echo* van straat- en oudevrouwen praat, morren; ‘'t is hier eeuwig hetzelfde.’

Dames zitten in het zeezand te lezen, te borduren, te breien; de kinderen graven altijd hunne grachten, werpen hunne forten op, delven diepe putten, waarin zij zeekrabben en garnalen bergen, of op welke zij papieren schipjes laten varen, of wel zij zoeken op bloote voetjes in de opkomende zee, rijk gekleurde schelpen.

Achter ons speelt men *croquet* - een doodvervelend spel, maar waarvan ik toch met allen eerbied spreek, en dat ik tevens aan alle fatsoenlijke juffers en heeren aanraad te beoefenen, want het schijnt bijzonder voornaam.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 27]

Louis Gallait.

De naam van Gallait heeft op den eersten rang onzer beroemdheden plaats gevonden. Doornik, waar hij het levenslicht zag, mag, in den vollen zin des woords, fier op hem zijn. Hij werd in 1810 geboren, zoodat Gallait op dit oogenblik de zestig reeds eenige jaren is ingetreden.

LOUIS GALLAIT.

De eerste studiën deed Gallait in zijne geboortestad, zijn verdere studiën te Antwerpen en later te Parijs. Louis Gallait is eigenlijk ten onzent, in onze Akademie, gevormd.

Deze schilder paart bij eene machtige opvatting, eene uitvoering die niet zelden Rembrandt benadert. De uitdrukking zijner wezens is waar, in overeenstemming met de beheerschende gevoelens; het hoofddenkbeeld zijner tafereelen is diep en ingrijpend.

De *afstand der kroon van Karel V*, die de zaal van het Hof van Cassatie versierd; *de laatste eer aan Egmonden Hoorn bewezen,* welke de eigendom is zijner geboortestad; *Johanna de zinnelooze*, Neerland's koningin toehoorende, zijn voorzeker grootsche en diep doordachte bladzijden der geschiedenis ontleend.

Verder kennen wij van dien meester *de laatste oogenblikken van Egmond*, het edelste figuur dat wij nog op het doek zagen voortgebracht: *Montaigne, de slag van*

Cassel, Boudewijn Keizer gekroond van Konstantinopel, kunst en vrijheid, de *bloedraad* en anderen.

Meesterlijk behandelt Gallait het portret; dat hetwelk hij van Paus Pius IX, en van zijn vriend Barthelemy Dumortier, lid der Kamer, heeft gemaakt, zijn twee juweelen van kunst.

In de wereldtentoonstellingen van Londen en Parijs hebben de schilderijen van Gallait, den belgischen kunstroem hooger doen stijgen dan hij reeds geklommen was, en geene school kon het tegen de vlaamsche halen.

Reeds met ridderorders overladen, wist het belgische gouvernement niet meer wat den kunstenaar, ten titel van erkentenis, aanbieden; men deed het voorstel hem tot den adelstand, met den titel van baron te verheffen, gelijktijdig met Hendrik Leys.

Gallait weigerde; hij vond in den titel van 'baron' niets dat hem

kon opbeuren en zijne waarde verhoogen, en het publiek juichte zijne weigering toe - de naam van Gallait alléén had glans genoeg.

Dinant.

Ter gelegenheid van ons artikel, over Crèvecoeur, hebben wij ook Dinant, hare *dinanderies* en hare oorlogen met Bouvignes, besproken. Wij laten dus die punten in de geschiedenis ter zijde, en wijzen liever op al het natuurschoon dat de omtrek der stad aldaar oplevert.

Inderdaad, men kan geen schooner landstreek bedenken dan die welke zich rond Dinant en tusschen Namen en gemelde stad, aanbiedt en men msg die streek, met volle recht ‘klein Zwitserland’ noemen.

De reiziger ontmoet er bergen, rotsen, watervlakten, moeielijke wegen, watervallen, heerlijke bosschen, prachtige kasteelen, schilderachtige ruïnen, kortom, alles wat een dichter droomen kan.

De stad zelve bevat een aantal monumenten, onder ander een kathedraal, die uit de tweede helft der XIIIe eeuw dagteekent. Hare bouworde is oorspronkelijk ogivaal; zij moet eene kerk in romaanschen stijl vervangen hebben, dewijl men in de tweede, nog het spoor dezer eerste kerk vindt.

Het stadhuis is mede merkwaardig en diende, in vroeger tijd, tot verblijf of paleis der bisschoppen van Luik.

Bij den geletterde is Dinant beroemd om zijne grijze oudheid, die van de VI□ eeuw dagteekent; om al de dramatische gebeurtenissen welke er plaats hadden, aanvangende tijdens de plundering en afbranding der stad door de Noormannen in 833 tot de inneming van Dinant door de Franschen in 1794; zij is voor ons nog beroemd door zijne oude *dinanderies*, kunstig gedreven koperwerken; door de geboorte van Henri den Dinant, den stichter der gemeente, te Luik, in 1253, en die van Antoine Wiertz, welken wij allen gekend hebben en wiens verheven schilderwerk, wij nog zoo dikwijls gaan bewonderen.

Voor het volk is Dinant slechts beroemd door zijne ‘couques’- voorwaar, het slechtste en on-etelijkste gebak, dat ooit op eene tafel verschenen is, en dat niettemin aldaar als eene wezenlijke lekkernij staat aangeschreven.

Aan allen die dezen zomer een uitstapje willen doen, en binnen de grenzen van ons land willen blijven, raden wij een bezoek in de provincie Namen en vooral te Dinant aan, om verder het dal der Lesse, met zijne rotsen, kasteelen, bosschen, met zijne prachtige grot van Han, te bezoeken.

In eene Londensche brouwerij.

Bij den eersten oogslag op de gravuur, waarvan hier gesproken wordt, erkent men de teekenstift van Doré. De kunstenaar leidt ons in eene der onmeetlijke brouwerijen van Londen, misschien wel in Southwark en in de monsterbrouwerij van Barclay en Perkins: het zijn inderdaad kuipers- en brouwersgasten, die, in het ‘schoft-uur,’ zooals wij zeggen, hun pijpje rooken.

Houding en uitdrukking der personen zijn vol waarheid; ja, het zijn wel degelijk rustende werklieden. Opmerking vooral is Doré, in hooge mate, eigen, hij moge, in de vormen, dan ook soms tot het nevelachtige, tot het wolachtige vervallen, zelfs daar waar zulks niet vereischt wordt.

Hier, in deze gravuur, is dat echter het geval niet: de gast, die daar op die hooge bank zit, is wel een exemplaar van die stevige, sterke kerels, welke in de brouwerij Barclay en Perkins werkzaam zijn, en welke als het beste uithangbord voor het voedzame en krachtgevende bier kunnen worden beschouwd.

De brouwerij van Barclay en Perkins is een bewijs, zegt Jottrand, in zijn werkje over Londen, welke groote ontwikkeling de bijzondere nijverheid nemen kan in een centrum zoo als Londen is. De vereeniging van kapitalen bij 'incorporation', zoo als men zegt in engelsch recht, dat is te zeggen onder wetten der doode hand, heeft in Engeland uitslagen opgeleverd, welke al de krachten van een gouvernement in andere landen, niet kunnen bereiken: getuigt de kompagnie der Oost-Indiën en op eene mindere schaal nog, die der docks van Londen.

Maar de vereeniging van gepriveerde kapitalen zonder voorrecht, en onder persoonlijke verantwoordelijkheid van die welke ze vooruitzetten, bereikt ook soms in Engeland eenen uitslag, welke alles wat wij op het vasteland kennen, te boven gaat.

Die brouwerij, gaat de schrijver voort, wier gebouwen verscheidene hektaren grond beslaan, werkt met honderd zes en twintig kuipen, groot genoeg om meer dan drie duizend okshoofden te bevatten. In de kelders liggen tonnen zoo groot als huizen.

De hoeveelheid bier die daar gebrouwen wordt, voor het verbruik in Londen, alsmede voor den uitvoer, is inderdaad fabelachtig. De faam van dat bier is alom verspreid. In en rond Londen ziet men uithangborden, waarop met groote letters te lezen staat: 'Barclay Perkins and Cos genuine porter.'

Het bier dat in deze brouwerij gemaakt wordt, heet men *stout*, een donkerkleurig en dik nat, waaraan men zich in den aanvang niet gewennen kan, vooral wij niet die gewoon zijn aan helder en klaar bier. Stout heeft het uitzicht van kalissiedrop-water, welke stof daarin ook tamelijk overvloedig voorhanden is, en om die reden, door de engelsche geneesheeren bij zwakborstigen wordt aanbevolen.

Zijn Barclay en Perkins beroemd door het stoutbier, dan genieten Bass en C°. die befaamdheid voor de *pale-ale*, een klaar, doorschijnend, bitter, sterk, doch aangenaam bier, en waaraan ieder vreemdeling in Londen, zich onmiddellijk gewoon maakt. De beste hop van Kent wordt tot dit fabriekaat gebezigd.

Allsop en C°. zijn gekend voor den *Scotch-ale*. De *mild of old-ale* benadert ons gerstenbier, doch wordt in Engeland als tafelbier gebezigd. Het volk drinkt *porter*, 't welk een tweede brouwsel is van den stout, die drank noemt men in Londen gewoonlijk *beer*. Verder *half and half*, namelijk half pale-ale en half stout, is eene mengeling die in de *public-houses* of drankwinkels gemaakt wordt.

Men zegt te recht dat men slechts te Londen over de hoedanigheid van dat verschillend bier oordeelen kan. De uitvoer ontaart dien drank en de brusselsche navolging van pale-ale staat nog verder van de wezelijke type van dit bier, dan het beiersch dat men te Antwerpen maakt van het echte beiersch verwijderd is.

Inderdaad om goede pale-ale te drinken, moet men dien drank te Londen nuttigen, even als men de puik faro slechts te Brussel smaakt. Wil men te Londen een glas goed bier drinken - de lust zal niet ontbreken als het weêr warm is, en men veel, zeer veel op één enkelen dag zien wil - men trede in een *public-house*, niet zelden op den hoek eener straat.

Het moge u hinderen; gij kunt wellicht opmerken dat gij niet gewoon zijt eene herberg binnen te gaan, dat gij niet houdt van die druk bezochte volkshuizen: - zwijg, gij hebt dorst, gij zijt te Londen en treedt binnen! Daarenboven, gij zult er niet lang vertoeven, want gij vindt er stoel noch tafel, en hoe groote ‘menheer’ gij ook zijt, zal de *publican*, de herbergier, indien gij wat lang staat te draaien, u verzoeken te betalen, uw glas leêg te drinken en heen te gaan, ten einde plaats te maken voor anderen.

In dier voege gebeurt het dan ook. Men reikt u van achter den schenktoog een glas helder en met twee vingers dik wit schuim bekroond bier toe. Rechtuit gezegd, dat is lekkerder dan wijn.

Dewijl wij toch van het engelsch bier spreken, moeten wij nog het *gingerbeer* vermelden, dat in Engeland des zomers inderdaad met stroomen gedronken wordt. Doch eigenlijk is dit geen bier, dewijl er hop noch graan in dit fabriekaat komt: 't is eigenlijk een brouwsel van den gember, en heeft eene zeer verfrisschende hoedanigheid.

Wij denken hier eenige zeer doelmatige aanduidingen voor den bezoeker van Londen te hebben neêrgeschreven, en die gewis voor hem nuttiger zullen zijn dan eene hoogdravende studie over de werklieden zelven.

Levend of dood?
Eene Russische grootvorstin in de 18e eeuw.
(*Vervolg en slot.*)

Graaf d'Aubant was een man met goed uiterlijk, beschaafde manieren, bereisdheid en kennis, kortom, een man der hooge wereld.

Louisiana, of liever de eenzame hoeve, werd voor beiden een paradijs en, nadat de grootvorstin herhaalde malen verklaard had, voor altijd afstand te hebben gedaan van de keizerlijke grootheid, die zij had leeren waardeeren door de keizerlijke mishandelingen; dat zij voortaan in eenzaamheid, rust en kalmte haar leven wilde slijten - verstoutte d'Aubant zich haar zijne hand aan te bieden.

Charlotte weigerde, en hoe innig smeekend de graaf ook wezen mocht, zij bleef weigeren; immers, haar echtgenoot leefde nog en haar huwelijk was niet ontbonden.

Toen, na lang aandringen, graaf d'Aubant alle hoop, haar de zijne te mogen noemen, verdwenen zag, bracht hij aan de schoone koloniste het bericht, dat hij de volkplanting ging verlaten en naar Europa terug keeren.

Hij nam afscheid van de prinses en deze deed hem beloven, dat hij het geheim van haar verblijf heilig zou bewaren.

Het afscheid was treffend; de tranen gudsten d'Aubant uit de oogen; Charlotte bleef echter wat zij altijd geweest was, vriendschappelijk, doch die grens niet overstappend.

De graaf bereikte New-Orleans en scheepte zich onmiddellijk in op een vaartuig dat, in bestemming voor Marseille, zeilree lag.

Alles heeft echter in deze geschiedenis een verrassend karakter, en de dichter die eens een lijvig boekdeel, een boeiend verhaal van deze episode zou willen maken, heeft er niets bij te tooveren: in alle mogelijke toestanden is ruimschoots voorzien.

Het anker van het vaartuig werd reeds opgewonden; binnen eenige oogenblikken zou men vertrekken: - d'Aubant was in de kajuit gedaan, en liet gedachteloos het oog waren op een nummer van den *Mercure*, en het eerste artikel dat hem in het oog sprong, was - het proces en de dood van den grootvorst Alexis van Rusland.

D'Aubant aarzelt geen oogenblik; hij snelt op het dek, verkrijgt dat hij in eene boot aan wal wordt gezet, ijlt met zijn gelukkigen rond voort - voort, naar de verscheidene mijlen van New Orleans gelegen hoeve.

In gestrekten galop kwam hij daar aan, en vond, zooals hij zelf aan kolonisten vertelde, Charlotte weenend en met zijn portret in de hand.

Haar hart was dus vrij, dewijl de grootvorst voor den oppersten Rechter geroepen was.

Weinige weken na het gebeurde, trouwde de vluchtelinge, het hertogelijke kind, de grootvorstin - neen, trouwde Charlotte van Brunswijk met graaf d'Aubant.

V.

De reisbrieven van ridder Bossu, hadden het bestaan der grootvorstin wel is waar leeren kennen, en men hield hem voor een geloofwaardig schrijver; doch wij vinden niet opgeteekend dat er in dat tijdverloop pogingen werden aangewend, om het feit te zien bevestigen.

Waarschijnlijk geloofde men uitsluitend het gesloten graf te St. Petersburg, en dacht men met een volkspraatje, van gene zij des Oceaans overgewaaid, te doen te hebben.

De gravin van Königsmark, die eene zoo groote rol in het leven van de grootvorstin gespeeld had, was de moeder van Maurits van Saksen.

Maurits van Saksen was de natuurlijke zoon van Augustus II, keurvorst van Saksen; na vele wisselvalligheden, was hij als maarschalk in fransche dienst getreden, en verbleef dus vaak te Parijs.

Hij had van zijne moeder gewis van die wonderlijke geschiedenis gehoord; misschien had hij de grootvorstin reeds gezien, dewijl hij, in 1696 geboren zijnde, dus 19 jaar telde toen het gerucht van haren dood liep.

Zonder twijfel bezat zijne familie daarenboven een portret van Charlotte van Brunswijk.

Hoe het zij, eens dat de maarschalk in den tuin der Tuileriën wandelde, zag hij daar eene vrouw met een dochtertje voorbij wandelen; de moeder sprak duitsch tot het kind. Het gelaat der dame trof hem zoo diep dat hij als verschrikt achteruit sprong.

De naam der grootvorstin ontsnapte plotseling aan zijnen mond, en de vrouw zelf was onthutst bij het hooren van dien naam, gelijk iemand die zich onverwacht herkend ziet.

Zoodra zij hare tegenwoordigheid van geest herwonnen had, verlangde zij geheimhouding van haren ontdekker, die het haar ook ridderlijk verzekerde.

Mevrouw d'Aubant, want zoo moeten wij haar noemen, deelde aan den zoon harer beschermster meê, dat haar echtgenoot, ziek geworden in Louisiana, door de geneesheeren van New-Orleans was opgegeven, en nu onbekend aan de parijzer faculteit de gezondheid vragen kwam.

Gansch het gezin: vader, moeder en dochter was te Havre aangeland, was naar de hoofdstad gereisd en had, in eene der voorsteden, een nederig huisje betrokken, waar niemand hen lastig viel of kende.

Uitgaan deed Mevrouw niet, doch als de zieke hare zorgen niet vereischte, gunde zij haar kind het genoegen in den prachtigen hof der Tuileriën te spelen.

Maurits van Saksen, die haar bij de eerste ontmoeting, tegen haren wil, huiswaarts geleidde, mocht haar slechts èèns per week bezoeken en zou het geheim harer aanwezigheid drie maanden moeten bewaren.

Toen de maarschalk op den zevenden dag aan de deur van het huisje klopte, meldde men hem, dat de twee onbekenden met het kindje vertrokken waren.

Mevrouw d'Aubant had dus wel degelijk de wereld afgezworen; doch Maurits had ook het bewijs dat ridder Bossu, in zijne reisverhalen, de waarheid had gezegd.

Drie maanden stipt na de gedane beloften, stond de maarschalk in de wachtkamer van het paleis; hij verlangde tot den koning, Lodewijk XV, toegelaten te worden.

Met ontroering vertelde hij den koning zijn wedervaren, deelde hem meê wat hij persoonlijk wist opzichtens de geschiedenis van Charlotte, herinnerde hem het reisverhaal van Bossu en bekroonde dit met de ontmoeting in den hof der Tuileriën.

De koning schreef een eigenhandigen brief aan de oudste zuster van Charlotte, de koningin van Polen, berichtte haar de wondervolle geschiedenis en gaf haar de overtuiging dat hare zuster leefde.

Hoffelijk bood de vorst haar aan, al wat in zijn vermogen was, in het werk te stellen, om de dwaalster in hare familie te doen wederkeeren.

De uitgezonden agenten kwamen met ledige handen terug, en weldra had men de overtuiging, dat de graaf en de gravin d'Aubant, onder aangenomen namen, naar hunne stille kluis, aan gene zij der zee, waren teruggekeerd.

Een schip der fransche koninklijke marine zette koers naar New-Orleans; de kommandant had breedvoerige inlichtingen voor den gouverneur-generaal op zak; de beide personen, indien zij naar Europa wilden terugkeeren, moesten met alle mogelijke onderscheiding behandeld worden.

Doch de gouverneur-generaal mislukte in elke poging; de aangeduidde personen vertrokken naar hun verblijf, diep het land in gelegen, en verklaarden van geen hoegenaamd aanbod gebruik te zullen maken.

Het fransche hof, gewis aangezet door de familie van Bronswijk, deed den gouverneur-generaal zijne pogingen steeds hernieuwen, en de bewoners van het landhuis gevoelden wel, dat hunne rust verdwenen was.

Wellicht vreesden zij ook deze of gene oplichting, en op zekeren dag vonden de zendelingen des gouverneurs het landhuis ledig.

In later jaren, en uit den mond van de gravin d'Aubant, vernam men, dat zij met haren echtgenoot en kind, aan boord van een hollandsch schip, naar het eiland Bourbon was gereisd.

Dit eiland, insgelijks eene fransche bezitting, ligt ten oosten van de afrikaansche kust.

Nog vele jaren sleten de echtgenooten daar, in dat wilde en schilderachtige eiland, een rustig en gelukkig leven.

Het was zoo wat negen en dertig jaar geleden, dat prinses Charlotte St. Petersburg ontvluchtte; zij was negen en vijftig jaren oud, toen haar echtgenoot en kind aan eene besmettelijke koorts, die op het eiland heerschte, bezweken.

Dit had plaats in 1754.

Op het oogenblik dat de oude dag ging aanbreken, doch na jaren rust en vrede te hebben genoten, stond Mevrouw d'Aubant andermaal alleen in de wereld.

De dierbare dooden had zij ter ruste gelegd en wel overtuigd dat

DINANT.

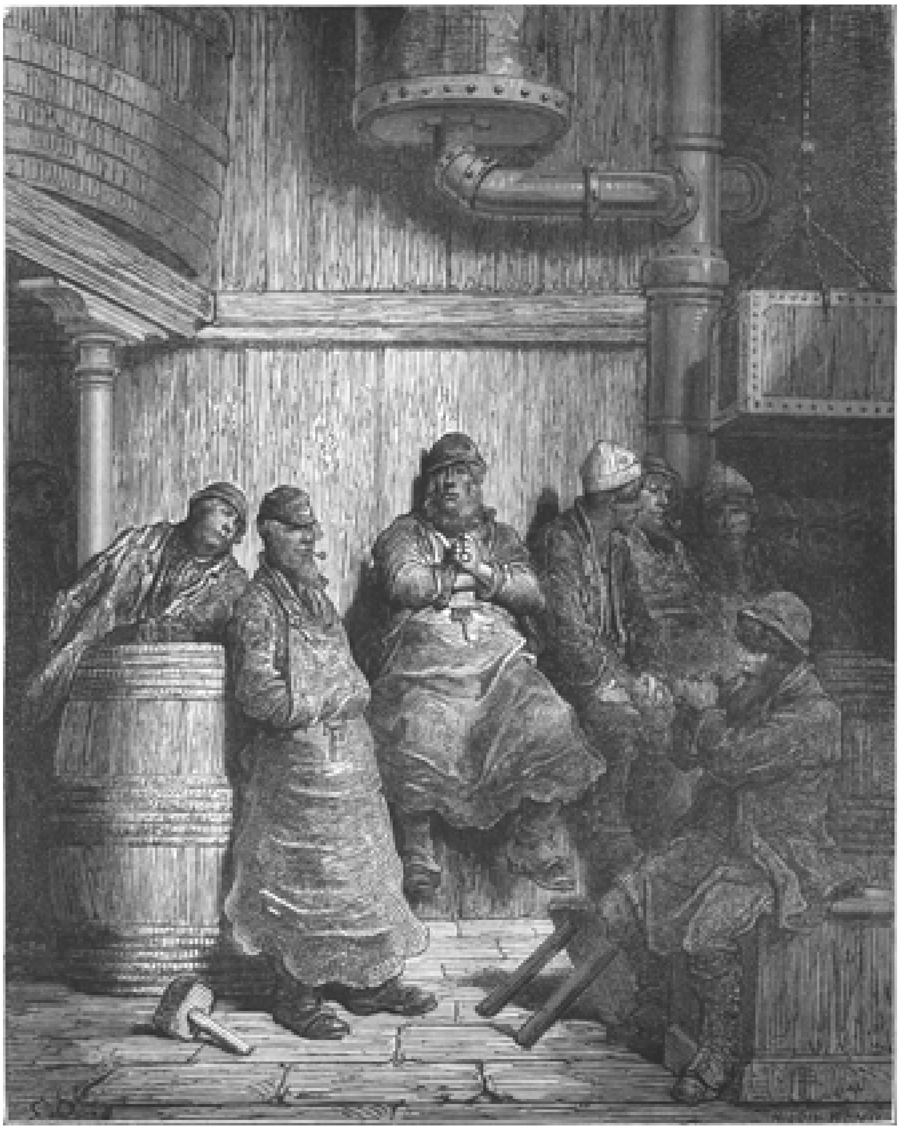

IN EENE LONDENSGHE BIERBROUWERIJ, DOOR G. DORÉ

het voor haar, in die wildernis, geen mogelijk leven was, besloot zij naar Europa terug te keeren.

Wilde zij eindelijk aan de paleizen gaan kloppen, door hare familie bewoond? Neen, de weduwe d'Aubant, altijd het *incognito* behoudende, betrok een klein huis in de voorstad Montmartre te Parijs.

Hoe, is ons onbekend, doch hare familie had haar bestaan andermaal ontdekt, en zij, Charlotte, scheen niet meer zoo wars van haar, al keerde zij in den schoot van haar gezin niet terug.

Albert II, hertog van Brunswijk, met eene jongere zuster van Charlotte in het huwelijk getreden, legde haar eene jaarwedde van 60.000 gulden toe.

Hare zuster, de koningin van Hongarië, drong dikwijls bij haar aan, zich met der woon in Oostenrijk te vestigen; zij weigerde.

Welk waren de reden dier weigering? Zij, die hierin eene vrees zien van aanleg tegen haar protestantsch geloof, visschen in dien stroom van redenen welke haar moesten beroeren, na een dergelijk leven, waarschijnlijk datgene op, wat hun het meest bevalt, doch wat den grondigen lezer niet als de sterkste zal toeschijnen.

In 1761 woonde Charlotte te Brussel en heeft daar een groot deel van hare jaarwedde aan den arme weggeschonken, een bewijs dat zij eene weldadige vrouw was.

In 1772 stierf zij en had den hoogen ouderdom van acht en zeventig jaar bereikt.

Kort nadien ontstond de pennetwist, waar wij in den aanvang van dit artikel over gewaagden; Rusland loochent, natuurlijk, de beweering van Mevrouw d'Aubant; doch wat zeer sterk ten haren voordeele pleit, is, dat zij nimmer hare pretentiën heeft opgedrongen en haren toestand nooit ter uitbuiting heeft doen dienen.

Ten slotte, de erkenning van hare familie weegt wel op tegen de loochening van het russische Gouvernement.

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie. (*Vervolg*.)

Ik meen dat op te merken aan de dames, die zich met dat spel, in opgetroste zijden kleedjes, geganteerd en weelderig gecoiffeerd, bezig houden; ik meen dat ook te zien aan de poses, die daar dien ‘menheer’ neemt, aan zijne hoogst indrukwekkende uitleggingen, aan zijne wanhopige gebaarden als iemand het spel min of meer verbroddelt, aan zijn mikken, scherp toezien en den hoogen en voornamen toon dien hij aanslaat.

Die ‘menheer’ schijnt mij toe een meester in het *croquet*-spel te zijn; gewis heeft de man veel metallieken, en bij die metallieken een groot kasteel, en in dat groot kasteel een park, en in dat park een groot plein, effen als een dorschvloer, en zonder twijfel speelt men daar *croquet* met den hoogwelgeboren heer van....

Ik heb als een nederig gapend burger, een oogenblik het spel nagekeken; de groote ‘menheer’ heeft dit geduld, gelijk een groote ‘menheer’ wel eens goedwillig duldt dat een knecht hem op de vingers kijkt.

Van het spel begrijp ik echter niets, en de ‘menheer’ schijnt alles aan te wenden om mij te doen gelooven, dat het bijzonder moeilijk en ingewikkeld is - kortom, dat men een man van aanzien en met overgroot verstand begaafd, moet zijn, om zich met dat edele spel bezig te houden, en dat dit overigens ook door niemand gespeeld wordt dan door personen van conditie... zooals hij beweert te zijn......

Daarom denk ik dan ook, dat, wil men aan het strand bijzonder voornaam schijnen, men *croquet* spelen moet.

VIII.

't Zij zoo, ik ga mij verlustigen met eenen rit op eenen ezel.

Op eenen ezel? Wel ja, zooveel deftige menschen, te beginnen met Ons Lieven Heer, reden wel op eenen ezel; doch 't is waar ook, laat ons dit niet te hardop zeggen; want wij gelooven niet, dat bij den dikken worm met zijn *echo*, Ons Lieve Heer nog onder de deftige menschen gerekend wordt.

De dikke worm reed echter zelf zondag op eenen ezel: 't moet dus nog *comme il faut* zijn.

Mijne vrouw zit reeds boven op een grauwtje; mijn kleine jongen zit zoo fier op den langoor, alsof hij de schutterij onder de wapens mocht kommandeeren; mijn dochtertje jubelt en schettert, half gelukkig en half bang, en ik - ik laat mijne twee lange beenen, die schier tot aan den grond reiken, langs het rijbeest afhangen, hetgeen in de verte moet doen denken, dat mijn ezel, een ezel met zes pooten is.

Langsam, nur langsam gaat het nu, dicht langs de zee, over het strand voort en op Heyst aan.

Het gaat zoo langzaam dat, indien de ezeldrijver soms niet eens duchtig met den stok speelde, men denken zou op een soort van mekanieke ezels te rijden.

Ja, meer dan eens heb ik mij zelven de vraag toegericht:

‘Zou dat beest wel een levend beest zijn? Zou men mij niet éen ezel verhuurd hebben, dien men 's morgens langs achter, bij middel van den staart opwindt, en wiens binnenwerk, gelijk een huisklok, stil en regelmatig loopt tot 's avonds?’

Die vraag was, onder meer dan een oogpunt, gewettigd.

Inderdaad, onze ezels stapten altijd even bedaard, even kalm, even lui en traag, altijd in dezelfde houding en nooit luisterend naar den toom, door het mulle zand voort.

Klopt de jongen, die echter slechts klopt als men hem dreigt te kloppen, den langoor op de knoken, dan doet hij twee stappen sneller dan gewoonlijk, en herneemt bij den derde zijne eerste beweging.

Meester langoor is, geloof het mij, een groot wijsgeer; hij toont zich zoo koppig mogelijk.

Als ik welwillend, toegevend ben, zoo redeneert hij, zal men des te meer werk van mij vragen; ik zal van den vroegen morgen tot den laten avond moeten draven. Klopt nu eenigen tijd een dozijn bezemstelen en zweepen op mij aan stukken, maar weldra zal men zeggen; er is niets aan te doen! Dan schikt de mensch zich naar *mijn* wil, in plaats dat ik mij naar den *zijne* plooie!

En inderdaad, de ezel schikt zich niet naar ons; maar wij naar hem.

De ijverigste drijver wordt lui gelijk de ezel zelf; zijn ruiter moet zich ten slotte wel getroosten te zeggen: ‘zooals het u belieft, Mijnheer de ezel’ - of wel ‘Mevrouw de ezelin.’

Is de ezel een echte wijsgeer, dan moet hij sober en matig zijn - ofschoon de dikke worm met zijn *echo* het tegendeel zal beweeren; dan moet hij niet gedruischmakend zijn - en dat is hij ook niet. dit wordt hij slechts na zijn dood en wanneer de menschen, die alles bederven, van zijne huid oorlogzuchtige trommelsvellen maken.

Daaraan heeft langoor dus geen schuld; in zijn leven, hoe hevig men dan ook trommelde, gaf zijn vel niet het minste geluid.

Is hij een echt wijsgeer, dan moet hij ook niet veel praats hebben - en dat heeft hij ook niet; maar ik ben er zeker van, als hij beweegloos aan het strand staat, de oogen door lange, dikke en grauwe wenkbrauwen beschaduwd, ziet hij alles en iedereen, en maakt zonder twijfel diepzinnige bespiegelingen over de ijdelheid der 'menschen en menschinnen.'

IX.

Allengskens was ik de laatste der karavane geworden; mijne reisgenoten waren mij verre vooruit, toen eensklaps mijn ezel stil stond - pal als een paal, pal als de dijk der zee.

Of ik hem de hakken in de zijden stomp, hem om de ooren of op de plaats sla, waar hij het kruis draagt, langoor verroert zich niet meer.

Ik schreeuw om den ezeldrijver, maar die is met de karavarne vooruit; ik zie rond of er geene hulp opdaagt, geen genadige badgast, die mijnen wijsgeer eens even zou willen knuppelen - helaas!

Mijne verwachting was vruchteloos, en mijne stem ging in het majestueus gebrul der zee verloren.

Wat anders aanvangen, dan van mijne schapenvacht springen, en mijn rijbeest bij den toom leiden; maar hoe ik trek of niet, langoor staat onbewegelijk.

O, het is stellig, 't is een mekanieke ezel, en wiens loopwerk moet opgewonden worden..... Ik grijp naar den staart om die opwinderij te beginnen, doch ik word met een grijnzend *iha*, op eenige stappen ver in het duin geslingerd en mijne twee lange beenen - het ondichterlijkste wat een mensch bezit - spelen een oogenblik als twee molenwieken in de lucht.

Ik heb me dus bedrogen; neen, die ezel leeft; maar noch geweld, noch beleefde toespraak, noch hartroerende redevoering kunnen hem doen besluiten te gaan: hij staat en blijft staan.

Wat aanvangen? Ik leg me heel eenvoudig in het zand neêr, in afwachting dat de karavane terug komt.

Ik beklaag het mij niet: het zand is lekker en zacht, een koel en frisch windje streelt het duin, ruischend is de zee, rustig de omtrek, heerlijk de vlakte.

Met den linkerarm over het voorhoofd gebogen, om mij ietwat tegen het zonneke te vrijwaren, staar ik voor mij uit.

Allengs krijgt mijn ezel eene gansch andere dan eene ezelsgestalte, mij dunkt, hij zet zich voor mij op het duin, gelijk gij of ik in een leuningstoel zoudt plaats nemen

'T Wordt zoo omtrent een oud en grijs procureur, in een grijzen kamerrok gedraaid, met eene grieksche muts op, waarop eene stijve veêr staat.

Het oog is door dikke, grauwe wenkbrauwen beschaduwd, en als hij de lip optrekt om te lachen, laat hij twee groote snijtanden zien, om een engelsche lord afgunstig te maken.

- Amuseert gij u te Blankenberghe? vroeg mij de procureur, op de eene leuning van zijnen stoel gebogen.

- Voortreffelijk.

- Een bewijs dat gij geen zieke zijt.

- Goddank, neen!

- Och, zieken komen hier ook eigenlijk niet; men gaat immers naar eene badplaats om zich ziek te maken?

- Somtijds wel.

- Zoo zijn de menschen! Zij laten niets in hunne wezenlijke bestemming: wat goed is voor de gezondheid, wordt zoo misbruikt dat het een nadeel wordt.

- Maar ik zie niet dat te Blankenberghe, een zoo groot misbruik van het leven wordt gemaakt, Mijnheer de procureur, of hoe ik u noemen moet!

- Tot nu toe niet; neen, zeker niet! Het gaat hier nog zeer eenvoudig toe; vergeleken met andere badplaatsen, zeg ik zelfs patriarchaal.

- Hoe weet gij dat van andere steden?

- Dat hoor ik van de badgasten op het strand. Voor eenige dagen zijn er nog een paar heeren en dames, 't waren duitsche Joden, opgebroken, omdat zij het hier dood vervelend vonden en zij gingen liever hunne tenten te Oostende opslaan.

- En weet gij ook waarom?

- Drommels, dat is zeer eenvoudig! Er is hier te Blankenberghe nog geen zwerm van aardige, gedruischmakende dames, prachtige klampvogels, die er jaarlijks neêrslaan, om de barons en de voor barons spelende kantoorklerken, te plukken. Maar ook is onze badplaats, in de oogen der progressisten, nog een verachterd ding, waar vooral de versleten adel, de priester en de stevige burger komt huishouden. De zoogezegde beschaving is, volgens den vooruitgang van onzen tijd, nog niet

gearriveerd. Die wordt ons aangebracht in de valsche chignons van zekere hertoginnen de *contrebande!...* en de grijze procureur trok de bovenlip op en glimlachte.

- Wel bedankt voor die beschaving!
- Gij zijt geen progressist, gelijk.....
- Gelijk de dikke worm, met zijn *echo* misschien?
- Ha, gij kent hem?
- Dat moet een bol zijn met eene overgroote macht van verstand?
- Hebt gij ooit het boek *Grandeur et Décadence de Joseph Prudhomme gelezen*?
- Zonder twijfel.
- Gij ziet in den dikken worm, den Joseph Prudhomme van onzen tijd in persoon. Het is de rijk geworden kruidenier of koopman in smeerkaarsen, en die nu een kolossalen afkeer aan den dag legt voor alle smeerkaarserij: hij noemt zich gewezen koopman. In politiek zoekt, hij zijne denkwijze in zijn *echo*, en leest ook nooit een ander blad, om niet in zijne denkwijze te moeten wankelen. Zoo doende gaat hij door voor een man uit één stuk. Natuurlijk is hij voor alles wat hel blinkt en voor al wat hol klinkt - zooals de woorden 'vooruitgang' - 'beschaving' - 'nationaliteit' - 'vrijheid', hetgeen niet belet dat hij, namens die zelfde vrijheid, al de papen zoo als hij den priester gaarne aanduidt, zou willen zien ophangen en hen nog den strop en de doodkist zelf doen betalen.
- Ik ken die soort van vrijheidsvrienden, procureur!
- Hunne zedelijkheid is die van Tartuffe...
- Laat ons liever dat teere punt maar niet aanraken....
- 't Zij zoo! Uit zucht om iets te zijn, om, zal ik zeggen zijn pronk-appelig hoofd ten minste op deze of gene manier boven anderen uit te steken, liet hij zich in een zilveren hansworstenpak steken en op een soort van houten paard zetten; hij werd majoor of kolonel der burgerwacht, welke tot alles dient behalve tot wacht van de bnrgers, maar veeleer tot hunne onrust. In die hoedanigheid denkt hij het kruis van eer verdiend te hebben, en dat kruis, hetwelk maar niet komen wil, zal *le plus beau jour de sa vie* zijn? 't Zal echter komen, want dergelijke steunpilaren van den tempel des vaderlands, staan in ons landeke, hoog aangeschreven bij de ministers.....

'- Gij zijt een grondig menschenkenner, procureur!'

'- Daarom weet ik ook dat gij een soort van filosoof zijt, die al hekelt wat u niet aan staat, en de wereld als een handschoen zoudt willen omkeeren. Maar dat is eene gekke pretentie van uwentwege, want de filosofen bekeeren niemand, zelfs hun eigen persoontje niet Het gekke wereldje is nu eens zoo gemaakt, en het moet nu ook maar zoo versleten worden.

X.

Ik zweeg, want ik beken dat die woorden mij wel eenigszins kwetsten; maar ik gevoelde, dat ik niet in macht was om met dien sarcastieken procureur te redetwisten.

- En gij zelf hekelt?... waagde ik echter te zeggen.
- Ja, om te lachen, maar niet om te verbeteren, De menschen zijn onverbeterlijk, omdat zij hunne eigene dwaasheden niet inzien. Wat u betreft, gij hebt den poëet nog niet genoeg uitgeschud en poëeten leven van verbeelding. Poëeten zijn gelijk aan den ezel, waarvan men mij verteld heeft: men zette hem een groenen bril op, legde hem krullen en spaanders voor, en hij dacht dat hij lekker malsch zomergroen at..... Van verbeelding alleen werd hij vet...

De procureur haalde eene snuifdoos voor den dag, klopte op het deksel, snoof met een donderend lawijd den tabak op en niesde alsof hij het duin wilde in twee klieven.

- Hoe zoudt gij het aanleggen, bij voorbeeld, ging de procureur voort, om dien gepommadeerden, ge weet wel, dien daar goed in 't vleesch en met een gekrulden knevel, van zijne pretentie te genezen dat hij tot het ‘groot volk,’ tot het ‘gedistingueerd volk’ behoort en *beau garcon* is? Hoe zoudt gij hem kunnen gewennen om niet zoo uit zijne gewaande hoogte op menschen neêr te zien, die eenvoudig de schouders voor hem optrekken? Hoe hem afleeren te denken, dat iedereen er op uit is om zijne kennis te maken, zelfs diegenen die hem ontwijken en met Shakespeare zeggen, als zij hem slechts zijn zakdoek zien uittrekken: ‘ik riek in hem den domkop.’

- Inderdaad, ik beken dat er aan zoo iets niet veel te verbeteren valt.

(*Wordt vervolgd*)

[Rebus 3]

117 goede oplossingen zijn ons toegekomen van Rebus 3.

HOE HOOGER NOOD HOE NADER GOD.

De oplossers hebben recht op eenen der voorgaande jaargangen mits bij de aanvrage *f* 2.50 in postmandaat of timbres gevoegd zij.

Een telegram a la Reuters-office.

(*Hij leest*) 'Wij ontvangen bij het ter perse leggen van ons blad een belangrijk telegram: De koning van Holland is in onmin gekomen met den groothertog van Luxemburg....'

Drommels! die kerels kunnen toch nooit een oogenblik met elkaar in vrede leven! Dat accordeert als kat en hond!

Laat ons verder zien: ‘de koning eischt dat...’ Hu, hu! dat werd maar erg; die zaken zullen slim, zeer slim afloopen!

Maarrrr... niet te haastig. Dat ding zit, dunkt me, zoo wonderlijk in een....

De koning van Holland kan toch niet vechten met... (*tot zijn jongen*) zeg eens, jongen, de koning van Holland is immers ook de groothertog van Luxemburg?
‘Nou, zoo'n vraag zal een kind nog niet doen!’

Hel en duivel! Die rakker van een redakteur heeft me daar leelijk beet gehad! Zijn telegram staat onder de rubriek 'gekheid.'

[Nummer 28]

David Livingstone.

Hoe dikwijls is de naam van Livingstone, sedert eenige jaren, in onze dagbladen voorgekomen! Hoe dikwijls heeft het publiek zich met tegenstrijdige berichten, over dien stouten reiziger, bezig gehouden, zonder eigenlijk veel van hem te vernemen!

DAVID LIVINGSTONE.

Livingstone is eene beroemdheid van onzen tijd, en zijn naam zal tusschen de beroemdste reizigers plaats nemen. Het is immers hij, die een goed deel van Afrika heeft doorkruist, om de bronnen van den Nijl op te sporen - eene poging, welke reeds door anderen werd aangewend, en die met ongehoorde moeielijkheden gepaard gaat.

Inderdaad men reist in Afrika niet gemakkelijk, zelfs niet zoo gemakkelijk als in het minst beschaafde deel van ons werelddeel. Geen gebaande wegen, een voor ons doodelijk klimaat, wilde volksstammen en wilde beesten, de eerste nog dikwijls gevaarlijker dan de laatste - duizende andere moeielijkheden doen zich voor den reiziger op.

Men moet voorwaar iemand zijn met een staalvast karakter, om eene reis van dien aard te ondernemen; het zekerste vooruitzicht dat men heeft, is, dat men in die wilde streek den dood vindt, zoo als ook met David Livingstone het geval is geweest.

Livingstone was een Schotlander; zijn vader, een eenvoudig koopman, bewoonde Blantyr. De zoon werd te Glasgow in eene katoenspinnerij geplaatst en bezocht, in zijne vrije uren, de hoogeschool aldaar. Na jaren lang gepriveerde studiën erlangde de jonge David den graad van doctor.

De zucht om vreemde landen, vooral China, te bezoeken, was in hem, door het lezen van verschillende reisbeschrijvingen, wakker geschud, en als lid der

zendelingmaatschappij te Londen aangenomen, zien wij hem ook weldra op weg naar den vreemde. Door zekere omstandigheden gedwongen, toefde Livingstone aan de Kaap de Goede Hoop, trouwde daar met de dochter van een protestantschen zendeling, en nam geruimen tijd de preêkbeurten waar.

Het vreedzame leven was den jongen man echter een gruwel; hij wilde de binnenlanden van Afrika zien, en ving inderdaad die gevaarvolle reis aan. Men leest al de ongevallen en tegenspoeden van den wakkeren reiziger niet zonder ontroering; het werk, waarin hij aan het publiek een denkbeeld van zijne tochten in Afrika poogde te geven, verscheen in 1858 en werd in verschillende talen overgebracht.

Eenigen tijd na zijn terugkeer in Engeland, ondernam Livingstone, nogmaals in gezelschap zijner vrouw, eene tweede reis naar Afrika. In 1862 bezweek echter die kloeke echtgenoote. De reiziger zette zijne tochten nog twee jaar voort, en keerde in 1864 naar Londen terug, waar hij de nieuwe schatten, door hem in de wetenschap verzameld, andermaal aan het vaderland ten offer bracht.

Toen Livingstone voor de derde maal naar Afrika vertrok, besloot hij die gewessen aan te doen, waar nog geen Europeaan den voet had

gezet. Van tijd tot tijd hoorde men een enkel woord van den reiziger, tot dat men eindelijk zijn naam onder de dooden rekende. Was het wel verwonderlijk in eene landstreek, waar de gevaren, om dus te zeggen, bij ieder voetstap oprijzen?

‘Het reizen in Afrika,’ zegt een wetenschappelijk tijdschrift, gaat met vele bezwaren gepaard, die uit den aard van het klimaat en den bodem voortspruiten, zooals de hitte, regen, ontberingen, onhandelbare bedienden, enz.; doch deze moeielijkheden zijn door een sterk gestel, lijdzaamheid en vastberadenheid te overwinnen.

Maar de grootste hinderpalen spruiten uit andere oorzaken voort, waarover geen reiziger meer dan eene beperkte macht bezit. De stammen, die hij bezoekt, kunnen in staat van oorlog verkeeren, de luimen van een despoot zijn in staat om al zijne berekeningen te verijdelen.

Wanneer er onlusten heerschen, is de weg van den eenen naar den anderen stam bijna geheel versperd, en in tijd van vrede wordt de achterdocht van den vorst lichtelijk opgewekt, omtrent de bedoelingen van den reiziger.

't Kan gebeuren dat hij hem voor een spion houdt, dat hij vreest betooverd te zullen worden, dat hij zich overtuigd houdt dat hem van deze of gene zijde kwaad zal overkomen, indien hij den reiziger ongemoeid laat doortrekken.

Geene landreis van eenigen omvang is in Afrika mogelijk, dan wanneer men den gewonen karavaanweg volgt, gelijk Burton en Speke vroeger, op hunnen tocht naar het meir van Tanganika deden, of wanneer men de gunst verworven heeft van een opperhoofd, die zoo machtig of zoo gevreesd is, dat zijn geleide of zijn bloote naam voldoende zijn, om den vreemdeling tegen aanvallen te beschermen.

‘Dit laatste geluk had Livingstone, en het viel ook Speke ten deel, die meer dan eenig reiziger uit den nieuweren tijd, het vermogen schijnt te bezitten om met de inlanders om te gaan en hen gunstig voor zich te stemmen.’

Hoezeer wij zouden wenschen, ons breedvoeriger met bijzonderheden over die reistochten bezig te houden, moeten wij zulks voor het oogenblik achterwege laten: het bestek van dit artikel laat het ons niet toe. Zoowel de reizen van Grant, Burton en Speke, als die van Livingstone en anderen, leveren schatten van wonderen op.

Livingstone, zegden wij, had dus, even als Speke, de meest gunstige zijde van het reizen in Afrika voor zich, en echter ging het op verre na niet voorspoedig. Alle tijdingen bleven uit, tot de Amerikaan Stanley, een der redacteurs of korrespondenten van de *New-York Herald* verklaarde, den reiziger aan het Tanganika-meir ontmoet te hebben.

Gansch die geschiedenis van Stanley schijnt iets van eene amerikaansche reklame te hebben, om niet ‘puff’ te zeggen. Stanley bevond zich te Madrid, toen de eigenaar van gemeld reusachtig dagblad, hem naar Parijs ontbood, waar deze zich op dat oogenblik bevond. In het ‘grand hôtel’ afgestapt, zoo vertelt Stanley, zegde de heer Bennet, de bedoelde uitgever, hem met eene echt amerikaansche eigenaardigheid:

‘Onze lezeis vragen nieuws over doctor Livingstone! Ik voor mij ben verzekerd dat hij nog leeft, en gij, Stanley, gij moet hem gaan opsporen. Wat zal die reis kosten?’ - Burton's en Speke's reis hebben 200.000 fr. gekost. - ‘Neem nu 1000 pond en zijn deze verteerd, trek dan op mij nogmaals 1000 pond en zoo voort; doch gij moet Livingstone vinden.’ - ‘Welnu,’ was Stanley's laatste woord, ‘ik zal doen wat ik kan. Slaap wel.’

Denzelfden nacht vertrok Stanley, 't Is zeer goed mogelijk dat de ernstigste zaken, zelfs die waarin van honderdduizenden spraak is, in Amerika op eene zoo pleizierige

wijze verhandeld worden; in Europa vinden wij dat slechts in de fransche romans *à la Monte-Christo* of *à la Cagliostro.* Wij betwisten echter de waarheid van Stanley's verhaal niet.

Twee jaar na zijn vertrek uit Parijs, den 23 Januari 1871, bevond de korrespondent van de *New-York Herald* zich te Zanzibar, bereikte in November 1871 de stad Ujiji, bij het meir Tanganika. De inlichtingen, die Stanley inwon, maakten veel opschudding en Bennet's courant werd als verslonden, ofschoon velen beweerden, dat Stanley niet in Afrika en de uitgever een kolossale Barnum no. 2 was.

Inderdaad, er was iets van don Quichotte in gansch die geschiedenis.

Te Ujiji had Stanley te kampen met den kwaden wil van den engelschen konsul, doch de Yankee riep heldhaftig uit: ‘Als Livingstone dood is, zal ik zijn lijk ontdekken, en hebben hem de wilden opgegeten, zal ik hem tot in hunne maag gaan opzoeken!’ - en met die woorden, die wij aan de beoordeeling des lezers overlaten, trok Stanley al verder en verder, toen hij eens de opperhoofden van eenen stam tot zich komen zag; een hunner, die echter hetzelfde kleedsel als zijne makkers droeg, bad eene oude muts van officier der engelsche marine op.

Die man sprak Stanley in het engelsch aan en zegde Livingstone te zijn. Hij was op het punt zijne tochten voort te zetten en had de overtuiging de bronnen van den Nijl te zullen bereiken. Men schijnt soms te droomen bij Stanley's mededeelingen.

Sinds dien had men andermaal het spoor van den grooten reiziger verloren, toen men per depêche de tijding van zijnen dood vernam. Hij was aan de dyssenterie gestorven, bij het doortrekken der moerassige streken, tusschen het meir Behuce en de Onmyanyembe. Het lijk van Livingstone is gebalsemd en naar het moederland teruggebracht.

De meimaand.

Ja, heerlijk is de lieve meimaand, dan wanneer de ijskoning weggesmolten is en op de plaats waar hij getroond heeft en zijn langen sneeuwmantel sleepte, bloemen en groen ontluiken. Dan als het zonneke ons weêr toelacht, de vogelen zingen, de blaêren ontkiemen - wanneer alles, kortom, tot een nieuw leven opstaat.

't Is niet alleen feest in de natuur, 't is feest in de dorpskerk, feest in huis, feest overal waar de mensch een stoffelijk bewijs van zijn godsdienstig gevoel heeft geplaatst.

Feest in de dorpskerk, want de kleine tempel, van buiten door het mos als vergrijsd, is binnen door de schoonste bloemen versierd die het voorjaar oplevert. Feest in huis, want welk meisje heeft geen meitak of meikrans.

In den eersten meinacht plant in vele onzer dorpen de jongeling een bloeienden meitak voor het venster zijner geliefde, schreven wij elders of op het stroodak harer woning. Wee haar, die geenen meitak heeft - de arme verlatene!

‘Hier pronkt de kersentak met zijn sneeuwwitten bloesem, die ook van eerste liefde schijnt te spreken; daar de den met zijn eeuwig groen loover, die aan de geliefde de verzekering van een onwankelbaar gevoel geeft; ginds de treurwilg die de smart van den hopelooze aan het oor van het meisje schijnt te willen fluisteren; verder de doorntak, het zinnebeeld van gekwetste en verstootene liefde; soms binot men de eerste rozen aan de ijzeren spijlen van het venster, waar achter de uitverkoorne slaapt en droomt.’

Een der oudste meiliedjes is voorzeker wel datgene, hetwelk wij hier laten volgen, en dat als zangerigheid eene bijzondere opmerking verdient. Het werd vroeger in onze dorpen veelvuldig gezongen, doch het is nu verloren gegaan, even als het dichterlijke meiplanten, op vele plaatsen, in de vergetelheid raakt. Luistert:

‘Schoon lief, hoe licht ghy daer, en slaept
  In uwen eersten droome?
Wilt opstaen en den mey ontfaen,
  Hy staet hier al zoo schoone.’

- 'k En zou voor geenen mey opstaen,
  Myn vensterken niet ontsluyten.
Plant uwen mey waert u gerey (schikt)
  Plant uwen mey daer buyten.

- Waer zou ick hem planten of waer doen?
  't Is al in 's Heeren straten.
De winternacht is koud en langh
  Hy sou syn bloeyen laten.

- Schoon lief, laat hy zyn bloeyen staen,
  Wy sullen hem begraven,
Op 't kerckhof by den eglantier;
  Syn graf zal roosekens draghen.

‘Schoon lief, en om de roosekens
Sal nachtegaelken springen,
En voor ons bey in elken mey
Sijn soete liedekens singen.’

‘Des morgens, zegden wij verder, als de eerste meizon het landschap begroet, worden de vensters heimelijk en achterdochtig geopend, en met schelmsche blikken zien de meisjes, wat haar des nachts werd aangebracht: de nacht, die misschien in slapeloosheid voorbij sloop, of waarin zij door bange droomen over den meitak benauwd werden. De vader moge razen en tieren, dat de deugnieten zijn effen dak, bij het opklouteren, vernield hebben; maar het hart der dochter begroet den lieven meiboom met een gelukzalige klopping.’

't Is ook feest langs het boschpad, want ons dunkt dat de twee kinderen, die op den rand van het bosch de eerste bloemen plukken, voornemens zijn het Mariabeeld, in het kleine houten kapelleke, aan den beukenstam vastgemaakt, te gaan versieren.

Beneden aan den voet van dien beukenstam staat eene bank, waarop de vrome bidt, de vermoeide een oogenblik rust. Daar, op die bank, komt de oude grootvader, op zijn krukske leunend, ieder dag wat neêrzitten en er een enkel ‘wees gegroet’ bidden. Als de oude man nu het beeld met bloemen versierd ziet, zal hij gelukkig zijn en vragen, ‘wie dit toch wel mocht gedaan hebben?’ Maar zwijgen, zwijgen zullen ze, en hem heel ernstig doen gelooven, dat de engelen of de musschen dit hebben gedaan.....

Het oude kleiudochterke plukt nog altijd een goeden voorraad bloemen; het jongske staat op den uitkijk, of grootvader nog niet, ginds verre, op het binnenpad verschijnt, en omdat de goede man niets merken zou houdt zij zelfs hare bloemtuil zorgvuldig op den rug verborgen.

Nog een oogenblik, en de oudere zuster zal bloemen genoeg hebben gegaard, en snellen zij beiden heen en hechten de eerste bloempjes der meimaand, aan het rustieke Maria-beeld, dat zich in den winter, toen de sneeuw het omvatte, zich met de versiering van wat gekleurd zilveren goudpapier moest tevreden houden. Nu, in de meimaand krijgt het ieder dag nieuwe reine bloemen, door reine handen geplukt, door reine harten opgedragen - en ook gewis beloond door een reinen blik uit den Hemel.

Gij spotlacht, geleerde uit de stad, als gij voorbij dat kapelleke treedt en misschien zijt gij ondeugend genoeg, met uwen wandelstok, de bloemen neêr te slaan? Gij hebt ongelijk: die kinderen zijn grooter wijsgeeren dan gij; zij gevoelen dat het den Zoon het harte streelen moet, als men Zijner Moeder het zuiver wierook-offer brengt, als men haar, de reine en gebenedijde, kinderlijk vereert en bemint!

De visschersvrouw.

Wat is het eenzaam in het wit gekalkte huisje, ginds aan den voet van den zeedijk! En geen wonder: - veertien dagen is het geleden, dat de vader is uitgevaren; sinds heeft een vreeselijke storm geheerscht en de pinken, die in de haven terug keerden, hebben geene de minste tijding van de *Jonge Truda* aangebracht.

Veertien dagen - het waren als veertien eeuwen voor de arme, jonge echtgenoote geweest.

Och, wat was het kleine huis ledig! Hoe diep gevoelde zij, de moeder dat zij hem, haren geliefde, miste!

Drie jaren geleden was zij getrouwd en ook dien tijd had zij gelukkig, innig gelukkig met hem geleefd. Aan tijdelijke afwezigheid was zij van hare kinderjaren af gewoon geweest; dat had zij gezien en ondervonden in het huis haars vaders - want die was ook visscher geweest en bij dat beroep grijs geworden.

't Deed haar wel iets als haar jonge man den wijden plas opvoer; maar telkens was hij, even als haar vader, terug gekeerd en 't deed haar zelfs niet meer angstig aan, als hij bij zijn terugkeeren, zegde, dat de zee duivelsch gespookt had.

Och, wat voorbij is, is vergeten, en men telde het gevaar niet meer. Helaas! bij het laatste vertrek was echter de jonge vrouw moedeloos gestemd. Waarom? Ze wist het niet. De lucht was blauw, de zee effen, de wind gunstig: de *Jonge Truda* danste op de golven als een jong en dartel veulen; haar man wuifde zijner vrouw nog vroolijk ‘goeden dag’ toe, en haar kind, haar lieveling, lachte en stoeide.

Waarom zou ze mismoedig gestemd zijn? Was hij, de echtgenoot, niét van iedere reis behouden weêrgekeerd? En echter - wat brandde 's avonds de lamp somber, wat tikte de klok akelig, wat klaagde 's nachts de wind, men zou haast zeggen ‘pijnlijk’ in den schoorsteen!

Het kindje sliep en moeder had in den hoek van den haard zitten denken, droomen, bidden en was eindelijk in slaap gevallen. Toen zij wakker werd, was het licht in het kamerken uitgedoofd; het vuur was vergaan, de duisternis heerschte alom; maar de zee brulde en loeide, de winde schuifelde snijdend en, God erbarming! een helle bliksem deed de ruitjes tintelen, terwijl een ratelende donderslag in het geloei der zee verloren ging.

Geen pen zou den storm van dien nacht beschrijven; van het huis dwaalden de visschersgezinnen naar het strand, en van het strand naar huis, en toen de morgen aanbrak, staarde men over de wijde vlakte, zonder dat men een zeil gewaar werd.

Den tweeden dag keerden twee of drie pinken terug en blootvoets togen de arme visschers naar de dorpskerk, om God voor de redding te danken; maar van de *Jonge Truda* vernam men geen woord - niets, zelfs geen spaander, spoelde op de kust.

Ja, het was eenzaam in het wit gekalkte huisje! De stoel aan den haard stond ledig; aan den muur hing het zondagspak en de kleine hoed van den visscher; daar lagen zijne pijp met zilveren beslag, zijn kerkboek, zijn rozenkrans. Ginds voor het venster was hij gewoon, onder het rooken van zijn pijpje, neêr te zitten en zijn kleinen jongen op den knie te laten paardje rijden, of wel hij hield hem zijn zilveren tik-takker aan het oor, en vertelde hem dat in die zilveren kas een klein ventje zat, dat altijd tikte....

De stem, het gelach van haar man klonken haar nog in het oor, als hij binnen kwam en de zilverstukken, het loon van zijn harden arbeid, in de hand deed klingelen en dansen.... En nu - nu niets meer; en 't hart werd haar open gereten, wanneer zij haar kind hoorde vragen: ‘Wanneer komt vader toch?’

Wat doodstrijd moest hij hebben onderstaan! Na lang, zeer lang tegen de golven geworsteld te hebben - want moedig was hij, en de gedachte aan vrouw en kind, zal hem eene bovennatuurlijke kracht hebben gegeven - moet hij in de diepe, diepe zee gezonken zijn, de armen jammerend ten hemel geheven.... Weg, weg, gij ijselijke spookbeelden, die bij dag en bij nacht de arme moeder folteren!

In haar huisje heeft ze geen rust, en tweemaal daags neemt zij haar lieven jongen bij de hand en gaat naar het strand, ziet in de verte, en vraagt den terugkeerenden visscher, of hij geene tijding voor haar meêbrengt. De zeeman schudt droef het hoofd

en wendt het hoofd om, want 't doet hem zeer, die moeder met haar kind zoo angstig te zien dwalen.

Met gebogen hoofd en biddend, altijd biddend - dat alleen is nog hare hoop - keert zij van de duinen weêr, en naar haar eenzaam huisje terug, en laat zich in den ouden leunstoel, een erfstuk van haar vader, neêrzakken. Daar, voor haar aan den wand, hangt het kruisbeeld, en de handen vouwend, bidt zij: ‘maak mij toch geen weduwe, maak mijn kind geen wees!’ - en 't was alsof de Heiland het hoofd dieper tot haar boog, en een droppel van zijn heilig Bloed, tot lafenis in hare lijdende en gemartelde ziel vallen liet.

Allengs kwam er rust in hare ziel, en zij dacht weêr, doch stil en kalm, aan den afwezige. Zij zat aan den haard en wachtte hem, zoo als zij vroeger deed, in de zoete overtuiging dat hij komen zou. Het kind speelde naast haar en radbraakte zoo lief de aangeleerde eerste woorden, 't Sloeg in moeders verbeelding twaalf ure, het uur van het middagmaal.... Daar tikt men op het vensterglas, zoo als hij altijd deed....

De jonge vrouw schrikt. Och, zij heeft dat tikken toch zoo duidelijk gehoord!

Daar wordt weêr getikt. Eene rilling doorloopt hare ledematen; zij rijst op, wendt het strakke oog naar het venster; met een ijselijken gil stormt zij naar de deur, en onder het roepen van: ‘Kind, kind, daar is uw vader weêr!’ valt zij den weergekeerde in de armen. Alles is vergeten - alles! Dank, mijn Jesus-zoet, dank!

DE MEIMAAND.

DE VISSCHERSVROUW.

Wel is de *Jonge Truda* tot splinters geslagen; wel is men door dat verlies ten onder; maar wat tellen de schatten der wereld, nu zij vader en kind andermaal door hare armen omvatten kan en zij beider harten weêr tegen het hare kloppen voelt.

Ach, keerden allen zoo weêr! Doch de zee geeft zoo zelden terug, wat zij in hare macht heeft kunnen kluisteren!

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie. (*Vervolg*.)

- 'Zijn vader kwam misschien als een simpele boer naar de stad, werd misschien magazijnier, verkocht misschien chicorei en maakte fortuin, en als dat braaf en deftig vaderke eens uit zijn graf opstond, zou het wel verwonderd zijn, den zoon hier te zien loopen met de borst vooruit, den krop gezwollen als een duiver, de voeten zettende gelijk een juffer die op eiers loopt, geaffecteerd fransch sprekend en soms wat vlaamsch hakkelend, om te doen denken, dat hij van die gemeene taal juist genoeg kent, om zijnen knecht te kommandeeren.'

- 'Zou de man zoo erg aangedaan zijn, procureur?'

- 'Twijfel er niet aan.'

- 'Indien men hem eens voor eenigen tijd in een gezondheidshuis plaatste?...'

- 'Ongeneesbaar, beste jongen! Weet ge wanneer de ziekte hem eigenlijk verlaat, anders gezegd, wanneer hij zijne pretentie laat varen? Als hij zich tegenover meerderen bevindt, tegenover personen die titel voeren en die veel - heel veel geld hebben. Dan wordt hij plooibaar als een arlekijn.'

- 'Hebt ge zijne vrouw ook bemerkt?'

- 'O, die wil zoo voornaam zijn, dat zij er reeds op dubt en gevraagd heeft, of, als ze sterft, ze niet in gereserveerde eerste klas naar den hemel zou kunnen reizen; want er heengaan gelijk een gewoon sterveling, zou ze 'bah!' compromettant vinden.'

De procureur lachte als een duivel.

- 'Kunt ge mij niet eens een echt *menschelijk* figuur aanwijzen, procureur? Ik verveel me doodelijk in uwe aangekleedde apenwereld.'

- 'O ja. Hebt ge nog niet een man ontmoet, met een zeer burgerachtig uitzicht? Een zwarte jas, een hoed met ietwat breede randen.'

- 'Die de minste kleine dienst aan hem of aan zijne kinderen bewezen, met eenige beleefde woorden weet te vergelden, en u sinds dien nooit meer voorbij gaat zonder u te groeten?'

- 'Juist. De man valt weinig in het oog. Men gaat hem voorbij, denkende een boerenburgemeester of een gepensionneerd ontvanger voor te hebben. Welnu, die man draagt een der meest aristocratische namen van Frankrijk, dien hij hier echter, om niet in concurrentie te moeten komen met ridders van den chicorei, onder een alledaagschen naam verbergt.'

- 'Al te nederig, procureur!'

- 'Die eenvoudig gekleedde meisjes, die levenslustige jongens zijn zijne kinderen. Hij bezit millioenen, titels en blazoen. Het departement waar hij zijn verblijf houdt, is als bezaaid met zijne weldaden, menschlievende gestichten, hulpverblijven voor den arme van allen aard; hij is, kortom, een man van groot aanzien, grooten invloed.

Onder Napoleon III werden hem de prachtigste voorstellen van wege het Hof gedaan, die hij echter niet aannam omdat hij legitimist is. Hier gaat hij onbemerkt voorbij, en dat is zijn geluk, en na een kalm gesleten dag, knielt die man, omringd door zijne kinderen, 's avonds neêr en bidt luid op, *en paix avec son bon ange, à la protection duquel il se recommande tous les soirs, comme Bossuet, comme Charlemagne et comme les petits enfants*[(1)].'

- 'Drommels, dacht ik, dat is een procureur met gezond verstand en met goede denkbeelden!'

- 'Gisteren ging die edelman, beleefd den hoed afnemende, voor den zoon van den chicorei-koopman van het gaanpad, en deze zag hem aan, alsof hij zeggen wilde: ik zal mij wel wachten mij te compromit-teeren met u te groeten, gemeen burgerke dat gij zijt!'

- 'Indien hij eens wist wie dat gemeen burgerke was!'

- 'Hij zal het niet weten, tenzij hij lezen zal wat gij schrijft en dat zal hij niet; want voooral vlaamsch is hem te gemeen.....'

XI.

- 'Zijn er nog meer van die soort voorhanden, procureur?'

- 'Tamelijk veel; doch er zijn groote varieteiten in de specie. Die lange, ge weet wel, die altijd met kleine stapkens gaat en stijf als hadde hij de el ingeslikt, waarmeê zijn vader misschien achter de toonbank stond; die u met eene geaffecteerde vrouwenstem toespreekt, en u ten hoogste twee vingertoppen, doch nooit de hand, zal toesteken; die al zijne woorden afmeet en daarin misschien zijn vader gelijkt, die, ridder van de el, immer de juiste maat gaf; die verder altijd een beleefde haast aan den dag legt, alsof hij zeggen wilde: hoe kom ik toch van u weg! - die goede jongen is ook eene soort van *snob*, doch van beteren deessem dan de bovengenoemde.'

- 'Hemeltje-lief, wat al last die menschen zich aan doen!'

- 'Onder de vrouwen is die ziekte grooter dan onder de mannen. De meeste komen hier om hare dochters op de markt te brengen. Hebt ge die dikke waggelende gans reeds door het zand van het strand zien plonsen, omringd door hare vier of vijf kleine ganskens? De brave vrouw meent het goed; ook wil ik haar in hare moeilijke bezigheid niet hinderen. Een der jongste dochters heeft beet aan den angel gekregen. Het volgende jaar komt de oude dus met ééntje minder ter jaarmarkt. Nu, dat is een onnoozele visscherij. Overigens, iedereen vischt hier - de kinderen niet uitgezonderd.'

- 'Zoo de oude zongen, zoo piepen de jongen.'

- 'Ik heb schooljongens van twaalf en veertien jaar liefdes-verklaringen hooren maken, aan dames van tien; ik heb dat goedje zien rood worden en coquetteeren. De gekke moeders vinden dat geestig en nemen die kinderen uit de broeikas, 's avonds meê naar het spektakel en vooral naar het kinderbal, 't Is goud waard, om dat kleine volkje den volgenden dag onder elkaar te hooren redeneeren. Georges beweert dat de kleine Adeline smoorlijk op hem verliefd is - maar, de cynieke! lacht met haar, en blaast hare liefde naar de maan gelijk de wolken zijner cigar: - Georges is dertien, Adeline is tien jaar oud.'

- 'Goed begin; dat heet men thans *la morale indépendante?*'

De procureur lachte en neuriede het liedje van Béranger:

(1) Louis Veuillot: in vrede met zijnen engelbewaarder, in wiens bescherming hij zich iederen avond aanbeveelt, gelijk Bossuet, gelijk Carlomagnus en gelijk de kleine kinderen doen.

Tra la la la, les demoiselles,
Tra la la la, se forment là.

Na eene poos ging hij voort:

- 'Albert, de held is veertien jaar, is dol verliefd op een kindermeid van twintig, Clemence verkwijnt van smart op haar elfde jaar, omdat de vijftienjarige markies de la Patisserie haar het hoofd heeft op hol gebracht, en Hortense koopt ieder dag de *Vigie de la Cote*, ofschoon zij alzoo vier of vijfmaal hetzelfde nummer koopt, om te zien of de zestienjarige baron Immerdurst, die verleden jaar de knieën zijner broek bemorst heeft om haar trouw te zweren, nog niet is aangekomen. Gij lacht? Maar als de kinderen zich met groote menschen-werk bezig houden, wat zullen wij dan doen?'

- 'Die vraag maalt mij reeds zoolang in het hoofd, procureur....'

- 'Eene andere soort van badgasten is die, welke men dwaalsterren zou mogen noemen, *étoiles filantes.* Het zijn die, welke 's avonds aankomen, hun naam op het register van hun logement doen inschrijven en 's morgens verdwijnen. Vier of vijf dagen nadien meldt de *Vigie* hun naam, en gansch de wereld denkt dat ze ook *zo-zo's* zijn geweest. Dat is een klein en goedkoop middeltje, om bij zekere menschen als voornaam aangeteekend te staan. Wilt gij nog andere exemplaren kennen?'

- 'Spreek, onbarmhartige procureur.'

- 'Neem zekere Duitschers. Voor den oorlog van 1870-71 wilde schier niemand Pruis zijn, nu eigent zich schier ieder Duitscher die hoedanigheid toe. Hebt ge dat grijze duitsche stekelvarken al ontmoet?'

- '*Connu, connu;* mijn kleine jongen vroeg me naïf gisteren, of dat nu Blauwbaard was?'

- ‘Alles pikt en steekt bij hem: stoppelig haar, ten minste datgeen wat er nog overschiet; stoppelige knevel, stoppelige baard, zelfs stoppelige neus en oogen. Zonder pinhelm is hij, men ziet het, een Pruis van den echten stempel, die met zijn *stolz* op alles was hem omringt, neêrziet. Rechts en links is de kerel geflanqueert door een paar Pruiskens, met katterige gezichten, die reeds blazen en sissen gelijk katers, als men hen slechts nabij komt.’

- ‘Ja, zoo'n lieve familie als dat groepje uitmaakt, heb ik nog nooit gezien!’

- ‘Een blond *Mädchen*, eene verliefde *Turteltaube* wordt in dien lieven en beminnelijken kring van stekelvarkens zorgvuldig bewaakt. Het kind staat of zit altijd in eene bepaalde richting te kijken, of *hij* niet zal opdagen; maar *hij* is niet welkom bij de stekelvarkens, en 't is omdat *hij* moet gekeerd worden, dat men zoo gedurig de pinnen opsteekt, onder het zingen van

O nein, o nein, o nein,
Die brautigam muss grösser sein!’

Ik schoot recht, want het scheen mij toe dat de procureur, hij alleen, wel zes keelen open zette, om het lied van Arndt te zingen.

XII.

Toen ik de oogen op de plaats sloeg, waar de procureur zeer duidelijk voor mij gezeten had, was hij verdwenen, en mijn ezel stond weêr daar, onbewegelijk en den kop naar beneden - even als een ezel die niet opgewonden is.

Wat het lied betreft, het werd wel degelijk gezongen: namelijk door de jongste stekelvarkens, die met opgetrokken neus, neusnijpers en aangevette kneveltjes, in de vlaamsche duinen, kwamen lallen:

Sein Vaterland muss grösser sein!

Zouden zij misschien denken, in deze duinen, eens pinhelmen te komen planten? Of zouden zij hier enkel welvoorziene *brauts* en *brautigams* willen blijven oogsten?....

En mijne karavane, die niet terugkeert!

Ik herneem mijne vorige houding, in de hoop van niet meer in mijn gesprek met den procureur gestoord te worden.

De wonderlijke kerel zit andermaal voor me, met zijn grijs gezicht, lange wenkbrauwen, lange neus, met eene dikke zware ganzenveer achter zijn oor gestoken.

- ‘Hebt gij de kursaal reeds bezocht?’ waagt de procureur.

- ‘Zeker wel.’

- ‘Harmonie hier, dissonnanten ginder! Schier niemand luistert eigenlijk naar de muziek, omdat iedereen met de muziek in zijn hart of hoofd bezig is. Als deze of gene jonge heer nadert, beginnen al de hartjes der meisjes te bonzen, te fluiten, te klingelen. In de partij van den vader zijn eenige maten rust, en hij vraagt middelerwijl: - wie is die heer? - De markies de la Patisser - Zoo, zoo; rijk? - Maar hoe kunt ge dat vragen? Een markies? Hij rijdt dagelijks te paard met de freules von Immerdurst! - En papa valt in met: bom, bom, bom! terwijl Emilie, in haar hartje, met accompagnement van diep ontroerende toonen der violoncelle, zingt:

Et pendant tout le bal
Je ne pensais qu' à lui.

Emilie dweept met al het schoons dat een markies haar geven kan, van cachemiren shals, een rijtuig met vier paarden, en de loge in het Opera niet te vergeten. Harmonie, harmonie *for ever!*

Daar nadert een tweede jonge heer. Bij Hortense is de muziek in vollen gang. Tien maten rust bij de oudjes. - Wie is die heer? - Zekere Peters. - Foei, wat gemeene naam! - En zijn betrekking? - Als zijn oom dood is... - Gekheid, ooms leven altijd lang - en tegen het verliefde lied *o*, *mon Fernand* in, brult en grommelt de oude:

Si sollen ihn nicht haben!

Eindelijk vindt een derde heer, dat de muziek - van het orkest namelijk - bekoorlijk is, waarop de moeder het ook *charmant* heet, ofschoon ze niet weet of men een polka-mazurka of eene droomerij heeft gespeeld. Ze vindt verder dat de kursaal eene wezenlijke jaarmarkt is, waar de moeders hare dochters komen monsteren; maar *zij* zegt altijd: 'Kinderen, blijft maar achteruit; men zou nog wel denken, dat wij u te koop zetten, zooals die oude pronkende pauw daar, en die klok met hare magere kiekens ginder, en die.....'

'- Procureur, procureur!...'

Ditmaal was hij wel degelijk verdwenen; het geroep mijner karavane deed mij opspringen; ik bestijg mijnen ezel, doch ik moet bekennen, met zekeren eerbied, sinds ik hem als procureur, als wijsgeer heb leeren kennen.

XIII.

Ik heb Brugge bezocht en er ruim een halven dag, door de stille straten gedwaald; ik heb de schoonheden van het oude Brugge gezien, doch was Brugge voorheen eene fiere 'gravelijke schoone', zooals Ledeganck zingt, dan is die stad nu eene rechte bedelares geworden, want nergens zagen wij zooveel opene handen ons toegestoken als wel daar.

Wat mij echter diep, grievend diep geschokt heeft, is de exploitatie in de kerken, tot zelfs in die indrukwekkende kapel, waar het H. Bloed wordt bewaard - erger dan dat, die handelwijze heeft als katholiek mij ontsticht.

De kunstvoorwerpen, welke in onze kerken ten toon gehangen zijn, dienen voorzeker om het godsdienstige gevoel op te wekken, en integendeel, in de kerken dezer stad, zijn al die voorwerpen van waarde bedekt en men moet den geldbeugel open maken, wil men ze zien.

Ik heb reeds herhaalde malen tegen die handelwijze onzer kerkbesturen, ook in Antwerpen, de pen opgenomen; doch het schijnt dat die besturen niet begrijpen wat al stootends daarin gelegen is, hoe weinig afdoenend hun antwoord is: 'de opbrengst is voor de kerkbedienden.'

Indien zij eens mochten zien, hoe die kerkbedienden soms, in het Huis des Heeren met die voorwerpen omspringen, zij zouden ten minste maatregelen nemen, om de daaruit voortkomende ontstichting tegen te gaan.

De priester heeft de kerk verlaten en onmiddelijk verschijnen de 'ratten,' het woord is zeer juist, om uit alles wat wij vereeren, geld te kloppen.

In de kathedraal stond de bediende, met de deur van den omgang der koor, in de hand en loerende door eene smalle streep, uit vrees dat iemand daar den voet zetten zou, zonder te betalen.

In de O.L.V. kerk trok eene soort van perrukier, onbeschoft de gordijnen voor de schilderijen, om de personen, die zich daar als bij toeval bevonden, tot betaling te dwingen.

Toen ons gezelschap voor het altaar knielde, niet vergetende dat men in het Huis Gods was, naderde de perrukier onbeschoft en vroeg ons of wij nu, nadat hij alles zorgvuldig gesloten en bedekt had, de kerk wilden zien.

- ‘Neen,’ zegde een onzer, ‘gij exploiteert het huis van den goeden God wel onbeschaamd.’

- ‘Dat is mijn recht!’ luidde barsch het antwoord.

- ‘Ik ben ontsticht te zien zooals gij te werk gaat met hetgeen, wij, katholieken, vereeren.’

- ‘*“J'en suis le maitre”!* Ik ben er meester van.’

- ‘Ga heen, en laat ons in vrede!*’* zegde de aangesprokene streng en langzaam verlieten wij de kerk, altijd opgevolgd door dien verbolgen perrukier, die eindelijk boosaardig de deur achter onze hielen dicht sloeg. Beschaamd waren wij over zooveel miskenning van de heilige plaats, beschaamd omdat wij er over nadachten, welk spottend denkbeeld de protestant van onze kerken hebben moet, als hij deze, in het badsaisoen komt bezoeken.

Niemand is op dat oogenblik daar, om hen te overtuigen dat de geestelijkheid aan die exploitatie vreemd is en hij deze zelfs, in hare uitgestrektheid, niet kent.

Onze vrees was gegrond: dienzelfden avond moesten wij in het openbaar der kursaal de nijdigste spotternijen, de walgelijkste zinspelingen op hooger gemelde handelwijze hooren, en, te oordeelen naar den glimlach die op de wezens bleef zweven, waren wij er niet in gelukt de geestelijkheid van ‘trafiek’ vrij te pleiten.

De schijn is in onze booze dagen reeds meer dan te veel, wanneer het, bij onze modernen, de geestelijkheid geldt.

Wij roepen de aandacht der kerkbesturen op hooger staande aanteekening in.

(*Wordt vervolgd*)

Een inlandsche havannah.

Komaan, we zullen eens eene lekkere inlandsche havannali opsteken!

Twintig zoo'n puntjes maken een pijp!

En nu.... vuur!

Daar hebben ze zeker een stuk wandelstok in gedraaid?

Komaan, à la bayonnette! Met een breinaald er door heen

't Helpt niet.... Nog een stuk er af gebeten! 't Is een echte *stok* die cigaar.

Hel en duivel, 't ding trekt nog minder dan een bessemsteel.

Dat heeft geholpen, hoerrah!

Ha! eindelijk; wat een delicieuse... stinkstok!

[Nummer 29]

Mgr. Ledochowsky.

De oogen der katholieke en ook der politieke wereld zijn thans op Pruisen gericht, dat, met eene groote hardnekkigheid, de kerkvervolging doordrijft en waant op het godsdienstige gebied even gemakkelijk meester tezullen spelen, als op het oorlogsterrein. Men bedwingt echter wel lichamen, maar geene zielen met Kruppkanons. Men kan zich als keizer doen huldigen en de overwonnenen voor zich doen bukken en knielen; maar machteloos wordt die keizer als hij tegenover de Kerk en den eenvoudigsten harer bedienaars staat. Dooden kan hij den priester, doch meester zijn over zijn geweten - dat zal hij nooit.

MGR. LEDOCHOWSKY.

Laat ons echter deze opmerkingen staken, die meer in een dagblad, dan wel in ons tijdschrift thuis hooren; laat ons rechtstreeks op den prelaat nêerkomen, wiens portret wij vandaag meêdeelen en dat ons dos te dierbaarder is, aangezien hij geruimen tijd als nuncius van Z.H. den Paus te Brussel verbleef.

De aartsbisschop van Gnesen en Posen, graaf Miecislaus Halka von Ledochowsky, primaat van pruisisch-Polen, was de eerste der duitsche bisschoppen, die door von Bismark's politiek in de gevangenis werd gebracht.

De primaat van Polen is nog in de kracht zijns levens. Hij werd op den 29 October 1822 geboren op een der kasteelen zijner familie, die tot de aanzienlijke poolsche

geslachten behoort. Reeds zeer vroegtijdig ontwikkelden zich in hem buitengewone ga ven van den geest, en daar hij roeping gevoelde voor den geestelijken staat, werd zijne vorming toevertrouwd aan de *Academia ecclesiastica dei Nobili* te Rome, alwaar hij zoowel om zijn edel voorkomen en hoogst beschaafde manieren, als om zijne geleerdheid en kennis, de aandacht van allen tot zich trok.

Na de priesterwijding te hebben ontvangen, werd graaf Ledochowsky voor de diplomatie bestemd; hij werkte geruimen tijd onder den kardinaastaatssecretaris van Buitenlandsche Zaken, en werd herhaalde malen met zeer belangrijke zendingen belast alvorens tot pauselijk nuncius aan het hof van Brussel en tot aartsbisschop *in partibus* te worden benoemd. Zoo heeft Mgr. Ledochowsky langen tijd als pauselijk nuncius in den Zuid-Amerikaanschen vrijstaat Colombia doorgebracht en daar door zijn krachtvol beleid veel bijge-

dragen tot bevordering der katholieke belangen.

Op den 12. December 1865 werd Mgr. Ledochowsky tot aartsbisschop van Gnesen en Posen benoemd, en op den 1 Januari daaropvolgende als zoodanig gepreconiseerd. Hij is primaat van Polen en huisprelaat van Z.H. Pius IX.

Reeds tijdens de zittingen van het Vaticaansch Concilie werd door de vijanden der Kerk op Mgr. Ledochowsky gewezen als op een steunpilaar van de belangen des H. Stoels; men wist dat hij altijd het volle vertrouwen van Pius IX had genoten en toen reeds werd in Duitschland uilgestrooid, dat hij de belangen van zijn vaderland aan Rome, dat is aan de Kerk opofferde. Dit was het zaad 't welk later de *Staatsgefahrlichen* heeft voortgebracht.

Van het eerste oogenblik dat de Kerkvervolging een aanvang heeft genomen, zijn ook de plagerijen begonnen, waaraan de moedige kamper voor het geloof onophoudelijk heeft bloot gestaan. Hij heeft dikwijls, in bezielende taal, aan de regeering onder het oog gebracht dat de zoogenaamde kerkelijke wetten en bepalingen in strijd waren met de eeuwige rechten der Kerk en verklaard, dat men hem onwankelbaar zou vinden in de verdediging dezer rechten.

Het eene vonnis volgde op het andere, men ontnam den aartsbisschop zijne inkomsten, legde beslag op al zijne bezittingen en eindelijk heeft men het gewaagd hem van zijne vrijheid te berooven.

't Was op dinsdag den 3 Februari dat des nachts te drie uren te Posen, de residentie van den aartsbisschop, een groote militaire macht werd ontwikkeld. Een kompagnie soldaten posteerde zich op den wal nabij de kathedraal en de toegangen tot de voorsteden Schrodka en Wallischeï werden bezet, want men vreesde de verontwaardiging van het volk.

Een half uur later begaf zich de kommissaris van policie naar het aartsbisschoppelijk paleis. Men scheen op tegenstand gerekend te hebben want de policie had slotmakers meêgcbracht om des noods de deuren met geweld te openen. Er had intusschen geen verzet plaats. De huiskapelaan ging den prelaat waarschuwen, die zijne kalmte geen oogenblik verloor. Hij hoorde bedaard het bevel van den kommissaris aan, nam een treffend afscheid van de huisgenooten en verliet zijne woning; 't werd hem zelfs niet toegestaan dat zijn huiskapelaan of een zijner bedienden hem vergezelde.

Zoodra de prelaat in het gereedstaande rijtuig was gezeten, plaatste de kommissaris zich naast hem, een verkleedde agent van policie deed dienst als koetsier en nu ging het spoorslags naar het station, alwaar een extra-trein gereed stond. Alles had in de grootste haast plaats gehad, want, wij herhalen het, men vreesde een opstand der bevolking; de pruisische regeering, die koningen en vorsten het hoofd doet buigen, moest als een dief in den nacht de bevolking van Posen van haar beminden kerkvoogd berooven!

Met dien extra-trein werd de gevangene naar het station Rawicz en van daar met postrijtuig naar Ostrowo, een stadje aan de grenzen van pruisisch-Silezië en Rusland, gevoerd. De dienaar des gewelds bezat den moed niet den prelaat toe te spreken, er werd gedurende de gansche reis geen woord gewisseld.

't Was drie uren in den namiddag toen Mgr. Ledochowsky de gevangenis binnentrad, alwaar twee vertrekken voor hem in gereedheid waren gebracht.

De primaat van Polen wordt door zijne vijanden een oproerling tegen het wettig gezag genoemd en 't is toch voornamelijk aan zijne voortdurende vermaningen te danken, dat de Polen nu zijn voorbeeld volgen en kalm blijven bij zooveel

onrechtvaardigheden. Nooit heeft Mgr. Ledochowsky opgehouden, de geloovigen van zijn diocees aan te sporen, de vervolging met geduld te verdragen en alleen troost en bemoediging te zoeken in het gebed.

Het geweld heeft een sterken arm, de verdrukten bezitten alleen het wapen des gebeds, doch de Voorzienigheid heeft meermalen doen zien dat dit wapen krachtiger is dan de bajonetten van een geweldenaar. Mgr. Ledochowsky is nu het slachtoffer van het geweld, doch wie weet hoe spoedig hij, tot beschaming en vernedering zijner vijanden, gerechtvaardigd de gevangenis verlaat, even als dit eens Mgr. Clemens August Droste zu Vischering deed, die andere pruisische bisschop, die nu 37 jaar geleden, insgelijks door Pruisen gekerkerd werd, omdat hij onwankelbaar trouw was aan zijn geloof.

De vrouw met de eieren.

Godfried Schalken was een leerling van Gerard Dow, den beroemden leidschen schilder. Even als zijn meester was Schalken een realist en koos zijne onderwerpen rondom zich. Elk onderwerp was hem overigens wel, dewijl de schitterende verdiensten van Schalken in de uitvoering gelegen waren.

Bij voorkeur schilderde de kunstenaar binnengezichten, en wist die op eene recht tooverachtige wijze door kaars- of lamplicht te verhelderen. Men moet een of meer van Schalken's stukken gezien hebben, om over al het ware, dat in zijne uitvoering gelegen is, deskundig te kunnen oordeelen. ‘De vrouw met de eieren’ is eene van zijne sierlijkste schilderijen.

Godfried Schalken zag te Dordrecht in 1643 het levenslicht. Zoon van een vader, die in het onderwijs een zekeren rang bekleedde, werd hij ook tot de studie der letteren opgeleid; doch de jonge Godfried legde zich in zijne vaderstad met zooveel welslagen op de schilderkunst toe, dat hij weldra naar Leiden ging om er zich onder de leiding van den grooten meester Dow. in de kunst te volmaken.

In later jaren bezocht hij Engeland, waar zijne kleine portretten hoog geroemd werden. Na verloop van eenige jaren had Schalken in den vreemde een schoon fortuintje verzameld en keerde naar zijn geliefd Holland terug, om in den Haag van de vrucht zijns werks te leven. Hij stierf er in den jare 1706.

De eerstgeborenen.

De bijbel van Gustave Doré, door den drukker Mame te Tours uitgegeven, zal niet alleen als ren gedenkteeken van kunst, maar tevens als een bewijs van ondernemingsgeest blijven bestaan. Prachtiger boek verscheen zeker in onzen tijd niet. Heeft Doré daaraan al zijn talent besteed, gewis heeft de heer Mame niets gespaard om de typographische uitvoering met de kunst, als wij dit mogen zeggen, gelijken tred te doen houden.

Reeds meer dan eene gravnuur, uit dien schat van kunstrijke platen, hebben wij aan onze lezers meêgedeeld; thans ontleenen wij aan denzelve het tafereel de Eerstgeborenen.

Gustave Doré is een man met diepe oudheidkundige studiën; dit blijkt uit al de bijhoorigheden in zijne bijbelsche platen; hij is daarenboven een groot schepper in zijne samenstellingen, en wij kennen geen teekenaar die met enkel wit en zwart, eigenlijk zooveel afwisselende kleuren aan zijn werk kan bijzetten.

Tooverachtig speelt hij met het licht, en dit is vooral in zijne illustratiën van Dante's *Divina Comedia* het geval. Doch brengen wij hier hulde aan zijn inderdaad treffend genie, dan ook moeten wij niet vergeten, dat de graveurs, geroepen om zijn werk weêr te geven, roemrijk hunnen naam naast den zijne mogen plaatsen.

Wat zou het geven, dat Doré zooveel talent aan den dag legde, indien zijne teekeningen niet met dezelfde innerlijke waarde, door de Pannemaeckers en andere graveurs, werden overgebracht?

Het boren der tunnels.

Als men de spoorweglijn der Ourthe, ofwel die van Spa naar Luxemburg volgt, staat men verbaasd over de talrijke tunnels, welke de trein aldaar doorsnijdt, en men denkt zonder twijfel na op den stouten ondernemingsgeest van den mensch, die zich niet meer verwaardigd den berg over te klimmen, maar stoutweg dwars door zijnen schoot heenvliegt.

Hoe lang ook eenige tunnels mogen zijn, worden zij schier onbeduidend bij hetgeen nu onlangs, dwars door den Cenisberg ondernomen werd en wat, indien de kapitalen gevonden zijn, zal ondernomen worden, om alzoo, onder de zee door, Engeland met het vasteland te verbinden.

Gewis alle die ontwerpen zijn reusachtig; maar de uitvoering is ruim zoo reusachtig. Verbeeldt u wat gevaren den werkman, onder in den schoot des bergs, voortdurend bedreigen. Immers, de ingenieurs mogen

met alle mogelijke zorg, tengevolge van peilingen, de richting welke de tunnel volgen moet, bepaald hebben - zeker is het, dat niemand ten volte verzekerd is, omtrent dien mysterieusen schoot der bergen, welke als het ware met de wereld ontstaan is.

Bij ieder stap die de werkman in dat hol doet, kan hij door eene vallende massa verpletterd, begraven en reddeloos versmacht worden. Denken vele kapitalisten, welke rustig, met de voeten in de gebloemde pantoffels, zitten te rekenen hoeveel intrest hun kapitaal, in de boring gewaagd, zal opleveren - denken zij wel ooit aan den werkman, die voor een betrekkelijk gering dagloon en voortdurend met gevaar van zijn leven, onder door de bergen wroet?

De tunnels hebben een onmeetlijken invloed op de handelsbeweging uitgeoefend; zij maken, natuurlijk, den afatand korter en brengen die menschen in eene rechtstreeksche gemeenschap, welke anders slechts met moeite met elkander in betrekking zouden komen. Zeker zou de wetenschap van onzen tijd over de bergen heen werken; doch daar gelaten de onmeetlijke kosten en gevaren, kan men aldus nooit de versnelling der reis, de verkorting van den afstand, den solieden grondslag erlangen, dien men, gelijkgronds en onder de hoogten door, bekomt.

Alvorens men tot het boren van eenen tunnel oveigaat, zijn er voorafgaandelijke werken noodig; zoo als wij reeds zegden, worden er peilingen gedaan, om den aard des bergs te onderzoeken, of deze al of niet vast en hecht is en op welke diepte men waterstraleu zal ontmoeten.

Na dit onderzoek wordt de juiste lijnrichting, voor welke men zooveel mogelijk de rechte kiest, bepaald en wordt de plaats voor het graven der putten aangeduid. Die laatsten worden enkel vereischt, als de tunnel zeer lang is; zij dienen om de uitgeholde stof op te halen, de gereedschappen te laten afzakken, voor lichtgeving, enz.

In de harde rotsgronden duurt wel is waar de boring lang; doch het werk is eenvoudig en niet gevaarlijk. Men werkt, in groot getal, op verschillende hoogten. In onvasten grond zijn er integendeel een aantal voorzorgen en ondersteuningswerken in hout aan te brengen, ten einde behoorlijk het gewelf te metselen.

Het is onmogelijk hier een algeheel overzicht van het boren der tunnels te geven. Die bewerking heeft hare geschiedenis in de wetenschap, zoo als ieder ander vak. Sedert de eerste boringen zijn de werktuigen hiertoe gebezigd, aanzienlijk verbeterd, volledigd en volmaakt geworden - ja, zoodanig volmaakt, dat, wij zegden het reeds vroeger, de tunnel onder zee tusschen Engeland en Frankrijk, in vier of vijf jaren zal geboord zijn.

België heeft voorzeker reeds zeer schoone tunnels; doch wil men die werken op eene machtige schaal nagaan, dan dient men Engeland, onder ander te Londen, den tunnel onder de Theems, te bezoeken; verder den weg van Londen-Birmingham; den weg van Parijs-Straatsburg; de zwitsersche centraalbaan en vooral den Cenis-berg.

Curiositeiten over Londen in 1741 en 1742.

Het park van St. James. - Cillibub. - Wandeling. - De Mail. - Dameskleeding. - Petits-maîtres en coqucttes. - Ranelach. - Vaux-hall. - Concert. - Soupers. - Verlichting. - de Catchcold. - Romans. - Da ridders

van den Kousenband. - Windsor. - Aanneming van ridders. - *Honni soit qui mal y pense.* - Banket. - Plundering der tafel. - Bal te Windsor. - Het kiezen van een partner. - Jachten, stierengevechten, wedrennen en boxers.

Het zou onmogelijk zijn, af te meten, wat veranderingen Londen, wij zeggen niet sedert de 17e, maar zelfs sedert de 18e eeuw, onderstaan heeft. Macaulay heeft, in zijne geschiedenis, ons in het Londen van 1600 rondgeleid, en dien ten gevolge kennen wij het leven van destijds volkomen.

Eene eeuw later had men inderdaad veel weg afgelegd, en wij naderen in zekere kleinigheden reeds datgene, wat wij in de 19e eeuw bezitten; doch het is niettemin opmerkelijk, dat men in de 17e als wondere dingen opteekende, wat men nu zelfs niet meer in aanmerking neemt.

Londen, het woelige, prachtige, dichtbebouwde Londen, had echter omstreeks het midden van 1700 een gansch ander uiterlijk dan nu. Baron de Bielfeld schreef onder anderen in 1741 en 1742 eenige brieven aan onderscheidene personen, welke te dien tijde in verschillende talen werden overgebracht, doch thans totaal vergeten zijn.

Welnu, wij zijn er zeker van, vooral diegenen welke Londen kennen, zullen uit die brieven met een wezenlijk genoegen, extracten lezen en van dit vertrekpunt uitgaande, kunnen afmeten, welke onmetelijke veranderingen, in minder dan anderhalve eeuw, werden voortgebracht.

De baron, aan eene hamburgsche juffer over de wonderen van Londen schrijvende, zegt onder ander:

Alle morgens ga ik na het *Park van St. James,* dit verschaft my tevens een veldgezigt, eene afzondering, afgewisseld door het denkbeeld van den Oorlog, van de Stad en van het Hof.

By het intreeden zie ik op het groene veldtapyt een drift koebeesten, die het voornaamste gedeelte verschaffen van een drank, door de Engelschen *Cillibub* geheeten, welken zy ter verfrissing gebruiken.

Zy komen in menigte elk met een kroes in de hand, tot op een derde met *Spaanschen* wyn gevuld, en het melkmeisje melkt dien voorts vol met geurige, schuimende melk, waarin de kragten zitten van 't eerste groen.

‘Ik gaa voort en doorkruis een twintig laanen, die deels recht loopen, en deels geslingerd zyn over een oneffen grond; maar alle even net gehouden. Aan den eenen kant zie ik een grooten vyver met eenden en ander watergevogelte. In 't midden van den vyver doet zich een eilandje op, vercierd met een landhuis in een aartigen smaak gebouwd; dit was eertyds de verblijfplaats van den beroemden St. Evremont, die zo veel toegebragt heeft tot den goeden smaak der *fransche* letteren.... Eenige schreeden verder zie ik een gedeelte van het Regiment der Lyfwagt te voet, door een Officier in den wapenhandel oefenen.’

Van het *Park van St. James,* dat gewis op dit oogenblik een prachtiger uitzicht heeft dan destijds, ging de baron de Bielfeld naar de groote en ruime wandelbaan, de *Mail* geheeten; de beschrijving welke hij van de hooge wereld geeft, is tamelijk pikant:

't Is dan middag en ik vind dezelve vervuld met eene menigte menschen van beide de sexen, zich met wandelen vermaakende. De Juffrouwen verschijnen er in een soort van *Négligé,* doch die haar bevalliger staat dan de uitgezogtste opschik.

‘Van 't hoofd tot de voeten zyn ze in 't wit, netjes geschoeid, in stede van een langen mantel hebben ze korte rokken, en een klein manteltje met kanten omzet, een kleine hoed van stroo, bever of pluimen op 't hoofd; deze kleediug, hoe eenvoudig

ook, voegt haar bij uitstek en zet der Jufferschappe eene innemende levendigheid by.'

Welke personen vertoonden zich op die wandeling, omstreeks 12 ure Eene mengeling van staatspersonen, hovelingen, *petits-maitres,* en wat zich overal laat vinden.... *coquettes.*

Daar, op die wandeling, werd het nieuws verhandeld en men vertoefde er tot dat men zich in groot toilet kleedde, om naar het hof of ter maaltijd te gaan.

Ging men nu niet naar de *Mail,* dan werd er ontbeten in eene der voorsteden van Londen, *Marybone* geheeten, in een 'Lusthof, kortelings aangelegd, om lieden van aanzien, op de aangenaamste wyze den morgen te doen doorbrengen, bekend onder den naam van *Ranelach.'*

Ranelach was een hof, zooals er thans zoovele zijn, rondom onze steden; in de 18e eeuw (1741) was het bezoek van een dergelijken tuin nog slechts gebruikelijk bij de grooten en adellijken; ziehier de beschrijving welke de briefschrijver er van geeft:

Deeze plaats is ruim, in eenen zeer goeden smaak beplant, By 't inkomen ziet men eene groote ronde plaats, allerwegen in kleine vertrekjes, die onmiddellyk op elkander volgen, afgeschooten.

In deeze vertrekjes kan ieder naar welgevallen Thee, Koffy, Chocolade of Morgenwyn krygen voor een zeer maatigen prys.

Dewyl deeze plaats zeer in den smaak der *Londenaaren* begint te komen, treft men er het best gezelschap aan, dat men in de stad vinden kan. Het geeft een aartig gezigt eenige honderden van Heeren en Juffrouwen, netjes in hun morgengewaad te zien zitten hun ontbyt te nemen.

In 't midden van die ronde plaats is een Tent, aan alle zyden open, geschikt voor de Muzykanten. Verkoopers van nieuwspapieren, snuisteryen, en van 't geen tot der Juffrouwen geschik dient, komen hier hunne waaren aanbieden.

DE VROUW MET DE EIEREN (NAAR GODFRIED SCHALKEN).

DE EERSTGEBORENEN (DOOR G. DORÉ).

‘De Hof bestaat verder in grasvelden en groote laanen van Lindenof Kastanje-boomen, te wederzyden digt beplant met kleine Jokboompjes, die het brandend schynen der zonne afweeren. Men wandelt op een vasten zagten grond, zoo gemakkelijk alsof men op *Turksche* Tapyten ging.’

Dat was dus de *Cremorn-garden* van dien tijd, daargelaten dat het gezelschap wat keuriger was dan dat van deze dagen. *De Vaux-hall*, die nu zoo alom bekende tuinen, hadden in de 18e eeuw een voorganger, die echter wel stil, doodsch en nederig moet geweest zijn, in vergelijking met wat de Vaux-hall later was: - niettemin staat de baron er voor in opgetogenheid.

‘Dit *Vauxhall* is eene andere openbare plaats van verlustiging, maar veel trotscher en grootscher dan de evengemelde, zy ligt aan de voorstad van Soutwark aan de andere zyde van de *Teems*. Men komt er niet dan 's avonds, en kan derwaarts ryden of over de rivier vaaren met schuiten, die 'er altoos, in groote menigte, gereed liggen.’

Men betaalde een shelling inkomgeld. Wilde een gezelschap gansch den avond in den Vaux-hall doorbrengen, dan gaf men bij het binnentreden aan ‘den Gasthouder, vergezeld van eenige keukenbedienden’ op, wat men verlangde te gebruiken. De spijskaart werd gemaakt en men ontving het nummer van het prieel, dat voor het gezelschap bestemd was.

Al de prieelen en latwerk droegen een nummer, en elk dezer had een genummerde bediende. In het midden eener plein was eene tent voor de muziek opgericht, en daar speelden de voornaamste Meesters van *Londen* de stukjes die aan de Natie behaagen: ‘men mag zeggen,’ gaat de baron voort, ‘dat het een treffelijk *concert* is.’

Het publiek was daar gemengd; alle standen woelden er door een. Er was echter eene bijzondere loge voor het eene of andere voorname gezelschap; die logie moest dienen voor de koninklijke familie, in geval deze eens mocht opdagen. De wandeldreven waren ruim en zeer fraai. Als de schemering viel, werden alle ‘wandeldreeven, priëelen, hoeken en laantjes’ met groote lantaarns en met ontelbaar veel glazen lampjes verlicht.

‘By elk lampje,’ schrijft de baron, ‘hangt een vlaswiek in brandewyn gedoopt, alles is 's morgens gereed gemaakt. De Gasthouder geeft door een teken te kennen, dat al de bedienden zich gereed moeten houden, om de lichten aan te steeken; ieder begeeft zich op zyn post en slaan, naa een tweede teken bekomen te hebben, de handen aan 't werk, en dit doen ze met eene zo verbaazende vaardigheid, dat de geheele plaats in minder dan twee minuten zo verlicht is als of het weder volkomen dag ware. Deeze verlichting, die iets van 't betoverende heeft, doet iemand verbaazend aan.’

Men ziet dat de wereld in die dagen al licht te vreden was, en al even licht spoedig verbaasd stond; maar luistert verder naar de chineezery, die de baron de Bielfeld beschrijft.

Na gezegd te hebben dat men in Engeland erg bang is om verkoud te worden, welke kwaal men *catchcold* noemt, vertelt hij welk geestig middel de gasthouder uitvond, om zijne gasten niet in de open lucht te laten eten of zitting houden.

Om dus het ongemak, van in de open lugt 's avonds te eeten, te ontgaan, heeft de Meester van de Vaux-hall bedagt om alle priëeltjes met gewascht linnen te bedekken.

Zo ras de klok negen uuren geslaagen heeft, hoort men een derde teken geeven, en terstond ziet men, als van onder den grond, dekkleeden opkomen, die zich ontrollen, en van drie kanten de priëeltjes bedekken, boven zamenloopende. Deeze

zyn aartig met sterke kleuren geschilderd, en maaken, in elk prieëltje, drie groote schilderyen uit, die het gezigt streelen, terwyl ze het gezelschap tegen de avondlugt dekken.'

Gedurende het avondmaal speelde het muziek niet, hetgeen ten minste bewees dat men kwam voor het genot der uitvoering.

De romans maakten in de 18e eeuw reeds eene lievelingslektuur der Londenaars uit, en de adellijke schrijver vertelt ons dat de auteurs hunne verhalen tot eene verbazende grootte wisten uit te dijen. Men maakte ze van acht, negen en tien deelen! Dat belet niet, dat ze toch in de vergetelheid gevallen zijn, al droegen zij ook de namen van Richardson en Fielding.

In 1842 woonde de baron het inhuldigen van vier hertogen bij, als 'ridders van den Kousenband.'

Men telde in Engeland drie ordens, namelijk die van den Kousenband, in 1350 door koning Eduard III ingesteld; anderen beweren in den jare 1344 of 1349; de Bad-orde, gesticht door Richard III en in Schotland de orde van den Distel.

Het lint der eerste orde is donkerblauw, der tweede karmozijnrood en der derde donkergroen.

De koning zat, voor die plechtigheid op den troon; voor hem stond eene zitbank. De vier kandidaten - het waren de hertogen van Marlborough, van St. Albans, van Portland en Kingston - werden vooreerst tot ridder van de Bad-orde geslagen. Driemaal gaf de koning hen, met den uitgetogen degen, eenen tik op de schouders.

Na die plechtigheid, legden zij den gewonen eed af, kusten 's konings hand en den voet op het zitbankje gezet hebbende, hechtte hij hen den kousenband om het been. 'Deeze nieuwe ridders,' zegt de briefschrijver, 'draagen de Orde van 't *Bad*, tot den dag hunner inhuldiginge tot Ridder van den *Kousseband.'*

Om de voltrekking der plechtigheid te zien, reisde men naar Windsor; op weg vernachtte men te Hampton-Court en bereikte den volgenden dag Windsor, het heerlijk vorstelijk kasteel, waar vele koningen en koninginnen van Engeland bij voorkeur verbleven.

De klokken gaven 'kundschap dat de plechtigheid der inhuldiginge stond te beginnen.' De ceremoniemeester leidde de gasten in de kerk, die tegen het kasteel staat, alwaar zij plaats namen op de hooge banken in de koor, die 'oudtyds geschikt scheenen geweest te zijn voor de Geestelyken om er dienst te doen.'

Vier en twintig - dat is het getal der ridders - tapijten van verscheidene kleuren, hingen van het gewelf der koor naar beneden; op die tapijten waren de wapens der ridders afgemaaid, volgens rang van aanneming. Voor het altaar lag een geopende grafkelder.

De deuren der koor werden geopend; doch laten wij baron Bielfeld zelve het woord nemen: ik zag de Dienaars van de Orden, twee aan twee, binnen komen; zy waren in *Zwitsersche* kleedye, met een hellebaard in de hand en een fluweele muts met roode pluimen op 't hoofd. Op hun volgden de Officiers der Orden, de Schildknaapen en de Ceremonie-meesters, elk in zijn rang: daar naa kwamen de Ridders, ook aan paaren tusschen hun, de vier aankomelingen geleidende.

De jongste Ridders gingen voor aan, en zy hadden allen de plegtigheids kleederen aan. Deeze kleeding is wit satyn, bestaande in een soort van wambes, op zijn *Spaansch* gemaakt, en rolbroeken van dezelfde stoffe, witte koussen en schoenen, een groote mantel van blaauw satyn met wit gevoerd, en vercierd met gouden kwasten en akers.

De gouden Ridders-keten zet deeze kleeding luister by, gelyk ook de blaauwe Kousseband, waarop met gouden en zomtijds ook diamanten letteren, de spreuk der Ridderorde geleezen wordt: *'Honny soit qui mal y pense.'*

En te dezer gelegenheid onderbreken wij den briefschrijver, om hier een algemeen aangenomen denkwijze voortaan in twijfel te doen trekken.

Men denkt dat de orde van den Kousenband ontstond toen Eduard III den gevallen kousenband der gravin van Salisbury opnam, en, de hovelingen daarover glimlachend, de koning de bovengemelde woorden uitsprak.

Het schijnt meer waar te zijn, dat de orde werd ingesteld na de overwinning van Crécy, waar hij een kousenband als krijgsteeken had laten waaien; de spreuk zou eene zinspeling zijn op zijne pretentiën op den franschen troon.

Anderen beweren dat het eerste denkbeeld opklimt tot Richard I, die in het beleg van St.-Jean d'Acre, 26 ruiters, door een blauwen band onderscheiden, aan zijn persoon verbonden had. Doch luisteren wij andermaal naar den ooggetuige:

De degen der Ridders hangt aan een gouden draagband, hunne handschoenen zijn met gouden franje omboord, in stede van een hoed draagen zy een fluweelen muts, van voren vercierd met een knoop van diamanten, en een groot bosch witte pluimen; hun hair hangt los of zij hebben *naturelle* pruiken op.

Zo dra alle de Ridders in het koor getreeden zyn, worden de deuren gesloten, en ieder hunner plaatst zich onder het kleed 't welk zyn wapen voert. In 't algemeen maakte de kring der Ridders eene allerheerlijkste vertooning.

Men maakte een aanvang met het begraaven van de toerusting der

vier overledene Ridders. Hunne rydrokken, degens, spooren en handschoenen, enz. werden, stuk voor stuk, door de twee oudste Ridders, ran de koor-deur na het graf gebragt, 't welk zich voor 't Altaar opdeed, en waar in de Ceremonie meester, dit alles nederleide.

Naa het ter aarde bestellen van alle deeze dingen, riep de Opperste Schildknaap, met luider stemme: *sic transit gloria mundi,* zo gaat de roem der wereld voorby. Waarop men overging tot hut kleeden der nieuwe Ridders. Zy werden, de een naa de ander, tot voor 't Altaar geleid, waar men de Regels der Orde las, welke zy beloofden te zullen onderhouden, de twee oudste Ridders, door den Ceremonie-meester geholpen, deeden hen de muts en handschoenen aan.

'Zo dra zy gekleed waren, naderden alle Ridders, omhelsden de nieuw aangeuomenen als Broeders in dezelfde waardigheid, en bragten hun vervolgens na de plaatse waar de tapyten met hunne wapens hingen. Zo ras zy alten gezeten waren, dekten de oude en nieuwe Ridders hunne hoofden met de Ordensmutsen en zaten eene kleine wyl in die houding.'

Verder stormde het publiek naar buiten, om de ridders, die zich langs den tuin naar de ridderzaal begaven, geluk te wenschen. Een banket sloot de plechtigheid. Het werd gegeven in eene zaal, omringd door eene gaandery voor de 'toekykers.'

Honderdtwintig gasten namen plaats aan tafel; men dronk er sterk, te meer omdat het 'smoorheet' was. De vier nieuwe ridders betaalden niet alleen het maal, maar al wat de reis betrof; aan elk kwam dit zoo wat op 2000 pond sterling te staan (hetgeen in onze dagen eene kolossale som vertegenwoordigt).

De ridders zaten in hun plechtigheidskleed aan tafel; doch het feest eindigde met eene aardigheid, die wij den baron nogmaals zelf laten vertellen:

Omtrent den tijd van het 'afnemen der tafel' bevond hij zich in levensgevaar: 't ls naamlijk, by dus eene plegtigheid, gebruikelijk, dat de Ridders de tafel, met alles wat 'er op is, aardwerk, messen, vorken, glazen, tafellakens en servetten, aan het volk te buit geven.

Het teken tot het mogen weghaaien van dit goed was een weinig te vroeg gegeeven, en eer dan alle gasten de eetzaal ontruimd hadden. Ik was onder de ongelukkigen, die wat te lang stand hielden en zag in een oogenblik, de buitgierige menigte op my en mijne schoone Gezelliae (de dame die naast den auteur gezeten had) aankomen, met een drift, die ik met geene mogelijkheid kan beschrijven.

'Duizend armen waren uitgestrekt om braaf wat te krijgen en wij stonden deeze roovers in den weg.' Tegen een der kolommen van de zaal staande, liep hij twintig maal gevaar letterlijk plat gedrukt te worden en slechts, dauk aan de hellebardiers, werd hij met zijne dame, na een kwartier uurs gewerkt te hebben, gered.

Een bal, dat ten zes ure des avonds aanving, werd te Windsor dien avond gegeven. Als men voldoende menuëts gedanst heeft, zegt de baron, en de contra dansen beginnen, kiest men in Engeland een dansgenoote, die men den naam van *partner* geeft en met wie men den ganschen avond, met uitsluiting van elk andere, zich aan het dansgenot overgeeft.

De tijden en zeden zijn wel veranderd; indien men thans zoo ijverig bij dezelfde dame was, zou men opspraak verwekken; doch destijds was het een aangenomen gebruik, dat nu nog slechts op onze boerenkermissen voortduurt.

Hoog roemt de schrijver het karakter van den Engelschman; doch niet als hij zich overgeeft aan 'Perforsse jagten, Stierengevechten en die van andere dieren,

Wedloopen, waar in Menschen en Paarden bezwijken, bloedige Kampvegten tusschen Burgers en wat van dien aart meer zij.' De laatste zinsnee doelt gewis op de wedrennen met paarden en op de boxers.

O - O.

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie. (*Vervolg*.)

XIV.

De visschers van Blankenberghe zijn voorzeker trouw aan den ouden trant van zaken gebleven: van oudsher zijn zij visschers en blijven dat.

De vader neemt zijn zoon reeds vroeg meê naar zee; overigens toen het kind nog op den arm gedragen werd, kroop het reeds in het duinzand en maakte zich den grooten waterplas eigen.

En toch is het visschers-ambacht niet winstgevend, verre van daar.

Even als in Gent, zegt Frans de Potter, sedert eeuwen de familiën van Melle, Deynoodt, Minne en van Loo, de vleeschhouwersnering uitoefenen, even zoo zegt Bardin, worden de namen van De Bruyne's, Cattoor's, Wybauw's, Van Dierendonck's, Popelier's, Regout's, Taut's, De Rycker's en Gezelle's, die men reeds in de oude doopregisters ontmoet, heden nog door de visschers van Blankenberghe gedragen.

Hun godsdienstzin, het werd reeds gezegd, is dezelfde van vroeger eeuwen, trots al de dikke wormen, met hunne *echo's*, die zich jaarlijks in hun midden komen vestigen.

Heilig houdt de visscher de in zee gedane beloften. In zijn huiselijk leven is hij matig, zedig, ernstig, goed vader, goed echtgenoot, tot daden van moed en zelfopoffering gereed. Rijkdom kent hij niet, want zelfs het vaartuig, een notendop, waarin hij zich op de wijde zee waagt, is het zijne niet: - dat huurt hij van den reeder.

Frans de Potter - en hij moet het wel weten, want de man is in al die oude dingetjes volkomen thuis - zegt ons ergens, dat de kleedij van den Blankenbergher visscher nagenoeg dezelfde is als die der Vlamingen van de XVIe eeuw.

Even als zij, zegt hij, dragen zij op de feestdagen, eene breede broek van roode stoffe, langs voren bij middel van een grooten knoop vastgemaakt.

De broekknoop is gevormd door een muntstuk van Maria-Theresia, bij voorkeur een kroon, waarmede men zijn huwelijksfeest viert en waarvan men zich niet ontmaakt, al ware er zelfs geen kruimel brood in huis.

Ondervest en bovenvest - buis of wammes - is van eene oude snede; in den winter is het eerste van laken, en in den zomer van sits met roode bloemen, opgeluisterd door zilveren knoopen.

Gaan de visschers naar zee, dan zijn ze, voor den tocht, behoorlijk met hooge en zware waterlaarzen, leêren voorschoot en dito mouwen uitgerust.

Niets schilderachtiger dan een groep oude visschers, die op den hoek eener straat of aan het strand bij elkaar zitten; ik heb nooit in die groepen iets gedruischmakend opgemerkt: integendeel. Men zou gezegd hebben, dat men in dien kleinen kring over de meest ernstige vraagpunten, in kalmte en fluisterend, beraadslaagde.

Ik sprak hooger van den moed, de opoffering, den godsdienstzin der visschers; de heer Segaert - ik introduceer ieder lezer der *Illustratie* bij hem, aan het strand en in

zijn recht comfortable huis - heeft er mij een drietal staaltjes van verteld, die ik op mijne beurt den goedwilligen lezer wil overbrengen.

XV.

Een vreeselijke storm had vier-en-twintig uren aangehouden; op de zandbanken der Paardenmarkt, was een groot schip gestrand; de bruisende golfslag beukte het vaartuig; de huilende wind gierde door het als spinneweb gebroken want.

Het kon niet lang meer duren of gansch de romp zou verbrijzeld en de onstuimige zee zou de brokkelen heinde en verre op het strand zaaien, als wilde zij spottend zeggen: ziedaar, mensch, hoe ik uw solieden scheepsbouw als een solferstek breek!

Blankenbergsche visschers voeren, niettegenstaande de holle zee, in hun notendop naar het vaartuig; met kloppend hart oogde men hen, nu eens dansend op de toppen der golven, dan eens in deze als begraven, op het strand achterna.

Na veel moeite en gevaren bereikten zij de zandbank en dachten dat er geen levend wezen meer aan boord was; zij klommen in het vaartuig en, tot hunne groote verbazing, lagen de matrozen op het dek uitgestrekt en in diepen slaap verzonken.

Dag en nacht hadden zij tegen het noodweêr geworsteld en eindelijk waren zij neêrgezakt en, 't mocht stormen rondom hen, ingeslapen! Slapende hadden zij in de eeuwigheid kunnen geslingerd worden.

De visschers klopten de matrozen, met de vlakke hand op de pikbroek

wakker en zij, opspringend, waren voorwaar wel verwonderd, dat die mannen, in hunnen notendop, de bulderende zee hadden durven oversteken om hen aan een stelligen dood, en het geteisterd vaartuig van eene totale vernieling te redden.

Op gegeven oogenblik, en toen het vaartuig los geraakte, nam de visschersboot den zwaren romp op sleeptouw, en bracht hem te Vlissingen binnen.

Dat is een onder honderden feiten. De zee is een boek, zegden wij in den aanvang, doch de daden van moed en zelfopoffering staan er niet in opgeteekend.

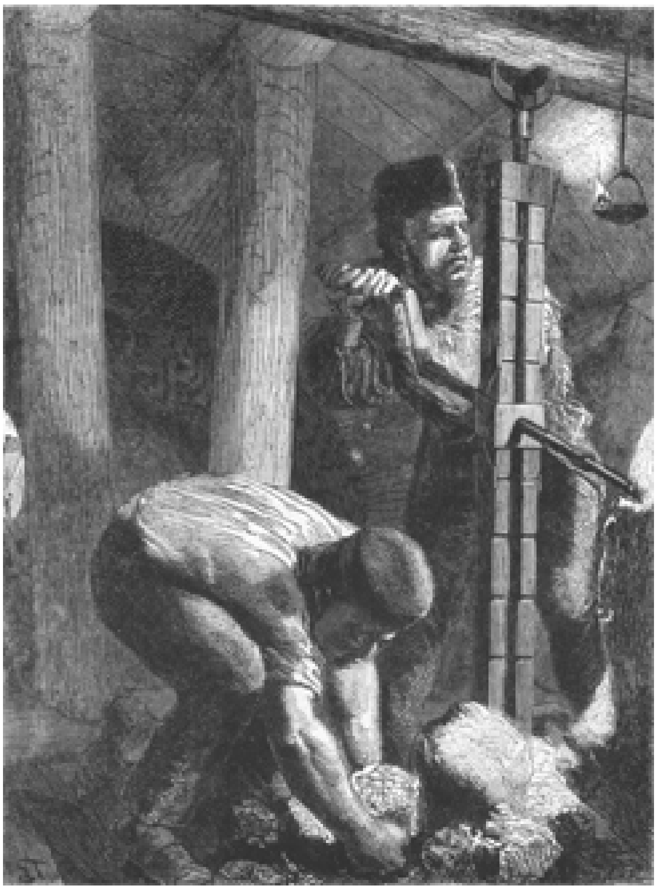

HET BOREN DER TUNNELS.

Laat ons nu voor een oogenblik naar het stadje terugkeeren.

Op een donkeren nacht, het was den 28 April 1870, werd er op de deur geklopt van de kleine woning van Maria de Langhe.

Het was een helsch weer: de regen en hagel kletterden snijdend neêr; de wind gierde over den dijk en langs de daken, geveltoppen en schoorsteenen van het stadje; de zee brulde en loeide alsof zij duin en stad andermaal in haren schoot ging begraven.

Het was middernacht. Twee werklieden kwamen Maria de Langhe bidden, smeeken hen te volgen tot gene zij de schuilhaven, die op geringen afstand van het stadje gelegen is, ten einde hulp en bijstand te brengen aan de vrouw van een der werklieden.

Wie is Maria de Langhe? Eene eenvoudige vrouw uit de volksklas, die, als veertienjarig meisje, bij wijlen Dr. Notebaert in dienst trad en op haar twintigste jaar, door dezen geneesheer in de vroedkunde onderwezen en ook gediplomeerd werd, en nu sedert jaren - zij kan thans zoo wat zeven-en-vijfiig jaren tellen - inderdaad, voor de arme visschersfamiliën eene andere Voorzienigheid is.

De nacht was zeker niet aantrekkelijk; doch Maria de Langhe heeft het gevoel van plicht in zoo hooge maat, dat er inderdaad iets heldhaftigs in haar is.

Het weêr was helsch, zegden wij, de nacht stikdonker. De dijk van Blankenberghe naar de in aanbouw zijnde schuilhaven, was met onregelmatig opgehoopte bouwmaterialen overdekt; bij volle daglicht was het zelfs, op sommige punten, onmogelijk aldaar te circuleeren.

Het was echter langs dien weg, dat de moedige vrouw, de houten barakken, aan gene zij de werken, moest bereiken.

Klouterend en tastend werd de weg voortgezet, toen eensklaps de voet van Maria de Langhe op een stuk hout uitschoof en zij ter aarde viel; zij gevoelde onmiddellijk dat er iets verschrikkelijks had plaats gehad; maar moedig zegde zij:

'Wil mij opnemen om mij te ondersteunen; want mijn been is gebroken.'

De twee werklieden gehoorzaamden, en wilden haar nu in haar huis terugbrengen; doch zij antwoordde:

'- Neen, mijn plicht vooraf. Uwe vrouw verkeert misschien in een gevaarlijken toestand. Breng mij bij haar; want het ware voor mij eene knaging, indien haar een ongeluk moest overkomen, bij gemis aan hulpmiddelen. Nadien zal ik mij wel laten bezorgen' (*letterlijk*).

Vindt gij niet dat er iets heldhaftigs in dat antwoord is? De plicht sprak bij haar luider dan de pijn, de smart, het persoonlek behoud!

De twee mannen tilden nu de moedige vrouw op, en worstelden in dien ijselijken nacht, over duizende hinderpalen voort; op hunne armen gedragen, bereikte eindelijk Maria de Langhe, de houten barak en vond er de arme vrouw in een allerdroevigsten toestand. Zij, van hare zijde, verkropte de folterende pijn van het gebroken been.

Vier uren lang bleef zij daar. Men begrijpt in welke moeielijke houding. Eindelijk kon zij aan het vertrekken denken; doch hoe haar huis bereiken? De beide werklieden voerden die moedige vrouw op eenen kruiwagen in den nacht naar huis, waar zij drie maanden aan de zorgen van Dr. Verhaeghe bleef toevertrouwd.

Een tweede Voorzienigheid voor Blankenberghe, ja, dat is zij in elke bange omstandigheid geweest, en het gouvernement verleende haar dan ook de decoratie van 1^{e} klasse - eene plechtigheid, die door al de aanwezige badgasten gevierd werd en waarbij de wijn, mild gegeven, ook mild gedronken werd.

Indien gij warme zeebaden denkt te moeten nemen, ga bij Maria de Langhe, vrouw P. van Wulpen, en gij zult er nog de prachtige geschenken zien, die, vooral door bemiddeling van Mevrouw de barones van Cromburghe, haar werden gegeven. Zij zal u nog vertellen... doch laat haar zelf de namen noemen van diegenen, welke tot dit echt volksfeest bijdroegen.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 30]

Generaal Van Swieten.

Nederland voert op dezen oogenblik oorlog in de Oost-Indiën en wel op Atchin, dat de traktaten met de beschaafde wereld verbroken heeft en voor zijnen zeeroof dient getuchtigd te worden. Reeds het voorgaande jaar zond Nederland eene expeditie tegen de Atchineezen af, doch deze, geholpen door het onhebbelijk klimaat, de ziekten en de tegenwinden, dwongen de Nederlanders tot achteruit gaan.

GENERAAL VAN SWIETEN.

‘'t Schijnt zoo in al de indische oorlogen met Nederland,’ zegt generaal Knoop, een hoogst verdienstelijk mililair schrijver; ‘men vangt zonder veel nadenken en met geringe krijgsmacht, eene expeditie aan, men wordt geklopt en tracht nadien door beter op te passen, de gepleegde fouten te herstellen!’

Dat is nu juist geen hollandsch doorzicht; het geringschatten van den vijand, wordt niet zelden zwaar geboet. Hoe het zij, zoo ging het ook met de eerste expeditie. Toen de tweede gevormd werd, was er een man van kennis en beleid noodig, en het oog viel op een ouden krijgsman, reeds lang tot het rustend leven overgegaan, doch die de oproerige indische volken meer dan eens getuchtigd had. Wij willen spreken van generaal van Swieten.

Jan van Swieten is de zoon van den luitenant-kolonel van dien naam, die in 1859 overleed. Hij werd in 1807 te Mentz uit een hollandschen vader en eene fransche

moeder geboren en is dus thans 67 jaar. Het schijnt dat de soldaat reeds in hem stak toen hij pas de kinderschoenen uitgetrokken had, want wij vinden hem in 1821, dus op veertienjarigen leeftijd, reeds als volontair bij een der afdeelingen van het nederlandsche leger; korten tijd daarna was hij kadet en in 1824, dus op zijn 17e jaar, droeg hij reeds de epauletten van tweede luitenant.

Op dien leeftijd mocht de eerzucht zich met zulk een rang wel voldaan achten, doch de jonge van Swieten zocht werkzaamheid, zocht krijgsroem. Een schoone gelegenheid vond hij daarvoor in den oorlog op Java, en wij zien hem dan ook in de eerste dagen van het jaar 1827 naar Batavia vertrekken als officier bij de expeditionnaire afdeeling. De jongeling zal toen wel niet gedacht hebben, dat hij zes en veertig jaren later, vergezeld van de wenschen eener gansche natie, voor de derde maal aan eene dergelijke expeditie zou deelnemen.

Van Swieten keerde in Augustus 1830, toen de oorlog geëindigd was, met de Willemsorde op de borst, naar het vaderland terug; hij bezat reeds den rang van eerste luitenant. De oorlog met België was uitgebroken; de jonge luitenant nam dan ook deel aan den Tiendaagschen Veldtocht, doch bleef niet langer dan tot 1834 bij het landleger: de werkeloosheid hinderde hem, hij ging weêr tot het indische leger over en werd kort na zijne aankomst te Batavia tot kapitein bevorderd.

In 1844 was hij tot den rang van luitenaut-kolonel opgeklommen, vier jaren later was hij chef van den generalen staf bij de tweede expeditie naar Bali, en nam als gouvernements-commissaris ijverig deel aan de bemoeiingen, om de moeilijkheden met Bali tot een goed einde te brengen.

Nog een jaar later werd van Swieten benoemd tot gouverneur der westkust van Sumatra, welke betrekking hij ook bleef bekleeden nadat hij in 1853 tot generaal-majoor was benoemd; hij moest haar echter vaarwel zeggen toen hij in 1858 als luitenant-generaal, commandant van het indisch leger, werd geroepen om de fouten te herstellen, die bij de eerste onderneming tegen Boni waren begaan.

't Schijnt dat de grieven die in het vorige jaar tegen den eersten tocht naar Atchin werden aangehaald, wel degelijk van toepassing waren op de mislukte expeditie naar Boni; generaal Knoop zegt dit ten minste onverborgen. Daarenboven is hij van oordeel dat het generaal Steinmetz, die, ofschoon beperkt in zijn gezag, opperbevelhebber was, aan krijgsdoorzicht ontbrak. Hij handelde niet doortastend, en liet, toen hij, om zijne verwonding, het commando moest neêrleggen, nog weinig hoop op gelukken achter. Zijn opvolger, generaal Waleson, bracht het er niet beter af. De regeering had, even als in het vorige jaar, een ongunstig jaargetij voor de onderneming gekozen, de opperbevelhebber wist geen partij uit zijne overwinningen te trekken en moest eindelijk zijn vreeselijk gedund leger den terugtocht doen aannemen.

Bij de tweede onderneming, die het jaar nadien plaats had, werd het oppergezag ook in staatkundige zaken geheel in handen van generaal van Swieten gesteld. De nieuwe opperbevelhebber had tegen de grootste moeilijkheden te worstelen, doch hij wist ze te overwinnen, en in vier maanden tijds was de oorlog op glansrijke wijze ten einde gebracht. ‘Hij had overwonnen,’ zegt generaal Knoop, ‘zonder dat zijne overwinning ontluisterd werd door iets, wat maar in het allerminste naar wreedheid en woest geweld zweemde; hij had beleid getoond, dapperheid, voortvarendheid.’

Na deze belangrijke gebeurtenissen bleef van Swieten nog twee jaren in Indië. Hij had toen den leeftijd van vijf en vijftig jaren bereikt, hij verlangde naar rust en verkreeg op zijn verzoek eervol ontslag.

Generaal van Swieten leefde stil en rustig in den Haag, omringd door de algemeene sympathie. In 1864 was hij tot lid der StatenGeneraal benoemd; verder tot aide-de-camp van koning Willem, lid van den Raad van State, enz. Daarenboven was de grijsaard, zoo als wij zegden, 67 jaren oud. Niettemin hoopte men, dat hij andermaal de zeeën zou oversteken, om te gaan recht maken wat anderen hadden verbroddeld.

De oude generaal gaf gehoor aan den oproep, hem toegericht. Daags voor het vertrek noodigde de minister Fransen van de Putte, den generaal den prins van Oranje, de vertegenwoordigers der vreemde Mogendheden, de leden van den Raad van State, aan een feestmaal. Schuimende toasten werden den grijzen soldaat toegebracht.

Toen hij den volgenden dag afstoomde, waren duizenden aan het station van den Haag vereenigd; de vivats berstten langs alle kanten los en vergezelden den grijzen generaal op zijn gevaar vollen tocht.

Wat in Indië is voorgevallen, sinds van Swieten naar Atchin toog, is algemeen bekend, want ieders aandacht is op dien belangrijken tocht gevestigd; wij mogen echter eene bijzonderheid niet verzwijgen, die bij de eerste belangrijke onderneming tegen de Atchineezen is voorgevallen. Bij de inneming van den Kraton, was het namelijk de oud-pauselijk zouaaf, C. de Rooy, van Wijk bij Duurstede, die de nederlandsche vlag op die sterkte plantte, eene daad, die hem het verlies van een zijner armen kostte. Zijn naam moet in eere gehouden worden, want hij heeft niet alleen de eer der vlag hersteld, maar daarenboven diegenen beschaamd gemaakt, welke eens aan de pauselijke zouaven het recht durfden betwisten, zich nog langer Nederlanders te noemen.

Vervlogen tijden.

Als ik 's morgens of 's avonds uitga, ontmoet ik zeer dikwijls in eene kleine straat, bezijden mijn huis, twee oudjes, die, wonderlijk genoeg, twee met elkander rijmende namen dragen; ze heeten Kwik en Flik.

Kwik en Flik hebben, behalve hunne namen, nog veel meer overeenkomst met elkander; beiden waren jongens uit dezelfde buurt; beiden waren kinderen uit den werkmansstand. Hunne woningen lagen tegenover elkander, en het huisje van dezen was niet beter dan dat van den anderen; doch 't was de eigendom der familiën.

Vader Flik was een kleêrmaker en zijn oudste zoon leerde het ambacht van den vader; zijn buurman Kwik was een loodgieter, en zijn jongen moest hem als zoodanig opvolgen.

Zoo als de vaders goede vrienden waren, en 's avonds na den volbrachten arbeid, aan de deur hun pijpje kwamen rooken en ‘buurten’, zoo ook waren de jongens het volkomen eens: zij gingen te samen naar school, pleegden te samen alle kattenkwaad, speelden te samen in steeg en goot, buiten de stad in het zomerzonneke, en op de vestgracht in den barren winter.

Toen zij grooter werden, vrijden Kwik en Flik, de twee juniors, om hetzelfde kantwerkstertje, dat altijd op den dorpel harer woning, naast eene oude blinde moeder zat te werken, en de vriendschap tusschen Kwik en Flik dreigde in eene gloeiende vijandschap over te slaan, hetgeen het lichtzinnige ding zeer vereerend voor zich vond.

Flik dreigde dien verleidelijken Kwik, mond en ooren toe te naaien, en Kwik, beulachtiger dan zijn mededinger, zinde er op dezen de beide zintuigen met een lepel gesmolten lood te stoppen.

Gansch de buurt was er meê begaan, toen eensklaps het kantwerkstertje Kwik en Flik afschipperde, en met Dik, een derde rijmende naam uit de buurt, in het huwelijksbootje stapte: - eene beslissing welke Kwik en Flik andermaal bijeen bracht en een nieuw verbond van vriendschap sluiten deed.

Kwik en Flik werden gelijktijdig door Napoleon onder de wapens geroepen en volgden dien heerschzuchtigen kroondrager in het gloeiende zand van Spanje, gelijk in de koude sneeuw van Rusland. Dapper waren zij beiden; doch zij schreven hunne *gloire militaire* slechts op..... het spaansche zand, gelijk op de russische sneeuw.

Langen tijd deelden zij hetzelfde bivak, vielen in dezelfde gelederen aan, gingen in gezelschap loopen - hetgeen in militaire bewoording heet: terugtrekken - omhelsden elkander 's morgens, als 't er op af ging, vonden elkander 's avonds, dikwijls na onrustig zoeken, weêr en spraken dan van hunne vervlogen dagen, van hunne arme buurt; wenschten moeders pappot terug en slingerden alle *gloire militaire* en alle Napoleons naar de maan.

Kwik en Flik hadden nog slechts onbeduidende wonden, en liepen, toen ze van Moskou afzakten, verduiveld vlug hunnen Napoleon achterna.

Dat duurde dagen; het ging door de dikke sneeuw - dat spottend lijkkleed van het fransche leger! - over het ijs en door het water.

Langs den weg, of liever rechts en links van de baan, die de gloriezoekers maakten, vielen kameraden stervend, verkleumd van koude en hongerig neêr; doch niemand bekommerde zich om hen. Iedereen dacht aan zich zelve.

Voor eenige dagen was de soldaat nog vol achting, eerbied en ontzag voor zijne officiers; vandaag draait hij schier zijn hoofd niet om als een zijner bevelhebbers in de sneeuw zakt en sterft. Misschien hadden de meeste soldaten ‘voorwaarts’ geroepen, al was Napoleon zelf in het sneeuwdons neêrgetuimeld.

Voorwaarts, om uit dat gevloekte sneeuwland te geraken! dàt was het eenige denkbeeld dat de soldaten bezielde. Dat ook dachten Kwik en Flik; maar zij hadden elkander trouw beloofd en zelfs gezworen, dat, viel er een, de ander zou wachten tot dat hij de oogen had dicht genepen.

Dat oogenblik was voor Flik eens zeer nabij geweest; het was aan de Berezina. Brrr! dat doet iemand, jaren nadien, nog ijzen en bibberen.

De doodschrik zat de roôbroeken in het lijf. Achter hen hoorden zij het gedommel van het kanon en die duivelsche kozakken zaten hen gedurig met die puntige lans in de ribben. De grootste verdienste, de grootste hoedanigheid van den soldaat was op dat oogenblik - hard loopen.

Elkander verdringende, bereikte men door sneeuw en wind de schipbrug; men vocht om op dien zwakken vloer te geraken: kanons, oorlogswagens, kavalerie en infanterie, alles drong op de brug al loopende vooruit.

Helaas! daar wijkt de brug, die tegen een zoo grooten last niet bestand is, en duizenden vallen donderend, krakend en bonzend tusschen de zwalpende ijsschotsen in de rivier.

Verschrikkelijk! Als Kwik en Flik daarvan spreken, worden zij nog bleek, en Flik zegt dan altijd: ‘Kwik, laat ons nog een Vader-ons bidden voor de dooden der Berezina.’ Ja, dan huiverden zij nog, als hoorden zij den onmeetlijken smartkreet, die uit het ijzige water opsteeg; dan sloeg Kwik de handen nog voor de oogen, als om de bleeke en verwrongen gezichten, de wanhopig opgestoken armen niet te zien.

Kwik was gered, want de brug brak eene handbreedte achter zijne hielen af; maar Flik was achter hem in den afgrond gedompeld.

De eerlijke Kwik was zijne belofte gestand; hij ziet Flik de armen opsteken, roept hem moed, maar steekt hem, wat oneindig beter is, zijn geweer toe, en - hoe, dat weten geen van beiden! maar Ons Lieven Heer was er bij, zegde Kwik altijd - hij gelukt er in zijnen vriend naar boven te halen.

De ijskegels vrozen Flik aan de kleêren, maar een goede dronk snaps, de vrees voor die helsche kozakken, het gedommel van het kanon, de brand die in de verte de sneeuw rood kleurde - dit alles deed hem loopen, totdat hij min of meer in veiligheid was, als wanneer Kwik inderdaad hem verzorgde als een broeder, als een kind.

Kwik en Flik kwamen, afgerost zooals gansch het leger, in Frankrijk terug en daar verloren de beide vrienden elkander uit het oog. Kwik dacht zeker dat zijn vriend Flik *ad patres* was, terwijl Flik de overtuiging had, dat Kwik den grooten en laatsten tuimelaar reeds gemaakt had.

Het was na den slag van Waterloo, dat twee gekwetsten in het hospitaal te Brussel, naast elkander lagen: den een had men een been afgeschoten, den ander had de kogel het rechteroor afgeslagen en nog andere nuttelooze openingen in het corpus gemaakt.

De eerste droeg de fransche uniform, de tweede die der nederlandsche troepen. Toen zij elkander voor het eerste konden aankijken, riep deze plotseling ‘Kwik’, de andere driftig ‘Flik’, en zij reikten elkander de hand, en Kwik kwam Flik omhelzen. Maar deze kon aan genen zijne uniform niet vergeven.

- ‘Wat deedt gij ook dien kant!’ morde Kwik.

- ‘En waarom stondt gij aan den anderen kant!’ mompelde Flik.

- ‘Wie weet of ik u het been zelf niet heb afgeblazen?...’ zegde de eerste.

- ‘Drommels, wie weet of 't mijn kogel niet is, die u zoo leelijk “getrakteerd” heeft.’

- ‘Dan deden wij het toch zonder het te weten,’ zegde Kwik.

- ‘Weten soldaten ooit wat zij doen?’ hervatte Flik. ‘Maar toch vocht ik voor mijn land, en gij...’

Op dit woord berstte zeer dikwijls de twist los, tot dat Kwik gereedelijk toegaf en eindelijk, na lang in het hospitaal met zijnen kameraad gewandeld, gesukkeld en gesmousjast te hebben, met hem gearmd het huis verliet, waar men de twee militaire glories had weten te lappen en te zalven.

Flik is mijn kleêrlapper en Kwik verzorgt het loodwerk van dak en goot: al wat zij bezitten, ter herinnering aan hunnen krijgsroem, is de St. Helena-medaille, die

bronzen penning, waarvoor de bakker zelfs geen broodje geven zou; doch Flik en Kwik hebben later trouw gewerkt en 't gaat hun goed.

Des avonds zitten zij voor hunne deur en schaart zich de jeugd van het straatje rondom hen, en beurtelings vertellen zij, en soms zoo'n wonderlijke dingen, dat niemand ze gelooft. In den zomer wandelen zij te samen, en zondags gaan ze ter herberg, waar zij marcheeren, kommandeeren, exerceeren, fusilleeren, kanonneeren - en soms op het punt zijn elkander in het haar te vliegen.

Dit alles belet niet, dat, na die gedurige oorlogsverklaringen, Flik en Kwik, weêr verzoend en gearmd naar huis gaan en elkander vriendschap zweeren tot aan gene zij van het graf, tot in de andere wereld al zouden zij daar dan ook nog kanons en Berezina's vinden.

Moederlijk geluk.

Gelukkig, overgelukkig is die jonge moeder, met den kleinen, woelzieken bengel op den schoot! Hij heeft den zilveren klater en den bal weggeworpen en verlustigt zich nu met zijne oudere zuster, terwijl de moeder met welgevallen de snelle bewegingen van den lieveling nagaat.

Het onderwerp is oud, misschien al te veel en te alledaags behandeld, en echter zien wij het altijd met eene zekere voldoening terug, ten minste als wij niet gedwongen zijn een paar dozijn moeders met kinderen, in éóne enkele tentoonstelling, te zien - zooals wel eens plaats had.

Wie aan moederlijk geluk denkt, moet ook aan het prachtige gedicht van Nicolaas Beets denken, en met dezen gevoelvollen zanger herhalen:

De moederliefde is onuitspreeklijk groot;
Een rijke bron die nimmer draalt te vloeien;
Een eeuwig vuur dat nooit ontbreekt te gloeien;
Een lang gebed van 't kraambed tot den dood.

En verder als hij tot de moeder zegt:

Welnu! eens zij dit borstsieraad uw kroon!
Eens moog' dat wicht uw ouderdom beschermen!
Thans hangt het zwak en machtloos in uw armen;
Hang eenmaal trotsch aan d'arm van uwen zoon!

Ja, dat is wel de droom van ieder moeder; doch helaas! hoe dikwijls wordt die droom te leur gesteld, en vergeldt de zoon, groot geworden, de eindelooze liefde der moeder met ondank, en is het juist hij, dien zij als de nagel harer doodkist zou moeten beschouwen!

Doch waarom dit stille en gelukkige tafereel, door eene nog verwijderde toekomst verdonkeren? Waarom, met die jonge moeder, niet genieten van het heden, zonder ons nog om de toekomst, die maar al te spoedig kan aanbreken, te bekommeren!

De school in de 18e eeuw.

Hendrik Conscience heeft een geestig tafereeltje van eene school in vroegere dagen opgehangen; hij heeft ons, met die natuurlijkheid hem eigen, in een zoogezegd schoollokaal binnen geleid en de personen, meester en leerlingen, handelend voor ons oog doen optreden.

Wij kunnen dit tafereeltje hier niet herdrukken; maar het komt ons noodwendig voor den geest, nu wij een boek ter hand nemen, waarin eene school bij onze noorder-buren, in het laatst der 18^{e} eeuw, wordt voorgesteld. De schilderij is zeker minder levendig dan dat door onzen volksschrijver geleverd; doch 't is in alle geval een pittig stukje.

De schrijver van dit boek is de heer Hartog. Hij moet bekennen, dat het te dien tijde, ook in Nederland, vooral met de dorpsschool, treurig gesteld was. De heer van 't dorp was niet zelden bij machte om de bediening van schoolmeester toe te kennen en, in dit geval, maakte hij soms van zijnen livrei-knecht, over wiens diensten hij tevreden was, een... schoolmeester!

Of die man eenige opleiding tot het onderwijs had, daaraan werd niet eens gedacht. Wie in de protestantsche kerk voorzanger kon zijn en dus een stem als een klok had; wie verder zijn schrift met allerlei krullen kon versieren, was zeker een aanbevelenswaardig onderwijzer! In Hartog's boek wordt het volgende schilderijke, door den *Menschenvriend*, in 1788, van eene toenmalige school opgehangen.

‘De schoolvoogd verschijnt in zijn oud belapten rok en besmeurden *castoralen* hoed; hij plaatst zich met eene barsche houding op zijnen houten troon, legt het zwart smuigertjen neder, geeft met de bullepees een hevigen slag en roept luidkeels: stil!! Allen gehoorzamen en eens klaps gaan de hoedjes af. De meester begint met een lamentabel geteem het morgengebed; hij dankt den Algoede voor de bewaring in den nacht, bidt verder voor de heeren Staten, voor de Bondgenooten, voor Zijne Doorluchtige Hoogheid en het Vorstelijk huis, voor de regeering van die plaats, voor de Kerk, voor den predikant, voor den land-, vee-, en steêman en vergeet vooral niet zijn misnoegen, dat hij op den een of anderen heeft, daarin te vermelden. De kinders, die van zijn gebed even weinig begrijpen alsof hij het in de arabische taal deed, hebben ondertusschen elkander bij 't hair, zien door de glazen, wijzen naar het een of ander voorwerp, fluisteren, lachen.

VERVLOGEN TIJDEN (NAAR ROTTA).

MOEDERLIJK GELUK (NAAR PAUL BURDE)

Dan de Meester zegt: amen, ja amen! Hoedjes op! Welk een schrikbarend geluid! Alle monden gaan tegelijk open: *e-n en, d-a-t dat*. Jan, Piet, Klaas en meer anderen loopen tegelijk naar den houten stoel en roepen: Meester een pen! terwijl ieder een duit nederlegt. Zacht.... Klaas, de zoon van den schipper, klaagt: 'Meester, zwarte Dirk heeft mij voor den neus gestompt!' De monarch grijpt de bullepees, zet twee gespalkte blikken, en roept met donderende stem: Dirk, loedert, kom hier! Dirk wil zich verontschuldigen, maar de knaap leeft van de armenkas, en dus wordt hij niet gehoord. De meester grijpt hem in zijne hairen, rost hem op een onbarmhartige wijze, en zendt hem met een blauwen rug onder het faveur van eenige oorvijgen naar zijne plaats.

Alles is onder deze rechtspleging in rep en roer. De schoolvoogd verheft zijne stem, en de verwarde leerdeun begint op nieuw. Het onderwijs neemt zijn aanvang, zes naderen te gelijk den leerstoel, drie klimmen het trapjen op en beginnen tegelijk, de een *e-n en*, de ander *d-a-t dat*, *v-a va, d-e-r der, vader;* de meester versnijdt intusschen de pennen, en maakt fraaie letters op groot mediaan (papier) met allerlei figuurtjens, om het een der voornaamsten present te geven; om de vijf minuten geeft hij een schreeuw en herhaalt deftig *d-a-t dat*.

'Na je plaats,' is het, en hij haalt met een vaart een streep, daar ze eindigen. De anderen treden op, rammelen op dezelfde wijze, en zoo doen binnen een uur dertig of veertig kinders. Hierna komen de lezers; die het luidste schreeuwt en den kerktoon van den voorlezer het naast komt, krijgt de grootste loftuitingen. Van zinsnijdingen spreekt de meester niet, omdat ze hem onbekend zijn; alles wordt gelezen op den zelfden deun, op zulk eene wijze, die elk verstandig hoorder overtuigt, dat noch meester noch leerling weten wat zij lezen.

Dit werk is met dertig leerlingen insgelijks in een half uurtjen afgeloopen. Het druischend leergeluid klimt al hooger en hooger. Eenige kinders zijn bezig met schrijven. De meester werkt weder aan zijn pennestukjen, of aan zijn sollicitatieboek, of schrijft voor den schout, of (dat vooral in Noord-Holland plaats heeft) onderteekent collectebriefjens. Wederom eene andere vertooning. *Matres* verschijnt met een groote trommel vol koekjens. De negotie begint, de een neemt voor één duit, de ander voor twee, hiervan heeft zij een woekerende winst. Elk is voorzien; meester (roept ze), kom je! het half elfjen is klaar! De schoolvoogd vertrekt op het eerste geluid en laat de regeering aan zijn zoon over.'

Wat er in de afwezigheid van den meester gebeurt, is te begrijpen. Het hoort overigens ook in onzen tijd thuis. Indien onze gediplomeerden zich verwijderden om 'half elfjen' te gaan nemen, zou de republiek weldra in de schoolwereld geproclameerd zijn! Wij laten dat tooneeltje ter zijde, om tot het eigenlijke schoolwerk terug te keeren. Luistert:

'Twee of drie jongens krijgen order, om de looden der klok op te winden, andere om de kerkestraat te wieden. Thans verschijnen eenige met hunne kladgeschriften voor het plankgestoelte, en het voorname werk van den meester neemt een aanvang. Hij stroopt den mouwrok van den rechterarm naar boven, maakt na eenige draaiingen op het kinderschrift allerlei krullen, figuren, vogeltjes, veêren, mannetjes, enz.; onder deze verdwijnen de letters met de gebreken der kinderen, die met deze dingen wonder in hunnen schik, al springende naar hunne zitplaatsen vertrekken.

't Is nu bijna half twaalf en de toon zal hooger klimmen. De meester krijgt het psalmenboek en roept met luider stem: 'Laat ons ter eere Godes en tot ons aller

stichting, opzoeken en met heiligen aandacht zingen den berijmden 109 psalm van den profeet David, daar het begin is beginnende'; hij leest twee verzen. Nu rijst er een geluid op, waarbij het geblaat van honderd schapen lieflijk is; noch toon, noch maat neemt men in aanmerking. Vader en zoon zwellen de aderen van het hoofd op, gapen tegen elkander met stijve kaken, worden bont en blauw, en hijgen naar den adem, eer het gezang geëindigd is.'

Hierop sluit de meester al dankende en biddende, herhaalt de zaken van het morgengebed, alleen het geval van Dirk er bijvoegende. Zoo, als hij zegt, amen, ja amen! vliegt de menigte wild en woest door elkander, berst de deur uit, en zwiert in het rond al slaande, stotende, trekkende, schreeuwende. In den namiddag wordt bijna hetzelfde tooneelstukjen gespeeld.'

In onze zuidelijke provinciën ging het er even wild en dwaas toe. In de steden hadden wij soms een ouden priegelsergant tot onderwijzer. De school werd hier of daar, in een oude, dompige en vaak laag gezolderde kamer gehouden. De school, zegt Felix Boogaerts, was eene wezenlijke pijnbank, 'waarop de kinderen dagelijks gepijnigd werden.'

De roede en de 'panter' werden als twee middelen van aanmoediging beschouwd. De kinderen werden op den ouderdom van zeven of acht jaar ter schole gezonden en vingen aan met het *Kruisken abc*; daarna kreeg men den kleinen en den grooten katechismus, *het cabinet, de halve geschrifte en de heele geschrifte.*

Het lezen der brieven en dagbladen volgde op dien leergang 'Door brieven,' zegt meergemelde schrijver, 'verstond men de op perkament geschreven notariële of *scabinale* acten van de 16^{e} en 17^{e} eeuw, waarvan de schrijfwijze, alhoewel niet meer in voegen, nogtans met nut geleerd werd, aangezien die soorten van stukken nog dagelijks, bij vele personen, in den handel voorkwamen.'

Na het lezen aangeleerd te hebben, ving men de schrijfkunst aan en leerde men de vier regels der cijferkunst. De leesboeken der jeugd waren *de reis naar Jerusalem,* door broeder Jan Vanderlinden; *Oerson en Valentijn, Reinaert, Jacke met zijn Fluyten, de vier Hemskinderen,* enz Dat het op de dorpen nog armzaliger met het onderwijs gesteld was, laat zich gemakkelijk begrijpen.

Tien dagen te Blankenberghe door een Redacteur in vacantie. (*Vervolg en slot.*)

XVI.

Het was den 29. November 1836: een ijselijke storm woedde op zee en hield met eene ongehoorde hardnekkigheid aan.

De visschers waren in zee gestoken; de achter gebleven huisgenooten verkeerden in doodsangst.

Te vergeefs stonden vrouwen en kinderen op het strand naar een zeil uit te zien, de hemelhooge baren wierpen nu en dan stukken wrak op en hierdoor klom de angst dier arme menschen nog veel hooger.

De nacht viel in, en het was alsof al de elementen in woede ontketend waren; wat konden echter de ongelukkige vrouwen en kinderen doen dan knielen en bidden.

Toen het morgenlicht door de jagende wolken brak, vergaderden allen andermaal op het strand; de storm hield nog, met eene onbiddelijke woede, aan.

Eensklaps merkt men verre, op de toppen der golven, een zeil; de wind zweepte dien notendop zoo bliksemsnel voort, dat eenige minuten na dat het aan den horizon verschenen was, het vaartuigje reeds op het strand geslingerd werd.

Moeders, vrouwen, kinderen en grijsaards schoten toe: ja, het was eene der Blankenbergsche visscherspinken!

Weenend en jammerend vielen al die menschen op de knieën, en vroegen om tijding van de andere visschers, die waren uitgevaren.

Geen enkel lid der bemanning gaf antwoord; maar de tranen, die over de gebruinde wangen liepen, zegden voorwaar! alles; met eene stille beweging der hand weerden zij hunne geliefden af....

Wat of men hen vraagt, zij zwijgen, stappen blootshoofds, blootsvoets, met gevouwen handen, en gebukte hoofden achter elkander gaande, den dijk op en recht, alvorens hunne vrouwen, hunne moeders, hunne kinderen te omhelzen - recht naar de kerk, naar het Huis van den goeden God.

De bevolking, op het strand geschaard, begreep alles.

De zware, ruwe mannen stapten biddend vooruit en al wat gaan kon ging hun weenend, biddend, met ontbloot hoofd achterna

In de kerk gekomen, knielden met uitgestrekte armen, die zeelieden op den vloer, en dankten den Almachtige voor hunne redding uit een zoo'n helschen storm.

In het midden van het ijselijk onweêr, en toen ieder dacht dat het laatste uur geslagen was, aanriepen zij de Sterre der Zee, de machtige Voorspreekster van den zeeman, en deden de belofte welke zij nu volbracht hadden.

Eerst God gedankt, daarna vrouw en kind omhelsd!

Toen het gebed was afgeloopen, stonden zij op, wendden zich tot de omstanders, zochten die welke hun lief waren en vielen hun in de armen.

En de andere visschers? Helaas, veertien waren in den storm omgekomen en van de tien sloepen had niet eene, zegt Carton, zeil, mast en netten kunnen behouden.

Met den dichterlijken vriend Ten Kate, zeggen wij tot de zee:

.... Een wereld ging verloren:
Daar slapen steden in uw zwalpend watergraf.
't Zand vult paleizen, die uw monsters thans behooren,
En 't zeewier kronkelt zich om menig vorstenstaf.
Zweep de aardsche grootheên weg, in 't bruisen van uw toren:
O Zee, wij staan ze u af!

Gij hebt nog meer, gij Zee!... Ach, wat al fiere harten,
Wat helden zonder blaam, stiet ge in uw afgrond neêr.
Nooit zullen ze uw geweld meer in de branding tarten,
Geen donder van 't kanon verbreekt hun sluimring meer.
Behoud uw goud, gij Zee! maar balsem onze smarten:
Geef ons de braven weêr!

Geef ons de dierbren weêr, die wij zoo lang verwachtten,
Wier hoekjen ledig bleef, wier beeld ons nooit verliet,
Voor wie de bede klom in stille winternachten,
En, midden in de vreugd, ons vaak een traan ontschiet;
Behoud al de eilanden, die in uw diepte smachten,
Toch houdt gij alles niet!

Plas over 't bleek geraamt' van zooveel lieve panden!
Speel met de blonde lok en schoonheids bloemenkroon!
Eens klinkt een stem u toe tot in de verste stranden:
Zee, geef uwe offers weêr! Rijst, dooden, voor Mijn Throon!

En dan zal de dag van het weêrzien aanbreken - de dag zonder avond.

Die pelgrimagie van nederige visschers doet u lachen, dikke worm met uwen *echo quelconque?* Gij houdt dit alles voor gekheid, voor bijgeloof; want gij beweert dat er daar boven geen God is, die gebeden verhoort?

Gij begrijpt dat er te Brussel een almachtige minister zit, die uw smeekgebed om het kruis zou kunnen verhooren; maar een God in den hemel, die naar den smachtkreet van den armen visscher luistert - neen dat doet u, worm, glimlachen!

Maar wat zoudt *gij* wel gedaan hebben, als gij in het midden van den storm, op die holle zee werd rondgeslingerd?

Nu gij veilig in de kursaal uw glas Madera drinkt, en blakend van gezondheid naar klokslag één wacht, wanneer het middagmaal wordt opgedischt, nu zult gij zeggen: ‘ik zou me, gelijk Socrates, in mijnen *echo* draaien, en koel en kalm den dood afwachten.’

Neen, dat zoudt gij niet: uwe korte beenen zouden, onder uwen dikken buik, geplooid zijn als waren zij van gomelastiek gegoten; bleek en bevend zoudt ge gejammerd, en in die onmetelijke ruimte naar dien God gezocht hebben, die alleen overblijft als de mensch aan zich zelven overgelaten is.

Alléén op zee, alléén in de onbewoonde vlakte, alléén in de onmeetlijkheid - o, dan, dan wordt de trotsche mensch zoo klein, zoo machteloos, zoo zwak, zoo kinderachtig bang!

Oneindig meer dan die arme visschers zoudt gij beloofd hebben; kruipend zoudt ge misschien de kerk hebben willen naderen; doch eens aan land, eens in veiligheid, eens weêr voor uw glas Madera in de kursaal gezeten, zou uwe menschelijke verwaandheid boven gekomen zijn, en gij zoudt, uwen schrik loochenend, God weêr naar de maan hebben geblazen.

Wat zijt gij klein en wormachtig, gij, zoogezegde filosoof, tegenover die eenvoudige visschers, die den moed hunner denkwijze hebben.....

XVII.

Ik heb de vuurbaak gezien, die de *Vigie de la Côte* mij - wat al te dichterlijk! - als eene roos voorstelde. De *Vigie* is zonder twijfel het dichterlijkste blad van België.

Men moet de *Précieuses* of Joseph Prudhomme te raden gaan om, gelijk dit blad, de eenvoudigste dingen der wereld, in groote, verhevene en poëtische woorden te kunnen vertellen.

Om tot aan den voet van de *phare* - dat is tot aan die roos van zoo wat honderd vijftig voet hoog - te geraken, vertelt het blad dat wij op onzen weg zouden vinden: ‘des *montagnes de platras*, des *rochers abruptes*, des *abimes sans fond;'* maar voegt het blad er plechtig bij: daar zijn geen rozen zonder dorens: de roos is de vuurbaak; de doren is de weg die er heen geleidt.

Er ontbreekt aan dit artikel iets dat *Madelon* in de *Précieuses* aangeeft! Het blad had tot den raad van Blankenberghe moeten zeggen: ‘*vite, voiturez-nous ici les commodities de voyage.*'

Het blad leert ons dat die kolossale ‘roos', daar ter plaatse, in den winter van 1871-72 is ontloken en eene som van 55.000 fr. heeft gekost; de kroon of eigenlijk de bloem - dat is in proza de lantaarn, lezer - werd te Birmingham gekweekt, ten prijze van 45.000 fr.

Langs 121 dorens - anders gezegd trappen - klimt men tegen die roos op; zonder een roos van eerste klas te zijn, zoo als te Oostende - 't schijnt dat daar nog een kolossaler staat - is zij, volgens het blad, zeer merkwaardig.

En dat stemmen wij volkomen in.

De schuilhaven, waar wij eens allerlei soort van krabben en zeemonsters gevischt hebben, werd in 1863 begonnen en mag ook een kolossaal en nuttig werk worden genoemd.

Daar, op het hooge paalwerk heeft een oude visscher mij eene legende verteld, die ik volgaarne in het zoetvloeiend dialect zou willen weêrgeven; doch ik zou onder die taak bezwijken.

Tusschen Blankenberghe en Wenduine - waarvan de westvlaamsche dichter de Bo zoo gul gezongen heeft - lag weleer, in het onbepaald weleer, het dorp Oud-Wenduine.

Waar is het gebleven? Verstoven gelijk het zand? Neen, het werd eens, in een verschrikkelijken storm overstroomd, verzwolgen en niet gelijk de dorpen van den Biesbosch, in de plooien der golven, maar in het smachtend zand begraven.

De zee spoelde over die plaats en vergeten was het dorp.

Eeuwen nadien zwalkte de sloep van den visscher boven die plek; hij wierp zijne netten uit; zwaar, scheurend zwaar wogen zij bij 't ophalen; doch in stede van visch, bevatte het net een groot kruisbeeld, hetwelk eerbiedig ter kerke van Blankenberghe gedragen werd.

De pastoor der kerk plaatste het kruis op een der altaren; doch dat was zijne plaats niet, want toen men 's morgens ter vroegmis kwam, was het verdwenen.

De schipper die 's morgens vroeg, bij het doorbreken van het zuivere zonlicht, in zijne boot op de golven wiegelde, hoorde een zielroerend, muziekaal gemurmel boven hem, en toen hij opzag, ontwaarde hij lichtende trekken in de schemering, die den vorm hadden van vliegende engelen.

De zee hield op met bruisen en werd glad als een spiegel. Dan plonste er iets in het water; de oppervlakte rimpelde zich een oogenblik en alles werd weder stil.

Toen men ter plaatse andermaal de netten uitwierp, haalde men ook andermaal het kruis op, en men bracht het ditmaal naar de kerk van Wenduine, naar het dorpke dat de opvolger is van Oud-Wenduine, in het onbekend weleer door de zee overstroomd.

Daar berust dat kruis nog heden, en tweemaal in 't jaar, op het feest van Kruisvinding en Kruisverheffing, gaan de visschers van Blankenberghe in beêvaart derwaarts en volgen de processie, in welke het kruis wordt rondgedragen.

Word niet zoo ongeduldig, dikke worm met uwen *echo* onder den arm; ik geef het u enkel als sage, als overlevering.

XVIII.

Ter eere van Blankenberghe moet ik zeggen, dat het kleine ding niet slaapt, maar ijverig werkt om Oostende als badplaats te overtreffen, en voorzeker het wint dit reeds onder menig oogpunt.

Indien ik dichter was en verzen weven kon, ik zou Blankenberghe vergelijken bij die lieve kleine vertelling van Perrault - de aantrekkelijkste misschien van allen - die van Asschepoestertje.

Ook het kleine Blankenberghe was eeuwen eene vergetene plaats, armoedig schuilend beneden aan den dijk, en gehuld in hare vodden en

lompen, zonder te weten hoe schoon zij was.

Hare zusteren, steden en dorpen langs het wijde zeestrand gezaaid, waren reeds weelderig, toen zij nog in den hoek van den armen haard, soms bijna hongerig, neêrzat.

Eens is echter de toovergodin gekomen en heeft haar het feestkleed om den schouder geworpen, de feestkroon op de haren gezet en haar ter dans geleid.

Hare schoonheid, hare zedigheid, het eerlijk voorkomen der jonge gastvrouw, heeft inlander en vreemdeling betooverd en jaarlijks stroomen haar meer en meer bewonderaars toe - en dat drukke bezoek zal voortduren zoolang de tot prinses verheven visschersdochter, zich eerlijk weet te houden en zich niet door den 'bijval' laat verslingeren.

Zoo dacht ik, toen ik eindelijk, tot mijn groote spijt, 'vaarwel', of liever 'tot weêrzien' aan het vriendelijke plaatsje zegde en heen stoomde.

Tegenover mij zat de dikke worm; hij las door zijn gouden bril zijn eeuwigen *echo*, dien hij zonder twijfel in den laatsten oordeelsdag nog zal ontplooien.

Hij integendeel moet er gansch anders over denken; als het prinselijke visscherskind zich door een hof van twijfelachtige schoonheden zal omringd zien en deze openlijk zal beschermen; als ieder jaar nieuwe Bachanalen-koninginnen zullen opdagen, zal hij waarschijnlijk zeggen: 'het licht der beschaving is eindelijk daar!'

Tot nu toe tieren er echter die soort van poliepen niet.

AAN HET STRAND TE BLANKENBERGHE.

XIX.

Als wij nu allen, die gedurende het korte schoone jaargetij, zooveel leven en beweging op het vroolijke strand brachten, zullen vertrokken zijn; als September op zijn einde loopt en de najaarsbuien aanbreken;

Dan ook worden deuren en vensters van al die prachtige huizen op den zeedijk, gesloten en in de stad zelve zien er de meeste huizen uit zoo als Ledeganck zegt:

Als lag in iedre woon een lijk!

Voorwaar, dan is Blankenberghe weêr het arme, soms hongerige visscherskind, wegschuilend achter den djjk.....

De visscherij is gestremd; de nering is dood; de armoê zet zich wel eens bij den visscher aan den haard, die niet altijd brandstof heeft; vrouw en kinderen lijden - en gij, Mevrouwen, gij zijt in uwe warme salons terug gekeerd, de voeten in mollige pantoffels geborgen, warm in dons gekoesterd, gij denkt en spreekt van al het genot, in het badseizoen, te Blankenberghe genoten.

Gij denkt aan uwe wandelingen op het strand, aan de muziek en de dans in de kursaal; aan uwe tochten als amazone; aan uw spelevaren op zee; aan al het goud dat gij rollen liet; aan het genoegen, dat gij deedt ontluiken!

Welnu, ik vereenzelvig mij met het boekje van Bardin en roep u, door middel der *Illustratie* toe: ‘indien de nood nog ooit zoo hoog klimmen mocht, als voorheen voor den armen visscher het geval was, en als zijne stem van den zeekant u in de ooren klinkt - gedenkt hem dan, Mevrouwen!’

Antwerpen 1873.

[Nummer 31]

De Vaux-Hall te Brussel.

‘De Vaux-Hall,’ zal men zeggen, ‘dat is toch zeker wel een voortbrengsel van onzen tijd!’ Men zou het inderdaad denken; doch die instelling dagteekent reeds voor eene eeuw, even als te Londen waarvan baron de Bielfeld, in zijne wetenswaardige brieven, spreekt.

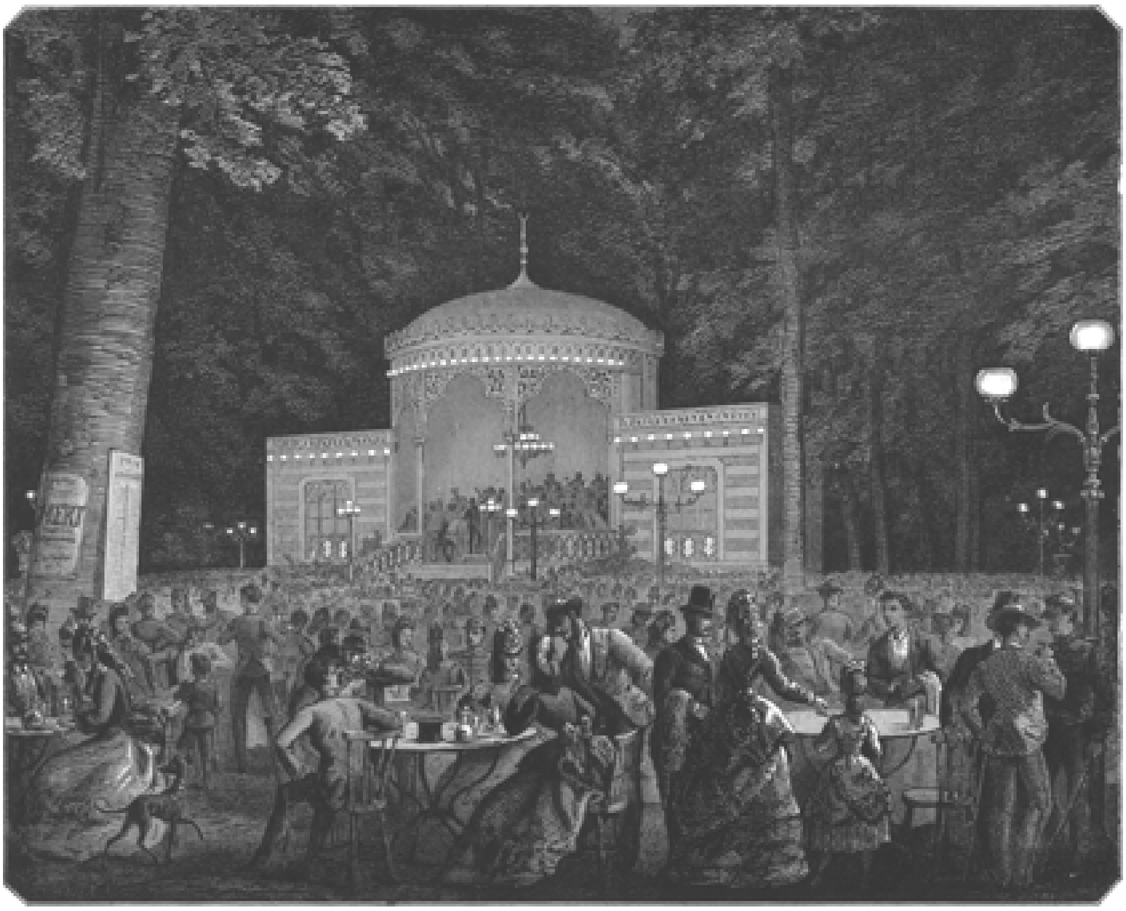

DE VAUX-HALL TE BRUSSEL.

Mann, in zijne *Histoire de Bruxelles*, zegt, dat het hedendaagsche Park in 1774 werd aangelegd en het is in hetzelfde boek dat men het eerst van de Vaux-Hall ziet gewag maken. Immers, de schrijver zegt: ‘In een der boschjes, aan de oostelijke zijde van het Park is een Vaux-Hall. De ondernemers van die Vaux-Hall houden open tafel en geven te eten in kleine, afgezonderde kabinetten. In die omheining er tevens een schouwburgzaal en verscheidene winkels.’

Doch de naam? Lezer, Vaux is een eigennaam. Deze Vaux had kort

te voren te Londen eene zoogezegde hall opgericht, waar het publiek zich in denzelfden aard kwam verlustigen, en men noemde die plaats Vaux-Hall.

Brussel heeft, jammer genoeg, sedert lang geen eigenaardig leven meer: het volgt na, doch het schept niets zelf. 'Al wat een groot centrum doet, doch bovenal Parijs, volgt het na; het neemt in dit geval de daad niet over en schikt ze naar eigen aard en zeden - neen! het neemt daad en naam over: kortom, het aapt enkel na.

De *Alcazar*, de *Alhambra*, de *Pré Catelan* en *boulevards*, en wat zoo al meer, zijn van vreemden oorsprong en invoer; zoo ook was het reeds in de verledene eeuw met het woord Vaux-Hall.

De concerten in de Brusselsche Vaux-Hall dagteekenen van 1851 of 1852. Onze teekening is genomen uit de dagen toen die avondfeesten in vollen bloei waren, en telkens door eene dichtgepakte volksmenigte werden bijgewoond.

Goethe en Frederika Brion.

‘Op de Groote Markt van Frankfort,’ zegt Enault, in zijne voorrede van Goethe's *Werther*, ‘staat Goethe's kolossaal standbeeld. Niets ontroert de kalme en verhevene majesteit van dat voorhoofd, machtig als dat van den Jupiter van Phidias.

‘Men raadt, dwars door die bronzen oogappels, den diepen blik en de koele ziel; een glimlach, waarin de spotternij zich met de bevalligheid mengelt, heeft zich op zijnen mond, met dunne en gesloten lippen, vereeuwigd.

Dat is Goethe zoo als de nakomelingschap hem zien zal.

Zoo poseerde hij voor haar gedurende de veertig laatste jaren van zijn lang en glorierijk leven. De kunstenaar had in hem den mensch gedood. De dichter had zich boven het karige en woelige standpunt des menschdoms verheven, en dit laatste was voor hem niets meer dan een onderwerp van thesis, eene stoffe voor dichterlijke ontwikkeling bestemd

Het gevoel stroomde bij hem niet meer over, gelijk bij een te veel gevulden beker. Ook, te midden der ontroeringen, door de driften zijns tijds bewogen, dragen zijne voortbrengsels de schitterende kalmte der antieke kunst.

‘Echter, even als wij allen, had Goethe de bloeiende vreugde van den twintigjarigen leeftijd gehad, de lachende begoochelingen en de lange hoop der eerste lenten.’

Die regelen kwamen ons in het geheugen, toen wij Kaulbach's teekening ‘Frederika Brion’ zagen, en den koelen, kouden Goethe van Frankfort, den poseerenden Goethe verdrongen, om den twintigjarigen te doen hervoor treden, den jongeling nog zonder trotschheid, nog zonder roem en dichterlijken naam, doch reeds lichtzinnig van hart.

In 1770, dus op een-en-twintigjarigen leeftijd, bevond de dichter zich te Straatsburg, waar hij ter Hoogeschool de rechten zou studeeren.

Veelvuldig waren de uitstapjes, welke Goethe in den schilderachtigen omtrek der aloude stad deed.

Op een dezer werd hij, door zijn vriend Weyland, te Sessenheim, eene eenvoudige pastorie binnengeleid en voorgesteld aan den predikant Jacob Brion.

De jonge student, zonder naam, werd er hartelijk ontvangen en keerde herhaalde malen in het nederige huis terug, want hij trachtte weldra kennis te maken met de dochter des predikants, Frederika Brion, een braaf en talentvol meisje.

Goethe zelf bekende later, dat hij in den landelijken kring dezer familie, gelukkige stonden had beleefd. Men deed verre wandelingen, men las Germanje's dichters, men vertelde sprookjes en legenden; men bouwde luchtkasteelen zoo schitterend, zoo tooverachtig, dat zij op Frederika's gemoed een diepen indruk achterlieten.

Dat jonge meisje had den jongen student innig lief - en hij?... Hij heeft met deze verloofde, gelijk ook met veel andere harten, als een tijdelijk genot gespeeld; want weldra rukte hij zich van haar los en blies al de luchtkasteelen om.

De trotschheid en eerzucht deden aan Goethe dat eerlijke kind verloochenen en vergeten, en geen twee jaar later, doctor in de rechten geworden, ontmoeten wij hem te Wetzlar, waar zijn vader hem zond om het internationaal recht en de proceduur der duitsche kanselarijen, te doorgronden; doch waar hij zich nog meer met dat wezen bezighield, dat hij onder den naam van ‘Charlotte’ vereeuwigd heeft, en die niemand was dan Mejuffer Buff.

De jonge wispelturige had de arme Frederika Brion vergeten en eene nieuwe liefde gevonden; doch de predikants-dochter vergat hem niet en de miskende, op het ziekbed neêrgeworpen, worstelde geruimen tijd met den dood, afgebeuld als zij was door de versmading haar aangedaan.

Gelukkig, niet voor haar, herstelde zij en hoorde wellicht, van tijd tot tijd, den naam van den jongen student, die haar liefde betoond had, tot in haar afgezonderd en kloosterstil woonhuis weêrgalmen.

Acht jaar nadat Goethe Sessenheim verlaten had en hij eene herfstreis naar Zwitserland deed, zag hij Frederika weêr. Hij vond haar weinig veranderd, ‘nog zoo goed, liefderijk en vertrouwelijk als voor dezen;’ doch hij, hij was te eerzuchtig geworden en Frederika, zoo als zoovele anderen, moest enkel dienen om de ijdelheid van den jongen dichter te voldoen en den nazaat te doen zeggen: ‘de vrouwen hebben hem verheerlijkt, vergood en bemind.’

Frederika Brion trouwde nooit; zij weigerde de meest vereerende huwelijksvoorstellen; zij had eens bemind - en die liefde verzaakte zij niet.

Na het overlijden harer ouders, verliet zij haar land en ging bij eene vriendin te Parijs inwonen, doch keerde met Robespierre's schrikbewind naar Duitschland terug, waar zij in 1813 overleed. Zij had Goethe groot en beroemd zien worden en dacht gewis niet, dat de kortstondige benadering van dat genie, ook haar aan de vergetelheid zou onttrekken.

Immers, het blijft waar wat de dichter der *Méditations poétiques* zegt:

> Heureuse la beauté que le poète adore!
>   Heureux le nom qu'il a chanté!
>   Toi, qu'en secret son culte honore,
> Tu peux, tu peux mourir! dans la posterité
> Il lègue à ce qu'il aime une éternelle vie....

Dit echter vergoedt niet wat hij haar eenmaal lijden deed, en zijne vereerders kunnen den dichter niet schoonwasschen van de smet, dat hij veel harten ongenadig gebroken en hen, voor eenige oogenblikken, tot zijn speelbal gemaakt heeft.

Jonge bedelaars.

Beiden zien er onbeschoft uit, vooral het kleine meisje, terwijl de jongen slechts met moeite en onder het afsmeeken van eene aalmoes, eenen spotlach schijnt te onderdrukken. Men ziet het wel, op geen van die twee wezens ligt eenig lijden

afgeteekend; het kind zelfs is rond en welgezet en heeft, zoo min als de andere broeder, ooit honger geleden: - neen, zeker niet.

Bedelen is, zouden wij zeggen, bij deze twee personen, eene gewoonte geworden, en de opbrengst dezer bedelarij wordt gewis lustig verteerd. Wellicht is het bedelen ook slechts een masker - het stoute in de gelaatstrekken zou het ons zeggen - en dient het slechts om een grooter misdrijf voor te bereiden.

Immers, de bedelaar is wel eens de spion, die rondom onze afgelegen hoeven, huizen, kasteelen en kerken sluipt, om den weg en de standplaats te verkennen en deze aan de dievenbende over te brengen.

Wij zijn geene vrienden van den bedelstaf, vooral niet bij kinderen en krachtige jongens. De aalmoes vernedert, verdierlijkt in zekeren zin den mensch; doch wij openen lichtelijk de beurs voor den wezenlijk ongelukkige. Indien wij echter op een onzer verre wandelingen, een paar bedelaars ontmoetteden, zoo als Ernestine Friedrichsen er ons hier voorstelt, wij zouden barmhartig genoeg zijn, den veldwachter te verwittigen.

Het verbeterhuis zou de beste schuilplaats voor hen zijn; indien zij ongehinderd hunnen weg door de samenleving mogen voortzetten, zullen zij zonder twijfel eens tegen het schavot aanbonzen. Neen, beiden maken op ons een zeer nadeeligen indruk, en wij vragen... gendarmen.

De Jerusalem-kerk.

Wie het zoo dichterlijke Brugge bezoekt, zal de Jerusalem-kerk niet vergeten. Is de daaraan verbonden overlevering in alle deelen juist? Wij gelooven het niet. Hoe het zij, wij deelen ze hier meê, zoo als zij ons werd voorgehouden, toen wij eens gemelde kerk bezochten.

In de eerste helft der 15^{e} eeuw had Brugge, Peter Adornes tot burgemeester, oorspronkelijk uit Genua. In zijne jeugd had deze magistraat het H. Land bezocht, en nu eindelijk te Brugge gevestigd, wilde hij zijne nieuwe vaderstad met eene kerk, gelijk aan die van het H. Graf, begiftigen.

Het was in 1431, dat men de grondslagen van deze kerk legde; doch terwijl men den tempel optrok, kreeg Adornes twijfel opzichtens eenige bouwkunstige bijzonderheden en hij besloot andermaal naar Palestina te reizen, en de kerk van het H. Graf nauwkeuriger op te nemen.

Men beweert zelfs dat die tweede reis ondernomen werd, omdat Adornes aan de grootte van een enkel venster twijfelde.

Ware dit zoo, dan zou de gelijkenis, dunkt ons, treffender zijn. Volgens schrijvers, die in onze dagen dit onderwerp behandelden, komt de bouwing niet overeen met de teekeningen, die er van het H. Graf te Jerusalem, in de 16^{e} eeuw, bestaan. Adornes moet dus eene andere kerk hebben nagevolgd, of wel die gedeelten, welke hij heeft nagebootst, moesten in gemelde eeuw reeds verdwenen zijn.

Wat de meeste schijn van waarheid heeft, is, dat de vrome bouwer zich op de kerk van het H. Graf zou hebben geïnspireerd. Inwendig heeft de bouworde inderdaad iets oostersch, en onder dat opzicht verschilt zij ten eenemaale met de andere kerken in België.

Nederlandsche dichters.
C.P. Tiele.

Het is vele jaren geleden; ik had te Rotterdam eene spreekbeurt gehouden, doch er moest nog een nastuk, een keurgerecht, een dessert worden opgediend, en dat zou een dichter doen, wiens naam nog niet tot mij gekomen was. Ik vernam slechts dien naam, toen de declamator mij door de voordracht van twee of drie stukjes in den volkstoon, laat mij zeggen, betooverd had.

Die jonge man was dichter, en nog wel wat in onze dagen van poëtische ziekelijkheid zeldzaam is, een dichter uit de gezonde school. Zijne effecten waren niet gevonden bij middel van krukken, zieke oogen, teringachtige wangen, uitgebleekte handen - 't geen voor ons weinig aantrekkelijk is - maar wel in grepen vol kracht en waarachtig gevoel. Zijne beelden waren gezond en frisch, en bij zijne figuren klopte een flink hart onder het wammes.

Weinig tijd nadien ontving ik een bundeltje gedichten, geteekend met den naam C.P. Tiele, en ik vond er, tot mijne vreugde, juist die stukken in, welke mij op de voordracht zoo innig geboeid hadden.

Het was in 1863; dat is nu reeds meer dan tien jaren geleden. Sedert hunne intreê ten mijnent, staan Tiele's gedichten naast zoovele andere lievelingen in poëzie, in

mijne boekenrek en meer dan eens heb ik, te midden van al de dagelijksche proza, met wezenlijk genoegen een zijner eigenaardige stukken of vertalingen herlezen.

Meer dan eens heb ik die kleine gedichten mijnen jongeren vrienden in de letterkunde, als modellen aangewezen. Inderdaad, Tiele is dichter; hij heeft zich gevormd in de school van Longfellow, Chamisso en Tennyson; wel soms komt er eene lichte tinteling van Heinrich Heine door, doch nooit eene van die, welke de twijfelzucht of de loochening verraadt: - wel integendeel.

Wij hebben reeds andere dichters bij onzen vlaamschen lezer ingeleid: hij late ons toe hem ook den dichter Tiele voor te stellen. De man draagt nog geen tal van boekdeelen onder den arm: - neen, hij zal u nog slechts een klein 8° deeltje, van zoo wat 150 bladzijden, aanbieden. Het moge nu de nagedachtenis van velen hinderen, zelfs van Bilderdijk en Tollens; maar ik hoû niet erg van eene gansche karvracht in dit geval.

Gij vraagt, lezer, wel juist niet naar 's dichters paspoort; maar gij zoudt natuurlijk, toch iets nader van zijn talent willen hooren en ik draag hier een der stukjes voor, waarmeê hij mij te Rotterdam eens boeide.

Luister:

Krijn Jansen is een timmerman,
Niet rijk zooveel ik weet,
Maar knap en ijverig in zijn werk,
En dan, een groot poëet.

Niet dat hij immer verzen maakt,
Of rijmt voor zijn pleizier,
Want van geleerdheid of van kunst
Verstaat de man geen zier.

Maar als ge 's avonds bij hem komt,
Na 't werk, in 't schemeruur,
Dan weeft hij u een lang gedicht,
Een dicht vol gloed en vuur.

Een heldendicht in menig zang,
Een lied van trouwe min:
Zijn huwlijksleven is de stof,
En Mijntjen de heldin.

Zijn Mijntjen is geen jonge bloem,
Vast al een vijftig oud;
Ze zijn al over 't zilvren feest
Haast dertig jaar getrouwd.

Drie dochters heeft ze, knap als zij,
Twee zonen kloek en groot,
En dan, wat zij noch Krijn vergeet,
En dan twee kleintjes dood.....

Maar altijd bleef zij even jong,
En altijd even frisch,
'Het lijkt,' zegt Krijn, 'als 'k met haar ga,
Of zij mijn dochter is!'

En Krijn vertelt: 'Mijn oudste zoon
Is timmerman op zee,
Een kerel als een boom, meneer!

En zeker sterk voor twee;

Toen die terug kwam van de reis,
'tIs nog van 't jaar geschied,
Toen kende moeder hem niet meer,
En hij zijn moeder niet;

En als ze, fier en grootsch, met hem
Ging wandlen door de stad,
Dan vroegen lagchend al de maats
Of hij een liefjen had.'

Voorts spreekt hij van haar overleg
Haar deugd en spaarzaamheid,
En hoe zij steeds voor heel 't gezin
Getobt heeft, zonder meid.

Hoe zij haar kroost heeft opgevoed,
Niet week, maar ook niet hard,
Hoe wijs ze bleef, bij vreugd en luk
En opgeruimd in smart.

Hoe trouw ze hem heeft opgepast,
Toen hij op 't ziekbed lag,
En somtijds waakte, nachten lang,
En zorgde heel den dag.

Hoe zacht en needrig ze is van hart,
Berustend, vroom en stil,
- Zelfs toen Die haar het liefste ontnam -
In 's wijzen Vaders wil.

FREDERIKA BRION (NAAR KAULBACH).

JONGE BEDELAARS.

Zoo zingt hij, nimmer uitgeput,
   Den lof van vrouw en kind;
En als gij dan ook, op uw beurt,
   Eens van *uw* vrouw begint;

Dan knikt hij vriendlijk: ja! - want Krijn
   Doet niemand graag verdriet,
Maar lacht, en denkt: Jawel, zoo goed
   Als Mijntjen is zij niet!

Dat is 't geloof waarin hij staat,
   't Geloof door niets gestoord,
En in dat ongeschokt geloof
   Leeft hij gelukkig voort.

En als hij soms aan scheiden denkt,
   Hij vouwt de handen saâm,
En bidt: ‘Vergeef mijn schulden, Heer!
   Vergeef ze in Jezus' naam!

Voer mij tot Hem in 't paradijs...’
   Maar altijd sluit zijn beê:
‘Laat me immer zijn, waar Mijntjen is,
   Dan ben ik wel te vreê!’

Welnu, is Krijn Jansen inderdaad niet een groot dichter? Gansch dat stukje tintelt van leven en waarheid: het is zonnig als een echte bloemrijke zomerdag. Ja, als men de wereld beschouwt zoo als Krijn, als men tevreden is met zijn lot, gelukkig in de liefde der zijnen en betrouwt op Hooger - is men, voorwaar, rijk genoeg.

Hoe diep gevoeld is nog dat stukje, hetwelk de dichter *Het leelijke Paar titelde*! Oud, rimpelig oud was het paar; haren had het vrouwke niet meer en al heure tanden was zij kwijt; hij, hij was niet minder tot op den draad versleten; maar toch waren zij nog aan elkander gehecht, even innig als toen zij jaren - men zou haast genegen zijn te zeggen, eeuwen - geleden, voor het altaar traden en elkander huwelijkstrouw beloofden.

Nu was het oude, leelijke vrouwke ziek; trouw had hij den grooten leunstoel in het zonneke gebracht en de kussens opgeschud; meelijdend nam hij hare knokkelige vingers in de zijne en kuste ze. Wat klein, lief onderwerp voor een schilder!

Dan gaat de dichter voort:

   Ze zaten met hun beiden
Want ze hadden nooit kindren gehad....
   ‘En zijt gij,’ zoo sprak hij,
Weer heelenal beter, mijn schat?

   ‘Dan mag ik u wel zeggen
Wat angst ik heb uitgestaan,
   Want 'k heb u nog zoo noodig,
En het zou zonder u niet gaan.

   Nu moet ge nog wat blijven,
Want ik ben zulk een stumpert alleen
   En - *moet* het eindjen komen,
Dan gaan we maar samen heen.’

Die twee oudjes mogen dan ook nog zoo leelijk zijn, wien onder den borstlap iets op de rechte plaats klopt, zal ze beiden schoon vinden.

Longfellow is een van Tiele's lievelingsdichters; verscheidene zijner stukken heeft de rotterdamsche dichter, recht sierlijk, vertaald. Een dezer gedichten, door verschillenden in onze taal overgebracht, is de *Smidse van het dorp*. Twee of drie vertalingen van dit stukje hebben wij voor ons liggen; die van Tiele schijnt ons eene der best geslaagde. Even sierlijk is zijne navolging van Chamisso, *De oude Waschvrouw*, de zeventigjarige grijze, die, na haar man op het koude kerkhof te ruste gelegd en hare kinderen gezegend weggezonden te hebben, alleen bleef om, met blijden moed, in haren ouden dag voor haar brood te wroeten.

Eerst spaarde ze, en, na lang bezinnen,
Kocht zij wat vlas, en dag aan nacht
Doorwaakte ze, om het vlas te spinnen;
De wever, wien zij 't garen bragt,
Heeft daar het lijnwaad van gemaakt;
Toen werden schaar en naald bewogen,
En eindlijk lag, geheel volmaakt,
Haar hemd, haar doodshemd voor haar oogen.

Haar hemd, haar doodshemd mogt ze maken!
Met zorg op de eereplaats bewaard,
Is 't haar ter-rust-gaan en ontwaken,
Haar schat, haar kleinood langgespaard;
Zij trekt het aan... een enklen keer,
Om troost in 's Heeren huis te vragen,
Maar legt het dan zorgvuldig neêr,
Totdat ze er in wordt weggedragen.

O 'k wenschte aan d'avond van mijn leven
Dat ik, in mijn kring, ook zoo trouw
De taak volbragt had mij gegeven,
Als deze nederige oude vrouw.
Och, had ik altijd zoo getracht,
Mij uit den levenskelk te drenken,
Ik kon in 't end dan zonder klagt
En even kalm aan 't doodshemd denken.

De verhalende poëzie is die, welke hier bij zeker beschaafd publiek nog genade vindt; niet alleen Longfellow, maar ook Tennyson heeft in dit genre, meesterstukjes geleverd. Tiele bracht voortreffelijk *Grootmoeders pleitrede*, en vooral *Dora* voor, welk laatste bij uitnemendheid voor onze volksvoordrachten geschikt is, en andermaal als model dienen kan.

In denzelfden bundel toeft men gaarne bij het oorspronkelijke stuk, bij den lierzang op ‘Amsterdam’, een krachtig gedicht en in hetwelk iets ligt van Ledeganck's zang op Brugge. Bedriegen wij ons als wij zeggen, dat de twee dichters denzelfden toon aansloegen?

Onze lezers kennen het derde deel der dichterlijke triologie; luistert hoe Tiele, het trotsche en voorheen zoo machtige Amsterdam bezingt:

En echter, als we u zien - wij spotten niet noch smaden -
En echter een gevoel van weemoed drukt ons neêr:
Het is verbleekte pracht, waarmeê ge u hebt beladen,
Aan d' Ystroom heerscht ge, maar op d' Oceaan niet meer.
Gij heerscht... doch waarom laat ge uw arm zoo krachtloos hangen?
En sluimert zachtkens voort, u vlijend in uw troon?

Waar zijn, gevierde! thans uw trotsche zegezangen?
Waar Heerscheresse! uw zwaard, en Koninginne! uw kroon?

'k Doorliep uw straten en ik mijmerde op uw grachten;
'k Heb uw paleizen, in het slijk gegrond, aanschouwd;
Ach! niet dan erfgoed van uw groote voorgeslachten,
Niet dan paleizen door de vadren eens gebouwd!
Want al die grootheid, al die rijkdom, al die weelde
Spreekt van der vadren vlijt, aan eedle kunst gepaard,
En al die heerlijkheid, waarmede u God bedeelde,
Getuigt niet wat gij zijt, maar enkel wat gij waart.

En dan uw Kapitool, in koningshof herschapen,
Eene breede koningshal, doch zonder koningspoort!
Gij voeldet, toen gij eens haar ruktet van uw slapen,
Dat zulk een stedekroon u niet meer toebehoort.
Het is, als toondet ge ons een statige matrone,
Maar met den tooi der maagd, en kunstverw op 't gelaat,
Of Brutus' republiek, maar met driedubble krone,
Of 't beeld der vrijheid, maar in knellend hofgewaad.

Heerlijke, vloeiende en krachtvolle verzen! Het einde van dien prachtigen zang, is eene aanroeping vol dichterlijken gloed:

Te lang reeds sluimert ge, op! gewerkt, gehoopt, gebeden!
Dat, stad des Amstels! is uw roeping, is uw pligt!
Herrijze in waarheid, niet in droom of zang, 't verleden!
Word die gij waart en zijn kunt: zoo eerst wischt ge uw schand!
Word stad van Koningen, en Koningin der steden,
Het krachtig kloppend hart van 't bloeijend vaderland!

Maar kiest ge, zat van goud, en moê van 't lauwren rapen,
Op 't donzig leger, rijk getooid met weelde en goud,
Steeds voort te domlen, of voor altijd in te slapen....
Dan zijt ge ons - hoe g'ook zinkt en wegkwijnt en veroudt -
Ach! met de stad der hoop, die we eenmaal in u zochten,
Maar steeds getuige van Oud-Hollands roem en eer,
Een grootsche erinnering aan wat de vadren wrochten,
Een reuzenmonument, niets meer!

Heb ik ongelijk gehad, vlaamsche lezer, den dichter Tiele ten onzent in te leiden! Mij dunkt reeds ten allen kante ‘neen’ te hooren antwoorden. Wel is waar, steekt de naam van een nederlandsch dichter niet licht de grenzen over; doch dit belet niet dat vele namen deze eer nog overwaardig zijn, even als die van Tollens, Beets, ten Kate, Alberdingk-Thijm, van Zeggelen en anderen, die hier allengs werden ingeburgerd.

Slangen in het huiselijk leven. Vrij bewerkt naar Clara Moreton.

- ‘Gij zijt dan toch voornemens naar dat bal te gaan, Margaretha?’

- ‘Zeer zeker. Of waart gij in de verbeelding, dat ik zoo dwaas zou zijn thuis te blijven?’ was het losse antwoord.

De eerste vraag werd gericht door Georges van Helwald, tot zijne jonge vrouw; het antwoord was van haar.

Krampachtig bewogen zich van Helwald's lippen.

- ‘Ik beken dat ik zoo dwaas was te denken, dat gij mijn verlangen zoudt voldoen. Gij weet wel dat ik een afkeer heb van de bals, en indien gij mij en mijne denkwijze eenigermate eerbiedigdet, zoudt gij mij voorzeker het verzoek gespaard hebben van dit feest af te zien. Hoe het zij, vergezellen zal ik u niet.’

In Margaretha's oogen vonkte spijt, toen zij deze op die van haren echtgenoot richtte, en den vastberaden blik van Georges ontmoette; daarin merkte zij wel op, dat zijn besluit onherroepelijk was.

Tot dan toe had zij hem nog nooit openlijk tegengekant; zij was nu op het punt hem iets bitters toe te richten, doch zijn oog was zoo streng, zoo ernstig dat de woorden op hare lippen bestierven.

Haar hart joeg bonzend; doch zij deed zich geweld aan, onderdrukte de opwellende drift, en zegde met een kalmte, die haar zelfs verwonderde:

- ‘Goed, Mijnheer; het zal zijn, zooals gij het verlangt.’

Er volgde een geruime tijd stilzwijgen; van Helwald had niet de tegenstreving ontmoet, welke hij verwacht had; zijne gramschap bedaarde, ten gevolge der inschikkelijkheid zijner vrouw.

Er was eene scheur in het huwelijkskleed gekomen, die dreigde zich verder uit te breiden: van Helwald wilde dit laatste voorkomen.

De man schoof zijn stoel wat naderbij en zegde op eenen toon, die eene oprechte teederheid kenmerkte:

- 'Margaretha, het ware te wenschen dat wij elkander wat beter verstonden.'

- 'Dat ware zeker te wenschen!' was het antwoord, doch de toon was zoo koel, dat hij van Helwald huiveren deed.

Toch ging van Helwald, onder den aandrang van zachte en vriendschappelijke gedachten; voort:

- 'Ik zou u niet van de genoegens, welke gij zoozeer aankleeft, willen berooven, indien ik wist dat deze tot uw geluk iets bijbrachten. Ware het zoo, ik zou tevreden zijn de huiselijke genoegens, welke mij zoo lief zijn, op te offeren; doch, geloof mij, Margaretha, die gedurige warreling van genoegens zou u niet alleen van den besten zegen, die alleen van God komt, den zegen der gezondheid berooven; maar ook onder zedelijk opzicht zou uwe natuur verdorven worden en de reinste en edelste hoedanigheden van uw hart, zouden in al het klatergoud der wereld verloren gaan. Mijn oog heeft maar al te dikwijls de gevolgen van een dergelijk leven gezien, en de vrouw, die ik boven allen uitverkoren heb, wil ik daarvoor beschermen... Margaretha, wilt gij, even als op den dag toen wij samen voor het altaar knielden, uwe hand in de mijne laten rusten en andermaal beloven mij te beminnen, te eeren en onderdanig te zijn?...'

Margaretha had een oogenblik berouw gevoeld; de scheur was op het punt van onzichtbaar gestopt te worden; doch helaas! dat harde woordeke 'onderdanig!'

Dat woordeke wekte inderdaad, opnieuw de gramschap op, die reeds door de gezegden van den echtgenoot gesust werd. Onderdanig zijn!

Barsch trok zij hare hand terug, die haar echtgenoot wilde vast nemen.

- 'Gij sermoneert voortreffelijk,' liet zij er scherp op volgen; 'maar onder al uwe aanhalingen, kunt gij toch de redenen, die u doen handelen, niet verbergen. Gij zijt een tiental jaren ouder dan ik; gij hebt dus ook tien jaar langer pleizier gehad dan ik. Ik trouwde u op mijn zestiende jaar, en, ik zeg het u, dwaas was ik wel, toen reeds mijne vrijheid en geluk weg te werpen. Nu ben ik twintig en gij zoudt mij opsluiten als in een godshuis!... Ik wil integendeel nog zes jaar ondervinding opdoen. Na dien tijd zal ik misschien een afkeer van de wereld hebben en mij hier met u opsluiten. Nu echter eischt gij te veel van mij.'

Van Helwald bleef kalm, terwijl hij naar het bitsige antwoord zijner vrouw luisterde; hij scheen uit die tamelijk lange redenen slechts één woord onthouden te hebben.

- 'Gij spreekt van redenen, die mij doen handelen, Margaretha,' zegde hij, 'wat veronderstelt gij?'

- 'Indien gij dan volstrekt wilt dat ik het zegge.'

- 'Welnu?'

- 'Het is enkel uwe jaloezie die u aanspoort; gij wilt beletten, dat men mij attenties bewijze op de feesten, en daarom wilt gij mij van deze verwijderd houden.'

- 'Margaretha, Margaretha!'

- 'Gij kunt het niet loochenen.....'

Van Helwald kon vooralsnog geen antwoord vinden; zijn oog was strak, vonkend.

- 'Zie mij zoo strak niet aan,' zegde de jonge vrouw tartend; 'als gij mij iets te zeggen hebt, zeg het dan maar onmiddellijk.'

- 'Margaretha, gij spreekt niet met overtuiging. Jaloezie? Luister, en geloof mij, want ik spreek de heilige waarheid. Ik heb voor u en mijn geluk getracht u een afkeer van de vermaken te doen krijgen. Doch ik zie dat mijne liefde, dat mijn geluk bij u

niet geteld worden. Gij offert alles op aan de ijdelheid. Helaas, Margaretha, indien het dwaas van u was uwe vrijheid weg te werpen, toen gij nog jong meisje waart, was het even dwaas van mij mijn geluk op zulk een meisje te bouwen.'

- 'Daarin denken wij juist hetzelfde, 't Is inderdaad zeer verwonderlijk dat gij aan mij gedacht hebt, dewijl gij immers eene oude vrijster bij de hand had, Dora de Vallermont, iemand die voor u als gemaakt was en die immers, zooals men zegt, van liefde voor u wegsmolt!... Die toch was juist goed voor u geweest; die ook heeft een hekel aan alle pleizier buiten haar huis. Ja, 't is recht jammer dat gij die juffer niet getrouwd hebt.....'

Dat alles was bitter scherp gezegd.

Van Helwald kleurde; hij stond gekrenkt, gegriefd op en trad de kamer op en neêr, het oog benedenwaarts gericht.

De jonge vrouw, die den dolk in de wonde had laten steken, wrong het wapen nog eens om.

- 'Het schijnt dat gij, voor dat ik van school kwam, zeer veel attenties voor haar hadt. Niet waar zij was beter voor u geschikt geweest dan ik.'

De getergde was ten einde gebracht; hij bleef voor zijne vrouw staan en terwijl hij haar spottenden blik ontmoette, zegde hij echter tamelijk kalm:

- 'Ja, Margaretha, ik geloof dat ook.'

De ernstige toon, waarop dit gezegd werd, joeg Margaretha geen ontzetting aan.

De kleine booze wist wel, dat zij, en zij alleen altijd de aangebedene was geweest. Zij wist dat zij altijd, en dit met een enkel woord, de plaats in zijn hart kon hernemen en ook daarom ging zij spottend voort:

- 'Waarom hebt gij dan geen meêlijden met die oude vrijster gehad en haar getrouwd?'

- 'Dat had ik moeten doen.'

Die woorden waren op pijnlijken toon uitgesproken; Margaretha ontwaarde wel in het droevig bleek gelaat van haren echtgenoot, dat dit niet uit gril gezegd werd, maar uit zijn diep gekrenkt hart voortkwam.

Het trof haar; zij spotte niet meer; de gevoelens, die een teeder woord niet mochten opwekken, werden nu wakker geschud bij die wanhopige woorden; zij werd op hare beurt jaloers, hetgeen zij haren echtgenoot zoo onrechtvaardig had verweten te zijn.

Op dat oogenblik daalde een nieuwe booze geest in Margaretha's hart - de jaloezie! en zij voelde wat er in het Godsboek geschreven staat: 'Liefde, is machtig als de dood; jaloezie is wreedaardig als het graf; hare kolen zijn als vuurkolen, die eene hevige vlam verspreiden!'

Wel scheen Margaretha lichtzinnig en zonder liefde voor haren echtgenoot te zijn, toch was zij dit niet. Zij zou gelukkig zijn geweest haren echtgenoot te hebben kunnen omhelzen; zij zou hem met vreugde hebben bekend, dat al het onaangename wat zij gezegd had, niet uit het hart voortkwam; dat zij dit alles slechts in gramschap had gezegd.

DE JERUSALEM-KERK TE BRUGGE.

Ja, dat zou ze gedaan hebben, ware zij slechts overtuigd geweest, dat hij even oprecht als zij, zulks zou hebben gedaan; maar dat dacht zij niet van hem.

Meer dan eens had hij haar zekere hevige woorden vergeven; dat zou hij nu ook nog doen; doch valsche eigenliefde, trotschheid hield haar terug; onder gedwongen lichtzinnigheid verborg zij wat haar hart heur toefluisterde. Wilde hij slechts den eersten stap doen! zoo dacht zij; doch zij vergat dat juist hare eigene handelwijze hem daarvan terug hield.

Eindelijk werd zij overtuigd dat zij de liefde, welke hij haar had toegedragen, verloren had.

Van dat oogenblik verweet zij zich zelve niets meer, doch begon zich te rechtvaardigen: had zij verkeerd gedaan, door zich niet meer naar het geluk van haren echtgenoot te voegen, dan toch had zij meer voor hem gedaan, dan hij voor haar. Zij, Margaretha, gaf hem immers gansch haar hart; hij gaf integendeel slechts eene gedeelde liefde.

Wel had hij die jaloezie ontkend, maar toch geloofde zij er aan en zij wilde hem straffen, juist met datgene wat haar deed lijden.

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 32]

Theodoor van Ryswyck.
Zijn leven en zijne werken.

I.

Het was een koude winternacht; de sneeuw lag over de eenzame heivlakte en over de toppen der donkere dennenboomen uitgespreid; millioenen sterren blonken aan den hemel, alsof het daarboven feest ware geweest, maar koud, ellendig doodsch was het beneden - en dat gevoelde gewis de jonge soldaat, die op den hoek van het bosch, op een van de uiterste voorposten der grenzen, op schildwacht stond.

Hij rilde van koude - de arme sukkelaar! Hij had het geweer tegen een der boomstammen gezet, liep gezwind heen en weêr, blies soms in de verkleumde handen, om ze eenigzins te verwarmen en het was niet alleen de scherpe koude die de tranen over de wangen joeg, maar ook het herdenken aan den ontloopen huiselijken haard, waar eene bezorgde moeder, wellicht op datzelfde oogenblik, aan den geliefden zoon dacht en voor hem bad.

Die arme sukkelaar, die verloren schildwacht was echter, zonder het te weten, een der apostels van de vlaamsche hergeboorte!

THEODOOR VAN RYSWYCK.

Een oogenblik, voor dat de dril-sergeant hem opriep om den uitersten voorpost te gaan bezetten, lag hij in het wachthuis en las, bij den gloed van het vuur, en zijn hart klopte hooger, zijn oog glinsterde, en van tijd tot tijd, als eene dichterlijke schoonheid - want de soldaat las gedichten - zijnen geest trof, slaakte hij eenen kreet van gelukzaligheid, hetgeen de verdierlijkte vrijwilligers, en daarenboven nog meestal Walen, die de taal der Vlamingen niet verstonden, een trivialen spotlach afdwong.

Het versleten en tot flarden getrokken boek, noemde de jonge soldaat 'mijn Tollens,' en dat boek verliet hem nooit. Het was zijn vriend met wien hij sprak van zijn afwezigen familiekring, van zijne vrienden, van grootheid en heldenmoed. Op marsch was het in zijnen ransel geborgen, op de brits diende het hem tot peluw, op schildwacht stak het onder den borst lap en het verwarmde, in den kouden winternacht, het hart des soldaats, zooals deszelfs lezing zijnen geest koesterde en, zonder dat hij er van bewust was, de poëzie in zijn hart ontluiken deed.

Hij heeft het misschien nooit ge-

weten, de aan de Vlamingen zoo nauw verwante dichter, dat een handvol zijner losse zangen - eenige bladen, die de wind zoo lichtvaardig had kunnen verstuiven, in bezit van dien jongen vrijwilliger, in hem het eerste denkbeeld deden ontstaan, om het volk van zijne anti-dietsche gevoelens terug te brengen!

Hadden wij den soldaat in het wachthuis, bij den schijn des vuurs ontmoet, wij zouden gewis de magere, slanke gestalte des jongelings hebben gaê geslagen; zijne fijne scherpe trekken, zijn vinnig oog, zijn levendig opwaarts gedragen hoofd, de gulle vroolijkheid die over zijn gelaat verspreid was, iets sarcastisch en toch guls in zijn lach, zijne ronde taal hadden ons ongetwijfeld geboeid, en wij hadden hem gewis, alleen op zijn uiterlijk geoordeeld, de hand gedrukt en onzen vriend genoemd.

Kent gij mijn armen soldaat niet reeds, die vier en veertig jaar geleden, onbekend en miskend, in den kouden winternacht stond te rillen, bukkend voor den dommen korporaal - maar die korte jaren nadien, door zijne geestdriftige zangen, het vlaamsche volk zou betooveren en op zijne beurt degenen vernederen, die zijnen oorsprong en toekomst miskenden? Kent gij den armen rekruut niet? Gewis, zijn naam ligt op aller lippen; ik hoor hem als het ware rondom mij weêrgalmen; gij hebt het recht voor; hij heette 'Theodoor van Ryswyck.'

Het oproer had in Antwerpens straten den kop opgestoken; men ruide het volk op; de stille burgers sloten de deuren hunner huizen; groepen scholieren stonden tierend voor de schuimende proklamatiën in naam der vrijheid en gelijkheid, op de hoeken der straten aangeplakt, en waarin men de jeugd ten strijde opriep tegen de dwingelandij.

Onder die vreedzame burgerij telde men den familie-kring der van Ryswycken. Zij was immer der regeering trouw gebleven. Den 26 October 1830 was vooral een der zwaarmoedige dagen voor dezulken. De oproerlingen, vooral uit Luik gekomen en aan wier hoofd de fransche generaal Niellon zich bevond, hadden de nederlandsche troepen aangetast. Benden gepeupel doorkruisten huilend de straten, en dat gehuil werd herhaalde malen afgebroken door het gedonder van het vuur.

Te vergeefs wachtte de familie van Ryswyck des avonds, bij den schijn van het haardvuur en het blikken lampke gezeten, de terugkomst van den oudsten zoon. Ieder gewoel in de straten deed de moeder sidderen; ieder schot dat er viel en tienmaal door de buurt weêrgalmde, joeg haar den doodsangst op het lijf, Wie weet, of dat schot het hart van haren lieveling, wiens nieuwsgierigheid en lossen zin haar maar al te wel gekend waren, uiet treffen zou! Zij bad, met tranen in de oogen zoo als eene moeder voor haar kind bidden kan, en al de broêrkens en zusterkens baden angstig, zonder te weten waarom, met de bedrukte moeder mede.

De uren kropen om, de zoon kwam niet naar huis; de kinderen waren te ruste gelegd, doch vader en moeder bleven wachten en waken. Middernacht was reeds lang geslagen. Eindelijk stormde het loshoofd schaterlachend binnen. Hij zag er uit als een Blauwbaard zoo wreed; een groote sabel, door den broeksband gestoken, sleepte krassend over den vloer, een munitie-geweer waaraan de haan ontbrak, rustte op den rechterschouder, een driekleurig lint pronkte op zijne borst en een met een gebrande kurk gemaakte knevel, volledigde de uitrusting van den vrijwilliger - want Theodoor was zijne plaats van onderkinderkoning- zoo als hij later zegde - ontloopen en had, in zijne drift voor het vrije, in zijne zucht naar het avontuurlijke, als vrijwilliger dienst genomen.

Het geweer en de sabel waarmeê hij gewapend was, had hij eenen nederlandschen soldaat ontnomen. - Na hem gedood te hebben? zal men misschien vragen. - Neen, zegde hij dikwijls nadien, alleen de dooden waren niet te vreezen!

't Was den vader niet welkom; 't was een scherpe doorn in het hart der moeder; 't rouwde den lichtzinnigen zoon wel spoedig - maar de stroom der omwenteling sleepte den partijganger, niettegenstaande de tranen zijner moeder, welhaast verre van zijne vaderstad. Hij volgde dien woesten hoop niet uit overtuiging voor de zaak welke deze diende; hij volgde hem uit luim, uit loszinnigheid, uit zucht, zegden wij reeds, naar het vrije, avontuurlijke leven, zonder zelfs al het dichterlijke te beseffen dat er in dat nieuwe soort van Bohemerleven voor hem besloten lag.

Het geweer was hem een last en daarom bleef het ook immer maagdelijk, tenzij dat het soms diende om, volgens hem, den stelregel van Hendrik IV toe te passen: ‘dat ieder burger des zondags eene kapuin op schotel moest hebben.’ De kogel deed hem sidderen, sedert hij te Leuven het gelederen-vuur had gehoord en waar hij het, zoo als hij zelf lachend vertelde, vliegens op een loopen zette, omdat de Hollanders - eene voor hem ongeoorloofde zaak! - het spel ernstig opnamen en met oprechte kogels schoten.

De alarmtrom bracht hem niet in ontroering, en als hij, op deze of gene landhoeve, in den hoek van den haard zijne gedichten las, zond hij liever den boer eens uit om te zien wat gril den kommandant nu weêr in het hoofd speelde. In orde was hij niet te roemen, want bij de inspectie of het zoogezegde ranseluitpakken, kwam er soms, niet eene krijgsmans-linnenkas te voorschijn, maar wel een Tollens, een brok van een Helmers, een boekdeeltje van Bellamy of Poot, en dat alles door-mengd met snippers en stukjes papier, waarop de vrijwilliger zijne eerste dichterlijke proeven gekrabbeld had.

Zijne oversten boezemden hem geen ontzag in, en het deed hem nog goed als hij het vertellen kon, hoe hij eens, aan 't hoofd eener conspiratie, zijnen franschen kapitein in zijn onderbroek de diligencie deed beklimmen, hem pak en zak achterna wierp, naar het zoo gezegd *cheznous* terugzond en een goeden vlaamschen jongen, voor een ton Diestersch bier, met den graad van kapitein bekleedde. De provoost maakte hem niet bevreesd, hoe dikwijls hij er dan ook heenging, bij voorbeeld als hij zijne overheden, in eenige kreupele, maar reeds bijtende refereinen gehekeld had, welke gansch de kompagnie, onder de gelederen staande, opdreunde, in plaats van naar het kommando te luisteren.

Boos waren echter zijne overheden niet op den jongen dichter. Een hunner, een Nederlander van oorsprong en die de poëzie waarachtige liefde toedroeg, nam Theodoor zelfs onder zijne bescherming, drong bij hem aan om wat ordelijker en ijveriger in de dienst te zijn, en beloofde hem welhaast tot officier te doen bevorderen - en dit was in die dagen niet zeer moeielijk! De man meende het goed en sprak den generaal over den jongen dichter. Deze ontbood van Ryswyck, en toen hij den soldaat vroeg, doelende op eene promotie, wat hij wel verlangde te bekomen, antwoordde Theodoor op eenen half biddende, half schertsenden toon: ‘*Och*, *generaal*, *laat me toch*, *als 't belieft*, *naar huis gaan!*’

Gij hoort het wel, van Ryswyck was geen krijgsman. Hij beschouwde de omwenteling als een komediespel, en vond er genoegen in als *figurant* op te treden. Mocht het publiek de eerste tooneelisten, zij die het dichtste bij het voetlicht stonden, fluiten of toejuichen, hij toch trok er zich niets van aan; hij kende noch het fijne weefsel van het stuk, noch het einde, noch de mate van talent der buitenlandsche spelers: - maar toen de denkingskracht in hem zich ontwikkelde, toen hij zag welken

keer de omwenteling nam, toen hij de taal en dus ook het volk in zijne rechten zag miskennen, toen hij wetten en besluiten enkel in de fransche taal zag uitvaardigen, hoewel de Vlaming de meerderheid in België uitmaakt; toen hij begreep hoe hard het was voor den vlaamschen rekruut door den waalschen sergeant gedrild te worden, in eene taal die de arme jongen niet verstond; toen hij den Vlaming in de gerechtshoven hoorde veroordeelen, schoon de stumpert niets van zijn proces verstond; toen hij ambten en posten uitsluitend door de waalsche landgenooten zag bezetten, zoo als vroeger de Hollanders, in wat al te ruime mate, er zich van meester maakten; toen hij zag, dat vele der zoo hoog opgehemelde vrijheden voor de zijnen eene doode letter waren, aangezien zij door het uitsluitend gebruik eener vreemde taal van het genot dier vrijheden verstoken bleven - o, toen rouwde het hem zelfs als figurant op dat tooneel te zijn getreden.

(*Wordt vervolgd.*)

Germania's, door Van Meurs.

Er heerschte in Vlaamsch-België geruimen tijd een vooroordeel, dat de nederlandsche letterkunde, vooral in hare voornaamste vertegenwoordigers, uitsluitend protestant was: deze dwaling houdt allengskens op, sedert onze lezers de werken van verdienstelijke katholieke schrijvers zoo als Alberdingk-Thijm, Dr. Nuyens, Van der Horst, Banning,

Brouwers, Schaepman, Leesberg, Broere, Borret, Allard - allen dichters of prozaschrijvers van eersten rang - geheel of gedeeltelijk hebben leeren waardeeren.

In het katholieke midden van Nederland ontwikkelt zich inderdaad, op eene hoogst merkwaardige wijze, eene streving naar het schoone en het wetenschappelijke; wij zeggen meer, het katholieke kamp aldaar telt op dit oogenblik dichters, welke meê aan het hoofd der algemeene geestesbeweging staan en gewis machtig bijdragen, om de richting dezer laatste, in zekeren zin, gevoelig te wijzigen.

Vandaag stellen wij den vlaamschen lezer een der keurigste en geestigste dichters van gansch Nederland, pater van Meurs, voor, den zanger van zoo menig van geest tintelend lied, den vertolker van een honderdtal duitsche puikstukken - even zoovele juweelen, welke hij onder den titel van *Germania's* vereenigd heeft en die de uitgever Henri Bogaerts te 's Bosch, in een prachtigen band, den liefhebber van dichterlijke prachtboeken aanbiedt.

Laat ons hier in weinige woorden dit boek beoordeelen. Wij zeggen dan ook, dat die vertalingen meesterstukjes zijn, dit wil zeggen dat zij gebleven zijn na de overzetting, wat zij waren voor deze nieuwe hergieting.... Doch hoe, mij dunkt dat ik onze vrijdenkende liefhebbers van poëzie - zij, die beweren het monopolium van al wat wereldsch schoon is, te hebben - reeds de wenkbrauwen zie fronsen, en hen hoor morren: ‘Een pater? dat zullen weêr liedjes van santen en santinnen zijn.’

Met uw welnemen, heeren modernen, die liedjes ook hebben niet zelden eene hooge dichterlijke waarde, en zij zijn ons altijd liever dan wel de naakte, ziellooze en verlepte minnekozerijen, welke in onze dagen worden uitgekraamd; doch hoezeer van Meurs pater, en nog wel pater Jesuïet is, heeft hij ons ditmaal geen puntje van zijnen zwartrok laten raden: - hij heeft, met dien fijnen en smaakvollen geest, welke hem kenmerkt, den duitschen bloemhof doorwandeld, daar gekozen en geplukt en zijnen oogst naar onzen bodem overgebracht.

Onder de sierlijke vertalingen - luim en ernst wisselen elkander op de alleraangenaamste wijze af - vinden wij stukken van Uhland, Rückert, von Sydow, Freiligrath, Geibel en vele anderen. Van eenige dezer stukken bezaten wij reeds vertalingen in onze bibliotheek; doch velen doorstaan den toets der vergelijking met die van pater van Meurs niet - en gelooft ons, vrijdenkende poëzie-liefhebbers, het woord ‘pater’ komt niet voor de waarde van een zandkorreltje in onze beoordeeling.

Prachtig is de overzetting van Uhland's *des zangers vloek*, Scheuerlins *het klokje van 't hart*, *de kabouters* van Kopisch, *Pergolese* van Geibel, *avondlandschap* van von *Matthison*, *het lied van den zoon der bergen* van Uhland, *de parade der dooden* van Zedlitz en anderen. Laat ons vandaag een enkel juweeltje uit den rijken bloemtuil nemen, het als aanloksel, in het oog van den vlaamschen lezer, doen schitteren, om verder bij andere stukken van den genialen dichter stil te staan.

Het lied van den zoon der bergen.

Hier sta ik met mijn herdersstaf. -
Ik zie op al de burchten af;
Mij toont de zon het eerst haar pracht
En wenkt mij 't laatst een goeden nacht.
   Ik ben de zoon der bergen!

Hier is de stroom nog zwak en klein,

Ik drink hem 't eerst zoo frisch, zoo rein;
Ginds schuurt hij breed der rotsen wand,
Ik vang hem op hier - in mijn hand.
  Ik ben de zoon der bergen!

De berg hier is mijn eigendom,
Daar trekt de stormwind buldrend om;
Al raast hij wild van Noord of Zuid,
Toch klinkt mijn lied er boven uit:
  Ik ben de zoon der bergen!

Snort onder mij het bliksemvier,
Ik sta in 't blauw des hemels hier:
Ik ken den donder, en gebied:
Sla in het huis mijns vaders niet!
  Ik ben de zoon der bergen!

En, als het bange noodsein schalt,
't Geweervuur door de dalen knalt,
Dan stijg ik af, schik me in den kring
Der strijders, zwaai mijn zwaard en zing:
  Ik ben de zoon der bergen!

Aan de bron.

De jonge vrouw, met een dartel kind op den arm, dat juichend omziet naar den hond, die zijne meesteres opvolgt, gaat naar de bron om de waterkruik voor het huishoudelijk gebruik te vullen.

De bron! wat al herinneringen moeten in haar hoofd opkomen, als zij dien ouden steenen trap afdaalt! Immers daar, op dien trap, voor haars vaders huis, speelde zij reeds als kind, plonste er juichend in het helder nat, dompelde er vroolijk het rijk gelokte hoofd in en dronk met malsche teugen het frissche water.

Als jong meisje had zij, wel is waar, in gezelschap harer vriendinnen aan de bron dikwijls gelachen, vroolijk getoefd, maar ook meer dan eens stil en droomend op de trappen neêrgezeten, achteloos de bloem ontbladerend, die langs den boord groeide.

Het was daar aan de bron, dat hij die zij liefhad, haar eens vaarwel zegde en haar vroeg, of zij hem wachten zou? Ja, had zij gezegd, wachten zou ze, zoolang zij het zonlicht in het water zou zien tintelen! Dat wilde zeggen, wachten tot dat men haar ginds, aan de kerk, in haar doodskleed wikkelen zou.

Toen hij weêrkwam, vierde men bruiloft in het oude vaderhuis, tegenover de bron gelegen, en nu gaat ze dagelijks derwaarts, niet als grillig kind, als dwaas of droomend meisje, maar als stemmige moeder.

Hoe beter dan vroeger begrijpt zij nu, wat al weldadigs die bron in zich besluit! Vroeger was deze eene lievelingsplaats, waaraan zich zoete herinneringen verbonden; vandaag is die bron eene liefderijke moeder, die meer tot haar geluk bijdraagt dan men bij den eersten oogslag denken zou.

Immers, die bron maakt den dampkring frisch; die bron geeft een gullen en gezonden teug nats te drinken; die bron geeft reinheid en frischheid aan hare woning - en reinheid ruimt het karakter op, geeft vroolijkheid en deze leidt tot huiselijken vrede.

En dat huiselijk geluk bezit zij in den vollen zin des woords.

Soms, in den zomeravond, zetten beiden, man en vrouw, zich nog wel eens op den steenen trap neêr en spreken van het verledene. Zij zouden het niet willen ruilen met het tegenwoordige, en als hij dan hare hand zacht in de zijne drukt en vraagt: 'zijt ge gelukkig?' dan schijnen water, maanlicht, bloemen en loover, in een mysterieus geruisch, even als hare lippen, een zalig 'ja' te fezelen.

Het kegelspel.

Toen in 1870-71 Frankrijk en Pruisen en dezes bondgenooten, elkander geducht aan het lijf zaten, naderden de strijdenden meer en meer de belgische grenzen.

Het belgische leger, dat sedert jaren niet te velde getogen was en in de steden als het ware zat te roesten, trok uit om de zoo niet bedreigde, dan toch verontruste grenslinie te bezetten: of eigenlijk, om aan de twee vechters, zoo mogelijk, wijs te maken dat ze in hun eigen huis, niet in het onze, moesten borstelen.

Gevaar was er niet en bijster druk hadden het de soldaten ook niet; men patrouilleerde, men trok de wacht op, men zette schildwachten uit, en men luisterde in de verte naar het gedommel van het kruppkanon en het geratel der mitrailleuses.

Na de korvee had men het zeer goed bij den boer, kroop in den

hoek van den haard of wel men kruisjaste, biljartte en kegelde in de nabij gelegen herberg.

Wat verschil tusschen het kegelspel hier en ginder; aan deze en aan gene zij der grenzen! Hier toch mikt men slechts op houten kegels, die vallen, rollen en weêr ongedeerd worden opgericht; ginder mikt men integendeel op levende kegels, die neêrtuimelen om niet meer op te staan.

Hier gaat het spel zorgeloos zijn gang bij het plassen van een glas vaderlandsch bier; ginds plast men roodhuidachtig door het bloed zijns broeders, en lang na het eindigen van het spel, gebeurt het niet zelden, dat de gelukkige kegelaar nog wel eens door de spoken der neêrgeslagen kegels geplaagd wordt - of God zou inderdaad al te genadig zijn.

Neen, dat bloedige kegelspel ginder valt niet in onzen smaak, en gelukkig is het voor België, dat de Mogendheden, door België's onzijdigheid vast te stellen, dit landje tot plicht hebben opgelegd, zich enkel met het omwerpen van onbloedige en houten kegels bezig te houden: - dat is pleizieriger, minder nadeelig voor de beurs en gezonder voor ziel en lichaam.

Met hoeveel minachting de vergulde kegelmeesters van gene zij der grenzen ook op ons neêrzien en hoog hunne '*gloire militaire*' doen klinken - toch zijn wij zeker, dat, als een hunner neêrgekegelde of zelfs nog neêr te kegelen helden, de soldaten van het belgische leger hier aan het werk zagen, zij dezes vreedzaam spel verre boven het hunne zouden verkiezen.

DE ZOON DER BERGEN.

België, als men de geschiedenis nagaat, heeft eeuwen lang, nu hier dan daar, op levende kegels moeten mikken: Spanje, Oostenrijk, Frankrijk werdén herhaalde malen beurtelings door den Belg gekegeld; doch nu ook denkt hij zich voortaan van

dat bloedige spel bevrijd en ontheven, en in het genot zijner vrije instellingen, kegelt hij schuldeloos tegen houten poppen.

Drie gedichtjes.

I. Het stervende kind.

Een weifl end lamplicht scheen op 't kindje,
   Dat doodziek in zijn wiegsken lag,
En, met zijn half gebroken oogskens,
   Naar zijne lieve moeder zag.

‘Ai, moeder,’ klaagde 't, ‘moeder, moeder,
   Ai, help me, ik ril en sterf van koû...’
En 't reikte zijne maagre handjes,
   Droef smeekend, naar de droeve vrouw.

En in den haard was vuur noch vonke;
   De vrouw, schier zinneloos van smart,
Greep 't kind en drukte 't, om te warmen,
   Aan 't brandend, gloeiend moederhart.

AAN DE BRON, NAAR E. HILDEBRANT.

Maar 't moederhart kon 't niet bezielen;
De rilling greep het feller aan,
En bibbrend naar de huisdeur wijzend,
'Zie', riep het, 'zie dien man daar staan!'

En 't klemde zich aan moeders boezem,
'Zie,' klaagde 't, zie daar is hij! Wis
Mijn vader, en van wien gij zegdet,
'Dat hij reeds in den Hemel is!'

Doch moeder, schrikkend, kon 't niet merken,
En 't kind riep: zie, hoe zoet hij lacht!
'Hij wenkt, hij nadert...' Kindjes stemme
Verstikte tot een flauwe klacht.

'Neen,' kreet de vrouw, ''k verlaat het nimmer!'
Terwijl zij 't kind aan 't harte sloot;
Maar ach... zijn armkens vielen neder
't Bleef stom... beweegloos... 't kind was dood.

II. Het Geheim.

De ziel, aan 't aardsch gevoel ontheven,
Neemt innig biddend hare vlucht
Naar 't Heemlenveld, en luistert naar 't geheim
Dat de eene ster tot de andere zucht.

Geheim.... geschreven op de wolken
En in 't diep van d'oceaan;
Geheim.... geteekend op de bloemen,
Die op de groene helling staan.

Geheim.... geprent op berg en rotsen,
En op den kleinen korrel zand;
Geheim.... in 't vlokkend schuim der golven,
Gestoven op het wijde strand.

Geheim.... het bromt in 't donder buldren,
Dat uit de zwangre wolken breekt;
Geheim.... dat uit de wilde zeeën,
Lijk uit het lied der vooglen spreekt.

Geheim.... van in den schoot der aarde,
Tot hooger dan de sterre vlot;
Geheim.... een naam die. 't al doet siddren,
Geheim.... de groote naam van GOD.

III. Het Gebed.

Ik weet een frissche bloeme bloeien;
Haar geur verkwikt ons lijdend hart;

De honig die uit haar komt vloeien,
Is balsem tegen druk en smart.

Ik weet een heldre sterre blinken,
Ver boven 't schuim der woeste zee;
Zij straalt op 't schip dat dreigt te zinken,
En leidt het veilig in de ree.

Die sterre met haar zilvren glansen,
Die 't brooze schip van d'afgrond redt;
Die bloem met geur en zoeten balsem,
Is voor ons, Christnen.... HET GEBED.

Kortrijk.
FERD. CREMMERY.

Slangen in het huiselijk leven. Vrij bewerkt naar Clara Moreton. (*Vervolg*.)

- 'Indien er nog een vonkje liefde in zijn hart zit, zal hij weten wat jaloezie is,' zegde zij op den avond dien het bal, waarvan wij spraken, voorafging.

Hare kamenier tooide haar in eene prachtige spaansche kleedij.

De lange ravenzwarte hairen waren boven op het hoofd door een prachtigen schelpenkam opgehouden; het fluweelen kleed was met fijne kanten omboord en op hare borst schitterde een kostbare robijn; aan hare armen en vingers blonken prachtige juweelen, die zij overigens niet noodig had om hare schoonheid te doen uitschijnen.

Margaretha had echter het misnoegen op het wezen; van den spiegel liet zij het oog naar de toilettafel gaan, waar honderdlei sieraden in doos en kistjes ten toon lagen.

Haar oog viel op haren bloementuil; zij trok er een vurig rooden camelia uit, nam den diamant, die den sluier op haar hoofd vasthield weg en verving dien door de bloem; dat was juist wat er aan haar tooisel ontbrak.

Ja, dat was meer dan er noodig was, en zij vertegenwoordigde voortreffelijk de spaansche type, te meer daar zij zoo'n donkere oogen en scherp geteekende zwarte wenkbrauwen had.

Het gedommel van een rijtuig liet zich hooren; het hield voor de woning stil; Mevrouw van Helwald weerde de zware zijden gordijnen weg en staarde naar buiten.

Een persoon trad uit het rijtuig en naderde de deur.

- 'Het is wel, Nelly,' zegde Margaretha tot de kamenier; 'hang mij nu mijn mantel om, en als Mijnheer van Helwald uit de club thuis komt, zult gij hem zeggen, dat hij op mij niet hoeft te wachten.'

- 'Mijnheer van Helwald is in de bibliotheek, Mevrouw,' luidde het antwoord. 'Voor negen uren was hij reeds thuis.'

- 'Dan zal ik zelf door de bibliotheek gaan. Nelly, blijft gij wakker tot dat ik weêrkeer. Gij kunt bij de kinderen blijven zitten als de andere dienstboden naar bed zijn.'

De kamenier geeuwde, toen Mevrouw de kamer had verlaten; hard vond zij het den ganschen dag te werken en dan nog halve nachten te waken; doch toen zij in de

kinderkamer was getreden, was ook hare kwade luim verdwenen en een glimlach had de plaats van het misnoegen ingenomen.

Immers, zij had de kinderen lief! Nelly plaatste een stoel naast het bed en haar hoofd op den peuluw leggende, sliep zij weldra zoo vast in als de kinderen zelf, waarover zij waken moest.

Mevrouw ging naar de bibliotheek en bleef voor de deur staan. Snel klopte haar hart; zij beefde bij het denkbeeld, dat zij zich haars mans misnoegen op den hals trekken zou; doch het huis verlaten zonder zijn weten, dat toch durfde zij niet.

Al haren moed bijeen garende, trad zij binnen.

- 'Het spijt me, van Helwald,' zegt zij, 'dat gij dezen avond niet met mij gaat; doch ik moet u zeggen, dat gij hoegenaamd niet ongerust moet zijn; uw vriend, Mijnheer de Vallermont, is mijn geleider.'

Die woorden werden inderdaad op vriendelijken toon gezegd; doch blijkbaar was zij verlegen en haar geweten niet gerust.

Mijnheer van Helwald zag zijne vrouw met een strak oog aan, en zegde:

- 'Dat had ik van u niet verwacht. Gij hebt mij gezegd, dat gij dezen avond niet naar het soirée van den ambassadeur gaan zoudt.'

- 'Dat heb ik niet gezegd. Ik heb altijd gezegd, dat ik gaan zou: gij hebt gezegd, dat gij mij niet zoudt geleiden, en ik heb geantwoord dat het zou zijn, zoo als gij gezegd hebt.'

- 'Dan was uw antwoord niet oprecht, Mevrouw van Helwald, en zonder twijfel met opzet.'

Het purperrood overtoog Margaretha's wangen; zij was dus op eene valschheid betrapt!

Mijnheer van Helwald hervatte:

- 'Hetgeen gij dezen avond doet, zal u nog wel eens rouwen. Ik zal u niet meer lastig vallen.'

Margaretha antwoordde niet; zij ging heen en trok de deur toe.

Van Helwald hoorde het vroolijk gepraat beneden, en al gichelend verlieten beiden, Mevrouw en zijn vriend, het huis. De man bleef staan luisteren; het rijtuig rolde voort; hij schoof de gordijn ter zijde en zag het zwarte monster, met twee vurige oogen, om den hoek der straat verdwijnen.

De arme echtgenoot sloeg de beide handen voor de oogen, zakte achterover in den leuningstoel en weende.

Pijnlijk was hem het tegenwoordige, en aan de toekomst durfde hij niet denken. De toekomst!... wat zou het gevolg zijn van dien nacht?... Och, had zij maar met één enkel woord willen toegeven....

Van Helwald dacht aan het verledene.

Wat was er toch wel in dat verleden, hetwelk eene diepe, zeer diepe smart op zijn gelaat afteekende? Ach, het waren herinneringen aan leed en onrecht, door hem aan eene andere toegebracht, en zooals het spreekwoord zegt: ‘boontje kwam nu om zijn loontje!’

Trouw had hij aan een edel wezen beloofd, en eene blinde drift voor Margaretha had hem die belofte met den voet doen treden. Banger sloeg hem het hart, toen hij stap voor stap in het verledene terug keerde.

Met onrustige schreden ging hij door de kamer op en neêr en mompelde:

- ‘Ja, ik heb dat alles verdiend. Mijne straf is rechtmatig. Hoe gaarne zou ik op dit oogenblik de driftige neiging jegens Margaretha willen verruilen voor de kalme geneigdheid, die eens voor die andere in mijn hart leefde! Die toch zou mij niet zoo gedwarsboomd, huis en kinderen verlaten hebben, om zich aan dwaze en gevaarlijke vermaken over te geven. Doch.... dit alles is nu te laat!’

Hij wendde zich om en bleef voor het portret zijner vrouw, dat aan den muur hing, staan; met teederheid mompelde hij;

- ‘En toch, Margaretha, indien gij wist, hoe ik, die de wereld ken, u voor het ongeluk heb willen behoeden! Hoe innig zou ik u hebben bemind, dwars door alle beproevingen en wisselvalligheden des levens! God moge u genadig zijn, en geve Hij dat gij nooit de liefde uws echtgenoots, die gij nu aan uwe ijdelheid ten offer hebt gebracht, zult noodig hebben.’

Geruimen tijd rustte zijn oog op het portret, en zegde eindelijk: ‘Ja, zij is schoon;’ doch op die woorden werd het koud, ijskoud in zijn hart; want hij dacht aan al de gevaren, aan welke zij zou blootgesteld zijn!

Hij dacht aan de huldebewijzen, aan de vleierijen naar welke zij zou luisteren, en welke vrouw luistert naar dit alles zonder eenig venijn daarvan in te zuigen! Geene vrouw, die het oor naar de geringste vleitaal geleend heeft, gaat zoo rein heen als zij gekomen is....

Dan dacht hij er aan, hoe zijne vrouw nog uit dien dwarrelstroom te redden: - hij zou haar van hare kinderen spreken, van hem zelf, van de dagen toen zij pas verloofd waren, en die herinnering was bij hem nog zoo levendig, dat hij zeker meende de oude vlam weêr te doen ontbranden.

Schier zonder te weten waarheen hij ging, trad hij de kinderkamer binnen. Op de schouwlijst brandde een nachtlichtje; het brandde echter helder genoeg om de kleinen te onderscheiden. Arme kinderen!

Hendrik was nauwelijks drie, en Ida nog geen twee jaar oud.

Als hij hen daar, op hunne donzen kussens, beschouwde, beiden zoo schoon, zoo lief, zoo engelachtig, vroeg hij zich af, of al wat hij zeggen kon niet vruchteloos zijn zou, dewijl het bewustzijn dat zij moeder was, haar zelfs niet aan den huiselijken haard kluisterde.

- 'Neen, ik zal dat beroep niet doen,' zegde hij. 'Toen zij trouwde, heeft zij de plichten van vrouw en moeder op zich genomen. Dat zij deze trouw nakomt, daarover moet ik, als man, waken. Mijnen naam moet en zal zij eerbiedigen; de eer dezer kinderen mag door geen smetje bezoedeld worden. Tot nu toe ging ik enkel met zachtheid te werk; nu zal ik doen, wat een echtgenoot kan en moet.'

Zoo ontroerd door verschillende aandoeningen, keerde hij naar zijne bibliotheek terug. Hij trok een stoel bij eene secretaire, ontsloot die, en haalde een voor een herinneringen te voorschijn, die daar lang - zeer lang vergeten hadden gelegen.

Hier lagen pakken brieven, daar teekeningen, en onder dit alles begraven, lag een krans van verdorde najaarsbladen; aan dien krans hing een strookje papier, en hierop las men: '*van Dora*, *huize Zorgvrij*, *18 October*.'

En daar verrees, in zijne verbeelding, het schoone en statige bosch, nabij het buitengoed; onder de eeuwenoude eiken had hij haar, wier stemming zoozeer in harmonie met zijn gemoed was, voor het eerst gezien.

Dan gedacht hij hare verstandige gesprekken, hare bevallige manieren, de strenge schoonheid van haar wezen, den indruk, dien zij op hem maakte; dan gedacht hij haar helder doorzicht, haar scherp oordeel, hetwelk hij daarenboven van dag tot dag des te hooger had leeren waardeeren.

En dan vergeleek hij haar met die andere, een bedorven kind, eene ijdele schoonheid en welke niettemin de eerste verdrongen had - met haar, die dezen avond zoo onbedachtzaam het huis had verlaten, zonder te denken dat ook de eenzaamheid soms gevaarlijk is....

Nu, uit zijn wakend droomen wakker geschud, opende hij een gevouwen papier; daarin lag een verdord blauw bloempje en een takje mirtenloof; met zijn eigen hand had hij er bij geschreven: '*Ten huize Bloemendaal, 20 Mei*; *van Dora*.'

Ja, ja, die avond stond hem nog levendig voor den geest! Dat zinnebeeld, thans verdroogd, trof hem nu. 'Vergeet mij niet!' Nog even duidelijk als woorden het hadden kunnen doen, sprak die bloem, en in zijn hart klonk het: 'Ach, Margaretha, red mij van die herinneringen!'

Van Helwald ontvouwde een ander blad, en nam daaruit een klis bruin haar.... Geen letter schrift was er bij gevoegd, doch dat was ook niet noodig, want tranen welden in zijne oogen op.

Zijne hand weerde dit alles weg; hij liet het hoofd in de twee handen zakken en bleef zoo geruimen tijd zitten. Soms zuchtte hij; dan wischte hij met de hand een traan weg en hernam zijne houding.

Het sloeg een, twee ure. Mevrouw van Helwald keerde nog niet terug. Langzaam ging de man naar beneden, trad nu in dit, dan in dat vertrek. Alles was doodstil. Niets hoorde hij dan het tikken der pendule hier, of buiten, heel verre, het gedommel van een rijtuig.

Hij stond in eene opvolging van salons; hij had deze met al de mogelijke pracht opgesierd, om zijne vrouw gelukkig te doen zijn; om haar oog te bekoren, had hij daar fluweel, zijde, goud, schilderwerk en brons in overvloed aangebracht.

Ach, waarom wilde zij, te midden van zooveel weelde, niet voor hem leven, zooals hij voor haar had willen leven?

Van Helwald sloeg de beide handen om het brandende voorhoofd; het klopte geweldig; hij meende dat lucht hem verfrisschen zou, schoof de gordijnen weg, opende het venster en trad op het balkon.

De koude nachtlucht deed hem goed; hij schouwde in het rond. 't Was overal rust in de huizen rechts, links en voor hem. De straatlantaarns brandden nog altijd helder; doch in geen der gebouwen was licht. Daar, in die huizen, velen zeer nederig, was ten minste rust en vrede. Helaas, bij hem was dit niet!

Nu hoorde hij in de verte een rijtuig naderen; het kwam al dichter en dichter; van Helwald sloot het venster en bleef luisteren. Hij had zich niet bedrogen: het rijtuig hield voor de deur stil.

Er werd met drift gebeld en van Helwald zelf opende.

't Was gelukkig dat hij zulks deed, want Nelly sliep ongestoord. Toen hij echter de deur opendeed, bleef hij in de schaduw staan, en hoorde Mijnheer de Vallermont tot zijne vrouw zeggen:

- ‘Wij zijn gelukkig, dat Mevrouw van Helwald andermaal onze gezelschappen bezoekt, en ik persoonlijk zal gelukkig zijn, als ik haar nogmaals tot geleider verstrekken mag.’

Mijnheer van Helwald wachtte niet tot dat zijne vrouw geantwoord had; maar in het licht tredende, stond hij vlak voor haar en terwijl hij ruw de hand van den arm, waarop zij leunde, wegtrok, zegde hij:

- ‘Ik ontsla u, Mijnheer, van alle verdere attenties voor Mevrouw; zij zal voortaan alleen in mijn bijwezen de gezelschappen bezoeken.’

Dit werd zoo bepaald, zoo snel, zoo onverwacht gezegd, dat beiden sprakeloos stonden; onmiddellijk viel de deur voor Mijnheer de Vallermont toe en zelfs werden de gewone beleefdheden niet gewisseld.

Mevrouw's oogen vlamden; zij rukte zich los, trad snel eene zijkamer binnen en viel in eenen zetel; haar kleine voet stampte op het tapijt, hare wangen werden gloeiend, en zij rukte en verplukte koortsig eene bloem tusschen hare teêre vingers.

Toen zij opmerkte dat haar echtgenoot haar was opgevolgd, wendde zij met diepe verachting het hoofd om.

Zoo dikwijls hij haar het woord wilde toerichten, antwoordde zij spottend, tot dat hij eindelijk razend van gramschap wordende, haren arm vastgreep en zijne nagels in haar vleesch drukte.

- 'Maar hebt gij dan geen medelijden met mij!' duwde hij haar toe. 'Maar ziet gij dan niet dat gij een duivel van mij maakt!'

Mevrouw gilde niet, ofschoon haar arm van pijn sidderde; zij worstelde niet tegen om zich uit de hand te bevrijden; zij was integendeel tevreden, dat hij, bij de vernedering haar aangedaan, toen hij de Vallermont zoo onbeleefd de deur voor het aangezicht toesloeg, nu het geweld voegde. Zelfs glimlachte zij en zegde altijd spottend:

HET KEGELSPEL.

- 'Het zijn uwe eigene driften, welke u tot den duivel maken, dien gij u veroorlooft te zijn.... Dat weet gij overigens zelf wel, Mijnheer....'

Margaretha wierp een blik op den arm, dien haar man nu had losgelaten; een druppel bloed perelde op het inprentsel van den nagel.

Zij bond haren kanten zakdoek om de wonde, en stond op om heen te gaan.

Mijnheer van Helwald plaatste zich tusschen haar en de deur.

(*Wordt vervolgd*.)

Rebus N°. 4.

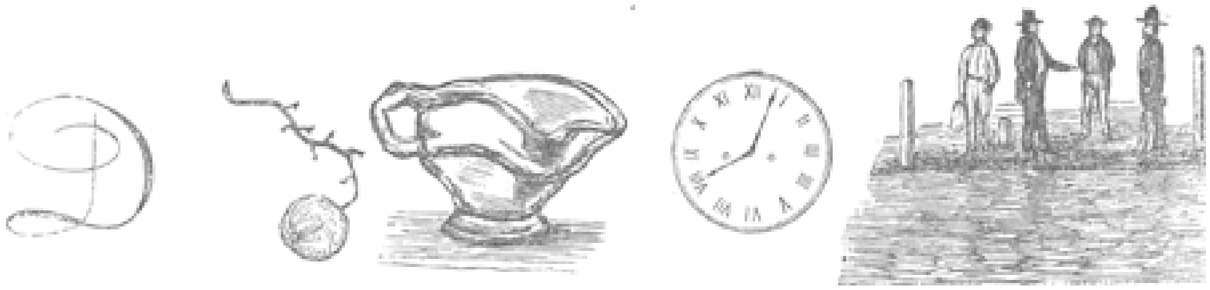

Allen die de Rebus goed oplossen, bezorgen wij een belangrijk voordeel, door uitsluitend voor hen de gelegenheid le openen om een der vorige Jaargangen van DE BELGISCHE ILLUSTRATIE te koopen voor fr. 2.50 in plaats van fr. 7.80.

[Nummer 33]

De brief aan Hans of aan Huib.

Het moet er toch eens van komen! Ja, zij moet van daag zelf antwoorden op den brief van Hans, die haar uit Brussel geschreven heeft, dat, al werd hij morgen kornel of generaal, hij toch zijn Truike trouwen zou, zoo haast hij van de 'soldaten' weerkomt.

Was het enkel de brief van Hans; maar 't is vooral de brief van Huib, die de oplossing moeilijk maakt. Wil Hans generaal worden, Huib, al is hij nu maar knecht bij een ossenboer, beweert, dat, wanneer zijn oom niet trouwt, bij zijne eerste gedachte blijft en doet wat de menschen gewoon zijn te doen - dat is eens sterven, hij gansch zijn groot 'gedoei' erven moet.

De keus ligt dus tusschen den generaal en den grooten eigenaar - en, rechtuit gezegd, wie zou niet twijfelen in de keus!

Overigens de noodige wapens zijn aangeschaft: voor een cent papier, voor een cent inkt in een medecijn-fleschje, voor een cent pennen en een rood 'ouveltje' op den koop toe. Het hoekske van het schommelhok, waar niemand haar zoeken zal, wordt uitgekozen; de bessem is ter zij gezet - en het groote, het halsbrekende werk vangt aan.

Aan den slag! Eens aan den gang, zal alles van zelve gaan. Ai! een inktklad! De tong dient voor spons en laat eene breede blauwe streep op het papier achter. Doch als nu dààrop gezien wordt, is de liefde klein!

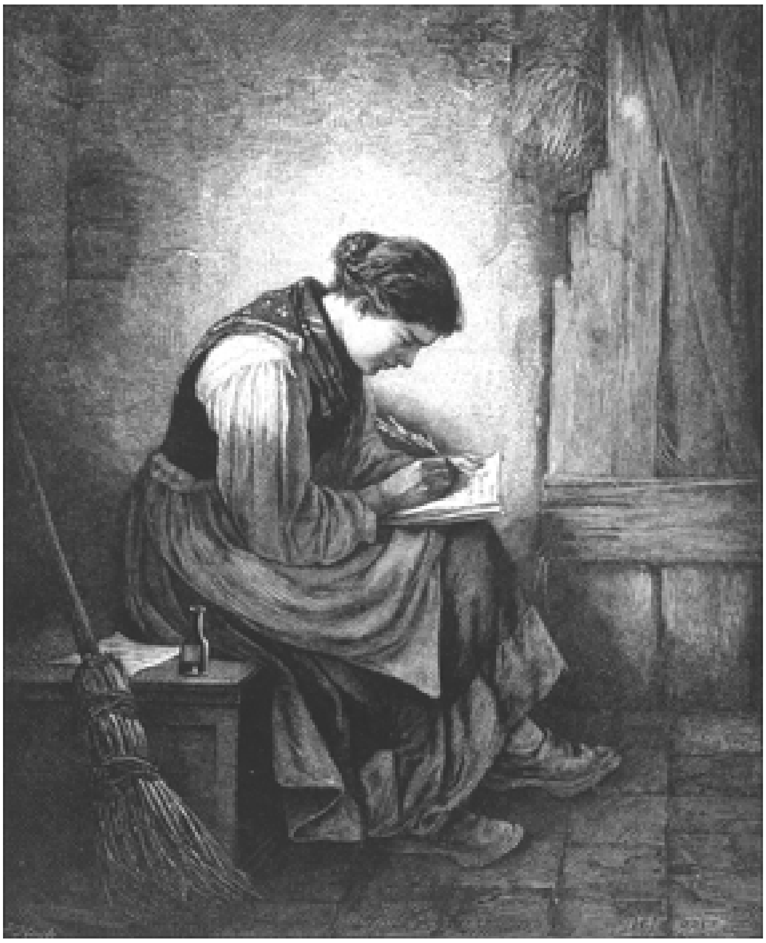

DE BRIEF AAN HANS OP AAN HUIB.

‘Ik laat u weten den staat van mijn gezondheid en hoop van u hetzelfde; ware het anders, het zou mij van harte leed zijn....’ Nu, dat begin kan voor elken brief, voor dien van Huib gelijk voor dien van Hans, dienen. Nu dubt ze nogmaals: Generaal.... of eigenaar.... een en ander ligt in de toekomst voor haar bewaard.

De keus is moeilijk, recht moeilijk.

Hans is een flinke kerel, maar Huib is ook een flinke jongen; generaalsvrouw of meesteresse in het groote steenen pachthof..... Nogmaals een inktklad... Dat is twee; een voor Hans en een voor Huib. Nu heeft niemand reden van jaloersch te zijn.

Gevonden, slim Truike heeft het gevonden! Zij zal den brief zoodanig schrijven, dat hij zoo noodig èn voor Hans, èn voor Huib dienen kan. Zoo gezegd, zoo gedaan, en moedig hervat zij den minnebrief:

'Ziedaar mijn zoet lief, mijn hart dient tot uw gerief. Antwoord op dezen brief en laat het zijn eenen brief vol genuchten, geen bloem zonder vruchten.'

Ai, nogmaals een inktklad! Nu 't zij zoo, alle goê dingen in drieën. Aan het einde van den brief komt altijd hetzelfde refrein: 'ik breek af met de pen, maar niet met het hart en heb de eer u te groeten. Uwe liefhebbende dienares'

Waren alle die vette hanenpoten nu maar droog. Geduld! Met den vinger de vette staarten wat opgedroogd en daarmeê het haar gepommadeerd Dan het papier gevouwen en met het rood, vuurrood 'ouveltje' op den rug, wordt de brief in het jak geborgen, de pen en het medecijnfleschje weggestopt en de grove bessem andermaal gegrepen.

Generaal.... of eigenaar.... met wiens naam zal de brief op de borst prijken?... Och, waarom kan Truike ze niet alle twee nemen! Generaal.... of eigenaar van de steenen hoeve.... Nog bouwt ze luchtkasteelen en misschien brengt de nacht raad. Truike rekent zeer goed..... Helaas! als ze maar niet mis rekent:

> Wie te gelyck twee hasen jaeght,
> Geen een van twee naer huys meê draeght.

Juiste rekening.

De teekenaar van dit eenvoudig tafreeltje moet een fijn opmerker zijn. Ziet eens hoe goed aandachtig dat kind het overschietende geld telt. Hoe natuurlijk het in zijn hoofd narekent of het geen enkel der tien of twaalf artikelen, door de meesteresse opgegeven, vergeten heeft en de rekening juist is!

Alles zegt ons inderdaad, dat de rekening juist is; ja, 't is enkel uit puntige nauwgezetheid dat het meisje nog eens natelt, alvorens binnen te treden en te hooren zeggen; 'geef rekening van uw hofmeesterschap.'

Wenscht gij niet, lezer, als gij eens, misschien binnen zeer kort, voor den dorpel staat welke nooit iemand terug over stapt - wenscht gij niet, bij het narekenen van het debet en credet uws levens, ook te mogen zeggen even als dit kind: 'De som komt uit; ik heb niemand te kort gedaan; ik draag geen onrechtvaardigheid in mijn korf en er brandt mij geen oneerlijke halve cent in de hand.'

Wel hem, die zoo spreken mag!

Velen wiegen hun geweten in slaap, als zij hunnen evenmensch iets hebben onthouden of hem valschelijk hebben afgetruggeld wat hem wettig toekwam; zij wiegen het in slaap met te zeggen: 'dat is handel!' Doch een onrechtvaardig verkregen snipperke papier, zal u wegen, verpletterend wegen als gij voor den dorpel staat, waarachter de rechter zetelt, die eens u zeggen zal: 'geef rekening van uw hofmeesterschap.'

Neen, dat is geen handel!

Waarheid is 't wat het spreekwoord zegt: vele fortuinen zouden hunnen oorsprong willen verbergen, zooals de Nijl die verbergt! Doch voor de noodlottige deur staande, zullen er weldra geen verborgenheden meer zijn, en 't zal hem, die willens en wetens schuldig is, eeuwen en eeuwen verwijtend in de ooren klinken: ‘Uwe rekening is niet juist bevonden.’

De laatste kogels.
Uit het dagboek van een vrijwilliger in 1870-71.

..... Nooit zal mij die stond uit het geheugen worden gewischt. Door eene beiersche overmacht achteruit gedreven, neêrgeslagen door de kogels, herhaalde malen gedund door de sabelslagen der pruisische huzaren, bereikten wij, met een twintigtal, een op de helling gelegen landhuis.

Daar moest kort te voren, zonder twijfel, gerust en kalm, eene gelukkige familie gewoond hebben; nu echter was er niets meer, geen levend wezen te vinden: geen hond op de binnenplaats, geen duif op het schaliën-dak. Wij stormden als bezetenen binnen, wierpen de deur achter ons toe, schoven er de grendels voor, barrikadeerden met meubels, bedden, zakken en linnen, deuren en vensters en maakten ons tot eene laatste en wanhopige verdediging gereed.

Een hagelslag van kogels viel weldra op het landhuis neêr; glasruiten en spiegels rinkelden met een akelig geluid naar beneden; alles berstte, kraakte, bonsde, kletterde. Een smachtende rook vervulde het huis en op meer dan eene plaats moesten wij, in 't voorbijgaan, den pas ontstanen brand, met den voet uittrappen.

Mijne vrienden boden moedigen weêrstand en besloten den laatsten kogel op de pinhelmen te verschieten, alvorens er aan te denken den schuilhoek te verlaten. Het is hem, die nooit den oorlog van nabij gezien heeft, onmogelijk zich een denkbeeld te vormen wat al verwoestingen deze, in weinige seconden, aanbrengt.

Wat een oogenblik geleden nog gaaf en ongeschonden was, ligt nu reeds verbrokkeld en in puin: een enkele kogel doet meer schade dan zes werklieden in acht dagen zouden kunnen herstellen. Doch daarin ligt het jammer niet. - de vriend, die zoo even nog vol vuur naast u stond, zakt, doodelijk getroffen, naast u neêr en het is u niet toegelaten uw moordenaarswerk een oogenblik te staken en hem te troosten en te helpen!

Ik zal nooit het afschuwelijk gezicht vergaten, dat het landhuis opleverde, toen wij onze laatste kogels verschoten. Op het bed huilde een ongelukkige in de ijselijkste pijn: een kogel had zijne borst doorboord. Niemand lette op hem; niemand bracht hem eenige lafenis toe. Op den grond, aan de deur, rechts en links, leunden of lagen kermende gekwetsten, roepende om den dood, jammerend om hunne moeders; of wel zij knarsten op de tanden, wrongen met het hoofd tegen den muur, als wilden zij zich dwars door dien muur eenen uitgang banen - en de anderen? vochten in razende wanhoop voort, tot dat de laatste kogel verschoten was, of het geweer in hunne handen verbrijzeld werd.

Eindelijk was de positie niet meer te houden. Eensklaps deed eene verschrikkelijke losbersting het landhuis daveren, kraken, bersten en splijten - neen, ik kan geene woorden vinden, om die ijselijke ontploffing naar eisch te beschrijven. ‘Retireeren,’ klonk het uit den mond onzer officieren. Waarheen? Naar beneden, naar de kelders; het huis was onmiddellijk bij onze bezetting verkend geworden.

Een tweede bom volgde; een donderend gedruisch zegde ons dat er een goed deel van het huis neêrstortte. Wij verdrongen ons in den kelder, die, wij wisten het, ons graf zou zijn; doch zich overgeven - neen, dat wilde men niet. Wij trachtten ons beneden ten minste voor eenige oogenblikken in veiligheid te stellen - en onze arme gekwetste en verlaten broeders, daar boven ons?.... Ach, men wordt in den oorlog zoo hardvochtig! Men denkt slechts aan zich zelf, en als sommigen zich konden redden met eenen moord op hunne kameraden te plegen - zij zouden niet aarzelen zulks te doen.

Wat gebeurde er verder in den kelder van het landhuis? Ik kan er u geen juist denkbeeld van geven. Ik weet enkel dat twee of drie verschrikkelijke losberstingen elkander opvolgden, dat het gewelf met een donderend gedruisch instortte, en het laatste wat mij in de ooren klonk, was een akelig, huilend, scherp kermend geluid, uit de groep mijner kameraden opstijgend.

Ik viel in bezwijming. Hoe lang heb ik in dien toestand verkeerd? Ik weet het niet. Toen ik tot het bewustzijn terug kwam, kon ik mij geen rekenschap geven van de plaats waar ik mij bevond. Ik lag tusschen een hoop puinen. Steenen waren mij zelfs op het lijf gevallen. Donker was het beneden, maar toen ik de oogen opsloeg, zag ik den gesternden hemel. Nooit, nooit is een dankbaarder gebed uit mijne ziel opgestegen, ofschoon ik nog niet gered was.... Immers boven mijn hoofd zag ik, ijselijk! eene groote massa steenen, die bij de minste beweging zouden losscheuren en mij verpletteren.

Behoedzaam stond ik recht. Ik durfde niet roepen, uit vrees dat de klank mijner stem de steenen zou doen afbrokkelen. Voorzichtig richtte ik mij op, kroop achteruit en hooger op tegen den afhellenden puinhoop, en 't was alsof God mij geleid had, want de steenklomp viel met een donderend geweld voor mijne voeten, doch alleen maakte de opstijgende kalkstof mij voor een oogenblik blind.

Behoedzaam klouterde ik naar boven en bereikte den top der puinen. De maan scheen helder, de starren vonkelden aan het donkerblauwe uitspansel; de wind suisde door de puinen en de aan stuk geschoten boomkruinen. Alles was stil. Geen gedruisch in den omtrek liet zich hooren.

Toen ik verzekerd was dat er boven geen onraad was, bukte ik het hoofd en de twee handen in vorm van spreekhoorn voor den mond zettende, riep ik ‘hola hé!’ Niets, zelfs geen echo, antwoordde op mijn geroep. Ik riep tweemaal, driemaal. Alles was stil als een graf. Die dappere jongens hadden hunne rustplaats in de puinen gevonden. IJselijk! ik huiver nog als ik er aan denk....

Hoe afgebeuld ik ook wezen mocht, toch dacht ik aan zelfbehoud. Vlaming zijnde en te Parijs werkzaam, weet ik niet welke duivel mij aandreef om het geweer op te nemen en mijn leven voor eene mij vreemde zaak te gaan wagen.... Ik ging op het toeval voort, bereikte de fransche voorposten, en bracht er de tijding van den dood mijner dappere vrienden. Ja, het waren helden, volgens de militaire taal; doch wat hielp de opoffering van hun leven? Wie kende hunne namen?

't Was mijne laatste expeditie. Ik was gelukkig naar Vlaanderen te kunnen terugkeeren, vervuld met afgrijzen en schrik van alles wat ik van den militairen roem had leeren kennen..... Het tooneel der laatste kogels in het landhuis, zal mij nooit, neen nooit! uit het geheugen gewischt worden. Het zit mij nog altijd in de lenden, het heeft mijne hairen op dertigjarigen leefiijd sneeuwwit doen worden; het staat mij in den dag voor oogen, het doet mij 's nachts in akelige droomen opschrikken.

V. DELANGE.

Het paleis van Mariemont.

Maria van Hongarië, bijgenaamd de ‘*jagheresse*’, dezelfde vorstin die zich een deel van het jachtsaisoen te Turnhout ging verlustigen en daar op het kasteel - de tegenwoordige rechtbank en gevangenis - verbleef, had zich in de meest dichterlijke landstreek tusschen Charleroi en Bergen, en wel in de gemeente Morlanwelz, een prachtig kasteel doen bouwen.

Dit vorstelijk verblijf in den stijl der *renaissance*, werd, op gegeven oogenblik, de verzamelplaats van al wat het kleine hof der zuster van Karel V, te Brussel voornaam en levenslustig telde.

Mariemont was in een der schilderachtigste streken van België gelegen; terecht mocht men dit verblijf een aardsch paradijs noemen.

In 1554 werd het, juist omdat Maria van Hongarië het zoo lief had, door de troepen van Hendrik II, koning van Frankrijk, teenemaal afgebrand. Doet niet aan anderen wat gij niet wilt dat u geschiede! Het afbranden van Mariemont was het antwoord dat Hendrik II gaf, op het afbranden, door de troepen der gouvernante, of beter gezegd van haren broeder, van zijn kasteel te Folembray.

Oog om oog, tand om tand! Doch zeker is 't dat die handelwijs zoo min van deze als gene zijde weinig edel was.

De ligging van dit paleis was zoo schilderachtig, dat de aartshertogen Albert en Isabella, vijftig jaren later, besloten hetzelve op te bouwen. Mariemont herleefde in al zijne pracht en weelde, vooral in het saisoen, wanneer de vorsten daar ter plaatse, even als hunne voorgangster de '*jagheresse*', zich aan het jachtvermaak overgaven.

De bloedige revolutie-storm, die op het laatst der vorige eeuw in Frankrijk opsteeg, sloeg weldra over de grenzen, en nacht op nacht zag men, nu hier dan daar, lichtlaaie vlammen opstijgen: al de prachtige abdijen en kasteelen, waarmede de zuidelijke provinciën als bezaaid waren, werden door de fransche bloedhonden neêrgebrand.

Guill. Lebrocquy in zijne *Histoire de l'abbaye d'Aulne*, haalt de woorden van een der vluchtende monniken dezer abdij aan:

'Het was,' zegt hij, 'den 14 mei 1794, omtrent 3 ure namiddags. Alles was gereed voor ons vertrek van Luparia, waar voor ons geene veiligheid meer bestond. Van de hoogte des bergs trof ons, aan den horizon, een verschrikkelijk schouwspel: een dikke rook verhief zich boven de bergen en bosschen, verdonkerde den hemel en het vuur verlichtte weldra gansch den omtrek: Aulne, Lobbes en Fontaine-Valmont brandden op hetzelfde oogenblik.'

Te Aulne was het generaal Charbonnier de brandstichter, te Mariemont was het Jourdan. Voorwaar, de geschiedenis, door de sansculotten in België gepleegd, is nog niet voldoende gekend; ware het zoo, België zou zooveel sympathie voor het verderfelijk zuiden en zijne taal niet aan den dag leggen.

Theodoor van Ryswyck.
Zijn leven en zijne werken.
(*Vervolg*.)

II.

De partijganger legde geweer en sabel neêr en na tot zelfs het stof der soldatenschoenen afgeschud te hebben, keerde hij in het ouderlijke huis terug. Zijne zending was hem door zijn vlaamsch hart voorgeschreven: - hij zou den volksgeest, door Frankrijk bedwelmd, uit zijne roes opwekken; hij zou aan het volk spreken van eigen taal, eigen zeden, eigen grootheid; hij zou den rug niet krommen voor de opgaande zon in het centraliseerend Brussel, maar integendeel de decentralisatie, het aloude gemeentelijk der Belgen verdedigen - kortom, hij zou het overwicht der Walen bestrijden, doen zien dat België's eenheid eene onwaarheid, eene onmogelijkheid is, indien deze de volslagene gelijkheid van rechten, even als in Zwitserland, niet tot grondslag heeft.

En echter, hij is arm; hij bezit niets dan hetgeen zijn vader tusschen zijne talrijke kinderen kan verdeelen; hij had slechts, in dien oogenblik van politieke tafelschuimerij, even als vele anderen deden, vooruit moeten dringen, om het dagelijksch brood uit den nationalen schotel te komen nemen - neen! hij verklaarde liever, en dit lang voor de vereffening der moeielijkheden met Nederland in 1839, dus volop in een tijdstip, toen elk nederduitsch woord aangezien werd als eene orangistische lont naar het licht ontvlambare buskruit geworpen - hij verklaarde liever den oorlog aan het anti-vlaamsch gouvernement.

Het stadsbestuur gaf hem een plaatsje van klerk in den lombard, in den Berg van Barmhartigheid, met 700 fr. jaarwedde; hij begon zijne loopbaan in dezelfde

betrekking, waarin de grijze Vondel de zijne eindigde - beiden in armoedige omstandigheden! Doch dit nederig emplooi was van Ryswyck genoeg; het gaf hem zoo wat meer dan droog brood - en echter sloeg hij de handen blijmoedig en manhaftig aan het werk.

Stout zong hij in het voorbericht van zijn eersten bundel *eigenaardige* Verhalen, gedichten, die, meestal op de brits der wachthuizen geschreven werden - stout zong hij; doch met weemoed rondstarende of er dan geen enkel hart meer in Vlaanderen voor taal en volksbestaan klopte, of de Vlaming, die zoo dikwijls voor de vrijheid de kling opnam, zijnen naam als volk, weerloos van de wereldkaart zou laten wegnemen; hij zong zwak in vorm - wat geeft dit ook! - maar met een gloeiend hart.

De grooten en hovelingen hieven de schouders op en gingen voorbij, spotlachend om den armen dwaas, die tegen den stroom des tijds in wilde, tegen de kracht der gebeurtenissen, tegen het erkende *fait accompli*; hij, een nieteling, kwam daartegen protest aanteekenen. Inderdaad dat scheen belachelijk!... Maar eenigen uit de burgerij, vooral kunstenaars, waren bij dat gezang blijven staan; zij herkenden immers de taal, waarin hunne moeder hen gezegend, in slaap gesust en leeren bidden had, en dat deed de snaar van het eigen-, van het huiselijk gevoel in hun hart trillen.

De drie honderd exemplaren, waarop het boek gedrukt was, werden verspreid, doch hoe? Het is niet vernederend, integendeel, het zal den dichter des te schooner in ieders oogen doen zijn, als ik hem u aantoon, hoe hij zelf het prospectus van zijn boek bij dezen of genen ging

JUISTE REKENING.

DE LAATSTE KOGELS, NAAR DE NEUVILLE.

aanbieden, en bijna een paar francs afsmeekte. Hier werd hij vernederend afgewezen - doch de dichter glimlachte; daar werd hij met kwetsende aarzeling ontvangen - doch het deerde hem niet. 't Is niet voor hem dat hij die aalmoes vraagt, al zou zij hem, te oordeelen naar zijn kaal kleed, zelven zeer goed te pas komen - neen! 't is voor Vlaanderen, dat hij en zijne vrienden, met eene jonge, krachtige, nationale letterkunde gaan verrijken, en die eens het onuitwischbaar merk van den landaard zal doen kennen!

Wat het boek zelve aangaat, het verdient, als volksgreep, hier vooral vermeld te worden. Willems, Ledeganck, van Duyse, Blieck hadden, op eene zeer gunstige manier, het nederduitsch rijm beoefend; doch het volk had er geene ooren naar, omdat zij niet konden afdalen noch in stoffe, noch in vorm en taal, tot de gamme waarop het, in onderwijs verachterde volk stond. Nederlandsche poëzie werd in België, over het algemeen, als eene hieroglyphe beschouwd.

Doch van Ryswyck knoopte door zijne *eigenaardige Verhalen* de doorgehakte draden, die van het verledene en het tegenwoordige, weêr aan elkander. Hij koos voor stof de legenden, de tooververhalen en overleveringen, welke men, kind zijnde, door de moeders heeft hooren vertellen; hij nam ze uit het *Masker van de Wereld* van pater Poirters - ik geloof te mogen zeggen, uit dien geestelijken vader Cats, in de vlaamsche huisgezinnen; hij sprak in de eenvoudige taal van beiden, die, door al de eeuwen heen, door het volk zal verstaan worden; hij voegde in alles eene dosis van zijn onuitputtelijken luim, miste nooit er een sarcastisch woord, op de tijdsomstandigheden toepasselijk, tusschen te mengen - en het volk, dat in letterkunde als een kind moest beschouwd en behandeld worden, het volk juichte welhaast algemeen toe, en was fier dat het die taal verstond, dat die zangen tot zijn hart, tot zijne herinneringen, tot zijne liefde, tot zijnen haat en afkeer spraken.

Het waren stemmen, die niet vreemd waren aan het volk, maar die het vergeten had - even als wij na eene lange, zeer lange afwezigheid in ons geboorteland terug keeren en, door iederen klokslag, door ieder woord, door iederen oogopslag, herinneringen voelen opwekken, welke ons overtuigen, dat ons leven zich verder uitstrekt dan onze oppervlakkige gedachten het ons deden gelooven.

En dat was voor het vlaamsche volk eene vereischte!

In de opwekking van het verledene, lag het welslagen van het tegenwoordige. Men moest echter hooger opklimmen dan het nederduitsche tijdvak, tijdens de regeering van Willem, welke den volke nog hatelijk was. Door het eigenaardige van vroegere tijden op te wekken, kon men het tegenwoordige aantrekkelijk maken; - doch daarom wilden de overheerschers met dat voor hen verraderlijk verledene afbreken. Dat spook moest maar in zijn vermolmd graf blijven rusten, en pen-avonturiers maakten het destijds aan 't volk diets, en men zong het in de nationale liederen, en men herhaalde het op de tribune en in de dagbladpers, dat België dagteekende van 1830, of ten hoogste van 1789 - dus, in de beide jaartallen, een uitvloeisel van Frankrijk, aan welk land men alzoo het genot der vrijheid zou verschuldigd zijn geweest.

Dwaling!

Het is aan de vlaamsche letterkunde, in het algemeen, te danken dat dit vooroordeel allengs verdwijnt. Zij toch heeft geleerd dat Vlaanderen van voor eeuwen in de aloude costuymen, in de volksprivilegiën, in de blijde intreden, de kiem van de staatkundige en burgerlijke vrijheden bezat, welke het Nationaal Congres in de grondwet schreven; dat het op een rijk verleden mocht wijzen in kunst en wetenschap en dat Maerlant,

de vader der dietsche dichteren altegader, in zijne gouden taal reeds dietsche zangen schreef, toen Frankrijk nog aan geene letterkunde dacht; dat wij dus geene uitspruitsels van Frankrijk waren, door slaafsche dankbaarheid aan dat land gehecht, maar slechts voortzetteden in vrijheid, in kunst, in taal, wat de glorierijke gemeenten van Vlaanderen en Braband immer gekenmerkt had.

Van Ryswyck begon instinctmatig, wat anderen en hij nadien, stelselmatig voorzetteden en wat door de regeering thans eindelijk wordt aangekleefd, omdat de omstandigheden de staatkundige richting veranderd hebben.

Ik zeg dan, dat het volk die opwekking begreep en dat de dichter er het eerste en welgelukte middel in vond, om de volksgeest tot zich te trekken. Een ander middel dat van Ryswyck, en op eene geduchte wijze bezigde, was de aloude en kort na de omwenteling weêr krachtig losberstende vete tusschen de twee volkstammen die België verdeelen; hij deed het in zijne liederen en refereinen. Verder raakte hij ook het godsdienstig gevoel aan, hetwelk, niettegenstaande de meer en meer indringende onverschilligheid, nog altijd wakker blijft in het gemoed van dat deel der burgerij, hetwelk zich nog niet laaft aan de 50 centiemenbron der *Romans illustrés*.

III.

Van Ryswyck heeft eene wonderbare produciviteit aan den dag gelegd - eene al te groote, in aanmerking genomen de betrekkelijk korte jaren, welke hij aan de letterkunde toewijdde. Gaan wij allen - en ik ben de eerste om zulks te bekennen - aan dien euvel mank, hetgeen echter door den koortsachtigen strijd, waarin wij gedurig verkeeren, eenigszins gerechtvaardigd wordt, dan toch is zulks bij onzen dichter, in ruimere mate te verontschuldigen.

Van Ryswyck was de man der omstandigheden; bij ieder onrecht den Vlaming aangedaan - en men stapelde het een op het ander - bij iederen hoon den landaard, bij iederen slag aan de vlaamsche nijverheid toegebracht, bij iedere feestgelegenheid - en men leeft in België nog al bij lampioenen en snarenspel - wachtte het volk op eenen zang van den ‘Door’ zoo als het den dichter noemde, en het vond in die brandende, geeselende en sarcastische strophen, altijd de denkbeelden, als het ware verlichaamd, die het bezielden.

Men verwijt hem soms zijne trivialiteit; men zegt dat hij het volk in zijne platheden toegaf, om daardoor populariteit te winnen. Hoveling was van Ryswyck niet, hoewel, zoo min als welk dichter ook, afkeerig van die vleierij, uit het publiek als eene behagelijke wierook opstijgend. Doch de dichter was een kind des volks; zijne gevoelens waren op zoo hoogen graad niet verfijnd, dat hij altoos het zoo rekkelijke en betrekkelijke woordje *tact* beseffen kon. Hij vond bij het intreden der loopbaan, het volk pas uit de omwenteling opkomend, nog deels in de roes van dezelve verkeerend, verachterd in het onderwijs en dus onbekend met de verfijnde taalvormen. Kon hij het dus toepreken zooals wenschelijk ware geweest? Neen, de dichter daalde tot het volk af, om het aan zijne hand naar boven te leiden, en dat *climax* is duidelijk zichtbaar in zijne werken.

Later zegde hij, tot zijne verontschuldiging, met Auguste Barbier:

> *....Je puis braver le regard pudibond,*
> *Mon vers rude et grossier est honnête homme au fond.*

Overigens, gewoonlijk zijn diegenen over dit of dat woord in den vlaamschen dichter gekwetst, die zonder blozen de naakte en kwetsende zinspelingen, op onze fransche

schouwburgen kunnen aanhooren. Het zij ook nog gezegd, dat er in zijne volledige werken, door misplaatsten ijver of door gemis aan smaak van zekere personen, stukken opgenomen zijn, die de dichter zelve nooit in zijne bundels toeliet en die ook beneden het peil van waarde zijn. Die verzamelaars meenden met eenige bloemen te meer zijne grafstede te versieren, en zij wierpen er integendeel onkruid op, dat den glans en de kleur van de waarachtig schoone bloemen zoo niet taande, dan toch haar geen voordeel aanbracht.

Fijn gevoel, maar dat ook nog al dikwijls tot ziekelijkheid overslaat, bezat de dichter evenmin als een scherpe blik om het menschelijke hart te ontleden; taalgeleerdheid liet hij aan pedanten over; zijn vorm is maar al te dikwijls door stopwoorden ontsierd, en met oneigenaardige uitdrukkingen zijn de gedichten van van Ryswyck als doorzaaid; maar wat hij schreef was inderdaad der pen ontvloeid; het rijm was zijn gedweeë onderdaan; hij plooide het tot de wonderlijkste vormen. Stroefheid was hem vreemd.

Breede en algemeene maatschappelijke denkbeelden zoeke men niet in hem. Oppervlakkige, maar kleurrijke, fiks gepenseelde schilderingen zijn hem eigen. Men ontkent hem zelfs een vast grondbegin, in wat de binnenlandsche staatkunde van zijn land betrof; doch tegen die al te uitsluitende bewering teeken ik protest aan; ten minste ik zou argumenten, ten voordeele des dichters, kunnen aanvoeren.

(*Wordt vervolgd.*)

Slangen in het huiselijk leven. Vrij bewerkt naar Clara Moreton. (*Vervolg*.)

- 'Margaretha, gij zult mij zinneloos maken.... Och, ik wist niet dat ik zoo hevig geweest was.... Luister.... ik zou mij willen verklaren....'

- 'Ik heb u maar al te wel begrepen!' was het antwoord. 'Ga weg, laat mij door!'

- 'Neen,' antwoordde hij nadrukkelijk. 'Eerst moet gij mij de belofte doen, dat dit alles....'

- '*Moet?*' antwoordde Margaretha met bitteren spot; *moet?*.... Welnu, ik beloof u niets - niets!'

- 'Rampzalige!'

- 'Als gij meester zijt van uwen drift,' liet zij er met onderdrukte gramschap en niet zonder waardigheid op volgen, 'zal ik mij gewaardigen naar u te luisteren. Hebt gij mij verstaan, Mijnheer?'

- 'Gij *zult* naar mij luisteren!' riep van Helwald en omvatte hare twee polsen met stevige hand.

- 'En ik *wil* niet,' beet zij hem toe; 'ik *wil* geen woord van u hooren. Laat mij gaan, Mijnheer! Ik wil of zal niet langer uwe onbeschoftheid verdragen.... Ik haat, ik veracht u! Och, ware ik toch nimmer met u getrouwd!'

Afgebeuld door het worstelen, om zich uit de mannelijke vuist van haren echtgenoot te bevrijden, viel zij achterover op den stoel terug en de tranen berstten als twee fonteinen uit hare oogen.

Doch die tranen konden geen goed voortbrengen; want zij hadden haren oorsprong in gekwetsten trots, in gekrenkten hoogmoed, in ijdelheid en toorn.

Van Helwald was in den grond des harten een braaf man, die zijne vrouw innig lief had; hij werd door de tranen bewogen, zette zich naast haar neêr en poogde, door eenige woorden, het geweld harer smart te sussen.

Met kracht weerde zij de haar toegestoken hand weg, en spijtig weenend, riep zij uit:

- 'Weg, laat mij in vrede! Ik wenschte dood te zijn, dan was ik van uwe dwingelandij verlost'

Mijnbeer van Helwald zweeg, boog het hoofd en ging naar zijne kamer. Zijne echtgenoote bleef alleen; snikkend viel zij in den leuningstoel en gaf zich aan de hevigste smart over.

Wat zij dien avond gedaan had, met naar het bal te gaan, kwam bij haar niet meer in aanmerking: zij pleitte zich zelve vrij. Ja, zij was de beleedigde; hij moest zijne schuld bekennen; zij zou niet toegeven; hij moest haar vergiffenis vragen....

Wat kwaad had zij gedaan? In haar hart zegde een booze duivel: wel niets! Maar hij, hij was plichtig; zij vond geen woorden streng genoeg om zijn gedrag te brandmerken.

Een licht gekraak deed haar verschrikken; het hoofd oplichtend, viel haar bloemtuil op den grond en zij vertrapte dien achteloos. Arme vrouw! even zoo vertrapte zij ook de bloemen van haar leven....

- 'Mij zoo behandelen!' morde zij voort. 'Is het wel mogelijk, dat hij mij zoo schandelijk bejegende. Voor dat ik zijne vrouw was, beloofde hij immers al mijne

wenschen te voldoen! En nu, omdat ik enkel en alleen die soirée wilde bijwonen, bersten al zijne driften los; hij heeft mij zelfs niet geëerbiedigd in tegenwoordigheid van een derden persoon en eindelijk geweld tegen mij gebezigd.'

Nogmaals wierp Margaretha een oogslag op den gekwetsten arm, en dit wekte andermaal haren toorn op.

Het gekraak, dat zij zoo even gehoord had, liet zich op nieuw hooren; 't was wellicht de wind geweest, doch verschrikt stond zij op en ijlde nu naar de bibliotheek.

Daar brandde nog licht; haar oog viel onmiddellijk op eene geopende lade, die haar echtgenoot vergeten had te sluiten.

Mevrouw naderde, en greep den krans van verdorde blaêren met het opschrift, las den naam en wat er verder op te lezen was.

Onthutst liet zij den krans vallen, bleef een oogenblik met strak oog op de herinnering staren, en deze eindelijk aan de hand latende ontglippen, nam zij een ander aandenken op.

Nu wilde zij het pak brieven openbreken; doch daartoe had zij den moed niet, want het lint, waarmeê het pak omgeven was, droeg lak en zegel.

Daarna greep zij de hairlok. Bleek was haar gelaat, blauw hare lippen. In den aanvang wilde zij de hiarlok in het vuur werpen, doch plotseling vertoonde zich eene andere, eene zegevierende uitdrukking op haar wezen; zij wierp het weêr toegevouwen papier met de hairlok ter zijde en zag naar de deur.

Deze stond op eene spleet; het bloed stolde in Margaretha's aders, toen zij daar de gestalte van de Vallermont ontwaarde. Met den vinger op de lippen, naderde hij haar op de teenen.

- 'Wat beteekent dat?' riep Mevrouw.

- 'Wees niet bang,' was het antwoord; 'ik zal u onmiddellijk zeggen, hoe ik hier gekomen ben. Och, ik bid u, ga zitten; gij zijt ongesteld; gij ziet er bleek en gansch ontdaan uit. Laat mij u zeggen, hoezeer ik u vereer, opdat gij mij mijne stoutheid mocht vergeven.'

- 'Neen, neen, gij hoeft mij niets te zeggen!' liet zij er met eene heesche en verkropte stem op volgen. 'Wat zou *hij* zeggen, als *hij* u hier in deze kamer vond? Laat mij alleen.... Ga, ik smeek het u....'

- 'Het zij zoo, ik zal gaan, indien mijne tegenwoordigheid u hindert. Ach, Margaretha, vreest gij niet u andermaal aan eene mishandeling, zooals die van dezen nacht, bloot te stellen? Laat mij u tegen hem beschermen....'

- 'Ik dank u; gij zijt wel vriendelijk. Het spijt me, dat ook hij, in zijne gramschap, u beleedigde; doch gij moet hem dit vergeven om mijnentwille. Nooit was hij vroeger zoo barsch.... Och, ik zou al het gebeurde vergeven en vergeten.... doch, zie' - en zij wees op de herinneringen op de tafel - 'hij bemint mij niet. Daar liggen de bewijzen van eene vroegere en diep ingewortelde liefde. Niet waar, mijn echtgenoot was vroeger de verloofde van uwe zuster, Dora de Vallermont?'

Eduard de Vallermont's oog werd valsch en er blonk een helsch vuur in hetzelve.

- 'Ja, toen Mijnheer van Helwald u voor de eerste maal ontmoette, was hij aan Dora verloofd....'

De oogen van Margaretha schoten vlammen. 'Ik zal mij op hem wreken!' mompelde zij, en alsof de booze geest haar plotseling een denkbeeld had gegeven, vroeg zij aan de Vallermont een lok van zijn haar; doch toen hij deze had afgeknipt, wierp zij ze weêr op tafel, achteloos alsof zij er een pluimke of eene bloem zou hebben op neêr geworpen.

Een oogenblik had de Vallermont's oog duivelsch gevonkeld; nu echter zag hij wel dat hij haar verkeerd beoordeeld had.

- 'Gij zijt,' zegde zij, 'een vriend mijns echtgenoots.'

Dat woord 'vriend' deed hem ijskoud worden.

- 'Mag ik u verzoeken,' hervatte zij, 'ons ongeluk diep geheim te houden. Wat gij gezien hebt, is mij onbewust; ik weet evenmin hoe gij zulks hebt te zien gekregen....'

- 'Toen uw echtgenoot mij buiten sloot, bemerkte ik dat een der vensters half geopend stond,' zegde de slang, 'en ik wachtte, want ik vreesde dat van Helwald in de club geweest en onder den invloed van den drank, naar huis mocht gekomen zijn.'

Bij het hooren dier laatste woorden, sloeg Margaretha de oogen naar beneden; die veronderstelling hinderde, kwetste haar; toch zweeg zij. De Vallermont scheen de beteekenis van haren oogslag te doorgronden, want hij ging voort:

- 'Ik kon aan de verandering in zijne gewoonte geene andere uitlegging geven. Ik hoorde alles, doch ik durfde slechts binnendringen, toen gij de kamer verlaten had. Ik veronderstelde wel, dat gij naar de bibliotheek waart gegaan.....'

- 'Dat was wel onvoorzichtig!' zegde Margaretha streng.

- 'Ik ben dus niets voor u, Margaretha.... zelfs geen vriend?' liet er de Vallermont met gefronste wenkbrauwen op volgen.

- 'En wat zoudt gij meer dan dat willen zijn?...' onderbrak Mevrouw. 'Mijnheer, vergeet niet dat ik echtgenoote ben en geen oor mag leenen naar eene taal, die als zoodanig kwetsend zijn zou.... Ga

heen.... ik smeek het u.... Indien ik ooit had kunnen denken, dat uwe vriendschap voor mij uit eene andere bron voortkwam, zou ik u lang vermeden hebben.'

- 'Ja, gij zijt echtgenoote, maar eene onbeminde echtgenoote. Die papieren geven er u het bewijs van. Gij ook kunt hem uiet beminnen...'

- 'Wat zegt ge daar? Ik hem niet beminnen? Maar ik bemin mijnen echtgenoot innig, diep innig.... Echter,' ging zij na eene ademhaling voort, 'zal hij dit niet weten....'

Dan ging zij naar de deur, wierp die open en zegde met waardigheid:

- 'Ik eisch dat gij onmiddellijk heen gaat. Spreek geen woord meer zooals die, welke gij zoo even liet hooren, indien gij wilt dat ik u onder mijne vrienden blijf rekenen. Het gebeurde zal diep in mijn hart begraven zijn, zoo als ik dit van u verlang. Zwijg; geen woord meer.... goeden nacht.'

Hij ging heen, en pas was hij heen gegaan, of zij viel in den leuningstoel; haar hart klopte. geweldig. Ja, nu zag zij het gevaar, waarvan haar echtgenoot gesproken had! Nu bemerkte zij wel dat zij, wilde zij onbesprekelijke vrouw en moeder blijven, een beschermer, zoo als haar man was, noodig had.

Och ja, zij was jong; zij wist niet wat zij deed; doch haar geweten was wakker geschud en zij erkende hare dwaling! De sluier der eigenliefde en ijdelheid was gevallen, en als eene boetelinge wilde zij tot hem, tot den vader harer kinderen gaan en hem zeggen: 'gij hadt gelijk; bij u en met u alleen moet ik mij bevinden!' Helaas, was die schuiflâ met al hare herinneringen maar niet geopend geweest....

HET PALEIS VAN MARIEMONT.

'Bemind heeft hij mij wel,' zoo dacht zij, en een aantal voorvallen, die hiervan het bewijs opleverden, daagden voor haar op; 'o ja, gewis en toch ben ik de schuld, dat hij nog aan die eerste liefde dacht. Waarom verborg hij mij dit? Hadde ik zulks geweten, ik zou mij wel gewacht hebben ooit dat gevoel op te wekken.... Doch indien ik hem ga bekennen, dat ik ongelijk heb, dan zal hij mij beheerschen.... Neen, dat mag niet.... Hij pijnigt mij, ik ook zal hem pijnigen; hij heeft herinneringen; laten wij den schijn aannemen dat ook wij er hebben.'

Op een strookje papier schreef zij: '*de Vallermont, trouw tot in den dood*,' vouwde er de haarlok van den jongeling in en legde papier en lok in een open kistje.

Dan ging zij naar de kinderkamer, en was ontsteld toen zij Mijnheer van Helwald ontmoette, dien zij sedert lang te rust waande, Nelly was heen gegaan; hij had hare plaats vervangen.

Haar echtgenoot stond bij de schouw, en zijn gelaat was zoo bleek als het marmer, waarop zijn arm leunde.

Eene stem in haar hart zegde haar, dat zij schuldig was; doch zij leende geen gehoor aan die weldadige stem.

- '*Hij* moet den eersten stap doen,' zoo dacht zij; doch hij dacht even zoo; hij liet baar heengaan, zonder een woord te spreken.

Och, de scheur in het kleed, die in den aanvang zoo gemakkelijk had kunnen gestopt worden, werd allengs al wijder, al breeder! O, die stijfhoofdigheid, en dit voor twee wezens, die elkander innig lief hebben en gaarne in elkanders armen zouden vliegen!

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 34]

Hij is vertrokken!

Zoo als Israëls en Bource bij voorkeur hunne onderwerpen aan het Scheveningsche strand vonden, zoo zocht de duitsche schilder Hendrik Mück zijne onderwerpen in het visschersleven, op de zee en op de kust. Het tafereel dat wij hier den lezer door eene gravuur weêrgeven, is wel eenvoudig, maar toch is het diep ingrijpend, zoo als alle tooneelen, vreugdevolle of smartrijke, uit het zeeleven.

HIJ IS VERTROKKEN! NAAR HENDRIK MEUCK.

Waaruit komt dat immer ingrijpende gevoel voort? Uit het groote, eindelooze, gevaarvolle, geheimzinnige der zee zelve. De mensch worsteling met die onbegrijpelijke zee; de stormen en de peillooze diepte trotseerend, en dit gezeten in eenen notendop - dit is, [i]nder-

daad, onder alle opzichten hartroerend.

Het voorgestelde tafereel is eenvoudig, zegden wij; 't is schier aan de zee een alledaagsch drama. De echtgenoot der jonge weenende is vertrokken. Verre in het verschiet ziet men het zeil der pink nog, die reeds niet grooter meer is dan eene zwaluw met uitgestrekte vleugels. Nog eenige oogenblikken en zij zal ten eenemale uit het gezicht verdwenen zijn.

Waarom weent de vrouw ditmaal zoo bitter en kan de buurvrouw hare smart niet sussen? Haar man vertrok immers zoo ontelbaar dikwijls? Storm en onstuimige zee had hij beleefd, doch altijd was hij behouden teruggekeerd!

Luister: vandaag voor de eerste maal heeft de vader het jongske meêgenomen, den eenigen lieveling, dien zij van God gekregen had en zie! dat verlaten, die eenzaamheid thuis, maken haar bedroefd tot der dood toe. Indien ditmaal de zwakke pink, die de twee eenigste wezens draagt welke zij liefheeft, niet terugkeerde....

Er ligt iets onheilspellends in de natuur: de hemel is donker; de meeuwen drijven met bang geschreeuw over de vlakte, en scheeren de golven; de kleine hond, de lieveling van den kleinen jongen, loopt ongeduldig en jankend over het strand, spitst de ooren, staart in zee en dreigt in het water te springen om zijnen kleinen meester te volgen. Doch meer dan dat - in het hart der moeder spookt de onrust.

Neen, hij had den jongen ditmaal niet moeten meênemen.

Luister, moeder; geloof, hoop en bid! Heb vertrouwen in Hem, die ons aller Vader is, en zooals uw knaap vertrouwend zeggen zal, wanneer de storm opsteekt: ‘Vader staat aan 't roer!’ zeg gij dit ook, maar gij, moeder, zeg het, doelend op den Vader hierboven. Die ook staat aan het groote roer van alles, en die toch zal wel zorgen dat het wèlgaat met uwen lieveling en dat hij behouden van zijn eersten tocht wederkeert!

De eikenboom van Liernu.

Even als in een aantal gemeenten onzer provinciën, treft men in het Walenland, boomen van een overgrooten ouderdom aan en die, om zoo te zeggen, als gedenkteeken in eere worden gehouden. Onder deze mag voorzeker de eikenboom van Liernu, bij Namen plaats nemen.

Aan dien boom schrijft men eenen ouderdom van duizend jaren toe: hij zou dus, van in het diep der middeleeuwen tot op onzen tijd, al veel veranderingen hebben zien ontstaan. Tien eeuwen kunnen wel overdreven zijn, doch zeker is het, dat de eik van Liernu eeuwen en eeuwen telt.

Op hem mag men de sierlijke verzen toepassen, waardoor Reiner Snieders, den reusachtigen beukenboom, op het buitengoed van den Heer Boone, te Turnhout, onder ander bezong:

> Maar kindren stoeien rond uw wortel,
> Gij hoort des grijsaards laatste zucht,
> Gij laat hen allen, allen achter
> En leeft en groeit; gij blijft de wachter,
> De trouwe wachter van 't gehucht.

De eik van Liernu staat tusschen de kerk en de pastorie in. De stam is, waarschijnlijk door den bliksem, op zekere hoogte gebroken; toch heeft het geheel een schoon,

regelmatig en indrukwekkend aanzien. Op den grond is de eik 12 meters en 40 centimeters in den omtrek; op eene menschenhoogte 8 meters 80 en aan de takken 7 meters 80.

De kruin heeft een omtrek van 52 meters; de hoogte van den boom zelven is 16 meters, terwijl de holte in den stam gemakkelijk van zes tot acht menschen bevatten kan; de omtrek dezer holte is overigens 8 meters 80 centimeters.

Op de geheele lengte van den stam, bemerkt men eene onregelmatige spleet, die beneden eene eenigzins ogivale deur vormt.

Eenige jaren geleden had de gemeenteraad van Liernu den grond, die de eikenboom beslaat, voor deze of gene bouwing noodig en besliste den ouden ‘wachter’ neêr te hakken. Doch gelukkig had Liernu destijds een pastoor, die eerbied voor dat gedenkteeken koesterde. De Eerw. heer Savinien erlangde de tusschenkomst van den gouverneur de provincie, den heer Lebeau, en deze ontzegde den burgemeester het recht den boom neêr te slaan.

De boom werd alzoo gespaard. Beter dan dat; de pastoor plaatste in de holte een St. Antoniusbeeld en sloot den ingang met een hekken. De holte, die vroeger gediend had tot verblijf van allerlei soort van nachtgevogelte, tot speelplaats der kinderen en tot slaapsteê en keuken van dit of dat Bohemertroepje, werd nu eene soort van kapel en juist daardoor werd de boom meer en meer een voorwerp van vereering.

Het schoonmaken van het atelier.

Un beau désordre est parfois un effet de l'art; dat is, groepeert een aantal verschillende voorwerpen, uit alle tijdvakken en van onderscheidene bestemming, en gij zult niet zelden een onverwacht kunsteffect daarstellen. Het schoonmaken van het atelier is een van deze effecten.

Oude helmen, speren, dolken, perelsnoeren, koperen schotels, tapijten, kleedingstukken uit vroegere dagen, tafel, leuningstoelen uit grootvaders tijd, dit alles vindt men in het atelier des schilders. Die rommeling heeft de kunstenaar Beyle niet domweg nagebootst: neen! hij heeft er leven en beweging aan bijgezet.

De klapzieke ekster zit op den rand van den pot, en ziet nieuwsgierig naar den blinkenden schotel, die den jongen - misschien een toekomstige Rafaël - onder de stofvod doet glinsteren. De knaap heeft een geestig oog, een geestigen trek om den mond en hij schijnt zich recht aardig met zijn kameraad, de ekster, te onderhouden.

De waarde dezer schilderij ligt eigenlijk ten eenemale in de uitvoering der verschillende voorwerpen. Natuur - ziedaar de machtspreuk, die in onze dagen geldt; realisme, ziedaar wat men als het orakel laat klinken, zonder dat men echter de wezenlijke waarde van dit groote woord begrijpt.

‘Ik ben,’ zoo schreven wij veel jaren geleden, ‘ik ben geen voorstander van het koude realisme, hetwelk thans ten zetel verheven zit en om welken afgod te behagen men de natuur in hare afzichtelijkste vormen nabootst. De trivialiteit kwam met Courbet's *steenkappers* over de grenzen en vond aanbidders in ons midden. Wie de leelijkste, zielloosste, walgelijkste onderwerpen leverde, was de grootste meester.

Natuur, natuur, dat was het ordewoord.

O ja, de natuur is eeuwig schoon; zij is de meesteres der meesters en zij wordt slechts zoo weinig gevolgd, omdat zij zoo weinig verstaan wordt. Maar de natuur heeft hare gebreken, hare afzichtelijkheden en dient door het gevoel van het schoone verbeterd, door het zesde zintuig (dat Töpffer noemt *le là*) beschouwd te worden. De Courbet's beschouwen haar juist in hetgeen zij monsterachtig heeft.

‘Was Courbet de meester in de kunst, dan moest Daguerre boven hem geplaatst worden - neen, zegt Töpffer, dan is die welke den spiegel uitvond de opperste aller meesters, want niets geeft de natuur trouwer weêr dan het effen spiegelglas. De manufactuur van Parijs zou het heiligdom der heiligdommen zijn.

Wat mij aangaat, ik haat den spiegel, omdat hij mij naast al de schoonheden, ook elke onaangenaamheid, elken misvorm laat zien, omdat hij niets weet te verduiken, niets weet te schikken en daardoor juist de schoonheid benadeelt of haar geheel belachelijk doet voorkomen.’

Hoe goed eene photographie ook zij, toch schort er altijd iets aan; indien, zegden wij, een schilder uw portret gemaakt hadde, zou hij de kleine feilen eenigszins verdoken hebben, zonder daarom aan de natuur te schaden. Hij had u, met een woord, schooner doen zijn - en dat alleen kan hij, die het vaak onbegrepen *là* bezit.

Gij zijt ontevreden over den machinalen kunstenaar? En echter zoo is het realisme; het heeft geen betoovering, geen poëzie, het is de platte natuur met al hare gebreken. ‘Men hangt het realisme aan,’ zegt Wiertz, ‘uit onmacht; omdat men geen sprankel poëzie in het hart gevoelt en wat men niet heeft, veroordeelt men, of liever men tracht zijn bestaan te loochenen.’

Dit laatste is eene groote waarheid. Volgt, ja, volgt trouw de natuur na; maar kies in de natuur geen onderwerp dat walgt - dit bewijst dat ge geen fijnen smaak, geen veredeling, dat ge geen kunstenaarsziel hebt. Eens uw onderwerp gekozen, behoort gij het standpunt te nemen, van hetwelk gij hetzelve zult nabootsen, dat is van de zijde, langs welke hetzelve het gunstigste voorkomt.

Maar 't is geen realisme, niet meer met het penseel, maar wel met het paletmes doffe, zware en vuile luchten, boomen en watervlakten te *metselen*; en aldus een produkt te maken dat niet meer kunstwaarde heeft dan eene oleographie. Onze oude hollandsche meesters waren realisten, en zij dienen nog ten voorbeeld aan allen, die dit genre willen beoefenen.

De Maas bij Namen.

Tusschen al de dichterlijke landstreken, welke men in het schoone jaargetij bezoeken kan, telt voorzeker die welke zich tusschen Namen en Dinant uitstrekt, en met alle reden, ‘klein Zwitserland’ wordt geheeten. De grond is er heuvelig, rotsig; de Maas en kleinere rivieren stroomen op de meest schilderachtige wijze door het landschap; de hoogten, hellingen en dalen zijn met het frissche groen van den eik, den beuk, den esch, den berk en den jokboom overdekt, afgewisseld door welbebouwde akkers, al is tarwekultuur aldaar schier onbekend.

Aan puinen, kasteelen, villa's, nette dorpen en fabrieken, aan dichterlijke overleveringen is er in dit land geen gebrek. De stad Namen zelve bevat eenen schat van merkwaardigheden, en onder ander de kathedraal, in de XIe eeuw gebouwd, doch in 1750 afgebroken en door den milaneeschen architekt Pezzoni herbouwd. Behalve eene schilderij van Antoon van Dijck en beeldhoûwerk van Delvaux, bevat de kerk de graftombe van don Juan, van den overwinnaar van Lepante, die in 1578, in het kamp van Bouge, nabij Namen, overleed.

Verder wijzen wij op het belfroid, insgelijks uit de XIe eeuw dagteekenend; op het paleis van justicie, het bisschoppelijk paleis, de quai de la Plate, eene zeer aangename wandeling langs de rivier, enz. Men vergete niet de prachtige rotsen des Grands malades, aldus geheeten ter oorzake van een leprozen-gesticht dat aldaar vroeger bestond; de zwarte rotsen van Marche les Dames, waar in de XIIe eeuw een kloostergesticht voor de vrouwen der naamsche ridders, die naar het H. Land ter kruisvaart gingen, gevestigd was.

Kortom, Namen, Dinant en de landstreek, welke zich tusschen die twee steden uitstrekt, leveren eene der schoonste reistochtjes op welke men droomen kan. Men moet voorwaar niet naar den verren vreemde droomen, om reisindrukken te vinden: in den kleinen omtrek van ons landeke zijn er meer dan te veel voorhanden. En echter zijn er vele Belgen, die naar het buitenland stoomen, en nooit hun eigen ‘huis’ hebben gezien!

Theodoor van Ryswyck.
Zijn leven en zijne werken.
(*Vervolg*.)

Waar is het, dat van Ryswyck eigenlijk geene der twee staatkundige partijen onvoorwaardelijk aankleefde - waarvan de eene geenszins de beteekenis had, welke zij vandaag aanneemt en dus, door de zoogezegde liberalen van vandaag, niet kan beoordeeld worden. Van Ryswyck was flamingant bovenal; doch als men vraagt welk zijne neigingen waren onder godsdienstig oogpunt, dan antwoorden voor hem zijne dichterlijke bespiegelingen op het *Onze Vader*, en zijne *Godgewijde Gezangen*.

Alleen in de laatste jaren zijns levens, toen zijn dichterlijk vuur reeds schier was uitgedoofd, toen hij het huiselijk ongeluk niet meer met zoo opgeheven hoofd als vroeger dragen kon - toen liet hij zich door de doktrinaire of verfranschende partij meêslepen: het dagelijksche brood hing er wellicht van af. Toen heeft hij eenige onbeduidende rijmen geschreven, die onder zeker opzicht - doch niet onder het godsdienstige - zijne vrienden griefden, en die overigens zoo zwak waren, dat de latere verzamelaars ze nooit in zijne werken hadden moeten plaats geven.

Men wreke hem die rijmen niet. Hij was goed en zwak, en van die zwakheid, waardoor hij zich zoo vaak in zijn leven had laten misleiden, overtuigd, zegde hij dikwijls glimlachend, maar met diepen weemoed: ‘God heeft aan ieder mensch eenen engelbewaarder gegeven; ik toch had er wel twee noodig gehad,’ - naïve bekentenis van de feilen, die hij in zijn leven begaan had.

In de meeste vaderlandsche dichtstukken van van Ryswyck heerscht niet zelden een opwekkend gevoel. Naarmate de omstandigheid, wier indrukken hij afwachtte, treffend waren, was hij, natuurlijk, ook gelukkig in het uitboezemen van die gevoelens.

In 1840 deed Frankrijk aan België het voorstel om den Leeuw van Waterloo te slechten. Door al de vlaamsche harten stroomde eene rilling van verontwaardiging; maar België had reeds zooveel nederduitschen roem verloochend en gehoorzaamde zoo slaafsch aan Frankrijk, dat men wanhoopte in het gouvernement nog kracht genoeg te zullen vinden, om dien vernederenden eisch te wederstaan.

Van Ryswyck wierp eenen zang in het licht; er stroomde eene geniale verontwaardiging door dat lied, vooral daar waar de dichter met diep misprijzen uitroept:

.... de vreemdeling gebiedt!

en als hij vreest, dat het belgische bewind zoo ontaard zijn zal, voor dien gebieder deemoedig het hoofd te bukken.

Die bezieling mist men in stukken van langeren adem, zoo als *Karel de Stoute en Jacob van Artevelde*, waar hier en daar wel geestesvonken opschieten, doch waar grootendeels de rijmkronijk de ruimste plaats inneemt. Het waren ook stukken voor prijskampen, en men weet wat de bevolene, met den maatstok afgemeten en bij opbod gevraagde verzenweverij, meestal voortbrengt.

De voorzang van *Jacob van Artexelde* vindt zelfs geene genade in ons oog; het is een half Helmeriaansch of Ossiaann's afkooksel, met eene dosis van Bellamy's *Verrader* doormengeld. Kortom, van Ryswyck mist die frischheid van conceptie, vooral in *Karel de Stoute*, dat vuur, die levendigheid der beelden, die kracht van uitdrukking welke in zijne *Watergeuzen* opvlamt; maar ook zelden is de dichter tot op eene zoo schitterende hoogte, als in dit laatste stuk, gestegen.

Minder gelukkig was van Ryswyck over het algemeen in de godsdienstige poëzie. Dat hij Godgewijde zangen maakte, is geenszins te verwonderen. In zijne eerste letterproeven had hij reeds doen zien, dat hij het volkskarakter begreep. In de liefde voor het mysterieuse; over de geestenwereld, in betrekking met de onze, ligt eene dichterlijke tint verspreid, welke de meeste zangers in verrukking brengt. Daarbij van Ryswyck was in eene godsdienst opgevoed, rijk aan mysteriën en hij leefde in eene familie en onder een volk, in welke het godsdienstige gevoel diepe wortelen heeft geschoten. Dit alles te samen genomen, was het niet te verwonderen dat Theodoor van Ryswyck, het den Heere gewijde lied behandelde gelijk het profane.

Was het heilige lied soms minder hoog dan het wereldsche, dan is zulks niet aan gemis van overtuiging toe te schrijven - neen! maar voor de Godgewijde poëzie is

er gansch eene bijzondere kennis, het binnendringen tot in het mystieke leven noodig, eene zekere kracht van theologische beschouwing, welke, in plaats van de poëzie te verkoelen, deze immer nieuwen glans en luister bijzet - en tot dat bespiegelend nadenken was van Ryswyck minder geschikt.

Zijne plaats was eigenlijk niet in den tempel des Heeren; zijne wezenlijke plaats was op de openbare markt, waar hij het volk mocht begeesteren door liefde voor heldengrootheid - in de kolommen der dagbladen, waar hij, met de zweep van Juvenalis gewapend, het onrecht, den volke aangedaan, geesselde; zijne plaats was meer in den hoek van den haard, waar hij de aandacht van kind en grijsaard aan zijne luimige vertellingen wist te boeien - in het midden der vroolijke kringen, waar hij, als het ware, het hoofd omkransd en den beker opgeheven, liederen zong en tot gulle vreugde aller gemoed stemmen kon.

Ik heb in den aanvang van de dichterlijke loopbaan des Vlamings van zijne vertellingen en sagen gesproken. Zij toch vormen een vroolijken, immer frisschen en lachenden bloemkrans, die door gansch zijnen levensloop gevlochten is. Mogen zij juist niet altijd op eigen vinding roemen, dan toch kregen zij, door zijnen geest, eenen stempel van originaliteit.

Wie kent zijn *Torenbrand* niet, welke stof Jan van Oosterwijk-Bruyn zeer geestig, maar die van Ryswyck oneindig meer eigenaardig bezong? En dan die frissche, huppelende, trippelende en lachende, maar hier en daar door lichte vlekjes ontsierde vertelling van *Quinten*

DE EIKENBOOM VAN LIERNU.

HET SCHOONMAKEN VAN HET ATELIER, NAAR BEYLE.

Metzijs - eene daguerreotype van het antwerpsche kunstenaars-leven, welke wij door geen schrijver nog zagen overtroffen worden! Het is de geschiedenis van dien smidsgast, wiens, met den hamer geslagene, pompkoepel het kleinste kind van Antwerpen u aanwijzen zal, en dat ook, na u den smid te hebben doen bewonderen, u naar het Museum zal geleiden en u gaandewegs zal vertellen, hoe de liefde voor de dochter van Frans Floris den groven smeder, tot een der grootste en prachtigste schilders der XVe eeuw herschapen heeft. Het zal u dit vertellen, zoo als van Ryswyck die heerlijke liefde heeft bezongen.

Of wel, kent gij die koddige spraakverwarring van *Babel*, de vroolijke daden uit *Keizer Karels* leven; de *twee Broeders* waarin de dichter zich andermaal op eene zoo schitterende hoogte plaatst, als in zijne *Watergeuzen*?

IV.

Ik heb het reeds gezegd, in geen vak was van Ryswyck oorspronkelijker en frisscher dan in zijne politieke refereinen; geene hebben hem meer populariteit dan deze gegeven, en hoewel het moeielijker is het *sel attique* van deze stukken te vatten, dan wel van andere, ten minste voor diegenen, welke niet met de dagelijksche grieven bekend zijn, zullen zij immer, van 1840 tot 1849, de waarachtige geschiedenis zijn en blijven van de volksvreugde en het volkslijden.

Hier spreekt de dichter voor de gekrenkte taalrechten, daar voor de kwijnende nijverheid, ginds trekt hij te velde in de verkiezingen; nu randt hij de ministers, altijd de Walen aan. Vandaag werd dit of dat recht gekrenkt, morgen kondigde het *Handelsblad* van Antwerpen of de *Vaderlander* van Gent, een referein van van Ryswyck af, hetwelk van stad tot stad, van gehucht tot gehucht weêrklonk. De roskam van Vondel was zoo vreesselijk niet als de trippelende koepletten van den dichter. De overheid was misnoegd, men pruilde tot in de hoogste kringen - doch de dichter lachte daarmeê, en werd op de armen van het juichende volk naar de onsterfelijkheid gedragen.

Bitter zijn inderdaad die liederen; doch zij, die dit euvel opnemen, mogen niet vergeten, dat van Ryswyck het droevigste tijdperk van Belgiës opkomst beleefde. Hadde hij den gouden tijd der Meeting-regeering in zijne vaderstad mogen beleven, wat zou hij gejubeld hebben!

De omwenteling had integendeel, in zijne dagen, de nationale banden verbroken; het grondbegin, alles *voor* en alles *door* het volk, werd door de diplomatie en de meeste staatkundigen met wantrouwen aangezien; de handel was stervend, de nijverheid kwijnend, de schatkist had gedurig honger en diepzinniger geesten dan van Ryswyck, zij, die het volk vertegenwoordigden, wanhoopten zelfs aan het duurzaam bestaan. Later kwam Vlaanderen's ramp: - het rijke Vlaanderen zag zijne linnenweverij vervallen; de armoede, de honger zelfs woedde er vreeselijk rond, en even als in het groene Erin, sleepte de engel des doods zijn kleedsel over het weleer zoo weelderige Vlaanderen.

Hoe wilt gij dat de zangen des dichters op dat oogenblik niet bitter waren, en het verledene wreekten - en dat deed hij bloedig in *Antigonus*, de legende van den Schelde-reus, welke Willem Messchert bezong, doch waaraan van Ryswyck eene gansche politieke beteekenis gaf. Druon-Antigoon werd de fransche regeering, welke,

onder het zingen der *Carmagnole* den vrijheidsboom had geplant, en eindelijk in de hand van Napoleon werd saamgetrokken. Dan volgt de regeering van Brabo, de figuurlijke naam van koning Willem, met wien de dichter ten hoogste ingenomen was, en eindelijk komt de omwenteling van 1830, tijdens welke hij als vrijwilliger het geweer gedragen had; doch wat hij, van Ryswyck, later immer hevig laakte en diep betreurde.

Antigonus is een meesterstuk van nijdige, geesselende en afstraffende critiek, en dit stuk alleen had den dichter eene plaats tusschen alle nationale dichters bezorgd, indien hij enkel met die satyre ware opgetreden.

Aan het politiek gedicht verbindt zich het lied, een oneindig machtiger werktuig dan het eerste. Die machtige hefboom kon van Ryswyck niet onaangeroerd laten. Vlaanderen bezat een aantal zoete en melodievolle liederen, welke geheel of gedeeltelijk waren bewaard gebleven, welke de moeders neuriedden aan de wieg hunner kinderen, en welke deze laatste eens zouden nastamelen, om ze, in later leeftijd, allengs al meer gebrekkig, op te dreunen.

De vreemde overheersching had die populaire liederen, welke de zeden en denkbeelden van den tijd huns oorsprongs weêrspiegelen, gekrenkt, geschonden en met de laatste omwenteling scheen ook de laatste galm des lieds te versterven. En echter wat al macht bezit het lied!

Nu eens daalt het in ons midden neêr als eene lachende, vroolijke sylph, die het voorhoofd van arm en rijk, van vorst en onderdaan kan doen ontrimpelen; het plooit bloemen van geluk over de wieg, om den feestkelk, aan de bruilofstafel; waar vreugde, vriendschap en liefde wonen, daar ook troont het lied. Het is de elegie of blijspel des volks.

In gegeven oogenblikken wordt het lied hoog dramatisch, dan wanneer het zich in de nationale kleuren tooit, het volk bezielt, begeestert; wanneer het de menigte, of het wapen in de hand nemen doet, ofwel, opbruisend, de zegepraal viert; ofwel met zijne gloeiende schichten de willekeur vervolgt. Een volk dat zingt, is geen volk, waar het geestesleven sluimert; een volk dat in nationale tale zingt, is geen verloren volk, hoe diep ook onder het juk der overweldigers gebogen, en ook van dat oogpunt beschouwd, vingen de opbouwers der litteratuur in België, ten volle gelukkig, de wegstervende melodiën van de lippen des volks op.

Er zijn misschien weinig volkeren, die, in hunne sterke zucht tot beweging, hunne lichtvaardige aandoeningen en indrukken, de plotseling opstijgende vroolijkheid, meer behoefte hebben aan het lied dan de Belgen. De oude liederen stierven weg, zegden wij, de nieuwe waren voortbrengselen van eene anti-nederduitsche muze, welke van over de zuidergrens was komen aanwaaien. Van Ryswyck schreef liederen, doch in plaats van ze te schoeien op den leest der oude melodiën, in plaats, zooals wij hem zagen doen in zijne *eigenaardige Verhalen*, in plaats van ook hierin het verledene aan het tegenwoordige vast te knoopen en door zijn lied rechtstreeks de snaar van het nationaal gevoel te doen trillen, schoeide hij het nieuwe lied veelal op den franschen leest.

Naar ons inzien had de dichter ongelijk; de overgang van het oude lied tot het nieuwe was al te groot, al te plotseling, dan dat het volk dit laatste onmiddellijk zou aannemen. Men deed eene keus in die liederen voor het volk, en die welke op oude of nieuwe eigene zangwijzen geschreven waren, weêrklonken alom - eigenlijk niet bij het geringe volk, dat in Vlaanderen zijne eigen rijmelaars heeft - maar in de vlaamsche burgerij, en zij klommen wel eens op tot in het salon. Zoo is dat heerlijke lied de *Vagebonden*, de geliefkoosde zang der Vlamingen, op alle festijnen; het

geestige *Holland*, de *Franskiljons*, het *Spellingslied*, het *Rijdertje*. Zij strekken tot bewijs, dat de dichter al de nieuwe loten op den ouden en nog saprijken vlaamschen stam had moeten enten.

Niettemin zijn de liederen, welkdanige ook, den Vlaming dierbaar, want in zijn bundel *Volksliedjes*, heeft de gulhartige en brave man gansch zijne ziel uitgestort. Daarin treedt hij voor ons op met al den gloed van het neêrlandsch gevoel, met zijn vroolijk uiterlijk, met zijne geestige zinspelingen, zijn schijnbaar onbezorgd leven; daarin doet hij al het lijden kennen dat hem benauwde, te beginnen met het tijdperk dat wij hem, in den aanvang dezer verhandeling, in den Berg van Barmhartigheid zagen.

(*Wordt vervolgd.*)

Slangen in het huiselijk leven.
Vrij bewerkt naar Clara Moreton.
(*Vervolg*.)

De beide echtgenooten bleven den nacht, in eene verschillende kamer, slapeloos doorbrengen; de een beschuldigde de ander van hardvochtigheid, van gemis aan liefde. Indien beiden eens aan hunne kinderen gedacht hadden!...

Toen Georges van Helwald, door het toetrekken der deur, uit zijn gepeins ontwaakte, sprong hij naar het venster; want hij dacht, dat zijne vrouw, in hare drift, het huis andermaal zou verlaten. Bij den eersten oogslag, dien hij naar buiten wierp, bemerkte hij een persoon, de Vallermont, die het huis verliet en dat was andermaal olie op het vuur gestort.

Dagen, weken snelden heen; Margaretha had meer dan tijd gehad om over hare stijfhoofdigheid berouw te gevoelen. Al grooter en grooter werd de diepte, welke haar van haren man scheidde.

Deze gaf haar zelfs geene gelegenheid meer, om tot eene uitlegging te komen; hij nam eene bestudeerde koelheid jegens haar aan, wanneer zij elkander ontmoetteden.

Elk der beide partijen bleef in hare kamer en er gingen dagen om, dat men elkander zelfs niet zag.

Margaretha gevoelde nu maar al te wel, dat het lichter om dragen zou geweest zijn, aan zijn verlangen toe te geven, zelfs geen enkel soirée meer bij te wonen, dan die koele behandeling te moeten verduren.

Hoe dikwijls was zij op het punt geweest zich voor hem op de knieën te werpen, en hem te smeeken haar zijne liefde weêr te geven. Hoe dikwijls! doch die rampzalige trotschheid, die misplaatste eigenliefde, dwarsboomde dat goede voornemen.

Een harer beste vriendinnen, Mevrouw Walter, gaf een prachtig soirée; Margaretha had voor de uitnoodiging bedankt, doch zij kon geene grondige reden voor die weigering uitbrengen, en de vriendin drong er op aan, dat zij dien avond ten harent niet ontbreken zou.

Toen de dag van het feest aanbrak, woog den ganschen morgen eene diepe mismoedigheid op de arme Margaretha, en des avonds, toen eindelijk Mijnheer Walter in persoon haar moest komen afhalen, stond zij bij het vuur te wachten, doch sidderend alsof zij eene misdaad had begaan.

Haar eigen rijtuig hield op het bepaalde oogenblik voor de deur stil. Zij wachtte nog altijd; Mijnheer Walter was nog niet daar. Welnu, er liep een gevoel van voldoening door haar hart; want kwam hij niet, dan ook kon zij zich als ontslagen achten.

Nogmaals richtte zij zich naar haar boudoir, dat kleine en prachtige vertrek, waar zij zooveel gelukkige oogenblikken had doorgebracht met hem, dien zij van zich af gestooten had

Alleen stond nu Margaretha daar. Alléén en zoo diep ongelukkig! Langs welke zijde zij hare oogen ook richtte, overal weêrkaatsten de spiegels haar bleek wezen, hare rood geweende oogen, even als hare prachtige kleeding, hare bloemen, paarlen en diamanten.

Zooveel pracht en weelde uitwendig, zooveel smart en wanhoop innerlijk!

Er werd gebeld. De livrei opende eenige oogenblikken daarna de deur voor een heer; doch die heer was niet Mijnheer Walter, maar wel Mijnheer de Vallermont.

- ‘Hoe, Mijnheer de Vallermont? Welk toeval voert u zoo onverwacht hier?’ vroeg Margaretha onthutst.

- ‘Mevrouw Walter verzocht mij u te komen afhalen, aangezien haar echtgenoot daarin verhinderd was.’

Margaretha's lippen plooiden zich tot een glimlach; haar oog bleef echter droef en zij antwoordde:

- ‘Dewijl mijne vriendin haar woord niet gehouden heeft, acht ik mij ook van het mijne ontheven. Het grieft mij u zooveel moeite te hebben aangedaan, Mijnheer; doch ik zal dezen avond niet gaan.’

Mijnheer de Vallermont maakte eene beweging, alsof hij spreken wilde.

- ‘Dring niet aan,’ hervatte Margaretha; ‘al zou ik verlangen te gaan, dan toch weet ge, dat mijn echtgenoot ongaarne uwe attenties mijwaarts ziet.’

- ‘Mijnheer van Helwald heeft die woorden ingetrokken, Mevrouw. Ik heb vandaag zelf uw echtgenoot ontmoet, en hem de toelating gevraagd u dezen avond te mogen geleiden: hij verklaarde er niets tegen te hebben....’

Mevrouw van Helwald vermoedde, dat Mijnheer de Vallermont de waarheid spaarde; zij hield hem niet meer voor haar vriend sinds den gekenden nacht, en dewijl zij hem als de eerste oorzaak van de verwijdering tusschen haar en haar echtgenoot beschouwde, moet het geen opzien baren, dat zij zijne woorden verdacht.

- ‘Is dat heilig waar?’ vroeg zij.

- ‘Waarom twijfelt gij aan mijn woord?’

- ‘Mogelijk was uw gezegde een van die onwaarheden, welke de groote wereld onder de aardigheden rekent; doch als gij ernstig spreekt, wil ik aan Mevrouw's wenschen gehoor geven.’

Margaretha maakte zich gereed naar het rijtuig te gaan; nogmaals stond zij stil en zegde:

- ‘Maar gij misleidt mij niet?...’

Mijnheer de Vallermont had de deur geopend voor het uitspreken dezer woorden; toen hij Mevrouw in den gang volgde, bemerkte hij juist haar echtgenoot, die de bibliotheek binnen trad, en de Vallermont zegde luidop:

- ‘Ik heb u gezegd, Mevrouw, wat uw echtgenoot mij verzekerde....’

Beiden waren heengegaan. Margaretha had niet bemerkt, dat haar echtgenoot haar een smeekenden, wanhopigen blik achterna wierp. Zij wist niet wat storm zijn hart beroerde.

Indien slechts eenig denkbeeld hiervan bij haar ware opgekomen, wat zou ze snel zijn teruggekeerd!

- ‘Hoe diep gezonken hij ook, in mijne denkwijze, ware, toch heeft hij haar alles gezegd,’ mompelde van Helwald. ‘En toch is zij gegaan. Doch nu zal ook gebeuren, wat ik gezegd heb, al zou mijn hart daar onder breken.’

Dan zweeg hij. Wat had hij dan gezegd?

't Was waarheid, Mijnheer de Vallermont had hem ontmoet en de toelating gevraagd, zijne vrouw af te halen; 't was waarheid, dat Mijnheer van Helwald geantwoord had, geene bedenkingen daaromtrent te zullen maken; doch hij voegde er bij:

- ‘Indien zij dezen avond met u gaat, zal zij niet meer in mijn huis terugkeeren.’

En dat had hij, de lafaard, verzwegen!

Het feest was afgeloopen; Margaretha had ieders bewondering opgewekt, doch van den aanvang tot het einde was het voor haar eene marteling geweest. Zij was gelukkig te hooren, dat haar rijtuig was aangekomen.

Mevrouw van Helwald nam afscheid, steeg in en het rijtuig hield na een snellen tocht, stil.

- ‘Zal ik bellen, Mevrouw?’ vroeg de knecht de portel openende.

Margaretha was verwonderd; zij herkende het huis van haar vader.

- ‘Wat moet dit beduiden?’ vroeg zij snel. ‘Rijd naar mijn eigen huis, Dirk. Waaraan denkt gij?’

- ‘Aan de bevelen van Mijnheer, Mevrouw. Hij heeft mij stellig bevolen herwaarts te rijden.’

De knecht sprak reeds op een vrij onbeschaamden toon; Mevrouw zegde met waardigheid:

- ‘Gij weet toch wel, dat mijn vader op reis is en hier niemand is dan eene oude huisbewaarster. Er heeft een misverstand plaats. Rijd naar huis.’

- ‘Ik mag niet,’ antwoordde de knecht eenigszins beleefder; ‘Mijnheer heeft het mij stipt verboden; hij zou me, als ik niet gehoorzaamde, uit zijnen dienst wegjagen.’

Mevrouw begreep alles; zij zakte achterover in het rijtuig en jammerde:

- ‘God, mijn God! wat zal ik aanvangen.?’

Mijnheer de Vallermont fluisterde eenige woorden; doch zij sprong op, als hadde zij zich in de nabijheid eener slang bevonden, ijlde den trap van het hôtel op en trok driftig aan de bel. Niemand bewoog zich: alles was potdicht gesloten. Mevrouw deed andermaal de bel klinken.

Eindelijk werd het venster van een der bovenverdiepingen geopend en riep eene stem:

- ‘Wie belt daar zoo laat in den nacht?’

- ‘Ik ben het, ik, Martha! Kent gij mij niet? Ik, Margaretha van Helwald! Ik bid u, Martha, doe toch spoedig open.’

- ‘Wat is er gebeurd,... Mevrouw van Helwald?’

- ‘Spoedig, doe open.’

De weinige minuten, die er noodig waren voor de oude vrouw, om beneden te komen, waren jaren voor Margaretha.

Mijnheer de Vallermont was haar gevolgd en zegde op den stoep staande:

- ‘Voor dat wij scheiden, zult gij mij vergiffenis schenken.’

- ‘Ga heen, Mijnheer, en vraag vergiffenis aan den Hemel. Voorwaar gij hebt die wel noodig. God moge het u vergeven; maar ik,

ik vergeef het u nooit!...'

De deur werd geopepd; Margaretha ijlde binnen en de deur viel andermaal toe: - de slang, die Margaretha's huiselijk leven vergiftigd had, kroop naar haar eigen verblijf terug....

Toen het eerste licht van den morgen door de wolken brak, bevond zich Mijnheer van Helwald nog in zijne bibliotheek; zijn bleek gelaat, zijn roode oogen kenteekenden wel den storm, die zijn hart had bewogen. Hij was zijn woord gestand gebleven; maar zijn hart was gebroken; daarin toch bleef niets over dan smart.

Georges van Helwald was echter streng voor zich zelven; hij meende in de ontrouw zijner gade de straf te zien voor het verbreken zijner gelofte aan Dora de Vallermont.

Reeds in den morgen ontving van Helwald een brief van zijne vrouw; in dien brief verklaarde zij, bij al wat haar heilig was, dat zij geene de minste schuld had, dat zij hem nog altijd beminde; - zijn hart werd week.

Hij schreef een antwoord, waarin hij haar beloofde tot haar te zullen komen; hij vouwde het papier, zocht in zijne eigene schrijflade te vergeefs naar eene enveloppe en ging naar den lessenaar zijner vrouw.

Helaas, de eerste enveloppe welke hij vastgreep, was die, waarin de haarlok van de Vallermont gestoken was. Hij erkende het schrift zijner echtgenoote.

Georges van Helwald werd bleek als een doode, en zijne tanden knarsten van gramschap; hij wierp zijn brief in het vuur, sloot den brief zijner vrouw in eene enveloppe, en zond hem haar terug.

Neen, hij zou niet langer zwak zijn; neen, hij zou zich niet langer met ijdele droombeelden pijnigen! De vrouw, die een beroep op God durfde doen, terwijl dat bewijs voor zijne oogen lag, mocht geen aanspraak makeu op zijn hart!

DE MAAS BIJ NAMEN.

- ‘Dank, o mijn God, nu ben ik sterk!’ morde hij.

Geene bloemen zou hij nog plukken, neen! Zijn weg zou door dorens en distels loopen. Bloedig zouden zij hem verwonden; maar hij zou dit wel weten te verbergen. Voorwaarts! Niet meer teruggeblikt op het verledene. Voorwaarts! totdat hij afgebeuld in het alles stillende en sussende graf zou neêrduikelen. Het graf! dat toch scheen hem de eenige rustplaats te zijn, die de wereld aanbood.

Door die gedachten bezield, schreef hij een brief aan zijne tante, de zuster zijns vaders, de eenige familie die hem nog overbleef; hij verzocht haar naar de stad te komen, de zorg zijner kinderen op zich te nemen, dewijl hij op het punt was eene verre reis te ondernemen.

Sedert zijn huwelijk had hij deze tante niet meer gezien; er was eene verwijdering tusschen beiden ontstaan, door de afbreuk met Dora de Vallermont; nu echter schreef Georges zoo eerbiedig, zoo innig, dat zij hare reiskoffers deed maken en onmiddellijk vertrok.

Laat ons naar Margaretha terugkeeren.

Deze was inderdaad als eene levenlooze in het huis van haren vader; toen haar brief teruggezonden werd, was zij als van den bliksem getroffen; zij weende echter niet meer; de bron was leêg geweend.

Ieder dag werd zij bleeker; in weinige dagen was die schoone bloem verlept, had haar oog den glans, de stem hare welluidendheid verloren.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 35]

LANJUINAIS OP DE TRIBUNE.

Lanjuinais op de tribune.

Het is onmogelijk in de geschiedenis van eenig volk, een periode aan te halen, die met de groote en bloedige omwenteling, op het einde der voorgaande eeuw, in vergelijking treden kan. Binnen honderd jaren zullen misschien vele der gebeurtenissen, destijds voorgevallen, betwijfeld en onder de legenden gerekend worden.

Voorzeker telt die omwenteling afschuwelijke monsters, bloedhonden, die inderdaad tot het ras der tijgers en hyenen moesten behooren; doch tusschen deze onmenschen rijzen ook schoone figuren op, die, ge-

let op de omstandigheden waarin zij leefden, des te grooter, des te edeler, des te verhevener waren.

Of is er niet een buitengewone moed noodig, om deugdzaam te zijn te midden der boozen? Om onverbleekt de waarheid te spreken, wanneer de waarheid op doodstraf verboden is? Toont men niet eene gansch uitzonderlijke zielskracht, wanneer men zich tegen den alles meêslependen stroom verzet, al mag men dan ook op geen welslagen rekenen?

Jean-Denis Lanjuinais was, in de bloedige omwenteling van 1789, een dier onderscheiden mannen.

Zoon van een parlementslid van Rennes en in gemelde stad den 12 Maart 1753 geboren, deed hij zich ook daar vroegtijdig door zijn werkzamen en vernuftigen geest opmerken. Op zijn achttiende jaar, dus beneden den vereischten ouderdom, erlangde hij den titel van advokaat; op zijn negentiende, den graad van doctor in de rechten en korten tijd nadien een leergang van geestelijk recht.

De vergadering van den derden staat van Rennes, vaardigde den jongen Lanjuinais af, om zitting te nemen in de Staten-generaal, alwaar hij de wenschen zijner commettanten ter tribune bracht, en tusschen deze bevond zich de streving naar eene monarchale en vertegenwoordigende grondwet, welke echter welhaast aan de vooruitstormende omwenteling al te bekrompen voorkwam, dewijl deze laatste in een volslagen regeeringloosheid moest overslaan.

Toen de zittingen der constituante waren gesloten, keerde Lanjuinais naar Rennes terug en betrad er den leeraarstoel van het grondwettelijk recht, werd professor der algemeene grammatica en lid van het Hooger nationaal Hof.

De omwenteling was losgebersten; Lanjuinais volgde niet diegenen, welke het gevaar ontweken en in den vreemde beter en rustiger dagen gingen afwachten. Neen! hij beklom de bres, welke het oproer reeds gemaakt had en trachtte den stijgenden stroom tegen te houden. Als afgevaardigde van het departement Ille-et-Vilaine in de Nationale Conventie zitting nemende, worstelde hij krachtvol tegen de regeeringloosheid.

Een der groepen in de Conventie, welke het meest van zich deed spreken, was de groep der Girondijnen, onvoorzichtige vooruitdrijvers in den aanvang, doch die, na de gebeurtenissen van 10 Augustus en de moorderijen van September, krachtdadig op eene gematigde regeering aandrongen. De Girondijnen beschuldigden Robespierre van al die bloedige gruwelen, en meer zelfs dat hij *une nouvelle saignée*, eene nieuwe aderlating tegen de Girondijnen zelven beraamde.

Toen de minister Roland, na Rebecqui en Barbaroux, eene beschuldiging in dien zin tegen de partij der demagogen uitbracht, sprong Robespierre, zich getroffen en ontmaskerd gevoelende, naar de tribune en hij - de zoo gevreesde en sterk door zijn invloed, riep stoutweg:

- ‘*Personne n'osera m'accuser en face*, niemand zal mij in mijn gezicht durven beschuldigen.’

Er heerschte eene diepe ontroering in de zaal, en uit die ontroering klonk eensklaps de forsche en doordringende stem van Louvet.

- ‘*Moi*,’ riep hij. ‘Ja, Robespierre, ik, ik beschuldig u!’ en bij die woorden zag hij den toegesprokene vlak in de oogen.

Robespierre, die tot dan zijne tegenwoordigheid van geest behouden had, ontroerde, stamelde en verbleekte. Hij kende Louvet; in de club der Jacobijnen was hij reeds

vroeger met dien geestigen, onstuimigen en ongenadigen redenaar in woordentwist geweest, en hij had hem leeren vreezen.

De beschuldiging van Louvet was krachtdadig; elk feit was voorafgegaan door de verpletterende formule: '*Robespierre, je t'accuse*, ik beschuldig u.' Louvet verliet de tribune onder toejuichingen, Robespierre wankelde, bleek en onder het gemor naar boven. Hij vroeg acht dagen, om zich te verdedigen en verscheen toen op het spreekgestoelte met eene valsche grootmoedigheid jegens zijne beschuldigers, zeker zijnde dat de behoorlijk ingerichte *claque*, in de openbare tribune zou toejuichen.

De Conventie ging tot de dagorde over, en vele Girondijnen begingen de onvergeeflijke zwakheid zelven het dagorde te stemmen. Lanjuinais deed dit niet; hij ondersteunde het voorstel van Louvet en bestreed, met eene schitterende kracht, het dagorde. Het was dus zijne schuld niet dat juist, door gezegde zwakheid, de Girondijnen aan Robespierre de hoogte deden bereiken, welke hij verlangde.

De *Montagne* koos hem tot haar opperhoofd, omdat de Girondijnen hem als zoodanig vervolgden.

In het proces van Lodewijk XVI stemde Lanjuinais voor de opsluiting, en de verbanning na den vrede; hij vroeg dat het vonnis, welkdanig dit ook wezen mocht, slechts uitvoerbaar wezen zou, indien het twee-derde der stemmen op zich vereenigde. Niet bij machte om het koningdom of zelfs de vrijheid van Lodewijk XVI te redden, wilde hij ten minste het leven des konings doen sparen en beletten, dat Frankrijk zich met dien afschuwelijken moord zou bezoedelen.

Tweemaal nam Lanjuinais het woord in de Conventie, omringd door een helsch volksgetier, 't geen schier dagelijks losberstte, dan wanneer het schuim van Parijs, mannen en vrouwen, half naakt, met lompen bedekt en de moordbijl in de hand, de omheining binnenstormde en zelfs de tribune overrompelde.

In de hooger gemelde gevallen bestreed hij het inrichten der revolutionnaire rechtbank, klaagde het oproer-comité aan en laakte hevig de willekeurige aanhoudingen. De pistool op de borst gericht, deed hem niet wijken en 't was wellicht zijne krachtvolle en onversaagde houding welke hem op dat oogenblik redde. De schilder Muller heeft dit oogenblik met veel talent afgemaald.

Welhaast vaardigde de Conventie een decreet uit, waarbij Lanjuinais van nabij in het oog gehouden werd. Toch ontsnapte hij en begaf zich met een valsch paspoort naar Caen en van daar naar Rennes, waar hij zich gedurende achttien maanden in zijn eigen huis verborgen hield. Zijne vrouw toonde, in die gevaarvolle omstandigheden, zooveel tegenwoordigheid van geest, zooveel moed, dat Legouvé haar in zijn dichtstuk *le Mérite des Femmes* gedachtig was.

Zeven maanden na de omwenteling van 9 thermidor werd Lanjuinais in zijne functie van afgevaardigde der Conventie hersteld; den 8 Maart 1795 keerde hij in deze vergadering terug en werd tot voorzitter derzelve uitgeroepen. Na de aanstelling van twee wetgevende raden, werd hij door drie-en-zeventig departementen te gelijk voor den *Conseil des Anciens* gekozen, waarvan hij de geheimschrijver werd.

In de maand Mei 1797 hield Lanjuinais op, door het lot aangeduid, van deze vergadering deel te maken; na den 18 brumaire benoemde hem het Wetgevend Korps tweemaal tot kandidaat voor het lidmaatschap des Senaats, welke keus door deze laatste den 22 Maart 1800 bekrachtigd werd.

Lanjuinais verklaarde zich luidop tegen het levenslange consulaat en tegen het inrichten des keizerrijks. Napoleon zocht hem echter voor zijne partij te winnen en, onder het mom van achting voor zijn karakter, benoemde de keizer hem tot graaf en begiftigde hem met de insignia's van Commandeur van het Eerlegioen. Dit alles

belette niet, dat hij zich immer tegen alle willekeurige besluiten en wetten des keizers verzette; hij bleef wat hij was, een oprecht constitutioneel-gezinde.

Den 1 April 1814 stemde Lanjuinais voor het verval des keizerrijks en het daarstellen van een provisoir gouvernement. Lodewijk XVIII riep hem in de Kamer der Pairs. Gedurende de Honderd Dagen was hij voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers en na de restauratie hernam hij andermaal zijn zetel in de Pairs-Kamer.

Lanjuinais stierf te Parijs den 13 Januari 1827, na een inderdaad veel bewogen leven. Hij had dit leven aangevangen onder Lodewijk XV, den verwijfden koning; hij zag Lodewijk XVI, van wien Mignet zegt: '*il y a peu de mémoires de roi aussi recommandables* dan de zijne,' op het schavot sterven; hij beleefde het Schrikbewind, het Direktorium, het Consulaat, het keizerrijk van Napoleon I, Lodewijk XVIII en Karel X. Niettegenstaande zijn inderdaad woelig leven, schreef Lanjuinais verscheidene verdienstelijke, meestal politieke, werken.

Een troostbloem.

Weinige volkeren van het oude Europa hebben zoo heilig hunne taal, hunne overleveringen bewaard, als het duitsche volk, al veranderde, door de omwenteling der 16^e^ eeuw, grootendeels zijn geest. De dichtbundel *Germania's*, door den voortreffelijken dichter van Meurs uitgegeven, en waarvan wij vroeger breedvoeriger gesproken hebben, geeft er andermaal getuigenis van, en daarom is ons de overplanting dezer poëzie

op onzen bodem, lief - te meer daar, in onze dagen, de weinige poëzie die nog opgedischt wordt, niet zelden met den verderfelijken geest van materialismus doortrokken is. Kaulbach, de gekende meester, heeft den vromen duitschen geest begrepen, en hij toont het andermaal in den hemeltocht van den engel, die aan het moederhart een zieltje heeft ontnomen, om het hierboven aan hem te doen gelijk zijn. Doch laat ons door geen prozaïsch woord dat dichtervolle beeld ontheiligen: - laat den dichter de harpe doen stemmen!

Een troostbloem.

'k Zag een roosje bloeien:
   't Knopje was ontvouwd
Stond in 't groen te gloeien
   Als het morgengoud.

De adem van den dood
   Kwam er langs gestreken,
Deed het frissche rood
   Toen op eens verbleeken.

En een glansende Engel
   Daalde in vlugge vaart,
Plukte 't van den stengel,
   Vloog er meê van de aard.

‘Moeder, schrei niet meer!’
   Riep hij naar beneden,
't Roosje bloeit nu weer
   ‘In het zalig Eden.’

Voor de school.

Gelukkige tijd, op welken wij allen gaarne terugzien, in welken wij allen ons gaarne terugdroomen! Als ik mijn kleinen jongen in mijn met muren omsloten hofje zie rondloopen, om altijd op dezelfde plaats weêr te keeren, dan wensch ik hem dikwijls zijns vaders jeugd toe. Maar hij is een stadskind en ik, ik was een dorpsjongen.

Ik had, tusschen schooltijd, de wijde - wijde akkers, de nog uitgestrekter heide, de dichte lommerrijke bosschen, voor mij. Aan mij den toren, de rivier, de ijsvlakte, de zandbergen! Hij, van zijnen kant heeft niets dan eenige voeten vierkant hof, in welke hij nog ongenadig het smalle voetpad volgen moet; eenige magere fruitboomen, welke hij niet schudden mag en in welke hij niet klimmen kan.

Neen, om wezenlijk jongen te zijn, moet men in het vrije dorp leven; moet men met eene aan de knieën gelapte broek loopen, kort, borstelig haar hebben en 's avonds al eens met een gescheurden kiel en een schram of blauw oog, thuis komen - en dat zouden de moeders in de stad immers niet kunnen dulden.

Is de dorpsjongen daarom slechter dan de stadsjongen? Wel integendeel. De jongen uit de vrije natuur is vrank, openhartig, rond, vroolijk, rechtvaardig, vroom, werkzaam; die der stad, ten minste een van die met alle gekke moederlijke attenties en zorgen omringd, zal, indien er geen acht op geslagen wordt, volgens Hildebrand in zijne

Camera obscura, 1° ‘een gluipert, 2° een klikkert, 3° een genijpigert, 4° een bloodaart, 5°....’ worden. ‘Och, lieve Mevrouw,’ gaat de schrijver voort, ‘geef den jongen een andere pet, een broek met diepe zakken en ferme rijglaarzen, en laat hij mij nooit onder de oogen komen, zonder een buil of een schram - hij zal een groot man worden.’

Ja, de dorpsjongen hoe wild ook, gaat trouw ter kerke, bidt vroom 's avonds en 's morgens, stelt er eene eer in, aan geen katechismusles te ontbreken; gaat ook trouw ter school, al gaat hij dan ook in het voorjaar een eind wegs om, ten einde eens in de doorneuheg, naar dit of dat vogelnest te zien, of naar zijne lijsterstrikken in den herfst, al komt hij daardoor dan ook maar juist op klokslag of wellicht wat na klokslag ter schole.

Voor eene oprecht goede en flinke opvoeding moet men inderdaad de vrije natuur hebben, niet de enge stad, met allerlei gekrulde zinnen en fratsen, waar de kinderen niet op tijd kinderen blijven, maar meer dan al te vroeg groote menschen zijn of willen zijn, niet alleen tot ongenoegen van de wezenlijk volwassenen, maar ook tot hun eigen zedelijk en lichamelijk nadeel.

Wat is het waar, wat vriend Hildebrand zegt, als hij over de jongens spreekt: ‘O, als gij in latere jaren op uwe kindsheid terugziet, dat, dat zal de vreugde wezen, die gij het meest benijdt en toch nu het minst geniet, dat gij zoo veel minder boos waart, dat gij zoo veel onschuldiger waart tot zelfs in het kwaaddoen toe.

‘De goede Hemel zegene u, goede jongens! die ik ken, en rondom mij zie en liefheb, en doe u lang en vroolijk spelen; en als de ernst des levens komt, zoo geve Hij u ook een ernstig hart daartoe! Maar Hij late u tot aan uw laatsten snik nog wat kinderlijks en jeugdigs behouden; Hij spare u, in hunne volle frischheid, een dier kinderlijke gevoelens, die den jongeling helpen in het zuiver houden van zijn pad, en den man versieren; opdat gij *mannen* wordende in het verstand, *Kinderen* blijft in de boosheid.’

En nu ter schole, lei en boeken in de eene en een dikke gezonde boterham in de andere! Nu vlug, op de bloote voeten zelfs, over het pad heen en al spelend en dartelend, de plek bezocht waar men u zal vormen tot goed burger, goed christen, goed zoon, en wellicht eenmaal - tot goed vader.

Couillet en zijne werkhuizen.

Op ongeveer drie vierde uurs van Charleroi, aan de Sambre, ligt Couillet, met zijne smeltovens, nagelfabrieken, smederijen, koolputten, met zijn spiegelfabriek - kortom, eene gemeente welke in nijverheidsinstellingen wedijvert met Chatelineau en Monceau-sur Sambre.

Al die gestichten hebben in de laatste twintig à dertig jaren eene ontzagwekkende uitbreiding genomen, en men zou zich moeilijk een denkbeeld kunnen vormen van 't geen de werkdadigheid aldaar, op dit oogenblik is.

Deze drie nijverheidsplaatsen zijn in een voorheen prachtig dal gelegen, doch dat door de uitbreiding der industrie veel van zijn natuurschoon heeft verloren. Ziehier hoe dit dal in *les délices de la Belgique*, een boek dat eenige jaren na de omwenteling van 1830 verscheen, beschreven werd.

‘Hier ziet men vruchtbare hellingen, daar een schilderachtig op de hoogte gelegen gehucht, ginds een reusachtige smeltoven, dorre rotsen of bosschen. Soms breidt de gezichteinder zich uit en het oog volgt in de verte de rivier, die haar zilverig nat door de weide stuurt.’

Men zou schier denken zich in een landschap op het eiland van Calypso te bevinden!

'Des nachts,' zegt de beschrijver, 'biedt zich een indrukwekkend schouwspel aan: de ovens gloeien en de weêrschijn, die op den omtrek valt, geeft aan dezen eene nieuwe bekoorlijkheid.'

Die laatste beschrijving is waar, doch dat schouwspel heeft niets bekoorlijks, maar wel iets fantastisch, of liever iets dat ons onwillens de helsche scheppingen van Dante te binnen brengt. Men moet dit vuurwerk zien, om er zich een juist denkbeeld van te maken.

Theodoor van Ryswyck.
Zijn leven en zijne werken.
(*Vervolg en slot.*)

Dit leven is inderdaad niet vrij van scherpe doornen geweest.

In Wijnmaand 1839 trad de dichter met een eenvoudig meisje uit de volksklas in het huwelijk. Wonderlijke bruiloftsdag! Aan de tafel was niemand genoodigd dan eenige letterkundige vrienden des blijgeestigen dichters; de bruid was de eenige vrouw aan tafel, waar menige voor haar onbegrijpelijke toast aan kunst en vaderland werd uitgebracht. De speelreis des dichters was nog veel wonderlijker. Londen of Parijs

waren voor hem eene onbereikbare pracht; maar toch wilde hij zijne bruid de speelreis niet ontzeggen - en ziet, toen het maal in het lokaal *de Faam* afgeloopen was, kwam er eene oude chees, - herinner u dat het op 't laatst van October was, - bespannen met een paard, dat met de noodige bellen versierd was, voor de deur.

De *coup d'étrier* werd gedronken; men omhelsde elkander en de vrienden moesten denken, dat van Ryswyck eene speelreis om de wereld ging doen. Men stapte in en weg rolde het rijtuig. Waarheen? Naar het twee uren van Antwerpen gelegen stadje Lier, waar de lustige man zijne bruid onthaalde op eenige, in België beroemde *liersche vlaaien*, haar de merkwaardigheden der stad het zien, onder anderen het doodenhuis, waar men hem als soldaat, door de cholera aangetast, voor afgeschreven had laten liggen - en nog waren de bruiloftsgasten te Antwerpen niet gescheiden, toen het gedommel van het rijtuig, het geklingel der bellen en het geklap der zweep, de terugkomst van het bruidspaar aankondigde.

Men vierde alzoo op éénen dag het huwelijk, het bruiloftsfeest en de bepaalde installatie der jonggetrouwden. Den volgenden dag vond van Ryswyck de schapraai ledig en het eerste brood werd op krediet gekocht.... O, zij die beweren dat hij zorgeloos door het leven rolde en zich de smart niet aantrok, bedriegen zich! Achter het masker der vroolijkheid wist hij zijne smart te verbergen, en slechts in den boezem zijner vrienden stortte hij soms zijne klachten uit. Daar zegde hij wat zijn verscheurd hart te lijden, hoe hij dikwijls lijf tegen lijf tegen het huiselijk ongeluk te worstelen had, en echter, tevreden met zijn lot, antwoordde hij op de vraag *hoe gaat het?*

EEN TROOSTBLOEM.

Vrienden, ik heb het al dikmaals gezegd,
'k Antwoordde u nimmer, al ware 't ook, ‘slecht,’
't Mangelt mij schaarsch aan geduld en aan moed,
En schoon de storm op mijn hoofd al eens woedt,
't Gaat mij toch doorgaans gezegend en goed.

Zie, als mijn kroost mijne knieën omvlecht,
Zeg ik soms: ‘Lieven, ach, hebt het nooit slecht!
Weest immer eerlijk in al wat gij doet,
Dobbert, verheugd om uw lot, langs den vloed,
Tuigt dat gij 't immer gewenscht hebt en goed.’

Verbergt uw lijden en armoede voor het oog der menschen, zoo als uw vader deed! En toch werd hem dikwijls eer en welzijn voorgespiegeld, naarmate hij in macht en invloed bij het volk won, door diegenen welke zijne Muze, ten titel van partijbelang, wilden benuttigen; die geest des kwaads toonde hem, in zijne armoede, den glans en de schittering der belooningen - doch de dichter was niet te koopen; hij bleef den vlaamschen landaard getrouw, en terwijl door zijn dak en op zijn leger de sneeuw vlokte, strooide hij volle handen vreugdebloemen in de vriendenkringen uit, en bleef, voor zijne broodwinning, dagelijks de pandjes der schamele armen ontvangen. Hij was, en bleef, en stierf arm en miskend door velen.

V.

Ik deed u van Ryswyck kennen als mensch en als dichter. Onder beide oogpunten had hij een beter lot verdiend, dan dat hetwelk hem beschoren was. Apostel was hij geweest, martelaar is hij geworden!... Met zijne gezondheid verdween ook zijne geesteskracht, en de verstandsverbijstering nam welhaast teenemaal hare plaats in... Niets bleef er over van al dien geest, van al die vroolijkheid: hij had in zijne jeugd te veel op zijne lichaamskrachten gebouwd - zegt een zijner biographen - hij had, voeg ik er bij, ook te veel smart, te veel lijden moeten verkroppen; men had hem het leven dikwijls al te bitter gemaakt.

VOOR DE SCHOOL.

Deerniswaardig was het schouwspel, als men hem destijds in de eenzame kamer van het zinnelooshuis zitten zag - hij, die vroeger het hoofd zoo fier, zoo vrank, zoo vrij in de hoogte droeg - ineen gedrongen gelijk een afgeleefde grijsaard, het oog zonder leven, zonder gloed, de spraak belemmerd, het hart dood voor liefde en vriendschap, en als er soms een enkele sprankel vuur in hem nog opvonkte,

weende de arme dichter; want hij gevoelde een oogenblik - o marteling! - dat zijn leven in die gevangenis zou eindigen.

Zijne vrienden verlieten hem niet; de vrienden der vreugde stoven echter uiteen, gelijk de zwaluwen voor den najaarsstorm; doch de eersten, zij met wie hij den kamp voor het dietsche vaderland had begonnen, waren hem gedachtig. Eens heb ik hem, in het zinnelooshuis in de Rochusstraat te Antwerpen - vroeger was hij bij de Cellebroeders te Lier geplaatst - bezocht, en tot den dag van heden is de indruk van dat bezoek mij bijgebleven. Vergezeld van eenige mijner letterkundige vrienden, vond ik hem aan de warme kachel zitten rillen van koude, het hoofd was diep gebogen, de handen op de beide knieën saam gevouwen. Hij zat daar als een berouwvol misdadiger, die, moê geworsteld, gelaten den genadeslag afwacht.

Ik noemde zijnen naam - hij scheen mij niet te hooren; het was alsof hij dien naam niet meer kende. Ik sprak hem van zijne vrienden, van zijne broeders, van vrouw en kinderen - hij behield dezelfde houding, hetzelfde stilzwijgen. Ik roerde de woorden ‘poëzie, Vlaanderen’ aan - en zijn hoofd richtte zich langzaam op, zijn oog kreeg weêr levensgloed, hij rees overeind en scheen met strakken blik het spraakgeluid van die woorden te beluisteren. Vlaanderen, dat Vlaanderen voor 't welk hij had gestreden en geleden, had nog zooveel uitwerksel op hem dat het den geestesvonk herleven deed, de spieren andermaal kracht gaf.

Daar stond hij voor ons: zijne haren wild dooreen geworpen, zijn gelaat was doodsbleek, zijne handen mager als die van een geraamte; zijne kleederen hingen hem verwaarloosd om het lijf - en hij omringde het lang getrokken woord ‘Vlaanderen’ met eenige voor ons onsamenhangende, laconische, maar duidelijk uitgesproken woorden. Onder het uitspreken derzelve, zakte de dichter weêr ineen, liet het hoofd tusschen de handen rusten en weende en jammerde als een kind.

Den 7 Mei 1849 toonde de rouwband, welke de vlaamsche dagbladen versierde, dat de volkszanger het tijdelijke met het eeuwige had verwisseld. De jongste letterkundigen betwistten elkaar de eer, het stoffelijk overschot ter rustplaats te mogen dragen. Lodewijk Gerrits en hij, die deze regels schrijft, waren van het getal. Al wat een vlaamsch hart had, ging met loome schreden naar het zinnelooshuis, waar het lijk berustte. De stoet van die Vlamingen was meer dan een half uur lang. Duizende en duizende menschen verdrongen zich in de straten. Bij het naderen van het lijk ontblootten de mannen het hoofd en de vrouwen bogen hetzelve, alsof zij den dichter eene laatste hulde wilden bewijzen.....

De dag van het afsterven mocht niet vergeten worden. Wij, de jonge volgelingen van den dichter, wij stelden eene jaarlijksche bedevaart in naar het graf des zangers, (zie de levensbeschrijving van Lodewijk Gerrits in dezen jaargang,) en ieder jaar gaan de jonge Vlamingen naar het eenzaam kerkhof; zij gaan er zich, als het ware, vereenzelvigen met den dichter, nieuwen moed en kracht in zijn aandenken putten en bloemen strooien op de plek, waar de zanger der *Vagebonden* rust. In 1874, de 25e verjaardag van zijn afsterven, hebben de Vlamingen uit alle gewesten, den oproep van de maatschappij het *Vlaamsche Volk*, beantwoordt en plechtig was de verheerlijking van den volksdichter, wiens zonen zich bij den stoet aansloten.

AUGUST SNIEDERS.

De valkenjacht.

Dit edel vermaak, zoo schitterend in de middeleeuwen, heeft in onze dagen, niet alleen zijnen luister verloren, neen! het is zelfs uit ons midden verdwenen.

Schier alle volken hebben de kunst, om wild met valken te vangen, beoefend en alleen de volmaaktheid der jachtgeweren heeft haar allengs al meer beperkt, om haar eindelijk in onze uitgestrekte heivlakten te doen ophouden.

Het was vooral tijdens de groote fransche omwenteling, dat aan die soort van jacht den zwaarsten knak werd toegebracht; slechts Engeland en Rusland hielden haar in eere.

Professor H. Schlegel zegt ten dezen opzichte:

'Zonder twijfel zou deze kunst grootendcels verloren zijn gegaan, hadden niet de valkenieren van ons land (Nederland), haar in stilte opgehouden.

De Nederlandsche valkenieren hadden inderdaad sedert verscheidene eeuwen den naam van de beste der wereld te zijn.

Zij traden dien ten gevolge dikwijls in dienst van buitenlandeche vorsten, huurden jaarlijks een gedeelte van Noorwegen, om aldaar giervalken te gaan vangen, haalden de op last der Deensche regeering in Ysland gevangen valken van dit eiland, en belastten zich dikwerf met het verdere vervoer dezer vogels naar andere hoven, zelfs tot Marokko.

Vele andere bedrijvige Nederlanders hielden zich jaarlijks met de valkenvangst bezig op de heiden van Noord-Brabant, of zelfs op die van Holland, Oldenburg of andere streken van Noord-Duitschland, en de alzoo gevangen valken werden naar Valkenswaard gebracht, waarheen de vreemde vorsten en grooten hunne valkenieren zonden, om valken te koopen.

Onze valkeniers richtten tevens hunne eigene valken af, met wie zij zich aan vreemde hoven of op de goederen van vreemde edellieden begaven, om aldaar de jachten met den valk te besturen.

Toen geheel Europa geschokt werd, ten gevolge der groote fransche omwenteling, konden zij hun vak slechts nog in het van vreemde krijgsbenden verschoonde Groot-Brittannië uitoefenen.

Het was eerst toen Koning Lodewijk toevallig deze omstandigheid had vernomen, dat hij de valkerij op het Loo (koninklijk lustslot in Gelderland) wederom deed oprichten; maar deze werd weldra, met de inlijving van onzen Staat in het fransche keizerrijk, naar Fontainebleau verplaatst, waar zij echter bij den val van Napoleon I een einde nam.

Onze valkenieren zagen zich thans opnieuw tot Groot-Brittannië beperkt.

Intusschen werden ook op dit eiland de weinige nog overgeblevene reigerbosschen allengs uitgeroeid, en dien ten gevolge werd, in 1836, door onze valkenieren, aan eenige engelsche liefhebbers voorgesteld, verlof te vragen aan den koning der Nederlanden, om in de nabijheid van het Loo, bij het Soerensche Bosch, alwaar duizende reigers broeden, met den valk te mogen jagen.

Dit voorstel had ten gevolge de vorming van eene club, onder voorzitterschap van wijlen Z.K.H. Prins Alexander der Nederlanden.

De glans en de pracht, met welke zij hier uitgeoefend werd, konden intusschen niet verhinderen, dat zij allengs begon te kwijnen en, uit gebrek aan deelneming, in 1853 werd opgeheven.

Van nu af zagen zich de weinige nog overgeblevene valkenieren genoodzaakt hunnen tijd aan andere bedrijven toe te wijden en ongetwijfeld zal, indien er niet op nieuw eene valkerij wordt opgericht, met hen eene kunst uitsterven, die duizende jaren getrotseerd heeft en in ons land tot den hoogsten trap van volmaaktheid opgevoerd werd.'

Het was niet alleen te Valkenswaard, zoo als professor Schlegel zegt, dat de kunst opzichtens den valk werd beoefend, maar zelfs in gansch het zuidelijk gedeelte van Noordbrabant, waar zich uitgestrekte heivlakten bevinden.

Zoo als men in het verhaal *Oranje in de Kempen* gezien heeft, werd reeds in 1410 te Turnhout een gerechtshof opgericht, ter beslissing van alles wat de jacht betrof.

Toen, na den vrede van Munster het voorstel werd gedaan, het te Turnhout bestaande valkenhof op te heffen, bracht het magistraat in, dat niet alleen de Kempen, maar ook de noordwaarts liggende dorpen zich met het 'trynen' der valken bezig hielden.

In het edict op de jacht van 1613, worden er artikels nopens de valkenjacht gevonden.

Jaarlijks moesten bewaakt worden de 'horsten van de edele voghelen, als van Havicken, Tessels, Sperewers, Valeken, Smerels ende andere Landt oft loir voghels.'

Die edele beesten moesten worden gevangen door een ervaren 'Valckeneer, ter presentie van iemands van hunne officieren,' namelijk van een der officieren des Warandmeesters.

De gevangen vogels moesten in de handen des opperjagers van den vorst van den lande worden geleverd en wie zich vermeet een edelen vogel te schieten of te vangen, of zijne eieren te rooven, verbeurde zestig keurrealen.

Mocht een edele vogel tusschen het tamme gevogelte eener hoeve neêrslaan, dan toch mocht de pachter hem niet schieten of gevangen zijnde, houden, ‘op pene van arbitralyck ghestraft te worden.’

Het transport der valken was tevens behoorlijk ‘gheordinneert’, even als er schikkingen genomen waren opzichtens het gevogelte, dat tot de jacht was bestemd.

Hoe werden nu de valken gevangen en afgericht?

Men maakte een overdekten kuil, groot genoeg voor eenige menschen en voorzien van kijkgat en deur, in den grond en op de heivlakte.

Van uit die hinderlaag gaan de koorden uit, welke de valkenier beurtelings in beweging brengt om den trekkenden valk te lokken.

Eerst geschiedt dit met een houten valk en een bos veêren, welke in de verte gezien, door den valk voor eene duif gehouden wordt.

De valkenier merkt welhaast aan de gebaren en bewegingen zijner klauwieren (de klapekster, zooals men in een deel der Kempen en Noordbrabant zegt) welk soort van valk in aantocht is; hij laat dan ook den houten vogel rusten en hernieuwt hetzelfde spel met eene levende duif en een ouden valk, ieder aan eene verschillende koord vastgemaakt.

Is de valk in de lucht, in de nabijheid, dan laat hij ook den valk aan de koord rusten en alleen de duif rondfladderen.

Stoot de valk, dan geeft de valkenier aan de duif den tijd om zich te verschuilen; maar nu doet hij onmiddellijk eene duif, die bij een der drie netten geplaatst is, fladderen en, 't is op deze dat de valk neêrstort.

Eens de duif gegrepen hebbende, lost de roofvogel zijne prooi niet en is welhaast door middel van het net, in de macht des valkeniers.

Onmiddellijk wordt de kop door eene kap omsloten, alleen den bek vrijlatende; men hecht den gevangen valk voetbanden, schoenen geheeten, aan de pooten en aan deze schoenen zijn lange riemen, veters genaamd, vastgemaakt.

De vangst heeft plaats in den trektijd en voor zonneopgang.

De valkenier zet den vogel op de linkerhand, die door een zwaar eêren handschoen bedekt is, draagt hem zoo rond en gewent hem aan het bijzijn van menschen.

Allengs wordt het dier, door den honger, gedwongen het eten uit de hand des meesters aan te nemen.

Van de ruimte der kamer, komt de vogel in de ruimte des velds, en daar wordt de afstand, altijd aan eene koord, steeds grooter.

Hongerig laat men den valk op het veld vliegen en heeft hij wat bemachtigd, dan ontneemt de valkenier hem het wild en geeft hem een duif te verslinden.

Maanden lang duurt die africhting voort en eindelijk kan men den valk vrij en zonder band aan de pooten, aan de jacht overleveren.

(*Wordt vervolgd.*)

Slangen in het huiselijk leven.
Vrij bewerkt naar Clara Moreton.
(*Vervolg.*)

Margaretha hoopte slechts op de terugkomst haars vaders; die toch zou als verzoener tusschen haar en haren echtgenoot optreden. Helaas, 't was alsof alles haar moest verpletteren: zij ontving het bericht, dat hij, op de terugreis, te Napels overleden was.

Een priester, die haar dit bericht kwam meêdeelen, was wel verwonderd over de koelheid, waarmeê de dochter hetzelve ontving; hij kon, door de koude en ziellooze oogen, niet lezen tot in het diep van het hart, dat nu in de grootste wanhoop was gestort; hij kon niet veronderstellen, dat die onwelluidende stem de weergalm was van eenen geest, die zijn lijklied aanhief; hij kon niet weten, dat, toen hij was heen gegaan, zij als een marmersteen op den grond viel!

Toen zij als het ware weêr tot de levenden tevugkeerde, zag men de groote verandering op haar wezen, en in het sombere rouwkleed, was zij onkennelijk geworden.

Martha zag Mevrouw met de tranen in de oogen, en riep in zich zelve somtijds uit: - ‘Lieve hemel, als haar vader ware terug gekomen, hij zou haar niet herkend hebben!’

Margaretha had een innig spijt: waarom had zij den priester, die haar de tijding bracht van haars vaders dood, niet met alles bekend gemaakt en hem als bemiddelaar tusschen hem en haar echtgenoot doen optreden?

Helaas, de trotschheid bedierf telkens alles.

Van hare modemaakster had Margaretha vernomen, dat haar man eene groote reis beraamde, en dat zijne tante met de zorg over de kinderen zou belast worden.

Uit dezelfde bron vernam zij ook dat haar jongste kind, ziek, erg ziek was en de tante eene ziekedienster zocht.

- ‘Mijn kind, mijn kind!’ riep Margaretha uit. ‘Ik wil naar mijn kind!’

Hoe zou zij echter tot daar geraken? Zij kende de koelheid, de onverzettelijkheid van haar man. Hij toch zou haar niet toelaten! Het middel was gevonden: zij ijlde naar hare kamer, kleedde zich in een eenvoudig zwart kleed, sloeg een zwarten shal om, en dewijl Martha ook voor haar meester den rouw droeg, leende zij van deze een eenvoudig zwarten hoed en dichten sluier.

Bang klopte haar hart, toen zij door de straten ijlde en eindelijk in de voorstad een haarkapperswinkel, door meisjes bediend, binnen trad. Zij verlangde daar dat men heure zwarte haren deels zou afsnijd en en haar eene pruik van eene andere kleur bezorgen zou, en toen deze pruik door eene eenvoudige muts met rouwlinten bedekt was, zou niemand in haar de weelderige en prachtige Margaretha van voorheen herkend hebben.

Men zou hebben gezegd, dat men een kwezeltje of een soort van beggijntje voorhad.

Om nu als ziekedienster te worden aangenomen, moest zij eene aanbeveling hebben, en waar die erlangd!

De moed ontzonk haar, toen haar plotseling een lichtstraal door den geest schoot: zij zou naar Dora de Vallermont gaan, en die edele ziel zou haar nog wel ten dienste willen staan, wanneer zij het geheele ongeval kennen deed.

Die toch had een onbepaalden invloed op haren echtgenoot, zoo dacht zij. Margaretha richtte hare schreden naar de woning van Dora.

Deze laatste was dertig jaar oud, niet schoon, doch er lag op haar wezen iets, dat immer belangstelling inboezemde.

Zij was niet van degenen die smaden of zuchten, omdat zij in eene huwelijksverwachting zijn te leur gesteld; neen, zij vergaf het aan de hand, die al hare hoop had vernietigd!

Toen zij vernam dat Georges van Helwald van zijne vrouw gescheiden leefde, zegde zij in zich zelve: ‘Aan dezen, gelijk aan genen kant bestaat ongelijk,’ en zij verlangde vurig naar het oogenblik, dat zij iets tot verzoening mocht bijdragen.

Dora was naar het huis gegaan, waar Mevrouw van Helwald zich bevond; doch men had haar ten antwoord gegeven: ‘Mevrouw ontvangt niemand.’

Op zekeren middag meldde men haar, dat in de spreekkamer eene vrouw op haar wachtte. Zij begaf zich derwaarts en was getroffen orer het wonderlijke gelaat der bezoekster. Immers, het blonde hair, het donkere oog en de zwarte wenkbrauwen moesten wel onmiddellijk opzien baren.

In het doodsbleeke wezen lag een trek, die haar niet vreemd was en zij trachtte zich te herinneren, waar zij dat gelaat mocht gezien hebben.

De bezoekster was bedremmeld, verlegen onder den doorzoekenden blik van Mejuffer Dora de Vallermont.

- ‘Gij kent mij, Mejuffer,’ zegde Margaretha, niet om te vragen, maar om te verzekeren.

-. ‘Neen.... ik weet niet....’ was het antwoord.

- ‘Dank zij den Hemel, dan zal ook *hij* mij niet erkennen.’

- ‘Mevrouw van Helwald!’ riep Dora. ‘Is het wel mozelijk? Zijt gij het wel? En zoo verouderd! Beef niet! Arme ongelukkige! Waarom hebt gij u toch op die wijze vermomd?’

Margaretha vertelde gansch hare geschiedenis, slechts uit kieschheid datgene verzwijgende wat den broeder van Dora betrof, en hetgeen het

edelhartige meisje diep zou gegriefd hebben. Mejuffer Dora vernam nu wat Margaretha, door den angel der jaloezie, had moeten lijden, en het deed haar leed te zien, hoeveel ramp en lijden de jonge echtgenoote over zich getrokken had.

Wat Mijnheer van Helwald betrof, zij moest zijne strengheid en voortvarendheid afkeuren.

Mejuffer Dora sprak openhartig opzichtens het verledene; Margaretha bemerkte al spoedig dat de achting, die Georges aan Dora had betoond, niet in vergelijking kon komen met de innige liefde, welke hij immer voor haar, voor Margaretha, aan den dag legde.

Dora waardeerde hoog de verandering, die bij de zorgelooze en vroeger zoo wereldschgezinde jonge vrouw had plaats gehad. Immers, deze verklaarde het herhaalde malen, dat zij liever als dienstbode optrad, dan nog langer van hare kinderen gescheiden te zijn.

Dora schreef een aanbevelingsbrief voor Margaretha aan tante; zij sprak van de eerste als van eene vrouw, die beter en gelukkiger dagen had beleefd, en verzekerde dat zij voortreffelijk met de zorg over de kinderen kon belast worden. Zij verzocht haar Margaretha in dienst te nemen, dewijl zij alsdan eene daad van liefde zou plegen, waarover zij haar later wel eens uitlegging geven zou.

Mevrouw moest zich voordoen als zekere Anna Bensburg. Het hart vol dankbaarheid voor het edele meisje vervuld, verliet Margaretha het huis en richtte zich naar de woning, die zij vroeger met haren echtgenoot deelde.

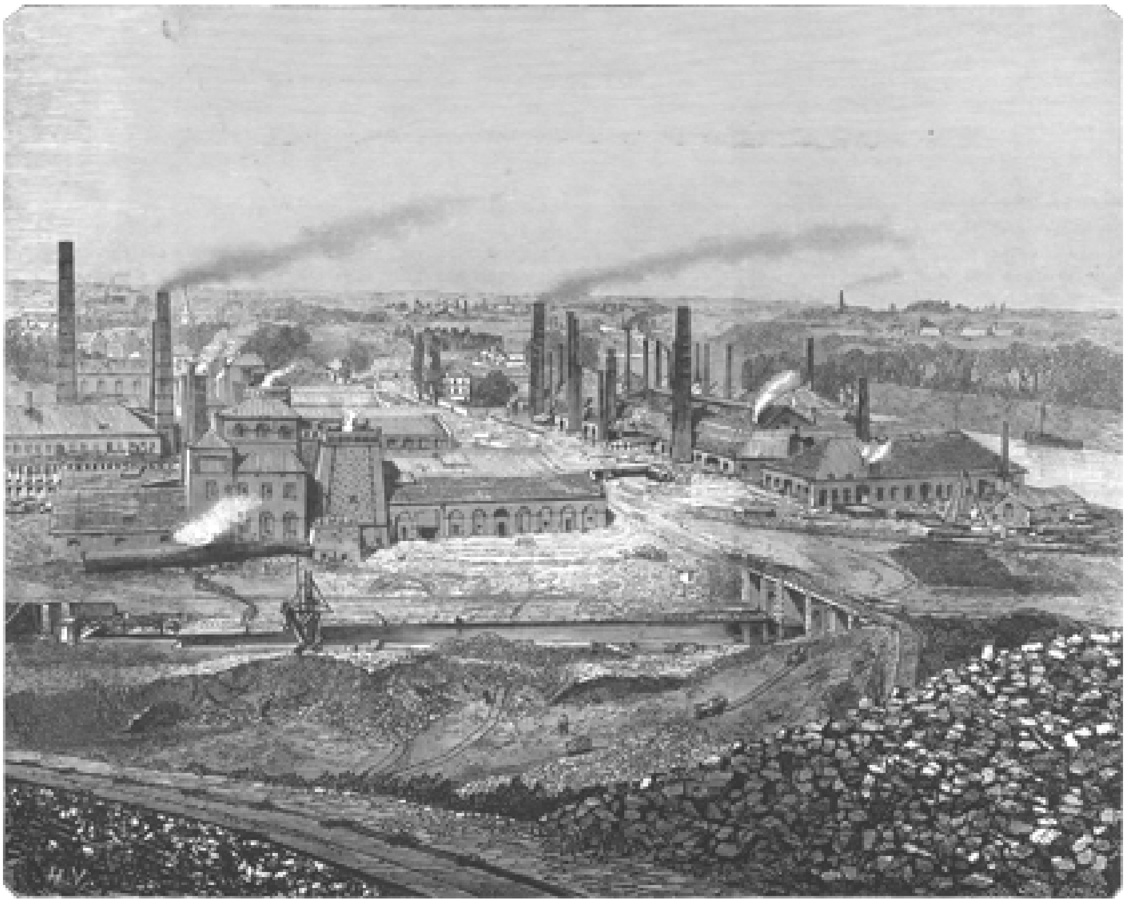

COUILLET EN ZIJNE WERKHUIZEN.

Het was schemeravond; zij vroeg naar Mejuffer van Helwald en werd in eene spreekkamer gelaten. Lang wachtte zij. Eindelijk werd de deur geopend, doch het was de gevraagde dame niet, maar wel haar echtgenoot, die voor haar stond. Haar hart klopte geweldig.

- 'Mejuffer van Helwald heeft bezigheid,' zegde Mijnheer, 'doch ik denk u even goed op uwe vraag te kunnen antwoorden.'

Margaretha overhandigde den brief zonder een woord te spreken; Georges ging in het licht staan om de letteren te lezen; toen waagde 't Margaretha een oogslag op hem te vestigen.

Helaas, op zijn gelaat waren, even als op het hare, de diepe sporen van het lijden gegriefd! Wat hadden die twee wezens elkander ook, door een ellendig misverstand, gefolterd!

Toen hij het briefje gelezen had, zegde Mijnheer van Helwald:

- 'Het spijt mij, maar er is reeds iemand in dienst genomen; mijn kind is echter zeer ziek en wij zouden hulp kunnen noodig hebben. Ik zal er met Mejuffer mijne tante over spreken; gij kunt morgen, ten twee ure, wel eens terug komen.'

Margaretha stond op; zij wankelde als eene stervende naar de deur. Het was Mijnheer van Helwald die de deur opende. Op den dorpel ontmoetteden beider oogen elkander. Zou zij aan zijne voeten vallen? Zij durfde niet, want zijn blik was zoo koel, dat zij zich inderdaad wel schuldig gevoelde. Zwak en ontsteld wankelde zij naar buiten, en ijlde een oogenblik snel voort, gelukkig dat zij niet herkend werd.

Den volgenden dag, op het bepaalde uur, keerde zij terug en werd door tante in dienst genomen.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 36]

Mgr. Dr. Heinrich Forster.

De geschiedenis van Duitschland zal de namen van die mannen vereeuwigen, die te midden van lafheid, verraad, willekeur zich boven hunne beulen verhieven, door het lot te deelen van den grooten Meester, die zijn bloed liet voor de menschheid. Wij allen verlangen er naar, eenige levensbijzonderheden te vernemen van die helden, en het is daarom dat wij nu de pen hebben opgenomen.

MGR. D^{r}. HEINRICH FORSTER.

Daar het lot, dat nu reeds drie bisschoppen getroffen heeft, in het verloop van tijd allen zal treffen, is het ook hetzelfde, wien wij het eerst nemen en daarom kiezen wij Mgr. Dr. Heinrich Förster, prins-bisschop van Breslau.

Onder de bisschoppen van Duitschland verdient hij echter wel eenigzins de eerste plaats, omdat zijn bisdom het grootste is van Europa en onmiddellijk onder den Paus staat. In Pruisen en Oostenrijk gelegen, strekt het zich van de Oostzee tot de Karpaten uit, en omvat meer dan anderhalf millioen katholieken. Ook naar zijnen persoon bekleedt Mgr. Förster eene eerste plaats tusschen de bisschoppen.

Den 24 November 1800 in Groslogau geboren, bezocht hij het gymnasium daar ter stede en werd naderhand op de universiteit te Breslau door den beroemden redenaar Dereser aangespoord zich aan het priesterschap toe te wijden. Zijne groote begaafdheid kwam reeds aan het licht, toen hij, nauwelijks 25 jaren oud, als kapelaan te Liegnitz werd aangesteld; nog meer echter in Landeshut, waar protestanten naar zijn preêken

kwamen hooren, zooveel te meer omdat hij toen reeds door zachtheid en weldadigheid, door wetenschappalijken vorm en kunstzin, zijne omgeving zocht te boeien.

Toen was de Kerkvervolging nog niet uitgebroken en overal heerschte godsdienstvrede. Ja, wie zou het bijna gelooven, dat de moedige aartsbisschop te dien tijde in vriendschap verkeerde met den vader en grootvader van den tegenwoordigen kerkvervolger, Dr. Falck, ja, dat hij over den vader van dezen laatste de lijkrede heeft uitgesproken, die later om hare voortreffelijkheid in druk verschenen is.

In het jaar 1837 als domheer, eerste domprediker en inspecteur van het prins-bisschoppelijk diocees aangesteld, vertrok hij naar Breslau, waar de roep van zijne welsprekendheid duizenden aanhoorders van de meest verschillende gezindheid uitlokte.

Altijd strijdend voor de leer der Kerk, nauwlettend op de plichten van zijn ambt, om zijne geleerdheid zelfs door zijne vijanden geacht, won hij spoedig de gunst van den prins-bisschop, kardinaal Melchior von Diepenbrock, dezelfde die, even als later zijn broeder van Snieders, verschillende vlaamsche novellen van Couscience in 't duitsch overbracht, vergezelde dezen naar den duitschen Rijksdag in Frankfort en nam zijne plaats in op de Synode der duitsche bisschoppen te Würzburg, waar toen reeds de scheiding tusschen Kerk en Staat, die nu in Duitschland met geweld is doorgedrongen, van kerkelijke zijde veroordeeld werd.

Den 19 Mei 1853 werd hij, na den dood van kardinaal Diepenbrock,

als diens opvolger benoemd en schreef spoedig de populair geworden levensschets van den overleden kardinaal, eene levensschets, die bewees hoeveel geestdrift en bewondering hij voor zijnen leermeester had opgevat.

Den 18 October door den kardinaal-prins-aartsbisschop van Praag, Mgr. Frederik, vorst van Schwarzenberg, tot bisschop gewijd, werd hij reeds in het volgende jaar tot huisprelaat van Z.H. Pius IX benoemd.

Daar hij toen ter tijd met Baltzler en den prins-bisschop Schwarzenberg, de leer van Günther aanhing, die op geestelijke wijze de zinnelijke voorstellingen van het katholicism zocht te idealiseeren, zoo werd hij van vele zijden nog met te grooter vreugde begroet. Toen Rome de leer van Günther veroordeelde, kwam het aan het licht, dat gehoorzaamheid aan Rome bij hem als eerste plicht aangeschreven stond. Baltzler werd van zijn ambt als professor aan de hoogeschool ontzet, en hoeveel vijanden de dienaar der Kerk zich hierdoor ook maakte, en hoezeer ook Reinkens, de tegenwoordige bisschop der oud-katholieken, hem destijds ook verdacht zocht te maken, hij erkende geen banden van vroegere vriendschap of genegenheid hier, waar de zuivere leer der Kerk gevaar liep.

Van den anderen kant rekende de prins-bisschop het tot zijnen plicht, door stichting van godsdienstige vereenigingen, instituten, orden, het katholieke kerkelijke leven in Silezië nieuwe kracht te geven en de geestelijkheid in zijne zendbrieven telkens tot nauwgezette plichtsbetrachting op te wekken. Wat den godsdienst betrof, om dezen te bevorderen ontzag hij de grootste persoonlijke offers niet.

In het jaar 1865 legde hij den eersten steen van de eerst in 1871 voltooide St. Michaëlskerk, een gebouw, opgetrokken in zuiver gothischen stijl, welks twee torens de bewondering opwekken van alle architekten; dit werk bekostigde hij uit zijn eigen zak en men beraamt de kosten op niet minder dan 300,000 thaler. Ook een publiek gebouw, ‘de humaniteit’ geheeten, kocht hij voor 60,000 gulden aan en liet het in een Vincentius-gesticht herdoopen.

Ziedaar het een en ander uit het leven van den doorluchtigen prelaat, een van de vele helden van het duitsche episcopaat. Met zijn kollega's in hun gezamenlijk schrijven aan de duitsche geloovigen, heeft hij doen zien, wat hij dacht over de duitsche Mei-wetten en aan de wereld verkondigd, dat men God meer moet gehoorzamen dan de menschen. De gevolgen zijn niet uitgebleven. Daar hij de inmenging van den Staat in zake van godsdienst niet kon aannemen, kwam hij spoedig in botsing met den Staat.

De eene parochie na de andere liet hij door zijne geestelijken bezetten zonder bij den Staat hiervan aangifte te doen; de rechtbank riep hem meer dan eens tot verantwoording; hij verscheen echter niet en zij veroordeelde hem verscheidene malen tot geldboeten, welke hij echter niet betaalde.

Toen dezen voor eenigen tijd verscheidene duizend thalers te boven gingen, sloeg men de hand aan zijn eigendommen en verkocht het geheele bisschoppelijk paleis uit. Men haalde de peerden uit den stal, de kostbare schilderijen uit zijn salon, de meubels en het huisraad uit zijn slaap- en studeervertrek, den bidstoel en heiligenbeelden uit zijn kapel, alles om het publiek te veilen; eene zaak viel hierbij voor die de algemeene opmerkzaamheid trok: toen een der staatscreaturen de hand lei op een Mariabeeld, viel het in elkaâr en de portier riep zegevierend uit: ‘De Moeder Gods laat zich niet verkoopen.’

Muziekale buren.

Hacklander heeft lang geleden de gedenkschriften van eene windvaan, die boven op een dak staat, geschreven en in die stof de geestigste en dichterlijkste beelden gevonden. Een der hoofdstukken is toegewijd aan de muziekale buurluî, en voorwaar, een der meest belangrijke. Hier klinkt de piano van eene oude, sleffende dame; daar de dwarsfluit van den blonden kruideniers-leerling; ginder - en dat is om wanhopig te worden! - hoort hij eene school van juffers, die opgekweekt worden voor de kooren des schouwburgs.

Aan dat gelal, aan dat klimmen en dalen van gammen, aan dat huilen bovenmate, weet de schrijver geen voldoenden naam te geven; doch bij al dat tieren en jammeren hoort hij den dikken, gepensionneerden majoor der huzaren uit alle macht de trompet blazen - eene liefhebberij die hem eigen gebleven is; hoort hij beneden de jongens trommelen en eenen draai-orgel beneden in de straat jammeren en klagen.

Voorwaar, Hacklander's tafereel is al te zwart gekleurd, en als men zooveel leeds op een en hetzelfde oogenblik moest onderstaan, zou men zich, hoe christelijk men dan ook over zich zelf denkt, een ongeluk toebrengen. Neen, 't is al meer dan genoeg, als men slechts één enkele van die afstraffingen moet ondergaan!

Een ontroostbare vriend.

Een prachtig, recht dichterlijk landschap, door een hemel met sterrenlicht verzilverd! Rechts van ons ligt een trotsch kasteel, dat in al zijne zalen verlicht schijnt; links eene donkere kerk, waar zelfs geene Godslamp brandt; op den voorgrond een kerkhof.

Wie kan het eenvoudige tooneel, dat zich daar voor ons oog opdoet, zonder ontroering beschouwen? Bij een voorloopigen grafsteen, een voorloopig daar geplaatst kruis - het graf van den heer des kasteels - ligt, in eene smartvolle, doch gansch natuurlijke houding, de geelkleurige, langharige hazewind.

Geen menschelijk wezen zou zich, in eene zoo droevige houding, bij een dierbaar graf kunnen neêrbukken, gelijk dat edele dier. Het lijdt, men ziet het, het treurt om de afwezigheid zijns meesters; het weet dat hij onder den steen rust - die meester, welke die hond echter in zijn leven niet meer achtte of liefhad dan een andere, en zoowel tegen hem als tegen andere honden de zweep oplichtte.

Zijn meester was rijk, ongehuwd en had millioenen schats; hij dacht dat zijne vrienden en familie, die met hem vierden en teerden, hem beminden om zijne goede hoedanigheden en niet om zijn goud; hij stierf met de overtuiging - gelukkige overtuiging! - dat hij door allen, door nichtjes en neefjes, zou betreurd, zou beweend worden.

Dwaze begoocheling! IJdelheid der ijdelheden!

Indien hij nu den steen, die zijn graf dekt, voor een oogenblik kon wegwentelen en zich uit zijnen kuil oprichten, zou hij zich wel bedrogen vinden.

Pas eenige weken is hij dood en, in stede van zijne familiebetrekkingen, met immortellenkronen en weenend rond zijnen steen te zien staan, zou hij daar, in de stilte des nachts, niemand gevonden hebben dan zijn trouwe hond, die toch niets van zijnen meester erfde.

Wat zijne bloedverwanten betreft, indien de doode over de donkere kreupelbosschen heen, kon heenstaren, zou hij zijn voorouderlijk kasteel verlicht, in volle feest zien, terwijl men er zelfs ternauwernood den goeden oom nog gedacht, tenzij dat hij, voor

die lieve neefjes en nichtjes, zijne kas zoo vol goud, zijn kelder zoo vol wijn, zijne voorraadskamer zoo vol lekkernijen achtergelaten had.

De hond alleen mist zijn meester; de hond alleen treurt om hem; de hond alleen lijdt en zal van verdriet sterven. Is het niet waar, wat wij in een vorig artikel over 'de honden' zegden, dat de hond soms beter is dan de mensch, omdat hij niet eigenbaatzuchtig is, omdat de hond niet heeft leeren - rekenen.

De grot van Belvaux.

Het dorpke Han zou gewis door niemand, die op tien uren afstand woont, bekend zijn, was het niet dat zich daar de bewonderenswaardige grot bevindt, die door gansch Europa als een echt natuurwonder bekend staat.

Ten zuiden van het dorp Han verdwijnt de rivier de Lesse, die uit Luxemburg aanvloeit, in eene diepte, welke men 'gouffre de Belvaux' noemt en na een verren loop, onder den grond door, afgelegd te hebben, verschijnt de rivier weêr kalm en helder, op weinig afstand van Han.

'Het is,' zegt een schrijver, 'langs de rots, uit welke de rivier weêr te voorschijn komt, dat men de grot binnengaat of liever binnenvaart; want men zet zich daar in eene schuit, en na eenige kleine zijgalerijen

bezocht te hebben, landt men op een leemachtig strand aan. Van daar gaat men rechtstreeks in de prachtige zaal, 'dôme' geheeten, ofwel, men volgt eene lange reeks zalen en doorgangen, die ter langs de rivier liggen.

'De zaal "du dôme," die haren naam ontleent aan de stalactieten en stalagmieten, in den vorm van een verhemelte, is kolossaal groot. Hare grootste lengte beloopt 154 meters; de kleinste doorsneê 135 en zijn grootste hoogte 56. Over het algemeen zijn de gewelven zoo hoog, dat het onmogelijk is, de juiste hoogte, de vormen of hunne hechtheid op te geven.

Er is iets schrikwekkends in dat onmeetlijk gewelf, door onbegrijpelijke omwentelingen in den boezem der aarde ontstaan; in zijnen grondslag door waterstroomen ondermijnd, zal die zaal eens, bij instorting, verdwijnen en aldus zal de Lesse gedwongen zijn een nieuwen weg te zoeken.

Verder op bereikt men de andere zijde der rivier over eene kleine brug; men bezoekt vervolgens lange galerijen waar de grond, over het algemeen, leemachtig is, en waar men van tijd tot tijd schoone kristallisatiën vindt. Onder deze bewondert men de "tropheé" en de "cascade."

Aan het hol, "stopcul" of "enfaule" geheeten, komt men eindelijk, na verscheidene uren gaans in donkere holen, andermaal in het daglicht. Op ongeveer 450 meters afstand, bevindt zich de "gouffre Belvaux"; daar stroomt het water met een donderend gedruisch in den berg, valt in eene zaal de "entonnoir" geheeten en verdwijnt.'

De valkenjacht.
(*Vervolg en slot.*)

Voor de jacht op reigers heeft men den grooten of slechtvalk noodig.

Professor Schlegel beschrijft het karakter van dien vogel als volgt:

'De slechtvalk is een der meest algemeen verbreide vogels, vermits hij in alle werelddeelen, met uitzondering van Zuidelijk-Afrika, aangetroffen wordt.

Hij houdt zich in bosschen, vooral in rotsige, bergachtige streken op, verlaat echter, in koude en gematigde streken, zijne standplaats in het najaar, verspreidt zich, trekkende of zwervende, over allerlei andere streken, en wordt in dit jaargetijde ook in ons land aangetroffen.

Ofschoon hij niet onder de zeldzame vogels behoort, is hij alles behalve menigvuldig, en wordt, als voor den wildstand zeer schadelijk, overal door den mensch vervolgd.

De slechtvalk maakt jacht op allerlei vogels, vooral wildsoorten zooals bosch- en korhoenders, faizanten, eenden, snippen en andere moeras- en watervogels.

Hij is ook bijzonder op duiven gesteld; hij slaat zijn verblijf in den winter, dikwijls op torens of andere hooge gebouwen van dorpen of steden op, waar deze stoute en koene roover echter weldra opgemerkt en, zoo mogelijk, gedood wordt. Hij vliegt met groote snelheid en dikwijls laag langs den grond heen.

Ofschoon hij gewoonlijk op boomen slaapt, ziet men hem over dag zeldzaam op deze, maar meestal op den grond zitten, en aldaar ook zijnen buit nuttigen, dien hij steeds in de vlucht vangt.

Indien hij zich voedsel in overvloed verschaffen kan, wordt hij zoo verlekkerd, dat hij slechts de beste brokken van zijnen buit opeet en het overige liggen laat.

Hij plaatst zijn nest op rotsen of hooge boomen en het wijfje legt daarin 3 of 4 grijsachtig, rosse, met bruin of rosbruin gevlekte, sterk afgeronde eijeren.'

Wat nu de jacht betreft, deze kon in de heide onzer Kempen, in den omtrek van Turnhout en vooral langs de zijde van Arendonck, Postel, enz. uitgevoerd worden, dewijl het verre en naakte vlakten waren, door water noch houtgewas doorsneden.

De bosschen welke hier en daar in die streken lagen, onder ander de Reigerije te Turnhout, het Grootenhoutsbosch, het Postelsche-bosch, waren nooit zonder reigersnesten.

De jacht heeft plaats als de jongen uitgebroeid zijn, en wel des namiddags omstreeks 3 ure en wat later, aangezien de reigers omtrent dien tijd van den dag, met den krop vol visch, naar hunne jongen terug keeren.

Al wie aan de jacht deelneemt is te paard, even als de valkeniers.

Men neemt op zekeren afstand van de reigerbosschen plaats; heidewaarts in staan valkeniers met den vogel op de vuist en nog verder de heide in, een wachter of voorpost die het signaal geeft als de terugkeerende reiger in aantocht is.

De valkeniers rijden nu in de richting van den reiger, en werpen de valken, als de reiger hen op een zekeren afstand, honderd en honderdtwintig stappen voorbij is.

Vergeet niet dat de jagers tegen den wind staan, hetgeen voor het vervolg dezes artikels, wel dient opgemerkt te worden.

In den aanvang vliegen de valken langs den grond, doch zoohaast de reiger zijne ongenadige vervolgers heeft bemerkt, braakt hij zijne zwaar geladen maag leêg en tracht het bosch te bereiken.

Die vlucht tegen wind in, gaat moeilijk en de valken immer nader komende en hij deze gewis van de richting, die naar het nest zijner jongen leidt, wil afkeeren, wendt hij zich om en snelt weêr de vlakte in, die hij zoo even verlaten heeft.

Juist dat veranderen van richting, brengt hem dichter bij zijne vervolgers; deze klimmen draaiensgewijs in de hoogte; maar ook de reiger klimt gedurig.

Indien de klimming kon blijven duren, zou hij van de valken niets te duchten hebben; deze moeten immers van boven naar beneden aanvallen.

Eindelijk komt een der valken hooger dan de reiger en nu stoot hij, zooals men zegt, dat is stort op den vogel neêr, om hem in zijne klauwen te grijpen.

Het vervolgde dier ontduikelt zoo mogelijk den stoot, en gelukt het daarin, dan volgt weldra een tweede stoot; want middelerwijl is de tweede valk boven geklommen, die op zijne beurt den aanval waagt.

Hebt gij nooit de jacht met hazewindhonden bijgewoond? Als de haas bereikt is, gaat de eerste hond er over en 'raamt,' zegt de jager; de haas echter ontduikt het; maar terwijl de eerste hond door het ramen de achterste komt, raamt de tweede, de derde en zoo vervolgens, totdat een der honden den snellen looper grijpt.

Hetzelfde spel ziet men dus in de hooge blauwe lucht, tusschen reiger en valken.

Deze klimmen en klimmen gedurig en verwijderen zich zoover van de plaats, waar de valken opgelaten zijn, dat men een en ander niet zelden uit het oog verliest.

De jagers hebben dien hardnekkigen strijd nagestaard; doch als de strijders zich verwijderen, zijn zij wel gedwongen te volgen, en de paarden de sporen gevende, rennen zij in de richting van reiger en valken.

Eindelijk wordt de vogel door een der valken geklampt, en heeft de tweede ook zijne klauwen op het dier gezet.

Is de reiger onder de klauwslag gedood, dan stort hij met de valken, loodrecht naar beneden; leeft hij, dan komt hij langzaam, de vleugels uitgespreid, en in schroefvormige beweging naar den bodem.

Het dooden van den reiger wordt altijd betreurd, omdat het op deze jacht niet te doen is om buit te maken, maar enkel om te jagen en het gevangene wild wêer vrij te laten.

Door het dooden van het beest, doodt men tevens een gansch nest jongen, en men vermindert dus voor later de kans tot jachtvermaak.

Is de reiger niet dood, dan ontneemt men hem aan de hongerige valken, die elk eene duif in de plaats krijgen; men bindt hem een plaatje aan den poot, waarop datum en jaar en den naam van den jager, en laat hem weêr in vrijheid.

Niet alleen vangt men 'pluym met pluym,' zooals het jachtedict zegde; maar men richt ook den valk af op de hazenjacht; zelfs in eenige streken op antilopen en wolven; verder op elk ander gevogelt.

Het is alzoo de slechtvalk, welke in onze streken voor de jacht werd gebezigd; de witte valk, die eigeulijk in Kamschatka thuis hoort, zou hiervoor eene voortreffelijke soort zijn geweest.

Men treft dezen echter slechts zeer zelden aan in Engeland, waar hij uit Ysland overvliegt, en onze valkeniers zouden hem in het barre noorden hebben moeten opsporen.

MUZIEKALE BUREN.

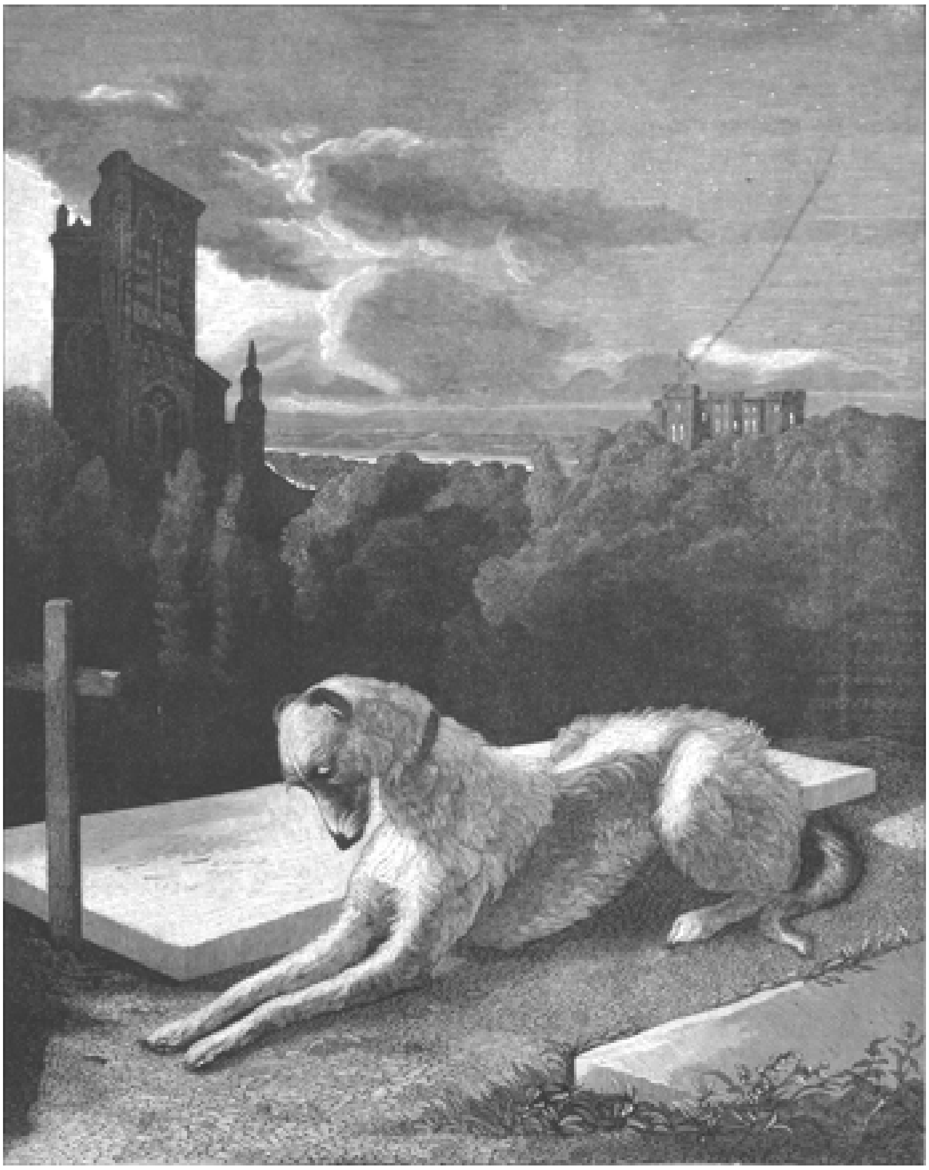

EEN ONTROOSTBARE VRIEND

Nu gebeurde dit wel om den giervalk in Noorwegen te vangen; doch om den witten valk te bemachtigen, moest men nog hooger op gaan en zijne vangst ging daarenboven met onbegrijpelijke moeielijkheden gepaard.

In onze dagen is, zooals wij zegden, dit voorheen zoo vorstelijk vermaak buiten de mode; de jacht zelve is een genoegen geworden dat zich de burger kan veroorloven en indien men den jachtbrief betaalt bestaat er geen uitsluiting, zooals in vroeger dagen.

Immers, vroeger was dit enkel het vermaak des edelheers of van gegoeden en begunstigden, terwijl het ontzegd werd aan menschen van 'fameloose ende seer onachtbaere conditie, gelyk vilders van peerden en diergelycke.'

Wonderen in de natuur.
De Koeboom.

De schepping is een eindeloos boek van wonderen en wij willen van tijd tot tijd gaarne een enkel blad uit hetzelve spellen. Voorzeker, wij moeten niet naar de vreemde landen gaan, om wonderen in de natuur op te sporen: bij iedere schrede ontmoeten wij er ook hier; doch, dewijl wij aan deze meer gewoon zijn, ten minste uiterlijk, treffen zij ons minder.

Wat indruk maakt het echter op ons, als wij lezen van eenen melkgevenden boom? Gij glimlacht? Laat ons Humboldt's reizen in Amerika en Azië nagaan en luisteren wat die geleerde verhaalt. Bij den terugkeer van Porto Cabello naar de dalen van Aragua 'hielden de reizigers eenigen tijd stil op de plantagie Barbula, met het doel om een merkwaardigen boom in oogenschouw te nemen, welks sap, naar luid van het verhaal aan Humboldt gedaan, eene zeer voedzame melk moest zijn.

'De bedoelde boom,' gaat de reisbeschrijver voort, 'werd koeboom genoemd; men verzekerde hem, dat de negers der plantagie, die deze melk gewoonlijk nuttigden, haar beschouwden als een zeer gezond voedsel. Dewijl al de bekende melksappen van planten scherp en bitter zijn, en meer of minder giftstof bevatten, kwam deze opgaaf aan Humboldt zeer verdacht voor; bij nader onderzoek bleek het echter, dat men de eigenschappen van den *palo de vaca* volstrekt niet overdreven had.'

De reiziger zegt dat de boom iets heeft in den vorm van den amerikaanschen appelboom; zijne bladen zijn langwerpig, spits toeloopend en taai, en ongeveer tien duim lang. De vrucht heeft weinig vleesch en eene, en ook wel eens, twee noten.

Waaneer men in de schors van den boom snijdt, loopt er eene geleiachtige stof uit, letterlijk dikke melk; deze is zoet van smaak en heeft een aangenamen reuk. Humboldt dronk 's morgens en 's avonds van deze melk, zonder iets onaangenaams of nadeeligs aan zijne gezondheid te bespeuren. Alleen het geleiachtige, het plekkerige dezer melk was niet aantrekkelijk.

De negers en vrije arbeiders doopten er hun maïs- of manioc-brood in, en zij waren, tijdens het saizoen dat de koeboom het meeste melk gaf, ook het welvarendste. Wordt deze melk in kuip- of vaatwerk aan de lucht blootgesteld, dan komt er eene gele vlies op, die aan kaasstof doet denken. De melk wordt dik en rekbaar, na vijf of zes dagen zuur van smaak en bederft alsdan. Houdt men haar in eene flesch gesloten dan verliest zij haar aangenamen geur niet.

‘Het schijnt,’ zegt de reiziger, ‘dat deze buitengewone boom in den eigenlijken zin te huis hoort op de kust Cordilleras en wel bepaaldelijk tusschen Barbula en het meer van Maracaybo. In het dal Caucagna, drie dagreizen ten oosten van Caracas, wordt deze boom door de inboorlingen *arbol de lcche* genoemd.

‘Naar men verhaalt, zijn zij (de inboorlingen) in staat naar de dichtheid en de kleur van de loofkroon te oordeelen, welke boomen de meeste melk zullen geven, op gelijke wijze als men uit eene geheele drift, de beste melkkoeien aan uiterlijke teekenen van de minder goeden onderkent. Onder al de merkwaardige voorwerpen, welke ik op mijne reizen heb aanschouwd,’ zegt Humboldt, ‘heb ik er zeer weinigen onder de oogen gehad, die een zoo levendigen indruk op mijn gemoed hebben gemaakt als de koe- of melkboom.’

Wij begrijpen dat de reiziger met verbazing voor dien wonderboom stond. Melk doet ons altijd aan een dierlijk voortbrengsel denken, en hier integendeel wordt het ons mild door het plantenrijk gegeven! ‘Geene indrukwekkende schaduwen van uitgestrekte wouden zijn het alsdan,’ zegt Humboldt, ‘die ons gemoed met verbazing vervullen, noch het aanschouwen van een majestueuzen stroom of reusachtige bergen, in een eeuwigdurend sneeuw- en ijskleed gehuld; slechts enkele druppelen melksap herinneren ons de Almacht, en de bewonderenswaardige vruchtbaarheid der natuur.

‘Aan de dorre helling verheft zich een boom, welks bladeren dor en taai zijn. Zijne zwarte wortelen kunnen slechts langzaam en bezwaarlijk in het harde gesteente doordringen. Gedurende verscheidene maanden wordt zijn loof door geen enkelen regendruppel verkwikt; zijne takken schijnen geheel dor en verdroogd.

Boort men echter eene opening in den stam, dan vloeit er eene ruime hoeveelheid melk uit de dorre schors. Bij zonne-opgang stroomt deze planten-bron het ruimste. Dan ziet men aan alle zijden negers en inboorlingen naderen met schalen in de hand, om de melk te verzamelen, welke eene hooggele kleur heeft en aan de oppervlakte spoedig dik wordt.

Sommigen ledigen hunne drinkschalen in de nabijheid der plek, waar zij den voedzamen drank hebben verzameld; anderen spoeden zich met een ruimer voorraad van daar, om er hunne kinderen meè te spijzigen. Men ziet als het ware het huisgezin eens herders, die de melk zijner kudde onder de zijnen verdeelt.’

De bewoners dier warme luchtstreek zijn vadsig en traag, en inderdaad de natuur die daar zoo gemakkelijk en zoo lichtvaardig voortbrengt, begunstigt die zorgeloosheid. Mungo Park deed ons den boterham van Bambura kennen; de pisang, de sagoboom, de mauritiën aan de Orinoco zijn broodboomen, gelijk de rima der Zuidzee.

De vrucht der orescentia en lecythis worden tot schaal- en vaatwerk gebruikt; de bloem en de schors der palmboomen geven mutsen en kleêren zonder naad; bamboesstammen doorgezaagd zijn ladders of leeren; van diezelfde stammen wordt gemakkelijk alle huisraad, stoelen, bedden en wat dies meer gemaakt.

Schoonheden uit Fritz Reuter.

Herinnering.

Wanneer een eenvoudig, goedhartig mensch weet, dat een ander hem al op den arm heeft gedragen, dan sluipt het vertrouwen zacht en vriendelijk het hart binnen, en 't grijpt hem zoo in de ziel, alsof hij het kleine hoofdkussen uit zijne wieg terug zag,

en hij zich daarop weêr zacht en gerust kon nêerleggen en den kinderdroom voortdroomen.

De eerste stap.

Lina wilde Mina troosten, en zij bleef aan dezen kant der deur staan en weende voort.... Zoo schuift zich dikwijls eene dunne plank tusschen twee harten en het eene hart hoort het andere zuchten en weenen - en de dunne plank heeft aan weêrskanten eene klink, die men slechts hoeft op te lichten en wat de harten gescheiden heeft, wordt weggeschoven - maar geen van beiden wil het eerst de klink aanraken, en beide harten weenen voort....

Slangen in het huiselijk leven.
Vrij bewerkt naar Clara Moreton.
(*Vervolg en slot.*)

Dagen verliepen; de lieve en geurige lente was daar en de frissche en verkwikkende lucht drong door het geopende venster binnen; Anna Rensburg, of anders gezegd Margaretha, zat bij het bedje van de kleine Ida.

Hoeveel nachten had zij daar, bij dat lieve kind, gewaakt! Hoe dikwijls als zij alleen was, als zij dacht dat geen bespiedend oog in den

omtrek waarde, had zij de lieve handjes der kleine aan hare lippen gedrukt.

Ida, wakker zijnde, wilde niet dat Mejuffer Anna zich verwijderde, en moest deze zulks doen, dan was de kleine zieke recht misnoegd. Tante was innig met de ziekedienster ingenomen en beweerde zelfs, dat het kind nooit zou hersteld zijn, hadde het niet zoo'n zorgzame oppaster ontmoet.

Dat ook zegde de geneesheer; doch Mijnheer van Helwald zegde niets - geen woord van voldoening kwam over zijne lippen.

Mijnheer van Helwald had zijne groote reis onbepaald verdaagd, ten minste hij sprak daarvan niet meer.

Het was een uitlokkende lentedag; tante wilde er gebruik van maken, om met kleinen Hendrik uit te gaan en Mejuffer Dora de Vallermont haren dank te gaan zeggen voor de goede ziekedienster, welke zij aan het kind had bezorgd.

Ida sliep; hare moeder boog zich over het bedje heen en dankte God, met een innig gebed, omdat Hij hare lievelinge had willen redden.

Terwijl zij haar oog op het slapende wichtje vestigde, gedacht zij al de dwalingen, waarin zij, de zoo wereldsche vrouw, vervallen was en voor welke zij eene zoo strenge straf had moeten ondergaan.

Zie, daar stonden nu klaar en helder, hare misplaatste trotschheid, hare rampzalige koppigheid, hare jammerlijke ijdelheid voor haar! Zij zag hoe zij moedwillig haar levensgeluk onder den voet trapte! En onwillekeurig sloeg zij de handen voor beide oogen, om die schrikbeelden niet langer te zien!

Zachte voetstappen naderden en toen Margaretha opzag, stond Mijnbeer van Helwald reeds voor haar; hij beschouwde haar, doch zijn oog was kalm, ofschoon zij er in den aanvang een lichte glimp van medelijden meende in te ontmoeten.

- ‘Mejuffer Rensburg,’ zegde hij, ‘heeft mijne tante u reeds gezegd, dat wij in de toekomende maand naar buiten gaan, om een deel van het schoone jaargetij op het kasteel Bloemendaal door te brengen?’

- ‘Neen,’ stamelde zij met neêrgeslagen oogen.

- ‘Ik denk dat gij liever in de stad en bij uwe vrienden zult willen vertoeven, dan wel u daar ginds met ons te vestigen.’

- ‘Nee... n.... Neen, zeker niet.... Ik heb.... ik heb geene vrienden.... Ik wil zeggen, ik hou zooveel van.... uwe kinderen, dat ik ze overal zou willen vergezellen....’

Beiden zwegen; Margaretha's hart klopte hoorbaar.

- ‘Heeft men u mijne geschiedenis verteld, Mejuffer Rensburg?’

- ‘Ja, Mijnheer.’

- ‘Gij moet die van mij persoonlijk hooren, want ik zou willen weten, of zij overeenkomt met hetgeen men u verteld heeft.’

- ‘Ik denk, Mijnheer.... ik denk, dat ik zeker.... 't Is een al te smartelijk onderwerp, Mijnheer... Ik zou die herinneringen laten slapen....’ zegde zij angstig en gejaagd.

- ‘Het is niet noodig ze wakker te maken, zij verlaten mij geen oogenblik. Vertel mij, als ik u verzoeken mag, mijne geschiedenis, zoo als men u die heeft verteld.... Het is mij een troost met u over die dingen te spreken.’

Hevig joeg haar hart; haar spraak was belemmerd. Wilde zij enkel aan zijne voeten vallen en zeggen: ‘Vergeef mij, ik ben uwe onschuldige Margaretha!’ Neen, zij zamelde al haren moed bijeen en sprak, eerst stamelend en daarna met meer vastheid:

- ‘Ik heb gehoord.... Mijnheer, dat uwe vrouw jong, opgeruimd en behaagziek was. In plaats van uw geluk te doorgronden en daarop te zinnen, dacht zij te veel aan

zich zelf. Dat maakte u koel jegens haar. In stede van de oorzaak dezer koelheid in haar zelve te zoeken, zocht zij die in u en meende te bemerken, dat gij haar die liefde niet meer toedroegt van voorheen...'

Mijnheer van Helwald staarde met gespannen verwachting de spreekster aan.

- 'Ga voort,' zegde hij.

- 'Mevrouw was fier, trotsch, gekwetst, gekrenkt in hare fijnste gevoelens. Gaarne zou zij al hare verkeerdheden hebben beleden; meer dan dat, zij zou u gaarne om liefde gebeden hebben, hadde zij niet de overtuiging erlangd, dat gij haar....'

- 'Spreek vrij.'

- 'Dat gij haar misleid, bedrogen had, met aan eene andere vrouw te denken.... En toen bracht de eene omstandigheid de andere mede, en kwam men eindelijk tot eene scheiding.'

- Gij verhaalt niet alles. Ik zal trachten voort te gaan en wijzigen wat men u verkeerdelijk heeft overgebracht. Er was geen man in de wereld, die zijne vrouw meer aanbad dan wel ik. De liefde voor Margaretha was gansch anders, dan die welke ik voor Dora de Vallermont had gevoeld. Deze was iets zoo als een broeder zijne zuster liefheeft, iets kalm, iets rustig. Toen ik Margaretha ontmoette, gevoelde ik het verschil tusschen beider liefde en de laatste trok mij onweerstaanbaar tot zich. Echter, toen jaren verliepen en mijne vrouw meer en meer mijn verlangen in den wind sloeg, toen ik haar het stille, kalme, gelukkige huiselijke leven zag ontvluchten en zich in der stroom der vermaken werpen, schoten mij de herinneringen aan Mejuffer Dora te binnen, en het denkbeeld rees in mij op, of ik het ware geluk niet verstooten had, om het schijngeluk na te jagen. Op zekeren nacht had mijne vrouw mij ruw en barsch uit hare tegenwoordigheid verwijderd, en nam zij de attenties aan en duldde de tegenwoordigheid van een man, wiens inborst ik diep verachtte, een laf, schijnheilig, slangachtig wezen, iemand die zich mijn vriend noemde en die er slechts op uit was om mijne vrouw van mij, om de moeder van hare kinderen te verwijderen, om ons allen in het diepste ongeluk te storten... Hij was, kortom, een man naar de wereld, wien ik verboden had mijne vrouw te naderen.'

Margaretha zat neêr, met het hoofd diep op de borst gebogen; zij wilde spreken - ach, zij kon niet!

- 'Ik trok mijn hart terug,' zegde van Helwald; 'veel kostte mij dit, maar ik was sterk, Goddank! Die slang, ik bedoel die man, kwam tot mij; hij vroeg mij de toelating om mijne vrouw naar een feest te geleiden. Ik antwoordde dat ik geene opmerkingen zou maken; dat zij moest weten wat zij deed, doch dat, wanneer zij ging, zij den voet niet meer in mijn huis zetten zou... En toch, toch is zij gegaan...'

De toegesprokene beefde over al hare ledematen; zij sloeg hare handen voor de beide oogen en wilde spreken.

- 'Nog een woord!' hervatte Mijnheer van Helwald. 'Dien nacht deed ik haar naar haars vaders huis brengen. In den vroegen morgen schreef zij mij een brief en ik was tot vergiffenis gestemd, want zie! er was eene stem in mij, die mij aan hare onschuld deed gelooven.'

- 'O ja, niet waar?' onderbrak driftig de ziekedienster.

- 'Neen,' hervatte van Helwald, 'dat was integendeel eene dwaasheid. Ik schreef een goed antwoord, zocht eene enveloppe en vond in haren schrijflessenaar een schrift en een haarlok, die mij eindelijk overtuigden, dat ik met eene onwaardige te doen had... Dat schrift was van hare hand en het overige van den laaghartigen en zoogezegden vriend. Gij kunt niet begrijpen wat ik geleden heb, dat weten God en

ik alleen!... Vrouw, zeg mij, is er vergiffenis voor zoo veel kwaad, voor zoo veel brandend leed mij aangedaan.'

De toegesprokene sidderde, beefde van het hoofd tot de voeten.

- 'Het was zoo niet, het was zoo niet!' riep zij jammerend uit. 'Hoe is het mogelijk dat gij zoo iets gelooven kondet van iemand, die alleen u in haar leven heeft bemind!'

- 'Gij neemt de partij voor mijne vrouw wel hevig, Mejuffer Rensburg!' zegde van Helwald.

De ziekedienster onderdrukte hare aandoening; na eene poos ging zij kalmer voort:

- 'Ik begrijp niet, dat er duivels in de wereld bestaan, gelijk die de Vallermont.... Ik ken uwe vrouw, Mijnheer.... Zij was u nooit ontrouw, nooit!'

- 'Gij zegt?'

- 'Dat Mevrouw van Helwald nooit een oogenblik van ontrouw, jegens u, kan beschuldigd worden. Mijnheer, als ik u overtuig dat uwe vrouw uwer in alle opzichten waardig is, in wat hare getrouwheid aan u betreft, zult gij haar dan de plaats in uw hart hergeven, die haar toekomt en waarna zij vurig verlangt?'

- 'Dat zal ik, ja, dat beloof ik heilig, bij God!'

Wat had Margaretha moeite om zich te bedwingen! Tranen vloeiden uit hare oogen en hare spraak was een oogenblik belemmerd. Eindelijk vertelde zij alles - alles wat er was voorgevallen.

Toen zij gekomen was aan het geval met de hairlok en zij de redenen verklaarde, die haar hier hadden doen handelen, was van Helwald ontroerd; hij naderde haar en nam stil hare hand in de zijne en drukte ze innig. In zijn oog vonkelde weêr het geluk en toen alles duidelijk, klaar en waar was verteld, sloeg hij eensklaps zijne armen uit en trok zijne Margaretha met liefde aan zijn hart.

- 'Margaretha, Margaretha!' riep hij uit. 'Neen, neen, geene scheiding meer tussoheft ons. Arme, onschuldige vrouw! God zegene u, zoo als gij mij in dit oogenblik zegent! God geve u tiendubbel al het geluk weêr. dat gij mij op dit oogenblik smaken doet! Dat Hij mij mijn onrechtvaardig oerdeel vergeve!'

Zij sloeg hare armen om zijnen hals, en aan zijn hart geleund, vroeg zij hem ook vergiffenis

Ja, dat was een glukkig oogenblik voor beiden!

Toen de eerste ontroering voorbij was, vroeg Margaretha, wanneer hij haar herkend had.

- 'Lieve Margaretha,' zegde hij, 'denkt ge dat gij mijn oog hebt kunnen, misleiden? Ik heb u gekend, toen gij met den brief van Mejuffer Dora de Vallermont bevend aan mijne deur stond. Honderden malen was ik op het punt mij zelven te verraden. Ik ben mij zelven meester gebleven, en overtuigde mij dagelijks meer en meer, dat gij een goed hart hadt en van uwe dwaling zoudt terugkeeren. Beiden - beiden hebben wij gedwaald, doch door het ongeluk werden wij beproefd, en ik dank God, dat Hij ons zoo beproefd heeft.'

Ja, er was reden om Hem, den Vader in den Hemel, te danken; want als trotschheid, jaloezie en achterdenken twee harten van elkander slingeren, is het maar zelden dat later, niettegenstaande de verzoening, de wortels, die dat onkruid geschoten heeft, teenemaal worden uitgeroeid.

Integendeel de kloof wordt ieder jaar, ieder dag, grooter; elk denkt de beleedigde te zijn en eindelijk wordt de verwijdering zoo breed, zoo groot, dat er aan een rechtzinnig vereenigen niet meer te denken valt.

Hoevelen hebben wij er zoo gekend!

En toch, als men tot den eersten oorsprong van die verwijdering opklimt, vindt men niet zelden een onbeduidend woord, eene dwaasheid - een niets, dat met een goed woord, met een kus kon weggeveegd worden, en dat later - later als de duivel het heeft doen aangroeien, niet meer kan worden overmeesterd.

Tante keerde van hare wandeling terug, en was wel verwonderd haar achtbare neef in een zoo eigen gesprek met de beschroomde ziekedienster te vinden; van Helwald gaf geene verklaring met woorden; hij rukte muts en pruik af, en toen Margaretha's zwart haar zich ontrolde, herkende tante de vrouw, wier schoon portret aan den muur hing en dat zij zoo dikwijls met belangstelling had gaêgeslagen.

Ook zij drukte Margaretha aan het hart, want deze had reeds tante's innige verkleefdheid gewonnen, door betoonde zorgen aan het zieke kind.

Dien zomer was op Bloemendaal een gelukkig gezelschap vereenigd. Op dringend verzoek van Margaretha had Dora de Vallermont de familie derwaarts vergezeld, en terwijl haar broeder vertrokken was, deelde zij daar volop in het stille huiselijk geluk.

De wereld maakte op al het gebeurde wel gissingen, doch Mevrouw van Helwald had meer dan genoeg van haar, en de wereld begreep niet, hoe gelukkig de twee echtgenooten waren, dat zij elkander, na eene korte scheiding, weêr liefdevol hadden teruggevonden.

Weer, zegden zij dikwijls, weer zorgvuldig alle slangen uit uw huiselijk leven en wischt ieder bitter woord onmiddellijk door een liefdevolle omhelzing uit.

W. VAN DE VELDE.

[Nummer 37]

De haven van Antwerpen.

't Is een prachtig gezicht, als men van den zeekant, bij voorbeeld met de stoomboot *Telegraaf*, Antwerpen binnen loopt, of als men aan de Werf gezeten, het oog over al dien drijvenden rijkdom laat waren. Doch wat in onze dagen schooner en dichterlijker mag genoemd worden, is, dat dit prachtig gezicht eene zoo onuitputtelijke bron van rijkdom is en wij niet naar den vreemde moeten zeilen, om goudmijnen op te sporen deze, inderdaad, stroomt hier voor onzen voet en noemt zich de Schelde.

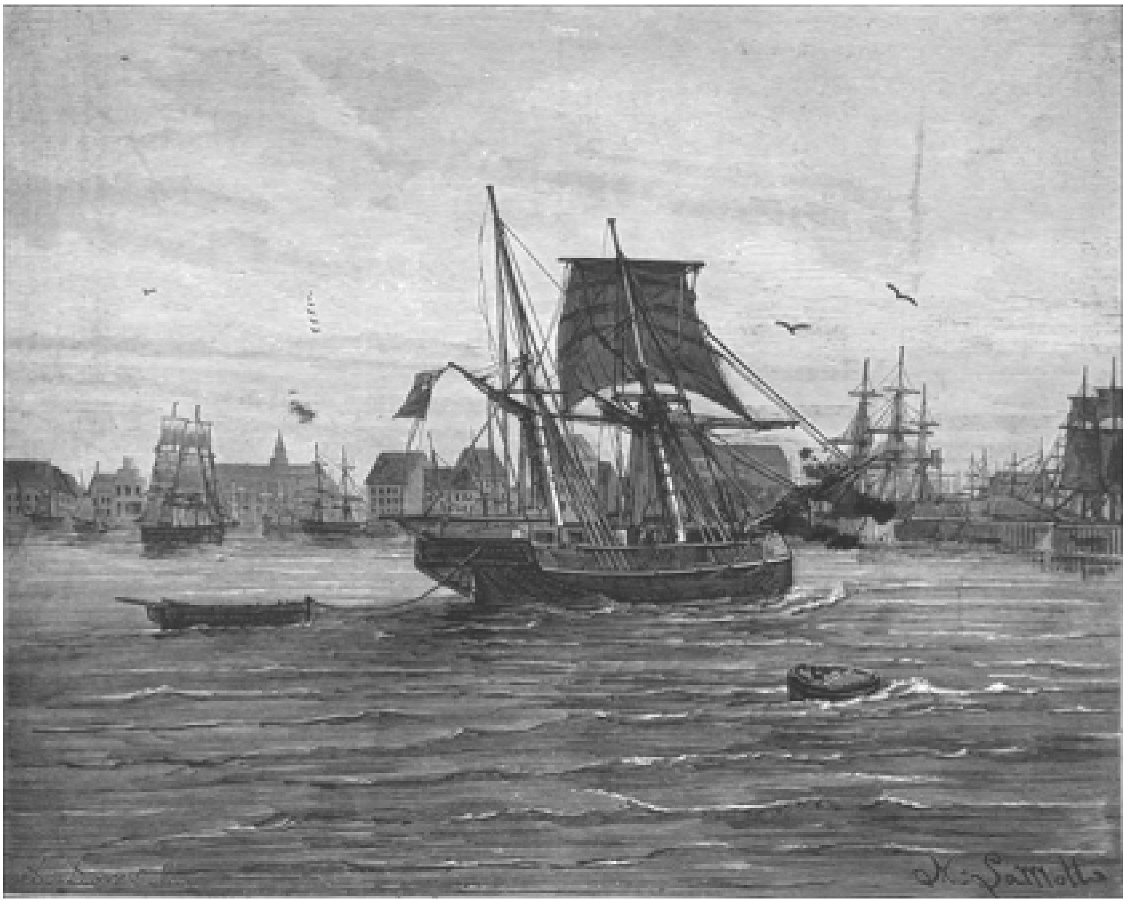

INKOM DER HAVEN VAN ANTWERPEN.

Over den bloei van Antwerpen en zijne haven schreven wij jaren geleden de volgende regelen:

'Onder Karel V klom de bloei van Antwerpen ten hoogsten top. De stad werd vergroot; de praalgebouwen vermeerderden in groote getalle, de handelshuizen wedijverden in het tentoonspreiden van pracht en weelde. De stad telde niet minder dan 200,000 inwoners, 12,000 huizen, 42 kerken en kapellen; langs de kaaien, tot verre, van de stad, stroomopwaarts, lag eene rij van 2500 schepen en schuiten; 500 vaartuigen voeren dagelijks af en aan, en op de marktdagen beliep dit cijfer ongeveer 700.

Moge dit cijfer nog al eenigzins overdreven, fabelachtig zijn, het is echter zeker dat Antwerpen destijds eenen gansch buitengewonen bloei genoot. In 1505 schreef een gezant van Venetië aan zijn bestuur: “Dat Antwerpen alleen zoo veel zaken deed, als al de andere havens der Nederlanden te samen, of wel in eene maand als Venetië in een geheel jaar.”

De handel hield zich vooral op die hoogte, uithoofde der veelvuldige gemakkelijkheden, welke den koopman gegeven werden. Men loste de goederen tot in het midden der stad, aangezien deze laatste door acht schoone vlieten doorsneden werd. Eene dezer vlieten, die van het Oostersch-Huis, kon niet minder dan 100 schepen bevatten.

Al die welvaart ging in de XVIe en XVIIe eeuw verloren. Amsterdam en Londen erfden de weelde en den rijkdom, dien Antwerpen had ten toon gespreid. De vrede van Munster, in 1648, bracht den genadeslag aan die haven toe. De zeevaarthandel bezweek, en het werd welhaast als een wonder aangezien, wanneer in die stad, welke vroeger als de koningin des handels werd beschouwd, een koopman uit Amsterdam, met eenige guldens, ter markt verscheen. Toen er in 1665, langs de nieuwe vaart van Oostende, een spaansch schip, met wijn geladen, aankwam, was het feest in de stad, en de stedelijke overheid schonk den kapitein zelfs eene belooning.

Alle middelen om de gevallen grootheid op te beuren, waren te vergeefs, zelfs de pogingen om eene Oost-Indische Maatschappij op te richten, werden verijdeld. Van den uitvoerhandel sprak men als van eene traditie, en met de vernietiging des handels nam de ontvolking zoo snel toe, dat het cijfer inwoners in 1659, dus in 11 jaren, op 53,918 was gedaald.

In 1714 wees een Franschman, ridder Hallet de la Merveille, den Antwerpenaar den weg naar overzeesche gewesten, en reeds in 1715 zeilden twee vaartuigen, het eene naar de kust van Suratte, het andere naar die van Malabar, om van daar met eene rijke lading weêr te keeren. In 1722 werd, niettegenstaande de tegenkanting van Holland en Engeland, de bekende Oostendesche Maatschappij opgericht, en hoewel Antwerpen daarbij geen rechtstreeksch belang had, klampte men er zich toch aan vast, en in minder dan twee dagen schreef men voor 6 millioen gulden in, hetgeen ten gevolge had, dat de aandeelen, vier dagen later, tegen 12 pCt. winst verhandeld werden.

Die opwekking van de handelsbeweging was van korten duur; in 1731 werd de keizer gedwongen de nieuw-opgerichte maatschappij te ontbinden, en zoo diep verviel daarna de handel, dat het volk in 1775 in massa naar de Werf stroomde, om eene fransche brik te zien, welke langs de binnenwateren tot voor Antwerpen gekomen was, aangezien de inwoners van dien tijd nooit anders gezien hadden dan visschersbooten, tjalken en koffen. Dan ook was het cijfer der bevolking op 37,000 gevallen!

Eerst in 1792 werd de stroom, die Antwerpens rijkdom was, weêr geopend. Den 25 November van gemeld jaar kondigde generaal Labourdonnay het decreet der *Convention Nationale* af, waarbij de Schelde volkomen vrij werd verklaard, en ten bewijze hiervan verlieten de *Uriël* en zes andere vaartuigen de haven van Duinkerken, en zeilden de rivier op tot voor de stad. Antwerpen vierde dien dag met alle mogelijke pracht; 144 jaren was de Schelde, ten gevolge der tractaten, gesloten gebleven! De definitieve opening had eigenlijk maar plaats in 1795.

Napoleon, wat werelddwinger hij ook geweest zij, had grootsche ontwerpen met de Schelde-stad, ofschoon hij meer uitging van een oorlogs-, dan wel van een handelsoogpunt. Voor hem was Antwerpen *de pistool op de borst van Engeland*. Aan hem is men de loodsdienst, eene zeevaartschool, kaaien en timmerwerven verschuldigd; aan hem heeft men het graven der dokken te danken, die in 1806 begonnen en in 1810 voltooid werden. In 1807 bouwde men te Antwerpen 10 linieschepen; in 1813 liepen er 30 en 4 fregatten van stapel. In 1814, zegt de heer A. Ferrier, beliep de waarde der bouwstoffen, op de werven aanwezig, niet minder dan 300 millioen.

In 1806 kwamen er in de lang geslotene haven 2137 schepen, 115,454 ton metende, aan; 2814 vaartuigen, metende 114,429 ton, vertrokken van daar - een bewijs, dat er nog geene schepen van aanzienlijke grootte arriveerden, dewijl volgens bovengemelde cijfers, de middelbare last van ieder op 54 en 51 ton moet geschat worden.

Wij zullen de haudelsbeweging, tijdens de fransche overheersching, niet verder nagaan Het verbod van handel met Engeland te drijven, was andermaal voor Antwerpen een harde slag, en doofde weêr grootendeels de nieuwe opflikkering uit. De wezenlijke opbeuring vangt slechts aan na de vereeniging der zeventien provinciën, onder den scepter van Willem I; 1816 en 1817, twee jaren van hongersnood, waren echter geene gelukkige profeten voor de toekomst geweest.

'De eerste jaren na 1830 waren ook op verre na niet gunstig voor Antwerpen. In 1839 werd de vrede geteekend en bekwam Antwerpen zijne vrije ontwikkeling. Nederland bepaalde echter een tonrecht van 1 gulden 50 op al de schepen, die de rivier zouden bevaren, en gewis dit ware eene nieuwe belemmering voor de scheepvaart geweest, indien het belgische gouvernement het betalen dier belasting niet op zich genomen hadde. Dat is nu de zoo hevig en naar verschillende zienswijzen besproken Schelde-tol(1).'

Thans geniet Antwerpen weêr een bloeiende handelsbeweging, en het getal schepen, welke deze haven bezoeken, is zelfs hooger dan in 1828 en 1829. Wat de eigene koopvaardijvloot betreft, deze gaat jaarlijks achteruit.

Picola en picolo.

Hebt ge niet reeds opgemerkt, dat de denker, in welken vorm hij zijne gedachten ook uitstorte, na al wat groot en treffend is, in den vreemde bewonderd te hebben, nooit vergeet zijn oog te laten vallen op de kinderen, op de straatjeugd?

De schilder brengt de vroolijke jongens op het doek, de dichter bezingt de 'hoop des vaderlands,' de reisbeschrijver gedenkt ze in herinneringen. Nicolaas Beets deed ons den hollandschen jongen kennen, Potgieter dien van het noorden, Dr. Wap den italiaanschen, Victor Hugo den *gamin de Paris*; Charles Dickens heeft schier in al

(1) Deze tol werd in 1868 eindelijk afgekocht en ten onrechte, maar uit partijgeest, met den naam van 'vrijmaking der Schelde' bestempeld. De Schelde was schier sinds eene eeuw vrij.

zijne boèken den londenschen *boy* herdacht, en wij zelf hebben wel eens gepoogd den antwerpechen straatrakker te photographeeren.

De kinderwereld is inderdaad belangwekkend; het is eene wereld vol zorgelooze vreugde, vol lach en vroolijkheid, vol rechtzinnigheid, doch juist niet zonder eene zekere diplomatie; vol eenvoud en reinheid, en waarin het kleine kattenkwaad zelfs nog verontschuldiging bij ons vinden moet.

Voor den schilder, is, in de kinderwereld, een schat van behaaglijke vormen, zuivere gevoelens en uitdrukkingen te vinden, en een wel gelukt kindertafereel is zeker van bijval te vinden in de tentoonstellingen. De handeling zelf moge in dergelijke tafereelen onbeduidend zijn: een uitdrukking op het wezen, een glimlach of een hangend lipje, geestig weêrgegeven, maakt gansch de schilderij uit.

De duitsche schilder Richter bracht ons, uit Venetië, een paar staaltjes van italiaansche kinderen aan en hij heeft met die twee figuurtjes meer naam ingeoogst,, dan met alle mogtlijke tooneelen in gondolen en marmerpaleizen. Picola, het meisje en Picolo, de jongen, zijn twee juweeltjes van naïve uitdrukking, van eenvoudige schikking en houding.

Wat heldere, vrije en goedige oogen! wat lieve en onschuldige lippen! Wat is de vorm van die handjes gemollig! Nu zijn Picola en Picolo stil, rustig, bedaard, het jongske verlegen zelfs; maar als zjj straks onder den blauwen hemel, in den helderen zonneschijn zullen spelen, of in de gondel huns vaders door de lagunen snijden, zullen de gezichtjes wel schalkscher zijn; zullen die groote donkere oogen wel tintelen, die

rozenlipjes wel opgetrokken worden om de helderwitte tanden te laten zien.

Wij hebben in onze tentoonstellingen reeds voor vele tafereelen uit Venetië stil gestaan; wij hebben tot vervelens toe die zwarte gondels gezien met verliefden; die bebloemde gondels met drinkers, zangers en guitaarspeelsters; die gondels met gemaskerde monniken en doodskisten - al die doodversletene contrasten uit den valsch romantischen tijd, welke door de school *à la Victor Hugo* als groote, verhevene, Shakesperiaansche poëzie beschouwd wordt.

Wat ons betreft wij zien liever de Picola's en Picolo's der venetiaansche achterbuurten, dan wel de conventioneele samenstellingen, waarvan wij eenige regels hooger gewagen.

De brug van Marcinelle.

Niet overal heeft de Sambre de schilderachtige boorden, welke zij in haar hooger gedeelte bezit; integendeel, in den omtrek van Charleroi, onder den invloed der nijverheids-gestichten, heeft die schoone rivier veel, zoo niet geheel, hare aantrekkelijkheid verloren. Slechts hier en daar zijn hare boorden nog de aandacht des schilders waardig, en een dezer punten is de brug van Marcinelle. Daar waar de Sambre in de Maas vloeit, erlangen de oevers weêr een schilderachtiger karakter.

De zoon van den Scald.
Legende uit de eerste dagen des Christendoms,
door Pater Servatius Dirks.

I.
De zang van Baldur.

De zon daalde allengs achter de donkere bosschen, die den gezichteinder beperkten.

Sigewald, de laatste der Scalden(1), zat aan den ingang der grot, die hem, op den St. Pietersberg, tot woning diende; hij droeg een donkerblauw wollen kleed, in de lenden door een purperen gordel gesloten.

De lange, sneeuwwitte baard daalde tot op zijne borst; zijn hoofd was bedekt door eene azuurkleurige tok, versierd met bandeletten, het kenteeken zijner waardigheid.

Aan zijne zijde lag de harp; soms dwaalden de vermagerde vingeren over de snaren, en onzekere tonen, niet ongelijk aan het zuchten van het windeke, wanneer het de snaren der eolische harp trillen doet, liet zich hooren.

De Scald scheen onder een diep lijden gebukt; door de talrijke rimpels zijns gelaats biggelden tranen.

En toch, wat een prachtig natuurtooneel deed zich voor het oog des grijsaards op!

De plek, waar zijne schuilplaats gelegen was, vormde een klein dal met groene hellingen.

In het ronde verhieven zich ontzagwekkende massa's witte rotsen, welke het meest verscheiden en tevens het wonderlijkste gezicht opleverden.

In de bergpassen en op de helling des bergs, kronkelden de pijnen, berken, ahornen hunne takken in elkander, en vormden als het ware een loofgewelf, terwijl aan den

(1) De Scalden waren de dichters, en somtijds ook de priesters der oude Germanen.

voet der rotsen en in de spleten, iepen, kamperfoelie en grasplanten, de laatsten spichtig en trillend, opschoten, en aan die wilde plek iets sombers en tevens iets bekoorlijks bijzetteden.

Rechts, op eene spitse hoogte, zag men, dwars door eene groep eeuwenoude eikenboomen heen, een puinhoop, die door eiloof en andere klimplanten overdekt was: dat was het eerbiedwaardig overschot van eenen burcht, 't laatste spoor der romeinsche overheersching(2).

In de plein stuwde de Mosa kalm hare wateren naar het land der Batavieren. Aan de tegenovergestelde zijde, zag men een uitgestrekten horizont van bergen en maagdelijke bosschen, door welker bladgewelf nooit zonnestralen boorden.

Dan rustte het oog met zieleweelde op de zachte golving der oogsten, op de akkers en de vroolijke lusthuizen, door bosschaadjes omringd en schilderachtig op de helling der bergen en in het diep van het woud, gelegen.

Ten noorden, op de twee boorden der rivier, bemerkte men, trotsch op hare ligging, in het midden der kreupelbosschen en frissche weiden, de twee lieve steden Trajectum en Vicus(1), met hare sierlijke kerken, hare houten en met kleuren en goud geverfde huizen en hare brug van vijfhonderd voet op de Mosa.

De Scald had geen glimlach voor dat betooverend schouwspel, want van afstand tot afstand zag men het vereerde kruisteeken op de torens, die uit de bosschaadjes opstegen, schitteren.

- Rust in vrede, heilige assche mijner vaderen, zegde de Scald zuchtend, rust in vrede in de donkere woonsteê van Holda(2) terwijl uwe gelukzalige schimmen zich met de helden in het Wahalla verheugen; gij zult de avondschemering der goden niet zien! Sigewald alleen is gedwongen eenzaam op de bergen en in de ontheiligde bosschen van Wodan(3) te dwalen; droef en sprakeloos hangt zijne harp naast hem, zijn zang is verstomd en de rampen, waaronder zijn volk gebukt gaat, verpletteren zijn hart!

Bij die woorden zakte zijn hoofd naar de borst, en tranen vloeiden ruimschoots over zijne wangen.

Langzaam klom, op dat oogenblik, een achttienjarig, blondgelokt jongeling, de helling van den berg op. Zijn wollen kleed reikte tot aan de knieën; zijne sandalen waren door roode linten, welke kruiselings over zijne naakte beenen geslingerd waren, aan zijne voeten bevestigd, aan zijne zijde hing eene kleine harp.

Hij naderde den grijsaard en zijne hand grijpende, zegde hij:

- Vader, gij zijt nog altijd droefgeestig gestemd! Wordt uw voorhoofd, der wolke gelijk welke den bliksem in zich besluit, dan nooit helder?

- Zoon, antwoordde de Scald, indien deze woorden een verwijt in zich bevatten, dan zou ik u dit wederkeerig kunnen toerichten. Sedert eenige maanden heeft Wibo onrust in den boezem: de kracht der jeugd schijnt te sluimeren; droomend zit hij neêr, terwijl de zachte Mani(4) haar weifelend licht over de bergen giet; de zangen, die hij zijner harp onttokkelt, zijn zangen der smart - zangen, welke den krijgsman, gereed om zich in den strijd te werpen, zouden doen aarzelen. Doch ik begrijp: even als ik, zucht de zoon van Warnaker over den onvermijdelijken val onzer goden; met grievend

(2) Het zijn de puinen van het kasteel Lichtenberg; men ziet dat ik de volksoverlevering heb gevolgd. De heer Schayes deelt, in zijne geschiedenis der bouwkunst in België, die denkwijze niet.

(1) Maastricht en Wijck.

(2) De godin der hel bij de Germanen.

(3) De opperste god onzer voorouders, dezelfde als Odin bij de Scandinaviers.

(4) De god der maan.

wee ziet hij ons Frankenland door de Christusleer overweldigd. Grijp uwe harp, Wibo; zing den dood van Baldur(5), het preludium van de avondschemering der goden.

Wibo liet een diepen zucht aan zijne borst ontglippen; toch greep hij de harp en ving aan:

‘De lotsbestemming der goden is aan het leven van Baldur verbonden; Baldur's dood zal het teeken van der goden val zijn.

Frea, gemalin van Wodan, koninginne van het Walhalla, bezweert gansch de natuur haren zoon niet te schaden; doch zij vergeet den marentak te bezweeren.

Loki, de geest des kwaads, maakt zich meester van den marentak, om er den pijl van te smeden, die den argeloozen Baldur den dood geven moet.

Ik zie de goden vergaderd, om het feest van Baldur, den onkwetsbare, te vieren; op hem beproeven zij hunne wapens.

Wodan laat zijn scherpsnijdend zwaard op hem neêrdalen: het zwaard is na den slag bot en Baldur glimlacht.

Donar(6) slaat zijn vernielenden moker op den helm van den God;

(5) Deze zang is eene navolging van dien des deenschen dichters Oelenschlager.

(6) De God des donders.

PICOLA (NAAR RICHTER.)

PICOLA (NAAR RICHTER.)

de hamer bonst terug als hagel op de rots, en nogmaals glimlacht Baldur.

Doch waarom neemt Hoether, broeder van Baldur, geen deel aan het vermaak der goden? Hoether is blind en heeft geen wapens.

Loki, de booze, geeft den noodlottigen pijl in Hoether's hander, zet hem aan, dezen op zijnen broeder af te schieten.

Zie, de blinde God werpt den pijl op Baldur; want hij ook wil in het godengenot deelen.

Hij spreekt: - welnu, heeft die pijl eene wonde toegebracht? Is mijne hand vast genoeg geweest, dewijl mij de vastheid van het oog ontbreekt?

Niemand geeft mij antwoord! Vreemd is dat zwijgen. Spreekt gij ten minste, broeder, mijn goede Baldur. Gij toch veracht de zwakke hulde van den blinde niet!

Heeft mijn pijl u getroffen? Of sneed hij sissend langs uw hoofd heen gelijk de gonzende vlieg?

Doch allen zwijgen..... stom zijn de goden geworden, gelijk de graven der oude koningen, gelijk het slagveld na de zegepraal.

Helaas, is dit alles eene begoocheling? Ik sta in het midden van eenen stroom..... Lauw water bespoelt mijne voeten! o Frea, o moeder, antwoord mij!

En Frea roept: - Rampzalige! niet het water, maar het bloed uws broeders bespoelt uwe voeten!'

Wibo zweeg; de laatste tonen der harp stierven in de vlakte weg, toen de zon achter de bergtoppen wegzonk.

- Wibo, zegde de Scald, gij hebt de avondschemering der goden gezongen; zal nu de groote verwoesting aanbreken? Ik weet het niet; maar toch het gezag ontvalt der goden en zij laten dit aan Christus over. Het is onze plicht - wij, de laatsten der Scalden - de overheersching van Wodan te handhaven, en zelfs zoo mogelijk andermaal op te luisteren. Verhaal mij nu, wat u op uwen tocht wedervaren is. Zijt gij in uwe zending geslaagd? Zullen alle trouwe zonen van Wodan opkomen?

- Vader, alle de Frankische heeren zullen komen, uitgezonderd de heer van Loscastrum[(1)], Allouin[(2)]. Deze toch heeft zich onder de aanbidders van Christus geschaard; zijne dochter, Aldetrudis, is naar Winstershoven vertrokken, waar zij den God der Christenen onder de leiding van den roomschen Scald Landoald, dienen wil. Mijn tocht was niet zonder gevaar: te Sarchinium[(3)] werd ik schier gevangen gehouden; ik heb mijne redding aan den heer dezer plaats, aan Trudo te danken.

- En toch is de heer van Sarchinium Christen? Het is een van die, welke ons het meeste kwaad berokkenen!

- O, zoo gij Trudo kendet! Trudo is de vader der armen, de dienaar zijner onderdanen; hij is.....

- Genoeg, Wibo! De heer van Sarchinium heeft de heilige bosschen van Wodan geschonden; op den toren van zijnen burcht staat het kruisteeken; hij legde de werpspies af; hij zal het Walhalla[(4)] niet binnentreden; op den dag der wraak zal hij niet ontsnappen. En Allouin?..... Hij ook, op wien ik al mijne hoop had gebouwd, hij ook verlaat onze zaak! Het zij zoo, wij zullen dus zonder hem handelen! Voor

(1) Borgt-loon of Looi in Belgisch Limburg.
(2) Dat is dezelfde als de H. Bavo.
(3) Thans St. Truiden.
(4) Het paradijs der Germanen.

dat morgen de schitterende Sunna[5], op haar vergulde wagen ter kimme rijst, zult gij u naar de grot der Nornen[6] begeven; draag zorg dat alles voor het houden der vergadering bereid zij. Ontsteek het heilig vuur en schik alles tot de offering. Zoodra Sunna hare gouden stralen over de velden werpt, zal ik ter plaatse komen.

De grijsaard trad de grot binnen, om zich ter ruste te begeven; Wibo richtte zijne stappen naar het dal, om zich op de boorden der Mosa in droomerijen te vermijen, toen hij een vreemdeling ontwaarde, die met veel moeite uit eene bergengte, met struikgewas begroeid, te voorschijn kwam.

De vreemdeling was een man van hooge gestalte; hij droeg een lang, zwart kleed, om het middel door een wit leêren gordel gesloten; om des te beter door de distels en het struikgewas te kunnen voort wor-stelen, had hij het kleed opgetrost. Eene kap bedekte zijn hoofd; op zijne borst schitterde een zilveren kruis.

Wie was hij? - Theodardus, de nieuwe bisschop van Trajectum.

Zoodra Wibo den prelaat herkende, snelde hij hem te gemoet, kuste zijne handen en riep hem, op een blijkbaar ongerusten toon, toe:

- Gij hier, vader! Om 's hemels wille verwijder u! Sigewald zou ons kunnen beluisteren! Wij zijn verloren, indien hij u, op dit oogenblik, zien moest!

En onder het uitspreken dezer woorden, trok hij den grijsaard in de richting der laagte, welke hij straks verlaten had.

- En nu, vader, hervatte Wibo, toen zij verre genoeg van de grot verwijderd waren, om niet gehoord te worden; en nu, vader, wat beveelt gij aan uwen zoon?

- Niets, zoon, niets, antwoordde de prelaat, en toch hebt gij, en gij alleen, mij in deze eenzaamheid gelokt Ik kom van Septimburias[1]; aan de Jaer zonderde ik mij van mijn gevolg af, om een vromen zieke, die westwaarts aan den voet des bergs woant, te gaan bezoeken en te troosten. Bij het verlaten van zijn verblijf, hoorde ik uw zang en de ooster-koelte bracht mij de tonen uwer harp over. Ik wist niet, dat gij hier huisdet.

- Ik ben beschaamd over zooveel goedheid mijwaarts, vader! Ik zal uwe liefdevolle zorgen trachten te vergelden, door een trouw dienaar van den Gekruiste, van den Godmensch te worden, dien gij mij hebt leeren kennen. Ja, ik heb vast besloten de goden van het Walhalla te verzaken - die goden, welke niets dan wraak en bloed ademen; ja, ik verzaak die vereenigiug van verraders!

- Wat beteekenen die woorden?

- Vader, vele Saliërs zijn op het punt hunnen eed ontrouw te zijn. Morgen vereenigen zich de aanbidders van Wodan in het woud der Alfen[2], nabij de Nornengrot. Er wordt een plechtig offer, en misschien, ik vrees het, een menschelijk offer opgedragen. Daarna zullen de saamgezworenen beraadslagen over het zekerste middel om hunne godheden over Christus te doen zegevieren. Reeds heeft men van een algemeenen moord der Christenen gesproken. De zoon der langharige koningen, Hilderic, zal niet worden gespaard; gij, vader, zijt als het eerste slachtoffer aangeduid.

- O, indien mijn bloed hunnen haat blusschen kon, zou ik met vreugde den dood aannemen; doch helaas! ik ben slechts een onbeduidend iets voor hen: - zij willen

(5) De godin der zon.

(6) De drie nornen waren de parken der Seandinaviërs; men noemde haar Wida *het verledene*, Verandi *het tegenwoordige* en Skalda *het toekomende*.

(1) Thans het dorp Zepperen, een uur van St. Truiden; de oude bisschoppen van Luik hadden eene residentie te Zepperen.

(2) De Alfen of Elfen waren Scandinavische geesten; de Alfen des lichts verbleven in *Alf-heim* (woning der Alfen); de *Swarts-Elfs* woonden onder de aarde en in de holen der rotsen; zij waren sterfelijk en altijd genegen schade toe te brengen,

het Christendom vernietigen; zij bereiden den ondergang van Kerk en Staat. Als burger moet ik mij daartegen verzetten. Men moet de ontwerpen der oproerlingen verijdelen. Zijn zij talrijk?

- Talrijker en machtiger dan gij dit wellicht vermoedt. Vele heeren van het hof aanbidden nog de oude godheden, ofschoon zij veinzen het Christendom genegen te zijn, en het zijn juist deze veinsaards, welke te duchten zijn.

- Ik wist het, zoon; maar nimmer dacht ik dat zij, in hunne stoutmoedigheid, den ondergang des rijks zouden hebben durven beramen. Ik zal God bidden, en nog dezen nacht zal ik den meier van het paleis verwittigen. Men heeft dus de vergadering op morgen bepaald?

- Morgen, bij het krieken des dageraads; doch de offering zal slechts na de beraadslaging plaats grijpen. Ik zelf moet alles voorbereiden. Vader, indien ik naar Trajectum vluchtte? Indien ik u vergezelde? Ik sidder bij het denkbeeld alleen, dat ik tot het slachtofferen van een menschelijk wezen bijdragen zal.

- Zoon, hoogst noodig is het, dat gij de vergadering bijwoont; uwe afwezigheid zou argwaan opwekken.... En nu, de vrede des Heeren zij met u! Dat Hij u moed en voorzichtigheid verleene!

De prelaat drukte den neophiet de hand en verdween in de donkere schaduwen, terwijl Wibo op zijne legersteê te vergeefs den slaap zocht, die hem door zijn diep verontrusten geest werd ontzegd.

De twee Scalden, Sigewald en Warnaker, woonden weleer te samen in het Webbecum-woud, nabij Dispargum[3]. De twee priesters ont-

(3) Thans de vesting Diest, de eerste hoofdstad der Merovingiërs.

vingen hun dagelijksch onderhoud van eenige heidensche huisgezinnen, welke in de vlakten, die de Toxandrische heide begrensden, hier en daar verspreid en in arme hutten woonden. Warnaker stierf; hij vertrouwde zijn zoon Wibo aan zijnen vriend Sigewald.

Eenige jaren later ontdekte de heer der landstreek, Wicbold van Sarchinium, prins van koninklijken bloede en vroom Christen, de schuilplaats van den Scald. Dewijl hij het heidendom in zijne domeinen wilde uitroeien, joeg hij Sigewald buiten de grenzen derzelve.

De oude Scald wist niet werwaarts zijne stappen te richten. Toen hij vernam, dat op de boorden der Mosa een aantal heidenen nog vrijelijk hunne eeredienst uitoefenden, vestigde hij zich met zijn pleegzoon op den St. Pietersberg en in de grot, waar wij hem aantroffen.

Warnaker's zoon werd in al den eenvoud der aloude germaansche zeden opgevoed; hij leerde den volledigen cyclus der zangen, ons in de Edda en in de volksliederen bewaard; al de geheimen der noordsche godenleer werden hem eigen gemaakt: immers, Wibo moest eens Scald en priester worden, zoo als zijn vader geweest was.

Herhaalde malen zond Sigewald den jongeling in verschillende streken van Haspegauw, om er de heidensche gezinnen te bezoeken en in de burchten der groote Heeren te zingen. Soms reisde de, zoon van den Scald verder. Wel eens dwaalde hij in den omtrek van Stabuletum. Op den schilderachtigen oever van deze of gene beek in het dal gezeten, tokkelde de zanger een hymne aan den geest der wouden, terwijl de vogelen in de twijgen zongen, terwijl de beek murmelde.

Op eene dier verre wandelingen kwam Wibo in aanraking met Theodardus, destijds abt van Stabuletum. In den aanvang vermeed hem de jongeling, dewijl Sigewald hem ten. strengste bevolen Tind de Christen-priesters te ontvluchten; toch wist Theodardus met Wibo in betrekking te komen; immers de abt zag in den jongeling zooveel onschuld, zooveel deugdzame schikkingen, dat hij de vaste hoop koesterde, hem tot het ware geloof te bekeeren.

Van lieverlede werd de zoon van Warnaker, door het aanlokkelijke woord, meêgesleept - dat woord, hetwelk hem zooveel schoone onbekende dingen, en eene voor hem zoo nieuwe liefde openbaarde. Zijn jong hart klopte warm voor het dichterlijke; zijn zachtaardig en menschlievend karakter kon geen vrede hebben met de bloedige en eigenbaatzuchtige leerstelsels van de godsdienst zijner vaderen. Geen wonder dat die God, stervende op het kruishout voor den meusch, vergiffenis schenkende aan zijne beulen, het verloren schaap liefderijk op zijne schouders terug brengende - zijnen geest tot verwondering en zijn hart tot verkleefdheid stemde.

Nadat Theodardus tot den bisschoppelijken zetel van Trajectum verheven was, zette de heilige Remaclus, die te Stabuletum in afzondering leefde, het onderricht van den jongeling voort. Toch werd deze terug gehouden door het denkbeeld, dat hij den ouden Sigewald zou moeten verlaten; hij kon er niet toe besluiten het doopsel te vragen, toen het ongeval, waarvan wij hooger spraken, over zijn lot besliste.

II.
Het bosch der Alfen.

Zuidwaarts en op eene halve uur van Trajectum, strekte zich, tusschen den berg en den rechteroever der Mosa, het sombere woud der Alfen uit. De natuur scheen daar al wat zij schrikwekkend en wild bezat, vereenigd te hebben.

Die plaats werd ontvlucht: immers, zoo zegt men, de Dock-Alfen, die duivelen van het Noorden, hadden zich, in ontelbare menigte, op de boorden der Jaer genesteld, welke haar zwart water, met eeuwige schaduwen overdekt, dwars door het bosch voortstuwde en aan welks majestatische wildheid de heidenen eene bijgeloovige vereering toewijdden.

De vogelen zelfs schenen die noodlottige schaduwen te duchten, alsof zij den dood toebrachten. De pelgrim, die zich onder die onmeetlijke takgewelven durfde wagen, hoorde, op zijn eenzamen tocht, het zoete gekweel niet der gevederde zangers, die toovermelodie onzer bosschen.

De majestatische en huiveringwekkende stilte, die in dezen uitgestrekt en natuurtempel heerschte, werd slechts afgebroken door het geruisch der bladeren en het verwijderd gekras der kraaien, of door den snijdenden schreeuw der roofvogels, die in de hooge boomtoppen of in de holte der rotsen nestelden.

Men zegde nog dat de holte van de rots, wier ingang door hoog kreupelhout op geheimzinnige wijze verdonkerd werd, tot schuilplaats diende aan de drie nomen, de germaansche parken, die de lotsbestemming der menschen sponnen.

In dat woud moesten de saamgezwoornen hunne vergadering houden, en hun afschuwelijk offer opdragen.

Reeds was de zon ter kim gestegen en deed den bedauwden bergtop glinsteren; het Alfen-woud bleef somber; de zonnestralen drongen slechts zeer zwak, en op schaarsche punten, door het loofdak.

Voor den ingang der grot der nornen, strekte zich eene vlakte uit, waarop zodenbanken in halfrond geplaatst waren. Dat deed aan de vergaderingen der Druïden, bij de oude Eburonen, denken. In het midden der vlakte stond de eik, aan Wodan toegewijd en de tafel, een ruwe steen, op welken de offering zou plaats hebben. Naast het outer bevond zich de groote kuip, om het bloed der opgeofferden te verzamelen.

Aan den ingang van het hol had Wibo het heilig vuur ontstaken, door twee stukken droog hout tegen elkander te wrijven. Dat Vuur, hetwelk, de Franken *nodfyr* noemden, diende ook om het vleesch te roosteren voor het maal, dat op de beraadslaging volgde.

In de grot zag men nog eene overgroote kuip met kruidbier, tot het plengoffer bestemd, hetwelk men den goden toewijdde als er over een onderwerp van aanbelang moest beraadslaagd worden. Daarenboven schepten de krijgslieden mild uit die kuip, tijdens den plechtigen maaltijd, die nooit, in dergelijke omstandigheden, vergeten werd.

De saamgezwoorne Franken daagden welhaast van verschillende zijden op; allen, ten getalle van vijftig, namen stilzwijgend plaats op hunnen zetel, en dit ieder volgens rang. De eereplaatsen waren het meest nabij den ingang der grot.

Ranehar de Marsana, ofschoon, gedoopt, had eenen gevangene, tot de offering bestemd, aangevoerd: deze was Hunibald, eenige zoon; van Wulfram van Eckheim, den aartsvijand van Ranehar.

Sedert lang voerde deze laatste reeds een heimelijken oorlog tegen Wulfram; nooit durfde hij dien echter openlijk verklaren, aangezien de heer van Eckheim, in hooge gunst bij het hof van Hilderic stond.

Op zekeren dag ontmoette de heer van Marsana den jongen Hunebald ter jacht. De knaap was verre van zijn gevolg afgedwaald. In den geest van Ranehar welde

een helsch denkbeeld op; hij deed den jongeling wegvoeren en hem in den toren van zijne burcht van Marsana opsluiten.

Daar pijnigde Ranehar het arme kind zes maanden lang, tot dat hij eindelijk besloot het ten offer te brengen: immers, zoodoende, voldeed hij terzelfder tijd zijne vroomheid en zijne persoonlijke wraak.

Eindelijk verscheen, en dit de laatste van allen, de Scald Sigewald. Bij zijne nadering stonden alle Franken op en bleven recht staan, tot dat de priester op de groene zode, die in 't midden van het halfrond en voor de grot stond, had plaats genomen.

Na de gewoonlijke plenging des drankoffers, sprak Sigewald:

- Frankische oorlogslieden, sedert den verrader Hlodwig, die, de eerste der langharige koningen, de outers van Wodan verliet, zuchten de goden in het Walhalla, en zien met ontzetting hunne avondschemering en den nacht naken, waarop de wereld in het Muspelheim(1) zal worden verzwolgen. Nooit was het gevaar nijpender dan in onze dagen. De Christen Scalden doorloopen het Frankische rijk en worden gesteund door den scepter der langharige koningen. In de steden verrijzen talrijke Christen tempels; het kruis overheerscht alom, terwijl onze outers neêrgeworpen, de wetenschap der runen(2) schier vernietigd is. Staat op, zonen van Germanië! wreekt en herstelt de eerdienst uwer vaderen, en moet het bloed stroomen, welnu, dat het stroom? met breede golven!

(1) Het Muspelheim is, volgens de noordsche godenleer, de woning van Surtur-de Zwarte. Het is eene wereld van vlammen, die op den laatste dag het heelal zullen omvatten. De dood van Baldur zal het teeken dezer verwoesting en van den val der goden zijn. Het is daarom dan ook dat deze dood in de zangen der Edda 'de avondschemering der goden' wordt genoemd.

(2) Heilig schrift, waarvan de ontcijfering alleen den priester voorbehouden was. Deze laatsten bedienden er zich van, om voorzeggingen te doen en looverijen te bewerken.

Na die woorden stond de woeste Ranehar op, en sprak als volgt:

- Wijze priester onzer goden, zie, wij allen, trouwe aanbidders van Wodan, zijn herwaarts gekomen. Wij dragen de boeien met verontwaardiging; wij zjjn driftig om ze te verbreken. Het water der slavernij heeft mijn voorhoofd bevochtigd; ik wil dit met bloed afwasschen. Spreek, gij, die de kennis der runen bezit, gij, die de wetenschap der goden in pacht hebt, wat moeten wij doen? Wij zijn bereid.

- Dappere krijgsman, riep de Scald, Tyrus zelf heeft u begeesterd! Dat men mij eene cohorte van vijf honderd man geve, zoo als gij er een zijt, en wij zullen verwinnaars zijn! Wij moeten thans beraadslagen over de middelen, om onze wraak vast en zeker uit te voeren. Gij, edele Ranehar, gij kent het hof; gij onderhoudt met hetzelve veelvuldige betrekkingen. Dubbel nuttig kunt gij ons zijn; gij kunt ons met raad en daad behulpzaam zijn.

- Gij vraagt mij mijne denkwijze? antwoordde Ranehar; welnu, ziehier is ze. Het is aan het hof zelve, te Trajectum, dat de oproer moet uitbersten. Ik zal koning Hilderic, in het bosch van Marsana, ter jacht noodigen; een deel onzer getrouwen zullen zich in hinderlaag leggen; mijne luiden, die allen van beproefde trouw zijn, zullen van de jacht deel maken. Op gegeven teeken zullen de onzen toesnellen; wij dooden den koning, den meier van het paleis, Wulfram, en allen die zich tegen ons willen verzetten. Denzelfden dag brengt Bertaold van Elslonia. met zijne onderhoorigen, het volk van Trajectum in oproer. Onze groote vijand, de bisschop Theodardus, valle onder het staal; men make zich meester van het paleis en houde er stand, tot dat wij zegepralend de stad binnen rukken.

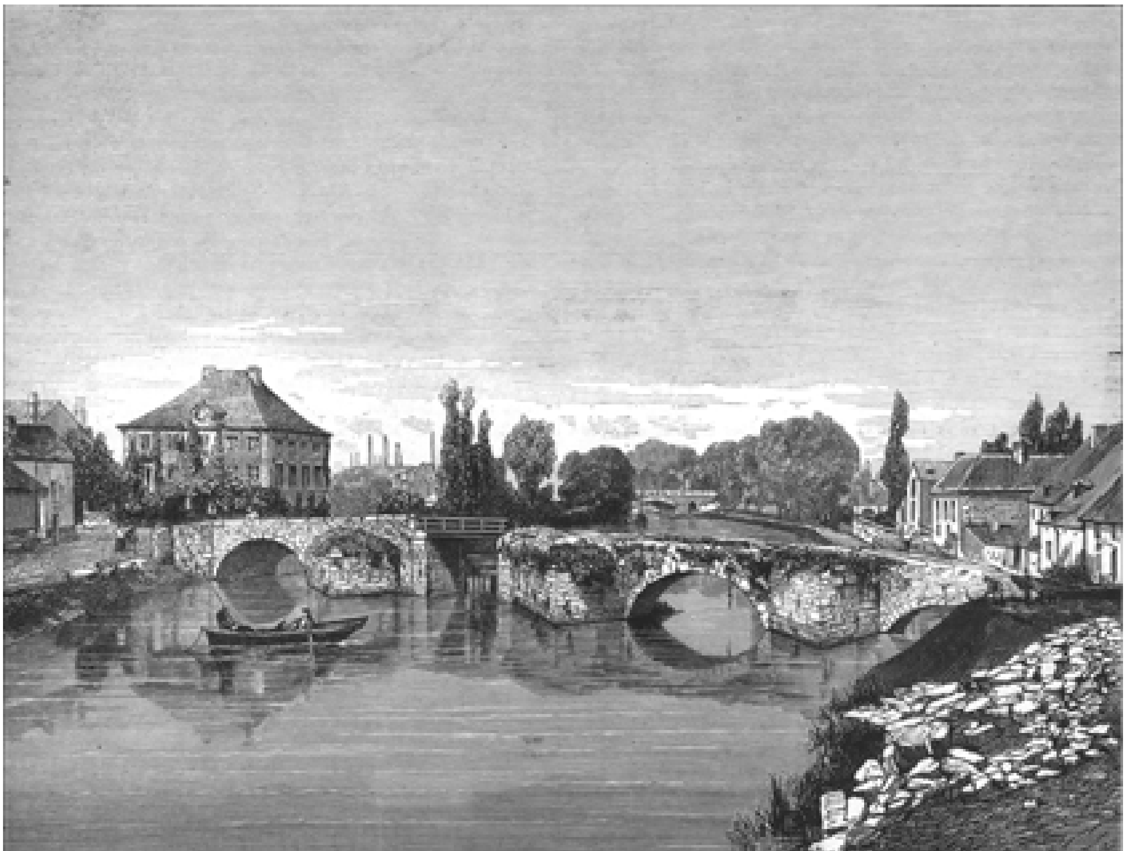

DE BRUG VAN MARCINELLE

- Uw plan, Ranehar, zegde Bertaold, schijnt mij dwaas toe. Weet gij dan niet, dat wij gering in getal en de Christenen integendeel machtig zijn? Hoe wilt gij het volk van Trajectum tegen Hilderic en Theodardus oproerig maken, dat volk, hetwelk van de weldaden zijns konings en zijns bisschops leeft? Voor dat wij tot in het midden der stad waren doorgedrongen, zouden wij reeds allen vermoord zijn. Ik, integendeel, ik stel voor dat men de bewoners van het platteland in oproer brenge. Daar zullen wij een aantal lieden vinden, die de eeredienst der goden nog niet verloochend hebben; uit deze bevolking vormen wij een leger, roepen de Toxandriërs ter hulpe en vallen gezamenlijk Trajectum aan.

- Uw voorstel, niet het mijne, is dwaas, antwoordde Ranehar; weet gij dan niet, dat er ten platten lande overal kloosters oprijzen; dat het volk over het algemeen aldaar zeer arm is en het brood van priesters en monnikken eet? Hoe wilt gij de menschen tegen hunne weldoeners, aan welke zij zoo verkleefd zijn, in opstand brengen, indien gij, om dezelfde reden, vreest dat zulks in Trajectum niet gelukken zou? Doch in mijn plan zijn de omstandigheden niet dezelfde; uit uwe woorden blijkt het maar al te wel, dat gij het volk der steden niet kent. Daarbij, wat al tijd zal er verloopen, voor dat men ten platten lande een leger verzameld hebbe! Wat eindelooze pogingen zullen er moeten aangewend worden, om zooveel trouwe Franken te vergaderen! Middelerwijl zal het plan bekend worden, en koning Hilderic zal ons met een machtig heir overvallen voor dat wij in staat zijn aan dit laatste het hoofd te bieden. Ik blijf bij mijne denkwijze. Nu of nooit moet de groote slag toegebracht worden. Moeten wij sneven, dan toch zullen wij het Walhalla niet zonder buit binnen treden.

(*Wordt vervolgd*)

[Nummer 38]

Alexander II, keizer aller Russen.

Het is de gewoonte bij de levensbeschrijvers der vorsten, niet alleen het kwade en het nadeelige te verduiken, maar ook het goede hunner personen in een zoo schitterend daglicht te stellen, dat. wij inderdaad zonden gelooven eene soort van godheid voor ons te hebben.

ALEXANDER II, KEIZER ALLER RUSSEN.

Wij hebben allen eerbied voor hen die regeeren; doch wij zien, rechtuit gesproken, op de tegenwoordige tronen, zoo min groote genieën, als heiligen. Wel integendeel - voegen wij er, niet zonder een gevoel van weemoed, bij. Waarom zouden wij dan dien huicheltoon aannemen, welke als eene strenge mode vereischt wordt, en die wij nu andermaal op den czaar van Eusland zien toegepast worden?

Wij hebben de overtuiging niet dat die vorst zoo oneindig veel goede hoedanigheden bezit, en zonder overtuiging schrijven, zou ons, in onze eigen oogen, vernederen. Wij ontkennen hem echter al die schitterende hoedanigheden niet maar het valt niet in onzen geest enkel domweg na te schrijven wat anderen hebben uitgebazuind.

Onze lezers moeten zich dan ook tevreden stellen met eenige korte aanteekeningen over dezen machtigen alleenheerscher, die op dit oogenblik, door zijne reizen in Europa, de aandacht der staatsmannen en der gapers trekt - van de eersten, om 't geen er diep verborgen ligt in zijne tochten; van de tweeden, om 't geen er uiterlijk klinkt en blinkt in hem.

Alexander II is geboren den 17 april 1818. Er was voor hem weinig kans om eens keizer te worden, doch in 1825 volgde zijn vader Nicolaas, Alexander I op, aangezien de tweede broeder afzeg van zijne rechten op den troon.

De moeder van Alexander was de zuster van Frederik-Wilhelm IV van Pruisen; een zijner eerste leermeesters was de dichter Joukowski, die hem misschien onbloedige lauweren wilde doen rapen, terwijl zijn vader hem, integendeel, zooals het bij de meeste vorstenzonen het geval is, leerde dat de eenige lauweren, eenen prins waardig, die zijn met menschenbloed bemorst.

Bij hem werd de russische wijze van het uithuwelijken van eenen prins niet gevolgd; men deed geene rij duitsche prinsesjes naar St. Petersburg komen, om daar als het ware het revue te passeeren; de prins vond, op reis zijnde, te Hessen-Darmstadt, een der meisjes van den daar regeerenden vorst naar zijnen zin, en trouwde haar in 1841.

Ter gelegenheid van dit huwelijk heeft men, in zekeren zin, het vertelsel van Asschepoetstertje hermaakt. De groothertog van Hessen-Darmstadt, Ludwig II, had drie dochters, waarvan er eene, prinses Maria, juist niet in geur van liefde bij den wel wat zonderlingen vader stond.

Toen de jonge kroonprins aan het hof van dit vorstje kwam, toonde dit wel zijne twee dochters, maar niet de derde, welke zoo wat de verstootelinge was en meestal in de afgelegen vertrekken van het paleis leefde.

Alexander zag haar echter, en het was juist de verstootene, welke hij tot zijne gezellin verkoos en die hij bestemde, om eens den troon van Peter de Groote te beklimmen.

Wij herinneren ons wel, dat, voor vele jaren, de dagbladen zich met die bijzonderheid uit het leven van Alexander II hebben bezig gehouden, doch of ze nu juist daarom authentiek is, zullen wij niet beslissen.

Alexander besteeg den troon in 1855.

Een aantal administratieve hervormingen werden, tijdens zijne regeering, ingevoerd, en onder deze bekleedt de vrijmaking der lijfeigenen eene voorname plaats. Die hervorming liet aan de heeren het eigendomsrecht op den grond; zij gaf aan de boeren, ten titel van eeuwigdurend vruchtgebruik, het domein dat zij bewoonden, met eenige gronden. Voor dat bezit brachten zij tienden aan de heeren op.

Is nu eens de overgangsperiode voorbij, dan zullen de boeren hunne hoeven en de gronden, doch altijd met toestemming der heeren, kunnen aankoopen.

Bevat de regeering van Alexander II, onder dit opzicht, eene lichtzijde, onder dat van het ongelukkige en gemartelde Polen, onder dat der godsdienstvrijheid van den katholiek, bevat die regeering ook veel donkers en droevigs, en de weeklacht die uit dat donkers opstijgt, klinkt oneindig luider dan de lofgalmen, die zekere schrijvers aanheffen.

Doch wij hebben beloofd slechts eenige aanteekeningen te maken, en willen ons dan ook bij deze bepalen.

Tijdens Alexander's bezoek te Parijs, in den jare 1867, werd er een aanslag op zijn leven gepleegd; Berezowski, de dader van dit boosaardig feit, werd tot de verbanning verwezen en stierf in deze.

De czaar is een man van een flinke gestalte; hij meet vijf voet en zeven duim; zijn haar is blond, zijn oog is blauw, de toon zijner stem aangenaam, welluidend zelfs.

De Varrugas-viaduct in Peru.

Het uitsluitend gebruik van ijzer bij groote bouwwerken, vooral bij spoorwegbruggen, heeft aan de nijverheid reusachtigen vooruitgang doen maken. Eerst in de laatste jaren heeft zich de bruggenbouw op een bewonderenswaardige wijze ontwikkeld. Als voorloopers en in zekeren zin ook als modellen der ijzeren bruggen, kan men wijzen op de groote houten bruggen, welke men in Amerika over stroomen en dalen, in spanningen van 300 à 400 voet lengte, bouwde

Hoewel deze bruggen in den loop der jaren zeer goed zijn bewaard gebleven, is echter het hout een materiaal, dat aan veel schadelijken invloed onderworpen is, zoodat er genoeg aanleiding was, om het ijzer als materiaal voor dit doel aan te wenden. De eerste ijzeren bruggen werden gemaakt naar het model der steenen en

uit gegoten ijzer gebouwd, om de eenvoudige reden, dat men de middelen nog niet had, gesmeede ijzeren staven van den gewenschten vorm en de vereischte lengte voor den bruggenbouw te maken, ofschoon het gesmeede ijzer, om zijn grootere buigzaamheid en taaiheid, veel beter voor zulke bouwwerken geschikt is, dan het broze, niet betrouwbare gegoten ijzer.

De eerste gesmeede ijzeren bruggen werden met behulp van kettingen gelegd, en vandaar kettingbruggen genoemd. Wegens hare hangende positie schijnen zij minder sterk dan de vaste pijlerbruggen; doch men heeft deze hangbruggen, onder aanwending van ijzerdraad in plaats van kettingen, ook voor den overgang van spoortreinen geschikt gemaakt en daarbij spanningen gewaagd, welke op verre na niet geëvenaard kunnen worden door die van op pijlers rustende bruggen. Men denke slechts aan de ijzerdraadbruggen, door den duilschen ingenieur Röbling uitgevoerd, die tot 2000 voet spanning hebben. Vraagt men nu, hoever kan men wel eene ijzeren brug spannen, dan geeft de theorie het volgende antwoord:

De spanwijdte eener ijzeren brug wordt door de sterkte van het materiaal bepaald, en het komt nu bij de bepaling hiervan slechts daar op aan, in welke verhouding het gewicht van de brug en de daarover vervoerde lasten staat tot het gewicht van het eigenlijk dragende deel, namelijk het ijzerdraad, waarin de brug hangt. Door eene niet moeielijke berekening bevindt men, dat bij gebruik van staaldraad, hangbruggen met spanningen van 2000 tot 3000 engelsche voeten nog met de grootste veiligheid te maken zijn.

Het systeem der ijzeren of tralie-pijlers is in Europa, voornamelijk bij spoorwegbruggen, in toepassing gebracht en vooral in den nieuweren tijd is dat laatste systeem door duitsche en engelsche bouwers in bewonderenswaardige bouwwerken gevolgd. Onder deze werken komt vooral de zoogenaamde *Varrigas-Viaduct*, in Peru, waarvan wij hierachter eene afbeelding geven, in aanmerking; zij behoort tot een der stoutste spoorweg-ondernemingen van den laatsten tijd.

Deze tusschen Lima en Arcquipo tot Pima zich uitstrekkende baan, verheft zich trapsgewijs (bij Puno aan het Titicacameer) tot 14,600 voet boven de oppervlakte der zee. Bedoelde viaduct ligt tusschen Lima en Droya en heeft vier spanningen, elk van 100 tot 125 engelsche voeten. De pijlers, waarvan de langste 252 voet hoog is, zijn de hoogste brugpijlers, die ooit gebouwd zijn; ieder daarvan bestaat uit twaalf gesmeede ijzeren pilaren, elk 25 voet hoog, die door gegoten ijzeren, holle stangen verbonden zijn. Dat de opbouwing van deze brug met vele moeielijkheden gepaard is gegaan, hoeft wel niet gezegd te worden. Ontegenzeggelijk is het geheele werk een meesterstuk van de hedendaagsche nijverheid.

De dochter des tempelwachters.

In den Nijl ligt het eiland Philae, zoo beroemd bij alle oudheidkundigen en dat voor velen als een soort van heilig Mekka beschouwd wordt. Overal ziet men daar, in eene bevallige wanorde, granietblokken verspreid liggen, die eens, door de kracht van het vuur, wild naar boven werden geslingerd en later door de kracht des waters in die wanorde werden geworpen, waarin zij zich thans bevinden.

Al de vorsten, die over Egypte regeerden, wilden het hunne bijdragen, om de monumenten, waaraan die streek zoo rijk is, zooveel mogelijk te bewaren; zelfs eenige romeinsche keizers hebben, op verschillende punten van dit eiland, belangrijke werken opgericht.

Het is schier niet noodig eene geschiedenis van dat land te schrijven, want alle gewichtige gebeurtenissen kan men op de muren der oude tempels terugvinden. Daaruit heeft men dan ook vernomen, dat het eiland van de oorspronkelijke koningen is overgegaan in de handen der Perzen, die weêr plaats moesten maken voor de Ptolomeussen, welke op hunne beurt het zagen overgaan tot het romeinsche rijk.

Toen echter het christendom het heidendom kwam vervangen, werd ook de kunst, welke tot dan de dienaresse van het heidendom was geweest, ten dienste gesteld aan het christendom en de verschillende opschriften geven het bewijs dat in tempels, waarin vroeger het offerbloed van den heidenschen godsdienst gestroomd had, meermaals de geheimen des altaars werden gevierd.

De zegepraal van het christendom op het heidendom, mocht echter niet lang duren, dewijl weldra daarop het kruis moest plaats maken voor de destijds zoo machtige halve maan; deze sloopers van alles wat maar eenigzins op kunststukken gelijkt, verwoestten grootendeels zoowel die van het heidendom als die van het christendom. Het laatste historische opschrift van Philae dagteekent van 3 Maart 1799 en is eene herinnering aan den fransch-egyptischen oorlog, in eene tafel van graniet gegrift, welke het roemrijke voortdringen van het fransche leger meldt.

Tot slot willen wij nog eenige woorden zeggen over de jonge nubische, wier lieve figuur door den beroemden schilder Werner op den voorgrond geplaatst is. De 14jarige Mirjam is de dochter van den tempelwachter Abdallah, aan de meeste bezoekers van Philae zeer wel bekend.

Het tegenover gelegen rotseneiland Vigeh is hare geboorteplaats, waarzij bij hare ouders woonde; geheel hare familie werd aartsvaderlijk bestuurd, zoodat zelfs geen der nakomelingen van Abdallah gedurende hun geheel leven andere reizen heeft ondernomen, dan de kleine tochtjes op het rond hun geboortegrond gelegen water.

De abdij van Aulne.

'Ik wil ruïnen zien,' zoo schreef ik eens aan mijn voortreffelijken vriend Guillaume Lebrocquy, die destijds Thuin bewoonde. 'Kom herwaarts,' gaf hij mij ten antwoord, 'en gij zult er zien naar hartelust!'

Op een zondagmiddag vingen wij de wandeling aan, en wij bereikten op een uur afstand van Thuin, in een prachtig dal, door de Sambre besproeid en omringd door het overschot van een bosch en vruchtbare akkers, de reusachtige puinen der abdij van Aulne 'de aloude, geleerde, weelderige abdij van Aulne, de mededingster van Lobbes, hare gebuurzuster; Aulne, zoo beroemd door hare geleerden en hare bibliotheek; Aulne, in de VIIe eeuw gesticht door den H. Landelinus; later, in de XIIe eeuw, veranderd in een klooster van de orde des H. Augustinus, en korte jaren nadien bewoond, beroemd geworden en geheiligd door de volgelingen van den H. Bernard, die er zevenhonderd jaar verbleven en tot den dag, waarop zooveel grootsch verloren ging.'

Zoo zegt Lebrocquy in zijne *Histoire de l'abbaye d'Aulne*, en de tallentvolle schrijver gaat in dezer voege voort:

'Tot dat de revolutionnaire storm in 1794 over haar, over die prachtige abdij henen woei; tot dat de hamer der hervormers, in de hand der soldaten van de republiek gegeven, en in naam van vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid, al dat verledene vol werk, overvloed en roem kwam vernietigen, en de lidmaten verstrooide, welke de heilige band des kloosters had vereenigd.

Onder bergen van puin en in het midden van den gloed des brands, verdwenen het heiligdom met zijne gothische bogen, de gekleurde glasramen, de marmers der vloeren, de slanke, spitse klokketoren, de tinkende klokken en de blijde beiaard, de cellen, de ontvangstzalen, die door de paleizen der koningen mochten benijd worden, de meubels, de prachtige behangsels, geschenken van Pauzen en keizers, de meesterstukken der schilderkunst, die kunstrijke graven, op welke men, in eenige regelen, de onafgebroken geschiedenis las van vijftig abten - zoo machtig als wereldlijke prinsen, zoo onafhankelijk als bisschoppen in het geestelijk gezag.

En verder verdwenen die meesterstukken van den menschelijken geest, wier verlies voor eeuwig te betreuren is; die manuscripten, vijf duizend in getal en meestal eenig in hunne soort; die boekverzameling, het werk van eeuwen, welke niet minder dan vijftig duizend deelen bevatte; eindelijk zoo veel andere schatten, waarvan men zich moeilijk een denkbeeld maken kan!

En toen de hemel was opgeklaard, toen de vernielende storm had uitgewoed, welke menschen en dingen van een ander tijdvak had weggevaagd - toen zagen de nieuwe geslachten, uit dien chaos geboren, met eene soort van stomme verwondering rond zich, even als iemand die uit eene zware dronkenschap of uit een langen droom ontwaakt, en zij vroegen zich zelven met schrik af, wat die reusachtige puinen, die gedenkteekens eener voorgaande eeuw, beteekenden?'

Die bladzij, zooals menig andere in het boek, geeft voortreffelijk den indruk weêr, die den aanschouwer der schilderachtige puinen van Aulne beheerscht. Ik heb die puinen des avonds, door eenige brandende mutsaards, verlicht gezien, en refter en koor schenen, in zekeren zin, te herleven; doch toen het hout was opgebrand, verviel alles weêr in eene doodsche rust en deze scheen ons te zeggen: Aulne is dood en zal niet meer uit hare puinen opstaan.

Op dat oogenblik liet zich een verwijderd geschuifel hooren; wij zagen op. Een paar lichten, of liever, twee vurige oogen vertoonden zich op de bergen; zij verdwenen in deze laatsten en wij hoorden niets meer dan een onderaardschen donder. Plotseling schoot de locomotief, met een staart van wagens achter zich, uit den zwarten berg weêr te voorschijn, en het vurige monster sneed als spottend langs de doodsche puinen weg.

Wij zegden dan, dat de schoone abdij van Aulne door de Sansculotten van Charbonnier, door die parijzer schuimersbende, werd plat gebrand, na elf eeuwen bestaan. Op den muur, naast de groote poort, las men, tijdens ons bezoek nog, onder een Mariabeeld, het volgende opschrift: *has Landelinus sedes erexit et alnoe imposuit clarum vicinis nomen ab alnis*. Landelinis is de stichter dezer gebouwen en hij heeft hun den beteekenisvollen naam van Aulne gegeven, uithoofde der elzen in de nabuurschap.

Uit de eerste eeuwen van het bestaan der abdij, vertelt men eene anecdote, die tamelijk pikant is.

Eens bezocht de geestelijke overste van Aulne, de abdij - de bisschop van Luik, of misschien wel de abt van Clairvaux - en las boven de poort *Porta patens esto nulli. Claudaris honesto*, hetgeen beteekent: dat deze deur gesloten blijve voor allen, gesloten (vooral) voor de eerlijke menschen. De overste was verontwaardigd. Bij onderzoek bleek, dat men door het verkeerd plaatsen van een *punt*, juist het tegenovergestelde had gezegd van hetgeen men zeggen wilde.

Het opschrift moest inderdaad zijn:

Porta patens esto. Nulli claudaris honesto. Zoo geplaatst beteekende het: dat deze altijd open zij, open (vooral) voor de eerlijke menschen.

Dom Norbert Herset, de laatste monnik van die vermaarde abdij, en een der vluchtelingen in 1794, heeft ons, in een merkwaardig manuscript, de geschiedenis van Aulne doen kennen: hare grootheid en zwakheid, hare deugden en zielekrankheden, hare verbouwingen, haren voorspoed en verval; de oorlogsschattingen, welke men haar deed ondergaan, de processen, welke zij voeren moest; den nijd en afgunst waaraan zij ten prooi stond - en eindelijk den ondergang der door Louant herbouwde abdij, in den onmeetelijken brand in bovengemeld jaar.

Dom Norbert stierf te St. Truiden in 1806, na een testament gemaakt te hebben, waarbij hij, in de nog rechtstaande neêrhuizing, een godshuis stichtte. Dit testament werd geschreven te Aulne zelf; *en ma chambre haute*, zegt de laatste monnik, *ayant vue sur mon jardin*. Het inkomen beliep destijds nog.... 4044 fr. 2 c.

Soms, zegt Lebrocquy, kwam dezelfde Dom Norbert nog de puinen van zijne abdij bezoeken. Dan zag men een oud man met kaal hoofd, alleen, gansch alleen en nadenkend, door die wijd uitgestrekte brokkelen dwalen en hij bouwde wellicht, in zijne verbeelding, dat huis aan God en godsdienst toegewijd, andermaal op.

Geen wonder! Wij zelf, toen wij ons in die puinen, in dat dal, in die schilderachtige landstreek bevonden, hertimmerden die gebouwen met daken, koepel en klokketorens; wij bevolkten de cellen, den refter, de bibliotheek, de kerk met monniken, en de zalen met vorstelijke personen, die te Aulne eenige dagen rust en vrede kwamen zoeken.

Aardbevingen en orkanen.

Wij, bewoners van het midden- en vasteland van Europa, wij kennen het verschrikkelijke natuurverschijnsel der aardbevingen niet.

Het moge dan al eens in Engeland de bedden hebben geschud, de klokkekasten doen rammelen, de porcelein-uitstalling doen ratelen - het kan niet gezegd worden, dat men eene wezenlijke aardbeving heeft beleefd.

Krijgt men daarvan bericht uit de verre landen, bij voorbeeld uit Zuid-Amerika, dan gaat de indruk snel voorbij, omdat men er zich geen juist denkbeeld van maken kan.

Wij reizen, zonder eenige achterdocht, in die landen, welke eens door aardbevingen verwoest werden en nog altijd dezelfde verwoestingen in hunnen schoot bevatten.

Onder de vlakte met schitterende bloemen, met heerlijk groen, met sappige vruchten, bij voorbeeld in het zonnige Italië, in het aangename Portugal, stroomt nog altijd dezelfde macht, welke bij wijlen den aardkloot trillen en schokken doet, en alles wat op zijne korst gebouwd is, dreigt te knakken en te breken.

DE VARRUGAS-VIADUCT IN PERU.

DE DOCHTER DES TEMPELWACHTERS, NAAR WERNER.

Voor ons is de schrik, die eene aardbeving den mensch inboezemt, iets vreemds; wij kunnen dezen zelfs in zijne algeheele uitgestrektheid niet beseffen.

Merken wij slechts een enkel punt aan, hetwelk dien schrik rechtvaardigt.

Van onze jeugd af hebben wij geleerd, dat de grond, waarop wij gaan en staan, iets vast, iets onwankelbaar is; dat wij geene vastheid hebben in de luchtruimte, op de zee, op het water; dat die voor ons slechts bestaat op den grond alleen.

Als nu plotseling, ten gevolge eener ongekende, geheimzinnige macht, die vaste grond begint te trillen, te schokken, te schudden, als het ware weigert onze voeten nog langer te dragen; als men niets meer heeft om zich vast te houden en overal het gevaar dreigt - dan toch zijn al de natuurwetten, waarop wij steunden, omgeworpen.

De schrik, de ontzetting is dus wel te begrijpen.

Deze vergroot nog door het denkbeeld, dat men het gevaar niet ontvluchten kan.

Het vuur kunt ge ontloopen; voor het water kunt ge u beveiligen op de hoogten; maar tegen het opheffen, inzakken, schudden en opensplijten van den grond, stelt men zich moeielijk buiten gevaar.

Er zijn zekere voorteekens van het nakend gevaar, ja; doch dit belet niet dat de schudding u plotseling overvalt en vluchten weinig baat, dewijl men niet weet tot hoeverre de aardbeving zich uitstrekt, waar zij haar brandpunt heeft; waar zij dus het hevigste losbersten zal.

Waarheen wil men wijken? De huizen vallen als kaartengebouwen ineen; buiten splijt en scheurt de grond; boomen worden ontworteld en slaan neêr; rivieren verdwijnen, ongekende diepten verschijnen: het gevaar is overal.

Niet zelden is de aardbeving vergezeld van onheilspellende natuurtooneelen, die haar nog schrikwekkender maken.

Ook is de mensch niet alleen met bangen schrik bevangen - hij, die anders het hoofd zoo hoog, zoo trotsch, zoo overmoedig in de hoogte steekt - maar ook dieren.

De wildste beesten ondergaan trillingen en stuiptrekkkingen, laten een angstig huilen, een pijnlijk, kermend geklaag hooren.

De vogels vliegen als waren zij wanhopig, zinneloos; de paarden huiveren, leggen de ooren in den nek, rennen als werden zij door eene onzichtbare hand voortgezweept.

De krokodil zelfs, die anders schier onbeweeglijk op den slijkkant der rivier en in den warmen zonneschijn ligt, vlucht met een akelig gegil naar het bosch, naar de hoogte.

Waardoor ontstaan nu de aardbevingen, wier verwoestingen zoo verschrikkelijk zijn?

Ziedaar eene vraag, die enkel door gissingen beantwoord wordt; voor zeker wordt het echter gehouden, dat de schuddingen het uitwerksel der vulkanen zijn.

Die landen, welke op de lijnen der onderaardsche vulkanen liggen, worden door die natuurrampen getroffen.

De schudding is zeer verschillend, zoowel in beweging, in hevigheid, als in duur.

Nu eens is deze eene golving in horizontale richting; dan in waterpas, ofwel het is eene draaiende beweging; nu eens duurt zij lang, dan weêr houdt zij slechts eenige seconden aan.

In eenige gevallen wordt slechts eene bepaalde streek geschud, dan strekt die beweging zich tot op eene eindelooze vlakte uit.

In deze aardbeving trillen nauwelijks de huizen, in gene vallen de meeste of alle gebouwen ineen, valt alles wat op den vlakken grond staat; in andere wordt de grond zelf ten eenemale omgewoeld.

Zuid-Amerika ondergaat meer dan eens die totale veranderingen in den bodem; de vulkanen, in den diepen schoot der aarde, koken daar zoo hevig, dat er zelfs spleten in den bodem ontstaan, waaruit de damp sissend opstijgt gelijk uit een stoomschouw.

Die openingen kan men als de veiligheidskleppen aanzien, welke nog grooter verwoestingen verhoeden, even als de klep, die belet dat de stoomketel berst en springt.

Volgens geleerde opmerkingen, liggen de vulkaangordels onder de bergketingen; in Zuid-Amerika loopt die gordel in de richting der Andes.

Andere lijnen loopen van de Kaspische Zee naar de Azoren; van Japan naar de Moluksche eilanden, en van IJsland naar het zuiden van Europa.

Door die laatste lijnen wordt ook Engeland getroffen, waar men meer dan eens schokkingen, meestal in zeer lichten graad, gewaar wordt.

In de 14^{e} eeuw, en wel in het eerste vierde deel, heeft Engeland echter eene schudding van belang onderstaan, en in 1580 was zij zoo hevig, dat een gedeelte der St.-Pauls kerk en de Tempelkerk instortten.

In 1750, en wel in februari en april, deden zich insgelijks trillingen op en het staat als een merkwaardig feit opgeteekend dat, van 7 tot 8 april, des nachts, duizende Londenaars in het Hyde-Park vertoefden, uit vrees dat de huizen der hoofdstad hun op het hoofd zouden storten.

Doch, wij herhalen het, onder onze luchtstreek is de aardbeving onbeduidend, en wij vermelden zelfs de latere waarnemingen van dien aard niet.

De geschiedenis spreekt ons van eene dergelijke ramp in Syrië, Palestina en Azië in 742; drie honderd steden en een ontelbaar getal menschenlevens gingen daardoor verloren.

China wordt verschrikkelijk door aardbevingen geteisterd; Peking werd tweemaal gansch vernield; in 1662 onderging schier geheel dat rijk dit lot, en 300,000 menschen werden onder de puinen begraven.

In den loop dezer eeuw, zoo lezen wij in het *Chambers' Journal*, werden nog 100,000 inwoners van Peking, door het openscheuren der aarde, verzwolgen.

De meest gekende aardbeving in Europa, is die welke in 1755 Lissabon, de hoofdstad van Portugal, vernielde.

Het was op Allerheiligendag van gemeld jaar, dat zich plotseling een hevige, onderaardsche donder hooren liet; de grond spleet en scheurde en gansche straten zonken in de diepte.

Duizende menschen kwamen op verschillende wijze om het leven; de stad was een puinhoop; - de aarde had eene stuiptrekking gehad, en alles wat de trotsche mensch stichtte, bouwde en eeuwig dacht, lag ter neder.....

De beweging van den grond, zegt meergemeld werk, werd over een twaalfde gedeelte der oppervlakte van den aardbol gevoeld; niet minder dan 700.000 vierkante engelsche mijlen land en zee, werden door deze reusachtige trilling geschud.

Men gevoelde ze overal in Zweden en Duitschland, nabij de kusten der Oostzee, op de meiren van Kanada en op de West-Indische eilanden; vele dezer laatsten werden door de zee overstroomd.

Het uitgangspunt der schudding meende men te vinden in den bodem der Atlantische Zee.

De heete bronnen van Toeplitz verdwenen, doch keerden later met zooveel kracht terug, dat de omtrek overstroomd werd; het water was als ijzer-oker geverfd.

In de Antillen klom de zee tot eene verbazende hoogte en werd het water pekzwart; eene heete bron te Bristol kreeg bloedrood, een gewone bornput, water zoo zwart als inkt en eerst dagen nadien herkreeg dit water zijne gewone helderheid.

Op een aantal plaatsen steeg de zee tot op eene verbazende hoogte; kortom, er heerschte alom stoornis in de natuur en eerst toen men de tijding van het vernielen van Lissabon ontving, begreep men dat al die ontzettende voorvallen zich aan elkander verbonden.

Had er in den omtrek van Lissabon een vulkaan bestaan, langs welke de gazstoffen konden ontsnappen, het ware te veronderstellen dat de losbersting daar niet zou hebben plaats gehad, of ten minste zoo ontzaggelijk niet zou geweest zijn.

Tijdens de aardbeving van Koetsch, Engelsch-Indië, en die in 1819 plaats had, duurden de schokken vier dagen voort en strekten zich 400 engelsche mijlen ver uit.

Eindelijk begon een vulkaan, die zoo wat 30 mijlen verwijderd lag van de plaats waar de schokken het hevigste waren, te werken en de schuddingen bedaarden; de eerst saamgeperste gazstoffen hadden nu eenen uitweg gevonden.

Onder de wonderlijke gevallen, in deze aardbeving, teekende men het volgende op:

Nabij Sindrië, waar de Engelschen een fort bezitten, zonk de grond op eene uitgestrektheid van 2000 vierkante voeten weg; de zee stroomde onmiddellijk in de diepte, en in een omzien was de binnenzee gevormd, die nog bestaat.

Hier ging de grond naar beneden; doch op eene andere plaats, insgelijks in dien omtrek, had het tegenovergestelde plaats: de grond werd des nachts, op eene lengte van 30, eene breedte van 16 en eene hoogte van 10 voet, opgelicht.

Het volk noemt dien dijk ‘den Godsmuur.’

De oostelijke tak van den Indus, zoo gaat een schrijver voort, had zoo weinig diepte, dat men hem bij Loekpoet doorwaden kon; na de aardbeving was die arm bevaarbaar, want hij had meer dan achttien voet diepte.

De grondopheffingen zijn, ten gevolge der aardbevingen, niet zeldzaam.

De kust van Valparaiso werd in 1822, op een afstand van honderd mijlen, ruim 3 voet hooger; de Akonkagua, nabij dezelfde stad, verrees in eenige uren, of beter gezegd in één enkelen nacht.

Waar 's avonds niets was, verhief zich den volgenden morgen een berg van 24,000 voet hoog.

(*Wordt vervolgd.*)

De zoon van den Scald.
Legende uit de eerste dagen des Christendoms,
door Pater Servatius Dirks.
(*Vervolg*.)

- Wel gesproken, Ranehar! klonk eene stem uit de vergadering; en wat zullen wij met den troon aanvangen? Wie zal op het schild gedragen worden?

Ranehar rilde bij die onverwachte vraag; hij herwon echter spoedig zijne tegenwoordigheid van geest en antwoordde:

- Onvoorzichtig is hij, die beschikt over datgene wat niet in zijne macht ligt! De omstandigheden zullen beslissen wat er ons later te doen staat. Sigewald zal de goden raadplegen; hij zal ons hun wil doen kennen.

De denkwijze van Ranehar behield de overhand; de weinige Franken, die Bertaolds denkwijze wilden bijtreden, waren gedwongen zich bij die van den eerstgemelde aan te sluiten. Men besloot dus dat de heer van Marsana nog dienzelfden dag naar zijne burcht zou terugkeeren, ten einde alles tot de jacht, die den Christen zoo noodlottig wezen moest, voor te bereiden.

Bertaold zou naar Trajectum reizen, om er in het geheim aan het ophitsen des volks werkzaam te zijn, en om de denkwijze van den heer van Elslonia niet gansch ter zijde te stellen, zou Ebbo van Herstaplia het platte land afloopen, ten einde de voornemens der luiden en hunne slaven te polsen.

Voor het eindigen der beraadslaging, stond Sigewald met majesteit op.

- Kinderen van Merowig, zegde hij, de goden van het Walhalla hebben het oog op ons gevestigd; zij verheugen zich over het grootmoedig besluit, dat gij genomen hebt! In u en in u allen hervinden zij het bloed der kloeke Saliërs, die weleer het heelal voor zich deden bukken. Toont u uwer vaderen waardig! Wankelt niet! De

Frank staat niet pal voor een hinderpaal; kan hij overwinnen, dan ook weet hij hoe men als held sterven moet en stervende zijne wraak volbrengen!

Dan de handen ten hemel heffende, voegde de grijsaard er met eene plechtige stem bij:

- U, Tyrus, opperste aanleider der heirscharen, u wijd ik een sneeuwwit ros met golvende manen, indien gij uw zwaard scherpt om ons den zegepraal te geven! Wodan, machtig vorst in het Walhalla, ik wijd u het bloed toe van eenen gevangene met blonde lokken, opdat gij, genadig op ons neêrstarende, ons de Walkyren[1] zenden zoudt, om onze strijders in het gevecht te begeesteren! Donar, ik wijd u eenen bok toe, opdat gij de stad der goddeloozen onder uwe bliksems zoudt verpletteren! U, Oegir, koning der vloeden, u zij een zwart schaap toegewijd, opdat uwe golven de aanbidders van Christus zouden verzwelgen!

Na die woorden uitgesproken te hebben, greep de Scald den hoorn der plengoffers en plengde driemaal kruidbier, ter eere van Frigga en der mindere goden van het Walhalla. Dan, op een gegeven teeken, voerde men den ongelukkigen Hunibald bij het outer, waar hij zou geslachtofferd worden.

Helaas, het arme kind, dat nog schier op den dorpel des levens stond, moest dan, in het diep van een donker woud, verre van zijne moeder en alles wat hem lief was, sterven! Zijn dood zou een geheim blijven; alleen zijne moordenaars zouden weten waar zijn stoffelijk overschot rustte!

Op dit oogenblik wiegt zijne moeder zich wellicht nog met de hoop, haren lieveling weêr te vinden; zij roept hem met stem en tranen tot zich; weenend geknield, bidt zij de Koninginne des Hemels in de basiliek van St. Gervatius, haar den beminden zoon weêr te geven - en nu zal integendeel het bloed van dit schuldeloos slachtoffer, ter eere eener helsche godheid, vergoten worden!

Hunibald ziet met een fier en onverschillig oog de toebereidselen tot de marteling. In zijne aderen bruist het bloed dier dappere barbaren, die nooit voor den dood verbleeken. Smeeken zal hij niet, dat zou ook nutteloos zijn: hij zal sterven, zooals het een christen, een martelaar betaamt. De Scald grijpt de sichel, welke aan zijn gordel hangt. Zoo zag men weleer de opperpriesters van Aulidië gereed om den goden van den Olympus, de dochter des konings op te offeren, die de volken ter vernieling van Illion opleidde.

Sigewald richt nogmaals de oogen ten hemel, schudt de bandeletten, die zijn sneeuwwit haar versieren en het noodlottig wapen zwaaiende, spreekt hij, op huiveringwekkenden toon, het voor hem geheiligde formuul uit, dat de oudheid ons niet heeft bewaard en in het geheim van Germanje's bosschen begraven blijft.

De zoon van Warnaker verkeert in eene verschrikkelijke onrust; zijn oog dwaalt rechts en links en niets ontwaart hij dan de woeste gezichten der saamgezwoornen. De verwachtte hulp daagt niet op. Toch nadert hij de offerplaats; reeds beschouwt hij Hunibald als een broeder; en schoon ongewapend heeft hij het stellig besluit genomen hem te verdedigen of met hem te sterven!

Sigewald had zijne bezweering uitgesproken; het staal daalde neêr; Wibo was op het punt den grijsaard te lijf te vallen, om zijnen arm tegen te houden, toen plotseling een huiveringwekkende kreet, door duizende echo's van bosch en berg herhaald, weêrschalde. Op hetzelfde oogenblik scheen ieder boom een wapenknecht voort te brengen; twee honderd krijgslieden omsingelden de vlakte.

Het staal viel Sigewald uit de handen.

- Verraad! riep hij. Wibo!....

(1) De Walkyren waren toovergodinnen, die de legers opvolgden en den oorlogsdrift in de strijders gaande hielden.

Maar Wibo had bliksemsnel de boeien van Wulfram's zoon doorgesneden en beiden verdwenen, met een sprong, in de grot, om deze verder op langs uitwegen, den zoon van den Scald bekend, te verlaten.

Graaf Aper, vader van Landebert, dringt met het zwaard in de hand de omheining binnen.

- Frankische krijgslieden, roept hij, legt de wapenen neêr; geeft u op genade van onzen geliefden vorst over!

Bij die woorden bonst de wilde Ranehar woedend in de hoogte; hij springt vooruit en zwaait dreigend zijne schrikwekkende wapenbijl.

- Christenhond, brult hij, uwe woorden maken u den dood schuldig! Een Frank legt nooit de wapens neêr!

En terwijl de andere saamgezwoornen, achter eene groep boomen verscholen, zich bereiden om wraaknemend te sterven, valt Ranehar graaf Aper aan, dien hij in een omzien hoopte neêr te slaan. Nu begint

er een verschrikkelijk gevecht. De graaf heeft zijn zwaard in de schede gestoken en insgelijks zijn bijl gegrepen; hij wil met gelijke wapens strijden.

De bijlen vliegen schitterend en bliksemend door de lucht en vallen met een schokkend geweld op de ijzeren harnassen. Het zweet zijpelt den strijderen van het voorhoofd, door een zwaar vizier beschermd.

Ranehar vecht met al de woede van den haat en de wanhoop. Door zijne onstuimigheid als het ware verblind, weet hij geene regelmaat in zijne slagen te brengen. Aper is kalmer; de ouderdom heeft zijn edel voorhoofd verhoogd en zijne haren besneeuwd; in het wapenkleed is hij oud geworden.

Toch heeft hij nog de kracht van den jongen krijger, en voegt bij deze de ondervinding der zoo vaak te boven geworstelde gevaren.

Ranehar verdubbelt zijne pogingen; hij zwenkt met eene schrikwekkende snelheid rond graaf Aper; het zand stuift in stofwolken onder zijne voeten op. Aper altijd kalm genoeg om de beweging zijns vijands te bespieden, ontwijkt met behendigheid elken slag. Hij toch doet niet, zoo als zijne tegenpartij, nutteloozе aanvallen; doch op het oogenblik dat Ranehar weêr zijne bijl in de lucht zwaait, valt die van Aper met verpletterende kracht op het hoofd zijns vijands neêr.

Ranehar wankelt en valt; in een stroom bloed ontvliedt zijne ziel het lichaam.

In het diep der vlakte had middelerwijl eene verschrikkelijke slachting plaats. Veertig lijken van saamgezwoornen lagen badend in hun bloed op den grond. Sigewald lag aan den voet van den heiligen eik; een bijlslag kliefde zijn schedel. De ongelukkige had den afval des zoons van Warnaker niet willen overleven; de grijsaard vereenigde zich met de strijdende Franken, en een zwaard gevraagd hebbende, stierf hij in de hoop van naar zijne goden, in het Walhalla, te gaan.

DE ABDIJ VAN AULNF.

De saamgezwoornen hadden zich met een bewonderenswaardigen moed verdedigd; de bepaalde wil van liever te sterven dan zich over te geven, had hunne krachten verdubbeld, en meer dan een aanvaller had het met den dood betaald. Negen der saamgezwoornen verdedigden zich nog. Aan hun hoofd stond Bartaold. Met woord en daad wakkerde hij hen aan. Men gelukte er in hen te omsingelen, echter niet zonder dat zij eenige mannen ter neêr sloegen; zij werden geboeid en naar Trajectum gebracht.

Graaf Aper trad, bedroefd en nadenkend, aan het hoofd van zijne gedunde bende; hij betreurde een zegepraal die het leven aan zooveel dapperen kostte; maar toch wenschte hij zich geluk, wellicht het Christendom en het koningdom in Gallisch-België gered te hebben. Hij had aan Theodardus moeten beloven, geen bloed te zullen vergieten en vooral het leven van den ouden Sigewald te sparen. Helaas! ondanks hem was het een bloedbad geworden; zijn voorgevoel mocht hem niet misleiden: als men Franken voor zich had, moest men wel tot het uiterste overgaan.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 39]

Maria van Burgondie.

De dochter van Karel den Stoute en Isabella van Bourbon, Maria van Burgondië werd den 13 februari 1457 te Brussel geboren en volgde, pas 21 jaar oud, haar vader, die in den slag van Nancy gedood werd, in de hertogelijke waardigheid op.

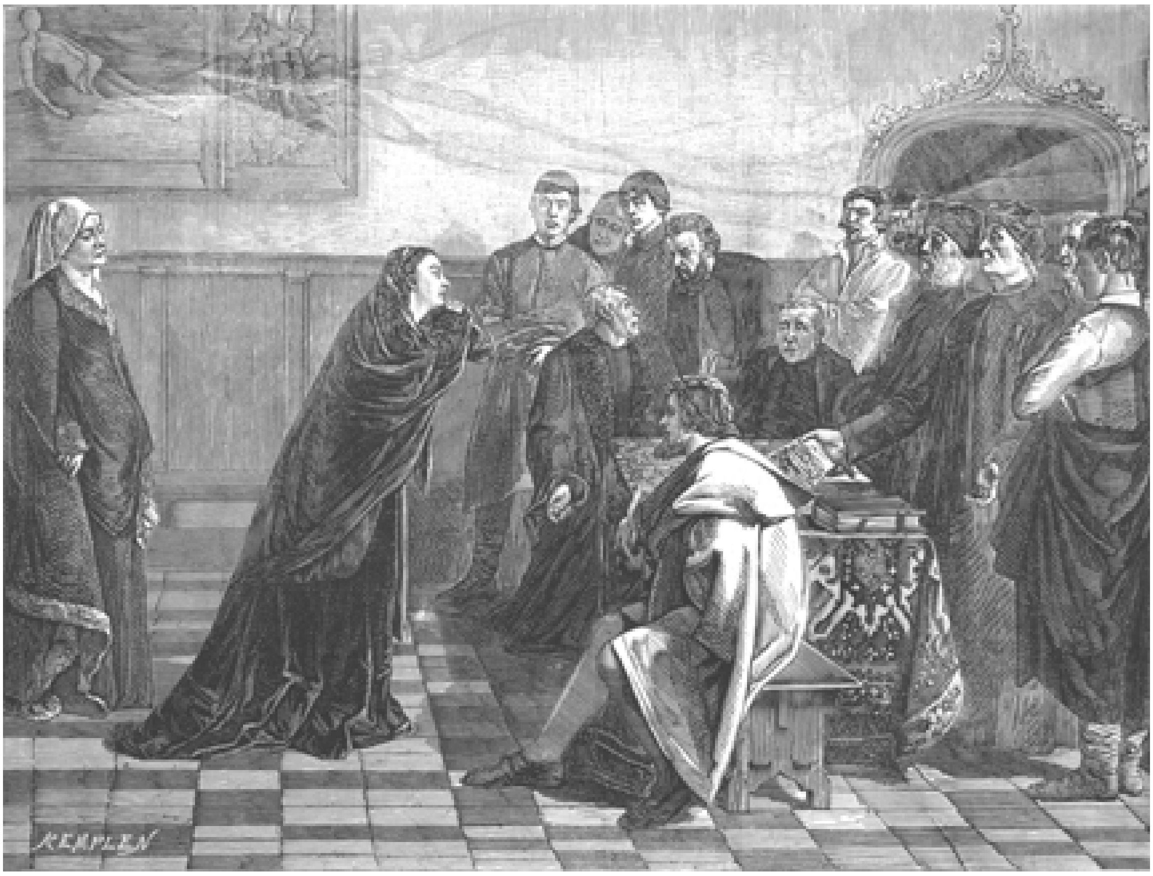

MARIA VAN BURGONDIE.

Pas zagen de Brabanders en Vlamingen, dat scepter niet meer door eene ijzeren hand gedragen werd, of zij staken de oproervaan in de hoogte.

Niet alleen was het gevaar langs binnen groot; maar ook was het groot langs buiten. Immers, de trouwelooze Lodewijk XI viel met zijne troepen in Burgondië, blies het oproervuur in de vlaamsche steden meer en meer aan, en hoopte alzoo Burgondië in eigendom te behouden.

Daarin gelukte die helsche kroondrager grootendeels.

Vlaanderen, rijk en weelderig geworden, dacht er aan het bestuur der gewesten zelf op zich te nemen, en de Staten dwongen de jeugdige vorstin al de voorrechten weêr te geven, welke het volk door het oproermaken vroeger verbeurd had.

Eindelijk zonden de Staten gezanten tot den koning, om over den vrede te onderhandelen. Maria, hiervan bewust, vaardigde heimelijk de heeren Hugonet en Himbercourt af, om het gezantschap der Staten te dwarsboomen. Een brief, door die heeren den koning overhandigd, bevatte, dat zij, de hertogin, enkel en alleen vertrouwen had in Hugonet en Himbercourt, in den heer van Ravestein en hare moeder.

Wat deed de koning? Toen het gezantschap der Staten bij hem kwam, overhandigde hij den geheimen brief van Maria, ten bewijze dat hij met hen niet in onderhandeling treden kon.

Naar Gent teruggekeerd, riepen de gezanten den raad bijeen. Maria van Burgondië was aanwezig. Het feit van den brief werd openlijk in de vergadering aangeklaagd, en zij, de vorstin, niet kunnende veronderstellen dat Lodewijk XI een verrader was, loochende het bestaan van dat schrijven.

De onvoorzichtige! Die leugen was de zegepraal der tegenpartij. Men toonde haar den beschuldigenden brief en de vorstin moest schaamrood worden voor hare oproerige onderdanen. Het is dit oogenblik in het veel bewogen leven van deze jonge hertogin, dat de kunstenaar Wauters, op onze eerste bladzij, heeft weêrgegeven.

Men heeft gezegd, dat de hertogin in rouwkleed, met loshangend haar en leunend op den arm eens grijzen priesters, door de menigte gedrongen en tot voor het schavot gekomen was, waar zij aan het volk genade voor de veroordeelden afsmeekte.

Treffend is dit tooneel voor de tooneelschrijvers; doch het rijmt niet, volgens de geleerden, met de geschiedenis. Wel zou zij eens ter Vrijdagmarkt gegaan zijn, om de mannen der gemeente tot genade aan te sporen. Het volk gaf echter ten antwoord, dat het gezworen had recht te doen over rijken en over armen; dat overigens het recht zou zegevieren.

Op dit antwoord boog zich de gravin van Vlaanderen voor de mannen der gemeente, zegde hun goeden dag en ging heen met haar gevolg.

In augustus 1477 trad zij in het huwelijk met Maximiliaan, zoon van Ferdinand III, keizer van Oostenrijk, en dit huwelijk was de aanvang der grootsche macht van dit rijk. Maximiliaan dwong den franschen koning tot den vrede, en gelukkige dagen schenen nu voor Maria en Maximiliaan te zullen aanbreken, toen zij, te Brugge ter jacht zijnde, van het paard stortte en drie weken na den val, den 27 maart 1482, overleed.

Maria van Burgondië liet twee kinderen achter: Philippe, vader van Karel V en Margaretha, bijgenaamd *la gente damoiselle*. Men roemt Maria's goedaardigheid en schoonheid, welke laatste ook door de overgebleven portretten bevestigd wordt. ‘Het is van haar,’ zegt baron de Reiffenberg, ‘dat het woord voortkomt *lèvre autrichienne*, welke men liever *lèvre bourguignonne* moest noemen, en waarvan Torquato Tasso zoo geestig spreekt, in een sonnet aan de gravin de Scandiano.’

Muizen- en katten-verdriet,

naar eene schilderij door Van den Bossche.

Op de keukentafel staan eenige voorwerpen, welke waarschijnlijk nog door de hand der marmitkoningin moeten gaan, om in smakelijke spijzen hertooverd te worden. Die voorwerpen zijn hier echter slechts bijgaande zaken; het muizen- en katten-verdriet is, in deze doode natuur, de hoofdzaak.

Voor het venster zit, in loerende beweging, de kat, die het juist niet op den selderie, de ruwe appelen of de citroenen gemunt heeft; maar wel op de twee vlugge langstaartige muizen, die rond de glazen stulp snuffelen.

Voor de kat is het wel degelijk de straf van Tantalus; maar ook de muizen onderstaan die straf, want hoe zij langs de stulp zoeken, er is daar geen spleetje dat haar toegang kan geven tot het malsche stuk goudsche kaas.

De schilder Van den Bossche is een onzer landgenooten; verscheidene zijner stukjes versieren engelsche kabinetten.

Gedwongen verkoop.

Wij kennen weinige zoo ingrijpende tooneelen, als de gedwongen verkoop, waarmeê Fritz Reuter een zijner verhalen begint: al wat schilders en dichters tot nu toe, op die stoffe, hebben bijeen gebracht, kan niet bij het prangende van dat hoofdstuk vergeleken worden.

Ook zullen wij niet trachten dien begaafden schrijver eenigszins nabij te komen, ofschoon de toestanden, in zekeren zin, elkander benaderen.

Alles duidt aan, dat wij ons hier in een huis bevinden, waar welvaart en zelfs weelde heerschte, zoolang de man, de vader leefde; doch eens deze gevallen, blijft aan de jonge weduwe en haar kind niets over dan gebrek en ellende.

Arme vrouw!

Wij hebben er velen zoo gekend. Ofwel zij leefden zonder op den dag van morgen te denken; ofwel zij waren gedwongen, ten einde stand te houden in de wereld, de winsten van een geheel jaar en meer dan deze, te verteeren; ofwel zij leenden hun talent aan baatzuchtigen die zich schraapachtig verrijkten, zonder te willen denken, dat ook de geest, die hun kapitaal vruchtbaar maakt, recht heeft op rust en onbezorgdheid in het toekomende.

Doch neen, wij hebben hier misschien een tafereel voor ons van een dier stoute en alles wagende spelers ter beurze, die zich in alle Banken, in alle Crediet- en Nijverheidsmaatschappijen trachten te nestelen; die met millioenen spelen gelijk wij met pepernoten, en ofschoon dikwijls schurken in de ziel, voor de eerlijke menschen van onzen tijd gehouden worden.

Eens komt echter de tegenslag: gansch die fortuin, waaraan een aantal zweet- en bloeddroppels der al te vertrouwelijke burgers kleven, valt plotseling in duigen en brengt den roekeloozen speler op de bank der beschuldiging, welhaast in de gevangenis en wellicht wel in het graf.

Welk ook het geheim is, dat daar, in dat huis der weelde, rondwaart, zeker zullen wij die jonge vrouw en het onnoozele kind den steen niet toewerpen. Het ongeluk zegt ons, beiden te eerbiedigen!

Die bedroefde, maar nog schijnbaar kalme moeder, stelt met de groep onverschillige koopers, een treffend contrast daar. Het moet haar grieven, bloedig grieven, al wat haar lief was, stuk voor stuk te zien wegdragen; stuk voor stuk dat inwendige huis, met zooveel kosten, zorg en liefde opgebouwd, te zien afbreken.

Immers, wij vereenzelvigen ons met een aantal kleinigheden in ons huis; wij beschouwen deze niet zelden als gedeelten van ons aanzijn. Dat is hoofdzakelijk het geval met die kleine geschenken, door ons gegeven of door ons gekregen, in oogenblikken als men elkander inniger dan ooit aan het hart drukt en kust; als men inniger dan gewoonlijk gevoelt hoe noodig men aan elkander is en God bidt, dat hij ons nog lang - jaren lang voor elkander moge sparen.

Als dergelijke voorwerpen, welke familie-heiligdommen geworden zijn, in vreemde en onverschillige handen overgaan, moet dit het hart doen week worden, en er is, wij beseffen dit, veel zielskracht noodig om het gewicht van dat lijden te dragen.

De gehechtheid aan die dingen ligt niet in stoffelijke waarde - neen; dit gevoel is een van die geheime opwellingen in ons hart, welke, nagespoord tot in het uiterste, zich aan verhevener en grooter gevoelens verbindt.

De geest der eeuw, die alles verstoffelijkt, lacht zonder twijfel met dit gevoel; doch wanneer eens alle die fijne gevoelens des harten zouden doorgesneden zijn, zou ook alle poëzie des huiselijken levens verdwijnen; de mensch zelve zou eenige trappen lager op de maatschappelijke ladder staan, en wij zouden een grooten stap nader tot eene algemeene omwenteling hebben afgelegd.

Kleine feiten hebben, in de samenleving gelijk bij de personen, groote gevolgen.

Aardbevingen en orkanen.
(*Vervolg en slot.*)

Wij spraken vroeger van kenteekens, welke zich in de natuur opdoen en eene nadering van dergelijke ramp voorspellen.

Als in Zuid-Amerika een der vulkanen ophouden rook uit te werpen, weten de bewoners van den omtrek dat er eene aardbeving aanstaande is.

In 1759, van 29 juni tot 28 september, liet zich in Mexiko voortdurend een onderaardsche donder hooren en hadden er lichte schokken plaats.

Werklieden die uit een guagava-bosch kwamen, bemerkten dat er assche op hunne strooien hoeden lag - een bewijs, dat er reeds eene opening in den grond gekomen was, waaruit vulkanische asch opstoof.

Het volk was radeloos, toen in hun midden een pater Jesuïet verscheen; die, als een echt zendeling Gods, het gevaar niet ontweek, maar hetzelve ging opzoeken.

Die geestelijke kwam uit het Jesuïeten-collegie van Patzkuaro, en had tot zending de bevolking te bemoedigen, raad te geven en in den uitersten nood bij te staan.

Zoodra de pater de op de stroohoeden gevlogen asch bemerkte, raadde hij de bevolking aan, onmiddellijk de vlakte te verlaten en naar den berg Aguasarko te vluchten.

‘Van de hoogte,’ zegt de schrijver, ‘zagen zij den dag nadien, hoe de vlakte waar zij tot dan toe rustig geleefd hadden, onder ijsselijk geschok, gespleten en doorkerfd werd en uit welke openingen sintels, zand, brokken steen, slijkerig water werden opgeworpen.

In het midden van vlammen, zag men eene groote, zware massa, alsof het een zwarte toren ware, oprijzen; gansch de vlakte werd opgelicht.

Die landstreek, eens zoo vreesselijk gehavend, is nu weêr kalm en rustig; de grond is andermaal overdekt met prachtige dahlia-bloemen en andere eeuwig bloeiende mexikaansche gewassen.

Doch als een altijddurend teeken van wat daar voorviel, staat er de Jorullo, een berg ter hoogte van 1700 voet, omringd door vijf, andere minder, hooge vuurspuwende bergen, die op hetzelfde oogenblik ontstaan zijn.

Die vijf worden kleine ovens “hornitos” genoemd, omdat zij altijd gloeien en rook opwalmen.

Twee beken, die voorheen door de suikerplantagiën kronkelden, verdwenen, en heete bronnen kwamen in de plaats.’

Wat is de mensch, zoo trotsch op zijnen geest, klein en onmachtig bij die reusachtige tafereelen der natuur!

Wij spraken hooger van den aard der bewegingen, hetzij in loodrechte, waterpas of draaiende richting: de laatste is zonder twijfel de gevaarlijkste.

In 1835 had er eene aardbeving in Chili plaats, waar de beweging waterpas bestond; bij die van Lissabon was zij horizontaal en bij die van Rio-Bamba in 1799 was zij draaiend.

De grond kliefde daar, scheurde en sloot zich weêr, zoodat het aan sommigen gelukte zich voor het inzwelgen te redden, door de twee armen uit te steken.

Vele verdwenen echter in die scheuren; gansche kudden muilezels werden ingezwolgen.

De grond golfde gelijk eene zee; de golving verhief zich tot vier of twaalf voet.
'Zware gebouwen zonken in den grond, zonder verbrijzeld te worden; twee dagen lang brachten de bewoners daarin door, voor dat men hen kon opgraven.
Zij openden en sloten als naar gewoonte de binnendeuren, gingen van de eene in de andere kamer, ontstaken de lampen, leefden van hetgeen er in huis voorhanden was, spraken met elkander over de kans van verlossing.'
Als Humboldt het niet vertelde, zegt vroeger gemeld tijdschrift, zou men het niet gelooven; deze meldt inderdaad dat eene gansche dreef boomen, zonder ontworteling, naar eene andere plaats verschoven werd.....
Op zee ondervindt men even als op het land de schokken eener aardbeving; men vertelt dat een schip van Liverpool naar Bombay, in het midden der Atlantische Zee, een hevigen schok onderstond; men dacht dat het vaartuig stiet, doch toen men peilde had men op 120 vademen diepte nog geen grond.
Een ander verschijnsel, dat, vooral op zee, den mensch met bangen schrik slaat, zijn de cyclonen, wervelstormen of hoozen.
Het was slechts na den verschrikkelijken storm in 1815, die Amerika verwoestte en na dien welke, in 1821, de uitbersting van den Hekla vergezelde, dat men een min of meer juist denkbeeld van de beweging der hoozen opvatte.
De wetenschap heeft hieromtrent haar laatste woord niet gezegd; maar de zeeman, die een dergelijke ramp heeft beleefd, spreekt er van, als van iets dat al het denkbare in verschrikkelijkheid te boven gaat.
De zee verheft zich tot op eene pyramidale hoogte, en valt met een zoo verpletterend geweld op het vaartuig terug, dat het voor het minste als een solferstek geknakt en gebroken wordt.
Uit dien helschen kring komen weinige schepen ongedeerd te voorschijn, indien zij er nog uit te voorschijn komen.
'Ik zag mij zelf,' zoo schrijft een zeeman, 'in het diepste van den krater eens vulkaans, die ten allen kante rond mij kookte..... Overal duisternis..... 't Was boven als het oog van den storm. Daarin rondgeslingerd is er geen hoop meer; gij zijt in de macht der hoos; zij speelt met u als met een nietig ding.'
Wild gebrul, klagend gehuil, duizend scherpe schuifelende, schokkende, donderende stemmen hoorde men rondom zich; masten knakken en kraken, reusachtige serpenten schijnen door het touwwerk te schuifelen.....
Onbeschrijfbaar, zegt de zeeman, is een zoodanige storm.
'Eensklaps,' zegt Michelet, 'komt de stilte..... Het brandpunt der hoos is voorbij. Dan, in het midden van bliksemslagen, die doof en blind maken, komt gij tot bezinning.
De storm heeft de masten gebroken, zonder dat gij er iets van gemerkt hebt.'
Het is moeielijk, zoo niet onmogelijk zich een juist denkbeeld van eene dergelijke ramp te vormen; doch wat de beweging des waters betreft, deze is niet ongelijk aan die welke men bekomt, wanneer men met eenen lepel, zeer snel, in een glas water roert.
Alsdan ontstaat er eene diepte in het water, terwijl dit laatste zich ten allen kante verheft, en het is in die diepte dat, in zee, de schepen met een verbazende snelheid worden rondgeslingerd
De werkingskring dezer stormen is niet zelden, in den aanvang, zeer klein; soms blijven zij een of twee dagen, ongeveer op dezelfde plaats ronddwarrelen; de vooruitgaande beweging beloopt alsdan een of twee mijlen per uur.

Naar gelang zij hun uitgangspunt verlaten, worden omvang en snelheid grooter, ‘alsof,’ zegt een schrijver, ‘de hoos in hare eigene woede, gedurig nieuwe kracht vindt.’

Wat in den beginne slechts eene stofwolk was, neemt welhaast eene uitgestrektheid van 10 of 12 graden aan, en verzet zich twintigvoudig sneller dan wel daar waar de hoos haren oorsprong neemt.

Wij moeten in vreemde schrijvers geene indrukwekkende beschrijvingen van orkanen zoeken; de nederlandsche litteratuur is er rijk genoeg aan.

Haafner's reize door het eiland Ceylon, levert er een voortreffelijk bewijs van op: er is spraak van de orkaan die den 2 October 1782 des avonds, te Madras, losberstte.

‘Deze orkaan,’ zegt de schrijver, ‘kwam niet verraderlijk en onverwacht. Onmiskenbare voorteekens hadden het (Madras) meer dan eene week te voren van zijn komst verwittigd.

De ontroerde elementen - de gansche natuur - verkondigden zijne schrikkelijke nadering op menigerlei wijze.

De geregelde wind had opgehouden te waaien; zware buien, uit elken hoek geboren, verdrongen elkander, en eigenden zich, in haastige ongestadigheid, een kort gebied der lucht toe.

Men zag afgrijselijke monsters hunne diepe schuilhoeken verlaten, en naar de oppervlakte der zee stijgen; het strand was met wier, schelpen en andere voortbrengselen, die de zee uit haren kokenden boezem opgaf, als bedekt.

Vaak spreidde zich een rosachtige gloed, niet ongelijk aan de verre

MUIZEN- EN KATTEN-VERDRIET, NAAR VAN DEN BOSSCHE.

EEN GEDWONGEN VERKOOP.

en flauwe schemering van brandende dorpen, dreigend langs den heuvel; onophoudelijk beefden de bladeren van den *pipal* of wortelboom (dezes bladeren beven altijd bij een aannaderend onweêr); de maan rees in ongewone grootte, en de zon ging bloedig onder.

Uit onbekende oorden verschenen eensklaps eene menigte onweêrszwaluwen; scharen van meeuwen en andere zeevogels kwamen in onophoudelijken aantocht van den gezichteinder aansnellen; van verre hoorde men reeds hun ongerust geschreeuw, en in haastige vlucht ijlden zij om het strand te bereiken.'

Zooals wij reeds zegden, ook de landdieren legden een diepen angst aan den dag.

'Dicht ineengedrongen stonden de kudden in troepen bij elkander; diep stenende, staaroogden zij telkens omhoog, of zij lieten de hoofden treurig en neerslachtig hangen, en vergaten hunne weide.

De honden verhieven bij tusschenpoozen een naar en akelig geluid, en het wild kroop in holen en in het diepste der bosschen; met angstig gepiep vlogen de vogels heen en weder en zochten eene schuilplaats, men hoorde niet meer het schelle gezang der krekels, noch het eensluidend gesjerp der sprinkhanen.

De vorschen zelfs waren stom en kwamen niet te voorschijn - alles was met schrik vervuld, alles vluchtte en verborg zich en de lucht en het veld waren welhaast ledig van levende wezens.'

De dag, waarop de storm zou losbersten, brak aan; de hemel was met zwarte wolken bedekt; de hitte was stikkend.

Des namiddags trokken de reusachtige wolken bijeen; de dag werd nacht; er heerschte alom eene doodsche stilte. Eindelijk berstte het onweêr los.

'Als duizend te samen geketende donders,' zegt de schrijver en ooggetuige, 'die zich te gelijk uit het zwerk scheuren, zoo ontzettend was de uitbarsting van den woesten orkaan!

Het daverde van gezichteinder tot gezichteinder; de aarde beefde, de zee loeide.

In wervels opgeheven, vlogen terstond hutten, daken, riet en struiken, met heuvels van zand vermengd, dwarrelende door de lucht; de palm- en kokosboomen, ginds en weêr geslingerd, sloegen hunne kronen met een vreeselijk geruisch, tegen elkander.

Steil stapelden zich de golven opeen, hoog schuimend als gespitste bergen, welker kruinen wolken omgeven. Plasregens stortten op plasregens.

Het kraakte alom van donderslag op donderslag, en de lucht stond reis op reis in lichten brand van weerlicht en bliksems.

Onder het brullen der winden hoorde men het bulderen der baren en het bruisen der regenvloeden - alles was in eene schrikkelijke verwarring, in ijselijk oproer; hemel en aarde weergalmden van het oorverdoovend gedruisch.'

Wat de schepen betreft, deze, zegt Haafner, slingerden door elkander en werden door de zware stortzeeën tegen elkander aangebotst en verbrijzeld.

Die, wier ankerkettingen niet gebroken werden, daalden en stegen en werden, weêr dalend, in de kokende diepte begraven.

'.... Op het laatst overstelpt van een waterberg, terwijl zij in de uitgeholde zee schieten, rezen zij niet meer en smoorden voor hunne ankers; dan weldra, van de eene golf na de andere getroffen, stoof een stroom door de verbrijzelde zijden der schepen.

Vergeefs klommen de ellendige schepelingen naar den top van den zinkenden mast, en riepen en wuifden in doodsangst over de bruisende diepte - de afgrond

opende zijne wijde keel, en verslond het gansche gevaarte; achter hen volgende de getrechterde maalstroom en de woeste baren rolden over hen heen.'

Welke verwoestingen eene aardbeving kan aanrichten, zien wij op de beide gravures van blz. 312, welke genomen zijn naar eene oude duitsche teekening. De eerste geeft het stadje Plûrs te zien voor de aardbeving van het jaar 1618; de tweede is gemaakt na de verwoesting van het stadje in genoemd jaar.

Twee liedjes voor muziek.

I.
Gelijk verleden jaar!...

't Is weêr in 't lieve meisaizoen,
   Gelijk verleden jaar!...
Het gras der weide is malsch en groen,
   Het bekelijn vloeit klaar.
De bloemen pronken, rein van kleur
En spreiden zoeten balsemgeur,
   Gelijk verleden jaar!...

De vogel zingt zijn liedje in 't bosch
   Gelijk verleden jaar!...
En vlecht zijn nest met pluim en mos;
   De lucht is blauw en klaar.
En in de weide, in veld en dal,
Daar bloeien bloemkens overal,
   Gelijk verleden jaar!...
Mei 1872.

II.
Langs de Leie.

's Zomers loopt het vol van lust,
Door de warme zon gekust,
   't Zilverig Leiewater;
't Vloeit al krinklend lijk de slang,
Zachtjes voort, de weiden langs,
   't Zilvrig Leiewater.

Aan de boorden, weeldrig schiet
't Rillend lis en 't suizend riet
   Opwaarts uit het water;
Lonkend tusschen gras en mos,
Plooit de bloem heur knopjes los,
   Langs het Leiewater.

Met mijn dichters in de hand,
'k Wandel dikwijls aan den kant
   Van het Leiewater,
Want, daar wandelen is mij zoet;
Licht en donker, kleur en gloed,
   Lieflijk Leiewater.

Kortrijk.
FERD. CREMMERY.

De zoon van den Scald.
Legende uit de eerste dagen des Christendoms,
door Pater Servatius Dirks.
(*Vervolg*.)

III.
De verleiding.

Hij, die in de hooge hemelen het lot der volken in handen heeft, had het eedgespan der boozen doen mislukken, en voor eenigen tijd den troon van Austrasië bevestigd. Het oproer, in zijn aanvang versmacht, was eene waarschuwing geweest voor de zorgelooze dynastie, en tevens eene nieuwe aanprikkeling voor den ijver van den grooten Theodardus.

Hilderic hield er echter minder rekening van; toch vereenigde hij weldra de twee frankische koningrijken onder een en denzelfden scepter en bereikte het toppunt van voorspoed. De tweede legde meer en meer waakzaamheid aan den dag, was onvermoeid daar waar goed te doen, kwaad uit te roeien bleef en stierf eindelijk als slachtoffer van zijnen ijer.

De raadsbesluiten der Voorzienigheid zijn ondoorgrondbaar! Eene eeuw later was het overschot der Merovingische dynastie - neêrgeslagen door diezelfde mannen, door welke zij al te veel gespaard was - in de vergetelheid verzonken, terwijl het Christendom zegepralend uit het bloedbad opsteeg, hetwelk het doorwaad had en zich verbond met de Austrasische opperhoofden, die het beschaafd had en de veroveraars der wereld werden.

Den 2. September van het jaar 662, was een plechtige dag voor Trajectum.

Reeds in den vroegen morgen stroomde het volk naar de basiliek van St. Gervatius: het vulde alle beuken op en omzette alle wegen, die tempelwaarts geleidden.

De opperpriester Theodardus, met den mijter op en de van goud en edelgesteenten glinsterende koorkap om - een geschenk van koning Sigebert aan den heiligen Remaclus, en dat enkel op de groote feestdagen gebezigd werd - zat, omringd door zijne geestelijkheid, in de koor-nis en op den bisschoppelijken troon.

Rechts stond, nederig, de zoon van graaf Aper, de diaken Landebert, leerling van Landoalt en van Theodardus. Welhaast zal hij tot den priesterrang verheven worden en later, door zijne deugden en zjjn martelaarschap, den stoel van Trajectum met nieuwen luister omgeven.

Het trompetgeschal laat zich in de straten hooren; het getrappel der paarden en de toejuichingen des volks, vermengen zich met de tonen der bazuinen. De bisschop daalt van zijnen troon; het kruis wordt voor hem uitgedragen en gansch zijne geestelijkheid volgt. Hij nadert de deuren des tempels, om er den machtigen meier van het paleis, Wulfoald, te ontvangen - hij, die vergezeld is met graaf Aper van Wintershoven, Wulfram van Eckheim en andere grooten.

Onder het groot portaal, aan den voet van den doopvont, zat een jonge man op de knieën; tien andere jongelingen, allen in witte tunica's gekleed en met brandende flambouwen in de hand, omringden hem.

De jonge man was Wibo, de zoon van Warnaker, den Scald; hij is op het punt het doopsel te ontvangen en in de gemeenschap der Christenen te treden. De heer Wulfram en de vrome Harisplendis, moeder van Landebert, zouden hem in den doop bijstaan.

Imnehilde, de weduwe des heiligen konings Sigebert, droeg den zoon van den Scald eene reine genegenheid toe. De godvreezende vorstin, gedurende de minderjarigheid van haren neef, regeerde in overeenstemming met den meier Wulfoald, Austrasië. Alles werd namens koning Hilderic volbracht. In de groote plechtigheden zat het koninklijk kind, den diadeem op het hoofd, op den troon met een oosterschen luister versierd; het speelde met den kleinen scepter, waarvan het de beteekenis nog niet kende. Helaas! diezelfde scepter moest later in zijne handen een geessel voor zijn volk worden!

Imnehilde had zich voorgesteld dengene, dien zij den redder van het koningdom noemde, tot den hoogsten trap van fortuin op te voeren. Zij schonk hem het leengoed van Marsana, de nalatenschap van Ranehar, en dewijl hij nog niet mondig was, plaatste zij hem onder de voogdijschap van Wulfram, die den knaap als den zijne aannam, dankbaar als hij was voor het redden van het leven zijns kinds.

Helaas! het ware wellicht beter geweest voor den zoon van Warnaker, dat hij de baan, door Theodardus aangewezen, gevolgd hadde. Onder het getal der novicen van de kathedraal aangenomen, zou hij zijne studiën, onder de leiding van den geleerden Landoalt, hebben volbracht en was wellicht een heilig priester geworden. Thans, omringd door al de grootheid der wereld, ten toppunt der fortuin, zal hij zijne ziel verderven. Voorwaar, het is eene waarheid, voorspoed is niet altijd eene belooning!

Op denzelfden dag dat de jonge neophiet, door het water der hergeboorte, gezuiverd werd, verworgde men Bertoald van Elslonia en dezes handlangers. De burchten der oproerlingen werden door de krijgs-knechten van graaf Aper overweldigd, en in naam des konings bezet.

Na het doopsel werd Wibo - dewijl hij van adellijken bloede was - in de school des paleizes opgenomen, ten einde in de latijnsche letteren onderwezen te worden. Te dien tijde stelden de edelen er eene eer in, den geest te ontwikkelen en te beoefenen; de vorsten beschouwden dit als iets aan hunne grootheid verbonden; zij oefenden zich in schrijfstijl, in welsprekendheid en soms in de poëzie. Later, in de dagen der feodaliteit, hield de ridder alle geestesontwikkeling voor eene vernederende bezigheid en den vrijen krijgsman onwaardig.

Theodardus was de leidsman in het onderwijs; de prelaat begreep hoe hoogst noodwendig het was over de eerste jaren eener jongelingschap te waken, die eens de steun van den staat wezen zou, en die integendeel den staat zou ondermijnen, wanneer zij niet in de deugd werd opgekweekt.

In het eerste half jaar, na het doopsel, leefde Wibo verre van de wereld, in het bisschoppelijk verblijf, om zich de leer des Christendoms grondig eigen te maken. Zijn geluk was volkomen. Het voorbeeld des bisschops en des ijverigen diakens Landebert, de raadgevingen, welke hem door die twee heilige mannen gegeven werden, maakten diepen indruk op zijnen geest, op zijn hart.

Ofschoon in het heidendom opgevoed, kende de zoon van den Scald nooit de ondeugd; zijne maagdelijke ziel ontving gretig de reine indrukken der genade, die genotrijke dauw, die zuivere geestelijke vreugde, welke God zoo ruim geeft aan allen, welke nog kinderlijk in hunne godsvrucht zijn.

Volgaarne zou Theodardus hem onder zijn oog hebben gehouden; onmeetlijk ware het goed geweest, dat Wibo tusschen de heidenen had kunnen bewijzen: immers, hij kende al de geheimen der noordsche godenleer. Overtuigd hoe ongegrond deze was, zou hij haar des te beter kunnen bevechten.

Zes maanden na den doop eischte Wulfram zijn pleegzoon op. De nieuwe heer van Marsana moest in het paardrijden en in het behandelen der wapenen - eene eerste noodwendigheid voor de vrije mannen bij de Franken - onderwezen worden. Daarna zou hij tusschen de koninklijke pages worden toegelaten, voor welke, als gezellen van den prins, de schitterendste bedieningen bestemd waren.

De zoon van Warnaker was innig bevriend met Hunibald, die sedert twee jaren in het koninklijk gezin dienstbaar was. De twee jonge heeren waren onafscheidbaar; het was alsof zij slechts ééne ziel hadden; de wensch en de wil van dezen, was ook de wensch en de wil van den andere - kortom, zij hadden dezelfde neiging in oefening en vermaak.

Helaas! die vriendschap, onder een zoo gelukkig gesternte ontloken en blijkbaar zoo oprecht, zoo hartelijk van beide zijden, was de oorzaak van Wibo's verderf.

Wulfram's zoon was de vriendschap van den eenvoudvollen jongeling, die hem het leven redde, niet waardig. Op zijn achttiende jaar was Hunibald bedorven; het

godsdienstig gevoel was schier versmacht in het hart, waarin het overigens nooit diepe wortels geschoten had.

De ongelukkige droeg de straf der achteloosheid zijner ouders. Zijn vader was er enkel en alleen op bedacht geweest zijn huis, in het oog der wereld, te doen schitteren en zijne buitensporige heerschzucht te voldoen; zijne moeder, eene trotsche en laatdunkende vrouw, was met ééne zorg behebt, deze namelijk, aan het hof boven alle andere vrouwen uit te blinken en deze in pracht te overtreffen.

De opvoeding van den kleinen Hunibald werd aan eenige huurlingen overgelaten, en men weet wat eene opvoeding van dien aard gewoonlijk voortbrengt.

Man en zijne daden meester geworden, neigde Hunibald tot allerlei ondeugden over. De veinzerij was hem als ingeboren en vandaar dan ook, dat hij uitmuntte in de kunst van bedriegen. Naar alles wist hij zich te plooien; zijn uiterlijk werd volgens de omstandigheden gewijzigd; om tot zijn doelwit te geraken, wist hij een schijn van godsvrucht aan den dag te leggen en met perkelooze onbeschaamdheid te liegen.

Wibo had in zijn karakter geene wapenen, om zich voor de verleiding zijns vriends te vrijwaren. In de schaduw van een woud, door twee dweepzieke grijsaards, verre van den handel en wandel der menschen opgevoed, was in zijn hart, wel is waar, de onschuld der genegenheid, dat gelukkige voorrecht der jeugd, bewaard gebleven; doch bij gebreke

van grondbeginsel en oefening, en bovenal door het gemis der heiligende genade, waren de echte deugden hem vreemd.

Is het inderdaad wel mogelijk zich met deugden te verrijken, indien men zijne ziel niet hardt in den strijd? En kan de deugd, die niet in de genade wortelt, die niet van hooger hand gevoed en gesterkt wordt, wel weerstand bieden aan den storm der driften?

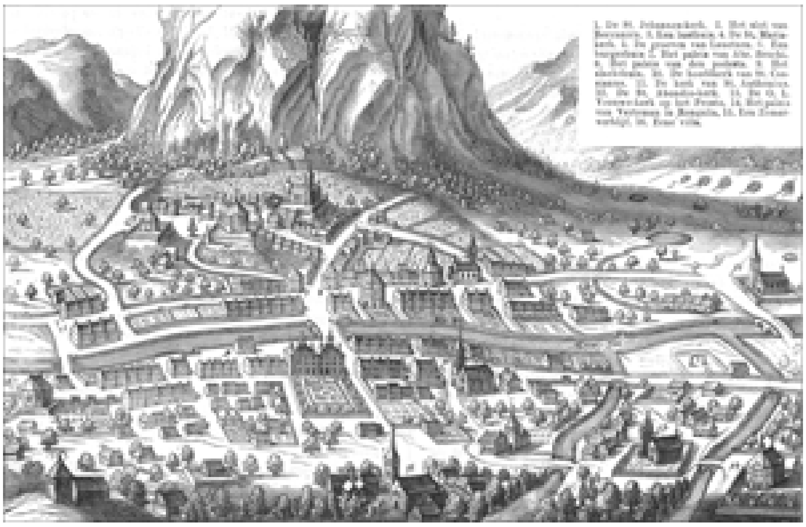

HET STADJE PLURS VOOR DE AARDBEVING VAN 1618.

HET STADJE PLURS NA DE AARDBEVING VAN 1618.

Ten gevolge dezer van handeling, had de wilde heldenmoed, welke de zang der Scalden bezielde, nog slechts weinig indruk op het karakter des jongelings gemaakt. Nooit had hij die ruwe Sicambren, onder het drillen der werpspies ten strijde zien snellen; nooit hen dat wilde gebrul, het voorteeken van het bloedbad, hooren aanheffen. Zijn leven was heen gespoed in afwisseling van landelijke tafereelen, geheimzinnige offeranden, plengoffers, aanroepingen en barbaarsche zangen.

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 40]

Benjamin Disraeli.

Disraëli, die andermaal in Engeland aan het hoofd des ministeries staat, stamt af van eene rijke, oorspronkelijk joodsche familie. Zijn vader is schrijver van verschillende werken, onder andere van de *Curiosities of Literature*.

BENJAMIN DISRAELI.

De zoon werd in 1805 geboren. Na het gewone onderwijs te hebben genoten, trad hij in een handelshuis te Londen, doch hield zich, even als Tollens, en zooveel anderen, niettegenstaande de dorre cijfers, met de belletrie bezig. Als redacteur van *The Representative*, in 1826, mocht hij echter geen lauweren inoogsten.

Het was slechts met *Vivian Grey*, geschreven toen Disraëli twintigjaar telde, en waarin hij bloedig de pretentie der engelsche aristocratie geesselt, dat de jonge auteur naam maakte. Hij verliet Londen en reisde naar Egypte, waar hij *Contarini Fleming* schreef, zoo als hij, na Spanje, Griekenland, de Ionische eilanden, Syrië en voor de tweede maal Egypte bezocht te hebben, zijn *Revolutionary Epic* ontwierp.

Reeds had Disraëli destijds uitgegeven zijn the *Young Duke* en *Alroy.* Later schreef hij *Henriette Temple* (1836), *Venetia* (1837) en Alarcos, een treurspel (1839), *Coningsby* (1844), het zooveel indruk gemaakt hebbende boek *The Sybill* en eindelijk *Tancred.*

In dat tijdsverloop schreef Disraëli ook verschillende staatkundige brochures.

In 1832 had de schrijver, die reeds veel naam erlangde, eene poging gedaan om voor het Parlement gekozen te worden: hij liet zich als kandidaat voordragen in High Wycombe, doch mislukte.

Het was omtrent dien tijd dat zijne brochure *Wie is hij?* verscheen. Deze wel wat kwetsende vraag was gedaan door lord Grey, die, tijdens zijne kandidatuur, gebaarde den schrijver niet eens te kennen.

Eerst in 1837 werd Disraëli, als afgevaardigde van Maidstone, naar het Lagerhuis gezonden. Bitter had de schrijver met de gebreken en verkeerdheden der staatkundige mannen den spot gedreven; doch zou hij beter doen? *That is the question*. Ja, dat was de groote vraag, en Disraëli mocht er zich aan verwachten, dat men hem nu ook, op zijne beurt, het parlementsleven lastig maken zou.

De eerste redevoering, die Disraëli in het Parlement uitsprak, was zoo overdreven, naar het inzien der tegenpartij, dat iedere zinsneê met

een luidruchtig gelach werd begroet. De jonge redenaar was woedend. Slechts met moeite deed hij ten slotte de volgende woorden verstaan:

'Ik heb,' zegde hij, 'meer dan eens in mijn leven verschillende dingen aangevangen, en toch ben ik gelukt. Nu zal ik gaan zitten, doch er zal een tijd komen dat gij naar mij zult luisteren.'

En die woorden werden welhaast waarheid, ten minste na een jaar of meer; want in dat lange tijdsverloop deed hij den mond niet meer open; doch zijne tweede redevoering was zoodanig vrij van alle gezwollen woorden, dat de schrijver nu volledig in den redenaar doorstraalde.

In 1844 begon Disraëli, Robert Peel aan te vallen en af te breken, in 1846 viel deze staatsman en in 1852 ook zijne partij, waarop Disraëli als kanselier *of the Exchequer* optrad, en van dan af in de lotsverwisselingen zijner staatkundige partij deelde.

In alle die staatkundige bemoeiingen, hield Disraëli zich nog voortdurend met letterkunde bezig en schreef romans, wier verschijning niet zelden de hoogte van wat de Franschen een *événement* noemen, bereikte. Zijn laatste groot werk is *Lothaire*, dat echter onder meer dan een opzicht, onze goedkeuring niet wegdraagt.

Fierder dan op zijne staatkundige overwinningen, is Disraëli op de palmen, die hij op het letterkundig veld mag inoogsten. Gaarne roemt hij er op, dat hij slechts een *gentleman der pers* is.

Zoo als men weet, behoort Disraëli tot de partij der torys, tot de behoudende partij, ofschoon hij vroeger tot die der wighs overhelde. Onder staatkundig opzicht was zijne toetreding tot het ministerie, voor de behoudende partij in Europa, een ontegenzeggelijk voordeel.

De gebroken kruik.

Het onderwerp is oud, voorzeker! doch het is, in dit geval, zeer lief, gevoelig, zeer kunstrijk behandeld. Het kind heeft de kruik gevuld, doch het snorren van een vogel in de takken, het springen van een eekhoorn, het gonzen eener goudvlieg, heeft het de kruik doen neêrzetten en de steen, waarop zij wel wat roekeloos neêrkwam, maakte er, jammer genoeg! eene opening te veel in. Het kind heeft gewis op hare kruik geene luchtkasteelen gebouwd, gelijk het meisje der fabel; doch het zal bekeven, misschien wel geslagen worden. Doch neen, in het laatste geval zou zij met eene stiefmoeder moeten geplaagd zijn en dat hopen wij niet. Zeker is het, dat de kunstenaar, die ons dit kleine tafereel teekende, talent en gevoel heeft.

Karel I, door Gustaaf Wappers.

Eenige jaren geleden stonden wij, in de tentoonstelling van Antwerpen, herhaalde malen stil voor eene schilderij van Gustaaf Wappers, voorstellende Karel I, die naar het schavot gaat.

De kunstenaar had in de koninklijke figuur, nog die edele, die verhevene majesteit weten weêr te geven, welke den ongelukkigen engelschen koning kenmerkte; er zweefde over die schilderij nog het heilige vuur der kunst, en ieder van ons bracht hulde aan de meesterhand van Wappers.

Karel I werd den 29 november 1600 geboren en volgde zijnen vader Jacobus I, in 1625 op. Engeland verkeerde te dien tijde, onder godsdienstig oogpunt, in een allerellendigsten toestand. De haat van den onverdraagzamen protestant, jegens al wat slechts den schijn had van een katholiek grondbegin, was ten hoogsten trap gestegen.

De koning was integendeel den katholieken geest genegen en dit, gevoegd bij zijn huwelijk met Henriette van Frankrijk, ontnam hem de sympathie der onverdraagzame protestanten. Met zijn Parlement niet kunnende regeeren, ontbond hij die vergadering herhaalde malen en liet haar ten slotte gedurende twaalf jaren ter zijde.

De godsdienstige moeilijkheden met Schotland, welk land zoo rampzalig door de protestantsche secten verdeeld was, en dat de koning aan de anglicaansche kerktucht wilde onderwerpen, waren de reden dat de oorlog losberstte.

Zoowel de kerkelijke als de parlementaire moeilijkheden, berokkenden Karel I veel moeiten en maakten de demping van den opstand des te onmogelijker. De Schotten, aan hunne presbyteriaansche vormen gehecht, wilden van geene onderwerping hooren en te recht zegde Welwood 'de anglicaansche liturgie zette de beide koninkrijken, van het eene einde tot het andere, in vlam.'

De Schotten vielen in Engeland en om aan dien inval te weêrstaan, moest de koning het sedert lang door hem verwaarloosde Parlement beroepen; doch dat Parlement, gekwetst, misnoegd, gekrenkt, was den koning vijandig en gunstig gestemd voor de oproerlingen.

Het werd dan ook andermaal ontbonden; maar nu ook, zonder hulpmiddelen, werd de koning, zich meer en meer in de grootste moeilijkheden verwarrende, gedwongen voor de rebellen achteruit te gaan, en voor het einde des jaars moest hij reeds, ondanks zijnen tegenzin, andermaal het Parlement beroepen, hetwelk in de maand november, onder de benaming van het 'lang parlement,' geopend werd.

Uit dat Parlement kwam de beschuldiging van hoogverraad tegen Thomas Wentworth, graaf Strafford, gunsteling des konings, voort en die dezen laatsten, als het ware, den weg naar het schavot baande.

Doch wij kunnen alle de wetenswaardige bijzonderheden, in dit woelige en dikwijls misdadige tijdvak, niet volgen; - het zij genoeg te zeggen, dat zoo wat alle machten de grenzen van haar gebied overschreden hadden, en men zich dus voortaan aan ieder geweld mocht verwachten.

Hoe het zij, de koning werd in 1645 verslagen, en denkende zich op edelmoedigheid te mogen beroepen, gaf hij zich aan zijnen vijand, aan de Schotten, over. Deze echter, door partijhaat verblind, *verkochten* voor een ellendige som geld, het slachtoffer aan de secte der independenten, dat is aan Cromwell en zijne handlangers.

Engeland, niet minder door partijhaat verblind, voegde eene bloedige daad bij zoovele andere, die dat volk op het geweten wegen; het veroordeelde den koning ter dood en denzelfden dag, den 30 januari 1694, richtte men, voor het paleis Whitehall, het schavot op.

Karel I zag den dood met kalmte in het oog. Hij sliep rustig vier uren en wakker wordende, deed hij tot zijn toilet overgaan; hij verlangde met zorg gekamd te worden en vroeg een hemd meer.

''t Is koud,' zegde hij, 'het jaargetij is guur; ik zou wellicht beven; mijne vijanden zouden nog wel zeggen, dat ik bang ben en dàt zou hen te veel genoegen geven.'

De bisschop van Canterbury, Juxon, kwam den koning in zijne laatste oogenblikken bijstaan en las, in het evangelie van Mattheus, het verhaal van het lijden O.H.

'Hebt ge met oogmerk dit kapittel gekozen, Mylord?' vroeg de koning.

‘Sire,’ was het antwoord, ‘het is 't Evangelie van den dag.’

Dat trof den koning.

Te 10 ure trad kolonel Hacker binnen en zegde met eene stille en bevende stem:

‘Sire, het oogenblik, om naar Whitehall te gaan, is gekomen. Uwe Majesteit zal ginds nog meer dan een uur kunnen rusten.’

‘Ik vertrek onmiddellijk,’ zegde de koning, ‘laat mij alleen.’

De kolonel ging heen; de koning nam den bisschop bij de hand en mompelde: ‘laat ons gaan.’

In het paleis gekomen, daar waar hij voor zijnen val gewoond had, waar hij gelukkige oogenblikken met vrouw en kinderen gesleten had (de koningin en de prins van Wallis waren naar Frankrijk overgesteken), ging de veroordeelde tusschen twee rijen soldaten door. Vele vrouwen en mannen waren daar, en 't is op dit oogenblik dat de schilder, door eene knielende vrouw, den koning eene roos laat aanbieden - hulde van liefde en verkleefdheid van het volk jegens den monarch.

Op het einde van de zaal der banketten, had men den vorigen dag eene opening in den muur geslagen, langs welke men gelijkvloers op het schavot treden zou. Dit laatste was met rouwfloers overspannen, eene huichelarij van wege de rechters, want zij jubelden inwendig om den dood.

Aan den blok stonden twee gemaskerden, beiden in matrozenkleêren: de beul bleef alzoo onbekend.

De koning wilde het woord tot het volk richten, doch de soldaten waren derwijze geplaatst, dat deze toespraak onmogelijk kon ge-

hoord worden. Karel wendde zich dan ook slechts tot Juxon en de weinige aanwezigen, en rechtvaardigde zijn gedrag.

Terwijl hij sprak, raakte iemand aan de bijl, waarmêe men den koning het hoofd moest afslaan; driftig keerde de vorst om en zegde:

'Bederf de bijl niet; zij zou mij des te meer pijn doen.'

Zijn lange haren borg hij, op verzoek van den beul, onder een zijden kapje, en terwijl hij dit deed, zegde hij tot den bisschop:

'Ik heb voor mij eene goede zaak en een genadigen God.'

'Ja, Sire,' luidde het antwoord, 'gij hebt slechts een enkelen stap, vol angst en onrust, af te leggen; maar hij doet u een langen weg overstappen, dien van de aarde naar den hemel.'

'Ik ga van eene verderfelijke tot eene onverderfelijke kroon over, en daar zal ik geene onrust te verduren hebben.'

De koning ontdeed zich van eenige zijner kleedingstukken, zag naar den blok, verzocht den scherprechter dezen goed vast te plaatsen en voegde er bij:

'Ik zal een kort gebed doen; wanneer ik de hand uitsteek, dan...'

Hij legde het hoofd op den kapblok, hief de handen ten hemel en bad. De gemaskerde de haren des konings aangeraakt hebbende, om deze te verleggen, meende Karel dat hij op het punt was van toe te slaan; hij verzocht hem te wachten.

Nog een oogenblik en de koning stak de hand uit; de slag viel en scheidde het hoofd van de romp. De beul greep het lokkig hoofd en dit aan het volk toonende, zegde hij:

'Ziedaar het hoofd eens verraders.'

Het volk zuchtte en morde, en velen stormden vooruit om hunne zakdoeken in het bloed van het slachtoffer te doopen. Ruiters dreven de groepen uiteen. Toen Cromwell het lijk in de kist zag liggen, zegde hij onbeschaamd:

'Het was een sterk lichaam en had nog lang kunnen leven.'

Weinige dagen na zijne onthoofding, verscheen het boek *Eikon Basilike*, waarvan Malcolm Laing gezegd heeft, dat, ware het acht dagen vroeger verschenen, de koning zou gered geweest zijn. Men dacht algemeen, dat de koning er de schrijver van was. Andere zijner pennevruchten verschenen in 1651 bij Samuel Browne, in den Haag.

Het kasteel van Fontaine-l'Evêque.

Tusschen Bergen en Charleroi - die landstreek in onze dagen gansch aan de nijverheid opgeofferd - vindt men hier en daar nog een hoekske grond, dat aan den smeltoven en den koolput onttrokken blijft, en een overschot aanbiedt van al het wilde en schilderachtige, dat de bergachtige natuur in het Walenland vroeger bevatte.

Onder deze uitzonderingen tellen wij het kasteel van Fontaine-l'Evêque, terwijl op weinigen afstand van daar, de nijverheid alles platlegt, alles blakert, alles vernietigt - met een woord, een zwart, naakt en droevig landschap daarstelt.

Van waar komt de naam Fontaine-l'Evêque! De volksoverlevering is inderdaad zeer dichterlijk, zou opklimmen tot in de XIIe eeuw en een der heeren van Fontaine - thans een klein stadje - zekere Godfried, zou de held der legende zijn.

Godfried had eene woeste en driftige inborst; hij zwaaide ongenadig het rapier en was, gevolgd door zijne benden, de schrik van den omtrek.

Eens - legenden zijn nooit zeer juist in dagteekening - keerde Godfried van een langen tocht weêr. Hij kwam, zooals men in de oorlogstaal zegt, met vele lauweren beladen, terug en zonder twijfel ook met een rijken buit; doch vele puinen had hij ook achtergelaten, vele oogen vol tranen, vele graven vol lijken.

Op het oogenblik dat hij de voorvaderlijke burcht zou binnentreden, hield hij eene poos aan de fontein stil, die bij het trotsche kasteel ontspringt en wier water verder op, kalm, helder en effen is als een spiegel.

De dag was brandend heet en Godfried, bij het zien van het frissche water, wilde zich het gloeiend aangezicht ververschen en zijnen dorst lesschen.

De machtige overwinnaar steeg van zijn snuivend oorlogspaard en naderde de bron; doch toen hij zich over het water bukte zag hij daar, beneden op den bodem, in vurige, in bloedroode letteren geschreven staan: ‘gij zult niet dooden.’

De ridder bonsde, bleek en ontzet, terug en bleef een oogenblik die ijselijke woorden aanstaren. Dan greep hij zijn rapier en roerde driftig het water; doch de roode letteren bleven ter plaatse en hoe troebel de ridder de bron ook maakte, toch zag hij Gods gebod op den bodem.

In nadenken verdiept, betrad Godfried de burcht, altijd vervolgd door het visioen der bron. 's Nachts woelde hij slapeloos op zijne legersteê en pas wierp de zon haar eersten gloed over den omtrek, of de ridder begaf zich andermaal naar de mysterieuze bron.

Nog altijd stonden de letteren daar beneden, op den bodem, en koud en sidderend keerde de ridder andermaal in het kasteel terug. Zijn besluit was genomen; hij gaf een ruim deel zijner goederen aan de armen, den behaalden buit ruimschoots aan de uitgeplunderden weêr, vergoedde zooveel mogelijk het kwaad dat hij zijnen evenmensch berokkend had, legde het ridderkleed af, trok de pij aan en ging, in de stilte des kloosters, de dikwijls bezoedelde riddereer vergeten.

Godfried werd een vroom man; de boete louterde hem van alle voorgaande smet en hij leefde zoo heilig dat hij in 1219 tot den bisschoppelijken zetel van Kamerrijk geroepen werd.

Vroeger heette de plaats enkel Fontaine; ten gevolge van zijne bisschoppelijke waardigheid noemde men haar *Fontaine-V Evêque*.

Heeft de volksoverlevering eenigen grond van waarheid? Wij zullen dit niet bevestigen. Genoeg is het te zeggen, dat zij in alle geval een zeer dichterlijken zin heeft en dat menige geroemde duitsche legende zooveel stof ter behandeling niet oplevert als zij.

Fontaine-l'Evêque is eene aloude afhankelijkheid der abdij van Lobbes, over welke geruimen tijd getwist werd tusschen de bisschoppen van Luik en de graven van Henegouwen. In 1757 werd Fontaine-l'Evêque bepaaldelijk bij dit laatste gewest ingelijfd.

Ter plaatse, doch in de verte, ziet men de puinen der abdij van Aulne, welke in 1793 door den franschen *sansculotte* Charbonnier werd plat gebrand; over die laatste abdij hebben wij reeds breedvoerig in een vorig artikel (zie aflevering 38) gesproken.

De zoon van den Scald.
Legende uit de eerste dagen des Christendoms, door Pater Servatius Dirks.
(*Vervolg*.)

De nevelachtige poëzie der oude Germanen had in hem de kiem der droefgeestigheid gelegd. De afwezigheid van bepaalde denkbeelden en zedelijke waarheden; eene domme en onbegrijpelijke wonderwereld: nevelen, schaduwen, koelten, ruwe godenleer, de onzichtbare en onafteekenbare wezens dier zonderlinge leer, - het geheel, eene droevige vrucht van de geestverstomping des volks - deden den jongen Scald in eene ideale wereld, wel verschillend van de wezenlijke, verkeeren.

Voor elken indruk vatbaar, het schoone, het verhevene als het ware instinctmatig vereerende, was geen enkele zijner denkbeelden juist afgeteekend; zijne gedachten vlotteden op de vleugelen zijner droomen. De moed, zoo eigen aan zijn ras, was in hem enkel lijdelijk: zelden klom dat gevoel tot handeling op. Afhankelijk van de grillen en luimen van twee ouderlingen, die hij als de vertegenwoordigers der goden beschouwde, had hij nooit geleerd een eigen voornemen op te vatten, noch aan zijnen wil eene bepaalde richting te geven.

De macht der ziel kwijnde bij hem in eene volledige sluimering.

En ware Wibo dan nog opgegroeid onder het oog eener moeder, ware hij door dat wezen met alle die liefderijke zorgen omringd, welke door de eerste jaren vereischt worden - o gewis, dan zou zijne ziel eenen schat van meer bepaalde denkbeelden hebben vergaard!

Immers, eene moeder houdt zich zoo liefdevol met alle die kleine bijzonderheden bezig, welke zoo krachtig tot de volmaaktheid van hart en geest bijdragen! Doch helaas! Wibo herinnerde zich nauwelijks zijner moeder: zij verdween plotseling, toen hij pas drie jaar oud was

Sedert dien had hij nimmer iets meer van haar gehoord; hij wist niet of zij nog in leven was.

Zonder twijfel zou de zoon van Warnaker, indien hij onder de voogdij van Theodardus en Landebert gebleven ware, hadde hij in dezer vriendschap immer geleefd, een man volgens Gods hart geworden zijn; in de wereld tredende, doch zijn hart niet aan deze verslavende, zou hij, door de worstelingen en den strijd, eene zekere macht op zich zelven hebben erlangd, welke, zijne inborst verbeterend en zijnen wil hertemperend, den omgang met de menschen minder gevaarlijk voor hem had doen zijn. Dat geluk was hem niet beschoren.

Hunibald maakte zich dan ook teenemaal van hem meester In den aanvang, en om Wibo niet al te veel af te schrikken, had hij zich veinzaard, huichelaar gemaakt. Hij sprak gelijk Theodardus, roemde het geluk van in de beoefening der Christene deugden te leven, verheerlijkte het balsemend genot des gebeds, den zoeten vrede van een zuiver geweten, en sprak somtijds met teederheid van de kalmte en rust, welke diegenen genoten, die hunne dagen in eene heilige afzondering doorbrachten. Dit alles, des te aantrekkelijker gemaakt door de vertrouwelijkheid en eene schijnbaar rechtzinnige vriendschap, sleepte weldra den rampzaligen Wibo meê.

DE GEBROKEN KRUIK.

Eindelijk wierp Hunibald het masker af; hij lokte zijn al te licht vertrouwenden vriend in gedruischmakende genoegens, in vereenigingen, waar de onschuld vaak bezoedeld wordt; hij noodigde hem uit tot jachtpartijen, die weken lang aanhielden; hij bracht hem in gezelschap van jonge edellieden, bij welke de eerbaarheid niet altijd geëerbiedigd werd, die zelfs soms de godsdienst en de bedienaars der Christene altaren met minachting bejegenden.

Het nog kiesche geweten was er over verontrust.

Dat was het oogenblik geweest om het oog hemelwaarts te heffen, zich door een echt mannelijk besluit van dien bekoorder te scheiden, het kwaad aan den vromen bisschop te doen kennen, dezes raad te vragen en vooral die stem des harten niet te versmachten, die als de

KAREL I, NAAR GUSTAAF WAPPERS.

noodkreet in het midden van den storm klinkt.

De wilskracht van den zwakke was als verlamd; hij kon er niet toe besluiten zich, door eene krachtvolle poging, op te beuren: - hij liet zich met den stroom afdrijven. Allengs vergat hij dan ook de wetten van godsdienst en eer; het geloof kwijnde, want wel verre van door de beoefening der Christene deugden versterkt te worden, werd het door de hartstochten en ondeugden aan 't wankelen gebracht.

Voor zijn roemrijken weldoener Theodardus had hij nog een overschot van kinderlijke liefde behouden; soms, doch zeldzaam, ging hij hem nog bezoeken, doch in die gevallen was hij erg verlegen. Dewijl hij over zijn gedrag moest blozen, durfde hij de oogen niet tot dat eerbiedwaardig gelaat opheffen - dat gelaat, uit hetwelk de majesteit van een reinen levenswandel schitterde! Er bleef hem dan ook niets anders over dan, onder leiding van zijn onwaardigen makker, te leeren veinzen en huichelen.

In den herfst van het jaar 663, vertrok het hof naar Metz, de hoofdstad van Austrasië. Theodardus was over dit vertrek zeer gelukkig; het verblijf van het koninklijk huis was voorzeker niet zeer stichtend voor de bewoners van Trajectum.

Het griefde echter den bisschop, den zoon van Warnaker te zien vertrekken, die in zijne bediening van page, den koning moest vergezellen. De aanwezigheid van Theodardus had, tot dan toe, de uitspattingen van Wibo beteugeld; thans zou hij aan zich zelf en aan zijn laaghartigen verleider overgelaten zijn: het volledige bederf was dus onvermijdelijk.

Daags voor het vertrek, kwam Wibo, in gezelschap van Hunibald, afscheid van den bisschop nemen.

- Kinderen, zegde de prelaat, gij zult mij, en ik denk voor langen tijd, verlaten. Uw vertrek bedroeft mij. Zelfs dan als ik over uw gedrag tevreden ware geweest, zou ik vreezen u eenmaal weêr te zien, den naam van Christen minder waardig. Oordeelt nu welk gevoel mij pijnigt, ik die zoo vaak over uw voorgaande zuchtte! Echter wil ik u, op dit oogenblik, geene verwijtingen toerichten, maar ik bezweer het u, hebt mededoogen met de tranen die ik dag en nacht voor de heilige altaren pleng en verbittert mijn hoogen ouderdom niet door blindelings in uw verderf te loopen. Gedenkt de plechtige, door u in het heilig doopsel aangegane verbintenis: die van God te dienen! Dat toch is het eenige middel om hier beneden en in later leven, uw geluk te verzekeren. Weest gedachtig dat gij eens staatslieden zijn zult, raadsheeren van den vorst, scheidsrechters des volks. Zegt mij, hoe zult gij dit alles zijn, indien gij geen Christen zijt, indien gij niet bezield zijt door de liefde? Gij zult al uwe plichten vergeten, slechts denkende aan uwe grootheid, aan uwe vermaken, aan de middelen om uwe rijkdommen te vermeerderen, en terwijl gij u in den overvloed van wereldsche goederen zult baden, zullen de volkeren, die u met hun bloedig zweet voeden, in gebrek en verdrukking zuchten. Hoe zult gij aan uwen jongen koning wijzen raad kunnen geven, indien gij dezen niet in de evangelische liefde vindt? Hilderic zal meer uw voorbeeld, dan uwe raadgeving volgen, - en hoe grievend zult gij het arme volk doen lijden, indien gij, door uw slecht voorbeeld, den koning, die nog slechts een kind is, in den weg des kwaads brengt! Alleen de christelijke liefde, vergeet het nooit, maakt groote staatslieden!... En nu, kinderen, gaat in vrede. Dat de barmhartige God u zegene en u in zijne genade en liefde beware!

De bisschop had zeer duidelijk, al wat betrekkelijk zijnen beschermeling was, voorspeld. Reeds maanden geleden had de heilige man bemerkt wat al verandering het hart des jongelings onderging. Hij had niet alleen over dat gedrag gezucht, maar

den knaap tevens heilzame waarschuwingen gegeven, wel geschikt om een gemoed te vermurwen, dat nog niet halsstarrig ten prooi van het kwaad was.

Alle pogingen waren echter vruchteloos.

Wel stortte Wibo tranen, beloofde zijnen teerhartigen vader beterschap van levenswijze, doch hij ontweek dengene niet, die voor hem eene oorzaak van verderf en zonde was geweest.

Pas had hij de bisschoppelijke woning verlaten, of hij werd door Wulfram's zoon andermaal meêgesleept en stortte zich weêr in de wanordelijkheid, die, helaas! een gewoonte werd.

IV.
De kluizenaar.

Waarom, o heilige godsdienst, wordt uw gezag zoo vaak miskend, uwe grootheid zoo vaak beleedigd? Licht der onschuld, door de stormen op de woelige wereldzee heen en weêr geslingerd, schuilplaats der diepe smart, geneesmiddel voor alle rampen, veilige haven waar de misdadiger door het berouw geleid, zich van den last eens onvruchtbaren levens kan ontheffen, en een nieuw leven vol deugd en vrede kan beginnen - helaas, verre van u is de mensch een speelbal zijner eigene zwakheid!

Zonder u verdwaalt hij op den weg die ten dood voert, omdat hij alsdan de fakkel ontbeert die zijne voetstappen moet voorlichten. Allengs wordt hij in zijne eigen oogen een monster; tracht zich zelf te ontwijken en op anderen de bitterheid zijns levens overgietende, wordt hij de geessel voor zijne naasten.

Neen, het was Wibo niet meer die het kalme levensgenot met volle teugen dronk; wel verre was hij van het tijdstip verwijderd, toen hij, de akelige en barbaarsche godendienst afzwerende, de teêre en zalvende godsdienst van den Kalvarieberg omshelsde!

Wibo was een jonge grijsaard, doch wiens schouders niet onder den last der jaren gebukt waren, wiens voorhoofd niet was kaal geworden ten gevolge van een werkzaam leven, ten voordeele zijns naasten besteed.

Neen, zijne levensvlam was van lieverlede door de vermoeienissen der braspartijen verkwijnd; zijn voorhoofd droeg de afzichtelijke kenteekens van een bandeloos leven; van den Christen was hem niets bijgebleven dan het onuitwischbaar merkteeken des doopsels. Voorwaar, droevig gevolg van het Godvergeten!

Vijf jaren waren er sedert het laatste onderhoud van Theodardus, met den zoon van Warnaker, verloopen Deze laatste scheen den waardigen bisschop gansch vergeten te hebben. Door den storm der wereldsche zaken en genoegens meêgesleept, gedacht hij dengene niet meer die voor hem meer dan een vader was geweest, hem het geestelijk leven door het doopsel schenkende.

De koning van Austrasië verbleef slechts zeer zelden in zijne goede stad Trajectum. Het hof was erg bekommerd; in Neustrië heerschte eene oproerige beweging. Ten einde in de nabijheid der opkomende woelingen te zijn, was Wulfram er in gelukt de koninklijke familie voortdurend Metz te doen bewonen.

Wulfram van Eckheim was middelerwijl gestorven; Hunibald nam de goederen zijns vaders in bezit; Wibo betrok zijne heerlijkheid Marsana. De twee heeren waren altijd aan elkander verbonden; doch ware vriendschap was hunner harten vreemd.

De toegenegenheid der boozen is enkel bedrog. Wat zij met den naam van vriendschap bestempelen, is niets anders dan de noodlottige overeenkomst van elks

wil, door de ondeugd verkankerd. De ware liefde is er verbannen; het eigenbelang overheerscht alles.

Eene dergelijke vriendschap kent den geest van opoffering niet: zij verbergt vaak, onder den schijn van eene oprechte genegenheid, inderdaad een doodelijken haat.

Wibo en Hunibald waren de onafscheidbare gezellen van den jongen koning. Zij woonden alle jachten, alle vermaken bij. Bezitters van aanzienlijke vrijgoederen, hadden zij het recht, met andere grooten, plaats te nemen in den raad.

Helaas! wat Theodardus gevreesd had, gebeurde: die twee ellendigen verdierven geest en hart van het koninklijke kind, niet alleen door hun slecht voorbeeld, maar door de verderfelijke grondbeginsels, met welke zij hun geweten in slaap wiegden. Zonder het wellicht te weten, bereidden zij een tijdvak van ramp en lijden voor het volk.

Hilderic legde, bij elke ontmoeting, eene kenmerkende genegenheid voor Wibo aan den dag. De zoon van den Scald had, trots alle wanordelijkheden, eene zekere verhevenheid des harten behouden, die hem beminnelijk deed zijn.

Nog vatbaar voor eene oprechte verkleefdheid, deed hij kwaad, maar hij deed zulks als het ware tegen wil en dank en werd door gewetenswroeging gefolterd.

Hadde te dien tijde een braaf man zijne genegenheid kunnen winnen,. wellicht ware hij volgaarne in den goeden weg terug gekeerd; maar toen, gelijk voorheen, bleef hij in besluiteloosheid voortwaggelen. Hij had noch den oprechten wensch, noch den wil om de schandelijke banden, die hem kluisterden, te verbreken; hij scheen enkel kracht te hebben om de genade af te weeren en de stem des gewetens te versmachten.

De gunst, die hij van den koning genoot, werd eene reden tot diepen haat van wege zijn trouweloozen vriend: deze zwoer, Wibo in de wraak te betrekken, welke hij opzichtens Theodardus koesterde.

Waarom haatte Wulfram's zoon den edelen bisschop van Trajectum? De heilige prelaat kon onmogelijk bemind worden door de machtigen, welke het bloedig zweet en zelfs het leven hunner ongelukkige laten voor niets telden. Want, indien de herder, de toevlucht der armen, toegevend was voor den boeteling, die een beroep deed op zijne liefdadigheid, was hij ook immer de voorspreker der bedrukten en bestrafte, met eene gansch evangelische vrijheid, den groote, die de grenzen van recht en menschelijkheid durfde overschrijden.

Beurtelings bezocht hij de verschillende landstreken van zijn uitgestrekt diocees, en alom werd zijne komst begroet als die van een zendeling Gods. Hij leende het oor aan de klachten, stortte troostbalsem in de wonden des harten, achtte het zich ten plicht het onrecht effen te maken, en zijne geloovigen tegen den willekeur der heeren te verdedigen.

Door die edelmoedige handelwijze maakte hij zich veel vijanden. Hunibald vooral was woedend jegens den bisschop gestemd; reeds meer dan eens was hij met dezen in onmin geweest en hij wachtte enkel eene gelegenheid, een voorwendsel om zich op eene doorslaande wijze te wreken.

In de lente van het jaar 668 verliet de zoon van Warnaker Metz, om eenigen tijd op zijne landgoederen te verblijven. Hunibald was hem vooruit gereisd. Eene zeer belangrijke zaak eischte zijne aanwezigheid te Trajectum.

Wibo reisde dan ook alleen, op korten afstand door vier schildknapen gevolgd.

Op zekeren dag verliet hij een uitgestrekt woud en reed eene vallei in, wier frisch en lachend uitzicht, een heerlijk kontrast maakte met de donkere en wild begroeide kronkelwegen, die hij zoo even verlaten had.

Ten allen kante verhieven zich heuvelen met eene zachte golving, die men als zoovele, met een groen kleed omhangen, borstweringen mocht beschouwen, bestemd om dit verblijf van vrede en overweging, tegen het gedruisch der wereld te beschermen.

Eene heldere beek, deels door riet, gras, bloem en kruiden verborgen, murmelde onder schaduwrijke esschen en wilgen voort, en verdween in de verte in een, door een bosschaadje omgeven, waterpoel.

Het beschouwen van dit rustige dal deed Wibo's hart van ontroering jagen. Immers, die heerlijke plek maakte in zijnen geest herinneringen wakker, die hij liever voor altijd had willen verdooven.

Daar, op de boorden der beek, zong hij weleer zijne zoete treurliederen; daar zuchtte hij weleer een hymne aan de maan, terwijl deze hem door haar zilveren licht bestraalde; daar aanriep hij eens die hem toen nog onbekende godheid, wier stem echter met zooveel overtuiging in het diepste zijner ziel weêrklonk!

Daar deed Theodardus, destijds abt van Stabuletum, hem den Gekruiste kennen, en ontstak in zijn hart de liefde tot den Godmensch.

Helaas, die dagen waren nu verre - wel verre!

De plek was niet veranderd; maar Wibo, neen, Wibo was dezelfde niet meer; hij toch had zijnen God verraden, den zielevrede verloren; en de echo's van het gebergte zouden zijne zangen niet meer herhalen!

Geruimen tijd hield Wibo aan den ingang van het dal, door bittere denkbeelden overweldigd, stil.

Plotseling rees voor zijn oog de gestalte eens grijsaards op; deze laatste klouterde met moeite den steilen bergweg, die naar het bosch loopt, op. De man was lang van gestalte, doch deze diep gekromd. Zijn mager, zelfs ontvleeschd gelaat, was met diepe rimpels doorploegd, niet alleen door het tal van jaren, maar ook door de strenge boete, waaraan hij zich onderwierp.

De donkere kleur zijner pij, gelijk aan die welke Theodardus droeg, de zwarte kap die deels zijn hoofd bedekte, deden het sneeuwwitte van den baard nog helderder uitkomen.

Wibo stond, bij het verschijnen dier gestalte, als met verstomming geslagen: hij waande de schim van Sigewald te zien, die hem daar op zijnen doortocht verbeidde, om hem zijne vermaledijding toe te werpen.

Weldra echter herkende hij in dien monnik, den grooten man, die weleer den bisschoppelijken stoel van Trajectum bezette: het was Remaclus, de Aquitaniër, de kluizenaar van Stabuletum, welken God op den weg des jongelings zond.

Toen de kluizenaar naderde, sprong Wibo van zijn paard, en snelde nader om eerbiedig de hand des grijsaards te kussen.

- Kom, zoon, zegde Remaclus, zet u hier bij de beek naast mij neêr. Ik moet u spreken. Middelerwijl zullen uwe schildknapen ginds op het gras uitrusten.

Beiden zaten op den oever, in de schaduw van eenen treuresch wier slanke takken rond hen neêrvielen, alsof zij in een prieel hadden plaats genomen.

- Zoon van Warnaker, zegde de monnik, de hand des jongelings grijpende, zeg mij, zijt gij gelukkig?

Wibo sloeg de oogen neêr en zweeg.

- Jongeling, hervatte de grijsaard met nadruk, hebt gij, in het leven dat gij leidt, het geluk gevonden, sinds gij de woning van mijn broeder Theodardus verlaten hebt?

- Neen, vader! zegde Wibo en het rood der schaamte steeg naar zijn voorhoofd.

- Ik wist het..... Helaas! bij den booze huist de vrede niet..... Dat zegt het woord Gods zelve...... In stede van het geluk in den vrede, die nooit het aandeel der boozen is, te zoeken, hebt gij de dagen van diegenen welke u beminden, en u aan de weldaden des Hemels wilden deelachtig maken, verbitterd! Meer dan dat: duivelbekoorder uws konings, hebt gij dezen op den weg des kwaads gesleept; uwe slechte raadgevingen hebben er toe bijgedragen, om de dwingelandij voor te bereiden, die later de volkeren verpletteren zal. Zoon van Warnaker, wat hebt gij te antwoorden?

Wibo zweeg. Hij scheen met de oogen de golfjes der beek, die heen snelden en niet weêrkeerden, na te turen. Zoo ook, zoo waren zijne schoone jaren heen gesneld.....

- Er zijn, jongeling, hervatte de grijsaard, reeds vele jaren op mijn hoofd saam getast; ik nader slepend mijn graf, waar ik weldra aanlanden zal. Al heb ik zwaar gezondigd, toch stel ik mijn vertrouwen in de verdienste en de barmhartigheid des Heilands, omdat ik immer alle mijne pogingen aanwendde, om een waardig dienaar van Jesus te worden. Doch al was ik, op dit oogenblik, met meer en zwaarder zonden beladen dan gij, toch zou ik niet twijfelen aan de genade mijns rechters, omdat ik weet dat zijne goedheid eindeloos is gelijk zijn oorsprong. Zoon, ik ben overtuigd, dat gij niet reddeloos verloren zijt; gij hebt slechts door zwakheid gezondigd, doch

thans moet gij deze verwinnen. Gevoelt gij niet, dat de terugkeer tot God gemakkelijk zijn zal?

Wibo antwoordde niet; in zijn hart woelde een verschrikkelijke strijd.

- Gij zwijgt, zegde de heilige grijsaard en een traan bevochtigde zijne oogleden; zoudt gij dan ongevoelig zijn aan de stem der liefde? O neen, de schaamte doet u zwijgen. Kom, kind, sta op! Laat ons te saam naar de kerk der abdij gaan; voor de heilige altaren, voor het Sacrament van liefde geknield, zullen wij onze gebeden vereenigen, aan den Godmensch en zijne heilige Moeder de kracht vragen om de noodlottige banden, die u aan de zonden kluisteren, te verbreken. Gij zult uwen verleider, die de oorzaak van uwen val is, verlaten; gij zult u met God verzoenen, u onder het geleide van uw heiligen vader Theodardus stellen, en eindelijk den vrede en de liefde wedervinden. Welnu, Wibo?.....

De oogen des jongelings bleven strak op de rimpels van het water gevestigd.

Vol majesteit rees de grijsaard plotseling op.

- Schuldig mensch, riep hij uit, gij veracht de genade? Gij verstoot de hand van God, die u redden wil? Ga, gij zult zijne wrekende hand niet ontgaan, wanneer zij zal opgeheven worden om u te slaan!

Dan, de oogen ten hemel en de handen gevouwen, en als een profeet

in het boek der toekomst lezende, voegde hij er bij:

- Rechtvaardige God! in het duister wordt eene verschrikkelijke misdaad beraamd! Nieuwe Judassen zullen de handen in het bloed van uwen uitverkorene doopen! En dat zult Gij toelaten, want Gij wilt het hoofd mijns zoons met den hemelschen lichtglans der martelaars omgeven! Ik aanbid uwe raadsbesluiten, o mijn God, maar, ik smeek het u, heb genade met de schuldigen!

Na die woorden ging de grijsaard weenend heen.

Wibo stond daar als hadde hem een vloek getroffen Hij had de laatste woorden des heiligen mans niet verstaan, en echter hadden zij hem als vernietigd. De wroeging knaagde aan zijn geweten; indien hij moedig gehoor verleend hadde aan de stem, die een oogenblik in zijn binnenste sprak, zou hij den kluizenaar nageijld zijn; hij zou zijne misdaden bekend en zijn leven gewijzigd hebben.

Wie weet! misschien ware hij te Stabuletum gebleven; hij had wellicht zijn leven in de schaduw des kloosters gesleten, ten einde door boete en gebed, zooveel jaren in losbandigheid gesleten, af te koopen.

De besluiteloosheid versmachtte de genade.

- Ik zal later zien, zegde hij; ik moet eindelijk eene uitlegging met Hunibald hebben. Ik zal hem mijne bemerkingen meêdeelen: hij ook zal van levenswijze veranderen en dan zal alles gemakkelijker te schikken zijn.

Zoo bedroog de ongelukkige zich zelf. Hij wilde den weg der ondeugd verlaten; de deugd was hem lief, doch hij wilde liever met haar in bemiddeling treden dan haar eenvoudig de overwinning toe te kennen. Hij sloot het hart voor het oogenblik der genade, en scheen alles van zijne eigene wilskracht te willen doen afhangen.

Helaas, hij wendde het oog niet ten hemel; zijn hart ontboezemde geen innig gebed - het eenige middel van redding!

In den geest met zijne ontwerpen van beternis bezield, steeg Warnaker's zoon andermaal te paard en zette de reis voort.

(*Wordt vervolgd.*)

Schoonheden uit Fritz Reuter.

Gedachten.

Gedachten kunnen het jonge hart omzweven en het met eenen krans van rozen omslingeren, zoo dat het menigmaal in eindelooze vreugde zou willen jubelen en zich ook menigmaal zou willen doodweenen, wanneer de doorn van den rozenkrans, het hart bloedig gewond heeft.

Liefde.

De liefde is overal in de wereld, maar zij neemt kluchtige gedaanten aan. Zij vliegt als een engel op rozenvleugels, en kruipt, met een bult achter en voor, op klompen rond. Zij spreekt met tongen, gelijk de Apostelen op het eerste pinksterfeest, of zit daar als een onnoozel kind, 't welk de schoolmeester met het *abcboek* op den mond geslagen heeft. Zij schenkt diamanten en kronen, en de oude inspektor Schrekker dong naar de hand mijner tante Christine, met een vetten kalkoen.

[Nummer 41]

De kwakers.

Als de mensch, afgedwaald van het woord Gods, verwaand op zich zelven steunt, schept zijne zieke verbeelding zich niet zelden eene eeredienst welke, in vele opzichten, aan het belachelijke grenst. Zoo zijn een aantal secten, waarin het protestantism, zelfs nog in onze dagen, zich gedurig verdeelt en verbrokkelt.

Engeland, Amerika en ook Nederland zijn zeer rijk aan dergelijke secten, welke het elkander in fanatism betwisten; doch een der zonderlingste is zeker die der kwakers of bevers *(trembleurs)*, wier ceremoniën, als men hunne oefeningen zoo noemen mag, wel geschikt zijn om aller aandacht te trekken.

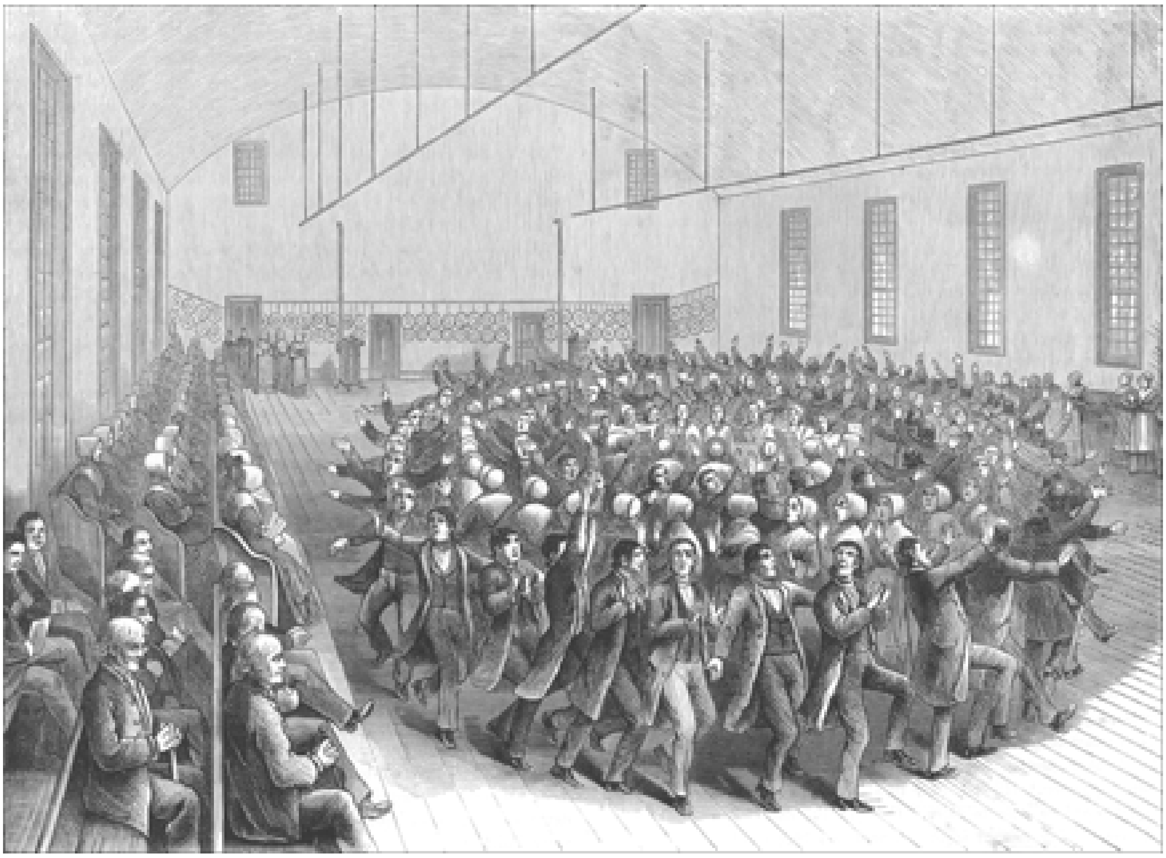

EEN GODSDIENSTOEFENING DER KWAKERS.

De kwakers ontstonden in Engeland, in de 17e eeuw, toen dit land in zijne godsdienstige gevoelens heen en weêr geschokt en van de

waarheid afgedwaald, niet meer wist waar eigenlijk zijn hoofd stond. Zekere weverszoon, Georges Fox, die de schapen hoedde, beweerde in zijne overwegingen, door den H. Geest bezield en, op zijn negentiende jaar, geroepen te zijn, het bedorven wereldje te hervormen.

Fox donderde tegen de ondeugden der eeuw, tegen de plechtigheden in de door koningin Elisabeth ingevoerde godsdienst en schaarde een aantal proselieten rondom zich.

De strenge zeden die hij preêkte en vooral de vervolgingen, die een dom en onverdraagzaam gouvernement hem aandeed, maakten Fox en zijnen aanhang betrekkelijk groot. Voor den rechter verschijnende en in plaats van zich te rechtvaardigen, begon hij de rechters voor te houden in welken verderfelijken kring zij omwandelden en trachtte hun wijs te maken, hoe noodig het was voor den 'Heer te beven!'

Vandaar de naam van *bevers*.

Tijdens Cromwell waren de kwakers bijzonder machtig en deze volksmenner, die van een doorgetobden brasser, doch met staatkundig doel, een geestdrijver werd, zocht herhaalde malen de kwakers door vleierij, beloften en zelfs klinkende goudstukken te winnen - doch te vergeefs.

Toen William Penn, de zoon des admiraals van dien naam, kwaker werd en te Londen preêkte, na uit zijn ouderlijk huis gejaagd te zijn, verwekte zijne meêslepende welsprekendheid een aantal nieuwe aanhangers.

In 1658 vormde zich eene gemeenschap kwakers te Londen en vandaar gingen de vertakkingen in andere deelen der wereld uit: Friesland en ook andere deelen van Nederland, telden een overgroot getal kwakers. In 1660 vestigden zij zich in Amerika, waar Fox zelf tot in 1681 verbleef. In dit jaar keerde de stichter naar het moederland terug om er te sterven.

William Penn stak in 1682 naar Amerika over, waar zijn vader op den oever der rivier Delaware, van het engelsche bewind, uitgestrekte gronden in concessie had bekomen. Penn vestigde in die streek bepaaldelijk zijne kwakersgemeenschappen.

In Engeland was de kwaker voortdurend een voorwerp van vervolging, van spotternij en van schimp. Hier sleepte men hem naar het schavot, daar sloot men hem in een gekkenhuis op, elders werd hij door den protestant mishandeld; doch niets kon de geestdrijverij tegenhouden.

'Wij willen den koning wel onderdanig zijn,' zegden zij, 'doch als God spreekt, moeten wij naar zijne stem luisteren.'

Volgens den kwaker spreekt God, door den H. Geest, tot ieder mensch, en mag deze zich niet aan ondermaansche dingen hechten. De kwaker weigert dan ook deel te nemen aan de militaire dienst; hij legt geen eed af en kent geen onderscheid van rang of stand in de samenleving.

Veroordeelt men hem, dan zwijgt hij, doch pleegt onmiddellijk wêer dezelfde feiten, welke hem voor de rechtbank brachten, indien deze feiten niet in strijd zijn met zijne denkwijze. Nooit en voor geen mensch ter wereld ontbloot de kwaker zich het hoofd; hij gaat eenvoudig en in stoffen van sombere kleuren gekleed; duldt bij de vrouwen geen pralerij, speelt nooit, leest geene romans, maakt geene muziek, vlucht den schouwburg en de feesten, is vijand van den oorlog, en drong in Amerika immer op de afschaffing der slavernij aan.

In hunnen omgang maken de kwakers niet de minste komplimenten; zij zijn over het algemeen eerlijk in wandel en handel, ofschoon op dit laatste, in meer dan een geval, reeds inbreuk gemaakt wordt, evenals in ons boos wereldje tamelijk dikwijls voorvalt. De kwaker is in zeden, gebruiken, gewoonten en kleeding, en in deze laatste vooral de kwakeres, reeds een aanzienlijk eindje van den oorspronkelijken eenvoud afgedwaald.

De kwaker houdt zijne godsdienstoefening in eene zaal zonder de minste versiering. Hij zit daar in afwachting dat de Geest zich gewaardigt op hem neêr te dalen. Gebeurt dit, dan bidt of preêkt hij en de vergadering luistert ingetogen naar den begeesterde.

Soms gebeurt het, dat gansch de vergadering begeesterd, door den Geest bezocht wordt en in die verheven oogenblikken gaat het er tamelijk wild, vreemd, wij zouden schier zeggen ‘gek’ toe en zou men denken zich in eene groote zaal van een onzer zinnelooshuizen te bevinden.

Wij roepen de aandacht in op de hierbij gaande gravuur en men zal ons alle verdere beschrijving genadig kwijt schelden.

Ieder lid dezer gemeenschap heeft het recht door prediking te leeraren. Velen reizen dan ook van gemeenschap tot gemeenschap, en vinden overal een broederlijk onthaal, vrije tafel en bed, 't geen voor den prediker tamelijk aanlokkelijk is.

Zeker is het, dat onder de kalmte, de waardigheid, de majesteit, waarop de kwakers gedurig aanleggen, veel veinzerij verborgen ligt, doch ook de waarheid dwingt ons te herhalen, men ontmoet kwakers die inderdaad voortreffelijke, recht brave menschen zijn en de grondstelsels hunner secte, met wezenlijke overtuiging, toepassen.

Muziek in 't klooster.

Het stille, schier doodsche kloosterleven, levert den schilder en den dichter menig treffend onderwerp - niet zelden treffend, door den heiligen eenvoud die over hetzelve verspreid ligt.

Wij spreken hier, natuurlijk, van den schilder en dichter, die zich zelf en zijn onderwerp eerbiedigt; niet van die, welke met hunne besmeurde verbeelding achter de kloostermuren dringen en daar tooneelen en uitspanningen scheppen, die gansch vreemd zijn aan het kloosterleven.

Neen, zij zijn nooit den dorpel van het rustige klooster overgestapt, en bevestigen zij het tegendeel, dan toch liegen zij onbeschaamd als zij beweren er datgene gezien te hebben wat zij, hatelijk genoeg! als waarheid op het doek of op het papier, aan het volk, voorstellen.

Het is eene openlijke lastertaal en hij die ze willens en wetens pleegt, is een verachtelijk mensch, is een lafaard omdat hij wezens lastert, die gelaten het hoofd bukken en zwijgen, welk onrecht hun ook worde aangedaan. Hoe dikwijls zien wij, in onze tentoonstellingen, schilderstukken waar de monnik, dat weldoende, biddende en zich afzonderend wezen, op de meest verdierlijkte wijze door dezen of genen haatdrager, die meent alzoo op de hoogte des tijds te zijn, wordt voorgesteld!

Wij hebben dergelijke stukken in onze driejaarlijksche tentoonstellingen gezien, die schier eene beleediging waren aan de openbare zedelijkheid. Het mag den man van smaak bedroeven, maar de ruwe, ongemanierde, de zelfs verdierlijkte, de triviale mensch lacht, en de schilderij wordt om ‘de strekking’ - heilloos genoeg! - niet zelden door zekere personen, tegen grof geld, aangekocht.

O gij, die u aan die laag- en platheden, aan die leugens schuldig maakt; gij, die ze aanmoedigt, toejuicht en koopt, gij vergeet wellicht dat gij, zelfs ten opzichte der samenleving, eene slechte daad pleegt, en den geest van het volk, door al dat onedels, nog ruwer maakt, in plaats van hem, zoo als het plicht en maatschappelijk belang eischen, te verbeteren en te verfijnen!

Met gansch andere denbeelden, dan die welke wij hier schandmerken, was de kunstenaar bezield, welke het nevensgaande tafereel in het leven riep. Hier heerscht wel degelijk wat men misschien achter de kloostermuren, hoe zeldzaam ook, wel eens vinden kan: eene stille en onschuldige verpoozing na boete en weldoen.

Misschien is het zelfs geene uitspanning en houden die twee monniken repetitie, om bij den naderenden hoogen feestdag, met ‘stem en snaren’ en door een prachtig loflied, den Heer der Heeren te danken en te vereeren.

Hoe het zij, beide figuren bevatten veel onderscheiding, kracht, leven en beweging; over gansch dit tafereel ligt iets edel, rustig, kalm, majestatisch verspreid en men zou gaarne naar de tonen der klagende violoncelle willen luisteren, welke op dit oogenblik langs de stille kloosterwanden zuchten.

Neen, monniken zijn geen vuile, verdierlijkte, zich ruw vermakende kerels; die zoo worden voorgesteld, zijn de schilders en hunne toejuichers zelf, verkeerd en bedriegelijk in eene monnikskap gestoken; de zich verpoozende monnik in het klooster is, om geene honderde anderen te noemen, de schilderende pater Daniël Seghers of de dichtende pater Poirters.

De ster van Bethleëm.

Het was een prachtig feest, de glans
Van spiegel, luchter, kroon en krans,
Van al die vrouwen aan den dans -
't Was zinbegeestrend.

Die vrouwen vleiend, streelend, schoon
Als dichterbeelden, van haar troon
Gestegen, op den zoeten toovertoon -
't Was hartbemeestrend.

Straks schaduwde de bloem in 't haar
Op menig voorhoofd, bleek en naar;
Nu troont de gloed en vreugde daar,
't Herbloeiend leven.

Weg tering, die soms 't lijf doorwroet;
De wals, die alles tintlen doet,
Zou aan den dood zelfs levensgloed,
Zelfs liefde geven!

Nu schuimt en kraalt goudgele wijn.
Heft op het glas! Wilt vroolijk zijn,
En drinke elk aan zijn 'liefste-mijn'
Ons wreed vergetend!

Drinkt leêg! De flesch met zilvren hals,
Dat is voor ons de bloem des bals,
Die is niet wuft, die is niet valsch,
Die maakt alwetend!

Daar komt tot mij een vrouwe, schoon,
Met blauwig oog, met roozenkoon,
En 't voorhoofd prijkend met de kroon
Van twintig jaren.

En weerend, met haar blanke hand,
Ver van mijn lip den bekerrand,
Bleef zij mij met haar oogenbrand
In de oogen staren.

'Ik min uw zang, o zoon van 't lied,
Verbras den vonk, die Godwaarts schiet,
In dat bedrieglijk wijnglas niet!'
Zoo sprak ze fluisterend.

'Ik min uw zang!' In ieder woord
Heb ik een muziekaal accoord,
Een englen tooverzang gehoord,
Mijn ziele kluisterend.

En 't wijnglas brak. Weg voert de dans
Dat wezen, in den arm eens mans,
Maar altijd baad ik me in den glans
Van twee blauw heemlen.

Ja, heemlen met een sterrenpaar!
Zij glansen hier, verdwijnen daar.
Wat komt die Bacchanalen-schaar
Steeds voor mij weemlen!.....

O ja, ik ben een zoon van 't lied!

Ter dansvloer groeit de lauwer niet,
En geeft de wijn, die bruisend vliet,
Wel vleuglenrepping?

Wat ziet ge, droomer? klinkt met klem
Eu hoongelach der vrienden stem.
''k Zie ginds de ster van Bethleëm,
't Land der herschepping.'

Antwerpen, 1857.
AUGUST SNIEDERS.

Die regelen schreven wij nu straks zeventien jaar geleden. Zij maakten deel van een uitvoerig dichtstuk, waarvan de brokkelen nooit het licht zagen en, sedert hun ontstaan, in de portefeuille begraven bleven. De prachtige gravuur, welke wij vandaag meêdeelen, bracht ze ons in aandenken.

Ja, die jonge man heeft in een dolzinnig, losbandig, wij mogen zeggen, dierlijk leven, de schoonste gaven der Godheid verbrast. Ziet, hoe liederlijk hij daar neêrligt: verwarde haren, verwarde kleêren, verwarde zinnen, verwarring in het zedelijke, gelijk in het lichamelijke; in de ziel gelijk in het lichaam!

O gewis, hij is dieper gezonken dan de dichter, die wij in hooger aangehaalde regelen schetsten: hij moet een speler, een brasser, wie weet, wat nog al meer geworden zijn! Toch kende hij vroeger ook het genot van het geestes leven, want ziet, daar staan, daar liggen nog boeken en schriften op den grond verspreid.

Welnu, ook hem heeft, in de stilte des nachts, die stem in de ooren geklonken:

'Verbras den vonk, die Godwaarts schiet,
In dat bedrieglijk wijnglas niet!'

Is het de stem zijner lang ontslapen moeder? Is het die eener verloofde, wier beeltenis hij, met een diepen trek van weemoed en de wanhoop in het hart, beschouwt?

Onverschillig, doch ook hij, de diep gezonkene, voelt op dit oogenblik. dat het geweten nog niet gansch in hem versmacht is; hij werpt een oogslag op zijne afgelegde loopbaan, en wie weet! wanneer de nieuwe dag aan de kimme daagt en de klokken uit gindschen toren de geloovigen ter vroegmis zullen oproepen, of hij dan ook niet een nieuw leven gaat beginnen.

Wie weet, wanneer zijne vrienden hem tot nieuwe brasserijen komen aansporen, of hij niet even als onze dichter zeggen zal:

'Ik zie de ster van Bethleëm
't Land der herschepping!'

Ja, daarheen, naar de krib, naar het kruis! Daarheen, want daar alleen kan de gevallene zich opbeuren, eerlijk man worden en door boete en liefdadigheid de wonden heelen, die hij zich zelf en der samenleving geslagen heeft!

Het burchtslot aan 't meer.

Zaagt gij nooit dat hooge burchtslot
Op de rots aan 't blauwe meer,
Waar met goud omzoomde wolken
Boven zweven, heen en weer?

Nu eens schijnt het neêr te dalen

In den spiegelheldren vloed,
Dan weêr statig op te stijgen
In der avondwolken gloed.

‘Ja, ik zag dat hooge burchtslot
Op de rots aan 't blauwe meer;
Maar het lag gehuld in neevlen,
't Maanlicht scheen er droef op neer.’

Hoordet gij de golfjes dartlen
Met een klaterenden klank,
En de hooge zaal weergalmen
Van muziek en feestgezang?

‘Neen, geen golfje hoorde ik klaatren,
Stil was 't buiten, doodlijk stil -
En daar binnen hoorde ik jammren
En der droefheid rauwen gil.’

Zaagt gij niet de koninginne,
Leunend aan des konings zij';
Beide schittrend van juweelen
In hun purpren feestkleedij?

Zaagt gij daar geen Jonkvrouw pronken,
Als een roos zoo schoon en frisch,
Naast heur ouders, van wier krone
Zij de rijkste parel is?

‘Ja, de vorstlijke ouders zag ik,
Niet in purpren feestkleedij,
Maar in rouwgewaad gestoken...
'k Zag geen Jonkvrouw aan hun zij'.’

B. VAN MEURS.

Middeleeuwen.

Ik kan voor geen domme eeuwen houden, die waarin uitgevonden werden: de uurwerken, de windmolens, het papier, de zeesignalen, de kasseiing en verlichting der straten, het schilderen met olieverf, de godshuizen voor de grijsaards en de kinderen; toen door een monnik (Vigilus) de antipoden en door een ander (Roger Bacon) de luchtballen en de stoom werden voorzegd. Ik kan geen tijdstip veroordeelen, tijdens hetwelk zoovele gemakkelijkheden in het gewone leven werden ingevoerd: de schouwen, de koffie, de suiker, de tafellakens, het braadspit, de kristalspiegels; een tijdstip, dat den grond-eigendom vrij maakte en door zijne verbrokkeling, de gelijkheid en de rechtvaardigheid voorbereid Je; dat den manufactuur-rijkdom opbeurde, vernietigd sedert Rome op Carthago de bovenhand bekwam; dat dezen vergrootte door den wisselbrief; dat de moeilijkste vraagpunten, opzichtens het mecanismus, zag oplossen; dat aan de scheikunde de aluin, het amoniakzout, het sterk water en een aantal vlugzouten gaf; aan de europeesche tuinen de meeste onzer groenten en nuttige planten, alsmede de prachtigste bloemen; aan de weelde de zijde; aan de ruiters stijgbeugel en zaal; aan het gezicht de optiek-glazen; aan de scheepvaart het kompas; dat, kortom, al den vooruitgang verzekerde door het buskruit en de drukkunst.

CANTU.

MUZIKALE MONNIKEN.

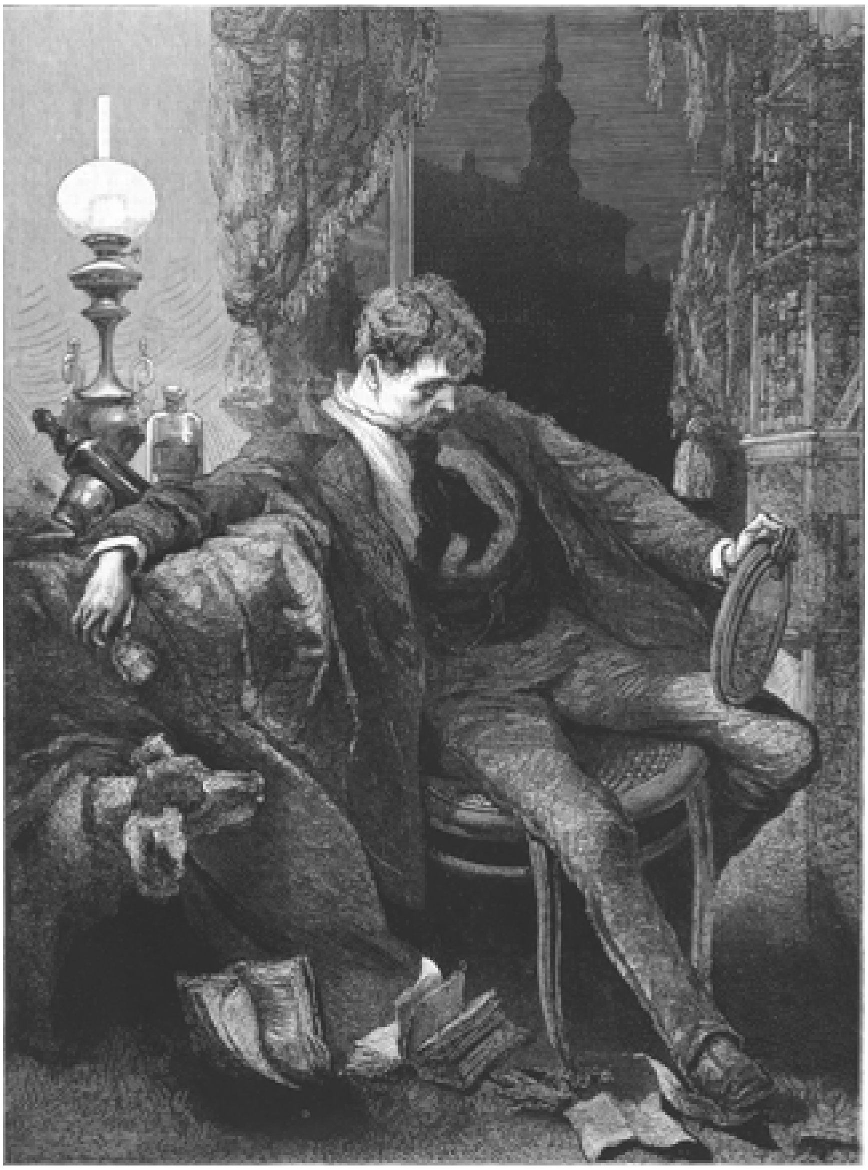

EENE VERWOESTE JEUGD.

De zoon van den Scald. Legende uit de eerste dagen des Christendoms, door Pater Servatius Dirks. (*Vervolg*.)

V. Een martelaar.

Pas werden de torens der prachtige basiliek van Trajectum door de eerste zonnestralen verguld, of reeds lag Theodardus in zijne bideel voor het groote kruisbeeld en de kostbare relikwiën, welke de H. Amandus uit Rome had aangebracht, geknield.

De prelaat bad innig; diepe zuchten welden uit zijne borst op en tranen vloeiden over zijne wangen. Het was alsof hij door ernstige beslommeringen gekweld, gedrongen werd eene uiterste beslissing te nemen; hij was den man gelijk, wiens gevoel van zelfbehoud in worsteling getreden is met het gevoel van plicht, en die zijn leven Gode tracht ten offer te brengen.

Eensklaps staat hij op; hij zucht niet meer, hij wischt zijne tranen weg; vol kalmte en majesteit werpt hij een laatsten blik op het beeld van den stervenden Godmensch; op het voorhoofd glanst als het ware een straal van hemelsche kracht.

Het is hem nu bewust dat de glorierijke kroon des martelaars hem wacht en den Zaligmaker gelijk, heeft hij zielskracht geput in zijn doodstrijd zelf. In zijn hart is het offer reeds volbracht; hij ijlt den dood te gemoet.

Toen Theodardus de bidcel verliet, om naar den tempel te gaan, bemerkte hij in het atrium van het paleis, den priester Landebert, die, in afwachting zijns bisschops, geknield bad.

- Reeds hier, zoon? vroeg de grijsaard, terwijl de priester opstond en hem de hand kuste.

- Vader, antwoordde Landebert, ik heb mij niet kunnen weerhouden u, voor het vieren der H. Mysteriën, te komen verontrusten... Er hangt een verschrikkelijke orkaan boven ons hoofd.... Wellicht zijt gij er reeds van onderricht?....

De prelaat glimlachte, doch zweeg.

- Gisteren avond, bij het eindigen der diensten, hervatte Aper's zoon, zag ik op het forum eene groote volksmenigte. In het midden dezer laatste bemerkte ik een aantal ruiters, wier wuivende vederbossen en krijgsmanstoerusting aantoonden, dat zij tot 's lands grooten behoorden. Ik kon ze echter niet herkennen. Dezen morgen naderde mij op het groote plein voor de basiliek de diaken Ranzo en maakte mij met de oorzaak der beweging van den vorigen avond bekend. Heer Hunibald heeft getracht de ambachtslieden en lijfeigenen tegen u op te ruien. Hij schilderde u af als een vrek, een dwingeland, een overweldiger der koninklijke rechten. Het volk, dat u inderdaad liefheeft, was verbitterd; het wilde den vermetelen kasteelheer te lijf, doch deze was door eenige heeren en zijne vassalen omringd. Ziende dat hij niets erlangen kon, heeft hij zich verwijderd, onder het uitbraken van levensbedreigingen tegen u.

- En onder de heeren, welke den slotvoogd van Eckheim omringden, bevindt zich zonder twijfel de nieuwe heer van Marsana?

- Helaas, ja, vader! Ranzo heeft hem zeer wel herkend.

- Arm kind! zuchtte de bisschop. Licht te verleiden hart! Het ongeluk zal eens u leeren! Trouwens, zoon, al dat gedruisch verwondert mij geenszins en ik zal er u de oorzaak van doen kennen. Bij de vigiliën van Sinxen, zond mij de apocrisiarius(1) eenige perkamenten, die men pas, in een afgelegen hoek van het paleis, ontdekt had. Ik onderzocht die stukken; onder deze bevond zich een diploma, waaruit blijkt dat de voorzaat van den heer van Eckheim, weleer van een mijner voorgangers, Jan Agnus, het vruchtgebruik van eenige kerkgoederen erlangde voor een zijner neven, en dit ten titel van vruchtgebruik. Na den dood van den heiligen bisschop is het diploma zoek geraakt, zoodat noch de H. Amandus, noch de H. Remaclus hiervan kennis konden dragen. Het was mijn plicht bij heer Hunibald de rechten mijner kerk te doen gelden; hij beantwoordde dien eisch met bedreigingen.

- En wat denkt ge nu te doen?

- Mijn bisschoppelijken plicht. Overmorgen ga ik naar het hof van Metz; ik zal mijne vraag aan den voet des troons brengen, opdat mij recht geschiede.

- Hebt gij, vader, reeds gedacht aan de gevaren eener zoo lange reis?

- Indien de overweldigde goederen mijn bijzonder eigendom waren, zou ik er van afzien, om alzoo een misdaad te voorkomen. Maar ik bezit geene goederen in deze wereld; ik ben niets dan een arme monnik, aangesteld als herder der kudde van Christus. Welnu, de eigendom mijner kerk is het erfgoed van weduwe en wees; 't is de schat der armen. Als trouwe bestuurder mag ik er geen deeltje, hoe gering ook, van laten vervreemden. Moet ik, om het aandeel mijner armen terug te eischen, de marteling trotseeren, ik zal het doen; moet ik deze zelfs onderstaan, ik zal mij zulks getroosten!

- Gij zult dus, vader, in navolging van den goeden Herder, uw leven voor uwe schapen geven? Ik toch zal u niet van het martelaarschap terughouden....

- En nu, zoon, ga den priester Profuturus en den diaken Ranzo verwittigen, dat zij zich tot de reis voorbereiden. Beiden zullen mij vergezellen. In mijne afwezigheid zal ik het bestuur van mijn diocees in uwe handen toevertrouwen. Wees voorzichtig; zorg voor mijne armen; zij worden vooral in uwe vaderlijke bezorgdheid aanbevolen. Ontziet de grooten zooveel de rechtvaardigheid zulks gedoogt; vlei hen echter niet en waak met de meeste oplettendheid over uwe broeders.

Nadat Landebert zich verwijderd had, begaf de prelaat zich ter kerke.

In het kasteel van Marsana hadden minder vreedzame tooneelen plaats; Hunibald had er Wibo opgezocht, ter beraming van middelen om den bisschop van Trajectum te dooden.

Reeds in de eerste bijeenkomst waren de goede voornemens van Warnaker's zoon vervlogen, en weldra leende deze met welgevallen het oor naar de hevige gezegden van Hunibald, die al de schimpwoorden tegen den prelaat uitbraakte, welke de woede aan den goddelooze kan ingeven.

Het voorstel om den vromen bisschop te vermoorden, deed den ongelukkigen Wibo nog sidderen. Nog schuilde er een sprankel genegenheid in zijn hart; nog was hij zoo goddeloos niet de heiligschennende hand op een priester Gods te durven leggen.

Wibo vond, in den aanvang, eenige redenen tegen den aandrang van Hunibald; daarna verviel hij in zijne gewone besluiteloosheid.

De Heer van Eckheim kende Wibo's zwak; hij was wel overtuigd dat hij, op, een gegeven oogenblik, zijn gezag op den ongelukkigen jongeling zou uitoefenen.

(1) De apocrisiarius, die ook kapellaan van het paleis genoemd werd, was belast met het beheer der geestelijke zaken aan het hof.

Deze laatste had eene hevige liefde opgevat voor de nicht van Hunibald; maar hij had tot dan toe Ermelinde's hand niet durven vragen; - hij wachtte de gelegenheid af, om die wederliefde door een heldenfeit te winnen.

Hunibald, die tot in de diepste plooien van het hart zijns vriends gelezen had, stelde hem voor het huwelijk onmiddellijk te sluiten, indien hij de hand tot de heiligschennende onderneming leenen wilde.

De trouwlooze had een tweeledig doel: hij wilde den bisschop met Wibo's hulp van kant helpen, dan dezen laatste van den moord beschuldigen en alzoo een dubbel gevoel van wraak bevredigen.

De hartstocht verstikte in Wibo's hart de genade en het denkbeeld van plicht; hij gaf toe en men kwam overeen, den prelaat in zijne reize op te volgen en hem, bij de eerste gunstige gelegenheid, neêr te stooten.

Den 20 april van hetzelfde jaar, waren al de bewoners van Trajectum in diepen rouw gedompeld. Bij het krieken van den dag had Theodardus de H. Mysteriën gecelebreerd en afscheid van de zijnen genomen; hij ondernam met den priester Profuturus en den diaken Ranzo de reis.

Hij trok over de Mosa, tot aan de poorten van Vicus door gansch zijne geestelijkheid en eene menigte arme menschen vergezeld.

Uit veler oogen vloeiden tranen, want ook velen hadden het voor-

gevoel, dat zij hun welbeminden vader niet zouden wederzien.

Toen de bisschop afscheid van hen nam, zegde hij:

- Gaat, kinderen, gaat in vrede. Keert naar uwe woningen terug, en dat de zegen des Almachtigen met u zij! Bidt veel voor uwen herder; om nuttig te zijn aan de Kerk, wier hoede hem door den Opperherder is toevertrouwd, gaat hij wellicht de grootste gevaren te gemoet. Bidt, opdat hem recht geschiede en dat Gods wil gevolgd worde. Ik voor mij vrees niets. Godes kracht is mijne kracht en als God met ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Toch hoop ik, beste vrienden, veel van uw vurig gebed, om van God kracht en standvastigheid te erlangen, welke ik beiden denk noodig te zullen hebben. Gehoorzaamt middelerwijl aan heer Landebert, zoo als gij immer mij gehoorzaamdet. In mijne afwezigheid zal hij uw bisschop zijn En nu, kinderen, droogt uwe tranen; wij zullen elkander weêrzien, is het niet hier in dit tranendal, dan ten minste in ons waar vaderland, in de stede van den hemelschen Vader. Vaartwel, nogmaals vaartwel! Dat de Heer u in zijne heilige hoede neme!

Bij die woorden omhelsde de prelaat zijn waarden Landebert, en zette met zijn gevolg de reis voort.

De vijand van God en de menschen brulde zijne voldoening uit, toen hij den heiligen bisschop de reis zag aanvangen; hij beschouwde hem reeds als een dam, dat ter offerbank gaat. Satan hitste den haat en de woede nog aan, die reeds de ziel van den wreeden Hunibald doorploegden.

In Wibo's ziel verspreidde hij al het vergift der ondankbaarheid en klopte er afschuwelijke hartstochten wakker.

Die twee schurken waren inderdaad waardige bedienaars der helle! Zij zouden dengene treffen, die zooveel zielen door het bloed des Heilands vrijgekocht, aan de klauwen des demons ontrukt had, hem, die immer den koning, den grooten en den volke zooveel goeden raad gaf; hem, die zooveel kerken opbouwde, kloosters begiftigde en alom de tempels der valsche goden neêrwierp!

Na zes dagen reizens was de bisschop verdwaald, bereikte het land der Nemeten en hield stil in een dorp van Alisatia(1).

Des nachts had hij een visioen, waardoor hij de overtuiging bekwam, dat hij den volgenden dag de martelkroon erlangen zou.

Het denkbeeld, dat hij op eene glorierijke wijze zijn droevigen pelgrimstocht zou volbrengen, vervulde den prelaat met eene bovennatuurlijke vreugde. Hij wilde echter het leven zijner gezellen niet in de waagschaal stellen en beval hen in het dorp zijne terugkomst af te wachten.

Profaturus en Ranzo gehoorzaamden slechts met leedwezen; beiden hadden een noodlottig voorgevoel van hetgeen er zou kunnen gebeuren.

Theodardus zette de reis voort en las de psalmen.

Toen hij in het Bijenwoud(2), aan een kruisweg, gekomen was, klonk hem plotseling eene ruwe stem te gemoet. ‘Sta!’ riep zij, en op hetzelfde oogenblik sprongen twee mannen, van kop tot teen gewapend, het ontblootte zwaard in de hand en het vizier neêrgeslagen, uit het kreupelhout.

De prelaat beschouwde, met de kalmte en den moed, die een gerust geweten geeft, zijne moordenaars.

Hunibald, want hij was een der aanvallers, brulde den geestelijke woedend toe:

(1) In onze dagen de Elzas.
(2) Het Bienwald of Biwalt bij Trier.

- Bisschop, beveel uwe ziel aan God, gij moet sterven!

Theodardus bleef kalm bij die woorden; maar hij had medelijden met de ongelukkigen, die zich aan eene zoo gruwelijke misdaad zouden plichtig maken.

- Kinderen, zegde hij zacht en waardig, wat razernij overvalt u? Hoe, gij zoudt uwen Schepper verzaken en den wensch van satan vervullen? Doopt, ik bezweer het u, doopt uwe handen niet in het bloed eens grijsaards, die u nimmer beleedigde! Waarom zoudt gij u met eene misdaad bezoedelen, wier spook u tot in het graf vervolgen zal? Komt tot de vreeze des Heeren terug! Hij toch is vol barmhartigheid en zal uwer zielen genadig zijn!

Hunibald was zich zelf niet meer meester; de woede verstikte hem; de demon des kwaads dreef hem vooruit.

- Grijskop! riep hij met eene heesche en afgebroken stem, ik heb het u gezegd, gij moet sterven; vandaag zelf moet gij den dood ingaan. Komaan, Wibo, vooruit...

- Groote God, wat hoor ik? riep de bisschop, zich tot den anderen aanvaller wendende; Wibo, mijn lieveling, hoe, gij zoudt mijn moordenaar worden? O, sterven voor mijnen God is mij zacht en troostend; maar sterven door uwe hand.....

Bij het hooren van die woorden ontroerde Warnaker's zoon; hij was op het punt naar Hunibald te springen en hem het zwaard te ontrukken; maar deze voorkwam hem, greep het wapen met twee handen aan, zwaaide het met eene helsche woede en kliefde het hoofd des heiligen mans. Het bloed en de hersens besprenkelden hem en zijnen medeplichtige.

- Jesus.... vergeef het hun....

Dat waren de laatste woorden van den martelaar.

Het gebed van den rechtvaardige steeg ten hemel, doch werd slechts ten deele verhoord.

VI.
De hand Gods.

De zon neigde ter kimme; twee frankische heeren reden op hunne fiere rossen, door de Haspeganwsche vlakten.

Het waren Wibo en Hunibald, die, de Mosa overgetrokken zijnde, langs een anderen weg dan zij afgereisd waren, naar Trajectum terugkeerden, hopende alzoo geen achterdocht op te wekken.

In den morgen reisden zij door vruchtbare akkers, met de schatten van een opkomenden oogst bedekt; thans liep hun weg door dorre heiden, met brandende zandvlakten, wier stof onder den hoefslag hunner paarden opdwarrelde.

De avond viel; voor hen strekte zich een dicht woud uit, hetwelk zij moesten doorreizen, alvorens te Landen aan te komen, waar zij den nacht hoopten door te brengen.

De lucht was zwaar en stikkend; er waaide soms een lichte wind, doch deze bracht der reizigers geene verfrissching aan, integendeel hij walmde hen eene versmachtende hitte te gemoet.

Zwarte wolken, door het bliksemvuur bezwangerd, verhieven zich ten allen kante aan den horizon en naderden als berggevaarten, die gansch den omtrek met eene dikke duisternis dreigden te omzwachtelen.

De twee reizigers hadden het bosch bereikt; zij hoopten er eene schuilplaats voor den regen te vinden.

Reeds vielen groote lauwe regendroppelen op den verdroogden grond en deden de eikenbladeren ritselen. De bliksem doorkliefde de zwarte wolken; het dof en aanhoudend gerommel des donders deed zich in de verte hooren.

Wibo was somber en onrustig; hij sprak niet; een verschrikkelijk voorgevoel had zijne ziel overmeesterd.

Ten prooi aan een bangen schrik, meent hij den ijselijken Donar, op zijnen wagen van duisternis, in het luchtruim te hooren naderen; dan weêr waant hij, bij het licht des bliksems, de bleeke en bloedige schim van Theodardus te zien, die hem achtervolgt. In zijn geweten weergalmt gedurig een onheilspellende kreet, die hem toeroept: 'ondankbare, moordenaar, heiligschendende goddelooze!'

De lichtzinnige Hunibald, die geen wroeging meer kent, spot met den angst zijns makkers, en tracht hem door lastertaal tot bedaren te brengen.

Eensklaps wordt de storm ontketend; uit de wolken breekt een regenstroom los; de wervelwind ontwortelt met donderend gekraak de boomen; de berken-, de esschen-, de ahornboomen worden door den storm gebogen; de trotsche eikenkruinen worden huilend geschud.

De wolken stapelen zich opeen en worden, in eene duizelige vaart, voortgezweept.

Plotseling berst de wolk; de bliksem slaat knetterend en krakend naar beneden; een bundel blauwachtige bliksemschichten doorrijt ten allen kante de duisternis.

Dit schrikbarend tooneel wordt nog ijselijker gemaakt door het gekras der raven, het gebrul der roofdieren, die, als door een bangen

schrik bevangen, buiten het bosch ijlen.

De reizigers stijgen van hunne paarden, die op ieder oogenblik steigeren; zij binden hen met den teugel aan eenen boom en plaatsen zich zelf onder het dichte loof van het kreupelhout, boven hetwelk een reusachtige eikenboom zijne breedgetakte kruin uitstrekt.

Het onweêr neemt gedurig toe; op den regen volgt de hagelslag; overgroote stukken ijs slaan de bladeren der eiken neêr, breken de takken en bonzen op de naakte stammen terug.

Het woud schijnt in brand te staan; een onheilspellend en aanhoudend bliksemlicht volgde den laatsten dagglans op, en de donder schokte rommelend en ratelend voort.

Op dat oogenblik bidt Wibo uit den grond zijns harten; Hunibald, integendeel, durft nog godlasteren....

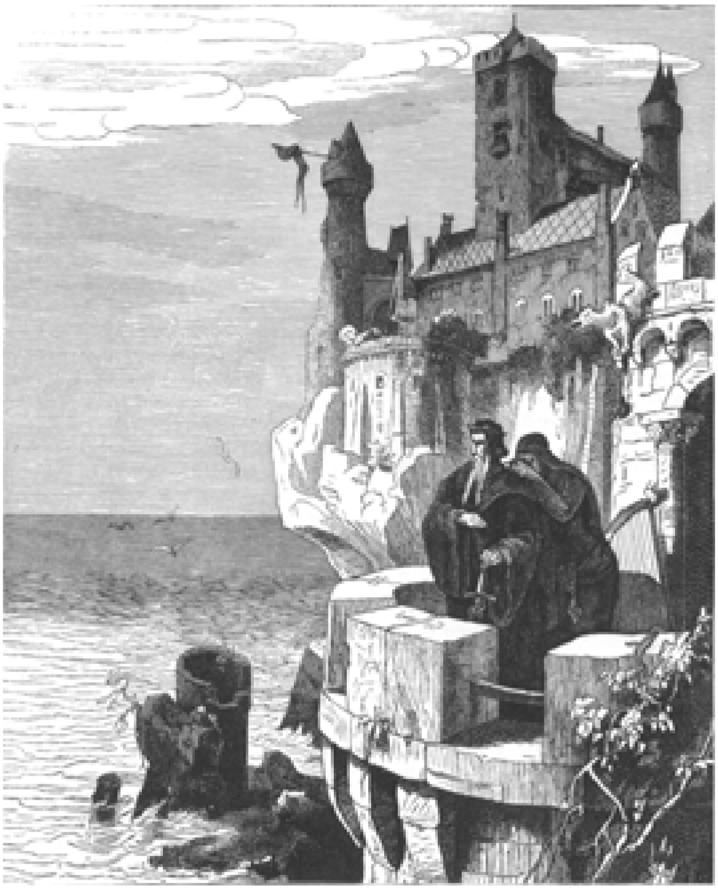

HET BURCHTSLOT AAN 'T MEER.

Daar scheurt de wolk; een schokkende donderslag doet de aarde dreunen; de eik en het kreupelbosch, onder welke de twee reizigers schuilen, zijn als vuur - louter vuur.

De bliksem heeft den goddeloozen Hunibald dood geslagen, terwijl de rampzalige Wibo tegen den eikenstam geworpen wordt; zijn helm is verpletterd en zijn hoofd wordt in bloed gebaad.

Het is alsof de woede des storms in den laatsten bliksemschicht, welke door Gods wrekende hand bestuurd werd, was uitgedoofd; de regen plast met minder geweld neêr en de donder rommelt nog slechts in de verte.

Wibo keerde allengs tot het bewustzijn terug; pijnlijk leed hij. Nauwelijks kon hij zich bewegen; zijne ledematen waren als versteend.

De brijzelingen van zijnen helm waren tot diep in het vleesch gedrongen, en hij zou sterven, bij gebrek aan hulp; want het bloed stroomde uit de breede wonde weg.

Op dat oogenblik dreef gansch zijn verloopen leven voor zijnen geest heen; hij besefte het gewicht zijner misdaden en al het zwarte zijner ondankbaarheid.

In het midden van alle die benauwdheid, welke hem aangreep, voelde hij de genade, welke hem aanzette vergiffenis te vragen aan God, dien hij zoo zwaar beleedigd had.

Hij herinnerde zich den goeden Herder, die het verdwaalde schaap gaat opzoeken, om het naar de kudde weêr te brengen; den teêrbeminnenden Vader, die zich met een hart vol liefde over den verloren zoon heenbuigt, om hem andermaal in zijne armen te sluiten - en de ongelukkige weende.

- Algoede God! riep hij met eene verzwakte stem, heb genade met mij naar de grootheid uwer barmhartigheid!

God leende het oor naar de stem van het berouw.

- Oda, riep plotseling eene vrouwenstem; het schijnt mij toe dat een ongelukkige onze hulp inroept!

Wibo zag, bij het flauwe schijnsel der maan, wier licht nu door de wolken boorde, twee vrouwen naderen.

Het waren de twee kluizenaressen der boorden van de Cysindria - het waren Hermengarda en Oda.

In den loop van den dag hadden zij zich naar de nieuwe kerk van Sarchinium begeven, om er te bidden; het onweer had haar belet terug te keeren; thans haastteden zij zich om hare kluis in het bosch te bereiken.

- 't Is een krijgsman, merkte Oda op, toen zij zich over Wibo heen boog. Hemel! wat is hij zwaar gekwetst Lijdt gij veel, heer?

- Spoed u! murmelde Wibo, indien gij mij redden wilt; ik verlies al mijn bloed.

- Kom, Oda, zegde de oude Hermengarda, laat ons trachten den gekwetste naar onze kluis te brengen.

Zonder aarzelen droegen de twee vrouwen den jongeling, met veel voorzorg, naar de hut die slechts op een honderdtal stappen van de plaats verwijderd was.

Die hut was in hout getimmerd, met riet gedekt en bekroond door een grof bewerkt kruis.

De duisternis onttrok het lijk van den godslasteraar aan het gezicht der twee vrouwen.

In de kluis gekomen, legden de twee heilige vrouwen den gekwetste op een bed van drooge blaâren en onderzochten zijne wonden.

Hermengarde kende de kracht der genezende kruiden; zij muntte uit in het verbinden van wonden, het genezen der koortsen en niet zelden namen de bewoners der omliggende gehuchten, hunnen toevlucht tot haar - tot de edele weldoenster. Zelfs was men overtuigd, dat hare gebeden alléén soms voldoende waren om genezen te worden.

Haastig ontdeed zij den gewonde van den gekloven helm en zijnen pantserrok; zij sneed zooveel mogelijk de haren weg, waschte de wonde en zijn met bloed bemorst gelaat, terwijl hare gezellin wonddoekjes en verbindsels bereidde.

Terwijl de oude vrouw den verbrijzelden schedel onderzocht, schudde zij het hoofd; zij had de overtuiging bekomen, dat de wonde doodelijk was.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 42]

Mgr. Dr. Melchers, aartsbisschop van Keulen.

Het portret, dat wij heden onzen lezers aanbieden, is niet dat van een beroemd dichter, noch dat van een uitmuntend schrijver en toch omgeeft zijne eerbiedwaardige figuur een stralenkrans, wiens invloed op elkeen, die het geluk genoten heeft hem, al is het dan ook slechts een enkele maal, gezien te hebben, een weldadigen indruk achterlaat. Hooge kerkelijke waardigheden zijn geen eereposten die door iedereen bekleed kunnen worden; neen, de vertegenwoordigers van die verheven ambten, waarop de Kerk terecht als op zoo vele moedige kampvechters kan wijzen, zijn mannen, die als het ware door de Voorzienigheid er toe aangewezen zijn, meê te werken aan de voltooiing van het groote werk, dat door Christus zelf op Golgotha begonnen werd.

MGR. D^r^. MELCHERS, AARTSBISSCHOP VAN KEULEN.

Dit was ook het geval met Mgr. Melchers, van wiens levensloop wij hier eene beknopte beschrijving laten volgen. Paul Melchers werd den 6 Januari 1813 te Munster geboren en volbracht aldaar aan de academie met glans zijne studiën. Vele jaren achtereen studeerde hij aan de universiteit van Bonn in de rechten, waarin hij in 1833 promoveerde en was gedurende vijf jaren als griffier werkzaam. Door zijne buitengewone talenten, zoowel als door zijn edel karakter en boven allen lof verheven gedrag, verre boven zijne mederechters uitstekend, zou hij, indien hij zijne rechterlijke loopbaan niet vaarwel had gezegd, deze met roem hebben betreden, en voorzeker op dit oogenblik er de hoogste waardigheid in bekleed hebben, doch in hem was eene neiging ontstaan, die verre van alle wereldsche zaken verwijderd was. Met den dag

nam die neiging toe, en daaraan, na verloop van tijd geen weêrstand meer kunnende bieden, te meer daar bij hem de heilige overtuiging vaststond, dat het de vinger Gods was die hem er toe dreef, deed hij afstand van zijne veel belovende toekomst, om zich geheel en al aan God te wijden.

De gebeurtenissen, die hij destijds onder de oogen had, waren intusschen alles behalve geschikt om hem in zijn genomen besluit te versterken. Een jaar te voren was Mgr. Clemens August Drost zu Visschering, destijds aartsbisschop van Keulen, gewelddadig uit zijne woning gelicht en als een boosdoener naar de staatsgevangenis te Minden gevoerd. Weinig dacht de jeugdige Melchers er toen aan, dat de tijd zou aanbreken dat hem, als opvolger van dien beroemden kerkvoogd, insgelijks dat lot te wachten stond.

Zijn besluit was echter onherroepelijk en reeds den 5 Juni 1841 ontving hij de priesterlijke wijding. Eenmaal den eersten stap gezet hebbende op de levensbaan, die hij altijd als het toppunt zijner wenschen had beschouwd, ging hij daarop met snelle stappen vooruit. En hoe kon het anders! Bezield met een warmen ijver voor alles wat den voorspoed van de godsdienst aanging, onafgebroken werkzaam voor het zieleheil der toevertrouwde geloovigen, moest hij wel in hooge achting staan, zoowel bij zijnen bisschop als bij zijne parochianen.

In het korte tijdsverloop van zeven jaren, was hij van kapelaan te

Halstein opgeklommen tot de hooge waardigheid van bisschop van Osnabrück en apostolisch vicaris der buitenlandsche missiën.

Zijne bemoeiingen beschrijven gedurende den tijd, dat hij zijne nieuwe waardigheid bekleedde, zou ons onmogelijk zijn; genoeg is het te zeggen dat hij de liefde zijner diocesanen en tevens die der aan zijne zorg toevertrouwde Katholieken van Noord-Duitschland en Denemarken in ruime mate wist te winnen, en vooral den toestand van laatst genoemden uitstekend verbeterde.

Intusschen stierf de aartsbisschop van Keulen. Met gespannen verwachting werd de keus van een nieuwen aartsbisschop, door den Paus van Rome, te gemoet gezien, daar ieder in zijn hart Mgr. Melchers daarvoor bestemde. En inderdaad, de Paus, de verdiensten van den achtenswaardigen prelaat op hoogen prijs stellende, benoemde hem den 8 Januari, met de toestemming der pruisische regeering, tot aartsbisschop van Keulen. Geestelijkheid en volk konden nu met vertrouwen op een man rekenen, die tot heden altijd getoond had, dat de echte apostolische waardigheid, alsmede de bezorgdheid voor zijne geloovigen, een levensdoel voor hem was. De vreugde over zijne verheffing was algemeen en bij zijne plechtige inhuldiging, die den 8 Mei in den beroemden Dom plaats had, kon het ruime kerkgebouw de geloovigen niet bevatten. Van toen af was hij steeds het hoofd van het pruisisch episcopaat, de eerste in het verdedigen der Katholieke Kerk tegen de regeering. Hij begon reeds in 1867 met eene jaarlijksche conferentie der gezamenlijke bisschoppen te beleggen, bij het graf van den H. Bonifacius te Fulda, welke vergaderingen in den laatsten tijd zulk een gewicht gekregen hebben.

Het was dan ook juist daarom dat de handlangers van Von Bismarck er op uit waren hem S t a a t s g e f ä h r l i c h te doen verklaren, wat echter zoo'n groote moeite niet was, daar de moedige prelaat alleen rekening hield met wat hij in geweten verplicht was te doen, gedachtig dat hij voor God eene zware verantwoording daarvan af te leggen had.

Zijn gevangenneming, ofschoon verwacht, bracht geheel Keulen in beweging. Iedereen liep naar het bisschoppelijk paleis om nog eenmaal den beminden herder te zien, en de ontroering was zoo algemeen dat de straten weêrgalmden van de smartkreten der treurende katholieke bevolking. Dagen en weken verliepen eer men het van zich verkrijgen kon, over iets anders te spreken en alle geruchten over de bijzonderheden der gevangenneming en de behandeling, die Mgr. in de gevangenis ondervindt, werden met levendige belangstelling en tranen in de oogen, aangehoord.

De muziek van het geld.

Heeft de schilder Poudel, door een spleetje van de deur of van het venster, dat oude vrouwke bespied, terwijl het in de eenzaamheid bezig was met de muziek van het geld, - voor haar oneindig aantrekkelijker dan de schoonste sonate van Beethoven of Mendelsohn? Het moet wel zijn, want de oude is zoo waar, zoo natuurlijk afgemaald, dat zij niet uit de verbeelding alleen kan ontstaan zijn.

Is er wel eene drift, zoo vreemd, zoo onnatuurlijk, zoo onbegrijpelijk, als de gierigheid? Opstapelen, altijd opstapelen, omdat men vreest nooit genoeg te zullen hebben, terwijl het leven dagelijks inkrimpt? Scharrelen, altijd scharrelen om goud,

alsof men den schat eindelijk zou meêdragen, wanneer men in zes planken genageld wordt?

De gierigaard wordt door niemand bemind; de wereld zondert zich van hem af, en hij leeft alleen. Slechts die, welke hopen eens zijne goudstukken in te oogsten, benaderen hem, bewijzen hem een gedwongen eerbied, huichelen met hem, en getroosten zich de tortuur met een zoo afzichtelijk schepsel van tijd tot tijd te leven.

De jeugd is zelden gierig, omdat zij vertrouwen heeft, tot de verwaandheid toe, in hare middelen; omdat zij, zegt een schrijver, nog niet weet hoe moeilijk het is te winnen, hoe gemakkelijk het integendeel is te verliezen; omdat het tegenwoordige haar meer bekommert dan het toekomende; omdat hare ouders altijd in de noodwendigheden voorzien hebben, en zij slechts éène zorg had, deze namelijk - hun meer te ontnemen dan zij haar wilden geven.

Doch ook, merkt hij verder op, hoe onregelmatiger hare verkwisting is geweest, hoe harder de les der ondervinding is, hoe meer uitbreiding de boete nadien neemt: ook is er geen erger gierigaard in den ouderdom, dan hij die in zijne jeugd een verkwister was.

O gij, oude, die zooveel behagen vindt in de muziek van het geld, gij kent niets van de genoegens, van de zaligheid des levens! Gij zoudt eene beminde en vereerde grootmoeder of tante kunnen zijn, en gij zijt nu niets dan een ellendig schepsel, met hetwelk men heimelijk: spotlacht en waarmeê men openlijk spotlachen zal, wanneer eens uwe goudstukken in de handen uwer kleinkinderen, of in die uwer neefjes en nichtjes zullen dansen!

Ieder wil in de wereld tot welstand geraken, om in weelde te kunnen leven. ‘Het eenvoudigste en tevens zekerste middel,’ zegt kolonel de Weiss, ‘om tot overvloed te komen, ligt in de beperking zijner begeerten. De wezenlijke behoeften bepalen zich tot zeer weinig, terwijl daarentegen de gierigheid en de eerzucht geene andere grenzen kennen dan de onmogelijkheid.

Bezit men een millioen, men wenscht verscheidene millioenen machtig te worden. Is men prins, men wenscht koning te zijn, en werd er aan die begeerten voldaan, men zou nog niet tevreden wezen.

Laat ons niet met Seneka zeggen, dat rijk zijn een kwaad is; maar laat ons ook met het geringe volk niet instemmen, hetwelk rijkdom als het toppunt van geluk beschouwt. Laat ons op den middenweg blijven, overtuigd zijnde, dat rijkdom slechts het geluk van den mensch kan verhoogen, *als men dezen rechtvaardig heeft bekomen, en men er nog een goed gebruik van weet te maken*.’

De schoenlapper en de goudzoeker.

Jan Jurgensen was de schoenlapper van het dorp. Een vroolijker, eerljjker en krachtvoller man was er niet te vinden. Tot in zijn ouden dag, toen de haren reeds wit waren, klopte en hamerde hij, reeds vroeg in den morgen, op het oude zoolleêr en al was des avonds de winst juist niet groot, greep hij toch, in het schemeruur, de viool en speelde opgeruimd voor de buurkinderen alleraardigste deuntjes.

Jan Jurgensen was niet rijk - zeker niet; maar hij was tevreden met zijn lot en beperkte zijne begeerten binnen de grenzen van zijne bezitting. Zijne vrouw was hem, reeds vele jaren geleden, naar het kerkhof voorgegaan; maar zij had hem in Mijntje, eene wakkere, werkzame dochter, eene zuinige huishoudster achtergelaten. Maar als Mijntje nu eens met den zoon van den wagenmaker trouwt, en aan den overkant zelf een huishouden opricht?

‘Geen ellende voor den tijd!’ zegde Jan Jurgensen, en hij speelde een luchtig deuntjen op de viool, en de buurkinderen dansten wild dooreen en schaterden het uit van 't lachen.

Jan Jurgensen was een wijs man en had meer dan eens goeden raad voor zijne vrienden en bekenden, ofschoon hij wel wist dat zij, die het meest goeden raad noodig hadden, dezen het minst volgden. Dat bracht den schoenlapper nog altijd Hans Hiepeling te binnen, al was het dan nu reeds twintig jaar geleden.

Hans Hiepeling was de ketellapper van 't dorp; hij woonde een eind weg verder; doch de schoenlapper hoorde duidelijk in zijn huis, het hamergeklop op de koperen ketels, en daaruit leidde hij af, of Hans al of niet hard arbeidde. Nu was er een tijd gekomen, dat het geklop sterk verminderde en zelfs allengs ophield.

- ‘Er zitten vriend Hans muizennesten in het hoofd,’ mompelde Jan Jurgensen, en op zekeren zomeravond stond de schoenlapper van zijn bank op en ging blootshoofds, met opgestroopte hemdsmouwen en op zijn, sloffen - juist zoo als gij hem hier naast afgebeeld ziet, enkel met dit verschil dat zijn hoofdhaar destijds nog niet wit was en hij den grooten koperen bril nog niet op de punt van den neus droeg - ging hij, zeg ik, naar het huis van den ketellapper.

Hans Hiepeling zat op de bank en onder den breedgetakten lindeboom, die voor de deur stond; hij zag somber en nadenkend voor zich uit en werd als het ware slechts wakker, toen Jan Jurgensen de bepekte hand op zijnen schouder sloeg.

Ja, 't kostte hem wel wat moeite om den ketellapper te doen spreken; maar eindelijk zaten de twee kameraden naast elkander, en ka-

meraden waren ze wel, al was Hans altijd zoowat een kniesoor geweest en Jurgensen integendeel, in voor- of tegenspoed, immer een opgeruimde borst bleef.

En wat woelde den ketellapper dan toch wel in het hoofd? Hans ging zondags naar het herbergje *het hollende Paard*, en daar las hij het weekblad, en die kleine duivel had hem zoo'n tooverachtige dingen van het goudland verteld, dat Hans lust kreeg, om in die onbekende streek, eenige korenzakken goud te gaan rapen en dan naar het dorp terug te keeren.

Hans Hiepeling zegde echter niet alles, vooral niet wat hij zoo even dacht, toen de eerlijke schoenlapper naast hem stond. Op dat oogenblik bouwde de ketellapper luchtkasteelen van de schitterendste soort: zijn arm huis werd een buitengoed, zijne geiten door een paar vlugge paarden, zijn kruiwagen door eene prachtige koets vervangen, en hij meende Jan Jurgensen, den schoenlapper, met gapenden mond en verbaasde oogen op al den rijkdom, welke Hans uit het onbekende land had meêgebracht, te zien staan gapen.

De eerlijke schoenlapper schudde, bij het voornemen dat Hans te kennen gaf, om naar het goudland te gaan, glimlachend het hoofd: het goudland lag zoo wijd van 't dorp, het papier is zoo verduldig, men kan zoo goed liegen als men van verre komt - dat waren de opwerpingen, die hem beurtelings over de lippen kwamen. Cats zegde immers:

> Wilje wel zijn, wilje rusten,
> Soeck het niet op vreemde kusten,
> Eygen huys en eygen dack
> Dat is vry een groot gemack.

Hans Hiepeling hield vast aan zijn denkbeeld, en glimlachte om den onnoozelen schoenlapper, die zich de moeite niet geven wilde zich letterlijk rijk, schatrijk te gaan maken. Hij verkocht zijn klein erf en zijn gereedschap, en toen de herfst de blaâren van de iepen en linden over de akkers en het kerkhof schudde, ging hij heen en een ander kettellapper ving aan met kloppen in het dorp - en 't ging dezen wel.

Jaren en jaren snelden voort, en er was van den goudzoeker geen spraak meer. Lag hij reeds in het diep der zee? Rustte zijn stoffelijk overschot hier of daar op de verre vreemde kust? Was hij arm of rijk geweest? Niemand kon op een dezer vragen antwoord geven.

Twintig jaar, zeggen wij, was het geleden, toen op zekeren schemeravond een vreemdeling voor de geopende halvedeur van den lapper stond. Jan Jurgensen klopte, zooals hij gansch zijn leven deed, op het zoolleêr; Mijntje stond aan de strijktafel en de verliefde zoon van den wagenmaker rookte, tegen den wand leunend, zijn pijpje en loerde uit het hoekje van het oog soms naar zijne toekomende bruid - want met Allerheiligen zou de bruidsklok voor het nieuwe paar kleppen.

De vreemdeling zag er recht wonderlijk en zelfs gehavend uit; de randen van zijn valen en versleten hoed, hingen hem schier over de ooren; zijn rok was gescheurd en besmeurd; zijne schoenen gaapten als snoeken op het drooge; zijn gezicht was door de zon gebruind en haar en baard waren sneeuwwit; maar niettegenstaande dit alles herkende de lapper onmiddellijk zijn ouden kameraad.

- ‘Hans Hiepeling!’ riep hij plotseling en met verjongde krachten opspringend, ‘zijt gij het of is het uw spook?’ Gaarne zou de lapper er bij gevoegd hebben: ‘en

waar zijn nu de korenzakken vol goud?' doch hij zag wel dat de kerel ongelukkig, diep ongelukkig was en die vraag voor hem een genadesteek zijn zou.

- 'Ik ben oud, Jan Jurgensen,' zegde de gewezen ketellapper, 'ik ben arm, doodarm; sedert twintig jaar ben ik een dwaler in vreemde gewesten; ik durfde niet naar mijn geboortedorp terugkeeren, want er zat nog immer schaamtegevoel in mij. Nu echter voel ik den dood naderen en ik kon het verlangen, zoo lang en zoo dikwijls onderdrukt, niet meer weêrstaan: ik moest, alvorens het matte hoofd in het graf te ruste te leggen, nog eens mijn dorp terugzien. Ja, die zucht was sterker dan alles.'

- 'Dat geloof ik, Hans; 't is wel waar wat er geschreven staat:

Ghy dan vaert na Oost of West,
Eyghen huys is alderbest.

- 'Waarom heb ik dat eigen huis, hetwelk ik eens bezeten heb, laten varen? Waarom hersenschimmen nagejaagd, die nooit waarheid worden? Ik heb het goudspook tot in de wildernissen van Californië achtervolgd, en telkens als ik dacht het te grijpen, ontsnapte het mij. Altijd meende ik de muziek der goudstukken voor mij uit te hooren, en 't was, denk ik, integendeel het geklingel en geklop van den ketellap, dat mij gedurig terug, terug naar het dorp riep.'

De oude Jurgensen knikte en zag, over zijn koperen bril heen, den goudzoeker bedenkelijk aan. Dan zegde hij:

- 'Ja, die zucht naar goud heeft u en velen van het bed op het stroo, van den rand in den put geholpen, Hans. Goddank, ik werd er nooit door geplaagd; ik ben wel is waar niet rijker geworden dan over twintig jaar, maar de goede God heeft me gezondheid en rust gegeven; ik werk, en het dagelijksche brood heeft mij nooit ontbroken, en zoo, ik hoop het wel, zullen eens mijne kinderen doen. Kom, zet u met ons aan tafel; dank God dat ge weêr hier zijt, en denk dat Jan Jurgensen u hartelijker ontvangt nu gij arm terugkeert, dan wel dat ge op eenen troon van met goud gevulde korenzakken zitten zoudt.'

- 'Had ik naar uwen raad geluisterd, Jurgensen...'

- 'Zwijg, Hans, haal geen oude koeien uit de gracht. De mensch is een eigenzinnig schepsel, dat nooit naar goeden raad luistert, of hij moet met zijne verlangens overeen komen.'

Slechts na eenige dagen verblijf in het huis des schoenlappers, vertelde Hans zijne lotgevallen, droevige lotgevallen. Hij schilderde met levendige kleuren zijne armoede, zijne ontberingen, zijn lijden onder duizenderlei vormen. Alles spotte met hem, zelfs de dood, die niet komen wilde, hoe innig de goudzoeker haar ook verzocht, het ellendige levensdraadje door te knippen, en zich tot de jonge liê keerende, die den verteller met gespannen aandacht beluisterden, zegde hij ten slotte terwijl Jan Jurgensen toestemmend knikte:

Vrienden, laet u vergenoegen,
Met dat u den Hemel geeft,
Wilt u naer de reden voegen:
Dit is 't beste dat men heeft.
Waerom wenschen, hopen, schromen?
Waerom altijt weder aen?
Schoon ghy mocht et al bekomen
't Kond u dan oock slimmer gaen.

't Waren dezelfde woorden, die Jan Jurgensen hem twintig jaar geleden, voor zijn vertrek, onder den lindenboom, tevergeefs had voorgezegd.

De goudzoeker, de droomer van luchtkasteelen, van buitengoed, paarden en rijtuig, werd, door de voorspraak van den eerlijken schoenlapper, de klepperman van het dorp, en als zijn 'klep, klep!' in den akeligen winternacht, den ouden en trouwen Jurgensen wakker maakte, dacht deze aan hem, die niet tevreden was met koper en werken - en die dit verspeelde voor.... klatergoud en droomen.

Gezichten uit Atchin.

De oorlog, dien Nederland in de Oost-Indiën, en wel op Atchin voert, trekt meer en meer de aandacht en dit hoofdzakelijk in de laatste dagen, omdat de tijdingen juist niet gunstig voor onze Noorderburen zijn geweest.

Volgens dezen was de oorlog op Atchin ten einde, volgens anderen was dit het geval niet en zou wellicht eene derde expeditie noodzakelijk worden. Zonder juist dit laatste aan te nemen, blijkt ook het eerste niet gansch waarheid te wezen. De Atchineezen zijn nog niet onderworpen, ofschoon zij wel zwaar in hunnen trots geknakt zijn.

Vandaar dat, toen onlangs de oude generaal Van Swieten naar Batavia terugkeerde en men hem als overwinnaar huldigde, de Bataviaansche bladen, door tamelijk scherpe artikels, de geestdrift aanzienlijk verkoelden en verlangden geene lauweren aan te bieden voor dat de zaak haar volledig beslag bekomen hadde.

Zeker is het, dat de Nederlandsche troepen veel beleid en dapperheid aan den dag legden en toonden het bewustzijn te hebben 'Nederlanders'

te zijn. Wij hebben echter geene voldoende inlichtingen over den oorlog en het land, om ten dezen opzichte uit te weiden en moeten daaromtrent het oogenblik afwachten, waarop diegenen zullen gesproken hebben, welke aan de expeditie deel namen.

Bepalen wij ons nu met de aandacht in te roepen op de vier gravuren, welke wij verder meêdeelen en aan de *Illustratie* geleverd werden door den heer Mason, die deel maakt van de expeditie. Die gezichten zijn ter plaatse en naar de natuur geteekend.

Het eerste stelt soldaten en kettinggangers (veroordeelden) voor, die een groot bronzen kanon voorttrekken, hetwelk zij uit den Kraton naar de rivier overbrengen, om vandaar met nog een aantal anderen ingescheept en naar het vaderland overgevoerd te worden. Dit kanon is 23 voet lang en in den mond 7 duim in doorsnede.

Het tweede vertoont een inlandschen tempel met andere gebouwen op den rechteroever der Atchinrivier. Deze tempel is door de Nederlanders gespaard gebleven en twee zwarte priesters en een kleine jongen, van omstreeks vijf jaar oud, hebben verlof bekomen om op die plaars te blijven en den tempel te bewaken.

DE MUZIEK VAN HET GELD (NAAR POUDEL).

De volgende gravure geeft eene afbeelding van het inwendige fort van den Kraton, waarin een reusachtige boom staat, op welks top thans de Nederlandsche vlag waait.

De Kraton is een groot vierkant fort, zijne wallen zijn omstreeks 25 voet hoog, de buitenste wal is van onderen 16 voet dik en klaarblijkelijk van een zeer hoogen ouderdom. Hij is omringd door eene gracht en aan de binnenzijde begrensd door een groene ruimte, beplant met hooge boomen. Op deze ruimte volgt een tweede wal, insgelijks met een open ruimte en daarachter nog een derde wal van denzelfden vorm, allen even hecht en sterk gebouwd.

In het binnenste vierkant, dat ongeveer vier hektaren groot is, stonden het paleis van den sultan, dat van de sultanes, zijne vrouwen, de begraafplaatsen van de vroegere sultans en een groot vierkant gebouw in het midden, dat thans voor kruitmagazijn gebruikt wordt. De graven staan midden in een half open gebouw en zijn zeer schoon gebeiteld, terwijl dat van den laatsten sultan behangen was met karmozijnroode en zwarte draparieën.

De laatste gravure vertoont den ingang van den Kraton, benevens de bressen, welke door de kogels in de wallen geschoten zijn en in de verte den grooten boom van de binnenste versterking. Boven op den wal ziet men een wachthuis der Nederlandsche soldaten. In onderscheidene deelen van den Kraton vond men een twintigtal kanonnen van verschillende soort die bruikbaar waren; sommigen zijn van den tegenwoordigen tijd, anderen daarentegen koperen stukken van een vreemd model en bovenmate versierd.

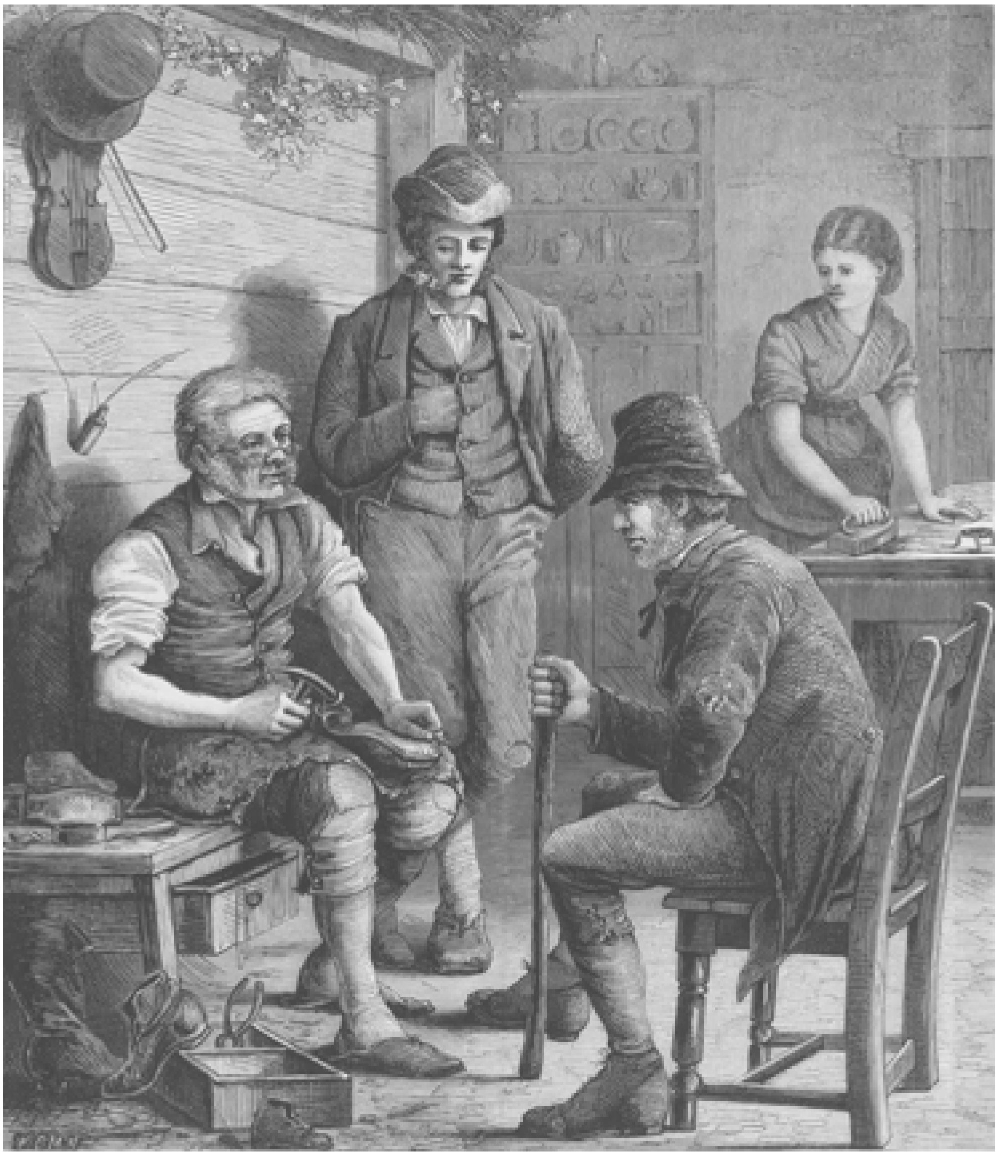

DE SCHOENLAPPER EN DE GOUDZOEKER.

Doch de kanonnen, welke aan de buitenwallen zulk een dreigend

aanzien gaven, waren als zoo vele nagels in de muren gedreven en gericht met een hoek van ongeveer 35 graden. Er waren geen affuiten hoegenaamd van aanwezig, het waren eenvoudig oude scheepskanonnen en anderen, die voor een derde gedeelte het sterke metselwerk uitstaken en hun achtereinden waren, gelijk van zelf spreekt, zoo diep in den muur gevestigd, dat zij hoegenaamd van geen nut konden wezen.

De muren moesten letterlijk door de soldaten uitgebroken worden, om er de kanonnen te kunnen uithalen.

De parade der dooden.

Op slag van de middernachtsure
Verrijst de tamboer uit zijn graf,
En doet met zijn trommel de ronde,
En slaat rataplan aan en af.

Hij roert met zijn magere knekels
De stokken op 't glimmende vel,
En roffelt in passende tempo's
Reveille en alarm en appèl.

Het dreunt tot in 't diepste der aarde
Dat rommelend trommelgeluid:
De sluimrende krijgers ontwaken
En stijgen de grafkuilen uit.

En zij die daar slapen aan d'Ebro,
Aan d'Elbe, den Donau, de Spree -
En zij die daar sluimren in Rusland,
Bedekt met een lijkwâ van snee -

En zij die daar rusten in 't Nijlslib
Of in het Arabische zand -
Zij allen staan op bij dat teeken,
En nemen 't geweer in de hand.

Op slag van de middernachtsure
Verlaat de trompetter zijn graf,
Doet schettren 't signaal in het ronde,
En draaft met zijn ros op en af.

Dan zaadlen de ruiters de paarden...
't Trompettert... daar stijgen zij op,
Lanciers, Kurassiers en Huzaren,
En rennen in vollen galop.

Zij houden de flikkrende zwaarden
In de ijskoude knekels omhoog;
En onder den helm op de schedels
Grijnst aaklig het hol van het oog.

Op slag van de middernachtsure
Verlaat ook de veldheer zijn graf,
Komt langzaam en statig gereden
Omringd van een schittrenden staf.

Hij draagt steeds zijn oude monteering:
Grijsgrauw is de kleur der kleedij.
Het peinzende hoofd dekt het steekje,
Het degentje hangt aan zijn zij.

De sombere vlakte wordt helder
Bij 't grillige licht van de maan.
De veldheer beschouwt door zijn kijker
De troepen - en rent op hen aan.

De garde geeft acht - presenteert hem
En schoudert voor hem het geweer:
Dan trekt met trompetten en trommels
Voorbij het ontzaglijke heer.

En ziet - generaals en maarschalken
Treên fier uit het leger hervoort,
En vormen een kring om hun keizer,
En vragen met eerbied het woord...

Dat w o o r d spreekt hij fluisterend tot éénen,
Met geestdrift herhaalt het diens mond.
't P a r o o l dat hij gaf luidde: ‘Frankrijk’ -
‘Sint Helena!’ klinkt het in 't rond.

Dat noemt men der dooden parade,
Gehouden door Corsica's held
Op slag van de middernachtsure
Op 't ruime Eliseïsche veld.

(Uit de Germania's.)
B. VAN MEURS.

Merkwaardig schermersfeest te Mechelen.

Onze voortreffelijke vriend en medewerker, de heer G.J.J. van Melckebeke, geeft eene brochuur in het licht, die onder zijne merkwaardige historische uitgaven, eene verdienstelijke plaats bekleedt. Dit werkje is getiteld de *St. Lambrechts- of Schermersgilde te Mechelen* en bevat een aantal wetenswaardige documenten, welke al te weinig bekend zijn.

De Mechelsche Schermersgilde komt, voor de eerste maal, in de stadsrekeningen van het jaar 1504 voor. In den aanvang van haar bestaan was het getal der gildebroeders op 28, in 1566 werd dit op 40 bepaald, bij welk getal een zeker getal ‘adelborsten’ gevoegd werden.

De Schermers droegen het rapier, en eenige van de broeders waren met hellebaarden gewapend, hetwelk hen ook wel den naam van *helle-bardiers* deed geven; nog anderen hadden musketten of vuurroeren. Evenals de andere gilden, zegt de schrijver, stonden de Schermers ten dienste der stad en jaarlijks ontvingen zij, van wege het bestuur, vijf gulden voor laken- of tabbaardgeld.

De tabbaard was van zwart laken ‘met swert zatijn gevoedert, voorsien op de mauwen met twee silvere gaut vergulde parueren met de wapens der gilde.’ Alzoo gekleed verschenen de Schermers in alle ‘processiën, lycken, kerckganghen, inhaelingen soo van bisschoppen als prinsen, camervergaderinghen tot het kiezen

van officieren en op sulcken ordre als hun van de hooftmans sal worden gecommandeert.'

De Gilde stond onder bevel van den opperhoofdman en een onderhoofdman; verder telde men vier dekens, vier sergeanten, een koning, een vaandeldrager of alpheris, een schermmeester, een kapelaan, twee kapelmeesters, den zot of volgens sommigen den wijze, eenen knaap, twee kaarsdragers, trommelslagers en fluitspelers.

De opperhoofdman moest, om tot die waardigheid verheven te worden, tot een der voornaamste familiën der stad behooren en roomsch-katholiek zijn. Hij genoot vrijdom van alle belastingen, zooals op wijn, bier en andere schattingen, en jaarlijks ontving hij daarenboven veertig gulden voor tabbaartlaken en drie gulden voor het hoofdmanshoedje.

Den onderhoofdman was minder voorrecht toegelegd: deze genoot slechts vrijdom van zesendertig stuivers op twee ton bier, en men gaf hem acht stuivers voor handschoengeld, even als den vaandeldrager; doch beiden moesten, voor de eer der benoeming, al den wijn betalen die de Schermers, op den dag der keuze, dronken, terwijl de vaandrig een nieuw vaandel gaf en een zilveren schakel aan de ketting, die den knaap der Gilde droeg.

Van Melckebeke deelt een authentiek stuk meê omtrent de inhaling van de hoofdliê en den vaandrig, en volgens dit stuk te oordeelen, geschiedde zulks met eene gansch bijzondere plechtigheid, en na eenen, bij reglement bepaalden optocht, waarna de schouteth of de oudste dienstdoende burgemeester, den gekozene bekleedde met de hooge waardigheid 'op dat ghy de selfve soud voeren volgens uwen Eedt, tot bescherminghe van de heylighe Catholieke ende Roomsche Religie, ten

dienste van den Keijser onsen heere, mitsgadert van de stadt ende de Gilde.'

De dekens hadden vrijdom van zesendertig stuivers op elke van de twee tonnen stuiversbier, dat zij jaarlijks verbruikten en acht stuivers handschoengeld, even zoo de sergeanten, wier wapens de hellebaard en de degen en wier kenteeken de sluier waren. De kapelmeesters waren bestemd voor de kerkelijke aangelegenheden; de koning werd niet gekozen. Die eer viel den behendigsten met het wapen ten deel.

In achtentwintig artikelen is het spel naar den koningstitel geregeld, en na dat de overwinnaar tot koning was uitgeroepen, vingen de teerfeesten aan, die, getuige de rekeningen, tamelijk kostbaar waren. In 1662 kostte dergelijk feest, behalve den wijn 'die de Gulde vereert was', niet minder dan 1100 gulden 6. st.; in 1681 beliepen die kosten in dezelfde voorwaarden, de som van 1557 gulden 7 st.

Het is overigens bekend, dat onze voorouders bijzonder veel hielden van goeden sier te maken.

(*Wordt vervolgd.*)

De zoon van den Scald.
Legende uit de eerste dagen des Christendoms,
door Pater Servatius Dirks.
(*Vervolg en slot.*)

- Heer, zegde zij, zijt gij Christen?

- Ja, antwoordde Wibo met een diepen zucht.

Dan fluisterde Hermengarde hare gezellin eenige woorden toe; Oda verliet de kluis.

De kluizenares beschouwde, bij het waggelend en pinkend lichtje eener lamp en terwijl zij het verband legde, het bleeke en verwrongen gelaat des jongelings; het was alsof die trekken haar niet vreemd waren.

Meer dan dat, zij was diep bewogen, zonder hiervan echter de reden te beseffen.

Nauwelijks had Hermengarda het verband gelegd, of de deur werd geopend, en een man, in zwart kleedsel, zooals weleer Theodardus droeg, naderde den lijder; twee mannen, in een dergelijk gewaad gehuld, volgden eerstgezegde.

Wibo beefde. Was het de schim van den martelaar niet, die hem op zijn sterfbed kwam bezoeken, hem zijne misdaad verwijten en de straffe des Hemels nog door zijne tegenwoordigheid verzwaren?

Neen, het was de gewezen slotvoogd van Sarchinium, de heilige abt Trudo, die in de nabijheid eene kerk had doen bouwen, de laatste die Theodardus den Heere had toegewijd.

De twee mannen, die hem vergezelden, waren twee kloosterlingen; deze droeg het Allerheiligste, de tweede de HH. Oliën.

De abt plaatste het Venerabel op een wit laken, gespreid over eene steenen tafel, het eenige meubel in het nederige verblijf.

Na den Heiland, onder het sneeuwwitte brood verborgen, te hebben aangeroepen, bukte Trudo zich over den stervende en herkende hem onmiddellijk; hij had hem immers eenige malen aan het bisschoppelijk hof van Trajectum gezien.

- Heer van Marsana, vroeg hij, welke ramp heeft u in den toestand gebracht, waarin gij u bevindt?

- Vader, antwoordde Wibo, in wanhoop zich de handen wringend; vader, gij ziet in mij een schurk, die uwe goedheid niet verdient. Ziet gij daar, daar op mijn wapenrok, die vlekken gestold bloed, welke de regen er niet heeft kunnen afspoelen? Dat is het bloed van den heiligen man, van Theodardus. Ik, ik ben de medeplichtige van zijnen moordenaar, de goddelooze Hunibald, wiens lijk, door den bliksem verminkt, ginds in het woud ligt. Vader, vader, de wrekende bliksem van den rechtvaardigen God heeft ons getroffen.

Bij die woorden bleef de abt een oogenblik sprakeloos staan; de twee vrouwen, geknield in den hoek der kluis, sidderden over al hare ledematen; de monniken maakten het kruisteeken en baden voor den stervenden zondaar.

Na een oogenblik stilzwijgen, hief Trudo oogen en handen ten hemel

- Groote God, riep hij uit, is het dan toch waar, dat de goddeloozen den herder van uw volk hebben gedood! Uw uitverkorene heeft dan de martelkroon ontvangen! Dank, dank, o, mijn God! Gij, die rechtvaardig zijt, die de gruwel niet ongestraft laat, Gij hebt uwe wraak reeds genomen; dat nu, o Heiland der menschen, uwe barmhartigheid tot uwer eer aangewend zij en de macht der hel beschame! Schuldig mensch, ging de abt voort, zich tot den stervende keerende, gij hebt u aan eene verschrikkelijke misdaad schuldig gemaakt; maar God, die zoo goed als rechtvaardig is, wil u niet onder eene eeuwige wraak verpletteren. Uwe handen zijn bezoedeld met het bloed van een priester Gods, van der armen weldoener; gij kunt die smet nog afwasschen in het bloed des Lams, in de tranen van berouw!

Wibo zweeg.

- Vader, zegde hij, terwijl hij eene pijnlijke poging deed om zich van zijne legersteê op te beuren; vader, zeg het mij: is mijne misd ad niet te groot om nog op vergiffenis te hopen?

- Zijt gij Christen, antwoordde de abt, gij die de eindelooze genade van mijnen God durft betwijfelen? Heeft Hij niet gezegd: Ik wil den dood des zondaars niet, maar dat hij zich bekeere en leve? Bad Hij zelfs zijnen Vader niet, op het oogenblik dat Hij den laatsten snik aan het kruishout geven zou.... en voor wie?... voor zijne beulen! Heb vertrouwen, zoon; een enkele traan van oprecht berouw, een enkele zucht tot den hemel gezonden, kan aan uwe ziel het lelieblanke der eerste onschuld weêrgeven, Op dit oogenblik zelfs bidt Theodardus voor u in den hemel.

Wibo weende nog altijd; hij sprak geen woord meer, doch hij wierp smeekende blikken op den priester, als om zijne hulp in te roepen.

Op een teeken des priesters verlieten de aanwezigen een oogenblik de kluis en de jongeling werd, door de biecht, met zijnen God verzoend.

Toen iedereen weêr binnen getreden was, en men den stervende de laatste Troostmiddelen der godsdienst zou toedienen, richtte Trudo zich andermaal tot Wibo en vroeg hem met eene ernstige en plechtige stem:

- Wibo, zoon van Warnaker, den Scald, gij wilt dus sterven in het geloof....

De abt kon niet eindigen; uit het diepst der kluis klonk plotseling een hartverscheurende kreet; Hermengarda wierp zich op het leger des gekwetsten.

- Wibo, mijn zoon! riep zij, de handen des jongelings met kussen overdekkende; mijn moederhart had het mij reeds gezegd.... Kind, mijn kind.... zie, ik ben uwe moeder!

Hermengarda was inderdaad de moeder van Wibo; zij was de weduwe van Warnaker. Tot het Christendom bekeerd door de predikatiën van een heilig priester, werd zij door haren echtgenoot, een verstokt heiden, weggejaagd.

Niet wetende waarheen hare schreden te wenden, vertoefde zij in het bosch van Sarchinium. Daar erlangde zij van heer Wicbold de toelating zich eene kleine kluis te bouwen, en zij leefde er jaren lang in het gebed en de boetvaardigheid.

Eenigen tijd geleden had zij de jonge Oda tot zich genomen, die, even als zij, zich voor de rest harer dagen aan de dienst van God had toegeheiligd.

Die onverwachte herkenning bracht den zieke een hevigen schok toe; hij was op het punt in bezwijming te vallen. Bij het zien van het gevaar, dat haar kind dreigde, wierp Hermengarda zich weenend aan Trudo's voeten.

- Man van God, riep zij met den smartelijken nadruk uit eener moeder, die haar kind ziet sterven; man van God, geef, geef mij mijnen zoon weêr! Gij, die door uwe gebeden de gezondheid van zooveel zieken hebt bekomen, o, ik smeek het u, geef mij mijnen zoon weêr! Veroordeel mij niet hem te beweenen, op het oogenblik dat ik hem terug vind!

De abt was op het punt door zijne ontroering meêgesleept te worden; doch zich vermannende, antwoordde hij zacht en streng tevens:

- Dienares van Christus, hebt gij niet alles verlaten voor de liefde van uwen goddelijken echtgenoot; hebt gij zelfs de genoegens der moe-

derlijke vreugde niet vaarwel gezegd? Gij vraagt het leven van uwen zoon; zijt gij zeker zijn verderf niet te vragen? Gij hebt uw kind terug gevonden; welnu, gij zult het Gode weêrgeven, om het eens in de hemelsche glorie weêr te vinden. Hij zal sterven, maar gij zult den zoeten troost hebben hem te zien sterven als Christen. Vraag dus aan den Hemel geen wonder: de Heer heeft reeds een zeer groot wonder gedaan met uwen zoon tot boetvaardigheid te stemmen en hem zijne liefde te schenken.

Ofschoon het moederlijk gevoel in het hart der weduwe nog strijd leverde aan de godsdienst, drong zij niet verder aan en bad andermaal voor haren zoon; zij weende in stilte, terwijl de priester den stervende de laatste Sacramenten toediende.

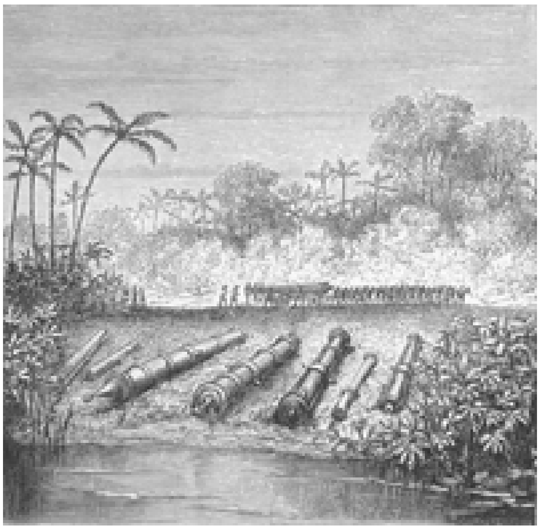

VERVOER VAN EEN KANON UIT DEN KRATON.

TEMPEL EN ANDERE GEBOUWEN OP DEN RECHTEROEVER DER ATCHIN-RIVIER.

INGANG VAN DEN KRATON EN GEZICHT OP DE GESCHOTEN BRESSEN.

DE GROOTE BOOM IN HET BINNENSTE FORT VAN DEN KRATON

De doodstrijd ving aan, ontroering en lijden hadden Wibo uitgeput. Hij wendde een laatsten blik, reeds door de schaduwe des doods beneveld, op zijne moeder en drukte dankbaar Trudo's hand.

Zijne ledematen waren door gedurige bevingen bevangen; de laatste krachten werden door de stuiptrekkingen uitgeput, op zijn voorhoofd parelde het koude zweet des doods.

Eensklaps scheen hij te herleven, drukte eene laatste, maal zijn verstervende lippen op het kruisbeeld, hem door den priester voorgehouden en stierf, kalm en gelaten, in de armen zijner moeder.

Twee dagen later vierde men plechtig de lijkdienst van Warnaker's zoon in de kerk van Sarchinium.

Drie maanden lang kwam eene vrouw, in rouw gekleed, alle dagen op Wibo's graf bidden, 't Was de weduwe van den Scald.

Na dien tijd zag men haar niet meer; zij had in het betere Vaderland de belooning voor hare boete en tranen ontvangen.

Men begraafde haar naast haren zoon, in de kerk der abdij van Sarchinium.

St. Truiden.

[Nummer 43]

HET VLAAMSCH-HOOFD.

Het Vlaamsch-Hoofd.

Tegenover Antwerpen ligt het Vlaamsch-Hoofd, of bij het volk 'Sint Anneke' genoemd. Het waren van oudsher eenige huizen en eene kapel, en wij vinden in de geschiedenis dat het meermalen als krijgspunt gebezigd werd, vooral om den stroom te bestrijken en de stad te bedwingen.

Sedert het Vlaamsch-Hoofd het uitgangspunt van den spoorweg op Gent geworden is, en zich op den vlaamschen wal verschillende zoo nijverheids- als scheepvaartinstellingen gevestigd hebben, heeft dat Hoofd dan ook meer beweging bekomen.

Voor het eigenlijk Antwerpsche volk blijft dit gehuchtje immer een doel van wandeling; men steekt vooral zondags met de boot de Schelde over, en bevindt zich onmiddellijk in eene zeer frissche polder-natuur,

voortreffelijk geschikt om te luierikken en met de hengelroê te visschen.

Het gezicht van het Vlaamsch-Hoofd op de stad is inderdaad prachtig. Antwerpen strekt zich langs den breeden stroom uit; de reeê is meestal bezet met groote schepen die ten anker liggen, en de beweging op de rivier is bij zomeravond recht dichterlijk.

Des avonds en des nachts biedt dit gezicht op Antwerpen een gansch verschillend karakter aan, dan als de gaz-lichten op den overkant ontstoken zijn, en zij met hunne lange, gloeiende staarten den diepen en donkeren vloed trachten te peilen.

Het Vlaamsch-Hoofd behoort wel is waar tot de provincie Oost-Vlaanderen, doch, uiterste voorpost van dit gewest, is zijne geschiedenis teenemaal met die van Antwerpen verbonden en men beschouwt het ook als tot die stad hoorende.

Een oogenblik, en dit in den loop van 1873, was er spraak zijn grondgebied bepaald aan de provincie Antwerpen te hechten, namelijk toen de *Société Générale,* van Brussel, het plan ontwierp op den linkeroever der Schelde, eene stad met scheepvaart-inrichtingen te bouwen en deze, door eene brug, met het oude Antwerpen te verbinden.

Bij het ontstaan dezer nieuwe stad, zou het versmelten derzelve met Antwerpen noodzakelijk geoordeeld zijn en het Vlaamsch-Hoofd ware in die versmelting verdwenen. Nu die reusachtige plannen in de moerassen op den linkeroever verzonken zijn, blijft het Hoofd bestaan; echter zal de brug, die niettegenstaande dit over de rivier geslagen wordt, eene zekere uitbreiding aan hetzelve geven.

Wonderen in de natuur.
In de Zoutmijn.

Een der schoonste natuurwonderen, in den geheimzinnigen schoot der bergen besloten, is zeker wel de zoutmijn van Wieliczka, op 16 kilometers afstand van Krakau gelegen.

Al diegenen, welke die mijn bezocht hebben, vergeten nimmer den indruk, die het aanschouwen van dat tevens goddelijk en menschelijk wonder, op hun gemoed heeft te weeg gebracht.

Al de tooververtellingen blijven inderdaad beneden de pracht, welke eene glinsterende en helder verlichte zoutmijn oplevert.

Eens in de diepte afgedaald, komt men eensklaps in eene menigte van gangen, vlakten, zalen, kapellen; ziet men niet zelden kunstig in het zout gebeitelde versierselen van allen aard.

Bij den lichtglans flikkert en schittert het zout op de wonderbaarste wijze, en brengt niet zelden de onbegrijpelijkste lichteffecten te weeg.

In de zoutmijn van Wieliczka verblijven een aantal familiën, waarvan vele leden daar, onder den grond, geboren zijn, waarvan andere zelfs nooit het daglicht, de gloeiende zon, de bloemrijke aarde zien.

Onbegrijpelijk, zal men zeggen, en inderdaad onbegrijpelijk is het wel. De meesten zullen echter zoowel op als onder den grond leven.

Niet minder dan vijftien honderd werklieden worden voortdurend in de mijn gebezigd, uit welke men sedert meer dan zes honderd jaar zout ophaalt.

De mijn van Wieliczka is als eene stad met straten, door welke zware wagens, met zout geladen, rijden, om hunne vracht aan den ingang in bakken te lossen, die op hunne beurt met werktuigen naar boven worden gebracht.

De paarden, die beneden in de mijnen gebezigd worden, sterven ook daar: dat is overigens, zoo als wij gezien hebben, ook het lot van sommige der mijnwerkers.

In de mijn vindt men de St. Antonius-kerk, in gothischen stijl en in de zoutwanden uitgekapt. Niets ontbreekt er in dien tempel, noch altaren, noch beelden, noch kolommen, noch versierselen van allen aard.

Op den feestdag van dien heilige wordt in de zoutkapel de Mis gecelebreerd, en men kan zich geen denkbeeld vormen van de pracht, wanneer het licht tegen de muren en op de kristallisatiën, onder en boven, rechts en links, flikkert.

Wie de zoutmijn bezoekt, zal gewis bij het groote beeld, in zout gekapt, vertoeven, dat door de mijnwerkers als de vrouw van Loth wordt beschouwd.

Hoe zij hunne veronderstelling met de mogelijkheid overeen brengen, weten wij niet; doch die goede menschen houden vol dat het wel degelijk hetzelfde beeld is als dat, waarvan de H. Schrift spreekt.

Het beeld is in alle gevallen een voortreffelijke barometer; naar gelang hetzelve droog of vochtig is, wordt men ook met de luchtgesteldheid boven op den grond bekend.

Het kon niet anders, of de wereldsche vermaken moesten zich die zalen van kristal toeëigenen, en onze gravuur stelt eene danspartij in een dezer uitgestrekte ledige vakken voor.

Heeft er een van die partijen plaats, dan stroomt eene ontelbare menigte, zelfs van uren in den omtrek, derwaarts en de vreemdeling, die eens iets dergelijks heeft bijgewoond, vindt de prachtigste zalen in de prachtigste paleizen der koningen voortaan dof, somber en naar.

De werking van het licht op die zoutmuren, vooral wanneer men bengaalsch vuur afsteekt, gaat alle beschrijving te boven: men moet, zegt een reiziger, dat alles zien om er zich een denkbeeld van te kunnen vormen.

Alexander von Humboldt leidt ons, in een zijner reisbeschrijvingen, wel juist niet binnen in de zoutmijn van Iletski (Rusland), maar hij deelt eenige merkwaardigheden over haar uiterlijk meê.

Niets doet de aanwezigheid dezer mijn kennen; de oppervlakte van den grond is met geelachtig zand overdekt, dat hier en daar in heuvelen oprijst.

Hoe groot zijn de zoutlagen? De boringen hebben bewezen, dat men het einde derzelve niet heeft gevonden.

Het alhier opgegraven zout is grofkorrelig; de korrels zijn over het algemeen van gelijke grootte, van 2 à 3 lijn doorsneê; somtijds, zegt de reiziger, zijn ze grooter; ja, men vindt er die de zwaarte hebben van 16 kilo's.

De grootere korrels heet men hartzout. Even als te Wieliczka worden er hier ook allerlei sieraden van gemaakt, zooals kruisen, welke aan kettingen om den hals worden gedragen, zoutvaten, bekers, enz.

Het steenzout is zuiver wit, soms met een groenen tint; blauwe en groene verscheidenheden, zooals te Hallstadt en te Wieliczka worden opgegraven, mist men hier.

Soms komen er holten in de klompen voor, zegt von Humboldt, welke eene vochtige stof en eenige lucht bevatten.

Hier en daar treft men gipsdeelen en bitumeus hout in het zout aan, hetwelk echter, dit eerste ter zij gelaten, zeer zuiver mag gezegd worden.

Tijdens de beroemde reiziger zich te Iletski bevond, maakte men eene ruimte of zaal; de wanden waren loodrecht; men deed de massa bij middel van wiggen splijten, waardoor de blokken een langwerpig vierkanten vorm erlangden.

De stukken, die niet regelmatig gespleten waren, werden in kleinere stukken gezaagd of gekapt.

Zoodra de massa uit de mijn komt, worden de stukken gesorteerd: eerstens, de regelmatige groote klompen, die zoo wat 1350 pond wegen, dan de onregelmatige van gelijke zwaarte; tot de derde soort rekent men de kleine brokken en tot de vierde het gruis, voortkomstig van het doorzagen.

De groote brokken worden, onder een houten afdak en onder de open lucht, opgestapeld; het gruis wordt in vaten gekuipt.

De reiziger rekent dat deze mijn destijds jaarlijks 11.200 000 kilo's zout opleverde, waarvan 50 à 60.000 kilo kosteloos aan de Kirgizen werd afgestaan.

De ontginning kostte, tijdens zijn bezoek, slechts 18 centiemen per 16 kilo's, voor de geringe sorteeringen; voor de eerste sorteermg beliepen de kosten 24 centiemen, welke som ook het gruis vereischte, aangezien het vaatwerk in den koopprijs berekend wordt.

Men werkte alleen tijdens de zomermaanden in de zoutmijnen; het eerste werk bestond in het sneeuwwater op te pompen; doch dit werk is later, door het aanleggen van riolen, aanmerkelijk verbeterd.

Overigens, sedert von Humboldt Iletski bezocht, heeft de wetenschap oneintlig veel voortgang gedaan en zal, even als in onze kolenmijnen, de ontginning der zoutmijnen daarmeê gelijken tred hebben gehouden.

De smidse van 't dorp.

De smidse van het dorp heeft voor mij altijd eene aantrekkelijkheid. Als des avonds alles rust, als de molenwieken, die den ganschen dag gedraaid hebben, stokstijf in de hoogte blijven steken; als de koperslager zijn geklop, de wever zijn tik-tak doen ophouden; als de boer os en paard reeds op stal heeft gebracht, dan nog is er leven en beweging in de smidse.

Reeds van verre hoort men den regelmatigen twee- of drieslag, en wanneer men naderbij komt, ziet men den helderen vuurgloed tot buiten op de straat schijnen, terwijl de reusachtige smeden zich, zwart en bezweet, in den rooden gloed bewegen.

Daar, voor de smidse, vereenigt zich de dorpsjeugd. Longfellow zingt zeer schilderend:

En als de school is uit gegaan,
Dan komt de wilde jeugd,
En ziet het wonder schouwspel aan
Met altijd nieuwe vreugd:
Hoe prettig 't snorrend vuurtjen brandt,
Hoe hard de blaasbalg snuift,
En vonk bij vonk, naar allen kant,
Als kaf op 't dorschveld, stuift.

De smidse heeft voor de jeugd die groote aantrekkelijkheid, omdat zij op dat oogenblik het eenige lichtpunt in het dorp is; omdat zij, en zij alleen, nog eene soort van muziek, van leven en beweging bevat, terwijl gansch het overige dorp ter ruste neigt.

Dan, er is voor een jongen iets feestelijk in dien regelmatigen en klinkenden drieslag op het aambeeld, in het spatten der gloeiende vonken, zelfs in het trekken aan den blaasbalg; in het draaien aan den slijpsteen en in den hoefstal met rinkelende kettingen: - iets feestelijk voor den jongen, iets dichterlijk in lateren leeftijd.

Hoe dikwijls heb ik, kind zijnde, die fantastische smidse met de wonderlijkste figuren bevolkt! Hoe dikwijls, dacht ik, knaap zijnde, even als Grietje uit Van Ryswyck's vertelling *Quinten Metzys:*

Dan zag zij een droombeeld, den hamer in d'hand,
Op 't ijzer staan bonzen in bukkenden stand.

Hoe vaak heb ik des avonds plotseling het spelen voor de smidse gestaakt, en schoot mij die geheimzinnige meester uit Alberdinck Thijm's zinrijke legende '*Huibert de Smid*' te binnen, die 'dood bedaard,' den paardenpoot boven den enkel afkapte, den hoef op de werkbank vastschroefde, het ijzer gloeiend stookte

En vat het in de volle hand,
En buigt het als een kousenband,
  De randen net besnoeiend.

Ik zag in mijne jongens-verbeelding, hoe de vreemde smid den paardenhoef weêr aan den poot vastzette en de meester Huib, verwonderd, en te vergeefs, rondzag naar de gestorte bloeddruppels:

Maar 't was vergeefs; en goed en gaaf
  Was ook de hoef genezen;

Ja, 't paard, zoo vlug als ooit ter been,
Kon nooit, wie 't ooit besloeg voorheen,
Zoo goed beslagen wezen,

Ofwel, hoe dikwijls dacht ik aan Grim's *Drie Broeders*, waarvan de tweede aan het paard onder het voortholllen de vier ijzers afrukte en er, altijd onder het loopen, vier nieuwe aanzette.

Zoo'n wakkere en fantastische smeden kennen wij niet meer; maar toch houdt de smidse, in de mannelijke jaren, voor mij hare dichterlijkheid, omdat ik met den amerikaanschen dichter L[on]gfellow van den smid zegt:

Heb dank, mijn vriend! zij deed ons goed
De les, die gij ons boodt,
Uw smidse is 't leven; ieder moet
Hier werken voor zijn brood.
Daad en gedachte gloeiend heet,
Moet ook, in d'eigen trant,
Op 's levens aambeeld zijn gesmeed,
Gevormd zijn met veel moeite en zweet,
En altijd wakkre hand.

Eene Vlaamsche hofsteê.

Te Schaerbeek, een schoone gemeente in de nabijheid van Brussel, staat iets landwaarts in, aan den straatweg naar Haecht, een groot heerenhuis. Daar woont de schilder E. Verboeckhoven en hij heeft er ook zijne werkplaats, welk een groot gedeelte van dat gebouw inneemt, want de kunstenaar houdt er eene kleine menagerie van dieren op na, die hem tot levende modellen dienen, terwijl zijne werkplaats opgevuld is met plaastermodellen van koppen en brokken van dieren, welke daaraan het voorkomen geven van een klein kabinet van natuurlijke historie.

Deze voorwerpen zijn voor het meerendeel zijn eigen werk en had Verboeckhoven zich op het beeldhouwen toegelegd, hij zou daarin ongetwijfeld een even grooten naam gemaakt hebben als in het schilderen.

In het jaar 1799 zag hij te Wanerton, een klein dorp in België, het eerste levenslicht. De stukken van Ommeganck, de Antwerpsche schapenschilder, schijnen op zijn eerste studiën invloed uitgeoefend te hebben, maar hij bezat te veel zelfstandigheid om enkel een navolger, van welken schilder ook, te worden en de natuur heeft hem de noodige talenten geschonken, om een eigen genre aan te nemen en te handhaven.

Schilderstukken der klasse van Verboeckhoven leenen zich niet tot zulk eene omstandige beschrijving als een schrijver van historische stukken kan geven, maar toch moet een beestenschilder niet in herhaling vallen. Eene vermelding van eenige onderwerpen, welke de schilder op het doek heeft gebracht, bewijzen hoe onderscheiden zij zijn: *Vee op den weg naar Gent. Een Tijger in zijn hol. Vee in eene weide. Herten in een lahdschap. Vee verschrikt door een bui. Herten vervolgd door een Wolf. Paarden door Wolven aangevallen.*

De opsomming van deze weinige stukken bewijst genoegzaam, dat de kunstenaar zich niet bepaald heeft tot eene bijzondere soort van dieren, gelijk zijne groote voorgangers, Paul Potter en Cuyp, maar dat zijn penseel de grootste verscheidenheid van diersoorten behandelt, die hij allen met evenveel waarheid als kunstgevoel weêrgeeft. Het landelijk gedeelte van zijne stukken is zeer verdienstelijk en

meestentijds uitstekend schoon, in plaats van, gelijk met de meeste schilders van zijn genre het geval is, enkel tot achtergrond voor de dieren te dienen.

Verscheidene jaren geleden bezocht hij Italië, waaraan de afbeelding van landschappen van dat land in eenigen zijner stukken toe te schrijven is.

De gravure, eene *vlaamsche hofstede* voorstellende, is naar een der schilderstukken van Eugène Verboeckhoven genomen en geeft een goed denkbeeld van de manier van den meester. De gewone, op eene hoeve wonende, dieren zijn op de schilderachtigste wijze gegroepeerd, terwijl de uitdrukking van allen getrouw naar de natuur is.

Het leven.

And he who has not learned to know
How bitter are the drops of woe,
He has not learned to live.
LONGFELLOW.

Mijn broeder, hoor wat 't leven mij
Geleerd heeft in zijn loop:
't Geluk en is geen droombestaan;
Elk mensch omarmt het, schouwt het aan:
In 't leven ligt de hoop.

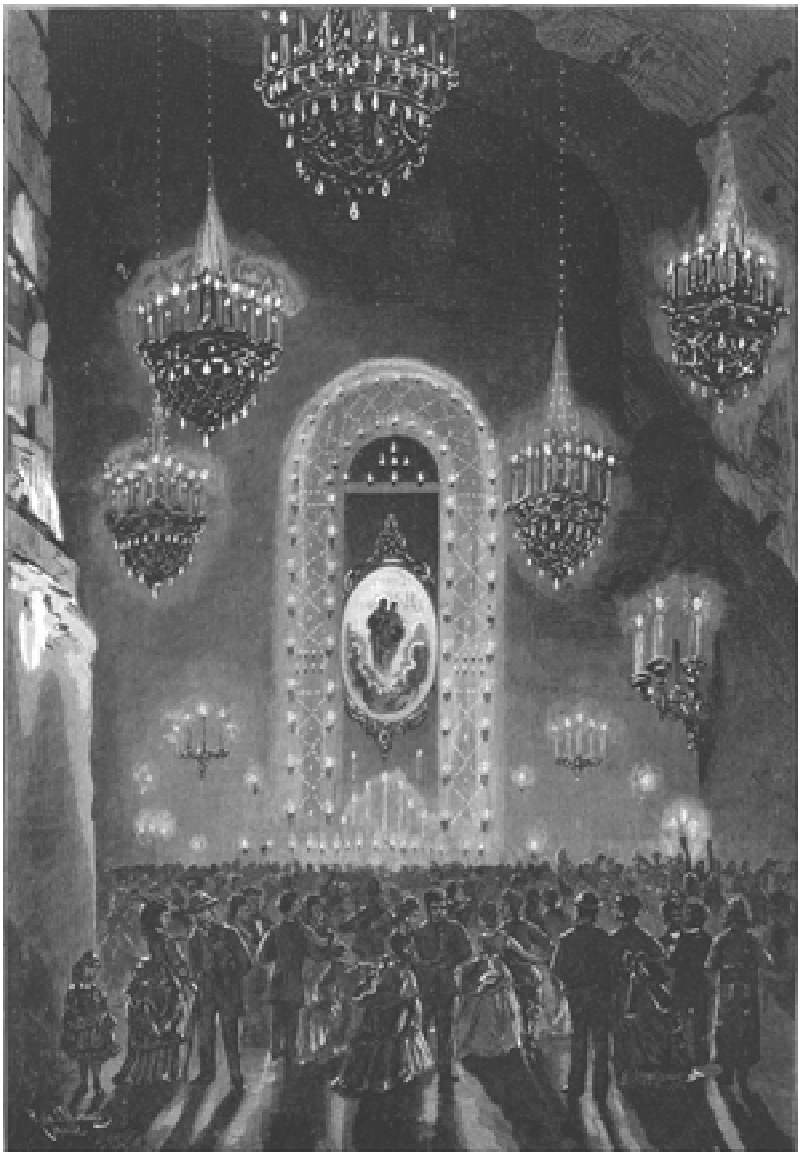

IN DE ZOUTMIJN.

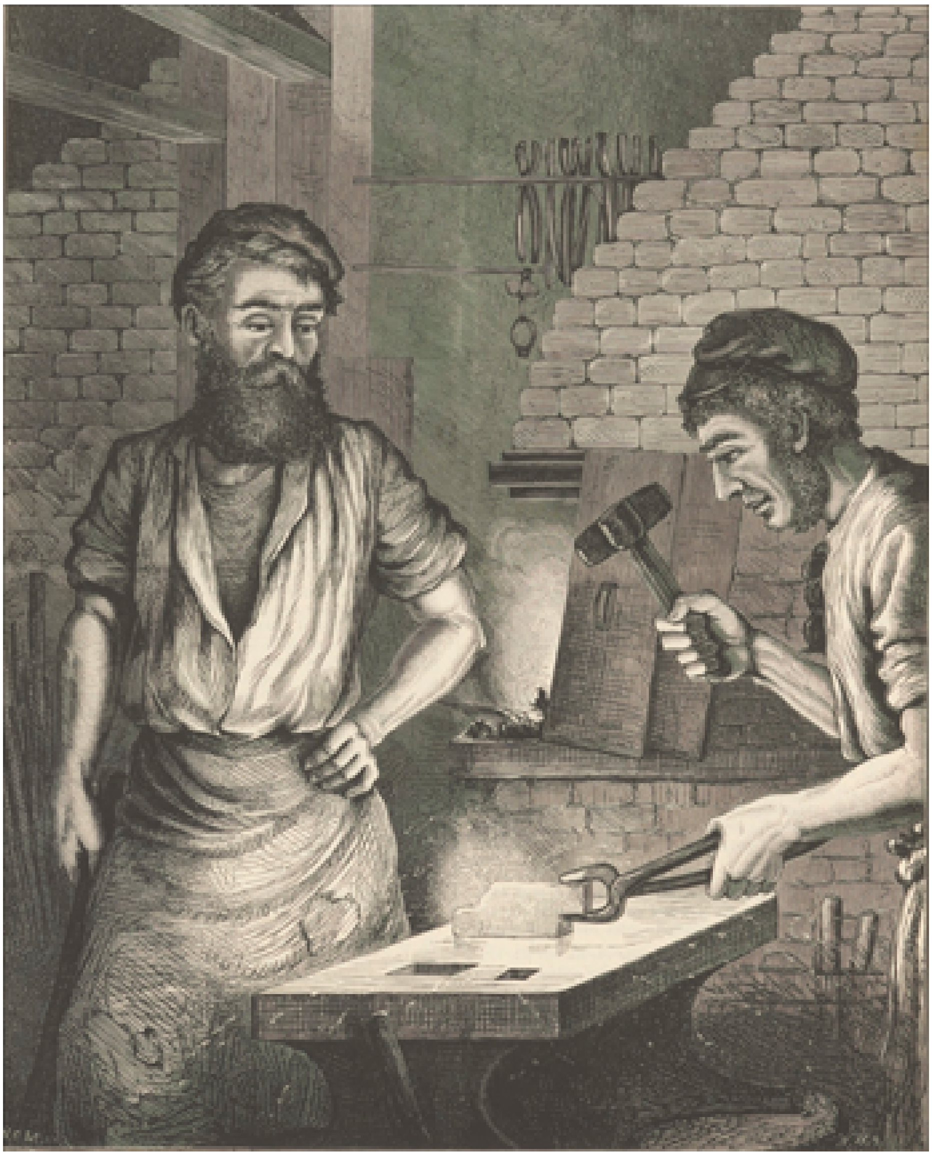

DE SMIDSE VAN HET DORP.

O leven! Waar - waar vind ik u?
   Waar baad ik in uw stroom?
Daar vind ik u, waar 't harte zingt
Den zang, waar Godes naam in klinkt,
   En - God en is geen droom!

Daar vind ik u waar 't bloed ontspringt
   Bij 't snerpen van den strijd!
Waar elke slag van smaad en smart
Een schakel breekt, die 't worstlend hart
   Wou keetnen aan den tijd!

Het leven!.... Is 't een wentelkolk
   Van drijvend wit op zwart?
De doorne, waar de roze bloeit -
De winter, waar de zomer bloeit,
   Is 't alles? - Vreugd en smart?

Neen, neen! Daar vind ik 't leven niet!
   Zoo vadsig niet gesloofd!
De ziel is dood, die slapend huist
In 't lijf, en in geen driftstorm bruist
   Naar 't werkend, strijdend hoofd.

Vooruit! Daar vind ik 't leven mij:
   In 't knerzen van den strijd!
Met moed den hiel in 't zand gedrukt
Die, tegen wil en dank, ons rukt
   Ginds, waar het kruis verblijdt!

O, daar is 't leven! *Ave Crux*,
   Omslingerd met gebloemt'!
Val drukkend zwaar op 't harte mij:
'k Omhels u, kruis, en 'k benedij
   De wereld, die mij doemt.

Oostende.
Dr. EUGEEN VAN OYE.

Merkwaardig schermersfeest te Mechelen.
(*Vervolg.*)

Na die uitleggingen komen wij aan eene hoogst belangrijke bladzij, getiteld 'de schermmeester'; of beter gezegd aan het door den heer van Melckebeke meêgedeeld relaas van de keuze eens leermeesters in de edele schermkunst. Wij mogen dit stuk niet ontleden; het zou daardoor een groot deel van zijne naïveteit, van zijne oorspronkelijke frischheid verliezen.

Het onderhavige stuk is een der wetenswaardigste documenten die wij omtrent de zeden des tijds bezitten, en, zeer niet bekend als het is, zal het den liefhebbers van historische studiën allezins welkom zijn, terwijl de gewone lezer het met ontegenzeggelijk genoegen zal nagaan:

Hoe dat dit spel sal volbrocht worden met alle syne ceremoniën, als Mr. Gillis sal meester geslaegen worden van de Edele Ridderlijcke conste, van de wapenen van 't schermen, wordt hier verclaert in 't cort, ende sal geschieden soo ende gelyk is volgende:

'In den eersten, soo sal men dit spel spelen in t leste van September 1664, het welck zal gepleckt worden de geheele stad van Mechelen door, int duydts, ende in't francois, om een jegelycken sulckx kenbaer te maecken ende dat acht daegen te vooren, als wanneer datter oock prysen sal te winnen syn, zoowel voor vremde persoonen, als voor binnen dezer stede.

Nu als den rechten dagh zal gecomen wesen, soo sullen de tamboers van de vyf gulden van Mechelen, van 'smorgens vroeg de geheele stadt door omslaen en publieeren, op wat plaets ende wat ure dat men spelen sullen tsy op de groote merekt ofte op d'ysere leene, soo het onze Eerw. Heeren van het Magistraet dit sullen ordonneren.

Alswanneer den tyd voors. gecomen sal wezen, soo sullen alle die van de schermers gulde, ter plaetsen voornoempt compareren, met den Meester van Brussel ende oock den Mr Gillis Vriudts, die alsdan meester gemaeckt sal worden door dese dry meesters.

Nu op de plaetse synde gecomen met by syn van alle de Heeren, soo sal Mr Dominicus Vrindts, eerst voor al syn paret beginnen (aangezien hy soo wel den autsten is van jaeren als van de conste) soo kompt hem dit toe. Dit gedaen synde, soo sal hy zyn sweerdt leggen, int middel van de plaetse, met noch een en ander daer beneffens, om hem ceur te geven; wanneer dat Vrindts sal op het cruys van t sweerdt leggen een schoon paer handschoenen, met eenen snutdoeck, ende noch daarby eene borse met gelt, waer in ettelycke patacons sullen steken, ende sal vraegen, aen den M^r van Brussel, oft hem gelieft de eere aen te doen aan de Heeren van Mechelen, van dat sweerdt op te nemen, ende eens daer mede te spelen ende al dat daar by leydt, dat is hem geschoncken, het welck hy niet en sal refuseren, ende sal dat sweerdt op nemen, maar eerst voor al, sal hy dat paer hantschoenen wegh nemen, met den snutdoeck, zonder nochtans te vergeten die borse met gelt ende daer naer soe doet ye eenich vraeyigheyt met het sweerdt.

Als hy syn paret, sal gemaeckt hebben, soo compt Vrindts, noch eens ende leydt het sweerdt in 't middel ende leyter wederom, op het cruys vant sweerdt, een paar handschoenen, met eenen snutdoeck ende eene borse geld, daer soo vele insteken sal, als in de borse te voren, hetwelck de M^r van Antwerpen oock sal opraepen sonder de borse te laten liggen en sal oock spelen met het sweerdt, als voorgaende.

Dit oock volbracht synde, soo compt Vrindts weder, ende leydt het selve sweerdt, weder ter plaetsen als voren, ende presenteert dat aen synen sone, dat hy oock eens wilt spelen met het sweerdt, hetwelck hy oock doen sal, dit nu al gedaen synde soo sal comen Mr Dominicus Vrindts, ende sal gaen spelen met synen sone Gillis, met het sweerdt ende dat tot drye reysen toe, als dit nu sal gedaen wesen, soo sal Gillis wederom gaen spelen drye reysen, met het sweerdt, met den M^r van Brussel, daer naer noch drye reysen met het sweerdt met den M^r van Antwerpen, dit al gedaen wesende, soo sullen tusschen beyde de liefhebbers speelen, om dat Gillis soude mogen wat rusten, ende onder tusschen soo sullen de meesters dezen toekomende M^r eens beschiucken, met eenen dronck wyn om sterckheyt te hebben.

Voorts soo compt Mr Dominicus Vrindts wederom ende sal gaen spelen, met het rappier ende poinart, ende dat wederom tot drye reysen toe, daernaer oock den meester

van Brussel, ende den M^r van Antwerpen; tusschen beyden wederom ander liefhebbers, omdat de meester wat souden rusten.

Daernaer wederom soo moet Gillis speelen, tegen elcken M^r drymael met het rappier alleen, daer naer wederom, met elcken M^r drye maal met de half pycke. De trompetten, fluyten en trommelen sullen hun lustig laeten hooren, om corasie te maecken en te geven.

Naer dit spel wederom, met elcken M^r dry mael met den brake[(1)] sonder het minste te myden, op syn duydts, wederom daer naer noch eens met den sabel ende schilt groot of cleyn, met eiken meester dry mael, ende dat zyn 45 venuen, sonder alle de bragade, die daer sullen gemaekt worden, wonderlyk schoon zal wesen, om te sien. Als dit nu al volbrocht sal syn, soo wort er met de trompet, ofte met de trommels uyt geroepen tot drye verscheyden reysen, dat dese meesters sijn van sinne dezen jonghman M^r te maecken, isser iemandt, die daer tegen wilt, dat hy nu spreekt, ofte eeuwelyck swycht. Ende soo sullen daer op de plaets comen zeven maeghden schoon verciert van cleerasien, met het spel van trommelen, ofte ander spel, die voor sullen comen twee pasien (pages) elck met een flambuye, daer achter dese seven maeghden.

In den eersten soo sal daer coemen voor de cermonien een deel tamboers met een duytsche fluyt, ofte eenigh ander spel, maer het is beter daer toe te ghebruycken instrumenten van de oorloghe want het versoeckt sulckx. Daer naer soo comtor twee jonghelinghen elck met een fiambouwe al brandende fraey gafoomodert, elck een rappier aen de sy, met pluymen op den hoet alle beyde uyt eender handt.

(1) *Briquet*, kleine sabel.

Dan soo compter een dochter seer costelyck verciert als een princes, bringhende op haere armen een roet frawele cussen, het welck eenen van de dry meesters sal afnemen ende leghen dat voor de taefel ter aerde op een kleet, dat sy oock mede is brenghende.

De tweede dochter wesende oock heel schoon verciert met de pluymen op haer hooft, brenght een schoon silver schoetel ofte schael waer in is lighende een luysterlyck ammelaecken met een croen van fynen lauwerier, die op synen hoet kan gheset worden, al waer dat desen meester compt ende nempt dat ammelaecken ende deckt de taefel daer mede, ende nempt dan de silvere vergulde schael met de lauwerier croen daer in ende set die op de taefel.

De derde dochter compt oock als een graeffinne heel verciert met luysterlycke rocken met goudt ghebordt, de welcke is oock brenghende een pot kleir van silver, den kostelyckste pot die men kan vinden, met rooden wyn daar inne, ende in haer slinkerhand, eenen roemer om uyt te drincken, nu soo nempt den meester wederom desen pot met wyn ende set hem op dese taefel met den Roemer denwelcken hy eerst volschinckt met dien wyn.

De vierde maeght compt oock aengetreden met een groote pracht, brenghende in een kostelycke schotel een witten broit en daer by een mes, alwaer desen meester ock dese schoetel met dit broit ock op de taefel is settende.

De vyfde compt ock aangegaen, men soude bekans segghen dat se uyt den hemel quaem, soo schoen verciert, de hairen op haer hooft gekrolt als eenen Inghel, op haer voorhooft hanghende een baghe (rink) vol diamanten, het scheen sterren te wesen in de locht, de welke broght oock een luysterlyck silvren soutvat daer oock soudt in was. De meester met een reverentie die is afnemende continueerelyck sonder hoet ende set dat oock op den taefel.

De sesde schoene maeght heel luysterlyck verciert als een conighinne een vreught om te sien, de welcke is ghelaeden met een luysterlycke silveren vergult flesche met kostelycke rieckende waeter, het welck oock op dese taefel gheset wordt deur desen meester.

De sevenste princesce wesende als een godinne, verciert met alle luysterlycke kleren die oit mensch heeft ghesien, die brenght een luysterlyck vergult rappier met eenen bandelier naer advanant, om desen nieuwen meester aen syn syde de hanghen, het welck desen meester is bloet uittrekende ende leydt dat alsoo oock op de taefel by de rest, dese seven dochters gaen ter syden staen, om te wachten tot dat dese sermonien sullen volbroght syn.

Daer naer soo worter gheset aen dese taefel 3 stoelen al waer de dry meesters gaen op sitten, elck naer staet ende conditie, eenen van die dry meesters die daertoe bequaem is, sit het naesten omtrent het kussen, om dese cermonie uyt te wercken ende alsdan soo doet men dese toecomenden meester knielen op dat kussen, met ongedeckten hoofde, ende desen meester gheeft men aldan te kennen alle dese sermonie. Wat sulkx te segghen is, dat sal ick hier gaen verhaelen.'

(*Wordt vervolgd.*)

Uit het leven van een door en door geleerd man. Door August Snieders.

I.
Het huis.

Op den hardsteenen deurstijl van het huis, waarvan de gordijnen altijd zorgvuldig gesloten blijven en de koperen belknop blinkt als een stukje zon, leest men, zwart op wit, den naam 'Mr. J.H. Burtel' en 't was enkel aan gebrek van plaats te wijten, dat er niet gelezen werd 'Mr. J.H. Burtel de la Roussillarde,' zooals men den bewoner in de wandeling meest altijd noemde.

Het huis van Mr. Burtel droeg een gansch bijzonder karakter, iets onderscheiden, ik zou haast zeggen, iets pastorijachtig, of liever iets aristocratisch, dat is iets ontzaginboezemend, omdat het schier altijd gesloten bleef, en de schreeuwende kinderen op den dorpel nooit zijne kalmte, zijne statigheid, zijne paleisachtigheid stoorden - al had Mr. Burtel geene beschermende schildwacht voor zijne deur.

Men moest al zeer vroeg bij de hand zijn om er soms een gapende meid met prozaïsche blekken emmers en bezem te zien plassen. Wanneer de buurlui aan dat werk dachten, stond het huis van Mr. Burtel reeds gewasschen, geschoren en als het ware wit gecravatteerd voor hunne oogen, alsof het zich nooit aan eenige ondichterlijke bewerking moest onderwerpen.

Binnen, voor de twee vensters langs de straat, stonden in ieder jaargetij, corbeilles met roode, witte, gele, blauwe bloemen, achter welke de gordijntjes waren neêrgelaten; boven, aan de drie vensters, hingen kleine transparanten, fraaiigheden, die den voorbijganger een hoogen dunk moesten geven van de netheid, de 'chinoiseries,' welke binnen waren ten toon gesteld - en die waren er ook, al mocht het aan zeer weinigen gegeven zijn, die te zien.

De vloer van den gang was in wit marmer; de looper op den trap met glimmende, koperen roeden in bedwang gehouden; boven het hoofd van den binnentreder hing een matglazen bol aan vergulde kettingjes, in welken bij winteravond een lichtje brandde en een mysterieuse schemering verspreidde.

In het diep van den gang stiet het oog op eene glazen deur, in welker middenvak een wapenschild en een naamcijfer, in gekleurd glas, pronkten, maar door de gewone, democratische ruiten zag men des zomers een schaduwrijken tuin met slingerpaden, bloemperken, witte bank, witte stoelen, witte tafel en witte hofbeelden.

Links was de keuken, uit welke de stem van een papegaai, van een ouden mopshond, van eene kat en eene dienstmeid, den afwachter in de kleine voorkamer soms tegenklonk; maar hoorde hij niet een dezer dan was alles stil, doodstil als in een klooster en hij kon zich den tijd korten met het tikken der klok te tellen, die, ik weet juist niet waar, stond.

Rechts, insgelijks langs achter, was de zoogezegde studeerkamer - een lief vertrek. Het venster was met een malschen wingert omkranst en in het najaar hingen er druiventrossen in de vensteropening, die aan het Land van Beloften moesten doen denken.

De twee zijwanden waren met boeken, achter glazen deuren, bezet, boeken met gele, roode, groene, met verguldsel versierde banden. In het diep eene sopha, voor welke een nu in een platvisch veranderde tijger, zich gedwee op kop en lenden liet trappen. Boven de sopha een geslachtsboom, geverniste landkaarten en lijsten met opgestoken vlinders. Op de schouwlijst een spiegel, een wereldbol, een electriseermachine, een paar schelpen, een paar stalagmieten, een salamander op sterkwater en eene antieke penduul, versierd met een Minerva zonder uil.

Voor het venster stond de tafel met groen laken bekleed en op deze een paar opgeslagen folianten, papieren, documenten, perkamenten, schrijfgereedschap, en eindelijk, in een met koperen nageltjes beslagen groen leêren leuningstoel, een knap, een doorknap man - Mr. Burtel de la Roussillarde....

II.
De man.

Mr. Burtel is een man van zoo wat zestig jaren oud: wit van hoofd, kort geknipt haar, glad geschoren en eenigszins blozende kaken, oogen, die niet juist zijn op te nemen, omdat zij achter een gouden bril met ronde glazen verscholen zijn; een breed gevleugelde neus, een tamelijk dikke onderlip, welke hij soms beteekenisvol vooruit steekt, fijne, blanke vingers, welke gaarne op de naast hem liggende snuifdoos trommelen, vooral de wijsvinger der rechterhand, die alsdan voortreffelijk den ring met een in wapen getailleerden groenen steen, ten toon stelt.

De man heeft een witten halsdas aan, eene zwart fluweelen en met gouden sterren bestikte, grieksche muts op het hoofd. Verder is hij gansch in het deftig zwart gekleed, doch indien soms zijne voeten onder het groene tafelkleed komen uitpiepen, bemerkt men dat hij witte kousen in een paar pantoffels draagt, op welker punten eene groote zonnebloem is geborduurd, juist alsof hij, indien hij zulks verkoos, de zon met de punt van zijnen teen de deur kon uitwippen.

Die meester in de rechten, die statige, wit gecravatteerde man, is de wijze, aldoende, alvermogende, alwetende man in ons stadje, en hield het Oosten er zeven wijzen op na, wij hebben er maar een - en, waarachtig, hij telt voor zeven; want iedereen zal het u in zijn eigenaardigen spreektrant bevestigen.

''t Is een *door en door* knap man!' zegt de bedaarde en beschaafde burger. ''t Is een *gloeiend* knappe kerel!' zegt de jongere enthusiast. ''t Is een *bl......* knappe vent!' zegt de herbergredenaar. 'Ja, *daar* staat 'ne kop op!' herhaalt boer en ambachtsman. 'En zoo keurig, zoo beleefd, zoo respectabel, zoo fijn!' voegen er honderde vrouwentongen bij.... Van dat oogenblik mag ik wel zeggen, dat wij opzichtens het cijfer zeven niets te benijden hebben, en wij, door het cijfer een, het Oosten kunnen doen blozen.

Mr. Burtel is weduwnaar zonder kinderen; zijne vrouw, die hem een rond fortuintje heeft aangebracht, heeft hem tevens den wel klinkenden naam van de la Roussillarde achter gelaten. Burtel alléén was iets burgelijk, zoo iets al te kort afgekapt - mag ik het zeggen? - het was, om geen ander dier te noemen, de pauw zonder staart, terwijl er in de la Roussillarde iets breed, iets wuivend, iets waaierig, kortom iets vorstelijk is, gelijk in den pronkstaart van dien edelen vogel.

Ik heb altijd spijt, dat mijne vrouw en ik beiden zoo iets afsnijdend en afketsend in onzen naam hebben, en wij geen middel vinden om er een *de la,* een *von*, een *van*, of een *tot* als staart achter aan te binden. Ik zie gaarne een patrijshond met een pluimstaart en hangende ooren; een paard met vliegende manen en langen uitgestrekten staart, zoo als ik gaarne een waaierigen naam hoor, en men zal dus niet veronderstellen dat ik het minste hekelend denkbeeld tegen Mr. Burtel koester, om de waaierige verlenging van den zijne.

Overigens wil ik mij niet in gevaar stellen, om bij mijn aanstaanden terugkeer in ons stadje, wel niet gesteenigd te worden, omdat ik iets zou hebben durven veronderstellen dat de faam van Mr. Burtel de la Roussillarde mocht krenken; maar toch zou men mij in de societeit met de meeste verachting den rug toekeeren en mompelen: 'wat die snoeshaan zich vermeet te durven denken of zeggen van een zoo door en door knap man!'

EENE VLAAMSCHE HOFSTEE, NAAR E. VERBOECKHOVEN.

Ik vind dien naam dus zeer schoon.

Mevrouw Burtel was eene min of meer adellijke francaise, wel wat oud, wel wat krom gedraaid, wel wat leelijk, wel wat gelijkend op sommige magere, heraldieke scorpioenen, draken en leeuwen; maar de natuur heeft, als zij trek krijgt tot misvormen, zoo min eerbied voor de titeldragers als voor de weverskinderen; maar Mevrouw had geld en dat is altijd iets in onzen tijd. Ook zou ze Mr. Burtel niet aanvaard hebben, hadde hij zich niet in gansch bijzondere omstandigheden aangeboden.

Inderdaad, Mr. Burtel is noch uit den hoogen, noch uit den rijk geworden burgerstand gekomen. Zestig jaren geleden kwam, in de provincie-hoofdstad, bij den drogist op den hoek eener straat en in de schaduw van een reusachtigen gaper boven de deur, de kleine Jan Herman Burtel voor den dag, tweede zoon uit het huwelijk van zijn vader met zijne moeder.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N°. 5.

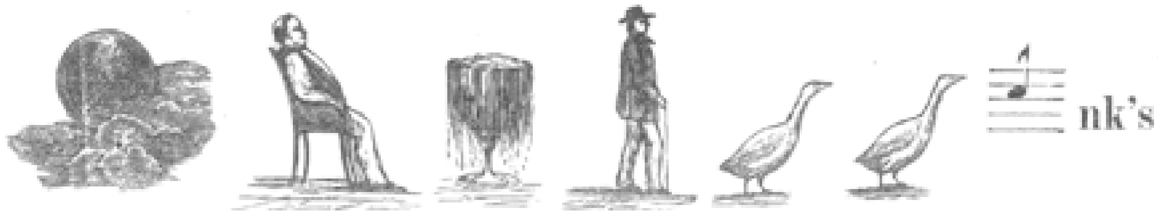

Allen die de Rebus goed oplossen, bezorgen wij een belangrijk voordeel, door uitsluitend voor hen de gelegenheid te openen om een der vorige Jaargangen van DE BELGISCHE ILLUSTRATIE te koopen voor fr. 2.50 in plaats van fr. 7.80.

[Nummer 44]

MGR. MATHIAS EBERHARD, BISSCHOP VAN TRIER.

Mgr. Mathias Eberhard, bisschop van Trier.

Zoo als men weet is Mgr. Eberhard een der drie duitsche bisschoppen welke het eerste de geheele gestrengheid van de pruisische Meiwetten hebben moeten ondervinden en het slachtoffer geworden zijn van von Bismarck's willekeur en dwingelandij, omdat zij niet in strijd met plicht en geweten hebben willen handelen.

Mathias Eberhard werd den 1 November 1815 geboren in de stad,

waar hij later den bisschopsstoel zou beklimmen, onder de lange reeks der triersche bisschoppen, de eerste zoon van het oude Augusta Trevirorum. Zijn vader behoorde tot de welgestelde middelklasse dier stad en men roemt de godsvrucht, deugd en rechtschapenheid van de beide ouders, eigenschappen, die zij ook hunne kinderen poogden in te prenten. Hun zoon Mathias onderscheidde zich reeds als knaap door zijn hoog godsdienstig gevoel en verraadde ook op de school zijner parochie den gunstigsten aanleg, ten gevolge waarvan hij op eene bijzondere school werd gedaan, waar hij beter onderricht kon ontvangen.

Op elfjarigen leeftijd begon hij zijne wetenschappelijke studiën op het tyrocinium der domschool te Trier, en was tot in het tertia altijd een der eersten, in de godsdienstleer steeds de allereerste, gelijk hij dan ook in het secunda en prima al zijne andere medeleerlingen achter zich liet; vooral werd zijne bijzondere kennis van de geschiedenis en de oude talen geroemd. Hij gaf daarvan een schitterend bewijs, toen hij in den herfst van 1834, bij het verlaten der inrichting, de latijnsche abiturenten-afscheidsrede hield.

Daar Mathias Eberhard zich niet, gelijk zijne leermeesters hem aanraadden, op de taalgeleerdheid wilde toeleggen, maar de godgeleerdheid verkoos, ging hij van de domschool naar het seminarie van Trier over. Ook hier schitterde hij, evenals op de school, boven al zijne medestudenten uit en oogstte bij zijne proefpreek in het seminarie den grootsten lof in.

Den 24. Februari van het jaar 1839 droeg hij, daags te voren tot priester gewijd, op den feestdag van den H. Mathias, zijn patroon, zijne eerste heilige Mis op. Nu werd hij eerst kapelaan bij de oude St. Castorkerk te Coblentz, maar reeds in het jaar 1842 beriep de op den bisschoppelijken stoel van Trier verheven Mgr. Arnoldi, den jongen geestelijke als zijn kapelaan en geheimsecretaris naar Trier.

Deze eervolle betrekking bekleedde hij echter niet lang, daar hij kort daarna tot professor in de dogmatica aan het priesterseminarie, waar hij zijne godgeleerde opleiding genoten had, benoemd werd. In 1849 werd hij bevorderd tot regent van het seminarie, welke betrekking hij tot Paschen 1862 bekleedde.

In het jaar 1850 werd hij ook domkapitularis en domprediker, en evenals hij zich in zijne eerste betrekking de liefde en hoogachting zijner seminaristen eigen maakte, zoo verwierf hij zich in deze de gunst en de vereering der geloovigen, die den dom tot in het kleinste hoekje vulden, zoo dikwijls Dr. Eberhard den preêkstoel besteeg.

Ook op staatkundig gebied heeft Mgr Eberhard gelegenheid gehad zijne bekwaamheden ten toon te spreiden, daar hij tweemaal, in het jaar 1852 en 1855, als afgevaardigde voor Trier in den Landdag te Berlijn gekozen werd, waar hij op den 20 April 1854 en den 20 Maart 1855, merkwaardige redevoeringen hield en een naar hem genoemd voorstel, tegenover talrijke tegenstanders, er gelukkig doorhaalde.

In het jaar 1860 nam hij als theoloog deel aan het provinciaal concilie van Keulen en reeds twee jaar later, in 1862, werd hij bisschop van Paneas (Caesarea Phillippi) in partibus infidelium en wijbisschop van Trier. Reeds vijf jaar later, in 1867, besteeg Mgr. Eberhard, na den vroegtijdigen dood van Mgr. Pollgram, die vroeger katholiek aalmoezenier te Berlijn geweest was, den bisschoppelijken zetel van Trier.

Den 6 Maart van dit jaar werd Mgr. Eberhard, tengevolge van zijne weigering om de namen der voor de vacante geestelijke plaatsen door hem te benoemen priesters vooraf aan den opperpresident bekend te maken, herhaaldelijk tot aanzienlijke

geldboeten veroordeeld, welke hij niet kon betalen, in zijn bisschoppelijk paleis te Trier aangehouden en naar de stadsgevangenis overgebracht.

De puinen van La Roche.

De dichterlijkste landstreek van gansch België is zeker wel Luxemburg. Ook wordt zij jaarlijks door een aantal touristen, kunstenaars en nieuwsgierigen bezocht. Onder de bevoorrechte plaatsen in de Ardennen, telt men voorzeker de puinen van La Roche, welke in eene schilderachtige vallei gelegen zijn.

Welk is de geschiedenis van dien prachtigen en reusachtigen puinhoop, dien de teekenaar ons bij een zwaar onweêr en dan wanneer de hemel door den bliksem gekliefd wordt, heeft voorgesteld? De oorsprong van dien bouw verliest zich in de nevelen des tijds. Wellicht was het zelfs eene romeinsche versterking.

Hoe het zij, de heeren van La Roche hebben er lang genesteld en een hunner verdedigde er zich in 1082 tegen de vereenigde benden van de graven van Luxemburg, Vianden, Bouillon, Limburg, Henegouwen, Leuven, Loos, Moha, enz., die den Ardenner edelman belegerden, omdat hij geweigerd had de door hen ingestelde *vredes-bank* te erkennen.

Graaf Hendrik, eng in zijn kasteel omsingeld, kreeg het erg benauwd, te meer daar hem levensmiddelen ontbraken. Er bleef den belegerden een varken en eene goede maat koorn over. Wat doet de graaf? In plaats van het varken te slachten en aan elk soldaat een laatsten hap te geven, laat hij het dier het weinige koren verslinden en jaagt het daarna de slotpoort uit en op den vijand aan.

De soldaten morden en dreigden, aangezien het weinige dat zij bezaten, om de verdediging nog eenigen tijd te rekken, hun ontnomen werd; doch de bevelhebber beloofde hen den besten uitslag van die handelwijze en zelfs eene volledige verlossing. Inderdaad, de man was zoo groot menschenkenner als hij stout veldheer was.

Toen de vijand dat vette en welgeronde varken uit de slotpoort zag gejaagd worden, stond hij verbaasd; want blijkbaar was dit eene bloedige spotternij en bewees, dat hij, de belegerde, nog zulk een lekker beetje kon afstaan. Daarvan was men nog meer overtuigd, toen men den knorrer geslacht had en een zoo grooten voorraad van onvermalen en kostbaar graan in zijn gedarmte vond.

Neen, voor den drommel! men had daar binnen gewis nog geen honger, terwijl de vereenigde benden het uiterst mager hadden; immers de omtrek, die reeds niet veel opleverde, was reeds lang kaal geschoren en de fourrageerders kwamen meestal met ledige handen terug.

De list gelukte volkomen en, dewijl de hoop op uithongering nu blijkbaar verdwenen was, braken de benden het beleg op en graaf Hendrik zag ze afzakken, wel loodkleurig van den honger, maar toch met eenen glimlach op het vermagerd gelaat.

La Roche, in de handen van het huis van Luxemburg gevallen, deelde dus ook in de wisselvalligheden van hetzelve. Toen Lodewijk XIV onze gewesten overrompelde en vele onzer burchten blakerde en afbrandde, werd ook La Roche bestormd; doch in stede van neêrgehaald te worden, deed de overweldiger het versterken.

Tot tijdens den inval der Franschen in het laatst der verleden eeuw, rees La Roche, uit het wilde dal, in al zijne grootschheid op; toen werd het door het sansculottism,

evenals zooveel andere gedenkteekens, waarmeê onze grond overdekt was, neêrgebrand.

Tegen stroom op.

Tegen stroom op - zoo gaat het, reeds vroeg in den morgen, naar de ginds, aan den overkant van het water, liggende stad.

De groenten zijn versch geplukt en de geladen kruiwagen werd in de boot gezet, en al is het water dan onstuimig en al valt het werken dan ook hard - toch met moed doorgezet!

Het water klotst en bruist; de boot danst op en neêr. Allen zijn rustig en kalm, behalve de kleine, die zich in de armen zijner moeder tracht te verbergen. Allen zijn ook aan dat leventje gewoon en denken: gaat het nu moeilijk, straks zal het des te beter voor den wind gaan.

Zoo gaat het ook in het leven. Hoe dikwijls moeten wij niet tegen stroom op? Wel hem, die in dat geval den moed niet verliest, en moedig doorworstelt, het oog betrouwend op hooger gericht.

Onder opzicht van kunst is dit werk hoogst verdienstelijk. Water alleen, zelfs met eenige scheepjes gestoffeerd, kan eentonig worden: hier integendeel is leven en beweging in de groep, en niet alleen bewijst de kunstenaar dat hij scheppings-, maar ook dat hij uitvoeringskracht bezit.

Alfred Rethel.
De Dood als Vriend.

Alfred Rethel was een groot, doch een ongelukkig kunstenaar. Hadde hij niets gemaakt dan zijn *de dood als vriend* en dezes tegenhanger *de dood als vijand*, hij zou de kroon der onsterfelijkheid erlangd hebben; doch hoevele diepzinnige meesterstukken heeft hij buiten deze geleverd!

Rethel werd den 15 mei 1816 te Aken geboren. Reeds in zijne jeugd beroerden hem de groote wapenfeiten, de val der troonen, het verdwijnen der dynastiën - kortom, de schokkende gebeurtenissen in de geschiedenis, en vandaar dan ook dat het beeld van Carlo Magnus door hem niet kon worden voorbij gezien.

Vroeg krabbelde Alfred Rethel tafereelen op het papier; eene op dertienjarigen leeftijd gemaakte schets, door hem naar Dusseldorf gezonden, opende hem de deuren der akademie. Op zijn twintigste jaar vestigde hij zich te Frankfort en werd leerling van den toenmaligen direkteur van het Stadel-instituut Veit.

Jaren lang werkte Rethel aan samenstellingen, die, in muurschildering uitgevoerd, de zalen van paleizen en de raadkamers moesten opluisteren. Doch de ster van Rethel's geluk, zegt een engelsch biograaf, ging bij zijn 24^{e} jaar op, en het is tamelijk zonderling, de plaats waar die geluksster opging, benaderde die zijner geboorte.

Er werd een plan ontworpen, ter herstelling van het raadhuis in de oude hoofdstad van het Carlovingische rijk. Men vroeg aan verschillende kunstenaars teekeningen van tafereelen uit het leven van Karelden-Groote, welke op de wanden der raadkamer moesten worden uitgevoerd.

Rethel's werk behaalde den palm; het had alle de verhevene hoedanigheden, welke men droomen kon; doch de uitvoering van het geheel onderging, tengevolge van een onderling slecht verstaan der benoemde commissie, eene aanzienlijke vertraging. Immers, eenige der leden gaven de voorkeur aan geschilderde glasramen boven de fresco-schilderingen.

In 1846 kwam Rethel in Aken en ving de prachtige tafereelen aan, welke zijnen naam moesten vereeuwigen, als die van een der grootste geniën van onzen tjjd. Hij was destijds 30 jaar oud en bij het voltooien van de laatste schildering moest hij, helaas! zeggen. 'Mijne krachten zijn uitgeput; ik moet het werken staken. Mijn arbeid verschafte mij een gering loon, en nu, nu moet ik geheel ophouden, want de kracht is heen...'

Omstreeks dit tijdstip ontwierp Rethel eene teekening, waarin andermaal zijn genie doorstraalde. Hij titelde het tafereel: *de dood als vijand*. Wie onzer heeft die ijsselijke bladzij niet gezien! Toen wij haar voor de eerste maal zagen, liep er eene rilling door onze ledematen, en toch grepen wij dat tafereel telkens vast, en immer bracht het op ons een nieuwen en diepen indruk te weeg.

De dood was als een, in een los gewaad gestoken, geraamte, met een onbeschrijfelijken grijnslach op het beenderig wezen, voorgesteld; zij streek met een knokkelig been over een tweede been, alsof zij viool speelde en op de tonen van dat grafmuziek deed zij de balgasten dansen.

Rethel toonde dat fantastisch, maar toch diep gedacht werk aan eenige kunstenaars, die, evenals wij, diep getroffen moeten geweest zijn, want verscheiden bekenden nadien, dat die akelige teekening hen tot in hun slaap vervolgde. De teekenaar

ontwierp, in kalmer oogenblikken, een tegenhanger van bovengenoemde schets, en noemde deze *de dood als vriend*, waarvan wij hier nu eene gravuur meêdeelen.

Ja, *de dood als vriend* was ons oneindig liever dan de dood als spottend vioolspeler, en wij wenschten wel dat wij zoo, als de oude torenwachter, den laatsten dag onzes levens zagen aanbreken! Ziet rond in dien hoogen toren. Daar, in die enge plaats, eenige honderde voeten dichter bij Gods lieven hemel, is op ieder voorwerp de geschiedenis van den braven man geschreven!

De wachter is oud, stok-oud; maar tot het laatste oogenblik toe, was hij getrouw aan zijnen plicht; want hij slaapt gansch gekleed den eeuwigen sluimer in. Het boek, ter tafel opgeslagen en het kruisbeeld aan den muur, zeggen u dat hij een rechtgeloovig katholiek was; de steenen kruik, beker en brood, dat hij sober, tevreden met zijn lot, leefde.

Wat is het kalm en rustig in dien torenkamer! Beneden ligt de stad, als een doos Neurenbergsch speelgoed, door de hand van een kind uitgezet; de zon gaat stralend onder en kleurt het naakte, blanke voorhoofd van den grijsaard.

't Moet het uur van het *Angelus* zijn; de oude man kon de klok niet meer kleppen, maar de dood, in het gewaad van een pelgrim gestoken, is de torentrappen opgeklommen en heeft voor hem, als een goed vriend, aan het klokzeel getrokken - en hij, de stervende, de bevende handen vouwende en de oogen voor eeuwig sluitende, murmelde: ‘Heere, in uwe handen beveel ik mijnen geest!’

Zoo is de dood van den Christen, die geen schelmerij op het geweten heeft, wiens levensloop rechtvaardig was. O Rethel, wat troostvolle, wat heilzame bladzijde, hebt gij ons in dat kleine tafereel nagelaten!

Rethel's geest was, helaas! beneveld. Hij stierf op 't laatst van november 1859 in kinderlijke kalmte, en op een sneeuwigen decemberdag, toen het scherp waaide en de ijskegels aan het venster vrozen, droeg men het lijk, gevolgd van eenige vrienden, naar den grafkuil. Duitschland had een zijner geniën verloren. Altijd langzaam om de diensten der kunst te erkennen, had ook dit land er nog niet aan gedacht, Rethel in zijn leven dankbaar te zijn voor den luister, dien hij over zijn vaderland verspreidde.

Later.... altijd later - als de dood den martelaar heeft ter ruste gelegd, terwijl men veldheeren en mindere moordenaars, die niets achterlaten dan rampen, in hun leven met allerlei gunsten overlaadt en hun het leven veraangenaamt.

O - O.

Merkwaardig schermersfeest te Mechelen. (*Vervolg en slot.*)

1. In den eersten dese dry meesters beteekenen ons de heylighe dryvuldichheyd datter is dry persoenen ende nochtans maer eenen Godt, al soo moeten dese dry meesters overeen coemen als oft sy maer een en waeren.
2. Ten tweede dese seven dochters gheven ons te kennen de seven droefheden die de moeder ons Heeren heeft ghehadt.
3. Ten derden dese twee pasien ofte jonghelinghen gheven ons te kennen de Goddelycke en de menschelycke naetuer die Godt den Soone de tweede persoon in de H. Dryvuldigheyt heeft ghehadt.
4. Ten vierden het licht dat sy hebben gheeft ons te kennen de H. Evangelien die de heele werelt verlichten tot saeligheyt van den mensch.

5. Ten vyfde dese dochter ofte maeghdekens gheven ons te kennen dat de moeder ons Heeren is maghet gheweest voor haer baeren van onsen heer Jesum Christum, ende maeghet is ghebleven in haer baeren tot den eynde haers levens toe.
6. Ten sesten het frauweelen kussen dat eene maeght bringht, beteekent ons den blauwen hauwen steen daar onsen Salighmaeker op sat als sy hem synen rock hadden uyt getrocken, daer sat onsen Heer op met syn bloot ghebenedyt lichaem voor syn kruysen.
7. Ten sevensten de croene van lauwerier beteekent ons de dorene croene die sy ons Heer op syn hooft setten.
8. Ten achsten dat dese croene is van lauwerier, beteekent ons de victorie die onsen Heer behalt heeft voor het menschelycke gheslachte, teghen de boesen vyant van der hellen, tot saligheyt van den cristen mensch, die van goeden wille syn.
9. Ten neghensten desen wyn die daer gebrocht wordt, beteekent ons het H. bloet ons liefeheere Jesum Christum.
10. Ten thiensten dat desen wyn geschoncken wordt, beteekent ons dat onsen lieven Heer syn bloet heeft geschoncken als een fonteyn uyt syn ghebenedyde syde, al tot saeligheyt van den mensch.
11. Ten elfsten het witten broit beteekend ons het H. Sacrament des autaers, het waarachtigh lighaem ons Heeren, in de ghedaente van broit dat hy ons heeft achterghelaten voor een testament in syn leeste avondmael aen ons allemael tot spys van onse siel.
12. Ten twelfsten het mes by het broit beteekent ons het kapperken daer S. Peeter Malcus syn corc mede afsloegh.

DE PUINEN VAN LA ROCHE.

TEGEN STROOM OP.

13. Ten derthiensten dat sout beteekent ons wysheyt, dat Godt ons wilt gheven om de H. Passie ons Heeren te overpeysen, ende die altyt te hebben in onse memorie.
14. Ten veerthiensten dat riekende waeter beteekent ons het H. Dopsel dat de mensch moet hebben wilt hy saligh worden, want ons Heer ock is ghedoopt gheweest van S. Jan Baptiste den dooper in de Jordaene.
15. Ten vyfthiensten dat rappier dat daer ghebrocht wordt voor den toecomenden meester, beteekent ons dat vreeselyck sweerdt, het welck sal wesen het leesten oordeel, daer Godt de verdoemde mede sal slaen in de eeuwighe verdoemenisse.
16. Ten sesthiensten den bandelier beteekent ons de koorde en de ketens, daer onsen Heer Jesus is mede ghebonden gheweest voor onse sonden.

Dan soo wordt int middel geset een taeffel, de weleke gedeckt wordt ende den meester set alle de ceremonien op de taeffel ende het cussen wordt ter aerden by de taeffel gheleydt, al waer den toecomenden meester moet op knielen, sonder hoedt, al waer alle de meesters sitten, met stoelen alleen, oock aan den taeffel, ende een van deze meesters geeft aen den toecomenden M^r^ te kennen alle deze ceremonien wat sy beduyden, tot het minste toe, ende nempt hem den eedt aff, ghelyck als dat betaempt, ende dan wordt hy begoten met rieckende waeter, daer naer (ferwyl hy noch knielende is), soo staen dese dry M^rs^ op, den oudsten begint eerst, ende nempt een sweerdt, ende slaet dry keeren op synen rugge, seggende, in den naem des Vaeders, ende des Soons, ende des H. Gheest, elcken meester doet dat, dan soo snyt den M^r^ van dat witten broit een stuck af met het mes, ende leydt dat stuck broit op de taeffel, ende dat heel broit, ende heyst den toecomenden meester een stuck gelt, ende steekt dat stuck gelt in dat witten broit, ende werpt dat te grabbelen, onder het volck, daer den meesten hoop is, dan, nempt den M^r^ de brock broit, dat hy ghesneden heeft, dopt dat in het sout, ende geeft dat te eeten aen den toecomenden M^r^. Nu als hy dat geten heeft, soo geeft hy hem eenen roemer wyns daer op te drincken, dat nu deur synde, soo seydt hy aen hem, staet nu op, ende ick wensche u veel gheluckx, en hy hanght. hem het Rappier aen syn syde, ende de croen op het hooft, ende dan soo drincke deze meesters den wyn, onder hun uyt, met by syn van de Heeren, dan soo gaen dese maeghden wederom wegh van daer sy gecomen syn.

Daer naer soo gaen dese drye meesters by den heere Borghemeester; ofte die, de Heeren van Mechelen sullen daer toe ghecommetteert hebben om den eedt af te nemen, van dese drye M^rs^ dat se desen jongman bequaem vinden om M^r^ te syn, ende schoel te houden, ende dan soo geeft den Borghemeester den brief in de handt van dezen jongen M^r^, om hem daer mede veel gheluck ende saeligheyd te wenschen; als wanneer nu dit al volbrocht sal wesen, soo gaet dezen jonghen M^r^ int middel, met de croen op syn hooft met de heele compagnie naer de camer toe.

Alwaer dat onder weghen een deel van de Borgerye hem sullen recontreren om hem veel gheluckx te wenschen d'een met wyn, d'ander met lofdichten, die hem sullen vereert worden.

Des anderen daeghs, soo sullen de Gulde Broeders spelen om prys, die desen jonghe meester sal ophangen, tot winste van de Confrers van de selve Gulde. Daer noch by eenen prys oock voor alle liefhebbers, soo van buyten als van binnen, ende dat op sulcken dagh als de dekens van de Gulde sullen ghelieven te ordonneren, al

waer dat alle daeghen sal gheschieden alle soorte van recreatie van spel enz. Wel verstaende nochtans dat Mr Dominicus Vrindts sal versoecken by requeste aen myne Eerw. Heeren van der weth deser stede een plaetse, om dit spel te volbrengen, die eenichsints daer toe moghen bequaem wesen, waer op wel diende eenen theater te syn, om dat het speelen daer veel beter actie op heeft ende meerder bequaemheyt soude wesen voor Mijne Eerw. Heeren om te sien, want het spel geen actie en heeft op de platte aerde.

Voorts soo sal den selven Vrindts versoecken in syne requeste, dat den brief van het meesterschap sal moghen onderteekent worden, ende ghesegelt, goedt lijck te voren, welcke copie van desen brief sal annex wesen aen de requeste op dat Myne Eerw. Heeren den inhaudt der selver soude moghen veranderen naer hun beliefte ende goet duncken. Oock dat alle de Gulde Broeders souden moghen compareren ter voorse plaetse, elk met syn sygeweir, ende de officiers met de sluyers, oock met het vaendel, om dat te laeten vliegen soo lange het spelen dueren sal, ten minsten tyde als men desen nieuwen meester maecken sal, want sonder twyffel daer veel treffelijcke persoonen sullen comen uyt andere steden, om dat sulckx nooit en is ghesien gheweest, noch dat gelyckx (men niet en geloof), gesien sal worde.

Niet minder merkwaardig is, als studie des tijds, het reglement der Schermers. De Gildebroeder zwoer trouw aan God, aan den koning, aan de overheden, zoo geestelijke als wereldlijke; trad op als beschermer van de godsdienst, van den burger, van de stad in het algemeen. Hij moest een braaf, deugdzaam, rustig, een voorbeeldig man zijn - als het ware een kern, voor het behoud der goede instellingen en goede zeden Voorwaar, er was in die aloude gilden iets grootsch, iets trotsch, iets dat de moderne tijd niet vervangen heeft en nooit vervangen zal.

Zooals de heer van Melckebeke ons vertelt, hadden de Schermers te Mechelen twee lokalen, het eene om zich in de kunst te oefenen, het andere bestemd voor het houden van vergaderingen, rakende de zaken de gilde. In 1526 kochten de Schermers eenen hof in de St. Jacobsstraat, waar zij eene hoogte of heuvel maakten, om zich aldaar, bij zomerdag, in het schermen te oefenen.

Hunne feesten werden niet zelden door adellijke en prinselijke personen bijgewoond. Zoo gebeurde dit in 1687, toen de prinses van Chimay, met een gevolg van twintig edellieden, de feesten bijwoonde na welke plechtigheid elf rijtuigen het gezelschap naar het Gildehuis brachten, waar, naar 's lands wijs, lustig gemaaltijd en gedronken werd.

Opzichtens keuken en kelder was de Gilde zeer behoorlijk ingericht, te oordeelen naar een inventaris der voorwerpen, door twee aftredende dekens opgesteld. In dien inventaris worden vermeld niet minder dan 276 tellooren, 125 schotels, 24 bier- en wijnpotten, spitten, braadpannen, roosters, fluiten, roomers, bierglazen, ijzers ‘daar de speten in druyen,’ 10 ammelakens, 107 servetten, enz.

Eene merkwaardigheid, door den schrijver vermeld, is gewis dat er bij het inhuldigen der hoofdmannen, telkens prachtige meiboomen voor hunne woningen werden geplant, waarvan het snijwerk aan de beste kunstenaars werd toevertrouwd. Die meiboomen werden den beeldhouwer 300 en 400 guldens betaald, en de verdere onkosten beliepen nog wel dezelfde som. Laurierboomen versierden den mei; een voor de omstandigheid gemaakt dichtstuk werd gedrukt of geschilderd; er is spraak in de rekeningen van schietpoeder, timbaliers, trompetters, haubois-spelers en twee pagies - zoo dat het ook, in dit geval, feestelijk toeging.

Trouwens de laatste mei, die van 1714, kostte in het geheel de som van 648 gulden 7 stuivers.

Even als zoo vele schoone en echt nationale instellingen, ging ook de Schermersgilde, tijdens de fransche omwenteling verloren. De republiek legde de hand op hare bezittingen, zoo roerende als onroerende, en verkocht het gestolene ten haren voordeele, of ten minste ten voordeele van hare handlangers.

Amerika.
Koor van landverhuizers.

Wij zeilen naar Amerika, hoerah!
Dit land betreden wij weldra, hoerah!
Naar Amerika!
Het land, de droom van elken zwervling
Die uit het vaderland verhuist;
Het land, de hoop van menig stervling
Die 't wijde waterveld doorkruist,
Het land waar heen, trots woeste orkanen,
Zich schip op schip,
Door rots en klip,
Vol stouten moed een weg durft banen,
Dit land betreden wij weldra:
Hoerah! Hoerah!
Wij zeilen naar Amerika!

Heisa, wij willen 't wagen;
De zee is stil, de wind is goed!
Reeds komt de zonne dagen
En kleurt de golven rood als bloed:
Vooruit met moed!

Schittrende ster der zee, Maria!
Hoed ons voor ramp en wee, Maria!
Hoor onze vuurge beê, Maria!
Breng ons ter veilge reê, Maria!
o Maria!

Europa, hoor uw kindren zingen:
Wij waren bastaards op uw strand;
Fortuin heeft ons, verstootelingen,
Verdrongen uit het Vaderland!
Vaarwel, vaarwel geliefde boorden,
Waar de asch van onze vaadren rust!
Vaarwel, vaarwel, gezegende oorden,
O dierbre grond!
U heeft ons mond,
Ten laatsten stond,
Vaarwel gekust!

Het anker los, vooruit! aan d'overkant der baren,
Daar ligt 't beloofde land, hoerah!
Vooruit, met mannenmoed vooruit, wij willen varen
Naar 't nieuwe Vaderland, naar 't vrije Amerika!

Antwerpen.
A.V. BULTYNCK.

Uit het leven van een door en door geleerd man.
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

III.
's Mans loopbaan.

Reeds in den allereersten aanvang zijner loopbaan was Jan Herman een wezenlijk gelukskind, dewijl hij met eeu soort van helm geboren werd - en dat zegde iets, nu zestig jaren geleden! Op zijne negende maand had hij zijne eerste tanden, en dat ondervond de vader omdat de jongen hem, toen hij dezen eens wilde omhelzen, baldadig in den neus beet; op zijne tiende liep hij waggelend tusschen de drooge kamillen en lauwerbladen; op zijn twaalfde had hij zonder twijfel het *a, b, c* opgezegd, indien hij maar had kunnen spreken.

Ja, 't was een wonderkind, en de vader hield vol dat er uit zijn tweeden zoon iets kolossaals, iets pyramidaals groeien zou. Daarom liet hij zijn oudsten zoon, een stumpert, dan ook maar grutter worden - 't drogisten gaf niet! - maar den jongsten zond hij ter schole, en bij middel eener studiebeurs door een overoud oom gesticht,

eindelijk ter Hoogeschole, ofschoon zijn meester in de buurt zegde, dat Jan Herman een middelmatig student zijn zou; - doch dat beschouw ik als venijn, als laster.

Jan Herman was een ordelijk student, zuinig, wijs, zonder schulden, geen vadersverdriet, zooals die knapen schier altijd zijn, en ik mag dus niet aannemen wat men in zijne geboortestad zegde, dat hij herhaalde malen 'gebuisd' werd in het examen, en op hem de woorden van Hieronimus Job - een zeker duitsch student in den ouden tijd en wien men een boek in drie deelen heeft gedicht - toepasselijk waren:

> 'Ueber diese Antwort des Kandidaten Jobses,
> Geschach allgemeines Schütteln des Kopfes.'

Neeu, de professoren moeten den kop niet geschud hebben, want Jan Herman kwam eens met een diploma van doctor in de rechten terug, 't geen den schoolmeester verwonderde, maar - mij niet....

Jan Herman was een gelukskind, zegde ik. Van zijne loopbaan aan de balie heb ik nooit iets gehoord; maar, hoe het kwam weet ik niet - er vallen soms steenen uit de lucht! - op zekeren dag was Mr. Burtel lid der Provinciale Staten, en op een anderen zekeren dag nam hij plaats in de Kamer..... ik verzoek hier geene vergissing in de verschillende 'kamers,' die er in de wereld zijn, lezer; want wie neemt er niets eens plaats in deze of gene kamer! Neen, neen Mr. Burtel trad, zoo waar als ik leef, in de Wetgevende Kamer.

Heeft men daar niet veel van hem geleerd, zeggen de boozen, dan toch heeft *hij* er veel goeds opgedaan, dat zeg *ik*; want hij leerde er die wezenlijke deftigheid, dat majestatisch zitten, gaan en staan - juist wel niet in de Kamer zelve, o neen! maar in de wereld, die hij ten gevolge van zijn lidmaatschap bezocht. Doch in de Kamer maakte hij zich dat indrukwekkend, dat hart- en geestbetooverend zwijgen eigen, hetwelk nadien een zoo grooten luister over zijnen persoon heeft geworpen.

Nooit heeft Mr. Burtel, in de Kamer, eene redevoering gehouden en 't is zeker een groote verdienste te kunnen zwijgen, daar waar iedereen om het zeerste babbelt; doch welsprekend was hij aan de voeten der teêrhartige Kathinka de la Roussillarde - die, ik weet niet waarom, juist in de hofstad woonde, indien het niet was dat zij het gelukskind voorbestemd en als eene geurige roos op zijnen weg geplaatst was, om door Jan Herman geplukt en naar hooger sferen gedragen te worden.

Ja, dat hoopte Kathinka de la Roussillarde; een lid der Kamer kon haar de bronzen, en door onverbiddelijke kreeften bewaakte, deuren van het paleis doen openen.

Helaas! pas hadden Jan Herman en Kathinka, zooals de dichters zingen, 'in het huwelijksbootje' plaats genomen en waren zij door burgemeester en pastoor van wal gestooten, om onverbiddelijk door den stroom te worden meêgesleept, of zie, daar kwam eene ontbinding der Kamer, en de kiezers, die door geen wijzen zwijger, maar door een babbelaar wilden vertegenwoordigd zijn, joegen Jan Herman met hunne papieren steentjes van zijn lekkeren groen fluweelen zetel.

Verwonderlijk! na zijne verdwijning liep de politieke stroom weêr even als te voren, en *dat* had hij zeker niet vermoed.....

's Mans mandatarissen waren ondankbaar geweest, en, in zijne woonstad teruggekeerd, leefde die ondankbaarheid voort; want men gaf den gevallene eene charivari, 't geen laf was en men bond zijnen prachtigen mopshond eens eene blekken buis en eene portefeuille aan den staart, met welk laatste eerbiedwaardig voorwerp hij jankend gansch de stad doorliep, om eindelijk gehavend en gekwetst bij zijnen meester terug te komen.

Waartoe die portefeuille? Ja, dat moet eene zinspeling zijn geweest op zeker artikel in een eerloos weekblad, in 't welk beweerd werd dat op een oogenblik toen het vaderland in hoogen nood verkeerde, de Koning van zin was geweest, Mr. Burtel de la Roussillarde te roepen en hem met eene portefeuille te belasten.

Dat was een valsche steek onder water; maar in ons woonstadje, waar men van al die vroegere dingen niets weten wil, of ze beter weet, is men verzekerd dat het inzicht des Konings wel degelijk heeft bestaan - en ik, die er niet van hoû om gesteenigd te worden - ik denk dat ook.....

Mr. Burtel verliet met zijne lieve ega en hare lieve duiten de ondankbare hofstad en vestigde zich in ons stadje. Mevrouw Burtel de la Roussillarde ging er weldra naar den Heere. De man strooide geen immortellen op haar graf, noch deed haren naam in het marmer beitelen, omdat een en ander in ons stadje niet in de mode is; maar hij werd zelf haar grafmonument, want hij bleef stil, eenzaam, afgezonderd in het huis wonen en maakte wel, dat al de liefdepijlen op hem afgeschoten, afgestompt en geknot, rond zijne voeten neêrvielen.

Dat was nu al jaren geleden.

't Was sedert dit afsterven, dat de man in ons stadje die kolossale

befaamdheid verwierf, eensdeels geput uit het verledene, anderdeels uit het tegenwoordige.

Het verledene - zijne studiën ter hoogeschole, zijn meesterschap, zijne titels van oud-lid der Provinciale Staten, maar vooral der Kamer, en eindelijk het vertrouwen dat de Koning eens voornemens was in hem te stellen.

Het tegenwoordige - zijne onwankelbare deftigheid, bewezen, onder ander, door zijn witten halsdas; zijne alomvattende kennis, bewezen door zijn gouden bril en het bezit van zooveel boeken; zijn hoogen invloed, bewezen door een gedurig en voorzichtig zwijgen en zijn beschermend lachje; zijn diep nadenken, bewezen, onder ander, door het statig plonsen zijner twee vingeren in de gouden snuifdoos, en de wijze waarop hij het snuitje met half gesloten oog aan den scherpen, breed gevleugelden neus wist te brengen.

DE DOOD ALS VRIEND, NAAR A. RETHEL

Mr. Burtel had maar één opposant in ons stadje gehad, doch die werd ongenadig gebroken, en sinds dien leefde de man in een ongestoorden roem. Over dien oproermaker spreek ik later.

IV.
In de straat.

Laat ons Mr. Burtel een oogenblik nagaan, want 't is juist vandaag een gansch bijzondere dag.

De deur van het schoone huis wordt geopend en Mr. Burtel verschijnt. De man is in het zwart gekleed, draagt ook thans den witten halsdas en zijn zwarte hoed is

glimmend zooals zijne laarzen Zijne hand, in 't lichtgrijs en zeer sluitend geganteerd, leunt op een gelen rotting met gouden appel.

De man gaat als een paal zoo recht en zoo ietwat met stijve knieën, 't geen, volgens men zegt, aan een mensch al een heel voornaam uiterlijk geeft. Zijne stappen zijn gelijk aan die eener dame, maar niet zoo trippelend. Kortom, alles is keurig, netjes, statig; er is in houding, kleeding en manieren een majestueuse overeenstemming.

Nauwelijks heeft Mr. Burtel tien stappen ver in de straat gedaan, of hij heeft reeds tienmaal moeten groeten.

De vrouwen knikken met ingehouden adem; de voorbijgangers nemen hoed of muts van het hoofd. De kinderen zelfs staken het spel, vergeten te schreeuwen, ja zelfs, in hunnen neus te peuteren: allen staren den man achterna, dien zij als eene soort van godheid, om zijne door en door knapheid, hooren vereeren. De schoenmaker steekt den grijzen, borsteligen kop uit het keldervenster, de kleêrmaker zijn mageren puntneus uit het raam; de barbier komt op zijne onderdeur leunen; het nufje ginds licht even het gordijntje op; de oude grootmâ staart den door en door knappen man in hare spion achterna; de koperen belknoppen, de hondenkoppen op sommige deuren, de gaper boven de deur des apothekers, de gouden aap boven die des hotels, de ossenkop boven die des looiers, kortom, de straatsteenen zelfs schijnen den man bewonderend na te oogen.

Wee u, zoo gij, zelfs vreemdeling zijnde, Mr. Burtel de la Roussillarde zoudt voorbij gaan zonder hem te groeten! Men zou u steenigen! Geene verontschuldiging! Hoe, gij zoudt Mr. Burtel de la Roussillarde, het oud-lid der Kamer en die, had hij gewild, 's Konings portefeuille had mogen dragen, niet kennen? Onmogelijk!....

Doch in alle geval, een beschaafd man, zoo als ik vermoed dat gij zijt, lezer, zou nooit *dien* man zonder groeten voorbij gaan; want bij den eersten oogopslag, gesteld dat ge niet blind zijt, zoudt gij overtuigd zijn, instinctmatig, dat hij een dergenen was, dien men altijd groet. Of zoudt gij minder scherpzichtig willen zijn dan de dieren?

Inderdaad, de musschen, die in ons stadje nog veel onbeschofter, ondeugender en vrijpostiger zijn dan elders, en even als de kippen familiaar door onze straten huppelen en trippelen, maken ruim baan als Mr. Burtel komt, en terwijl de haan hem van op den dorpel van dit of dat huis toekraait, kijken de musschen, op de dakgoot gezeten, tjilpend den gelukkigen sterveling achterna.

V.
In 't huis van den grutter.

Waar ging Mr. Burtel heen?

Ja, dat moest men weten, want 't was gewis geene kleine eer hem te ontvangen. Die eer werd door velen benijd; maar de rustende advokaat ging schier nergens en ontving ook even zelden. Nu ging hij eens even, en dat gebeurde zoo wat vier maal 's jaars, naar zijnen broeder Huib, den gewezen grutter; hij ging er een kopje thee drinken...

Griet, eene eerlijke bakkersdochter, was natuurlijk verwittigd en in de kleine kamer, met een gekleurd vloer- en een rood tafelkleed - heel netjes! - eene kamer, die men er voor het viertal bezoeken van Mr. Burtel op na hield, stonden het engelsch porceleinen serviesje, de zwart verlakte presenteerdoosjes, de zingende waterketel en de drie stoelen met roode kussens gereed, terwijl Griet zelf haar bruin merinossen

kleed aan had, om den door en door knappen schoonbroêr, die ‘nikskenmendalle’ trotsch was, naar behooren te ontvangen.

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 45]

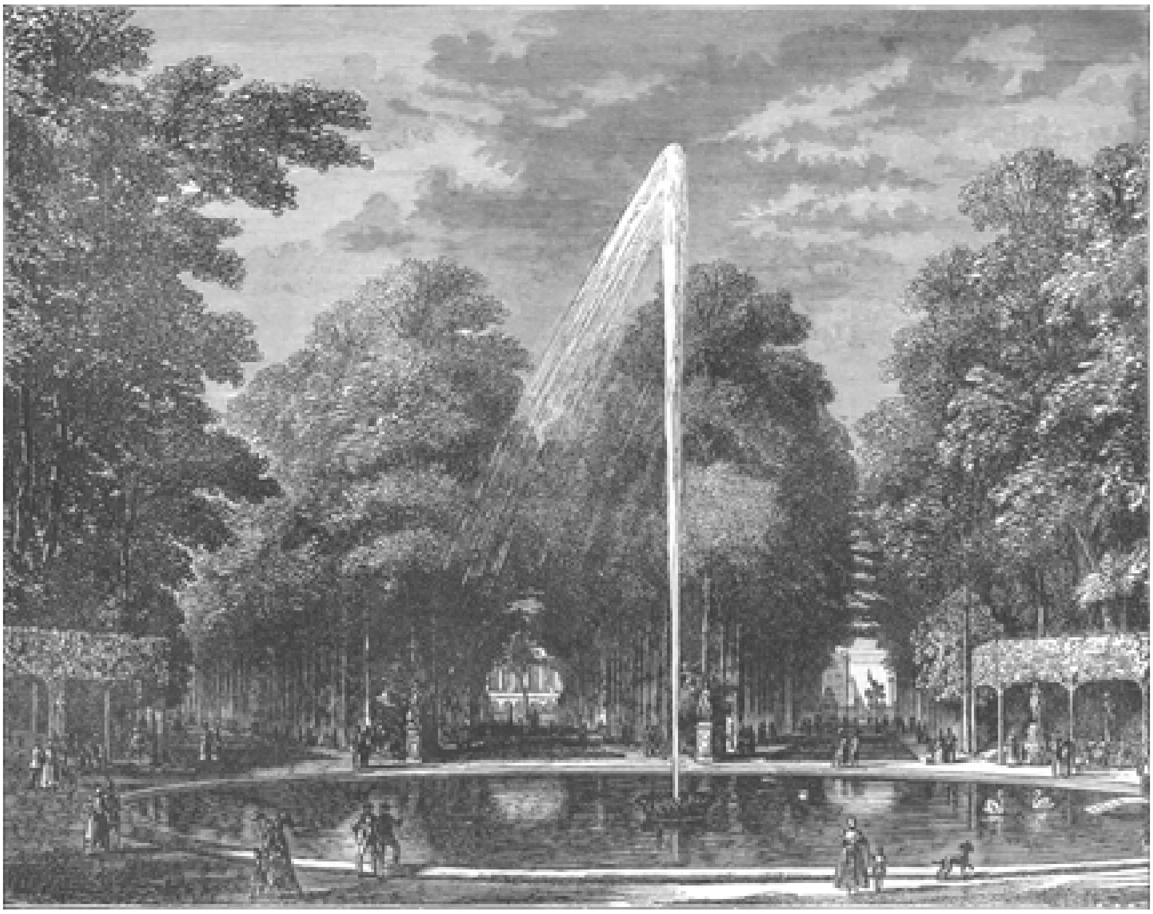

HET PARK TE BRUSSEL.

Het park te Brussel.

Het tegenwoordige Park te Brussel, eene prachtige en druk bezochte wandelplaats, werd in 1774, dus nu honderd jaar geleden, volgens de teekening van Zinner aangelegd.

In den laatsten tijd heeft het eenige lichte veranderingen of verfraaiingen ondergaan, hetgeen vooral duidelijk zijn zou indien wij het kleine panorama, in het werk van Alph. Wauters geleverd, den lezer konden voorleggen.

Ziehier eene beschrijving van hetgeen het Park of warande, zoo als het vlaamsche volk zegde, was, korte jaren na de omwenteling van 1830.

'Het Park vormt ongeveer een vierkant; dwars loopen er twee

groote dreven en ter langs drie, welke op een rondpunt, *bassin vert* geheeten, uitkomen. Die naam komt voort van een bloemperk, dat het middenpunt versiert en waarop men een ijzeren paviljoen voor muziekale feesten heeft geplaatst.

Een aantal beelden versieren dit rondpunt als, borstbeelden van romeinsche keizers, Diana en Narcis, door Grupello; Apollo door Jansens; Venus door Olivier; Thetis en Leda door Vanderhagen van Mcchelen; in de boschjes te midden, vindt men Meleager door den ever van Calydon aangetast en verder Meleager als overwinnaar, door Lejeune.

Tegenover het paleis des konings staat eene MariaMagdalena van Jerome Duquesnoy; de liefdadigheid door Vervoort; Venus in de schelp, enz. Een der laagten, die het dichtste aan de Koninklijke Plaats paalt, heeft veel geleden door de Septembergevechten van 1830. Vele hollandsche soldaten zijn er gesneuveld. In een andere herinnert een opschrift op den boord van een bekken, dat czaar Peter de Groote, na een maaltijd die hem in 1717 gegeven werd, daar water dronk van eene fontein, die nu echter is opgedroogd.

In een ander boschje staat een klein theater en het koffiehuis, Vauxhall genaamd.

Het Park is omringd door vier groote straten, wier gebouwen een monumentaal aanzien hebben. Men noemt ze de Paleizenstraat, de Hertogelijke straat, de Wetstraat en de Koninklijke Straat.

Door twee lanen ziet men over het laag gedeelte der stad en de omringende velden heen. In een dezer dioramas teekent zich het marmeren beeld af van generaal Belliard (een Franschman), gebeiteld door Willem Geefs'

Uit die kleine schets bemerkt men wel, dat er aan het Park eenige wijzigingen en verfraaiingen zijn toegebracht. Onze gravuur geeft een zeer goed denkbeeld van het voorgestelde gedeelte der warande.

Het Park is eene geliefkoosde wandelplaats voor den Brusselaar; men ontmoet er alle standen, doch even als in de meeste dergelijke plaatsen, verandert de klasse van volk eenigzins naar het uur van den dag.

De schrijver van de *Arme Schoolmeester* maakte, vele jaren geleden, de volgende beschrijving van het brusselsche Park:

'Het is vroeg op een zondag voormiddag. De heerlijke Warande, die frissche wandelplaats der Brusselaars, ziet er wezenlijk als een oasis uit, omringd als zij is door straten en pleinen, welke reeds door de zonnestralen gebakken en verbrand worden.

De hooge olmen zijn als groote uiteengespreide waaiers, of beter gezegd, hun loof is als een golvend uitgespreid doek, dat op den top der takken is gehangen.

Er is eene bonte mengeling van personen onder het geboomte verspreid.

Het zijn echter geene personen uit de hooge wereld, welke gij nu ziet: die zullen later komen. De rijken in waarheid en in schijn, dagen eerst kort na het middaguur op. Dan is het hier eene uitstalling van echt- en van klatergoud; doch meer van het laatste dan het eerste, en het eerste minder blinkend en oogverblindend dan het laatste.

Dit alles mist echter dat karakter, die beweging, waarin wij ons het liefst verlustigen. Dan ook ademt men geene versche lucht meer in; nu heerscht er nog eenige frischheid van den vorigen nacht, van den dauw; dan is de zon heeter, het fijne, opdwarrelende stof wordt verstikkend en men tracht door sproeitonnen, eene kunstmatige frischheid daar te stellen.

Neen, neen! aan ons de frischheid der natuur; aan de grooten die door eene kunstmatige hand verwekt!

Zie, daar drentelt nu het werkmeisje in haar zuiver en versch gestreken zondagskleed; het sneeuwwitte mutsje is met rood of blauw zijden lint, of wel het bevallige hoedje met eenige kunstbloemen omslingerd.

Daar komt een hupsche jongen aan, in zijn lakensch pak uitgedost, want eens per week is hij 'menheer'; ook aan de dracht van zijn kleed, aan den hoed op drie haren, aan zijne langs de slapen van zijn hoofd, tot eene halve maan gedraaide, haarlokken; aan de korte maar nog witte aarden pijp, erkent men altijd den werkman.

Heerlijke dag, dag van rust, uitspanning en vrijaadjes! Zonneschijn van boven - dat lokt tot de wandeling uit, na de gansche week in de muffe werkplaats te zijn opgesloten geweest. Zonneschijn in de hartjes - dat lokt uit tot de jokkernij, tot den dans, na de gansche week, ernstig als machinen, over het werk gebukt te hebben gezeten. O, dat zoete rijkemans niets-doen!

Ander volk.

Daar komt een oud-gediende aanstrompelen; hij draagt het Legioen van Eer aan het rood lint in het knoopsgat van den langen blauwen jas: - ginder aan de andere zij der laan komt zijn makker, even zilverwit van hoofd en op zijn handkrukje leunend, aansukkelen; die oude draagt de Willems-orde aan het Oranje-lint.

Beiden zijn gebroken; maar nog is de oogslag vlammend als eene lont, het woord bondig als een kommando; nog zit er drift in het bloed als zij over *hunnen* tijd spreken, toen het er wat anders toeging dan in den tegenwoordigen flauwen tijd, nu het leger de slaapmuts over de oogen heeft getrokken, en de Mogendheden aan de wieg van de dwergachtige landjes *do do* zingen. Beiden waren, maar in tegenovergestelde gelederen, te Waterloo.

Beter vrienden zijn er niet: elken schoonen dag zitten zij daar, op dezelfde bank; zij spreken, twisten, kommandeeren, maken zich het bloed warm, dreigen met stok en kruk, denken nog op het slagveld te zijn, springen overeind, schijnen elkander aan 't lijf te willen - maar zullen toch eindigen arm in arm, gindsche faro-kroeg in te strompelen.

Daar slenteren de brabantsche boerinnetjes, met den kleurigen doek over het hoofd, de groote, blauw-katoenen regenscherm onder den arm, al is er dan ook geen regenwolkje aan de lucht. Zij zijn voor het krieken des dageraads opgestaan, om die coquette juffer, dat weelderige Brussel, te zien. Wat luierikken zijn de menschen toch in de stad! Reeds tienmaal zijn die kinderen der velden de breede straat daar, op en neêr gelanterfant, en het begint hen schromelijk te vervelen dat de volwassenen in de groote stad, ten negen ure nog vaak hebben en geeuwen. Ze gevoelen zich vreemdelingen in de residentie, waar zij iedereen goedhartig "goên dag" knikken en niemand hun dien groet terug geeft.

Hop, hop! Daar zijn de straatjongens.

Zij loopen, juichen, springen en dartelen, echter niet zoo als in de week. Och, het zijn nu geene echte brusselsche jongens. Nu zijn ze gewasschen, gekamd, ik zou haast zeggen gefriseerd; de blauwe kiel is blinkend gestreken, de halskraag is spierwit; de schoenen blinken. Gisteren waren zij veel schooner, veel schilderachtiger, veel natuurlijker; de haren stonden hen recht en verwilderd op het hoofd, de wang gloeide, het oog was vol levensglans. Toen, o toen waren het oprechte brusselsche deugnieten!

Straks echter zullen zij hunnen wezenlijken aard hernemen en doen zien dat, indien hier boven de vogelen vrij en ongedeerd in de takken rondspringen, zij hun domein, hunne wereld, hier beneden hebben gevonden. Wat scheelt hun de wachter, daar,

met sabel en stok gewapend, met oogen als karbonkels en met knevels als varkenstaarten!'

Zij wordt verrast.

In aflevering 42 der *Illustratie* deelden wij eene gravuur meê, eene oude vrouw voorstellende, die zich verlustigt in de muziek van het geld. De kunstenaar Poudel, die ons het eerste tafereel leverde, stelt ons nu een tegenhanger van hetzelve voor.

De oude, die zich zoo zalig vermaakte met het beluisteren van den goudklank, wordt plotseling verrast en nu grabbelen hare magere knokkels in de goudschijven, om ze aan ieders nieuwsgierig oog te onttrekken.

Wie weet of men niet komt, om haar dien schat te ontrooven! Wie weet of de stukken niet in waarde zullen verminderen, als slechts een onbescheiden oog daar op rust! Wie weet..... Berg ze, berg ze vlug, oude harpij! Binnen kort zal de spottende dood komen - niet als vriend, maar als vijand - en diens vingerknip zal u tusschen uwe zes planken doen tuimelen, en uwe neefjes zullen uwe goudstukken wel weten te vinden en doen dansen!

Arme vrouw, gij zijt te beklagen, want juist datgene, wat gij denkt uw geluk te wezen, zal ook uwe straf zijn.

De kok en zijne kunst.

Over dit kapittel is inderdaad een foliant te schrijven, want hoe dagelijks het koken en het eten u ook schijnen moge, toch heeft de 'smullerij' een groote rol in het maatschappelijk bestaan gespeeld, 'Of zijn de maaltijden,' zegt de schrijver der keukengeschiedenis, Carême - wonderlijke naam! - 'of zijn de maaltijden het ernstigste gedeelte niet der staatkundige en diplomatische conferenciën?'

Wij willen, ter gelegenheid van den flinken kok, die daar naast ons staat te denken, alsof het *to be or not to be* van een troon er van afhing - wij willen hier de geschiedenis der keuken niet hermaken, die, aanvangende met de Grieken en Romeinen, menige bladzij vullen zou: ronduit gezegd, wij vinden ons tot dat reuzenwerk niet berekend. Wij zullen enkel een paar tafereeltjes ophangen van hetgeen onze goede en eenvoudige voorouders, in zake van 'tafelen' deden, en voorwaar! daarvoor zal het tegenwoordige geslacht den hoed afdoen.

Toen Karel V eens bij den koopman Daens te Antwerpen middagmaalde, bracht men ter tafel, ten minste dit vertelt Collin de Plancy:

Twee soorten van soep, eene met rijst, de andere met frikadellen; twee soorten van magere soep; twee schotels karbonnaden, die men in onzen tijd beef-steacks heet; twee schotels kooltjes, een met ossenmerg, de andere met boter toebereid; eene groote schotel braadworst, beuling, gekruide worst op een kooksel van eierdooier en fijnen mostaard; twee Mechelsche hespen in wijn gekookt met eene tomatensaus; een schotel gezouten venezoen met rapen; twee stukken gelardeerd kalfsvleesch met olijven; twee schapenbouten met knoflooksaus; twee warme pasteien; een schotel versche varkenscoteletten met ajuinsaus; twee speenvarkens, een met wijn- en een met suikersaus; tellooren met versche boter, rooskleurige radijzen, anchovis, droogen haring, sardynen, gezouten zalm, gemarineerden tonijn (visch) der Middellandsche Zee, spinazie en zuring.

En hiermêe was de maaltijd afgeloopen? zal men zonder twijfel vragen. Integendeel, wij hebben nog slechts het eerste gedeelte vermeld. Onder die eerste opdiening dronk men gerstenbier en ouden bourgonje-wijn.

Voor het tweede gedeelte droeg men op: een gebraden borst en een bout van een jongen ezel met kers (*cresson*); twee kapuinen met rijst; twee schotels patrijzen, faizanten en watersneppen; een schoonen kalkoen met spaansche truffels opgevuld; twee eendvogels met eenden- of verjuissaus (sap van groene druiven); twee talingen (vogels) op een schotel met krieken-conserves; twee waterhoenen met porei; een geitenschouder en een schapenborst met kappersaus; twee ganzen met kastanjes op een kooksel van worstenvleesch; een zwaan met bieslook opgevuld en in Rijnwijn gestoofd; eene wildpastei; een leeuwrikkenpastei; een pastei van varkenspooten; salaad met olie, salaad met room (*crème*), salaad met spek, twee schotels pruimen, vier schotels groenten. Men dronk henegouwsohen, luikschen, rijnschen en champagne-wijn.

De maaltijd was nog niet afgeloopen! Nog altijd droegen de bedienden schotels op, en wel: oesters in hunne schelpen; schotels met rog, steur, tarbot, stokvisch, eene gestoofde schildpad, kikvorschen-billeljes met een eiersaus, gefruitte of in de pan gebakken oesters, mosselen in melk, gefruitte eieren met anchovis en wijnsaus. Veel andere zee- en riviervisschen, wier namen niet te ontcijferen zijn. Eindelijk gaf men

appelkoekjes, pannckoekjes, warme taarten en sneeuw room en dronk men spaanschen en portugeeschen wijn.

Verbeeld u niet, beste lezer, dat men reeds aan het einde was! Eindelijk kwam het nagerecht en men diende: wafels, bladerkoeken, tweederlei soort van kaas, versche boter, artichokken, perziken van Corbeil, druiven van Parijs, kweepeertaarten, amandelkoekjes, dlooge confituren, en wat dies meer op, en men dronk griekschen en italiaanschen wijn. Ten slotte ledigde keizer Karel een gouden beker vol water, brandewijn en suiker - dus een grog.

Bekent met ons, smulbroeders, dat gij nog nooit voor zoo'n reusachtig maal gezeten hebt, en gij, kok, hebt er gewis nooit een zoodanig moeten bereiden.

De maaltijd van keizer Karel maakte ons nieuwsgierig, en wij zochten in verschillende hollandsche auteurs, eenige nadere en meer gekenmerkte bijzonderheden over het tafelen onzer voorzaten in de 16^{e} eeuw, hetgeen inderdaad nog al aanzienlijk verschilt met dat van lateren tijd, vooral met den onze.

Gewoonlijk dronk men, in de rijke klas, bij het ontbijt Rijn- of alsemwijn, terwijl de mindere man bier nuttigde. Het middagmaal had plaats hoogstens ten twaalf ure. Waren er geen gasten, dan bepaalde men zich bij een weinig ‘suypens’ (kandeel en andere dranken), maar waren er ‘genoyde’ dan, zegt Hofdijk, wordt het buffet rijkelijk beladen met zilveren bekers, ‘coppetassen’ (pokalen, overdekte glazen kelken), kroezen, pimpels, pijntgens en cannen, en de disch beladen met plateelen, ‘scotelen en taljoren.’

Ja, dan blinkt op het dressoir zilver en kristal en stroomt de kostelijkste wijn uit de zwaar met zilver of koper beslagen ‘barils’ (tonnetjes), want, merkt Schotel op, zoo eenvoudig als het maal is wanneer men slechts met het huisgezin alleen is, zoo luisterrijk is het als er vrienden zijn.

De tafel, een houten blad met figuren of wapens bemaald, rust op twee schragen en kan in verschillende vormen geplaatst worden, dat is rond, hoekig, vierkant of hoefijzerachtig. Het ‘linnewaad’ is uiterst fijn en wit. Er liggen twee ammelakens op tafel, het eene hangt tot op den grond, het tweede ‘doblet’ is zoo geplaatst, dat het de tellooren, vorken en lepels bedekt tot dat de gasten aan tafel zijn. De servetten, dwalen, ook wel in onze vlaamsche gewesten ‘handvaegen’ geheeten, waren van damast.

In het schoone jaargetij bestrooide men het witte ammelaken met frissche bloemen, en later in het jaar met gebladerte en welriekend kruid. Vindt ge niet, dat daarin iets aantrekkelijks gelegen is, en die bloemen onze tafels nog niet zouden ontsieren? Ons dunkt, dat al dat zilver, kristal en blinkend tin een schilderachtig effect moet gemaakt hebben, tusschen dat parket van gebloemte en sneeuwwit pellen.

De messen hadden vergulde, zilveren of kristallijnen hechten; men legde ze, wilde men de hoffelijkheid van dien tijd in acht nemen, met de punten naar den gast gekeerd. Waarom dit nu juist zoo gedaan werd, is ons niet recht bekend. De gasten reinigden zich eerst de handen in de ‘nappe’ of waterbekken, en droogden die af met een ‘handvaeg,’ waarop men plaats nam op de bank, die met een tapijt was bekleed, of op lage stoelen met hooge ruggen.

Het brood werd rondgedeeld en het zout aan het hooge einde der tafel gezet, waar, zegt Schotel, ‘de joncker snidere,’ de voorsnijder zit, gewoonlijk een der pagies. De kunst van voorsnijden stond in hooge achting en geen edelman mocht daarin onervaren wezen.

Laat ons nu Hofdijk volgen in wat het beurtelings opdienen der spijzen aangaat: het eerste gerecht bestond uit salaad, bij voorbeeld, ‘salaet met pappelen,’ of van

latuwe met zout, olie en azijn; of van postelein en gekapte ajuin; of van sapefragie of steenbreke, kappers, hop, pastinaken, caroten, parei, enz.; of, om er niet meer te noemen, van 'cichoreëncruydt-wortel.'

Niet zelden is die salaad gezoden; het recept van het laatst genoemde gerecht luidt als volgt: 'Neemt alsse eerst uytcoemt die steelkens, somers die bladeren ende oock de bloemen, swinters de wortelen, maar het hart hout moet uyt de wortel gedaen wesen, ende wel gewasschen en doeter toe zout, olie en azijn; oock moet men ze sieden ende uytdouwen, ende azijn daerop, dan daer rosijnen in ghesoden, ende een luttel caneelpoeder' (Schotel *Oude zeden en gebruiken*).

De schotels worden door bedienden, in leêren of houten bakken, of in teenen manden, uit de keuken naar de zaal gebracht, en de kok schikt ze, tusschen de bloemen in, op eene recht kunstige wijze op tafel.

Na de salaad, of 'morve eyeren', wordt de visch opgediend. Deze is versch, gedroogd of gekookt. Men eet zee- en riviervisch: schol, bot, kabiljauw, schelvisch, zalm, elft, paling, haring, snoek, vloot, geervisch, lauw, meivisch, zelfs 'meerswijnen' of 'tumelaars.'

Men eet gedroogde kabiljauwskoppen met look en 'menthe,' paling in look- of gembersaus; elft, gebraden met eene saus van wijn, potsuiker, 'gingber, caneel' en met 'tornoysel' geverwd.

Na den visch komt het gevogelte met 'soete sausen.' Men eet eene pauw, eene vette St. Maartensgans, een kieken met oranjeappels, faisanten of patrijzen. De zucht naar wildbraad is zoo sterk, dat, kan men er geen ter tafel brengen, men het dan toch 'in konterfeitsel,' evenals op den schouwburg doet, paradeeren.

Verder eet men pasteien van milt en lever, italiaansche worst, 'pottagiën' - waaronder men ook soep rekent - van rijst, broodkruim,

warmoes, erwten, boonen, appelen, enz.. Onder de vleeschen, zegt Hofdijk, worden de bereide varkenspooten, de hamelschouders en het 'craygewandt' van het braadvarken niet gemist; maar de hoofdschotels worden eigenlijk gevormd door den ever, het speenvarken, het schaap of den ossenkop.

De wijn is van duitschen en franschen oorsprong; de vrouwen drinken meestal zoeten wijn.

Het 'voormael' is afgeloopen en men geeft bekken en handvaag rond, om andermaal de vingers te wasschen.

Bij het 'achtermael' vangt men eerst voor goed met drinken aan, dan komen de drinkhorens en bokalen voor den dag en men eet 'frituyren,' waaronder men begrijpt klein gevogelte, geronnen zoete melk, rijst, schapenvleesch, vischtaart en vleeschtaart. In gebakken eet men wafels, gekloven nonnen, gerolde struiven, marsepain, 'bockedeflensjes,' vlaaien, kastanjes - die men met boter, suiker en kaneel nuttigt - enz., enz.

ZIJ WORDT VERRAST, NAAR POUDEL.

Ten slotte brengt men blanc-manger, appelen, peren, radijs, kaas, waaronder texelsche en schapenkaas, suiker-confijt en vooral 'appelkens van liefde,' hetgeen niets anders is dan onrijp geconfijt fruit.

Men ziet wel aan die korte opgaaf, dat onze voorouders dapper 'tafelden,' en de lezer zich vergist als hij denkt, dat al wat wij op dezen tijd eten, ook van hedendaagsche vinding is. Zoo min destijds als nu was de matigheid in de hooge klasse eene deugd.

Over het algemeen genomen, eten wij te veel en leven wij niet sober genoeg. De kok, met zijne smakelijke, doch geheimzinnige sausen, is voor ons een aangename vergiftiger, indien wij ons al te veel aan zijne lekkernijen verslingeren. Het gezonde burgersmaal zal ons zeker het verste brengen.

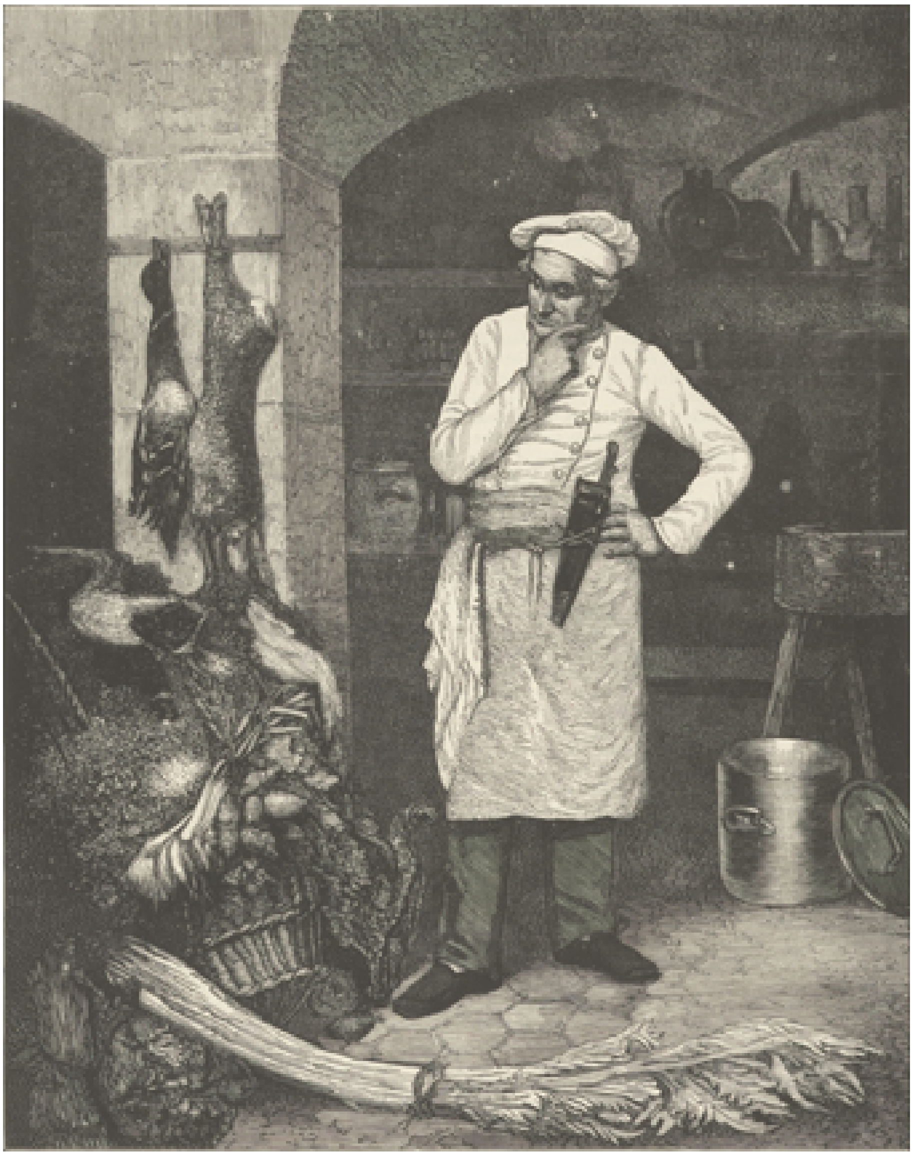

DE KOK, NAAR SALZEDO.

Perseus.

Ik ben juist geen vriend van de godenleer vooral niet in poëzie. Heel gelukkig is die tijd voorbij. Als wij echter eene zoo stoute, zoo mannelijke, zoo geniale figuur zien als de Perseus van den heer Blanc, zouden wij geneigd zijn, ons met de mythologische ingevingen te verzoenen.

Een woordje tot uitlegging, om de herinnering van den lezer over het onderwerp te ververschen.

Perseus was, in de godenleer, de zoon van Jupiter en Danaë en veroordeeld om de Gorgonen te bevechten. Die gorgonen, *Stheno, Euryale* en *Medusa* geheeten, waren drie boosaardige, hatelijke en allezins te vreezen vrouwen.

Als men bij voorbeeld *Medusa* in de oogen durfde zien, veranderde men letterlijk in steen. Men begrijpt dus hoe gevaarlijk het was die dame te bevechten. Immers men had destijds het krupp-kanon nog niet en men vocht nog niet op een paar uren afstand van elkander.....

Perseus was goed gewapend om den aanval te wagen. Minerva gaf hem haar schild, Pluto zijn helm, Mercurius zijn vleugels; zijn Pegasus vloog door de lucht. Dat alles doet ons besluiten, dat Perseus minder eer van zijne expeditie had, dan men in het eerste oogenblik zou denken.

In alle geval had hij altijd, in soldatehzaken, meer moed dan wij. Hij ging dapper op de dame los, die, zoo als men weet, juist niet met liefdelonken over te halen was. Men ziet op de gravuur dat hij triomfant van zijnen tocht terug keert.

De beweging van ruiter en paard is prachtig, vol leven, vol beweging, vol stormachtigen gloed. Wij bekennen het - Perseus van den heer Blanc, is eene schepping, een geniale trek.

De portefeuille van den wandelaar.

Is wandelen juist wel eene regelmatige beweging met de voeten? Ik hoû het er voor, dat men zeer goed wandelen kan, zonder zich te bewegen. Charles Nodier stond met den rug tegen eene zuil geleund en flaneerde, en Töpfer bediedt ons deze uitspanning ergens met de woorden *réver et ne rien faire*. Als ik in den zomer alleen op de tuinbank, of in den winter, in den leuningstoel voor het flikkerend vuur mijner studeerkamer, gezeten ben, wandel ik aangenamer, dan dat ik zulks in wezenlijkheid doe. Ik zie dan al wat zich voor mijnen geest aanbiedt, met een veel scherper en misschien juister oog, dan wanneer de voorwerpen zich in werkelijkheid voor mij opdoen. Menschen en dingen komen, in die oogenblikken, zoo dunkt mij ten minste, beter op hunne rechte plaats. Misschien komt dit hieruit voort, dat mijn oordeel wat erg langzaam werkt en tijd noodig heeft om zich te vormen. Laat mij dus voor mijne rozen en in de schaduw van mijn wilden wingert, of in mijnen leuningstoel, als het buiten sneeuwt en hagelt, gezeten, menschen en dingen op de parade dagen, en van tijd tot tijd die onschuldige *flanerie* van den geest aan de lezers der *Illustratie* meêdeelen.

Waar houdt zich uw geest zoo al meê bezig? zal de lezer wellicht achterdochtig vragen. Zoo wat met alles, hetgeen dus zeggen wil, dat ik u, lezer, ook over alles spreken zal. In de parade, waarvan ik zoo even sprak, trekken voor mij door: de

menschen uit alle standen, de gekken en de wijzen - ofschoon het soms moeilijk zal zijn u diets te maken, welke de gekken en welke de wijzen zijn; - de goeden en de kwaden; de met goud bestikte en benaaide generaals en de schoolmeester met gelapte ellebogen; de met bankbiljetten gevoêrde jas van den bankier en de blauwe kiel van den wroeter voor zijn dagelijksch brood; de priester op den dorpel der kerk het volk zegenend, en de liederlijke vrijdenker, welke godlasterend voorbij gaat; de dichter met zijne kostbare papieren kinderen, de schilder met zijne paneelen, beiden uit den weg gestooten door een nieteling, die soms niets dan een goudstuk tot hart heeft, of met een adellijk monster op den neus ronddraaft. Kortom, ik wil u spreken over personen gelijk over stroomen van menschen, over dingen niet grooter dan speldepunten, gelijk over zaken, groot en hoog als een Ons-Lieve- Vrouwen-toren; over dooden en levenden.

Ik sprak daar zoo even van poëeten. Waar is de tijd dat zij nog in vollen bloei waren! Waarom leest ons publiek geen poëzie meer? Omdat het al te zeer verstoffelijkt wordt? De dichters, die hunne onverkochte bundels naar den zolder moeten brengen, waar de ratten feest houden met al dat ambrozijn, zeggen ja. Wellicht zeggen zij de waarheid, doch anderen beweren dat de dichtbundels niet meer gelezen worden, omdat wij geen ware dichters meer hebben. Verzen maken is een kunstje dat men kan aanleeren, even als zoovele andere aardigheden, gezelschapkunstjes en onschuldige goocheltoeren. Nu, zegt Vosmaer ergens, al die rijmelaars hebben zich ingebeeld dat zij dichters waren en het regende, of liever, neen, het hagelde bundels vol rozengeur en maneschijn, vol maanlichtjes en beekjes - en het publiek geeuwde of walgde van al de opgedischte flauwiteiten, die, zoo zij geen onbeschofte plagiaten, bombast waren. Een en ander is waar: ontbreekt dikwijls de waarachtige poëzie, dan ook is het hoog geëerd publiek - ik wil zeggen: uw schoenlapper, uw kleêrklopper, uw bood-schaplooper - wel wat al te veel verstoffelijkt en luistert in onze dagen minder naar de niets gevende eolische harp, dan wel naar het muziek der rammelende *louis d'or*.

Nu is er nog eene andere reden, waarom het publiek niet meer zoo gretig luistert als voorheen, naar de zangen onzer zangers: - de aantrekkelijke toon, de volkstoon is, zelfs bij de goede dichters, verloren; onze poëzie is te weeklijk, te ziek geworden; zij doet het volk niet meer in verontwaardiging opbonzen, zoo als in *Waterloo* en *de Vagebonden;* zij grijpt ons niet meer in de ziel, zoo als in de *drie Zustersteden*; zij doet ons niet meer eens hartelijk lachen, zoo als in *de Torenbrand* en *Quinten Metzys;* zij boeit ons niet meer door verhaaltrant, zoo als in de *Zinnelooze*, in de *Twee Broeders* en *Livarda*. De poëzie van onzen tijd is iets brokkeligs, dikwijls onverstaanbaars, iets bombastigs geworden dat aan de *selfcontemplation* van dengene die schrijft, kan beantwoorden, maar geen weergalm vindt bij het publiek; 't is een verlengd en schier onherkenbaar afkooksel geworden van Heinrich Heine, Moore of Carpenter. Vele der dichtstukken hebben verdiensten, doch zij vallen, of beter gezegd, zij kunnen niet in den smaak des volks vallen. Indien de goede, echt vlaamsche poëzie in ons midden terugkeerde, zouden er wel weêr vrienden der poëzie worden gevonden.

En ze zal terug keeren. Dat bewijst ons zelfs het *Menschdom verlost* van Lodewijk de Koninck, die een genre durfde aanvatten, dat nog slechts weinigen durfden benaderen. Wij kennen er geen, die zulks met eenig welslagen deden dan Hendrickx in zijn *laatste dag der eerste Wereld* en *don Juan*, en Frans Willems in zijn *Heiland*.

Het pas verschenen *Menschdom verlost* draagt het onmiskenbaar spoor dat de heer de Koninck dichter is; hij mist zoo min den edelen vorm als de stoutheid van gedachte. Prachtig is hij in. zijne schilderende tafereelen. Wij kennen weinig dichters, die in klanknabootsing zoo gelukkig zijn als hij. Onder het dramatisch oogpunt zijn er in het epos regelen, zoo ingrijpend, dat ze bij de groote meesters niet zouden misplaatst zijn. Zal het gewoon publiek echter die poëzie begrijpen? Neen, zij is enkel tot den hoogst beschaafden lezer gericht en deze zal ook genotrijke oogenblikken in dezelve doorbrengen. De uitgaaf van het dichtstuk zal echter dit weldadigs in zich bevatten, dat zeker ernstig publiek andermaal zal willen luisteren, waar dergelijke poëeten de snaren tokkelen.

Lodewijk de Koninck is nu zoo wat dertig jaar oud. Zoudt ge wel willen gelooven, dat die man ondermeester is in een dorpke van een hand groot in onze Kempen? Het zoo *vaderlijk* gouvernement heeft

het niet eens over zijn hart kunnen krijgen - indien ten minste een gouvernement een hart heeft, hetgeen nog moet bewezen worden - om iemand van die verdiensten, eene behoorlijke plaats in het onderwijs te geven. Maar ook de Koninck is juist geen tapijtverslijter in de ministeriëele voorkamers, en hij heeft daarenboven de stoutheid niet van den franschen dichter, die op den dorpel van een salon een getitelden ontmoette, en voor dezen achteruit ging om hem door te laten. Toen echter de huisheer tot den getitelde fluisterde: ‘ga door, mijnheer de hertog, het is maar een poëet,’ antwoordde de dichter stout: ‘*puisque les qualités sont connues, je prends rang*,’ en hij ging de eerste door. Voorwaar, men komt dagelijks wel hertogen, maar niet dagelijks dichters tegen. Doch de Koninck, zeg ik, heeft niets van die stoutheid en als het *vaderlijk* gouvernement hem niet uit zijn ondermeesterschap, op zijn dorpke wegtrekt, zal hij daar nog onuitroeibaar wortel schieten. Zal voor de eerste maal het *vaderlijk* gouvernement eens eene goede daad doen, eens recht geven aan wien recht toekomt, zonder dat het maanden lang op de hielen moet worden getrapt? Helaas, er zijn zoo vele getitelden en de Koninck is... maar een dichter.

Een ander dichter is opgetreden, met een tamelijk lijvigen bundel *Morgenschemer*: het is Dr. Eugeen van Oye. Heeft ten minste deze deze den eigenlijken volkstoon gegrepen? Evenmin. Van Oye is ook dichter, doch hij is een van die, welke meestal slechts afgebroken tonen, dus geene volledige zangen laten hooren. Er ligt echter in de meeste trillingen zijner harp, eene fijne melodie besloten, die men raadt, meestal gevoelt; doch die niet lang genoeg aanhoudt om een wezenlijk diepen indruk te weeg te brengen. Eenige zangen zijn daarvan uitgezonderd, zoo als *bij den dood van David, Vlaanderens Maagd, het Gebed, het Leven* en anderen. In deze grijpt de dichter dan ook flink dooren erlangt bij den lezer het voorgestelde doel. Dr. Van Oye heeft de rij der goede vlaamsche dichters vermeerdert, even als Lodewijk de Koninck. Als men nu den volkstoon eens wilde aanslaan, die Van Ryswyck, Ledeganck, Longfellow, Tollens, Tennyson, Van Meurs en anderen zoo gelukkig gevonden hebben; indien men eens tot het berijmd verhaal, tot de overlevering, tot het volksleven van vandaag en vroeger wilde terug keeren; indien men ons niet eeuwig wilde doen bukken en bedroefd zijn als treurwilgen, die er niets van meenen; maar ons ook op tijd eens hartelijk doen lachen - zou dan de poëzie weer geen ruimen aftrek vinden bij ons volk?

De beeldenmanie, dat is, de drift om mannen, 't zij groote of kleine, in brons te gieten, is nog altijd eene besmettelijkheid in België, ofschoon de zucht in den laatsten tijd eenigszins gematigd is. Nu toch zal Sylvain vande Weyer, gewezen gezant van België te Londen, ook zijn beeld hebben. Leuven, waar Vande Weyer geboren is, wil en zal den man in het brons gieten. Ik wil de verdiensten van dien diplomaat niet verkleinen, doch of hij nu juist zoo'n overgroot man is om, voor zoo veel anderen, gebronsd te worden, ziedaar eene vraag, welke eerst en vooral diende te worden opgelost. De zoon van den leuvenschen policie-kommissaris heeft zeker in zijn leven reeds genoegzame belooning ontvangen, om nog wat te kunnen wachten. Eene der groote aanbevelingen tot de oprichting van een beeld ter zijner nagedachtenis, is, bij velen, dat Vande Weyer het geloof zijner vaderen verliet en protestant werd, welke godsdienst zijne millioenenrijke vrouw beleed en verder, omdat hij in zijn leven eenige vrijdenkersbladen van België subsidieerde. Dat echter zal nu ook wel eene

reden zijn, dat velen niet voor dat beeld zullen inschrijven, even als het juist voor anderen geen goede aanbeveling zijn zal, dat die groote en geroemde vaderlander, zich ten slotte Engelschman liet naturaliseeren. De gewezen gezant schudde inderdaad het dierbare belgische zand van zijn schoenzolen, doch behield zorgvuldig de belgische goudstukken. Het comiteit, voor de oprichting van het beeld ingesteld, vraagt dat de gelden voor 1 october reeds zouden ingeschreven en ingezameld zijn. Zou de inzameling ter eere van den afvallige, den verloochenaar van zijne godsdienst en zijnen landaard, beter en vlotter van de hand gaan dan die voor Breydel en de Coninck te Brugge?.... Wie weet! Indien men onze hedendaagsche *faiseurs* eens kon overtuigen, dat Breydel een vrijmetselaar en de Coninck een vrijdenker was geweest?....

Sedert eenige maanden bezit Antwerpen zijn *Katholieke Kring,* waarvan de voornaamste familiën der Scheldestad deel maken. Behalve het lokaal tot dagelijksch verkeer, heeft zich in dat midden, eene vlaamsche en eene fransche afdeeling voor het geven van voordrachten ingericht. Een overgroot getal vlaamsche jongelingen uit den deftigsten stand, heeft zich als lid laten inschrijven. De voorzitter van die *spes patrioe* is de hoofdredacteur der *Illustratie*, de gekende schrijver August Snieders. De wakkere leeraar de Beucker, een der populairste mannen der vlaamsche beweging, staat hem bij. De voorzitter der fransche afdeeling is de verdienstelijke fransche schrijver Victor Henry, hoofdredakteur van het *Journal d'Anvers*. Het doel is vooral de beoefening van ‘het gesproken woord.’

‘Spreken, kunnen spreken, zegde de eerstgenoemde voorzitter bij de installatie, is in onze dagen eene groote macht. Het boek verliest bij de massa veel van zijne waarde; het is voor haar te langdurig, te ingewikkeld, zelfs onverstaanbaar. In onzen koortsachtigen tijd eischt men iets korter, iets bondiger. Eeeds heeft de journalistiek zich in dien zin moeten wijzigen; doch de meest indringende, de snelst werkende beweging zal men erlangen door het woord. Daarbij, wij leven in den tijd der sprekers - der babbelaars, had hij wel mogen zeggen. - Ik zeg niet, dat er niet te veel gesproken wordt: wel integendeel. Doch des te sterker gillen wij zijn, wij, die op de tribune zullen treden met de heilige overtuiging in de ziel, indien wij ons ernstig op die zending willen voorbereiden en immer het gouden spreekwoord gedachtig zijn: “verzint eer gij begint.”’

Het Nederlandsche congres heeft zoo lang verdwaald rondgezeild, dat het op de Leidsche zandbank is vast gesukkeld en in zinkenden staat verkeert. De bemanning laat den moed zakken en pompt zelfs niet meer, hoe luid ook een paar aan den wal staande stuurliê, moed en volharding toeroepen. De heer Van Hal heeft in het *Vaderland* van den Haag voorgesteld, het verhakkelde vaartuig naar Maastricht te sleepen en het daar te laten optimmeren. Een voortreffelijk denkbeeld! Als onze katholieke vrienden aldaar het schip weêr hebben vlot gebracht, genageld en gekoperd, zullen de liberalen, die de katholieken te Antwerpen stelselmatig buiten sloten, andermaal aan boord komen en zeggen: ‘wij zullen nu hier weêr kapitein en stuurman spelen, en gijlieden zult voor ballast dienen en pompen als er gevaar is.’ Maastricht zal echter die engelachtige goedheid niet hebben, en van daar dat het, door den worm der partijschap doorstoken, vaartuig te Leiden zal blijven liggen, overigens niet erg meer betreurd door de gezagvoerders, omdat sinds eenige jaren de lading enkel

bestond uit.... oud papier, en er geen roode en gestreepte ridderlintjes meer in gevonden werden.

Zullen wij echter, gelijk de schilder Marten Heemskerk, eischen, dat jaarlijks de vlaamsche jongelingschap op het graf van het congres danse, gelijk hij eischte dat men op zijn graf doen zou? Neen, het congres, ware het binnen de palen gebleven, hadde het den geest behouden, dien het in den aanvang bezielde, het zou gewis veel goeds hebben voortgebracht. Het is toch aan het congres te danken, dat er eene toenadering tusschen de twee afgescheiden broeders, tusschen Noord en Zuid, tot stand kwam. De verbroedering tusschen de letterkundigen drong spoedig in het volk, en zij was reeds levendig, toen de souve-reinen en gouvernementen nog mokten en pruilden. Wij leerden elkander op de congressen kennen, we leerden elkander waardeeren - we aten en dronken lekker onder het slaan van schoone toasten; we waren andermaal jong, vroolijk, opgewonden, hartelijk. Neen, neen, die congressen hadden veel goeds in zich, zoo lang de partijdrift niet kwam binnen geslopen, om voordeel uit die vriendschappelijkheid te trekken en den feestbeker te vergiftigen. Tot later!

Uit het leven van een door en door geleerd man.
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Huib Burtel had jaren lang eerlijk gewerkt en gespaard, en eindelijk een burgerlijk fortuintje bijeen gescharreld en was in hetzelfde stadje, dat zijn jongste broeder had uitgekozen, komen wonen, deels wel om zoo wat in de schaduw van der. door en door knappen man te staan, die op ‘aï zoo na!’ belast geworden was met - zoo als Griet zegde - 's konings portefeuille overal te moeten achterna dragen, 't geen al iets bijzonder voornaam zijn moest.

PERSEUS (NAAR BLANC.)

De gewezen grutter woonde aan het uiteinde van het stadje, in een klein, net huisje, met groen geverfde deur en ramen, een grijs bepleisterd puntgeveltje, fijn geplooide gordijntjes voor de twee vensters en ook - 't was eene kleine navolging - met een enkelen azalea, een bloeienden cactus of een paar fuchsia's op de vensterbank.

Achter het huis had de grutter-rentenier, even als zijn door en door knappe broer, ook een hofke met eenige bloemperkjes, een prieel van kamperfoelie, witte tafel en drie witte stoelen en wat betreft de hofbeelden, deze waren vertegenwoordigdoor de gekende, ruw gekleurde matroosjes, dronken eierboeren en gapende vischvrouwen, die in het midden der perkjes stonden.

Huib was overigens een ronde kerel, die zich zeer gaarne den tijd herinnerde, toen hij de witte schort droeg en den molen draaien deed; maar op het punt van zijnen ‘advokaat’ gekomen - hij zegde nooit Jan-Herman - was hij onhandelbaar. In de vergelijking met dezen, mocht men hem zelfs voor een domkop houden, 't geen hij anders niet verkroppen zou.

Er was voor den man iets betooverends in te kunnen zeggen: ‘mijn broêr de advokaat,’ of wel ‘mijn broêr, het oud-lid der Kamer, Mr. Burtel, ge weet wel!’ en als er dan op volgde: ‘he! is dat uw broêr,’ op eenen toon, die een dozijn uitroepingsteekens ïou vereischen om hem in alle waarheid weêr te geven - o, dan

was de grutter rijk en gelukkig! Nu, dat was zijn zwak en wie zou datzelfde zwak niet gehad hebben, als men zich de broêr kon heeten van dien door en door knappen man?

Er was iets dat Huib Burtel echter nooit begrepen had, maar hij wachtte zich wel dit denkbeeld luidop uit te drukken, namelijk: hoe zijn broêr er toch in gelukt was zoo'n pyramidale 'reputaatsie' van geleerd man te krijgen, zonder schier ooit iets te zeggen. Dat recept had hij ook wel eens willen aanwenden, maar het hielp niet: Huib bleef altijd, zwijgend of sprekend, onder opzicht van verstand, een man zonder krediet.

Bij broêr Huib was Mr. Burtel doorgaans nog al gespraakzaam. Ja, daar poseert hij niet, zou ik zeggen, als ik niet vreesde gesteenigd te worden.

Onder het drinken van een vingerhoedje thee, met een schaduwtje suiker en een wolkje melk, geeft hij wel eens vrijen teugel aan zijne geleerdheid, aan zijne door en door knapheid - ten minste als Hein, de eenige zoon van den gewezen grutter, Hein, zijn achtbare neef, niet aanwezig is; maar dien snoeshaan verdraagt hij niet; die wijsneus, pas aan de knieën der baker ontsprongen, is hem een doorn in den voet, of liever in de tong.

Nu spreekt hij met Griet, niet alleen over de thee en zijne behandeling in China, de suiker en dezes bestanddeelen, de room en dezes versterkende hoedanigheden, maar ook over monotheleten en monotheïsten en juist omdat Griet en de gewezen grutter er geen iota van verstaan, roept deze al harder dan gene: 'Ja, ge zijt toch een door en door knap man! Ge kent alles en ge spreekt over alles! Neen, waarachtig, gij hebt uwe "reputaatsie" van door en door knap man niet gestolen!' woorden die Mr. Burtel zacht deden glimlachen.

VI.
Hein de wijsneus.

Hein was de eenige zoon van den grutter, een flinke, vroolijke jongen met donkere oogen, zwart kroeshaar, een eenigszins gebogen neus, welgevormd gelaat en een trek om den mond, die luim en spotziekte verraadde. Naar geheel het uiterlijk te oordeelen, was Hein een knaap met een zlug verstand, helder begrip en ik geloof altijd dat Huib Burtel zeer juist geoordeeld had, toen hij zijn zoon naar de Hoogeschool zond, om er het 'dokteren,' zoo als Griet zegde te leeren.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 46]

DE VREEMDE JONGEN.

De vreemde jongen.

Het was in het najaar. Het koren was reeds gemaaid en binnen; de bloemen werden schaarsch, het gras begon geel te worden, gelijk de blaêren der boomen eene gansch andere kleur kregen dan in het warme zomergetij. Des avonds was het reeds klammig en killig en des morgens, al scheen de zon, lag er een witte dons over de akkers.

Op zekeren middag verscheen er een vreemde jongen in het dorp, die wonderaardig op een doedelzak speelde, tot groot vermaak der kinderen, die hem overal juichend achterna liepen; maar tot groote ontzetting van den achtbaren burgemeester, die er niet van houdt dat er 'van dat vreemde volkje' in het dorp komt.

Voor hem bestaan er misschien geene eerlijke, arme menschen? Wel mogelijk. Hij zegt dit echter niet, maar hij verwijdert ze ongenadig, omdat al dat getoet en gefluit hem verveelt, omdat de menschen hunne centen zeer goed zelf kunnen gebruiken en die rondloopers 's avonds den buitenaf wonenden boer, om eten en nachtverblijf lastig vallen.

De vreemde jongen met den doedelzak onderging het lot van alle andere arme kerels, en de veldwachter bracht hem een eind wegs buiten het dorp, tot groot verdriet van de kinderen en ook van den jongen, die eene vreemde taal sprak en wiens tranen door den man der wet niet verstaan werden.

Weenend en door het barre stuifzand sleffend, ging de knaap heen en zag somtijds nog eens om; misschien dacht hij dan, als hij de molenwieken zag draaien, dat deze hem naar het dorp terugwenkten; als hij het gouden haantje op den toren en in de zon blikkeren zag, dat het hem nakeek en kraaiend met de vleugels klepperde, om hem te zeggen, dat het blijde was geweest hem te zien.

De knaap was alleen; de kinderen, die hem een eind wegs vergezelden, waren naar het dorp terug gekeerd; de veldwachter ging, dwars over het pas geploegd bouwland heen, naar de herberg en de arme jongen legde zich op den boord van het bosch tegen eenen zandheuvel neêr en dacht aan *zijn* eigen land, dat verre - verre aan gene zij der hooge bergen, met witte sneeuwkoppen en groene kleedsels op hunne ruggen, gelegen was.

Hij dacht aan zijne moeder, die hem eens op bedroefden toon zegde, voor zich zelf te moeten gaan zorgen, waarop zij hem een stuk brood in den knapzak stak, hem vurig kuste en daarna haar hoofd omwendde om hare tranen te verbergen. Sinds een jaar doolde de knaap voort, voort - altijd voort, alsof hij de grootte der wereld meten wilde, en hij besefte zelf niet hoe onmeetlijk ver hij reeds van het moederlijk hart verwijderd was.

Nu viel hem die afwezigheid nog des te pijnlijker, want de menschen waren voor den armen dwaler hard, zeer hard geweest en dat had hij, voorwaar, niet verdiend; want arm was hij wel, maar eerlijk, eerlijk als goud, was hij ook en 't viel hem misschien nog harder als een dief behandeld te worden, dan honger te hebben.

De knaap dacht er aan naar zijne moeder terug te keeren, doch hoeveel honderde torenhaantjes zou hij wel moeten voorbij gaan, voor dat hij weêr aan den voet zou staan van die hemelhooge bergen, welke hij dan nog moest overklimmen eer hij zijn land, het land der oranjeappels en citroenen, kon bereiken! Maar toch wilde hij heengaan, voor dat de barre winter, met zijn sneeuwkleed en zijne haren van ijskegels, komen zou.

Och, waarom kon hij niet inslapen en ginder, in de armen zijner moeder, wakker worden? ‘Doe dat, lieve God,’ zegde de knaap met tranen in de oogen, en deze naar den grauwen hemel richtende; ‘doe dat; zoo iets is voor U niets, en voor mij en mijne arme moeder is het alles.’

En de knaap sliep in, het hoofd tegen den zandheuvel geleund en hij zag plotseling boomen, huizen, kerktorens, molens, water en bergen, in eene snelle vaart, achter zich wegschuiven. 't Was alsof hij in een luchtschip zat, dat pijlsnel voortsneed. En toen dat lang geduurd had, stond hij op den top der bergen, wolken beneden en wolken boven hem, en hij waadde moeielijk, tot over de knieën, door de krakende en piepende sneeuw.

Maar bang was het den knaap niet aan het hart - toch niet; integendeel, een zalig gevoel stroomde er door geheel zijn aanzijn, want hij gevoelde zich dichter bij huis; hij zag zijne bergen en de frissche lucht waaide hem als eten en drinken tegen. Toch kon hij niet voort in de sneeuw; maar ziet! daar springen groote, ruwharige honden naar hem toe, die van blijdschap jankten en blaften, alsof zij hem goed, zelfs zeer goed kenden - en echter hadden zij hem misschien nooit gezien.

De knaap kende den St. Bernardshond wel en juist daarom was hij zoo wel te moede; hij wist wel dat de kloosterlingen zouden volgen, en dat deden zij ook. Kort nadien was hij bij een warm vuur gezeten en vertelde zijne geschiedenis aan een der heiligen van den St. Bernardsberg, en drong er op aan naar zijne moeder te mogen gaan.

Dan opende de kloosterling een venster en de knaap staarde naar buiten: de sneeuw was verdwenen, de maan scheen zoo helder als het zonlicht bij dag, en de weg naar beneden werd door een blanken geest voor den knaap effen gemaakt. De heilige van het klooster kuste den knaap en deze trad buiten.

Alvorens den weg naar beneden in te slaan, stond hij nog even stil en wierp een oogslag op de wereld die hij verlaten had. Hij zag wel tien duizend haantjes van torens blikkeren, die hij allen was voorbij gevaren, alvorens tot daar, in zijne bergen, te komen, 't Waren misschien sterren die er pinkten, zal men zeggen? Neen, neen, 't waren gouden torenhaantjes.

De knaap zegde vaarwel aan die prachtige maar booze wereld, waar de menschen geen hart hebben en die hij nooit meer wilde weêrzien en daalde toen den berg af, en de lichtende geest ging voor hem uit en weerde de rotsblokken uit den weg. Och, wat herademde de knaap in de frissche berglucht.

En eindelijk veranderde het tooneel; de engel sloeg vertrouwelijk den arm om den schouder van 't knaapje en wees met den vinger der andere hand vooruit, fluisterend: ‘ziedaar uwe moeder!’ en de deur van het kleine witgekalkte huisje, aan den voet van den berg, werd geopend en eene vrouw vloog, met uitgestrekte armen, naar buiten.

Ja, ja, hij lag in de armen zijner moeder en zij klemde hem weêr aan het hart; hij was weêr in zijn eigen huis, hij was weêr in zijne bergen, onder zijn lichtblauwen hemel, in zijne bloemrijke natuur; hij speelde weêr daar, waar men zijne tonen verstond en alles danste en jubelde rondom hem.

God had zijn gebed verhoord....

De dorpskinderen, die in het bosch hout gingen sprokkelen, vonden den armen jongen dood tegen den heuvel geleund. De veldwachter, die het lijk van den vreemden jongen, op een kruiwagen, naar het kerkhof bracht, was diep ontroerd en huiverig, maar de burgemeester vond het zeer goed, dat de jongen dood was en wilde het lijk buiten de schans van het kerkhof doen begraven.

Doch de oude pastoor onderzocht de armoedige kleêren en op het bloote hart droeg het kind een kruiske en eene medaille der Maagd-Maria, en de priester maakte er uit op, dat het kind tot de zijnen behoorde en het ook in gewijden grond rusten moest.

En toen luidde de klok, en toen bad de brave priester aan den open kuil, en toen sierde men met bloemen en palmen het graf van den vreemden jongen, wiens lijk hier wel rustte, doch wiens geest verre weg was, over de bergen heen, bij zijne moeder of liever bij zijn Vader in den Hemel.

The Kew of Richmond.

Hebt gij ooit een zondag te Londen doorgebracht? Het zou onmogelijk zijn u iets doodscher voor te stellen dan de wereldstad, waar de beweging op den gewonen werkdag u echter duizelig maakt. ‘De rijtuigen,’ schreven wij elders, ‘gisteren ontelbaar, zijn nu schaarsch; die, welke wij ontmoeten, kruipen of liever rijden met eene kwakerachtige statigheid; de paarden, die gisteren, niettegenstaande hunne houterige magerheid, door de straten vlogen, als hadden zij stoom in het lijf, loopen nu op een eerbiedig drafke, den kop gebogen, alsof zij de evangelische traktaatjes wilden lezen, waarmeê de vromen in Engeland den grond bezaaien, tot bekeering aller zondaren.’

Te Londen is het inderdaad op een zondag niet hoûbaar; wie acht dagen in die dompige, mistige lucht geleefd heeft, verlangt naar de frissche natuur, naar wat groen, wat helder water, wat bloemen en wat vogels Wie ook blijft er in Londen? De wereldstad is uitgestorven. De spoorweg en de stoombootjes vervoeren duizenden en duizenden naar Kew, Richmond en Hampton-Court - altemaal juweelen op den engelschen kroonband, want alle die plaatsen waren voorheen vorstelijke verblijven en zijn nu parken, waar de groote souverein, ‘het volk,’ zich verlustigt.

Na eene gansche week in het muffe kantoor geslaafd en gezwoegd te hebben, ademt de Engelschman zondags de frissche lucht in onder de hooge boomen, op de heuvelklingen, op den boord der meeren, de Londenaar leeft op dien dag buiten en keert des avonds naar de hoofd-

stad terug, die alsdan ook eerst weêr leven en beweging aanneemt; waar ook dan weêr het onmeetlijk gewoel aanvangt, hetwelk gansch de week zal voortduren.

Kew bevat prachtige broeikassen en uitheemsche plantgewassen; Richmond een overheerlijk park; Hampton-Court een paleis en een schat van bloemen. Elk dezer tuinen is voor het publiek open en het is gewis daar, dat Doré het onderwerp voor de sierlijke teekening gevonden heeft, welke wij hier meêdeelen

Maarschalk Concha.

Wie onzer heeft niet, met eene zekere ontroering, de gebeurtenissen in Spanje gevolgd? Na den val van koningin Isabella heeft dit rampzalige land geene rustige dagen meer beleefd. De burgeroorlog woedt er op de verschrikkelijkste wijze, en wie kan berekenen, wanneer het einde van dien strijd zal gekomen zijn? Het goede recht, dat is de zaak van don Carlos, zal echter eens zegepralen.

Die zaak is inderdaad wonderlijk in zijnen oorsprong. Onbeduidend in den aanvang, heeft zij eene zoo groote uitbreiding genomen, dat hare soldaten met voordeel tegen de soldaten der republiek in worsteling komen, en hen zelfs neêrlaag op neêrlaag toebrengen. Gisteren waren de aanhangers van don Carlos met tien, vandaag zijn ze met duizenden.

Gisteren waren velen van hen slechts met knuppels gewapend, vandaag hebben zij geweren en verderen krijgsvoorraad; gisteren lagen zij in de bergkloven verscholen, den harden grond tot leger, den open hemel tot dekkleed, vandaag zijn zij meester in dorpen en steden; gisteren vochten zij, die partijgangers van het erfelijk koningdom, voor eenen naam, vandaag hebben zij hun koning in hun midden - zij strijden tegen de republiek, welke, wel is waar, geen wortels geschoten heeft in het hart van Spanje, maar die machtige ondersteuning vindt in de Machiavellistische staatkunde van prins von Bismarck.

Hier de geschiedenis van den laatsten oorlog in Spanje te maken, zou ons te verre leiden; wij willen enkel de aandacht inroepen op het portret van maarschalk de la Concha, markies del Duero, de opperkommandant der republikeinsche krijgsmacht en die dezer dagen voor Estella, teruggeslagen door de Carlisten, door eenen kogel in de volle borst werd neêrgeschoten.

Met hem verdween de kundigste generaal van het republikeinsche leger, ofschoon Manuel de la Concha van de voorgaande eeuw was en schier tachtig jaar telde. Was hij echter een republikein? Neen, Manuel de la Concha was een aanhanger der Christinos en van Isabella, hoewel hij eens aan den door hem gezworen eed, even als de meeste zijner collega's, jegens de koningin te kort kwam en zijne ontrouw met eenigen tijd ballingschap boeten moest.

Spanje is echter een, onder dat opzicht, bij uitstek onzedelijk land. Vandaag verbannen, brengt een tweede kazerne-oproer de in ongenade gevallenen morgen weêr in rang en eer terug. De meeste generaals en maarschalken, die aan koningin Isabella hunne fortuin, hun rang en schitterende ridderorden te danken hadden, waren de eersten welke zich tegen haar keerden en de omwenteling ondersteunden.

Sedert 1868, het jaar dat koningin Isabella Madrid verliet en naar San Sebastiano vluchtte, is Spanje in voortdurenden revolutionnairen toestand blijven voortwoelen; het laat zich door eenige heethoofden en vooral door vreemdelingen, eene republiek opdringen, waarvan het eigenlijke Spanje niet het minste begrip heeft.

Het is sinds dien ten prooi geweest aan de jammerlijkste partijen, die het land nog meer verarmen, ontzedelijken, uitbuiten, maar die door een helschen geest van buiten 's lands worden aangewakkerd, enkel en alleen om te beletten dat zich in Spanje weêr eene katholieke mogendheid vestigen en deze noodzakelijk eene omwenteling in den toestand van Europa te weeg brengen zou.

Don Carlos, die voor God, koningdom en vaderland strijdt, is de wezenlijke koning van het weleer zoo machtige rijk. Hij alleen vertegenwoordigt den waren spaanschen geest, en vandaar dan ook den bijval, die hem ten plattelande, het nog onvervalscht spaansche land, ten deel valt, terwijl de steden door een vreemden geest besmet zijn.

Zullen wij hier nu geene verdere levensbeschrijving over den maarschalk de la Concha meêdeelen? Wij hebben te weinig eerbied voor die spaansche tuimelaars, dan dat wij er ons lang meê zouden bezig houden.

Laat ons enkel zeggen, hetgeen eene plaaster op de wonde voor maarschalk de la Concha zijn kan, dat hij ten minste nog een der trouwsten aan de zaak der koningin geweest is, en was hij voor het oogenblik in dienst der republiek, dan toch diende hij, zoo als men verzekert, de zaak haars zoons, Alphonse, dien hij op den spaanschen troon wilde terug brengen.

De portefeuille van den wandelaar.

't Is zondag morgen. Die woorden hebben voor mij altijd eene groote aantrekkelijkheid. Ik open mijn venster. Eene koele, frissche, laat mij zeggen, feestelijke lucht stroomt binnen. De zon werpt een helderen glans over de vlakte, over de tuinen, over de hooge ronde beukentoppen en spitse populieren. Vogelen en bloemen, en de harmonie der klokken in de verte, verlevendigen dien blijden morgen. Die klokken vooral vertegenwoordigen een denkbeeld, een grondbegin, en het is waar, dat die zilverige klank slechts zoo betooverend is, juist omdat zij uit den kerktoren, uit den baak die de kerk aanwijst, opstijgt. Als bij de wilden in Amerika, zegt Chateaubriand, zich aan de deur der hut smeekers aanbieden, worden die ongelukkigen door het kind van den huize, tot aan den haard des vaders geleid; indien de klokken ons werden ontnomen, zou men een kind moeten nemen, om ons in het huis des Heeren te roepen! Welnu, dat gevoelt men op een zondagmorgen meer dan op andere dagen; niet gij, voor wien ieder dag gelijk is als hij u slechts geld opbrengt; maar wel hij, die nog een sprankel gevoel van hooger leven in de borst heeft.

Het landschap is op dit oogenblik rustig; geen paard maakt ginder diepe vooren; geen vee bulkt op den weg of op de weide; geen pachter of knecht rijden langzaam door het slingerend karrespoor naar het heiveld of naar het bosch: - alles rust en de mensch, in zijne beste kleêren gestoken, gaat waar de klokken hem roepen, en in die kerk zelf is het op dien dag feestelijker dan op elk anderen. Ja, op het dorp heerscht nog de schoone en zalige gewoonte der zondagrust, en het tafereel ‘bij het uitgaan der kerk’ (zie gravure) is voor ons treffender dan Rethel het wellicht, bij het ontwerpen, gedroomd heeft. De oudjes hooren in de verledene eeuw thuis, dien men den goeden ouden tijd noemde, en waarop onze tegenwoordige eeuw, met eene ongelooflijke minachting, neêrziet. Wij niet: er was in dien tijd veel, zeer veel goeds. Weet ge wat Niccolini eens tot een zijner verwaande en ondankbare achterneven, opzichtens zijne minachting voor de verloopen eeuwen, zegde? Gij doet, zegde hij, gelijk de pygmee, die, na op de schouders van den reus geklommen te zijn, om in de verte te zien, hem

op het hoofd klopte en riep: ‘Ik zie beter dan gij!’ waarop de reus had kunnen antwoorden: ‘Dat zoudt ge niet zeggen als ge niet op mijnen rug geklommen waart.....’

Waarom verzet zich de booze wereld tegen dien dag van rust, tegen dien dag van gebed? Enkel omdat zij niet meer bidden wil. God hindert haar in haar doen en laten, en daarom buldert zij juichend ‘daar is geen God!’ En echter, onder stoffelijk opzicht genomen, heeft de mensch zijne wekelijksche rust noodig, even als de trekos of het paard. Wij hebben, sedert 1830, des zondags gewerkt, dat is wij hebben, namens de zoo geroemde vrijheid, den dag des Heeren laten ontheiligen - welnu, antwoordt ons, zijn wij rijker dan de landen, die de zondagrust hebben geëerbiedigd? Zijn wij, Belgen en Franschen, rijker dan de Engelschen, de Nederlanders en de Amerikanen, die integendeel dien dag trouw in eer hebben gehouden? Voorzeker neen; en wij zijn genegen te zeggen met den pastoor van Ars: ‘De zondag - dat is het goed van den lieven God; dat is zijn dag, de dag des Heeren. Gij weet, gestolen goed gebenedijdt nooit. Den dag dien gij den Heer ontsteelt, zal u ook geen voordeel bijbrengen. Ik ken twee zeer zekere middelen om arm te worden en die zijn: zondags werken en een andermans goed stelen.’

BIJ HET UITGAAN DER KERK, NAAR RETHEL.

THE KEW OP RICHMOND, NAAR G. DORÉ.

Het doet mij altijd zeer aan het hart, als ik zie hoe sommige menschen hun uiterste best doen, om den zondag als het ware naar beneden te halen. Ik wil nu niet spreken van die hebzuchtige fabrikanten, wier stoomschouwen des zondags wel is waar niet altijd rooken, maar die toch den *dies magna, den dies dominica,* door werk in het inwendige hunner fabrieken, onteeren; ik wijs ditmaal op zekere adellijken, die door hun voorbeeld de minderen meêslepen; die des zondags bij voorbeeld - om iets kleins aan te halen - geen toilette maken, maar op gewone werkdagen zulks doen, en dat enkel om niet met de burgerij gelijk te staan. Kent ge de schoone bladzij daaromtrent van mijn vriend ‘den ouden heer Smits’ - voorzeker een der beste van de hedendaagsche schrijvers in Nederland? Laat ze ons eens samen herlezen, die fijn getoetste bladzij!

‘Dus schijnt de fatsoenlijkheid,’ zegt hij, ‘bij onze aristokratie voornamelijk daarin te leggen, dat de leden daarvan, juist het tegenovergestelde doen in alles, wat het uiterlijke betreft, van onze burgers, - en onze burgers zoeken de fatsoenlijkheid daarin, dat zij onze aristokraten naäpen. Hoe onnatuurlijk en ongelukkig beiden zich daarbij bevinden, behoef ik niet te bewijzen; maar ik kan niet nalaten het door een paar voorbeelden op te helderen, die mij onwillekeurig voor den geest komen. Tegenover mij woont eene deftige burgerfamilie, die ik de eer heb zeer goed te kennen. Behalve vader en moeder, zijn er een paar allerliefste meisjes in huis, en het was mij altijd een genoegen 's zondags morgens met mijne buren en hunne dochters, de straat op naar de kerk te wandelen. Het was een indrukwekkende optocht. De meisjes hadden hare beste japonnen aan en de fraaiste hoeden, en droegen de allerheerlijkste parasols en keurigste handschoentjes, en trippelden zoo nuffig en netjes voor ons, oude luidjes, vooruit, dat het mij wel eens speet niet meer van de jaren te zijn, om.... nu, dat doet er niet toe!....

‘Toen zij op zekeren zondag dus voortstapten, ontmoetten ons aan den hoek van de straat, twee jammerlijk slecht gekleede dametjes, in verkleurde katoenen japonnen, met oude, versletene hoeden en zoo slordig er uitziende over het geheel, dat mijne vriendinnetjes, zich in hare eigene pracht verheugende, niet nalaten konden zich om te keeren, en met verachtelijke blikken de slordigen naziende, mij naar hare namen te vragen. Toevallig waren deze dames twee der aanzienlijkste freules uit de stad, - die men in de week steeds om hare elegante toiletten bewondert, maar die, om te toonen, dat het niet fatsoenlijk is zich te *endimancheren*, 's zondags waarschijnlijk de versleten japonnen harer kameniers aantrekken.

Ik had nauwelijks dit aan mijne vriendinnetjes verteld, of de twee bekoorlijke gezichtjes begonnen te betrekken, en de oudste merkte straks tegen de jongste op, dat het schande was, zulke mooie handschoenen in de kerk aan te trekken; terwijl de jongste verzekerde, dat het op de handschoenen niet aankwam, maar dat het haar wezenlijk speet in de warme kerk te zitten met dien nieuwen hoed. Den volgenden zondag ging men met oude hoeden en handschoenen naar de kerk; eene week later trok men een oud japonnetje daarbij aan; langzamerhand verdween elk teeken van netheid en nuffigheid 's zondags en zelfs Pa's nieuwe hoed werd niet meer gezien; alleen de paraplui van Ma wandelt steeds mede, hoewel die eerbiedwaardige vrouw

zelve haren opschik te huis moet laten en met geduld toeluisteren, als hare nufjes van de onfatsoenlijkheid van *die* en *die* spreken, ‘die zich 's zondags *zoo* opschikken.’

Wat hebben nu de meisjes door de opoffering harer zondagsvreugde - want het was toch eene vreugde - gewonnen? Niets! - Ze heeten met recht *prétentieuses* door de dames uit de groote wereld en worden wegens hare slordigheid veroordeeld door haars gelijken. Daarbij zijn zij 's zondags nooit op haar gemak en maken eene bedroefde vertooning te midden harer minder fatsoenlijke, maar veel beter gekleede vriendinnen, als zij, na kerktijd, de lange straat op naar huis wandelen. Wie mijner lezers is niet gereed over deze dwaasheid te lachen? En wie hunner, als hij in zijn hart kijkt, maakt zich niet tusschenbeide aan dergelijke dwaasheden schuldig?’

Neen, ik wil geen mensch van dergelijke fatsoenlijkheid zijn; ik wil integendeel dat men des zondags de beste kleêren aantrekke, zoo als onze oudjes deden, en dewijl de aristokratie als de toongeefster wil doorgaan, zou zij het *comme il faut* niet tegen den feestelijken dag mogen richten, en integendeel dien dag, zoo mogelijk, uitschitteren, niet alleen door een sierlijk kleed, maar ook door vroomheid en godsdienstzin. Zoo slordig gekleed gaan op een feestdag, herinnert ons den gescheurden mantel van Antisthenes, tot wien Socrates riep: ‘O Antisthenes, ik zie uwe ijdelheid dwars door de gaten van uwen mantel!’

Zullen wij er in België in gelukken, de zondagsrust hersteld te zien? Zal de groote beweging, begonnen door onze vrienden burggraaf de Kerckhove, Armand Neut, Victor Henry, Alexander Delmer, den eerw. heer Struyf en anderen, hare pogingen met welslagen bekroond zien? Wij zijn, sedert men in 1830 de holklinkende spreuk ‘vrijheid in alles’ toepaste, zoo ver achteruit gegaan, dat wij wel vreezen den verloren afstand niet meer te zullen inhalen. De poging is echter hoogst loffelijk en de ontworpen federatie kan veel nuttigs voortbrengen. Deze zal bestaan uit menschen, die zich verbinden zondags niet meer te koopen, anderen nemen het besluit, nietmeer te verkoopen. De koopers zijn vooral de dorpelingen uit den omtrek der steden: - waarom zouden deze hunne aankoopen niet doen op vrijdag, wanneer zij, in elk geval, met hunne waren ter markt komen? Laat ons echter geen zondag maken, zoo als te Londen - eene wezenlijke lijkplechtigheid - maar dat onze steden, zoo als de voortreffelijke de Beucker in de vergadering te Lier zegde, een vroolijk, een feestelijk uiterlijk hebbe, zoo als het op den *dies magna* past; dat men niet uitstalle, maar die uitstalling voor de vensters vervange door gordijntjes..... Doch, hemeltje lief, in wat gekke kwestie ben ik nu reeds vervallen! Ik voel zelfs dat ik mij letterlijk verwar en het hoogst noodig is ook hier de gordijn te laten vallen.

Ter zijde dan de ernstige vraagpunten! Het uur der toeristen is geslagen. Vaarwel, dompige stad, wij stoomen naar zee! De ‘fatsoenlijkheid,’ waarvan wij hooger spraken, eischt het. Waarheen? Wij, wat ons betreft, wij stoomen, dwars door het weelderige Vlaanderen, naar Blankenberghe - het schoonste zeestrand, dat een dichter droomen kan; naar Blankenberghe, met zijne schoone duinen, zijne prachtige morgenden en avonden, met zijne kalme of bruisende zee, zijne luie ezels, spookachtige meeuwen, brave visschers en eerlijke zielen; naar Blankenberghe, dat mij reeds, zoo lang de zon schijnt, met Heinrich Heine toeroept:

> De zee is 't beeld mijns harten,
> Met storm en ebbe en vloed,

Maar op welks bodem gij paarlen
Van waarde vinden moet.

Juist wel niet op den bodem, maar wel op het strand zelve hoop ik, juist wel geen paarlen, maar toch eenige kleurige steentjes en schelpjes te vinden, dewijl paarlen in onze letterkunde zoo zeldzaam, zoo uiterst zeldzaam zijn - al beweeren zekere kritiekers dat onze dichters de paarlen letterlijk in de grabbel werpen....

Wat aan den Vlaming niet en past. (Een Volkslied.)

Wat, op geen vlaamschen schouder past,
Dat is: een naaldgeweer.
Al vreest hij, Vlaandrens telg, geen last,
Zijn moed geen veld van eer,
Toch mint hij meer het akkerveld,
Dat hem zijn rijkdom biedt:
Een tuig, dat broeders nedervelt,
Past aan den Vlaming niet.

Een dwaze fransche kleederdracht
Voegt aan geen vlaamsche vrouw,
Want ijdle zwier en hoofsche pracht
Brengt 't huisgezin in rouw.
Aan wie, die Vlaandrens schoonen kent,
Heeft ooit haar tooi mishaagd?
Maar wat Parijs in Vlaandren zendt,
Past aan geen vlaamsche maagd.

Wat aan den Vlaming steeds misstaat,
Dat is: een vreemde spraak,
Waarin zijn tong vaak ‘ijzer’ slaat
En veeltijds ‘uit den haak.’
Wie Vlaming is, sta op en zing
Het gulle vlaamsche lied:
De tale van den zuiderling
Past aan den Vlaming niet.

Antwerpen.
A.J. BULTYNCK.

Uit het leven van een door en door geleerd man. Door August Snieders. (*Vervolg*.)

Wel kwam soms deze of gene guitentrek, door Hein gepleegd, uit de *Alma-Mater*-stad naar het stadje overwaaien; wel scheen Hein in straat-aardigheden, in professor-plagerijen, in moeielijkheden met de policie of anderzins, vaak haantje-vooruit, maar wat vader Huib nog al gunstig voorkwam, was, dat hij toch maar zelden naar dukaten vroeg en hij, waarachtig! na korten tijd met een echt diploma voor den dag trad.

Nu, inderdaad, Hein was een zeer vlug student, maar oom, die hem in den aanvang onder zijne hooge bescherming nam, hield welhaast niet meer van hem, want Hein was een wijsneus, een die alles beter wist dan wie ook, die drommels vlug was in het antwoorden en soms iets scherps, iets spottends in zijne ‘riposten’ had. Zijn vader meende opgemerkt te hebben, dat de jongen den noodigen eerbied miste voor zijnen door en door knappen broêr; maar oom, zonder iets te zeggen, had er de stellige overtuiging van.

‘Foei, kwâjongen!’ was soms de dubbele uitroep van Huib en Griet geweest, als de student zoo wat op oom scheen te schimpen - altijd in dezes afwezigheid - ‘spotten met een zoo door en door geleerd man!’

‘Putt!’ deed de student en blies de blauwe wolken zijner sigaar in de hoogte.

‘Nu, hij meent het zoo niet!’ zegde Griet. ‘Och, neen! dat zijn zoo van die studentenstreken!’ meende de vader. Maar oom had meer dan eens den angel gevoeld; hij zweeg, werd koel opzichtens den kandidaat en vermeed zelfs het huis van den grutter als de wijsneus in vacantie kwam.

De oorlog tusschen oom en Hein werd immer duidelijker, ofschoon niet openlijk; want oom had zich gewroken met eenige der hooger gemelde guitenstreken aan den grutter over te brengen, hetgeen Hein hem op eene ongenadige wijze betaald zette, en wat nog erger was, toen Hein in vacantie kwam, had hij achter ooms bloemen een allerliefst blondje bemerkt, een engel van een kind, en toen de student - ja, wel wat om het blondje - eene beleefdheidsvisite maakte, had oom dien engel voor den wijsneus verborgen gehouden, die Cerberus!

Maar een student, en gewis niet een als Hein, laat zich zoo licht niet uit het veld slaan, en Hein belegerde als het ware het huis om Daatje, zoo heette het nichtje, dat voor eenige dagen bij oom logeerde en dat behalve een lief blond kopje nog veel zeer lieve duitjes had - doch daaraan dacht Hein niet - op eene drukke manier zijn hof te maken. Te vergeefs, oom hield den schat voor den boozen wijsneus verborgen en deed hem gevoelen, dat hij met al die studentenstreken niet vereerd was. Och, wat zou Hein den vacantie-tijd heerlijk hebben doorgebracht, hadde die pruik van een oom het hem niet belet!

Toen Hein eens op een stillen avond en dat de maan, in plaats van de gaz, de straten van ons stadje verlichtte, aan het venster van ooms huis stond - wat hij er doen kwam weet ik niet, of hij moest een guitaar onder de slippen van zijn zomerjas verborgen hebben, om aan de vereerde eene serenade te brengen - viel hem uit de hoogste verdieping plotseling een koud stortbad op het lijf; toen hij een andermaal, op de ladder van den buurman geklommen, over den tuinmuur van oom piepte, werd hij door een onbeschoften policie-man vast gegrepen, die een deel van een zeker kleedingstuk in de hand hield.

Hein had niettemin zijn hart als het ware over den muur geworpen en zonder hiervan bewust te zijn, was het reeds, door het blondje gevonden, die het dingetje heel lief en aardig vond en zorgvuldig bewaarde, tot dat oom er iets van bemerkte en in een, twee, drie was, op een vroegen morgen, het schoone nichtje weg getooverd.

Hein was woedend en wreekte zich ongenadig op den door en door knappen man, en waagde 't zelfs zijne critieken uit te breiden tot in de sociëteit, het vereenigingspunt der deftige lieden van ons stadje. Daar had Hein zoo beduidend den schouder opgehaald, een zoo scheef gezicht getrokken, toen men er over Mr. Burtel de la Roussillarde's ‘knapheden’ sprak, dat de directie er ernstig aan dacht den ‘snoeshaan’ voortaan den toegang tot het locaal te ontzeggen.

Wat denkt zoo'n kwâjongen niet, dien men gisteren pas zijne eerste broek aandeed! Het talent betwijfelen van zoo'n door en door geleerd en respectabel man!

De grutter was geweldig boos; hij had de hand en den voet tegen den kandidaat opgelicht, en zonder Griet waren voet en hand op hunne vooraf bestemde plaats neêrgekomen; niettemin wees de verontwaardigde broêr van den door en door knappen man, met een soort van gruttersmaledictie, den baldadige de deur uit en gelukkig voor Hein, dat het laatste uur der vacantie sloeg, want gesteenigd was hij geworden!

Nu, dit was reeds eenige maanden geleden; Hein was niet meer in ons stadje verschenen; in huis sprak men niet meer van hem als de ‘advokaat’ het vereerende bezoek aflegde; in de sociëteit waar, laat het mij nogmaals zeggen, enkel en alleen hoogst beschaafde menschen werden toegelaten, in de sociëteit hield men den gruttersjongen voor een slecht suject: - kortom, Mr. Burtel genoot andermaal den onverdeelden eerbied in ons stadje. De storm, de orkaan was bedaard! De bulderende zee was weêr effen als een spiegel!

VII.
In diligentia.

Niet overal is Mr. Burtel zoo gespraakzaam als bij Griet, neen, gewis niet. Elders heeft zijn gelaat een effen plooi, zonder juist streng te zijn; zijn oog is kalm en als verzekerd van 's mans hooge waarde; soms sluit zich dat oog als om des te beter de millioenen denkbeelden, die in zijn brein woelen, tot één punt saam te brengen, en als hij op dat oogenblik een snuifje tusschen duim en wijsvinger houdt, laat hij de hand een wijl rusten, alvorens het nieskruid ter plaatse te brengen.

Zoo zit hij nu in de directie-kamer van het gezelschap *Diligentia*,

ofschoon ik niet weet wat hier door den titel bedoeld wordt: de naarstigheid der leden, de stiptheid der bedienden, de zorgvuldigheid voor glaasjes en likeuren, ofwel dat deze naam in betrekking stond met een postkoets of snelwagen.

Echter kunnen al die dingen wel te samen genomen zijn, want in *Diligentia* werd de lees-, biljart- en rookzaal zeer druk bezocht, dat wil in ons stadje zeggen, door drie of vier personen; de bedienden waren zeer stipt, als zij niet sliepen; de glaasjes waren zorgvuldig, zoo als 't aan hoogst beschaafde glaasjes past, half gevuld - en het gemeene volk in ons stadje zegde, dat die sociëteit zoo genaamd werd, omdat beneden de diligence afreed - verbeeld u een oude, gele rattenkast met twee halfblinde, stokmagere en totaal kreupele paarden bespannen.

MAARSCHALK CONCHA.

Nu dat geeft niets. De komst van Mr. Burtel de la Roussillarde is wat men eene hoogst belangrijke gebeurtenis, *un événement*, noemt. De bediende, die juist niet sliep, had hem den trap zien opkomen, in haast zijn witte schort recht getrokken en zijn toupet opgestreken en, zijn hoofd in de zaal stekend, fluisterend geroepen: ‘Mijnheer Burtel de la Roussillarde!’ en die woorden hadden eene algemeene opschudding te weeg gebracht, tot zelfs achter het buffet, waar de flesschen, karaffen en glazen, die rechts en links flaneerden, eensklaps ordelijk op hunne plaats sprongen.

De aanwezige leden namen eene stijve, ik wil zeggen, eene deftige houding aan; deze trok zijne twee beenen van de stoelen, gene zijn elleboog van tafel; de derde trok zijne halsboorden in het gelid; men knipte een stofje rechts en een stofje links van het kleed; men nam, kortom, eene houding aan, die met de hoogte der omstandigheden overeenstemde - en een paar wipten haastig hunne sneeuwballetjes of cognacjes naar binnen, om enkel een glas gesuikerd water, met een dropje *fleur d'orange*, te vragen.

Waarom? zal men zeggen. Mr. Burtel dronk nooit iets anders en men moest zich immers op de hoogte plaatsen.

Mr. Burtel de la Roussillarde is voorzitter der *Diligentia*. Nu, dat kan niet anders. Hij komt jaarlijks, als iemand die bepaald de hand aan de zaak houdt, de lezing der opgemaakte rekening van debet en oredit aanhooren, zoo als ook nu, in tegenwoordigheid van een drietal heeren der directie, die echter eene statige stilte bewaren, zoo als het past in tegenwoordigheid van een door en door knap man.

Nu de secretaris het debet en credit met een boni van 94 en een halve cent heeft gesloten, knikt Mr. Burtel zeer beteekenend en ten bewijze dat hij zijne goedkeuring aan de rekening hechtte, presenteerde hij den. secretaris en ook de andere leden, een snuifje uit de gouden doos en zegde: ‘In...’ - de secretaris niesde - ‘orde...’ - een tweede lid niesde - ‘Mijnheer!...’ - het derde lid niesde, en zich met eene buiging tot allen wendende, liet hij er op volgen ‘God zegene u!’ 't geen door eene drievoudige buiging beantwoord werd.

De zitting was afgeloopen.

Nu zal Mr. Burtel nog een oogenblik in de zaal beneden vertoeven en een glaasje water met suiker nemen. Hoed en rotting werden aan de deur, door den bediende der *Diligentia*, aangenomen en paradeerden als een eerewacht in de ijzeren standerd, naast alle andere hoeden. Die aanwezigheid alleen zegde u, dat Mr. Burtel de la Roussillarde binnen was; in de gewone gevallen hielden de hoogst beschaafde leden familiair hunne kachelpijp bij zich.

Het gezelschap was sterk vermeerderd, want de bediende was rechts en links geloopen, bij den burgemeester, den kantonrechter, den rijks ontvanger, den kostschoolhouder, den directeur der levensverzekering en den doctor - welke laatsten ik vooral verzoek in geenen deele met elkander te verwarren - en allen hielden zich, alsof ze bij toeval daar waren.

Deze las het artikel ‘revalenta arabica’ in het dagblad, gene zag de prentjes van de *London News*, een derde sprak, de armen op de borst gekruist of de handen op den rug, met den burgemeester, maar toen de deur geopend werd en Mr. Burtel binnen trad, sprongen al de zitters recht, gelijk het zwarte grenadiertje, dat in de springdoos van mijn kleinen jongen zit; allen bogen voor Mr. Burtel, die rechts en links met een beschermend glimlachje groet en zich gewaardigt de hand aan den burgemeester toe te steken.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 47]

Mgr. Andreas Rass, bisschop van Straatsburg.

In een klein vlek van den Boven-Elzas, in Siegolsheim, ten tijde van het schrikbewind, in het jaar 1794, aanschouwde Andreas Rass het eerste levenslicht. Zijne vrome moeder bestemde hem met nog een anderen broeder tot den geestelijken stand, en zij wist dit doel, ondanks de ongunstige tijdsomstandigheden en zich de grootste opofferingen getroostende, te bereiken.

MGR. ANDREAS RASS, BISSCHOP VAN STRAATSBURG.

In de seminariën van Schlettstad en Nancy deed hij zijne voorbereidende studiën; zijne verdere theologische opleiding en ontwikkeling ontving hij sinds het jaar 1812 in hetgroote seminarie te Mentz, dat heinde en ver in den gunstigsten roep stond wegens zijn degelijke wetenschappelijkheid. Rass behoorde tot de beste leerlingen van Lieberman, den bekenden dogmaticus, en reeds in het jaar 1816, toen hij de wijding ontving, zette hij met gunstig gevolg de eerste schrede op de loopbaan eens leeraars.

Op het gebied der theologische litteratuur heeft Rass zich een beroemden naam gemaakt en hij is ontegenzeggelijk een der ijverigste en geleerdste theologen onder de duitsche bisschoppen. Lange jaren achtereen heeft hij met den vriend zijner jeugd, den lateren bisschop Weiss, van Spiers, het tijdschrift de *Katholiek* uitgegeven en bleef daaraan nog meêwerken lang nadat hij Mentz verlaten had. Door zijne verhandelingen, vertalingen, biografieën en werken over practische theologie heeft hij aan de katholieke jeugd veel uitmuntende stof tot studie verschaft. Eindelijk heeft

hij in den laatsten tijd in een werk van elf deelen de (protestanfsche) convertiten sedert de hervorming, de vrucht van ijverige geschiedonderzoeking gedurende zijn geheel leven, verzameld en in het licht gegeven.

In al zijne geschriften toonde zich Andreas Rass van den beginne af een ijverig verdediger van de katholieke Kerk in hare leer en hare rechten, en het bepaalde standpunt, 't welk hij ten gunste van het dogma der onfeilbaarheid in het Vaticaansche Concilie innam, de onversaagdheid, waarmede hij de tegenstanders bestreed, bewees, dat hij zich niet bang liet maken.

In het jaar 1830 werd Rass te Straatsburg aan het hoofd van het seminarie geplaatst en eindelijk in 1840 door den Paus tot bisschop van Heliopolis *i.p.i.* en tot coadjutor van den bisschop van Straatsburg, Mgr. Legrappe de Frevern, met recht van opvolging, benoemd.

Op den 11 september 1866. vierde Mgr. Rass een dubbel jubileum, een gouden en een zilveren. Op dien dag had de grijsaard voor vijftig jaren de priesterwijding ontvangen en werd het vijf en twintig jaren, dat hij in de kathedraal van Straatsburg tot bisschop gewijd werd. Dit jubelfeest werd met buitengewonen luister gevierd en dertien aartsbisschoppen en bisschoppen, uit Duitschland, Frankrijk en Zwitserland overgekomen, benevens een onnoemlijk aantal geestelijken, luisterden dit feest door hunne tegenwoordigheid op.

Gelijk men weet, werd Mgr. Rass tot afgevaardigde van Elzas-Lotharingen in den duitschen rijksdag benoemd en ondernam de tachtigjarige

grijsaard, midden in den winter, de moeitevolle reis naar Berlijn, om zijn zetel als afgevaardigde in te nemen.

God schenke den edelen en krachtvollen grijsaard nog vele levensjaren en behoede hem voor het lot, dat reeds drie zijner ambtsbroeders heeft getroffen en alle duitsche bisschoppen bedreigt.

De rotsen van Hérou.

Grootsche natuurtooneelen - men onderneemt er soms reizen voor, die een schat van geld en tijd kosten en toch bezitten wij in België streken, die in schoonheid voor sommige van het buitenland niet hoeven onder te doen en onder deze nemen de rotsen van Hérou op den oever der Ourthe, eene eerste plaats in.

Onze tweede gravure gunt er ons een blik op en bij menigeen zal het gezicht daarvan den wensch opwekken, de grootsche rotsenmassa met eigen oogen te gaan zien, zich neêr te zetten in de schaduw van dien reusachtigen boom, welken de natuur daar met opzet schijnt geplaatst te hebben om des te beter het groote contrast te doen uitkomen met den steenen reus, die zich op een weinig afstands van daar verheft. Op den achtergrond, beveiligd voor ieder oog, stroomt geheimzinnig de bekoorlijke rivier en haar geruisch, gemengd met het gezang der vogelen, is, behalve den stap van den visscher of van een eenzamen wandelaar, die de grootsche natuur komt bewonderen, het eenige geluid, dat de stilte verbreekt.

Gaarne gaven wij van het schilderachtige oord eene uitvoerige beschrijving, doch prachtige natuurtooneelen laten zich niet met zoo'n enkel woord schetsen, daarenboven zouden de meeste onzer lezers ook bij de levendigste beschrijving er koud voor blijven; men moet ze gezien en bewonderd hebben, om er eenig denkbeeld van te krijgen. Zeggen wij echter, dat de steenklomp eene hoogte heeft van zeven- à achthonderd voeten en meer dan een kwartier uurs lang is. Zijn voet baadt zich in het water, terwijl zijn kam de grilligste vormen heeft, en van welken kant ook gezien, maakt hij altijd denzelfden grootschen indruk.

De oevers der Ourthe bezitten zulke tooneelen in menigte en heeft hier en daar de ijzeren weg er al eenige doen verloren gaan, daar zijn er nog honderden, waar de natuur al hare macht en oorspronkelijke schoonheid bewaard heeft. Een uitstapje daarheen kan voor den bewonderaar der natuur niet anders dan allerbekoorlijkst zijn, en wie er heen mocht gaan, vergete vooral niet zich de sprookjes en legenden te laten vertellen, daaraan bij groote menigte verbonden, welke door hun eenvoud zoozeer de aandacht boeien van elken bezoeker.

De visscher bij de wieg.

Wij Belgen, zijn eigenlijk geen zeevolk, en toch wekt, alles wat daarmee in betrekking staat, in de hoogste mate onze belangstelling op. Hoe kan dit ook anders? Er zal wel niemand zijn, die in zijne jeugd niet gelezen heeft van onstuimige zeetooneelen en hoe menigmaal heeft men misschien gesidderd, als men las van bloedige zeegevechten, van het vergaan der grootste schepen.

Nevenstaande gravure verplaatst ons aan het strand, en ziet men ook de witgekuifde golven, de aan den horizon verdwijnende schepen niet, het tooneel en zijne omgeving

verraadt toch genoeg, dat wij hier met en dier zeerobben te doen hebben, die het grootste gedeelte van zijn leven op den grooten plas heeft doorgebracht. Op den eersten oogslag ziet men, dat men in eene visscherswoning is en al komt de meubeleering ook al tamelijk veel overeen met 't geen men gewoon is in een woning aan te treffen, de stormjas en de zuidwester aan den muur, het opgetuigd miniatuurschip aan den wand, laten daaromtrent niet den minsten twijfel.

De oude visscher zit aan de wieg van zijn kleinkind zijn pijpje te rooken, en schijnt geheel in gedachten verzonken te zijn. Het stormt buiten en hij denkt aan zijne vrienden en kennissen, die nu op zee rondzwalken. Hij is er te oud visscher voor, om niet te weten, welk gevaar hen dreigt. In volle zee vreest geen zeeman den storm, maar wee de ongelukkigen, die, bij het woeden van een orkaan, naar wal gezweept worden! Zij willen van de kust afhouden, maar de zeilen scheuren aan flarden, de masten kraken, de baren rollen donderend onder de boorden, en het geslingerd vaartuig gehoorzaamt niet langer aan het roer. De storm heeft het in zijn machtige armen geklemd en danst er woest meê op het water, nu eens in den afgrond van het golfdal, dan weêr op den top eener baar, om eindelijk de klip of zandbank te bereiken, waar het als een notendop verbrijzeld wordt.

Meer dan eens heeft hij zulk tooneel bijgewoond, en in angstige spanning luistert hij naar een kanonschot, dat zijne droeve verwachting zal komen bevestigen.

Straat-locomotieven.

Toen eenmaal de locomotief uitgevonden was, kwam men al heel spoedig op het denkbeeld die uitvinding toe te passen op het vervoer over gewone wegen, en niet weinigen spraken er reeds van, de paarden voor goed af te schaffen. Op het eerste gezicht is dat alles heel schoon, maar als men een weinig nadenkt, biedt het zijn eigenaardige moeielijkheden aan, moeielijkheden, die nooit zullen uit den weg geruimd worden.

Verbeeld u het locomotievenstelsel op het vervoer over gewone wegen algemeen toegepast. Wat zouden daarvan de gevolgen zijn? Dat men in groote steden geen voet meer op straat zou kunnen zetten, zonder gevaar te loopen, er het leven bij in te schieten of, op zijn minst genomen, getuige te zijn van een of ander ongeval, hetzij door overrijding, hetzij door botsing van twee straatlocomotieven veroorzaakt. Vooral in groote steden zou men de ongelukken bij duizenden kunnen gaan tellen, en waar zou het heen moeten, als men dagelijks van zulke rampen moest hooren of getuige zijn. Men zal antwoorden: Maar zij hoeven ook zoo snel niet te rijden als op eene spoorbaan; doch op de eerste plaats brengen zij dan geen verbetering, en ten tweede blijft het gevaar van botsingen bestaan. Goed, maar men kon een middel uitvinden om ze stil te doen staan, wanneer men verkiest, of ze te doen uitwijken. Tot uwe dienst, maar zoo lang de spoorwegen bestaan, zoekt men te vergeefs naar het eerste en wat het laatste aangaat, dit heeft insgelijks zijne bezwaren, die men zich gemakkelijk kan voorstellen.

Wij schreven het bovenstaande neêr om vele eenvoudige menschen, die dikwijls over straatlocomotieven hadden hooren spreken, en maar niet begrijpen konden waarom deze niet algemeen in gebruik kwamen, uit den droom te helpen.

Het is dan ook vooral voor den landbouw en het vervoer van kanonstukken, dat zij het in doelmatigheid de paarden afwinnen. Die van onze gravures zijn uit de fabriek der heeren Aveling en Porter te Rochester en hebben veel bijval behaald op

de tentoonstelling te Wolverhampton, waar eene genomen proef volkomen naar wensch gelukte.

Bij den dood van J.B. David.

Thorhout, 28 Maart 1866.

Nu zijn ze bezig met hem te begraven,
Den neêrgevelden strijder, 't vrome hert,
Het schrander hoofd, den edele, den brave,
Die ‘vader’ steeds door ons geheeten werd.
Zij dragen zwijgend hem uit 't strijdperk henen
Waar hij, bijna een halleve eeuwe lang,
Zijn nooit bezweken kracht ons mocht verleenen,
In 't woelziek strijdgedrang.

Nu zijn ze bezig... Klokken klagen,
En rond den zwarten lijkkistwagen,
Die langzaam, treurend wordt gedragen,
Bij 't dof, omsluierd trommelslagen,
Is 't - lijk het rouwfloers om de neêrgestreken vlag -
Of 't prangend hand der dood op ieders harte lag.

Men zwijgt en peinst en weent... Uit duizend boezems vluchten
Vergeefs weêrhouden zuchten,
Die stijgen op,
Om, walmend saamgevloeid, door Nederland te dragen
De droeve mare, en traan en zucht te vragen
Aan aller angstig hartgeklop.

En ik, ik die hem kende, hem beminde
Met al den eerbied, door een kind betracht,
Met al den gloed der vlaamsche ziel, 'k bevinde
Mij hier alleen - met mijn bedroefd gedacht.
Alleen, en 't was mij niet gegeven
Een laatsten, dankbren kus op zijn bezweken hand
Als kinderlijk vaarwel te kleven,
Tot zielentroost en krachtenonderstand.
Alleen! en uit de verte slechts - mijne oogen,
Mijn vochtige oogen hecht ik op den rouwestoet,
Die langzaam komt ten grafkuil opgetogen,
Als Vlaandrens laatsten kindergroet.

En toch, ik zal me bij die beêvaart mengen:
Ik ook zal mijne hulde u brengen,
O David! En mijn zuchten, heêngestierd
Op mijner zielevlucht, zij zullen in de koren
Des vaderlandschen rouwzangs smoren,
Die langs uw tombe sliert.

Dus weêr een reisgezel op d'oceaan der tijden,
Wiens kloeke levenshulk wij zagen henenglijden,
Verzwonden aan de kim in de eeuwige eeuwigheid!
Dus, Maagd van Vlaanderen, een offer weêr beschreid,
Gevallen in den strijd der braven,
Gevallen om uw roem te staven,
Met pantser om het lijf en strijdspeer in de hand,
Gevallen op zijn schild voor u, mijn vaderland!
O Vlaandren, weder een dier vrome, koene zonen,
Die de aterlingen of verblinden, die u honen,
Ten kampe daagde en met den geestdrift in de ziel
Voor u terneder viel!

Zoo ploft, in de aaklige onweêrsstonde,
De neêrgebliksemde eik ten gronde,
De grijze reus, de vorst van 't woud,
En plettert, in zijn val ter aarde,
Het onder zijne kruin vergaarde -
Door hem gekoesterd heesterhout.

Men zegt, er speelde hem een zaalge lach van vrede
In 't kwijnend, brekend oog.
Zag hij wellicht van uit de sferen, ginds omhoog
- Het rijk der zaligheden,
Waar zijne ziel reeds henenvloog -
Terneder op het schitterend vertoog
Van onze zegepraal, na ramp en leeden?
Zag hij den laatsten strijd gestreden?

O! reuzenstrijd van zoo veel jaren
Reeds voor 't verbijsterd oog gevaren,
Wat kwelt gij steeds met bitterzoete hoop
Mijne arme dichterziel?... Droom, die me in 't herte sloop,
Is 't waarheid, moet ge 't hert begoochlen met een schimme
Die nimmer opklaart aan de waarheidskimme?
Zijt ge enkel troetelkind verblinder liefde?... Stijgt
Wel nooit die blijde dag waar 't dorstend hert naar hijgt?
O zeg mij! Vlecht in heerlijk tooverglanzen
De zon der zege nooit heur gloriekransen
Om 't hoofd van Vlaanderens bevrijde Maagd?
Zijt ge ijdel luchtbeeld slechts dat vruchtloos 't herte plaagt?
En gij - gij, zaalge rei van onverschrokken helden,
Wier namen wij met eeuwge fierheid melden,
Met hoop en moed en kinderdank, -
O David, Willems, Van den Hove,
Van Duyse, Ledeganck,
Gij, die ons strijdkamp liet voor 't rustkamp van hierboven,
En thans in Godes oog den geest
Van 't open boek der toekomst leest, -
Zou 't waar zijn, hoeven wij de hoop in 't hert te dooven?
Kunt gij aan 't sterven van uw Vlaandrenland
Gelooven?....
O! waakt bij God op 't zaad door u geplant!
Wij knielen op uw graf de wapens in de hand!

Triomf! ons zal de toekomst wezen!
Hoe somber soms de nacht ook schijn',
Niet eeuwig wordt het licht verwezen,
Eens zal het heldre morgen zijn!
Dit zegt dees graf. Waarom aan twijfel kleven,
Wanneer ons oog op onze dooden ziet?
Neen, neen! Waar zulke mannen sneven -
Daar sterft een volk nog niet!

Dr. EUGEEN VAN OYE.

Diamantmijnen in 1874.

Eenige jaren geleden, ontdekte men, in het Zuiden van Afrika, diamantmijnen, en even als de eenzaamheid in de goud- of petroleumstreken onmiddellijk door bedrijvigheid vervangen werd, even zoo had dit ook daar plaats. New-Rush is eene stad, welke nog op geene kaart te vinden is, en echter is zij reeds, in betrekking tot Afrika, eene groote stad; zij ligt in het midden van een uitgestrekte diamantmijn.

Verbeeld u dat te New-Rush reeds zes kerken, twee groote concert-, schouwburg- en balzalen, een cirque, gebouwen voor de overheden des lands en der gemeente, gevangenhuizen - natuurlijk! - een postkantoor, markten, breede straten en huurrijtuigen bestaan, en dat echter daar ter plaatse, pas twee jaar geleden, niets te zien was dan eene akelige en woeste streek, waarin geen mensch ademde.

In den winter vooral, zegt een ooggetuige, levert New-Rush een levendig tafereel op. Men geeft er, lach niet! schitterende bals, waar engelsche en amerikaansche dames wedijveren in pracht en schoonheid. Het is daar eene wezenlijke tentoonstelling van diamanten, kanten, kostbare stoffen en sleepende kleêren, even als in eene europeesche badstad. Alleen het orkest ontbreekt. Te New-Rush danst men enkel op de tonen der piano of der guitaar.

De poiicie is, wat wel noodig is, zeer goed ingericht en staat onder leiding van een Europeaan, een oud-kapitein der cavalerie.

Op eenigen afstand van de stad ligt de beroemde diamantmijn van Colesberg, die pas drie jaren geleden werd aangelegd, en ook nu reeds een gansch verschillend uitzicht oplevert, dan wel in 1871. De c l a i m s (concessiën), of duidelijker gezegd gedeelten grond, welke tegen zekeren prijs worden afgestaan, zijn tot op eene diepte van honderd voet doorgegraven.

De twaalf rijwegen, die door de mijn waren aangelegd, en immer hooger werden, tengevolge der door de mijnwerkers opgeworpen aarde, zijn verdwenen; de gansche mijn gelijkt nu op den onmeetlijken krater van een vulkaan, in welks diepte eene aloude stad schijnt te slapen, die onder de houweel der oudheidkenners ontwaakt wordt.

Al die putten ten getalle van 3000, zijn, met verschil van waterpas, regelmatig gegraven; zij komen onder verschillende vormen voor, nu eens onder dien van een afgrond, dan onder dien van pilaren en torens, ofwel als plat-daken, muren of trappen.

Op eene uitgestrektheid van 14 voet en eene diepte van 65 tot 120 voet, is die onmeetlijke afgrond met een net van ijzerdraden doorsneden, of beter gezegd met kabels, die de gemeenschap van den krater met den boord des afgronds daarstellen De a e r i a l r a i l - r o a d s

DE ROTSEN VAN HEROU.

DE VISSCHER BIJ DE WIEG.

(lucht-spoorwegen), ten getalle van 2000, zijn gedurig in beweging. De gevulde of ledige emmers rijzen of dalen in één minuut. De aarde, welke moet doorzocht worden, uitgeschud zijnde, dalen de emmers, als het ware koortsachtig, weêr in de diepte.

Sedert eenige maanden is er een spoorweg aangelegd, die tot op 65 voet onder den grond afdaalt, om wagens vol erts of aarde op te halen.

In de diepte bewegen zich ongeveer 12000 menschen, omringd door de snerpende, hotsende en botsende beweging der werktuigen en wagens. De koorts is er, denkt men, nog heviger en brandender dan in het goudland. Welk is de diepte der mijn? Men weet het niet. Op 120 voet diepte doet men nog altijd een min of meer ruimen oogst van diamanten op.

Een deel der claims werd verlaten, niet alleen omdat deze niet voldoende opbrachten, maar ook ten gevolge der instortingen. De blauwe diepte, welke, op 80 of 90 voet de groene opvolgt, bevat nog edelgesteenten, wel is waar niet in zoo groot getal als de hoogere gedeelten, maar schooner en zuiverder, zoodat de waarde de hoeveelheid vergoedt.

Het gevolg van dit alles, denkt de ooggetuige, zal een terugkeer zijn tot de vroegere prijzen, die in den aanvang van 1872 veel gedaald waren ten gevolge van den overvloed in de voortbrengst.

Onze lezers zullen waarschijnlijk wel een nader woord over de diamantmijnen willen vernemen, en om zulks te leveren richten wij ons tot die van Brazilië, waar de totale opbrengst in 1850 op 10 millioen karaat, dat is de waarde van zoo wat 500 milloen francs, geschat werd.

'De rotsgesteenten in de diamantdistricten,' zegt Pole, een engelsche schrijver, 'zijn van denzelfden aard als die in de goudstreken. De bedding, waarin de diamanten liggen, bestaat uit eene delfstof, die 'itacolumiet' genoemd wordt, naar den berg Itacoluni in Brazilië, waar men haar het eerste waarnam.

''t ls een vuursteenachtig konglomeraat, door ijzerdeelen bijeen gehouden, en naar het schijnt door de werking van het vuur samen verbonden. Men heeft in Brazilië soms diamanten gevonden, door de aderen van die stof te voegen en te bewerken; doch dit is lastig en kostbaar, en in den regel doorzoekt men dus de aanslibbingen der rivieren, waarin de diamanten door de werking van het water met de verweerde schilfers van bergen en rotsen zijn neêr geworpen.

Te gelijk met de diamanten vindt men eenige andere edelgesteenten en goudstof, doch de eerstgenoemde zijn altijd het hoofddoel van het onderzoek. De kleur en kristallisatie der steenen, die in een zelfde district gevonden werden, zijn doorgaans aan elkander gelijk; maar zij verschillen aanmerkelijk in omvang, en groote en kleine liggen dooreen.

De meeste steenen zijn klein. Men zegt dat slechts 1 van de 10,000, na geslepen te zijn, meer dan tien karaat weegt; vandaar de buitensporig hooge prijs.

Het zoeken der diamanten geschiedt op eene zeer eenvoudige wijze. Eene rivier wordt afgeleid, waarna men de leeggeloopen bedding zooveel mogelijk droog pompt. Het zand en de slib worden dan opgegraven en in troggen, waardoor men water laat stroomen, uitgewasschen. De aarddeelen verdwijnen het eerst en het overblijvende zand wordt zorgvuldig doorzocht. De diamanten, die zich daarin mochten bevinden, worden spoedig herkend door degenen, die ervaren zijn in het vak.'

Het werk duurt van April tot October. De hand is het eenige goed bevonden werktuig om den arbeid te voltrekken. In den ruwen stand heeft de diamant geen

glans; men vergelijkt den steen het beste aan een stukje arabische gom. Ruw wordt de diamant naar Europa gevoerd, waar hij of te Londen, of te Amsterdam, of te Antwerpen geslepen wordt.

De diamant is niet kleurloos; daar zijn gele, groene, blauwe, bruine, zwarte, paarsche, oranjekleurige. De vlekkelooze worden diamanten van ‘eerste water’ genoemd; vervolgens komt het ‘tweede’ en het ‘derde’ water.

Onder de beroemde steenen telt men in de eerste plaats de Braganza, die, in ruwen staat, 1680 karaat weegt; men beweert echter dat deze steen geen diamant, maar een witte topaas is en de terughouding van het portugeesch gouvernement om hem te laten onderzoeken, heeft dit denkbeeld sterk bevestigd.

Verder noemt men den eersten steen van den radja van Mattan, op het eiland Borneo, die 367 karaat weegt; de ‘Pitt’ of ‘Regent’, die ruw 410 karaat en geslepen 137 karaat zwaar was. De steen maakt deel van de kroonjuweelen in Frankrijk. De Sancy-diamant, 53 en een half karaat zwaar, is de eigendom der russische kroon, en de Koh-i-noor, of berg van licht, ofschoon deze laatste slechts 10 en een kwart karaat weegt, is een der prachtigste juweelen der kroon van Engeland.

O - O.

Uit het leven van een door en door geleerd man, Door August Snieders. (*Vervolg*.)

De bediende schuift een stoel bij en brengt het eeuwige glas water. De dagbladen liggen vergeten op hunne zijde of met uitgerekte armen op hunnen rug op tafel te geeuwen: - dagbladen hebben altijd iets onbeschaamds! De biljartqueuen staan recht in het rek, als eene kompagnie grenadiers met de pink op den naad der broek; de twee witte of liever saffraankleurige biljartballen liggen stil en beweegloos op het groene laken te gapen, even als de roode, die echter bloost, omdat hij gewis denkt dat Mr. Burtel hem aanstaart: alle drie gelijken zoo omtrent aan die ongewasschen dorpsjongens, die op den buik in de wei langs den weg liggen en een oogenblik beweegloos den vreemden voorbijganger nagapen.

Elkeen is aandachtig.

De man drinkt.... Wat drinkt hij deftig, statig en sobertjes! De man snuift.... Wat snuift hij elegant, voornaam! De man glimlacht.... O, zoo'n glimlach heeft geen kruidenier, geen grutter, zelts geen rijksontvanger! Er is iets geniaals in de trekken rond den mond! De man nijpt de lippen saam.... Hemel, dat is als de samenpersing van al de denkbeelden, die in zijn brein woelen, tot één grootsch denkbeeld!.... Daar zegt hij ‘ja....’ maar dat ‘ja’ heeft iets onbegrijpelijk kenmerkends in zich!

Ja, 't is een door en door knap man.

Och, wat heeft ieder der aanwezigen een heerlijk uurtje doorgebracht! Jammer, dat de tijd, in gezelschap van zoo'n door en door knap man, zoo snel omvliegt, en echter had Mr. Burtel niets anders dan, juist geteld, vijf maal ‘ja’ en eens een delicieus ‘adieu’ laten hooren. Ja, door en door knappe menschen moeten zoo weinig zeggen, om te doen blijken dat ze door en door knap zijn!

VIII. In zijn kabinet.

‘Lieve hemel! wat zijn er veel menschen gekomen in Mijnheer's afwezigheid!’ zegde de oude dienstmeid toen Mr. Burtel binnentrad.

‘Och, Mijnheer, de wereld kan toch niet gaan en staan zonder uw advies, neen, toch niet!’

Mr. Burtel glimlacht even, en vijf minuten later zit hij andermaal in zijn studeervertrek.

Inderdaad, er waren twee personen, tijdens de afwezigheid van Mr. Burtel, gekomen om hem te spreken; 't waren de mollenvanger en de strooper, twee schurken met plat gestreken haren en gluipende oogen, en die gaarne een gratis advies van den rustenden advokaat zouden gehad hebben, omdat de justitie hen achter de hielen zat

Wij zullen ons dan ook niet met hen bezig houden.

Mr. Burtel de la Roussillarde haalt een groot photographisch portret van zijn eigen persoon, uit eene portefeuille te voorschijn, ziet zich met een blijkbaar welgevallen in den spiegel, en leest daarna wat er onder geschreven staat.

Lezer, wat de man nu las, is gewis het onweêrlegbare bewijs zijner diepe en wijd vermaarde geleerdheid, want ik geloof niet dat er een

gezelschap, genootschap, maatschappij of akademie in de wijde - wijde wereld is, welke Mr. Burtel de la Roussillarde niet onder hunne eere-, effectieve- of korrespondeerende leden telt.

U moet dat overigens wel gekend zijn, dewijl herhaalde malen nu in dit, dan in dat dag- of weekblad te lezen stond: De zoo verdienstelijke en hoog geleerde Mr. Burtel de la Roussillarde, is benoemd tot eere- of korrespondeerend lid van dit of dat genootschap of akademie. Wij wenschen, zoo hebt gij er onveranderlijk bij gelezen, niet zoo zeer Mr. Burtel de la Roussillarde geluk met de benoeming, dan wel het genootschap, de maatschappij of akademie, welke de eer heeft een zoo door en door knap man in zijn midden te tellen.

Wel zegde deze of gene persoon, vreemd aan ons stadje, dat die benoemingen van lidmaatschap eener letterkundige of wetenschappelijke vereeniging, niet zelden gedaan werden door een wever, een kleêrmaker en een barbier, zonder dat de letterkundige of wetenschappelijke wereld er iets van wist; maar dat is enkel nijd en wij allen, bewoners van ons stadje, wij gingen trouw, en bij elke benoeming, ons kaartje bij Mr. Burtel de la Roussillarde afgeven en het harmoniegezelschap sloeg des avonds, bij den fakkelgloed, alsdan dapper op den triangel en de groote trom.

Onder het portret had de eigenaar voluit zijnen naam geschreven en op dezen laten volgen: ‘Oud-lid der Provinciale Staten, oud-lid der Kamer, voorzitter der maatschappij *Diligentia* met de zinspreuk *sic itur ad astra* - 't geen zeggen wil: zoo komt men tot de sterren, ofschoon ik nooit begrepen heb, hoe men door middel van een biljartqueue en een bittertje, tot in de sterren geraken kon, of 't moest beduiden dat men het in *Diligentia*, door middel van een altijd opklimmend getal bittertjes, eindelijk ‘voor zijn ster’ kon krijgen.

Nu laat ons verder lezen, den lezer nederig verschooning vragende, als ik in al die geleerdheid eens hakkelen mocht.

‘Eere-voorzitter der harddraverij, beschermheer der rederijkerskamer - die wel wat rede-rijker kon zijn - *Achilles*, enz., enz., enz. Kortom, in ons stadje bestaat er niets, zelfs geene musschengilde, of Mr. Burtel moet er, voor den duurzamen bloei der vereeniging, de eerste plaats bezetten.

Verder: lid der archeologische maatschappij van Bombay, der epiphyllospermetische academie van Peking, der cosmognosische vereeniging te Tetuan, der aerondunamicatische academie te Ava, in het land der Birmannen - niet te verwarren met biermannen - der arachnologische maatschappij te Tehuacan, in het land der Azstekken, der odontologische academie te Parijs, enz., enz., welk laatste diploma hem was toegezonden door twee universiteits-vrienden van Hein.

Wat onpeilbare bron, wat oceaan zal ik zeggen, van geleerdheid! Wat wereld vol faam en roem!

Eu nu nam Mr. Burtel de pen op en, na behoorlijk een proefje te hebben genomen, of de punten en de inkt in bruikbaren toestand verkeerden, voegde hij bij al die titels: ‘voorzitter der landbouwtentoonstelling en van het land- en tuinbouwkundig kongres,’ die beiden in den loop der eerstkomende maand zouden worden gehouden, en reeds door groote, in roode en zwarte letteren gedrukte, plakbrieven, en met cenen ezel, eene koe, een varken en een os in de hoeken, op de muren van ons stadje en elders waren aangekondigd.

Ja, 't zal prachtig zijn, want, behalve de tentoonstelling en het kongres, houdt men in *Achilles* eene luistervolle *soirée dramatique*, een prijskamp voor declamators, in

het ernstig en boertig vak, zoo als er geschreven staat; zet *Diligentia* hare zalen voor alle beschaafde vreemdelingen open, schrijft de harddraversclub kostbare prijzen uit - een vergulde pendule en eene zilveren suikertang; - geeft het harmoniegezelschap serenades aan den vetsten os en het zwaarste schaap; zal er in den *gouden Aap* een banket worden ingericht; zullen vlag en wimpel op toren, stadhuis en geveltoppen wapperen - en Mr. Burtel zal alom het midden-, het brandpunt der eer zijn.

Toch drijft er eene donkere wolk over het gelaat van den gevierde, want plotseling is daar iets in zijnen geest opgekomen, iets huiverends, iets akeligs.

Zal Hein, die onverdragelijke Hein, op al die feesten niet aanwezig zijn? Hein, die de steen des aanstoots was voor oom's rust en roem; Hein, die in het land- en tuinbouwkundig kongres het woord zal willen voeren! Hein, die in *Achilles* als declamator zal willen optreden; Hein, die aan de harddraverij zal komen deel nemen; Hein, die misschien, tot zelfs in *Diligentia*, stokken in het wiel zal willen steken en dat juist, nu Mr. Burtel de hoop koestert dat er vele voorname personen, zelfs de minister, zullen aanwezig zijn en dat de familie van het blondje, en het blondje zelve, de logés zullen zijn, die Mr. Burtel de la Roussillarde verwacht!...

IX.
Een verschrikkelijk voorgevoel.

Aan dat alles denkt de man lang, zeer lang, zelfs met gesloten oogen terwijl zijne twee duimen een oogenblik elkander onvermoeid achterna loopen, en - verwonderlijk! - het schijnt hem toe dat de dag der opening reeds aangebroken is.

Jammer, 't is donker, mistig weêr; ik geloof zelfs dat het stofregent, ja gewis. De vlaggen en wimpels, kletsnat van den aanhoudenden regen, hangen loodrecht naar beneden. Niemand op straat, tenzij een lekkende, zwarte hond, die langs de huizen snuffelt, en de haan met zijn kippen, die op een droog plaatsje tegen den gevel van het huis tegenover, staan te schuilen. Zou gansch ons stadje uitgestorven zijn?

Wat slaat de torenklok dof!

Eindelijk verschijnt er een groote katoenen paraplu; maar als men er onder kijkt, bemerkt men geen minister, geene beroemdheid, zelfs geen kongreslid - och, neen! 't is de barbier, die naar zijne klanten draaft; 't is de apothekersjongen, die een medecijnfleschje met het opschrift ‘alle uren een lepel’ voor de burgemeesteres gaat afgeven; 't is de lijkbidder, met grauwe haren, fletsche oogen en een rood beperelden neus.

Ginder staat eene koekenkraam en een mallemolen, met grauw linnen overtrokken: - ziedaar de publieke vermakelijkheden, die aan den oproep des gemeentebestuurs hebben beantwoord. Maar is het niet zonderling, dat de man uit de kraam en die uit den mallemolen, dezelfde, Hein namelijk is, en dat hij helsch lacht, nu hij oom Burtel met de twee vingeren bij den kraag vat, op een der houten paardjes tilt en hem, als voorzitter der harddraverij, een rit in den molen laat doen?

Als door stoom voortgezweept, vloog het rood- en blauw geverwde paard in het rond; gansch het stadje had de oogen op den rijder gevestigd, en toen Hein oom Burtel, den statigen man met gouden bril en wit haar, van het paard had doen stijgen, stopte hij hem een stuk peperkoek in de hand.

Dat vernederde den deftigen man ten hoogste, te meer omdat gansch het stadje lachte, ofschoon oom Burtel niemand zag. Dat stuk peperkoek weigeren, durfde de door en door knappe man niet, maar hij borg het in den achterzak van zijn kleed en

liep, door den regen, naar de houten tent, waar de tentoonstelling plaats had. Naarmate hij liep, kwamen de honden buiten gesprongen; groote en kleine liepen, snuffelend aan den achterzak en blaffend, met den vernederde meê.

De regen had den weg in een modderpoel veranderd en Mr. Burtel, die juist, hoe het kwam wist hij niet, een saffraankleurige broek aan had, plonste tot halfweg de knieën in het slijk.

Door zijne eerewacht gevolgd, kwam de achtbare voorzitter aan de tent. Deze was gesloten; akelig zag zij er uit, de kleuren waren van den voorgevel weggespoeld, de vlag, boven de deur, hing als een rouwvlag halfstok.

Mr. Burtel klopte - klopte lang en het gebouw gaf een klank, alsof hij op eene doodkist klopte.

Traag werd de deur geopend en toen Mr. Burtel binnen trad, stond hij voor Hein, die zich portier der tentoonstelling had gemaakt, 't Was Hein en 't was Hein niet. Zijn neus was veel langer en krommer dan die van Hein, zijn haarbos veel hooger, zijne oogen stonden horizontaal in het hoofd, de kin was spits en nog spitser door den langen en wuivenden sikkebaard

Hein, of wie hij dan ook zijn mocht, boog, groette, lachte, sprong, tuimelde spottend voor Mr. Burtel heen en toonde hem de paarden, die stil, beweegloos als lijken, met eenen gordel om den buik, boven aan de balken hingen.

Dat waren de wimpels geworden, die de voorzitter tot sieraad aan diezelfde balken had doen vastmaken.

Vierkant in het rond waren drie rijen kippen, even als vleêrmuizen, met de vleugels tegen den houten wand genageld. Elke rij had een en dezelfde kleur en de drie rijen vormden de nationale kleuren - daarin waren de draperiën en bloemkransen veranderd - en juist boven den zetel des voorzitters liepen die drie rijen in elkaar en vormden daar eene trophee van varkens- en ossenstaarten, geitenhorens en bokkenbaarden, even kunstig gemaakt als de wapentropheeën, die Mr. Burtel eens zag in den Tower te Londen. In het midden - de plaats waar gisteren nog eene lieve Ceres pronkte - verscheen, en dit juist boven den zetel des voorzitters - een groote ezelskop, met gouden bril.....

'Sierlijk, niet waar?' zegde Hein. 'Dat heb *ik* gedaan.'

Mr. Burtel huiverde over al zijne ledematen Rechts en links, ter langs door de zaal, waar tafels stonden, waren nu de ossen geplaatst, die voor schragen dienden en op hunnen rug de tafelbladen droegen, op welke de granen, planten, bloemen en vruchten moesten worden neêrgelegd, maar, ach! het koorn was in kiezelzand veranderd, de planten waren als andijviesalade gekerfd, in de vruchten hadden groote wespen haar nest gemaakt en de bloemen lagen in groote schotels te koken.

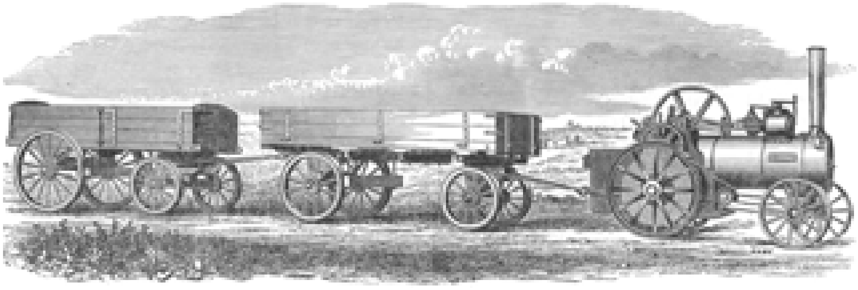

STRAAT-LOCOMOTIEF WAGENS TREKKENDE.

STRAAT-LOCOMOTIEF KANONSTUKKEN VERVOERENDE.

'Dat zal heel lekker zijn,' had Hein gezegd.

En toen Mr. Burtel in den zetel, daar onder den gebrilden ezelskop, plaats nam, om het kongres te presideeren; toen de kongresleden op de amphitheatersgewijze geplaatste groene banken gezeten Waren, en de voorzitter daar al wat er beroemd is in het vak van land- en tuinbouwkunde, toen hij zelfs daar den minister voor zich zag, was hij diep ontroerd.

Met eene bevende hand tastte hij in zijnen binnenzak, en - het koude zweet liep hem orer de wangen! - hij had zijne openingsrede vergeten..... Goddank! daar voelt hij iets, diep, onder in den zak!.... Helaas, hij brengt zijne witte slaapmuts te voorschijn, en gansch de vergadering lacht en applaudisseert.

Nu komt Hein plotseling naast den voorzitter staan.

‘'t Geeft niets, Mijnheeren,’ zegt hij, ‘dat mijn achtbare oom zijne geschreven redevoering vergeten heeft; 't geeft niets, ik zal de openingsrede wel voor de vuist uitspreken!’ woorden, die een onbeschrijfelijken geestdrift in de vergadering deden ontstaan.

Hein zette de witte slaapmuts op en al de leden een dergelijk kapsel te voorschijn halende, volgden zijn voorbeeld. Driemaal deed Hein hm, hm, hm! en sprak daarna: ‘Geleerde heeren en geachte toehoorders, uit alle hoeken der wereld bijeen gesneld, om dit beroemd congres met uwe hooge tegenwoordigheid te vereeren, op hetwelk over de onbegrepen wonderen des aardskloots, met dat onfeilbaar talent u door Hooger ingegeven, zal gesproken worden...’

‘Wat verhevene, diep doordachte taal!’ dacht Mr. Burtel. ‘Ja, zoo zou ik ook gesproken hebben!’

Maar hoe de door en door knappe man ook luisterde, hij hoorde geene sylbe meer. Hij zette de open hand aan het oor, maar niets - niets. Toch sprak Hein, want de minister knikte van tijd tot tijd en al de congresleden zaten denkend, met hangende onderlip en de kin door duim en wijsvinger ondersteund, te luisteren. Mr. Burtel, al hoorde hij niets, zelfs geen gemompel, knikte denkend bij al het gebaarden maken van Hein.

Eindelijk boog Mr. Burtel zich tot zijnen buurman en fluisterde:

‘Waarover spreekt hij?’

‘Over een pantalon.... Zeer belangrijk, diep geleerd.’

‘Wat? Spreekt hij over mijn saffraankleurigen pantalon? Maar dat staat niet op het programma!’

‘Zeer zeker. Zie slechts.’ En het stond er, ja in roode letters.

Eensklaps hoort Mr. Burtel weêr.

‘O, 't zijn heerlijke tonen,’ roept Hein in vervoering uit, ‘'t zijn heerlijke melodieën als men op den pantalon slaat...’

‘Maar dat is afschuwelijk,’ onderbreekt Mr. Burtel, en hij verbergt zooveel mogelijk zijn besmeurden saffraankleurigen pantalon onder het groene tafelkleed. ‘Tot orde!’

‘Tot orde?’ zegt Hein satanisch lachend en wuift met zijnen sikkebaard langs Mr. Burtel's aangezicht. ‘Tot orde? Mr. Burtel, door en door knap man, denkt ge dat ons wereldberoemd kongres zich met uw vuilen saffraankleurigen pantalon bezig houdt, dien gij zoo zorgvuldig onder de tafel verbergt?..’

En al de congresleden stonden recht, gingen zelfs op de teenen staan, om den saffraankleurigen pantalon van Mr. Burtel te zien.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 48]

DE BOTANISCHE HOF TE BRUSSEL.

De botanische hof te Brussel.

Als men van het Noorderstation te Brussel, den 'boulevard,' die naar de Koninklijke Straat loopt, opgaat, ziet men aan de linkerzij van die baan, in eene tamelijk aanzienlijke diepte, den kruidkundigen hof, die onder meer dan een opzicht ons bezoek en onze aandacht waardig is.

Niet alleen is deze tuin belangrijk door zijne schoone ligging, door zijn aanleg, door zijne plantgewassen en bloemen, door zijne watervakken, maar ook door zijne gebouwen, broeikassen, aquariums en wat zoo al meer.

Wij zouden hier eenige bijzonderheden over deze instelling kunnen meêdeelen, doch wij verwachten van eene deskundige hand, een voor

de *Illustratie* bewerkt artikel, opzichtens eene wandeling in den hooger genoemden hof en wij willen het onderwerp dus niet ‘defloreeren.’

De liefhebbers van bloem- en plantgewassen zullen overigens niets verliezen, met hun ongeduld, ten dezen opzichte, eenigszins te bedwingen; genoeg zij het hun voor het oogenblik, een oogslag op den sierlijken hof te kunnen geven, waarvan de teekening onder alle opzichten zeer juist mag gezegd worden.

Te eten geven.

Het uur van den maaltijd is daar. De gevleugelde bevolking der hoeve schoolt te samen en wacht. De ganzen strekken verlangend den nek; de eenden waggelen kwakend rond; de haan en zijne kippen staan hongerig op den uitkijk, de duiven komen van het dak neêrgevlogen - kortom, op ieder trap die naar boven leidt, staat een sollicitant naar eenige graankorrels - zelfs de schelmsche en deugnietachtige musschen zitten sjierpend, op den geveltop, het oogenblik af te wachten, waarop zij kunnen neêrslaan, om hun aandeel van den buit weg te rooven. Het is een recht landelijk tafereel, misschien wat al te landelijk voor eenige onzer lezers, die liever in plaats van ganzen en eenden, een korps zouaven, in plaats van de dienstmeid, een gepluimden tamboer-majoor op het appèl zouden zien verschijnen.

Een Russisch huisgezin.

Er bestaan gewesten wier naam men slechts hoeft uit te spreken, om eene vruchtbare of woeste streek aan te duiden, en onder deze nemen het Oosten en Noorden een eerste plaats in.

Het Oosten - en men ziet in de verbeelding een bloeiend land, door de natuur met hare rijkste schatten gesierd, waar zij, aan hare vruchtbaarheid overgelaten, de zeldzaamste en verschillendste gewassen voortbrengt. Met ziet groene heuvels, aanlokkende velden, zonnige dalen, met bosch bekransde bergen en tusschen dit alles majestueuze rivieren, die zich als zilveren slangen door het land slingeren.

Het Noorden - en men denkt aan uitgestrekte, naakte vlakten die winter en zomer onder sneeuw en ijs begraven liggen, waar nooit een zonnestraal door de zware wolken heendringt, waar een eeuwig koude nacht, in één woord, waar treurigheid heerscht.

En waarlijk, voor sommige streken van Rusland is deze laatste schildering niet overdreven. Lees de verhalen van reizigers welke die streken bezocht hebben, en allen weiden uit over den ellendigen toestand van 't geen wij gewoonlijk onder den naam van het land verstaan en daar dien naam volkomen onwaardig. De dorpen liggen er op groote afstanden van elkaar, en als de vermoeide reiziger, bijna verstijfd door de koude lucht en onaangenaam aangedaan door het gezicht van onafzienbare sneeuwvelden, met innige vreugd, eindelijk een dorp bereikt waar hij zal kunnen uitrusten en zich verwarmen aan een koesterend vuur, vindt hij meesttijds niets dan een zestigtal ordeloos door elkander staande houten hutten, die, in volkomen harmonie met het land, er zeer slecht uitzien, zoodat men meestal liever zijne reis voortzet, in de hoop een volgend dorp aan te treffen dat ten minste iemand fatsoenlijk herbergen kan. En toch, hoe dikwijls vindt men zich in zijne hoop bedrogen, want er bestaan

zelfs russische steden, waar de kerk en het gouvernementsgebouw de eenige steenen huizen zijn.

Rusland is intusschen te uitgestrekt om voor geheel het rijk een zelfde luchtstreek aan te rekenen, en het zou eene dwaasheid zijn Nova-Zembla met de Krim te willen vergelijken. Maar ligt laatstgenoemd gewest dan ook al zuidelijker dan ons land, het mist toch die oorzaken welke aan België zulk een zacht klimaat geven. Men denke slechts aan den tocht van Napoleon naar Rusland, waar het grootste gedeelte van zijn leger op weg naar Moskou bevroor en Moskou ligt bijna in 't midden van het land.

Doch genoeg over het land zelf, zeggen wij liever iets van de prachtige gravure, voorstellende een russisch huisgezin, die tot deze opmerkingen aanleiding gaf.

De schilder van dit tafereel, Yvon, heeft Rusland geheel doorkruist; zijne meeste compositie's en figuren zijn dus naar de natuur genomen en het huiselijk tafereeltje, van onze derde gravure, is niet een van zijne minsten. De huisvader is zoo even van zijnen arbeid terug gekomen en staat, tegen den schoorsteen geleund, zijne vrouw aan te zien, die bezig is een theepot met water te vullen. De schikking der compositie heeft veel overeenkomst met de oude klassieke schetsen, terwijl eenige figuren herinneren aan de historische betrekkingen, welke eeuwen lang bestaan hebben tusschen de Moscovieten en de grieksche volken. De figuur der vrouw en haar hoofddeksel zijn wellicht kopieën van een oud grieksch standbeeld, en de vorm van den waterketel heeft veel weg van een grieksche urn, een bewijs van dèn invloed der grieksche kunst op de russische gebruiken. Nog op den tegenwoordigen dag is die invloed niet geheel verdwenen, en Yvon's schilderstuk is er een bewijs van.

W.

Verkeerde wereld.

Ik heb het u reeds lang gezegd,
Men wil mij nooit gelooven:
De wereld wordt een rare boel,
't Schokt alles 't onderst boven.
Nu dat ik hier aan 't visschen ben
En zalig zit te droomen,
Nu groeien merels in den vliet
En visschen aan de boomen.
Geloof me, sinds die raar komeet
Stond met den staart naar boven,
Moogt ge alles, zelfs het gekste 't eerst,
Ja.... schier uw vrouw gelooven!....

De portefeuille van den wandelaar.

Aan den boord der zee.

't Was een heerlijke morgen. Het onweêr was afgedreven: een oogenblik had zich, tot tweemaal toe, aan den horizon een trechter vormige hoos gevormd, die van de zee tot aan den donkeren hemel scheen te reiken. Nu bruiste de zee weêr kalm; de hemel was blauw, slechts hier en daar met witte wolkentorens bezit; de zon scheen over het besprenkelde duinzand; het strand was nog niet levendig gemaakt door honderde kinderen, badgasten en visschers. Het was er stil, warm en droomerig, en de zee suiselde zoo eentonig, dat ik begon te mijmeren, te droomen en daartoe is de

cabine-salon - een recht vorstelijk ding. met sofa, spiegel, tent, schrijftafel, vensters van geslepen glas, verguldsel en wat zoo al meer, en dat de eigenaar, een vriend van kunst en litteratuur, hoffelijk ter mijner beschikking stelde - wel geschikt. Wat de vorstelijke dames, uit het Habsburger huis, daarin vroeger gedacht en gedroomd hebben, weet ik niet; ik weet zelfs niet of zij wel dachten - doch laat mij hier aanteekenen wat de zee, in dat oogenblik van rust, mij vertelde.

- 'Gij zijt schoon, o zee!' mompelde ik, 'met uwe zachte groenblauwe golving, eindeloos levend kleed, met eenen zich immer hernieuwenden sneeuwwitten kant omboord! Jammer, dat gij zoo valsch, zoo bedrieglijk, zoo eigenbaatzuchtig, zoo onhandelbaar zijt. Gij besluit in uwen schoot misschien meer rijkdommen, dan het vasteland bevat, rijkdommen, die gij nutteloos in uw diep verborgen houdt en nooit meer teruggeeft. Dan, hoeveel menschen rusten in uwen schoot! Onder uwe golvende oppervlakte slapen er misschien zooveel als de groote lijkgravers, de koningen, er in het bebloede zand onder onze voeten hebben gestopt.'

- 'Ondankbare,' onderbrak mij de zee, 'gij telt wel op wat ik u ontneem, maar gij zegt niet, wat ik u geef, van al hetgeen zich in mijn vruchtbaren schoot ontwikkelt!'

- ‘Geven? Gij geeft ons niets; de mensch moet u alles, bij het gevaar zijns levens, ontrukken, wil hij uwe paarlen of uwen visch, wil hij iets van uwe wonderen bemachtigen, wil hij uwe geheimen peilen. Gij lokt, in uwe kalmte, den zeeman op den diepen waterweg, en als hij, vertrouwend, op uwen golvenrug gedragen wordt, ontsteekt gij verraderlijk in woede, verbrijzelt zijn notendop, zwelgt zijn lijk in en als de moeders, vrouwen en kinderen op het strand om den dood des dierbaren weenen en kermen: ‘o zee, geef hem ons weêr,’ dan bruist ge, zonder u te ontzetten, uw eentonig lied voort en laat uw golvend kleed, bedrieglijk en feestelijk, even als vroeger, in de zonne schitteren.’

- ‘Dwaze en verwaande! Gij beschouwt alles oppervlakkig en menschelijk, omdat gij als het laatdunkend kind der eeuw spreekt. Luister naar mij....

- ‘Hij, die mij rond den aardbol klotsen deed, gaf mij al de pracht in zijne almacht besloten; Hij spreidde een aantal natuurwonderen over mijne oppervlakte uit; Hij legde, door den mensch nog onbegrepen, geheimen in mijnen schoot; Hij gaf mij de macht der diepte, de macht der stormen, de macht der onmeetlijkheid; Hij zaaide in mijnen boezem schatten, zoo als Hij alom schatten zaaide. Doch Hij wilde ook, dat er veel voor den mensch onbegrepen blijven zou, dat deze niets van mij erlangen zou dan met slaven, wroeten en gevaar; want Hij, de Heer, wilde dat de mensch nog niet verwaander en laatdunkender worden zou, dan Hij nu reeds is.’

- ‘Indien de mensch de macht bezat, naar welgevallen mijnen schoot op te scheuren,’ zoo hervatte de zee, ‘indien hij, naar goedvinden, mijne schatten bemachtigen, mijne geheimen ontsluieren, de stormen beteugelen kon, zou hij aan zijne trotschheid geene palen meer kennen. Vandaag zou hij de wonderen der diepte, morgen de wonderen des hemels willen rooven, niet om Hem, den Almachtige, hulde te bieden, maar wel om Hem te beleedigen, te verguizen en zich zelf te vergoden. Immers, nu reeds, nu dat verwaande schepsel dikwijls niets begrijpt van 't geen er onder zijnen voet of een handbreed boven zijn hoofd in de natuur gebeurt, is hij zoo verwaten zich ‘een god’ te denken. Wat zou het zijn, indien hij eens kon bemachtigen, kon begrijpen! Neen, neen, er moeten in de natuur geheimen en onmeetlijkheden blijven bestaan, die den mensch doen gevoelen dat hij niets is - weining meer, tegenover den Schepper, dan een garnaal in het wijde zeevlak. Wat mij be reft, ik ben een werktuig in Gods hand en onrechtvaardig zijt ge, als gij mij van valschheid en eigenbaat beschuldigt. Hij, de Ongeziene, heeft het geschikt zoo als het is en de wijsheid is in Hem, niet in u - worm!’

- ‘Even als Jehovah tot mij gezegd heeft: ‘tot hier en niet verder,’ even zoo spreekt Hij tot den mensch: ‘gij zult het diepste diep niet peilen, en hoe gij ook mort, in het zweet uws aanschijns zult gij uw brood blijven eten’ - zoo spreekt de Heer! En mocht gij u vermeten,’ zoo voer de zee voort, ‘de u voorgeschreven grenzen te overschrijden, dan zult ge ook voor uwe vermetelheid gestraft worden. Hij, de groote Meester, Hij duldt geene valsche goden naast zich. De Heiden vergoodde den mensch: de Christen bukt het hoofd, bidt, bewondert en zwijgt.’

- ‘Machtig zijt ge, o zee,’ mompelde ik, ‘maar gij vernedert al te zeer den menschelijken geest, die ook zijne wonderen voortbrengt.’

- 'Voorzeker, doch ik spot slechts met elke verwaande poging, die de menschelijke macht te boven gaat. Trotsch en stout zijn de werken der menschen, als deze laatsten ijzeren bruggen, als spinnewebben, over grondelooze diepten hangen; als zij, onder de bedding der stroomen door, eenen weg graven en alzoo verbinden wat wij gescheiden hebben; als zij, op de vleugelen van den stoom, over mijne oppervlakte heen, van den noord-naar den zuidpool drijven; doch, wat is dit alles in vergelijking met het werk der Almacht, en geeft dit aan den mensch wel het recht zich eene 'godheid' te wanen?'

- 'Daar op die plaats, in die cabine, waar gij nu zit. rustte eens even als gij, denkertje, een machtig man, een met titel en kroon, een regeerder, kortom. Hij had aan de hoven geleefd, dus geleerd menschen voor zich te doen bukken; hij had op het moordveld de sabel gezwaaid, volkeren helpen verpletteren en onderwerpen. Hij waande zich een god, die ook zijn donder, die van het kanon, onder zijue macht had; hij droomde, daar neêrgezeten, geene rust, geene kalmte, geen vrede en liefde - neen, hij droomde nieuwe machtuitbreiding, dat wil zeggen nieuwe en meer met bloed beperelde lauweren..... Daar steeg juist de speelzieke dwarrelwind op en joeg het fijne duinstof in de hoogte. Eén enkel, haarklein en schier onzichtbaar stofje vloog den grooten en verwaanden god in de oogen.... en daar lag hij nu verslagen. Het stofje deed hem zoodanig pijn, dat hij aan zijne groote droomen van wereldhervorming niet meer denken kon. Hij, de god, was zelfs niet overwonnen door een kanonsbal; neen, door een stofje zoo klein dat men het met het bloote oog niet zien kon, werd hij van zijn troon geknipt. Straks zag hij met eene diepe minachting op het arme visscherskind neêr, of neen! hij zag het zelfs niet - wat zou een god een zoo onbeduidend insect beneden aan zijn genadigen voetzool zien! - en nu, nu krimpt hij weg van de pijn, en hij is gelukkig dat het kleine visscherskind hem eens in zijn arendsoog blazen wil, om hem van dien kanonsbal, neen, van dat onmerkbaar stofje zand te ontlasten. Wat doen die verwaanden mij lachen!...'

Ik gevoelde mij nog altijd min of meer in mijn menschelijken trots gekwetst; ik gevoelde dat die reusachtige zee ons, 'heeren der Schepping' erg verkleinde en gering schatte.

- 'Neen, dat doe ik niet,' bruiste zij andermaal; 'gij zijt naar het evenbeeld des Meesters geschapen; gij erlangt kracht en macht door uwe gedachte, door uwen wil; gij vormt u eene eigene wereld uit het geschapene; doch daarom zijt gij geen Scheppers, daarom moet gij niet naar den eersten rang staan, terwijl gij slechts geroepen zijt den tweeden of derden te bezetten; daarom moet gij de rol der oproerige, maar ook gevallen engelen niet willen hernieuwen en u inbeelden, dat gij de Godheid van zijnen troon bonzen kuut, of beter gezegd - hetgeen oneindig kleingeestiger is dan de poging der engelen en titans - dat gij doodeenvoudig zijn bestaan loochent. O, wat groote wijsgeeren, die niet kunnen bewijzen, maar zich bepalen bij het middel der onmachtigen - dat is.... domweg loochenen,'

- 'Ziekte onzer eeuw,' zoo dacht ik.

- 'Ja, dat is inderdaad de ziekte der meer verwaande, dan wel geleerde eeuw. Ieder meent een denker te zijn, en in zijne hersenkas zitten niets dan eenige holle phrasen, eigenlijk zonder geest en zonder zin. Alles blijve in den kreits zijner werking, want indien de mensch dezen te buiten gaat, brengt hij eene zekere stoornis te weeg, die echter altijd voor hem zelven verpletterend is. Zoo als ik mijne golven op en af rol, rollen boven ons millioenen zonnen in de blauwe luchtzee, of staan eeuwig pal als

wachters; siert zich beurtelings het strand met groen, met bloemen of ijskegels; verschijnen boven aan den hemel, na eeuwen afwisseling, lichtende, stralende en onbegrepen kometen; vloeien er door mijnen koelen schoot, warme rivieren, die op tijd en stond den zomer tot aan den noordpool brengen - en alzoo orde en regelmaat tot in het oneindige. Uwe zending, o mensch, is te denken, te werken, maar tevens nederig den knie te plooien, en eere te brengen aan wie eere toekomt - dat is aan het Alpha en Ommega.'

De zee had me eene geduchte les gegeven, of liever, ze had me tot waarheid en plicht geroepen. Het gejuich der kinderen, het belgeklingel der ezels, het gelach der badgasten riep mij tot het strand terug en scheen mij te zeggen, dat ik juist niet gekomen was om te philosofeeren, maar wel om te genieten, zoo als alle anderen deden. Waarom

ook mijn arm hoofd gedurig afbeulen, en niet genieten zonder nadenken, even als die wufte menigte, even als die schoone, zorgelooze en mild verteerende vrouwen, of liever even als de kinderen, die op het duinzand rollen en spelen? Waarom? Omdat er een eeuwig 'waarom' een gedurig vernieuwd vraagteeken in mijnen geest oprijst. Of ik hier droomend neêrzit, ginds door de menigte slenter, of ik menschen of ezels - ik verwar dikwijls de laatsten met de eersten - natuur of kunstwerk, levenden of dooden zie, ik vind altijd mijn dikwijls onoplosbaar vraagteeken, en terwijl de moderne beschavers - hier vertegenwoordigd door een bultigen krantenjongen - beweren *alles* te begrijpen, dub ik op ieder oogenblik, gelijk mijn kleine jongen op zijn *a, b, c.*

Blankenberghe 1874.

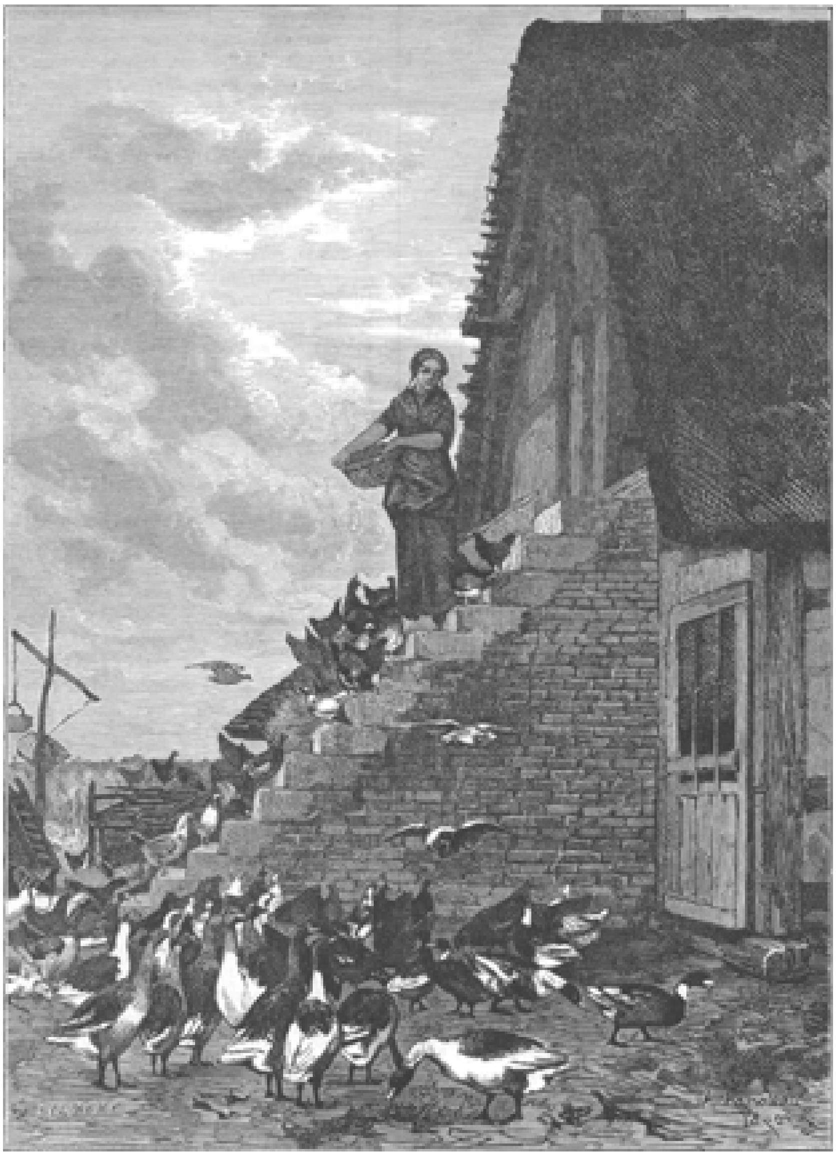

TE ETEN GEVEN.

Ze deugde niet.....

door Andersen.

Voor het geopende venster stond de burgemeester; hij stond daar in zijn fijn overhemd, had breede opslagen aan zijn mouwen, eene speld op de borst en was bijzonder zuiver geschóren. En dat had hij eigens gedaan. Wel is waar had hij zich een sneêke gegeven, doch daar had hij een stukske plaaster opgeplekt.

- 'Hoor eens hier, kleine!' riep hij.

Die kleine was niemand anders dan het zoontje van de arme waschvrouw; juist ging hij voorbij en had eerbiedig de klak afgenomen. De klep der klak was in 't midden door gescheurd, maar alzoo kon hij ze des te gemakkelijker oprollen en in den zak steken.

De knaap stond daar, in zijne armoedige, maar zindelijke en met zorg gelapte kleêren, met zware klompen aan de voeten, zoo eerbiedig als hadde hij voor den koning gestaan.

EEN RUSSISCH HUISGEZIN.

- ‘Gij zijt een brave en beleefde jongen,’ zegde de burgemeester. ‘Uw moeder zal zonder twijfel ginds aan de rivier de wasch spoelen, en wat ge in den zak hebt, moet gij haar zeker brengen. Dat ziet er heel slim uit met uwe moeder. Hoeveel hebt ge daar wel in?’

- ‘Een half maatje,’ zegde de jongen zacht en verlegen.

- ‘En dezen morgen heeft zij nog zoo veel gehad?’ ging de burgemeester voort.

- ‘Neen, gisteren,’ liet er de jongen op volgen.

- ‘Twee halfjes maken een heel... Zij deugt niet.... 't Is ongelukkig met die soort van menschen. Zeg aan uwe moeder, dat zij beschaamd zijn moest, en wat u betreft, wordt nooit een dronkaard. Maar dat zult ge wel worden.... Arme jongen! ga maar heen.’

De knaap gang heen. Hij hield de klak in de hand en de wind, die met zijne blonde haren speelde, deed de lange krullen opfladderen. Hij sloeg den hoek der straat om en ging het steegske in, dat hem naar de rivier leidde, waar zijne arme moeder aan de waschplaats in het water stond en het goed spoelde.

De molensluis stond open en daarom was er sterke stroom in het water; zoo nijdig, sleepte de stroom het beddelaken mêe, dat hij de bank schier omwierp en de vrouw zich daar tegen verweren moest.

- ‘Ik was haast weggespoeld,’ zegde zij. ‘'t Is goed dat gij komt, want 't is noodig, dat ik mij wat krachten geef. 't Is koud in het water en ik sta hier nu al zes uren. Hebt ge wat meêgebracht?’

De jongen gaf haar de flesch, de moeder zette die aan den mond en klokte.

- ‘Dat doet goed,’ zegde zij; ‘dat geeft warmte! 't Is even goed als warm eten en niet zoo kostelijk. Kom, jongen, drink ook eens. Wat ziet ge bleek! Gij lijdt koû in uw dun pak. Nu, 't is ook al najaar. Hè, wat is het water koud! Als ik maar niet ziek word, maar, neen, dat zal niet. Geef me nog een slok en proef ook eens, maar slechts een klein droppeltje. Gij, arme, goede jongen, gij moogt u dat niet gewoon maken.’

En nu ging zij de brug om, waarop de jongen stond en kwam op den kant. Het water liep taplings van de strooien mat, die zij zich om het lijf had gebonden, alsook van haren rok.

- ‘Ik slaaf dat het bloed mij schier uit de nagels drupt, doch ik doe het met voldoening, als ik u maar eerlijk groot brengen kan, lieve jongen,’ zegde zij.

Nu kwam daar juist eene andere, doch wat oudere vrouw aan. Armoedig was haar uiterlijk en ze ging kreupel. Het eene oog was blind en daarover hing eene groote valsche krol. Het oog moest door die krol bedekt worden, doch zij deed het gebrek nog des te meer uitkomen Die arme vrouw was eene vriendin der waschter en in de buurt noemde men haar kreupele Martha met de krol.

- ‘Arme vrouw,’ zegde ze, ‘zoo hard werken en in het koud water staan! Het is wel noodig, dat gij u wat verwarmt en toch spreekt men kwaad van een of twee druppels, die gij drinkt.’

Het duurde niet lang of de waschvrouw wist alles wat de burgemeester gezegd had; Martha had alles afgeluisterd en het hinderde haar, dat men tegen een kind kwaad sprak van zijne moeder en dan nog voor een druppeltje jenever. Des te meer stiet haar die handeling tegen het hoofd, dewijl precies, op denzelfden dag, de burgemeester een groot middagmaal gaf, waarbij de wijn met flesschenvol werd gedronken.

- ‘Fijne wijn, krachtgevende wijn!’ zegde de oude. ‘Vele van die menschen drinken meer dan zij kunnen; maar dat is immers geen drinken. Zij deugen wel, ja, maar gij, gij deugt niet!’

- ‘Zoo, zoo, heeft hij met u gesproken, jongenlief?’ zegde de waschvrouw en hare lippen trilden. ‘Ha, gij hebt eene slechte moeder, eene die niet deugt! Wellicht is het zoo, maar dat moest hij toch niet zeggen aan het kind van die moeder.... Ja, er is mij reeds veel uit *dat* huis tegen gekomen.’

- ‘Hebt gij niet in dat huis gediend, toen de ouders van den burgemeester nog leefden? Dat is nu al lang voorbij. Sedert dien werd er menig vat zout gegeven en daarna mag men wel eens dorstig zijn.’

Martha glimlachte.

- ‘De burgemeester gaf vandaag groot feest,’ ging zij voort. ‘Men had echter de gasten willen afzeggen, maar te laat, het eten was klaar om opgediend te worden. Dat vertelde mij de knecht. De burgemeester kreeg een brief uit Kopenhagen, dat zijn jongste broêr dood is.’

- ‘Dood!’ zegde de waschvrouw en haar gelaat werd zoo bleek als een lijk.

- ‘Lief hemeltje, dat moet ge u zoo niet aantrekken!’ liet er Martha op volgen. ‘Doch 't is waar, gij zult hem gekend hebben in den tijd, dat gij daar in dienst waart.’

- ‘Is hij dood? Hij was een braaf en goedig man. Geloof me, de goede God roept er niet veel van zijne soort uit deze wereld.... Ach, God! alles draait rondom mij.... 't Is zeker omdat ik de flesch leêg dronk en dat kan ik niet verdragen. Ik ben in 't geheel niet wel, neen....’ en de arme vrouw omklemde de planken met de hand.

- ‘God van hierboven! Zijt gij niet wel?’ zegde Martha. ‘Houd u maar goed vast; het zal wel overgaan.... Ja, gij zijt heel zeker ziek. Kom, ik zal wel doen u naar huis te brengen.’

- ‘Ja, maar de wasch?....’

- ‘Daar zal ik wel voor zorgen. Kom, leun maar op mijnen arm. De kleine zal hier blijven en op het waschgoed passen. Later zal ik terug keeren en doen wat er nog te doen blijft. De rest heeft maar weinig meer te beteekenen.’

Het was slechts met moeite dat de waschvrouw voortging.

- ‘Ik ben te lang in 't water gebleven,’ zegde zij, ‘en ik heb dezen morgen eten noch drinken gehad. Ik heb de koorts.... O, Jesus-lief, sta mij bij, dat ik nog thuis kome.... Mijn kind, mijn arm kind!’

De moeder weende. Ook de jongen weende, en nu zat hij alleen - alleen bij de rivier en bij het natte waschgoed.

De twee vrouwen konden slechts zeer langzaam voortgaan; met sleependen gang en waggelend ging. de waschvrouw door het enge straatje, draaide den hoek om en langs het huis van den burgemeester, doch daar, vlak voor het huis, zakte de ongelukkige op de kasseien neêr.

Eenige menschen liepen rond de gevallene te samen, en de hinkende Martha pikkelde het huis binnen om hulp te vragen.

De burgemeester en zijn genoodigden stonden voor het venster.

- ‘Och, dat is de waschvrouw,’ zegde hij. ‘Die heeft weêr meer gedronken dan zij dorst had. Neen, die zal nooit deugen. Jammer is 't voor haar lieven jongen. Ik hoû veel van dat kind, maar de moeder, neen, die deugt niet.’

De waschvrouw kwam weder bij; men droeg haar in heure armzalige woning en men legde haar te bed. De brave Martha maakte eene kom warm bier met suiker en wat boter. Beter geneesmiddel dan dit kende zij niet.

Dan ging zij naar de rivier, spoelde slecht, maar goed meende zij 't wel. Zij trok eigenlijk het goed maar eens door het water en wierp het in eene mand.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit het leven van een door en door geleerd man, Door August Snieders. (*Vervolg en slot.*)

'Of zijt gij,' gaat Hein voort, 'wellicht die rechtopgaande klavier, welker snaren zoo welluidend klinken als er op geslagen wordt?.... Zou Mr. Burtel, behalve door en door knap man, nog de q u a l i t a s hebben dat muziekaal instrument te zijn, door Pantaleon Hebenstreet uitgevonden?...'

En al de congresleden hieven de rechterhand op, alsof zij de proef op den door en door knappen man wilden nemen.

'Laat ons ordelijk voortgaan, Mijnheeren,' zegde Hein. 'Na deze beteekenis komt de quaestie van Pantalon, als arlekijn van het kluchtspel en dan die van Pantalon, als mensch die allerlei kromme sprongen maakt om zijn doel te bereiken....'

Mr. Burtel voelde zich rood worden, ja, hij dacht dat zijn hoofd op dat oogenblik het uitzicht moest hebben van eene roode kool op welker kruin het gesneeuwd had.

Al wat er echter gezegd werd, was diep geleerd.

Nu vroegen twaalf leden te gelijk het woord; alle twaalf trokken groote papieren uit en begonnen voor de vuist te lezen, zooals dit op geleerde congressen past, en eer er tien minuten verloopen waren, vielen aller hoofden op de borst. Uren lang spraken de redenaars voort. Eindelijk sliepen ook deze. Allen sliepen, behalve Mr. Burtel, en hij hoorde niets meer dan het zware tikken van het horloge dat Hein in de band hield; want Hein wilde niet dat elke groep redenaars langer dan zes en dertig uren het woord hield. Overigens zoo luidde het zeer wijselijk opgestelde programma.

Le diner est servi! riep plotseling de hôtelhouder van den *gouden Aap*. De congresleden sprongen recht, juichten de sprekers toe, stemden al de punten, en Hein verzekerde dat de landbouw rijke vruchten van de werkzaamheden zou inoogsten.... en dat is ook mijne overtuiging, want er is niemand die beter de noodwendigheid der congressen begrijpt dan ik.

Hoezeer Mr. Burtel ook de beenen bewoog, tot aan het hôtel de *gouden Aap* kon hij niet geraken: hij zette zich dan ook op een steenen paal, op den hoek eener straat, neêr en at het stuk peperkoek dat Hein hem gegeven had, even als hij gedaan had toen hij nog schooljongen en dus nog geen door en door knap man was.

Hein, overal Hein: tusschen de harddravers reed de student op een wit, knokkelig paard, of liever op een geraamte van een paard; het orkest werd door Hein, op dien scharminkel gezeten, gedirigeerd en al de instrumenten schenen te lachen en spotten met den door en door knappen man...

Er werd gebeld; Mr. Burtel werd wakker.

Zoo akelig had hij nooit gedroomd, neen, gewis niet!

Mr Burtel ging, zooals ik zegde, zelden uit en gewis niet tweemaal op één dng: nu echter, na een zoo akelig visioen, was het hem te benauwd in zijne kamer. Hij wilde zich als het ware overtuigen, dat hij inderdaad gedroomd had.

Ja, gewis het was een droom; want nauwelijks heeft hij tien stappen in de straat gedaan, of het groeten, rechts en links, vangt andermaal aan. Mr. Burtel geniet nog altijd aller achting.

Hij heeft niet op een houten paardje in den mallemolen gezeten en, op eenen steenen paal, een stuk peperkoek opgesmuld: Mr. Burtel is niet vernederd.

Op de muren zijn nog altijd de groote plakbrieven vastgemaakt: de tentoonstelling heeft dus nog geen plaats gehad. Wat meer is, ginds op het plein, hoort hij hameren, ziet hij het geraamte der tent oprijzen, in welke de 'exhibition' moet plaats hebben.

Goddank, het laatste gewicht valt van zijn hart!

De timmerlieden hameren, kappen, schaven; de schooljongens klouteren juichend, als ratten op balken en planken; de herbergier en de bakker staan in de avondkoelte, voor hunne deur, een pijpje te rooken en zien het werk vorderen.

Neen, neen! de tentoonstelling en het congres behooren nog niet tot den verleden tijd; zij worden nog door den toekomenden tijd gekenmerkt! Doch nog altijd is er een zwarte wolk aan Mr. Burtel's hemel: hij gevoelt maar al te wel dat, als hij de worsteling met dien helschen student durft aannemen, hij in deze bezwijken zal.

Juist komt zijn broêr, de grutter, daar aan; die ook gaat eens naar den bouw zien, zoo als ieder deftig en beschaafd man in ons stadje deed. Huib is gelukkig en vereerd zijnen 'advokaat' daar te vinden; doch deze luistert niet naar het vuurwerk van opmerkingen dat aan broêr ontschiet; hij vraagt plotseling, 'of Hein ook naar het congres komt?'

Dat was voor Huib eene moeilijk te beantwoorden vraag.

Wel is waar wist hij, dat de student reeds geschreven had, dat hij bepaald had gezegd, met eenige zijner universiteits-vrienden aan de harddraverij te komen deelnemen; maar hij wist niet welken indruk iets dergelijks op oom zou hebben gemaakt.

'Nu,' liet deze er echter onmiddellijk op volgen, 'nu dat zal mij genoegen doen.'

Huib stond over die woorden als verbluft.

'Schrijf hem, Huib,' hervatte Mr. Burtel, 'dat ik hem met genoegen ten mijnent zal ontvangen.'

Dat was een goede tijding voor den grutter en nu zou Griet ook zoo blij zijn 'als een kermisvogel.' Alles was dus vergeten en vergeven. Nu, des te beter, en de door en door knappe man ging buiten het stadje om en hoorde in den heerlijken avond de kikvorschen eenen schoonen dag te gemoet zingen.

X.
De groote dag.

De groote dag voor ons stadje, en tijdens welken Mr. Burtel de la Roussillarde als de meest vereerde schitteren zou, was aangebroken. De torenklok had dien dag begroet, het kanongebulder had hem wijd en zijd verkondigd, vlaggen en wimpels wapperden; het marktplein, rondom de tent, stond vol kramen en curiositeiten; het stofregende niet en de zon gloeide aan den hemel.

Alles ging naar wensch; alles was het tegenovergestelde van 't geen Mr. Burtel vroeger gedroomd had.

Het anders zoo stille huis van Mr. Burtel de la Roussillarde was vol beweging. Op de bovenkamers hoorde men een gedurig gestommel; 't waren de logés, 't waren Mijnheer Tittengang, Mevrouw Tittengang, twee of drie kleine Tittengangetjes en eindelijk de oudste dochter, het blondje van voorheen, die een paar uren geleden met het spoor waren aangekomen, en nu bezig waren zich op eene champêtre manier te kleeden. Immers op een landbouwfeest moet alles champêtre zijn?

Van tijd tot tijd stapte een vreemdeling langs Mr. Burtel's venster: het zakje, dat hij in de hand droeg, duidde een congreslid of een exposant aan; soms ratelde er ook een vigilant voorbij. Zou dat de minister wellicht zijn? Och neen, die kwam eerst morgen. Nu, om het even, Mr. Burtel de la Roussillarde is gereed; hij staat in de voorkamer gansch in het zwart, met wit vest, witten halsdas en witte handschoenen - zoo omtrent, maar, ik zeg het fluisterend, als een kellner, die aan een bruiloftstafel gaat dienen.

In zijn linker binnenzak zit zijne redevoering, en tienmaal steekt hij de hand in den zak, om zich te overtuigen dat ze nog wel degelijk daar zit. Overigens de man heeft eene voortreffelijke voorzorg genomen: hij heeft het papier met eene speld aan de voêring van zijn kleed vastgemaakt.

Neen, neen! in de verlegenheid zal hij ditmaal niet gebracht worden.

Eensklaps laat zich in de verte een hevig geklos en gestommel hooren. Mr. Burtel ligt het gordijntje op en ziet de straat in. Hemel, Wat is dat! In gerekten draf komen daar tien of twaalf ruiters binnen. Het vuur wordt uit de steenen geketst: de glasruiten dreunen. Overal worden de gordijntjes opgelicht of komen de buren buitengestormd; de straatjongens roepen hoerrah!

Mr. Burtel wordt bleek als een lijkdoek en er kriemelt iets hoogst onaangenaam door al zijne ledematen.

Verbeeld u, dat aan het hoofd der groep ruiters, die langs zijn venster is gestormd, zich bevin.... ja, lezer, 't is akelig!..... Hein, de ongenadige Hein en dat al zijne volgelingen studenten zijn, misschien nog ongenadiger wijsneuzen dan hij.

En op wat paarden zaten die knapen! Scharminkels waren het oude, magere knollen, zoo als Mr. Burtel eens in zijnen droom had gezien. Met het spoor komen, neen! dat was niet studentachtig. Een student moet altijd doen, wat een gewoon mensch niet doet. Daarom hadden die ‘zwendelaars’ waarschijnlijk een halven nacht op die schragen van paarden geschokt, en wie weet! in wat toestand de ruiters zich bevonden. Tien of twaalf schavuiten van dien aard.... daartegen was gewis de policie van ons stadje niet bestand.

En nog erger dan dat. Toen Hein, als een Napoleon met zijn staf, voorbij ooms huis reed, moet men boven, op de logeerkamer, de gordijntjes hebben opgelicht, want Hein zag op, wuifde met zijne witte muts en gansch de stoet volgde het voorbeeld van den aanleider.

‘Hé,’ hoorde Mr. Burtel eensklaps eene heldere stem uitroepen, ‘hé, neef, dat zal vr ooi ijk zijn. Hebt ge ze gezien? Altemaal studenten!’ en de huisheer herkende en bemerkte Mijnheer Tittengang, een kort, dik en blozend manneke, dat gansch in het wit gekleed was en zijn zwadderkaken, door een breedgeranden panama deed beschaduwen.

'Hé, dat vind ik recht aardig!' zegde Mevrouw Tittengang, eene lange, magere, witte dame met een klein rond hoedje, dat haar schier op den neus rustte, en welke laatste veel op een eendenbek geleek. Het lieve blondje, dat er in haar, ook al wit, kleedje alleraantrekkelijkst uitzag, schudde de lange blonde krullen, onder haar met roode kolroozen versierd stroohoedje; maar Daatje zweeg, want zij wist wel dat ze geen tweemaal bij neef zou zijn komen logeeren, indien ze niet van dien studenten-inval was verwittigd geworden.

'Ja, ja,' stamelde Mr. Burtel, 'vroolijke jongens, vroolijke jongens.'

'O, ik hoû dol veel van studenten!' zegde het dik kereltje.

'Des te beter, neef, des te beter,' mompelde andermaal Mr. Burtel. 'Gij zult, hoop ik, gelegenheid vinden om kennis met hen te maken...'

Hein werd in plechtige audiëntie toegelaten, want oom had hem ontboden en thuis had men hem reeds overtuigd, dat oom allerbest jegens hem gezind was. Er speelde een ietwat satanische glimlach rond Hein's lippen, bij het vernemen dezer tijding. Ja, inderdaad, altijd is mij het denkbeeld bijgebleven, dat de student juist niet met vredelievende inzichten naar het congres en de harddraverij was gekomen.

Wat werd er in het kabinet van oom Burtel tusschen deze en Hein besproken? Ik weet het niet, maar dat uit de onderhandeling de vrede ontstond, werd mij bewezen, dewijl ik een uur nadien Hein met de familie Tittengang zag flaneeren De schelm had het blonde Daatje aan den arm, een kleine dikke student in de rechten gaf den arm aan de lange, magere en scherpneuzige Mevrouw Tittengang; een aantal studenten, rookend, lachend, koutend, omringden Mijnheer Tittengang, die de twee of drie Tittengangetjes bij de hand hield.

't Was voorwaar een gansche stoet, die, wel is waar, de tentoonstelling bezocht, eens eventjes in de zaal van het congres verscheen, maar voor het overige den brui gaf van ossen, schapen, komkommers en geleerde redevoeringen, en in den loop des namiddags in oom Burtel's tuin een stroom van Rudesheimer en Hochsteiner dronk, toasten sloeg, pereats aanhief, iö vivats zong, Mijnheer Tittengang benoemde tot het lidmaatschap van alle bedenkelijke studentenkringen, dat van Momus niet uitgezonderd, en hem eindelijk den titel verleende van docter *ad honoris causa*.....

XI.
Rustige dagen.

Acht dagen waren er sedert het gedenkwaardige congres, dat met gouden letteren in de annalen van ons stadje zal geschreven blijven, en ten eeuwigen dage den roem van een door en door knap man, van Mr. Burtel de la Roussillarde, vèstigdê - acht dagen waren er verloopen, toen de man, afgemarteld door al de bewezene eer, zooa's hij zelf nederig verklaarde, in zijne studeerkamer gezeten was. Neen, gewis, hij wist niet dat hij zelfs een zoo door en door geleerd man was in zake van landbouw en harddraverij.

Tien woorden, behalve zijn geschreven redevoering, had hij gesproken tien! Maar die tien woorden moeten meer dan tien in-octavo's gewogen hebben, waarop sukkelaars zoo als wij, tien jaren zitten te dubben en te suffen, want, ziet eens! ter belooning der diensten aan landbouw en harddraverij bewezen, heeft Zijne Excellentie de minister hem het ridderlint in het knopsgat gestrikt, en alzoo Mr. Burtel de la Roussillarde onder de verdienstelijke mannen van het vaderland gerekend.

Dat wij toen het geluk hadden onze, behoorlijk aan den hoek omgevouwen, kaartjes te plaatsen, dat er toen serenades, aubades, ovatiën, van allen aard gegeven werden, laat zich gemakkelijk begrijpen; dat wij toen, bewoners van ons stadje, gelukkig, tiendubbel gelukkig waren een zoo door en door knap man in ons midden te bezitten, en wij tien dagen lang gedurig bedreigd werden, ten gevolge der immer zwellende geestdrift, de knoopen van ons ondervest en wat dies meer te zien springen - dat zal gewis niemand ter wereld ons ten kwade duiden.

Alles lachte den door en door knappen man toe. Overal was het voor hem zonneschijn. De kinderen, de kippen en de musschen staarden met eerbiedvolle bewondering den gelukkige achterna. Alleen de ossen en koeien behielden die koele, die domme onverschilligheid, welke hun eigen is, ofschoon zij wel moeten geweten hebben dat zij hem de noodige aanbevelingsbrieven hadden achtergelaten. Dat uiterlijke, als of Mr. Burtel de la Roussillarde hun vreemd was, werd in *Diligentia* zeer kwalijk genomen, en meer dan ooit werden die onbeschaafde dieren, door de kundige en ondervindingrijke landbouwers van ons stadje, die zoo schitterend op de

hoogte der landbouwkunde waren, sedert zij in de sociëteit een abonnement op eene door een diep geleerd heer geschreven landbouw-courant hadden genomen - werden die onbeschaafde dieren, zeg ik, door elk fatsoenlijk man vermeden.

Die stomme oppositie verwekte dan ook geen wolkje aan den helder blauwen en zonnigen hemel van den door en door knappen man. Alle hinderpaal, alle tegenkanting was verdwenen en zelfs Hein, die vroeger zoo licht 'pttt!' zeggende Hein, vond, even als het blonde Daatje, dat oom Burtel een zoo gloeiend geleerd man was, dat alles rondom hem wegsmolt als boter voor de zon - eene beoordeeling, die ik, nederig bewonderaar van alle door en door knappe menschen, zoo als Mr. Burtel de la Roussillarde, gaarne bijtreed.

Antwerpen.

[Nummer 49]

Barthélémy Dumortier.

Barthélémy Dumortier is een van de schoonste figuren der belgische volksvertegenwoordiging, van welke hij dan ook sedert vele jaren deel maakt. Den 3 april 1797, dus in het woelige tijdvak der fransche omwenteling, te Doornik geboren, heeft de ijverige en geleerde man zijn 74e jaar bereikt, en mag hij nog op een helder hoofd, op een voortreffelijk geheugen roemen.

BARTHÉLÉMY DUMORTIER.

De kruidkunde was, tot in 1825, de geliefkoosde studie van den jongen Barthélémy. Na te Parijs eene wetenschappelijke opleiding te hebben genoten, bezocht hij Duitschland, Zwitserland, Schotland, Engeland en andere landen van Europa. Wij kennen eenige schriften van den heer Dumortier, uit dat gedeelte zijns levens, welke verschillende natuurvakken behandelen.

Omtrent gemeld jaar wierp hij zich in de oppositie, tegen liet gouvernement van koning Willem, aan wien de Katholieken zijne protestantsche strevingen niet konden vergeven. Die oppositie, in een Henegauwsch blad gevoerd, deed den heer Dumortier tot lid der Provinciale Staten, in Henegauwen, benoemen.

De jonge politieker werd een der groote drijvers van het algemeen petitionnement, ter herstel der katholieke grieven, en eens de September-beweging ontstaan, nam hij als kolonel der burgerwacht te Doornik, aan deze een werkzaam deel.

Toen de eerste belgische vertegenwoordiging beroepen werd, trad Dumortier op als vertegenwoordiger, te Doornik en te Soignies. Wij zullen den heer Dumortier in

zijne staatkundige loopbaan niet volgen; de behandeling van deze zou verre buiten de grenzen van onze ruimte loopen. Laat ons enkel aanstippen, dat de redenaar - dien men den belgischen O'Connell noemde - in alle groote vraagpunten het woord voerde, en hoofdzakelijk in de beraadslaging over de gemeente- en provinciale wetten, en in die over het traktaat der vier en twintig artikelen, in 1838.

De heer Dumortier heeft een aantal brochuren, verschillende vakken behandelende, geschreven - wij zegden het reeds voor wat de natuurkundige betreft. Onder deze schriften vinden wij er ook eenige met betrekking tot de geschiedenis, zoo als die over de geboorteplaats en de ouders van den beroemden Rubens.

Vele van die schriften zullen echter niet blijven. Wat van Barthélémy Dumortier echter stellig blijven zal, is de roem zijner parlementaire loopbaan.

Als redenaar bezette hij lange jaren eene eerste plaats in het belgisch parlement; hij improviseert met eene schitterende gemakkelijkheid en toont, in zijne redevoeringen, wij herhalen dit, eene frischheid van geheugen, die velen hem moeten benijden.

De heer Dumortier is, sedert vele jaren, vertegenwoordiger van Rousselaere.

Het portret van den verdienstelijken man werd door Gallait geschilderd, en is een der schoonsten welke deze meester ooit leverde.

De suiker.

Suiker is eene zelfstandigheid, welke, in oneindig groote hoeveelheid, in onze huishoudens verbruikt wordt, en weinige menschen weten echter, hoe die nuttige stof verkregen wordt. Wij genieten, doch wij denken geen oogenblik na, op den oorsprong en de voortbrengst van hetgeen wij genieten.

Een groot getal vruchten bevatten suikerdeelen; doch de plant, die ons den meesten voorraad oplevert, is het suikerriet, terwijl de inlandsche beetwortel slechts sedert eenige jaren eene ruime plaats daarin heeft bekomen. De beetsuikerfabrieken zijn zelfs in België eene aanzienlijke nering geworden.

Het suikerriet is van ouds gekend; reeds op het einde der 13e eeuw werd de plant uit Indië naar Arabië, van daar naar Egypte en andere Staten overgebracht, en wordt thans in een aantal tropische landstreken geteuld. Even als de petroleum voor eeuwen reeds gekend was, doch enkel bij sommige volkeren als een geneesmiddel gebruikt werd, zoo ook werd de suiker voorheen als een zoodanig middel beschouwd.

Vooral sedert het invoeren van de beetsuiker, is de prijs schier voor ieder huisgezin toegankelijk. Nood breekt wet! Toen tijdens het eerste keizerrijk Frankrijk, van alle kanten ingesloten, de vreemde producten missen moest, zocht het, door de voortbrengsels van eigen bodem, in dit gemis te voorzien. Het suikerriet was een dezer gemissen; de beetwortel kwam dit echter ruimschoots aanvullen. Wie weet, hoevele andere gewassen onder onze voeten groeien en die ons, als de wetenschap zal gesproken hebben, niet meer schatplichtig van den vreemde zullen maken!

De beetwortel wordt in october gerooid en, gelijk de aardappel, in kuilen bewaard. Als deze vrucht in de fabriek moet worden gebezigd, wordt zij eerst zorgvol gezuiverd van alle zand en steentjes, en daarna door een cylinder, van binnen van scherpe tanden voorzien, tot eene pap geraspt.

Alle fabrieken hebben geene machinen, zoo als die welke wij hier aan den lezer voorstellen; in de fabriek, wier opgaaf hier wordt gevolgd, wordt de beetwortelpap in wollen zakken gedaan en onder met stoom gedreven persen zoodanig gedrukt, dat de suikerdeelen zich van het overige scheiden en men bekomt, zegt een tijdschrift artikel, soms negentig en zelfs honderd pond suikerachtig vocht op honderd pond beet.

Het uitgeperste vocht ziet er zwart uit en is zeer onklaar. De gisting zou zich, ware het blootgesteld aan de lucht, onmiddellijk opdoen en 'een groot gedeelte der daarin voorhanden zijnde suiker zou verloren gaan. Het is dus noodzakelijk, zoodra mogelijk

de eiwitstof, die in het vocht gevonden wordt en het meest aan gisting onderhevig is, daaruit te verwijderen.'

Om die nieuwe zuivering te bewerken, wordt het vocht in de vergaêrbakken met wat kalk vermengd, en in ketels, verwarmd door heeten stoom, langs koperen buizen aangebracht, overgestort. Op een bepaalden graad van warmte jaagt men een stroom koolzuur door de siroop, hetgeen het zakken der onzuivere deelen verhaast en weldra loopt de gezuiverde stof in de vergaêrbakken, om in de filtreermachine nogmaals eene nieuwe en nauwgezette zuivering te ondergaan.

Na die eerste carbonisatie wordt het nat met gemalen beenzwart geklaard. Beenzwart heeft de eigenschap de kleur weg te nemen, en speelt dus eene groote rol in de toebereiding. Eene tweede carbonisatie, gelijk aan de eerste, volgt nu, aanvangende met de vermenging van kalk, koolzuur, enz., tot dat het vocht, in eene filtreermachine met beenzwart overgestort, eindelijk zuiver te voorschijn komt en aan de uitdamping onderworpen wordt.

Deze uitdamping, zegt meer gemeld schrijven, wordt door een drievoudig toestel bekomen, of beter gezegd, door den driedubbelen ketel, dien men op de groote print ter linkerzijde ziet. Laat ons trachten de drieledige werking te doen begrijpen: 'De siroop komt eerst in een ketel, waarin door eene luchtpomp de drukking der lucht een vierde gedeelte verminderd wordt. De suiker loopt door pijpen, van elkander gescheiden; in de ruimte, waarin zich die pijpen bevinden, speelt een dampstroom, die door eene machine wordt voortgebracht. De siroop wordt gedurig tot een hooger warmtegraad gevoerd; zij wasemt uit en geeft een damp, die in een tweeden en derden ketel, met eene pijp voorzien, gebracht wordt en voldoende is om de siroop, die daarin loopt, te doen koken, want de persing in deze ketels is nog minder dan die welke in den eersten ketel bestond.'

Alzoo de stoom, 'die in deze machine diende om het suikerachtig vocht te doen koken, veroorzaakt in den eersten ketel een stoom, die naar de twee andere ketels gevoerd wordt en het vocht daarin aan het koken brengt.' De uitdamping laat eindelijk eene dikke, slijmerige pap achter, die aan de kristallisatie wordt onderworpen. De daarin nog voorhanden zijnde siroop wordt er door eene draaiende machine uitgewrongen, en de suiker eindelijk door stoom gedroogd, in zakken opgegaard en naar de raffineerderij overgebracht.

Is de bewerking nu ten einde? Geenzins. In de raffineerderij wordt de bekomene stof andermaal gesmolten, met beenzwart en ossenbloed gemengd, geklaard, gefiltreerd - niet zelden met suiker van riet gemengeld - en eindelijk nogmaals gekookt, om tot spits oploopende brooden te worden gegoten. Men ziet welke herhaalde bewerking de beet ondergaat, voor dat wij hem in onzen koffie of anderzins kunnen gebruiken.

In Antwerpen en in den omtrek ontbreekt het niet aan rietsuiker- of beetsuikerfabrieken.

Wat is nu kandij-suiker? Zuivere, witte, uitgedampte suiker. Het nat wordt in bakken gegoten, door welke draden gespannen zijn. Aan deze laatsten kristalliseert zich de suiker - een bewerking, die van het eiland Kandia, van welke zij ook haren naam ontleent, voortkomt. In het werk *Kennis en Kunst* lezen wij, dat als men in het donker een stuk witte suiker doorbreekt, dit een oogenblikkelijk phosphoriek licht geeft.

Suiker is een gezond eten, doch veel voedingsstof is daarin niet vervat. Indien het gebruik van suiker in zekeren zin aan te bevelen is, dan is dat van suikergoed, wij bedoelen *bonbons*, ten sterkste af te keuren. Zij zijn ten hoogste schadelijk voor de

kinderen en als men deze laatsten wilde benadeelen, kon men hun niets beter geven dan die gekleurde vuiligheid, die meestal geen suiker, maar *terra alba*, dus plaaster is.

De heeren suikerbakkers gebruiken nog andere vervalschingen, die echter minder schadelijk zijn; doch wat vooral moet vermeden worden is het gekleurd suikergoed, waardoor meer dan eene vergiftiging plaats had. Om rood te kleuren, gebruikt men niet zelden het schadelijk aniline; om geel te maken, guttegom of chromium; groen wordt niet zelden verkregen door ultramarijn of kopergroen. Al die stoffen zijn zeer goedkoop, terwijl de onschadelijke kleuren integendeel duur, zeer duur zijn. In dit geval is hier dus enkel lage winzucht in het spel.

Dewijl de onderscheiding van het schadelijke en onschadelijke suikergoed niet altijd mogelijk is, kunnen wij niet beter zeggen dan: onthoud u van gekleurd suikergoed aan uwe kinderen te geven.

De jonge bedelaars.

Rothwell, de vervaardiger der schilderij, waarna deze gravuur genomen is, behoort reeds eenige jaren niet meer onder de levenden. Hij was geboren te Athlone, in het jaar 1800, en ontving zijne opleiding op de teekenschool te Dublijn. Na hier zijne studiën voltooid te hebben, werd hij tot lid benoemd van de Koninklijke Akademie.

Op nog betrekkelijk jeugdigen leeftijd kwam hij naar Londen en werd medewerker van sir Thomas Lawrence, die bij zijn dood hem de

zorg toevertrouwde zijne onafgewerkt achtergelaten schilderijen, te voltooien. Rothwell begon zijne loopbaan met portretten te schilderen en hij legde daarbij veel talent aan den dag, vooral in zijne schilderingen van vrouwen, die meestal zeer bevallig van vormen en schitterend van koloriet zijn; men vindt in hem niet weinig van den geest van Lawrence. In 1847 keerde hij naar Ierland terug, maar bleef daar slechts drie of vier jaar. Mismoedigd geen beschermer te vinden, stak tij het Kanaal over naar Parijs; hier en te Brussel werden zijne werken meer op prijs gesteld. Hij stierf te Rome in 1868.

Rothwell schilderde eenige genre-stukken, van welke de 'jonge bedelaars' een van de beste is. Wij weten niet juist den datum, maar waarschijnlijk werd het in Ierland vervaardigd, want het gezicht van het meisje is door en door Iersch.

Engelsche kunstkenners maken eenige aanmerkingen op deze schilderij: ten eerste is het paar veel te fatsoenlijk gekleed voor bedelaars van dat land of liever ook van elk ander land; daarbij zijn de gelaatstrekken te vroolijk, te opgewekt, te levenslustig, zoodat men het hen kan aanzien, dat zij met de armoede lachen of liever haar in het geheel niet kennen. Maar niettegenstaande deze al of niet gegronde opmerkingen, blijft het een werk van zeldzame verdienste, even schitterend van opvatting als degelijk in uitvoering.

De portefeuille van den wandelaar.

Het was een zonnige middag, op het laatst van juli, toen ik den weg insloeg naar Uytkerke, op een klein kwartier uurs van Blankenberghe - een dorpke, wiens flinke toren den wandelaar uitlokt. Het ligt langs den ouden steenweg op Brugge, die, wat het noorden betreft, met heel of half doode kanada's is beplant. Deze bekomen slechts eenigen groei naar gelang men meer landwaarts gaat, dat is naar gelang de boomen meer aan den noorden- of noordwestenwind onttrokken worden. Doch de bodem zelve, van de schrale duinen afwijkende, wordt vruchtbaar; het akkerland draagt op dit oogenblik goed geladen tarwe, tusschen welker goudgeel hier en daar nog eene enkele roode kolroos schittert. Gansch de oppervlakte, rechts en links van den weg, heeft reeds die najaarskleur, welke wij ten onzent eerst voor goed in de maand September opmerken. De zon schijnt helder; 't is duchtig warm; geen windeke doet een stofke opdwarrelen. De steenweg is stil en doodsch. Zal hij nog zoo zijn, binnen vijftien of twintig jaren? Als Blankenberghe, dat door het grondgebied van Uytkerke is ingeklemd, zich blijft uitbreiden, zullen de huizen der Kerkstraat welhaast de gemeente Uytkerke bezetten, en huis neven huis, villa neven villa langs den steenweg plaatsende, eene onmeetlijk lange straat vormen, die tot de kom van het dorpke zal uitloopen.

Onze kinderen, misschien wij zelven, zullen die verlengde Kerkstraat nog zien. Op de plaats waar nu het gouden graan naar den maaier wacht, waar het vee log en loom graast, waar de draaiende molenwieken ons schijnen toe te wenken, zullen huizen en villa's met bloemhovingen staan, en de tramway, van Uytkerke naar Blankenberghe, zal de badgasten naar en van het strand terugbrengen. Het leven van dit noordelijk deel der provincie West-Vlaanderen gaat van Blankenberghe uit en niet alleen de omliggende dorpen leven van dit visschersplaatsje, maar zelfs het voorheen zoo fiere Brugge, de 'grafelijke schoone' gevoelt dat de adem der herleving van den zeekant

waait. Zal Uytkerke echter, in geval dezer verbinding met de badplaats, wel het oude Uytkerke blijven - dat is, dat vrome, eenvoudige, aartsvaderlijke dorp van voorheen? Zullen de oude zeden niet verloren gaan, die nu zoo ongeschonden bewaard blijven, enkel omdat het nog door een zandigen steenweg van de badplaats gescheiden wordt?

Zijn te Blankenberghe de inwoners visschers, te Uytkerke vindt men enkel landbouwers en ambachtslieden, wier vak met den landbouw betrekking heeft. Vroeger heeft Uytkerke echter eene haven gehad, doch even als de zee en de spelende wind de greppels en voren, door kinderen gemaakt, effen veegt, even zoo is die waterkom spoorloos verdwenen; even zoo is de ‘heerlijkheid’ van Uytkerke door den stroom des tijds en de omwentelingen verdwenen. Het dorpke heeft zijne geschiedenis in de beurtelingsche beroerten van den lande. Welk hoekske ook ontsnapte vooral aan de twee groote bewegingen, die der 16e en die der 19e eeuw? Welk deeltje van België werd niet gebrandschat, geplunderd en aan de bloedigste dwingelandij overgeleverd? Wilt ge ten dezen op zichte eenige niet onbelangrijke inlichtingen over Uytkerke vernemen, lees dan het kleine *Parochieboek* van kanunnik de Tanghe.

Ik herinner me daarin een aardig proces te hebben gelezen, hetwelk doet zien dat de Uytkerkenaars der 18e eeuw, al ruim zoo scherp op het punt van etiquette waren, als onze tegenwoordige diplomaten. Er was spraak van een simpelen voorrang in eene processie, en dit punt heeft aanleiding gegeven tot een geschil, dat langen tijd duurde en aanzienlijke onkosten na zich sleepte. De parochie-kerk van Blankenberghe stond op het grondgebied van het Brugsche Vrije en dit zelfs strekte zich tot op zekeren afstand in het stedeken uit. Ging nu de groote processie uit, dan moest deze den grond van het Vrije betreden. De heeren van dit laatste eischten dan ook dat hun vertegenwoordiger te Uytkerke - die den titel voerde van ‘beryder,’ hetgeen gelijk stond met den titel van schout of baljuw - den voorrang hebben zou in dien optocht, zoo lang deze hun ‘territoor’ betrad. De schout van Blankenberghe eischte, van zijne zijde, de eer van het eerst achter het Hoogwaarde te gaan. Hoedanig de moeilijkheid beslissen? De Salomons uit den raad van Vlaanderen, voor welke de zaak gebracht werd, deden eindelijk eene uitspraak, die allen en niemand bevredigde.

De raad van Vlaanderen besliste dat de eereplaats aan den ‘beryder’ van Uytkerke, aan den eersten vertegenwoordiger van de heeren van het Brugsche Vrije, toekwam. Wat vernedering voor den baljuw of schout eener stad, tegenover een dergelijk ambtenaar eener kleine parochie! Het vonnis streek echter zalf op de wonde. Het bepaalde dat de baljuw naast den ‘beryder’ mocht gaan, doch bij die bepaling was andermaal een bewijs van ondergeschiktheid gevoegd, want de schout moest de roede - het teeken der waardigheid, zoowel hier als elders in onze gewesten - met de punt nederwaarts dragen, zoo lang hij het gebied van Uytkerke betrad. Zoo haast echter de processie op het Blankenbergsche grondgebied kwam, mocht de ‘beryder’ den schout zelfs niet meer vergezellen, maar moest zich verwijderen. Dit mag een vonnis heeten, waarin ‘gegeven en genomen’ werd! Het bewijst echter hoe jaloersch onze voorzaten op de prerogatieven en voorrechten hunner gemeenten waren, en hoe zij de toepassing hiervan tot in de minste deelen eischten.

Ik had eene voortreffelijke kennis te Uytkerke, namelijk een vluggen, verstandigen en gedienstigen jongen vriend, Lodewijk Soete, die mij beloofd had de kerk en al

hare curiositeiten te toonen. Hij sprak mij van wonderen, van sieraden en kunstvoorwerpen, welke aldaar te zien waren; doch ik wist hoe ik dergelijke aanprijzingen moest beoordeelen, zoowel hier te lande als in den vreemde. Hier echter heb ik meer gevonden, dan ik verwachtte en ik begrijp niet dat de badgasten van Blankenberghe, in niet grooter getal naar Uytkerke wandelen en zich de kostbaarheden, in die eenvoudige dorpskerk besloten, doen toonen. Zijn ze bang geworden voor de 'plukvogels,' zoo als men er, onder den naam van 'kosters,' te Brugge aantreft? Te Uytkerke hoeft men dit niet te vreezen. En al bevatte de kerk niets bijzonders, dan nog zou men haar om hare netheid, om hare blinkende zindelijkheid gaan bewonderen. De godsakker, door eenen muur omgeven, ligt rond het bedehuis, dat, na herhaalde malen verwoest te zijn, in 1642 werd her-

bouwd. De toren, een flink en net onderhouden gebouw, werd eerst in 1675 heropgetrokken. De kerk zelf is goed gebouwd, met gothische bogen en drie beuken, met een sierlijke orgelkas, die het aartal 1624 voert, met verschillend houtsnijwerk, dat echter niet van eerste orde is. Oneindig beter zijn de schilderijen, ofschoon wij niet zullen beslissen, dat zij wel degelijk van Ribeira, Daniël Seghers en zelfs van Michel Angelo zijn. Zeker is het wel dat verschillende stukken tot het tijdvak der drie genoemden behooren. Tusschen de 31 à 32 schilderstukken, in de kerk aanwezig, trok de *nood Gods*, van de italiaansche school, onze aandacht. Weinig kerken, zelfs van steden, hebben eenen kunstenschat als het kerkje van Uytkerke; geene hebben zooveel schatten in zilver en goudborduursel als die sierlijke tempel, in welken een voortreffelijk orgel, door eene bekwame hand bespeeld, de zangen des priesters en van het koor begeleid.

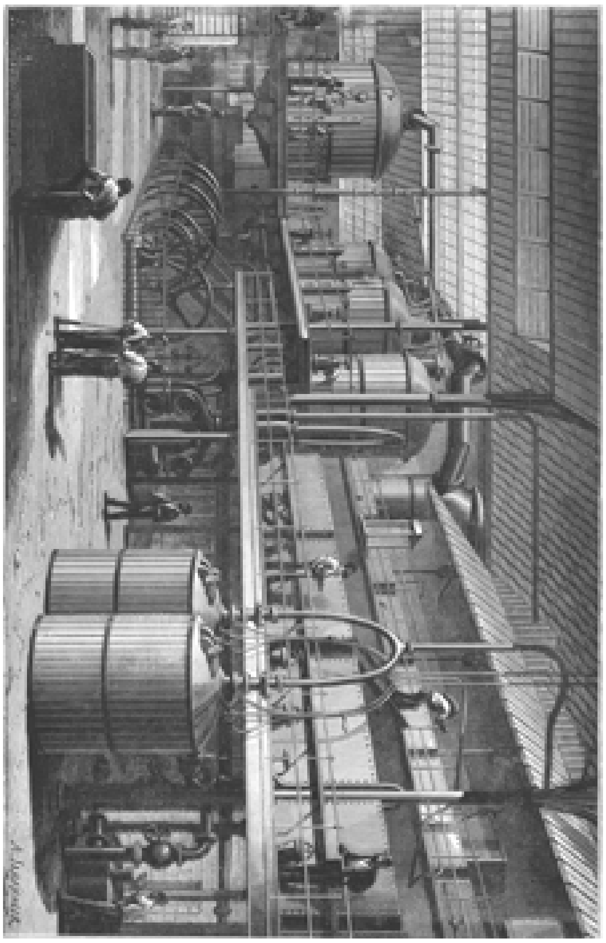

HET INWENDIGE VAN EEN BEETWORTEL-SUIKERFABRIEK.

Van alle de pastoors, welke van 1238 tot op onzen tijd, te Uytkerke

DE JONGE BEDELAARS.

fungeerden, leeft de naam van Frans Antoon van Maldeghem het levendigst in de herinnering der Uytkerkenaars voort. Aan hem is de kerkfabriek der gemeente den rijkdom verschuldigd, dien zij thans nog bezit. Pastoor van Maldeghem weigerde den eed, door de bloedige republiek geëischt, af te leggen. Hij wilde, boven alles, de oprechte dienaar van God en zijne Kerk blijven. Uit zijne kerk verjaagd en deze gesloten zijnde, dwaalde hij bij nacht en ontij in en rondom zijne parochie rond, en hoe scherp de Argus-oogen der republikeinsche handlangers ook waren, de herder wist toch zijne arme schapen te troosten en te verlichten. Toen de kerkgoederen van Uytkerke en St. Jan-op-den-Dijk door de fransche roofvogels werden aangeslagen, kocht de ijverige priester de eigendommen van den eersten kooper terug en gaf ze aan de wezenlijke eigenares, aan de kerk, weêr. In dankbaar aandenken van die edele daad, viert men den 25 augustus, den dag van 's mans afsterven te Kortrijk, waar hij tot pastoor beroepen werd in 1802, eene Mis ter zijner zielelafenis. Doch al wat dien pastoor aangaat, zult gij u laten vertellen door een wakker 86jarig man. Karel Bossée, dien ge ter zijde de kerk, in de smidse van het dorp, zult aantreffen.

Bossée is, zoo als wij zegden, 86 jaar oud, maar de man is nog zoo flink, zoo rap ter been, heeft nog een zoo helder geheugen, houdt nog zooveel van een ‘pijpken smooks,’ zoo als men in den ouden tijd zegde, lacht nog zoo gul, dat men hem er zoo wat zeventig geven zou. Spreekt hem van ‘zijn tijd’ - dat is vooral van den tijd der groote fransche revolutie - en hij zal aanvangen met de dagen dat hij koorknaap of Missendienaar was, en niet zelden den vluchtenden pastoor, bij nacht en ontij vergezelde, als hij nu hier, dan daar in eene afgelegene hoeve - nog altemaal bekend - het Misoffer voor eenige parochianen opdroeg, hen door de Sacramenten versterkte, hunne pasgeborenen doopte. ‘Mij dunkt,’ zegt Bossée, die eene memorie over de verschillende gebeurtenissen opstelde, en uit welk schrift kanunnik de Tanghe ruimschoots putte, ‘mij dunkt dat ik hem nog zie, gekleed als een molenaar, met een witten kazak, een hoogen hoed op, het haar gepoeierd en van achter (in *queue*) gebonden. Hij droeg altijd een kelksken in eene papieren doze, benevens een autaarsteentje in zijnen zak, alsook eenige andere voorwerpen, onmisbaar om Mis te lezen, 's Nachts berechtte hij de zieken en stervenden, las Mis in de bijzondere huizen of hofsteden, alwaar hij oordeelde het minste gevaar te wezen.’ Op de hofsteê van Boosenwaele, destijds bewoond door Jacob Blauwet en thans door Constant van Audenaerde, bewaart men nog den autaar, waarop de pastoor, het H. Misoffer opdroeg. Jan Brassaert was immer met de schuilplaats van den gevluchten priester bekend en deze vertrouweling verwittigd zijnde, was men zeker den pastoor, als een engel van liefde en troost, te zien verschijnen. Hoe kan het anders of in die gemeente, waar dergelijke nagedachtenis wordt levendig gehouden, moet ook den alouden, goeden geest voortduren!

Karel Bossée zal u ook, zonder den minsten twijfel, vertellen wat er in 1798 in zijn geliefd ‘Uytkerke’ gebeurde, toen zich aldaar eene batterij artillerie legerde en de soldaten hunne paarden in den tempel Gods plaatsten, terwijl het gestoelte tot paardenkrib diende. Het is nog zichtbaar op dat gestoelte, dat de fransche rossen erge kribbenbijters waren. Arsenius Herman, adjunct-mair, hoefsmid en paardendoctor, wist met een slimmen trek de kerk van dat fransch vee te verlossen. Hij, in zijne hoedanigheid van paardenarts, rapporteerde dat, bleven de paarden in de kerk, zij

onmisbaar stijve pooten zouden krijgen. Juist had men de schoone zware olmen, die het kerkhof beschaduwden, neêrgehakt en de stammen naar den zeekant vervoerd; men gaf last dat ze naar Uytkerke zouden worden teruggebracht, aldaar gezaagd en tot het bouwen van eenen stal worden gebezigd. De slimme Herman lachte in zijn vuist; hij had de verdere heiligschennis der kerk belet! Was hij slim, hij was ook een knap werkman; dat getuigt het ijzeren kruis, dat hij smeedde en in de kerk naast den preêkstoel aan den muur hechtte. Hierop leest men: 'Dit kruis is gejond aen de kerke van Uytkerke, door Arsenius Herman, meester peerdensmet a^{o} 1824.' En ter gelegenheid van dat kruis zal men u eene ijzingwekkende geschiedenis van den smid vertellen, waarvoor de verbeeldingskracht van Anna Radcliffe achteruit gaat, en die volgens ons geen schijn van waarheid heeft. Het jaartal der gift van het kruis (1824) en dat van het overlijden des 'peerdensmets' (1833) werpen gansch de vertelling om, terwijl er zeker in geen van de twee jaren, sprake kon zijn van dat dwaze sprookje van 'versmachting tusschen twee matrassen.'

't Is een recht dichterlijk land en rijk aan geschiedkundige herinneringen, in hetwelk ik hier omwandel. Alle bouwstoffen, die een dichter verlangen kan, vindt men hier in vroeger dagen vereenigd: den luister der geestelijke en wereldlijke macht, eene reeks van adellijke en ridderlijke geslachten; het gewoel der gevechten, de rooverijen en brandschattingen in verschillende tijdvakken; eene fiere, vrije bevolking, aan hare privilegiën en hare godsdienst gehecht, gelijk aan haar leven; abdijen, kloosters, menschlievende stichtingen; kluizenaars, rechts en links in de bosschen en eenzame duinen verspreid, en die de 'koster van Weenen,' de voltairiaansche Joseph II, alom deed verdwijnen, zoodat zij ten huidigen dage alleen nog in het Luxemburgsche voortbestaan; verder op de bosschen; noordwaarts de grootsche zee met hare zandwoestijnen, onmeetlijke vlakten, wier dorheid scherp contrasteert met de weelige tarwevelden hier voor ons. Wie hier, in dit land, den geest van mijmering en schepping niet voelt wakker worden - neen, die is geen dichter.....

Blankenberghe, 1874.

De Groote St. Bernardsberg[(1)].
(Reisherinnering.)

De Groote St. Bernardsberg, zoo genoemd volgens den H. Bernard van Menthon, scheidt het kanton Wallis van de stad Aoste en vormt, daar ter plaatse, de grenzen tusschen Zwitserland en Italië. De berg verheft zich drie duizend vier honderd en zeventig meters boven de oppervlakte der zee, dus twee derden der hoogte van den Mont-blanc, van dien reus der Alpen.

De romeinsche legers trokken meer dan eens die hoogten over. Karel-de-Groote deed zulks in 733; Frederik Barberossa in 1166; Napoleon in de maand Mei van het jaar 1800, aan het hoofd van 30.000 man, met ruiterij en geschut.

Daar waar overweldigers slechts door getrokken zijn, daar heeft de godsdienst een vast verblijf gevestigd. Het beroemde Godshuis, door gansch de wereld gekend, is de hoogst bewoonde plaats in Europa. De H. Bernard van Menthon vatte het denkbeeld dezer stichting op.

(1) *Annecy, Ars et Paray-le-Monial*, een merkwaardig boek door twee belgische pelgrims, kanunnik C. Pieraerts, hoogleeraar te Leuven en E. Beauvois, pr. leeraar in het koninklijk atheneum te Antwerpen.

Die heilige werd in 923, in de burcht van Menthon, bij Annecy, in Savoie, geboren. Zijn vader, baron Richard, was een man zoo onderscheiden door zijne persoonlijke hoedanigheden, als door geboorte en fortuin. Bernard toonde reeds in zijne eerste jeugd eene neiging tot het ernstige. Hij keerde in den schoot zijner familie terug, nadat hij in de school, die Karel-de-Groote te Parijs stichtte, zijne studiën had volbracht. Op een gegeven oogenblik, stelde de vader zijnen zoon een schitterend huwelijk voor; doch de jongeling had, in het diepste zijns harten, besloten, zich aan de dienst van God en het welzijn van zijnen evenmensch toe te wijden. Terwijl men de toebereidsels tot de huwelijksplechtigheid maakte, ontvluchtte Bernard heimelijk het vaderlijk slot, en plaatste zich onder de leiding van den aartsdiaken van Aoste. Weldra ontving bij de heilige orders en ijverde onvermoeid, door de predikatie, voor het Evangelie.

Toen het aartsdiakonaat van Aoste opengevallen was, steeg uit

geestelijkheid, adel en volk slechts ééne stem op, de stem van allen, om Bernard tot de waardigheid van diaken te verheffen.

De berg, vandaag onder den naam van den Grooten St. Bernard bekend, was, in de middeleeuwen, schier de eenige weg welke door de pelgrims, die uit Frankrijk en Duitschland naar de Eeuwige Stad reisden, gevolgd werd. Thans is die weg verlaten, tenzij door de talrijke werklieden, die ieder jaar door Wallis en Savoie reizen, om zich van Italië naar Frankrijk, of van Frankrijk naar Italië, te begeven.

Ten tijde van den H. Bernard van Menthon was dit gebergte eene schuilplaats van roovers, die den reiziger uitplunderden, de pelgrims vermoordden, of deze onder de neêrgestooten rotsblokken verpletterden. Er bestond ter plaatse een tempel, aan Jupiter toegewijd, die aanbidders uitlokte.

Het gelukte den Heilige het afgodsbeeld neêr te werpen en de moordenaars te verstrooien. Dat was niet genoeg. Hij besloot op den top des bergs eene schuilplaats te openen, waar de reizigers en pelgrims verzekerd waren eene vriendenhand te vinden, om hunne uitgeputte krachten te verlevendigen en hen op den gevaarvollen tocht bij te staan.

Dat was voorwaar een stout ontwerp. Hoe zou men het uitvoeren? Hoe was het mogelijk de noodige bouwstoffen tot op die hoogte bijeen te voeren? En als nu het Godshuis zou gebouwd zijn, waar dan mannen gevonden die er zouden in toestemmen, zich, uit louter opoffering, de dienaars der anderen te maken?

De liefde tot God en den evenmensch, kent het woord ‘onmogelijk’ niet..... Het Godshuis werd opgericht. Rijke vreemdelingen, die naar Italië reisden om Rome te bezoeken, voegden hunne offerhanden bij die van de inwoners des lands. De aartsdiaken verkocht al zijne bezittingen, en zijne bloedverwanten, door zijn voorbeeld getroffen, deden ruime giften. Ook de personen, om het Godshuis te bedienen, werden gevonden. De H. Paulus had gezegd: ‘vergeet de herbergzaamheid niet en beoefen haar’ en de Zaligmaker had van de herbergzaamheid een recht op het eeuwige leven gemaakt: ‘ik zocht een dak en gij hebt mij opgenomen.’

De heilige stichter had zich voortdurend op den berg willen vestigen, daar waar zijn hart en zijne bezorgdheid hem riepen; doch de bezigheden van het aartsdiakonaat eischten zijne aanwezigheid te Aoste. Had hij een oogenblik rust, dan toch begaf hij zich naar zijn beminden berg, om er bij zijne dierbare monniken te vertoeven, hen aan te moedigen en te besturen.

De nieuwe inrichting had de goedkeuring des Pausen nog niet bekomen. Noch zijne hooge jaren, noch de vermoeienis van eene lange reis, waren een beletsel voor den aartsdiaken, om in persoon naar Rome te gaan. Paus Joannes XVIII, die destijds den Stoel van Petrus bezette, ontving hem met al de liefde en achting, welke hem verschuldigd waren voor zooveel diensten aan Kerk en menschdom bewezen. Niet alleen keurde de Paus de nieuwe instelling goed, en gaf haar zijn apostolischen zegen, maar hij plaatste haar onder de rechtstreeksche bescherming van den H. Stoel.

Eene gemakkelijke reiskoets staat te Martigny voor ons hotel. Wij stappen in en zijn op weg naar het beroemde Godshuis. Men rijdt in den aanvang door een eng dal, in welks diepte de Dranse bruist. Groote steenblokken hinderen haren loop. Het water schijnt vertoornd, bruist opwaarts en loopt verder. Te Saint-Branchier rijdt men het dal van Entremont in; dit laatste maakt, door zijne weelderige weilanden, een aangenaam kontrast met de wilde en armzalige natuur, welke men pas verlaten heeft.

(*Wordt vervolgd.*)

Ze deugde niet.....
door Andersen.
(*Vervolg en slot.*)

Toen de avond gevallen was, zette zij zich in het ellendige kamerke der waschvrouw neêr. De meid des burgemeesters had een stuk hesp en eenige gebraden aardappels voor de zieke gegeven. Martha en de jongen aten er goed van, maar de zieke had genoeg aan den geur. Dit dacht ze, is al voedzaam.

De jongen werd in het bed bij de moeder ter ruste gelegd. Hij lag dwars voor hare voeten en een oud stuk tapijt was zijn deksel.

De arme vrouw werd wat beter; het warm bier had hare krachten opgebeurd en de geur van het lekker eten had haar verkwikt.

- ‘Hartelijk dank, brave ziel!’ zegde zij tot Martha. ‘Als de jongen slaapt, wil ik u ook alles vertellen. Ja, hij slaapt al. Wat ziet hij er lief en goed uit, zoo als hij daar, met de oogjes gesloten, neêrligt! Hij weet niet hoe het met zijne moeder gelegen is, en, dat geve God, mocht hij het nooit weten!.... Ik was dienstmeisje bij den raadsheer, bij den vader van den burgemeester. Juist destijds kwam de jongste zoon, die student was, thuis. Ik was een jong, onbezonnen meisje, maar eerzaam was ik - dat zeg ik in het aanschijn Gods! De student was een gulle jongen, goedhartig en vriendschappelijk. Ieder droppeltje bloed van hem was doorgoed; ik mag zeggen dat er nooit een beter hart op de wereld is geweest. Hij was de zoon van 't huis, ik was maar dienstmeisje, maar toch zagen wij elkander gaarne - in eer en deugd, ja, dat zweer ik. Als men elkaar hartelijk en zuiver bemint, is een enkele kus toch geen kwaad? De student bekende alles aan zijne moeder, en die was voor hem zoo veel als Ons Lieve Heer op de wereld. Ja, verstandig en goed was die vrouw! De jongen vertrok en gaf mij zijn gouden ring en toen hij weg was, riep me Mevrouw en welwillend, maar toch streng, zag ze mij in de oogen en ze sprak tot me, als of Ons Lieve Heer zelf sprak, want zij deed me begrijpen dat de afstand tusschen mij en haar zoon te groot was.

‘Op dit oogenblik, kind,’ zegde zij, ‘let hij er slechts op dat gij er nog al goed uitziet, maar dat precies zal allengs verminderen. In den geest hoort gij niet bij elkander, want gij zijt niet opgevoed zooals hij en daar zit het ongeluk. Lief is mij de arme; in het oog van Ons Lieven Heer kan hij veel hooger staan dan vele rijken, maar hier op de wereld dient men bij zijns gelijken en rang te blijven, zoo niet rijdt men in een slecht spoor en de wagen zal weldra omkantelen - en de uwe zou dit doen. Ik weet dat een braaf werkman, Erick de handschoenmaker, om uwe hand heeft gevraagd. Erick is weduwnaar, heeft geen kinderen en 't gaat hem wel. Denk daarop eens na.’

‘Ieder van haar woorden sneed me als een scherp mes door de ziel, maar gelijk had ze wel, ja, dat had ze - en juist daarom vielen hare woorden mij des te zwaarder. Ik weende bitter, maar kuste hare hand en nog meer weende ik, toen ik alleen op mijn zolderkamerke was en ik op mijn bed neerviel. De nacht, die op dit tooneel volgde, is niet te vergeten. God alleen weet hoe ik toen geleden, hoe ik toen gestreden heb. Zondags daarop volgende ging ik naar de Tafel des Heeren, opdat er toch licht in mij komen zou....

Het was alsof Ons Lieve Heer het zoo hebben wilde, want toen ik de kerk verliet, kwam Erick tot mij. Dat overreedde mij. Ja, wij pasten bij elkander in stand en rang,

ja, hij was me gezonden en ik ging naar hem toe, nam hem bij de hand en vroeg: 'Ziet gij mij nog altijd gaarne?' - 'Ja, altijd,' zegde hij. - 'Wilt gij een meisje nemen, dat u hoogschat, maar dat u nog niet liefheeft; maar dat zal wel komen?' - 'Ja, dat zal wel komen,' was het antwoord en daarop drukte hij mij en ik hem de hand.

Ik ging naar Mevrouw. De gouden ring, dien ik van haren zoon ontvangen had, droeg ik op mijn hart. Hem dragen over dag wilde ik niet, maar 's avonds, eer ik slapen ging, kuste ik hem. Ik kuste hem dat het bloed uit de lippen kwam en gaf hem toen aan Mevrouw en berichtte haar, dat de handschoenmaker en ik de volgende week afgeroepen zouden worden.

Mevrouw viel mij om den hals en kuste mij. Neen, zij zegde niet, dat ik niet deugde! Toen was ik misschien ook beter, ik had toen nog niet zoo veel op de wereld geleden.... Wij trouwden en het ging ons in het eerste jaar goed; immers, wij hadden knecht en leerjongen en gij, Martha, waart bij ons in dienst.'

- 'En gij waart eene brave, goede huismoeder!' zegde Martha; 'neen, dat zal ik nooit vergeten, hoe liefderijk gij en uw man voor mij waart.'

- 'Och ja, dat was een goede tijd, toen gij bij ons waart. Wij hadden geene kinderen. Den student zag ik nooit weêrom; eens zag ik hem, maar hij zag mij niet. Immers, hij was hier toen zijne moeder begraven werd; Ik zag hoe hij doodsbleek en diep bedroefd bij het graf stond - maar dat was om zijne moeder, ja, om haar. Toen zijn vader stierf, was hij verre van hier, in den vreemde, en hij kwam hier niet meer terug. Zoo verre ik weet, is hij nooit getrouwd. Hij werd advokaat, naar ik meen. Aan mij dacht hij zeker niet meer; al had hij mij gezien, hij zou mij toch niet gekend hebben, zoo leelijk als ik nu ben. Maar dat alles is gekheid. Goed is het, zoo als het is....'

De vrouw sprak van de dagen des tegenspoeds; zij vertelde hoe de ramp op haar neêrviel. De handschoenmaker had 500 daalders en dewijl er juist een oud huis voor 200 daalders te koop kwam, werd het aargekocht; men zou het afbreken en een nieuw bouwen. Metser en timmerman maakten eene schatting: het nieuwe huis zou 1020 daalders kosten; maar Erick had krediet en leende geld in de stad. Och, het schip, dat het geld moest overbrengen, verging en het geld lag in het water.

FILTREER PERSEN.

'Toen gaf God ons mijn lieven, braven jongen, die daar nu ligt en slaapt. Mijn Erick kreeg eene zware, langdurige ziekte en drie-vierde deel jaars moest ik hem als een kind bijstaan. Ja, toen gingen wij met groote stappen achteruit. We leenden en bleven leenen, ons bezit raakte op en toen ging mijn man naar het graf. Ik heb voor het kind geslaafd, gewroet, hard werk afgedaan, trappen geschuurd, linnen gewasschen, grof en fijn. Hard had ik het wel, maar beter moest ik het niet hebben. God heeft het zoo gewild. Nu zal Hij mij tot zich roepen, doch den jongen zal Hij niet verlaten.'

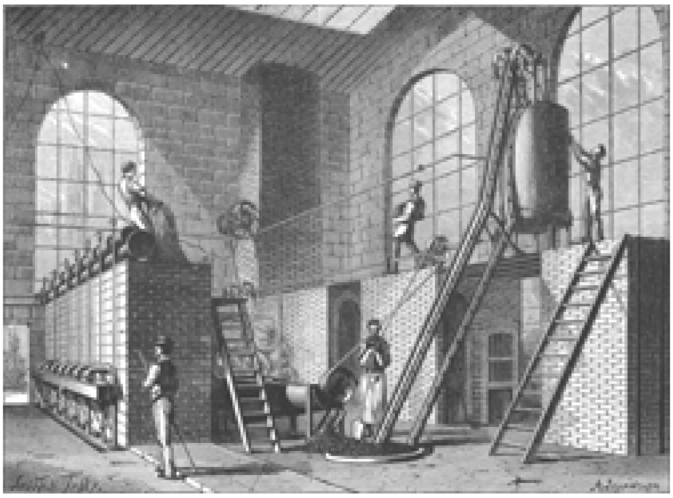

En toen sliep zij in.

's Morgens was zij beter, ja, zelfs dacht zij sterk genoeg te zijn, om weêr naar haar werk te gaan. Ze stond weêr in het koud water; doch toen begon zij te beven, ze werd flauw. De arme vrouw greep krampachtig met de hand in de lucht rond, deed eene beweging - en zonk neêr

Hare voeten lagen in het water; haar hoofd echter rustte op den droogen boord, en hare klompen, die zij aangehouden had toen zij in 't water ging, dreven op den stroom weg. Zoo vond haar Martha, die haar koffie wilde brengen.

Middelerwijl had de burgemeester iemand naar haar huis gezonden, om te zeggen dat zij onmiddellijk bij hem komen moest. Hij moest haar iets meêdeelen. Dat was te laat.... De barbier kwam en deed eene aderlating; maar dood was de arme waschvrouw.

‘Zij heeft zich dood gedronken,’ zegde de burgemeester.

Deze had een bericht van het overlijden zijns broeders ontvangen en in dien brief was er gemeld, dat de advokaat 600 daalders vermaakt had aan de weeûw van den handschoenmaker, die weleer bij de ouders van den nu overledene gediend had. Men moest naar goedvinden, die som, in groote of kleine hoeveelheden, aan haar of aan haar kind geven.

- ‘Bah, er heeft zoo wat gekheid tusschen mijn broêr en haar bestaan,’ zegde de burgemeester. ‘Nu 't is goed dat ze uit de baan is; alles is nu voor den jongen. We zullen hem bij brave menschen bestellen en er een goed werkman van maken.’

En die woorden zegende de goede God.

De burgemeester deed den joegen roepen, beloofde zorg voor hem te zullen dragen, en voegde er bij hoe goed het was dat zijne moeder dood was. Zij deugde immers toch niet!....

Dan werd de moeder naar het kerkhof gebracht, daar waar de armen rusten, en Martha plantte een rozenstruik op het graf. De jongen stond er bij en vroeg met tranen in het oog:

- ‘Mijn lieve moeder - zou het dan toch waar zijn, dat zij niet deugde?’

- ‘Zij deugde wel,’ zegde de oude vrouw en ze wierp haren oogslag ten hemel. ‘Dat weet ik sedert lang en vooral sedert verleden nacht. Ja, zij deugde wel, en als de wereld zegt, zij deugde niet, dan zegt God in den Hemel, zij deugde wel....’

[Nummer 50]

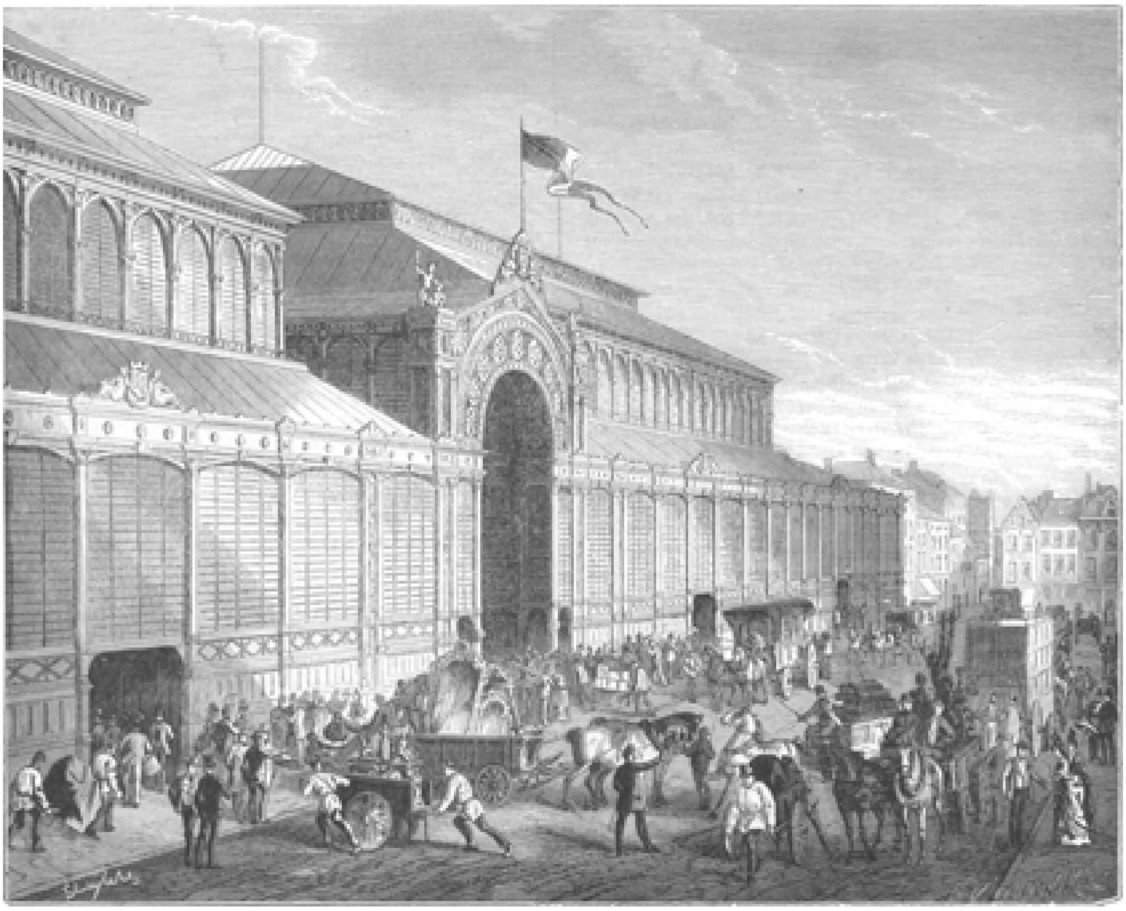

DE CENTRALE HALLEN TE BRUSSEL.

De nijverheids-tentoonstelling in de centrale Hallen.

Wie onze prachtige hoofdstad bezoekt, zal zonder twijfel de centrale Hallen willen zien, te meer daar in dit uitgestrekte gebouw, op dit oogenblik, eene merkwaardige en echt nationale tentoonstelling van nijverheidsproducten geopend is. Over deze laatste handelen wij later; thans hebben wij een woord te zeggen opzichtens het gebouw zelve, hetwelk inderdaad de opmerking verdient.

Het getimmerte der centrale Hallen is gansch in ijzer; de versierselen zijn in gegoten ijzer en stellen zeer geestig en levendig gemodeleerde jacht, visch- en tuinproducten voor. Een twaalftal groepen kinderen insgelijks in gegoten ijzer, versieren de ingangen van het gebouw.

In de Hallen bevinden zich driehonderd negentig toogen, in ijzer

en graniet gemaakt; elk dezer is in betrekking gesteld met eene keldering, die door een ijzeren hek is afgesloten, zoodat de daarin geborgen koopwaren niet alleen voortreffelijk bewaard, maar ook veilig liggen.

Nu echter zijn in de centrale Hallen alle mogelijke belgische nijverheidsvoortbrengsels ten toon gesteld - schitterende getuigen, dat onze nijverheid dagelijks eene grootere vlucht neemt en met de meest industrieele volken van Europa, in degelijkheid, in goedkoopte en in sierlijkheid wedijveren kan.

Het gunstige oogenblik.

Kent ge in kapitein Marryat's *Japhet* het gevecht der apothekersjongens? 't Is een der pleizierigste tafereelen, die de humoristische engelsche kapitein verteld heeft, en ofschoon het jaren geleden is, dat wij die bladzijden lazen, dunkt ons nog de medecijnfleschjes en zalfpotjes te zien vliegen, en te hooren hoe zij kletterend aan stukken vlogen.

Wij herinnerden ons dat tooneel, toen wij Paulsen's *günstiger Moment zur Rache* door de gravuur weêrgegeven zagen - den laffen aanval van den schoenmakersjongen, tegen zijnen collega van tegenover de deur gericht.

Hier echter, men ziet het, is een laag gevoel in het spel. Neen, de aanvaller is geen flinke, ronde, loyale tegenstander; 't is integendeel wat men een gluipert, een ‘falsaris’ noemt; een, die wetende dat zijne tegenpartij sterk is, het gunstige oogenblik afwacht, dat deze machteloos tegenover hem staat.

Dagen lang heeft hij als op de loer gelegen, maar de sterke kneukels, de krachtige lichaamsbouw, zegden hem gedurig: ‘jongen, pas op voor uw ribben en voor uw ooren!’ Nu echter is het gunstige oogenblik gekomen. Geladen als een muilezel komt de tegenpartij van de markt terug; niet alleen heeft hij de twee handen vol, maar zelfs het schootsvel steekt vol verschillende keukenvoorwerpen.

Gunstig oogenblik, zeggen wij; de gluipert met eenige paren gelapte schoenen gewapend, valt hem aan en terwijl hij zijne tegenpartij de vuist, als een klauw, in de haren slaat, geesselt hij haar met zijne schoenzolen duchtig af. Wat er in de jagende harten der twee jongens omgaat, staat duidelijk op de wezenstrekken afgeteekend.

Dunkt u niet, dat ge den afgetakelde hoort roepen: ‘gij, ongeguillotineerde spitsboef!’ doch dat gij tevens het ongenadig geklop der schoenzolen rond de ooren hoort, terwijl de aangevallene, alleen door een gevoel van plicht, weêrhouden wordt dat hij hem het bruisend bier niet over de ooren en in de oogen giet.

Laf is de aanval, ja; doch gaat het in het leven der volwassenen wel rechtvaardiger, wel edeler, wel loyaler? Hoevelen wreken zich op hunne tegenpartij, als dezer handen, door onvoorziene omstandigheden, door eer en plichtgevoel, gebonden zijn? Wat in de kinderwereld gebeurt, gebeurt zelfs in de wereld der diplomaten en koningen. Daar is het zelfs het toppunt van behendigheid en slimheid, als men zijne tegenpartij kan verrassen en verschalken.

Die zulke daden plegen, brengen eene reeks rampen en plagen in de samenleving; want even als de mishandelde schoenmakersleerling op zijne beurt den aanvaller duchtig straffen zal, gaat deze nieuwe listen en strikken spannen, en zoo wordt het kwaad eene lange ketting, die, van geslacht tot geslacht, zich ontrolt. Komaan, heeren gekroonden, hebt minder schoenlapperswraak, en het zal beter gaan in de wereld!

In de kerk.

J. Bernard Wittkamp is voor ons, in België, zeker geen vreemdeling. Integendeel, dit land beschouwt hem als een van zijne kunstenaars, ofschoon hij het levenslicht zag in Riesenbeck, een dorp in Westfalen, en tot in den jare 1840, in Holland, onder leiding stond van den stadsteekenmeester Van de Griendt te Delft, en te Rotterdam onder die van Schmidt, een verdienstelijk schilder.

In 1840 kwam de jonge kunstenaar naar Antwerpen, woonde daar de akademische lessen bij en maakte deel van die schitterende rij leerlingen, gevormd in het atelier van den heer de Keyser. In 1844 verliet hij die leiding, en wij zien hem vrij op eigen wieken drijven.

Tot dan toe was Wittkamp sterk onder den invloed der school gebleven, aan welker leiding hij zich had toevertrouwd, en dit was zoowel het geval onder opzicht van keuze der onderwerpen, als onder dat van koloriet. Hij schilderde tafereelen, rechts en links uit de algemeene geschiedenis en de uitlandsche poëzie gekozen, zoo als zijn meester nog ten huidigen dage doet - onderwerpen, waarin noodzakelijk soms de lokale kleur moet gemist worden. Hij schilderde, bij voorbeeld, een Giotto, een gevangene van Chillon, een Tasso, een Sixtus V, een Michel-Angelo, alsook eenige godsdienstige onderwerpen, voor welke hij immer eene groote neiging, en tevens eene groote begaafdheid, heeft behouden.

Een jaar na het verlaten van het atelier, dus in 1845, trad de jonge schilder met een echt nederlandsch schilderstuk op. Waarom ook de vreemde annalen en dichterhallen doorzoeken, dewijl Holland - het land waar hij was opgevoed, en dat hij als het zijne beschouwen kon - hem zooveel schoons en rijks opleverde!

De bedoelde schilderij was de *verwintering op Nova-Zembla*. Het was een prachtig doek. Indien voor Heemskerk het reddende morgenlicht aanbrak, dan ook rees voor de kunst een nieuw glansrijk talent op; de schilderij stelde te Brussel, zelfs het werk van vele meesters in de schaduw.

Beurtelings schilderde Wittkamp *het ontzet van Leiden, Hugo Grotius, de Geuzen*, een tweede *Nova-Zembla, de burgemeester van Delft*, verschillende tafereelen uit het leven van den prins van Oranje, *de smid van Naarden, de spaansche furie*, en twintig andere historische stukken meer, die allen in belgische, nederlandsche, duitsche, engelsche en vooral amerikaansche kabinetten, salons en museums ver spreid zijn.

Vooral de gebeurtenissen der 16^{e} eeuw geeft de verdienstelijke meester, op eene schitterende wijze, weêr en wij kennen geen kunstenaar die daarin zooveel eigenaardig karakter aan den dag legt als hij. Het is vooral Wittkamp die, door het behandelen van eigen geschiedkundige onderwerpen, heeft bijgedragen om een aantal feiten uit Noord en Zuid, in Amerika bekend te maken; hij deed als het ware met het penseel, wat Prescott en Motley deden met de pen.

Behalve die groote historische bladzijden, leverde de schilder een aantal stukken voor kerken, alsmede portretten, en eindelijk eene reeks genre-stukken, waarvan vele wezenlijke dichtstukken zijn; onder deze tellen wij *page en gevangenbewaarder, het angelus, aan den oever der zee, bruid en weduwe, in de kerk*, van hetwelk hij nu eene aquarelle schonk aan de verloting, ten behoeve der kerk in de Vondelstraat te Amsterdam, en naar welke aquarelle bijgevoegde gravure vervaardigd werd.

Een aantal van Wittkamp's compositiën werden door staal- en houtgravure vermenigvuldigd, en doen zijnen naam als denker, als dichter, als kunstenaar hoog

waardeeren. Zijne reizen in Italië, in 1852 en 1853, deden hem het oorspronkelijk karakter dat hij bezat, niet verliezen. Hij bewees te willen blijven wat hij was, en zonder zich door de modeschilderingen te laten meêslepen, bleef hij wijselijk vasthouden aan de groote en eenige ware traditiën der kunst.

Het laatste werk dat wij van den meester te zien kregen, pronkt in de tentoonstelling van Gent (1874); het stelt de hoogst bevallige en tevens hoogst krachtvolle figuur voor van Velleda, de druïdes, door Chateaùoriand in zoo schitterende bewoording, verheerlijkt.

Het meisje met de duiven.

Het tafereeltje is van den franschen schilder Bouchard en prijkte in een der laatste parijsche tentoonstellingen, 't Is een lief figuurtje, doch zonder zin, zonder diepte en tamelijk konventionneel, dewijl de rust en kalmte van die twee duiven in den hengelkorf, moeilijk aan te nemen is. Als samenstelling, als schikking, als bijhoorigheid is echter dit stukje allerliefst.

De portefeuille van den wandelaar.

Wenduyne, van welk dorpke, in de wijde duinenlinie der Noordzee verscholen, de dichter de Bo met zooveel gevoel gezongen heeft, was het doel mijner wandeling, 't Was een heerlijke middag, eene heldere zonne. De warmte was door een aangenamen zeewind gematigd. Wij waren niet gedwongen door het duinzand te plonsen; wij vonden integendeel over den benedendijk de heerlijkste baan, welke men droomen kan. Het was als hadde men, over den effen weg, een met duizende bloemen bezaaid groen kleed gespreid, langs hetwelk wij tot Wenduyne zouden voortwandelen. Heerlijke en met recht bezongen landstreek! Indien wij eenige stappen het met grof, rietachtig gras en lis begroeid duin willen beklimmen en het groen tapijt van den lageren dijk verlaten, zullen wij het prachtigste gezicht genieten, dat men beschouwen kan, dat door geen dichterzangen, zelfs niet door het penseel op het doek kan worden weêrgegeven! Rechts, of liever aan uwen voet bruist en buldert de uitgestrekte zee; links, beneden u, strekt zich eene niet minder uitgestrekte vlakte uit, waarop eene zee van gouden aren, soms lichtelijk golvende, bewogen door den zeewind; eene vlakte, zeer verscheiden in gele, licht- of donkergroene kleuren, bestippeld tot in de verte met witbont vee, met paarden, ezels en geiten, die in hunne afgemaakte perken rustig grazen. Hier en daar, in dat schoon en rijk panorama, verheft zich een frisch en lustig huis, spierwit gekàlkt en met rood pannen dak, en eindelijk in de verre verte, een gordel van groenblauwe bosschen, boven welke de witte dorpstorens, de kerk en de Halletoren van Brugge uitsteken, als bakens op den landweg, gelijk de vuurtorens op de kust de bakens zijn op de waterwoestijn.

Van Blankenberghe tot Wenduyne wandelt men over een ‘smyrnasch tapiet,’ zegde men ons bij ons vertrek; wij zeggen, wat veel meer waar, veel natuurlijker is: wij wandelden over bloemen. Nergens in de duinen zagen wij eene rijker Flora zich ontwikkelen. De bloemen zijn van alle kleur: gele, rooskleurige, purpere, roode; donker- of lichtgroene planten woelen tusschen de bloemen, hier uit het zand, daar uit het stevig ineen gestrengeld graskleed in de hoogte. In die uitgestrekte groene vlakte vindt men kleine zandplaten; doch de natuur schijnt deze naaktheid zelfs te hebben willen vergoeden door het zand met sierlijk gekleurde schelpen en kreukels te bezaaien. Verder op wordt de Flora vervangen, door een perk van laag langs den grond groeiende braambeziën of prachtige lichtgroen-blauwe distels. Geen grond is toch zoo dor, of de natuur opent den bodem en laat een wonderplantje, tot veraangenaming van den dikwijls zoo ondankbaren mensch, in de hoogte schieten; en indien men dat vertrapte blad of bloempje onder het vergrootglas mocht ontleden, wat wonderen zouden voor ons oog ontluiken! Ik mis hier iemand - mijn vriend de Beucker. Met hem is het microscoop overbodig.....

Reeds op verren afstand ziet men eenige huizen, wit gekalkt en met rood dak, in de duinen verspreid liggen; ter zij valt u onmiddellijk de wit gekalkte kerk met dito toren in het oog, en daar naast een gebouw met gele muren, de pastorie. 't Is Wenduyne. Geen enkele boom belemmert hier het gezicht. Boomen langs de zeekust zijn witte kraaien. De pogingen, om beplantingen te maken, zijn tot nu toe niet gelukt. Nabij de fransche grenzen, aan de Panne, heeft de heer Bortier, rond zijn huis, elzen, pijnen en zelfs wingerden doen planten; doch helaas! alleen de pijn weêrstaat aan de

luchtgesteltenis, en nog slechts wanneer hij in massa geplant is en alzoo de boomen elkander beschutten. Hier zelfs, wij herhalen het, is geen spraak van boom. In de duinen eigenlijk wordt ook niets geteeld. Alleen aan de Panne vindt men een goed honderdtal hektaren bouwgrond. De visschers kiezen daarvoor de diepste dalen, en beschermen de zaden en planten, door dijkskens van een meter hoogte, tegen het versmachtende duinzand. De kleine wallen worden door plaggen en takken overdekt. De visscher teelt daar, niet zonder moeite, wat aardappels, wortels, beetwortels, schorsenelen, rogge en boekweit. Vijf duizend hektaren duin strekken zich langs de belgische kust van het zuiden tot het noorden uit. Van Nieuwpoort naar Oostende vermindert het duin op drie uren afstands zoodanig in breedte, dat in de laatste plaats die breedte slechts 200 meters bedraagt. Van Oostende naar Blankenberghe wordt het, op 12 à 13 kilometers van Oostende, 900 à 1000 meters breed, krimpt zich nabij Blankenberghe en tusschen deze plaats en Heyst andermaal op 100 meters in, en krijgt op de hollandsche grenzen andermaal eene breedte van ongeveer 1200 meters. Volgens den ingenieur de Clercq verdeelen zich de 5000 hektaren duin als volgt:

Van de fransche grenzen tot Nieuwpoort	3000 hektaren.
Van Nieuwpoort naar Oostende	750 hektaren.
Van Oostende naar Wenduyne	600 hektaren.
Van Wenduyne naar Heyst	100 hektaren.
Van Heyst naar de hollandsche grenzen	550 hektaren.

De 5000 hektaren hooren voor het grootste gedeelte aan particulieren toe; het gouvernement bezit 700 hektaren tusschen Oostende en Heyst; doch juist daar, namelijk te Blankenberghe en te Heyst, erlangen de duinen, door de bouwingen aan de badplaatsen, eene ontzaggelijke waarde.

Volgens gemelden ingenieur zouden de duinen van Wenduyne beplantbaar en vruchtbaar (?) te maken zijn. Indien inderdaad die overgroote vlakte, met prachtige hoogten en diepe dalen; met het gezicht langs deze zij op zee en langs de andere op een vruchtbaar land, kon beplant worden, dan zouden onze badplaatsen eene aantrekkelijkheid te meer erlangen. Na het bad, een tocht op ezel of te paard naar de bosschen, waar al zeer spoedig alle mogelijke *comfortable* inrichtingen zouden ontstaan! Het spoor of de tramway langs de zee gelegd, zou de verschillende plaatsen kunnen verbinden, en een land, thans als met den vloek der eenzaamheid en dorheid beladen, zou welhaast een volkrijk centrum worden. Wandelaar, wandelaar! wat al droomen bouwt ge daar op de veronderstelling van een ingenieur! Daarbij, uw hair wordt grijs, boomen hebben vele jaren noodig eer zij wat schaduw afwerpen: - kortom, laat ons tevreden zijn met de duinen, zoo als de goede God ze geschapen heeft; laat de menschelijke hand hun natuurschoon niet ontheiligen.

Aan den voet van de duinen ligt een nieuw gebouwd hotel met... fransch opschrift, waarschijnlijk ter eere der douaniers, die ginds, boven op den hoogen duin, hun houten wachthuisje hebben. Wij beklimmen de hoogten en zijn verplicht meer dan eens te rusten. Eens den top bereikt, hernieuwt zich hier het reeds beschreven vergezicht, doch prachtiger. In het diep van den horizon zien wij den vuurtoren, de haven van Oostende; rechtsaf zien wij, zeewaarts in, den waterweg op Engeland, noord-oost-waarts ligt Blankenberghe, met zijne kleurige huizen, uitgestald als de

inhoud van een doos speelgoed. Alles is frisch, alles blinkt, alles schittert langs den zeekant. Verre aan den horizon, doch nevelig, een paar driemasters; hier en daar het witte zeil van een visscherspink; ginds ten noorden een stoomer met golvende rookpluim; eenige meeuwen, die klagend heen en weêr vliegen, en aan onzen voet dat eentonig gebruis der majestueuze zee, hetwelk men kan beluisteren en blijven beluisteren, zonder dat ge begrijpt welke melodie u daaraan vasthoudt - ziedaar alles wat aan onze mijmering eenige afleiding geven kan.

Tegen den steilen duin opklouterend, nadert ons een stokoud man, niet als visscher, neen, meer als landbouwer gekleed. Hij had iets recht fatsoenlijk in gelaat, houding en manieren, en richtte ons zeer beleefd het woord in het fransch toe, om, zoo dachten wij, ons eenige inlichtingen over den omtrek te geven. Toen wij hem vroegen, of hij in de duindorpen geboren was, antwoordde hij ons: *pardon, je suis Hollandais*, en toen wij hem zegden, dat wij Holland zeer goed ken-

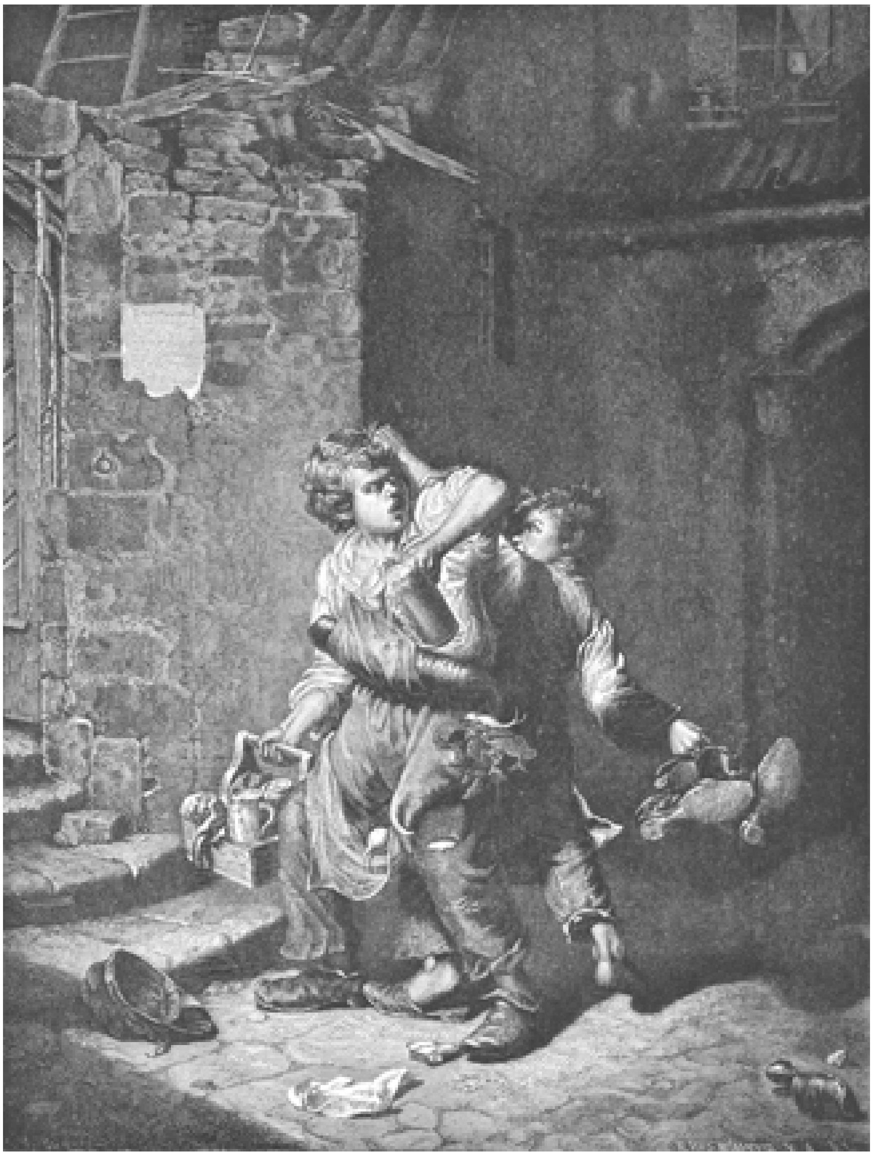

HET GUNSTIGE OOGENBLIK. NAAR PAULSEN.

IN DE KERK, NAAR WITTKAMP.

den, blikkerden zijne oogen en er speelde een glimlach om zijne lippen. Met welke drift vroeg hij ons naar den Haag, zijne geboortestad, welke hij sedert 1817, dus in zeven en vijftig jaar, niet meer gezien had! Ja, hij zou den lieven Haag nog eens willen zien en dan het huis, waarin hij geleefd had, en dan eens willen weten of zijne familie nog leefde! Maar daartoe was geen hoop meer; want oud was hij en daarbij, na een leven van dienstbewijs, van werken en zwoegen, eindelijk door het armbestuur gehouden. Dan, er lagen, ginds op het kerkhof, zoovele kinderen van hem en ginder - ginder zou misschien niemand hem meer kennen. Neen, den Haag zou hij niet meer zien; maar toch zou zijn oor nog wel eens een woord, een toon willen opvangen, die uit zijne geboortestad hem tegenklonk. Verleden jaar waren er Hagenaars gekomen, en die hadden beloofd hem dit jaar tijding van ginder te zullen meêbrengen.... Wij begrepen alles: - de drie en tachtig jarige man wroette, zoo haast hij vreemdelingen zag, het duin op, in de hoop dat zoete woord, die melodie - kortom, nieuws uit den Haag te vernemen. Wonderlijke, ingeboren trek naar de geboorteplaats en die des te sterker wordt, naar gelang hij niet kan voldaan worden; die des te geduriger opwelt, naar gelang de ouderdom u gedurig toefluistert: ‘gij zult weldra voor eeuwig weg gaan, en dit zonder te hebben weer gezien!’ Van den vadergrond, of liever van het vaderhuis sprekende, zegt de dichter Ten Kate te recht:

> Gelijk een oude vriend, begroet het ons.
> 't Zand bloeit er en de distel heeft er dons.

Dat denkt zeker Jan Joseph Bisschops, die in den Haag goede dagen beleefde, en nu te Wenduyne het brood der weldadigheid eet. Och, het verledene is altijd schooner dan het tegenwoordige! Doch hij vergete niet wat ook de dichter verder zegt:

> .... De oude steenrotskluis
> Groeit toe, wanneer de duive is weggevlogen;
> En keert ze weêr - zij zoekt, maar - staat bedrogen:
> Als ge uit uw erfgrond wegwijkt, sterft de beemd
> U af; en - heel de waereld wordt u vreemd.

De oude man vertelde ons zijne lotgevallen: kamerknecht bij generaal Fagel, in den Haag; grenskommies, wroeter voor een stuk brood aan het zeeduin, bestedeling van den arme - afdalende helling in de maatschappelijke samenleving! Voorwaar, 't gaat allen niet even voorspoedig in het leventje, 't Waren zeker herinneringen uit het leven van den grenskommies, welke hij ons meêdeelde, toen hij ons vertelde hoe het houten wachthuisje, op den top van den duin, tot uitkijk diende om het ‘blauwen,’ dat is het smokkelen van hollandschen jenever, te beletten. ‘Wel lekker!’ zegde de oude man, toen hij van het vaderlandsche nat sprak en er tintelde iets in zijn oog, dat mij zegde: ‘Spoelde de Schiedammerzee eens langs deze duinen!’ 't Was echter slechts eene goede herinnering aan zijn onbereikbaar vaderland, want Jan-Joseph zag er een recht ordelijk bestedeling uit. Hij beschreef ons het zoogenaamde ‘blauwen’ zoo levendig, dat wij onwillens dachten dat hij, na grenskommies te zijn geweest, wel eens een handje aan de smokkelarij had toegereikt en de tonnekens vuurwater de duinen had helpen inrollen, spijtens de Argus-oogen der douaniers. Wij namen afscheid van den ouden man en wenschten hem het geluk toe, de Haagsche badgasten te vinden, die hem verleden jaar nieuws van zijn ‘land van beloften’ hadden toegezegd. ‘Ik kom alle dagen hier,’ mompelde hij, ‘om te zien of zij niet komen...’

Waarom was ik droomeriger gestemd, toen ik heenging, dan toen ik aankwam? Was het om de onverwachte figuur van dien ouden bestedeling, die in deze doodsche eenzaamheid ronddwaalt, in de hoop van iets te vernemen, dat aan een ingeschapen zucht, diep in zijn hart verborgen, beantwoordt - een zucht, waarvan hij zelf al den omvang, al de diepte niet begrijpt? Was het daarenboven de rust, de kalmte van den verlaten uithoek? Was het wellicht, omdat ik mij daar op het strand aan den grenspaal bevond van eene nieuwe wereld, vol wonderen en geheimen - eene wereld, die vlak voor mijne voeten aanvang nam? Het Was het een en ander. Wat rust, wat vrede! De wind doet de helmplant lichtelijk schuifelen en de bloemen trillen; de meeuw drijft in breede kringen over de duinen, het konijn schiet schuchter door deze laatsten heen - ginds, in de verte, zie ik nog de zwarte gestalte van den bestedeling, die op den duin allengs al onduidelijker en een nevelachtig wezen schijnt te worden. Voor mij nadert me, stap voor stap, het levendige, vroolijke en weelderige Blankenberghe - het oasis in die wijde duinwoestijn.....

Blankenberghe, 1874.

Morgen.
(Een Volkslied.)

't Woordje ‘morgen’ geeft den strijder,
Bij het wank'len, moed in 't hart;
't Is een hoopstraal voor den lijder,
't Is een balsem voor de smart.
Morgen is een heldre sterre
Blinkend in den donkren nacht;
Morgen, altijd even verre,
Altijd even graag verwacht!

Morgen, zegt de kleine jongen,
Met een lachje lief om zien,
Wijl hij, met een koppel sprongen,
Vroolijk wipt op vaders kniên;
Morgen, daar ik reeds kan lezen
In mijn eerste prentenboek,
Morgen zal ik iemand wezen,
Morgen zit ik in de broek!

Morgen, ach, wat zou ik geven
Zoo het nu reeds morgen waar!
Zucht een paar van driemaal zeven,
Zij tot hem en hij tot haar:
Morgen, wijl ons hartjes branden
Van den reinsten liefdegloed,
Morgen sluiten wij de banden....
Morgen leven wij voor goed!

Morgen brengt mij nieuwe schatten,
Zegt een oude vrek die erft;
Maar een hoestbui komt hem vatten,
En hij stamelt, eer hij sterft,
Wijl hij zijn verstijfde blikken
Op zijn kas gevestigd houdt,
Morgen - tusschen zijne nikken -
Morgen was zij vol met goud!

Als een kiezing op 't tapijt is,
Vlaming, zegt de kandidaat,
Vlaanderen, dat zijn rechten kwijt is,
Blijft niet langer in dien staat;
Laat u door 't gevlei der Walen
Niet verleiden, op en vecht!
Morgen, als wij zegepralen,
Morgen krijgt de Vlaming recht!

Oorlog, ijslijkste aller plagen,
Wijl gij, in uw woeste vaart,
't Al komt plettren en verslagen
En geen menschenleven spaart,
Roept de zanger, vol verlangen
Hijgend naar de wellustbron,
Morgen zing ik vreugdezangen,
Morgen rijst de vredezon!

Antwerpen.
A.V. BULTYNCK.

De Groote St. Bernardsberg (Reisherinnering.) (*Vervolg*.)

Te Osières wordt de opklimming steiler, het gezicht breeder; het natuurtafereel ontwikkelt zich. Op zekere oogenblikken is dit grootsch. Al de schoonheden in de natuur schijnen daar vereenigd te zijn: groenende bergen, naakte toppen, hutten en dorpjes op de golvende hellingen gebouwd. Nu eens bruist de Dranse, op eene rotsige bedding voorwaarts, glinsterend onder de stralen der zon; dan eens beschaduwd door statige, onbeweeglijke pijnboomen. De geiten hangen als het ware aan de rotsen en doen het geklingel harer bellen hooren; de boeren keeren, langs kronkelende wegen, naar hunne woningen terug; anderen, op den grond gebogen, wekken, door het zweet huns aanschijns, den oogslag der Voorzienigheid op. En dan op den achtergrond, de hooge sneeuw-pyramide van den Velan-berg!

Hier, neen, hier lastert men niet; hier stapelt men geene bergen van onrecht op elkaar! Alles is hier arm. God is er arm, gelijk de inwoners. Als tabernakel heeft hij slechts een arm woonhuis. O, het moet den God der armen lief zijn, te wonen onder diegenen, welke nauwelijks iets hebben om hun hoofd op te ruste te leggen!

Onder weg ontmoetteden wij meer dan een van die ongelukkige kropmenschen. De dichter heeft gezegd:

Que Dieu mit des degrés aux misères humaines.

Is dit niet de korte samenvatting van alle rampen? Het hart weent in tegenwoordigheid van een dergelijk lichamelijk en verstandelijk verval. Wie zal ons de geheime banden onzer lichamen en onzer zielen uitleggen?.... Alleen God, die ons in aanzijn riep, kent dit geheim.

Ook voor die misdeelde wezens is de Heiland gestorven. Gegroet dus, broeders! Onterfd hier beneden, zult gij hiernamaals bevoorrecht zijn; want zij beminnen God. Dat getuigen de kapellen rechts en links gebouwd, de kruisteekens aan den boord der wegen, de drie letters J.M.J. op de deuren der huizen geschilderd. Ja, dat is schoon, dat is treffend. En denken dat de zwitsersche radikalen alles doen wat mogelijk is, om aan die arme menschen hun geloof en hunne priesters, dat is hun eenigen troost op deze wereld, te ontnemen. Zoo verstaan zij de *broederlijkheid*.

Te Liddes pleisterden wij aan het *hotel de l'Angleterre*; wij gebruikten er het middagmaal. De paarden werden door muilezels vervangen. Van Liddes naar Saint-Pierre is de afstand eene mijl. Saint-Pierre, het laatste dorp voor het Godshuis, is zeer oud, te oordeelen naar het groote getal opschriften en de opgestapelde puinen, welke men er aantreft.

Aan gene zij van dit dorp is de weg, welke door eene diepe bergkloof loopt, gansch nieuw. Een weinig lager ligt de oude en zelfs breede weg. Het is langs daar dat Bonaparte zijne legerbenden en zijne kanons opwaarts woelde. De kanons werden van de affuiten genomen, op holle boomstammen geplaatst en, door de sneeuw heen, tot op den berg gesleept. De afdaling was veel moeilijker; zij kon slechts plaats hebben met handengeweld en dit onder de grootste gevaren; immers, men moest de kanons tegenhouden en beletten dat zij in de afgronden rolden.

Een enkel stuk geschut eischte honderd man, om tot boven op den berg te geraken; er werd een dag besteed aan de opklimming en een dag aan de afdaling. Daar is

echter geen zoo groote hinderpaal in de natuur, zegt Cicero, of de menschelijke kracht weet dezen te verkleinen of te overwinnen. Toen Hannibal aan den voet der Alpen zijne soldaten toesprak, riep hij uit: 'Wat zijn de Alpen anders dan hoogten? Waren zij zelfs nog hooger, geen grond reikt tot aan den hemel en de mensch kan er over heen trekken.'

Het rijtuig hield stil aan de kantien de Praz, eene soort van herberg, waar de reiziger zich eenigzins ververschen kan. Hier houdt alle rijweg op. De twee uren afstand van het klooster, legt men te voet of op muilezels af. Wij zullen maandag morgen ons rijtuig aan de kantien terug vinden.

Onze gids leidt ons door uitgestrekte weiden, waar het vee graast, dat de monniken huren om aan het Godshuis melk en boter te verschaffen. Kort daarna verschijnt de wilde kloof van Marengo. Men ontwaart niets meer dan de sombere pijnboomen; verder geen spoor van plantengroei meer.

Zeven maanden van het jaar is de weg zoodanig dik met sneeuw bedekt, dat hij onmogelijk zou kunnen onderscheiden worden, indien de geestelijken daarin niet liefderijk hadden voorzien. Groote palen, op korten afstand geplaatst en gansch verschillend van de telegraafpalen (want er bestaat een telegraaf tusschen Martigny en het Godshuis), dienen tot handwijzers.

Op zekere plaatsen is de aanduiding gansch nutteloos, namelijk daar waar de weg eng wordt en de gezichteinder, ten allen kante, door onmeetlijke granietblokken omsloten is Het gezicht verandert echter plotseling: de weg wordt breeder, de bergtoppen dalen; nu strekt zich eene vlakte, een onmeetbaar sneeuwveld, voor het oog uit.

Daar, op dat punt, vangt het wezenlijke gevaar aan, vooral des avonds en als de donkere nacht de afgebeulde reizigers overvalt; dan als, in zekere tijdstippen van het jaar, de wind met geweld huilt en de opgeworpen sneeuwjacht de oogen verblindt en de zinnen als verkleumd.

Luistert hoe schitterend waar Chateaubriand dit tafereel afschildert:

De nacht nadert, de sneeuw dwarrelt neêr. De reiziger alleen, bevend, verdoold, doet eenige stappen en is onherroepelijk verloren. Het is gedaan met hem: de nacht omvat hem. Aan den boord eens afgronds staande, durft hij noch voor- noch achteruit.

Welhaast overvalt hem de koude, zijne ledematen verkleumen, een noodlottige slaap drukt zwaar op zijne oogen; zijne laatste denkbeelden vertoeven bij zijne kinderen en zijne vrouw. Doch stil! klinkt hem daar, door het suizen van den storm heen, niet een belgeklingel in de ooren? Ofwel is het een doodsgelui, dat zijne verschrikte inbeelding in het huilen van den wind meent te hooren? Neen, het zijn wel degelijk klanken; doch nutteloos zijn ze. De voet van den reiziger weigert nog dienst te doen....

Een ander gedruisch dringt tot hem door; hij hoort op de sneeuw het geblaf van een hond; het dier nadert, het staat bij den armen reiziger stil, het huilt van blijdschap..... Een monnik volgt het op.....

Het was dus niet genoeg duizendmaal zijn leven gewaagd te hebben tot redding der menschen, en zich voor eeuwig in die verschrikkelijke eenzaamheid te hebben gevestigd - de dieren zelf moesten aanleeren, het werktuig van die verhevene liefde te worden; deze moesten, om dus te zeggen, door de menschenliefde hunner meesters ontgloeid worden en hun geblaf, op den top der Alpen, moest zelfs aan de echo's de wonderen van onze godsdienst verkondigen.

'Neen, men zegge niet dat de menschenliefde alleen tot dergelijke daden kan geleiden; want waarom vindt men niets dergelijks in de oudheid, zij, die echter zoo

gevoelig is? Men spreekt van menschenliefde - alleen de christelijke godsdienst is, en zij bij uitnemendheid, menschlievend.'

Sedert wij de kantien verlaten hadden, viel er aanhoudend een ijskoude regen. Slechts met moeite zien wij voor ons uit: wolken onder onze voeten, wolken boven onze hoofden, wolken die ons omgeven. Eindelijk zien wij op de hoogte een groot kruis, 't is het einde onzer reis..... Wij drukken de hand van de zonen des H. Bernards.

De luchtgesteltenis is zoo vinnig koud op den berg, dat, in het midden des dags, in het warmste jaargetij, in de maanden juli en augustus, de thermometer dikwijls beneden nul daalt.

Het Godshuis van St. Bernard bestaat uit twee groote gebouwen. Het gebouw rechts, gekend onder den naam van het St. Lodewijkshuis, dient tot magazijn voor de winterbehoeften en tot verblijf der reizende werklieden. Het gebouw links, gewoonlijk het klooster genaamd, levert hoe massief ook, een ontzagwekkenden indruk op. Het dagteekent van het midden der XVIe eeuw. Voor het Godshuis strekt zich een meir uit.

In het middengedeelte van het hoofdgebouw ziet men eene breede stoep, op welke gewoonlijk zich een of twee van die zoo verstandelijke dieren bevinden, gansch de wereld door bekend onder den naam van de 'honden van St. Bernard.' Het oude ras is verdwenen. De tegenwoordige honden zijn van gekruist ras. Trouwe wachters en tevens nuttige helpers voor de kloosterlingen, verwijlen zij daar, op den dorpel

dier heilige woning, altijd bereid om, dwars door den storm heen, de verdoolde reizigers te gaan opsporen.

Een gang leidt naar eene groote zaal, ten gebruike der werklieden en arme reizigers, aan welke eene liefdevolle en kostelooze gastvrijheid gegeven wordt. Eenige steenen trappen hooger komt men in de zaal voor reizigers van eenig aanzien. Onmiddellijk werd in die zaal, door de kloosterlingen, een groot vuur aangelegd; men gaf ons warme schoeisels en een versterkende likeur.

HET MEISJE MET DE DUIVEN, NAAR BOUCHARD.

De eerste verdieping van het gebouw is eenige stappen hooger. Zij is door een hekken gescheiden. Aan deze zijde vindt men de refter en de cellen der kloosterlingen; aan de andere, groote kamers met twee of meer bedden voor de vreemdelingen. In plaats van met behangselpapier zijn de wanden met zware, hardhouten planken bekleed; ook de zoldering en de vloer zijn in hout. Dat is het beste voorbehoedmiddel tegen de strenge koude.

Alle vertrekken hebben dubbele deuren en dubbele vensters; de laatsten zijn langs buiten door sterke ijzeren staven beschermd. De bedden zijn goed voorzien, overdekt met eene dons en door zware gordijnen beschermd. De kapel is op de eerste verdieping, aan het einde van den gang, opgericht. Daar rust het overschot van generaal Desaix, dat aan de paters van St. Bernard, na den slag van Marengo, werd overgeleverd.

Men dient daags drie maaltijden op: ten 7 ure het ontbijt, bestaande uit koffie met melk, suiker, brood, boter en honig; des middags een tweede ontbijt; ten 6 ure het middagmaal, dat op den dag onzer aankomst bestond in tweederlei vleesch, aardappels, melk met rijst, kaas, vruchten en wijn. Voor het avondgebed gaf men nog eene tas

warme thee. Verscheidene protestantsche engelsche familiën zaten met ons, aan de gemeenschappelijke tafel der christelijke gastvrijheid.

De monniken, die, sedert 900 jaar, trouw de edelmoedige inzichten van den H. Bernard vervullen, volgen den orde-regel van den grooten bisschop van Hippone; zij hooren tot de orde der reguliere kanunniken van den H. Augustinus.

Hun onderscheidend teeken bestaat in een witten band rond den hals en het middel, het vereischte roket vervangende. De zang in de goddelijke diensten, de studie en de zorg voor de reizigers houdt de leden der gemeenschap bezig.

De orde wordt bestuurd door eenen prevoost met staf en mijter. Deze prevoost moet eenigen tijd in het klooster gewoond hebben; daarna kan hij zich naar verkiezing elders vestigen. De tegenwoordige prevoost woont te Martigny. Op den prevoost volgt de prior: deze leeft voortdurend in het gesticht en heeft in last het bestuur over de zich daar bevindende kloosterlingen. De pater, die geroepen is om de reizigers te ontvangen, wordt de *clavandier* genoemd.

Hij toont den vreemdeling, inderdaad, de liefdadigheid onder de meest beminnelijke vormen; immers, hij neemt de *honneurs* dezer heilige herberg, met de uiterste beleefdheid en de fijnste kieschheid waar. Als wij ons niet vergissen, bestaat op dit oogenblik de gemeenschap uit vier en twintig leden.

‘Vele reizigers, die voor de eerste maal op den St. Bernard komen,’ zegt pater Bisselx, ‘denken er kanunniken te vinden met haren zoo wit als de sneeuw, door welke zij omringd zijn. Men is wel verwonderd er enkel jonge kloosterlingen te ontmoeten, wier Ouderdom zelden hooger gaat dan vijf en dertig jaar, en waarvan de meesten zelfs slechts tusschen de twintig en dertig jaar oud zijn. Dit, voor den reiziger verwonderlijk feit, moet aan het ongezonde klimaat worden toegeschreven. Alleen jonge lieden, die eene goede gezondheid en een sterk gestel hebben, kunnen het strenge klimaat van den St. Bernard verduren en niettegenstaande hun krachtvol gestel, bezwijken zij weldra onder dien invloed, aan welken zij slechts zelden kunnen gewoon worden.’

Vergeet niet, dat zij winter en zomer het Godshuis bewonen; dat zij geen ander vuur hebben dan dat in eene gemeenzame kamer.

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 51]

Burggraaf Vilain XIIII.

Karel Ghislain Willem Vilain XIIII is een van België's voornaamste staatslieden. Hij werd den 15 mei 1803 te Brussel geboren en stamt af van eene familie, door Lodewijk XIV tot den adelstand verheven. De jonge Vilain XIIII deed zijne studiën in het Charlemagne kollegie te Parijs, en later bij de paters Jesuïeten te St. Acheul. Te Luik, aan de hoogeschool, ontmoette hij J.A. Nothomb, Ducpetiaux, Dechamps en anderen, en trad met hen in gemeen schap van staatkundige denkbeelden.

BURGGRAAF VILAIN XIIII.

In 1830 werd de heer Vilain XIIII lid van het Nationaal Congres voor Maastricht, en men droeg hem het ambt van secretaris dezer hooge vergadering op. Later werd hij tot lid der Kamer voor Maastricht en Maeseyck, en eindelijk voor Maeseyck gekozen. In de Kamer vervulde de heer Vilain XIIII meer dan eene belangrijke politiek rol.

In 1833 werd hij tot ondervoorzitter dezer vergadering benoemd. Den 30 maart 1851 trad de heer Vilain XIIII op als minister van Buitenlandsche Zaken, in het kabinet-de Decker. In 1854 gaf hij de gastvrijheid aan Raspail, die de vlucht naar België genomen had en bewees hierdoor, dat de aloude en zoo geroemde gastvrijheid van België voor hem geen hol woord was.

Het was de heer Vilain XIIII, die het beroemd geworden woord *jamais* in de Kamer uitriep, toen men België beschuldigde de drukking van den vreemdeling te onderstaan

- een woord, dat als een electrische vonk gansch België doorliep en de warmste geestdrift deed geboren worden.

In 1857, tijdens het wetsontwerp op de liefdadigheid, door den minister Alphonse Nothomb voorgedragen, viel het kabinet, waarvan de heer Vilain XIIII deel maakte, en sinds dien liet deze laatste weinig meer van zich hooren. Ook is zijne gezondheid erg geschokt, hetgeen niet belet, nog immer tot lid der Kamer voor het district Maeseyck gekozen te worden.

De verdienstelijke man vervulde, in zijne lange loopbaan, verscheidene diplomatische zendingen, zooals die bij den H. Stoel, te Napels en te Toskane, en was insgelijks gouverneur van Oost-Vlaanderen.

Burggraaf Vilain XIIII wordt, Om zijne schitterende hoedanigheden, door vrienden en vijanden hoog gewaardeerd. Zijn gezag en invloed waren immer groot in de politieke kringen, en wie hem kent, bewondert de edelheid van zijn karakter.

De wapensmid.

Ze zijn inderdaad ontelbaar de tafereelen uit de dagen der wapensmeden, welke door onze kunstenaars geleverd worden! Er gaat, tot op onze dagen, geene tentoonstelling van eenigen omvang voorbij, of men vindt er nog een of twee van die kenmerkende onderwerpen, in welke nooit de min of meer kunstrijke opstapeling, van al wat het atelier bezit, vergeten wordt.

In de middeleeuwen was de rol van den wapensmid hoogst belangrijk en hij, die de beste blanke wapenen leverde, kreeg in de ridderwereld eene groote vermaardheid. De toepassing van het schietpoeier, in den oorlog, bracht eene aanzienlijke verandering in dit ambacht te weeg, en in onze dagen zijn de wapensmeden, zoo als zij in de middeleeuwen bestonden, gansch verdwenen en door onmeetlijke en gansch ondichterlijke wapenfabrieken vervangen.

In de 14^{e} eeuw splitste zich dit ambacht in twee; de ‘arquebusier’ maakte kleine vuurwapens, musketten, pistolen en wat dies meer; de eigenlijke wapensmid hield zich, zoo als wij hooger zegden, bij de blanke wapens, vooral degens, daggen, lansen, alsook helmen, kurassen, arm- en beenscheenen en wat dies meer.

Hoe het zij, de wapensmid zal voor den schilder en den romanschrijver nog menig belangwekkend, en voor het publiek aantrekkelijk, onderwerp opleveren. Het tafereel, waarvan wij hier eene gravure meêdeelen, is voorzeker een der meest kenmerkende, welke wij sedert lang mochten zien.

Kattekwaad.

Eug. Lambert, dezelfde die in 1872, in de tentoonstelling van Parijs, de geestige schilderij ‘eene horlogie die voor loopt’ ten toon stelde - twee schelmsche katten, die met de gewichten eener hangklok speelden - levert ons andermaal een geestig tafereeltje uit de kattenwereld, en dat hij noemt eene ‘voorloopige installatie.’

Mama de kat heeft hare drie kleintjes in de openstaande laê van eene kommode laten nestelen en het jonge baldadige goedje ziet er niet naar, dat het zich in fijne balkleedjes wentelt en zijne scherpe nagels in de neteldoekjes en mousselinen zet, altijd, natuurlijk, bij gevaar deze baldadig te scheuren.

De oude kat laat, zoo als de meeste mama's doen, hare ‘bedorven dansen’ in alles den gang gaan, en moeit er zich natuurlijk niet meê, dat de jonge hond - een vertrouwde buurmansjongen - in dat kattenpleizier komt deelen.

Eug. Lambert is een recht geestige schilder; eene nietige omstandigheid weet hij aanlokkelijk voor te dragen. Zijne typen zijn meesterlijk; hij heeft de dieren bestudeerd en doet ze inderdaad, zoo als de beroemde Lafontaine deed, spreken en handelen.

Verkenners des nachts.

De teekenaar de Neuville heeft ons meer dan een tooneel uit het soldatenleven, met eene treffende waarheid, weêrgegeven. Wie herinnert zich de prachtige teekening *de laatste kogels* niet! Vandaag levert hij ons de verkenners (*éclaireurs*), die des nachts eene rivier overtrekken. De trompetter zit voor op de schuit; de officier staat

recht en, men ziet het, hij ten minste peilt met een waakzaam oog de verte. De overige soldaten zitten en liggen, met die den Franschman kenmerkende zorgeloosheid.

De *éclaireur* werd in de 17e eeuw *enfant perdu*, in de 18e *découvreur* geheeten en in onze dagen draagt die soldaat den eerst gezegden naam. In de 17e eeuw noemde men de verkenners te paard, *carabins*. In den jare 1840 werd in het fransche leger een gansch bijzonder korps, onder den naam van *éclaireurs*, gevormd; zij waren gewapend met karabijnen van verre dracht. Als men ziet hoe de *éclaireurs* in dat land gansch eigenaardig werden ingericht, zou men er uit moeten besluiten, dat in het fransche leger deze dienst ook zeer uitmuntend gedaan werd.

Welnu, wanneer men het *Gedenkboek van den Oorlog 1870-71* wil nagaan, zal men schier bij iederen voornamen marsch bemerken, dat destijds de dienst der verkenning allerellendigst werd verricht en de fransche bataillons, juist bij gebrek aan die maatregels, meer dan eens werden overrompeld.

De verkenner bezet eene hoogst noodwendige en onmisbare plaats in de trekkende legers en konvooien. In ieder geval moeten deze door hen worden vooraf gegaan, opgevolgd, rechts en links worden bezet. De uhlaan - de ruiter, die in het duitsche leger de rol van *éclaireur* vervult - is, zegt een duitsch schrijver te recht, de voelhoorn der armee; een fransch schrijver noemt den verkenner het oog en het oor van de legermacht.

Beiden zeggen de waarheid; het geluk van eenen veldslag is niet zelden te danken aan den spoed en de nauwgezetheid, waarmeê de verkenner den hem opgedragen last volvoert. In het duitsche leger werd die dienst op eene bewonderenswaardige wijze verricht, en de uhlanen vooral, hebben zich juist daardoor een grooten naam in de militaire geschiedenis verworven.

't Is maar een wissewasje.

Een scheepskaptein, een oude rob,
   Een afgod der matrozen,
Had nooit gevreesd op 't pekelsop,
   Bij storm of waterhoozen;
Hij floot, hoe slecht de zaak ook stond;
En tienmaal daags kwam 't uit zijn mond:
   ''t Is maar een wissewasje!'

Een passagier, die maar aan boord
   Amandlen zat te knabblen,
Begon die spreuk, zoo vaak gehoord,
   Heel aardig na te babblen.
Bij elk geroep, bij elk gefluit
   Riep Lorretje heel droogjes uit:
''t Is maar een wissewasje!'

Eens werd het vaartuig op een klip
   Bij fellen storm gesmeten;
En wat men deed, het koppig schip
   Wou van geen stuur meer weten.
'Het is te laat! Verloren boêl!'
Riep al het volk, doch Lorre koel:
   ''t Is maar een wissewasje!'

En daaglijks hooger steeg de nood;
   Het schip stond op een zinken,

Men had gebrek aan vleesch en brood
En niets meer om te drinken.
De kapitein schudt droef den kop,
Maar Lorre schreeuwt met leêgen krop
‘'t Is maar een wissewasje!’

Het laatst gevogelt is geslacht;
Niets rest er meer te bikken.
Men heeft aan Lorre wel gedacht,
Maar durft er niet van kikken.
Daar grijpt hem ook de kapitein,
En Lorre zong zijn laatst refrein:
‘'t Is maar een wissewasje!’
Germania's.
B. VAN MEURJ.

De Groote St. Bernardsberg
(Reisherinnering.)
(*Vervolg en slot.*)

De kloosterlingen, wier gezondheid te zwak is om de onguurheid van het verblijf boven op den berg te harden, komen zich te Martigny in een huis hunner orde vestigen; daar vragen zij aan een zachter

klimaat de noodige rust, om hunne uitgeputte krachten te herstellen. Al de pastorijen in de dorpen, op den weg van Martigny naar het Godshuis gelegen, worden door priesters der Congregatie bediend; volgens de regels hunner orde moeten zij den vermoeiden reiziger schuilplaats geven.

De inkomsten van het Godshuis waren in de middeleeuwen zeer overvloedig. In de christelijke eeuwen deed de liefderijke bestemming van het klooster daar een aantal giften bijeen vloeien; het erlangde machtige beschermers en onder deze teekende men de keizers van Duitschland aan. Die rijkdommen zijn in den loop der eeuwen verdwenen. De laatste uitplundering der eigendommen van het Godshuis werd gepleegd door het zwitsersch radicalism, op het einde van het jaar 1847.

Men weet in welke bewoordingen graaf de Montalembert, den 15 januari 1848, onder de toejuichingen van de Kamer der Pairs, die schandelijke daad brandmerkte:

‘Ziet gij die gewapende mannen, die door gindsche kloof de Alpen opklimmen, welke weg door zooveel anderen gevolgd werd? Ziet gij ze door dien steilen weg voortgaan, die, eeuwenlang, duizenden christene vreemdelingen met liefde en erkentelijkheid hebben betreden? Zij gaan daarheen, waar de fransche republiek met eerbied stilstond; daar, waar de eerste consul Bonaparte niet alleen het aandenken van zijnen roem, maar van zijne verstandelijke verdraagzaamheid achterliet; daar, waar Desaix, uw kameraad Desaix, eene hem waardige rustplaats vond! En wat gaan zij daar uitrichten, die overwinnaars zonder strijd? Men moet het wel zeggen, zij gaan er heen om te stelen, ja, om het erfgoed der armen, der reizigers, het goed dier monniken te stelen, die door tien eeuwen van eerbied en liefde omringd werden.’

Gedurende de smartelijke gebeurtenissen, welke wij hier bespreken, hadden de kloosterlingen eene schuilplaats op het sardinisch grondgebied gevonden, doch langen tijd op vreemden grond blijven, stond gelijk aan het ontloopen van den eerepost. Betere dagen braken voor hen aan; zij keerden in hun klooster terug en rekenden voortaan op de Voorzienigheid, om in het onvoldoende hunner inkomsten te voorzien.

Laat ons hier opmerken, dat al de reizigers, welke zich in het klooster aanbieden, daar drie dagen kosteloos de gastvrijheid genieten. Indien een klein getal der bezoekers, den kloosterling edelmoedig de vergelding voor de genoten gastvrijheid aanbieden, dan toch is het overgroot getal gansch buiten staat, om dat onthaal te vergoeden. Gedurende 1873 verbleven er in het huis 21,000 reizigers; de zes eerste maanden van 1873 deden zelfs een hooger cijfer voorzien.

Om in alle die onkosten te voorzien, had het gesticht, in 1847, 50.000 francs inkomen. Onder voorwendsel van de schuld van Wallis aan den Bond te betalen, ontnam men aan het klooster voor 350,000 francs eigendommen, zoo wat het derde van zijne fortuin. Voor den laatsten oorlog verleende Frankrijk eene geldelijke toelaag aan het Godshuis.

Niettegenstaande alle tegenspoeden hebben de kloosterlingen hunne zending tot nu toe kunnen volbrengen; nooit ontbrak hun de hulp der Voorzienigheid. Dank zij Gode, de katholieke liefdadigheid komt tot alles: de goede bewoners der naburige steden en dorpen vergeten de weldoeners dezer gewesten niet. Treffend schouwspel! Wij zagen eene goede oude vrouw, die aan de paters twee schapen ten geschenke bracht - en zij deed dit, blijkbaar, of zij aan het brengen van dergelijke offers gewoon was.

Toen wij, zondags, bij het opstaan ons venster openden, waren wij wel verwonderd; des nachts werd gansch de berg met een voet dik sneeuw overdekt. Wij celebreerden

de H. Misse, en namen eindelijk ons ontbijt. De Kerk vierde het octaaf der HH. Engelen; wij schreven in het register:

'Zondag, 7 September 1873, octaaf van het feest der Engelen. Wij hebben hunne broeders, de engelen van den grooten St. Bernard bekocht. Zooals die der heemlen, loven zij Gode en helpen de menschen. Wie toch, wanneer hij hen ziet, zou de ware religie van God, die liefde is, en van Jesus-Christus, die door de wereld ging en wel deed, niet erkennen?'

Wij bezochten eenige gedeelten van den berg; wij wierpen een oogslag in het doodenhuis, waar de lijken liggen van degenen die in de sneeuw omkwamen..... Doch 't is de dag des Heeren: wij moeten ons vooral aan het gebed en de kerkdienst toewijden. Gezegend zij de Heer voor de zoete indrukken van dien schoonen dag, voor de godvreezende voorbeelden, ons daar, in het klooster gegeven.

Maandag morgen, de feestdag van Maria Geboorte, celebreerden wij de H. Misse en namen afscheid van de bewoners der eenzaamheid, zonder te vergeten hen de aalmoes der erkentelijkheid te geven. O, wat hebben zij, die kloosterlingen, ons harte opgebeurd! Heere, zegen hen, naar de uitgebreidheid hunner verdiensten!

In den namiddag waren wij te Martigny teruggekeerd.

C. PIERAERTS EN E. BEAUVOIS.

Zoo spreken katholieken van die prachtige, wij mogen schier zeggen goddelijke instelling; doch ook den protestant heeft zij bewondering afgedwongen. In de nederlandsche letterkunde hebben wij hiervan meer dan een bewijs, en om niet allen te noemen, wijzen wij op Bernard ter Haar's dichtstuk, het *klooster op den St. Bernard*.

Bernard ter Haar, een voortreffelijk dichter, was opvolgens predikant te Eemnes-binnen, Vlaardingen, Arnhem, Leiden en Amsterdam en werd in 1854 hoogleeraar der kerkelijke geschiedenis aan de hoogeschool van Utrecht.

Wij zullen het dichtstuk niet in zijn geheel aanhalen, ofschoon het regel voor regel doet zien, met welk een eerbied deze protestant jegens die weldoende monniken, door het zwitsersch radicalism zoo bestookt, bezield is. Laat ons echter het derde deel van dien prachtigen lierzang vermelden:

Driewerf gewijd gesticht, der menschheid schoonste tempel!
Ik zend mijn vredegroet eerbiedig naar uw drempel,
Waar nooit vergeefs de moede een kalme wijkplaats zocht.
Een *glorie* om een *Kruis* doet ge in de wolken stralen,
Dat zulk een hemelsch vuur deed in den boezem dalen,
En zooveel wondren heeft gewrocht!

't Is grootsch en schoon, zijn blik (wegduizlend in 't beseffen
Van eigen nietigheid) naar de Alpen op te heffen;
Op de ongenaakbre spits dier rotsen 't oog te slaan,
Die, als trawanten van den allerhoogsten Koning,
Als drempelwachters, voor den ingang van Gods woning,
In priesterlijke kleeding staan.

Maar schooner nog, in 't oord, verwijderd van heel de aarde.
Welks vreeslijke eenzaamheid den geest ontzetting baarde,
Een sprank te ontwaren van des Eeuwgen liefdegloed;
Die, waar de koû des doods de schepping door gaat zweven,
Onsterflijk als de mensch, nog in den mensch blijft leven
En hem de Godheid naadren doet!

't Was grootsch en stout, toen 't hoofd van Frankrijks legerscharen,
Met vleuglen van den storm die Alpen opgevaren,
Op 't kantlend ijsgevaart zijne aadlaars had geplant;
Toen hij, voor wien Euroop als halve Godheid knielde,
Die heidendrommen door zijn ademtocht vernielde
Een heirbaan sloeg door Simplons wand.

't Was grootsch, toen hij van daar den bliksem met zijn vingren
Bestuurde, en op uw hoofd, Itaalje! neêr dorst slingren,
Dat siddrend opsprong, door zijn reuzentred vervaard;
Maar wie hier 't eerst zijn voet en staf als kluisnaar richtte,
Bij kruis en bedecel dat weldoend klooster stichtte,
Heeft schooner dank verdiend van de aard!

Al blijft uw heldennaam den Alpentop omzweven;
Gij hebt hem met de punt van 't zwaard in bloed geschreven;
Gij kocht uw glorie duur - te duur, Napoleon!
Maar schooner lauwer dan Marengo's krijgslaurieren,
Dan de eertrofeën die Vendôme's zuil versieren,
Kroont de asch van Bernard van Monthon.

DE WAPENSMID.

KATTEKWAAD, NAAR EUG. LAMBERT.

Dora.
Een gedicht door C.P. Tiele.

(Wij hebben, in een voorgaand nummer van den jaargang 1873-1874, een artikel toegewijd aan den verdienstelijken dichter C.P. Tiele; vandaag is het ons vergund, door de vriendschappelijke toestemming van de uitgevers-eigenaars S. en W.N. van Nooten, te Schoonhoven, de prachtige vertaling van Tennyson's *Dora*, uit de bij hen verschenen *Gedichten* over te nemen - een dichtstuk, dat wij bij onze vlaamsche declamators aanbevelen, terwijl het tevens aan onze jonge dichters tot model dienen kan.
Redactie.)

Met pachter Thomas woonden op de hoef
Willem en Dora. Willem was zijn zoon,
En zij zijns broeders kind. En de oude man
Zag vaak het paar stilzwijgend aan, en dacht:
Ze zijn toch juist geschikt voor man en vrouw.
Nu, Dora was gewoon zijn wil te doen,
En mocht ook Willem wel. Doch hij, omdat
Hij haar al kende zooveel jaren lang,
Dacht niet aan Dora.
Maar op zeekren dag
Sprak Thomas tot zijn zoon, en zeî: ‘Mijn zoon,
Ik trouwde laat, maar wenschte voor ik stierf
Een kleinkind op mijn knieën nog te zien,
En op uw echt heb ik mijn hart gezet.
Ik heb gedacht aan Dora. Zie, hoe lief
Ze 'er uitziet; en hoe zuinig is ze, en goed!
Zij is mijn broeders dochter: hij en ik
Wij hadden twist en scheidden, en hij stierf
In 't vreemde land. Maar 'k voedde om zijnentwil
Zijn dochter Dora op. Neem haar tot vrouw.
Dit heb ik lang gewenscht, sints menig jaar,
Bij dag en nacht.’ Doch Willems antwoord klonk:
‘Ik trouw met Dora niet; zoo waar ik leef
Ik kan niet, neen, ik wil niet!’ Diep gekrenkt
Sprak de oude man, de handen stijf ineen:
‘Gij wilt niet, knaap! gij zegt dat gij niet wilt!
Maar in mijn tijd was vaders woord een wet;
'k Versta dat dit zoo blijve, weet dit wel!
Bedenk u, Willem! neem een gansche maand,
En geef mij dan een antwoord naar mijn wensch;
Of 'k zweer bij God almachtig! gij moet gaan
En nimmermeer treedt gij mijn deur weer in!’
Maar Willem beet zijn lippen, en vlood heen
In wilde drift. Hoe meer hij Dora zag
Te koeler werd hij, ja zelfs hard en ruw.
Maar Dora droeg het zacht. Toen, eer een maand
Verstreken was, verliet hij 's vaders huis.
Verhuurde zich voor dagwerk op het veld,
En vrijde en trouwde, half uit liefde, half
Uit spijt, met mooie Machteld van den dijk,
De dochter van een boerenknecht als hij.
En toen de klokken luidden tot den trouw,

Sprak Thomas: ‘Dora, kind! ik heb u lief;
Maar zoo gij ooit met die mijn zoon was, spreekt,
Of 't woord tot haar, die hij zijn vrouw noemt, richt,
Dan is mijn huis het uwe niet. Mijn wil is wet.’
En zij beloofde 't, want zij was zoo zacht.
Mijn oom zal wel veranderen, dacht zij stil.
De tijd vloog voort. En Willem werd een knaap
Geboren, en dat kind bracht zorgen mee;
En elken dag trad hij langs vaders deur,
Wanhopig, doch zijn vader hielp hem niet.
Maar Dora spaarde wat zij kon, en zond
Het steelsgewijs, dat niemand wist wie 't zond,
Ook Willem niet; totdat een heete koorts
Hem aantastte, en hij in den oogsttijd stierf.
    Stil sloop zij nu naar Machteld. Machteld zat,
En zag met tranen op haar kind, en dacht
Veel kwaads van Dora. Dora kwam en zeî:
    ‘Tot nu toe deed ik wat mijn oom gebood,
Ik deed verkeerd. Want och! alleen door mij
Is al dit kwaad op Willems hoofd gebracht.
Maar, Machteld! om den wil van hem die stierf,
En ook om u, de vrouw, die hij zich koos,
En om dit weesje, kwam ik tot u: Hoor!
Gij weet, sints zeven jaren was geen oogst
Zoo groot als thans. Nu dan, geef mij het kind,
Ik zal het zetten in het koorn, op 't veld,
En als mijn oom dan komt, verheugd van hart
Om zulk een rijken oogst, hij zal het zien
En zeegnen om den wil van hem die stierf.’
En Dora nam het kind, en ging haar weg
Door 't graan, en zette zich op d'aarden wal
Die onbezaaid, maar vol papaver stond.
Van verre kwam de pachter naar het veld,
Doch zag haar niet; want niemand van de knechts
Dorst zeggen waar zij wachtte met het kind.
En zij wou opstaan en hem naadren, maar
Haar hart bezweek. Zoo, wachtend, zat zij neer,
En ijvrig maaiden steeds de maaiers voort
Tot de avond viel, en 't donker werd op 't land.
    Maar vroeg in d' ochtend stond zij op, en nam
Het kind weêr meê, en zat op d' aarden wal,
En maakte, van de bloemen daar in 't rond,
Een kransjen om het mutsje van het kind,
Dat hij er lief mocht uitzien voor haar oom.
En toen de pachter nu in 't veld kwam, zag
Hij haar, en liet zijn mannen aan het werk
En kwam en sprak: ‘Waar waart gij gistren? Zeg!
Wiens kind is dat? En waarom zit gij daar?’
Maar Dora sloeg haar oogen naar den grond,
En lispte zachtkens: ‘Dit is Willems kind.’
‘En heb ik,’ riep de pachter, ‘heb ik u
‘Dit niet verboden, Dora?’ Doch zij sprak;
‘Doe mij, gelijk gij wilt, maar neem het kind
En zegen 't om den wil van hem die stierf.’
En Thomas zeî: ‘Ik zie, 't is een complot
Dat gij beraamd hebt met die vrouw daar ginds.
Mij wordt de les gelezen, en door u!
Gij wist, mijn woord is wet, maar gij veracht
Mijn wil. - Welaan, ik neem den knaap! - Maar gij,

Maak u van hier, u wil ik nooit meer zien!’
Zoo sprekend nam hij 't kind. Het schreeuwde luid
En worstelde, en de krans van bloemen viel
Aan Dora's voeten, die 't gelaat verborg,
En 't luide schreien hoorde van het kind,
Al verder en al zachter. En het hoofd
Gebogen, dacht ze in weemoed aan den dag
Toen zij voor 't eerst gekomen was in huis,
En al wat daar gebeurd was in dien tijd,
En schreide. Doch de maaiers maaiden voort
Tot de avond viel, en 't donker werd op 't land.
Naar Machteld ging zij nu, en aarzlend bleef
Zij toeven op den drempel. Machteld, blij
Dat zij haar kind op Dora's arm niet zag,
Zij loofde God, die de arme weduw hielp.
En Dora zeî: ‘Uw kind is bij mijn oom,
Doch mij, zoo sprak hij, wil hij nooit meer zien.
Dus, laat mij leven, werken, saam met u!’
‘Neen,’ sprak toen Machteld, ‘dat zal nimmer zijn,
Gij moogt door mij niet lijden, ja! ik wil
Mijn kind nu niet vertrouwen aan dien man,
Die 't leert zijn moeder te verachten, en
Het wreed maakt als hij zelf. Kom, laat ons gaan:

Ik breng mijn jongen weer naar huis, en 'k zal
Uw oom gaan smeeken, dat hij u weer neemt
Gelijk voorheen. En weigert hij, welnu
Dan komt gij hier in huis, en werkt met mij
Voor Willems kind, tot hij is opgegroeid,
En werkt voor ons.'
Zoo kusten zij elkaar,
En togen heen, en kwamen aan de hoef.
De deur was van de klink. Ei, kijk! daar zat
De jongen deftig op zijn grootvaêrs knie,
Die hem wel stevig vasthield in zijn arm,
En die hem vriendlijk tikte op iedre wang;
En 't jongsken praatte, en greep naar 't goud sieraad
Het zegel, dat aan grootvaêrs uurwerk hing
En glinsterde in het schijnsel van het vuur.
Toen traden ze in, maar nauwlijks zag de knaap
Zijn moeder, of hij wilde bij haar zijn
En vloog van Thomas' schoot. En Machteld zeî:
'Ach, Vader! laat me u noemen met dien naam,
Nooit kwam ik om te beedlen voor mijzelf
Of Willem of dit kind: nu bedel ik
Voor Dora. Neem haar weer; zij heeft u lief.
O, toen mijn Willem stierf, hij stierf in vreê
Met allen; want ik vroeg 't hem, en hij zei:
't Berouwde 'em niet dat hij mij had getrouwd,
Ik was voor hem een goede vrouw geweest:
Maar 't speet hem, dat hij u zoo had gegriefd;
God zegen hem! zoo sprak hij, dat hij nooit
De zorgen ken, die ik doorworstlen moest,
Toen wendde hij 't gelaat en stierf hij, ach!...
Maar 'k bid u! geef mij nu mijn kind, ik vrees,
Dat gij hem hard maakt, en de heugenis
Zijns vaders leert verachten. Laat het al
Weer zijn als vroeger, en neem Dora weer.'
Zij sprak, 't gelaat van Dora aan haar borst
Verborgen, 't Was nu doodstil in 't vertrek;
Op eens borst de oude man in snikken los:
'Ik ben te laken, ik! - ik heb mijn zoon gedood!
Mijn lieven zoon - want 'k had hem lief, mijn zoon.
't Was al mijn schuld, - ach! God vergeef het mij!
Komt, kindren, geeft me een kus!'
Toen kusten zij

Den ouden man, en hingen aan zijn hals.
Maar hij zat neer, verbrijzeld van berouw.
En honderdvoud kwam al zijn liefde weer:
Hij snikte lang, lang, over Willems kind,
En dacht aan Willem.
En het viertal bleef
Bijeen in 't oude huis. En toen de tijd
Steeds voortging, toen nam Machteld weer een man,
Maar Dora bleef in huis en trouwde nooit.

Maart, 1862.
Tennyson.

Waterleidingen.

Het in uitgave zijnde *Boek der Uitvindingen* (Sytthof te Leiden) geeft de volgende aanteekening over dit onderwerp, dat op dit oogenblik in België, en vooral in Antwerpen, sterk besproken wordt.

In *waterleidingen* hebben de Romeinen het zeer ver gebracht en zijn even zeer de leermeesters voor lateren tijd geweest, als zij zelven waarschijnlijk veel van de Pheniciërs hadden geleerd. Zij voorzagen hunne stad van het ‘bloed der aarde,’ dat zij dikwijls 6 tot 7 uren ver uit bergbronnen stadwaarts leidden in gesloten kanalen, die niet zelden om den berg heen liepen.

Waar het noodig was, een zeer langen, maar niet zeer breeden berg door te komen tot het korter maken der waterleiding, ontzagen zij in geenen deele het boren van tunnels, of stoute overbruggingen van valleien, ten einde het water met een gering, meer gelijkmatig verval naar eene stad te leiden.

In den bloeitijd van het keizerrijk, toen het romeinsche rijk met kleine uitzonderingen vrede genoot, viel de weldaad der waterleidingen aan de grootere steden in de provinciën ten deel. Groot is het getal van deze, hoewel vele tot puin vervallen zijn, terwijl andere nog heden ten dage hare bestemming vervullen; zulk eene waterleiding is die, welke door keizer Trajanus te Segovia in Spanje is aangelegd. Zij bestaat uit 177 bogen, gebouwd van granietblokken, die zeer nauwkeurig bekapt en meestendeels zonder metselspecie vereenigd zijn.

Een doorslaand bewijs der voortreffelijkheid van dit bouwgewrocht is, dat het 18 eeuwen heeft getrotseerd, zonder dat een enkele steen van zijne plaats geweken is of ergens water doorsijpelt. Deze waterleiding voert het heerlijke water der bij Ildefonso ontspringende bronnen naar het hoogste punt der stad, terwijl het over de lagere wijken in stoute dubbele bogen heen loopt. De lengte bedraagt 6000 voet, terwijl de hoogte ter plaatse van de diepste vallei 104 voet is; de hoeveelheid water, die er door stroomt, zou toereikend zijn voor eene stad van honderdduizend inwoners, en zoo groot ook zal de bevolking van het oude romeinsche Segovia wel geweest zijn.

Het nieuwe is echter slechts een schaduw van het oude; ellendige hutten staan tegen het prachtige bouwgewrocht der Romeinen en zonder eenig gevoel voor het grootsche van het werk luiert er de bevolking te midden van gebouwen, van welke geen bij de heerlijke waterleiding vermag te halen.

Een tegenhanger van het sieraad van Segovia is de waterleiding bij Nimes in Frankrijk. Waarschijnlijk dagteekent zij uit het laatst van de eerste eeuw der keizersregeering. Door middel van dit gebouw werd het water van twee waterrijke bronnen, tien uren ver, naar het oude Nemausus geleid. Eene diepe vallei met steile wanden, tusschen welke het riviertje de Gard zich eenen weg baant, scheen een onoverkomelijke hinderpaal te zijn, maar romeinsche moed deinsde er niet voor terug.

Twee verdiepingen van lichte en stout gespannen bogen strekken zich boven elkander uit, als steunsels voor eene reeks van boogjes, die het reusachtige kanaal dragen. Dit verbazingwekkende gedeelte van de trotsche waterleiding is vrij goed bewaard gebleven, als een krachtig bewijs voor de voortreffelijkheid der romeinsche bouwkunst.

Ook de Arabieren waren bekwame waterbouwkundigen. Zij waren de uitvinders van eene belangrijke verbetering in de waterleidingen, daar zij de gemetselde kanalen

vervingen door wijde buizen van gebakken klei, zonder dat zij eenige kennis droegen van bamboe-water-leidingen in China.

Van het leggen dezer buizen met een zeer klein verval maakten zij geen werk meer, toen zij hadden waargenomen, dat het water in deze kokers bijna even hoog op- als afloopt, wegens het streven naar evenwicht, en van toen af legden zij ze bergop en bergaf. Eindelijk bedachten zij om het water te filtreeren, waartoe zij zich van groote bekkens of kommen bedienden, in welke zij het water over kiezelzand lieten loopen.

Ook de Romeinen legden daar, waar de waterleidingen het gebied der stad naderden, zuiveringbekkens aan. Het onzuivere water liep er aan de eene zijde in; het stond in de kom stil, zoodat alle onreinheden bezonken, en het vloeide gezuiverd weder weg.

Ook in midden-Europa werden gedurende de middeleeuwen waterleidingen aangelegd, gelijk men nog eene oude bij Freiburg in Saksen aantreft. Doch meest bediende men zich van pompwerken, die het water zoo hoog ophaalden, als noodig was om het door buizen in de stad te verspreiden. In den laatsten tijd heeft men uitgevonden om het water in de huizen tot aan de hoogste verdiepingen op te drijven, gelijk het geval is in onderscheidene steden van Engeland, Frankrijk en Duitschland, en in ons vaderland (Nederland), met de bekende duinwaterleiding te Amsterdam.

Zulke eene waterleiding bestaat uit twee hoofdgedeelten. Het eerste dient om het water op te halen uit de rivier, die het oplevert. Het is hier de plaats niet om te treden in eene beschrijving van de werktuigelijke toestellen, die men daarbij bezigt; ook vermelden wij slechts

met een woord het andere gedeelte, zijnde de buizen ter geleiding van het water.

Vroeger bezigde men daartoe meest hout, doch daar dit te spoedig aan rotting onderhevig is, gebruikt men tegenwoordig gebakken aarden buizen of gegoten ijzer, hetwelk echter aan de binnenzijde geëmailleerd moet zijn. Looden buizen vergiftigen het water, terwijl zich in steenea buizen lichtelijk mos vastzet, ten nadeele van den smaak.

Een der belangrijkste bouwwerken van den tegenwoordigen tijd is de Croton-waterleiding bij New-York in Noord-Amerika. Zij is nog 56 voet hooger dan die te Segovia. Reeds voor ruim 70 jaren, toen de bevolking van New-York nog onbeduidend was, vatte men het denkbeeld tot zulk een werk op.

In later tijd werd het eene bepaalde behoefte, en ofschoon de kosten op ruim 17 millioen gulden werden begroot - later bleek het dat zij het dubbele beliepen - werd het grootsche werk toch in het jaar 1835 ondernomen en in 1842 voltooid.

De waterleiding trekt haren toevoer uit de rivier Croton, die in het graafschap Putnam ontspringt en uit samenvloeiing van drie beken ontstaat. Reeds bij zijnen aanvang wordt deze stroom twee uren ver over eenen dam geleid. Van daar loopt de waterleiding omtrent 14 uren ver bij afwisseling door tunnels, en kanalen, over bruggen en bogen, laag door bergen en hoog boven valleien en kloven tot aan New-York na in 't geheel 89,725 akers land bedekt te hebben.

Door 16 tunnels van 160 tot 1263 voet lengte, wordt het water 6481 voet ver door de bergen geleid.

Eene der voornaamste bruggen is de zoogenoemde Haarlemsche, die haren naam heeft van eene nabijgelegen rivier en van boven 25 voet breed is; zij maakt een der heerlijkste gedeelten van het werk uit. De breedte van het dal onder het bogenstelsel, is 1450 voet; de brug is 50 voet langer. Er zijn 15 bogen, 8 met eene spanwijdte van 80, 7 met eene van 50 voet. De hoogste bogen verheffen zich 114 voet boven den waterspiegel, terwijl de bovenvlakte der brug op het hoogste punt 160 voet hoog ligt.

VERKENNERS DES NACHTS, NAAR DE NEUVILLE.

De Croton-waterleiding eischte meer zulke werken; wij noemen alleen nog de overbrugging van het Glendenning-dal, die 1900 voet lang is. Van dien aard is er nog veel meer, dat de Croton-waterleiding inderdaad tot een reuzenwerk maakt. Zoo moest men, ten einde een behoorlijk verval, te bekomen, zes groote vangbekkens met sluiswerken aanleggen, die van gehouwen steen vervaardigd en met baksteenen overwelfd werden.

Ook zijn ter bevordering van eenen behoorlijken luchtstroom in de overdekte gedeelten der waterleiding, alsmede tot het frisch houden van het water, 33 ventilators vervaardigd, en een gedeelte der kokers van deuren voorzien, ten einde er van binnen bij te kunnen. Waar het water in de rotsen door ijveren buizen van 3 voet middellijn loopt, zijn deze voorzien van toestellen om de door het water uitgedampte lucht af te voeren. Gedurende het bouwen van de reusachtige waterbekkens en buizen moest men eene nieuwe bedding voor den stroom graven, en dien later weder naar de oude terugleiden.

Dit reusachtige bouwwerk voorziet New-York van goed drinkwater, en de daaraan besteede kosten zijn voorwaar niet ‘in het water geworpen.’

[Rebus 4]

Rebus 4: De beste stuurlui staan aan wal, is opgelost door 87 Inschrijvers en rebus 5: De wereld zit vol baas Gansendonk's, door 145 inschrijvers.

De oplossers, die van het voordeel willen genieten, verbonden aan de goede oplossing (zijnde eene der voorgaande jaargangen te bekomen aan den prijs van fr.

2.50) gelieve ons zoo spoedig mogelijk hunne aanvrage op te zenden, en daarbij het bedrag in postmandaat of postzegels te voegen.

[Nummer 52]

HET KASTEEL VAN MAZURES.

Het kasteel van Mazures.

Het kasteel van Mazures ligt in den dichterlijken omtrek van Pepinster, in de vallei der Vesdre - de aanlokkelijkste misschien welke gansch die heuvelachtige streek oplevert. Het kasteel is gebouwd op de plaats waar weleer een jachthuis van de familie der 'Pepins' stond, en aan dien naam ontleent het dorp Pepinster - daar in den omtrek gelegen - zijn naam.

Rijk aan legenden is die dichterlijke landstreek: het was hier, zegt de overlevering, dat de fiere Pepijn van Herstal, verdoold zijnde, des nachts in een kasteel, op welks toren een vuurbaak brandde, te recht kwam en binnen geleid, in eene prachtige zaal, de schoone Eburonen dochter, Alpaïs, de afstammelinge van Ambiorix, vond, welke later de moeder van Karel-Martel en de overgrootmoeder van Carlomagnus zijn zou.

De teekenaar van dit landschap is een kunstenaar van uitstekend talent, doch die, in onze vlaamsche gewesten, nog niet als zoodanig gekend is - namelijk de heer Leon Le Pas. Wij kennen hem echter onder een ander kunstopzicht.

Auguste en Leon Le Pas zijn de dichters van de *Légendes des litanies de la Sainte Vierge*, een boek, waarin de twee broeders hunne gevoelens, op eene dikwijls bewonderenswaardige wijze, versmolten hebben. Deze herinnering zal de bladzij, die wij aan de teekenstift van Leon Le Pas te danken hebben, nog des te dierbaarder maken bij den dichtlievenden lezer.

Zomernacht te San Lazaro (Venetië).

Venetië, met zijn schilderachtige lagunen, zijn Dogenpaleis, zijne prachtige koepels en torens, is, ten allen tijde, het droombeeld der dichters geweest en in dit laatste vervult de gondel - noodwendig van guitaar, zang en maanlicht vergezeld - eene groote rol.

De gondel is in Venetië het eenige middel van vervoer, tenzij op het eilandje Lido. Ieder min of meer welhebbend huisgezin bezit eene gondel, zoo als wij een tilbury of ander rijtuigje, en even als hier de vigilanten ten dienste van het publiek staan, vindt men in Venetië ook publieke gondels.

De gondel is eene lichte boot; de boeg is zeer scherp gebouwd en in het midden van het vaartuig verheft zich eene roef of tent, in welke vier tot zes personen kunnen plaats nemen. Men vindt er kussens en ander gerief in, hetgeen aanzienlijk bijdraagt tot het weelderige en zoete *dolce far niente,* dat men in eene gondelvaart geniet.

De republiek nam, opzichtens de kleur der gondels en der gordijnen aan dezer vensters eene bepaling, waarvan nog niet afgeweken wordt. Om de buitensporige pracht tegen te gaan, schreef men de zwarte kleur voor. Alleen de gondel van den Doge was groen, welke kleur, volgens een reiziger aanteekent, ook aan de beroemde zangeres la Malibran werd toegekend, dewijl zij zonder dat volstrekt weigerde hare nachtegalenstem te laten hooren. In hoeverre deze bijzonderheid waarheid bevat, zullen wij niet beslissen.

Des avonds wordt aan den boeg en aan den spiegel eene brandende lantaarn opgehangen. De gondel heeft twee roeiers; een dezer staat voor, de tweede achter op het vaartuig. ‘Deze roeiers,’ zegt een schrijver, ‘zijn zoo bedreven, dat ongelukken tot de zeldzaamheden behooren. De gondeliers, in dienst van particulieren, dragen de liverei hunner meesters; terwijl de publieke gondeliers doorgaans gekleed zijn met een kamizool, een sjerp of gordel en een mutsje.

Over het algemeen zijn de gondeliers een krachtig en vlug slag van lieden, die in eene hooge mate de luimigheid en geestigheid bezitten aan den venetiaanschen volksaard eigen. Zij zijn bovendien eerlijk en trouw, zoodat de vreemdeling zich en zijne bagage, zoowel des nachts en des daags, veilig aan hen kan vertrouwen.

Het gezang is hun meest geliefkoosd tijdverdrijf, en over 't geheel zingen zij niet alleen zuiver en melodieus, maar er heerscht ook zoo veel harmonie in hunne zangen, dat men meenen zou kunstmatig gevormde zangers te hooren, 't geen echter het geval niet is. Tasso's stanza's behooren nog steeds onder hunne lievelingsliederen.’

Zoo als wij ons met paardenwedstrijden en andere dergelijke vermaken bezig houden, kan er in Venetië geen volksfeest plaats grijpen, waarin de gondel de hoofdrol

niet speelt. Bedrevener roeiers dan daar vindt men ook niet. De roeifeesten zijn te Venetië des te aantrekkelijker dewijl men tijdens deze, eene buitengewone pracht aan gondels en kleedsels ten toon spreidt.

Die volksfeesten werden lang door een alouden naijver aangevuurd, namelijk door den haat tusschen de Castellani en Nicoletti, die reeds dagteekent van den tijd der eerste republiek. Destijds hadden burgers van Heraclea en Aquilea zich op twee verschillende eilandjes, Castello en San Nicolo, neêrgezet en zich zelfs door hunne kleeding onderscheiden. Die van Castello droegen roode gordels en mutsen; die van San Nicolo namen voor die kleedingstukken, de zwarte kleur of ten minste donkerblauwe kleur aan.

Ieder eiland leverde zijne beste gondeliers, die gehouden waren den roem en de eer van hunnen stam te handhaven. Na den zegen over hunne onderneming in de kerk afgesmeekt te hebben, vingen zij den strijd aan en, zegt de Venetiaan, ‘het water kookt alsdan onder de krachtvolle riemslagen.’

Op alle balkons bevinden zich nieuwsgierigen, dames en heeren, vrouwen en mannen uit de volksklas. ‘Het gansche Kanaal,’ zoo lezen wij, ‘zoo ver het oog reikt, is zoo geheel met gondels van allerlei gedaante bedekt, dat zij als het ware eene brug van den eenen tot den anderen oever vormen. De zwarte bekleeding der tenten heeft, voor deze gelegenheid, plaats gemaakt voor de rijkste en schitterendste draperieën van allerlei kleur.

‘Hier ziet men een venetiaanschen gondel uit de vijftiende of zestiende eeuw, daar een turkschen kaïk of eene chineesche jonk, ginds *ballotines* en *malgherottes* of vier- en zesriems-barken. De patricische commissarissen van orde doorklieven het kanaal in alle richtingen op acht- of tien-riems-*bissones*, in 't midden met een prachtig verhemelte van goud- of zilverlaken prijkende, terwijl zij, met den boog in de hand, aan den achtersteven gereed staan om elken gondelier, die bij de nadering der wedijverende booten niet ter zijde wijkt, door het toezenden van een vergulde houten pijl, tot het nakomen van zijn plicht aan te manen.’

Men begrijpt met welke geestdrift de prijswinnaars begroet worden! Die welke al te veel veld verloren hebben, verdwijnen in de zijkanalen om niet door de volksmenigte te worden bespot. Als de eerst aangekomene het roode, de tweede het blauwe, de derde het groene en de vierde het gele vaandel grijpt, ontstaat er een gehuil, een gejubel, een gegalm van muziek, dat het hooren en zien vergaat.

In de gondels der overwinnaars regent het geld; deze erlangen daarenboven de uitgeloofde premiën, en het is hun toegelaten des avonds geldinzamelingen te doen. Des avonds duren de feesten voort; de gondels met hare lantaarns doorklieven de lagunen, de huizen en paleizen worden met bengaalsch vuur verlicht en het tooverachtig effect daarvan, in het water en op de gebouwen, is door geen pen te beschrijven.

En echter is de natuurlijke zomernacht in Venetië grootscher en treffender, dan die welke door menschenhanden wordt toebereid. De heldere hemel met een prachtig maanlicht, op water, tinnen en koepels weêrkaatsend; de reusachtige en slapende stad; de mysterieuse nacht, met den zang des gondeliers en de geheimzinnige vaartuigen, schier als spoken voortschuivend - treft dieper het gemoed dan alle volksbeweging en toebereidsels van verlichting.

Onze gravure geeft prachtig een zomernacht te San Lazaro weêr en als wij haar zagen, herinnerden wij ons Carpenter's stukje, door een onzer lang gestorven bekenden A. van der Hoop, in 't neerduitsch overgebracht.

Lieflijk Venetië! koninginne van de aard!

Die met flonkrenden blik op de zeegolven staart;
Stad, waar, bij 't zilvren schijnsel der maan,
De serenade haar zilvren toon doet verstaan,
Al wat zoet is in 't leven, onsterflijk in 't lied,
Itaaljes keursteen, gij zijt het, die 't biedt. -
'k Heb veel plaatsen bezocht, maar geen lieflijker steê
Dan u, heerlijk Venetië, u bruid van de zee.

Russische beêvaartgangers.

In de 48e aflevering van dezen jaargang, deelden wij eene schets meê uit het russische huiselijk leven en aan de teekenportefeuille van een fransch schilder, Yvon, ontleend. Die kunstenaar is hier nog weinig of niet gekend, doch in zijn geboorteland, even als in Engeland, maakt zijn naam veel opgang.

Tijdens den oorlog in de Krim werd de schilder, door keizer Napoleon III, ter plaatse gezonden en bracht een aantal militaire feiten op het doek. Van de gevechten aan den Malakoff-toren, vervaardigde Yvon verschillende schilderijen, welke, vooral de *aanval op den Malakoff*, in hooge achting staan.

Ook de expeditie uit Italië werd, in eenige voorname feiten, door Yvon op het doek gebracht. *De slag van Solferino* is in de galerijen van

Versailles geplaatst, waar het echter niet ontbreekt aan wat men *croûtes* noemt, zelfs nog niet sprekende van eenige schilderingen, toepasselijk op den zich vergodenden Lodewijk XIV.

Yvon heeft uit Rusland een rijken schat van teekeningen meêgebracht; hij doorgrondde daar het huiselijke en godsdienstige leven der Moscovieten, en leidt ons ditmaal aan den openbaren weg, waar beêvaartgangers voor een kapelleke der H. Maagd knielen. De russische wegen zijn rijker met dergelijke godsdienstige teekens bezet, dan wel onze afgelegen vlaamsche dorpen, waar de verfranschende geest nog niet is doorgedrongen.

De H. Nicolaas en de Moeder Gods worden in Rusland het meeste vereerd. De laatste heeft een ontelbaar getal vereeringsplaatsen. Die langs de openbare wegen zijn ruwe, planken kapellekens, waarin het beeld geborgen is en dat, in het schoone jaargetij, met bloemen versierd wordt.

De Russen zijn schismatieken, dat zijn van de Katholieke Kerk afgevallenen, zoodat hunne godsdienst in vele punten nog met de onze overeenkomt, ofschoon zij, door het gouvernement bestuurd en als staatkundig middel gebezigd wordende, meer en meer wijzigingen ondergaat en immer van de gebruiken, in de katholieke godsdienst aanwezig, tracht af te wijken. Men begrijpt lichtelijk waarom: men wil den terugkeer tot Rome des te moeilijker maken.

Om tot de Mariabeelden terug te keeren, merkt een schrijver van de verleden eeuw op, dat negen op de tien der aangezichten van Maria en het kind Jesus in Rusland zwart of taankleurig geschilderd zijn, ‘en 't is,’ zegt hij, ‘niet onwaarschijnlijk dat zij, dus doende, ons een rechtmatiger denkbeeld geven van haren persoon, dan Raphaël of Guido dewijl de syrische vrouwen in Palestina, aan de zonnestralen blootgesteld, noodwendig eene bruine kleur moeten hebben.’

Amerikaansche keukenmeiden.

Daar zat ik nu midden in dat barbaarsche land, waarvan ik vroeger meer dan eens gelezen en waarover ik sedert mijn bruiloftstijd duizendmaal gesproken had. Mijn echtgenoot, een Amerikaan, had mij weten over te halen hem naar zijn vaderland te volgen, en maar zeer ongaarne had ik er in toegestemd mijn vaderland te verlaten.

Tegengevallen was mij het land der vrijheid niet, maar toch ook in 't geheel niet meêgevallen. In mijne droomen had ik mij Amerika voorgesteld als een land, waar de minste burger met zijn gescheurde broek en gelapten kiel, even fier en trotsch langs 's-Heeren straten liep, als de Yankee, die jaarlijks honderdduizenden heeft te verteren, en waar om de minste kleinigheid, de messen uit de schede getrokken werden en doodslag en moord aan de orde van den dag waren.

Wat het eerste aangaat, heb ik maar weinig gelegenheid gehad om mij daarvan te overtuigen, dewijl op mijn dringend verzoek mijn echtgenoot eene kleine villa op het land gekocht had, welke wij na een driemaandelijksch verblijf te New-York betrokken. En wat het tweede betreft, ik heb daar zelfa niet eens van gehoord. Het zal daarmeê wel zijn, zooals het gewoonlijk met zulke zaken het geval is: een of ander romanschrijver heeft daarvan wel eens hooren spreken, discht er vreeselijke tooneelen van op en een eenvoudige lezer neemt de verhitte fantasie van den schrijver voor werkelijkheid aan.

Onze villa was een net huisje met een schoonen hof er achter, op vier uren afstands van New-York gelegen. Een knecht zorgde voor het paard, de koe en de kippen en het bestuur van buitenlandsche zaken liet niets te wenschen over, maar ook zooveel te meer lag dat van binnenlandsche zaken overhoop. Ik kon maar geen enkele keukenmeid houden. Dezen vonden het landleven vervelend, anderen konden niet tegen het stil en eentonig leven, van een derde was de vader of moeder plotseling ziek geworden, en vooral deze laatste reden werden zoo druk geëxploiteerd, dat ik haast begon te gelooven dat onder de familie der keukenmeiden eene epidemie was uitgebroken.

Eindelijk had ik eene perel gevonden en mijn echtgenoot maakte van die tijdruimte van huiselijken zonneschijn gebruik, om kapitein Ayres en dezes echtgenoote op een diner te noodigen. Waren er nu menschen in de wereld wier kritiek ik vreesde, dan waren het voorzeker de kapitein en zijne vrouw.

Mistres Ayres, of Gracie, gelijk men haar gewoonlijk noemde, was eene nicht van mijn man en de trots der geheele familie. Toen ik voor het eerst in Amerika aangekomen en aan de familie van Julius voorgesteld was, hadden alle leden mij bestormd om mij te spreken over Gracie's beschaafdheid, Gracie's schoonheid, Gracie's geleerdheid, Gracie's buitengewone gave om eene huishouding te leiden, en ik weet niet welke deugden meer, zoodat ik niet anders dan een hoog denkbeeld van de nicht van mijn man moest krijgen. En toch kon die zoo zeer geprezen Gracie mij niet bevallen. Zij was een stuursche vrouw van hooge gestalte, met de manieren van een tiran, die niet de minste tegenspraak duldt en hare woorden en lachjes waren te gemaakt om echt te kunnen zijn.

Met vrees wachtte ik den beruchten dag af. Honderden conferenties had ik met mijne perel gehad en haar op het hart gedrukt, dat zij toch goed voor alles zorg zou dragen, waarop zij telkens verzekerde dat mevrouw over haar verbaasd zou staan.

En waarlijk, zij sprak geen onwaarheid. Reeds vroeg was ik opgestaan en liep dan hier, dan daar, om, zoo ik mij verbeeldde, alles te regelen, maar werkelijk niets uitvoerende. Ik kon het Julius maar niet vergeven dat hij zoo dood kalm achter in den hof zijn dagblad zat te lezen en liep er juist heen om hem zijn gedrag te verwijten, toen mij de knecht achterna liep, met zulk een haast, dat hij de eerste vijf minuten werk had zijn adem te herkrijgen en in den tusschentijd gebaren maakte, alsof hij zinneloos was.

‘Maar wat is er dan toch gebeurd?’ vroeg ik op heete kolen staande.

‘Wat er gebeurd is? Weet ge dat nog niet? Lieve hemel, ik had het wel gedacht, ik heb haar nooit vertrouwd.’

‘Wat raast ge van vertrouwen?’ zegde mijn echtgenoot, die naderbij getreden was. ‘Kom, zeg op, wat is er?’

‘Zij is weg, mijnheer.’

‘Maar over wie spreekt ge dan?’

‘Wel over wie anders dan over de keukenmeid.’

Ik gaf een kreet van ontzetting. Hoe, op den dag dat de gevreesde Gracie bij ons zou komen dineeren, zonder keukenmeid te zitten, ik, die eer een huis zou kunnen bouwen, dan een diner gereedmaken, 't Was om zinneloos te worden.

Ik liep naar de keuken, zocht in alle hoeken en kasten, alsof de weggeloopene daarin zou gezeten hebben en merkte in der haast niet, dat met haar zilveren lepels, vorken en andere voorwerpen van waarde verdwenen waren.

‘Kom, Lina,’ zegde Julius, ‘'t is zoo erg niet, ik ga terstond naar de stad en met den volgenden trein hebt gij een nieuwe keuken-prinses.’

En inderdaad, tegen twee uur bracht onze factotum Peter de nieuwe keukenmeid, Serena Mac Laughlin, alsmede een mand vol snuisterijen mede. Mijn eerste vraag was of zij kon koken.

‘Ja, mevrouw,’ zegde zij met eene tragische betooging, ‘twijfel niet aan mijne kunst, gij zult er de bewijzen van zien.’

Ik bracht haar in de keuken en verzocht haar, ik geloof zelfs met smeekende stem, al hare kunst in te spannen. Zij beloofde het mij plechtig. Wat kon ik meer verlangen? En toch was ik onrustig, toen ik het noodlottige tafelgoed in orde bracht. De gedachte aan de nieuwe keukenmeid drukte als een berg op mij. Hare grafstem en de zonderlinge manier van zich uit te drukken, klonken mij voortdurend in het oor en brachten mij plotseling op het denkbeeld dat zij wel zinneloos kon zijn.

Hoe ik er toe kwam, weet ik niet, maar waar is het dat ik op mijne teenen naar de keuken ging, om eens een oog in 't rond te slaan.

Serena zat op de tafel, zij had eene schotel met water op den schoot, naast haar stond een mandje met aardappelen en voor haar een telloor, waarop zij de geschilde aardappelen legde. Boven op de aardappelen lag een opengeslagen boek. Zij las halfluid:

‘De bloedige daad eischte wraak en met ontzetting voelde Aurelia, dat het uur gekomen was, waarop de gerechtigheid haar offer verlangde.’ - ‘Wat akelig mes, daar snij ik mij reeds voor de vierde maal in de vingers,’ - ‘doch zij vermande zich en.....’

‘Serena!’ riep ik.

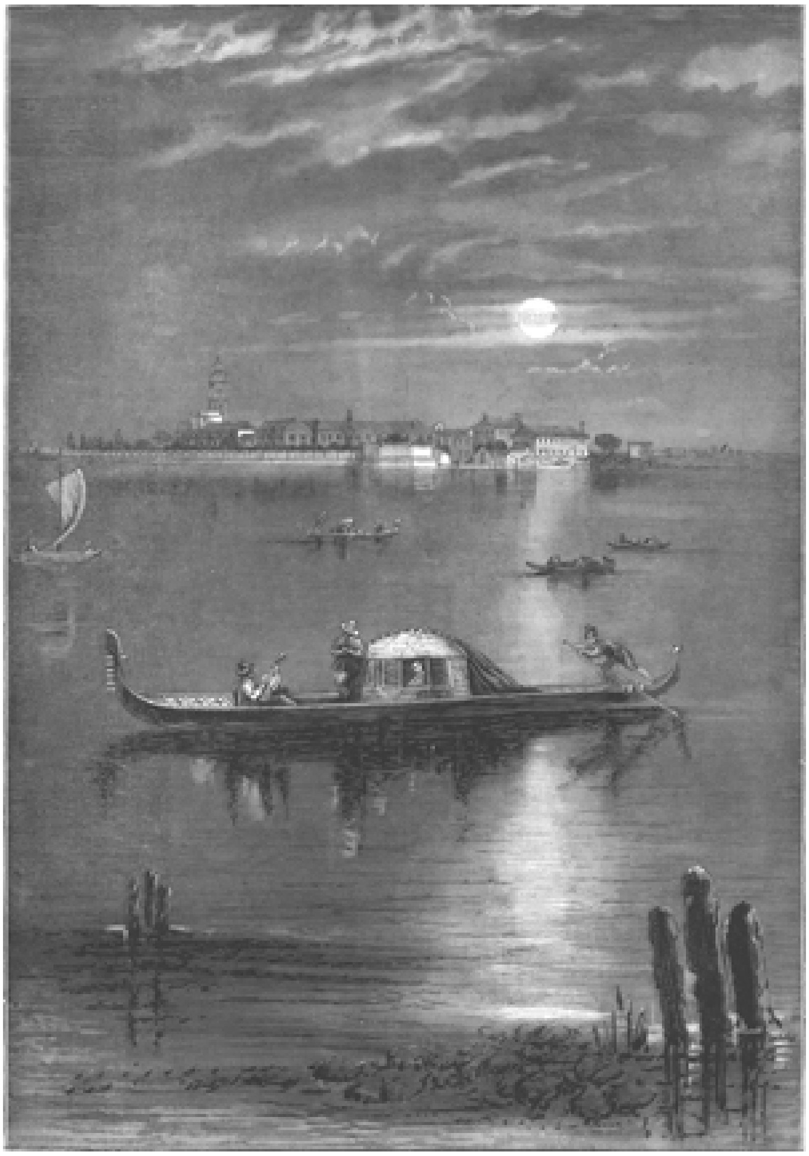

ZOMERNACHT TE SAN LAZARO.

RUSSISCHE BEÊVAARTGANGERS, NAAR YVON.

'Wie is daar?' riep zij woest, liet de aardappelen vallen, stortte het water over haar schoot en zwaaide dreigend haar mes.

'Vergeef mij, mevrouw, ik heb mij te buiten gegaan en zal alles keurig in orde brengen. Gij ziet ik schil aardappelen.'

'Wij zijn maar met vijven,' bemerkte ik toornig, 'en gij schilt wel voor twintig man. Schei daar maar meê uit.'

'Uw wil is mij een bevel.'

En Serena nam uit de mand drie hoenders, maakte ze met het gezicht van een beul, die een martelaar op het schavot brengt, schoon en legde ze in de braadpan. Er was geen twijfel aan, Serena verstond haar vak en ik verliet de keuken, overtuigd dat het diner mij eer zou aandoen. Ik ging naar mijne kamer, maakte mijn toilet en begaf mij daarna weêr naar de keuken.

Het was drie uur. Doch hoe ontstelde ik! Serena zat weêr op tafel en las terwijl de kat de room van de melk lekte. Het vuur was uit, het fornuis open en de hond liep juist met een hoen weg. Op tafel en stoelen stonden gerechten, de meeste half gereed gemaakt.

'Alles was klaar,' las zij halfluid, 'uit de donkere gevangenis trad de rampzalige, die voor 't laatst het daglicht zien zou. En waar was in dat schrikkelijk uur Aurelia? Te vergeefs dwaalden de blikken des gevangenen over de menigte, nergens zag hij de geliefde trekken.'

'Serena!'

'Zou hij dan moeten sterven, zonder Aurelia gezien te hebben?'

'Serena!'

Nu hoorde zij mij, sprong op en wierp in hare verwarring kat, stoel, tafel en boek tegen den grond.

'O, mevrouw! Wat! weg ellendige kat!'

Nauwelijks kon ik bedaard blijven en Serena had in een oogwenk alles weêr in orde. Het vuur brandde lustig en de hoenders sisten reeds.

Ik durfde haar echter niet meer alleen laten. Zoolang ik in de keuken was, werkte zij vlijtig, maar ik moest toch verder mijne toebereidselen maken. Het was 5 uur; Julius zat waarschijnlijk reeds met de gasten op den spoortrein. Opgewekt en verhit als ik was, geleek ik weinig op die waardige huisvrouw, als welke ik in Gracie's oogen zoo gaarne schijnen wilde.

Een rijtuig hield voor de deur stil, ik begroette den heer en mevrouw Ayres en leidde ze in de kamer. Wat scheen mij die prachtige kamer ordinair toe! Hoe arm de tapijten en het behangsel! Hoe klein ik zelf voor de statige dame, die veel ouder was dan ik en mij waarschijnlijk voor een soort van bakvisch hield.

De gedachte aan Serena deed mij echter als op een pijnbank zitten, terwijl ik mij afsloofde om voor de gasten vriendelijk en voorkomend te zijn. Ik zocht Julius door wenken begrijpelijk te maken, dat hij mij de gelegenheid zou verschaffen naar de keuken te gaan. Hij begreep mij niet.

'Zijt gij ziek, Lina?'

'Neen.'

'Waarom trekt gij dan zulke gezichten?'

O die mannen!

'Misschien wil uw nicht den hof wel eens zien,' begon ik weer na eene korte pauze.

'Laat ik u niet hinderen, als gij iets doen moet,' zeide Graeie kalm.

Ik mompelde zoo iets van een nieuwe keukenmeid.

'O ik ken de wederwaardigheden van jonge vrouwen uit ondervinding. Ik zal intusschen wat in het album bladeren.'

Beschaamd verliet ik de kamer. Ik trad in de keuken. Op den aanrecht stonden de gerechten: soep, hoenders, doperwten, asperges, aardappelen, salade, podding en dessert, alles door elkander en daarnaast zat Serena en las.

'Serena!'

'Ik kom; het eten is klaar, en ik ben juist aan het laatste hoofdstuk.'

'Help mij de gerechten opdragen.'

'Een oogenblikje, mevrouw; waar is Aurelia?'

En weêr verdiepte zij zich in de lectuur.

'Zal de straf voor de schuld van een ander dit reine hart treffen! zal het noodlot.......'

Met een ruk nam ik haar het boek uit de hand en wierp het uit het venster.

Tot mijn grooten schrik stapte Serena op de tafel, sprong insgelijks het venster uit, nam den hond het kostbare boek af en ging, zonder waarschijnlijk verder aan mij of het eten te denken, op een bloemperk zitten lezen.

Vertoornd zette ik de gerechten klaar, stortte soep over mijn zijden kleed, brak den grooten soeplepel, en was bijna in vertwijfeling geraakt, toen Serena weder binnentrad.

'Aurelia is gered! Mag ik nu helpen, mevrouw?'

Toen de roman uit was, ontbrak er niets aan mijne keukenmeid. De maaltijd werd uitstekend bevonden en ik mocht de goedkeuring der gevreesde Gracie wegdragen.

Toen de gasten vertrokken waren, vertelde ik mijn man mijne wederwaardigheden van den afgeloopen dag, die erg zijne lachlust opwekten en begaf mij eens naar de keuken, om te zien of alles in orde was. Het vuur was weer uit, op de tafel en den haard stonden de vuile borden en schotels; de kat deed zich te goed aan het overschot van den maaltijd, de hoenders van de plaats liepen rustig in en uit en door het avondzonnegoud omgeven, zat Serena op het kapblok verdiept in de geheimen van een nieuwen roman.

De Hemel moge iedere huisvrouw bewaren voor eene keukenmeid die romans leest.

Aan onze lezers.

In den afgeloopen jaargang hebben wij getracht de *Belgische Illustratie* een haar eigenaardig karakter te doen geven, haar, kortom, wezenlijk een vlaamsch tijdschrift te doen zijn. Is onze poging met welgelukken bekroond? Indien wij nog niet ter gewenschte hoogte gekomen zijn, zullen wij trachten deze te bereiken.

Zeker is het dat wij reeds uit een aantal familiën, fransche schriften van dien aard geweerd hebben, welke ten slotte den glans onzer vlaamsche zeden verdooven, zoo niet gansch doen verdwijnen.

Weinig woorden, veel daden! ziedaar onze kenspreuk. Wij zullen in den nu aanvangenden jaargang beter trachten te doen, dan wij gedaan hebben, en, gehoor gevende aan den wensch, uitgedrukt door eenige inschrijvers, de keuze onzer gravuren zoo belangwekkend en leerzaam maken als mogelijk. Onze eerste nummers van den volgenden jaargang zullen reeds dit gezegde staven.

De reeks portretten van verdienstelijke mannen in kunst, litteratuur en staatkunde zal worden voortgezet.

In letterkunde hebben wij verscheidene nieuwe medewerkers op te teekenen. In den volgenden jaargang wordt eene novelle opgenomen van den voortreffelijken meester in de kunst van vertellen, Dr. Renier Snieders, verder eene novelle, van August van Acker, een belangwekkend prozawerk van Dr. Eugeen van Oye, en eindelijk een nieuwe roman van den hoofdredacteur.

Wij zijn tevens in rechte te hopen op wetenschappelijke, historische en letterkundige bijdragen van L. van Rucklingen, den verdienstelijken historicus; L. de Beucker, leeraar in de plantenkunde; S. Daems, Bols, kanunnik Claessens, Bultynck en andere schrijvers, die met ons in gemeenschap van vlaamsche denkbeelden leven.

De reisbeschrijvingen zullen in de *Illustratie* eene ruime plaats beslaan, en in den aanvang zullen wij deels Schweinfurth's reizen in Centraal-Afrika, de jongste van alle reizen, opnemen. Ingrijpender lectuur zal men moeilijk kunnen ontmoeten. De ‘wandelaar’ zet de uitgaaf van zijne altijd belangwekkende portefeuille, in den nieuwen jaargang voort, zoodat hierdoor de tekst meer actualiteit bekomt.

Met hoop en moed treden wij den nieuwen jaargang in, verzekerd zijnde dat de krachtvolle ondersteuning van allen, die het goed meenen met eigen taal en eigen zeden, 't geen onverbreekbaar aan elkander gehecht is, ons niet ontbreken zal.

Met tijd en vlijt!

Inhoud.

Schetsen, novellen, legenden.

Afscheid (Het)	170
Amerikaansche keukenmeiden.	411
Baanwachter (De)	203
Brief (De) aan Hans of aan Huib	257
Bron (Aan de)	251
Faust en Mephistopheles	26
Gebed (Het onderbroken).	34
Gerrits (Lodewijk)	18, 27, 35, 43, 51, 59 66
Hij is vertrokken!	265
Kerkportaal (Het)	174, 182
Levend of dood?	182, 187, 198, 206, 210
Meimaand (De)	218
Meisje (Het Brugsche).	202
Op de lokomotief	195
Oranje in de Kempen.	4, 14, 19, 31, 39, 46, 54, 63, 70, 78, 86, 91, 102, 110, 115, 126, 135, 142, 150
Portefeuille (De) van den wandelaar	358, 363, 378, 387, 395
Rekening (Juiste)	258
Schoenlapper (De) en de goudzoeker	330
School (De) in de 18^{e} eeuw.	235
Slangen in het huiselijk leven.	247, 254, 263, 270, 279, 286
Smidse (De) van 't dorp	339
Tien dagen in Blankenberghe.	191, 199, 207, 214, 222, 231, 238
Uit het leven van een door en door geleerd man.	343, 851, 360, 367, 374, 382
Vervlogen tijden.	234
Visschersvrouw (De)	219
Vreemde jongen (De)	361
Ze deugde niet	380, 391
Zoon (De) van den scald.	291, 303, 310, 315, 326, 335

Levensschetsen.

Alexander II, keizer aller Russen	297
Beernaert (De minister)	193
Benoit (Peter).	137, 147
Broglie (Albert de).	121
Coekerill (John)	179
Concha (Maarschalk)	363
Coomans (De heer).	65
D'Anethan (Baron)	113
Dechamps (Mgr.)	81
Delcroix (Désiré)	185
Dichters (Nederlandsche)	90, 123, 134, 142, 150, 155, 243
Disraëli (Benjamin).	313
Dry-torens (De) en David Teniers	131
Dumortier (Barthélémy)	385
Eberhard (Mgr. Mathias)	345
Forster (Mgr. Dr. Heinrich)	281
Gallait (Louis)	209
Gevaert (Frans August)	201
Gounod (Charles Francois)	89
Jacobs (Victor)	27
Ledochowski (Mgr.)	225
Leys (Baron Hendrik).	49
Ligne (Prins de)	153, 163
Livingstone (David)	217
Kerk (In de)	394
Macaulay's profeey	41
Mac-Mahon	105
Melchers (Mgr. Dr.)	329
Mercator (Gerard)	171
Pluys (Jan Frans)	129
Put (J.C. van)	3
Räss (Mgr. Andreas)	369
Rethel (Alfred)	347

Rogier (Charles).	57
Ryswyck (Theodoor van)	249, 259, 267, 275
Snieders (Dr. J. Renier)	42
Swieten (Generaal van)	133
Thibaut (F.X.V.)	145
Thonissen (J.)	11
Verheyen (Philippus)	163
Vilain XIIII (Burggraaf)	401

Land- en volkenkunde.

Aalst (Het oud gemeentehuis van).	154
Aarschot (De oude toren te).	114
Amsterdam (De Jodenhoek te)	139
Antwerpen (De beurs van).	1, 11
Antwerpen (De haven van)	289
Antwerpen (Het stadhuis van)	9
Antwerpen (Het Steen te)	25
Atchin (Gezichten uit)	331
Audenaarde (Volkszaal in het stadhuis te)	107
Aulne (De abdij van)	299
Belvaux (De grot van)	282
Bernardsberg (De groote St.)	390, 399, 402
Blois (Boven den ingang van het kasteel te)	34
Bohemervolk	186
Boulogneesche vischvrouw (De)	17
Brugge (Het Belfort van).	51
Brussel (De beurs te)	122
Brussel (De Botanische hof te)	377
Brussel (De Vaux-Hall te)	241
Brussel (Het paleis der natie te)	90
Brussel (Het Park te)	353

Centrale Hallen (De nijverheids tentoonstelling in de)	393
Couillet en zijne werkhuizen.	275
Crèvecoeur (De vrouwen van)	170
Dinant.	210
Ehrenburg (De) aan de Moezel	113
Finstermunz (De bergpas bij)	50
Fontaine-l'Evêque (Het kasteel van)	315
Gent (Het Rabot te)	33
Gent (Het schippershuis te)	41
Godsdienstige en volksfeesten	114
Granvelle's kasteel	106
Haine St. Pierre	193
Hal (O.L.V. kerk van)	177
Hanswijck (O.L.V. kerk van)	66
Hérou (De rotsen van)	370
Jeni-Djani (Ingang der moskee)	178
Jerusalem-kerk (De)	243
Kasteel (Het) van Mazures	409
Kwakers (De)	321
Laeken (De kerk van)	146
La Roche (De puinen van)	346
Liernu (De eikenboom van)	266
Londensche brouwerij (In eene)	210
Londen (Curiositeiten over) in 1741 en 1742	227
Londen (Opiumrookers te)	82
Maas (De) bij Namen	267
Marcinelle (De brug van)	291
Mariemont (Het paleis van)	259
Mechelen (De Halle te)	59
Mechelen (Merkwaardig schermersfeest te).	334, 342, 347
Op weg naar huis	18
Peru (De Varrugas-Viaduct in)	298
Poolsche moeder (De)	146

Rome (Villa Borghesa te) 162
The Kew of Richmond 362
Tyrol (In). 145
Verkenners des nachts. 402
Vlaamsche hofsteê (Eene) 339
Vlaamsch-Hoofd (Het) 337
Voburg (Het kasteel van). 97
Waaier (De) 99, 107
Waterloo (Hougoumont te) 139
Yperen (De hal te) 99
Zomernacht te San Lazaro 410

Natuurkundige wetenschappen.

Aardbevingen en orkanen. 299, 307
Diamantmijnen in 1874 371
Petroleum (Het) 75, 83
Wonderen in de natuur. 286, 338

Natuurlijke historie.

Bernards-hond (De St.) 195
Honden 178
Valkenjacht 278, 283

Poëzie.

Amerika 350
Burchtslot (Het) aan 't meer. 323
Dood (Bij den) van J.B. David 370
Doode zee (De) 38
Dora 406

Fatma de Algerijnsche.	58
Gedichtjes (Drie)	252
Germania's	250
't Is maar een wissewasje.	403
Kersnacht.	110
Kostbare (Een)	43
Leven (Het)	339
Liedjes (Twee) voor muziek	310
Morgen	398
Parade (De) der dooden	334
Ster (De) van Bethleëm	322
Troostbloem (Een)	274
Verkeerde wereld	378
Wat aan den Vlaming niet en Past.	367
Zee (De)	86

Handel, nijverheid, enz.

Suiker (De)	386
Tunnels (Het boren der)	226
Tunnel onder zee	171
Waterleidingen	407

Kunst en kunstbeschouwing.

Janskerk (Het portaal der St.)	50
Tuilerieën (De) tijdens Hendrik IV	82

Geschiedenis.

Eerstgeborenen (De)	226
Goethe en Frederika Brion	242

Karel I	314
Kogels (De laatste)	258
Lanjuinais op de tribune	273
Lodewijk XVII	98
Maria van Burgondië	304
Plundering (De) van het Karmelieten-klooster te. Antwerpen	27
Prozes-Bazaine	72
Saül en David	186

Verscheidenheden.

Aan onze Lezers	414
Bedelaars (De jonge)	242, 386
Beêvaartgangers (Russische)	410
Blinde (De) der katacomben	130
Brievenbus (Bij de).	162
Buren (Muzikale)	282
Diligencie op de bergen	17
Dochter (De) des tempelwachters	298
Eerste (Het) - Het twaalfde	10
Elk zijn deel.	203
Gebroken kruik (De)	314
Geluk (Moederlijk)	235
Gevangene (De)	82
Gouvernante (De nieuwe).	161
Hofnar (De)	66
Hond (De) op de jacht.	131
In het bosch.	106
Jacht (De)	58
Kattekwaad	402
Kegelspel (Het)	251
Kinderrol (De)	2
Kok (De) en zijne kunst	355

Martelaar (De)	3
Meisje (Het) met de duiven	394
Middeleeuwen.	324
Muizen- en katten-verdriet	306
Muziek (De) van het geld.	330
Muziek in 't klooster	322
Oogenblik (Het gunstige)	394
Perseus	358
Picola en Picolo.	290
Premieplaat (Onze)	97
Regent het nog?	122
Rekruten (Jonge)	155
Schoonheden uit Fritz Reuter	286, 320
Schoonmaken (Het) van het atelier	266
Schuilen	66
Slot (Het) aan 't meir.	138
Straat-locomotieven.	370
Tamboerijn (De).	114
Te eten geven	378
Tegen stroom op	346
Verkoop (Gedwongen)	306
Visscher (De) bij de wieg	370
Voor de school	275
Voorgefloten, nagezongen.	42
Vrachtwagen (Een oude)	169
Vriend (Een ontroostbare)	282
Vrouw (De) met de eieren	226
Vrouw (De) met de lamp	121
Wapensmid (De).	402
Wild (Het) van den strooper.	10
Zij wordt verrast	354

Inhoud der gravuren.

Aalst (Het oud gemeentehuis van	156
Aarschot (De oude toren te)	120
Afscheid (Het)	173
Amsterdam (Een vrijdag-avond in den Jodenhoek te)	141
Alexander II, keizer aller Russen	297
Antwerpen (De beurs van)	1
Antwerpen (Het stadhuis van)	9
Antwerpen (Het Steen van)	25
Antwerpen (Inkom der haven van)	289
Atchin (Gezichten uit)	336
Atelier (Het schoonmaken van het)	269
Audenaarde (De volkszaal in het stadhuis van)	112
Aulne (De abdij van)	304
Baanwachter (De)	208
Bazaine (Maarschalk) en zijne rechters.	76
Bedelaars (De jonge)	389
Bedelaars (Jonge)	245
Beenzwart (De werkplaats voor het)	392
Beetwortel-suikerfabriek (Het inwendige van een)	388
Beêvaartgangers (Russische)	413
Belvaux (De grot van)	288
Benoit (Peter)	137
Beernaert (De minister)	193
Bernardshond (De St.).	197
Bierbrouwerij (In een londensche)	214
Blois (Boven den ingang van het kasteel te)	37
Blankenberghe (Aan het strand te)	240
Bohemervolk	188
Bosch (In het)	109

Brief (De) aan Hans of aan Huib)	257
Brievenbus (Bij de).	165
Brion (Frederika)	244
Broglie (Albert de)	121
Bron (Aan de)	253
Brugge (De Jerusalem-kerk te)	248
Brugge (Het Belfort te)	56
Brussel (De beurs te)	128
Brussel (De botanische hof te)	377
Brussel (De centrale Hallen te)	393
Brussel (De Vaux-Hall te)	241
Brussel (Het paleisder Natie te)	96
Brussel (Het Park te)	353
Buren (Muzikale)	284
Burchtslot (Het) aan 't meer.	328
Cockerill (John)	184
Concha (Maarschalk)	368
Coomans (J.B.)	65
Coremans (Edw.)	40
Couillet en zijne werkhuizen.	280
Crèvecoeur (De ruïne van)	172
D'Anethan (Baron)	113
Dechamps (Mgr.)	81
Delcrocix (Désiré).	185
Diligencie op de bergen.	17
Dinant	212
Disraëli (Benjamin)	314
Dochter (De) des tempelwachters	301
Dood (De) als vriend	352
Dry-torens (De)	136
Dumortier (Barthélémy)	385
Eberhard (Mgr. Mathias)	345
Eerste (Het) - Het twaalfde.	13
Ehrenburg (De) aan de Moezel	116
Elk zijn deel.	203

Fatma de Algerijnsche.	61
Faust en Mephistopheles	28
Filtreerpersen.	392
Finstermunz (De bergpas bij)	52
Fontaine-l'Evêque	320
Forster (Mgr. Dr. Heinrich)	281
Gallait (Louis)	209
Gebed (Het onderbroken)	36
Geld (De muziek van het)	332
Geluk (Moederlijk)	237
Gent (Het Rabot te)	33
Gent (Het schippershuis te)	41
Gerrits (Lodewijk)	24
Gevaert (Frans August)	201
Gevangene (De)	84
Gounod (Charles François)	89
Gouvernante (De nieuwe)	161
Granvelle's kasteel	108
Haine St. Pierre	196
Hal (O.L.V. kerk van)	177
Hanswijck (O.L.V. kerk van)	72
Héros (De rotsen van)	372
‘s-Hertogenbosch (Het portaal der St. Janskerk te)	53
Jacht (De)	60
Jacobs (Victor)	32
Jeni-Djami (Ingang der moskee)	180
Jeugd (Een verwoeste)	325
Jongen (De vreemde)	361
Karel I.	317
Kasteel (Het) van Mazures	409
Katacomben (De blinde der)	133
Kattekward	405
Kegelspel (Het)	257
Kerk (Bij het uitgaan der)	364

Kerk (In de)	397
Kinderrol (De)	4
Kogels (De laatste)	261
Kok (De)	357
Kruik (De gebroken)	316
Kwakers (Een godsdienstoefning der)	321
Lanjuinais op de tribune	273
La Roche (De puinen van)	348
Ledochowski (Mgr.).	225
Leys (Baron Hendrik)	49
Liernu (De eikenboom van)	268
Ligne (prins de).	268
Livingstone (David).	217
Lodewijk XVII	101
Londen (De opiumrookers te)	85
Lourdes (De vallei van)	92
Maas (De) bij Namen	272
Macaulay's profecy	44
Machinist (De) der locomotief	200
Mac-Mahon	105
Marcinelle (De brug van).	296
Maria van Burgondië	305
Mariemont (Het paleis van)	264
Martelaar (De)	5
Mechelen (De halle te)	64
Meimaand (De)	220
Meisje (Het Brugsche).	204
Meisje (Het) met de duiven	400
Melchers (Mgr. Dr.)	329
Mercator (Gerard)	176
Moeder (De Poolsche)	149
Monniken (Muzikale)	324
Muizen- en katten-verdriet	308
Oogenblik (Het gunstige)	396
Op weg naar huis	21

Perseus.	360
Peru (De Varrugas-Viaduct in)	300
Picola	292
Picola	293
Plundering (De) van het Karmelieten-klooster te Antwerpen	29
Plurs (Het stadje) na de aardbeving van 1618.	312
Plurs (Het stadje) voor de aardbeving van 1618	312
Pluys (Jan Frans)	129
Put (J.C. van)	8
Rass (Mgr. Andreas)	369
Regent het nog?	125
Rekening (Juiste)	260
Rekruten (Jonge)	158
Rogier (charles)	57
Rome (Villa Borghesa te).	164
Ryswyck (Theodoor van)	249
Saül en David	187
Schoenlapper (De) en de goudzoeker	333
Schuilen	69
Slot (Het) aan 't meer.	139
Smidse (De) van het dorp	341
Snieders (Dr. J. Renier)	48
Straat-locomotief.	376
Swieten (Generaal van).	233
Tamboerijn (De)	117
Te eten geven	380
Tegen stroom op	350
The Kew of Richmond	357
Thibaut (F.X.V.)	145
Thonissen (J.)	16
Trianon (De rechtzaal in)	73
Troostbloem (Een)	276
Tuilerieen (De) tijdens Hendrix IV	88

Tunnels (Het boren der)	132
Tyrol (In)	148
Verheyen (Philippus)	168
Verkenners des nachts.	408
Verkoop (Een gedwongen).	309
Verrast (Zij wordt)	356
Vertrokken (Hij is).	265
Vervlogen tijden	236
Vilain XIIII (Burggraaf)	402
Vischvrouw (De Boulogneesche)	20
Visscher (De) bij de wieg.	373
Visschersvrouw (De)	221
Vlaamsch-Hoofd (Het)	337
Voburg (Het kasteel van).	100
Voor de school	277
Voorgefloten, nagezongen	45
Vrachtwagen (Een oude)	169
Vriend (Een ontroostbare)	285
Vrouw (De jonge Grieksche).	97
Vrouw (De) met de eieren.	228
Vrouw (De) met de lamp	124
Wapensmid (De).	404
Waterloo (Hougoumont te).	144
Wereld (Verkeerde)	384
Wild (Het) van den strooper.	12
Yperen (De hal te)	104
Zomernacht te San Lazaro.	412
Zoon (De) der bergen	252
Zoutmijn (In de)	340